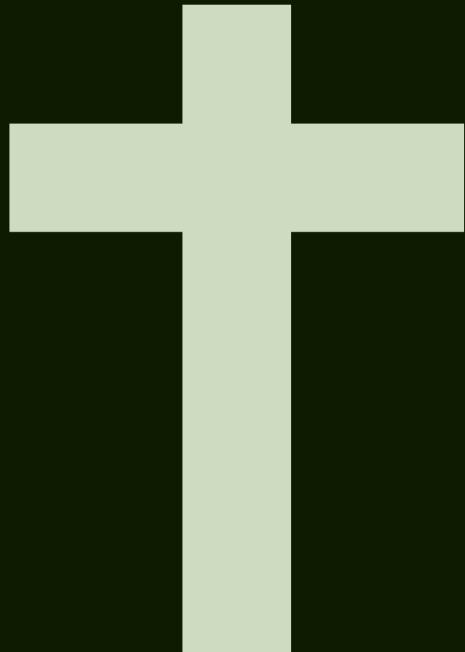

Yesu Kerisoné So
Whj Tao Sere Kisi
Fo Wisi

The New Testament in the Folopa Language of Papua New Guinea

**Yesu Kerisoné So Whj Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Folopa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Folopa long Niugini**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Folopa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4e9b4b04-0b47-5583-9c4d-fb82cfdd65c2

Contents

FRT	1
Matyu	2
Mark	61
Luk	95
Jon	151
Aposel	194
Rom	249
1 Korin	275
2 Korin	299
Kalesia	314
Efesus	323
Filipai	332
Kolosi	338
1 Tesalonaika	344
2 Tesalonaika	349
1 Timoti	352
2 Timoti	360
Taitus	365
Filimon	369
Hibru	371
Jems	389
1 Pita	396
2 Pita	404
1 Jon	409
2 Jon	415
3 Jon	416
Jud	417
Häkearaletei	419
Bible reading	447

**Yesu Kerisoné So Whị
Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the
Folopa language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long
tokples Folopa long Niugini**

*Yesu Kerisoné So Whị Tao Sere Kisi Fo
Wisi*

The New Testament in the Folopa
language of Papua New Guinea
[ppo]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 2005 by Wycliffe Bible
Translators

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
<http://www.Wycliffe.org>

<http://pngscriptures.org>

<http://www.ScriptureEarth.org>

This translation is made available to you
under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-No Derivative Works).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

Your are free to share — to copy,
distribute and transmit the text under
the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute
the work to *Wycliffe Bible Translators*
(but not in any way that suggests that
they endorse you or your use of the
work).
- **No Derivative Works.** You may not
alter, transform, or build upon this
work.
- **In addition,** you have permission to
port the text to different file formats,

as long as you don't change any of the
text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution,
you must make clear to others the license
terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok
orait na lo bilong Creative Commons
Attribution-No Derivative Works license.
Em i tok olsem **yu ken givim kopi long
narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi
na givim long husat i laikim. Tasol, yu
mas tok klia dispela samting i kam long
<http://tokplesbaibel.org>. Na tu, **yu no ken
senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na nara-
pela buk i stap long dispela sait i gat tok
orait long usim wantaim dispela samting
tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu
mas askim husat i papa bilong copyright
long dispela ol piksa.

Sapos yu laik strem samting i no orait
long dispela tok orait, strem tok, salim
Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long
nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English
i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis
askim mipela**.

I Buk Tuämó moletei

Matyu

¹ Ita, Yesu Keriso deyaairaalu, deté wale whjrapené doirape aseyóló muló beterapó. Abraham-né deale naalené mepaae whj deté fóló, Depit dealepó. Depit-né deale naalené mepaae whj deté fóló, Yesu Keriso dealepó. ² Ai whjrapené doirapeta i ape.

Abraham-né Aisak dealepó. Aisak-né Jekop dealepó. Jekop-né ti Judaró ama nomarapetamo dealepó.

³ Judané Peres-ró Seratamo dealepó. Atimaamoné hamata, Tamar-pó. Kale whj Peres-né Hesron dealepó. Hesron-né Ram dealepó.

⁴ Ram-né Aminadab dealepó. Aminadab-né Nason dealepó. Nason-né Salmon dealepó.

⁵ Salmon-né Boas dealepó. Boas-né ama hamata, Rahab-pó. Boas-né Obed dealepó. Obed-né ama hama ti Rut-pó. Obed-né Jesi dealepó.

⁶ Jesiné ti kale teteróló kaae tare doasi topo whj Depit dealepó. Depit-né Solomon dealepó. Solomon-né hamata, Uriah-né dokale so wulia betepa, kale doasi topo whj Depit-né dokalepó.

⁷ Solomon-né Rehoboam dealepó. Rehoboam-né Abaija dealepó. Abaijané Asa dealepó.

⁸ Asané Jehosapat dealepó. Jehosapat-né Joram dealepó. Joram-né Usia dealepó.

⁹ Usiané Jotam dealepó. Jotam-né Ahas dealepó. Ahas-né Hesekia dealepó.

¹⁰ Hesekiané Manase dealepó. Manassené Amon dealepó. Amon-né Josaia dealepó.

¹¹ Josaiané Jekoniaró ama nomarapetamo dealepó. Ai whjrapeta, kale Israel fake so whj bóe whjrapené Babilon hae kwiapaae wae sóró faaitere alimó dealepó. ¹² Atéró, atima u Babilon hae kwiapaae wae sóró fele sisópaae

Jekoniané Sealtiel dealepó. Sealtiel-né Serubabel dealepó.

¹³ Serubabel-né Abiud dealepó. Abiud-né Eliakim dealepó. Eliakim-né Asor dealepó.

¹⁴ Asor-né Sadok dealepó. Sadok-né Akim dealepó. Akim-né Eliud dealepó.

¹⁵ Eliud-né Eliasar dealepó. Eliasar-né Matan dealepó. Matan-né Jekop dealepó.

¹⁶ Jekop-né Maria dokale whj Josep dealepó. Mariané ti Yesu dealepó. Ai sekéta, so whj feané Kerisopó du betere whjpe.

¹⁷ Atéró, i doi mole whjrape deté wale whj Abraham-mó kaae sóró bitiré wóló, Depit betale alimó sókó wale whjrapené doirape fea touróturaalu, 14 whjrapepó. Téró, Depit betale alimó kaae sóró bitiré wóló, kale bóe whjrapené atima u Babilon hae kwiapaae wae sóró fele alimó sókó wale whjrapené doirape fea touróturaalu, 14 whjrapepó. Téró, u kale Babilon hae kwiapaae wae sóró fele alimó kaae sóró bitiré wóló, Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso betale alimó sókó wale whjrapené doirape fea touróturaalu, 14 whjrapepó.

Yesu Keriso deale fo (Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Keriso etéró dealepó. Ama hama Maria q dokaai tukóló beteró betere whj Josep-tamo kuni hale betepatei, Dei Kepe Wisiné naale eró betepa kelalepó.

¹⁹ Atépa, kale so dokaai yale whj Josep q me dowi alakélé ini, mo donoi whj wisinaale betereteiné so whj feané erateremó, kale so q hale yaqsóró, kikití tokó daalaai kisipa mualepó.

²⁰ Atei kisipa mutu betepa, nokenarótei Talené ensel-né Josep-paae duraalu, “Depit-né deté wale whjné naalema Josep-ó, Mariané ai ere naaleta, kale Dei Kepe Wisinétei eró beterapa ya haleni, naao sopa dokaai dapesó fae. ²¹ Ama ai ere naale detepata, ti so whj feané du betere dowi alamó saaire kwia tokóló kemeróló

tao saalopóló, ama doi Yesu mulae,” yalepó.

²² Ai alarape feata, hale kaayóló ini, Talené fo eratere kóló whjné mo taketi aseyóló muló betere fo dokonóturaalu, yalepó. ²³ Ai fo i ape.

“Betä so seimale whj metamo kunipatei, naale yaalopó.

Ai naale deyóló betepa so whj feané ą kilituraalu, ita Emanuel-pó yaalo ai ape,” erapó.

Ai fo bete feteyóló Kótó dątamо beterapó.

²⁴ Atéró, kale whj Josep ą turukó horóló, Talené *ensel*-né nokenaró ąpaae yae yale alatóró sya fóló, kale so Maria dokaai ama bepaae dape salepó. ²⁵ Téyaletei, ama somatamo kotere ala ini, hale bitiré fóló kale so naale detepa, Josep-né ai naalené doi Yesu mulalepó. Atéyale klıpaae ti atimaamo kwęalepó.

2

Suka hoterepaae betere whırapené Yesu deóló betere kelale fo

¹⁻² Judia hae kwiamó tene Betelehem be huluamó, Yesu deyale klıpaae etéyalepó. Jerusalem bemó Herot ą doasi topo whj betale sukamó, kale hörené dere ala bete kisipare whırapa atima suka hotereró wóló, ai be huluamó betó mole so whıpaae woseturaalu, “Kale Juda fake so whj teteróló kaae tawaaire topo whj-a, momó deyóló betere? Ti noatepae, dą suka hotereró bitu, ą deyóló beteretei kisipa yópóló, ó sámó daale höre dę yó tapa kolóló, ą aqmó bitu ama doi hale sóró horaai dą i wale ape,” yalepó.

³ Tétepa, doasi topo whj Herot-né ai fo woseturaalu, ama kisipa feleni, ą doasi whaaliatu betalepó. Atétepa, kale Jerusalem be huluamó betó mole so whjkélé ama mutere kisipa kaaetóró mutu betalepó. ⁴ Kale doasi topo whj Herot-né so whjmó Talepaae momaratere topo whırapero Moses-né yóló muló betere fo yó matere whırapetamopaae ape yóló woseturaalu, “Kótóné so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere doasi topo whj Keriso-a, mé bemó deyaalopóló asemó yóló muló betere?” yalepó. ⁵ Ti fo

depa, atimané tokó mótu duraalu, Judia hae kwiamó tene Betelehem be huluamó deyaalopóló, mo taketi Kótóné ama kóló whjné aseyóló muló betere fo i ape.

⁶ “Juda haemó tene Betelehem be huluamó betó mole so whj diaaq kisipané-a, Juda fake so whj teteróló kaae tare topo whırapa kuamó, dákó doi munipó fo du bitu de? Meipó.

Kótóné so whj teteróló kaae tawaaire topo whj betä dią tuamótei, sókó waalo ai ape.

Ai sekéné amata, *sipsip* hupurape teteróló kaae taru dere kaae, yalo Israel fake so whj teteróló kaae tawaalopó erapó,” yalepó.

⁷ Téró, Herot-né kale hörené dere ala bete kolóló kisipare whırapepaae ape, fo kikiti yó faralepó. Atéró kale whırapa wapa, atimasisi bitu duraalu, “Diaaq kelalepó dere höre-a, noa sukamó kelaleé?” yóló wosetepa, atimané ąpaae mo i be demótóróti kelalepóló, yalepó. ⁸ Ama atima Betelehem be huluapaae dotonaai duraalu, “Kale naale momó sóró beteréró kelaasepóló, mo wisiyóló kekæ. Atéró kekenalemó, sóró betere tiki keletepa, ti mo hapale tétitóró ępaae ene ape. Ti ekélé ą aqmó sinóló bitu, ama doi hale sóró horaairaalu, fenérápó,” yalepó.

⁹ Atéró, kale doasi topo whj Herot-né atimapaae yae yale fotóró wosóló, atima faai wale tikipaae furaalu, atima take suka hotereró bitu kelale höretóró ó sámó hale fu betepa kelalepó. Atétepa, atimakélé ai höre foletai kelené kaae sóró felemó, kale naale deyóló betere tikimótóró kejyóló daane felepó. ¹⁰ Ai hörené dere ala kilituraalu, atimakélé mo doasi hékessené sinalepó. ¹¹ Atima ai bemó sókó felemó, kale naaleró hama Mariatamo betepa kólóló, atima bukutiri teyáró bitu, Doa Tale-ó yóló, ą hale sóró horalepó. Atéró, atimané kale naalemó hale melaairaalu sóró wale wisi őlarape *kold kapakélé*, si keletómó bilitepa, felé kęlaa wale őlakélé, *mur wel* wékélé, téyóló melalepó.

¹² Tale Kótóné kale whırapepaae nokenaró atimané hae kwiapaae momó fesaae furaalu, Herot betereró faqse yale fo kisi-

paru, Herot betere turó feni kae tumó felepó.

Josep-ró Mariatamoné Yesu Isip hae kwiapaae dapesó fele fo

13 Atéró, atima fi sisópaae Talené *ensel* Josep noke firepaae wóló, nokenarótei duraalu, “Herot-né ai naale daairaalu kekáalo ai ape. Térapa, yálo yapaae ape dere alimó waasepoló, ya turukó holóló ai naaleró hamatamo dape sóró u Isip hae kwiapaae botokó fae,” yalepó.

14 Ai fo woseturaalu, kale whj a mo dikitamotei turukó holóló, kale naaleró hamatamo dapesó u Isip hae kwiapaae faairaalu, felepó. **15** Atéró, kale whj Herot sukj tikimó waairaalu, atimaamo u Isip hae kwiamó bitiré felepó. Mo take Talené ama kóló whjné aseyóló muló betere foné duraalu,

“Yálo naale u Isip hae kwiamó betepa, ai hae kwia taaróló ape,” yalepó.

Ai fo dokonóturaalu, motóró yalepó.

16 Kale topo whj Herot-né ama yaaire ala kikiti hiróló kale hörené dere ala kisipare whjrape dilikáletei, atimané kilirapóló a mo doakale fopaae bualepó. Tétu, ama diki tare whjrapaee yóló mulótú duraalu, Betelhem be hularó ai hae kwiamó té mole ipu betamomó miótí teó sóró betó mole naalerapemó kaae sóró dilé fóló, ba fo tamo kemeyóló betó mole naalerapekélé mo fea dóló kemerae yóló dotéyalepó. Ti aita hale meipó. Kale hörené dere ala bete kisipare whjrapaee wosetepa, atimané ápaae yó melale be dë tué muluraalu, atéró dóló kemerae yóló dotéyalepó. **17** Ti aita hale tuamó kaayóló inipó. Kótóné ama kóló whj Jeremaiané i fo aseyóló muló beterapó.

18 “Rama bemó betere so Resel-né dekené sukj moló doasi du betepa, mepaae so whjné a kisipa felératere fo yalemó, mo wosenipó.

Ti noatepae, ama naale senaale fea sisir- aae feleteinépó.”

Ti ai naalerape dele alata, kale yóló muló betere fo mo dokonóturaalu yalepó.

Nasaret be huluapaae momó fesaae fele fo

19 Téró etéyalepó. Kale doasi topo whj Herot sukjikimó, kale whj Josep Isip hae kwiamó betepa, nokenaró Talené *ensel*-né duraalu, “Josep-ó, ai kale naale daairaalu du betale whjrapeta, ai sukále ape. **20** Térapa, ya turukó horóló, ai naaleró hamatamo dape sóró u Israel hae kwiapaae tokó fae,” yalepó.

21 Tétepa, Josep a turukó horóló, kale naaleró hamatamo dapesó Israel hae kwiapaae felepó. **22** Atéró Josep a Judia hae kwiapaae bitj faai yaletei, ai hae kwia kale doasi topo whj Herot betale sirimó, naalema Akelausiné teteróló kaae tarapó dere fo wosóló, witepa taaralepó. Talené ápaae nokenaró Judia hae kwiapaae bitj faqse yale fo kisipa iruraalu, Kaleli hae kwiamó téne Nasaret be huluapaae tokó felepó. **23** Atéró feleteita, mo take Kótóné ama kóló whjrapené asémó duraalu, “So whj feané a Nasaret be hulua whjkópó yaalo ai ape,” ere fo mo dokonóturaalu, atima Nasaret be huluapaae tokó felepó.

3

Jon-né Yesu waaire tū alerótū betale fo (Mak 1:2-8, Luk 3:1-18, Jon 1:19-28)

1-2 Atéró bitiré wóló etéyalepó. Kale wéi tópuratere whjkó Jon a Judia hae kwia tuamó so whjkélé bitini, hale kópu kaae fi tikimó sókó wóló beterepó. A aimó betepa, mepaae a beterepaae wuatere so whjpaee Kótóné fo wisi yó mótu duraalu, “Tale Kótóné ama hepen bemó teteróló kaae tare ala mió mo felekemó walapa, dijané du betere dowi ala taaróló, kisipa tiki feteyóló betae,” du betalepó. **3** Ti aita, me kae mei, mo take Kótóné ama kóló whj Aisaiané waalopóló, bope du betale whjpó. Aisaiané ama aseyóló muló betere fo i ape.

“So whj bitini hale kópu kaae fi tikimó, betj whj wóló daalu, fo fakeyóló duraalu, ‘Tale waaire tū donoróló aleyae,’ ” erapó.

⁴ Jon-né ama derótua yale kutita, *kamel* hupu nikiné aleyale kuti derótua yóo, ama sua yale tokélé hupu sekaené aleale to sua yóo, yalepó. Ama nukua yale olakélé meke wéiró ero nusutamo maaté nukua yalepó. ⁵ Jerusalem be hulua taaróló wua yale so whjkélé, Judia hae kwiamó betó mole so whjkélé, kale Jordan wéi felekemó betó mole so whjkélé, mo fea ą beterepaae wua yalepó. ⁶ Atimané dowi ala fea hakeamó yó mótu depa, Jon-né atima Jordan fole wéimó tópurótua yalepó.

⁷ Téyaletei, Farisi whiraperó Sadyusi whirapetamo so whj wéi tópurótua betere tikipaae wua depa, ama atimapaae duraalu, “Dią dowi wuli kaae so whj dilikitu betere whirape-ó, Kótóné diątamoo fopaae buturaalu kwia melaqsóró, botokó fae fo né yaleé? ⁸ Diaaq ai du betere dowi ala taaróló, motóró kisipa feteyóló wapa, ti diaaq du betere alakélé mo kisipa tiki fetere whjné dere ala kaaetóró yae. ⁹ Diąta, Abraham-né deté wale naale senaale betereteiné diąpaae me ala eraalomeipóló kisipa muaqisé. Yalo diąpaae mo i dere ape. I muó mole kaporapetei, Kótóné ama mo súmó Abraham-né naale senaale aleyóló beteranérápó. ¹⁰ Mepaae nirapetamo naaire du wisi olenitepa, ti diyóló si duku betere dolopaae taae deraalopó. Atéyaairaaalu, kutó talené ai ni baalemó káwei ai bukó tare ape.

¹¹ Yalo dią wéi tópurótua betereteita, diaaq dere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló wópóló tópurótua beterapó. Tétu betepatei, yalo kílipaae waaire whj betata ę kaae meipó. A mo doasi fotokó bole whj betepa, ę naale belekqamale kaae, ą aqmó baterapó. A atei kaae doasi fotokó bole whj bitu, dią wéi tópuróturaalu, ti kale Dëi Kepe Wisiró sitamoné tópuraalopó. ¹² Ama naasené ti kale *whit* o fumi beséné só fópóló, káyóló taae fótua dere ekepé fake tarapó. Kale *whit* duné fumirape ama fuóló taae faróló, mo *whit* ke maaté ti mulótua dere be dolopaae mulaalopó. Atéró fumirapeta, ti sukókélé feni hale dótóró tare si dolopaae fesékée deraalo ai ape,” yalepó.

Yesu wéi tópurale fo (Mak 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³ Téró, Yesu ą Jordan wéimó Jon-né wéi tópurópóló, Kaleli hae kwia taaróló, Jon beterepaae walepó. ¹⁴ Tétepa, Jon-né Yesupaae ya wéi tópuraalo meipóló seséyóló duraalu, “Naaø ępaae ya wéi tópurae dere-a, ę whj wisi betepa ya tópuraró de? Naaotei ę wéi tópuraasepólópo,” yalepó.

¹⁵ Ai fo depa, Yesuné ępaae duraalu, “Aita mo deretei, mió dämoné i dere alané Talené ama so whj donoraaitere ala mo dokonópólópa, naao ę wéi tópurae,” depa, Jon-né wisirapóló ą wéi tópuralepó.

¹⁶ Atéró, Yesu ą wéi tópuóló tétitóró hae taopaae taae hotepa kelalemó, ó hepen be tu tukwé fóló, Kótóné Dëi Kepe Wisi ba hökösere kaae, ama tikimó bitj dorowalepó. ¹⁷ Atéró, ó hepen bemó fo tekerótua duraalu, “Ata, yalo yaala sókó fóló mo hosaa mole Naale ai ape. Ama dere ala fea yalo kilitu, ę mo doasi hëkesené sinitu beterapó,” yalepó.

4

Yesu dée nöpóló Satan-né sú sale ala (Mak 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Téró etéyalepó. Satan-né Yesu ą sú sóró dée nalópóló, so whjkélé bitini kópu kaae fi tikipaae Dëi Kepe wisinétei ąlisóró felepó. ² A aimó be dëtereró dikiteretamo whj siki tamó bitu, ąla mo sawakélé néni wote siri hale betaletikimó, ą mo woténé sinalepó. ³ Atéró betepa, dowi ala yópóló sú sóró dée nalatere seké wóló ępaae duraalu, “Yatamo Kótóné Naalemapata, ti i kanerapepaae *bred* o alée fae yae,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Yesuné ępaae tokó mótu duraalu, “I fo aséyóló muló beterapó. Whj betere beteta, mo ąla nokoleteiné maaté bitini,

Kótóné ama dere fo fea woseturaalu bitiré fenérápó,” yalepó.

⁵ Téró, kale dowi Satan-né Yesu ą Kótóné mo kae ténó betere doasi be huluapaae dapesó fóló, aimó téné momatere be mo ó hulua tómó daalalepó. ⁶ Atéró daaloló

ąpaae duraalu, "Yatamo Kótóné Naalemapata, ti naaotei ya haepaae tūwó derepae. Ti i fo asęyóló muló beterapó.

'Ya a haepaae muni durupuraalu, kaponé kotoo sóró doalé yaqsóró,
Kótóné ama ensel-rapené naase tómó muni dorowópóló, ya tao sae yaalopó,' yalepó.

⁷ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, "Ti i fokél asęyóló muló beterapó. 'Betä whjnékélé ą teteróló kaae tare Tale Kótóné noa alakó déró kaae kelaai dapóló su saqse,' erapó," yalepó.

⁸⁻⁹ Atéró kale dere kaae, momó dowi Satan-né ą mo doasi sokore hasi fosópaae dapesó holóló, i hae kwia feamó kae kae doasi whjrabené teteróló kaae tare alara-peró ai ala tuamó mole mepaae doasi wisi wisi alarapetamo yó mótu duraalu, "Yało i dere fotamo naao mo betä wosóló, ya ę aqmó bukutiri teáró bitu, doa whj-ó yóló ępaae moma depa, ti ai ąla ąla fea naao teteróló kaae tanópóló, yało yapaae melaalopó," yalepó.

¹⁰ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, "Satan-ó, ya ę taaróló fae. Ti i asęyóló muló betere fo wosae.

'Naao Tale Kótópaae betä doasi-ó, yóló ą aqmó bitu, ama alatóró erótú betae,' yalepó.

¹¹ Atétepa, kale dowi Satan-né Yesu taaróló foletamo, Kótóné ama ensel-rapse wóló, ą tao salepó.

Yesuné fo yó melaii kaae sale fo (Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹² Atéró Jon dipula beteralepó dere fo Yesuné ama wosóló, ą Kaleli hae kwiapaae momó fesaayóló felepó. ¹³ Atéró ą betere Nasaret be hulua taaróló, Kaleli wéi kēla felekemó tene Kapeneam be huluapaae tokó fóló betalepó. Ai be huluata, Sepulun hae kwiaró Naptali hae kwiatamo tuamó tēnapó. ¹⁴ Atéyaleteita, Kótóné ama kōló whj Aisaiané yóló muló betere fo dokonóturaalu yalepó.

¹⁵ Ai fo i ape.

"Sepulun fakeró Naptali faketamoné hae tikita, u kale Jordan fole wéiró Kaleli wéi kēlatamo molepaae eróló

erapó. Ai hae tikita, Sepulun fakeró Naptali faketamoné haetei, Juda meire fake tokó fóló, atimané hae aleróló betó molepó.

¹⁶ Ai hae tikimó betó mole so whj atima diliki dolomó bateretei, mió mo doasi dę wisinaale kolóló betó mulapó. Mepaae so whjta, sinitere alané dilikiró betepatei, mo dę suka sókó huturaalu déró betepa, ai dę tuamó betó mulapó," fo asęyóló muló beterapó.

¹⁷ Atéyale sukmó kaae sóró, Yesuné ama fo so whj feapaae hakeamó yó mótu duraalu, "Kótóné hepen bemó teteróló kaae tare ala mió mo felekemó ai walapa, diaaq dowi ala taaróló kisipa tiki feteyae," yalepó.

Yesuné yó matere whirape kaae sóró saletei (Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Atéró, Yesu ą kale Kaleli wéi kēla fóku seseké durupu bitu kelalemó, Saimon doi mupatei, Pitapó du betere whjró ama noma Andrutamo haleke wa wéi kulu tuapaae derótú beterepó. Ti atimaamota, ya siré kotere whj tamopó.

¹⁹ Tétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, "Diaamo ai ya su dere kaae, so whj atéró siré kwęyaasépóló, dą fea betamó kuturaalu, yało diaamopaae yó melaalopa ę sya ape," yalepó. ²⁰ Ai fo depa, atimaamóné haleke warape mulópóló taaróló, mo hapale tétitóró ą sya felepó.

²¹⁻²² Atéró ą tumó fu betalemó, me whjró nomatamokélá daapa kelalepó. Ai whj tamota, Sebediné naalema Jems-ró Jon-tamopó. Atimaamoné alimakélá atima fea wéi nukumó bituraalu, atimané haleke warape tukó faletei, wisi wisiyóló numutu betepa kelalepó. Atétepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, "Diaamokélá ę sya ape," depa, kale whj tamotamо hapale tétitóró turukó holóló, atimaamoné wéi nukukélá, alimakélá betepatei taaróló, ą sya felepó.

Yesuné kisi daae mole so whj wisirale fo (Luk 6:17-19)

²³ Atéró, Yesu ą ai Kaleli hae kwia tuamó kuturaalu, Kótóné teteróló kaae tare aqomó mole kisi fo wisi so whj feané wosópoló, atimané fo wosetere be dokq yó maté kwéyalepó. Atéturaalu, ai so whj kuamó dowi hepo daae mole so whjró mepaae tiki momaare so whjtamokélé wisiraté kutu betalepó. ²⁴ Ama so whj fea atéró wisirótú beterapó deté kotere fo Siria hae kwiamó betó mole so whjné woseturaalu, kae kae dowi kisi daale so whjkélé, doasi dele su betere so whjkélé, dowi kepe tepeyló betó mole so whjkélé, mepaae kae kae kisiné kele olopa olopa yóló sinaitu betere so whjkélé, mepaae momaayóló betere so whjkélé, mo fea ą beterepaae dapesó wua depa, ama wisirótua yalepó. ²⁵ Atéró, kale Kaleli hae kwia taaróló wale so whjkélé, Dekapolis hae kwia taaróló wale so whjkélé, Jerusalem be hulua taaróló wale so whjkélé, Judia hae kwiáró, Jordan wéi fóku uté téro betó mole so fea ą beterepaae wóló, ama dere ala kelaai dapóló Yesutamo touyóló kutu betalepó.

5

*Du sokoremó Yesuné so whipaae yó mótu betale fo
(Luk 6:20-23)*

¹⁻² Téró Yesuné kelalemó, so whj mo hale ąla kaae wóló touró betepa, ą sokore du aqpaee holóló betherepó. Atéró betheremó, ama yó matere whjrape ą beterepaae walepó. Atéró wóló betó mupa, ama atimapaae yó mótu duraalu,

³ “Mepaae so whj dené yalo kepe bete tuamó me wisi alakélé muni, mo yayarapó du betepa, ti Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

Ti noatepa meipó. Ai so whjta, Kótóné hepen bemó teteróló kaae tare ala sóró ai tare ape.

⁴ Mepaae atima dekené sukutu wole du betere so whjta, Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

Ti noatepa meipó. Mió dekené sukóló wole du betheretei, take Kótóné atima tué tiki feléraalo ai ape.

⁵ Mepaae naame yóló mo dua betere so whj ti Kótóné wisiró betherapóló, hajné sinitu betaes.

Ti noatepa meipó. Kótóné hae tiki mo turó atimamó matepa saalopó.

⁶ Mepaae so whj de woteró wéi nokoretamo du dere kaae, Kótóné mo donoi ala wisi eraairaalu ekélé du betepa, ti Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

Ti noatepae, atétere so whjpaeta Talené ama donoi ala mo tí súraalo ai ape.

⁷ Mepaae so whj denétamo mené ąpaee me dowi ala eratepa me ąla meipóló hale kemeróo, me whj sekéi ala tuamó betepa kolené sukutu tao sóo du betepa, ti atétere so whj Kótóné kolené sukutu tao sóró, atimané dowi alakélé ama kemeró betherapa, hajné sukutu betheropóló yae.

⁸ Mepaae so whj atimané hosaa tuamó me alatamo hosekéni, mo wisi alatóró erótú betepa, ti hajné sukutu betaes. Ti noatepae, atétere so whjné ti Kótó mo kelaalopó.

⁹ Hóle sere ala ó bóe dele ala taalae yóló, filitere so whjta ti Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

Ti noatepae, atétere so whj kilituraalu, ita Kótóné ama naale senaale betherapó yaalo ai ape.

¹⁰ Mepaae so whjta Kótóné mo donoi alamaaté erótú betheremó, kae kae sekéi alane só derótú betepa, ti Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

Ti atétere so whjné Kótóné hepen bemó teteróló kaae tare ala sóró ai tare ape.

¹¹ Dią yalo ala erótú betheremó, mepaae so whjné diąpaae kae kae sekéi ala eratepa, ó so whj feané keletómó kapala fo yóló faletepa, ó kae kae eratere fo yóló dią só de ratepakélé, Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu betaes.

¹² Ti noatepa meipó. Take Kótóné ama kóló whjrapepaekélé mió diąpaae

ai erótu betere sekéi ala kaae, erótu bitipakalepó.

Atérapa ó hepen bemó mole doasi dupu saaireteimó, mo kée yóló hajné sukutu betaes,”

Keriso so whj i haemó kóró dëtamō kaae beterapóló yale fo

(Mak 9:50, Luk 14:34-35)

13 “Diäta, i haemó betó mole so whjatamo kó felé kaae yóló ai betere ape. Téretoi, kóné felé kemetepa, ti momó kae netéró felé bualaaloé? Mo meipó. Atéró felé initere kó me ala enénipó. Atétere kó taae faróló hae tikimó beseké yóló mupa, so whjné tēiya tēiya yaalo ai ape.

14 Diäta, i haemó betó mole so whjatamo mo dë kaae beterapó. Doasi sokore hae du tómó mo hakeamó té mole be hulua bóe whjné kelaqsóró, me qlané kinanénipó. 15 Atére kaae, mepaae whjné lamp sá déróló doasi ni fake aomó kinóló mulótimpó. Ti noa yopóló meipó. Be tuämó betó mole so whj fea dëmó baterópóló kisipa mutu, sá déróló mulatere ni fake tómótóró hakeamó mulótua dapó. 16 Atétu dere kaae, diä tuämó ere dë so whj feané kolópóló, hakeamó déró betaes. Atépa, so whjné kilituraalu, ó hepen bemó betere diaaq Ayané doi sóró horótú baterópóló, wisi ala hakeamó erótu betaes.”

Kótóné tukóló muló betere foné erae ere ala dokonale fo

17 “E waleteita, Moses-né yóló muló betere foró Kótóné ama kóló whirapené yó melale fotamo tokóló aluraai wénitei, ai asémó yóló muló betere fo dokonaairaalu wóló i betere ape. 18 Yalo diapaae

mo i dere ape. Ó saró i haetamo kemeyaa teópa, Moses-né yóló muló betere fo kwia mo sawakélé aluyaalomeipó. Atéyallopóló muló betere fo fea hásokó feni, dokonóló motóróti eraalo ai ape.

19 Whj me dené i aséyóló muló betere fo mo sawakélétamo tikitepa, ó me whjpaekélé ai ala tukóló yae yóló yó matepa, ti atétere so whj Kótóné teteróló kaae tare hepen be tuämó doikélé mo muaalomeipó. Téyalotei, mepaae so

whj dené kale yae yóló muló betere fo wosóló eró, mepaae so whjpaekélé i fo sya fóló erae yóló yó melóo, du betere so whjta, hepen bemó Kótóné teteróló kaae tare aomó doasi doi muaalo ai ape.

20 Yalo diapaae mo i dere ape. Diagné dere mo donoi ala wisinaalené kale Moses-né asémó ere fo yó mótu betere whjrapero, Farisi whjrapetamoné du betere donoi ala teteró bitinipa, ti ó hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aomó mo sókókélé faalomeipó.”

Dei tué muóló fopaae buturaalu whj daqse yale fo
(Luk 12:57-59)

21 “Mo take diaaq noutererapepaae yóló mulale fo i ape. Me whj mo ti dóló sukunaqse. Atétepa, ti ai whj ą kwia moleteiné taleyóló só deraalo ai ape.

22 Atépa, yalo diapaae dere fo i ape. Whj me dené ama no hamomatamo me bete munipatei, hale fopaae depa, ti atétere whj ą kwia moleteiné taleyóló só deraalopó. Atétere kaae, whj me dené me whj hamoma eratere fo depa, ti atétere whj fo taletere whjrapé beterepaae dapesó faalopó. Téyalotei, whj me dené ama no hamomapaae duraalu, ya topo doyóló kisipa tikikélé okokoi-ó depa, ti atétere so whj doasi kwia moleteiné mo hale dótóró tare dowi sipaae faai ai du betere ape.

23-24 Térapa, naao me qla Kótópaae hale melaai dapóló, kale momatere tikipaae sóró fenalemótamo, naao noné yátamo sekérapó depa, ti Kótópaae hale melaaire qla melaaitei folosóró, naao notamo mole seképi teraayóló wisirae. Atéró nalo ti naao hale melaaire qla Kótópaae melae.

25 Whj me dené yátamo fo tokótamo yaai ya dapesó fupa, ti diaamo tý tuämó furaalutei ą kisipa wisi mulóló, hapale donorae. Até initepa, ti ya taletere whj beterepaae dapesó fóló, fo tokótamo yóló, ai whjnémó dipula be teteróló kaae tare whjrapené doasi topo whjné naase tuämó mulaalopó. Ai whjné amamo ya dipula beteraqsóró kisipa mutu dapó. 26 Yalo diapaae mo i dere ape. Ya dipula beteretei sokópóló, dale mulale kwia

belekqamale sonaai monikélé mo turó kemeróló menitepa, ti ya dipula hale bitiré fóló, kemeróló duputere sukamó sokaalo ai ape. Meitepa, ti ya dipula hale betó tawaalopó.”

Nópu naqse yale fo

²⁷ “I dere fota, diaaq taketi woseté wou beterapó. ‘So ó whj népae, naao’ yae. ²⁸ Ai fo epatei, yalo diapaae mo i dere ape. Whj me denétamo me so kelené kolóló kisipa tikané au nukupa, ti atétere whjné ama hosaa tuqmó nópu mo ai nale ape. ²⁹ Naao turu kelenétamo ya dowi ala yópóló dée nalatopa, ti atétere kele sokóló taae falae. Ti noatepae, naao tiki turó dowi si duku betherpaae faqsóró, ya atéró dée nalatere tiki kwia tukóló taae faróló, wisi tikipaae fupa mo wisirapó. ³⁰ Naao turu naasenétamo ya dowi ala yópóló dée nalatopa, ti ai naase tukóló taae fatalepa mo wisirapó. Ti noatepae, ya dée nalatere naase tukóló taae farénitepa, naao tiki turó dowi si duku betherpaae faqsóró dapó.”

Whjné so tokó fateremó yale fo

(Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ “Upulé i fo aséyóló muló betheretei diaaq ai tuére ape. ‘Whj me dené ama sotamo tokó falaai depa, ti tokó fatere asé sóró fópóló sopaae melae,’ erapó. ³² Ai fota mo epatei, yalo diapaae i dere ape. Whj me dené ama so me whjtamo nópu nénipatei hale tokó fatepa, ti soma amatei nópu nalatapó. Atéró tokó fatere so me whjnémó dokotepa, ti ai whj akélé nópu nukulapó.”

Talené doi yóló malo yaqse yale fo

³³ Yesuné atimapaae duraalu, “Take bitiré wale so whipaae yóló mulale fo me i ape. ‘Naao Talepaae i ala mo yaalopóló, malo yale fo tikini, motóró eró tawae,’ erapó. ³⁴ Tépatei, yalo diapaae mo dirii fo i dapa wosae. Malo dere alakélé momókó yaqse. Naao dere fo diriróturaalu, hepen be doi yóló malo momókó yaqse. Ti noatepae, ó hepen beta, fea ala fea teteróló kaae tare Kótó betere tikipó. ³⁵ Ó diaaq dere fo diriróturaalu, i haekélé doi yóló malo momókó yaqse. Ti i haeta,

Kótóné ama hó dée daaló betere tiki ai ape. Jerusalem be hulua doi yólókélé momókó malo yaqse. Ti noatepae, ai be hulata, fea ala fea teteróló kaae tare doasi topo whj betere tikipó. ³⁶ Diaaq dere fo diriróturaalu, naase horóló kutiri teketera alakélé momókó yaqse. Ti noatepae, naao topo niki mo betákélé dë niki ó diliiki niki biliranénipó. ³⁷ Diagné me ala mo ipa, ti épó yalepótóró yae. Inipa, ti mo inipótóró yae. Naao ai dere fo mopó yópóló, mepaae kae kae hóko fotamo touróló dereteita, ti dowi Satan-né yae yóló tēnatepa dapó.”

Mené sek̄i ala eratepa tokó melaqse yale fo

(Luk 6:29-30)

³⁸ “Mo take yóló muló betepa, diaaq woseté wou betere fo i ape. ‘Whj menétamo me whj kele doratepa, ti menémó ama kelekélé dorae. Me whjnétamo me whj sereke dukutepa, ti menémó ama serekekélé dukae,’ erapó. ³⁹ Ai fo mo epatei, yalo diapaae i dere fo wosae. Me whjnétamo diapaae me dowi ala eratepa, ti diaaqmo atimapaae momó tokó matere ala yaqse. Me whjnétamo ya faamumó okolope deké supa, ti me tikiró faamumókélé dópóló yó melae. ⁴⁰ Mepaae whjné yatamo fo tokótamo yóló, naao deró betere kuti sokotepa, ti me foloi kutikélé sópóló sókó melae. ⁴¹ Mepaae whjnétamo, yapaae 1 kilomitamó ama qla qla beleróló fae yóló s̄etepa, ti naaomo me beleróló, 2 kilomita alerae. ⁴² Whj menétamo yapaae me qlakó kematepa, ti ama ai kematepa qla melae. Me whjnétamo naao me qlakó kapala asiri saai dapóló yapaae wosetepa, melaalomeipóló ama dere fo sisópaae eraqse.”

Bóe whipaae yaala sókó fae ere fo

(Luk 6:27-28, 6:32-36)

⁴³ “Taketi yóló muló betepa, diaaq woseté wou betere fo i ape. ‘Naao be whj so whipaae yaala sókó furaalu, bóe whj hóróló bóe du betae,’ erapó. ⁴⁴ Tépatei, yalo diapaae i dere ape. Diaaq bóe whjrapé h̄ekesené sinóló yaala sókó furaalu, wisi ala erótú betae. Mepaae

whjnétamo diapaae sekéi ala eratepa, atétere whj Tale Kótóné tao sóró, kisipa tiki wisi mulópolo momarae. ⁴⁵ Atétepa, ti diq ó hepen bemó betere diaaq Ayané naale senaletóró betaalo ai ape. Talené suka dérótú betereteita, dowi ala dere so whjpaaekélé, wisi ala dere so whjpaaekélé erótú beterapó. Ama hali anatere alakélé, dowi ala du betere so whjró donoi ala du betere so whjtamo wusurópaae anótua dapó. ⁴⁶ Diañétamo, mepaae diq hésekené sukóló yaala sókó fole so whjpaae maaté yaala sókó fu beteretei doasi alapakó, Kótóné diámó dupu melaalopóló de? Ti kale *takis moni* siré kotere whjrabenékélé atei kaae ala dua dapó. ⁴⁷ Diaaq mo no ne apupaae maaté naamei fo yóló, koleó du betere-a, ai doasi alaé? Ti mepaae Kótó tué inire so whjnékélé ai ala dua dapó. Tépatei, hale mo so whjpaaekélé naameiné koleó du betepa, ti mo doasi ala ai ape. ⁴⁸ Térapa, ó hepen bemó betere diaaq Aya q me wisi ala yayani, mo ti sru ere kaae, diákélé wisi alatóró eraté fóló, Talené ama ala mo ti sre whj betae.”

6

Mepaae yayare so whj tao sae ere fo

¹ “Diaaq du betere wisi ala so whjné kolóló dukirópolo, momokó yaqse. Diaaq dere wisi ala tamo kolóló dukirópolo du betepa, ti ó hepen bemó betere diaaq Ayané melaaitere dupu saalomei ai ape.

² Até yaqsorópa, diañé mole qla qlarape mepaae yayare so whjmó hale melaai depa, ti tiki tuapaae dorutei tó tikané hale sikilitere whjrabené wisi ala dapó yópolo, du betere ala kaae mo yaqse. Ti ai whjrabenéta, fo wosetere berapemokélé, tó tómokélé, so whjné atima doi hale sóró horópolo kisipa mutu, touró betere so whjné keletómó dua dapó. Yalo diapaae mo i dere ape. Atétere whjrabe atima me dupu kaae saalomei, mo sumótóró ai sóró tare ape. ³ Térapa, naao qla qla mepaae yayare so whjmó hale melóló, yalo etei kaae qla melalepóló kisipa yó tani, mo keterae. ⁴ Diaaq mepaae qla qla yayare so whjmó materetei so whj feané kelaqsoró kikiti melae. Ti atéró kikiti dere

ala keletere Aya Talené amatóró diaaq ai dere alamó dupu melaalopó.”

Yesuné moma etéró yae yóló yó maletei (Luk 11:2-4)

⁵ “Téyaaalopa, diaaq Talepaae momaturaalu, tuapaae dorutei wisire nisiyóló hale sikilitu betere whjrabené dere moma kaae mo yaqse. Ti atimané momaturaalu, fo wosetere berapemokélé, doasi tó tómokélé, so whj feané dukirópolo dua dapó. Yalo diapaae mo i dere ape. Atétere so whjné duputa me kae muni, mo sumótóró ai sere ape. ⁶ Téni, Talepaae moma yaairaalu, naao be dolopaae fóló tó kinóló bitu, kelené kilinire diaaq Aya Talepaae betä momaya. Atétepa, ti kikiti kinóló dere ala keletere Ayané diámó dupu melaalo ai ape. ⁷ Diaaq Talepaae momaturaalu, Kótóné ala kisipa inire whjrabené bete munire forape hale hoko deté fu dere kaae yaqse. Ti atimané atéró fólo siyóló dere momata, Talené wosaalopóló kisipa muóló dua dapó. ⁸ Térapa, atimané ai dere ala kaae diaaqkélé yaqse. Ti noatepae, diaaq yayare qla qapaae wosaai teópatei, diaaq Ayané ama mo kisiparapó.

⁹ Térapa, diaaq Talepaae momaturaalu etéró yae.

‘Hepeñ bemó betere dñé Aya-ó, Yata dowi ala mo betákélé muniruraalu, naao ere ala mo kaepó. Téreteiné yata, fea alané bete Tale betepa, so whjné naao doi hale sóró horóló, mo doasi doi mulópolo yae.

¹⁰ Naao téteróló kaae tare aqmó mole ala wisinaale wópolo yae. Naao kisipa mole ala ai hepen bemó irure kaae, i haemokélé atérópolo yae.

¹¹ Dñé mió i be dñmó naaire qlakélé naao sumó qlae.

¹² Mepaae whjrabené dñpaae erale dowi ala kwia dñé tani, me qla meipóló hale kemerótú yale kaae, dñé dowi ala kwiakélé naao hale kemerae.

¹³ Da me dowi ala yóló dée naaire tikipaae qlisoró faqsoró, naao seséyóló tó wisitei yó mótu betae.

Téturaalu, dą dowi ala yópóló sesemeratere bőe whjné só de-raqsórópa, ai tų naao seséyóló dą tao sae,’ yóló dua yae.

14 Ti mepaae whjrapené diapaae erale dowi alatamo, me qla meipóló hale kemeratepa, ti ó hepen bemó betere diaaq Ayané diqne yale dowi alakélé, hale kemeraalo ai ape. **15** Téyalotei, mepaae whjrapené erale dowi ala me qla meipóló, diaaqtamo hale kemerénitepa, ti ó hepen bemó betere Ayané diaaq dowi alakélé, hale kemeraalomeipó.”

Yesuné qla weyóló hale betere alamó yale fo

16 “Diaaq Talepaae momayaairaalu, qla weyóló hale betere sukamó, tuapaae dorutei tó tiki sikiilitere whjrapené dere ala suróló yaqse. Ti so whjné atima mo wisirapó yópóló kisipa mutu, qla weyóló atimané kelepaahumula yóló bitua dapó. Yalo diapaae mo i dere ape. Ai whjrapé atimané duputa, me kae saalomei, mo sumó ai sere ape. **17** Tépatei, diaq moma yaai qla weyóló bituraalu, diaaq topo nikimó wel wéi diloo, diaaq kelepaakélé fokoo du betaee. **18** Ti noa yaqsoró meipó. Mepaae whjrapené diaq qla weyóló beterapóló kisipa yaqsoró dapó. Diaaq kelené keleneire Ayané ama betä diaaq ai kikiti dere ala kelerapó. Atére Aya Talené amatóró diámó dupu wisi melaalo ai ape.”

I haemó wisi wisi qla betapaae huatu betaqse yóló yale fo

(Luk 12:33-34)

19 “Diq i haemó bituraalu, ekèle yóló ita yalo olapóló, betapaae huatu betaqse. Ti noatepae, i haemota hoti dakóló ó dowi ero siné turukóló ó qlémi nokole whjrapenékélé kikiti be fulukóló sua dapó.

20 Aténi, diaaq wisi wisi qla ó hepen bemó betapaaeróló mulaté holopóló yae. Ti ai bemótä ero sinékélé, hotinékélé doréni, qlémi nokole whjrapenékélé be fulukóló qlémi saalomeipó. **21** Ti naao wisi wisi qla mole tikimótóró naao hosakélé mo turó ai mole ape.

22 Naao keleta, ti tiki turó déró betere lamp sá su ai ape. Naao kele tamo wusuró

wisipa, ti tiki turó deyó falapó. **23** Téni, naao keletamo dilikipa, ti tikikélé turó dilikirapó. Naao tiki tuamó ere détamo aluróló dilikipa, ti naao betere betekélé mo turó diliki yó falapó.

24 Betä kutó diratere whjnétei téteróló kaae tare whj tamoné kutó diranénipó. Ti me whjné du, i kutó dirae, me whjnékélé i kutó dirae depa, atimaamo wusuróné kutó betä whjné diraaire mo sunipó. Ti noatepae, me whj hóróló me whjpaemo hakesené sinóló yaala sókó fole ala yaalo ai ape. Ó me whjpaemo doasi hakesené sinóló yaala sókó fóo, me whjmo hóróló sisópaae eróo yaalopó. Tétereteiné betä whjtei Kótóné ala eratere whj betoo, moni diaq téteróló kaae tare whj aqróló, moniné kutó diratere whjkélé betoo, enénipó.”

Nokole qla ó deraaire kutimó whaalia yaqse ere fo

(Luk 12:22-31)

25 “Térapa, yalo diapaae i dere ape. Diq betere beteta diaaq naaire qla ó wéi nisiyóló é noa naaloé? ó kuti noa deraalooé? yóló, whaalialdu betaoe. Ti ai qla qla-a, doasi olapa whaalialdu betere? Ya betere beteta, ti mo doasi topo qla ai ape. Naao deró betere kuti-a doasi topo olapa, whaalialdu betere? Naao tikita, ti mo doasi topo qla ai ape. **26** Barapepaae eratere ala diqne kisipa muae. Atimané naaire qla wae bilitere ala ó qla sóró bepaae mulatere ala dua de? Tétumitei, ó hepen bemó betere diaaq Ayané atimané naaire qla sumó mótuadapó. Ti ai barapeta doasi qla meitei, ama tao sua dapó. Ti diaq so whjta, mo doasi qla beterapa, ama kisipa keteraalopóló de? **27** Me whjné ama whaalialdu dere alané q bitiré faaire be de ama sumó híkili faranére? Mo meipó.

28 Diq kuti noa deraaloé yóló, whaalialdu betere-a, kale hoko yó mole nerape kisipa muae. Ti atima kemi bisikóló kuti nomotere ala dumipó. Mo meipó.

29 Tépatei, yalo diapaae i dere ape. Mió i yó mole nerapené ere au wisiné kale doasi topo whj Solomon-né sua yale kuti wisinaalené ere aukélé mo teraae falapó. **30** Diq tué tiki tiratere ala tómó dakeró

betere whirape-ó, i haemó yó mole nerapeta, mió betá yóló dóta, doyaaire olatei, Kótóné ama mo wisiyóló aurótua dapó. Ti Talené ai ne aurótua dere kaae, diaaq saaire kuti diámó súmó melaalomeipóló du bitu de? ³¹ Atérapa, əlaró wéitamo noa naaloé? ó kuti e noa saaloé? yóló, whalia du betaqse. ³² Ti noatepae, hale hóko betó mole so whirapené ai əla əlarape saaitapóló doasi keteké butu beterapó. Tépatei, dijané ai yayá du betere əla əlata, ó hepen bemó betere diaaq Ayané ama mo kisiparapó. ³³ Térapa, folosóró Kótóné ama teteróló kaae tare alaró, mo donoi ala wisinaletamota, mo doasi bete mole alapa, keteké buóló erótua betae. Atétepa, ti mepaae yayátere əla əlakélé fea Talené ama mo súmó melaalo ai ape. ³⁴ Atérapa, dó be démó noa ala yaaloé yóló whalia du betaqse. Ti dó be démó yaaire alata, ai be démótóró erópóló yae. Upaae bitiré faaire be démó yaaire sekéi ala, mió i be démó dere alatamo touraçse.”

7

Mepaae so whiné dere ala taleyóló só deraçse ere fo

(Luk 6:37-38, 6:41-42)

¹ “Diá Tale aqyóló mepaae no ne hamomané dere ala taleyóló só deraçse. Ai ala deremó, Talené diákélé taleyóló só deraçsórópa taalae. ² Ti noatepa meipó. Mepaae so whipaae dijané me noa kaae ala eróló tale itikimó, ti naao me whipaae ai erale ala mo sútóró Talené yapaaekélé eraalo ai ape. Naao me noa kaae ala me whi hamomapaae erélipa, ti ai erale sútóró Talené yapaaekélé eraalopó.

³ Naao kele dolomó doasi ni fake bupatei bunire aqyóló, naao no hamomané kele dolomó sawatamo bole mome kolóló, noó, naao kelemó ai bole mome sokaalopa maé dere fo-a, noatepa du betere? ⁴ Naao kele dolomó bole doasi ni fake-a, sokoni hale bupatei, me no hamomapaae naao kele dolomó bole mome sokotapa maé fo-a, noatepa du betere? ⁵ Tó tikiné wisire nisiyóló hale sikili du betere whirape-ó, folosóró naao kele dolomó bole doasi ni fakepi sokae. Atéró naao kele feléyóló, əla

ola diriyóló kilituraalu, ti naao noné kele dolomó bole mome wisiyóló sokonérapó.

⁶ Kótóné ama mo kaae tukóló muló betere əla haqrape nöpóló melaçse. Meleke wisinaale hupurape daae mole tikipaae fesekée falaçse. Diánétamo ai ala depa, ti hupurapené hóné tēiya tēiya yóló, momó fesaae wouraalu diatei dósuyóló naalo ai ape.”

Kótópaae me əla wosetere fo (Luk 11:9-13)

⁷ “Diá yayátere əla Kótópaae wosetepa, ti diaaq ai wosetere əla ama mo melaalopó. Me əlakó saai dapóló keketepa, ti diaaq keketere əla mo kólóló saalopó. Diaaq tū tukjyaé yóló tū dupa, ti ama tū tukjaalo ai ape. ⁸ Mepaae so whi atima yayátepá, wosetere əla mo sua dapó. Whi me dené senée yóló keketere əla ti mo sua dapó. Tū tukjyaé yóló, tū du betere so whi fea be dolopaae wópóló, tū tukjtua dapó.

⁹⁻¹⁰ Diá ai betó mole whi betané naalemané alimapaae aya-ó, okó əmaletamo əlae depa ai kemateré əla taaróló, kapo fake nae yóló melaaloé? ó yakó əlae depa, ai kemateré əla meni whi tukó nokole dowi wuli betepatei, nae yóló melaaloé? Meipó. ¹¹ Diá i haemó dowi ala du betere whirape bitutei, dijané naale senaalemó wisi wisi əla hale matere ala ti diá mo asarapó. Atére kaae, ó hepen bemó betere diaaq Ayanéta, mepaae whi dené əpaae kemateré wisi wisi əla mo hamokoróló melatere alané, i haemó betere ayané matere ala mo ti bosene falapó. ¹² Térapa, Kótóné ama kóló whirapené ere foró Moses-né yóló muló betere fotamo fea touróturaalu, ere fo beteta me kaae mei ai ape. Kae kae ala yaairaalu, mepaae whirapené yapaae eranée dere alatóró mepaae so whipaaekélé erótua yae.”

Doasi fakere týró betekéne tuytamo

¹³ “Diá sawatamo betekéne tū serekemó sókó fae. Mo ti aluyaaitere tikipaae faai fole tū fake yóo, mo tükélé doasi fake yóo erapó. Ti mo dekéró so whita, ai fakere tuytóróti sya fu beterapó. ¹⁴ Téretei, mo ti betó tawaaire tikipaae fole tuta, so whi

feané kilini, betə betə so whjné maaté ai betekene tū kekóló sya fu beterapó.”

Ni du oletere kilituraalu etei kaae nipóló tué dere ala
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ “Dią kópaae fópóló, dilikai Kótóné ama kóló whj aqyóló waalopa, mo hoto-waró kaae tawae. Atima atéró wouraalu, kale *sipsip* hupu niki kaae bilipa mo hjtí nisiaalotei, atimané tiki tuapaaeta, ti whj dóló nokole dowi bete haqné tiki daalapó. ¹⁶ Ti atima noa kaae whj baterémóló, folosóró atimané dere alapi kaae kolóló tué yae. Ti noatepae, so whjné besqae teketuraalu, hale hóko képimó olopa tekaaloé? Nose dukélé hale hóko nimó olopa tekaaloé? Mo meipó. ¹⁷ Atétu dere kaae, wisi niné ti wisi du oleyoo, dowi niné ti dowi dutóró oleyoo, dua dapó. ¹⁸ Wisi nimó ti dowi ni du oleyoo, dowi nimó wisi ni du oleyoo, dumipó. ¹⁹ Mepaae du wisiyóló woleneitere nirape feata, ti diyóló sipaae taae derótú beterapó. ²⁰ Térpa, ai kale whjrapené du betere ala mo wisiyóló kaae keletepa, ti atima etei kaae whjrape beterapóló, mo diriyóló kisipa yaalo ai ape.

²¹ So whj mo feané atima hepen-paae faalopóló kisipa muturaalu, yalo doi yóló Tale-ó, Tale-ó, du betepatei, ai so whj mo fea faalomeipó. Ai tuqmótei, mepaae so whj de ó hepen bemó betere yalo Ayané ama kisipa mole ala sya fóló, erótú betere so whj betə mo súmó fenérapó. ²² Taletere be dêmó, mepaae so whjné yalo doi yóló Tale-ó, Tale-ó, dä naao kóló whj bitu, so whjpaae Kótóné fo i ape yóló yó melóo, naao doimó dñé mepaae dowi keperape so whj tuqmó beteretei dóló hókó falóo, mepaae kelemei alarapekél eróo, du betalepó, yaalopó. ²³ Ai fo depa, yalo atimapaae hakeamó teraae faróló duraalu, ‘Dią dowi ala du betale so whj-ó, dią ę mo tuékélé inipa taae fae,’ yaalopó.”

Be mo kekemeyóló tētere whjró hóko tētere whjamo
(Luk 6:47-49)

²⁴ “Tépatei, mepaae whj dené yalo fo mo wisiyóló wosóló, sya fóló eró tapa,

ti kisipa tiki fosó fosóre whjné ama be tēyaairala mo hae kāyóló taae faróló, kapo tómó tētu dere kaae dapó. ²⁵ Atépa, doasi hali tiki wóo, wēi milikél wóo, doasi besé tikikél wóo duraalu, ai bemó hairaletei tokó fenipó. Ti noatepae, ai be kapo tómó tēyaleteiné mo dirirapó. ²⁶ Tépatei, mepaae whjrapené yalo fo wisiyóló wosólótei sya fóló erénitepa, ti kale kolea koleare whjné wēi atiká tómótei be hóko tētu dere kaae dapó. ²⁷ Atépa, doasi hali tiki wóo, wēi mili wóo, doasi besé tiki wóo duraalu, ai kale bemó hairale tikimó, mo ti kolokó felepó,” yalepó.

²⁸ Téró, Yesuné ai forape yóló kemetepa, aimó wóló touró betere so whj mo feané ama yó mótu betale fomó haió! yóló, siratu betalepó. ²⁹ Ti noatepa meipó. Ama atéró yó mótu betale fota, Moses-né yóló muló betere fo yó matere whjrapené dere kaae yó meni, me doasi tēteróló kaae tare whjné sóró beterminatep yó matere fo kaae, mo bete tokóló yó matapó du betalepó.

8

Yesuné betə dowi humu fulu derqle whj wisiraletei

(Mak 1:40-44, Luk 5:12-14)

¹ Ai ala yóló kemetepa, Yesu ą ai du sokore aqmó beteretei taaróló, dorowou betalemó, so whj mo feané ą sya wou betalepó. ² A atéró daalemó, dowi humu fuluné tiki dore whj ą beterepaae wóló, bukutiri teyáró bitu ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, naao fotokoné ę wisirai kisipa mutepa, ti mo súmó wisiranérápó,” yalepó.

³ Atéró, Yesuné kale whjné tikimó naase mulóló duraalu, “Naao tiki doretei mió yalo wisirai dapa, mo ti wisi yae,” yalepó. Ai fo deretamo, ama tiki mo turó wisiyalepó. ⁴ Téró, Yesuné ąpaae duraalu, “Wosae, mió naao tiki ai wisi yalepa, hale mo so whjpaae i ala yalepó fo momókó yaqse. Téni ya fóló, Talepaae momaratere whjné maaté naao tiki fopeyópóló, yó melae. Téró, mo take Moses-né yóló muló betere fo sya furaalu, naao tiki wisirateremó Talepaae melae ere ǫla melae.

Atimané ai ala kilituraalu, ita Talené eró beterapó fo yópóló dapó,” yalepó.

*Betq topo dikitare whjné Yesupaae tué tiki tirale ala
(Luk 7:1-10)*

5-6 Atéró, Yesu ą Kapeneam be huluamó sókó felemó, 100 Rom diki tare whjirape teteróló kaae tare topo whj betq wóló ąpaae duraalu, “Tale-ó, yalo kutó diratere whj betq doasi hepo daalu ama tikikélé mo däamu sókó fóló, bemótóró hale fió mulapó. Téruraalu, doasi dele su beterapa naao ę tao saaloé?” yalepó.

7 Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Yalo ą wisiraai faalopó,” yalepó.

8 Ti fo depa, kale topo whjné ąpaae tokó mótu duraalu, “Tale-ó, ę whj wisi bitupakó ya yalo bepaae ape yaalomeipa, imó naao fonémataé ama kisi bete wisiyae depa, sumó wisiyaalopó. **9** Ti noatepa meipó. Ękélé ę teteróló kaae tare whjirape betepa, atima aqmó beterapó. Atéruraalu, yälokélé mepaae diki tare whjirape teteróló kaae tarapó. Ai whjirapekó betapaae yalo fae depa ą fóo, ape depa wóo dua dapó. Yalo kutó diratere whipaae i kutó diyae depa, ama ai alatóró dua dapó,” yalepó.

10 Yesuné ai whjné dere fo wosóló, haió yóló siratu, ą sya wou betere so whjirape duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape, i whjné doasi kisipa tiki tiró betere kaae ere whj Israel hae kwiamó betepa, yalo mo kilinipó. **11** Yalo diapaae i dere fo wosae. Suka hoterepaae betere so whjkélé, suka doropolepaae betere so whjkélé, atimané be taaróló ąla detere tikipaae wóló, atima beterópóló tukóló muló betere tikimó ąla naai betaalopó. Atima atéró touróló, Abraham, Aisak, Jekop-sépitamo hepem bemó betere Kótóné teteróló kaae tare tuämó bituraalu, ai doasi detere ąla atima fea betämó nuku betaalopó. **12** Téyaalotei, mepaae so whj Kótóné teteróló kaae tare aqmó ama naale senaale beterópóló yóló mulaletei, diliki tuämó beterópóló, belapaae hókó deraalopó. Aimó doasi dele su bituraalu, atimatei yale alamópóló dekené sukóló wole du betaalo ai ape,” yalepó.

13 Téró, Yesuné kale doasi topo whjirape duraalu, “Naaoo kisipa tiki tiratere alatóró yalo ąpaae mo eraalopa, fae,” yalepó. Mo ai fo deremotóró kale whjné ama kutó diratere whjné kisi bete wisi ipakalepó.

*Yesuné mepaae so whjné kisi wisirótua yale fo
(Mak 1:29-31, Luk 4:38-39)*

14 Téró, Yesu ą Pitané bepaae sókó felemó, Pitané ama somané hama sere tiki suputere kisiné sinóló mupa kelalepó.

15 Atépa kolóló, kale soné naasemó ama wolaa yó salemó, ama tiki supu du betale kisi bete wisitepa, kale so ą turukó holóló, Yesumó ąla kaae sóró biliralepó.

16 Atéró, be dikiteretamo dowi kepe tepeyóló betó mole so whj mo turó ą beterepaae dapesó wua depa, dowi keperape foné sua yalemó, sókó fua yóo, atima so whj feané hepo betekélé mo ti wisitua yóo, yalepó. **17** Ai alata hale inipó. Kótóné ama koló whj Aisaiané yóló muló betere fo dokonóturaalu yalepó. Ai fo i ape.

“Däné momaare tikiró kisi betetamo fea ama tikimó sóró tokóló aluraai walepó,” erapó.

*Yesu ą so whjné sya kotopa yale fo
(Mak 1:32-34, Luk 4:40-41)*

18 Atéró kelalemó, so whj mo hale ąla kaae ą boperale wapa, Yesuné ama yó matere whjirapepaae duraalu, “Dä wéi kela teyóló uté téro faalopa fiépe,” yalepó.

19 Atétepa, Moses-né yóló muló betere fo yó matere whj betq ą beterepaae wóló duraalu, “Yó matere whj-ó, ya mopaae fupa, ti ękélé ya sya waalopó,” yalepó.

20 Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Kale haqnaraperó barapetamota, atima fitere tiki ai ere ape. Téretoi, kale whjné Naalema ą betq ama topo beleróló fitere tiki meipó,” yalepó.

21 Ti fo depa, ama yó matere whj betané duraalu, “Tale-ó, folosóró yalo ayapi dourale faaipa, naao ępaae fae fo enére?” yalepó.

22 Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Sinale whjirapeta, ti sinale whjirapenétóró dourópólópa, ya ę sya ape,” yalepó.

*Yesuné doasi besé tikiró wēi asyatamo
béraletei*

(Mak 4:36-41, Luk 8:22-25)

23 Atéró, ą kale wēi nukupaae bitj hotopa, ama yó matere whjrapekélé ątamo betā nukupaae bitj holalepó. **24** Atéró, atima wēi tuämó fu betalemó, mo doakale hali tikiró besé tikitamo kilitainé hapale sókó walapó duraalu, wēi asya wóló atima betere nuku dolopaae wēi bosenée horóló, kale nuku buó deraai depatei, Yesu ą noke hale fió molepó. **25** Yesu atéró fipa, ama yó matere whjrapené ą turukuróló duraalu, “Tale-ó, dą felekemó węiné aluraai dapa, naao dą tao sae,” yalepó.

26 Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Dią noatepa wi du bitu de? Diaaq kisipa tiki tiró betere ala tómó ai ererapó,” yalepó. Tétepa, ą turukó holóló, kale wēi asyaró besé tikitamopaae tikae yóló foné salepó. Atéyalemó, kale wēi asyaró besé tikitamo tukóló ama ere kaae mo dono felepó.

27 Atétepa, kale whjrape atimasisitei duraalu, “Haió! i whjta, noa kaae whjrópó. Kale wēi asyaró besé tikitamonékélé mo whjné dere kaae, ama dere fo mo betatóró wosóló, erótua dapó,” yalepó.

*Kepe tepeyóló betere whj tamo wisirale
fo*

(Mak 5:1-17, Luk 8:26-37)

28 Atéró, Yesu ą uté téró tē fóló Kadarin hae kwiamó sókó felepó. Aimó dowi kepe tepeyóló betere whj tamo whj dourótua dere tikimó biti, ątamo hokolaa yaai dapóló walepó. Ai whj tamo dowi kepené sesemeratepa doasi fopaae butu, sereke fisikó sóró whj daai du betepa, so whj fea wituraalu ai tumó fua inipó. **29** Até du betere whj tamoné fo fakeyóló duraalu, “Kótóné Naalema-ó, naao dąmopaae noa alakó eraai waleé? Tukóló mulale suka teópatei, ya ipaae dąmo susupuraai waleé?” yalepó.

30 Téró, mepaae hupurape mo hale ąla kae mo umó kimimó daae molepó.

31 Kale dowi keperape atima witepa Yesupaae kema duraalu, “Naaotamo dą dóló hókonaai depata, ti u hupurapené depe tuapaae dotonaasepe,” yalepó.

32 Atéró, ama kale keperapepaae duraalu, “Dią whj tuämó beteretei taaróló sókó fae,” depa, atima kale whjné depe tuämó betaletei taaróló, hupurape tiki tuapaae tepeyóló bitj fupa, kale hupurape fea botokó furaalu, kula dolomó derepeletikimó, węiné sorokó fóló kale hupurape sisiraae felepó. **33** Atétepa, ai hupukaae tare whjrape atima ai ala kilitu, mo hapale doasi be huluapaae fóló, i kale whj tamopaae erale alaró mepaae eratepa kelale alatamo so whj feapaae yalepó. **34** Atétepa, ai be huluamó betó mole so whj fea Yesu kelaai dapóló walepó. Atéró walemó Yesu betepa kilitu, atimané ąpaae ya i hae kwia taaróló fae, yóló setu betalepó.

9

*Yesuné tiki dąamui whj wisirale fo
(Mak 2:1-12, Luk 5:17-26)*

1 Atéró, Yesu ą wēi nukupaae bitj holóló, ai wēi kela tēyóló ą betere be huluapaae felepó. **2** Atéró ą aimó betepa, mepaae whjrapené betā tiki dąamui whj beseketamo turó Yesu beterepaae beleyóló walepó. Atétepa atima kisipa tiki tiróló wale ala Yesuné kolóló, kale tiki dąamui whipaae duraalu, “Ti naale-ó, naao dowi ala kwia mió yało i kemeratapa whaalii ini, naao hosaa diriyóló dua betae,” yalepó.

3 Ai fo depa, mepaae Moses-né ere fo yó mótu betere whjrape atima kisipanétei duraalu, “I whjné ą Kótó kaae beterapóló du betere foné, Kótóné doi doróló faletu beterapó,” yalepó.

4 Yesuné atimané atéró mutere kisipa kolóló duraalu, “Diaaq atei kaae dowi kisipa noatepa mutu bitu de? **5** Fo tamo mulapa, so whjné taleyóló mé fo diaaq enére? Naao dowi alamó saaire kwia yało aluratapó fo enérepé, ya turukó horóló naao beseké sóró fae fo enére? Dią tué tekeyóló kisipa yae. **6** Atérené i haemó betó mole so whjné dowi ala kwia tokóló aluraaire fotokó Whjné Naalemané sümó bulapóló, kisipa muópólópa,” kale whipaae, “Ya turukó horóló naao beseké sóró bepaae fae,” yalepó. **7** Ti fo depa,

kale whj turukó holóló ama beseké sóró
bepaae felepó. 8 Atétere ala aimó betó
mole so whj feané kolóló, atima doasi
hokomó sókó furaalu sira yalepó. Mo
whjné etei kaae ala yópóló Kótónétei sóró
beteró beterapóló, ama doi hale sóró ho-
ralepó.

*Yesuné Matyupaae q sya ape yale fo
(Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)*

⁹ Atéró Yesu ą ai hae tiki taaróló fu betalemó, *takis moni* siré kotere whị Matyu *takis moni* saairaalu, tene furu bemó betepa kelalepó. Atépa ama ąpaae du-raalu, “Yą ę sya ape,” depa, kale seké ą turukó horóló Yesu sya felepó.

¹⁰ Atéró, Yesu à kale whj Matyuné bemó betepa, *takis moni* siré kotere whjrapero mepaae dowi ala dere whjrapetamo mo turó wóló, Yesuró ama yó matere whjrapetamo fea touyóló qla nuku beterepó. ¹¹ Atéró qla nuku betepa, mepaae Farisi whjrapené kolóló ama yó matere whjrapetamo duraalu, “Diq yó matere whj-a, *takis moni* siré kotere whjrapero dowi ala dere whjrapetamotei, noatepa qla betamó nuku bitu de?” yalepó.

¹² Ai fo wosóló Yesuné duraalu, “Kisi daanire so whj dokta beterepaae fumi, kisi daale so whjmaaté sua dapó. ¹³ Kótóné aséyóló muló betere fo i ape. ‘Simó sukylaa dalóló hâle matere ala Kótóné ą saai doasi hêkeseni, kołené sinóló hâle tao sere ala depa, ti ą mo doasi hêkeserapó,’ erapó. Térapa dią fóló, ai ere fo bete wosóló kisipa tekeyae. Ti ę waleteita, donoi ala dere so whjpaee ape yaai anitei dowi ala dere so whjpaee ape yaai walepó,” yalepó.

*Qla weyóló hqle betere ala
(Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)*

¹⁴ Téró, Jon-né yó matere whírapé
Yesu beterepaae wóló ąpaae woseturaalu,
“Dáró Farisi whírapetamota me sukamó
qla weyóló hágé bitua depatei, naao
yó matere whírapemo qla weyóló hágé
bitinitere-a, noatepa de?” yalepó.

15 Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, "Kale so dokaaire whí a

ama fulumu whjrapetamo hale betepatei,
ama fulumu whjrape dekëtu molómó be-
taaloé? Téni, nalo kale so dokore whj-
mené dapesó fupa, ti ama fulumu whjrape
atima ola weyóló hale betaalo ai ape.

16 Mo whj betanékélé, kisi kuti kwia sóró si kutitamo nomotumipó. Ti noatepae, kisi kuti kwia sóró deraakele kutitamo dakoróló nomonalemó, momó bisæae fóló mo ti fake yaalopó. **17** Whj betanékélé, kisi *wain* wéi tepeturaalu, upulé moi hupu sekaené nomóló mole wutimó tepetumipó. Atéró tepetepa, ti kale moi hupu sekaemó tepeyale *wain* wéi tóputuraalu, fulukó fóló wéi sunée faalopó. Atéyaqsóró, atima kisi *wain* wéi tepeturaalu, ti kisi hupu sekaené aleale wutimótóróti tepetua dapó. Atétepa, ti kale wutiró wéitamo wusuró mo wisiyóló muó tawaalo ai ape,” yalepó.

*Yesuné folosóró betq so wisiróo, senaale
kepaaróo yale ala*

(Mak 5:22-43, Luk 8:41-56)

18 Atéró ama fo teó du betepatei, betə̄ doasi topo whj̄ wóló ą daalemó bukutiri teyáró bitu duraalu, “Doa whj̄-ó, yalo senaale mo miótóróti sinalepó. Téyáletei, yā wóló ama tikimótamo naao naase mulatepata, ti ą mo kepaanérápó,” yalepó. **19** Atétepa Yesu ą turukó horóló kale whj̄itamo fupa, ama yó matere whirapekélé felepó.

20 Até deretamo, betə so wéliéné du betepatei, 12 ba fo kemere so Yesuné sisóró sókó wóló, ama deró betere kuti salemó wolaayalepó. **21** Kale soné ama i kisipa mualepó. “Yalotamo ama kuti salemó wolaatepa, ti yalo kisi bete súmó wisiyaalopó.”

22 Tétepa, Yesu ą fetée fóló kale sopaae duraalu, “Ti senaale-ó, naao kisipa tiki tirale alané naao kisi bete wisiralepa, hosaa tuämó sekęni, diriyóló dua fae,” yalepó. Ai fo deremótóró kale soné kisi bete mo ti wisiyalepó.

23 Atéró, Yesu à kale doasi topo whjné be dolopaae sókó felemó, so whj fea fo tiki whaa du bitu, fó wuti hale yóló moló-u du betepa kelalepó. **24** Até du betepa, Yesuné atima foné sóró duraalu,

“Ai senaaleta sukuni, a noke firapa dia taae fae,” deremó atimané a dō nalalepó.

²⁵ Atéró, ai touró betere so whj fea belapaae hókó deróló, Yesu a kale senaale mole be dolopaae fóló, kale senaalené naasemó tao salemó, a mo ti sukáletei momó kepaayalepó. ²⁶ Atéró, Yesuné i ala yalepóló, ai be hulua feapaae deté kwéyóló fakeralepó.

Kele dilikire whj tamoró kóló nomone whjtamo wisirale fo

²⁷ Atéró Yesu ai be taaróló fu betalemó, kele dilikire whj tamoné a sya wou fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté yale whjné Naalema-ó, naao dámó kólené sukutu tao sae,” yalepó.

²⁸ Atétepa, Yesu a be tuapaae sókó fi tikimó nalo kale kele dilikire whj tamo a beterepaae wapa, atimaamopaae woseturaalu, “Yalo diaamo súmō wisiranérápóló kisipa mute?” depa, atimaamoné duraalu, “Tale-ó, naao fotokoné dámó mo súmō wisiranérápó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, ama kale whjtamoné kelemó wolaa yóló duraalu, “Diaamoné kisipa tiki tiró betereteiné i wisiratere ape,” yalepó. ³⁰ Ai fo yalemó, kale whjtamoné kele fisqae fóló wisitepa Yesuné atimaamopaae fo mulóló duraalu, “Yalo diaamopaae i erale ala so whjpaae momókó deté kwéyaçse,” yalepó. ³¹ Téyaletei, atimaamo be hulua feapaae fóló, Yesuné i ala yalepóló deté kwéyóló fakeralepó.

³² Atéró kale whjtamo fi tikimó, dowi kepe tepeyóló bituraalu kóló nomóló fokélé initere whj betä Yesu beterepaae dapesó walepó. ³³ Atétepa, Yesuné kale dowi kepe dóló hókonaletkimó, kale kóló nomóló betale whjtei, fo kaae sóró yalepó. Atéteremó, so whj feané kolóló siraturaalu, “Take bitiré wale alímó etei kaae ala Israel hae kwiamó depa mo kolókélé inipó,” yalepó.

³⁴ Ai fo depa, kale Farisi whjrapené duraalu, “Ai dowi keperape dóló hókonaleteita, dowi keperapené doasi topo whjné fotokoratepa, dóló hókonótua dapó,” yalepó.

Kótóné kutómó qla dekéró ülümépatei saaire whj meipó

³⁵ Atéró etéyalepó. Yesu a doasi be huluapaaekélé, sawa be huluapaaekélé, ai be huluamó té mole fo wosetere berapemokélén, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala i ape yóló, kale mió wosetere kisi fo wisi yó melaté kwéyóo, mepaae tiki momaare whjraperó hepo daale whjrapetamokélén wisiraté kwéyóo yalepó. ³⁶ Téró, so whj mo hale qla kaae betó mupa kelalemó, atima tao saaire whjkélén meiruraalu, bokonaale *sipsip* hupurape aqyóló betó mupa, Yesu kólené sukutu ama hosamó salepó. ³⁷ Atépa ama yó matere whjrapaae duraalu, “Kutómó ere qlata, mo dekéró ülüméretoi qla saaire whj betä doaló meipó. ³⁸ Térápa, ai kutómó ülümére qla saaire whjrapaae dotonópóló, ai kutó Talepaae wosae,” yalepó.

10

Yesuné 12 whjrapé dotéyale fo (Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Atéró, Yesuné ama yó matepa wosetere 12 whjrapé a beterepaae ape yalepó. Mepaae so whj tuamó betere dowi kepe hókó faloo, mepaae kae kae hepo daale so whjró tiki momaare so whjtamo wisiróo yópóló, atima fotokó mo súmō bulóló sóró beteralepó.

²⁻⁴ Ama ai sóró beterale 12 *aposel* whjné doirape i ape. Folosóró sale whjta, Saimon doi mupatei, Pitapó du betere whjró ama noma Andrutamo yóo, Sebediné naalema tamo Jems-ró noma Jon-tamo yóo, Filip-ró Batolomiu-tamo yóo, Tomas-ró *takis moni* siré kotere whj Matyu-tamo yóo, Alpias-né naalema Jems-ró Tadeus-tamo yóo, kálo kálo whj Saimon-ró Iskariot be whjkó Yesu dópóló eleké deyale whj Judas-tamo yóo yóló, atima atérópó.

⁵ Yesuné ama dosayóló sóró beteró betere 12 whjrapé dotonaairaalu, folosóró atimapaae i fo yalepó. ⁶ “Juda fake mei, kae fakené be huluáró Samaria whjrapené be huluatamopaae feni, *sipsip* hupu kaae fókó fale Israel fake beterepaae

fae. ⁷ Dią furaalu, i fo so whị feaae hąkeamó yó maté kwęyae. Hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala wóló, mió mo felekemó i mole ape. ⁸ Mepaae kisi daae mole so whị wisiróo, sinale so whırapé kepaaróo, mepaae humu fuluné tiki dore so whị wisiróo, tiki tuąmóbetere dowi kepe doló hąkonóo, yae. Ai ala yaaire fotokó diaaq moniné dupuyóló sini, yalo diąpaae hale melalepó. Téyalepa, diaaqmo me dupu sini, so whị hale tao sóró wisiraté kwęyae. ⁹ Dią atéró furaalu, kold ó silpa ó kopa moni sóró faqse. ¹⁰ Naao wa ó tómó deró betere kuti, ó horó betere hó be, ó dotó tikikélé tawóló faqse. Ti noatepae, ai kutó diratere whırapé atimané naaire ąlakélé, ó fiyaaire bekélé ti ai be talenétóró melatepa ti mo wisirapó.

¹¹ Dią mé doasi be huluamó ó sawa be huluamó sókó fupa, ti mo wisi kisipa mole whıkkó aimó beterémóló kelenaalemó betepa, ti mo ai whıtamotóró bitiré fóló, dią me bepaae furaalu, ti ai be taalae. ¹² Dią ai whjné ama bemó sókó hutraalu, atimapaae kôleó, Talené dią wisiró beterapa, hosaa muni deyóló dua betae fo yae. ¹³ Ai be talerape wisi kisipa mole whıtamо betepa, ti diąné hosaa muni deyóló mo dua betae dere foné atima sümó tao sóró wisiraalopó. Atima wisi tué mole whıtamо bitinipa, ti diąné hosaa muni deyóló dua betere ala wisinaale hale besekéréni, diąpaae momó fesaae wópóló yae. ¹⁴ Mepaae whjnétamo dią wisiyóló dape sini yóo, diaaq yó matere fokélé wisiyóló woseni yóo depa, ti dią ai betere be, ó doasi be hulu taaróló faaialu, atimané ai be hae diaaq hómó dakepatei faqsóró, aimó terepée deróló fae. ¹⁵ Yalo diąpaae mo i dere ape. Kótóné taleyóló kwia melaaire sukaamó, dią wisiyóló dape sinitere be huluamó betó mole so whıpaae eraaire sekéi alata, Komoraró Sodom be huluatamomó betó muale so whıpaae eraaire seké bosenóló, mo doakale dowi seké melaalo ai ape. ¹⁶ Diąta, kale bete haq betó mole tuąpaae *sipsip* hupu kaae yalo i dotonatere ape. Térapa, dią wuliné kisipa kaae fosó fosó irutei, dią me dowi ala

muniru, kale ba hökóserape kaae, naame yóló mo dua betae.

¹⁷ Ti noatepae, mepaae whırapené kae kae sekéi ala diąpaae mo eraalopa, dią mo hotowayóló kaae tawae. Téturaalu, atimané dią fo tokótamo yóló taletere whırapené naase tuąpaae muloo, atimané fo wosetere berape tuąmökélé dią susupuróló fokosói ala yóo yaalo ai ape. ¹⁸ Dią yalo doi erótú beteremó, teteróló kaae tare *Gavman* whırapero doasi topo whırapetamo beterepaae fo tokótamo yaai dapesó faalopó. Atéró, fo tokólo dere ala Juda meire so whjnékélé wosóló kisipa yaalopó. ¹⁹ Téyaalotei, atimané dią *dipula* beteraa dapesó fupa, dią noa fo yaaloé ó fo neyóló yaaloé yóló, whalia yaqse. Atéró fo tekëtere be dəmötöröti diaaq yaaire fo Tale Kótóné ama yó melaalo ai ape. ²⁰ Ti atéró yaaitere fo diąné kisipané yaalomeitei, diaaq Ayané ama Kepe Wisiné i fo yae yóló yó mótu betepa, yaalo ai ape.

²¹ Me whjné ama nomatei me whjné dōpóló eleké deyaalo ai ape. Betä whjné ama naale senaale me whjné mo ti dóló sukunópóló eleké deyaalo ai ape. Naale senaalené hama alimatamo bőe dóló só deróló, mepaae whjné dōpóló melaalopó. ²² Dią yalo ala erateremó, so whị feané dią hóróló, bőe du betaalo ai ape. Tétu betepatei, whị me detamo ai sekéi ala hale beleté fóló kemeteré kwiapaae sókó fupa, ti atétere so whị aluyaqsóró, yalo tao saalopó. ²³ Dią ai be huluamó sókó fəlalemó, ai be hulua so whjné diątamo bőe dóló diąpaae susupui ala eratepa, ti ai be taaróló me be huluapaae botokó fae. Yalo diąpaae mo i dere ape. Ai Israel fakené be huluarape dokó fea kwęyóló kemeréni teó kutu betepatei, kale Whjné Naalema sókó waalo ai ape.

²⁴ Betä *skul* naalené ą yó matere whị ama teteranénipó. Atétere kaae, kutó diratere whjnékélé ą teteróló kaae tare whị ama teteranénipó. ²⁵ Kale *skul* naale ą kisipa siré fóló, ama kisipare alakélé ą yó matere whjné kisipare alatamo betä sụ yóo, kale kutó diratere whjné dere alakélé ą kaae tare whjné dere alatamo betä sụ

yóo epata, ti mo wisirapó. Mo so whjné be tale kilituraalu, ąta dowi keperapené doasi topo kepe Belsebul-pó du betapa, ti ama be whj so whipaaekélé betą kaae eratere fotóró yaalo ai ape.

²⁶ Atérapa, atima ai whjrake kolóló wiyaqse. Ti noatepae, mió kinóló mole qla qlarape fea take hakearatepa kelaalopó. Kinóló mole ala ó fo so whj feané kisipa yaalo ai ape. ²⁷ Yało diąpaae dilikitamo yó mótu betere fota, ti be dętamo hakeamó yae. Diaaq kikiti woséli dolomó du betere fo ti so whj feané wosópóló, siki bemó daalu hakeamó yó melae. ²⁸ Ti diaaq kepe bete doréni, mo tó tikimaaté sukópóló dele mo whjrake koróló, dią wiyaqse. Téni, naao tikiró kepe betetamo wusuró dowi si duku beterepaae taae deranére Talepaae betą wiyaqe. ²⁹ Whjrapené ba male tamо duputuraalu, sonaai *moni* kené dupu dua dapó. Téretei, diaaq Aya Kótóné ama kispáné ai ba belekqamale haepaae derepae initepa, ti haepaae derepenénipó. ³⁰ Diaaq topomó bilire niki feata, Tale Kótóné ama dosayóló mo tuérapó. ³¹ Atérapa, dią whalia yóló wiyaqse. Ti i haemó betó mole ba belekqatiki kolósu, dią kolósu depa, diąta mo doasi qla ereteiné Kótóné ama dią kisipa keteraalopóló de? Mo meipó.

³² Mepaae whj denétamo amatei, so whj feané keletómó, ęta Keriso whj beterapó depata, ti atétere whj ó hepen bemó betere yało Ayané keletómó ita yało ne nopó yaalo ai ape. ³³ Téyalotei, mepaae whj dené so whj feané keletómó, ęta Keriso whj meipó depa, ti yałokélé hepen bemó betere yało Ayané keletómó ą yało ala eratere whj meipó yaalopó.

³⁴ Ę i haepaae waleteita, ti i haemó betó mole so whj fea bóe dele ala taaróló, dua beterópóló wale nisiaqse. Téni, i haemó betó mole so whj tuámó tekeróló me fake kae beteróo, me fake kae beteróo yaairaalu walepó.

³⁵ Ę wóló betere bete i ape.

'Naaleró alimatamo tuámó tekeróló bóe delóo, senaaleró hamatamo betere alakélé tuámó tekeróló bóe delóo,

whjné dokore soné ama hyama sere-tamo bóe dóo, yaalopó.

³⁶ Whj mené ama fake so whj ó ątamо betamó betere so whjnétei, ątamо bóe daalo ai ape,' erapó.

³⁷ Mepaae whj dené ę sisópaae eróló, ama alima ó hamapaae doasi hękesené sukóló yaala sókó fu betapa, ti atétere so whj ętamо betamó betaaire sunipó. Mepaae whj dené ama naale ó senaalepaae yaala sókó furaalu, ę sisópaae eratepa ti atétere so whj ętamо betamó betaaire sunipó. ³⁸ Mepaae whj dené ą sukqaire filipaa ni amatei beleyóló ę sya ąnitapa, ti ai so whj yało fo wosetere so whj betaaire sunipó. ³⁹ Mepaae whj dené ama betere bete me ala yaqsórópóló, amatei hotowayóló kaae tapa, ti atétere whjné ama betere bete aluyaalo ai ape. Mepaae whj dené yało ala eraairaalu, ama betere bete me qla meipóló aluratepa, ti atétere whjné ama betere bete aluni, hale muó tawaalo ai ape.

⁴⁰ Whj me dené dią wisiyóló dape sóró kaae tatepa, ti ętei wisiyóló dape sirapó. Mepaae whj dené ę wisiyóló dape supata, ti ę dotęyale seké yało Ayatei wisiyóló dape sirapó. ⁴¹ Whj me dené mepaae whj kilituraalu, Kótóné ama fo eratere kóló whipóló, mo wisiyóló dape supa, ti atétere whjné Kótóné ama kóló whjné sere dupu sütöröti saalopó. Whj me dené mepaae whj kilituraalu, ąta mo donoi ala dere whipóló mo wisiyóló dape supa, ti atétere whjné kale mo donoi ala dere whjné sere dupu sütöröti saalo ai ape. ⁴² Yało diąpaae mo i dere ape. Whj me denétamo mo belei sokótei betere whj yało ala erótú betere whipóló siri węi nae yóló melatepa, ti ai ala deremó dupu hásókó feni, motóró saalopó," yalepó.

11

*Yesuró węi tópuratere whj Jon-tamo
(Luk 7:18-35)*

¹ Atéró, Yesuné yó matere 12 whjrakepaae fo yó melóló kemetepa, ai betere tiki taaróló, ą Kaleli hae kwiamó té mole be huluapaae felepó. Atéró fóló, hale mo betó mole so whipaae kale kisi fo

wisi yó melóo, ama fo wosetu betere so whj̄paaekélé yó melaté kwęyoo yaairaalu felepó.

²⁻³ Kale Jon *dipula* bitu, Yesu Kerisoné i ala du beterapóló deté kotere fo wosóló, ama yó matere whj̄rapepaae I fo wasae yóló dotęyalepó. “Yata kale waalopóló bope du betale whj̄ h̄jtipé, whj̄ me kae wópoló kaae tawaaloé yóló wosene fae,” yalepó. Atétepa, kale Jon-né dotonale whj̄rape fóló, Yesupaae wosalepó.

⁴ Tétepa Yesuné atimapaae duraalu, “Dią Jon beterepaae fóló, diaaq wosale foró kelale alatamo ąpaae yó móituraalu, i fo yae. ⁵ Kale kele diliki yóló betale whj̄rape wisiróo, hó doyóló betale whj̄rape wisiróló falóo, mepaae dowi humu fulu dorowóló betale whj̄rape wisiróo, woséli k̄jne so whj̄ tukwé falóo, mepaae mo ti sinale so whj̄tei kepaaróo, yoleale yóló betere so whj̄paae kale kisi fo wisi yó mótu betoo, du beterapó ene fae. ⁶ Mepaae whj̄tamo yalo du betere ala kolóló, e sya waletei hoturaalu, dee nénitere whj̄ ti Kótóné wisiratepa, hajné sukutu beterópoló yae,” yalepó.

⁷ Atéró, kale Jon-né ama yó matere whj̄rape fi kinipaae, Yesuné Jon-né du betere alamó tué muturaalu, aimó betó mole so whj̄paae yó melaai duraalu, “So whj̄kélé bitinire h̄ale kópu k̄jae fi hae tikipaae fua yaletei-a, noakó k̄ele fua yaleé? Beséné féporótú betere kape kelaai fua yaleé? Mo meipó. ⁸ Dią upaae noakó kelaai fua yaleé? Whj̄ betə mo kuti wisinaale deróló betepa k̄ele fua yaleé? Meipó. Atei kaae kuti wisinaale deró betere whj̄ta, ti kale doasi topo whj̄rape bitua dere tiki dokélé ini, mo sisi yóló sorokoi be wisinaalemó bitua dapó. ⁹ Téretei, dią noakó k̄ele fua yaleé? Kótóné ama k̄oló whj̄ kelaai dapóló fua ipa, ti ątóróti mo h̄iti ai ape. Yalo diąpaae mo i dere ape. Kótóné ama k̄oló whj̄rape fea beteretei, ai whj̄né ama ditere kutóné mepaae k̄oló whj̄rapené ditere kutó mo bosene falapó. ¹⁰ Ai sekémó kisipa mutu, Kótóné asémó i fo erapó.

‘Yä waai teópa yalo fo eraaire whj̄ folosóró ąpi wópoló dotęyaalopó.

Ai whj̄né amata, ya waaire tu donoróló wisiraalopó,’ erapó.

¹¹ Yalo diąpaae mo i dere ape. I haemó betó mole sorapené deyale whj̄rapékélé fea betó moletei, kale w̄ei tópuratere whj̄kó Jon-né atima fea t̄teróló bosene falapó. Tépatei, Kótóné t̄teróló kaae tare aomó belei sókó deóló betere whj̄né ti kale w̄ei tópuratere whj̄ Jon t̄teró beterapó. ¹² Kale w̄ei tópuratere whj̄ Jon betale alimó kaae sóró, hepen bemó betere Kótóné t̄teróló kaae tare aomó mole ala mo doasi fotokötamo wouraalu, fakeraté wou beterapó. Ai ala saairaalu, keteké buóló bóe du betere whj̄rapené ai ala kekeparó fasó sua dapó. ¹³ Kótóné ama fo eratere k̄oló whj̄raperó Moses-né asere fotamoné Kótóné i ala yaalopóló yó maté wóló, kale w̄ei tópuratere whj̄kó Jon betale alimó sókó walepó. ¹⁴ Térené diaaq kisipanétamo waalopóló kale bopetu betale whj̄ Elaijata Jon ątóróti h̄jtipóló kisipa mutupa, ti mo wisirapó. ¹⁵ So whj̄ de woséli daapa i dere fo mo wisiyóló wosóló kisipa muâe.

¹⁶ Mió i alimó betó mole so whj̄ etérapóló bete kisipa yópóló, yalo noa ala suróló yaaloé? Atimata, etei kaae naale senaale kaaené kelerapó. So whj̄ tourqleta dere tikimó bituraalu, mepaae naale senaalené mepaae naale senaalepaae melaa yaalopa ape yóló etei fo dapó.

¹⁷ ‘Dañé fó wutiné haleratepa, diąné mepaae wole forape yóló sama kilini yóo,
dañé mepaae wole forape depa diaaq moló ini yóo yaletei-a, noatepa h̄ale daae mualeé?’ dua dapó.

Ai kale keteirapené dere ala kaaetóróti diaaqkélé ai du betere ape. ¹⁸ Kale w̄ei tópuratere whj̄ Jon wóló beteretei ąlakélé, wain węikélé nénitere ala mepaae so whj̄né kolóló, ama depe tuamó dowi kepe bituraalu dapó dua yalepó. ¹⁹ Kale Whj̄né Naalema wóló bitu, ąlaró węitamo nokole kilitu, so whj̄ feané ai whj̄ta, ąlakélé wain węikélé dekéró nuku betere whj̄pó. Åta, kale takis moni siré kotere whj̄raperó dowi ala dere whj̄rapetamoné fulumu whj̄pó, ai du betere ape. Tétu

beteretei, mepaae whjné ama dere ala kaae kolóló, ai whjta Kótóné mo dotoróé fale kisipa muluraalu dapó yaalo ai ape,” yalepó.

*Mepaae dowi ala taaróló kisipa fetenire
be huluamó ere fo
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Téró, Yesuné ama kae kae kelemei alarape erale be huluarapemó betó mole so whj dowi ala taaróló, Talepaae kisipa tiki feteyóló bitini yalemó, ai so whj só deraai yalepó. ²¹ Atéró ama duraalu, “Korasin be huluaró Betsaida be hulua so whjrapetamo-ó, diaq tuapaae mo dowi sekéi ala waalo ai ape. Yalo diaq tuapaae erótua yale kelemei alarape kaaetamo, Tair be huluaró Saidon be huluatamomó eróluqsóró, ti atimané dowi ala mo taketitei taaróló, tué tiki feteyóló kili diyóló yei kutitamo bituapó. ²² Yalo diaqaae mo i dere ape. Tale Kótóné taleyóló kwia matere sukamó, Kótóné i haemó betó mole so whjrapaae kwia matere alata, ti kale Tair be huluaró Saidon be huluatamopaae melaaire kwia mo bosene faalo ai ape. ²³ Diaq Kapeneam be huluamó betó mole so whj-ó, diaq ó sapaae holalopóló kisipa mute? Mo meipó. Diaqta, mo apaae derepale dolopaae Kótóné sóró deraalo ai ape. Diaq ai Kapeneam be hulua tuamó erale kelemei alarape kaae, Sodom be hulua tuamó eróluqsóró, ti ai be hulua doróluqmeipó. Miokélé hale té tawuapó. ²⁴ Téretei, yalo diaqaae i dere ape. Tale Kótóné Sodom so whj taletere sukamó doasi kwia melaalotei, diaqaae eraaire sekéi alata, ti bosenóló mo doasi ala eraalopó,” yalepó.

*Fóturu depa sqa nóló dua betere ala
melaalopóló dere fo
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Atéyale sucamó, Yesuné ama Alima Kótóné doi hale sóró horóló duraalu, “Saró i haetamo teteróló betere Aya Tale-ó, naao mió i alimó yó mótu betere alarape feata, doasi kisipa sóró betó mole whjrapené ke-laqsóró hyó mulóló, i naale belekqatikiné maaté kolópóló, hakeamó yó melaleteiné yapaae mo kée dapó. ²⁶ Aya-ó, mo dapó.

Ti ai alata, mo naao kisipa mole alatóróti ai ape,” yalepó.

²⁷ “Fea alata, yalo teteróló kaae tanópóló, yalo Ayané épaae meló beterapó. Mo whj betanékélé Naalema kisipa initei, Alimané ama betá kisiparapó. Térure kaae, mo whj betanékélé Alima kisipa initei, Naalemané betá ama Alima kisiparapó. Naalemané ama kisipa mole so whjrapaae yalo Ayata, etei kaae Tale beterapóló, yó matere so whjné maaté tué yaalopó.

²⁸ Diaq mepaae whj sekéi qla belyaletikimó, fóturuyóló bétu betere so whj-ó, diaq sáa nóló mo dua betaaire ala yalo melaalopa, é beterepaae ape. ²⁹ Yalo hylumó belere ni fake beleyóló, dámó wusóró furaalu, yalo dere ala kolóló kisipa sae. Ti noatepae, yalo hosaa tuamó mole naamei ala wisi diaaq kisipa yaasepóló, yó melaalopa, ape. Até depata, ti diaaq hosaa muni deyóló mo dua betaalopó. ³⁰ Ti noatepae, yalo kutó ditere alaró beleyóló fole qlatamo sekéni, mo esepelérapó,” yalepó.

12

*Yesu qta sqa nópóló tukóló muló betere
be dé tale*

(Mak 2:23-28, Luk 6:1-5)

¹ Atéyale sucamó, Yesuró ama yó matere whjrapetamo *whit* kutó tuamó kutu betalepó. Téyalemó, ama yó matere whjrapetamo wotetepa sáa nópóló dale muló betere sucamótei, kale ai kutómó yó mole *whit* du kaaesu yóló nukulé fu betalepó. ² Atei ala depa, Farisi whjrapené kolóló Yesupaae duraalu, “Naao yó matere whjrapené sáa nóló beterópóló tukóló muló betere be démótei, kale yóló muló betere fo tukóló, qla ai su betere ape,” yalepó.

³ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Depit-ró ama fulumu whjrapetamo atima wotetepa yale ala diaaq dosayóló, kisipa muni airapó. ⁴ A Kótóné be tuapaae holóló bituraalu, mo kae muló betere *bred* o Depit-ró ama fulumu whjrapetamo atima wotepa sóró nalepó. Ti ai ota, Kótópaae melaletei, mo hale whjrapené naqsóró fo mupa, Kótópaae momaratere

whjrapené maaté nukua dapó. ⁵ Moses-né yóló muló betere fo sya furaalu, momatere be kaae tare whjrape kale däle muló betere sukamótei atimané ditere kutó diyaai be dolopaae fua dapóló, ere fo diaaq dosayóló kisipa muni airapó. Ti kale yóló muló betere fota, mo tikit betepatei, me dowi ala yalepóló inipó. ⁶ Yálo diąpaae mo i dere ape. Kótóné ama momatere beta, doasi ąlapatei, Kótóné ama ala erótú betere sekéró, mió ama erótú betere alatamoné ai momatere be teteróló teraae falapó. Atére sekéta, mió diątamo betämó i betere ape. ⁷ Tale Kótóné i fo asęyóló muló beterapó.

'Kale sipsip hupu ó me ąla simó sukulaa daróló momaratere alata, ti yálo hękesere ala meipó. Me whj kolené sinóló tao sere alata, ti yálo hękesere alapó,' erapó.

Ai fotamo diąné tué uasóró, ti dowi ala munire whjrape só deroluqmeipó. ⁸ Ti noa betené meipó. Kale Whjné Naalemata sasa nóló beterópóló, däle muló betere be de teteróló kaae tare Tale beterapó," yalepó.

⁹⁻¹⁰ Téró Yesu ą aimó betaletei taaróló, atimané fo wosetere be tuąpaae sókó felemó, aimó betą naase dowi whj betepa kelalepó. Atima mepaae so whjné ą dowi ala yale whjpóló só deraaire bete kikitu Yesupaae woseturaalu, "Sąa nóló beterópóló däle muló betere sukamótei, whj wisiratere ala depa fo mulepé meié?" yalepó.

¹¹ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, "Diąkó whj me denétamo, kale sasa nóló beterópóló tukóló muló betere sukamó betą sipsip hupu nóku dolomó doropló mupa, tao saalomeié? ¹² Tépatei, whjta ti mo doasi bete mole ąla ereteiné whj tao sere alané sipsip hupu tao sere ala bosene falapó. Atérené sasa nóló beterópóló däle mulale sukamó wisi ala depa, fo munipó," yalepó.

¹³ Téró ai fo yóló kemetepa, kale naase dore whjpaae duraalu, "Naao naase teré falae," depa, kale whjné ama dore naase teré faralemó, me tikiró wisire naase kaae yó felepó. ¹⁴ Atétepa, kale Farisi

whjrape atima belapaae tóę fóló, Yesu netéró daaloé yóló fo dokalepó.

Kótóné ama kutó dirópóló sókó sere whj

¹⁵ Até yaaire ala Yesuné ama kisipa yóló, ą betale tiki taaróló felepó. Atétepa, kisi daae mole so whj feané ą sya wou betepa, ama wisirótua yalepó. ¹⁶ Atéró, ama atimapaae fo mulótú duraalu, "Yálo i dere ala kolóló ę etei kaae whj beterapóló mepaae so whjpaae momókó yaqse," yalepó. ¹⁷ Yesuné ai du betale alata, mo take Kótóné ama kóló whj Aisaiané asęyóló muló betere fo motóró dokonóturaalu yalepó. ¹⁸ Ama ai ere fo i ape.

"Yálo kutó dirópóló, sókó sóró kae bateró betere whj i betere ape.

Ama dere alamó, ę hajně sukutu ąpaae yaala sókó fóló, mo hosaa mulapó.

Atérené yálo kepe bete ą tuąpaae beteratepa, amamo Talené mo donotóró taleyóló kwia melaaire fo i hae kwiamó kae kae tiki daae mole so whjpaae hękearóló yó melalo ai ape.

¹⁹ Téró yálo kutó diratere whj hóle sere alaró hóle fotamo ini dereteiné, ai be belamó ó tumó fua wua dere so whjné mo wosokélé yaalomeipó.

²⁰ Kale kape siki kąae faairaalu, bitikjne tikimó ama mo ti kąayaalomeipó. Téturaalu, kale wisiyóló dó tanire sákélé ama hapale sukunéni, hęle dó tanópóló kaae taté faalopó.

I haemó du betere kae dowi alamó, mo donotóró taleyóló kwia melaaire alané hęko taletere ala aluraté fóló, mo donoyóló taletere alané teteróló kaae tawaalopó.

²¹ Atéturaalu, hae kwia feamó betóló fale so whjné ąpaae kisipa tiki tiróló hajně sukutu bitu, i sekénéta, dą mo tao saalopó du betaalo ai ape," erapó.

*Yesu ą topo kepe Belsebul-né fotokratepa dapóló yale fo
(Mak 3:20-30, Luk 11:14-23, 12:10)*

²² Téró, betą whj dowi kepe tepeyóló bituraalu, kele diliki yóo, kólókélé nomóo

ere whj Yesu beterepaae dapesó wapa, ama wisiralepó. Atéró wisiratepa fo yóo, kelené ola qlakélé wisiyóló koloo, yalepó. ²³ So whj feané ai ala kolóló sirayóló duraalu, “Ai whjta Depit-né deté wale fake tuamó, waalopóló bopetu betale whj híti irurapó,” yalepó.

²⁴ Ai fo kale Farisi whjrapené wosóló duraalu, “Meipó. Ai whjta, doasi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokorratepa, dowi kepe ai dóló hókonótua betere ape,” yalepó.

²⁵ Atéró, atimané mutere kisipa tiki Yesuné kolóló atimapaae duraalu, “Mepaae hae kwia teteróló kaae tare doasi topo whjrape atimasisitei bóe dupa, ti atimané teteróló kaae tare ala mo doraalo ai ape. Atéturaalu, doasi be hulua ó betá bemó betere so whj atimasisitei bóe dupa, ti mo wisiyóló bitini, mo doyaalo ai ape. ²⁶ Satan-né ama fake whjtamotei bóe dóló hókó fatepa, ti ama teteróló kaae tare ala amatei teketepe, ti netéró fotokó buóló daayaaloé? ²⁷ Atére kaae diaaq duraalu, i sekénéta kale dowi kepené doasi topo kepe Belsebul-né fotokorratepa dóló hókonalepó dere-a, diaaq be whjné dowi kepe dóló hókonótua deteretei né fotokorratepa, du betere? Atétepa, ti atimanétei diatamo fo tokótamo yóló, taletere sukamó diá só deraalo ai ape. ²⁸ Téretei, Tale Kótóné Dëi Kepe Wisiné e fotokorótua betereteiné, dowi kepetamo yalo dóló hókonótua betepa, ti kale Kótóné teteróló kaae tare aomó mole ala diá tuapaae wóló mulapóló kisipa yaalo ai ape.

²⁹ Whj mené mo doasi fotokó bole whjné ola ola olémi saairaalu, noa alapi yaaloé? Folosóró kale seképi dirii képiné dokóló mulóló, nalo ama bemó muó mole ola ola sóró fenérápó.

³⁰ Etamo betamó bitinire whjné ti bóe dóló e só derótua beterapó. Mepaae whjné ama ola ola etamo mulénitepa, ti atétere whjné ama ola ola hóko besékérótua beterapó. ³¹ Atétu betereteiné yalo diapaae mo i dere ape. Mepaae kae kae dowi alaró Kótó faletere fotamo yólótei, nalo Talepaae kemerae depa, ti Tale Kótóné me ola meipóló hale kemeraalopó. Tépatei,

kale Dëi Kepe Wisiné erótua betere alatamo faletepa, ti Tale Kótóné me ola meipóló kemeraalomeipó. ³² Atére kaae, mepaae whjnétamu kale whjné Naalema falatepa, ti ama ai dowi ala kwia me ola meipóló hale kemeraalotei, mepaae whj dené kale Dëi Kepe Wisiné erótua betere alatamo faletepa, ti mió i betere alimókélé ó take nalo waaire alimókélé, ama ai dowi ala kwia kemeréni, hale muó tawaalopó.

³³ Ni wisi daapa, ti ama dukélé wisi oleyaalopóló kisipa muóo, Dowi niné ama dukélé ti mo dowitóró oleyaalopóló kisipa muóo, yae. Ti noatepae, so whjné olere du kilituraalu etei kaae nipóló kisipanérápó. ³⁴ Diá whj tukó nokole dowi wulirape-ó, diá dowi alané fáfanuraalu wisi fo noayóló yaaloé? Ti noatepae, so whj feané hosaa tuamó fáyóló mole alatórti kólónékélé foparóló hakeamó dua dapó. ³⁵ Whj wisiné ama hosaa tuamó ti wisi alatóró fáyóló muluraalu, ama dere fokélé wisi fotóróti dua dapó. Dowi whjné ama hosaa tuamó ti dowi alatóró fáyóló muluraalu, dowi fotóróti dua dapó. ³⁶ Térápá, yalo diapaae mo i dere ape. Diaaq dere fotamo, kisipa tekeyóló ini, hapale hóko depa, ti take taletere sukamó diapaae etei kaae hóko fo noatepa yaleé yaalopó. ³⁷ Ti noatepae, taleyyaire sukamó diaaq yale wisi fonétei diá hale fópóló eroo, mepaae yale dowi fonétei diá só deróló kwia melóo, yaalo ai ape,” yalepó.

*So whjné tué yópóló Talené Jonapaae erale kelemei ala
(Mak 8:11-12, Luk 11:29-32)*

³⁸ Téró, mepaae Farisi whjrapero Moses-né asére fo yó matere whjrapetamoné apaae duraalu, “Yó matere whj-ó, Talenétei eratapóló djané kisipa yaai dapa, kelemei alakó erótumié?” yalepó.

³⁹ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Diá nópu nokole alaró mepaae sonaalei dowi alatamo du betere whjrape-ó, Talenétei eratapóló sira yaaire ala erae yóló, wosó maaté tarapó. Me sira yaaire alakó yó melaalomeitei, Kótóné ama kóló whj Jonapaae erale ala kaae betá eratepa kelaalo ai ape. ⁴⁰ Ti noatepae, kale whj Jona be dë sore yóo, diki sore yóo yóló,

doasi yané depe dolomó bitu yale kaae, kale Whjné Naalemakélé, be dë sore yóo, diki sore yóo yóló, dou dolomó hale muaalopó. ⁴¹ Téyaaalotei, take nalo kale Ninipa be hulua whjrape taletere be dëmô mió i alimó betó mole so whj mo só deaalopó. Ti noatepae, atima Jonané yó mótu betale fo wosóló, dowi ala taaróló kisipa tiki feteyalepó. Téyaletei, Jonakélé teteróló bosene fale whj i betepatei, kisipa tiki tirénitere-a, noatepa de? ⁴² Talené taletere be dë sókó wapa, betä Saut-paae mole hae kwiamó betere doasi *kwin* so ą turukó holóló daalu, diaq mió i alimó betó mole so whj só deratere fo yaalopó. Ti noatepae, ai sota, mo saletópaae betale sotei, kisipa tiki dotoróe fóló mole whj Solomon-né yó matere fo wosaaai dapóló weipakalepó. Téyaletei, Solomon-né kisipa tiki fosó fosóre alakélé teteróló bosenée fale whj i betere ape.

⁴³ Kale dowi keperape whjné depe tuamó betheretei taaróló furaalu, i ala dua dapó. ą kópu kaae fi tikimó mo wisiyóló betaai dapóló kekqai félalemó, betaaire tiki kilinitepa momó fesaae wóló duraalu, ‘Yalo taaróló wale bepaae, e momó bitj faaitapó,’ dua dapó. ⁴⁴ Atéró, ą fóló kel-eralemótamo whj mekélé bitini kale be fuóló taae faróló ąla ąla fea hotowaró betapaaeró betepa, keletapó. ⁴⁵ Atépa kale dowi kepe ą momó fesaae fóló, mepaae doasi dowi alamaaté du betere wéikeró keperape dapesó wóló, kale whj tuamó bitj walapó. Atétepá, ai whj ą take folosóró betale ala sawa doretei, mió kale wéikeró dowi keperape bitj waleteiné, kale whjné betere bete mo ti doratapó. Atétere kaae, mió i alimó dowi ala du betere so whjpaekélé eraalo ai ape,” yalepó.

Yesuné hamaró nomarapetamo (Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesuné ai touró betere so whjpaee fo hale du betepatei, ama hamaró nomarapetamoné ątamo fo yaairaalu, wóló belamó daae molepó. ⁴⁷ Tépa whj betané duraalu, “Naaø haeró norapetamoné ątamo fo yaai wóló belamó daae mulapó,” yalepó.

⁴⁸ Ti fo depa Yesuné duraalu, “Yalo haeró norapetamo-a, deé?” yalepó. ⁴⁹ Ti fo yóló, ama yó matere whjrape beterepaae naasené yóló duraalu, “Yalo haeró norapetamota, ti i betó mole ape. ⁵⁰ Ti mepaae so whj denétamo hepen bemó betere yalo Aya Kótóné ama kisipa mole ala erótú betepata, ti yalo no ne ó haetóró ai betere ape,” yalepó.

13

Yesuné whit ke biliterpaae dó faróló yale fo

(Mak 4:1-9, Luk 8:4-8)

¹ Atéyale be dëmótóró Yesu ą ai be tuamó yó mótu betaletei taaróló, kale doasi wéi kela fókupaae bitj derepelepó. ² Atéró, ai wéi fókumó so whj mo hale ąla kaae bopéróló daae moleteiné ą daayaaire té munipa, nuku tuapaae daane horalepó. ³ Atéru, so whjpaee du betale fo fea ti fo sale maaté yóló duraalu, “Whj betané ąla wae kerape ama kutómó terepété kwéyyaii sóró felepó. ⁴ Atéró, kale whjné ama ąla wae kutómó terepeté kuturaalu, mepaae ke ti tū tómó sókóta yóló mupa, barapené nalepó. ⁵ Mepaae kerape ti kane tómó dakere haepaae taae durupua yalepó. Atéyale ąla waeta, mo haepaae derepéní, kane tómó dakere haemó taae derepeleiné, kale ąla wae mo hapale holalepó. ⁶ Téyaletei, mo dirii sukané kale ąla mo hapale botokole yó salepó. Ti noatepae, ama feleke mo apaae derepénireteinépó. ⁷ Mepaae kerape, ti kale mu daai ne tuamó taae durupua yalepó. Téturaalu, kale ąla wae dowi mu daai netamo betamó holale tikimó, ai kale dowi nené kale mo ąla bopée sóró aluralepó. ⁸ Mepaae kerape ti mo hae wisimó taae durupua yalepó. Atéyale ąla ti mo wisiyóló holóló, du wisinaale woleyalepó. ąla wae bili furaalu, yo betä sóró feletei, ąla ęlumétepa suraalu ti 100 yorape mepaae 60 yorape ó 30 yorape fjanóló sóró walepó. ⁹ Mepaae whj de woséli daapa, ti i dere fo bete wisiyóló wosóló kisipa muae,” yalepó.

¹⁰ Atéró, ama yó matere whjrape wóló ąpaae woseturaalu, “So whjpaee naao fo

salené maaté du betere-a, noatepa de?” yalepó.

¹¹ Ai fo depa ama tokó mótu duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné ama teteróló kaae tare tuqmó kinóló mole kisipa tiki wisinaale diapaaeta meló beteretei, atimapaae ti meló bitini ai ape. ¹² Mepaae whj dené kale fo wisitamo sóró tapa, ti ai tómó mepaae kae beleróló melaalopó. Téturaalu, ai whj q mo dekéró muaalo ai ape. Mepaae whj dené kale fo wisi sóró tanitepa, ti ama sawatamo tareteikélé fasó saalo ai ape. ¹³ Yalo atimapaae fo salené maaté i yó mótu betereteita, hale meipó. I ere fo dokonóturaalu, erapó. ‘Atimané kelené mo kilirutei, me qla wisiyóló koló fumipó.

Atimané wosélinékélé wosetu bitutei, bete wisiyóló kisipa mutumipó.’

¹⁴ Ai so whj tuqmó ere alata, Aisaiané aseyóló muló betere fo dokonóturaalu dapó. Ai asere fo i ape.

‘Diaaq wosóta yaalotei, fo bete wisiyóló kisipa muaalomeipó.

Diaaq kelenée yaalotei, wisiyóló ke-laalomeipó.

¹⁵ Ti noatepa meipó. Ai so whjné hosaa táróo, kelekélé dilikiróo, atimané wosélikélé kinoo erapó.

Ti noa yaqsóró meipó. Atimané kelené mo bete koloo, woséliné wosóló bete kisipa yoo, yaqsóró erapó.

Ai ala ere so whj atima e beterepaae momó feteóló wapa, ti yalo atima sumó wisiranérápó,’ erapó.

¹⁶ Téretei, diaaq kelenékélé mo wisiyóló koloo, wosélinékélé fo wisiyóló wosoo yaleteiné, Kótóné diaq wisiró beterapóló, hajné ai sukutu betere ape. ¹⁷ Yalo diapaae mo i dere ape. Mo take Kótóné ama koló whjrapero mo donoi alamaaté dere whjrapetamo feané mió diaaq kilitu betere ala atimané kelenée du betaletei mo kilinipó. Diaaq wosetu betere fokélé atima feané wosenée du betaletei, mo wosökélé inipó.

¹⁸ I kale qla wae ke terepeté kwéyale whjné yale fo sale fo bete i dapa, diaaq mo wisiyóló wosae. ¹⁹ Mepaae whj de

Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole fo wisi wosóló, bete wisiyóló kisipa initere so whjta, ti kale qla wae ke tū tuqmó sókota yóló mupa, barapené nale kaaeta, ti kale dowi Satan-né atima hosaa tuqmó muló betere fo wisi tokó sua du beterapó. ²⁰ Kale kane tómó dakere haemó taae derepele qla waeta, ti mepaae so whj dené kale fo wisi hapale wosóló, hëkesetu dere kaaepó. ²¹ Tépatei kale fo wisi wosóló, ama feleke mo apaae derepéniruraalu, sawa haleke sukmó beteró, susere ala ó me sekéi ala wapa, ti kale seké hapale tétei dée nóló Talené ama fo wisi erateretei mo ti taalatua dapó. ²² Kale dowi mu daai ne tuq dolomó taae durupu yale kaaeta, ti whj me de Kótóné fo wosólótei, i haemó doasi moni sóró néli whj betenée dere alaró whaaliané sukutere alatamota, mo doasi bete mole nisiyóló sya furaalu, Kótóné fo aluróló du wisiyóló ulutimipó. ²³ Kale hae wisi bolemó taae derepele qla wae kaaeta, ti whj me de Kótóné fo wisiyóló wosóló, kisipa mutere so whj ai ape. Atétere whjta, kale qla ulumétepa, mepaae 100 mepaae 60 mepaae 30 yorape deyóló fjanotu dere kaaepó,” yalepó.

Dowi neró wisi qlatamopaae dó faróló dere fo

²⁴ Atéró, Yesuné so whjpaee fo sale fo me kae yóló duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, i ala dere kaaepó. Whj betnéné ama kutómó qla wae wisi biliyalepó.

²⁵ Atéró biliyóló, so whj fea noke firepaae ama bóe whj wóló, kale qla wae ke biliyó mole tikimó dowi nené kekélé terepée daalóló, felepó. ²⁶ Kale qla wae holóló du woleyaaire alimó, kale dowi netamo wusuró betjmó hopa kelalepó.

²⁷ Atépa, kale kutó diratere whjrapené ai kutó talepaae duraalu, ‘Doa whj-ó, naao kutómó mo wisi qla wae ke maaté biliyaletei, dowi nemo noayóló sokaleé?’ yalepó.

²⁸ Ti fo depa kale kutó talené tokó mótu duraalu, ‘Aita, bóe whjné du yalepó,’ depa ama kutó diratere whjrapené apaae duraalu, ‘Dä fóló ai dowi ne tokó farópé nearóé?’ yalepó.

²⁹ Ai fo depa ama duraalu, ‘Meipó. Daaq kale dowi ne tekerturaalu *whit-tamotei* tokó falaqsórópa, ama erópóló taalae. ³⁰ Kale *whit-tamo* wusuró enópóló kaae tawóló, əla ʉlumétepa sere su kamó yaasepólópó. Atéró əla sere su kamótá, ti kale əla sere whírapaee siré kwéyae depa, dowi nerapepi tokóló si biliraai betapaae eróló mulaalopó. Téró kale mo naaire *whit* maaté siré kwéyóló betapaae yóló, mulatere bepaae mulaalo ai ape,’” yalepó.

Yesuné mastard ni keró yist-tamopaae dó faróló yale fo

(Mak 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Atéró, ama atimapaae fo sale fo me yóló duraalu, “Ó hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, ti betə whíné kale *mastard* niné ke ama kutómó biliyale kaaepó. ³² Ai kale *mastard* niné keta, mepaae i yó mole niné ke kaae meipó. I niné keta mo belekqamaletei huturaalu, ti mepaae kutómó ere nirape fea teteróló mo doakale ni ami daatua dapó. Atépa, ai ni téirapemó barape daaneta dua dapó,” yalepó.

³³ Atéró ama kale dere kaae, fo sale fo me yóló duraalu, “Hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, betə soné *flawa* o bulu duraalu tópuópóló bulatere sawa əla *yist* kaaepó. Ai sawa əlanétei *flawa* o bulu doasi tóputua dapó,” yalepó.

³⁴ Atéró, Yesuné so whí feapaae yó matere dokó fo saletamo touróló yó du betalepó. ³⁵ Ama ai ala du betaleteita, ti Kótóné kóló whírapené yóló muló betere fo dokonóturaalu, du betalepó. Kale fo i ape.

“Take i hae kwia fea kaaraaipatei, kinóló mulaté wóló, mió i alimokélé hágé kinóló mole forape fea, ti yálo fo sale fonétóró yó melaalo ai ape,” yalepó.

Kale dowi nepaae dó faróló yale fo bete hakearale fo

³⁶ Téró, ai touró betere so whí fea betó mupatei taaróló, ə be dolopaae felepó. Atépa, ama yó matere whírapa-

ə beterepaae wóló duraalu, “Kutó tuámó dowi ne botokorapó dere fo salené bete däpaae yó əlae,” yalepó.

³⁷ Ai fo depa, ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Wisi əla wae ke feseketé kotere whíta, ti kale Whíné Naalema ai ape. ³⁸ Kale kutótá, ti so whí fea betó mole hae tiki ai ape. Kale əla wae ke wisita, ti Kótóné teteróló kaae tare aqmó betó mole so whí ai ape. Kale dowi neta, ti dowi Satan-né naale senaale ai ape. ³⁹ Kale dowi ne du biliyale bóe whíta, ti dowi Satan-pó. Kale kutómó ere əla ʉlumétepa saaitere su kata, ti kale kemeyaaite be dëpó. Kutómó ere əla ʉlumétepa sere whírapeta, ti kale *ensel*-rape ai ape.

⁴⁰ Kale dowi nerape tokóló sipaae taae fatu dere kaae, take kemetere su kamó atéyáalo ai ape. ⁴¹ Atéró, kale Whíné Naalemané ama *ensel*-rape dotonóló, Kótóné teteróló kaae tare aqmó betó mole so whíro dowi ala dere so whítamó hoseké yóló betaqsóró, ama *ensel*-rapené tokósu deté kwéyaaalopó. ⁴² Atéró, me whí dowi ala yópóló dée nalatere so whíro dowi ala du betere so whítamó si duku betere dolopaae taae deraalopó. Aimó siné duku bitu, doasi wole yóló kaketuraalu, atima serekené atimatei tukó nuku betaaloo ai ape. ⁴³ Atima atéró kílipaae ti mo donoyóló betere so whí atimané Aya Kótóné teteróló kaae tare aqmó, suka wisi duraalu dë tekée fu dere kaae, dë tekée fi so whí betaalopó. Whí me de woséli daapata, ti i dere fo wosóló bete mo wisiyóló kisipa muae,” yalepó.

Doasi moni sere wisi wisi əlapaae dó faróló yale fo

⁴⁴ Atéró, Yesuné duraalu, “Hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, ti etei ala dere kaaepó. Whí betənē ama hae kwiamó doasi *moni* sere wisi wisi əla bupa kikiti koló salepó. Atéró kale əla hyó muóló, ə bepaae héksetamo felepó. Atéró fóló, ama bemó muó mole əla əla fea mepaae whítamó dotonóló *moni* sóró, kale wisi wisi əla mole hae tiki ama dupu yalepó.

⁴⁵ Atére kaae, hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole

alata, ti meleke kaae dui qla qla wisi kekóló keleterepa, dotonóló *moni* sere whjné dere kaaepó. ⁴⁶ Ai kale meleke kaae dui qla wisi mupa koló sóró fóló, ama tare qla qla mo fea dotonóló, ai kale qla wisinaale dupu yalepó.”

Ya sere haleke wapaae dó faróló yale fo

⁴⁷ “Fo sale fo me i ape. Ó hepen bemó betere Tale Kótóné ama teteróló kaae tare aqmó mole alata, mepaae ya siré kotere whjrapené ya saairaalu, atimané haleke wa wéi kulupaae deróló, kae kae yarape sutere kaaepó. ⁴⁸ Atéró, kale haleke wamó dere yarape taleyaairala, haleke wa tukó sóró wéi fókumó turukwé mulóló, taleyóló wisire ya yopaae derótua yóo, doretei ti taae fatua yóo, yalepó. ⁴⁹⁻⁵⁰ Atétu dere kaae, take kemetere sukamókélé, ai ala yaalo ai ape. Kótóné ama *ensel-rapse* wóló, wisi ala du betere so whj taleyóló kaepaae beteróo, dowi ala du betere so whj kaepaae beteróo, yaalopó. Atéró bukótamo yóló, dowi ala du betere so whjta, si duku beterepaae taae deraalopó. Aimó siné duku bitu, atimanétei yale dowi alamópoló doasi wole yóló serekené tukó nuku betaalo ai ape,” yalepó.

⁵¹ Téró Yesuné atimapaae duraalu, “Ai yale forape fea diaaq wosóló bete wisiyóló kisipa yaleé?” depa, atimané duraalu, “Épó,” yalepó.

⁵² Tétepa Yesuné duraalu, “Mosené aséyóló muló betere fo yó mótu betere whjrapepaae, Kótóné hepen bemó teteróló kaae tare aqmó mole ala i ape yóló, mené yó matepa kisipare whjta, ti be tale kaaepó. Betá be talené ama wisi wisi qla muó mole tikimó mió sale kisi qlakélé, mo take mole qlatamo touróló, Talené ala erótú beterapó,” yalepó.

Kótóné koló whj q ama turuku bemó doi munipóló yale fo

(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Yesuné ai fo sale forape yó melóló kjlipaae ą ai be hulua taaróló felepó.

⁵⁴ Atéró, ama turuku bemó sókó fóló bituraalu, atimané fo wosetere bemó fo kaae sóró yó mótu betalepó. Ama atéró yó matere fomó sirayóló duraalu, “Ai

whjné kisipa tiki dotoró fale alaró kae kae eratere kelemei alarapetamo-a, né yó matepa du bitutérópó,” yalepó. ⁵⁵ I naaleta, kale be teteré whjné naalema hiji meié? Ama hamata Maria ai ape. Kale Jems, Josep, Saimon, Judas, ai whjrapeta, ti ama nomarape ai ape. ⁵⁶ Ama nemarapekélé, dátamo i betere ape. Ama doa ai du betere ala feata, momó sóró du bitu dérropóló, ątamo dei tué mualepó.

⁵⁷ Atéró, Yesuné ątamo dei kisipa mutere ala kolóló, ama atimapaae duraalu, “Be hulua feamóta Kótóné ama koló whjné doi doasi moletei, ama turuku be hulua so whjró ama fake so whjtamo tuamó, ti doasi doi muni ai ape,” yalepó.

⁵⁸ Atimané ama dere fo wosóló kisipa tiki tirénireteiné ai be hulua tuamó, ama kae kae doasi fotokqoi kelemei alarape mo dekéró eréni, tóróti eralepó.

14

Kale wéi tópurale whj Jon dale ala (Mak 6:14-29, Luk 3:19-20, 9:7-9)

¹ Atéyale sukamó, kale Kaleli hae kwia teteróló kaae tare whj Herot-né Yesuné i alarape du beterapó dere fo wosalepó. ² Ai fo wosóló ama kutó diratere whjrapepaae duraalu, “Aita, kale wéi tópuratere whj Jon kepaayóló biturapó. Atéró, mo kae kae doasi kelemei alarape ai erótú betere ape,” yalepó. ³⁻⁴ Ai foto, hale inipó. Herot-né Yesuné i alarape du beterapó dere fo wosai bitutei, i ala yalepó. Jonné Herot-paae duraalu, “Naao no Filip-né so Herodias-tei noatepa tokóló dokaleé?” yale fomótei, kale Herot-né Jon *dipula* beteralepó. ⁵ Ai fo deremó, kale Herot-né Jon *dipula* beteróló daai yaletei so whj kolóló ą wituraalu, *dipula* bemó hale beteropóló taaralepó. Ti noatepae, Jon-ta, Kótóné ama koló whjpóló, so whj feané kisiparapó.

⁶⁻⁷ Kale doasi topo whj Herot-né ama hamané ą deyale be dę wapa, doasi qla deyóló nuku betalepó. Até du betepa, kale so Herodias-né senaalema wóló, qla nuku betere so whjrapené keletómó kjilitu betalepó. Atéró kjilitu betepa, Herot ą mo doa hékessené sukutepa kale so

seimalepaae duraalu, “Naaø ępaae noa ɻakó kematepa, ti naao ai kematere ɻatóróti yaøo yámó melaalopóló,” doasi dirii fo yóló mulalepó. ⁸ Ai fo depa, kale so Herotasiné senaalepaae ya fóló, kale wéi tópuratere whj Jon-né topo tukóló ɻaae fo ene fae depa, kale senaale ą fóló Herotpaae duraalu, “Wéi tópuratere whj Jon-né topo betä tukóló nuku tómó beleróló ɻaae,” yalepó. ⁹⁻¹⁰ Kale doasi topo whj Herot-né ai fo wosetu ą mo doasi fomoné sukaletai, ama ɻla naai wale so whjné keletómó i ala mo yaalopó yóló mulale fo tikanépa, ama diki tare whjrapepaae Jon-né depa tikae yóló, dotonalepó. Atétepa atima fóló, Jon dipula bemó betepa, depa tukóló ama topo nuku mó beleróló sorró walepó. ¹¹ Atéró, kale whjné topo du nuku tómó beleróló kale senaalepaae melatepa, ama sóró fóló, hamapaae melalepó. ¹² Atétepa, Jon-né ama yó matere whjrape wóló, kale sekéné ama tupuló tiki sóró fóló douralepó. Téró atima fóló, Yesupaae i alarape yalepóló ene felepó.

Yesuné 5,000 whjmó ɻla melale fo (Mak 6:31-44, Luk 9:10-17, Jon 6:1-13)

¹³ Atei ala yalepó dere fo Yesuné wosetu, ai so whj betó mole tiki taaróló, ama yó matere whjrape atimanale maaté wéi nuku sóró so whj bitinire tikipaae felepó. Aimó betó muale so whj feané Yesu upaae felepó dere fo wosóló, atima betere doasi be huluarape taaróló, ɻatamo hokolaa yaai dapóló atima hae týmó felepó. ¹⁴ Atéró, Yesu ą hae tópaae taae fóló kelalemó, so whj mo hâle ɻla kaae wóló betó mupa kolóló, ama hosaa tuámó mo doasi kólené sukutepa, atimané hepo beterape wisiralepó.

¹⁵ Atéró, be felekemó diki yaaiteretamo, ama yó matere whjrape ą beterepaae wóló duraalu, “Dá so whjkélé bitini hâle tuá tikimó betepatei be dikiyalepa, felekemó té mole be huluarapepaae atimané naaire ɻakó dupuyaai fópóló, dotonae,” yalepó.

¹⁶ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Imó djané menanénipa, atima dupune fópóló de? Diaaøtei, atimané naaire ɻla melótumié,” yalepó.

¹⁷⁻¹⁸ Ti fo depa, ama yó matere whj betané duraalu, “Djané imó moleteita, bred o bua aporó yóo, ya tamo yóo yóló betä i mole ape,” depa, ama duraalu, “Ai ɻlarape ępaae sorró ape,” yalepó. ¹⁹ Atéró, ama so whj feapaae ai ne tómó betae yóló atima fea betó mupa, ama kale bred o bua aporó sóo, ya tamo sóo yóló taruraalu, hepenpaae kese horóló Tale Kótópaae mo kée yóló, terekéeraalu yalepó. Atéró ama yó matere whjrapepaae melatepa, atimamo so whjmó melaté kwéalepó. ²⁰ Atéró, so whj mo fea nóló sútepa, buki muni feletei kale yó matere whjrapené betapaae yóló, 12 yorape deyóló fánanalepó. ²¹ Atéró, ai kale ɻla nale so whjrapeta, soraperó naale senaaletamo dosáani, whjrape maaté dosayóló touróturaalu, 5,000 whjrapépó.

Yesu wéi tómó daaté fele fo (Mak 6:45-52, Jon 6:16-21)

²² Atéró Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Eta, i betó mole so whj atimané be séle sélepaae fópóló dotonóló walapa, wéi té utéró betaai diäpi ai nukutamo fae,” yalepó. ²³ Téró, so whj fea fópóló dotonóló kílipaae Yesu ą ama wotoró du sokore aqmó momayaairaalu holalepó. ɻa aimó wotoró betepatei, be dikiyalepó. ²⁴ Aimó betepatei, kale wéi nuku wéi kulu tuámó hâle fu betepa doasi wéi asyaró besé tikitamo atima faaire tikiró waleteiné, kale nuku hapale feni, dua wóputé fu betalepó.

²⁵ Felekemó be deyó holaa deretamo, Yesu ama yó matere whjrape beterepaae waairaalu, wéi tómó daaté wou betalepó. ²⁶ ɻa atéró daaté wou betepa atimané ą kolóló, mo doasi witu diri furu furu yóló duraalu, “Kepe ai wale ape,” yalepó.

²⁷ Atéteretamo Yesuné atimapaae duraalu, “Ita ępa diä wini, hosaa diriyóló mo dua betae,” yalepó.

²⁸ Tétepa Pitané Yesupaae duraalu, “Tale-ó yapata, ti ɻkélé yâtamo hokolaa yaai wéi tómó daaté waaitapa, ape yae,” depa ama duraalu “Ape,” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, Pita wéi nuku taaróló wéi tópaae taae doropóló, Yesu walepaae daaté felepó. ³⁰ Téyaletei, doakale besé

tiki wale kolóló wituraalu, wéi dolopaae buó deyaaai depa ama fo fakeyóló duraalu, “Tale-ó, wéiné ę felekemó aluraai dapa, tao sae,” yalepó.

³¹ Atéteretamotóró, Yesuné ama naasemó taosu duraalu, “Naao kisipa tiki mo ti tiró bitini airapó. Noatepa kisipa tiki tamo dekaaporóló mualeé?” yalepó.

³² Atéró, atimaamo wéi nukupaae bitj holalemó, kale besé tiki tikalepó.

³³ Tétepa, kale ai nuku tuämó betó mole whírape Yesu aqmó sukóló bitu, ama doi hale sóró horótú duraalu, “Yata so whí fea teteróló kaae tare Tale Kótóné Naalematóró mo hítipó,” yalepó.

³⁴ Atéró, atima ai wéi dàala teyóló, Kenesaret hae utéró sókó felepó. ³⁵ Ai be huluamó betó mole so whíne ą kolóló ita, kale Yesu airapó yóló kisipa mutu ai hae kwiamó betó mole be hulua so whípaae Yesu wóló i betere ape, yó faralepó. Atétepa, kale kisi daae mole so whírape atimané ą beterepaae dapesó wua yalepó.

³⁶ Atéró wóló betó mulu, whírapené ąpaae woseturaalu, i kisi daae mole so whíne naao kuti salemómaaté wolaa yópóló yae yalemó, téyae depa ą wolaatua yale so whíne kisi beterape fea wisitua yalepó.

15

*Farisi whírape atimané mara mole ala dorapóló yale fo
(Mak 7:1-13)*

¹⁻² Téró, kale mepaae Farisi whírapero Moses-né yóló muló betere fo yó matere whírapetamo, Jerusalem be huluamó biti wóló, Yesu beterepaae fóló woseturaalu, “Naao yó matere whírapené dáné ayarapené mara mole ala noatepa tikitú bitu de? Atimané ąla naairaalu, folosóró naase fukunipatei ąla nuku betere-a, noatepa de?” yalepó.

³ Ti fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Mo diaaqtóró diqné ayarapené mara mole ala sya fu bituraalu, Kótóné yae yóló muló betere fo noatepa tikitú betere? ⁴ Ti noatepae, Kótóné duraalu, ‘Naao hae aya wisi doi muópóló hale sóró horótú betae,’ fo erapó.

‘Mepaae whínetamo ama hama alimané doi doróló, dowi tekani fo depata, ti sinópóló,’ mo ti daae erapó,” yalepó.

⁵ “Ai fo aseyóló mupatei, diaaq etei fo dua dapó. Whí betané ama mole ąla ó monikó alimaró hamatamo tao sóró meloluqtei, ita Kótópaae melaaipó yaleteiné, diaamo melanénipó dua dapó. ⁶ Atéturaalu, hamaró alimatamo aqmó bitu, atimaamoné doi hale sóró horatere ala iniyóló alurótú beterapó. Diaaq ayarapené mara mole ala sya fóló du batereteiné, Kótóné fo hale ąla kaae aqróló alurótú beterapó. ⁷ Diq tiki tuapaae dorutei, hale sikkili du betere whírape-ó, diaaq ai du betere alamó Kótóné ama kóló whí Aisané asere fota, ti mo diapaaetóró erapó.

⁸ Ai asere fo i ape. ‘I so whíne hale kólónémaaté yalo doi hale sóró horótú bitu, atimané ę hosaa tuämó muló bitini, kisipa keteróló mo sisópaae eró beterapó.

⁹ Atimané ępaae, “Aya Tale doa whí-ó,” du bateretei ti mo hale du beterapó. Atéró yó mótu betere fota, ti mo whíne tuéné kekeme nóló i ala yae yóló, yó matere fotei yó mótu beterapó,” yalepó.

¹⁰ Yesuné aimó daae mole so whí feapaae ape yóló duraalu, “I dere fo bete diqné wisiyóló wosóló kisipa muae. ¹¹ Whí betere bete doratereteita, mo nokole ąlané dorótimatei, whíne tiki tuämó kaayóló kólómó sókó wale foné betä Kótóné keletómó ai whíne betere bete mo dorótua dapó,” yalepó.

¹² Tétepa, ama yó matere whírape ą beterepaae wóló duraalu, “Ai Farisi whírapené naao ai du betere fo woseturaalu, atima dei kisipa mutu bateretei naao kelere?” yalepó.

¹³ Ti fo depa ama duraalu, “Ó hepen bemó betere yalo Ayané ama biliniyale ąlarapeta, ti ama felekemó turó tokó saalo ai ape. ¹⁴ Ti ai whírape atimata, kele dilikirutei mepaae whírape ai ąlisóró fu beterapa, atima atétóró du beterópóló taalae. Me kele dilikire whíne me kele dilikire whípaae tū i mole ape yóló ąlisóró

fupa, ti atimaamo wusurótóró dée nóló, kulu dolopaae derepaalo ai ape,” yalepó.

15 Ai fo depa Pitané duraalu, “Tale-ó, naao nokole qlané whj dorótumipó, yale fo salené bete däpaae hakearóló yó ąlæe,” yalepó.

16 Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diąkélé yalo ai yale fo bete wisiyóló kisipa muni, diaaq kutirikélé hapóló ai ere ape. **17** Whjné kólómó nóló, depepaae bitj doropole qlané whjné tiki dorótumipó. Ai qlata, depepaae bitj doropóló nalo, di alée fua deretei diaaq kisipanié? **18** Téretei hosaa tuämó kaayóló, whjné kólómó sókó wale foné betä ti whj dorótua dapó,” yalepó. **19** “Whjné hosaa tuämó kaayóló wouraalu, whj doratere alarape ti i ape. Doi ala yaai mutere dei tuékélé, whj dele alakélé, whjné dokore so ó so dokore whjtamo nópu nokole alakélé, kokopei ó seimalené kae kae nópu nokole alakélé, kikiti qla qlémi sere alakélé, whj me dilikóló ama qla qla sere alakélé, fo tokóló taleturaalu kapala fo dere alakélé, me whj eratere alakélé, ai alarape feané so whj dorótua dapó. **20** Whj doratereteita, naase fukuni bólutamo qla nokole alané dorótumipó,” yalepó.

Kenan soné Talepaae tué tiki tirale fo (Mak 7:24-30)

21 Atéró Yesu ą ai kale Juda so whjné hae tiki taaróló, Tair-ró Saidon be hluuatamo felekemó mole hae kwiapaae felepó. **22** Téyalemó, ai Juda meire be huluamó betere Kenan fake so betä Yesu beterepaae wóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté yale whjné Naalema Tale-ó, yalo senaale dowi kepe tepeyóló bitu, mo sonaalei dowi ala eróló, ama tiki doasi susupu su beterapa, naao ę koletu tao sae,” yalepó.

23 Ai fo deté wou betepatei, Yesuné kale sopaae me fo tokó menitepa, ama yó matere whjrapené ąpaae duraalu, “Ai soné dä sya wouraalu dotopoi fo deté wou beterapa, fópóló hókó falótumié?” yóló sęyalepó.

24 Ai fo depa ama kale sopaae tokó mótu duraalu, “Ęta, Israel fake so whj tuämó

fokó fóló betó mole hupurape tao sónpóló, dotonatepa wóló i betere ape,” yalepó.

25 Tétepa, kale so Yesu daalemó bukutiri teáró bitu duraalu, “Tale-ó, ę naao tao sae,” yalepó.

26 Ti fo depa ama kale sopaae duraalu, “Kale naale senaalené nokole qlatei yuwirape nópóló melatere-a wisire?” yalepó.

27 Ai fo depa kale sokó duraalu, “Tale-ó, naao dere fota mo deretei, haçrapenékélé ą whaatere whjné bemó, qla nokole ni fake tómó beleróló nokole qla folope aqmó sorokótá deretei nukua dapó,” yalepó.

28 Tétepa, Yesuné kale sopaae tokó mótu duraalu, “Ti so-ó, yä betä mo doasi kisipa tiki tiróló beterapa, naao ępaae eraasepé dere ala mió i eratere ape,” yalepó. Ai fo deretamotóróti kale soné senaalemané kisi bete mo ti wisi ipakalepó.

Yesuné 4,000 whirape qla melale fo

29 Atéró Yesu ai hae kwia taaróló, Kaleli węi kęla fóku sesekę fu beteró, du sorokó mole aopaae holóló beterepó.

30 Atéró beteremó, hóleke momaare so whjkélé, kele dilikire so whjkélé, tiki dore so whjkélé, kóló nomone so whjkélé, mo hale qla kaae mepaae so whjné beleóló ą daalemó mulaleta depa, atimané kisi beterape ama wisirótua yalepó. **31** Kale kóló nomóló betale so whjrapetei fo yóo, hóleke momaayóló betale whjrapékélé wisi yóo, bukutiri doyóló betale whjrapékélé mo wisi yóo, kele dilikiyóló betale whjrapékélé kele wisiyóló kolóo, depa so whj feané sirayóló Israel so whjné Kótóné doi hale sóró horótua betalepó.

32 Atéró, Yesuné ama yó matere whjrapené ą beterepaae ape yóló duraalu, “I so whj mo doa kólené sinitapó. Ti noatepae, atima qlakélé néni wote siri betepa be de sore kemeyaleteiné atima tų tuämó wotené sisiraae faqsóró, dotonaalo meipó,” yalepó. **33** Ti fo depa, ama yó matere whjrapené duraalu, “So whjkélé bitini, hale tuä tikimó beterapa, doai betó mole so whjné naaire qla momó mupa melaaloé?” yalepó.

³⁴ Ai fo depa Yesuné atimapaae wose-turaalu, “Dięné meteró *bred* o bularape tare?” depa atimané ąpaae duraalu, “Wękeró o bularape yóo, ya belekąatiki sawa téti yóo yóló betą i tare ape,” yalepó.

³⁵ Ti fo depa, ai betó mole so whj feapaae duraalu, “Ai hae tikimó betó muae,” yalepó. ³⁶ Téró, ama kale wękeró o bularaperó yarapetamo taruraalu, Tale Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ama yó matere whjrapepaae melatepa, atimanémo so whjmó ąliralepó. ³⁷ Atéró, atima mo fea nóló sútepa, buki muni feletei ama yó matere whjrapené betapaae daseté kwęyóló 7 yorape deóló fąanóló mulalepó. ³⁸ Ai kale ąla nale so whjta, soraperó naale senaaletamo dosąani, whjrape maaté dosąayóló touróturaalu, 4,000 whjrapepó. ³⁹ Atéró, Yesuné so whj fea dotonóló nalo ą węi nukupaae bitj holóló, Makatan be hulua felekemó ere hae kwiapaae bitj felepó.

16

Yesupaae kelemei alakó kelaalopa erae yale fo

(Mak 8:11-13, Luk 12:54-56)

¹ Téró, kale Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamo Yesu beterepaae wóló, ą kaae kolóló sú saairaalu i fo yalepó. “Kótóné ó hepen bemó mole ala kolóló, ita Talenétei eratapóló sira yaai dere kelemei alakó dąmaletamo kelaaitapa, erótumié?” yalepó.

² Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Be kuluka ąsako sonaa dere ala kolóló, dótä suka wisi yaalo ai ape dua dapó. ³ Hjka be suka sokoteretamokélé ąsako dilikiyóló sonaatepa, diaaq i fo dua dapó. Mió doasi hali waai dapó, dua dapó. Sąné dere ala bete diaaq wisiyóló kolóló kisipa irutei, mió i alimó me ala yaairemó dere alarape dięné kolóló kisipa enénipó. ⁴ Dię mió i alimó, dowi ala du betere so whjro nōpu nuku betere so whjtamonétei Kótó mo beterapóló kisipa muópóló, mo doa yaai dere kelemei alakó eratepa, kelenée yóló ketekę butu beteretei, kelemei ala me kae eraalomeipó. Jonapaae erale ala kaae betą eratepa, diaaq kelaalo ai ape,”

yalepó. Atéró, ai whjrape atima betó mupatei Yesu ą felepó.

Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamoné yó mótu betere ala
(Mak 8:14-21)

⁵ Atima nukutamo ai węi kela tē fóló, kelalemó ama yó matere whjrapené *bred* o sini, kęyó yóló weipakalepó. ⁶ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamoné *bred* o tópuratere ąla yist-né dię doraqsórópa, mo hotowayóló kaae tawae,” yalepó.

⁷ Yesuné ai fo depa, atimasisitei fo kelaaróló duraalu, “Ti ama ai dere fota, dąné *bred* o sóró anipa du dapó,” yalepó.

⁸ Atimasisi atéró kelaarótū betepa, Yesuné kisipa yóló, atimapaae duraalu, “Dię tómó maaté kisipa tiró betere whjrape-ó, diąsisitei noatepa fo kelaaróló, *bred* o sóró anipó du bitu de? ⁹ Diaaq Yalo yale alarape kolóló, wisiyóló kisipa muni airapó. Kale 5,000 whjrapemó aporó *bred* o bula terekeyóló melaletei-a, dięné kisipa keteraleé? Kale buki muni fele *bred* o diaaq betapaae yóló, metéró yorape fąanaleé? ¹⁰ O kale wękeró *bred* o bularape terekeyóló, 4,000 whjrapemó melatepa, nóló buki muni feletei diaaq betapaae yóló, meteró yorape fąanóló mulaleé? ¹¹ Yalo take yale fota, *bred* omó kisipa muóló iniyaletei, diaaq wosóló kisipa munié? Ti ai yale fota, kale Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamoné yist-né dię doraqsóró, kisipa mutu yalepó.” ¹² Téró, atimané ai dere fo wosóló, ama yale fota, kale *bred* o tópuópóló bulatere ąla yist-mó initei, Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamoné yó matere foné dą atima doraqsóró, hotowaró kaae tawae yóló irapóló kisipa salepó.

Pitané Yesupaae yata mo Keriso ai ape yale fo

(Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)

¹³ Atéró, Yesu Filipainé tęale be Sesaria Filipai doi mole hae kwiamó sókó fóló, ama yó matere whjapepaae woseturaalu, “Mo so whjné kale Whjné Naalema-a, depó du bitu de?” yalepó.

¹⁴ Ai fo depa atimané ąpaae duraalu, "Mepaae so whjnéta, ya kale wej tópuratere whjkó Jon-pó du beterapó. Mepaae so whjnémó, ti Elajapó du beterapó. Mepaae so whjnémó, Jeremaiapó du beterapó. Tétepa, mepaae so whjné duraalu, Kótóné ama betä kóló whjkó duyalepó, du beterapó," yalepó.

¹⁵ Ti fo depa ama atimapaae wosetraalu, "Ti aita atimané mutere kisipapa, diaaq kisipané ę-a, depó du bitu de?" yalepó.

¹⁶ Ai fo depa Saimon Pitané duraalu, "Yata, mo hale betótóró tare Kótóné Naalema so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso ai ape," yalepó.

¹⁷ Tétepa Yesuné ąpaae duraalu, "Jonané naalema Saimon-ó, ya betä Kótóné wisiró betereteiné mo hajné sinitu betere whj ai ape. Ti noatepae, naao ai yale fota, mo whjné ąpaae yó menitei, ó hepen bemó betere yalo Ayané yó matepa dapó.

¹⁸ Térpa, yalo ąpaae i dere ape. Yata Pitapó. I doasi kapo fake tómó be tetu dere kaae, yalo so whj doasi fake firaalo ai ape. Atéró teyóló betepa, sukutere alané bole fotokóné bóe daalotei, yalo tetu betere be fisikóló mo doraalomeipó.

¹⁹ Téyalomeitei, ó hepen bemó teteróló kaae tare tuapaae faaire be tų tukýyaaire kirape yalo ya melaalo ai ape. Diaaq i haemó dowi ala deretei dokóló mulatepa, ti Kótóné hepen bemókélé dokóló muló beterapó. I haemó diaaq teraayóló hakeamó mulatepa, ti Kótóné ó hepen bemókélé, teraayóló hakeamó muló beterapó," yalepó. ²⁰ Téró, Yesuné ama yó matere whjapepaae dirii fo yóló mulótú duraalu, "Eta, Kótóné so whj fea teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whj Kerisopó fo mepaae so whjpaae momókó yaqse," yalepó.

Yesu Kerisoné ą sukjalopóló yale fo (Mak 8:31-9:1, Luk 9:22-27)

²¹ Mo ai be dêmó kaae sóró, Yesuné ama yó matere whjapepaae duraalu, "Ę Jerusalem be huluamó fóló betepa, kale whj disiraperó mo so whjmó Talepaae

momaratere topo whjrapenékélé, Mosesné yóló muló betere fo yó matere whjrapenékélé ąpaae kae kae susupui ala eróló, ę mo ti sukópóló daalopó. Atéró sukóló sore be dë kemetepa, ę momó kipaayóló betaalopó," yalepó.

²² Ti fo depa, Pitané ą tu ąpaae dapesó fóló duraalu, "Tale-ó, mené ąpaae atei kaae ala mo yaalomeipó," yalepó.

²³ Ai fo depa Yesuné Pitapaae duraalu, "Satan-ó, ya taae fae! Ę faai dere tų wisi naao ai dere alané sesé dapó. Naao ai dere alata, Kótóné kisipa mole ala mei, mo whjné kisipa mole ala ai dere ape," yalepó.

²⁴ Téró Yesuné ama yó matere whjapepaae duraalu, "Whj me detamo ę sya waai kisipa mutepata, ti ama yaai kisipa mole ala taaróló, ą dóló oloraaire filipaa ni, amatei beleyóló wópóló yae.

²⁵ Ti noatepa meipó. Mepaae whj dené ama kisipané ą betere bete me ala yaqsórópóló, amatei hotowayóló kaae tapata, ti ai whjné ama betere bete aluyaalo ai ape. Téyalotei, mepaae whj dené yalo erae dere ala sya fóló eróturaalu, ama betere bete me ąla meipóló ą sinitepata, ti atétere whjné ama betere bete aluni, mo ti betó tawaalopó. ²⁶ I haemó yó mole wisi ąla fea whj betané amatórótípóló tawóló beteralemó, ai whjné ama betere bete alutepa, ti me noa ąlatamo dupu yóló ama betere bete momó saaloé? Ama betere bete mo ti aluyaalo ai ape.

²⁷ Ti noatepae, kale Whjné Naalema ama Alimané ere au wisinaaletamo ama enselrapetamo wouraalu, so whj dokó feané yale alarape sümótóróti dupu melaalopó.

²⁸ Yalo diapaae mo i dere ape. Dią i betó mole whjape mepaae sukuni hale betepatei, kale Whjné Naalema ama teteróló kaae tare alatamo wapa, kelaalo ai ape," yalepó.

17

Yesuné ama tiki kae daane wale fo (Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)

¹ Naase apomiró be dë kemetepa, Yesuné ątamo faairaalu, Pita, Jems-ró noma Jon-tamo atimanale mo doasi hasi fosópaae holalepó. ² Atéró holóló

bituraalu, atimané kele tómótei Yesuné tiki mo kae daane wóló, ama kelepaakélé, sukané dę kaae yó felepó. Atéturaalu, ama deró betere kutikélé fea mo dę tekée felepó. ³ Atima atéró daae mupa, Moses-ró Elaijatamo sókó wóló Yesutamo fo du betepa kelalepó.

⁴ Atétu betepa, Pitané Yesupaae duraalu, “Tale-ó, dą fea imó betepa mo wisirapó. Nao kisipanétamo furu be sore ępaæ týae depa, ti me yá betóo, me Ilaija betóo, me Moses betóo yaairetei, yálo týaalopó,” yalepó.

⁵ Ama ai fo hágé du betepatei, mo dęi sákoné atima husurále dorowóló ai sáko dolomó i fo depa atimané wosalepó. “I whjita, yálo mo doasi hosaa muóló yaala sókó fóló mole naalepó. Ama dere ala yálo kilitu, ę mo doasi hékkeserapó. Atérapa, diaaq ama dere fotóró mo wisiyóló wosae,” yalepó.

⁶ Ama ai dere fo woseturaalu, atima mo doasi winé sinitu, haemó deraapisa fóló muó molepó. ⁷ Atépa, Yesu ą wóló, atima tikimó olaayóló duraalu, “Dią wiyaqse, turukó holóló betó muae,” yalepó. ⁸ Ai fo depa atimané kelalemó, whj me daale kilini, Yesu betá ama wotoró daapa kelalepó.

⁹ Atéró, atima hasi fosómó dorowou bitu, Yesuné kale whjrapaæ fo mulótú duraalu, “Kale Whjné Naalema mo ti dóló momó kepaayóló betaaire suka teópatei, i ala depa kelalepóló, mepaae so whjpaæ momókó yaqse,” yalepó.

¹⁰ Tétepa, ama yó matere whjrapené ępaæ duraalu, “Ti Moses-né ere fo yó matere whjrapené Elaijapi folosóró waalopó du betere-a, noa betené du bitu de?” yalepó.

¹¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ti aita mo dapó. Ilaija ą wouta, take folosóró wisiyóló mole ąla ąla fea dopa, ama momó wisiróló mulaalo ape. ¹² Ai alata mo yaalotei, yálo diapaae i dere ape. Elaijata, ti mo walepó. Téyaletei, ita Elaijapóló kisipa muni, atimané ępaæ eraaai kisipa mole ala fea mo erótua yalepó. Atéyale kaae, ai whjrapené kale Whjné Naalemapaaekélé kae kae sekéi alarape

eraalo ai ape,” yalepó. ¹³ Ai fo depa, ama yó matere whjrapené kale węi tópuratere whjkó Jon-mó dapóló kisipa yalepó.

Yesuné dowi kepe tepeyóló betere naale wisirale fo

(Mak 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴⁻¹⁵ Atéró, atima so whj fea betó mole tuapaae sókó walemó, whj betá Yesu daalepaae wóló, ą daalemó bukutiri teáró bitu duraalu, “Tale-ó, yálo naale topo doturaalu, hó naase kotokó yó sóró, si dolopaae ó węi dolopaae biliyó sua du beterapa, nao kólené sukuturaalu tao saaloé? ¹⁶ Nao yó matere whjrape beterepaae dapesó waletei, atimané wisiraairetei sunipó,” yalepó.

¹⁷ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Dią mió i alimó betó mole so whjta, Kótópaae kisipa tiki tiróló betaaire tū wisi mupatei, kisipa tiréni, dowqae fóló kópaae ai fu betere ai ape. Dią tū wisipaae fópóló kisipa mutu, ę diatamo betale sumó hóné sukutapa, ai naale ę beterepaae dapesó ape,” yalepó. ¹⁸ Atéró, kale naale Yesu beterepaae dapesó wapa, Yesuné foné seremó, dowi kepe sókó felepó. Mo ai be démótóróti kale naale topo doretei, mo ti wisiyalepó.

¹⁹ Téró, ama yó matere whjrape Yesu beterepaae wóló, atimasisi bitu ąpaæ woseturaalu, “Djané ai kale dowi kepe dóló hókonalemó, sókó feniyaletei, noa betené yalerópó,” yalepó.

²⁰ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diaaq kisipa tiki tiró betere ala tómó ereteiné ai yale ape. Yálo diapaae mo i dere ape. Diaaq kisipa tiki tiró betere alata, sawatamo *mastard* ni ke kaae bulu, diaaq i ulupaae duraalu, ‘Hiljki fóló tumó daayae,’ depa ai ulu mo hiljki fóló daane faalo ai ape. Diaaq kisipa tikitamo mo ti tiró betepa, ti fea ala fea sumó enérápó,” yalepó. ²¹ (-) ²² Téró, ama yó matere whjrape atima Kaleli haemó tourále wóló bitu, ama atimapaae duraalu, “Kale Whjné Naalema dópoló mené eleké deyóló, mepaae whjrapené naase tuapaae mulaalo ai ape. ²³ Atéró atimané ą mo ti doló sukunaalotei, tamo be démó maaté doumó muóló, sore be dęné ti ą

momó kepaayaalo ai ape," depa, ama yó matere whírapé atima dekéné sukutu betalepó.

Mamatere be kaae tawaaire moni derale fo

²⁴ Atéró, nalo Yesuné ama yó matere whírapetamo Kapeneam bemó sókó felemó, kale momatere bemó *takis moni* siré kotere whírapé Pita beterepaae wóló woseturaalu, "Diá yó matere whíjné momatere bemó *takis moni* móntua dépé meié?" yalepó.

²⁵ Ai fo depa, ama tokó mótu duraalu, "Épó. Mótua dapó," yalepó. Atéró, Pita q̄ be tuapaae sókó holalemó, folosóró Yesunépi Pitapaae woseturaalu, "Saimonó, naao noa kisipa mute? Naao kisipané i haemó betó mole doasi topo whírapené kae kae q̄la qlamó *moni* suatere alaró *takis moni* siré kotere alatamo, mo atimané naalerapepaaekélé qlae dua dépé, mo whírapepaae maaté qlae yóló, sua de?" yalepó.

²⁶ Ti fo depa, Pitané q̄paae tokó móuturaalu, "Mepaae mo whírapepaae maaté qlae yóló sua dapó," depa, Yesuné duraalu, "Atétepa, ti doasi whírapené naalerapepaae qlae yóló sinitu dapó.

²⁷ Tépelei, dámotamo atima dei tué muaqsórópa, ya naao kemei sóró wéipaae derane fae. Atéró derálemó ya supa, ti ai folosóró sere yané kqoló daayóló kelenaalemótamo, 4 *drakima moni* ke bupa kelaalo ai ape. Ai *moni* sóró fóló, dámó wusuróné *takis* mulae," yalepó.

18

Kótóné teteróló kaae tare hepen be tuqmó doasi doi mole whí deé yale fo

(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)

¹ Atéyale sukamó, Yesuné ama yó matere whírapé q̄ beterepaae wóló woseturaalu, "Hepen bemó Kótóné teteróló kaae tare aqmó whí fea betó moletei, mo doasi topo betere whí-a, de?" yalepó.

²⁻³ Ai fo depa, ama betá naale belekqamale dape sóró atima betó mole tuqmó daaló bitu duraalu, "Yalo diapaae mo i dere ape. Diá kisipa tiki feteyóló, etei naale ketei kaae bitinitepa, ti Kótóné

teteróló kaae tare aq̄paae mo sókó faalomeipó. ⁴ Térapa, mepaae so whí detamo amatei deróló i naale male kaae mo dua betepa, ti ó hepen bemó betere Kótóné teteróló kaae tare aqmó topo whí ai betere ape.

⁵ Mepaae whí dené etei kaae naale male yalo doimó, mo wisiyóló dape supa, ti etei wisiyóló dape sirapó. ⁶ Térelei, mepaae whí denétamo mepaae doi muni, q̄paae kisipa tiki tiróló betere belei sókó dei so whí dowi ala yópóló me ala eratepa, ti atétere whíjné depamó mo doakale kane fake duwóló wéi kela tuapaae taae faluqasóró mo wisi wuapó.

⁷ Mepaae i haemó betó mole so whíjné mepaae so whí dowi ala yóló dée nýpóló, mepaae alarape mo eraalo ai ape. Atétere whí ateí mo dowi kwia saaireteimó, doasi wiyópóló yae! Ai alarape mo yaalotei, u kale whí dowi ala yóló, dée naaitere tý muaqsóró yae. Me whí atéró dowi ala yópóló, té mulatere whí ti doakale dowi kwia saaireteimó wió yae! ⁸ Naao naase ó hóné ya dowi ala yópóló dée nalatepa, ti atétere naase ó hó tukóló taae falae. Ti noatepae, naao naase ó hó betá daayóló, mo ti betó tawaaire be tuapaae sókó fupa wisirapó. Naao hó ó naase tamо daayóló beterále tikimó, Talené mo ti dó tare si dolopaae taae deratepa mo dorapó. ⁹ Naao kelenétamo ya dowi ala yópóló dée nalatepa, ti atétere kele sokóló taae falae. Ti noatepae, betá keletamó bitu, mo ti betere be tuapaae sókó fupa wisirapó. Naao kele tamо daayóló betepa, mo ti dó tare dowi sipaae Talené ya taae deraqsóró dapó."

Fokó fole sipsip hupupaae dó faróló yale fo

¹⁰ "Yalo diapaae mo i dere ape. I betó mole naale momale mo doi muni belei sokótei betepa, diá teteirapepóló teteraqse. Ti noatepae, atima kaae tare ensel-rape ó hepen bemó betere yalo Aya Kótóné kelepa koló tarapó. ¹¹ (-) ¹² I dere fo wosóló, diaaq noa kisipa mute? Whí betané ama 100 sipsip hupurape whaanalemó, betá hupu alutepa, ama

neté yaaloé? Kale 99 hupurape du soko-remó betó mupatei taaróló, kale betá aluyale hupu kekene faalo ai ape.

¹³ Yálo diapaae mo i dere ape. Kale whjné ai aluyale hupu keletepa, ti ą mo hajné sinóló betaalo ai ape. Ti noatepae, betó mole 99 *sipsip* hupurape kilitu hajtu betepatei, kale aluyale *sipsip* hupu keletepa, dere hajné mo teraae falapó. ¹⁴ Atére kaae, i kale doi muni belei sokótei so whj betakélé aluyaqsóró, ó hepen bemó betere diaaq Ayané doasi kisipa mutu beterapó,” yalepó.

Yapaae eratere dowi ala donorae yóló dere fo

¹⁵ “Naaō noné yapaae me dowi ala eratepa, ti ya ą beterepaae fóló, diaamosi betamó bitu no-ó, naao ępaae etei kaae dowi ala eralepóló yó melae. Ama naao dere fotamo wosóló, hapale donoratepa, ti diaamo tuamó muale seké kemeyóló, betamó wisiyóló ai betere ape.

¹⁶ Aténi, naao dere fotamo woseni hóróló dowqae fupa, ti kale asemó yóló muló betere fo sya furaalu, fea ala fea mo yalepóló, kelale whj tamo ó sore dapesó fóló, dia fea bituraalu, teraayóló ai seké wisirae. ¹⁷ Amatamo dijané dere fokélé wosenitepa, ti touró betere Keriso fake so whjné keletómó hakeamó yó melópoló yae. Atérqelemókélé, Keriso so whjné dere ma fo woseni hóratepa, ti ą Keriso doi muni, hale mo whj kaae ó *takis moni* sere whj kaae beterópoló yae.

¹⁸ Yálo diapaae mo i dere ape. Naaō me whj hamopaae erale dowi ala, mo yalepóló teraayóló kemeréni hale muó tapa, ti Kótóné ó hepen bemékél dokóló ai muló betere ai ape. Naaotamo me whj hamomapaae erale dowi ala mo yalepóló teraatepa, ti Tale Kótóné ó hepen bemékél, teraayóló muló beterapó.

¹⁹ Yálo diapaae i dere ape. Atétere kaae, diakó whj tamo mo betá kisipa muóló ó hepen bemó betere yálo Aya Talepaae momaturaalu, me qlakó wosetepa, ti ai wosetere qla ama mo melaalo ai ape. ²⁰ Ti noatepae, yálo doi hale sóró horaairaalu,

whj tamo ó sorekélé touróló betepa, ti atima tuamó ekélé beterapó,” yalepó.

Mené erale dowi kwia hqle kemeratere fo sale fo

²¹ Tétepa, Pita Yesu beterepaae wóló ępaae woseturaalu, “Tale-ó, yálo noné ępaae erale dowi ala hqle kemerálopóló meteró fapo enére? Wéi keró fapomó maaté yóló súpóló taaranére?” yalepó.

²² Ai fo depa, Yesuné ępaae tokó mótu duraalu, “Yálo yapaae mo i dere ape. Wéikeró félimó maaté deretei sunipa, deté fu beteró 77 félimó, ama dowi ala kemerále wópóló yae.

²³ Atéró kale ó hepen bemó betere Talené teteróló kaae tare aqmó mole alata, etei ala dere kaaepó. Betá doasi topo whjné ama *moni* kwia mulóló saletei, ama kutó diratere whjrapené meteró saleró taleyaai ą beterepaae ape yalepó. ²⁴ Atéró, kaae sóró taletu betalemó, betá 10,000 *kold kapa* seké dale sóró, kwia mulóló sale whj kale doasi topo whj beterepaae dapesó walepó. ²⁵ Ai whjné ama kwia mulóló sale *moni* tokó melaairetei sunó tanipa, ama doasiné mepaae kutó diratere whjpaee duraalu, ai whjkél, ama somakél, naale senaalekél, mené wae sóró dupu yópoló dotonoo, ama qla qlakél mo fea me whjné dupu yópoló dotonoo, yae. Téró, ai *moniné* ti ama mole kwia kemeráiraalu, sóró ape yóló mulalepó.

²⁶ Ai ala yaaitepa, kale whj ą ama doasi daale felekemó bukutiri teqró bitu dua naamei fo yóló duraalu, ‘Yálo ya betemó kwia mulóló sale qla qla fea tokó melaalopa, sawa kaae tawae,’ du betalepó. ²⁷ Kale kutó diratere whjné fo depa, ama doasiné ą kelalemó, ą kólené sukuturaalu, kwia mole *moni* me qla meipóló, kale whj ą hale fópoló dotonalepó.

²⁸ Téyaletei, ai kale whj ąmo furaalu, ama 100 *denarias moni* kwia mulóló sale whj kèle felepó. Ti ai whjta, atimaamo betá kutó ditere whjpoló kisipa muni, ama depamó botokó sóró taru, mo detersayóló duraalu, ‘Yálo 100 *denarias moni* yapaae kwia mulapa, mo miótitei, hapale tokó ąlae’ yalepó.

²⁹ Ai fo depa, kale whij a bukutiri tēane doropóló, mo dua naameiné ąpaae duraalu, ‘Yalo tokó melaalopa, sawa kaae tawae,’ yalepó.

³⁰ Téyaletei, kale whijné kaae tawaalomeipó *dipula* be kaae tare whijpaae duraalu, ‘Ama kale kwia sale *moni* tokó melatere sukamó ti a sókó daalaasepólópa, hale beterópóló yae,’ depa, kale whij *dipula* beteralepó. ³¹ Atétepa, mepaae atima betä kutó ditere whijrapené ai ala kolóló, atimakélé dei tué muóló sekëtepá, atimané doasi topo whijpaae i ala yalepóló ąpaae yalepó.

³² Atéró ene wale fo wosóló, kale doas-iné ai ala yale whijpaae ape yóló, ąpaae duraalu, ‘Yata mo dowi ala yó tare kutó diratere whij ai ape. Naao ępaae mo dua naamei fo depa, yalo yapaae doasi kwia moletei, me qla meipóló taaralepó.

³³ Térápa, yalo ya kolené sukóló taalótú yale kaae, naakélé diaamo betä kutó ditere no hamoma kqleturaalu, ai ala iniyólópó,’ yalepó. ³⁴ Atéró, kale doasi topo whij a fopaae buólo, u kale *dipula* be kaae tare whijpaae duraalu, ‘Ama kwia mole *moni* momó tokó melópólópa, a *dipula* beteróló, susupuróló fokosói ala deté fu betaie,’ ” yalepó.

³⁵ Ai fo deté fóló kemetepa, Yesuné ama yó matere whijrapepaae duraalu, “Naao no hamomané yapaae erale dowi ala me qlameipóló, mo hosaa turóné kemerénitepa, ti ó hepen bemó betere yalo Ayané dią dokó feapaaekélé ai kaae alatóró eraalo ai ape,” yalepó.

19

Soró whijitamo dokoretei teketeremó yale fo

¹ Atéró, Yesuné ai forape yóló kemetepa, ai Kaleli hae taaróló Judia hae kwiamó fole Jordan wéi teyóló uté fakeró felepó.

² Atéró fóló beteremó, so whij feané a sysa wou betepa, atimané kisi beterape wisirótua yalepó.

³ Atéró, mepaae Farisi whijrape Yesu beterepaae wóló a hásokó fuléró kaae ke-laai woseturaalu, “Kale yóló muló betere foné betä whijné ama so sawa hásokó fole

ala, ó mepaae kae kae doasi dowi ala depakélé tokó falatepa Kótóné fo mulepé munié?” yalepó.

⁴ Ti fo depa, Yesuné ama tokó mótu duraalu, “Asémó yóló muló betere fo dosayóló diaaq kisipa munié? Take keké nale alimó so whij aleturaalu, whij kae aleyóo, so kae aleyóo erapó. ⁵ Atére betené betä whij a so dokoturaalu, ama alimaró hamatamo taaróló, ama somatamo mo betä tikitóró daayóló betaalo ai ape,” yalepó. ⁶ “Atimaamo tamotei, Kótóné dekaaporóló mo betä tikitóró alée faló beteretei, mo whijné tekeyaosóró yae,” yalepó.

⁷ Ai fo depa, kale Farisi whijrapené ąpaae duraalu, “Ti ai fo epateimo, Moses-né yóló muló betere foné duraalu, whij betané ama soma tokó falaai depata, ti so tokó falatere asé ai soné sóró fópóló, melae ere fomo, hale noatepa yaleé?” yalepó.

⁸ Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Moses-né ai ere fota, diaaq dowäae fóló du betere alamó, so tokó falaai depa, hale hoko tokó feni, asé sóró fópóló melae yóló ai ere ape. Ti atéró so tokó fatu betere alata, take keké nale alimó, Talené atei ala yae yóló inipó. ⁹ Yalo diąpaae mo i dere ape. Mepaae whijné ama soma me nöpu nénipatei, hale tokó faróló, ai whij a me kae sotamo dokotepa, ti atéteré whij a dowi ala yóló mo ti folokoleratapó,” yalepó.

¹⁰ Ti fo depa, ama yó matere whijrapené ąpaae duraalu, “So dokóló betere ala doasi hapólü ereteiné dä so dokoni hale betepakélé, mo wisirapóló kisipa mutapó,” yalepó.

¹¹ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Whij fea so dokoni, hale betenénitei, atei ala yópóló Talené ama tukóló muló betere whijné betä mo sümó enérapó. ¹² Ti noatepae, take mepaae whijrape hamané deyale sukamótei, nóluku fopei deyóo, mepaae whijrape ti mo whijnétei nóluku sokoo, mepaae whijrape ti Kótóné ó hepen be tuámó téteróló kaae tare aqmó mole ala eraairaalu, so dokotere ala taaróló, Talené kutó betä diróo dua dapó. Mepaae whijrapené i dere fo sysa fóló, ya naao

wotoró bitu Talené ala mo sumó er-anérápóló kisipa mutepata, ti téyópóló yae,” yalepó.

*Yesuró belekqatiki naale senaale tamo
(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)*

¹³ Téró, so whj atimané naale senaale Yesuné naase mulóló momarópóló dapesó walepó. Téyaletei, ama yó matere whjrapené ai kale naale senaale dapesó wale so whj foné sóró seséyalepó.

¹⁴ Atétepa, Yesuné duraalu, “Mepaae so whjtamо i naale senaale kaae betepa, ti Kótóné teteróló kaae tare hepen bemó mole alarape saalo ai ape. Térpa, ai naale senaale atima é beterepaae wópólópa, sesé yaqse,” yalepó. ¹⁵ Atéró, ama atimané tikimó naase mulóló momayóló kemetepa, atima ai betere tiki taaróló felepó.

*Yesuró betq kokopei néli whjtamo
(Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)*

¹⁶ Téró, whj betq Yesu beterepaae wóló woseturaalu, “Yó matere whj-ó, mo ti betó tare bete saairaalu, noa wisi alakó yaaloé?” yalepó.

¹⁷ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Noa wisi alakó yaaloé? yóló, ępaae wosetere-a, noatepa de? Ti wisi ala erótú betere Tale betq beterapa, ai ti betere bete saaitepa, ti ama yae yóló muló betere fo betq wisiyóló sya fóló eró tawae,” yalepó.

¹⁸ Ai fo depa, kale whjné duraalu, “Noa ala maaté?” depa, Yesuné ąpaae tokó móituraalu, “Whj me ti dóló sukunaqse, so nópu naqse, ola qlémi saqse, me whj dilikóló só deraairaalu, kapala fo yaqse erapó. ¹⁹ Naaó dere alaró dere fotamoné naao hae aya wisi doi muópóló hae aya aqmó naameyóló mo dua betae. Téturaalu, naaotei yá yaala sókó fu dere kaae, naao be whj so whjpaækélé, atéró yaala sókó fu betae,” yalepó.

²⁰ Tétepa, kale kokopei whjné duraalu, “Ai yae yóló muló betere alarape betqkélé yálo tikini, betere dokq fea yálo sya fóló eró tarapa, me noa alakómó hásokó fóló yálo inire?” yalepó.

²¹ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naaó kisipanétamo mo betq alakókélé hásokó feni, mo turó sya fóló eratere

whj betaai kisipa mutepa, ti yá fóló, naao tare qla olarape fea dotonóló moni sóró yoleale yóló betere whjrapemó hale melae. Atétepa, ti naao saaire qla qla ó hepen bemó mo doasi horóló mupa, saalo ai ape. Atéró melólota, yá é sya ape,” yalepó.

²² Téró, kale kokopei whjné ai dere fo wosóló furaalu, qla qla fea tare néli whj betereteiné, qfomoné sinité felepó.

²³ Téró, Yesuné ama yó matere whjrapaae duraalu, “Yálo diapaae mo i dere ape. Fea qla qla mole néli whj Kótóné teteróló kaae tare hepen be tuapaae sókó faairetei mo dirirapó. ²⁴ Yálo diapaae momó i dapa wosae. *Kamel* hupuné ketéli dolomó sókó fenéretei, qla qla fea tare néli whj Kótóné teteróló kaae tare hepen be tuapaae sókó faairetei mo doasi dirirapó,” yalepó.

²⁵ Tétepa, ama yó matere whjrapené ai dere fo wosóló atima fomo depa, ąpaae woseturaalu, “Noa kaae whjmo aluyaqsóró, tao saaloé?” yalepó.

²⁶ Ai fo depa, Yesu atima beterepaae fetée fóló duraalu, “Atei ala fea mo whjné enénitei, Kótóné ama betq fea ala fea mo sumó enérápó,” yalepó.

²⁷ Ti fo depa, Pitané ąpaae duraalu, “Tale-ó, mióta dáné tare qla qla fea taaróló, yá sya walapa, naao dąpaae noa ąlakó melaaloé?” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yálo diapaae mo i dere ape. Take i haeró sätamo ó qla qla fea momó kae kisi aleyóló mulatere sukamota, kale Whjné Naalema teteróló kaae tare doasi betere tikimó ama mo kae ere au wisinaale yóló betepa, kelaalopó. Téró, diaq é sya wale whjrapékélé ai kale 12 doasi topo whj betere tikimó bituraalu, 12 Israel fakerape taleyaalo ai ape. ²⁹ Mepaae whj dené ama be ó noma ó nema ó hama alima ó ama naale senaale ó ama kutó ó hae tikikélé fea taaróló, yálo ala eraairaalu fupa, ti ai taaróló wale qla qlamó Talené beleróló, 100 félimó melaalo ai ape. Téturaalu, ai tómó mo ti betó tare betekélé matepa saalo ai ape. ³⁰ Téyalo tei, mepaae mió mo doasi doi mole so whjrape take nalo atima

doi munire whj kaae betaalopó. Mió mepaae doasi doi muni, hæle hóko sókó deyóló betere so whj, ti take nalo mo doasi doi mole topo whj kaae betaalo ai ape,” yalepó.

20

Kutó diróló dupu serepaae dó faróló yale fo

¹ “Ó hepen bemó Kótóné teteróló kaae tare alata, etei ala kaaepó. Betä hae tale mo híkati ama *wain* kutó dirópoló, whírapé sóró beteraii dapóló felepó. ² Atéró, kale kutó talené mepaae whírapé sóró atimapaae duraalu, ‘Betä be démó ditere kutómó *denarias moni* betä melaalopa, yálo *wain* kutó dirane faaloé?’ yóló wosalemó, téyaalopó depa, dini fópóló dotonalepó.

³ Atéró, híka 9 kilok sukakelemó, kale kutó tale ą momó fóló kelalemó, mepaae whírapé so whj fea touratere tikimó hæle daae mupa kelalepó. ⁴⁻⁵ Atépa, ama atimapaae duraalu, ‘Diaqó ditere kutó sútóróti diákélé yálo dupu yaalopa, yálo *wain* kutó dirane fae,’ depa, atima felepó. Atéró, 12 kilok sukakelemókélé, mepaae whírapé hæle daae mupa kale dere fo kaae yóló dotonóo, kuluka 3 kilok-mókélé, atéró dotonóo yalepó. ⁶ Mo kuluka 5 kilok-mó ą momó fóló kelalemó, kale dere kaae mepaae whírapé hæle daae mupa kolóló, duraalu, ‘Diákélé, yálo kutó dirane fae,’ yalepó.

⁷ Ai fo depa, atimané duraalu, ‘Me whjné dä ama kutó dirópoló sinitepa hæle i daae mole ape,’ depa, kale whjné duraalu, ‘Diákélé, yálo kutó dirane fae,’ yalepó.

⁸ Atéró, be diki deretamo kale kutó talené ama kutó diratere whírapé kaae tare whípaae duraalu, ‘Ai kutó diratere whírapépaae ape yóló, atimané dupu mótu, nalo ki dini wale whírapemó kaae sóró melaté fóló, folosóró wale whírapépaae kemerale fae,’ yalepó.

⁹ Téró, kuluka 5 kilok-mó kaae sóró kutó diyale whírapékélé fea *denarias moni* betatóró matepa sua yalepó. ¹⁰ Atérótóró maté fóló kemetepa, kale folosóró híkati kutó dini fele whírapé atimané *moni*

horóló melaalo nisi yalemó, kale nalo wale whj melale *denarias monitóró* atima fea betä betä yóló matepa, sua yalepó. ¹¹ Atéró *moni* sóró kemetepa, kale kutó taletamo dei tué muturaalu, *monimó* dokó dokó dere ala kaae sóró du betalepó. ¹² Atima mo híkati kaae sóró kutó dirale whírapené kale kutó talepaae duraalu, ‘Dáta, doasi suka suputamokélé, mo depe tukó wei kutó ditu betalepó. Téyaletei, kuluka mo betä sukakelemó kutó dirane wale whírapékélé, dä melale sútóróti ai melale ape,’ yóló, kale kutó taletamo fo tokótamo du betalepó.

¹³ Tétepa, ama atimakó whj betapaae duraalu, ‘No-ó, yálo naao *moni* tukóló menéni, mo donotóróti i matere ape. Take híkati dámó fo dokoturaalu, yapaae *denarias moni* betatóró melaalopó fo yapaae inié? ¹⁴ Téró, mió naao *moni* sóró fae. Nalo yálo kutó dirane wale whírapékélé, diákélé yálo kaaetóró, atimakélé melaai kisipa mutapó. ¹⁵ Yálo *moniné* me ala enépa, ti yálo mo sumó enérapó. Yálo hamokoturaalu me whípaae eratere alamó naao ętamo noatepa dei kisipa mutu de?’ yalepó.

¹⁶ Ai ala du dere kaae, nalo wale whj folosóró fóo, folosóró fele whj ti nalo wóo yaalo ai ape,’ yalepó.

Yesuné ą sukqalopóló sore dakoróló momó yale fo

(*Mak 10:32-34, Luk 18:31-33*)

¹⁷⁻¹⁸ Téró, Yesu ą Jerusalem be huluapaae holairaalu, ama yó matepa wosetere 12 whírapé atimasisi fu bitu tú dëpaae dapesó fóló, atimapaae duraalu, ‘Miota dä Jerusalem be huluapaae holairaali fole ape. Téteretei, kale whjné Naalema mepaae whjné eleké deyóló, so whjmó Talepaae momaratere whírapéró Moses-né asére fo yó matere whírapetamoné naase tuqmó mulale faalopó. Ai whírapenémo ętamo fo tokótamo yóló, ą só deróló, mo ti sinópóló, daairaalu fo dokaalopó. ¹⁹ Atéró, ai whírapenémo ti Juda mei, kaae fakené naase tuqaae mulatapa, atimané ą faleyóló doka doka yóo, fokosói ala yóló susupuróo, filipaa ni tómó oleróló dóo yaalo ai ape. Atéró mo ti

sukålotei, sore be dêmó ti Talené ą momó kepaaróló beteraalo ai ape,” yalepó.

*Jems-ró Jon-tamomó hamané Yesupaae woserale fo
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Téró, kale Sebediné naalema tamo hamané Yesu beterepaae dapesó walepó. Atéró, wóló kale so ą bukutiri tēane doropóló bitu duraalu, “Yało i eraasepé yóló yapaae wosetere ala wisinaalekó naao eraaloé?” yóló wosalepó.

²¹ Tétepa, ama ąpaae duraalu, “Yało yámó noa alakó erópóló kisipa mute?” depa, kale soné duraalu, “Naao teteróló kaae tare be tuámó, yało i naale tamokó me naale naao turu naase dêmó beteróo, me naale naao fé naase dêmó beteróo, yaasepóló dapó” yalepó.

²² Ai fo depa, Yesuné kale whj tamopaae duraalu, “Diaamoné ępaae ai wosetere fo beteta, diaamo kisipa inipó. Dowi ala kwia tokóló aluraairaalu, susupu sóró sinnaire ala, diaamonékélé sumó senére?” depa, atimaamoné duraalu, “Dámonékélé sumó senérápó,” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yało naaire wutimó belere wéi diaamonékélé sumó naalotei, turu naase ó fé naase dêmó betaaire alata, ti yało teteróló kaae tanipó. Ai alata, yało Ayané ama teteróló kaae taru, aimó betaaire whj tamokélé, ama mo taketitei tukóló beteró beterapó,” yalepó.

²⁴ Tétepa, kale mepaae yó matepa wosetere naase tamo whjrapené ai dere fo woseturaalu, u kale whjró nomata-

mopaae fopaae yóló dei tué mualepó. ²⁵ Atétepa, Yesuné atimapaae tourale ape yóló duraalu, “Juda mei, kaae fake teteróló kaae tare topo whjrapené mo so whj teteróló kaae tawoo, atimané sóró beteró betere whjrapenékélé mo so whj teteróló kaae taru, i ala erae du betheretei diaaq ai kisipare ape. ²⁶ Atétere kaae, diq tuámókélé ai ala momókó yaqse. Aténi, diq tuámótamo doasi topo whj betaai kisipa mutepa, ti so whj feané kutó diratere whj betherópóló yae. ²⁷ Whj me de doasi doi mole whj betaai kisipa mutepa, ti diq né wae sóró kutó diratere whj kaae betaie.

²⁸ Kale Whjné Naalema waleteita, ama kutó dirópóló mepaae whjrape sóró beteraai wéni, mo whjné kutótei ama diróo, so whjné betheré bete aluyaqsóró, ama betheré bete hale melóló, dupuróló tao sóo yaairaalu, walepó,” yalepó.

*Yesuné kele dowi whj tamo wisirale fo
(Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Atéró, Yesu ą ama yó matere whjrapetamo ai Jeriko be hulua taaróló fu betalemó, so whj mo feané atima sya wou betalepó. ³⁰ Atétepa, kale kele dilikire whj tamo tū dêmó betheremó, Yesu fu betherapó dere fo wosóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema Tale doa whj-ó, dámó kólené sukuturaalu, tao sae,” yalepó.

³¹ Ai fo depa, so whj feané kale whjtamopaae taalae yóló foné supatei, woseni nisiyóló, mo ti fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema doa Tale-ó, dámó kólené sukuturaalu tao sae,” yalepó.

³² Atétepa, Yesu ą aimó kejyóló daalu, kale whj tamopaae ape yóló, atimaamopaae woseturaalu, “Yało diaamopaae noa alakó erópóló de?” yalepó.

³³ Ai fo depa, atimaamoné duraalu, “Tale-ó, naao dámóné kele wisiraasepóló dapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Yesuné mo kólené sukuturaalu, atimaamoné kelemó olaa yalepó. Atéró olaa yaletamotóró atimaamoné kele wisitepa, Yesu sya felepó.

21

*Yesu doasi topo whj aqyóló Jerusalem be huluapaae sókó fele fo
(Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)*

¹⁻² Atéró, atima Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faai, kale *Olip* du sorokó molemó tene Betpas bemó sókó felepó. Aimó Yesuné ama yó matere whjtamó dotonaai duraalu, “Diaamo u be huluapaae fóló kelenalemó, betä *donki* hupu ama maletamo halikané duló betaalo ai ape. Téyalopa, ai hupu ama maletamo wusuró ę beterepaae taayóló sóró ape. ³ Whj menétamo diaamopaae, ai hupu neyaii taayóló só fute? depa, i fo yae.

'Talené ama kutó doasi moletei, diyóló kemetepa, momó sóró waai, kapala asiri serále fae yale tikimó sóró fulapó,' yae," yalepó.

⁴ Até yaleteita, take Kótóné ama koló whjné yóló muló betere fo motóró dokonóturaalu yalepó. Ai fo i ape.

⁵ "Jerusalem be hulua so whj-ó, diaaq doasi topo whj ai walapa, kelae.

Ata fopaae buni, mo naamei whj teó utú *donki* hupuné sisó tómó betóló ai walapa, kelere?" erapó.

⁶ Atéró, Yesuné ama yó matere whjtamo fóló, atimaamopaae yae yale alatóró yalepó. ⁷ Téró, kale whj tamoné *donki* hupu ama maletamo wusuró dapesó wóló, atima feané kuti sokóló, ai hupuné sisó tómó whamenóló, ai tómó Yesu beteralepó. ⁸ Atéró, so whj feané kutirape sokóló tý tómó whamenaté fóo, mepaae so whjné ti ni tetejrape tukóló whamenaté fóo du betalepó. ⁹ Atétepa, mepaae so whj ti átamo folosóró fóo, mepaae so whj nalo woo du bitu, fo fakeyóló á dukiróturaalu, "Hosana, Depit-né Naalema doa whj-ó, dä tao sae."

"Talené doimó wale whj wisinaale Kótóné wisirópóló yae."

"Mo ó taoró betere Tale Kótóné doi hale sóró horae," deté fu betalepó.

¹⁰ Atéró, Yesu á Jerusalem be huluapaae sókó felemó, so whj feané fo tiki whaatamo á busuró wou betepa, ai be huluamó betó mole so whjné woseturaalu, "Ai wale whj-a de yaleé?" yalepó.

¹¹ Ti fo depa, á busuró wale so whj feané atimapaae duraalu, "Ata, Kaleli haemó tene Nasaret be hulua whjkó Kótóné fo eratere koló whj Yesupó," yalepó.

Yesuné momatere be dolomó hókó farale fo

¹² Atéró, Yesu á momatere be dolopaae sókó holalemó, ai be dolomó whjrape qla qla dotonóló duputamo yóló su betepa, atima hókóló taae faralepó. Téró, kae kae be hulua whj atimané kae kae *moni* duputamo du betere whjrape bitua dere ni fakerapekélé, kale ba hókósere dotonóló dupu du betere whjrape bitua dere fólo ni fakerapekélé fea fesekeyó

mepaae whjrape dóló hokó faróló, fetée deralepó. ¹³ Atéró, ama atimapaae duraalu, "I fo aseyóló muló beterapó. Yalo i beta moma betá yaairaalu tñapó. Tépatei, diaaq ai dere alané qlémi nokole whjrape betere be aqrotu beterapó," yalepó.

¹⁴ Téró, mepaae kele dilikire whjrapero hó momaare whjrapetamo, ai momatere be tuapaae wua depa, Yesuné atima wisirótú betalepó. ¹⁵ Téyaletei, ama ai dere ala wisinaale kolóo, ai momatere be tuamó betó mole naale senaalené fo fakeyóló, "Hosana, Depit-né Naalema-ó," yóló du betere fo kale mo so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapero Moses-né asere fo yó matere whjrapetamoné wosóo, yóló, atima dei tué muturaalu fopaae bualepó.

¹⁶ Tétepa, atimané ápaae woseturaalu, "I naale senaalené du betere fo-a, naao wosere?" depa, Yesuné tokó mótu duraalu, "Épó. Kale aseyóló muló betere fo diaaq dosqayóló kisipa muni airapó. Ketei naale senaaleró tñemó teó belere naale senaletamoné Kótóné doi hale sóró horópólópó yóló, Talenétei tukóló muló beterapó," yalepó.

¹⁷ Atéró, atima ai be huluamó betó mupa taaróló, á u Betani be huluapaae fóló, diki betá fiyalepó.

Yesuné nose sélirale fo (Mak 11:12-14, 11:20-24)

¹⁸ Atéró, á mo hijati u kale be huluapaae momó fesaae yóló fu betalemó, tñmó á mo wotené sinalepó. ¹⁹ Atépatei, á fu betalemó, tñmó ni nose daapa, nose daale felekepaae fóló kelalemó, dukélé woleni, hale sókumaaté epa kelalepó. Atépa, ai nipaee duraalu, "Du momó kaae woleyaalo mei ai ape," yalepó. Ai fo yaletamotóró kale ni mo ti sélyó deyalepó.

²⁰ Atéró ama yó matere whjrapené ai kale ni sélitere ala kolóló siraturaalu, i ni hapale tétitei séliyale-a, neyóló yalerópóló, atimané ápaae wosalepó.

²¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, "Yalo diapaae mo i dere ape. Diaaq kisipa tiki tamo muni, mo ti tiró bitutamo, yalo nipaee yale kaae, diaaqkélé ai ulupaae yá

daale tiki taaróló, a wéi këla tómó daane derepae depa, mo téyaalo ai ape. ²² Diaaq kisipa tikitamo Talepaae mo ti tiró bitu, moma duraalu, noa ɬakó wosetepa, ti diaaq ai wosetere ɬla mo saalopó,” yalepó.

Yesupaae yaq né sóró beteraleé yóló wosale fo

(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Atéró, Yesu ą momatere be tipiné bopéró daaló beterepaae fóló, yó mótu betepa, mo so whjímó Talepaae momaratere whjraperó mepaae whj disirapetamo wóló ɬapaae woseturaalu, “Nao ai alarape du beterópóló, yaq né sóró beteraleé?” yalepó.

²⁴ Ti fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yålökélé diapaae betä wosetere fo yaalopó. Yalo wosetere fotamo diaaq ɬepaae tokó matepa, ti ɬepaae yaq né sóró beteratepa de? yóló wosale fokélé yalo diapaae tokó melaalo ai ape.

²⁵ Take Jon-né so whj wéi tópurale ala momó kaayóló waleé? Ó hepen bemó betere Talené yae depa yalepé, hale mo whjné yae depa, yaleé?” yalepó. Ai fo depa, atimasisitei fo këlaaróló duraalu, “Dæntamo ó hepen bemó Talené yae depa yalepó enalemó, ti däpaae diaaq ama dere fo wosóló, ɬapaae kisipa tiki tiréni dere ala noatepa yale? fo yaalopó.

²⁶ Ti mo whjné yae depa yalepó fo uatei, Jon ą Kótóné ama fo eratere koló whjpóló so whj mo feané kisipareteiné, atima dä daqsóró wirapó,” yalepó.

²⁷ Atétepá, atimané Yesupaae duraalu, “Dä kisipanipó,” yalepó. Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Mené ɬepaae i alarape yae depa dapóló, yålökélé diapaae yó melaalomeipó,” yalepó.

Betä whjné naale tamopaae dó faróló yale fo

²⁸⁻²⁹ Atéró atimapaae duraalu, “I dere fo wosóló, diaaq noa kisipa muaaloé? Whj betäné ama naale tamo beterepó. Tépa, kale whj ą ama me naale beterepaae fóló duraalu, ‘Ti naale-ó, yaq yalo wain kutó dirane faasepólópó,’ yalepó. Téyaletei, kale naalené alimapaae nao kutó dirane

fole ą hórapó yaletei, nalomo ama kisipa feteyóló wisirapóló dirane felepó.

³⁰ Tétepá, kale whj ama me naale beterepaae fóló, me naalepaae yale fo kaaetóró yalemó, ai naalené duraalu, ‘Aya-ó, wisirapó téyaalopó,’ yalepó. Téyaletei ą feni, hóyalepó. ³¹ I kale naale tamokó mé naalené ama alimané kisipa mole ala eralee?” depa, atimané tokó mótu duraalu, “Folosóró yale naalenépó,” yalepó. Tétepá, Yesuné atimapaae duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Kale takis moni siré kotere whjraperó nöpu nokole sorapetamo Tale Kótóné teteróló kaae tare be tuapaae sókó furaalu, folosóró atimapi faalo ai ape. ³² Ti noatepae, kale wéi tópuratere whjkó Jon waleteita, mo donoi alamaaté yó melaai waletei, dijané ama dere fo wosóló, kisipa tirénipó. Téyaletei, takis moni siré kotere whjraperó nöpu nokole sorapetamoné ti ama dere fo wosóló, mo dapóló kisipa tiralepó. Atéró, atimané du betere alakélé diaaq kolólótei, mo dapóló dijané dowi ala taaróló, kisipa feteyóló, tirénipó,” yalepó.

Wain képi kutópaae dó faróló yale fo

(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)

³³ Atéró, Yesuné duraalu, “Fo sale fo me kae i dapa wosae. Betä whjné ama haemó wain kutó diyóló, tipiné bolaayóló atimané wain képi du döwóló wéi tepeyyaairaalu, kutü diri dukiyoo, kale kutópaae ɬlémi whj wale kelaai kaae tawóló betaaire be folo mo sikipaae horóló teyoo yalepó. Atéró kale whj ą mepaae uké faairaalu, mepaae kutó diratere whjraperaae ama kutó kaae tawae yóló, atima sóró beteróló ą felepó.

³⁴ Atéró, kale wain du tektere ali wapa, ama mepaae kutó diratere whjraperaae ɻumétepa sóró muló betere ɬakó senaale fae yóló, dotonalepó. ³⁵ Téyalemó, ai kale kutó kaae tare whjraperené u kutó diratere whjraperaae me whj hale fokosói ala yóló susupuróo, me whj mo ti dóló sukunóo, whj me kapo duné siriyóló dóo, yalepó. ³⁶ Até itikimó, momómo kale whjné ama mepaae kutó diratere whjraperaae dotonalemó, ai whjraperéké take

foliosóró doteýale whírapepaae erale ala kaaetóró ipakalepó. ³⁷ Atéró, nalo mo ti kemeróturaalu, kale whjné ama naale so whjné mo wisiyóló dape saalopóló kisipa muóló, dotonalepó.

³⁸ Téyaletei, kale kutó kaae tare whírapené kale whjné naalema wale kolóló, atimasisi fo kelaaróló duraalu, ‘Ai naalenéta, ama alima sinitepa, qla qla fea ama saai du beterapa, ai qla qla fea dñé saai ąkélé daalopa, siépe,’ yalepó. ³⁹ Atéró, atimané kale naale ai kutó alépaae tao sóró taae deróló mo ti dalepó.

⁴⁰ Atépa, ai kale *wain* kutó tale wouraalu ai kutó kaae tare whírapepaae noa alakó eraaloé?” yalepó.

⁴¹ Ti fo depa, atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Mo sonaalei dowi ala du betere whírapa atima mo ti sinópóló ama daalo ai ape. Atéró, ama kale *wain* du ȳlumétepa sóró wisiyóló bukóló atima sóo, kale kutó tale melóo, yópóló mepaae whírapepaae kaae tawae yaalopó,” yalepó.

⁴² Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné asémó yóló muló betere fo diaaq dosayóló kisipani airapó.

‘Kale doakale kane fake be tetera whírapené dopa taae farale kapotei, be hulua deyyaire doasi eleké alée felepó.

Ai kelaalo kokoi ala, Talenétei eró betepa dñé kilituraalu, sira du beterapó,’ erapó.

⁴³ Térpa, yalo diapaae i dere ape. Kótóné ama teteróló kaae tare ala wisi dią tuqmó moletei, ama tokó sóró du wisinaale woleraaire so whípaae melaalo ai ape. ⁴⁴ Whí me de ai kane fake tómó dé nukupa, ti ai whjné ama diri derakó faalotei, whí me detamo ai kane fake dorowouraalu t̄eyaratepa, ai whí mo ti derakó fóló muaalo ai ape,” yalepó.

⁴⁵ Atéró, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whírapero Farisi whírapetamoné ai yale fo sale forape woseturaalu, Yesuné ai yale fota, atimapaaetóró yalepóló kisipa mualepó ⁴⁶ Atétepá, atimané ą daaire t̄u kikitu betaletei, so whí feané kisipané ąta hale mo whí mei, Kótóné ama fo eratere kóló

whípóló kisipareteiné, atima daqsóró witepa taaralepó.

22

*So dokotere be dñmó qla deyóló nokolepaae dó faróló yale fo
(Luk 14:16-24)*

¹⁻² Atéró, Yesuné atimapaae fo sale me kae yóló duraalu, “Kótóné ó hepen bemó teteróló kaae tare aqmó mole alata, betə doasi topo whjné ama naalemané so dokotere be dñmó qla deraairaalu, donoróló mulatere kaaepó. ³ Kale whjné atéró detere qla naai ape yóló ali male so whí dape sene fae yóló, ama kutó diratere whírapa dotonaletei, atima hóyóló waalomeipó yalepó.

⁴ Tétepá, ama mepaae kutó diratere whírapemo dotonótú duraalu, ‘I detere qla naai ape yóló ali male so whípaae i fo yae. Yalo qlata taleyóló mulóló, *bulmakau* hupuró mepaae seraai huputamo dóló turukiyóló mulóo, mepaae qla olakélé fea mo sumó taleyóló mulóo erapa, yalo naalené so dokotere be dñmó detere qla naai ape yae,’ yalepó.

⁵ Téyaletei, atima ai dere fo woseni nisiyóló, dapo dapo yóló, me whí ama kutópaae fóo, me whí ti ama yaai tué mole alapaae fóo, yalepó. ⁶ Mepaae feni hale betere whírapené ti ama kutó diratere whírapa fokosoi ala yóo, mepaae mo ti dóló sukunóo yalepó. ⁷ Atétepá, kale doasi topo whí ą fopaae buóló ama diki tare whírapa u kale whírapa dale whírapa dóló kemeróo, atimané doasi be huluakélé si biliyóló, torokó fale fae depa atima fóló, si biliyóo yalepó.

⁸⁻⁹ Téró, ama kutó diratere whírapepaae duraalu, ‘Kale so dokoteremó detere qla sumó taleyóló muló betepatei, ai qla naai ape yale whírapa atima i detere qla naaire mo sunipa taaróló, dią fóló, doasi bepaae fole t̄u dñmó ó sawatamo tumó mepaae so whíkó keletepa, ti i detere qla naai faalopóló dape siré kwæe,’ yalepó. ¹⁰ Atétepá, ama kutó diratere whírapa doasi be huluapaae fóló, t̄utu so whí keketé kweyóló, wisi so whírō dowi so

whítamo hóko dape siré kwéyóló, tourale tikimó, be mo ti fqaе felepó.

¹¹ Téyaletei, kale doasi topo whj ai qla naai wóló betó mole so whj kuapaae fóló kelalemó, whj betq kale so dokotere be dêmó qla naairaalu, derótua dere kuti deró bitinipa kelalepó. ¹² Atépa, kale doasi topo whjné apaae woseturaalu, ‘Noó, ya so dokotere be dêmó detere qla naai derótua dere kuti derénire noatepa yaleé?’ yóló foné salemó, kale whj haleturaalu, fokélé tekeni, hokomó sókó fi beteropó.

¹³ Tétepa, kale doasi topo whjné ama kuto diratere whjpaae duraalu, ‘Ai whj belamó diliki dolomó wole du bitu ama serekenétei, q turukóló nuku beterópólópa, hó naase dokóló taae derae,’ yalepó. ¹⁴ Ti noatepae, so whj mo turó ape yaletei, tóróti sokósu yale so whjmaaté wóló beterapó,’ yalepó.

*Sisapaae takis moni melae yale fo
(Mak 12:13-17, Luk 20:20-26)*

¹⁵ Téró, kale Farisi whjrape fóló, Yesuné ama dere fomó q só deraai dapóló, fo dokóló mulalepó. ¹⁶ Atéró, atimané yó matere whjrapero Herot-né fo eratere whjrapetamo Yesu bateropaae dotonóló, atimané apaae duraalu, ‘Yó matere whjó, ya betq mo fomaaté yó mótu bituraalu, Kótóné ama kisipa mole ala ó yóló muló betere fo mo sya fóló erótú beteretei, dñé kisiparapó. Ti noatepae, naao fo yó móituraalu doasi doi mole so whj kolóló ya wini, doasi doi mole so whjpaaekélé, doi muni belei sókó deóló betere so whjpaaekélé, mo betq kaae alatóró erótú beterapó. ¹⁷ Sisapaae takis moni matere ala wisirépé, dore? Ti naao noa kisipa mute?’ yalepó. ¹⁸ Ai fo yaletei, atima dowi kisipa muturaalu, Yesuné q só deraai tñ kikitu betere ala kolóló, atimapaae duraalu, ‘Dorutei tó tикиné hqle sikili du betere whjrape-ó, noatepa diaaq e só deraai tñ kikitu bitu de? ¹⁹⁻²⁰ Térápa dijané takis melótua dere moni yalo kelaalopa sóró ape,’ yalepó. Tétepa, atimané q beteropaae betq *denarias moni* sóró wapa, ama atimapaae woseturaalu, ‘I asoró i mole doitamo-a, né?’ yalepó.

²¹ Ai fo depa, atimané apaae tokó mótu duraalu, ‘Aita Sisanépó,’ yalepó. Tétepa, ama atimapaae duraalu, ‘Sisané qlapa ti Sisapaaetóró melae. Kótóné qlapa, ti Kótópaaetóró melae,’ yalepó.

²² Yesuné atéró dere fo woseturaalu, ‘Haió!’ yóló sirayóló, atima q taaróló felepó.

Kepaayóló betere whjrape so dokotimpóló yale fo

(Mak 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Atéyale be dëtamotóróti mepaae Sadyusi whjrape Yesupaae betq fo wosai dapóló walepó. Ti ai Sadyusi whjrape atima kisipanéta, sukale so whj momó kae kepaayaalo meipó dua dapó. ²⁴ Atétere whjrapené Yesupaae woseturaalu, ‘Yó matere whj-ó, Moses-né däpaae etei fo yóló muló beterapó. Whj betq naale senaale deni, hqle beteró sukutepa, ti so wulia nomané dokóló naalekó detepa, ti noma betale sirimó, ai naale baterópólópó,’ erapó. ²⁵ Téró, wéikeró nomarape dätamó betalepó. Téró, topo whj q betq so dokaletei, naale senaale dini, hqle beteró kale whj sinitepa, kale so wulia ama noma me whjnémó dokalepó. ²⁶ Téyaletei, ai kale whjkélé naale senaale dini, noma yale kaaetóró hqle sukalepó. Atétepa, kale so wulia me whjnémó dokalemó, ai whjnékélé naale senaale dini, hqle sukalepó. Mepaae dñró nomarapekélé atérótóró sisiraae felepó. ²⁷ Nalo mo kemerótu, kale sokélé sinalepó. ²⁸ Téyalepa, mió kale sinale whjrape kepaayóló betaaire sukamó, kale wéikeró nomarapekó mé whjné ai kale so dokaaloé? Ti noatepae, aita nomarape dokó feané dokoté wale sopó,’ yalepó.

²⁹ Ti fo depa, Yesuné duraalu, ‘Diaaq ai mutu betere kisipata, kale asémó yóló muló betere foró Kótóné doasi bole fotokotamo wisiyóló kisipani, hqskó furaalu du beterapó. ³⁰ Kale sinale whjrape momó kepaayóló betaaire sukamó whjkélé so dokoo, sokélé whjtamo fóo ini, ó hepen bemó betere *ensel-rape* kaae betaalo ai ape. ³¹⁻³² Kale sinale whjrape atéró kepaayóló betaalopóló, Kótóné diapaae asémó ere fo dosayóló

kisipanié? Téró ama duraalu, ‘Eta, Abraham, Aisak, Jekop-sépi atimané Kótópó,’ yalepó. Ti ai sukaalé so whj mo ti alu wuásóró ti i dosayale so whjrape teteróló kaae tare Kótópó fo wuámeipó. Ti ata, mió i betó mole so whjró take sukóló kepaayóló betó mole so whjamo teteróló kaae tare Kótópó,” yalepó.

³³ Tétepa, so whj feané ai dere fo woseturaalu, haió! yóló sirayalepó.

Tale q waaire be dę ó suka kele mené tuénipóló yale fo
(Mak 12:28-31, Luk 10:25-28)

³⁴ Téró etéyalepó. Yesuné kale Sadyusi whjrapené wosetere fo mo donotóró tokó matepa, kale Farisi whjrape, atima betapaae touróló atimasisi fo kelaaralepó.
³⁵⁻³⁶ Atéró, Moses-né asere fo yó matere kisipa tiki fosó fosóre whj betané q kaae kelaai sú sóró woseturaalu, “Yó matere whj-ó, kale yóló muló betere foné i ala yae ere doasi topo fo-a, mé foé?” yalepó.

³⁷ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Naaو Talepaae yaala sókó fóló, hékkesené sinitere alata, naao hosaa bete turónékélé, naao kepe bete turónékélé, naao kisipa tiki bete turónékélé, yaala sókó fu beta. ³⁸ Ti ai alata, ama folosóró yae yóló muló betere mo doa topo ala ai ape. ³⁹ Ai kílipaae me tamо dakoróló yae yóló muló betere mo doasi topo fo i ape. Naaotei ya yaala sókó fóló hékkesené sukutu dere kaae, naao be whj so whjpaækélé atéró yaala sókó fu beta. ⁴⁰ Kale yae yóló muló betere forape fearó Kótóné ama fo eratere kóló whjrapetamoné ere fota, ti i doasi topo fo tamо tómó beleró beterapó,” yalepó.

Keriso q né naalemaé yóló yale fo
(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹⁻⁴² Atéró, kale Farisi whjrape betapaae tourale wóló betó mupa, Yesuné atimapaae woseturaalu, “Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso-a, né naalemaé?” yóló wosetepa, atimané tokó mótu duraalu, “Depit-né deté wale whjné deale naalepó,” yalepó.

⁴³⁻⁴⁴ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Kale Dëi Kepe Wisiné Depit fotokoratepa, Depit-né apaae Tale-ó ere fo-a, me whjné

ama deale naalené deté fele naalepaaetei Tale-ó fo dua de? Té dumitei, Dëi Kepe Wisiné fotokoratepa Depit-né apaae Tale-ó fo aseyóló i muló betere ape. Ai fota i ape.

‘Talené q teteróló kaae tare Talepaae duraalu,

“Naaو bőe whjrape atima yało teteirape aleróló, naao hó aomó beteraalopa, ya yało turu naase dëmô bitu kaae tawae,” erapó.

⁴⁵ Ti Depit-né apaae Tale-ó fo du bitipa, momómo ama naale-ó, dere fomo neyóló yaleé?” yalepó. ⁴⁶ Ti fo depa, whj betanékélé Yesuné ai yale fo mené tokókélé menénipó. Ai be dëmô kaae sóró fóló, mepaae whjrapené wosetere fo me kae ini, taaróló felepó.

23

Dowi kwia saalopa kaae tawae yale fo
(Mak 12:38-39, Luk 11:43, 11:46, 20:45-46)

¹⁻² Téró, Yesuné aimó touróló betó mole so whjró ama yó matere whjrapetamopaae duraalu, “Moses-né asere fo yó mótu betere whjaperó Farisi whjrapetamota, kale doasi whj Moses betale sirimó bituraalu, ama yó matere ala yó tarapó. ³ Atimané yó matere fo diaaq wosóló, sya fóló erótua yae. Tépatei, atimané ai du betere ala momókó sya fóló yaqse. Ti noatepae, atimané yó mótu betere fota wisiyóló yó mótu bitutei, sya fóló eratere alamo dumipó. ⁴ Atimané doasi sekéi olarape whjrapené beleyópóló, dokóló atimané hylumó belerótua dapó. Téteretei, atimanémo ai kale sekéi qla belere whjrape fasóló mo sawa tao sere alakélé dumipó.

⁵ Atimané du betere ala feata, ti so whjné kolóló dukirópóló, dua dapó. Téturaalu, Kótóné fo atimané kutiri tuamó bulapóló, so whjné kolóló aunópóló, aseyóló atimané kutirimó meleke kaae beleyóo, naasemó hó kaae sóo, Kótópaae moma yaaikélé, atima mo ekelerapó yópóló, deratere fólo kuti mo ti fóloróló kwiamó, mepaae auratere qla olerótua yóo dapó. ⁶ Téturaalu, qla detere be dëmô

mo doasi doi mole wh̄irape bitua dere tikimótóró betaai ekèle yóo, moma dere bemó doasi topo wh̄irape bitua detere tikimó maaté betaai ekèle yóo dua dapó. ⁷ So wh̄j fea touratere tikimó betó mole so wh̄jné atimapaae doasi doi mole yó matere wh̄j wisi koleó yóló, dukiratere kokomó dua dapó.

⁸ Atétu dere kaae, mepaae wh̄irapené diapaae *Rabai*, yó matere wh̄j-ó, yaqsóró yae. Ti noatepae, dią tuqmó doasi topo wh̄j betatóró betepa, dią fea ti mo norapetóró ai betere ape. ⁹ Mepaae i haemó betó mole mo wh̄ipaaetei dijané aya-ó, du betaqse. Ti noatepae, dijané Aya mo betá ó hepen bemó beterapó. ¹⁰ Mepaae wh̄jné dią kilituraalu, diapaae yó matere wh̄j-ó, yaqsóró yae. Ti noatepae, dią yó matere wh̄ita, so wh̄j fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere doasi wh̄j Keriso ą betá beterapó. ¹¹ I haemó dią tuqmó doasi doi mole topo wh̄j betepa, ti ai wh̄j ą dijané kutó diratere wh̄j betaalo ai ape. ¹² Ti noatepae, mepaae wh̄j dené ama doitei hale sóró horótú betepa, ti atétere wh̄jné doi haepaae só deraalopó. Téretei, mepaae wh̄j dené amatei ą deróló dua betepa, ti atétere wh̄jné ama doi doasi muaalo ai ape.

¹³ Dią Moses-né asere fo yó mótu betere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo-ó, tiki tuapaae dorutei hale sikjli du betepa, Kótóné dią dowi kwia melaalopa, mo doasi witu betae. So wh̄j fea Kótóné teteróló kaae tare bepaae sókó faai fu betepatei, faqsóró ai tū diaaq dere alanétei seséyóló kinótú beterapó. Ti diāta, ai tumó sókó fumitei, aipaae sókó faai fole so wh̄j ai sesétu betere ape. ¹⁴ (-)

¹⁵ Dią Moses-né asere fo yó mótu betere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo-ó, tiki tuapaae dorutei, tóné hale sikjli du betepa, Kótóné doasi dowi kwia melaairetei wió yae. Mepaae wh̄irape diątamo touróló doasi fake firaai dapóló, wéi tómokélé, hae tómokélé, kutu beterapó. Atéró, me wh̄jkó diaaq dere fo wosóló dią fake alene wapa, diaaq dere ala yó melóló, ai yó matere alanétei diaaq du betere dowi ala

bosenóló, mo dowi si duku beterepaae faai betere wh̄irape kaae baterótua dapó.

¹⁶ Diąkélé kele dilikire wh̄irape bitutei, me wh̄ipaae tū i mole ape yóló yó matere wh̄j kaae betepa, mo doa dowi kwia saalopa, wió yae. Ti noatepae, dijané etei fo dua dapó. Wh̄j me dené Tale Kótóné momatere be doi yóló mo dirii malo depa, ti me bete muni, Tale Kótóné momatere be tuqmó mole *kold kapa* doi yóló, Kótópaae mo dirii malo yóló mulatere fo tikitepa, ti mo doasi kwia saalopó dua dapó. ¹⁷ Dią kele dilikiyóló tuékélé okokore wh̄irape-ó, doasi topo qla-a, noaé? Momatere beta, doasi topo qla ai ape. Ai *kold kapanéta*, ti momatere be wisiróló kae mulótumipó. Tétumitei, Momatere be tuqmó Kótóné ala eratereteiné, ai be tuqmó mole *kold kapatei* wisiróló, kae mulótua dapó.

¹⁸ Meta, diaaq i fokélé dua dapó. Me wh̄jné ama dere fo diriróturaalu, Talepaae hale matere qla belerótua dere kapo doi yóló, malo depa, ti ai bete munipó. Kale ai kapo tómó sukylaa dalaai beleratere qla doi yóló, dirii malo depa, ti mo dirirapó dua dapó. Ai fotamo tikitepa, mo doasi dowi kwia saalopó du beterapó. Dią kele dilikire wh̄irape-ó, mé qla doasi bete mule? Talepaae hale matere qlapé ai qla beleratere tiki doasi bete mule? Ti ai hale matere qla beleratere tikané Talepaae hale matere qla wisiróló, kae mulótua dapó. ¹⁹ Dią kisipa tiki okoko yóló, kelekélé dilikire wh̄irape-ó, mé qla-a, doasi topo qlaé? Kótópaae hale matere qlapé, ai qla mulatere tikié? ²⁰ Térapa, wh̄j me dené ama fo diriróturaalu, hupu ó mepaae qla beleratere tiki doi yóló malo depata, ti kale sukylaa dalaai beleratere qlakélé wusuró doi yóló malo ai dere ape.

²¹ Wh̄j me dené Kótóné momatere be doi yóló dirii malo depa, ti ai momatere beró ai bemó betere sekétamo wusuróné doi yóló malo ai dere ape. ²² Wh̄j me dené dirii malo duraalu, hepen be doi depa, ti kale doasiné teteróló kaae tare tikiró aimó betere sekétamoné doi yólkélé, du beterapó.

²³ Moses-né asere fo yó mótu betere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo-ó, dią tiki

tuapaae dorutei, hale sikili du betereteiné, doasi dowi kwia saalopa, mo wió yae. Ti noatepae, diaaq kutómó ere əla naase tamo epa, betə ti naao Kótópaae hale matapó. Téretei, mo doasi bete mole ala diaaq kisipa muni, sisópaae eróló, mo keteró beterapó. Ai doasi bete mole ala i ape. Fo tokótamo yóló mo donoyóló taletere alakélé, kolené sinóló tao sere alakélé, Kótópaae kisipa tiki tiróló, ama ala hale eró tareteikélé, fea diaaq kisipa keteró beterapó. Ti mepaae yóló muló betere doasi bete alarape fea wisiyóló eróturaalu, mepaae sawa alarapekélé kisipa keteréni, fea touróló eróluqasóró mo wisi uapó. ²⁴ Dią kele dilikirutei, mepaae whipaae tu i mole ape yóló yó mótu beterapó. Diąné əla nukuraalu, mo sawa dokøletamo hoko naqosóró, mepaae əla əla sorokóló nuku beterapó. Tétu bitutei, doasi *kamel* hupumo, ti diąné kiliniyóló əlatamo touróló hoko ai nuku betere ape.

²⁵ Moses-né yóló muló betere fo yó mótu betere whíraperó Farisi whírapetamo-ó, dią tiki tuapaae doruraalutei, hale sikili du betereteiné mo dowi kwia saalo ai ape. Diąné wəi nokole wutiró nukutamo tómaaté fukuturaalu, tuapaae fukutumipó. Ti ai tómó maaté fukutu betere so whjta, qlémi nokole alakélé, ukusi yóló ekele dere alakélé mo fəanapó. ²⁶ Kele dilikire Farisi whj-ó, folosóró ti kale wəi nokole wutiró əla nokole nukutamo tuapaae hotowayóló fokae. Atétepá, ti tóta ama həletei fokó faalo ai ape.

²⁷ Moses-né asere fo yó mótu betere whíraperó Farisi whírapetamo-ó, tiki tuapaae doruraalutei tóné hale sikili du betereteiné mo doasi dowi kwia saalo ai ape. Diąta, kale whj dou tómó kale dəi ni fənē aurale tikimó kelaalo mo kokore kaae erapó. Ti whj dou tóta kelaalo kokoretei, whj mole dou tuq dolopaaeta, suqale whjné diriró kae kae kəlaamilitamo fəanapó. ²⁸ Diąkélé u tuapaae atei kaae ala epatei, so whj feané diaaq tó tiki maaté kilituraalu, mo donoi ala du betere whíraperó nisi du beterapó. Diaaq tiki tuapaaeta, whj dilikitere alaró kae kae mo

sonaalei dowi alatamoné ai fəane ape.

²⁹ Moses-né asere fo yó matere whíraperó Farisi whírapetamo-ó, dią u tuapaae dorutei, tómó hale sikili du betepa, mo dowi kwia saaireteimó wió yae. Diąta, Kótóné ama fo erale kəló whíraperó dourale tikiró, mo take donoi ala yóló sinale whíraperó dourale tikitamo hotowa yóló be tənóló aurótua beterapó. ³⁰ Atéturealu, diaaq etei kaae fokélé du beterapó. Dątamo, noutererape betale alimó bituqasóró, ti Kótóné ama kəló whíraperó dóló samea sókó fatua wuq meipó dua dapó. ³¹⁻³² Diąta kae whíraperó meipó. Diaaq ai du betere fonétei dią só deróturaalu, Tale Kótóné ama kəló whíraperó dilé wale whírapené deté wale naalerapeta, diątóró ai ape. Térapa, atimané deté wale dowi ala diaaqkélé mo ti fakeróló du betae.

³³ Dią whj sinópóló tukó nokole mo dowi wulirape-ó, diątamo fo tokótamo yóló dowi si duku beterepaae só deraairetei noa yóló həsókó faaloé? ³⁴ Térapa, yəlo dią beterepaae Kótóné ama kəló whíraperó kisipa tiki fosó fosóre whíraperó, Kótóné yóló muló betere fo yó matere whíraperó, dotonótua beterapó. Tétu betepatei, mepaae whíraperó ti diaaq dōo, mepaae whíraperó filipaare ni tómó oleróló dōo, mepaae whíraperó diaaq fo wosetere be tuqmó fokosói ala yóo, mepaae whíraperó atima me be huluapaae botokó fupa, diaaq daai sya kwéyoo yaalo ai ape. ³⁵ Atéyaleteiné, donoi ala du betale whj Abel-né samea sókó feleteimó, kaae sóró dilé wóló, kale Barakayané naalema Sekaraiakélé momatere beró Talepaae hale matere əla sukulaa dalatere tikitamo tuqmó diąné dalepó. Ai dilé wale whírapené samea sókó feletei fea touróturaalu, dią mió i alimó betó mole whíraperaae doa kwia melaalopó. ³⁶ Yəlo mo i dere ape. Take atéró whj dilé walemó dowi ala kwia fea touróturaalu, mió i betó mole so whjné saalopó.

³⁷⁻³⁸ Jerusalem be huluamó, betó mole so whj naao teyae! Kótóné ama kəló whíraperó dią beterepaae dotonótua depeatei, kapo duné siróló dua yale so whj-

ó, kale bané ama malerape baase aqpaae buó su dere kaae, yalo diákélé atéró dape saalopóló dua yaletei, diaaqtei hóyóló dowqae fua yalepó. Téyaleteiné mo doasi koleó, Talené dią taalatepa, mió diaaq be hulua ai wópu mutapa, kelere? ³⁹ Térapa, yalo diapaae mo i dere ape. Diaaq ę kilini bitiré fóló, ‘Talené doimó wale whj Kótóné wisiratepa ą hajné sinóló beterópóló yae’ dere sukamó, ti diaaq ę momó kelaalopó,’ yalepó.

24

Take kemetere sukamó yaire ala (Mak 13:1-2, Luk 21:5-6)

¹ Téró, Yesu momatere be taaróló fu betepa, ama yó matere whjrape ątamо hokolaane fóló duraalu, “Momatere be wisinaale ai teyóló muló beterapa, kelere?” deté fu betalepó. ² Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai tē mole berape diaaq kelere? Yalo diapaae mo i dere ape. Ai berape fea fisikó furaalu, kapo fake betákékélé me kapotamo olokopa kelaalomeitei, mo fea kolokó fóló mupa kelaalo ai ape,” yalepó.

³ Atéró, Yesu ą Olip du sorokó molepaae fóló betepa, ama yó matere whjrape ą beterepaae wóló atimasisi bitu ąpaae woseturaalu, “Dä mokoleyaa yóló betepa, ya walemó kilita sókó faqsórópa, folosóró noa alapi eratepa kolóló, dñé tué yaaloé? Keme yaire be dērō ya waaire be dētamo, dñé kisipa yópóló noa alapi eraaloé?” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Me whjné dią dilikóló kópaae ąlisóró falaqsóró, mo hotowayóló kaae tawae.

⁵ Ti noatepae, whjrape mo feané dią dilikuraalu yalo doi yóló, ‘Eta, so whj fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whj Kerisopó,’ depa, so whj feané mo nisi yóló sya faalo ai ape.

⁶ Me tikipaae bóe du beterapó dere fokélé wosoo, mo felekemó bóe du betere alakélé koloo duraalu, dią tué sekeyóló wiyaqse. Ti noatepae, ai alarapeta mo yaalopóló tukóló muló betereteiné hásokó feni, mo yaalotei, kemeyaaire be dē ti teórapó,” yalepó. ⁷ “Me hae kwiamó betere be hulua

whjró me hae kwiamó betere be hulua whjtamo bōe doasi daalo ai ape. Me hae kwia teteróló kaae tare topo whjró me hae kwia teteróló kaae tare topo whjtamokélé bōe daalo ai ape. Atéturaalu, doasi wote aliró doasi bao dere alatamo hae kwia feapaae wou betaalo ai ape. ⁸ Ai alarape feata, ti kale sorape naale saai sisó kaae sóró nuku dere kaae dapó.

⁹ Téturaalu, dią ę sya wóló, yalo ala erótú beteremó, i hae kwia feamó betó mole so whjné dią hóróló fokosoi ala yóló, mo ti sinópóló daalo ai ape. ¹⁰ Atétere sukamó, so whj mo fea kisipa tiki tiró betere ala taaróló, me whj hóróló atimasitei bóe daairaalu, eleké deyóló u só derane, i só derale, du betaalopó. ¹¹ Atétu betepa, mepaae whjrape mo fea Kótóné ama mo kóló whj aqyóló wóló, so whj dilikóló kópaae faraalo ai ape. ¹² Ti noatepa meipó. I hae kwia feamó betó mole so whjné dowi ala mo ti faketé furaalu, so whj feané yaala sókó fóló hëkesené sukutu betere ala siri buóló, mo ti haepaae derepaalopó. ¹³ Tépatei, mepaae whj de kisipa tiki tiró betere ala mo ti yó taté fóló, kemene fole sukamó sókó fupa, ti ai whj aluni, Tale Kótóné ama mo tao saalopó. ¹⁴ Atéturaalu, Kótóné teteróló kaae tare aqmó, mió wosetere kisi fo wisí i hae kwia feamó betó mole so whjpare yó maté koteremó, ita Talenétei eratapóló kisipa yaalopó. Ai ala yale kílipaae, ti mo kemetere be dē sókó waalo ia ape.

¹⁵⁻¹⁶ Atétepa, Kótóné ama kóló whj Daniel-né mo taketi asemó yóló muló betere foné duraalu, be wópu mulaai, kelaalo mo sonaalei ąla Talené ama kae tukóló muló betere tikimó daapa kilitu, ai asere fo dosatere whj dijané wisiyóló kisipa muae. Ai ala kilituraalu, Judia hae kwiamó betó mole so whj du sorokó mole tikipaae botokó fópóló yae. ¹⁷ Mo betä whjékélé siki be kemó biti até aqró bemó mole ąlakélé sene derepéní, mulópóló taaróló, botokó fae. ¹⁸ Whj me kutómó daapatamo ai ala depa, ti momó fesaayóló ama bukaaire kuti sene feni, mulópóló taaróló botokó fae. ¹⁹ Atétere sukamó kale naale ere soraperó teó naale tare

sorapetamo mo doa kolerapó. ²⁰ Dią botokó faairetei doasi sosóli aliró saja nóló beterópóló, tukóló muló betere be dëtamó tuamó eraqşóró, Talepaae momatu betae. ²¹ Ti noatepa meipó. Ai waaire doasi sekéi alata, i hae keké nale alimó kaae sóró wóló, mió i betere alimókélé, take nalo betaaire alimókélé ai kaae sekéi ala mo kelaalomeipó. ²² Atétere be dëmó, waaire sekéi alarapetamo Kótóné hâlekeróló tukóló mulóluqmeisóró, ti mo betä whjékélé hâsókó fóló bituqmeipó. Até yaqşóró, Kótóné sorokó suyóló sóró beteró betere so whjmó kisipa mutu, ai be dërape hâlekeróló tukóló mulaalo ai ape. ²³ Atétere sukamó, mepaae whjné duraalu, Kótóné so whj fea têteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso i wóló beterapa kelae depa, ó u wóló beterape depa, mo dere nisiyóló wosóló kisipa tiraqse. ²⁴ Ti noatepae meipó. Mepaae dilikitere Kerisoró Kótóné ama kóló whjpóló, kapala fo yó matere whjrapetamo waalo ai ape. Atétu, kae kae ala yaairemó eratere doasi alaró kae kae kelemei alarapetamo eróturaalu, Kótóné sorokó suyóló beteró betere so whjkélé kópaae falai, kaae kolóló sú saalopó. ²⁵ Ai alarape yaai teópatei yalo diqpaai ai yale ape.

²⁶ Téyaalopa, mepaae whjné diqpaai duraalu, ‘Kale seké ą whjkélé bitinire tikimó wóló i betere ape,’ depa, wosóló mo dapóló kelaai faqse. Ó, ‘Be dolomó i betere ape,’ depa, mo dere nisiyóló kisipa tiraqse. ²⁷ Ti noatepa meipó. Suka hoter-eró dere epéenétei suka doropolepaaekélé dëyó fu dere kaae, kale Whjné Naalema atéró mo hâkeamó wapa so whj feané kelaalo ai ape. ²⁸ Diqne ó sápaae kese honalemótamo, kale ba dukaarape sé kwęyóló bopétu betepa kilitu, sinale na ó hupu mupa dapó kisipa muae.

²⁹ Ai sekéi alarape yale kílipaaetóró ‘Suka kekélé dilikiróló, wéliékélé mo dé yaalomeipó. Hörerapekélé torokó dorowóló, ó sámó ere qla qlakélé fea wore yaalo ai ape,’ erapó.

³⁰ Atétere sukamó, kale Whjné Naalema mo felekemó waai dapóló kisipa yópóló, ó sámó doasi ala eratepa kelaalopó. Atéró ama doasi ere au wisinaaletamo ó sakomó hâkeamó sókó wapa i hae kwiamó betóló fale so whj feané kilitu, doasi moló-u yaalopó. Kale Whjné Naalema ó sámó atéró wouraalu, ama bole doasi fotokoró Kótóné ama kae ere ala wisinaaletamo ó sako dolomó sókó wapa, kelaalo ai ape.

³¹ Atéturaalu, ama ensel-rapené ukulumó wuti mo doasi fakeyóló hale deté kuturaalu, hae kwia dé dokó feamó ama sorokó suyóló kae beteró betere so whj dape siré kwęyópóló dotonaalopó.

³² Térapa, mió kale ni noséné dere ala kolóló, wisiyóló kisipa muae. Sóku fóló momó hylu depa kilituraalu, kale ba fo mo felekemó ai sókó wale ape fo dua dapó.

³³ Até dere kaae, ai bopeyale alarape diq betere tuqpaai wapa kilituraalu, miota ą mo felekemó waairaalu tū sókó walemó daapa, ai dere ape kisipa muae. ³⁴ Yalo diqpaai mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whj fea sukuni hâle betó mupatei, ai alarape mo fea yaalo ai ape. ³⁵ Ó saró i haetamota, mo kemeyaalotei, yalo fo betä kemekélé ini, hâle muó tawaalopó,” yalepó.

Whjné Naalema waaire be dëró suka keletamo mené tuénipó

(Mak 13:32-37, Luk 17:26-30, 17:34-36)

³⁶ “Até yaaire be dëró suakeletamota, mo whj betanékélé, hepen bemó betó mole ensel-rapékélé, ama Naalemanékélé mo tuénitei, Alimané ama betä tuérapó.

³⁷ Kale whj Noa betale alimó yale ala kisipa muae. Kale Whjné Naalema woukélé, mo ai ala kaaetóró yaalo ai ape. ³⁸ Ti noatepae, atéyale sukamó kale wéi doasi ąlaai teópa, atima mo wisiyóló bitu, olaró wéitamo nóló, whj so dokotere alakélé, so whjtamo dokotere alakélé deté fu beteró, Noasépi nuku tuqpaai biti hollale sukamó sókó walepó. ³⁹ Atima betere tuqpaai ai ala sókó waairetei kisipani, hâle mo kóleaa yóló bitiré wóló, wéi doasi anóló, so whj fea aluralepó. Kale Whjné Naalema wale sukamókélé, atétu yale

kaaetóró yaalo ai ape. ⁴⁰ Whj tamo kutómó daayaalotei, me whj dapesó furaalu, me whj daalópóló taaróló faalopó. ⁴¹ So tamo *whit* o derakóló detu betaalotei, me so dapesó furaalu, me so betepa taaróló faalopó.

⁴² Ti noatepa meipó. Dią teteróló kaae tare Tale waaire suka, dią kisipanipa, mo hotowayóló kaae tawae. ⁴³ I alarapeta mo yaalopa, i dere fo bete wisiyóló wosóló kisipa muae. Betą be talené dilikitamo etei kaae sukakelemó qlémi nokole whjné ama be fulukene waalopóló, kisipa muóló bituásóró, ti ama be fulukóló qla qla sóró fópóló, ą noke fió muni, siki siki yóló bituápó. ⁴⁴ Térpa, diąkélé donoróló mo siki siki yóló betae. Ti noatepa meipó. Kale Whjné Naalema waalomei nisiyóló, kisipa keteróló betere sukamó, ą sókó waalo ai ape.

⁴⁵ Ti i dere fo wosóló, diąkó me whj etei kaae kekemeyóló kutó diratere whj baterémóló, diaaqtei kaae kelae. Betą be tale ą mepaae uké faairaalu, ama dere fo sya fóló, mo eró tare fosó fosó yóló kekemere whjpaae mepaae kutó diratere so whj naao teteróló kaae taru, qlakélé mo wisiyóló melae yóló ą fulapó. ⁴⁶ Ai kale kutó tale doasi topo whj ą momó fesaae wouraalu kelerálemó, ą faai bituraalu diyae yale kutórape fea ama sumó dipa, ti ai kutó diratere whj ą mo hajné sinaalo ai ape. ⁴⁷ Yalo diąpaae mo i dere ape. Kale be talené ama qla qla mo fea ai seképaae naao mo hotowayóló kaae tawae yóló, ama naase tuamó mulaalopó. ⁴⁸⁻⁵⁰ Tépatei, ai kutó diratere whjtao dowi tué mole whj betepa, ti i ala dere kaaepó. Kale kutó diratere whjné kisipané ama doasi hapale waalomei nisiyóló, ątamo kutó ditere whjrapetei fokosoi ala yóo, topo dotere węi nokole whjrapetamo fulumu yóló hoko bitu, qlaró węitamo mo dekéró nóo du betaalopó. Téturaalu, ama doasi waalomei nisiyóló mokoleyaařo betere tuamó, kale whj sókó wapa kilita sókó faalopó. ⁵¹ Atéró, kale whj ama doasiné fokosoi ala yóló, ama tiki mo turukée fi kale tó tikiné wisire nisiyóló sikili du

betere whjrapetamo betámó bетeraalopó. Tétepa, aimó doasi susupu sóró kaketu bitu naao téyae yóló, atima sereke fisikó sóró doasi wole du betaalopó,” yalepó.

25

Naase tamo so seimalepaae dó faróló yale fo

¹ Téró Yesuné duraalu, “Atéyaaire sukamó, ó hepen bemó Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, i ala kaae yaalopó. Kale naasetamo so seimalerape atimané *lamp* sā dirirape sóró so dokotere be dəmō detere qla naai kale so dokaaire whjtao hokolaa yaai felepó. ² Atéró mepaae aporó fele seimale senaalerapeta, ti kisipa fosó fosó yóo, mepaae aporó so seimale ti kisipa tiki fosó fosó ini yóo erepó. ³ Kale kisipa tiki fosó fosó inire seimale sorape atimané *lamp* sā dirimó węi belepa sóró feletei, kemetepa saaitapóló mepaae *wel* węi wutimó tepeóló sóró fenipó. ⁴ Téyaleteiné, kale kisipa tiki fosó fosó yóló kekemere seimale sorape atimané *lamp* sakélé węi belepa sóró fóo, kemetepa saaire *wel* węikélé wutimó tepeyló sóró fóo yalepó. ⁵ Atéró, kale so dokaaire whj hapale wéni, diki deté fu betepa, atima fea noke kęletepa noke foposaa yó molepó.

⁶ Atima atéró noke foposaapa, diliki sū tuatamo whj betané fo fakeyóló duraalu, ‘Kale so dokaaire whj i walapa, ątamo hokolaayaai faalopa ape,’ yalepó.

⁷ Atétepa, kale so seimalerape turukó holóló, atimané *lamp* sā dirirape wisiyóló dōpóló donoralepó. ⁸ Atéró, kale kisipa tiki fosó fosó inire so seimalerapené kale kisipa tiki fosó fosó yóló, kekemere so seimalerapepaae duraalu, ‘Dənē *lamp* sā dirirape *wel* węi kemeturaalu, felekemó sukó faai dapa, diąné tare *wel* węikó damaletamo ąlae,’ yalepó.

⁹ Ti fo depa, atimané duraalu, ‘Meipó. Dənē tare *wel* węi dią melatepa, ti dənē sā dirimó tepeyaaire mei yaqsórópa, mepaae *wel* węi dotonatere whjrapetamo dupune fae,’ yalepó.

¹⁰ Ai fo depa, atima *wel* węi dupune fi tikimó, kale so dokaaire whj sókó

walepó. Atétepa, kale donoróló betere so seimalerape kale so dokaaire whjtamo so dokoteremó detere qla naairaalu, be dolopaae horóló tū kinalepó.

¹¹⁻¹² Atéró beteremó, nalomo mepaae kale fele so seimalerape wóló, atimané fo fotoko yóló duraalu, ‘Doa whj-ó, doa whj-ó, dā holaaitapa tū tukjae,’ depa, ama atimapaae duraalu, ‘Yalo diapaae mo i dere ape, diq ę kisipanipa diq deé?’ yalepó.

¹³ Atérapa, diaaq doasi waaire be dēró suka keletamo diq kisipanipa, mo hoto-waró kaae tawae,” yalepó.

Doasi monipaae dó faróló yale fo

(Luk 19:11-27)

¹⁴ “Fo me i ape. Talené teteróló kaae tare alata, whj betə ą me bepaae faairaalu, ama kutó diratere whjrape ą beterepaae ape yóló, ama qla qlarape kaae tawópóló, sóró beteratere kaaepó.

¹⁵ Téró, ama kutó diratere whjrapepaae *moni* melaairaalu, folosóró me whjné dere ala kqae kolóló, 5,000 meloo, whj mené ama dere alakélé kqae kolóló, 2,000 meloo, me whjné ama dere alakélé kqae kolóló 1,000 meloo, yóló duraalu, ‘Yalo i *moniné* mepaae kutó dirótua betae,’ yóló, ą felepó. ¹⁶ Atétepa, kale 5,000 *moni* sale whjné ai *moniné* mepaae kutó diyóló, ama kale sale 5,000 tómó 5,000 me beleróló salepó. ¹⁷ Atéró, me kale 2,000 *moni* sale whjnékélé mepaae kutó dité fóló, 2,000 me beleróló salepó. ¹⁸ Téyaletei, kale 1,000 *moni* sale whj ąpaae melale *moniné* me kutó dini sóró fóló, hae dukjyóló kikiti hyó mulalepó.

¹⁹ Atéró, kale doasi ą hapale wéni, bitiré fóló me sukamó momó fesaae wóló, ama kutó diratere whjrapepaae kale melale *moni* taleyaalopa, ape yalepó. ²⁰ Atétepa, kale 5,000 *moni* melale whj wóló duraalu, ‘Doa whj-ó, naao ępaae 5,000 melaletei, kutó dité fóló, tómó beleróló saletei me 5,000 i ape,’ yalepó.

²¹ Ti fo depa, ama doasiné ąpaae duraalu, ‘Yalo kutó diratere whj wisinaale-ó, naao fosó fosóre alané yalo ąpaae yae yale ala naao wisiyóló ereteiné, mepaae qla qlakélé fea naaotóró teteróló kaae

tawaasepólópa, yakélé naao doasitamo hékese dere ala tuámó betaalopa ape,’ yalepó.

²² Atétepa, kale 2,000 *moni* melale whj wóló duraalu, ‘Doa whj-ó, naao ępaae 2,000 melaletei, kutó dité fóló, tómó beleróló 2,000 me saletei i ape,’ yalepó.

²³ Ti fo depa, ama doasiné ąpaae duraalu, ‘Yalo kutó diratere whj wisinaale-ó, naao fosó fosóre alané yalo ąpaae yae yale ala naao mo wisiyóló ereteiné mepaae qla qlakélé fea naaotóró teteróló kaae tawaasepólópa, yakélé naao doasitamo hékese dere ala tuámó betaalopa ape,’ yalepó.

²⁴ Téró, kale 1,000 *moni* melale whj kélé wóló duraalu, ‘Doa whj-ó, naao dere alata, yalo tuérápó. Yata mo deterai whj bituraalu, qla wae bilitere alakélé, qla wae ke terepetere alakélé dumitei, hale hoko tikimokél naao qla wisi sua dapó.

²⁵ Atérené ę wituraalu, naao ępaae melale *moni* yalo hae dukjyóló hyó mulaletei, i tarapa sae,’ yalepó.

²⁶ Ti fo depa, ama doasiné ąpaae duraalu, ‘Yata, kutókélé diyaalo mo dekané sini, kutó diratere whj dowi ai ape. Ti yalo naasené qla wae bilini yóo, qla kekélé terepeni yóo, dere tikimótei qla sua dapó fota, naaotei ai yale ape. ²⁷ Atétere ala naao tuérutei, yalo ąpaae melale *moni* tómó beleróló sónpóló, *moni* kaae tare whjrapetamo mulélyólópó. Até uásóró ti ę fesaae wouraaluu, yalo melale *moni* tómó mepaae beleróló suápó,’ yalepó.

²⁸ Térapa, ama ai tare 1,000 *moni* tokó sóró kale 10,000 *moni* tare whjrapaae melae.

²⁹ Ti noatepae, mepaae whj dené me qla tapa, ti Talené tómó beleróló móituraalu, ai whjné mo dekéró tawaalopó. Mepaae whjné mo sawa tapa, ti ai sawa tareteikélé ama fasó saalo ai ape. ³⁰ Téró, ai kale deka kutó diratere whj mo dilikire tikipaae taae deratepa aimó kaketu bituraalu, amatei yale alamópóló doasi wole du betaalopó,’ yalepó.

Sipsip-ró memo huputamopaae dó faróló dere fo

³¹ “Kale Whjné Naalema ą waaire sukamó, ama mo kae ere dę wisinaale-tamo wouraalu, ama *ensel-rapékélé*, mo fea betämó waalopó. Atéró wóló, ama teteróló kaae tare doasi topo whj betere tikimó bituraalu, ó hepen bemó mo ama kae ere au wisitamo bitu, taleyaalo ai ape. ³² Atéró bituraalu, i hae kwiamó betó mole so whj mo fea ą betere tikipaae tourale wóló betepa, kale *sipsip* hupuró *meme* huputamo kaae tare whjné taleyóló, *sipsip* hupurape kaepaae daaloo, *meme* hupu kaepaae daaloo, du dere kaae, so whjkélé atéró taleyaalo ai ape. ³³ Atéró taleyóló, kale *sipsip* hupu ti ama turu naaseró beteróo, *meme* hupurape ti ama fé naaseró beteróo, yaalopó.

³⁴ Téró, kale doasi topo whjné kale turu naaseró betere so whjpaae etei fo yaalopó. ‘Yalo Ayané wisiró betepa hajné sukutu betere so whj-ó, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala take saró haetamo aleyaaipatei, diaqmó melaii dapóló, taleróló muló betere qla saai ape. ³⁵⁻³⁶ Ti noatepae, ę wotené sinóló mupa, qla melóo, ę wéi nokoletepa, wéi nöpóló melóo, ę uké whj kaae betepa, diaaq bepaae wisiyóló dapesóo yalepó. Ę bukaaire kutikélé meipa, diaaq melóo, ę kisiné sukóló mupa, diaaq mo hotowayóló kaae tawóo, ę *dipula* betepa, wisi kisipa muópóló dijané ę kèle wua yóo yalepó.’

³⁷ Tétepa, kale mo donoi ala du betere so whjné ąpaae i fo yaalopó. ‘Tale-ó, ya wotené sinóló mupa, ó wéi nokole du betepa, djané yámó metéli melaleé? ³⁸ Tale-ó, ya uké whj kaae betepa, djané dape sóo, ya bukaaire kuti meipa kuti melóo, yalepó dere-a, djané yámó metéli melaleé? ³⁹⁻⁴⁰ Ya kisiné sinóló mupa, ó *dipula* betepa kisipa tiki feléyópóló, djané ya metéli kèle waleé?’ depa, kale topo whjné i fo tokó melaalopó. ‘Yalo diapaae mo i dere ape. Diaaq mepaae wiśi ala i doasi doi mole yalo norapepaae eróturaalu, mo belei sokótei betere so whjpaaekélé erélipa, ti ępaaetóró eró beterapó,’ yaalopó.

⁴¹ Téró kale fé naaseró betere so whjpaae i fo yaalopó. ‘Talené só deró

betere so whjrape-ó, diaq ę betere tiki taaróló mo sukókélé feni, hale dō tare sipaae bitj fae. Ai sita, mo dowi Satan-ró ama kutó dirópóló doteyale keperapetamo dópóló, tukóló muló betere sipó. ⁴²⁻⁴³ Ti noa betené meipó. Ę wote betepa, me əlakókélé meni yóo, wéi nokole depa wéikélé meni yóo, uké whj kaae betepa, diaaq dape sini yóo, bukaaire kuti meitepa kutikó meni yóo, ę hepo daróló betepa, ó *dipula* betepa wisiyóló tao sini yóo yalepó,’ yaalopó.

⁴⁴ Ti fo depa, atimané ąpaae etei fo yaalopó. ‘Ya wotené sinóló betepa, ó ya wéi nokole depa, ó uké whj kaae betepa, ó bukaaire kuti meitepa, ó ya kisiné sukóló mupa, ó ya *dipula* betepa, djané ya wisiyóló tao sinipó dere-a, metéli tao sinipóló de?’ yaalopó.

⁴⁵ Ti fo depa, ama atimapaae i fo yaalopó. ‘Yalo diapaae mo i dere ape. Diaaq mepaae wisi alakó i doi mole whjrapepaae erénituraalu, i betó mole belei sokóteipaaekélé erénipa, ti ępaaetei erénipó,’ yaalopó.

⁴⁶ Ai ala du betale so whjta kemekélé ini, mo ti sótóró tawaaire dupu saalopó. Téyalotei, mo donoi ala du betale so whjta, ti mo titóró betó tawaaire bete saalo ai ape,’ yalepó.

26

Yesu daairaalu fo dokale ala

(Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Jon 11:45-53)

¹⁻² Atéró, Yesuné ai forape yóló keme-tepa, ama yó matere whjrapepaae du-raalu, ‘Kale bosneyóló fele be dęmó qla deyóló naaire be dę sókó waai be dę tamо betə hale moletei diaaq ai kisipare ape. Ai be dęmó kale Whjné Naalema mepaae whjrapené filipaa ni tómó oleróló dópóló, atimané naase tuämó mulaalo ai ape,’ yalepó.

³⁻⁴ Téró, kale so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapéró mepaae whj disirapetamo, momaratere doasi topo whj Kaiapas-né be wisinaalepaae tourale walepó. Atima atéró wóló touró bitu, Yesu ą tawóló daai kikití fo dokalepó. ⁵ Atima atéró fo dokóló mulótú duraalu, ‘I alata,

kale qla detere sukamó yaalomeipó. Ti noatepae, so whj feané keletómó ai ala depa doasi foya yaqsóró, me be dêmó yaalopó,” yalepó.

*Betq soné Yesuné topomó felé kēlaa wale
wel wēi suniyale fo
(Mak 14:3-9, Jon 12:1-8)*

⁶ Téró etéyalepó. Yesu ą Betani be hluapaae fóló, kale dowi humu fuluné tiki dopa ama wisirale whj Saimon-né bemó qla nuku betalepó. ⁷ Atéró beteremó, so betané doasi moniné duputere felé kēlaa wale *wel wēi alabasta* kane fakené aleale wutimó belepa tawóló walepó. Téró, kale soné ai *wel wēi* wisinaale wuti faayóló Yesu ą tiróló firu qla nuku betepa, ama topomó suniyalepó.

⁸ Atétere ala, ama yó matere whjrapené kolóló, dei kisipa muóló duraalu, “Ai *wel wēi* wisinaale-a, hoko noatepa besekéróló suniyaleé? ⁹ I felé kēlaa wale *wel wēi* wisinaale, mepaae whjtamo dotonóló doasi *moni* sóró, hale yoleale yóló betó mole so whjmó móluqsóró mo wisiuapó,” yalepó.

¹⁰ Atimasisi atéró du betere fo Yesuné tuéyóló, atimapaae duraalu, “Ai soné ama ępaae mo kokçi ala wisinaale eralepa, diaaq ama kisipa tiki dorakesé. ¹¹ Kale hale yoleale yóló betó mole so whjta, ti betere dokq diatamo betó tawaalotei, eta diatamo betó tawaalomei ai ape. ¹² Ai soné kale felé kēlaa wale *wel wēi* yalo tikimó suniyaleteita hale meipó. Ę sukutepa douratere sukamó felé kēlaa wópoló ai dilale ape. ¹³ Yalo diapaae mo i dere ape. I hae kwiamó betó mole so whjpaae kale mió i wosetere kisi fo wisi yó maté kuturaalu, i soné ama i yale alakélé yó melaalo ai ape. Téturaalu, i kale soné i ala yalepóló kisipatóró hale yó tawaalopó,” yalepó.

*Judas-né Yesu eleké deale fo
(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴⁻¹⁵ Téró, kale yó matepa wosetere 12 whjrapekó betq Iskariot be whjkó Judas so whjmó Talepaae momaratere topo whjrape beterepaae fóló woseturaalu, “Yalo i seké diaaq naase tuapaae mulatepa, diaaq ęmó noa qlakó melaaloé?”

yalepó. Ai fo depa, atimané 30 *silpa moni* dosayóló ąmó melalepó. ¹⁶ Ai sukamó kaae sóró, Judas-né Yesu ą mepaae whjné naase tuamó mulaaire tū kikitu betalepó.

*Yesuró ama yó matere whjrapetamo qla
nale ala
(Mak 14:12-21, Luk 22:7-14, 22:21-23,
Jon 13:21-30)*

¹⁷ Téró, yist buni fopei *bred* o deóló nukuatere be dę kaae suraalu i ala yalepó. Yesuné ama yó matere whjrape ą beterepaae wóló woseturaalu, “Kale bosneyóló fele be dêmó deyóló naaire qla-a, mé bemó dąné taleróló mularóé?” yalepó.

¹⁸ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Dią u doasi be huluapaae fóló, ai bemó me whjkótamo betepa, ąpaae i fo yae. ‘Kale yó matere whjné duraalu, ‘Ąpaae me ala eraai tukóló mulale be dę felekemó sókó waai depa, kale bosénóló fele be dêmó, yalo yó matere whjrapetamo naao bemó qla deyóló naai dapó,’ ene fae,” yalepó. ¹⁹ Atétepa, ama yó matere whjrape fóló, Yesuné atimapaae yae yale alatórti yóló, kale bosneyóló fele be dêmó deyóló naaire qlarape taleróló mulalepó.

²⁰ Atéróló, be dikiteretamo Yesu ą ama yó matepa wosetere 12 whjrapetamo qla nukuatere ni fake tómó tiróló firu qla nuku beterepó. ²¹ Atéró qla nuku bitu, ama atimapaae duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Diąkó betq whjné ę mepaae whjné dópoló eleké deyaalo ai ape,” yalepó.

²² Ai fo depa, atima kisipa tiki fomaake yóló, dekené sukutu duraalu, “Tale-ó, ai ala dąné mo yaalopóló de?” yóló, atima feané betq kaae fotóró deté felepó.

²³ Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Aita ętamo betamó qla nuku betere whjnétei mepaae whjné ę dópoló eleké deyaalo ai ape. ²⁴ Ti noatepae, whjné Naalemata, kale asémó yóló muló betere fo motóróti dokonóturaalu sinaalopó. Téyaalotei, Whjné Naalema mepaae whjné dópoló eleké deyaaire whj yä betq doasi kwia saaireteimó mo wió yae. Ai

whj ą hamané dewuameisóró, ti mo wisiuapó,” yalepó.

25 Tétepa, ą dópoló eleké deyaaire whj Judas-né duraalu, “Yó matere whj-ó, ai ala yalo yaalopóló de?” depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Épó mo naaotóróti yaalo ai ape,” yalepó.

26 Atima atéró qla nuku bituraalu, Yesuné *bred* o bula tao sóró Tale Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ama yó matere whjrape ąlirótua duraalu, “Ita, yalo tikipa dią feané sóró nae,” yalepó.

27 Téró, kale dere kaae wéi belere wuti tao sóró Kótópaae mo kée yóló, atima melóló duraalu, “Dią feané i wéi nae. **28** Ti i wéita, so whj mo feané yale dowi ala kwia aluraai, Kótóné dią tao saalopóló tukóló muló betere fo diriróturaalu, sókó farale yalo sameapa dią feané nae. **29** Yalo diapaae mo i dere ape. I nokole képi du wéi momó kae néni hale bitiré fóló, yalo Ayané teteróló kaae tare aqmó dą fea betamó bitu, kisi *wain* wéi naalopó. Ai be dę sókó waai teópa, ai wéi me kaae néni hale bitiré faalopó,” yalepó.

30 Atéró, atima wole fo betə yóló, *Olip* du sorokó mole tikipaae felepó.

Pitané Yesu ą tuénipóló yale fo (Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Jon 13:36-

38)

31 Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Mo mió i dikitamotóró atimané ępaae eratere ala kilituraalu, dią fea ę taaróló botokó faalopó. Ti noatepae, até yaaire alata, asémó i yóló muló betere fo mo dokonóturaalu yaalo ai ape.

‘Kale *sipsip* hupurape kaae tare whj yalo dupa, *sipsip* hupurape dapo dapo yó faalopó,’ erapó.

32 Téyaalotei, ę momó kepaayóló u Kaleli haepaae ępi folosóró fimó dią nalo waalopó,” yalepó.

33 Ai fo depa, Pitané ąpaae duraalu, “Yapaaetamo mené noa kaae ala eratepa, ti mepaae whjrape atima yä taaróló fupa, yalo betə yä mo taaróló faalomeipó,” yalepó.

34 Ti fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Yalo yapaae mo i dere ape. Mo

mió i dikitamotóró wä *kakaruk* bané hale yaaipatei, naao ę tuénipó fo sore félimó yaalopó,” yalepó.

35 Ai fo yalemó, Pitané ąpaae duraalu, “Ę yätamo betamó sukutepa ti mo wisirapó. Yalo yä tuénipó fo mo yókélé yaalomeipó,” depa, mepaae ama yó matere whjrapenékélé ama dere fo kaaetóró yalepó.

Kelaalo koköi tiki Ketsemanimó yale ala (Mak 14:32-42, Luk 22:39-46)

36 Téró, Yesu ą ama yó matere whjrape fea kelaalo koköi tiki Ketsemanipaae fóló, ama atimapaae duraalu, “Ę upaae momane fulapa dią imó betae,” yalepó.

37 Atima atéró beteróló, Pita kale Sebediné naalema tamo atima fu bitu, ama hosaa tuamó mo doasi dekené sukutere ala kaae sóró, sekëi kisipa muté felepó. **38** Atéró ama atimapaae duraalu, “Yalo hosaa tuamó dekené sukuturaalu, ę felekemó sukçai depa upaae momane fulapa, dią imó ę kaae tawóló bitu noke fini, etamo momatu betae,” yalepó.

39 Téró ama yó matere whjrape aimó betó mupa taaróló, ą sawa tupaae fóló, haemó deraapisa fóló fió mulu momatu duraalu, “Yalo Aya-ó, i sekëi ala ępaae waqsóró sesýaaire tū mupa, ti naao sesé yae. Tépatei yalo kisipa mole ala eréni, naao kisipa mole ala betə erópóló yae,” yalepó.

40 Téró, ą ama yó matere whjrape beterepaae momó fesaae wóló kelalemó, atima fea noke foposaa yó molepó. Atépa, ama Pitapaae duraalu, “Sukakele betamó ę kaae taruraalu, momatu bitinié? **41** Dią me dowi ala yópóló sú sere alané só deragsóró, hotowayóló kaae taru, momatere ala yó tawae. Kepe betenéta wisi ala eraai mo doasi keteké bupatei, tó tiki fotoko bunipó,” yalepó.

42 Kale yale kaae, ą momó fesaae fóló momatu duraalu, “Yalo Aya-ó, ępaae i eraaire sekëi ala waqsóró sesýaaire tū mupa, ti sesýae. Sesýaaire tū munipa, ti naao kisipa mole alatóró ępaae erópóló yae,” yalepó.

43 Atéró, ą momó fesaae wouraalu kelalemó, atima fea kale dere kaae, noke

foposaa yó molepó. ⁴⁴ Atima atéró foposaapa taaróló, a momó sore dakoróló fesaae fóló momaturaalu, kale yale moma kaaetóróti momó yalepó.

⁴⁵ Téró, a momayóló fesaae wóló, ama yó matere whírapetamo duraalu, “Dią sasa nóló bitu noke foposaa yó mole-a, mió dà hâle betaaire be dê dekéró mupa de? Kale Whjné Naalema dowi ala dere whírapené dópóló eleké ai deyale ape. ⁴⁶ È dópóló eleké deyale whí ai walapa, dią turukó horóló dà faalopa fiépe,” yalepó.

Yesu q tawale fo

(Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Jon 18:3-12)

⁴⁷ Yesuné ai fo du betepatei, ama yó matepa wosetere 12 whírapékó Judas sókó walepó. Åta, kale momatere be teteróló kaae tare whíraperó so whí teteróló kaae tare whí disirapetamoné dotonale whírapetamo walepó. Atima atéró wouraalu, nópuluró bóe dele sepa-ketamo tao diliki yóló walepó. ⁴⁸ Téró, Yesu mepaae whjné dópóló eleké deyale whjné åtamo wale whírapetamo fo dokóló duraalu, “Yålötamo kóló tukó nukupa, ti åtóró hítipa, tawae,” ipakalepó. ⁴⁹ Atéró, kale Judas a folosóró Yesu daalepaae sókowóló duraalu, “Yó matere whí, kôleó,” yóló, apuóló kóló tukó nalepó.

⁵⁰ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “No-ó, naao yaairaalu, wale ala téti yae,” yalepó. Tétepa, kale whírapé atima hapale sókó woutóró Yesu botokó sóró tawalepó. ⁵¹ Atétepa, Yesuné ama fulumu whírapékó whí betané bóe dele sepa-ake sókó sóró, so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whjné kutó diratere whjné woséli sääe deralepó.

⁵² Tétepa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao ai separe bulatere be dolomó momó bu-lae. Ti noatepae, mepaae whí denétamo sepakené whí dupa, ti ai sepakenétei a mo ti dóló sukunaalo ai ape. ⁵³ Naao kisipané-a, yalo Ayapaae 72,000 ensel-rapené e tao sene wópóló dotona depa, ama dotona-alomeipóló de? ⁵⁴ Yålötamo ai ala depa, ti kale asémó yaalopóló muló betere fo netéró dokonaaloé?” yalepó.

⁵⁵ Atéyale sukamó, Yesuné ai so whípaae duraalu, “Diaaq kisipané eta, Gavman whírapetamo bóe dóló atimané teteróló kaae tare ala fasó saai, whírapé fea alisóró fole whí beteparaalu, e tawóló daai sepa-akeraperó nópulurápetamo tao diliki yóló wou de? Betere dokø fea dijané momatere be tipiné bopéró daaló betere tikimó e fo yó mótu betepa, diaaq e tanipó. ⁵⁶ Ténitei ai yale alarape feata, ti Kótóné ama kóló whírapené asémó yóló muló betere fo motóró dokonóturaalu dapó,” yalepó. Atétepa, ama yó matere whírapené a taaróló, atima fea botokó felepó.

Juda fakené Yesu só deraai fo tokótamo yale fo

(Mak 14:53-65, Luk 22:54-55, 22:63-71, Jon 18:13-14, 18:19-24)

⁵⁷ Atétepa, mo so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whí Kaiapas-né bemó touróló betó mupa, Yesu tawale whírapené a dapesó felepó. Aimó kale Moses-né asére fo yó matere whíraperó so whí teteróló kaae tare whí disirapetamo touróló betó molepó. ⁵⁸ Téyaletei, Pita a Yesu fi tikimó nalo taaeta deté furaalu, so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whjné be bopéró betere tipi tuapaae doropóló, aimó betó mole diki tare whírapetamo bituraalu, Yesupaae noa alakó eratéró kelaai, kaae tawóló beterepó.

⁵⁹ Atéró, so whjmó Talepaae momaratere whíraperó fo tokótamo yóló taleratere whírapetamoné kapala so whí dilikóló Yesu sukópóló, só deróló daaire bete kikitu betalepó.

⁶⁰⁻⁶¹ Atéró, atimané a só deraai dapóló kapala fo yaletei, ai foné a só deraaire sunipa, nalo whí tamо wóló duraalu, “Ai sekénéta, ‘Kótóné ai momatere be fisikóló sore be dêmó ama momó týaalopó,’ depa dámóné wosalepó,” yalepó.

⁶² Tétepa, mo so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whí turukó holóló Yesupaae duraalu, “Ai whírapené ya só deratere fo dapa, naao atimapaae fo mekó tokó menitere-a, noatepa de?” yalepó. ⁶³ Téyaletei, Yesu fo tekeni hâle daalepó. Atépa, kale momatere be kaae tare topo

whjné ąpaae duraalu, "Mo titóró betó tare Kótóné keletómó ylabelo ępaae mo dirii fo i dere ape. Yata mo so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Kótóné Naalema Kerisopata, ti mió dąpaaetóró yó ąlæe," depa Yesuné duraalu, "Épó. Naaao mo dono ai dere ape.

⁶⁴ Téretei, ylabelo dią feapaae i dere ape. Take nalo waaire be dêmó, kale Whjné Naalema mo doasi fotokó bole Kótóné turu naasemó betepa koloo, ó hepen be taaróló sako dolomó sókó wapa koloo, yaalo ai ape," yalepó.

⁶⁵ Ai fo depa, so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whjné ama deró betere kuti bisayóló duraalu, "Kótó faleyóló doka doka ai du betere ape. Ti ama hásokó fole ala depa kelalepó yaaire meipapakó kekqaloé? Ti Kótó faleyóló doka doka dere fota, amatei depa dią feané ai wosale ape. ⁶⁶ Térpa, diaaq noa kisipa mute?" depa, atimané duraalu, "A sinaaitere fo amatei ai dapa sinópóló yae," yalepó.

⁶⁷⁻⁶⁸ Téró, atimané ama kele dolomó fesaa apuróló, naase duné dóo, mepaae whjné ą okolope deké sóo yóló duraalu, "Kótóné so whj teteróló kaae tare whj Keriso-ó, yá Kótóné ama koló whjpata, ti yá dale whj dąpaae yó ąlæe," yalepó.

Pitané Yesu ą tuénipó yale fo (Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18, 18:25-27)

⁶⁹ Atéró Pita, ai be bopéró daaló betere tipi bolaa dolomó betepa, kale kutó diratere so seimale betą ą beterepaae wóló duraalu, "Yakélé u Kaleli whjkó Yesutamo betamó kwéale whj ai ape," yalepó.

⁷⁰ Ti fo depa, so whj feané keletómó Pitané kale so seimalepaae duraalu, "Naaao ai dere fota, noa fo yóló déró ę kisipanipó," yalepó.

⁷¹ Atéró, kale whj ą ai be bolaare dopóku tų serekepaae sókó durupupa, me so seimalené ą kolóló ai betó mole so whj feapaae duraalu, "I whj ąkélé, Nasaret whjkó Yesutamo betamó kutu betale whj ai ape," yalepó.

⁷² Ti fo depa, Pitané kale dere fo kaae Talené keletómó dirii malo yóló duraalu, "Naaao ai bopetere whjta ę tuénipó," yalepó.

⁷³ Atéró sawa betale kılipaae, aimó daae mole mepaae whjrake Pita beterepaae wóló duraalu, "Yata atimatamo kutu betale whj mo hiti ai ape. Ti noatepae, naao dere fo nakomené yá mo h̄itipóló hakeamó yó matapó," yalepó.

⁷⁴ Ai fo depa Pitané duraalu, "Yálo diąpaae mo i dere ape. Ai whj ę mo tuénipó. Yálo kapala fo depata, ti Talené ę mo doasi kwia melópólópó," yalepó. Ai fo deretamotóró wá kakaruk bané hale yalepó.

⁷⁵ Tétepa, Pitané Yesuné ąpaae kale kakaruk bané hale yaaipatei, naao ę tuénipó fo sore félimó yaalopó yale fo kisipa muni walepó. Atétepa, Pita ą belapaae sókó doropóló bituraalu, mo doasi dekené sini wole du betalepó.

27

Judas képi węi nale fo (Mak 15:1, Luk 23:1-2, Jon 18:28-32)

¹ Atéró, so whjmó Talepaae momaratere topo whjraperó so whj teteróló kaae tare whj disirapetamo, mo h̄ikatitei Yesu sukópóló daairaalu, fo taleyóló mulalepó.

² Atimané ą halika tikińe naase tamo dokóló, kale doasi Gavman topo whj Pailat beterepaae dapesó fóló, ama naase tuámó mulalepó.

³⁻⁴ Atéró, Yesu mepaae whjné dópóló eleké deale whj Judas-né Yesutamo fo tokótamo yóló só deratere ala kolóló, amatei yale alamó dapóló, mo dowi fomaake kisipa mualepó. Atéró duraalu, mo so whjmó Talepaae momaratere whjraperó so whj teteróló kaae tare whj disirapetamoné ą melale 30 silpa kapa moni u kale whjrakepaae momó melaai felepó. Atéró atimapaae duraalu, "Me hásokó fele alakélé inipatei, ą dópóló ylabelo h̄aletei eleké deale alañé ę doasi dowi ala yalepó," yalepó. Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, "Dąpaae noa yaró de? Ai alata, naaotei ai yale ape," yalepó.

⁵ Atétepa, Judas-né ama sale *moni* ai kale momatere bepaae fesekée faróló, amatei ą képi wéi nalepó.

⁶ Atétepa, so whjmó Talepaae maratere topo whjrapené kale whjné teraae farale *moni* sóró taru duraalu, “I *monita*, whj daai dupuyaleteipa, Kótópaae matere *monitamo* touraqse yóló fo mulapó,” yalepó. ⁷ Téró, atima fo taleyóló duraalu, i *monita* mepaae wale whjrapé sukutepa douraire tiki, kale doka haené wuti aletua dere whjrapené hae dupu yaai dapóló mulalepó. ⁸ Ai hae tikita, whj dójpóló eleké deyalemó, melale *moniné* dupuyaleteiné ai haené doi whjné samea sókó fele haepó, miókélé hale du beterapó.

⁹⁻¹⁰ Atéyle ala Kótóné kóló whj Jeremaia paae yó matepa, ama aséyóló muló betere fo motóróti dokonóturaalu yalepó.

“Talené epaae i ala yae yóló muló betere fo sya furaalu, Israel so whj atimané ą dupu yóló melale 30 *silpa moniné* doka haené wuti aletu betere whjrapené hae tiki atimanétei dupu yópóló yae,” fo erapó.

Doasi topo whj Pailat-né Yesutamo fo tokótamo yale fo

(Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Jon 18:33-38)

¹¹ Ai ala hale du betepa, atimané Yesukélé doasi *Gavman* whjné sóró beteró betere topo whj Pailat-né keletómó daapa, ąpaae woseturaalu, “Yä Juda so whj teteróló kaae tare doasi topo whjé?” depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naaotóró mo dono ai dere ape,” yalepó.

¹² Ai fo depa, so whjmó Talepaae maratere topo whjrapéró so whj teteróló kaae tare whj disirapetamoné kae kae só deratere fo ąpaae deinatei, ama me fo tokó menipó. ¹³ Tétepa Pailat-né ąpaae duraalu, “Atima kae kae forapené ya só derótú betepatei, ya fo tekeni dere-a noatepa de?” yalepó. ¹⁴ Ai fo deinatei, Yesuné kale Pailat-né dere fo mo sawa tokó matere alakélé inipó. Ai ala kale doasi *Gavman* topo whjné kilituraalu, i whjta atimané dere fo tokó matere alakélé mo dumipóló sira yalepó.

¹⁵ Téró, *Gavman* doasi topo whjné ba fo dokó fea atimané dua dere ala sya

furaalu, ąla detere su kamó so whj touróló, atimané kisipa mole *dipula* beteró betere whjkó betä hale fópóló dotéyae depa, ti ai whjtóró dotonótua dapó. ¹⁶ Atéyle su kamó, dowi ala du betere doi mole whj Barabas *dipula* beteró beterepó. ¹⁷ So whj fea atéró wóló touró betepa, Pailat-né atimapaae woseturaalu, “Diaaq kisipanéa, mé whj *dipula* sokóló hale fópóló kisipa mute? Barabas dotéyaróp, so whj feané Kerisopó du betere whj Yesu dotéyaró de?” yalepó. ¹⁸ Ti noatepa meipó. Kale Juda so whj teteróló kaae tare whjrapené so whj feané Yesuné doi hale sóró horóló, duki-rateremó atima dowi kisipa muturaalu, atimané ą daai kale Pailat-né ą beterepaae dapesó weirapóló kisipa mualepó.

¹⁹ Atéró, kale Pailat ą so whjtamo fo tokótamo yaai bituatere tikimó betepa, ama somané fo yó fótú duraalu, “Yalo mió mo dowi noke yaleteiné ę doasi seké yalepa, ai dowi ala mo betákélé munire whjpaae me ala momókó eraqse,” yalepó.

²⁰ Téyaletei, so whjmó Talepaae maratere topo whjrapéró whj disirapetamoné so whjpaae duraalu, “Barabas ipaae wópóló dotonóturaalu, Yesu sinópóló oléróló dae yae,” yóló, so whj feapaae sese-meratere fo du betalepó.

²¹ Tétepa, kale *Gavman* whjné sóró beteró betere doasi topo whjné woseturaalu, “I whj tamokó mé whj dia beterepaae wópóló sokóló dotonaróé?” depa, atimané duraalu, “Barabas wópóló dotona!” yalepó.

²² Tétepa, kale Pailat-né so whjpaae woseturaalu, “So whj feané Kerisopó du betere whj Yesu neyaroé?” yóló wosetepa, aimó daae mole so whj feané duraalu, “Ata, filipaa ni tómó olorae!” yalepó.

²³ Ai fo depa, Pailat-né atimapaae duraalu, “Ai whjta me dowi alakélé inipatei, hale noatepa daró de?” depa, atimané fo mo ti fakeyóló duraalu, “A filipaare ni tómó olorae!” yalepó.

²⁴ Tétepa, ai yó mole so whj atimané kisipa mutere ala eraqsóró, Pailat-né seséyalemókélé mo suni, so whjné doasi foya yaaitere ala kolóló, so whj feané

keletómó wéiné ama naase fukutu duraalu, "I whj delemó Kótóné matere kwiata, ýalo saalomeitei, diaaqatóró saalopó. Atéró sókó fatere samea ýalo naasemó yaqsóró, i fokotapa kelere?" yalepó.

25 Ai fo depa, so whj feané duraalu, "Ai whj dele kwiata, Kótóné dáró dáné naale senaaletamopaae melópolopó," yalepó.

26 Téró, so whj atimané Pailappaee dotonae yale whj Barabas hágé fópoló dotonóturaalu, mepaae diki tare whjrapené Yesu fokosói alapi yóló, nalo filipaa ni tómó oleróló daai dapesó fae yóló melalepó.

Diki tare whjrapené Yesu faleyale fo (Mak 15:16-20, Jon 19:2-3)

27 Atéró, kale Gavman whjné sóró beteró betere topo whjné ama diki tare whjrapené tiki wisinaale Pretorium-paae Yesu duwóló sóró felepó. Téyalemó, diki tare whjrapené feané a boperóló daane walepó.

28-29 Téró, atimané ama deró betere kuti sokóló betá sonaai kuti deralepó. Atéró, mu daai képinétei doasi topo whjné deratere topo taopóló bopeyóló, ama topomó deralepó. Téró, atimané betá dotó tiki ama turu naasemó taróló, a daalemó bukutiri tçane doropóló duraalu, "Juda so whjné topo whj-ó!" yóló faleyóló doka doka du betalepó. **30** Atéró atimané a fesá apuróló, kale dotó tiki momó fasó sóró, ama topomó momó du momó du betalepó. **31** Atéró, atimané a doka doka du beteró, sonaai kuti sókó sóró ama kuti momó deralepó. Téró, a filipaa ni tómó oloraai dapesó felepó.

Yesu filipaa ni tómó sukale fo (Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Jon 19:17)

27) **32** Atéró dapesó fu beteremó, Sairin be hulua whjkó Saimon a tómó hokolaa depa, a fasóló ai filipaa ni ápaae naaomo beleyae! yóló sýalepó. **33** Atéró, atima betá hae doi Kolkotamó sókó walepó. Ai fo feteyóló whjné topo diri mole tikipó. **34** Aimó atimané Yesumó betá hakesáai wéiró mo wain wéitamo hosekéróló tepeyaletei melalemó néni hóylepó.

35 Atéró atimané a filipaa ni tómó oleróló, kílipaae ama kuti saairaalu atimané ni kukwia teraae horóló mé whjné ni kukwia mo donotóró muni dorowapa, ti ai whjnétóró sua yalepó. **36** Atéró, a teó sukutu betepa, kale diki tare whjrapené atima kaae tawóló betó molepó. **37** A oleró betere ni topomó i betené dalepóló aséyóló oleralepó. Ai aséyóló olerale fo i ape.

JUDA SO WHJ TETERÓLÓ KAAE TARE TOPO WHJ YESU I APE

38 Kale olémi nuku betale whj tamokélé átamo betámó, me whj ama turu naase déró nimó oleroo, me whj fé naase déró me nimó oleroo yalepó. **39-40** Mepaae ai tómó fua wuatere so whj atimané folópu kelepéyóló faleyóló doka doka duraalu, "Yata kale momatere be fisikóló, sore be démó momó téyaalopó du betale whjpa, naaotei ya tao sae. Yatamo Kótóné Naalemapata, ti ai filipaa ni taaróló dere ape," du betalepó.

41 Atéró kale dere kaae, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapenékélé, Moses-né asére fo yó matere whjrapenékélé, mepaae whj disirapenékélé, faleyóló doka doka duraalu, **42** "Mepaae whjrapené sukaqsóró ama tao sua yaletei, a sinaqsóró amatei tao sinitupó. Ti áta, Israel fake so whjné doasi topo whj ereteiné filipaa ni taaróló dorowapa, ti dä ápaae kisipa tiki tiraalopó. **43** Ama duraalutamo, a Kótóné Naalemapóló kisipa tiki tirateremó, Kótóné a tao saai kisipa mutepa, ti tao sópóló yae," yalepó. **44** Yesutamo kale betámó olerale olémi nuku betale whj tamonékélé u whjrapené dere kaae, a faleyóló doka doka dere forape dekéró du betalepó.

Yesu sukale ala (Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

45 Téró suka tuámó 12 kilok sukakelemó kaae sóró fóló, be kuluka derepaae 3-kilok-mó hae kwia mo fea dikiylepó. **46** Atéró be kuluka 3-kilok seretamo, Yesuné doasi fo fakeyóló duraalu, "Eloi, Eloi, lama sabakatani," ai fo feteyóló, "E teteróló kaae tare Kótó-ó, E teteróló kaae

tare Kótó-ó, ę yalo wotoró beterópóló noatepa taaróló feleé?” yalepó.

⁴⁷ Ti fo depa, mepaae aimó daae mole so whírapené ama ai dere fo wosóló duraalu, “Ama Elaijapaae ape yóló ai dere ape,” yalepó.

⁴⁸ Tétepa, atimakó whí betä mo hapale sururu yóló fóló, kale wépi kaae qla sóró séli kēlaa kaae ere moi wain wéi kale wépi kaae qlamó tópuró sóró, kapemó haka sóró Yesu nópoló melaii sóró felepó.

⁴⁹ Téyaletei, mepaae whírapené duraalu, “Ilaija wóló tao sene walémóló kelaalopa, atéró olerópóló taalae,” yalepó.

⁵⁰ Atéró, Yesuné ama kepe bete sókó furaalu, kale dere kaae doasi fo fake yóló ą sinalepó.

⁵¹ Atéteretamotóró kale momatere be satäleróló oleró betere kuti óté kaae sóró tereketé doropóló, a salepaae sókó deralepó. Téturaalu, doasi bao yale tikimó kaporapekélé terekeyóló felepó.

⁵² Atéturaadlu, whí dourale tikikélé turukwé fóló, mo take Kótóné ama kae sóró beterale so whí sukutepa douraletei, dou taaróló momó kepaayóló fua yalepó.

⁵³ Yesu atéró kepaayóló fi kilipaae, ai kale kepaayale so whírape mepaae so whíné kolópóló, Kótóné ama kae tēnó betere Jerusalem be huluapaae yó male felepó.

⁵⁴ Atétepa, kale diki tare whírapené topo whírō Yesu me ala yaqsóró, kaae tare diki tare whírapetamoné doasi bao dere alaró mepaae kae kae dere alara-petamo kolóló, atima fea winé sukóló diri furu furu yóló duraalu, “Haió! i whíta, Kótóné Naalematóró mo hítipó,” yalepó.

⁵⁵ Téró, Yesu ą mepaae qla qla yaya-tepa tao sóró mótuá yale sorape, Kaleli hae kwia taaróló wóló, Yesupaae eratere ala kelaai mo tumó daae mulu, kese faló beterepó. ⁵⁶ Atima ai sorape kuamó Maktala be huluá sokó Mariakélé, Jems-ró Josis-tamoné hama Mariakélé, Sebediné naalema tamoné hamakélé, atima atéró daae molepó.

*Yesu dourale ala
(Mak 15:42-47, Luk 23:50-55, Jon 19:38-42)*

⁵⁷ Be mo felekemó dikiyaai deretamo, betä Arimatea be whíkó néli whí Josep walepó. Ai whí ąkélé Yesuné yó matere whí betalepó. ⁵⁸ Kale sekéné Yesuné tiki saai dapóló, kale topo whí Pailat-paae wosene felemó, Pailat-né ama diki taré whírapaee duraalu, “I sekéné Yesuné tiki ama sóró faaipó dapa, sóró fópóló melae,” yalepó. ⁵⁹⁻⁶⁰ Atéró matepa mo dë tekée fi *linen* kuti wisinaalené Yesuné tiki bopeyóló só fóló, mepaae sukale whí dourénire kane dolomó Yesuné tiki mulalepó. Téró kale dou tū kinaai aleyóló mulale kane fake biliraté fóló kinóló ą felepó. Ti ai kane dolota, kale whí Josep ą sukutepa dourópóló, aleyóló muló betere tikipó. ⁶¹ Atétepa, kale Maktala be huluá sokó Mariaró ama yakoma Mariatamo ai kale whí douró betere tiki kese faróló beterepó.

Yesuné tiki me ala yaqsóró diki tare whírapené kaae tare ala

⁶²⁻⁶³ Atéyale sisópaae dótóró sña nóló betaairaalu, qla qla taleyóló mulóló, be dëtepa i ala yalepó. Kale moma dere be kaae tare topo whírapero Farisi whírapetamo Pailat beterepaae fóló duraalu, “Doa whí-ó, ai kale so whí dilikité kutu betale whí ą sukai bitu be dë sore kemetepa, ą momó kepaayóló betaalopó depa, dñé wosalepó. ⁶⁴ Atéró ai kale sukale whíné ama yó matere whírapené ama tiki qlémi sóró fóló, mo whípaae ą momó kepaayóló beterapó deté kuturaalu, so whí dilikálo ai ape. Atéró dilikitere alané ama take folosóró so whí dilikáletei teraae faalopó. Téyaqsórópa, naao diki tare whírapené ai kale whí dourale tiki be dë soremó mo wisiyóló kaae tawópóló yae,” yalepó.

⁶⁵ Ai fo depa, Pailat-né so whí teteróló kaae tare whírapaee duraalu, “Whí douró betere tiki mo wisiyóló kaae tawópóló, mepaae diki tare whírape dapesó fóló, etéró kaae tawae yóló yó melae,” yalepó. ⁶⁶ Atétepa atima fóló, kale whí dou mené tukiyalemóló kelaai tū kinale kane fakeró hale daale kane kwiatamo meke eróló, tuamó siri mulóló

diki tare whjrapepaae kaae tawae yóló sóró daalalepó.

28

Yesu kepaayóló fele fo

(Mak 16:1-10, Luk 24:1-10, Jon 20:1-18)

1 Téró kale sáa naai tukóló mulale suka kemeyóló *fula* kaae sere be démó mo híkatitei, Maktala be hulua so Mariaró yakoma Mariatamo kale whj dou kelaii felepó.

2 Atéró, kale so tamo dou tópaae sókó faai teó fu betepatei, betä *ensel* hepen bemó dorowóló, dou kinó betere kane fake tukwé faróló ą tómó beterépó. Ai kane fake tukwé falateremó, mo doakale bao yalepó. **3** Ama tiki mo epée dę kaae iruraalu, ama deró betere kutikélé mo dę tekée fapa kelalepó. **4** Ai dou kaae tawóló betó mole diki tare whjrapené ą kolóló, winé sukóló diri furu furu duraalu, sukóló mole whjrapé aqyóló haemó deraapisa fóló molepó.

5 Téró kale so tamo sókó wapa, kale *ensel*-né atimaamopaae duraalu, “Diaamo wiyaqose. Diaamota, filipaa nimó dale whj Yesu kèle waletei yalo tuérapó. **6** Ti qata imó muni, ą mulale tiki hälerapa kelaii ape. Ti take ama yale fotóró dokonóló, ą kepaayóló falapó. **7** Atérapa, diaamo hapale fóló, ama yó matere whjrapepaae i fo yae. Ą mo ti sukaletei kepaayóló, dią nalo wópóló ąpi Kaleli haepaae furaalu, ątamo aimó hokolaa yóló kelaalopa, ape yale fo yalo diaamopaae i dere ape,” yalepó.

8 Atétepá, kale so tamo wirutei mo hajitamo whj dou taaróló, ama yó matere whjrapepaae yaai dapóló sururuyóló felepó. **9** Atéró fu betepa, Yesu hapale sókó wóló daalu kóleó yalepó. Atétepá, atimaamo ą daalepaae fóló, ama hómó apúo taru Tale-ó du betalepó. **10** Atétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Wiyaqose! Diaamo fóló, yalo norapepaae diaaq ę u Kaleli haemó kelaasepóló ape yalepó, yaai fae,” yalepó.

Diki tare whjrapené i ala kelalepóló yale fo

11 Téró ai kale so tamo fu betepatei, kale mepaae dou kaae tawóló betale diki tare whjrapé atima momatere be kaae topo whjrapé beterépaae fóló, atimané kelale alarape fea yó melalepó. **12** Ti fo depa, mo so whjmó Talepaae momatere topo whjrapé mepaae so whj teteróló kaae tare whj disirapetamo betapaae touróló bitu, i ala yaalopóló taleyóló mulalepó. **13** Atéró fo deyóló, kale diki tare whjrapé atimané kelale ala mo so whjpaae yaqsoró fo mulótú duraalu, “Mené diapaae noa ala yaleé depa i fo yae, ‘Dä firepaae Yesuné ama yó matere whjrapé wóló, ama tiki qlémi sóró falapó yae,’ yóló doasi moniné dupuyalepó. **14** Atéró duraalu, “Gavman topo whjné i dere fo wosetepa, diątamo doasi fopaae buóló me ala eraqsoró dią seséturaalu, dánétei ama kisipa tiki feléraalopó,” yalepó. **15** Téró, kale diki tare whjrapé doasi *moni* sóró furaalu, atimapaae yae yale fotóróti deté kwéyalepó. Atéró dere fo so whj feané wosóló, fakerale fo mió i alimó betó mole Juda so whjnékélé wosóló mo kisiparapó.

Yesuné ama yó matere whjrapepaae yale fo

(Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Jon 20:19-23)

16 Téró Yesu ą sukai bitu, ama yó matepa wosetere 11 whjrapepaae, ątamo Kaleli haemó daale hasi fosómó hokolaa yaalopó, yale fo tuéru atima felepó.

17 Atéró fóló, aimó atimané ą kolóló, hemée deyóló betó mulu Tale-ó du betalepó. Tétu betaletei, mepaae whjrapené Yesu ą hiti yale molópóló, kisipa tamo mutu beterépó. **18-19** Tétepá, Yesu ą atima betere felekepaae fóló duraalu, “Ó hepen bemökélé i haemökélé ere ala fea yalo teteróló kaae tanópóló, Kótóné ę sóró beteró beterapó. Térapa, dią i hae kwiamó betóló fale so whj beterépaae fóló, atimakélé yalo yó matepa wosetere so whj beterópóló, yó maté kwéyae. Atéturaalu Alima, Naalema, Dëi Kepe Wisi, dáné betä doimó wëi tópurótua yae. **20** Tétu, yalo diapaae yae yóló mulale ala fea, atimanékélé wosóló sya fópóló yó mótu beta. Yalo dią taaróló feni, dä fea

betämó bitiré fóló, kemene fole alimó sókó
faalopóló i yóló mulatere ape,” yalepó.

Mark

*Jon-né Yesu waaire tū alerale fo
(Mat 3:1-12, Luk 3:1-9, 3:15-17, Jon 1:19-28)*

¹ Kótóné Naalema Yesu Kerisoné kisi fo wisi etéró kaae sirapó.

² Mo take Kótóné ama fo eratere kóló whj Aisaiané aseyóló muló betere fo i ape. “Yálo fo erále fae yóló dotonatere whj yá waaire tūmó ąpi folosóró fópóló, yálo doteyáalo ai ape.

Ai sekénéta, yá waaire tū aleóló donoraalopó.

³ I whj ąta, so whjkélé bitinire kópu kąae fi tikimó sókó wóló daalu, fo fake yóló i fo yaalo ai ape.

“Tale waaire tū donoróló aleyae,” erapó.

⁴ Atéyale fo dokonóturaalu, betə whj Jon walepó. Ąta so whjkélé bitini kópu kąae fi tikimó sókó wóló duraalu, “Mepaae so whj de atimané yale dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló walemó wēi tópuratepa, ti Kótóné diaaq dowi ala kwia tokóló aluraalopó,” du betalepó. ⁵ Atétere fo woseturaalu, Judia hae kwiamó betó mole so whjró Jerusalem bemó betó mole so whjtamo ą beterepaae wóló, atimané yale dowi alarape fea hąkeamó yó matepa, Jonné atima Jordan wēimó tópurótua yalepó.

⁶ Jon-né ama bukutua yale kutita, ti kale *kamel* hupu nikiné dokóló moletei bukutua yóo, ama tokélé hupu sekaené aleyaletei sua yóo, yalepó. Ama nukua yale ąla ti ero nusuró meke wēitamopó.

⁷ Atéró ama atimapaae duraalu, “Ęta folosóró wale whj i ape. Nalo yálo k̄lipaae, ti mo doa fotokó bole seké whj waalo ai ape. Ai seké ąta ę kaae mei, mo doasi seké whj betepa, ę ą aqomó belekąamale naale kaae beterapó. Téru, ama hó bené képi yálo teraayaairetei mo sunipó. ⁸ Yalota, dią hale wēi maaté tópurótua beteretei, amata dią Dęi Kepe Wositamo tópuraalo ai ape,” yalepó.

*Yesu wēi tópurale alaró sú sale alatamo
(Mat 3:13-17, Luk 3:21-22)*

⁹ Atéyale sujamó, Yesu ą Kaleli hae kwiamó tēne Nasaret be taaróló wapa, Jon-né ą Jordan wēimó tópuralepó. ¹⁰ Téró, Yesu ą wēi tópuróló hae taopaae hutu betepa, Jon-né ó s̄apaae kese horalemó hepen, be tū kuti tekée fu dere kaae yóló, Dęi Kepe Wisi ba hōkósere kaae Yesuné ama tikimó bitj dorowapa kelalepó. ¹¹ Atéró betepa ó s̄amó fo tekerótua duraalu, “Yata, yálo mo yaala sókó fóló, hosaa mole Naalepó. Naao dere ala fea mo wisi alatóró dereteiné ę mo doasi hajnē sukatapó,” yalepó.

¹² Téylemó mo ai fapotóróti, kale Dęi Kepe Wisiné Yesu so whjkélé bitini, kópu kąae fi tikipaae s̄eyóló falalepó. ¹³ Yesu ą atéró fóló betepa, be dę whj siki tamo kemeyalepó. Atépa, Yesu ą dée nōpóló Satan-né ąpaae kae kae sú sere alarape erótua betalepó. A aimó syaae ąlatamo betepa, me ala yaqsóró Kótóné ama ensel-rape dorowóló, Yesu tao salepó.

*Yesuné ama yó matere whjrape ą sya ape yale fo
(Mat 4:12-22, Luk 5:1-11)*

¹⁴ Jon dipula beterale k̄lipaae, Yesu ą Kaleli hae kwiapaae sókó wóló, Kótóné ama kisi fo wisi so whj feapaae yó mótu betalepó. ¹⁵ Atéró yó mótu duraalu, “Talené eraaire ala ama kóló whjrapené deté wale fo mió i dokonatere ape. Téturaalu, Kótóné t̄teróló kaae tare alakélé mió sókó wóló i mole ape. Térapa diaaq du betere dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló kale kisi fo wisi wosóló, kisipa tiró betaie,” du betalepó.

¹⁶ Atéró, Yesu ą ai Kaleli wēi fóku seseké hutu bituraalu kelalemó, Saimon-ró noma Andrutamo haleke wané ya su beterepó. Atimaamota, suka fea ya siré kotere whj tamopó. ¹⁷ Atétu betepa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamo ai ya siré koteretei taaróló, ę sya ape. Ti noatepa mei diaamoné ai ya su dere kaae so whjkélé siré kwęyaasepóló, yálo diaamo sóró beteraalopa ape,” yalepó. ¹⁸ Ama ai fo deretamotóró atimaamóné kale ya siré kotere haleke wa taaróló, Yesu sya felepó.

¹⁹ Atéró ą sawa fóló, kale dere kaae Sebedi naalema Jems-ró noma Jon-tamo

nukumó bituraalu, haleke warape turukó feletei wisi wisiyóló nomotu betepa kellelepó. ²⁰ Atétu betepa, mo ai fapotóróti Yesuné atimaamopaae duraalu, “Diaamo ḑ̄ sya ape,” yalepó. Tétepa, atimaamóné alima Sebediró ama kutó diratere wh̄irapetamo nukumó betepatei taaróló, atimaamo Yesu sya felepó.

*Yesuné dowi kepe h̄okonale fo
(Luk 4:31-37)*

²¹ Atéró, atima fea touyóló Kapeneam bemó sókó fóló, ai bemó kale sāa nōpóló tukóló muló betere sukmó atimané fo wosetere be dolopaae fóló, Yesuné fo yó melaai kaae salepó. ²² Téró, ai kale so wh̄iné ama yó matere fo wosóló duraalu, “I sekéné yó matere fota, doasi kisipare wh̄irapené dere fo kaae dapóló, siratu betalepó. Kale Moses-né asére fo yó matere wh̄irapené dāpaae atéró yó móatumipó,” du betalepó. ²³⁻²⁴ Atétu betalemó, mo ai fapotóróti kale ai fo wosetere be dolomó betā dowi kepe tepeyóló betere wh̄iné fo fakeyóló duraalu, “Nasaret be wh̄ikó Yesu-ó, naao dāmopaae noa alakó eraai waleé? Dāmo noatepa dóló aluraai waleé? Yāta, dowi ala mo betākélé munire wh̄i wisinaale betepa, Kótóné sóró kae beteró beteretei, yālo mo kisiparapó,” yalepó.

²⁵ Tétepa, Yesuné kale dowi kepe foné sóró duraalu, “Fo taaróló, wh̄i tuāmó beteretei sókó fae,” yalepó. ²⁶ Ai fo deremó, kale dowi kepe sókó faaiaalú, kale wh̄i tao sóró feseróló fo fakeyóló keterétamo sókó felepó. ²⁷ Atéteremó, kale so wh̄i atimasisitei u wosene i wosene yóló duraalu, “Ita, noa ala yalerópó. Ama i yó matere kisi fota, mo doasi topo wh̄irapené dere fo kaae dapó. Dowi keperapenékélé, mo wh̄iné dere kaae, a aqomó sukló bituraalu, ama yae dere ala motóró dapóló,” siratu betalepó. ²⁸ Atétere ala so wh̄i mo feané kolóló, Yesuné i ala du beterapóló kulu kulu só kotepa, Kaleli hae kwiamó betó mole so wh̄i feané wosalepó.

*Yesuné kisi daae mole so wh̄i wisirale fo
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)*

²⁹ Atima fo wosetere be taaróló furaalu, Jems-ró Jon-tamokélé dape sóró Saimon-ró noma Andru-tamoné bepaae felepó. ³⁰ Atéró fóló beteremó, kale Saimon somané hamasere tiki supu kisiné sukló mupa, Yesupaae yalepó. ³¹ Tétepa, Yesu kale so kisi dalóló molepaae fóló, ama naasemó tao sóró turukó horalemó, kale soné tiki supu du betaletei tukóló, atimamó qla kaae sóró biliralepó.

³² Atéyale sukmó, suka doropóló be hoteretamo, mepaae kisi daae mole so wh̄itamo, Yesu beterepaae dapesó wóló beteraleta dua yalepó. ³³ Ai be hulua feamó betó mole so wh̄i wóló, Yesu betere be tū sókó walemó touróló betó molepó. ³⁴ Atéró betó mupa, mepaae kae kae hepo daae mole so wh̄ikélé wisirótua yóo, so wh̄i tuāmó tepeyóló betere dowi keperapekélé h̄okonóló sókó fatua yóo, yalepó. Kale dowi keperapené Yesu a atei kaae wh̄ipóló tuēreteiné mo so wh̄ipaae fo yaqsóró Yesuné ama seséyalepó.

*Yesu ama wotoró bitu momayale fo
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Téró, Yesu a be deyaaí du beteretamotei turukó holóló ai be taaróló, so wh̄ikélé mei tikipaee fóló, momatu betalepó. ³⁶ Yesu atéró momatu betepa, Saimon-ró ama fulumu wh̄irapetamoné a kikitu betalepó. ³⁷ Téró, atimané a kekóló keletpa qapaae duraalu, “Tale-ó, so wh̄i feané yā mopaae feleropóló kikitu beterapó,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Dā i be taaróló, felekemó té mole berapepaae kale fo wisi yó melaai faalopa fiépe. Ti noatepae, eta ai kutó diyaairaalu i wóló betere ape,” yalepó. ³⁹ Téró, a ai Kaleli hae kwia tuāmó té mole fo wosetere berapemó, kale fo wisi yó melaté kuturaalu dowi keperapekélé dóló h̄okonótua yalepó.

*Dowi humu fuluné tiki dore wh̄i wisirale fo
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Atéró dowi humu fuluné tiki dore wh̄i betā Yesu beterepaae wóló, bukutiri

tearó bitu i fo yalepó. “Yesu-ó, naao-tamo ę wisiraai kisipa mutepa, ti wisir-aasepólópó,” yalepó.

⁴¹ Ai fo depa Yesuné kale whj kelalemó, kolené sukutu ama tikimó naase mulóló duraalu, “Yalo ya wisiraai kisipa mutepa, wisi yae,” yalepó. ⁴² Ai fapotóró kale whj dowi humu fuluné tiki doretei mo ti wisiyalepó. ⁴³⁻⁴⁴ Atéró, Yesuné kale whj dotonaaí mo dirii fo yóló duraalu, “Yalo naao tiki wisiralepó fo mo so whjpaae momókó deté kwęyəqse. Ya fóló, Kótópaae momatere be kaae tare whjrapaæ maaté naao tiki wisiraletei yó melae. Téró, whjné tiki wisirateremó, mo take Moses-né melae yóló ere qla male fae. Ti noatepae, ai whjrapené naao tiki kilituraalu, ita Talené erapó yópóló, yó melaai fae,” yóló dotonalepó. ⁴⁵ Yesuné kale seképaae ai fo yaletei taaróló, ama tiki wisirale fo so whj feapaae hakeamó yó melaté kwęyalepó. Atéyale tikimó, Yesu ą so whj betó mole kuamó konénipa, so whj bitinire tikipaae biti fua yalepó. Atétua yalemokélé, kae kae tikimó betó mole so whj mo hale qla kaae ą beterepaae wuatóró yó tarepó.

2

Yesuné tiki sukló dğamui whj wisirale fo (Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Téró nalo me sukmó, Yesu ą momó Kapeneam bepaae wóló beteremó, so whj mo feané Yesu ama bemó wóló beterapó dere fo wosalepó. ² Ai fo woseturaalu so whj dekéró wale tikimó, be dolokélé, tu sókó walekélé, so whj daayaaire té munipó. Atépa, atimapaae ama kale fo wisi hakeamó yó mótu betalepó. ³ Yesu ą atéró yó mótu betepa, mepaae dojró whjrapené betá tiki dğamui whj Yesu beterepaae beloyóló walepó. ⁴ Téyaletei, so whj mo fānuraalu kale whjrapé atima whj sóró faaire té munipa, siki bepaae holóló, Yesu daale mo donotóróti kale siki be keya dolo sokóló tiki dğamui whj beseketamo turó deralepó. ⁵ Atépa, Yesuné ai kale dojró whjrapené kisipa tiki tiratere ala kolóló, kale tiki dğamui whjpaæ duraalu, “Ti

naale-ó, naao yale dowi ala kwia fea mió yalo tokóló aluratapó,” yalepó.

⁶ Yesuné ai fo depa, kale Moses-né asere fo yó melatere whjrapé atima tué tek-itu betalepó. ⁷ “I whj ąta, Kótó kaaepó du betere foné Kótó faletu beterapó. Ti dowi ala kwiata, Kótóné betá sümó aluranérapó,” du betalepó.

⁸ Atima atéró mutu betere tué tiki Yesuné kisipanétei mo hapale kolóló, atimapaae duraalu, “I kale yale fomó dią noatepa atei kaae tué mutu bitu de? ⁹ Ti diąsisitei taleyae. Mepaae whjné duraalu, naao dowi ala kwia yalo aluratapó fo so whj feané enérepé, ya turukó holóló naao beseké sóró fae, fo enére? ¹⁰⁻¹¹ Téretei, i haemó betóló fale so whjné dere dowi ala tokóló aluraaire fotokó Whjné Naalemané sümó bulapóló, so whj feané tué yópóló i dapa, ya turukó holóló naao beseké sóró bepaae fae,” yalepó. ¹² Mo ai fapotóróti, kale whj atima feané keletómó turukó holóló, ama beseké sóró felepó. Atétere ala kolóló, so whj feané sirayóló, atima Kótóné doi hale sóró horótú duraalu, “Mo take bitiré wale alimokélé, dğné etei kaae ala mo kolókélé inipó,” yalepó.

Lipaipaae ą sya ape yale fo (Mat 9:9-13, Luk 5:27-32)

¹³ Téró etéyalepó. Yesu ą momó węi fókumó fóló beteremó, so whj mo dekéró ą beterepaae wóló betó molepó. Atépa, fo kaae sóró yó melalepó. ¹⁴ Atétu beteró, tūmó furaalu kelalemó, Alpias-né naalema Lipai ą takis moni saairaaalu kapala tēne furu bemó betepa, apaae duraalu, “Ya ę sya ape,” depa, kale whj ą turukó holóló Yesu sya felepó.

¹⁵ Atéró Yesu ą Lipainé bemó qla naai fóló beteremó, mepaae takis moni sere whjrapékélé, dowi ala dere whjrapékélé, Yesuné ama yó matere whjrapékélé, ama dere fo wosóló ą sya fu betere so whjékélé, fea qla nuku betalepó. ¹⁶ Atépa, Farisi whjrapéró mepaae Moses-né asere fo yó melatere whjrapetamoné Yesu ą dowi ala dere whjrapéró takis moni sere whjrapetamo betámó qla nuku betepa kelalepó. Atépa, Yesuné yó matere whjrapaæ woseturaalu, “A takis moni

siré kotere whjrapero dowi ala dere whjrapetamotei noatepa qla betamó nuku bitu déropo,” yalepó.

¹⁷ Atéró dere fo Yesuné wosóló atimapaae duraalu, “Hepo daani hale sesere so whj dokta beterepaae fumitei, hepo daale so whjró tiki dore so whjtamo maaté sua dapó. Atétere kaae, ę wale alata wisi ala dere so whjpaae ape yaai anitei, dowi ala dere so whjpaae ape yaai walepó,” yalepó.

*Qla weteremó Yesupaae wosale fo
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)*

¹⁸ Téró, Jon-né yó matere whjrapero Farisi whjrapetamo atima ai sukamó qla weyóló hale beterepó. Tépa, mepaae so whj Yesu beterepaae wóló ąpaae wose-turaalu, “Jon-né yó matere whjrapero Farisi whjné yó matere whjrapetamo qla weyóló bitu dere kaae, Naaó yó matere whjrapekélé qla weyóló bitini dere noatepa de?” yalepó.

¹⁹ Tétepa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Kale nomarape atima so dokore whjtamo betamó bituraalu, qla weyóló hale betaaloé? So dokore whjkélé atima fea betamó betereteiné qla weyóló hale betenénipó. ²⁰ Téretei, me sukamó kale so dokore whj atima betamó betepatei, mené ą tawóló só fole sukamó, atima qla weyóló hale betó muaalopó.

²¹ Mepaae whjné kisi kuti kwia sóró derqakele kuti dakoróló nomotumipó. Atétepa, ti kale kisi kuti fę sókó fóló kóputuraalu, derqakele kuti dotouyó sóró, mo ti bisqae faalopó. ²² Atétere kaae, mepaae whjrapené kale kələa wale kisi wain wəi hupu sekaené aleyale arói wutimó tepeatumipó. Até enalemó, kale wəi mómu sókó faai tóputuraalu, ai kale hupu sekaené aleyale arói wutikélé fulukó fóló, wəikélé hale besekéraalopó. Até yaqsóró, atimané kisi wain wəi tepeaturaalu, ti hupu sekaené aleyale kisi wutimótóró tepeuta dapó,” yalepó.

*Yesu qta sqa nokole be dę Talepó
(Mat 12:1-14, Luk 6:1-11)*

²³ Téró etéyalepó. Sqa nöpóló tukóló muló betere sukamó, ą ama yó matere

whjrapetamo whit kutó tuamó kutu betalepó. Atéró kutu bituraalu, ama yó matere whjrapené ai kutómó ere whit bokóló nukulé fu betalepó. ²⁴ Atétere ala Farisi whjrapené kolóló, ąpaae duraalu, “Sqa nokole sukamótei, naao yó matere whjrapené atei kaae ala noatepa yópóló kaae tare? Sqa nokole sukamó kutó ditepa, mo doasi fo mulapó,” yalepó.

²⁵ Ai fo depa, ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Depit-ró ama fulumu whjrapetamo wotetepa yale ala asémó yóló muló beteretei, diaaq dosayóló tué muni airapó. ²⁶ Kótópaae momaratere be Abiatané teteróló kaae tawale sukamó, Depit ą Kótóné be dolopaae sókó fóló, Kótóné keletómó melaairaalu muló betere bred otei, ą wotetepa sóró nalepó. Téturaalu, ama fulumu whjrapetamo atimakélé matepa nalepó. Ti ai qlata, mo hale whjné nukupa, fo moleteiné kale momaratere be kaae tare whjrapené maaté nukua dapó,” yalepó.

²⁷ Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné whj aleyaleteita, sqa naai tukóló muló betere be dę doi sóró horópóló ini, whj tao saai kisipa mutu, ai sqa nokole be dę tukóló muló beterapó. ²⁸ Atéreteiné Whjné Naalema qta, ai sqa nöpóló tukóló muló betere be dę teteróló kaae tare Talepó,” yalepó.

3

¹ Téró me sukamó Yesu ą fo wosetere bepaae sókó walemó, naase dowi whj betə betepa kelalepó. ² Kale Sqa naai tukóló muló betere sukamótei, naase dowi whj Yesuné wisiratémóló kelaai, mepaae whjrapené kele mulóló betó molepó. Aita hale mei, kale tukóló muló betere be dəmōtei whj wisiratepa, ą só deraai kisipa mutu yalepó. ³ Tépatei, Yesuné naase dowi whjpaae duraalu, “So whj feané kolópólópa, ą turukó holóló daayae,” yalepó.

⁴ Atéró ama atimapaae woseturaalu, “Sqa nokole sukamó so whj tao sere ala depa fo mulepé, dowi ala depa fo mule? Whj sukaqsóró tao sere ala depa fo mulepé, whj dele ala depa fo mule?” yóló

wosalemó, atimané ąpaae me fokélé tokó menipó.

⁵ Ai whjrapené atei kaae dore whjpaae koletere ala ini, dowqae fu betepa Yesu ą doasi sek̄i kisipa mutu, atimatamo fopaae buóló kale whjpaae duraalu, "Naao naase teréę falae," depa, ama naase teréę faralemó, kale dore naase mo wisiyó felepó. ⁶ Atéteremó, kale Farisi whjrapero Herot-né dere ala sya fu betere whjrapetamo belapaae tóę fóló daalu, Yesu netéró daaloé? yóló atimasisi kelaaróló, fo dokotu betalepó.

*Mo turó so whjné Yesu sya fele fo
(Luk 6:17-19)*

⁷ Téró Yesuró ama yó matere whjrapetamo ai be taaróló, wēi kēla molepaae fóló beteremó, Kaleli haemó betó mole so whj mo fea ą sya wou betalepó. ⁸ Yesuné ai alarape du beterapó dere fo woseturaalu, mepaae Judia hae kwiamó betó mole so whjkélé, Jerusalem be hulua so whjkélé, Idomia hae kwiamó betó mole so whjkélé, Jordan wēi fóku uté téro betó mole so whjkélé, Tair be hularó Saidon be huluatamo felekemó betó mole so whjkélé, mo fea Yesu beterpaae wou betalepó. ⁹ So whj mo dekéró wóló touró betepa, ama yó matere whjrapepaae duraalu, "So whj touró betereteiné ą daayaaire té munipa, wēi nuku belekamalekó taleyóló mulae," yalepó. ¹⁰ Ti noatepae, mepaae folosóró hepo dalóló betó mole so whj wisirale ala kolóló, atima mepaae hepo daale so whjkélé wisirópóló kisipa mutu, Yesuné tikimó wolaa yaai dapóló, araletamo téte téte wou betalepó. ¹¹ Téró, mepaae dowi keperapené Yesu keletere dok̄o ą daale aqomó deraapisa fóló fió mulu, fo fakeyóló duraalu, "Yata, Kótóné Naalemapó," dua yalepó. ¹² Ai fo depa, Yesuné kale dowi keperapepaae duraalu, "Eta, Kótóné Naalemapóló, mo so whjpaae hakeamó momókó deté kwęyaqse," yóló doasi fo mulalepó.

*12 aposel whjrape sóró beterale fo
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)*

¹³ Téró, Yesu ą du sorokó mole aqpaae horóló bituraalu, ama tué mole whjrape maaté dosqayóló ape depa, atima ą beterepaae walepó. ¹⁴⁻¹⁵ Atéró wóló, ątamo fulumuyóló betámó betóo, ama fo wisi yó melaté kwęyoo, dowi keperape doló hōkonoo yópóló, 12 aposel whjrape sóró beteralepó. ¹⁶ Atima atéró sóró beterale 12 whjrapené doi etérópó. Saimon-tei, me doi Yesuné Pita mulalepó. ¹⁷ Sebedi naalema tamo Jems-ró noma Jon-tamokélé, Yesuné kisi doi Boanersis mulalepó. Ai doi beteta, Be Sapalaané naalema tamopó. ¹⁸ Andru, Filip, Batolomiu, Matyu, Tomas, Alpias naalema Jems, Tadeus, kālo kālo whj Saimon, Iskariot whjkó Judas atima atéró whj sóró beteralepó. ¹⁹ Kale Iskariot be whjkó Judas-ta, Yesu daai eleké deyale whjpó.

*Yesu Belsebul-pó yale fo
(Mat 12:24-32, Luk 11:14-23, 12:10)*

²⁰ Téró, Yesu ą bet̄a be dolopaae wóló beteremó, so whj mo fea momómo tourale tikimó, Yesuró ama yó matere whjrapetamo ąla naaitere tēkélé munipó. ²¹ Atétu beterapó, dere fo Yesuné hamaró nomarapetamoné wosetu ą keyaa fole whj kaae beterapóló, atima Yesu dape saai wóló betó molepó.

²² Atépa, mepaae Jerusalem be hulamó wale Moses-né asere fo yó matere whjrapené duraalu, "Dowi keperapené topo kepe Belsebul Yesu tuamó bitu ą fotokoratepa, dowi keperape hōkonótua du beterapó," yalepó.

²³ Ai fo du betepa, Yesuné ai kale so whjpaae ą beterepaae ape yóló atimapaae fo sale forape yóló duraalu, "Satan ątamo bet̄a kutó ditere hamoma netéró doló hōkonaloé? Ai kaae ala mo enénipó.

²⁴ Bet̄a doasi topo whjné téteró betere be hulua so whj atimasisisitei bóe dupa, atétere be hularape fotok̄o buóló betaaloé? Meipó. ²⁵ Bet̄a faketamotei bóe dupa, ti atétere fake fotok̄o buóló betaaloé? Mo aténénipó. ²⁶ Atétere kaae, Satan-né ama fulumu whjrapetamotei bóe dupa, ti ątei tuamó teketapó. Atéturaalu,

fotokó buóló betaaire suni, qæti kemeyaalo ai ape. ²⁷ Mepaae whjné doasi fotokó bole whj dokóló munéni, hæle betepatei ama be fulukóló, qla qla senénipó. Folosóró kale whj qpi mo dirii képiné dokó mulóló, nalo ti ama be fulukóló qla qla fea súmó sóró fenérápó. ²⁸ Yalo diqapaae mo i dere ape. Kae kae dowi alaró Kótó faletere fotamota, ti Kótóné mo súmó tokóló aluraalopó. ²⁹ Téyaalotei, mepaae whjné kale Dëi Kepe Wisi faletepa, atétere so whjné dowi ala kwia mo alukélé eraalomeipó. Ai dowi ala kwia, mo hæle muó tawaalo ai ape,” yalepó.

³⁰ Ai fota Yesuné hæle inipó. Atimané duraalu, “Yesu q tuámó dowi keperape tepeyóló bituraalu dapó,” depa, ai fo yalepó.

*Yesuné hamaró nomarapetamo
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)*

³¹ Ai fo du betepa, Yesuné ama hamaró nomarapetamo wóló be belamó daae mulu, Yesupaae belapaae dere ape yae! yóló yó horalepó. ³² Tétepa, q boperóló betó mole so whjné qapaae duraalu, “Naaø haeró nonaaorapetamoné ya kæle wóló belamó ó daae mole ape,” yalepó.

³³ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Ti yalo hæe ó norape-a, de maaté?” yalepó.

³⁴ Ai fo yóló, q boperóló betó mole so whj kelené dokoyóló duraalu, “Yalo hæe ó norapeta, ti diqatórti i betere ape. ³⁵ Ti noatepae, mepaae so whj de Kótóné ama kisipa mole ala erótú betepa, ti yalo no ó ne ó haetórótí ai betere ape,” yalepó.

4

*Qla wae terepetere fo sale
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)*

¹ Téró me sukamó q wæi fókupaae momó fóló bitu, kale fo wisi kaae sóró yó melótú betalepó. Atéró, yó melótú betepa so whj mo dekéró waletikimó, q beteketepa ai so whj wæi fókumó betó mupatei, q wæi nukupaae daane holalepó.

² Ama atéró yó matere kae kae forape fea, fo salenétóró du betalepó. ³ Ama atéró yó mótu duraalu, “Yalo i dere fo wosae. Whj betané ama kutópaae qla wae

ke terepeyaairalaal sóró felepó. ⁴ Atéró só furaalu, mepaae ke tñ tuámó sókó deóló muó mupa barapené dósu yóló nukua yalepó. ⁵ Téró, kale whjné kutómó terepeté kuturaalu, mepaae ke kapo tómó bole haemó terepée durupua yalepó. Até yaletei, ai hæe mo apaae derepení, kane tómó bole hæe ereteiné kale qla wae mo hapale holalepó. Téyaletei, feleke hæe tuápaae doaló derepénipó. ⁶ Atéró, kale qla wae holótá yaletei, mo doasi diri suka wouraalu, kale qla kapo supuné tukó sóró séli yaairaalu yalepó. Ti aita, kale qlané feleke haepaae diriyóló derepénireteinépó. ⁷ Mepaae keta, dowi mu daai ne dolomó terepée durupua yalepó. Atéyale qla wae holaletei, dowi nené bopée sóró muluraalu, du wisiyóló wolenipó. ⁸ Mepaae ke ti hæe wisimó terepée durupua yalepó. Atéyale qlata mo wisiyóló holóló, du woleyalepó. Atéró, betä yo sóró fóló biliyaletei ülümétepä suraalumo, 30-yorape ó mepaae 60-yorape ó 100-yorape fænanótua dapó,” yalepó.

⁹ Ai fo sale kemetepa, ama atimapaae duraalu, “Diø so whj detamo woséli daapa, ti i dere fo sale bete mo wisiyóló wosóló tué munérápó,” yalepó.

¹⁰ Ai fo du beteró, nalo so whj mo fea fi tikimó, q ama wotoró be dolopaae fóló betepa, ama yó matere 12 whjrapéró mepaae qtamó fuluyóló betó mole whjrapetamoné qapaae woseturaalu, “Naaø ti yale fo sale dæ kqlo kqlorapa noa betené yaleé?” yóló wosalepó. ¹¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Tale Kótóné so whj mo fea ama tæteró kaae tare ala hiróló moletei, diqapaae betä hækearóló i yó melatere ape. Téteretei, mepaae hæle mo so whjpaeta, ti fo sale foné maaté du beterapó. ¹² Ti aita, i fo betené erapó.

‘Miø atimané kelené kilitu bitutei, ai qla mo diriyóló tué mutumipó.

Atimané woséliné wosetu bitutei, mo diriyóló wosóló, bete kisipa mutumipó.

Ai alatamo ini, atimané dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótó beterepaae

wapa,
ti atimané yale dowi ala kwia me
qla meipóló, hale kemeranérápó,’ ”
erapó.

13 Téró Yesuné atimapaae duraalu, “I fo sale bete dią tuéni kóló kóló depa, ti mepaae fo sale forapekélé netérómo tué yaaloé? **14** Kale qla ke terepeté kutu dere kaae, Kótóné ama fo wisi yó mótu beterapó. **15** Kale qla wae ke tóumó sorokó doropole kaaeta, mepaae whjné Talené fo yó matepa so whjné wosóló, tué tuamó mulateretei, Satan-né mo hapale tokósu beterapó. **16** Téró, kale kapo tómó bole haemó terepée derepele qla wae kaaeta, kale fo wisi wosóló héksetamo sua dapó. **17** Téretei, qla wae feleke haepaae mo ti derepéniru ere kaae, kale fo wisi haleke su kamó maaté wosóló taalatapó. Ai kale fo wisi woseteremó, mepaae sekéi ala ó doasi delei ala eratepa, atima téti ha-paletóró dée nukua dapó. **18** Kale dowi mu daai ne dolomó terepée derale qla wae kaaeta, kale fo wisi mo wisiyóló wosóló hékseené sukutere whjpó. **19** Téteretei, mió i haemó bitu doasi whalia du betere alakélé, doasi néli whj betenée yóló, mutere kisipané kópaae faróló dilikitu betere alakélé, mepaae wisi wisi qla senée yóló mutere tuékélé ą tuamó kaayóló sókó wouraalu, kale fo wisi botokó sóró alurótua betereteiné du wisi oletimipó. **20** Hae wisimó terepée derepele qla wae kaaeta, ti kale fo wisi mo wisiyóló wosóló, ama tué tiki tuamó sóró mulótua dapó. Atétere whjta, qla wae yo betą sóró fóló biliyaleteinétei, ülumétere alimó suraalu mepaae 30 yorape ó 60 yorape mepaae 100 yorape fáfanótua dere kaae, mepaae so whj tuamó Kótóné fo atéró du oletua dapó,” yalepó.

Sq dalóló hakeamó mulatere fo (Luk 8:16-18)

21 Téró ama atimapaae duraalu, “Sá déróló nuku aqmó ó me ni fake aqmó kinóló mulótimpó. Téni, ai sá dę so whj feané kolópóló, sá daalatere ni fake tómó fopa hakeamó mulótua dapó. **22** Ti mió kikiti hiró betere qla feata, take nalo hakeamó mulatepa so whjné tué yópóló

erapó. Mió kinóló muló betere qla fea take nalo hakeamó mupa, so whj feané kolópóló erapó. **23** Dią mepaae so whj woséli daapa, ti i dere fo sale bete mo wisiyóló wosóló tué yópóló yae,” yalepó.

24 Atéró, ama yale fo kaae atimapaae momóomo duraalu, “Yalo diapaae i dere fota mo wisiyóló wosóló tué muae. Nao meteró qla atimamó matepa, ti Kótóné yámokélé naao ai matere sútóróti móituraalu, mepaae tómó belerólókélé melaalo ai ape. **25** Whj me dené ama tare qlatamo tawóló betepa, ti atétere whjpaae ama ai tare tómó, Kótóné me kae beleróló melaalopó. Whj me denétamo me qlakó tanipa, ti ai sekéné ama mo sawa tareteikélé, Kótóné momó tokó saalo ai ape,” yalepó.

Qla wae hoterepaae dó faróló yale fo

26 Téró ama kale yale fo kaae momó duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó betere alata, ti betą whjné kutómó qla wae ke bilitu dere kaaepó. **27** Atéró biliyale kílipaae dëtamo ó dilikitamo fipa, ó turukó horóló betepakélé, kale biliyale qla wae tómu haemó noaró sokotérópóló, kale whjné ama tué mutumipó. **28** Ere qla feata, haenétei fotokoróló sókó hotapó. Tumupi sókó horóló, sóku woleyóló, nalo ti fua dua dapó. Atéró fua yóló, tuq dolomó ti whjné naaire ke butapó. **29** Ai kale qla ülumétere alimó, ti kale kutó tale ą sepaketamo fóló, ülumére qla siré kotapó,” yalepó.

Mastard kepaae dó faróló yale fo sale (Mat 13:31-35, Luk 13:18-19)

30 Téró, atimapaae kale fo kaae momó duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala diaaq kisipa yópóló, yalo noa ala suróló yó melaaloé? Me noa fo salepaae dó faróló yaaloé? **31-32** Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole alata, mastard ni ke kaaepó. Ti mastard ni keta, mo sawa belekqamaletei, haemó bilitepa huturaalu, ti kutómó mepaae yó mole qla fea teteróló, tetejrape folo fua dapó. Atéró, doasi téi fale sirimó barape daaneta dapó,” yalepó.

³³ Yesuné so whipaae fo yó móituraalu, atei kaae fo salenétóró dekéró yó mótu betalepó. Téturaalu, atima so whjné wosóló kisipa yaaitere sýtóró yó melaté fu betalepó. ³⁴ Ama fo yó matere dokó hale mo so whipaaeta, ti fo sale fonémaaté yó mótsua yalepó. Téyaletei, ama yó matere whjrape atimasisi bituraalu, ti ama yó matere forape fea bete tokóló yó mótsua yalepó.

*Yesuné wéi asya béräle fo
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)*

³⁵ Atétu beteró, be dikiteretamo ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Dä nukutamo uté té faalopa fiépe,” yalepó.

³⁶ Ai so whj atima wéi fókumó betó mupatei taaróló, Yesu ą nukumó hale betepa, ama yó matere whjrape atima maaté felepó. Atéró fupa, mepaae nukurapekélé, atima fea betamó felepó.

³⁷ Téró ai wéi tuämó fu betalemó, doakale besé tikiró wéi asyatamo hapale sókó wouraalu, wéi nuku dolopaae bosene dorowóló, kale nuku mo felekemó buó deyaai yalepó. ³⁸ Até depatei, Yesu ą nuku sisöratere salemó toró mulóló noke fipa, ama yó matere whjrapené ą turukúróló duraalu, “Yó matere whj-ó, dä wéiné mió mo felekemó sóró i aluratapa, naao dä kólenié?” yalepó.

³⁹ Atétepa, Yesu ą turukó holóló, kale wéi asyaró besé tikitamo foné sóró duraalu, “Ai whaaau yóló hoteretei taaróló, býóló dono fae,” yalepó. Téyalemó, kale wéi asyaró besé tikitamo tukóló býóló dono felepó.

⁴⁰ Ai fo yóló, ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Diä noatepa wiýóló diri furu furu dute? Diä tué tiki tiróló bitini airapó,” yalepó.

⁴¹ Ai fo deremó, winé sukóló atimasisitei duraalu, “Haió! ą noa whjné déropó. Kale wéi asyaró besé tikitamonékélé, ama dere fo wosóló, ą aqmó sukóló bitupó,” yalepó.

5

*Dowi kepe betere whj wisirale fo
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)*

¹ Téró, atima ai wéi kela téyóló Kadarin whjrapené hae kwiamó sókó felepó.

² Atéró fóló, ą nuku taaróló hae taopaae taae felemó, betä dowi keperape tepeyóló betere whj, whj douratere tikimó biti Yesutamo hokolaayaai walepó. ³ Ai whj ą mo bemó bitini, whj dou tómó bitua yalepó. Atére whj mené mo képiné ó dirii *sein* képinékélé ą dokonénipó. ⁴ Take suka fea *sein* képiné ama hóró naasetamo dokumentua yalemó, ama fotokonétei hale turukó falatua yalepó. Atéreteiné whjnékélé ą tawóló dokóló béránénipó. ⁵ Ai whj ąta, sukatamokélé, dikitamokélé, be dëtere dokó fea whj dou tómó bituraalukélé, du sorokó mole tikimó bituraalukélé, doasi keteré yóló, amatei ama tiki kapo fosóné tikitua yalepó.

⁶ Atétu betere sekéné Yesu mo umó daapa ą sururu yóló wóló kelalemó, Yesu doa whjpa kilituraalu, ama hó aqmó buktiri teyáró bitj derepelepó. ⁷ Atéró bitu, fo fake yóló Yesupaae duraalu, “Yata, ó ą taoró teteró betere Tale Kótóné Naalemapa, naao ępaae noa alakó eraai waleé? Naao ę dele seróló susupu eraalomeipóló, Kótóné doi yóló dirii malo dumié?” yalepó. ⁸ Ai fo depa, Yesuné kale whipaae duraalu, “Dowi kepe-ó, ya ai whj tuämó beteretei taaróló sókó fae,” yalepó.

⁹ Ti fo fóló, Yesuné ąpaae woseturaalu, “Naao doi deé?” depa, ama tokó mótu duraalu, “Yalo doita Lisanipó. Dä mo hale ąla kaae i betó mole ape,” yalepó. ¹⁰ Atéró Yesupaae atima betere tiki taaróló fópóló hókonaqse fo momó du, momó du, du betalepó.

¹¹ Ai du sokore aqmó, hupurape mo hale ąla kaae kimimó daae molepó. ¹² Atépa, kale dowi keperapené Yesupaae duraalu, “Dä ai hupurape tuapaae bitj derepaai dapa, naao dä dotonaasepe,” yalepó. ¹³ Ti fo deremó, Yesuné atimapaae téyae, depa atima kale whj tuämó betaletei taaróló sorokó furaalu, hupurape tuapaae bitjita yalepó. Atétepa, kale hupurape atima botokó feletikimó, kulamó doropóló wéiné sorokó fóló, mo fea sisiraae felepó. Ai hupurape dokó sóró touróturaalu, 2,000-rópó.

¹⁴ Atétere ala kolóló, kale ai hupurape kaae tare whjrape atima botokó fóló, ipu

bemó betó mole whjiraperó doasi be huluamó betó mole whjirapetamopaae i ala yalepóló ene felepó. Tétepa, kale so whj atima doasi be hulua tuqmó noa alakó du bitu dérótóló, kelaai felepó. ¹⁵ Atéró, atima Yesu betere tikimó sókó wóló kelalemó, dowi keperape mo hale qla kaae tepeyóló betale whjitei kuti wisi deróló mo kisipa wisi mole whj kaae betepa kilitu, atima wiyalepó. ¹⁶ Téró, ai ala depa kelale so whjné mepaae wale so whjpaae i kale whj tuqmó betale dowi keperape hókonale alaró hupurapepaae erale alatamo fea yalepó. ¹⁷ Atei fo woseturaalu, so whjné Yesupaae, “Yá atima betere hae kwia taaróló fae,” yóló, setu betalepó.

¹⁸ Ai fo deremó, Yesu ą nukupaae bitj derepaaei depa, kale dowi kepe tepeyóló betale whjné Yesupaae, “Akélé yatamo fenére?” yóló wosalepó. ¹⁹ Tétepa, ai whj atamo faai waqsóró seséyóló duraalu, “Talené kólené sukutu yapaae erale ala naao hae aya, no nerapepaae yó melaaí fae,” yalepó. ²⁰ Ai fo depa, kale whj ą atéyale tiki taaróló, Dekapolis be huluara-pepaae fóló, Yesuné ąpaae erale ala so whj feapaae yó melalepó. Téyalemó, kale so whj mo feané ai dere fo woseturaalu, haió! yóló siratu betalepó.

Sukgle senaaleró betq kisi daale sotamo wisirale fo
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

²¹ Téró, Yesu ą nukumó kale wéi momó ipaae té wóló daapa, so whj mo dekéró ą beterepaae boperale wóló betó molepó. ²² Yesu ą atéró beteremó, Kótóné fo wosetere be kaae tare topo whj Jairus wóló Yesu kelalemó doasi whjpa kilitu, ą daale aqmó deraapisa fóló muluraalu, i fo yalepó. ²³ “Doa whj-ó, yálo senaale felekemó sukaai depa ę ya kélé walepa, kisi bete wisi yópóló, ama tikimó naao naase mulaasepóló mo miótóró dámó wusuró faalopó,” du betalepó.

²⁴ Ai fo depa, Yesu ą kale whjtamo wusuró fupa, so whj mo feané atimaamo busuró felepó. ²⁵ Atima atéró fu betepa, 12 ba fo tuqmó hepo daalu samea fu betere so betq walepó. ²⁶ Dokta

whjrape feané kale so wisiraai dapóló, fea ala fea yalemó wisini, atimané ai yale alané kale soné kisi betetei mo ti fake yalepó. Téturaalu, ama monikélé hale kemeralepó. ²⁷ Yesuné mepaae so whj wisiraté kutu beterapó dere fo kale soné wosóló, ą so whj kuamó buté buté wóló, Yesuné kuti salemó wolaayó salepó. ²⁸ Ti noatepae, kale soné ama tuéné Yesuné kutimó maaté wolaa depa, ama tiki tuqmó daale kisi bete wisiyaalopó kisipa mutu wolaayalepó. ²⁹ Atéró, wolaa deretamotóró kale so ą samea fu betatei tikturaalu tiki felétepa ama kisi bete mo ti kemeyalepó kisipa mualepó.

³⁰ Até yale tikimó, Yesuné ama fotokó sókó foleti kisiparu, ą so whj kua dolomótei fetée fóló duraalu, “Yálo kutimó né wolaa yaleé?” yalepó.

³¹ Tétepa, ama yó matere whjrapené ąpaae tokó mótu duraalu, “Mo turó so whjné ya ai betekini betekini du beterapa, ę né wolaa yaleé? fo-a, noatepa de?” yalepó. ³² Tétepa, Yesuné ą wolaayale whj kelaai kelené dokó du betalepó. ³³ Atétepa, kale soné ąpaae erale alamó tué muturaalu, ą witamo diri furu furu du bitu Yesu daale aqmó deraapisa fóló mulu, ama mo yale alatóró fea Yesupaae hakearóló yó melalepó. ³⁴ Tétepa Yesuné kale sopaae duraalu, “Ti senaale-ó, naao tué tiki tiró betale alané ya dele su betale kisi bete ai wisiyalepa, naao hosaa muni deóló dua fae,” yalepó.

³⁵ Kale sotamo ai fo du betepatei, Kótóné fo wosetere be kaae tare whj Jairus-né ama be whjrape wóló ąpaae duraalu, “Naao senaaleta mo ti sukailepa, ai yó matere whjpa naao me fo kae ini, ama teópóló taalae,” yalepó.

³⁶ Ti fo depa Yesuné atimané ai dere fo sisópaae eróló, kale fo wosetere be kaae tare whjpa duraalu, “Yá whalia yóló dei tué muni, tué tiki betq tirae,” yalepó.

³⁷ Mepaae whjrape atamo faaitapóló waqsóró seséyóló, Pita, Jems, ama noma Jon atima betq atamo faai dape salepó. ³⁸ Atima atéró fóló, kale fo wosetere be kaae tare whjné bemó sókó felemó, so whj mo hale qla kaae kale senaale bopé

tómó betó muluraalu, mo dekené suki moló yóo, mepaae so whij ti atima hosaa tuamó dekené sukuturaalu, wole kaape maaté dorowóo, mepaae so whij ti hale fo tiki whaa yóo, du betepa kelalepó.

³⁹ Atéró, Yesu ą be tuapaae fóló, aimó betó mole so whipaae duraalu, “Dią fo tiki whaaró wole-utamo noatepa du bitute? Ai senaaleta mo ti sukuni, kapala noke ai fire ape,” yalepó. ⁴⁰ Ama ai fo deremó, kale so whijné ą dō nalalepó. Tétepa, Yesuné mo so whij fea belapaae hókó faróló, ątamo wale whiraperó kale senaalené hamaró alimatamo betá kale senaale mole be dolopaae felepó. ⁴¹ Téró, Yesuné kale senaale naasemó tao sóró duraalu, “*Talita kum*” i fo feteyóló “Ti senaale-ó, yało yapaae dapa turukó holae,” yalepó.

⁴² Ai fo deretamotóró kale senaale turukó horóló kwęyalepó. Ai senaale ą betale ba fota, 12-rópó. Ai be dolomó ątamo daae mole so whijné atétere ala kilituraalu, hai-ó! yóló siratu betalepó. ⁴³ Atéró, Yesuné atimapaae i ala yalepóló mepaae so whipaae momókó deté kwęyaqse yóló fo mulóló, kale senaalemó qlakó melae yalepó.

6

Kótóné kóló whij ama bemó doi munire fo
(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Téró Yesu ą atéyale be taaróló, ama yó matere whirape atima ama turuku be huluapaae felepó. ² Atima atéró fóló bituraalu, kale sasa nóló beterópóló tukóló muló betere sukamó ą fo wosetere be dolopaae fóló, fo kaae sóró yó melalepó. Atéró yó melalemó, so whij feané ama yó matere fo wosóló sirayóló duraalu, “I whijné ama tué tiki dotoróę fóló du betere doasi kelemei alarape-a, momó salerópó?

³ Ti ąta whij me kae mei, kale Mariané naalema be teteré whij meié? Ama namarapeta, Jems, Joses, Saimon, Judas-sépi atima imó bitinié? Ama nemarapekélé, dątamo i betó mole ape,” yóló atimané ą hale mo whij nisiyóló dei tué muturaalu faletu betalepó.

⁴ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné ama kóló whij kae be huluapaae fupa ti ai so whijné ą dukiróló, ama doi sóró horótú beteretei, ama kekelé so whiró ama turuku be hulua so whitamoné ą dukiróló, ama doi mulatere ala dumipó,” yalepó. ⁵ Atéró ą ai bemó bituraalu, mepaae kelemei alarape erénitei, betą betą hepo daae mole so whij maaté ama naase mulóló, wisirótua yalepó. ⁶ Atéró, so whij feané ąpaae tué tiki tirénitere noatepa dérropó kisipa mualepó. Téró, felekemó tété tale be hulua dokó Yesuné kale fo wisi yó melaté fu betalepó.

Yesuné 12 whirape dotęyale fo
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

⁷ Ama sóró beteró betere 12 whirape ą beterepaae ape yóló, so whij tuamó betere dowi keperape doló hókonópóló, atima fotokó bulóló sóró beteralepó. ⁸ Atéyale kılıpaae atima tamo tamo yóló doton-aairaalu, etei ma fo yalepó. “Dią furaalu mepaae nokole qlakélé, monikélé to dolomó bulóló faqse. ⁹ Tétu, bukaaire kutikélé me dekaaporóló sóró feni, holeke be betą horóló, dotó tiki tawóló fae.

¹⁰ Dią me be huluamó sókó furaalu, betą whijné bemó fitepa, ti ai bemótóró bitiré fóló, me bepaae furaalu, ai be taalae.

¹¹ Kale dere kaae, dią me be huluamó sókó félalemó, dią wisiyóló dape seni yóo, diaaq dere fokélé woseni yóo depa, dią faairaalu i ala yae. Ai be hulua so whij diaaq atimapaae wisi ala eraai yalemó, atimanétei hótepa taaróló felepóló kisipa yópóló, diaaq holeke bemó dakere hae terepée deróló fae,” yalepó.

¹² Atima atéró fóló, kale fo wisi yó mótu duraalu, “Diaaq dowi ala taaróló tué tiki feteyóló betenérápóló,” yó melaté kutu betalepó. ¹³ Atima atéró kuturaalu, mepaae so whij tuamó betere dowi keperape doló hókonótua yóo, mepaae kisi dalóló mole so whij wel wéi dilóló wisirótua yóo, yalepó.

Jon depa tikale fo
(Mat 14:1-12, Luk 3:19-20, 9:7-9)

¹⁴ Yesuné erótua betere kelemei ala so whij feané kolóló duraalu, “Aita, wéi

tópuratere whjikó Jon mo sukópóló daletei, momó kepaayóló beterapó. Atére fotokné ama mepaae doasi kelemei alarape erótú beterapóló,” so whjné ama doi só kotere fo kale topo whj Herot-né wosalepó.

¹⁵ Atépa mepaae so whjné duraalu, “Ata Ilaija kepaayóló beterapó,” depa, mepaae so whjnémó duraalu, “Ata, Kótóné kóló whjkó du yalepó,” du betalepó.

¹⁶ Atéró kulu kulu só kotere fo topo whj Herot-né wosóló duraalu, “Ai whjta me kae mei, yalo depa tukóló dale whj Jon momó kepaatu yalepó,” yalepó.

¹⁷⁻²⁰ Ai alata hale ini, Filip-né so Herodias noma Herot-né tokóló dokalepó. Atéteremó, Jon-né kale topo whj Herotpaae, “Naaō noné sotei tokóló dokotere ala fo mulapó,” yalemótei, Herot-né ama diki tare whjrapepaae Jon dapesó fóló, dirii képiné dokóló, “*Dipula beterae*,” yalepó. Atéteremó, kale so Herodias a doasi fopaae buturaalu, Jon daaitere tū kikitu betalepó. Téyaletei, Herot-né Jon a mo donoi alamaaté yó tapa, Kótóné mo kae beteró betere whj wisipóló kisipa mutu, ama somané yaai dere ala sesýalepó. Ti noatepae, Herot-né Jon-né du betere fo ekélé yóló wosetu betaletei, ai foné bete ama kisipa seni, kóló kóló yalepó.

²¹ Téró, Herodias-né Jon daaire tū keketé fóló, nalo ti etei kaae tū kelalepó. Herot a deale be dē wapa, ama sóró beteró betere doasi whjrapemókélé, ama diki tare whjrapené topo whjrapemókélé, Kaleli haemó betó mole doi mole whj disirapemókélé, mo doasi ola deralepó.

²² Atima atéró ola deyóló nuku betalemó, kale so Herodias-né senaalema sókó wóló, kjiliyaleteiné Herot-ró ama ola naai wóló betó mole so whjtamо doasi hékeserótú betalepó. Atéteremó a hékeseturaalu, kale topo whjné kale so seimalepaae duraalu, “Yá noa ólakó saai tué mute? Naaō saai tué mutere ola yalo melaalopa, épaae yae,” yalepó. ²³ Atéró, Herot-né kale so seimaletamо mo dirii fo yóló mulótú duraalu, “Yalo téteróló kaae tare haekélé tuámó tekeyóló, ó mepaae ola ola kwiapaae yá

saai tué mutepa, yalo yá melaalopó,” yalepó.

²⁴ Ai fo depa kale so seimale a fóló, hamapaae woseturaalu, “Emó noa ólakó melópóló ápaae yaróe?” depa, hamané duraalu, “Kale wéi tópuratere whj Jon depa tukóló, ama topo du betá álae yae,” yalepó.

²⁵ Ti fo depa, kale senaale hamané dere fo wosóló, a kale doasi topo whj Herot beterepaae fóló duraalu, “Kale wéi tópuratere whj Jon-né topo mo miótóróti tukóló, nuku tómó beleróló álae,” yalepó.

²⁶ Kale senaalené ai fo deremó, Herot a fomo duraalu, kutiri humula yalepó. Téyaletei, ama ola naai wóló bétó mole so whj feané keletómó, ama yóló mulale dirii fo tикиnepa, téyaolopó yalepó.

²⁷⁻²⁸ Atéró, Herot-né hapale tétitóró kale whj du betere whjrapaae duraalu, “Yá *dipula* bepaae fóló, Jon depa tukóló ama topo du sóró ape,” yóló doteyalepó. Tétepa kale whj fóló, Jon depa tukóló topo nuku tómó beleróló sóró wóló, kale so seimalepaae mulatepa, amamo hamapaae male felepó. ²⁹ Jon atéró depa tikalepó dere fo woseturaalu, ama yó matere whjrapé wóló, ama tupuló tiki betá sóró whj bulatere kane dolomó douralepó.

Yesuné 5,000 whj ola melale fo

(Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Jon 6:1-13)

³⁰ Téró Yesuné doteyale, *aposel* whjrapé atima a beterepaae fesaae wóló Yesu boperóló daalu, atimané yó male foró yale alatamo ápaae yalepó. ³¹ Atéró yó mótu betepa, so whj mo fea fua wua du bituraalu atima ola naaire tékélé munipa, Yesuné atimapaae duraalu, “Dá i betere tiki taaróló, so whj bitinire tikipaae sá nóló bitj faalopa ape,” yalepó.

³² Atéró, atimasisi so whj bitinire tikipaae betaai wéi nukumó felepó.

³³ Téyalemó so whj feané atima foleti kolóló, atimatamo hokolaa yaairaalu, Yesusépi faai dere tikipaae hae tumó so whj atimapí hapale sókó fóló betó molepó.

³⁴ Atéró, Yesusépi atima nuku taaróló, haepaae taae doropóló kelalemó, so whj mo hale ola kaae wóló betó molepó. Ai

so whjita kaae tare whj meiyóló, atima koleaané betó mole *sipsip* hupurape kaae betepa kilitu, Yesuné atima kolené sukalepó. Téturaalu, Yesuné atimapaae bete mole forape fea yó melaai kaae salepó.

³⁵ Atéró yó melaté fu betepatei, be mo ti dikiyalepó. Atétepa, ama yó matere whjrape ą daalepaae wóló duraalu, “Doai so whj-a, whikélé bitinire tikimó betepatei, be ai díki yale ape. ³⁶ Térapa, ti felekemó t̄ mole beraperó ipu berapetamopaae əlakó atimanétei dupuyóló naleta yópóló, dotęaasepe,” yalepó.

³⁷ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Atimané naaire əla diaaqtei melae,” depa, atimané əpaae duraalu, “Atima naaire əla 200 *denarias moniné* súmó dupunére?” yalepó.

³⁸ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Ti wisirapa, *bred* o bulakó meteró muléró kèle fae,” yalepó. Ai fo depa, atimané kèle fóló əpaae duraalu, “*Bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló betə mulapó,” yalepó.

³⁹ Atépa ama atimapaae duraalu, “Bukóló kae kae beterae,” yalepó. ⁴⁰ Ai fo depa, ama yó matere whjrapené kale so whjrape dosayóló, 100 whjrape betapaae yóló kae beteróo, mepaae 50 whjrape betapaae yóló, kae beteróo, yalepó.

⁴¹ Atéró beteróló, kale *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló, taru hepen-paae kese horóló momaturaalu, Talepaae mo kée yóló kemetepa, kolokóralu yóló, ama yó matere whjrapepaae melalepó. Tétepa atimanémo mo so whjmó əliralepó.

⁴² Atéró, ai əla atima mepaae so whj həsökó dini, mo fea súmó nalepó. ⁴³ Atéró nóló muni fele *bred* oró ya bukitamo ama yó matepa, wosetere whjrapené siré kweyóló, 12 yorape deyóló fəanalepó.

⁴⁴ Soraperó naale senaletamo dosqani, ai əla nale whjrape maaté dosayóló touróturaalu, 5,000 whjrapepó.

Yesu wéi tómó daaté fele fo
(Mat 14:22-33, Jon 6:16-21)

⁴⁵ Atétu beteró, mo ai fapotóróti Yesu ą ai touró betere so whjpi fópóló kaae taru, ama yó matere whjrape atimapi wéi nuku sóró Betsaida bepaae fópóló, dotonalepó. ⁴⁶ Atéró, nalo Yesu ą ama wotoró bituraalu, so whjpaae kole-ó yóló fópóló dotonóló, ą du sorokó mole aopaae moma yaairaalu felepó.

⁴⁷ Atéró be dikité dorowaletamo, Yesuné ama yó matere whjrape atima nukutamo wéi kulu tuqmó fu betepa, ą ama wotoró wéi fókumó beterepó. ⁴⁸ Atéró bituraalu kelalemó, ama yó matere whjrape atima nuku bisiki fotokoyóló ịtu betepa kelalepó. Ti noatepae, atima faai fole tikiró besé tiki wouraalu, fotokoné bisiki t̄tēpa, mo fotokoyóló ịtu betalepó. Atétu betepa, be mo dęyai du beteretamo Yesu ą atima dekeróló faai, wéi tómó daaté walepó. ⁴⁹ A wéi tómó atéró daaté waletei atima feané kolóló, kepe wale nisiyóló wituraalu atima keteré yalepó. ⁵⁰ Até deretamo Yesu sókó wóló atimapaae duraalu, “Ita əpa, wiyaqose. Diaaq hosaa diriyóló dua betae,” yalepó.

⁵¹ Yesu atéró wéi tómó daaté wóló, nuku tuapaae taae holalemó, kale wou betale besé tiki tikalepó. Atétere ala kolóló, kale whjrape atima siratu betalepó. ⁵² Atéró əla kolokó daalu yóló nale bete atima wisiyóló kisipa muni, atimané tué tiki hapóló ipakalepó.

⁵³ Atéró, atima wéi t̄ Kenesaret haeró fóló, kale nuku ai dulalepó. ⁵⁴ Atima atéró, nuku dulóló haepaae taae feletamotóró so whj mo feané Yesu kilitu, ą Yesupóló kisipa yalepó. ⁵⁵ Atéró, Yesu kelale so whj mo hapale fóló, ai hae kwiamó t̄ mole be hulua feamó hepo daróló betó mole so whj beleyóló, Yesuné wisirópóló, ą kotere tiki dokosó fua yalepó. ⁵⁶ Atéró Yesu ą sawa be huluarapepaaekél, doasi be huluarapepaaekél, ipu berapepaaekél, kotopa so whjné ai ala deté kutu betalepó. Atéturaalu, mepaae ai be hulamó hepo dalóló betó mole so whj əla dupuneta dere tikimó beteräleta yalepó. Atéró betó mulu, Yesupaae woseturaalu, “Naao kuti salemó maaté dənē wolaa yó su yaaitapóló,” dotopoi fo du betalepó.

Atéró, Yesuné kuti salemó maaté wolaa yale so whj fea wisitua yalepó.

7

Bólu inipatei fokotere fo (Mat 15:1-20)

¹ Atéró, kale mepaae Farisi whjraperó Moses-né yóló muló betere fo yó melatere whjrakepó mepaae whjrapetamo atima Jerusalem be taaróló, Yesu beterepaae wóló ą bopéróló betó molepó. ² Atima atéró wóló betó mulu, Yesuné yó matere whjrape atima naase fokoni, qla nuku betepa kelalepó. Atétepa, kale whjrapené duraalu, “Dá qla naai naase fokutu dere kaae atimakélé fokotere noatepa dérópó,” du betalepó. ³ Ti noatepae, kale Farisi whjraperó Judia whjrapetamo atima alimarapené mara mole ala sya furaalu, naase bólú epa, ó bólú inipatei naase fokonitepa, ti atima qla naalomeipó. ⁴ Atéturaalu, atima qla dupuneta dere tikipaae fi wóló, atimané tiki bólú inipakélé wéi tópunipa, ti atima qla nukua dumipó. Téturaalu, atimané alimarapené kae kae mara mole alarapekélé hotowa yóló sya fu dere kaae, atimané qla detere wutirape ó wéi nokole wutirapekélé fea fokóló nukua dapó.

⁵ Atéreteiné kale Farisi whjraperó Moses-né asére fo yó matepa whjrapetamona Yesupaae duraalu, “Naaó yó matere whjrapené djané ayarapené mara mole ala sya fóló, atimané naase fokonipatei qla nukua dere-a, noatepa de?” yalepó.

⁶ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Kótóné ama kóló whj Aisaiáné diaq tó tикиné sikjlire whjrapemó tué muturaalu, i fo mo donotóró aséyóló muló beterapó.

‘I so whj atimané hosaa tuamó ę sóró beterénutei, hale kólóné maaté yalo doi hale sóró horótú beterapó.

⁷ Atimané yó mótu betere fota, bete munipatei mo whjné kisipané kekeme nóló i ala yae ó yaqse du beterapó.

Atima ę aqmó bitinirutei, hale foné maaté Tale-ó du beterapó,’ erapó.

⁸ Ti diaaq ayarapené mara mole alatóró hale sya fu bituraalu, Kótóné yae yóló

muló betere fo eréni, taaló ai betere ape,” yalepó.

⁹ Téró ama atimapaae duraalu, “Kótóné yae yóló muló betere fo sisópaae eróló, diaq né ayarapené mara mole ala wisirapóló ai sya fu betere ape. ¹⁰ Ti noatepae, Moses-né i fo aséyóló muló beterapó.

‘Naaó ayaró haetamo aqmó sukóló bituraalu, atimaamoné doi hale sóró horótú betae,’ erapó. Me fo i ape. ‘Mepaae whjné ama hamaró alimatamo tekeratere fo depa, atétere whj mo ti sukópóló dae.’ fo aséyóló muló beterapó.

¹¹ Ai fo epatei, diaaq i fo du beterapó. ‘Mepaae whjné ama hamaró alimatamopaae duraalu, “Yalo mole qla qla diaamo tao sóró móluqtei, Kótópaae melaleteiné diaamo werapó. Yalo mole qla feata, Koropani, ai fo feteyóló Kótó melale qlapóló mo so whjné supa, ti fo mulapó,” dua dapó. ¹² Kale mepaae whjné ama hamaró alimatamo tao saairetei diaaq atétere alané sesétu beterapó. ¹³ Ti diaq, diaaq ayarapené mo deté wale mara mole ala sya furaalu, Kótóné fo hale qla kaae aqrótú beterapó. Take ai ala deté wale kaae, mió diaaqkélé atei kaae alarape hóko ai du betere ape,” yalepó.

¹⁴ Téró, Yesuné kale mo so whj ą beterepaae momó ape yóló duraalu, “Diaq feané yalo i dere fo mo diriyóló wosóló tué muae. ¹⁵ Mo nokole qla whjné tiki tuapaae durupuraalu whj dorótimpó. Téni, whjné tiki tuamó kaayóló sókó wale alané betä whj doratapó,” yalepó. ¹⁶ (-)

¹⁷ Atéró, Yesu ą ai so whj betepa taaróló, fóló bemó beteremó, ama yó matere whjrape ą beterepaae wóló, ama kale yale fo sale fo noa betené yalerópoló ąpaae wosalepó. ¹⁸ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Diaqkélé, diaaq kisipa tiki hapólú eruraalu, yalo ai yale fo bete tuéni airapó. Mo nokole qla whjné tiki tuapaae doropóló whj doréni deretei, diaq kisipanié? ¹⁹ Ti mo nokole qlata, whjné hosaa tuapaae sókó fumitei, depepaae doropóló, di alée fulapó,” yalepó. Yesuné ai fo ereteiné nokole qla fea naaitepa fo munipa, nae erapó.

²⁰ Ai fo tómó olekeyóló atimapaae duraalu, “Whjné tiki tuámó kaayóló belapaae sókó wale alané betä whj doratapó. ²¹⁻²³ Ti whjné hosaa tuámó kaayóló wale alarape i ape. Dei tué mutere alakélé, aqni kae kae hóko nópu nokole alakélé, mené qla olémi sere alakélé, whj dele alakélé, nópu nokole alakélé, fea qlamó ekéle dere alakélé, me whitamo dei tué mutere alakélé, kapala dilikitere alakélé, mo enénire dowi alakélé, mené qla senée yóló dei tué mutere alakélé, me whj eratere fokélé, seké whjpóló bopé faketere alakélé, wisi tué muniru, sonaalei hóko du betere dowi alakélé, ai dosayale alarape fea whj tuámó kaayóló wouraalu, whj dorótua dapó,” yalepó.

*Juda meire soné kisipa tiki tirale fo
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Téró Yesu ą ai be taaróló, doasi Tair be hulua bopéróló té mole berapepaae felepó. Atéró, ą betä whjné be dolomó fóló betepa, mepaae whírapené ą kelaqsóró bope yaqse yaletei, ą kinóló betenénipó. ²⁵ A atéró beterapó dere fo betä dowi kepe tepeyóló betere senaale hamané wosóló, ą Yesu beterapaae hapale sókó walepó. Atéró, ą Yesu daale aqmó deraapisa fóló fió mualepó. ²⁶ Ata Juda fake mei, Krik so ą hamané Siria haemó tene be Fonisiamó dealepó. Ai so Yesu daale aqmó fió mulu duraalu, “Yalo senaale tuámó betere dowi kepe naao hókonaasepe,” du betalepó.

²⁷ Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Folosóró naale senaalené nokole qla atimapí nópóló melae. Ti noatepae, atima súmó nénipatei, yuwirape nópóló matere ala dorapó,” yalepó.

²⁸ Ti fo depa, kale soné ąpaae tokó mótu duraalu, “Tale-ó, aita mo deretei, kale keteirapené qla ni fake tómó beleróló nokole folope sorokótá deretei haqrapenékélé nukua dapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naao ai dere foné naao senaale tuámó betere dowi kepe sókó felepa, dua fae,” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, kale so ą ama bepaae sókó fóló senaalema kelalemó, ama tiki tuámó

betere dowi kepe sókó fóló, beseké tómó ą feléyóló fió molepó.

Kolóró wosélitamo kjne whj wisirale fo

³¹ Atéró Yesu ą ai Tair hae kwia taaróló, Saidon hae kwia tuámó téyóló fóló, Kaleli wéi fókumó té mole be Dekapolis hae kwiamó sókó felepó. ³² Yesu atéró sókó fóló beteremó, betä woséli kiyóló fokélé alure whj Yesuné wolaa yópóló, atimané dapesó wóló beteralepó.

³³ Atéró betepa, kale so whj daae mole tiki taaróló, Yesuné dëpaae dapesó fóló daalu, ama naase dou tamo kale whjné woséli dolopaae kesekée faróló sókó salepó. Atéró, ama naase doumó fesşa fę eróló, kale whjné hapemó wolaayalepó. ³⁴ Atéró, Yesu ą hepen-paae kese horóló fomo sókó faróló duraalu, “Eapeta” i fo feteyóló, “Kineti tukwé fae,” yalepó. ³⁵ Ai fo deremó, kale whjné kjne woséli tukwé fóo, ama kólókélé tukwé fóo duraalu, fo du betere whj kaae, fo kaae sóró yalepó.

³⁶ Atéró, Yesuné atimapaae erale alarape mepaae whjpaae, “Yaqse,” yóló fo mulaletei, Yesuné yale ala so whj feapaae deté kwéyóló fakeralepó. ³⁷ So whj feané atétere fo wosetu, sirayóló duraalu, “I whjné du betere ala feata, mo kokoi ala alamaaté erótua dapó. Woséli kjne whjtei tukwé faloo, kóló nomone whjkélé fo yóo, dapó,” du betalepó.

8

*Yesuné 4,000 whj qla male fo
(Mat 15:32-39)*

¹⁻² Atéró kale yale kaae, mepaae so whj mo dekéró ą beterapaae tourale wóló betó molepó. Atéró betó mole so whj atima naaire qla meipa, ama yó matere whírapepaae ape yóló duraalu, “I so whj sore sukamó ętamo bituraalu, qlakélé neni, hale betaleteiné atima ę mo doasi kólené sukutapó. ³ Ti atima mepaae so whjta, saletómó waleteiné wote siri hale fópóló dotonatepa, tü tuámó wotené sisiraae faqsóró dapó,” yalepó.

⁴ Ti fo depa, ama yó matere whírapené ąpaae duraalu, “Aita mo deretei, so

whjékélé meitikimó atimané naaire qla-a, momó mupa melaaloé?” yalepó.

⁵ Ai fo depa, Yesuné atimapaae wose-turaalu, “Ti dijané bred o bulakó meteró mule?” depa, atimané ąpaae duraalu, “Wéikeró o bularape betə mulapó,” yalepó.

⁶ Tétepa, Yesuné ai betó mole so whj fea hae tikimó betaе yóló, kale bred o bularape ama sóró taru, Talepaae mo kée yóló, momayalepó. Atéró momayóló kemetepa, Yesuné kolokó daalu yóló, ama yó matere whjrapepaae melae depa, atimanémo, kale so whjmó ąliróló melaté kwęyalepó. ⁷ Téró, ama yó matere whjrape atimané toróti mole ya belekqatikikélé melatepa, Talepaae mo kée yóló, atimapaae duraalu, “I yarapekélé nótóló, melaté kwęyæ,” yalepó. ⁸ Atéró, atima nóló súturaalu buki muni feletei, ama yó matere whjrapené daseté kwęyóló, wéikeró yorape fąanalepó. ⁹ Atima ai qla nale whjrape dokó sóró touróturaalu, felekemó 4,000-whjrapepó. ¹⁰ Atéró kemetepa, ai betó mole so whj fópóló dotęyóló, Yesu ą ama yó matere whjrape atima Dalmanuta hae kwiapaae nukutamo felepó.

¹¹ Atima atéró fóló betepa, mepaae Farisi whjrape Yesu beterepaae wóló, ąpaae kae kae wosetere fo du betalepó. Aita, ą kqae kolóló sú suraalu, naao hepen bemó mole kelemei alakó damaletamo kelaai dapa, eranénié? du betalepó. ¹² Atéteremó, Yesu ą fomo sókó faróló atimapaae duraalu, “Dią mió i alimó betere so whjné me kelemei alakó kelaipa erae du betere-a, noatepa de? Talené diąpaae kelemei ala me kae eraalo meipóló yalo diąpaae mo i dere ape,” yalepó. ¹³ Ai fo du beteró kemetepa, kale so whj betó mupatei taaróló, atima nukutamo wéi fóku utéró momó tē felepó.

Yist-paae dó faróló yale fo (Mat 16:5-12)

¹⁴ Atima atéró furaalu, mepaae qla uté téro mupatei kęóró bred o bula betə maaté atima nukumó mupa kelalepó. ¹⁵ Téró, Yesuné ama yó matere

whjrape kisipa mulóló ma duraalu, “Kale Farisi whjaperó Herot-tamoné bred o tópuratere qla yist-ta mo doropa, wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

¹⁶ Ai fo deremó, ama yó matere whjrape atimasisitei duraalu, “I dere fota, djané kale bred o bularape kęyó yóló weimó ai dere ape,” yalepó.

¹⁷ Atimasisitei atéró kelaarótú betere fo Yesuné ama tué yóló atimapaae duraalu, “Bred o meipóló, diąsisitei noatepa fo tiki kelaarótú bitu de? Diaaq tué tiki hapóluraalu, ai yale alarape dijané kilitu bitutei, diaaq tuéni airapó. ¹⁸ Diaaq kelenékélé mo koloo, wosélinékélé mo wosóo yaletei, yalo erale alarape diaaq kisipani, ai keterélirapó. ¹⁹ Yalo aporó bred o bula kolokó daalu yóló 5,000-whjrape atima nalemó sútepa, buki daseté kwęyóló meteró yorape deyaleé?” depa, atimané duraalu, “12 yorape deyóló fąanalepó,” yalepó.

²⁰ “Yalo me 4,000 whjrapemó, wéikeró bred o bularape kolokó daalu yóló melóló, atima nalemó sútepa, buki daseté kwęyóló meteró yorape deyaleé?” depa, “Wéikeró yorape fąanalepó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ti ai yale alarape fea diaaq kolólótei, bete diriyóló tué muni airapó,” yalepó.

Betsaida bemó kele dilikire whj wisirale fo

²² Atétu beteró, atima Betsaida bemó sókó walemó, mepaae whjrapené betə kele dilikire whj Yesupaae ą wolaa yae yaaираalu dapesó walepó. ²³ Atéró wapa, ai be hulua taaróló, dępaae Yesuné kale kele dilikire whj naasemó tawóló felepó. Atéró fóló, kale whjné kelemó fesą apuróló, Yesuné ama tikimó naase mulóló duraalu, “Mió naao kelené me qlakó wisiyóló kelete?” yalepó.

²⁴ Ai fo depa, kale sekéné ama kele fisqae faróló duraalu, “Whjrape kotereteita, ni kaae tokóló só kotapó,” yalepó.

²⁵ Ti fo depa, kale dere kaae momó Yesuné naasené kale whjné kelemó wolaayalemó, ama kele mo ti wisituraalu, qla qla diriyóló kelalepó. ²⁶ Atéró, Yesuné

kale whị ą ama bepaae fópóló dotonótú duraalu, “Yä doasi be huluapaae feni, mo naao bepaaetóró fae,” yalepó.

*Pitané yäta Kerisopó yale fo
(Mat 16:13-20, Luk 9:18-21)*

²⁷ Atéró, Yesu ą ama yó matere whírapetamo ai be taaróló Sesaria-Filipai be hulua bopéróló té mole be hularape tuámó fu bitu atimapaae woseturaalu, “Mo so whjné ę-a, depó du bitute?” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Mepaae so whjnéta, ya kale węi tópuratere whị Jon-pó. Mepaae so whjné duraalu, yäta Elaijapó, mepaae so whjné duraalu, yäta, Kótóné ama kóló whjpó du beterapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Diaaq tuéné-a, ę depó du bitu de?” depa, Pitané ąpaae tokó mótu duraalu, “Yäta, so whị fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whị Kerisopó,” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Eta, Kerisopóló, mepaae so whjpaae momókó bope yaqse,” yalepó.

*Yesuné ą sukqalopó yale fo
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)*

³¹ Ai fo yóló, Yesuné ąpaae eraaire ala atimapaae kaae sóró yó mótu duraalu, “Whjné Naalema kae kae seketi ala mo saalopó. Mepaae whị disirapenékélé, kale mo so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whírapenékélé, Moses-né asere fo yó matere whírapenékélé ęta Whjné Naalema meipóló, mo ti só deraalopó. Atétepá, mepaae whírapené ą mo ti daalotei, be dę sore kemetepa, ti ą momó kepaayóló betaalo ai ape,” yalepó. ³² Yesu ąpaae eraaire ala amatei hakearóló depa, Pitané ą tu dępaae dapesó fóló, atei fo ekesé yóló, foné salepó.

³³ Ti fo depatei, Yesu ą ama yó matere whírapa beterepaae fetée anóló Pita foné sóró duraalu, “Satan-ó, ya yälo sisópaae fae. Naao ai mole tuëta, ti Kótóné yaaire alamó kisipa muni, mo whjné yaaire ala maaté kisipa mutu ai dere ape,” yalepó.

³⁴ Atéró, ama yó matere whírapero ai betó mole so whị featamopaae ą

beterepaae ape yóló duraalu, “Dią mepaae so whjtamo ę sya waai kisipa mutupa, ti naao yaaire ala taaróló, sisópaae mulóló, ya sukaire filipaa ni naaotei beleyóló ę sya ape. ³⁵ Whị me dené ama betere bete me ala yaqsöröpóló, amatei wisiyóló kaae tapa, ti atétere whị ą ama betere betetamo turó aluyaalo ai ape. Téretei, whị me de yälo ala eróturaalu, i kale fo wisi erótü betere tuámó ama betere bete kemeratepa, ti ai whjné betere bete aluni, mo ti muó tawaalo ai ape. ³⁶ Mepaae whị de i haemó muó mole wisi wisi ąla dekéró betapaae du betere tuámó, ama betere bete mo ti alutepa, ti ai wisirapóló kisipa mute? Mo meipó. ³⁷ Ama betere bete alutepa, momó saairaaalu, noa qlatamo dupu yaaloé? ³⁸ Mió i alimó dowi alaró nöpu nokole alatamo du betere tuámó me whjné duraalu, ‘Yäta, Yesu tuéru, ama ala erótü betere whjé?’ yóló wosetepa ą witu halemó, ai whjró ama fotamo ą tuénipó depa, ąpaae i fo yaalo ai ape. Kale Whjné Naalema Alimané doasi doi mole dę wisinaaleró ama mo kae betere enselrapetamo wale sukamó folosóró halemó ą tuénipó yale whjpaae, Whjné Naalemanékélé ai whị ą tuénipó yaalo ai ape,” yalepó.

9

*Yesu kae tiki daane wale fo
(Mat 17:1-13, Luk 9:28-36)*

¹ Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Yälo diapaae mo i dere ape. Dią mió i betó mole so whị mepaae sukuni hale betepatei, Kótóné ama teteróló betere aqmó mole ala mo doasi fotokötamo wapa kelaalopó,” yalepó.

² Atéró apomiró be dę kemetepa, Yesuné Pita, Jems, Jon-sépi atima dape sóró doasi sokore hasi fosópaae holalepó. Atéró horóló beteremó, atimané kele tómótei, Yesuné ama daale tiki taaróló, kae tiki daane walepó. ³ Atéturaalu, ama deró betere kutikélé, mo yako kaae dę tekée fi deró betepa kelalepó. I haemó betó mole so whjné deró betere kuti dę kaae aler-aaai fokotepakélé, ai kutiné dę kaae alée fenénipó. ⁴ Téró aimó, atimané keletómó

kale Moses-ró Elaijatamokélé mo betere whjné tiki kaae daayóló sókó wóló, Yesutamo fo du betalepó.

⁵ Atétere ala kolóló, Pitané Yesupaae duraalu, “Yó matere whj-ó, dä fea etéró betämó beteretei mo wisirapó. Térapa, me ya betoo, me Moses betoo, me Ilaija betoo, yaaire furu be sore däne tñaaalopa, wisire?” yalepó. ⁶ Ai fota hale ini, atima wituraalu, yaaire fo ketetepa, hoko fotei erapó.

⁷ Atéró daae molemó, kitikiné atima husurále dorowóló, ai kitiki dolomótei fo fakeyóló duraalu, “Ita, yalo mo hosaa mole naalepa, ama dere fo mo wisiyóló wosae,” yalepó.

⁸ Ai fo deretamotóró atimané kele kele yalemó, kale whj tamo daani, Yesu ama wotoró daapa kelalepó.

⁹ Atétu beteró, atima ai hasi fosó taaróló durupu bitu, Yesuné atimapaae duraalu, “I yale alarape mepaae so whjpaae dijané mió folo hapale momókó yaqse. Kale Whjné Naalema ą dóló mo ti sukunaletei, momó kepaayóló fi tikimó ti yaasepóló, mió hapale bope yaqse,” yalepó. ¹⁰ Ama ai yale fo wosóló, atimané mepaae whjpaae ini, atimasisitei këlaaróló duraalu, “Mo ti doló sukunóló momó kepaayóló betaalopó dere fo-a, noa fo betené yaleropó,” du betalepó.

¹¹ Atéró, atimané ąpaae woseturaalu, “Kale Moses-né asere fo yó matere whjrapené Tale waai teópatei, Elaijapi waalopó du betere-a, noa fo betené du bitute?” yalepó.

¹² Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Ti mo dapó. Elaijapi wóló, ąla ąla fea ama momó donoróló mu-laalopó. Téretei, Kótóné fo asere tuamó i fo erapó. Whjné Naalema, ą mo doasi dele su betepa, atimané ą faleyóló só de-raalopó ere fo-a, metéli yaaireteimó ere?

¹³ Téretei, yalo diąpaae mo i dere ape. Ilaija ąta, mo walepó. Tétepa mepaae so whjné kale yóló muló betere fo mo dokonóturaalu, atimané ąpaae mo eranée yale alarape fea motóróti ai erale ape,” yalepó.

Dowi kepe betere naale wisirale fo (Mat 17:14-21, Luk 9:37-43)

¹⁴ Téró Yesu ątamo fele whjrape fe-saae walemó, mepaae beteróló fele yó matere whjrape mo so whjné bopéróló daae mupa kelalepó. Aita hale mei, ai whjrapero Moses-né asere fo yó matere whjrapetamo foné u só derótú, i só derótú du betepa, kaae tawóló daae molepó.

¹⁵ Atétu beteremó, Yesu sókó wapa kilitu, so whj feané doasi sirayóló, ątamo hokola la yóló kgleó yaaialu felepó.

¹⁶ Téró, Yesuné ama yó matere whjrapaee woseturaalu, “Noa fo betemó dią fo tokótamo du bitu de?” yalepó.

¹⁷ Ai fo du betepa, ai wóló daae mole so whj kuamó betə whjné duraalu, “Yó matere whj-ó, yalo naale dowi kepe bituraalu, ama kóló nomunu fo initeretei naao wisiraasepóló, yapaae dapesó walepó.

¹⁸ Ti noatepae, dowi kepené haepaae taae deróló haeratepa, ama sereke hatua yósóró kglómó dako sókó wua dapó. Téturaalu, ama hó naase, tikikélé fea sosoro falótua depa, naao yó matere whjrapaee hókonaasepé yalemó, atimané hókonaaitere sunipó,” yalepó.

¹⁹ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Mió i alimó tué tiki tiréni hoko betó mole so whjrape-ó, dią tué tiki tirópóló meteró sukamó ę diątamó betaaloé? Di-aaq hapólure kisipa taaróló, wisi kisipa sòpóló ę diątamó meteró sukamó betaaloé? Térpa, ai naale ępaae dapesó ape,” yalepó.

²⁰ Ai fo depa kale naale ą beterepaae dapesó walemó, dowi kepené Yesu kilituraalu, téti kale naale mo fotokqiné tao sóró feseróló haeratepa biliraté feletikimó, kglómó dako sókó walepó.

²¹ Atétere ala kolóló, Yesuné kale naalené alimapaae woseturaalu, “Naao naale ai ala du betepa, ba fo meteró kemeyaleé?” depa alimané duraalu, “Mo ketemó kaae sóró deté waletei, miókélé hale ai yó tare ape. ²² Yalo naale doló sukunaairaalu, ai dowi kepené sipaaekélé ó węipaaekélé, tao sóró taae falatua yalepó. Térpa, naao dámó kqleturaalu

súmó tao senépa ti tao saasepólópó,” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao ępaae súmó tao saaloé? dere-a, mepaae whj dené Talepaae tué tiki tiratepa, ti ai whjpaae fea ala fea Talené ama súmó eranérápó,” yalepó.

²⁴ Ai fo depa kale naale alimané ama ere ala hakearóló duraalu, “Yalo tué tiki tiró betepatei doa meipa, me kwiapaae hálezkeretei naao ę tao saasepé,” yalepó.

²⁵ Yesu ą ai ala du beterepaae so whj fea sururu yóló wapa kolóló, dowi kepe foné sóró duraalu, “Whjné kólóró wosélitamo kinó betere dowi kepe-ó, ya ai whj tuámó beteretei, yalo i hókonatapa, momó kae bitj weni, mo ti fae,” yalepó.

²⁶ Yesuné ai fo deremó, kale naalené tiki tao sóró feseróló kale dowi kepe keterétamo sókó felepó. Atépa, kale naalené tiki mo sukj whj aópa, kolóló so whj feané duraalu, “A mo ti ai sukále ape,” du betalepó. ²⁷ Atépa, Yesuné kale naale naasemó tao salemó turukó horóló daane holalepó.

²⁸ Atétu beteró, nalo Yesu ą be dolopaae doropóló betepa, ama yó matere whjrape atimanalemaaté bitu ąpaae duraalu, “I dowi keperape dğné doló hókonatepa, sókó fenitere-a, noatepa dérópó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Moma dere alané betj atei kaae dowi keperape súmó hókonanérápó,” yalepó.

³⁰ Téró atima ai be taaróló, Kaleli hae tuámó teyóló felepó. Ti atéró feleteita, Yesuné ama yó matere whjrapaee maaté kale fo wisi yó melaii kisipa mutu, mo so whjné atima betere tiki tué yaqsóró yalepó. ³¹ Atima atéró fóló bitu, ama atimapaae duraalu, “Hále mo whjné kale Whjné Naalema dópóló, whj mené eleké deyaalopó. Atéró, mo ti dóló sukunaalotei, sore be dę kemetepa, ti ą momó kepaayóló betaalo ai ape,” du betalepó. ³² Ama atéró yale fo bete atima tuénitepa, noa betené yalerópóló, wosaaí yaletei, atima wituraalu, taaralepó.

*Doasi topo whj deé? yale fo
(Mat 18:1-5, Luk 9:46-48)*

³³ Téró, atima Kapeneam bepaae fóló, atima fiyaaire bemó bitu, ama yó matere whjrapaee woseturaalu, “Dią tuámó alale siré wou betale-a, noa fokó deté wou betaleé?” yalepó. ³⁴ Yesuné ai fo depa tumó wou bituraalu, topo whj-a de betere yóló atimasisi alale siré waleteiné haletu, Yesupaae tokó matere fokélé inipó.

³⁵ Téró Yesu ą bitj deyóló ama yó matere 12 whjrape ą beterepaae ape yóló duraalu, “Whj me detamo topo whj betaaí kisipa mutupa, ti belei aqyóló so whj feané kutó diratere whj betae,” yalepó.

³⁶ Atéró, ama betj naale belekäamale dape sóró atima tuámó daalóló, ama apuo taru duraalu, ³⁷ “Mepaae whj denétamo yalo doimó etei kaae naale mo wisiyóló dape supata, ti ętei mo wisiyóló dape sirapó. Atétere whjné ęmaaté dape sumitei, ę doteyale sekékélé dape sirapó,” yalepó.

Dątamo bóe dinitere whjta dğné be whjipó

(Luk 9:49-50)

³⁸ Téró, Jon-né Yesupaae duraalu, “Yó matere whj-ó, whj betané naao doimó dowi kepe hókutu betepa, ąta dątamo betamó kotere whj meipóló, dğné seséyalepó,” yalepó.

³⁹ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Atei kaae whjné ama yaaire ala yópóló sesékese. Ti noatepae, mepaae whjné yalo doimó mepaae kelemei ala erale klılipaaemo, yalo doi doróló faleyaalo meipó. ⁴⁰ Mepaae dątamo bóe dini dere whjrapeta, ti dątamo mole whj ai ape. ⁴¹ Yalo diapaae mo i dere ape. Dią Keriso whj bitu, yalo ala erótú beteremó, mepaae whjné węi melatepa, atétere whj dupu hásokó feni, mo saalo ai ape,” yalepó.

*Me whj dowi ala yópóló dée nalatere ala
(Mat 18:6-9, Luk 17:1-2)*

⁴² “Mepaae whj denétamo ępaae tué tiki tiró betere doi muni, sókótei sókó dei so whj dowi ala yópóló dée nalatepa, atétere whj mo doasi dowi dupu saalo ai ape. Atei ala dere whj ama depamó mené doasi kane fake dulóló węi kęlapaae taae faluṣóró wisi uąpó. ⁴³ Naao naasenétamo ya dowi ala yópóló dée nalatepa, atétere

naase tukóló taae falae. Ya betä naasetamo bituraalu, mo ti betaaire tikipaae sókó faasepólópó. Naase tamo daayóló beteräletikimó, me naasené naao tiki turó doasi surukókélé feni, hale dó tare sipaae ąlisóró faqsóró dapó. ⁴⁴ (-) ⁴⁵ Naao hóné ya dowi ala yópóló dee nalatepa, atétere hó tukóló taae falae. Ya betä hótamo bituraalu, mo ti betaaire tikipaae sókó faasepóló dapó. Ti noatepae, ya hó tamo daayóló beteräletikimó, me hóné naao tiki turó si duku beterepaae ąlisóró faqsóró dapó. ⁴⁶ (-) ⁴⁷ Naao kelené ya dowi ala yópóló dee nalatepa, ti atétere kele sokóló taae falae. Betä keletamo bituraalu, ya mo ti betaaire tikipaae sókó faasepólópó. Ti noatepae, naao kele tamo wusuró buóló betepa, naao tiki turó hale dó tare sipaae faqsóró dapó. Ti Kótóné teteróló kaae tare tikimó mole alata, betä keletóró daayóló bituraalu, sene fupa mo wisirapó. ⁴⁸ Ti dowi dele su betaaire tikimó kisipa mutu, asémó i fo erapó. Aimó betere whírapeta, mokené turukóló nokoletei mo kemekélé ini yóo, sikélé surukó feni hale dótóró tawóo yaalopó. ⁴⁹ Na ó hupu mi kelaayaqsóró kó terepetu dere kaae, so whí fea tuämó mole dore alaró wisire alatamo sinétei biliyóló taleyaalo ai ape. ⁵⁰ Ti kóta, qla feléróló nokole qla wisipó. Téretei, kale kóné felé kemetepa, momó kae noayóló felé bulaaloé? Mo meipó. Térapa, ai kó wisinaale diaaq hosaa tuämó mulóló, so whítamо hosaa muni deyóló wisi kisipatamo mo dua betó muae,” yalepó.

10

So ó whí tokó fateremó dere fo (Mat 19:1-12, Luk 16:18)

¹ Téró, Yesu ą ai be taaróló Judia hae kwia tuämó kutu beteró Jordan wéi uté fakerókélé felepó. Aimó sókó felemó, so whí mo fea kale duatere kaae tourale wóló betó mupa, ama dua dere alatóró yóló yó mótu betalepó.

² Atétu betepa, mepaae Farisi whírapé wóló, ą susóró ąpaae woseturaalu, “Mepaae whíne ama soma tokó fatepa fo mulepé meié?” yalepó.

³ Ai fo depa ama atimapaae tokó mótu duraalu, “Diaaq dosqayóló tué yópóló, Moses-né diapaae noa ala yae yóló, asére?” yalepó.

⁴ Ti fo depa atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Mepaae whíne so tokó falaai depa, ti soné asé sóró fópóló melae yóló Moses-né asérapó,” yalepó.

⁵ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Ti aita, diaaq hosaa taruraalu dowaae fu betepa, Moses-né ai fo aséyóló muló beterapó. ⁶ Téretei mo take kaarale alimó, ‘Kótóné whíro sotamo alipakalepó.’

⁷ ‘Atéyale betené whíne ama hamaró alimatamo taaróló, sotamo dokóló atimaamo mo betä tikitóró daayaalopó.’

⁸ Atéreteiné atimaamo tamo mei, mo betä tikitóróti ai daale ape. ⁹ Kótóné atimaamo atéró betä tiki daaróló beteró betereteimó, mo so whíne tekeróló whí kae beteróo, so kae beteróo, yaqsóró yae,” yalepó.

¹⁰ Ai fo yóló Yesu ą ama yó matere whírapé atima fea bemó betó mulu, Yesupaae woseturaalu, “Naao ti yale fo dákélé kisipa yaai dapa, bete mo ti hakearóló yae,” yalepó. ¹¹ Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Whí me dené ama topo so tokó daalóló so me dokotepa, ai whíne Kótóné fo tukóló topo sotamo betere ala mo ti doratapó. ¹² Atétere kaae sonékélé, oma whí tokó daalóló, whí metamo dokotepa, atétere soné Kótóné fotei tukóló, ama omatamo betere ala mo ti doratapó,” yalepó.

Naale senaale Yesupaae dapesó wale fo (Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

¹³ Téró etéyalepó. So whíne kale keteirape Yesuné wolaa yópóló, ą beterepaae dapesó wua yalepó. Atétepa, ama yó matere whírapené kale so whí foné sóró sesétu betalepó. ¹⁴ Yesuné atétere ala kolóló, ama yó matere whírapetamo fopaae buóló duraalu, “Ai naale senaale ę beterepaae wópólópa sesékesé. Ti noatepae, atei naale senaale kaae betere so whíta, ti Kótóné teteróló betere aqmó sókó fóló beterapó. ¹⁵⁻¹⁶ So whí naale senaale kaae aqyóló bitinitepa, ti Kótóné teteróló betere aqmó sókó

fenénipó,” yalepó. Ai fo yóló, Yesuné kale naale senaale dokó apuósu yóló, naase mulóló atima wisiratere fo dua yalepó.

*Doasi néli teó whípaae yale fo
(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)*

17 Téró etéyalepó. Yesu ą ama kisipa mole tikipaae faai fu betalemó, whí betə sururu yóló wóló, Yesu daalemó bukutiri teáró bitu, ąpaae duraalu, “Yó matere whí wisi-ó, ę mo ti betó tawaairaalu, noa alakó yaaloé?” yóló wosalepó.

18 Ti fo depa, ama kale whípaae duraalu, “Naao ępaae noatepa whí wisi-ó fo du de? Whí betákókélé wisi whí bitini, Kótó ą betə mo wisirapó. **19** Ti Kótóné yae yóló muló betere alarape i ape.

‘Whí daqse, so nópu naqse, qlémi naqse, kapala fo yóló me whí só deraqse, me whí dilikóló qla qla qlémi saqse.

Naao hae aya wisi doi mulópóló, atimamo aqmó bitu, wisi ala betə erótú betaе yóló, ere fo fea ti naao ai tuére ape,’” yalepó.

20 Ai fo depa kale whjné ąpaae duraalu, “Yó matere whí-ó, ai alarape feata, ę mo naale belekáamalemó bitutei deté wóló, miókélé hágé yó tarapó,” yalepó.

21 Ai fo depa Yesuné kale whí yaala sókó fóló kelené ą kaae taru duraalu, “Mo betə ala betə ya mei ai ere ape. Térópa ya fóló, naao mole qla qla fea dotonóló *moni* sae. Atéró sere *moni* ti qla qla meiyóló yolealere so whjmó ąliróló melae. Atéró melóló ya, ti ó hepen bemó taleróló muló betere wisi wisi qla saasépóló dámō faalopa ę sya ape,” yalepó.

22 Ai fo depa, kale seké ą fea qla qla mole néli whí ereteiné, ama kelepaa humula yóló fomoné sukuté felepó.

23 Téró Yesuné ama yó matere whírapé kaae taru duraalu, “Doasi néli whírapé Kótóné teteróló betere aqmó sókó faairetei mo doasi hapólurapó,” yalepó.

24 Ama yó matere whírapené ai dere fo woseturaalu, atima siratu betalepó. Tétepa, ama atimapaae momó duraalu, “Ti naalerape-ó, Kótóné teteróló betere tikimó sókó faairetei, béní mo doasi hapólurapó. **25** Doasi *kamel* hupu kuti

nomotere ketéli dolomó sókó fenénipó. Atére kaae, fea qla qla tare néli whí Kótóné teteróló betere aqmó sókó faairetei mo doasi hapólurapó,” yalepó.

26 Yesuné ai fo deremó, ama yó matere whírapé atimasisitei doasi sirayóló duraalu, “Atéró hapólupa, ti noa kaae so whjmó mo ti aluyaqsóró tao saaloé?” yalepó.

27 Ti fo depa, Yesuné atima kaae taru duraalu, “Mo whjné atei kaae ala fea súmó enénipó. Mo whí ere kaae Kótó ą aténi, fea ala fea ama mo súmó eranérápó,” yalepó.

28 Ai fo depa, Pitáné ąpaae duraalu, “Dä yátamó kwéyyaairáalu, dğné qla qla fea mo ti taaróló i wale ape,” yalepó.

29 Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yało diąpaae mo i dere ape. Whí me detamo yało ala eróturaalu, kale fo wisi yó maté kwéyyai, ama be ó no nemarape ó hama alima ó naalemarape ó hae tiki fea taaróló wapa, ti atétere whjmó i ala eraalo ai ape. **30** Ama betə qla taaróló walemótei, nomarapekélé kutórape, nemarapekélé, hamarapekélé, alimarapekélé, naalemarapekélé, berapekélé 100 tómó beleróló saalo ai ape. Téturaalu, dowi susupui alakélé saalotei, nalo waaire alimó mo ti betó tawaaire bete saalopó. **31** Téyalotei, mió i alimó mepaae doasi doi mole whírapé take nalo doi munire whí kaae betaalopó. Mió mepaae doasi doi muni, sókó deyóló betere so whjta, take nalo mo doasi doi mole topo whí kaae betaalo ai ape,” yalepó.

*Yesu ą sukqairemó yale fo
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)*

32 Atéró, atima Jerusalem bepaae furaalu, Yesu ąpi fi tikimó, ama yó matere whírapé nalo haió! yóló sira deté fu betalepó. Tétepa, mepaae atima sya wou betere so whjkélé wiyalepó. Atéró, Yesuné ama yó matere 12 whírapé tų dępaae dapesó fóló daae mulu, ąpaae eraaire ala fea atimapaae momó yó melalepó. **33** Atéró, atimapaae duraalu, “Mió dä Jerusalem bepaae i fole ape. Téteretei, kale Whjné Naalema me whjné eleké deyóló mo so whjmó Talepaae momaratere whírapéró Moses-né asére fo

yó matere wh̄irapetamoné naase tuamó mulaalopó. Téró fo tokóló só deróló, Juda mei kae fakené ą dópóló, melaalo ai ape. ³⁴ Atéró, atimané ą faletere alakélé, fes̄a apuratere alakélé, halika tikané fokosó sere alakélé, faleyóló haleratere alakélé erótú beteró, nalo atimané ą mo ti sukópóló daalopó. Téyalotei, be d̄e soremó dou dolomó muóló ą momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

*Jems-ró Jon-tamoné Yesupaae wosale fo
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Téró, kale Sebedi naalema tamo Jems-ró Jon-tamo Yesu beterepaae wóló duraalu, “Yó matere wh̄j-ó, d̄amoné yapaae wosetere ala naao eraaloé?” yalepó.

³⁶ Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yalo diaamomó noa alakó eraró de?” yalepó.

³⁷ Tétepa, atimaamoné ąpaae duraalu, “Take naao mo kae ere d̄e wisinaale hakearatere sujamó d̄amo me wh̄ikó naao turu naase d̄emó beteróo, me wh̄j fé naase d̄emó beteróo, yaasepóló dapó,” yalepó.

³⁸ Ti fo depa, Yesuné kale wh̄j tamopaae duraalu, “Diaamoné ępaae ai wosale fota, Talené teteróló kaae tare tikimó ere ala diaamo tuéni keteruraalu dapó. Dowi ala kwia tokóló aluraai susupu sóró sinaitere ala, diaamonékélé s̄umó senére? Ó ę wéi tópuratere kaae, diaamokélé tópurópóló kisipa mute?” yalepó.

³⁹⁻⁴⁰ Ai fo depa, atimaamoné duraalu, “D̄amokélé ai ala s̄umó enérapó,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné atimaamopaae duraalu, “Yalo tikimó doasi susupu sóró sinaitere alaró ę wéi tópuratere alatamo diaamopaaekélé s̄umó eraalotei, turu naase ó fé naase d̄emó bетeraaire alata, ti yalo teteróló kaae tanipó. Ai alata, yalo Ayané ama teteróló kaae taru, aimó betaaire wh̄j tamokélé, ama mo taketitei tukóló beteró beterapó,” yalepó.

⁴¹ Tétepa, mepaae ama yó matere naase tamo wh̄irapené ai fo woseturaalu, Jon-ró noma Jems-tamopaae doakale fopaae bualepó. ⁴² Atétepa, Yesuné atimapaae tourale ape yóló duraalu, “Juda mei kaae

fake teteróló kaae tare topo wh̄irapené mo so wh̄j teteróló kaae tawóo, atimané sóró beteró betere wh̄irapenékélé mo so wh̄j teteróló kaae taru, i ala erae du beteretei diaaq ai kisipare ape. ⁴³ Atéteré kaae, dią tuamótamo betə wh̄jkó doasi topo wh̄j betaai kisipa mutepa, ti so wh̄j feané kutó diratere wh̄j betenérapó. ⁴⁴ Wh̄j me de doasi doi mole topo wh̄j betaai depa, ti dijané wae sóró kutó diratere wh̄j kaae betae. ⁴⁵ Ti noatepae, kale Wh̄jné Naalema waleteita, ą topo wh̄j bitu mepaae wh̄irapepaae ama kutó dirae yaairaalu wéni, ą mo so wh̄jné kutó diratere wh̄j bitu, atima aluyaqsóró ama betere bete hale melóló, dupuraai walepó,” yalepó.

*Kele dilikire wh̄j Batimeus wisirale fo
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Atéró atima Jeriko bepaae walepó. Atéró, nalo ama yó matere wh̄iraperó mo so wh̄j featamo ai doasi be taaróló fu betalemó, betə kele dilikire wh̄j Timeus naalema Batimeus tu d̄emó bituraalu, monikó ąlæ yóló kematu du beterepó.

⁴⁷ Atétua dere wh̄j ą tu d̄emó beteremó, kale Nasaret wh̄jkó Yesu walapó dere fo wosóló, fo fakeyóló duraalu, “Depit-né deté fele wh̄jné Naalema Yesu-ó, ę kólené sukuturaalu, tao sae,” du betalepó.

⁴⁸ Ai fo du betepa, mepaae so wh̄jné taalae yóló, foné salepó. Tétepe, kale wh̄jné woseni nisiyóló, fo mo ti fakeyóló duraalu, “Depit-né deté fele wh̄jné Naalema Yesu-ó, naao ę kólené sukuturaalu, tao sumié?” yalepó.

⁴⁹ Ai fo deremó, Yesu ą kejyóló daalu, “Apaae ape yae,” yalepó. Tétepa, kale wh̄irapené kale kele dilikire wh̄ipaae duraalu, “Mió yapaae ape dapa, whaaliani, hajtamo turukó horóló fae,” yalepó.

⁵⁰ Tétepa, kale wh̄jné ama bukóló betere kuti d̄aae faróló, ą Yesu beterepaae hapale tūwó felepó.

⁵¹ Atéró daapa, Yesuné ąpaae duraalu, “Yalo yámó noa alakó eraró de?” yalepó. Ai fo depa, kale kele dilikire wh̄jné duraalu, “Yó matere wh̄j-ó, yalo kelené

ola qla kelenée du beterapa, naao wisir-aasepé,” yalepó.

⁵² Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao tué tiki tiratere alané ya wisiralepa dua fae,” yalepó. Ai fo deretamotóró kale whjné ama kele wisitepa, Yesu sya felepó.

11

*Yesu doasi topo whj aqyóló fele fo
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Jon 12:12-19)*

¹ Atéró atima Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faairaalu, Olip du sorokó mole aqmó tene Betpas beró Betani betamomó sókó felepó. Aimó Yesuné ama yó matere whjrapekó tamo whj dotonaai duraalu, ² “Diaamo fole be huluamó sókó fenalemó, whj betóló konire utu *donki* hupu duló betepa kelaalo ai ape. Térpa, ai hupu taayóló ipaae dapesó ape. ³ Atéró taanalemó me whjné duraalu, ‘Ai hupu neaai só fute?’ depa, ąpaae i fo yae. ‘Momó hapale sóró waaitei, Talené ama me kutó diyaai, kapala asiri sene fae yale tikimó sóró fulapó,’ yae,” yóló dotonalepó.

⁴⁻⁵ Atétepa atimaamo fóló kelalemó, be bela tū dēmó tene be tū sókó walemó, kale bopeyale hupu duló beterepó. Atépa, kale hupu taatu betalemó mepaae aimó daae mole so whjné atimaamopaae duraalu, “Diaamoné ai hupu neyaai taatu de?” yalepó. ⁶ Ai fo depa Yesuné atimaamopaae yae yale fotóró yalemó, atimané “Wisirapa sóró fae,” yalepó. ⁷ Atéró, kale hupu dape sóró Yesu beteremó sókó felemó, ama yó matere whjrapené deró betere kuti sókósu yóló, ai kale *donki* hupuné sisó tómó whamenatepa Yesu ą bitj holalepó. ⁸ Atéró betóló fupa, mo turó so whjné atima kuti sorokóló tūmō whamenaté fóo, mepaae so whjné sapo dāa ó wolou dāarape turukóló whamenaté fóo, deté fu betalepó. ⁹ Yesu ą tuamó fupa, mepaae so whj folosóró fóo, mepaae so whj nalo wóo du bitu fo fakeyóló duraalu, “Hosana! Talené doimó wale whj wisinaale-ó! Talené ya mo wisiró beterapó.”

¹⁰ Mo take dānē ayarape deté wale whj Depit-né teteróló kaae tawale ala mió dā tuamokélé sókó walapó.

Térpa, Talené ya wisirópóló yae! Hosana, ama doi doasi ó sikipaae sóró horópóló, yae!” deté fu betalepó.

¹¹ Téró Yesu ą Jerusalem bepaae sókó fóló, momatere be dolopaae felepó. Atéró, ai be dolomó muó mole qla ola fea kelené dokó du betalepó. Atétu betalemó, be dikitepa ama yó matere 12 whjrape atima fea Betani bepaae felepó.

*Yesuné momatere bemó hokgle fo
(Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Jon 2:13-22)*

¹² Atéró fiyóló be dētepa, hika ai Betani be taaróló fu betalemó, tū tuamó Yesu ą wote yalepó. ¹³ Atétepa, ą tūmō fu bitu kese falalemó betā nose mo umó daapa kelalepó. Atépa betepaae fóló, dukó olérémóló kelalemó, oleni hale sókumaaté erepó. ¹⁴ Atépa kale nipaae duraalu, “Me sukamó wouraalu whj betanékélé naao du momó kae tokóló naalomeipó,” depa ama yó matere whjrapené wosalepó.

¹⁵ Atéró, atima momó Jerusalem bepaae sókó wóló bituraalu, kale momatere be dolopaae fóló kelalemó, whjrape ai be dolomó qla ola dotonóló dupu du betepa hókó faralepó. Atéró, be kaepaae wale whjrape atimané *moni* ai be talené *monitamo* duputamo du betere ni fakeraperó ba hókósere beleróló dotonótú betere foloi ni fakerapetamo fesekeyóló taae faralepó. ¹⁶ Téró, mepaae whjné momatere be tuā dolomótei dotonaaire qla ola beleyóló sóró fua wua du betepa, Yesuné ama seséyóló kaae sóró hókonalepó. ¹⁷ Atéró ama atimapaae yó mótu duraalu, “I aséyóló muló betere fo diaaq dosayóló tué munié?”

Yalo beta, i hae kwia feamó betó mole kae kae tiki daae mole so whjné Talepaae betā moma yópóló tēnó betere bepó, erapó.’

Ai fo epatei, diaaq du betere alané olémi nokole whjrape touróló betere be aqrótú beterapó,” yalepó.

¹⁸ Yesuné atéró yó mótu betere fo mo so whjné wosóló siratu betere ala, mo

so whjmó Talepaae momaratere topo whjraperó Moses-né asere fo yó matere whjrapetamoné wosóló atima dei kisipa muturaalu, Yesu daaire tý kikitu betalepó.

¹⁹ Atétu beteró be dikitepa, atima ai doasi be hulua taaróló felepó.

Yesuné nose sélirale fo

(Mat 21:20-22)

²⁰ Atéró, atima mo híkati tumó fu bituraalu kelalemó, kale ni nose betekélé mo turó sélipa kelalepó. ²¹ Atépa, Yesuné take kale yale fo Pitané tué muni wapa ápaae duraalu, “Yó matere whj-ó, naao foné dorale ni nose ai sélirapa kelere!” yalepó. ²² Ti fo depa Yesuné ápaae duraalu, “Kótópaae tué tiki tiróló betae.

²³ Yalo diápaae mo i dere ape. Mepaae whj de kisipa tamo muni, Talepaae tué tiki tiróló i ulupaae ya ai daale tiki taaróló wéi kela tómó daane derepae depa, mo téyaalo ai ape. ²⁴ Térápa, yalo diápaae i dere fo wosae. Diáné moma duraalu me noa qlakó wosetepa, ti ai wosetere qla naao mo serapóló tué tiki tiratepa, ti diaaq mo saalo ai ape. ²⁵ Diáné moma duraalu, hepen bemó betere Aya Kótóné diaaq yale dowi ala kwia hale kemerópóló, mené diápaae me dowi ala erélipa, ti ápaaemo kwia tokó melaai dapóló tao taní, me qla meipóló kisipa keterae,” yalepó. ²⁶ (-)

Yesupaae ya né sóró beterale éyale fo

(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Téró atima momó Jerusalem bepaae wóló bituraalu, a momatere be tipiné bopéró daaló betere tuqmó kutu betalemó, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapekélé, Moses-né asere fo yó matere whjrapekélé, mepaae whj disirapekélé, fea a beterepaae walepó. ²⁸ Atéró wóló ápaae woseturaalu, “Ai alarape du beterópóló ya né sóró beteraleé?” yalepó.

²⁹ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yálokélé diápaae betá wosetere fo yaalopó. Yalo wosetere fotamo diaaq épaae tokó matepa, ti diaaq wosetere fokélé yalo tokó melaalopó. ³⁰ Ti take Jon-né so whj wéi tópurale ala, momó kaayóló waleé? Ó hepen bemó betere

Talené yae depa yalepé, mo whjné yae depa yaleé?” yalepó.

³¹ Ai fo depa, kale whjrape atimasisitei fo kelaaróló duraalu, “Djané hepen bemó Talené yae depa yalepó enalemó, ti dápaae ama dere fo wosóló ápaae tué tiki tirénitere noatepae? yaalopó.

³² Atéyaqsóró, mo whjné yae depa yalepó fo uatei, Jon a Kótóné fo eratere kóló whjpóló so whj feané kisipareteiné atima kapo duné dä siróló daqsóró ai fo yaalo meipó,” yalepó.

³³ Atétepa atimané Yesupaae duraalu, “Dä tuéniipó,” yalepó. Ti fo depa ama atimapaae duraalu, “Mené épaae i alarape yae depa dapóló, yálokélé diápaae yó melaalomeipó,” yalepó.

12

Kutó tale faai yale fo sale

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-19)

¹ Téró, Yesuné ama kale fo sale forape momó kaae sóró yó melótú duraalu, “Whj betané wain képi wae biliyai kutó diyóló tipi bopé yalepó. Atéró, kale képi du ýlumétepá tokóló fē dowqaire tiki kaponétei aleyóló mulalepó. Atéró kemetepa, kutó kaae tawóló betaaire be mo sikimó deróló tēalepó. Téró ai kutó tale a me bepaae faai kutó kaae tawópóló, mepaae whjrape sóró beteróló duraalu, qla ýlumétepá sere sukamó dä bukaalopa, kutó wisiyóló kaae tawae yóló a felepó. ² Atéró fóló bitu, ama biliale képi du ýlumétepá sere alimó bukóló, ama saaire su ti ama kutó diratere whj betané sene fópóló, kale kutó kaae tare whjrape beterepaae dotonalepó. ³ Atéró dotonalemó, atimané a tawóló fokosoi ala du beteró me qlakélé menéni, hale fópóló dotonalepó. ⁴ Tétepa, kale whjné ama me kutó diratere whjmo dotonalemó, ai whjkélé kale dere kaae topomó kapóró dóló haleróló faralepó. ⁵ Atétepa kale dere kaae, me whjmo dotonalemó ai whjkélé mo ti dalepó. Tétepa, mepaae whjrape mo dekéró dotonótua yalepó. Téyalemó, mepaae whjrape dóló hale susupuróo, mepaae whjrape mo ti dóló sukunóo dua yalepó.

6 Whírape fea atétu beteró ke-meróturaalu, ama hosaa mole naale betä bitj felepó. Ai naale dotonaaai duraalu, mió atima yalo i naale aqmó bituraalu, ąpaae mo wisi ala betä eraalopóló kisipa mutu doteyalepó.

7 Téyaletei, kale naale wale kilitu, kale kutó kaae tare whírape atimasisi duraalu, ‘I kutó tale sukutepa ą betale sirimó be-taaire whí ai wale ape. Tétu ai kutó ama saqsóró dä saairaalu, ą daalopa siépe,’ yalepó. **8** Atéró, atimané kale sekékélé mo ti dóló sukuróló, ai kutó tipi aqpaae taae deralepó.

9 Atétepa, ai kutó talené ama noa ala yaaloé? Kale kutó tale ą wouraalu ai kutó kaae tare whírape fea mo ti dóló aluraalopó. Atéró ai kutó kaae tawópóló, mepaae whírape sóró beteraalopó. **10** Ti i aséyóló muló betere fo diaaq dosayóló tué munié?

‘Kale be tētere whírapené dopa taae farale kapo faketei, doasi be hlua deyaaire eleké wisinaale alée felepó.

11 Ai ere ala wisinaale dñé kilituraalu, Talené eró beterapóló dukiróló siratu beterapó,’ yalepó.

12 Yesuné ai yale fo sale beteta, Juda topo whírape atima só deratapóló kisipa mutu, ą daaire tū kikitu betalepó. Aimó ą tawaai yalemó, ai touró betere so whjné atimapaae me ala eraqsóró witepa taaróló felepó.

Sisapaae takis moni matere fo (Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

13 Atéró, nalo mepaae Farisi whíraperó Herot-né ama kisipa mole ala erótú betere whírapetamo Yesuné dere fo bete wosóló ą só deraairaalu, kaae tawóló beterópóló dotonale whírape walepó. **14** Atima wóló Yesupaae duraalu, ‘Yó matere whí-ó, yata mo fomaaté dere whí beteretei dñé tuérapó. Téruraalu, doasi doi mole so whírō wisi so whjtamo maaté tao sóró wisi ala eróturaalu, mepaae belei sókó deyóló betó mole so whí taalatimpó. Téni, kale mo fo bete sya furaalu, Kótóné ama ere ala i ape yóló yó mótu beteretei dñé kisiparapó. Térapa, dñé topo whí Sisapaae

takis moni matere ala wisirépé dore? **15** Naao kisipané melarópé melaçseróe?” yalepó.

Ti fo depa, Yesuné tiki tuapaae dorutei té tikiné wisire nisi du betere whírapené kapala dilikitu betere ala bete ama tuépatei duraalu, “Diqné ę dópóló só deraai noatepa dilikitu bitu de? Ti ai denarias moni yalo kelaalopa ipaae sóró ape,” yalepó. **16** Tétepa, atimané kale denarias moni kolópóló sóró wóló matepa, atimapaae woseturaalu, “I ere aséró mole asotamo-a, né?” yóló wosetepa, atimané ąpaae duraalu, “Aita Sisané aséró asotamopó,” yalepó.

17 Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Sisané əlata, ti Sisapaae melae. Kótóné əla əla ti Kótópaae melae,” yalepó. Ama ai dere fo woseturaalu, atimané haió! yóló siratu betalepó.

Kepaayóló bitu so ó whí dokaalomeipóló dere fo

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

18 Atéyale kılıpaae etéyalepó. Sukutere so whí momó kae kepaayaalomei, mo ti alutapó du betere Sadyusi whírape Yesu betherpaae wóló i fo wosalepó. **19** ‘Yó matere whí-ó, Moses-né i fo aséyóló muló betherapó. ‘Mepaae whjné so dokaletei naale dini hale betheró sukutepa, ti nomanémo ai so wulia dokóló naale detepa, ti sukale whí sirimó bituraalu, ama əla əla tēteróló kaae tanópóló yae,’ fo erapó.

20 Take wéikeró nomarape betherpó. Atéró kale topo whí so dokaletei, naale senaalekélé dini hale sukalepó. **21** Atéró sukutepa, ai so wulia noma me whjnémó dokalepó. Téyalemó, ai whjkélé naale dini hale sukalepó. Atétepa, noma me whjnémó dokalepó. Téyalemó, ai whí ąkélé hale sukalepó. **22** Atétepa, kale so wulia wéikeró nomarapené dokoté waletei, kale wéikeró whírape fea naale betakélé dinipó. Téró nalo kemeróturaalu, kale sokélé sukalepó. **23** Atéyale so take kepaayóló wale sukamó, mé whjné ą dokaaloé? Ti noatepae, betä sotei take nomarape feané dokoté waleteinépó,” yalepó. **24** Ai fo depa Yesuné atimapaae

duraalu, "Kótóné aseyóló muló betere foró ama fotokötamo wisiyóló tué munireteiné diaq fea kópaae falapó. ²⁵ Ti sukale so whj momó kepaayóló betere suksamó, so dokotere ala yaalomeipó. Sokélé, whjtamo dokotere ala mo yaalo meipó. Hepen bemó betere *ensel*-rape ere kaae, haletóró betó tawaalo ai ape. ²⁶ Sukale whj momó kepaayóló betaalopóló, Moses-né aseyóló muló beteretei, diaaq dosayóló tué muni airapó. Hasi fosómó ni sesaape dolomó Kótóné Moses-paae duraalu, 'Eta Abraham, Aisak, Jekop-sépi, teteróló kaae tare Kótó i betere ape,' erapó. ²⁷ Ti ata, mo take sukoló aluyale so whj teteróló kaae tare Kótó mei, mió i alimó betó mole so whjkélé teteróló kaae tare Kótópó, erapó. Atépatei diaq tuéniru, hoko fo du beterapó," yalepó.

**Kótóné yóló muló betere doasi topo fo
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)**

²⁸ Atéró, Sadyusi whjrapené Yesupaae wosetere fo fea ama wisiyóló tokó mótu betepa, Moses-né asere fo yó matere whjrapékó betané Yesupaae woseturaalu, "Kótóné yae yóló muló betere forape tuámó mo doasi bete mole fo-a, mée?" yalepó.

²⁹ Ti fo depa Yesuné duraalu, "Mo doasi bete mole topo fo i ape.

'Israel fake so whj-ó, wosae! Dá teteróló kaae tare Tale Kótóta me kae bitini, mo betatóró beterapó.'

³⁰ Térápa, Tale Kótópaae yaala sókó fole alata, tué tiki turónékélé, naao hosaa turónékélé, naao kepe bete turónékélé, naao fotokó turónékélé yaala sókó fu betaе.'

³¹ Tamo dakoróló dere fo me i ape.
'Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, naao be whj so whjpaaekélé atéró yaala sókó fu betaе.'

I fo tamoné mepaae yae yóló muló betere forape fea teteró beterapó," yalepó.

³² Ai fo depa kale whjné tokó mótu duraalu, "Yó matere whj-ó, Kótó tekeyóló tamo bitini, mo betatóró beterapó dere fota, naao mo dono ai dere ape. ³³ Ti naao hosaa turónékélé, naao tué tiki turónékélé, naao fotokó turónékélé, Talepaae yaala

sókó fu betaе. Téturaalu, naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, naao be whj so whjpaaekélé atéró yaala sókó fu betaе. Ai doasi bete mole fo tamota hupu dóló Talepaae simó sukulaa dalatere alaró mepaae qla qla hale matere alatamo mo téró beterapó," yalepó.

³⁴ Téró, Yesuné ama ai yale fo bete kale whjné mo wisiyóló tokó matepa ąpaae duraalu, "Yata, Kótóné teteróló kaae tare tikipaae mo felekemó sókó faai dapó," yalepó. Ai fo deremó, me whjnékélé ąpaae wosetere fo kae ini, atima witepa taaralepó.

**Keriso né naaleé yale fo
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)**

³⁵ Atéró, Yesu ą momatere be bolaare tuámó daalu so whjpaae fo yó mótnuraalu, i fo wosalepó. "Kale Moses-né asere fo yó matere whjrapené duraalu, Kótóné sóró beteró betere whj Kerisota Depit-né naalemapó du betere fo-a, noa betené du bitute? ³⁶ Mo take Dëi Kepe Wisiné Depit ą fotokorratepa, ama hakearólí i fo ipakalepó.

'Talené ę teteróló kaae tare Talepaae du-raalu,

"Naao bóe whjrapé ya aqmó beterópóló, yalo dóló teteraalopa, ya yalo turu naase dëmótóró betó tawae,"' erapó.

³⁷ Depit-né ama deyale naalené deyaaire naalepaatei, ą teteróló kaae tare Tale-ó du betale-a, neyóló yaleé?" yalepó. Ama atéró dere fo aimó touró betere mo so whjné hëkesetamo wosetu betalepó.

³⁸ Téró, Yesuné so whjpaae fo yó mótu duraalu, "Moses-né asere fo yó matere whjrapené dere alané diaq doraqsóró, mo hotowa yóló kaae tawae. Ti atimata, so whj feané whj wisipó yóló dukiratere kokomó, so whj touräleta dere tikipaae faairaalu, foloi kuti wisinaale maaté deróló fua dapó. ³⁹ Téró, Kótóné fo wosetere berapepaae furaalukélé, mo doasi topo whjrapé bituatere tikimótóró betaai ekéle yóo, kale qla detere suksamékélé, doasi doi mole topo whjrapé bituatere tikimótóró ekéle yóló betoo, dua dapó. ⁴⁰ Atéturaalu, kale wulia sorapekélé

dilikóló atimané muó mole qla qlakélé qlémi sóo, atima dukirópóló momatere alakélé mo folo siyóló yóo, dua dapó. Atétere whírapeta take taletere sukamó, mo doakale dowi kwia saalo ai ape,” yalepó.

*Wulia soné Talepaae male moni ke
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Atéró, me etéyalepó. Momatere bemó so whí atimané tare *moni* sútóró Talepaae hale deráleta duraalu mepaae néli so whíné ti doasi *moni* derótua yalepó. Atétu betepa, Yesu ą kaae tawóló daalepó. ⁴² Téyaletei, betä yolealere wulia soné ama sonaai *moni* ke tamo sóró wóló deralepó. Ai *moni* keta, kale sonaai *moni* ketamo sunipó.

⁴³ Yesuné ai kale wulia soné derále wale *moni* ke kolóló, ama yó matere whírapepaae ape yóló duraalu, “Yalo diápaae mo i dere ape. I yolealere wulia soné derále wale *moni* kené so whí feané deráleta yale *moni* fea teraae falapó. ⁴⁴ Ti noatepae, mepaae so whínéta doasi *moni* mupatei, tómó moletei maaté sóró wóló deráleta yalepó. Téyaletei, i wulia sonéta ama depe dolo sesé taretei mo ti kemeróló derále walepó,” yalepó.

13

*Mió betere ali kemeteremó yaaire ala
(Mat 24:1-35, Luk 21:5-33)*

¹ Téró, atima ai momatere be taaróló fu bitu, ama yó matere whírapékó betané ąpaae duraalu, “Yó matere whí-ó, doakale kapo fakené be wisinaale ai tēnapa kelere?” yalepó.

² Ai fo depa Yesuné duraalu, “Ai té mole doasi be wisinaalerape take fisikó furaalu, mió i ere kaae betä kane fakekélé metamo olekepa kelaalomeipó. Mo featóró kolokó fóló muaalo ai ape,” yalepó.

³⁻⁴ Atéró, Yesu ai momatere be ópaae tene fapa, *Olip* du sokoremó Pita, Jems, Jon, Andru atimasisi bitu ąpaae woseturaalu, “Naao mió ti bope yale alarape a metéli yaaloé? Ai yale fo mo dokon-aairaalu noa alapi depa, kolóló djané kisipa yaaloé?” yalepó.

⁵ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mepaae whíné kapala fo yóló dią dilikaqsóró, mo wisiyóló kaae tawae. ⁶ Mepaae dilikitere whírape wóló, yalo doi yóló duraalu, ‘Eta diąné wópóló kaae tare whí Keriso i ape,’ yóló, so whí fea kópaae fópóló dilikáalo ai ape. ⁷ Bóe mo du betepa kolóló dere foró, me bemó bóe du beterapóló deté kotere fotamo wosóló, diri furu furu duraalu wiyaqse. Ti ai alarapeta, mo yaalotei kemeyaaire be dę sókó waai teórapó. ⁸ Me hae kwiamó betere whíro me hae kwiamó betere whítamo bóe daalo ai ape. Me hae kwia teteróló kaae tare topo whírapero me hae kwia teteróló kaae tare topo whírapetamo bóe daalopó. Kae kae hae kwiapaae doakale baotere alaró, qla sóku alutere alitamo waalo ai ape. Ai alarapeta, sorapené naale saai sisó kaae sóró nukutere kaae dapó. Ai alarape yóló kemetepa, nalo mo doasi sekéi ala waalopó.

⁹ Ai sekéi alarapeta hásokó feni, diápaae mo eraalopa siki sikiyóló betó muae. Ti noatepae, mepaae mo whírapené dią be kaae tare whírapené fo tokóló só derópóló, atima naase tuamó mulóo, mepaae whírapené dią fo wosetere bepaae dapesó fóló fokosói ala yóo, yaalopó. Dią yalo ala erateremó, teteróló kaae tare *Gavman* doasi topo whírapero atimané sóró beteró betere topo whírapetamoné keletómó sóró daalaalo ai ape. Atétere be dęmό, Talené diápaae erale alarape atimané wosópóló, diaao yaaire té amatei mulaalo ai ape. ¹⁰ Atéró, kemeyaaire be dę sókó waai teópa, folosóró i hae kwia feamó betó mole so whípaae mió wosetere fo wisi yó maté kwéyóló şuraalopó. ¹¹ Atétepa, mepaae whíné diątamó fo tokótamo yaai dapesó fupa, noa fo yaalorópóló whaalia yaqse. Diąné fo yaai kaae seretamo, diaaq yaaire fo Talené yó melaalo ai ape. Diaaq kisipané yaalomeitei, Kótóné ama Dëi Kepe Wisiné yae dere fotóró yaalo ai ape.

¹² Me whíné ama nomatei mené dópóló eleké deyoo, me whíné ama naaletei me whíné dópóló eleké deyoo, naale senaalenékélé hama alima aqmó betere

hóróló, mepaae whjné dópóló eleké deyoo, yaalopó. ¹³ Dią yálo ala erótú beteremó, so whj mo feané diatamo dei tué muturaalu, dią hóróló bóe daalo ai ape. Téyaalotei, mepaae so whj de ępaae kisipa tiki tiróló, diriyóló bitiré fóló kemeteré kwiamó sókó fupa, ti atétere so whj aluyaqsóró yálo tao saalopó.

¹⁴ Diaaq kelerälemó, Kótóné ama kae bemótei, mo kelaalo sonaalei dowi ala du betepa, Talené doi folokoleróló, be mo wópu mulaalopó. Ai ala enénire tikimótei epa kilitu, i asére fo dosatere so whj dijané mo wisiyóló kisipa muae. Ai ala depa, Judia hae kwiamó betó mole so whj hasi fosópaae botokó fópóló yae. ¹⁵ Dią siki be kemó beterälemó i sekéi ala wapa kilitu, siki bemó beteretei taaróló, aqró be kemó mole qla qla sene derepéni taaróló botokó fae. ¹⁶ Mepaae whj kutómó daarälemó ai ala depa, ama däae mulale bukutere kuti momó sene feni, mulópóló taaróló botokó fae. ¹⁷ Atétere sukamó, mepaae naale ere soraperó naale senaale tare sorapetamo botokó faaire suni bipi ereteiné mo doa kolerapó. ¹⁸ Térápá, ai alarape sosóli alimó yaqsórópa, moma betá du betae. ¹⁹ Ti noatepae, Atétere alimó mo doakale dowi seké waalo ai ape. Mo take Kótóné keké nale alimó kaae sóró bitiré wóló, mió i alimókélé atei kaae dowi sekéi ala mo kolókélé inipó. Téró bitiré fóló, nalopaaekélé atei kaae dowi sekéi ala momó kae kelaalomeipó. ²⁰ Ai be dërape Talené halekeróló tukóló mulóluq meisóró, ti so whj mo betákélé hásokó fuq meipó. Talené ama sorokósú yóló kae beteró betere so whjmó kisipa mutu, be dërape halekeróló tukóló muló beterapó. ²¹ Ai sukamó whj mené diapaae duraalu, ‘Kale sóró beteró betere whj Keriso ai walapa kelae!’ Ó u wóló betere ape depa wosóló, mo dapóló momókó tué tiki tiraqse. ²² Ti noatepae, mepaae Keriso aqyóló dilikitu betere whjraperó Kótóné kóló whjpóló kapala fo yó matere whjraperamo waalo ai ape. Atétu, kae kae ala yaairemó eratere doasi alaró kae kae kelemei alarapetamo eróturaalu, Kótóné sorokósú yóló kae beteró betere

so whjkélé kópaae fenérémóló kaae kolóló su saalopó. ²³ Téyaalopa, dią dilikóló kópaae falaqsóró, siki siki yóló bituraalu mo wisiyóló kaae tawae. Ai alarape fea yaai teópatei, yálo diapaae i dere ape.

²⁴⁻²⁵ Ai sekéi alarape wale kílipaae ti i asére fo dokonóturaalu, i alarapepi yaalo ai ape.

‘Suka ke aluróló dilikiróo, Wélikélé dę iniyóo, hörerapekélé i haepaae torokó dorowóo, yaalopó.

Téturaalu, Kótóné ama bole fotokonétei ó sá woreróturaalu, sámó ere qla qlakélé fea wore yaalo ai ape,’ erapó.

²⁶ Atétere sukamó, kale Whjné Naalema q amá fotokoró mo kae ere dę wisinaalitamo sáko tuqmó sókó wapa, so whj feané kelaalo ai ape. ²⁷ Atéró wóló daalu, ama sorokósú yóló kae beteró betere so whj dape siré kwęyópóló, ama ensel-rape dotonaalopó. Haeró sá kwiatamo dene fale dokó feamó, betóló fale so whj dape siré kwęyópóló dotonaalopó.

²⁸ Téró fo me i ape. Ni nosepaae dó faróló dere fo diaaq wisiyóló tué yaasepóló, i dapa wosae. Nose sóku fóló, totokó momó beletepa kilituraalu, kale ba fo ali mió felekemó sókó walapó dua dapó. ²⁹ Yálo i bopeyale alarape eratepa kilituraalu, kale Whjné Naalema felekemó waai, tū serekemó daapa dapóló tué muae. ³⁰ Yálo diapaae mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whj fea sukuni hale betepatei, i alarape mo eratepa kelaalo ai ape. ³¹ Ó sáró i haetamo kemeyaalotei, yálo fo betá mo kemekélé ini, hale muótóró tawaalopó.

A waaire be dëró suka keletamo tuénipó yale fo
(Mat 24:36-44)

³² Mo whj betanékélé, hepen bemó betere ensel-rapekélé, Naalemanékélé, ai be dëró suka keletamo tuénitei, i be dëmó i alarape yaalopóló, Alimané betá tuérapó.

³³ Térápá, a waaire be dę dia tué inireteiné ali ali yaqsóró, betere dokó siki siki du betae. ³⁴ Kale Whjné Naalema waaireteita, i ala dere kaaepó. Betá whj metikipaae

faairaalu, ama kutó diratere whírapepaae kutó betä betä yóló dokoratapó. Atéró, be tū sókó walemó daayaaire whípaaekélé, mo wisiyóló kaae tawae yóló ą fulapó.

³⁵⁻³⁶ Ti be tale fesaae waaire suka dią tuénipa, ai be dę kaae tawóló beta. Ti noatepae, suka doropolepaae ó dilikitamo ó be dęyaaai bané hale deretamo ó dią noke firepaae ó suka sokoterepaae ą hapolale sókó walemó, dią ali ali eraqósóró kele diriyóló betaasepóló dapó. ³⁷ Yalo i dere fota, diapaae maaté dumitei, so whí feapaae ą mo waalopa, hotowayóló kaae tawae, yóló i dere ape,” yalepó.

14

*Betani bemó Yesu wel węi dilale fo
(Mat 26:1-13, Jon 12:1-8)*

¹ Atéró, kale bosneyóló fele be dęro fopei *bred* o deyóló nokole be dętamo sókó waai, tamo be dę hale mupa etéyalepó. Kale so whímó momaratere whírapero Moses-né asäre fo yó matere whírapetamoné Yesu tawóló daaire tū kikitu duraalu, “Dané ą neyóló tawóló daaloé?” yalepó. ² Tétepa, mepaae whjné duraalu, “Itei kaae qla detere be dęmō dané ai ala enalemó, ti so whjné hóle sóró doasi foya enérapó,” yalepó.

³ Téró, Yesu ą Betani bemó dowi humu fuluné tiki dopa, take ama wisirale whí Saimon-né bemó qla nuku beterepó. Atétepa, so betané *alabasta* kanené aleale wutimó felé kēlaa wale *nadi wel* węi maapa tawóló walepó. Ai węita, doasi *moni*-né duputeretei kale soné ai wuti topo dopó faróló, Yesuné topomó suniyalepó.

⁴ Atétere ala mepaae whírapené kilitu, ai sotamo dei tué muóló atimasisitei duraalu, “Ai węi wisinaale noatepa hale besékéróló suniyalerópó? ⁵ I węita, dotonóló 300 *denarias moni* sóró mepaae hale yolealere so whímó móluqásóró wi-siuapóló,” deteraayóló tamo foné su betalepó.

⁶ Atétu betepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ama ępaae mo kokoi ala wisinaale eralepa, diaaq ą foné sere ala taalae. ⁷ Ai yolealere so whıta, suka fea

diątamo bitu, diaaq tao saai kisipa mutere sukamó tao sua enérápó. Téyaalotei, ęta suka fea diątamo betó tawaalo meipó.

⁸ Téyaaireteiné ai soné ama enére ala ai yale ape. Ama ai yale alata, yalo tiki douratere sukamó felé kēlaa wisi wópoló yaaire ala suralepó. ⁹ Yalo diapaae mo i dere ape. Hae kwia feapaae kale fo wisi yó maté kuturaalu, i soné ępaae erale alakélé tuétóró hale yó taru, yó melaté kwęyaalopó,” yalepó.

¹⁰ Téró Yesuné ama yó matere ¹² whírapékó Iskariot be whíkó Judas ą Talepaae momaratere topo whírapé beterepaae Yesu daaire tū aleyópoló eleké dene felepó. ¹¹ Atéteremó, kale whírapé atima hękesené sukuturaalu, Judas-mó *moni* melaai taleyóló mulalepó. Tétepa Judas ą bituraalu, Yesu eleké deyaaire tū kekitu betalepó.

*Talepaae erale ala tué muóló nokole qla
(Mat 26:17-30, Luk 22:7-23, Jon 13:21-30, 1Korin 11:23-25)*

¹² Téró, kale fopei *bred* o deyóló nokole *fula* kaae sere be dęmō i ala yalepó. Atimané mara mole ala sya furaalu, kale bosneyóló fele be dęmō qla deyaaai *sip-sip* hupu male dóló simó biliyóló nukua dapó. Ai ala yaai, Yesuné ama yó matere whírapené ępaae woseturaalu, “Kale bosneyóló fele be dęmō deyóló naaire qla dané mé bemó taleyóló mularóé?” yalepó.

¹³ Ai fo depa, ama yó matere whírapékó tamо dotonaai duraalu, “Diaamo ai doasi be huluapaae fóló kelenalemó, tū tuamó betä whí ą węi wuti beleyóló wou betepa hokolaayaalo ai ape. Téyaalopa, diaamokélé ętamо fae. ¹⁴ Atéró, ą fole be dolopaae diaamokélé fóló, ai be talepaae i fo yae. ‘Yó matere whí ą ama yó matere whírapetamo, kale bosneyóló fele be dęmō detere qla naairaalu wale whírapé betaaire be ke mé eré?’ yóló wosae.

¹⁵ Ténalemó, qla qla fea sumótóró sisóló muló betere siki be ke doasi ama diaamopaae yó melaalo ai ape. Ai be dolomó dané naaire ęlakélé taleyóló mulale fae,” yóló doteyalepó.

16 Tétepa, ama yó matere whj tamo fóló kelalemó, Yesuné atimaamopaae epa kelaalo ai ape yale alatorótí, mo epa kellelepó. Atépa, ai be ke dolomó kale boseneyóló fele be dêmó deyóló naaire qla taleyóló mulalepó.

17 Téró, be dikiteretamo Yesu ą ama yó matere 12 whjrapetamo sókó walepó.

18 Atéró, atima be dolomó qla nuku bitu, Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Mió etamo i qla nuku betere whjrapekó betané ę dópoló me whjpaee eleké deyaalo ai ape,” yalepó.

19 Ai fo deremó, atima tué seketepe apaae duraalu, “Yá yalo eleké deyaalopóló de?” yóló, atima feané betä kaae fotóró deté felepó.

20 Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai ala yaaire whjta, diaq 12 whjrapekó mió i nuku dolomó *bred* o wéimó tópuró su yóló nuku betere whjnétei ę dópoló eleké deyaalo ai ape. **21** Atéró, kale Whjné Naalemapaae eraaire alata, kale asémó ere fo mo dokonaalo ai ape. Téyaalotei, kale Whjné Naalema dópoló eleké deyaaire whj ą betä doasi dowi kwia saairemó wió yae! Ai whj ą hamané dewuq meisóró, mo wisi wuapó,” yalepó.

22 Atéró atima qla nuku bitu, Yesuné kale *bred* o bula betä tao sóró taru, Talepaae mo kée yóló kolokó daalu yóló, ama yó matere whjrape dokoróló mótu duraalu, “Ita yalo tikipa, sóró nae,” yalepó.

23 Téró kale dere kaae, *wain* wéi wutikélé sóró taru Talepaae mo kée yóló, ama yó matere whjrapemó matepa, atima feané betä wutimótei nukulé felepó.

24 Atéró melóló duraalu, “I wutimó maane wéita, Kótóné ama so whj fea aluyaqsóró tao saalopóló, diriróturaalu sunée farale yalo sameapó. **25** Yalo diapaae mo i dere ape. Ę diatamo etéró bitu, *wain* wéi momó kae néli hale bitiré fóló, Kótóné teteróló kaae tare aqmó bituraalu, kisi *wain* wéi naalopó,” yalepó.

26 Atéró, atima wole fo betä yóló keme-tepa, Olip du sorokó mole aopaae holaaai felepó.

Yesuné Pitapaae naao ą kisipanipó yaalopóló yale fo
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Jon 13:36-38)

27 Atéró fóló, Yesuné atimapaae duraalu, “Mió diaq etamo betamó titiyóló beteretei, ę taaróló botokó dapo dapo yaalo ai ape. Ti asémó i fo erapó.

‘Kale sipsip hupu kaae tare whj yalo dupa, hupurape atima botokó dapo dapo yaalopó,’ erapó.

28 Téyaalotei, ę momó kepaayóló Kaleli haepaae ępi fimó, diaq nalo waalo ai ape,” yalepó.

29 Ai fo depa Pitané Yesupaae duraalu, “Mepaae whjrapené ya taaróló fupa, ę betä mo até yaalomeipó,” yalepó.

30 Ai fo depa Yesuné apaae tokó mótu duraalu, “Yalo yapaae mo i dere ape. Mo mió dilikitamo wá *kakaruk* bané hale tamo dakoróló yaaipatei, naao ę tuénipó fo sore félimó yaalo ai ape,” yalepó.

31 Ti fo depa, Pitané fo diriné momó duraalu, “Atimané ekélé yatamo wusuró dópoló, yalo ya tuénipó fo mo yaalomeipó,” yalepó. Mepaae yó matere whjrape feanékélé, ama ai dere fo kaaetóró yalepó.

Ketsemanimó yale ala (Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

32 Atéró, atima kelaalo kokçi tiki Ketsemanimó sókó felepó. Aimó ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Eta momane fulapa diaq imó betó muae,” yalepó. **33** Atéró Pita, Jems, noma Jon, atima maaté Yesutamo felepó. Atéró, Yesuné ama hosaa tuamó mo doasi dele duraalu, sekéné sukóló dei fomaake kisipa kaae sóró muté fu betalepó. **34** Atétepa, ama atimapaae duraalu, “Yalo hosaa tuamó dekéné sukutu ę mo felekemó sukçai dapa, diaq imó kaae tawóló betó muae,” yalepó.

35-36 Ai fo yóló, ą atima betere tiki sawa taaróló fóló, apaae waaire seké hásokó fópoló, haemó deraapisa fóló mulu maturaalu, “Apa-ó, ępaae i eraaire sekéi ala waqsóró seséyyaire tü mupa, ti naao seséyyae.

Tépatei, yálo kisipa mole ala sya fóló ini, naao kisipa mole ala betä erópoló yae,” yalepó.

³⁷ Téró ą ama yó matere whírape beterepaae momó fesaae walemó, atima noke fopesaapa kelalepó. Atépa, Pita turukuróló duraalu, “Saimon-ó, suka kele betamó ę kaae tawóló bitini, yá noke ai firerapó. ³⁸ Kae kae sú sere alané dią me dowi ala yóló dée nalaqsóró, mo hotowayóló kaae taruraalu momatu betae. Ti noatepae, kepe betenéta mo wisi alamaaté yaai keteké bupatei, tó tикиné dowi ala yaqsóró sesé yaaire fotokó buni, bérápó,” yalepó.

³⁹ Atéró ą fesaae fóló, ama kale yale moma kaaetóró momó yalepó. ⁴⁰ Atéró, ą kale dere kaae momó fesaae wou kelalemó, atima noke kēle depa, fope-saapa yó molepó. Atima atéró noke mo fiyaleteiné, apaae noa fo yaolorópoló kóló yalepó.

⁴¹ Atéró, ą sore dakeróló momane fi wouraalu kelalemó, noke fire alatóró yó tapa atimapaae duraalu, “Dią sáa nóló noke fitere ala hale ai yó tare? Súmó fiyalepa miótá, kale tukóló muló betere sukakele i sókó wale ape. Kelae! mió dowi ala dere whírapené kale Whjné Naalema dópoló, mené eleké ai deyale ape. ⁴² Mió ę dópoló eleké deyaaire whj ai walapa, turukó hóróló dä faalopa fiépe,” yalepó.

Yesu tawale fo

(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Jon 18:3-12)

⁴³ Ai fo deretamotóró, ama yó matere 12 whírapekó betä Judas sókó walepó. Ama kjlimó, whírape mo fea sepakeró nopolutamo tao diliki yóló wó tarepó. Ai whírapeta, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whírapekélé, Moses-né asere fo yó matere whírapekélé, whj disirapekélé, atima fea betamó fo deyóló doto-natepa walepó.

⁴⁴ Téró, Yesu dópoló eleké deyaaire whjné ą tawaaiire whírape atima kóló kóló duraalu, “Hoko whjtei tawaqsóró ę fóló, yálotamo kóló tukó nukupa, ti ątóró hji ai ape. Térápa, tawóló dokóló só furaalu, ą

botokó faqsóró mo wisiyóló kaae tawae,” yóló mulélipakalepó. ⁴⁵ Téró, kale Judas ą Yesu daalepaae mo hapale sókó fóló duraalu, “Yó matere whj-ó,” yóló kóló tukó nalepó. ⁴⁶ Atétepá, ai wóló daae mole whírape sókó furaalu, Yesu naasemó etée sóró fotokqyóló tawalepó. ⁴⁷ Atétere ala kolóló, Yesutamo daale whj betané ama sepake sókó sóró, so whjmó Talepaae momaratere topo whjné kutó diratere whjné woséli sáae deralepó.

⁴⁸ Tétepá, Yesuné atimapaae duraalu, “Eta, Gavman-tamo bóe dóló so whj yálo ąlisóró fulapóló ę daai nopoluró sepake-tamo tao dilikeyóló woute? ⁴⁹ Ti ę suka fea momatere be belamó daalu diąpaae fo yó mótu betepa, fo tokótamo yaaiaalu, dijané ę aimó tanipó. Tépatei, kale asemó yóló muló betere fo dokonaairaalu dapa, mo erópoló yae,” yalepó. ⁵⁰ Yesu atéró tateremó, ama yó matere whírape atima wimó ą taaróló, botokó dapo dapo yalepó.

⁵¹ Tétepá, betä kokopei whj kutikélé deréni, ama bukutere dëi kuti maaté bukóló Yesu sya fu betalepó. ⁵² Atéró fu betalemó, atimané ąkélé ama bukure kuititamo touróló tawalemó, ai kutitei atimapaae däae melóló, ą tiki daapi hale botokó felepó.

*Juda topo whírapené Yesu só derale fo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Jon 18:13-14,19-24)*

⁵³ Téró, atimané Yesu ą Talepaae momaratere doasi topo whj beterepaae dapesó walepó. Atéró betepa, ai doasi topo whj aqmó betere momaratere whírapekélé, Moses-né asere fo yó matere whírapekélé, whj disirapekélé, fea wóló touralepó. ⁵⁴ Téró Yesu tawóló só fupa, Pita ą nalo dua tokó su deté fu betalepó. Atéró fóló, momaratere whírapené topo whjné be bopéró daaló betere dopóku tū serekemó sókó felepó. Atéró ą ai be kaae tare diki tare whírape betó mole kua dolomó, sosolitepa simó beterepó.

⁵⁵ Atépa, kale momaratere topo whírapero fo tokóló taletere whírapetamoné Yesu sukópoló daaire bete kikitú betaletei, bete mekélé kilinipó. ⁵⁶ Atimané ą dópoló

kapala fo yóló só deraaitere fo whj feané yaletei betä fotóró ini, mené fo kae, mené fo kae, du betalepó.

⁵⁷ Atéró, a só deraai mepaae whj turukó holóló daalu i fo yalepó. ⁵⁸ “Mo whjné naasené tçale be ama fisikóló, whjné tñénire momatere be ama sore su kamótóró momó tçyaalopó depa, dñé wosalepó,” yalepó. ⁵⁹ Téyaletei, atima feané betä fotóró ini, mepaae whjné dere fo kae, mepaae whjné dere fo kae du betalepó.

⁶⁰ Atétu betepa, momaratere topo whj kale fo tokóló taleratere whjrapené keletómó turukó horóló daalu, Yesupaae woseturaalu, “Yä só deratere whjrapené doa i dere fo-a, naao atimapaae tokó menitere noatepa de?” yalepó.

⁶¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaae fo me tokó menipó. Atétepa, kale momaratere topo whjné ąpaae momó woseturaalu, “Yäta, wisi alamaaté erótú betere Talené naalema so whj tñteróló kaae tanópóló, sórò beteró betere whj Kerisoé?” yalepó.

⁶² Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Ai whjta, ętóróti i ape. Whjné Naalema mo doasi fotokó bole Talené turu naase démó betoo, ó sako dolomó wóo depa, diaaq kelaalo ai ape,” yalepó.

⁶³⁻⁶⁴ Kale momaratere topo whjné ama deró betere kuti bisayóló duraalu, “A só deraaire bete kilinipakó, ama dere ala kelle whj me kae kekçaloé? Ti Kótó faletere fota, amatei deremó dñé wosalepa, dijané noa kisipa mute?” depa, atimané duraalu, a só deraaire fota amatei ai yalepa, a sukópóló daalopó yóló mulalepó.

⁶⁵ Atéró, mepaae whjrapené a fesaa apuróo, mepaae whjrapené ti kuti kwiané ama kele husiróló dokóló, naase duné dño yóló, ąpaae duraalu, “Yatamo Kótóné ama whjpatá, ti ya dale whj dçpaae yó ąlæe,” yalepó. Atéró, diki tare whjrapenékélé, a tao taru du betalepó.

*Pitané Yesu a tuénipó yale fo
(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Jon 18:15-18,25-27)*

⁶⁶ Atétu betepa, Pita a momaratere topo whjné be boperó betere dopóku aomó kese

horóló betepa, kale topo whjné kutó diratere so seimalerapekó betä a beterepaae walepó. ⁶⁷ Atéró, Pita a sosoli depa simó beteremó, kale so seimalené a kelené kikéró kaae taru duraalu, “Yakélé Nasaret be whjkó Yesutamo betamó kutua yale whjpó,” yalepó.

⁶⁸ Ti fo depa, Pitané kale senaalepaae duraalu, “Naa ai dere fo beteta ę tuéni, kóló kólórapóló,” a witepa dopóku tñ sereke felekemó bitj felepó.

⁶⁹ Atétepa, kale so seimalené Pita kolóló, aimó daae mole so whjpaae momó duraalu, “I whjkélé Yesutamo betamó kwéale whjkópó,” yalepó. ⁷⁰ Tétepa, Pitané ama kale dere fo kaae momó duraalu, “Ę mo meipó,” yalepó. Atéró sawa betóló, kale dere kaae mepaae felekemó daae mole whjrapekó betané ąpaae duraalu, “Ti yata, ątamo betamó kwéyle whj mo hji ai ape. Ti noatepae, naao dere fota, Kaleli be fo nakome wosetapó,” yalepó.

⁷¹ Ti fo depa, Pitané atimapaae duraalu, “Diaaq ai bopetere whjta, ę tuénipó. Yalotamo diąpaae kapala fo depa, ti Talené ę dópóló yae,” yóló, mo dirii dale dere fo kaae yalepó.

⁷² Ai fo deretamotóró, kale wą kakaruk bané hale tamо dakoróló yalepó. Tétepa, take Yesuné Pita ąpaae du, wą kakaruk bané hale tamо dakoróló yaaipatei, naao ę tuénipó fo sore félimó yaalopó yaletei, kisipa muni walepó. Atétepa, a dekené suku turaalu, doasi wole du betalepó.

15

*Pailat-né Yesu dae yale fo
(Mat 27:1-2,11-26, Luk 23:1-5,13-25, Jon 18:28-19:16)*

¹ Atéró, mo hikati so whjmó momaratere topo whjrapekélé, whj disirapekélé, Moses-né asere fo yó matere whjrapekélé, fo tokóló taleratere whjrapekélé, atima fea fo dokóló, mo beta tuétóró muóló, Yesu naase tamо dokóló dapesó Pailat-né naase tuämó mulalepó.

² Atéró wóló daapa, Pailat-né ąpaae woseturaalu, “Yäta, kale Juda fake so whj tñteróló kaae tare doasi topo whjé?” depa,

Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Épó. Naaø ai dere fota, mo dono dapó,” yalepó.

³ Ai fo deremó, Talepaae momaratere topo whjrapené dei tué mutu, i sekéné kae kae hóko alarape yalepóló, só deratere fo du betalepó. ⁴ Atétu betepa, Pailat-né ąpaae momó woseturaalu, “Atima kae kae forapené ya só derótua betere fo fea naao woserutei, tokó menitere-a, noatepa de?” yalepó.

⁵ Ai fo depatei, Yesuné kale topo whj Pailat-paae me fo tokó menitere ala kilitu, ama sirayalepó.

⁶ Atimané ąla detere alimó, mara mole ala ipó. *Dipula* beteró betere whj betákó ba fo dokomó so whjné sokae dere whjtóró Pailat-né sókó daalótua dapó. Atéró doteyaaí so whjpaae wosóló, atimané doi dere whjtóró dotonótua dapó.

⁷ *Gavman*-tamo bóe dóló whj dupa, *dipula* beteró betere whjrapetamo Barabas-kélé beterepó. ⁸ Atépa, so whj mo fea Pailat beterepaae wóló woseturaalu, “Naaø kale duatere kaae yaaloé?” yalepó.

⁹ Ti fo depa, Pailat-né atimapaae woseturaalu, “Diaaq kisipané Juda so whj teteróló kaae tare topo whj dotonaró de?” yalepó. ¹⁰ Fo yaleteita, momaratere topo whjrapé Yesutamo dei tué muturaalu, ą daai dapesó wale bete Pailat-né ama kisipa yalepó. ¹¹ Tétepa, kale momaratere topo whjrapené mo so whjpaae Barabas sokópóló, yae yóló sesemerater fo deté kotepa, atimané ai fo yalepó.

¹² Ti fo depa, Pailat-né atimapaae momó duraalu, “Juda so whj teteróló kaae tare topo whjpaae yaño noa alakó eraró de?” yalepó.

¹³ Tétepa, kale so whjné fo fakeyóló duraalu, “Ai whj filipaa ni tómó oleróló dae,” yalepó.

¹⁴ Ai fo depa Pailat-né atimapaae duraalu, “A me dowi ala initepatei, hágé noatepa daró de?” yalepó. Tétepa, kale so whj feané mo ti fo fakeyóló duraalu, “Filipaa ni tómó sukópóló olerae,” yalepó.

¹⁵ Atétepa, ai so whjné Pailat ąpaae wisi tué muópóló, Barabas atima beterepaae fópóló sokóló daalóló, Yesu mo dirii hálka tikinépi fokosoi ala du beteró, filipaa

ni tómó sukópóló olerae yóló, diki tare whjrapené naase tuámó mulalepó.

Diki tare whjné Yesu doka doka yale fo
(Mat 27:27-31, Jon 19:2-3)

¹⁶ Téró, kale diki tare whjrapené Yesu dape sóró kale topo whj Pailat-né be bela wisinaalené doi Pretorium-paae dapesó felepó. Ai dopóku bolaa dolopaae mepaae diki tare whjrapekélé mo fea ape depa, atima touralepó. ¹⁷ Atéró daaló bitu, sonaai kuti deróo, mu daai képiti topo whjrapené deratere topotao suróló bopeyóló, ama topomó deróo yóló, ą faletu betalepó. ¹⁸ Atéró, atimané duraalu, “Juda so whj teteróló kaae tare doasi topo whj-ó,” yóló, fesaa apuróló dotó tикиne du betalepó. ¹⁹ Atéró, dotó tикиne ama topomó momó du momó du yóló fesaa apurótua betalepó. Atéró atima Yesu aqmó bukutiri teáró bitu, doa whj-ó yóló doi sóró horóló faletu betalepó. ²⁰ Atétu beteró, atimané ą derale sonaai kuti sókóló, ama kuti momó deralepó. Atéró ą filipaa ni tómó sukópóló, oleraairaaalu dapesó felepó.

Yesu filipaa ni tómó olerale fo
(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Jon 19:17-27)

²¹ Atéró dapesó fu betepa, Sairin be whjkó Aleksandaró Rufus-tamoné alima Saimon ą ipu bemó biti, doasi be huluapaae faai wapa, kale diki tare whjrapené ąpaae Yesu dóló oleraaire filipaa ni ą fasóló naao belerae yóló seyalepó. ²² Atéró, atimané Yesu dapesó fóló, betá hae Kolkotamó sókó felepó. Ai doiné beteta, topo diripó. ²³ Téró, aimó *wain* wéiró kale *mur* ni fétamo hosekéróló tepeyóló nópóló melateei, ama nénipó. ²⁴ Atéró, atimané ą filipaa ni tómó sinópóló oleralepó. Atéró oleróló, ama kuti atima saairaalu, betá melaa yalepó. Kale diki tare whjrapé atima betá betá yóló kapo fakemó siri eróló, sikipaae fesekée horótua yalemó, mé whjné siri moletei wisiyóló muni doro wapa, ti ai whjné ama kuti sua yalepó.

²⁵ Téró híka 9 kilok sukakelemó, Yesu dóló oleralepó. ²⁶ I betené dalepóló, ą

wolerale ni topomó aséyóló olerale fo i ape.

**JUDA SO WHỊ TĘTERÓLÓ KAAE TARE TOPO
WHỊ**

²⁷ Atéró, olandu nuku betale whị tamo me whị Yesuné fé naase déró oleróo, me whị turu naase déró oleróo, yalepó. ²⁸ (-) ²⁹⁻³⁰ Atéró oloró betepa, mepaae tua wua du betere whịrapené kili fépo yóló duraalu, "Yata, momatere be fisikóló sore sujamótóró momó tęyalopó du betale whịpa, mió naaotei ya tao sóró, ai filipaa ni taaróló dere ape," dua yalepó.

³¹ Kale yale fo kaae, momaratere topo whịraperó Moses-né asere fo yó matere whịrapetamo atimasisitei duraalu, "Mepaae so whị sukaqsóró tao sua yale kaae, amatei a tao sinitupó," du betalepó. ³² "Yatamo Israel fake so whị tęteróló kaae tare doasi topo whị Kerisopata, ti dä tué tiki tiraai dapa, ai filipaa ni taaróló dere ape," du betalepó. Téró, ątamo oleró betere whị tamonékélé, u whịrapené dere kaae, faletu betalepó.

Yesu sukgle fo

(Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Jon 19:28-30)

³³ Atéró, suka tuämó 12 kilok kaae sóró be dikiraletei, kuluka 3 kilok-mó momó déralepó. ³⁴ Atéró, ai sukakelemó, Yesuné fo fakeyóló duraalu, "Eloi, Eloi, lama sabakatani," ai fo bete feteyóló "Ę tęteróló kaae tare Kótóo, ę tęteróló kaae tare Kótóo, ę wotoró beterópóló, noatepa taaróló feleé?" yalepó.

³⁵ Ama ai dere fo felekemó daae mole whịrapené wosóló duraalu, "Elaijapaae ape yóló, ai dere wosere?" yalepó.

³⁶ Tétepa, betą whị hapale fóló, wépi kaae ąla kape sikimó haka sóró, séli kəlaa kaae ere wain wéi tópuróló melaii yalemó, mepaae whjné duraalu, "Ilaija wóló a tokóló só fulémóló kelaalopa, kaayae," yalepó.

³⁷ Atéró, Yesuné fo fakeyóló, a mo ti sukalepó.

³⁸ Atéteretamo, kale momatere be tuämó satale yóló oleró betere kuti, hajaletei ó kwiamó kaae sóró tuämó tekete doropóló, salepaae sókó deralepó. ³⁹ Téró,

kale 100 diki tare whịrape kaae tare doasi topo whị a Yesu oleró betere tiki felekemó daalemó, a sukaqairala, dere fo fake wosóo, sukulere alakélé koloo duraalu, "Haió! Ata, Kótóné Naalematei ai dirapó," yalepó.

⁴⁰ Mepaae sorapekélé mo tumó kese anóló daae molepó. Ai sorape kuamó, Maktala sokó Mariakélé, Jems-ró Joses-tamoné hama Mariakélé, Salomekélé, atima atéró daalepó. ⁴¹ Ai sorapeta Yesu sya fóló, take Kalelimó ątamo kuturaalu, a ya yátere ąla melóló kaae tawale sorapepó. Mepaae ątamo Jerusalem bepaae wale sorapekélé fea atima daae molepó.

Yesu dourale fo

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-55, Jon 19:38-42)

⁴² Kale Juda whịrape atima sāa nóló betere be dę dótóróti sókó waaipa, miótóró kulukapaae ąla ąla sisóló mulatere be dęmó ai ala yalepó. ⁴³ Tétepa, kuluka deretamo Israel fake so whjné fo tokóló taleratere whịrape tuämó doasi doi mole Arimatea be whikó Josep walepó. Ai sekéta, Kótóné tęteróló kaae tare ala wópoló kaae tare whịpó. Atéreteiné a witere alakélé ini, halaainé Yesuné tiki melaaloé? yóló, Pailat-paae wosene felepó. ⁴⁴⁻⁴⁵ Atéró, Yesu mo sukalepó dere fo kale Pailat-né wosóló, a kilita sókó fu sira yalepó. Tétu, diki tare whịrapené doasi topo whịpaae woseturaalu, "Yesu mo ti sukalee?" depa, kale sekéné duraalu, "Ępó. A mo ti sukalepó," yalepó. Ti fo depa, kale Palaitiné Josep-paae wisirapa tokóló sóró fae yalepó. ⁴⁶ Tétepa, Josepné ama betą dęi linen kuti wisinaale dupuyóló, Yesu tokóló haemó mulóló, ama tiki bopeyóló dokalepó. Atéró só fóló, mené aleyóló muló betere kane dolomó douralepó. Atéró, Josep-né ai dou tū kinaaire kane fake biliraté fóló kinalepó.

⁴⁷ Atéró, Yesu dourótú betepa, Maktala sokó Mariaró Joses-né hama Mariatamo mo tumó daalu, kese faló beterepó.

16

*Yesu kepaayale fo
(Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Jon 20:1-10)*

¹ Téró, kale sāa nokole be dē kemene fupa, Maktala so Mariakélé, Jems-né hama Mariakélé Salomekélé, atima felé kēlāa wale wisi wisi əla Yesuné tikimó dilāle faai dupuyalepó. ² Atéró, *fula* kaae sere be dēmō, hīka suka hoteretamo kale so-rape atima Yesu mole dou tópaae felepó. ³ Atéró atimasisi fu bituraalu, “Kale dou dolo kinó betere doasi kane fake betā né tukwéyóló biliraté faalorópó?” deté fu betalepó.

⁴ Atima atéró mo umó wou bitu kese faralemó, kale dou dolo kinó betere doasi kane fake biliraté fóló, dēmō muló betepa kelalepó. ⁵ Atépa, atima dou dolopaae felemó, betā kokopei whī dēi kuti wisinaale deróló, turu naase dērō betepa kólóló, atima witu kilita sókó felepó.

⁶ Atétepa kale whjné atimapaae duraalu, “Diā wiyló kilita sókó faqse. Diāta, atimané filipaa ni tómó oleróló dale Nasaret whī Yesu kekitu beterapó. Åta imó muni, kepaayóló ai fele ape. Å mulale tikikélē hāle ai erapa kelae. ⁷ Térpa diā fóló, ama yó matere whī Pitaró mepaae yó matere whjrapetamopaae i fo ene fae. Take ə sukai bituraalu, yale fo motóróti dokonóturaalu, diā wópóló, folosóró əpi Kaleli haepaae ai fale ape. Térpa, diā aipaae fupa, ə aimó kelaalopó,” yalepó.

⁸ Ai fo deremó, kale sorape atima diri furu furu yóló kilita sókó furaalu, doutó taaróló botokó felepó. Atéró, kale sorape atima aso sókó feleteiné witepa, atimané kelale alarape me whjpare inipó.

⁹ Fula kaae sere be dēmō Yesu ə kepaayóló mo hīkati Maktala be sokó Maria daalemópi sókó walepó. Åta, take Yesuné wēikeró dowi keperape betepa, hōkonale sopó. ¹⁰ Téró, Maria ə fóló, Yesutamo kwéyale whjrapetamopaae dekéné sukturaalu, molómó betó mupa, ama kelale ala fea atimapaae yalepó. ¹¹ Téyalemó, atimané kale soné Yesu kepaayóló betepa kelalepóló ene wale fo wosóló, mopóló tué tiki tirénipó. ¹² Téró nalomo, ama yó

matere whjrapékó tamо whī, doasi be hluua taaróló, me tikipaae faai fu betalemó, Yesuné ama tiki mo kae daayóló, atimaamo fu betere tuamó sókó wóló, daapa kelalepó. ¹³ Atétepa, kelale whī tamoné mepaae yó matere whjrapetamopaae ə mo kepaayóló beterapó fo ene walemokélé, mo dapóló atima tué tiki tirénipó.

¹⁴ Atéró, nalo Yesu ə ama yó matere 11 whjrapetamopaae nuku bateremó sókó walepó. Atéró wóló, atimané ə mo kepaayóló beterapó dere fo wosóló, tué tiki tiréni deremó, atima foné sóró duraalu, “Diaaq kutiri hapóluru dowqae fóló, ə kepaayóló beterapóló ene wale fo wosóló, mopóló tué tiki tirénitare noatepa de?” yalepó.

¹⁵ Atéró, atimapaae duraalu, “Kótóné kaaróló bateró betere kae kae tiki daae mole so whī feapaae i kale kisi fo wisi yó melaté kwéyæ. ¹⁶ Mepaae so whī detamo tué tiki tiróló bitu wēi tóputepa, ti atétere so whī aluyaqsoró Kótóné tao saalotei, mepaae tué tiki tirénire so whī ti ama só deróló, dowi dupu melaalopó. ¹⁷⁻¹⁸ Atéró, tué tiki tiró betere so whjné etei kelemei alarape eraalo ai ape. So whī tuamó betó mole dowi keperape yālo doimó hōkonótua yóo, kae kae be fo tuenirutei tuére whjné dere fo kaae yóo, whī dele dowi wulirape naasené tatua yóo, hereikélē naalotei sukuni yóo, hepo daróló mole so whjné tikimó naase mulatepa wisi yóo, yaalo ai ape,” yalepó.

¹⁹ Atéró, Tale Yesuné atimapaae ai forape yóló kemetepa, Kótóné ə hepenpaae dapesó holóló, Talené ama turu naase dēmō bateralepó. ²⁰ Atéró, ama yó matere whjrapetamopaae dekéné sukturaalu, molómó betó mupa, ama kelale ala fea atimapaae yalepó. Atima atéró yó maté kotere fo so whjné mo dapóló tué muópóló, mepaae kelemei alarape eraaire fotokó Talené atima tuapaae mo suralepó.

Luk

Węi tópuratere whị Jon deyaalopóló yale fo

¹ Kótóné eraalopóló muló betere fo dą tuapaae mo eró betepa, mepaae whjné kolóló aseyalepó. ² Ai whjrapet, kale fo wisi kae fotamo hoseké eraqsóró hotowayóló kaae taru, yó mótu betalepó. ³⁻⁴ Mepaae whjrapené deté wale fo aseyale kaae, mió yalokélé ai fo wisiyóló taleyóló betemó kaae sóró, mo donotóró aseyaaai kisipa mutapó. Doa whị Tiopilus-ó, take mepaae whjrapené yapaae yó melale fota, mo erapóló naao diriyóló tué yaasepóló, yalo i aseytere ape.

⁵ Kale Judia hae kwia teteróló kaae tare topo whị Herot betale alimó etéyalepó. So whjmó Talepaae momaratere whị betə beterepó. Ai whjta, Lipai faketei, Abaijané deté wale whị Sekaraiapó. Ama soma Elisabet-ta, momaratere topo whị Eronné deté wale sopó. ⁶ Kótóné keletómó atimaamo mo donoi soró whjtamo bitu, Kótóné yóló muló betere fo aqmó sukóló, ama erae dere ala betə eraté fu betalepó. ⁷ Atéretei, kale so Elisabet atimaamo naale senaalekélé mei, ni daayóló betepa, sokélé sere yóo, whjkélé otere yóo yalepó.

⁸ Atéró betere tuamó Abaija fake whjrapené so whjmó momarópóló, tukóló muló betere be dəmō Sekaraiaró ama fake whjtamoné momatere be kaae tarepó. Atéró, Sekaraia ą so whjmó momarótua betalemó etéyalepó. ⁹ So whjmó momaratere whjrapet, atimané mara mole ala sya furaalu, atimané doi mole ni fakerape fesekée deralemó, Sekaraiané doi mole ni fake dono fetée horóló muni dorowalepó. Atétepa, ą kale momatere be tuapaae fóló, felé kəlaa wale fetera kaae əla si keletómó biliyópóló, atimané ą sóró beteralepó. ¹⁰ Atéró, kale felé kəlaa wale fetera kaae əla simó sukūlā dalatere sujamó ą momatere be dolopaae fóló,

simó terepetu betalepó. Atétu betepa, mepaae momayaai wale so whị atima belamó kaae taru momatu betalepó.

¹¹ Até du betepa, Talené dotonale *ensel* wóló, kale felé kəlaa wale əla bilitere tiki turu naase dərō daapa kelalepó. ¹² Ai *ensel* sókó walemó, Sekaraia kilita sókó furaalu, mo winé sukutu betalepó. ¹³ Tétepa, kale *ensel*-né əpaae duraalu, “Sekaraia-ó, ya wiyaqse, naao du betale moma Talené wosalepó. Naao so Elisabet naale deyaalo ai ape. Téyaalopa, ama doi Jon mulae. ¹⁴ Ai naale detere kilituraalu, ya doasi hajné sukó, mo so whjkélé ai naale kilituraalu, hajné sukó yóló Talepaae mo kée du betaalo ai ape. ¹⁵ Ti noatepae, Talené keletómó ą mo doasi whị betaalopó. Ə doayóló bitukélé, *wain* węiró topo doyóló keyaa fole węitamo naalomeipó. Ə hamané depemó betepatei, kale Dəi Kepe Wisi ą tuamó fəayóló mo suró betaalopó. ¹⁶ Atéró, take kópaae fu betere Israel fake so whị atima teteróló kaae tare Kótó aqmó beterópóló, ai naalené momó dapesó waalo ai ape. ¹⁷ Tale wópóló folosóró əpi wouraalu, ama yaire alata, take betale whị Ilaija ą keperó fotokötamo fəanuraalu du betale ala kaae, ai seké ą tuamokélé até yaalopó. Ai naale doayóló bitu, alimaraperó naale senaletamopaae momó hosaa muópóló, atima tué tiki feteraalo ai ape. Atéturaalu, mepaae Kótóné fo woseni dowqae fu betere so whị Kótóné donoi ala tuamó wisi kisipatamo beterópóló eraalopó. Atéturaalu, so whị fea Tale beterepaae faaire ala amatei, donoróló beteraalo ai ape,” yalepó.

¹⁸ Atéró Sekaraiané *ensel*-paae duraalu, “Atei ala mo eraalopóló yalo noayóló kisipa yaaloé? Ti ę otere yóo, yalo sokélé sere yóo, erapó,” yalepó.

¹⁹ Tétepa, kale *ensel*-né əpaae duraalu, “Eta Kótóné keletómó daalu i ala yae depa du betere *ensel* Kebriel-pó. Mió i dere fo wisi yalo yapaae yóo melópóló, ama ę ya beterepaae dotonatepa wóló yətamo fo i du betere ape. ²⁰ Mió yalo i dere fo wosóló kisipa tiki tiréni depa, ti naao fo aluyaalo ai ape. Ya atépatei bitiré fóló, mió i dere fo

dokonóló eratere su kamó ti naao fo momó yaalo ai ape,” yalepó.

²¹ Téró, Sekaraia momatere be dolopaae holóló betepa, belamó ą kaae tawóló betó mole so whjné duraalu, “Ą mo taketi holaletei, diki du betere-a, noakó su bitu dérópó,” du betalepó. ²² Téró kale whj ą belapaae dorowóló atimapaae fo yaairetei suni, ama fo allureteiné naasené maaté du betepa, so whjné etei kisipa mualepó. Be tuqmó Talené me alakó ąpaae nokené dere ala kaae eratepa kilitu yalepó du betalepó.

²³ Atéró, momatere be tuqmó kutó diyópóló däle mulale be dë kemetepa, ama be paae felepó. ²⁴ Ai alarape yale klipaae ama soma Elisabet naale yalepó. Atétepa, kale so ą kelaçsóró ama bemó kinóló betepatei, wélié aporó kemeyalepó.

²⁵ A atéró bitu duraalu “Take ę ni daapa so whj feané faletu betaletei, mió i be dëmô Talené ępaae erale wisi alané so whj feané keletómó yalo hale kemerealepó,” yalepó.

Yesu deyaalopóló yale fo

²⁶ Téró, kale so ą naale yóló betepa, apomi wélié tuqmó Kótóné ama ensel Kebriel, Kaleli haemó tene Nasaret be hu luapaae doteyalepó. ²⁷ Atéró, kale ensel Kebriel betä so seimale Maria beterepaae felepó. Ai sota, Depit fake whjkó Josepné dokaairaalu tukóló beteró beterepó. ²⁸ Téró, kale ensel ą beterepaae fóló duraalu, “Talené hëkesere so seimale-ó, Tale yatamo ai betere ape,” yalepó.

²⁹ Atei fo Mariané woseturaalu, etei kaae koleó dere fo-a, noa betené dérópóló ą kisipa teketu betalepó. ³⁰ Até du betepa, kale ensel-né ąpaae duraalu, “Maria-ó, Kótóné ama ya mo wisiyóló kolóló hosaa mutu, yapaae wisi ala eraai dapa, wiyaqose. ³¹ Yata, naale yaalo ai ape. Ai naale detepa, ama doi Yesu mulae. ³² A doasi topo whj betepa kilituraalu, so whj feané mo ó taoró betere Kótóné Naalemapó du betaalo ai ape. Ai naaleta, take ama noumatere Depit bitu yale kaae, so whj fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné amatei ą doasi whj sóró beteraalo ai ape. ³³ Ata topo whj bituraalu, Jekop-né firale

fakerape teteróló kaae tare ala kemekélé ini, häle yótóró tawaalopó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Mariané ensel-paae duraalu, “Eta, whjtamokélé konipa, ai ala neyóló yaaloé?” yalepó.

³⁵ Ai fo depa, ensel-né ąpaae tokó mótu duraalu, “Kale Dëi Kepe Wisi ya tuapaae bitj waalopó. Téturaalu, mo ó taoró betere Kótóné fotokoné ya teteróló husuró betaalo ai ape. Ai deyaaire naaleta, medowi alakélé muni, mo kae naale detepa so whj feané kilitu, ita Kótóné Naalemapó fo yaalo ai ape. ³⁶ Aita ya maaté mei, naao kekelé so Elisabet-kélé seretei naale erapó. Upulé ą ni daapa mepaae so whjné atei serené naale deyaalomeipó dua yaletei, mió ą naale epa, apomiró wélié kemeyalepó. ³⁷ Ti fea ala fea Kótóné sumó enénipóló de?” yalepó.

³⁸ Ai fo depa, Mariané ąpaae duraalu, “Ti eta Kótóné ama kutó diratere so beterapa, naao yale fotóró ama ępaae erópóló yae,” yalepó. Téró, kale ensel felepó.

Maria ą Elisabet kële fele fo

³⁹ Atéyale be dëmótóró, Maria ą ola ola hapale sisóló ai be hulua taaróló, Judia du sorokó mole haemó tene be hulua paae felepó. ⁴⁰ Atéró, kale so ą Sekariaró somatamo betere be dolopaae fóló, Elisabet-paae duraalu, “Fapa koleó,” yóló apualepó. ⁴¹ Mariané Elisabet-paae ai dere fo woseturaalu, Elisabet-né depemó betere naale toróyó holalepó. Atéturaalu, Dëi Kepe Wisi ą tuqmó fayóló şıralepó.

⁴² Atéru Elisabet-né fo fakeyóló duraalu, “Sorape fea betó mupatei, ya betä Tale Kótóné mo wisiró beterapó. Atéturaalu, naao deyaaire naalekélé ama mo wisiró beterapó. ⁴³ E mé so wisi betepa, e teteróló kaae tare Talené hama naao ę kële waleé? ⁴⁴ Nao koleó dere fo woseturaalu, yalo depemó betere naalekélé hëkesené sukutu toróyó holalepó. ⁴⁵ Kótóné yapaae eraalopó yale fo wosóló, naao kisipa tiki tiralemó ya wisiró beterapa, mióta ya hëkesené sukæ,” yalepó.

Mariané Kótóné doi hale horótú yale wole fo

⁴⁶ Téró, Mariané duraalu,

“Yalo hosaa tuämó Talené doi hale sóró horatapó.

⁴⁷ Yalo hosaa turónékélé ę aluyaqsóró tao sale Kótópaae mo kée yóló hajné sukutapó.

⁴⁸ Ti ęta, kutó diratere doi muni sókótei so betepatei, ama ę wisiyóló tao salepó.

Mió i be démó kaae sóró bitiré faaire so whj feané ę kilituraalu, ita Kótóné wisiró betere sopó yaalo ai ape.

⁴⁹ Ti noatepae, mo doa fotokö bole Tale Kótóné ęmó mo doakale ala eralepó.

Ama doi mo kae muluraalu, dowi ala mo betákélé munire Talepó.

⁵⁰ Mepaae so whj de Kótópaae winé sukóló ą aqmó dua betepa, ama kolené sukutere ala mió i alimó betere so whipaaekélé, take bitiré faaire so whipaaekélé, hale yó tarapó.

⁵¹ Ama doasi bole fotokoné mepaae doasi alarape eralepó.

Atéturaalu, mepaae whj de atima kisipanétei duraalu, ‘Ęta mo doasi seké whj beterapóló,’ bopé faketu betale whjrape dapo dapo yóló fópóló, hókó faralepó.

⁵² Mepaae teteróló kaae tare doasi topo whjrapené kaae tare alarape ama kemeróló, haepaae só deróo, mepaae naameyóló sókótei betere so whj ama sikipaae horoo, yalepó.

⁵³ Mepaae wotené sukutere whjrape ama ąla wisi melóló hairoo, mepaae ąla ąla dekéró mole néli so whj hale fópóló dotonoo, dua yalepó.

⁵⁴ Ama kutó diratere Israel fake whjrape kisipa keteréni, kolené sukuturaalu, atima tao sere ala hale yó tarapó.

⁵⁵ Talené Abraham-ró ama deté faaire naaletamopaae wisi ala eraalopó yóló mulale fo keteréni, dąné ayara-pepaaekélé eralepó.

Atéyale kaae, mó i alimó dąpaaekélé ama kolené sukutere ala hale yó tarapó,” yalepó.

⁵⁶ Téró, wélié soremó Maria ą Elisabet-tamo betheró, nalo ama bepaae fesaae felepó.

Wéi tópuratere whj Jon deyale fo

⁵⁷ Téró etéyalepó. Kale so Elisabet ą naale saaitere be démó ama naale dealepó. ⁵⁸ Tale Kótóné doasi kolené sukuturaalu, apaae erale alamó Talepaae mo kée yóló doasi hékese yalepó. Atétepa, ama be whj so whjró kekelé so whjtamokélé ama dere hékese kaaetóró du betalepó.

⁵⁹ Atéró kale so naale sóró beteró, bokó wale be démó ama tiki sekaę tukóló siriróo, kale naalené doikélé alima Sekaraiané doi yakoroo yaai, ama fake so whj walepó. ⁶⁰ Até yaaitepa, ama hama Elisabet-né duraalu, “Meipó. Ama doita, Jon mulaai dapó,” yalepó.

⁶¹ Ai fo depa, atimané apaae duraalu, “Yá fake whjkó mo betákélé atei doi munipó,” yalepó.

⁶² Ti fo depa, atimané alimapaae naasené maaté yóló duraalu, “Naao kisipané ą de doi mulaaloé?” yalepó.

⁶³ Tétepa, ama atimapaae naasené maaté yóló duraalu, aşetere sóku sóró ape depa, sóró walepó. Atéró, ai kale sóró wale ąla tómó Jon doi aşeyalepó. Ai doi aşetere kilituraalu, so whj feané haió yóló, sirayalepó. ⁶⁴ Até yaletamotóró Sekaraia ą fo alluretei momó duraalu, Kótóné doi hale sóró horalepó. ⁶⁵ Atimaamoné be felekemó betó mole so whjné atéteré ala kilitu, me ala kae dapóló winé sinalepó. Du sorokó mole Judia hae kwiamó betó mole so whj feapaae i ala yalepóló deté kwęyóló fakeralepó. ⁶⁶ Mepaae i fo wosale so whjné “I naaleta, Tale Kótóné mo doasi fotokö bete ą tuämó mupa kilitu, take doayóló ą noa kaae whj betaalorópó,” du betalepó.

Sekaraiané yale wole fo

⁶⁷⁻⁶⁸ Kale naale Jon-né alima Sekaraia Dęi Kepe Wisiné fotokoratepa, Kótóné apaae yae depa mo so whipaae duraalu, “Dąné Talené doi hale sóró horaalopó.

Israel fake so whj teteróló kaae tare Kótópaae mo kée du betae.

Ti noatepae, dą ama so whjpóló dupuró betherapó.

- ⁶⁹ Ama kutó diratere whj Depit-né firale fake tuqmó Kótóné whj betq sorró beteró beterapó.
Ai sekéné ama fotokoné dä i hae so whj aluyaqsoró tao saalopó.
- ⁷⁰ Ti mo take Kótóné ama kae beteró betere kóló whjrapené yale fo mo dokonóturaalu yalepó.
- ⁷¹ Dä böe whj kuamó betepa, ama tao saalopó. Téturaalu, mepaae whjné dowi kisipa muóló dätamö böe dupa, ama fotokoné sesé yaalopó.
- ⁷² Däné ayarape ama kisipa keteréni, kolené sukuturaalu mió dä tao saaire whj dotonaalopó.
- ⁷³ Ti aita häle mei, Kótóné däné aya Abraham-paae i ala eraalopóló mo dirii fo yóló muló betereteinépó.
- ⁷⁴ Take ai yóló muló beteré fo dokonóturaalu, böe whjrapené dä dóló teteraqósoró, tao sorró beteró beterapó.
Atérené mió dä wikelé ini, halainé Kótóné kutó betq dirótú betenérápó.
- ⁷⁵ Ti beteré dokö fea dä ama keletómó ama kae ere alaró mo donoi alatamo tuqmótóró betó tawaalopó.
- ⁷⁶ Yata, yalo naalepó. Take nalopaae so whj feané ya kilituraalu, mo taoró bateré Kótóné ama kóló whjpó yaalopó.
Ti Tale waipa yapı folosóró wouraalü, q̄ waaire tū donorae yaaire whj betaalopó.
- ⁷⁷ Téturaalu, Kótóné ama so whjné dowi alamó melaaire kwia aluróló tao saaire ala naao atimapaae yó melaalo ai ape.
- ⁷⁸ Ti Kótóné köle dere ala ama hosaa tuqmó fajaneteiné ai ala eraalopó.
Ti atéyaaire alata, hijka teó sokotere suka däné tikimó felétu dere kaae, Kótóné ama hepen-mó ere dë dä bateré tuapaae eraalopó.
- ⁷⁹ Ti aita, noa yaai mei, mepaae diliki tuqmó betó mole so whjró mo felekemó sukqai du bateré so whjtamo Kótóné hosaa muni deyóló

dua betere ala tuapaae bitj fópóló, ai dñé yó melaalopó,” yalepó.

- ⁸⁰ Atéró, kale naale q̄ doaturaalu, ama kepe tuapaaekélé doasi fotokó bualepó. Atéru, q̄ Israel so whj beterepaae hakearóló sókó waairaalu, so whj bitini häle wópu tikimó bitiré felepó.

2

Yesu deale fo (Mat 1:18-25)

¹ Ai alarape du betale tuqmó etéyalepó. Rom *Gavman* topo whj Sisa Akastus-né i hae kwiamó betó mole so whj doi siré kwęyae yóló mulalepó. ² Atéró so whj doi saleteita, Siria hae kwia Kvirinius-né teteróló kaae tapa, folosóró kaae sutóró yalepó. ³ Atétepa, kale so whj mo fea doi sópóló, atimané turuku be séle sélepaae felepó.

⁴ Atétepa, Josep q̄ Depit-né deté wale whj ereteiné Kaleli hae kwiamó tene Nasaret be taaróló, Judia haemó tene Depit-né be hulua Betelehem-paae felepó.

⁵ Ama dokaai tukóló beteró bateré so Maria naale epa, atimaamoné doikélé mulaai felepó. ⁶ Atéró fóló, atimaamo ai bemó betepa, kale so naale saaire be dë sókó walepó. ⁷ Ai be dëmō kale soné ama topo naale deyalepó. Atéró, kale naale kutiné bope yóló hupurape q̄la melótua dere ni fakené aleyale nuku tómó beleró baterépó. Ti noatepae, uké wale so whjné fitere be fajaneteiné yalepó.

Ensel-rapené sipsip hupu kaae tare whjrapepaae yale fo

⁸ Téró etéyalepó. Ai hae kwiamó mepaae sipsip hupu kaae tare whjrapé ai be hulua taaróló, ne yó molepaae fóló, dikitamo atima hupurape kaae tawóló betó molepó.

⁹ Atéró bateremó, Talené *ensel* betq atima bateré tikimó sókó wouraalü, Talené ama ere doasi dñé atima bateré tikikélé dęyó felepó. Atéteremó atima fea winé sukutu betalepó. ¹⁰ Atétepa, kale *ensel*-nē atimapaae duraalu, “Diq wiyaqse, eta i hae kwia feamó betó mole so whjné wosóló doasi hajné sukqaire fo wisinaale ene walepó. ¹¹ Diq i haemó betó mole so whj aluyaqsoró, tao saaire whj mió i be dëmō

Depit-né be huluamó ai deyale ape. Åta, Kótóné so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere Kerisopó. ¹² Dią fóló kelenalemó, miótóró deale naale kutiné bopeyóló hupurape əla melótua dere ni fakené aleale əla tómó beleró betepa kilituraalu, ita kale bope yale naale h̄itipó yaalo ai ape,” yalepó.

¹³⁻¹⁴ Atéró, mo tétitóró kale *ensel* betá daalepaae ó hepen bemó betó mole *ensel*-rape mo h̄ale əla kaae dorowóló daae mulu, Kótóné doi hale sóró horótú duraalu,

“Mo taoró betere Kótóné doasi mole doi hale sóró horae.”

Kótóné ama tuéné wisi ala eraaitere so whjpaae hosaa muni deyóló mo dua betere ala erópóló yae,” yalepó.

¹⁵ Kale *sipsip* hupu kaae tare whjrape betó mupatei taaróló, *ensel*-rape heppaee fesaae holalepó. Atétepa, kale whjrape atimasisi duraalu, “Talené däpaae yó melale ala kelaai, Betelehem be huluapaae faalopa fiépe,” yalepó.

¹⁶ Atéró, atima hapale fóló Mariaró Josep-tamo betóo, kale naalekélé hupurape əla melótua dere əla tómó firóo, epa kelalepó. ¹⁷ Atimané kale naale kolóló *ensel*-rapené atimapaae yale fo so whj feapaae deté kwęyóló fakeralepó. ¹⁸ Ai fo depa wosale so whj feané ita, noa kaae fo yalerópóló, sirayóló tué teketu betalepó. ¹⁹ Até du betepatei, Mariané ai dere fo wosóló, ama hosaamó muló bitu kisipa h̄ale yó tarepó. ²⁰ Téró, kale *sipsip* hupurape kaae tare whjrape atima bepaae fesaae furaalu, kale *ensel*-rapené atimapaae i ala epa kelaalo ai ape, yale ala motóró epa kelaleteiné Kótóné doi hale sóró horaté fu betalepó.

Yesu momatere bepaae yó male fele fo

²¹ Atéró kale naale sóró bitiré fóló, bokó wale be dëmó ama tiki siriróló Yesu doi mulalepó. Aita kale so naale yaaipatei, *ensel*-né mulae yale doipó.

²² Moses-né asémó soné naale sale tiki Talené keletómó wisiyópóló, kaae tawae ere be dë kemetepa, Josep-ró Mariatamo kale naale Talepaae melaai dapóló, Jerusalem bepaae dapesó felepó. ²³ Aita

h̄ale meipó. Talené fo tuämó “Topo naale Talepaae melae,” ere fo sya furaalu yalepó. ²⁴ Téró, me ere fo i ape. “Betá soné naale senaale detepa, kale soné naale ditu yale ala Talené wisirópóló, ba hökósere tamo ó sukusi tamo Talemó melae,” ere fo sya furaalu atéyalepó.

²⁵ Até yale suksamó, Jerusalem bemó whj betané doi Simeon beterepó. Åta, mo donoyóló bituraalu, Kótóné ala betá erótú betale whjipó. Atéró, kale Israel fake so whj dowi sekéi ala tuämó betepa, tao saaire whj wópóló, kale D̄ei Kepe Wisi ətamo betämó beterepó.

²⁶ Apaae kale D̄ei Kepe Wisiné etei fo yóló munélipakalepó. Ya hapale sukuni, Talené sóró beteró betere whj Keriso kolóló sukaalo ai ape. ²⁷ Atéyale suksamó, Simeon otere D̄ei Kepe Wisiné fotokoratepa, momatere be tuapaae fóló beterepó. Atéró beteremó, kale yóló muló betere foné yae ere ala yaairaalu, hamaró alimata-moné Yesu apuóló momatere bepaae sókó walepó. ²⁸ Atéró wapa, kale Simeon oterené kale naale tao sóró ama naase tómó beleróló, Kótóné doi hale sóró horótú duraalu,

²⁹ “Qla əla fea teteróló kaae tare Tale-ó, naao kale yóló mulale fo mió mo dokonatereteiné naao kutó diratere whj sukutepa, hosaa muni deyóló dua fópóló yae.

³⁰⁻³¹ Ti noatepae, naao so whj aluyaqsóró, tao saaire ala so whj feané keletómó donoróló muló betepa mió yało i keletere ape.

³² Ai dëné Juda mei, kae fake so whj tuapaae Kótóné ere ala h̄akearatepa kolóló tué yóo, Israel fake so whjklé doasi doi sóo, yaalopó,” yalepó.

³³ Téró, kale naale hamaró alimatamoné Simeon oterené yale fo wosóló, haió i yale fo-a, noa betené yalerópóló siratu betalepó. ³⁴ Kale Simeon oterené atima wisiratere fo yóló, hama Mariapaae duraalu, “I naalenéta, Israel fake so whj fea haepaae só deróo, mepaae so whj tao sóró sikipaae horóo, yaalopó. Atétere ala kilituraalu, Kótóné hiróló mole ala so whj feapaae h̄akearóló yó matepa, mepaae so

whjné ai dere fo wosalomeipóló, a só deraalo ai ape. ³⁵ Atétere alané mepaae so whjné hosaa tuqmó mole tué tiki hakeamó mulaalopó. Atéteremó, sepake kwia kaaené naao hosaamó deyaalo ai ape,” yalepó.

³⁶⁻³⁷ Aimó Kótóné ama betä koló so wulia Aser fakekó Fanuel-né senaalema Anakélé beterepó. Ama whjtamo dokóló betepa wéikeró ba fo kemeyóló, oma sukutepa wulia bitu kemeyale ba fotamo touróturaalu 84 ba fo biti serepó. Atéró Kótópaae kisipa tiró bitu, momatere be taaréni, dikitamokélé, dëtamokélé, moma dere ala hale yó tarepó. Atéró, a qla weyóló bitu, moma dere ala betä dua yalepó. ³⁸ Téró ai fapotóró kale so Ana atima beterepaae sókó wóló Kótópaae mo kée yóló, Jerusalem bemó betó mole so whj aluyaqsóró dupuróló tao saaire whj wópóló kaae tare so whjpaae kale naale i ape yóló yó mótu betalepó.

³⁹ Atéró, Josep-ró Mariatamoné Talené yae yóló muló betere alarape yóló kemetepa, Kaleli haemó tene atimané diri Nasaret be huluapaae momó fesaae felepó. ⁴⁰ Kale naale a doaturaalu, mo doasi fotokó buóo, tué tiki dotoróé fóló fosó fosó yóo, Kótóné qapaae hosaa muóló yaala sókó fóo erapó.

Yesu q teó naale belekqamale, momatere bemó betere fo

⁴¹ Téró etéyalepó. Kale bosenée fele be dë sókó wapa qla deteremó, ama hamaró alimatamo ba fo dokó fea Jerusalem be huluapaae fua yalepó. ⁴² Kale naale doayóló 12 ba fomó betepa, atima dua dere kaae, qla detere sukamó atimaamo Jerusalem be huluapaae holalepó. ⁴³ Kale bosenée fele be dëmô qla detere ali kemetepa, ama hamaró alimatamo bepaae fesaae furaalu, kale naale Yesu Jerusalem bemó betepatei, fole so whjtamo fele nisiyóló atimaamo felepó. ⁴⁴ Téró kale soró whjtamoné kisipané so whjtamo fole nisiyóló atimaamokélé fu betepa, be dë betä kemeyalepó. Atéró fóló kale naale atimaamoné fake so whjró fulumu whjrapetamo betere tikimó kekalepó. ⁴⁵ Até yalemó bitinipa, kekai

Jerusalem be huluapaae momó fesaae felepó. ⁴⁶ Atéró kekitu betepa, be dë sore hale kemeyóló nalo kale momatere be bopré tipi tuqmó betepa kelalepó. Atéró, mepaae Juda yó matere whjrapené dere fo wosoo, mepaae wosetere forapekélé yóo du betalepó. ⁴⁷ Kale naale atéró kisipa fosó fosóru atimané qapaae wosetere fo mo donotóró tokó matepa woseturaalu, whjrape feané siratu betalepó. ⁴⁸ Atétere ala hamaró alimatamoné kilitu, atimaamo kilita sókó fóló hamané qapaae duraalu, “Ti naale-ó, ayanaao dámó yá whalia depa kekale supa, noatepa atei kaae ala yaleé?” yalepó.

⁴⁹ Ti fo depa, atimaamopaae duraalu, “Yalo ayané ç beterópóló ere bemó fóló beteretei diaamo tué iniru ç kekenapó,” yalepó. ⁵⁰ Ama ai yale fo bete atimaamoné diriyóló wosóló kisipa sinipó.

⁵¹ Téró, kale naale ama hama alimatamo Nasaret be huluapaae fóló, atimaamoné dere fo betä wosóló aqmó sukóló beterepó. Téruraalu, Yesuné ama yale fo fea hamané kisipa keteréni, ama hosaamó muló beterepó. ⁵² Téró, Yesu a teó doatutei kisipa tiki dotoróé fóló, fosó fosói naale wisi doatepa Kótónékélé, mo so whjnékélé, hësekeyóló qapaae hosaa mualepó.

3

*Wéi tópuratere whj Jon-né yó male fo
(Mat 3:1-12, Mak 1:2-8, Jon 1:19-28)*

¹ Taiperius Sisa 15 ba fo tuqmó a topo whj bituraalu, Rom hae kwia mo fea ama teteróló kaae tarepó. Atéyale sukamó, Pontias Pailat ąkélé doasi *Gavman* topo whj bitu, Judia hae kwia teteróló kaae tawóo, Herot ąkélé doasi topo whj bituraalu, Kaleli hae kwia teteróló kaae tawóo, ama noma Filip-né Ituraea hae kwiáró Trakonaitis hae kwiátamo teteróló kaae tawóo, Lisanias a doasi topo whj bitu, Abilene hae kwia teteróló kaae tawóo, erepó.

² Anas-ró Kaiapas-tamo Kótópaae momaratere doasi topo whj betere sukamó, Sekaraiané naalema Jon whj bitini wópu mole tikimó betepa, Kótóné fo a tuqaae sókó walepó. ³ Atéró, Jon a Jordan wéi fole

hae kwiamó té mole be hulua dokopaae fóló, fo yó mótu betalepó. Atéró, Kótóné fo yó mótu duraalu, “Diaaq du betere dowi ala taaróló, Kótópaae kisipa tiki feteyóló ape. Atétepa, yálo diá wéi tópuraalo ai ape. Diaaq dowi alamó saaire kwia Kótóné me ola meipóló, hágé kemeraalo ai ape,” deté kutu betalepó. ⁴ Mo take betale Kótóné ama kólo whí Aisaiané aseyóló muló betere fo mo donotóróti yalepó. Ai fo i ape.

“Whí betá hágé wópu mole tikimó bitu fo fakeyóló duraalu,
‘Tale waaire tū aleyae, ą waaire tū donorae.

⁵ Tukwé derepale tiki, hae mulóló wisirae. Doasi hasi uluró du sokoreteitamo dukiyóló mulurae.

Wé wére tükélé, mo donoyóló aleyae.

Kapo ó hapisäa muóló dore tū dukiyóló taae faróló wisirae.

⁶ Até depa, ti Kótóné so whí fea aluyaqsóró tao saaire ala wisi so whí mo feané kelaalo ai ape,’ ” yalepó.

⁷ So whí mo fea Jon-né wéi tópurópóló ą beterepaae wua depa, atimapaae duraalu, “Diaaq dere alata, wuliné tū kotere kaae dapó. Kótóné diatamo fopaae butu taleyaqsóró, mopaae botokó faai de? ⁸ Diá dowi ala taaróló kisipa feteyóló tū wisipaae fulapó du betere fo, hágéamó motóró du betae. Ti noatepae, Abraham-ta diaaq ayapó du betere fomó yálo diapaae i dere ape. I muó mole kapo fakerape Kótóné whí aleyóló, Abraham-né naale senaale beteranérápó. ⁹ Talené káwei ni bete dokó taketi muló beterapó. Mepaae ninétamo du wisi olenitepa, ti ai nirape fea diyóló sipaae taae deraai Talené ama tó ai ni betemó bukó tarapó.” yalepó.

¹⁰ Ai fo depa so whí feané ąpaae duraalu, “Ti dğné noa alakó yaaloé?” yalepó.

¹¹ Ti fo depa Jon-né atimapaae duraalu, “Me whí dené kuti tamо deró betepa, me kuti sokóló yagyare whí melae. Whí me dené ąla huyóló mupa, ti aikélé betá kaae alatóró yae,” yalepó.

¹² Mepaae takis moni siré kotere whírapé atimakélé wéi tópuuai dapóló

wóló ąpaae woseturaalu, “Yó matere whíó, dą noa alakó yaaloé?” yalepó.

¹³ Tétepa, ama atimapaae duraalu, “Diaaq takis moni siré kutu, bosenóló sini, sae yale sütóró sae,” yalepó.

¹⁴ Ti fo depa, mepaae diki tare whírapé wóló ąpaae woseturaalu, “Dą noa ala yaaloé?” depa ama duraalu whjné moni saai, so whí teteréli fo yóló ó dilikóló saqse. Naa Gavman-né diá matere monitóró tawóló betae. I sú meipóló, dokó dokó yaqse,” yalepó.

¹⁵ So whí feané Jon kilituraalu, i seké Kótóné sóró beteró betere whí Keriso du yalepóló, tué tekitu betalepó. Ti noatepae, atima Keriso mo kelaai kisipa mutu betaleteinépó. ¹⁶ Até du betepa, Jon-né atimapaae tokó mótu duraalu, “Yalota, diá wéi maaté tópuratápó. Téteretei, mo doa seké whí betá waalo ai ape. Ata ę kaae meipó. Ę ą aqmó naale belekqamale kaae betereteiné yálo ama hó be dokore képi teraayaairetei mo sunipó. Amata, kale Dëi Kepe Wisiró sitamoné diá wéi tópuraalo ai ape. ¹⁷ Ama naasené whit betapaae eróló kane fake kaae ąla tómó mulóló, fumi beséné só fópóló epeyóló horatere ąla tarapó. Tétu, mo whit-ta betapaae eróló mulótú beterapó. Whit fumita, mo sukókélé feni hágé dó tare sipaae taae deraalopó,” yalepó. ¹⁸ Atéró, Jon-né kale mió wosetere kisi fo wisi so whí feapaae yó melóturaalu, so whjné kisipa tiki feteraaire forapekélé, yó melótú betalepó.

¹⁹ Tétu betaletei, kale doasi Gavman topo whí Herot-né noma Filip-né sotei ą dokóo, mepaae kae kae dowi alarape yóo, du betalepó. Até du betepa, Jon-né Herot-paae atei alarape taalae yóló, foné salepó. ²⁰ Herot-né take yale alarape tómó, me i alakélé yalepó. Kale Jon dipula beteralepó.

*Jon-né Yesu wéi tópurale foró Yesu deté yale whírapené doirape
(Mat 3:13-17, Mak 1:9-11)*

²¹ Atéyale sukamó, Jon-né so whí fea wéi tópuróturaalu, Yesukélé wéi tópuralepó. Atéró ą momatu bateremó, ó hepen be tū tukwé fóló molepó. ²² Atépa, kale Dëi Kepe Wisi ba hókósere kaae Yesuné tikimó bitj

dorowalepó. Até deretamo, hepen beró fo fakeyóló duraalu, “Yata, yalo Naalepó. Naao dere ala wisi kilituraalu, ę mo doa hékesené sinitapó. Ti yata yalo mo yaala sókó fóló mole Naalepó,” yalepó.

²³ Téró etéyalepó. Yesu ą kutó kaae saai betale suksamó, 30 ba fo beterepó. Ą atéró betepa so whjné ąta, Josep-né naalema nisci yalepó.

Josep-ta, Heli-né naalemapó.

²⁴ Heli-ta, Matata-né naalemapó.

Matata-ta, Lipai-né naalemapó.

Lipai-ta, Melki-né naalemapó.

Melki-ta, Janai-né naalemapó.

Janai-ta, Josep-né naalemapó.

²⁵ Josep-ta, Matatias-né naalemapó.

Matatias-ta, Amos-né naalemapó.

Amos-ta, Naham-né naalemapó.

Naham-ta, Esli-né naalemapó.

Esli-ta, Nakai-né naalemapó.

²⁶ Nakai-ta, Mat-né naalemapó.

Mat-ta, Matataias-né naalemapó.

Matataias-ta, Semen-né naalemapó.

Semen-ta, Josek-né naalemapó.

Josek-ta, Joda-né naalemapó.

²⁷ Joda-ta, Joana-né naalemapó.

Joana-ta, Resa-né naalemapó.

Resa-ta, Serubabel-né naalemapó.

Serubabel-ta, Sealtiel-né naalemapó.

Sealtiel-ta, Neri-né naalemapó.

²⁸ Neri-ta, Melki-né naalemapó.

Melki-ta, Adi-né naalemapó.

Adi-ta, Kosam-né naalemapó.

Kosam-ta, Elmadam-né naalemapó.

Elmadam-ta, Er-né naalemapó.

²⁹ Er-ta, Josua-né naalemapó.

Josua-ta, Elieser-né naalemapó.

Elieser-ta, Jorim-né naalemapó.

Jorim-ta, Matata-né naalemapó.

Matata-ta, Lipai-né naalemapó.

³⁰ Lipai-ta, Simeon-né naalemapó.

Simeon-ta, Juda-né naalemapó.

Juda-ta, Josep-né naalemapó.

Josep-ta, Jonam-né naalemapó.

Jonam-ta, Eliakim-né naalemapó.

³¹ Eliakim-ta, Melea-né naalemapó.

Melea-ta, Mena-né naalemapó.

Mena-ta, Matata-né naalemapó.

Matata-ta, Natan-né naalemapó.

Natan-ta, Depit-né naalemapó.

³² Depit-ta, Jesi-né naalemapó.

Jesi-ta, Obed-né naalemapó.

Obed-ta, Boas-né naalemapó.

Boas-ta, Salmon-né naalemapó.

Salmon-ta, Nason-né naalemapó.

³³ Nason-ta, Aminadab-né naalemapó.

Aminadab-ta, Atimin-né naalemapó.

Atimin-ta, Arni-né naalemapó.

Arni-ta, Hesron-né naalemapó.

Hesron-ta, Peres-né naalemapó.

Peres-ta, Juda-né naalemapó.

³⁴ Juda-ta, Jekop-né naalemapó.

Jekop-ta, Aisak-né naalemapó.

Aisak-ta, Abraham-né naalemapó.

Abraham-ta, Tera-né naalemapó.

Tera-ta, Nahor-né naalemapó.

³⁵ Nahor-ta, Seruk-né naalemapó.

Seruk-ta, Reu naalemapó.

Reu-ta, Pelek-né naalemapó.

Pelek-ta, Eber-né naalemapó.

Eber-ta, Sela-né naalemapó.

³⁶ Sela-ta, Kainan-né naalemapó.

Kainan-ta, Arpaksat-né naalemapó.

Arpaksat-ta, Sem-né naalemapó.

Sem-ta, Noa-né naalemapó.

Noa-ta, Lamek-né naalemapó.

³⁷ Lamek-ta, Metusela-né naalemapó.

Metusela-ta, Enok-né naalemapó.

Enok-ta, Jared-né naalemapó.

Jared-ta, Mahalalel-né naalemapó.

Mahalalel-ta, Kainan-né naalemapó.

³⁸ Kainan-ta, Enos-né naalemapó.

Enos-ta, Set-né naalemapó.

Set-ta, Adam-né naalemapó.

Adam-ta, ti Kótóné naalemapó.

4

*Satan-né Yesu dée nótóló sú sale fo
(Mat 4:1-11, Mak 1:12-13)*

¹ Yesu ą Dei Kepe Wisi fayóló sûruraalu, Jordan węi taaróló wapa, Dei Kepe Wisiné ą whj bitini, hale wópu mole tikipaae ąlisóró felepó. ² Ą aimó betepa, dowi Satan-né ą dée nótóló, sú sere alarape deté fu betepa 40 be dərape kemeyalepó. Atéyale be dəmó ą qlakélé néni wote siri bitiré fóló, kemene folepaae ą wote yalepó.

³ Atéró betepa, dowi Satan-né ąpaae duraalu, “Yatamo Kótóné Naalemapata, ti i kapopaae *bred* o alée fae yae,” yalepó.

⁴ Ai fo depa Yesuné ąpaae duraalu, “Tale Kótóné asémó i fo erapó. ‘So whj betereteita, mo ąla maaté nukuráalu bitinipó erapó,’ ” yalepó.

⁵ Atéró, kale dowi Satan-né ą mo ópaae hore dupaae dapesó holóló daalu, i hae kwia dokó teteróló kaae tare alarape fea ąpaae tétitóró hapale yó melalepó. ⁶ Téró, ąpaae duraalu, “Yalo yámó doasi doi muuaire alaró i haemó muó mole wisi wisi alatamo naao teteróló kaae tawaasepóló melaalopó. Ti noatepae, take ępaae matepa taretei, mepaae yalo kisipa mole whjrape melaai depa, ti súmó manérápó. ⁷ Yalo i dere fotamo naao betä wosóló ę aqómó bitu, doa Tale-ó depa, ti i ąla ąla fea naaotóró teteróló kaae tawaasepóló melaalopó,” yalepó.

⁸ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Kótóné asémó ere fo i ape.

Tale Kótó mo betatóró beterapa, ą aqómó sinóló bitu, Aya doa Tale-ó, yóló ama ala betä erótú betae erapó,” yalepó.

⁹ Téró, kale dowi Satan-né Jerusalem bemó tene momatere be hulua tómó dapesó holóló daaló bitu duraalu, “Yatamo Kótóné Naalemapata, ti haepaae týó derepae. ¹⁰ Ti noatepae, asémó i fo erapó. ‘Kótóné ama *ensel*-rapepaae ya me ąlané doalé yaqsóró, wisiyóló kaae tawae yaalopó.’

¹¹ Me fo i ape. ‘Ya atimané naase tómó muni durupuraalu, me ąlané ya kotóo sóró doalé yaalomeipó,’ ” yalepó.

¹² Ai fo depa, Yesuné kale dowi Satan-paae duraalu, “Asémó i fokélé erapó. ‘Naao Tale Kótóné ya tao sirémóló kaae kolóló șu saqse,’ erapó,” yalepó.

¹³ Atéró, kale dowi Satan-né Yesu dée nýpóló șu sale kílipaae me tē mutere sukamó momó șu saai dapóló taaróló felepó.

*Nasaret so whj Yesuné dere fo wosaalomeipó yale fo
(Mat 13:53-58, Mak 6:1-6)*

¹⁴ Atéró, Yesu kale Dëi Kepe Wisiné fotokoratepa, ą Kaleli hae kwiapaae momó fesaae felepó. A atéró wóló beterapó dere fo ai hae kwiamó betó mole so whj feapaae deté kwéyalepó. ¹⁵ Atéró, ą ai hae kwiamó bituraalu, atimané fo wosetere be dokó fo yó maté kotopa, so whj feané ama doi hale sóró horótú betalepó.

¹⁶ Take ą doayóló betale Nasaret be hluapaae fóló bituraalu, kale saja nokole be dëmó ama dua dere kaae, fo wosetere be dolopaae holalepó. Atéró, Kótóné asémó ere fo dosayaairaalu turukó holalepó.

¹⁷ Kótóné ama kóló whj Aisaiané asére *buku* bopeyóló moletei, ama dosayópóló, whj mené ąpaae melalepó. Tétepa, ai *buku* sóró dääe faróló, ama tué mole fo kekälemó keletepa dosayale fo ipó.

¹⁸ “Talené ama Dëi Kepe Wisi ę tuamó beteró beterapó. Ti aita hale mei, ama kale fo wisi so whipaae yó melópóló ę sóró beteralepó. Atéró, *dipula* kaae betere so whj hale fópóló dotonóo, kele dilikire so whjné kele fisqae falóo, mepaae wae sóró sonaalei ala tuamó beteró betere so whj sokóló hale beteróo yópóló, ę dotonalepó.

¹⁹ Talené so whj wisiyóló beterópóló, ama kólené sukutu hamokoróló hale tao sere ali i wale ape fo so whipaae yópóló, ę dotonalepó,” yalepó.

²⁰ Téró, Yesuné kale foloi *buku* momó bopeyóló kaae tare whipaae melóló, ą bitj deyalepó. Atéró betepa, ai fo wosetere be dolomó betó mole so whj feané ąpaaetóró kele fopolaa yalepó. ²¹ Téró, ama atimapaae momó duraalu, “Mió diaaq wosale asémó yóló muló betere fota, motóró dokonalepó,” yalepó.

²² Ama yó matere fo wosale so whj feané i whjné kólómó mo kokçi fo wisinaale dapóló, siratu betalepó. Tétu atimasisitei duraalu, “Ita, Josep-né naalema meié?” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “I mara mole fo diaaq ępaae mo enérápó. ‘Dokta whj-ó, naaotei ya tikimó daale kisi bete wisirótimié? Ti Kapeneam be hluamó du betere alarape dñé wosalepa,

umó erótú betale ala kaae naao i turuku bemókélé erótumié?" " yalepó.

²⁴ Atéró ama atimapaae momó duraalu, "Yalo diapaae mo i dere ape. Kótóné kóló whjné ama be whj so whjpaae Kótóné fo i ape yóló yó matepa, atimané mo dapóló wosetimipó. ²⁵ Yalo diapaae mo i dapa wosae. Mo take Israel haemó Ilaija betale alímó mepaae sorape atimané whj sukóló wulia betó molepó. Ai su kamó ba fo sorené wélié apo mirómó hali kinó betepa, hae kwia feamó qla sóku aluyóló, wote ali walepó. ²⁶ Téyaletei, Kótóné Ilaija dotonaleteita, mo betá Israel fake sorapekó tao sópóló dotonénipó. Ténitei, Saidon hae kwiamó tene Sarepat be huluamó betere betá wulia so tao sene fópóló doteyalepó. ²⁷ Téró, Kótóné ama kóló whj Elaisané Israel hae kwiamó dowi humu fuluné tiki doyóló betó mole so whj mo betákélé wisirénipó. Israel hae kwiamó atei kaae whjrake betó mupatei, mo betákélé wisiréni, Siria hae kwiamó betere whjkó Naaman maaté wisiralepó," yalepó.

²⁸ Ai kale fo wosetere be dolomó betó mole so whj mo feané ama ai dere fo wosóló, atima doasi fopaae bualepó. ²⁹ Atéró atima hapale turukó huturaalu, q belapaae hqkó deralepó. Téró, ai be hulua felekemó ere kulapaae taae deraai dapóló dapesó felepó. ³⁰ Téyai depa, ai touró betere so whj kua dolomótei sókótamo yóló, ama faai yale tikipaae felepó.

Yesuné dowi kepe hqkonale fo (Mak 1:21-28)

³¹ Téró, Yesu q Kaleli hae kwiamó tene Kapeneam be huluapaae derepelepó. Aimó bituraalu, kale sqa naai tukóló muló betere be démó so whj feapaae ama fo momó kaae sóró yó mótu betalepó. ³² Ama ai yó matere fo so whj feané woseturaalu, sóró beteró betere topo whjné fo kaae dapóló, siratu betalepó.

³³ Ai fo wosetere be dolomó dowi keperape tepeyóló betere whj betá beterepó. ³⁴ Ai sekéné fo fakeyóló duraalu, "He! Nasaret be hulua whjkó Yesu-ó, naao däpaae noa alakó eraai waleé? Naao dä doraai waleé? Yata, me dowi alakélé

muni, Kótóné mo kae beteró betere whjpóló, yalo kisiparapó," yalepó.

³⁵ Ai fo depa, Yesuné kale dowi kepe foné sóró duraalu, "Fo taaróló ya ai whj tuámó beteretei, sókó ape," yalepó. Ti fo depa, dowi kepe kale whj tuámó betaleteti, so whj feané keletómó ama tiki haepaae taae deróló q sókó felepó. Atéyaletei, kale whj q doalékélé inipó.

³⁶ Atétere ala so whj feané kolóló, sirayóló atimasisitei duraalu, "I whjné yó mótu betere fota, mo kaepó. Ti ama fota, doasi fotokotamo yó matepa, dowi keperapenékélé ama dere fo mo betá wosóló, ai sókó fulapa, kelae!" yalepó. ³⁷ Yesuné i ala du beterapó fo, ai hae kwiamó betó mole so whj mo feapaae deté kwęyalepó.

Yesuné so whj feané kisi wisirale fo (Mat 8:14-17, Mak 1:29-39)

³⁸ Yesu q ai fo wosetere be taaróló, Saimon-né bepaae felepó. Ai bemó kale Saimon-né auma sere tiki suputere kisiné sinóló mupa, atimané Yesupaae, "Naao wisiraaloé?" yóló wosalepó. ³⁹ Atétepa, q kale so molepaae fóló hemene doropóló, kale soné tiki supu dere kisi bete foné salemó, kemeyalepó. Atéteretamotóró kale so q turukó holóló, atimamó qla kaae sóró biliyóló melalepó.

⁴⁰ Be dikiyaairaalu, suka doropoletamo mepaae hqle betere whjrakené kae kae hepo daale so whj Yesu beterepaae dapesó walepó. Atéró wóló betó mupa, so whj dokq feané tikimó ama naase mulótua yalemó, atimané kisi beterape wisiyalepó.

⁴¹ So whj feané tiki tuámó tepeyóló betere dowi keperape fo fakeyóló sókó furaalu, yata Kótóné naalemapó dua yalepó. Ai fo depa, atimané qta hqle whj mei, Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whj Kerisopó yaqsóró, kale dowi keperape foné sua yalepó.

⁴² Mo hqkati Yesu ama wotoró so whjkélé bitinire tikipaae felepó. Atépa, kale so whj feané keketé kwęyóló, q betere tikimó sókó walepó. Atéró wóló bituraalu q metikipaae faqsóró, atimatamo betaai dapóló, sesé du betalepó. ⁴³ Tétepatei, ama atimapaae duraalu, "Kótóné teteróló

kaae tare aqmó mole fo wisi i ape yóló yó maté kwéyópóló, Kótóné ę dotéyalepó. Atéreteiné ę diatamo betenéni, mepaae be huluapaae faai dapó,” yalepó. ⁴⁴ Téró, ą Judia hae kwiamó té mole fo wosetere be dokó fea fo yó matétóró kutu betalepó.

5

Yesuné mepaae ama yó melaaire whírake ape yale fo (Mat 4:18-22, Mak 1:16-20)

¹ Téró etéyalepó. Me be démó Yesu ą Kenesaret wéi fókumó daalepó. So whí mo fea hale qla kaae wóló tourale tikimó, hae tiki fäae fóló mulu, Kótóné fo wosetu betalepó. ² Até du betepa, wéi nuku tamo ai wéi fókumó duló betepa kelalepó. Ai nuku tamota, ya siré kotere whírapené nukupó. Atimané nuku aimó dupa teraae fóló, wéi fókumó haleke warape fukutu betalepó. ³ Atétu betepa, ą nükumó bitj holalepó. Ai nuku tale, Saimon-paae duraalu, “Naaو nuku ai wéi kulu tuapaae sawa híkili falae,” yalepó. Téró, ą nuku tómó bituraalu so whí feapaae fo yó mótu betalepó.

⁴ Ą fo yó melóló kemetepa, Saimon-paae duraalu, “Yakó detémóló kelaalopa, nuku wéi kulu tuapaae fóló, diaao haleke warape wéi dolopaae derae,” yalepó.

⁵ Ai fo depa, Saimon-né ąpaae duraalu, “Doa whí-ó, mió dikitamo yakó saalo nisiyóló dä depe tukó wei ala yóló deraté kwéyalemó, mo betákókélé denipó. Téyaletei, naao derae depa ti haleke warape dñé deraalopó,” yalepó.

⁶ Atéró, atimané haleke warape dralemó mo doakale yarape deale tikimó, atimané haleke warape tukó faairaalu yalepó. ⁷ Atéteremó, atimané fulumu whírapaae atima tao sene ape depa wóló, mepaae yarape nuku dolopaae bulóló fu betalemó, kale nuku tamo wusuró mo felekemó wéi dolopaae buó deyaaei yalepó.

⁸⁻¹⁰ Atétepa, Saimon-ró ątamó kutó ditere whírapetamokélé, atima betámó ya siré kotere Sebedi naalema tamo Jems-ró Jon-tamokélé, ya mo dekéró sóró muló

beterere kilituraalu, haió yóló siratu betalepó. Atétepa, Saimon Pita ą Yesuné hó aqmó bukutiri teáró bitu duraalu, “Tale-ó, ęta dowi ala du betere whípa, taaróló ą fumié?,” yalepó.

Tétepa, Yesuné Saimon-paae duraalu, “Ya wiyaqse, naao ya su dere kaae, mió kaae sóró so whí siré kwéyaasepólópó,” yalepó. ¹¹ Atétepa, atimané nukurape wéi fókupaae tao sóró mulóló, atimané ąlakélé mupatei taaróló ą sya felepó.

Dowi humu fuluné tiki dore whí Yesuné wisirale fo (Mat 8:1-4, Mak 1:40-45)

¹² Téró etéyalepó. Yesu ą betä be hu- luamó beteremó, dowi humu fuluné tiki dore whí walepó. Atéró, Yesu betere felekemó ama kelepa haepaae deróló bukutiri teáró bitu ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, yało tiki doretei naao kisipané wisiraai depa, ti wisiraasepólópó,” yalepó.

¹³ Atétepa, Yesuné ama naase teréę faróló kale whjné tikimó wolaayóló duraalu, “Naaو tiki yało wisiraai kisipa mutapa wisiyae,” yalepó. Téyalemó, mo ai fapotóró kale whjné dore tiki mo ti wisiyó felepó.

¹⁴ Atéró, Yesuné kale whí dotonaai ąpaae mo diri ma fo yóló duraalu, “Yało naao tiki wisiralepóló, mo whípaae momókó yaqse. Ya fóló, Kótópaae momaratere whjné naao tiki fope yópóló, yó male fae. Atéró fopeyóló naao tiki wisipa kilitu, Moses-né ere fo sya furaalu, Talepaae hale melae ere ąla melae. So whí feané ai ala kilituraalu, ita Talené erapó kisipa muaalopó,” yalepó.

¹⁵ Yesuné mo so whípaae yaqse yaletei, i ala yalepóló deté kwéyóló fakeratepa, so whí feané woseturaalu, atimané kae kae kisi beterape wisiróo, ama dere fo wosoo yaairaalu, wua yalepó. ¹⁶ Atépatei, Yesu ą so whítamo betere tiki taaróló so whíkélé bitinire tikipaae suka fea moma eneta dua yalepó.

Yesuné tiki momaare whí wisirale fo (Mat 9:1-8, Mak 2:1-12)

¹⁷ Atéró, me sukamó etéyalepó. Ama fo yó mótu betepa, mepaae Farisi whírapero

Moses-né asere fo yó matere whírapetamo Kaleli haeró Judia haetamomó betó mole so whíkélé, Jerusalem be hulua so whíkélé, wóló betó molepó. Ai su kamó, so whí feané kisi bete wisiraaire Talené fotokó súmó bolepó. ¹⁸ Atépa, mepaae whírapené betá tiki momaare whí besekéné dokopatei, beleyóló wóló be tuapaae holdóló Yesu beterepaae sóró holaii kisipa mualepó. ¹⁹ Téró, kale whí sóró faaire tumó so whí mo fea daayale tikimó fenénipa, siki bepaae sóró holóló kea sokóló, kale whí dokopatei, besekétamo Yesu daale donotóró deralepó.

²⁰ Atéró, atimané kisipa tiki tiratere ala Yesuné kolóló, kale tiki momaare whípaae duraalu, “Ti naale-ó, naao dowi alamó kwia melaai yaletei mió i kemeratere ape,” yalepó.

²¹ Yesuné ai fo depa, Farisi whírapero Moses-né asere fo yó matere whírapetamo atimasisi fo yaai tué teketu betalepó. “Ti whíné ata, Kótó kaaepó du betere foné Kótó faletu beterapó. Mo whí betanékélé dowi alamó melaaire kwia kemeranénitei, Kótóné betá súmó enérapó,” du betalepó.

²² Atéró mutere kisipa Yesuné kolóló, atimapaae duraalu, “Noatepa diá atei tué mutu bitu de? ²³ Ti mé fo so whí feané enére? Naao yale dowi alamó saaire kwia aluratapó enérépe, ya turukó holóló naao beseké sóró fae fo enére? ²⁴ I haemó betó mole so whíné dowi ala bete tokóló aluraaire fotokó Whíné Naalemané súmó bulapóló, kisipa yaasepóló i whípaae eratere ala kelae. Yalo yapaae mo i dere ape, ya turukó holóló naao beseké sóró bepaae fae,” yalepó. ²⁵ Ai fapotóró kale be whí so whí feané keletómó turukó horóló ama beseké sóró bepaae furaalu, Kótóné doi hale sóró horaté felepó. ²⁶ Atéteremó, so whí fea winé sukutu sirayóló duraalu, “Mo take etei kaae ala depa, dáné kolkélé ini, mió kisi ala keletapóló,” Kótóné doi hale sóró horótú betalepó.

*Takis moni sere whí Lipaipaae Yesuné q
sya ape yale fo
(Mat 9:9-13, Mak 2:13-17)*

²⁷ Ai ala yóló kemetepa, Yesu ą betá takis moni siré kotere whíkó ama doi Lipai moni

su betepa kolóló, Yesuné apaae duraalu, “Ya ę sya ape,” yalepó. ²⁸ Ti fo depa, ą turukó holóló ama qla qlakélé mupatei, taaróló ą sya felepó.

²⁹ Téró, Lipainé Yesu ama bepaae dapesó fóló, ąmó doasi qla deralepó. *Taks moni* siré kotere whírapero mepaae so whítamó fea touró bitu, qla nuku beterepó. ³⁰ Tétu betepa, mepaae Farisi whírapero atima betá kisipa mulu Moses-né asere fo yó matere whírapetamoné Yesuné yó matere whírapepaae duraalu, “*Taks moni* siré kotere whírapero dowi ala du betere whírapetamo wéiro qlatamo betamó noatepa qla nuku bitu déropó,” yalepó.

³¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Hepo daanire so whí *dokta* whí beterepaae fumi, hepoo daale so whí maaté fua dapó. ³² Ę waleteita, donoi ala du betere whípaae ape yaai ani, dowi ala du betere so whí atimané dowi ala taaróló ape yaairaalu walepó,” yalepó.

*Yesuné yó matere whírape qla
woteremó yale fo
(Mat 9:14-17, Mak 2:18-22)*

³³ Atimané apaae duraalu, “Jon-né yó matere whírapeta, Kótópaae kisipa muóló, me féli qla weyóló bitu, momatua dapó. Atétere kaae, Farisi whírapené yó matere whírapékélé atétua dapó. Tétepelei, naao yó matere whírape ai ala ini, atima qlaró wéitamo nokole ala suka fea hale yó tarapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Betá whí ą so dokotere su kamó ama nomarape qla weyóló hale bitua de? Meipó. ³⁵ Téyaalo meitei, me su kamó kale so dokaaire whí atima betamó bituraalu, qla nuku baterälemó, ą tawóló só fole su kamó atima qla weyóló hale betaalopó,” yalepó.

³⁶ Ama atimapaae yale fo kisipa sónpóló, me fo sale etéró yalepó. “Mepaae whíné kisi kuti bisayóló deräakele kuti bisäae faletei nomotua de? Atétepa, ti deräakele kutiné kisi kuti hukulu yóló doroo, nomaleikélé kokó ini yóo, yaalopó. ³⁷ Atétere kaae, mepaae whírapené *wain* wéi hupu sekaené aleyale deräakele wutímó teputumipó. Até enalemó, kale wéi fotokoné

kale hupu sekaené aleyale deräakele wuti fulukó furaalu, wéjékélé sunée faalopó. ³⁸ Até yaqsóró, atimané kisi *wain* wéi tepeturaalu, ti hupu sekaené aleyale kisi wutimó tepetua dapó. ³⁹ Folo moi *wain* wéi nokole whírapé atima kisi *wain* wéi naai hékese dumipó. Ti noatepae, folo moi *wain* wéi nóló toureteiné mo wisirapó, du beterapó,” yalepó.

6

Yesu qta, sqa nokole be dë teteróló kaae tare Talepó yale fo
(Mat 12:1-14, Mak 2:23-28, 3:1-6)

¹ Téró, sqa naai tukóló muló betere be démó, Yesu ą ama yó matere whírapetamo *whit* kutó tuamó teyóló felepó. Atéró furaalu, ama yó matere whírapené ai kutómó ere *whit* du kaae sóró fumi hotokóló nukulé fu betalepó. ² Mepaae Farisi whírapené até dere ala kolóló, ąpaae duraalu, “Sqa nokole sukamó naao yó matere whírapené atei ala yópóló, noatepa kaae tare?” yalepó.

³ Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Depit-ró ama fulumu whírapetamo wotetepa yale ala asémó moletei, diaaq dosayóló kisipa muni airapó. ⁴ Depit ą Kótóné be dolopaae holóló bituraalu, Kótópaae melale mo kae muló betere *bred* otei ama sóró nalepó. ą nóló, kwiapaae ama fulumu whírapekélé matepa, atimané sóró nalepó. Ai ota, hale mo whíné nukumi, Talepaae momaratere whírapené maaté nukua dapó,” yalepó. ⁵ Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Sqa nópóló tukóló muló betere be dë teteróló kaae tare Taleta, ti kale whíné Naalemapó,” yalepó.

⁶ Téró, sqa nokole me be démó, Yesu ą Kótóné fo wosetere be dolopaae fóló, fo yó mótu betalepó. Atéró yó mótu betalemó, betä whí ama turu naase sinóló dopa kelalepó. ⁷ Atétepa, mepaae Farisi whíraperó Moses-né asére fo yó matere whírapetamoné Yesu só deraaire bete kikitu, kale sqa nokole be démó naase dowi whí wisiratéró kelaairaalu, kaae tawóló beterepó. ⁸ Atimané atéró mutere kisipa

ama kolóló, kale naase dowi whípaae duraalu, “Yá so whí kuamó turukó holóló, daayaæ,” yalepó. Atétepa, kale whí ą so whí feané keletómó daane holalepó.

⁹ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yalo diapaae betä fo wosetapó. Sqa nokole sukamó noa ala yaqse yóló mule? Whí tao sóró wisiratere alapé, dowi ala deretei? Ó whí sukaqsóró tao sere alapé ó whí betere bete doratere alaé?” yalepó.

¹⁰ Ai so whí beterepaae kele keleyóló kale whípaae duraalu, “Naao naase teréę falae,” depa, kale whíné naase teréę faralemó, wisiyalepó. ¹¹ Atéteremó, doasi fopaae buóló atimasisitei fo kelaaróló duraalu, “Dañé ąpaae noa alakó eraaloé,” du betalepó.

Yesuné 12 whírapé sókó sóró beterale fo
(Mat 10:1-4, Mak 3:13-19)

¹² Téró betä sukamó Yesu ą moma yaairaalu, du sorokó mole aopaae felepó. Atéró, aimó Kótópaae moma deté fu betepatei, be dëralepó. ¹³⁻¹⁴ Atéró be dëyó hotepa, híka ama yó matere whírapetamo ape yóló, fea betó mupatei, ¹² whírapé maaté sorokó sóró, *aposel* doi mulalepó. ¹⁵ Saimon doi mupatei, ama me doi Pita mulalepó. ¹⁶ Ama noma Andru, Jems, Jon, Filip, Batolomiu, Matyu, Tomas, Alpias-né naalema Jems-kélé, kálo kálore whí Saimon, Jems-né naalema Judas-kélé, Yesu dópóló eleké deyaaire whí Judas Iskariot, atima atéró whírapé sóró beteralepó.

¹⁷ Atéró, Yesu ą kale du sorokó mole tiki taaróló, ai aqmó sawa mulure tikipaae ama sóró beterale whírapetamo derepelepó. Kale mepaae yó matere whírapekélé, Judia hae kwiamó wale so whíkélé, Jerusalem be huluamó wale so whíkélé, wéi fóku felekemó tene Tair beró Saidon betamomó wale so whíkélé, mo hale qla kaae wóló touró beterepó. ¹⁸ Atéró waleteita, ama dere fo wosoo, atimané kisi bete kemeróo, mepaae so whíkélé dowi kepe tepeyóló beterelei dóló hókonóo, yópóló walepó. ¹⁹ Ama fotokóné aimó betó mole so whí atimané kisi bete wisirótua yaleteiné, ama tikimó wolaayaai dapóló walepó.

Yesuné ama yó matere whírapapaae dere fo

(Mat 5:1-12)

20 Atétepa, Yesuné ama yó matere whírapa kaae taru duraalu,

“Diá yoleale betere whírapeta, ti Kótóné teteró betere ala sereteiné diá hajné sukutu beterapó.

21 Diá mió wotené sukóló mole so whírapeta, take ola súmó naalopóló kisipa mutu, hajné ai sukutu betere ape.

Mió diá dekené sukóló moló du betere so whíta, take hajné sinóló bettaireteimó, Talené wisiró beterapa, wisi kisipa muóló betaes.

22 Atéró, diá Whjné Naalema sya fu beteremó, mepaae whírapené diá hóróo, kae beterópóló hókó falóo, dowi ala dere whípóló diaaq doi doróló fale yóo du betepa, ti Talené diá wisiró beterapa, hajné sukutu betaes.

23 Atétere sujamó hekesené sukutu, tñwó holae. Ti noatepae, diaaq take saaire doasi dupu wisi hepen-mó muló beterapó. Ti take atima alimarapenékélé Kótóné ama kóló whírapapaae betä kaae ala erótua yalepó.

24 Téretei, néli whírapa diá mo doa wió yae! Ti noatepae, diaaq tiki feléyóló mo dua bettaire ala taketi sóró tareteiné, nalopaae atei wisi wisi ola momó kae saalomeipó.

25 Mió diá mepaae whí de ola súmó nóló betere so whí diá mo wió yae! Ti noatepae, take diá wotené sukçalo ai ape.

Mió diá mepaae whí de do nóló hekesetu betepa, take diá dekené sukuturaalu doasi wole yaaireteiné mo doasi kolerapó.

26 So whí feané yapaae whí wisi-ó, yóló dukiratere fo du betepa, kolerapa mo doasi wió yae. Ti noatepae, mió diá dukiratere so whí atima alimarapenékélé take betale kapala kóló whírapa atéró dukirótua erapó,” yalepó.

Bóe whípaae yaala sókó fu betae yale fo
(Mat 5:38-48)

27 “Téretei, mepaae yalo fo wosetere so whí diapaae i dere ape. Diá hóróló bóe duraalu, dowi ala erótua betere so whípaae yaala sókó fóló hekesené sukutu, wisi ala betä erae. **28** Mepaae whí dené diá doróló sekératere fo depa, Kótóné atima wisirópóló, fo wisitei yae. Mepaae whí dené diapaae sekëi ala eratepa, Kótópaae atima wisirae yóló momarae. **29** Mepaae whí dené naao faamumó deké supa, metikirkélé dópóló yó melae. Mepaae whí dené naao tómó deró betere kutikélé seséni, sokópóló yae. **30** Mepaae whí dené yapaae me qlakó ălæ depa, ama kemateré ola melae. Mepaae whí dené naao tare ola fasetepa, momó ălæ fo yaqse. **31** Mepaae so whjné yapaae eranée dere ala kaae, naao mepaae so whípaaekélé erótua yae.

32 Diapaae yaala sókó fu betere whípaae maaté yaala sókó fu betera, ai doasi alaé? Mepaae dowi ala dere whírapenékélé atimané fulumu whírapapaae atéró yaala sókó fole ala du beterapó. **33** Mepaae whí dené diapaae wisi ala erótua betepa, diaaqkélé atimapaae wisi ala eratepa, aita doasi ala meipó. Ti aita, dowi ala du betere so whjnékélé dere alapó. **34** Diaaqtamo mepaae whjné diapaae momó tokó melópóló me ola melatepa, ai-a hapólure?

Ti mepaae dowi ala dere whírapenékélé momó tokóló saai ai ala dua dapó. **35** Tépatei diaaqta, bóe whípaae yaala sókó fóló wisi ala betä erótua yae. Atéturaalu, naao me ola mótu, momó tokó melópóló kisipa muóló meni, hale meló betä yae. Atétepa, ti diá mo taoró betere Kótóné dupu wisi menóló, ama naalerape betaalo ai ape. Ti noatepae, ama kólené sukutere alaró hale tao sere alatamota, dowi ala du betere whírapero ăpaae mo kée initere whírapetamopaae erótua beterapó.

36 Diaaq Ayané mo so whí feapaae kólené sukutu dere kaaetóró diaaqkélé me whípaae atéró kólené sukutu betaes,” yalepó.

*Me whi häletei foné só deraqse yale fo
(Mat 7:1-5)*

³⁷ “Diaaq me whi taleyóló só deratere ala yaqse. Naaotamo me whi só deratere ala initepa, ti mené diákélé taleyóló só deraalomeipó. Diqné mepaae whítamo foné só deréni depa, ti yakélé mené só deraalo meipó. Mené yapaae erale dowi ala me qla meipóló häle kemeratepa, ti diaaq yale dowi alakélé me qla meipóló häle kemeraalopó. ³⁸ Mepaae qla qla yayare so whímó häle matepa, menékélé diámó häle melaalo ai ape. Nao me qla melaai depa, ti deyóló mo ti fānóló melae. Ti noatepae, naao mepaae whímó mo dekéró mótu dere kaae, menékélé yámó naao male sútoró melaalo ai ape,” yalepó.

³⁹ Atéró, ama i yale fo tómó atimapaae i fo sale yalepó. “Betä kele dilikire whjné me kele dilikire whjpaae tñ i mole ape yóló álisóró fenére? Atétepa, ti ą dée nukuraalu, atimamo wusuró dée nóló dolopaae derepaalopó. ⁴⁰ Betä skul naalené ą yó matere whi tñteralo meipó. Téyalo meitei, kisipa siré fóló sútepa, ti ą yó melale whi kaae betaalopó.

⁴¹ Naao kele dolomó doakale bole ni fake kilini, naao noné kelemó sawatamo bole mometei noatepa sokaai du betere? ⁴² Naao nopaae duraalu, ‘No-ó, naao kele dolomó bole mome sawa sokotapa maé,’ dere noatepa de? Naao kele dolomó bole doasi ni fake sokóló naao kele feléruraalu, ti naao noné kelemó bole mome sokotepa mo wisirapó,” yalepó.

*Wisi niné dowi du oletimpó yale fo
(Mat 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ “Ni wisiné dowi du oletimpó. Dowi ninékélé wisi du ulutimpó. ⁴⁴ Mo nirape fea du oletepa kolóló, ita du wisi oletepe nipó, ita, kokola oletepe nipó dua dapó. Whírape feané nose du teketuraalu, mu daai képi tikimó ó häle hóko ni tikimó olepa teketumipó. Mo besqae teketukélé häle képimó olepa tekete? Meipó. ⁴⁵ Whi wisiné hosaa tuqmó wisi alatóró fayoló muluraalu, ama dere fokélé, wisi fotóró dua dapó. Dowi whjné ama hosaa tuqmó fayoló mole alatóró dowi fo häkeamó depa wosetua dapó.

*Be hóko tñtere alaró wisiyóló tñtere alatamomó yale fo
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ Yalo diqpaae yae dere alamo diaaq iniyóló, epaae doasi Tale-ó fo noatepa du betere? ⁴⁷ Mepaae whjné yalo dere fo wosóló, yalo yae dere alakélé wisiyóló erótú betere so whi ti etei kaae alané kelerapó. ⁴⁸ Whi betané ama be téyaaíraalu, tó hae fea dukuté doropóló, hae dirimó kapo fake mulóló, ai tómó be tñtuá dapó. Atéró tñne be doakale hali tikiró wëi asyatamo waalotei, ai be mo wisiyóló tñneteiné tokó fenipó. ⁴⁹ Téyaaílotei, whi me dené yalo fo wosetutei, yalo erae dere ala erénitepa, ti etei ala kaaené kelerapó. Whi betané ama be téyaaíraalu, tó hae kayaoló taae faréni, häle hóko tñnapó. Atépa, doakale hali tikiró wëi ayatamo waletikimó, kale be tokó taae faróló, mo ti doralepó,” yalepó.

7

*Topo diki tare whjné kutó diratere whi wisirale fo
(Mat 8:5-13)*

¹ Téró, Yesuné so whjpaae fo yó melóló kemetepa, ą Kapeneam bepaae felepó. ² Ai bemó betä topo diki tare whjné ama hosaa mole kutó diratere whi betä heponé mo felekemó sukqai du betalepó. Ai topo whjné 100 Rom diki tare whírape tñteróló kaae tarepó. ³ Atépa, kale topo whjné Yesu wóló beterapó dere fo woseturaalu, ama kutó diratere whi Yesuné tao sene wópoló, mepaae Juda topo whírapené apaae ene fópoló doteyalepó. ⁴ Atima Yesu baterpaae wóló apaae duraalu, “U whi wisinaale mo felekemó suktapa, naao ą wisiraasepóló ya dä faalopó. ⁵ Ti noatepae, dä Juda fake so whítamo hëkesené sukóló yaala sókó fole ala muluraalu, dñé fo wosetere bekélé ama tñalepó,” yalepó.

⁶ Atétepa, Yesu ą atimatamo fóló, kale whjné be felekepaae sókó waairaaalu wou betepa, kale diki tare whírapené doasi topo whjné ama fulumu whírape Yesutamo tumó hokolaatu, i fo yae yóló dotonalepó. ⁷ Atétepa, atima fóló, kale

topo whjné Yesupaae yae yale fo yalepó. “Tale doa whj-ó, a whj wisi betepapakó yá ama be tuapaae ape yaalomeipa, yá tika tumó daalu kisi bete wisi yae fo betá yae. ⁸ Ti noatepae, ekélé e teteróló kaae tare whj aomó beterapó. Yalo diki tare whjirape atimakél é aomó beterapó. Ai whjirapepaae yalo ‘Fae,’ depa fóo, ‘Yá ape,’ depa wóo, dua dapó. Yalo kutó diratere whjpaae i ala yae depa, ai alatóró ama dua dapó,” yalepó.

⁹ Yesuné i kale whjné ene wale fo wosóló sirayalepó. Téró, Yesu fetée fóló a sya wou betere so whjpaae duraalu, “Israel hae kwiamó etei kaae kisipa tiki tiró betere whj mo betakélé betepa kilinipó,” yalepó. ¹⁰ Téró, kale doasi topo whjné doteyale whjirape bepaae momó fesaae wóló kelalemó, kale kutó diratere whjné hepo bete wisiyóló, mo betepa kelalepó.

Yesuné wulia soné naale kepaarale fo

¹¹ Atéró, Yesu a Kapeneam be huluamó sawa beteró, ama yó matere whjirapekél, mo so whjkél, fea átamo Nain be hluapaae sókó faai fu betalepó. ¹² Atéró fu betalemó, ai be hulua tipiné bopéró daaló betere tikimó sókó felemó, betá sukale whj beleyóló walepó. Ai naalené hamata, oma sukóló wulia bituraalu, ai naale betatóró kaae tarepó. Ama tiki sini beleyóló fupa, ai be huluamó betó mole so whjkél fea átamo fu betalepó. ¹³ Atétepa, Talené kale so kelalemó, kolené hosaamó supa, a daalepaae fóló duraalu, “Yá wole ekesé,” yalepó.

¹⁴ Téró, Yesu a wóló kale sukale whj dokore beseké olaatepa, beleyóló fu betere whjirape feni, keiyóló daayalepó. Atétepa ama duraalu, “Ti naale-ó, yalo yapaae dapa turukó holae,” yalepó. ¹⁵ Tétepa, kale sukale whjtei turukó holóló bituraalu, fo kaae sóró yalepó. Téró, Yesuné kale sukale naalené hamapaae naao naale ai ape yóló melalepó.

¹⁶ Ai ala kolóló, so whj fea winé sukutepa, Kótóné doi hale sóró holóló duraalu, “Kótóné mo doasi kóló whj betá ama so whj tao saai i wóló betere ape,” yalepó. ¹⁷ Yesuné ai ala du beterapó

fo Judia hae kwiáró ai hae kwia tuamó betóló fare so whjtamo feapaae deté fóló fakeralepó.

*Jon-né ama yó matere whj tamo Yesu beterepaae dotonale fo
(Mat 11:2-19)*

¹⁸ Atéró, kale Jon-né ama yó matere whjrapené Yesuné i alarape du beterapóló, Jon-paae ene walepó. ¹⁹ Jon-né ama yó matere whj tamopaae ape yóló, Tale beterepaae fópóló doteyalepó. Atétepa, atimaamo fóló ąpaae woseturaalu, “Waalopóló bope du betale whj yapé? Whj me kae wópóló kaae tawaróe?” fo ene fópóló dotonalepó.

²⁰ Atéró, kale whj tamo Yesu beterepaae wóló ąpaae duraalu, “Dámota, wéi tópuratere whjkó Jon-né yapaae wosene fae depa walepa, yáta kale waalopóló bopetu betale whjé, whj me kae wópóló kaae tawaaloé?” yalepó.

²¹ Atéyale sukamótóró Yesuné mepaae hepo daale so whjkél, depe dolomó dowi kepe betere so whjkél, kele dilikire so whjkél, wisirótú beterapó. ²² Atéró, ama atimaamopaae duraalu, “Diaamo fesaae fóló diaamoné wosale foró kelale alatamo Jon-paae ene fae. Mepaae kele dilikiyóló betale so whjné kele fisqae fóló ąla ąla koloo, hóleke dore so whj mo sesere whj kaae kwéyoo, dowi humu fuluné tiki dore whjirape sesé mo betere whjné tiki kaae daayoo, mepaae woséli kinu fokél wosenire so whj woséli tukwé faloo, mepaae sukutepa douraai yale so whjtei kepaaroo, mepaae yoleale betere whjirapepaaekél, kale mió wosetere fo wisi yó matepa wosetra beterapó fo ene fae. ²³ Mepaae so whj de yalo du betere alamó dée néni, suka fea eró tare so whjta, hajné sukópóló yae fo ąpaae ene fae,” yalepó.

²⁴ Atéró, kale Jon-né doteyale whj tamo fimó, Yesuné Jon-mó kisipa mutu, ai betó mole so whjpaae duraalu, “Upulé dią so whjkél bitini kópu kqae fitikipaae fua yale-a, beséné kape fépo eratere kelaai felepé, whj kuti wisinaale deróló auretei kelaai feleé? Meipó. ²⁵⁻²⁶ Ti mepaae wisi wisi kuti maaté deratere whjta, topo

whị betere be wisimótóró bitua dapó. Ata atei ala inipa, dią noa qlakó kelaai feleé? Atépatei, diątamо Kótóné ama kóló whị mo kelaai fitikimó, ti ąta ai kutó maaté mei, mepaae kutókélе dirópóló sórō beteró beterapó. ²⁷ Asémó yóló muló betere fota, i whjmó kisipa mutu erapó. 'Whị betə ąpi folosóró furaalu, ya waaire tū donorae fo ene fópóló yało doteýaalo ai ape.'

²⁸ Yało diąpaae i dere ape. I haemó betó mole soné deale whjrakekélе fea betó moletei, kale węi tópuratere whị Jon-né teteró beterapó. Tépatei, whị me detamo Kótóné teteróló kaae tare aqmó, belei sókó deóló betepa, ti kale węi tópuratere whị Jon bosenée falapó," yalepó.

²⁹ Mo so whị fearó *takis moni* siré kotere whjraketamo Jon-né dere fo wosóló sya fupa, atima węi tópuraleteiné Yesuné yale fo wosóló, Kótó ąta, mo donotóró taletere Talepó du betalepó. ³⁰ Téyaletei, mepaae Farisi whjraperó Moses-né asere fo yó mótu betere whjraketamo Kótóné tao sórō eraai yale wisi ala atimanétei hóralepó. Ti noatepae, atima Jon beterepaae węi tópuuairaalu feni yaleteinépó.

³¹ Téró, Yesuné duraalu, "Mió i alimó betere so whjrabené du betere ala yało noapaae dó faróló yaaloé? ³² Atimata, so whị mo fea touróló betere tikimó, kale keteirape atimasisitei melaa duraalu, etei kaae ala dere naale senaale kaaené kelerapó.

'Dią kiliyópóló dąné fó wuti haleróló mepaae wole forape yaletei, dią hękeseyóló sama kılınipó.'

Dią dekē duraalu moló yópóló, mepaae wole forape yaletei, dią wolekélе inipó,' yalepó.

³³ Atére kaae, kale węi tópuratere whjkó Jon qlakélé, wękélé, néni, weyóló hale betepa, diaaq duraalu, 'A tuamó dowi kepe tepeyóló beterapó,' dua yalepó.

³⁴ Kale whjné Naalema qlaró wain weitamo nokole ala kolóló diaaq duraalu, 'Kelere? i whjta, qla mo dekéró nőo, *takis moni* siré kotere whjraperó dowi ala dere whjraketamo fulumu yóo, du beterapó,' fo diaaq ai dere ape," yalepó. ³⁵ Atei fo

diaaq du beteretei, mepaae so whị de Kótóné mo fo wisi wosóló sya fupa, so whị feané hękeamó kilitu, ita Kótóné mole fosó fosore tué sya feleteiné erapó, yalepó.

Dowi ala du betale soné Yesuné hó fokale fo

³⁶ Téró etéyalepó. Farisi whjrakekó betané Yesupaae ątamo qla naai faalopó depa, fóló beterepó. ³⁷ A atéró wóló Farisi whjné bemó qla nuku beterapó dere fo ai be huluamó dowi ala du betere soné wosóló, *alapasita* kanené aleyale wutimó felé kęlaa wale *wel* węi sórō walepó. ³⁸ Atéró wóló, ą Yesuné sisópaae fóló, ama hó aqmó hemée deyóló bitu, wole du betalepó. Atéró du betale wole kaape Yesuné holeke tópaae durupu beterepó. Tétepa, kale soné ama topo nikinétei, helekóló kópurótú betalepó. Atéró, kale soné Yesuné holeke tamо kóló tukó nóló, kale felé kęlaa wale *wel* węi ama hómó suniyalepó.

³⁹ Atétere ala betə Farisi whjné kolóló, ama kisipanétei duraalu, "I whjta, Kótóné kóló whị uasóró, ti ama hómó olaa deremó, dowi ala dere sonétei ą olaa dapó, kisipa muapó," yalepó.

⁴⁰ Tétepa, Yesuné ąpaae duraalu, "Saimon-ó, yało ąpaae yaaitere fo betə mulapó," yalepó. Ti fo depa, ama duraalu, "Yó matere whj-ó, naao ępaae yaaitere fo yae," yalepó.

⁴¹ Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, "Betə whjné *moni* momó tokó melaa dapóló, tamо whjné kwia mulóló me whjné 500 *denarias moni* sóo, me whjné 50 *denarias moni* sóo, yalepó. ⁴² Kale whị tamoné sale *moni* talepaae tokó melaairetei sunipa, kale whjné me qla meipóló, taaralepó. Atéró taalatepa, atimaamokó mé whjné kale *moni* talepaae doasi hosaa muóló yaala sókó fole ala enére?" yalepó.

⁴³ Ti fo depa, Saimon-né ąpaae duraalu, "Yało kisipanéta, kale doasi *moni* sale whị ą hękeseyóló yaalo ai ape," Tétepa, Yesuné duraalu, "Naao dere fota, mo dono dapó," yalepó.

⁴⁴ Téró, ą kale so daalepaae fetée fóló, Saimon-paae duraalu, "I so naao

kelere? È naao bepaae waletei, yalo holeke fokópóló, naao wéjikó è menipó. Ténitei, i soné betà ama wole kaape fè yalo hómó epa, ama topo nikinétei helekóló kópuralepó. ⁴⁵ È naao bepaae wale sujamó, yalo faamumó naao kóló tukó néni, i soné betà yalo hó kóló tukó nuku betalepó. ⁴⁶ Naao yalo topomó wel wéi dilénitei, i soné betà yalo holekemó felé këlaa wale wel wéi dilalepó. ⁴⁷ Atéyale kaae, yalo yapaae i dere ape. I soné ama mo doasi du betale dowi alamó saai yale kwia yalo hale kemeraleteiné ama ɻepaae hosaa muóló doasi yaala sókó fu beterapó. Tépatei, whj me dené ama dowi ala hale tómó maaté kemeratepa, ti ama yaala sókó fóló hëkesené sukutere alakélé hale tómó erapó,” yalepó.

⁴⁸ Téró, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naao yale dowi alamó saaire kwia hale kemeró beterapó,” yalepó.

⁴⁹ Ai fo depa, ɻatamo betámó ɻola nuku betere whjape atimasisitei, fo këlaaróló duraalu, “I whjita, Tale kaae bitu, dowi alamó saaire kwia ama hale kemer-aalopóló dérópó,” yalepó.

⁵⁰ Tétepa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naao kisipa tiki tiró betere alané ya tao sóró wisiralepa, naao hosaa muni deyóló mo dua fae,” yalepó.

8

Qla wae biliterepaae dó faróló yale fo sale

(Mat 13:1-23, Mak 4:1-20)

¹ Ai ala yóló kemetepa, Yesu ɻa doasi be huluaró sawa be huluatamopaae fóló kale fo wisi yó mótaala, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala etérapóló yó maté kwéyalepó. Å atéró kotere alata, ama yó matepa wosetere 12 whjapekélé feapó.

² Téró, take depe tuámó dowi keperape betepa wisirale sorapekélé, mepaae hepo daapa wisirale sorapekélé, fea ɻatamo felepó. So whjné Maktala be hulua sokó Mariapó du betere so felepó. Ai sota, take wékeró dowi keperape tepeyóló betepa, dóló hòkonale sopó. ³ Kale topo whj Herotné ama be ó ɻola fea kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Kusané soma

Joanakélé, so me Susanakélé, mepaae sorapekélé, mo fea ɻatamo felepó. Ai sorape atima moninétei, Yesuró ama yó matere whjrapetamo tao sua yalepó.

⁴ Atéró so whj fea betapaae tourótú betepa, mepaae kae kae doasi be huluamó betó mole so whjkélé wóló tourótú betalepó. Atépa, Yesuné ama i fo sale yalepó. ⁵ “Whj betané ɻola wae ke ama kutómó terepeté kwéyaaíraalu, sóró felepó. Atéró furaalu, mepaae kerape tûmó sorokóta yóló mupa, so whjné holekené t̄eiyá t̄eiyá yalepó. Atépa, sikimó kotere barape dorowóló, kale kerape dósu yóló nalepó. ⁶ Téró, kale whjné kutómó kerape terepeté kwéyaletei, mepaae ti kane tómó dakere haemó taae doróló hapale holalepó. Téyaletei, kapo tómó dakere hae fè meiru, kale ɻola wae feleke doaló derepeniyóló, hapale séliyalepó.

⁷ Mepaae ke ti dowi ne eremó taae derepelepó. Atéyaletei, dowi netamo betámó holóló kale ke ɻola wae wisi dowi nené bopeyóló aluralepó. ⁸ Mepaae hae wisimó terepée derepele ɻola wae wisiyóló holóló, du oleyalepó. Ai ɻola ȳlumétepa sóró, 100 yorape fajanalepó,” yalepó.

Ama i fo sale yóló kemetepa, fo fotokoiné duraalu, “Whj de woséli daapata, i dere fo wisiyóló wosóló tué muae,” yalepó.

⁹ Tétepa, ama yó matere whjrapené ɻapaae woseturaalu, “Naao ti yale fo sale noa betené yaleé?” yalepó.

¹⁰ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Tale Kótóné teteróló kaae tare aqmó kinóló mole ala diaaq tué yópóló, mené diq sóró beteró beterapó. Téretei, mepaae hale mo so whjpaeta, ti fo salené maaté du beterapó. Ti noatepae,

“Take atima kelené kelaalotei, mo diriyóló koló faalomeipó.

Take atimané fo wosaalotei, bete mo diriyóló kisipa yaalomeipó,’ erapó.

¹¹ I yale fo sale bete i ape. Kale ɻola wae keta, ti Kótóné fo wisipó. ¹² Kale ɻola wae ke tûmó taae doropóló mupa, barape dorowóló dósu yóló nale kaaeta, mepaae whj de Kótóné fo wisi wosóló, atimané hosaa tuámó mulatopei, dowi

Satan wóló, kale fo wisi tokó sua du beterapó. Aita hale mei, kale fo wisi wosóló kisipa tiratepa, Kótóné atima tao saqsóró du beterapó. ¹³ Téró, mepaae kane tómó dakere haemó taae derepele əla waeta, i ala dere kaaepó. Kótóné fo héksetamo wisiyóló woseteretei, atimané tué tuamó mulótimpó. Sawa sukamó kisipa tiki tiró bitu, woseté fu betaalotei, sekéi ala wale be démó hapale dée nukua dapó. ¹⁴ Kale dowi ne dolomó taae doropóló əla wae botokó sóró honiyale kaaeta, i ape. Mepaae whj de Kótóné fo wosólótei, tumó furaalu, atima betere alamó doasi whaalia dere alakélé, tó tикиné felé yaaire alakélé, atimané kisipa tiki tuamó muló bitu, kale fo wisi botokó sóró aluróló, du wisi oletimpó. ¹⁵ Tépatei, hae wisimó taae derepele əla waeta, i ala dere kaaepó. Mepaae so whjné kale fo wisi kisipa wisitamo wosóló keteréni, atimané hosaa tuamó mulóló eró tareteiné, əla wae kaae holóló, kale fo wisi du oletua dapó,” yalepó.

Mo whj betqnekélé lamp sə kinóló munénipó yale fo
(Mak 4:21-25)

¹⁶ “So whjné lamp sə dəróló haené aleale nuku aqmó ó fitere kea aqmó kinóló munéni, so whj feané kolópóló dəróló hakeamó mulótua dapó. ¹⁷ Ti so whjné kelaqsóró mió hiróló muló betere ala fea take fopa hakeamó mulatepa, so whj feané kelaalopó. ¹⁸ Téyaalopa, mió diaaq wosetere fo wisi mo wisiyóló sya fóló, erótóró tawae. Ti noatepae, mepaae so whj dené Kótóné fo wisi mo bete mulapóló tao tapa, atétere so whjpaae Talené tómó beleróló mo dekéró melaalopó. Mepaae so whj dené wosale fo wisi ama kisipané tare nisi du betereteikélé Kótóné fasó saalopó,” yalepó.

Yesuné hamaró nomarapetamo wóló belamó daalopó yale fo
(Mat 12:46-50, Mak 3:31-35)

¹⁹ Téró etéyalepó. Yesuné ama hamaró nomarapetamo ə kelaai waletei, so whj fea touraletikimó, ə daale felekepaae fenénipa, atima belamó kaae tawóló daae molepó. ²⁰ Atépa, mepaae whjné əpaae

duraalu, “Naao haeró nonaaorapetamo ya kelaai wóló belamó daae mulapó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Mepaae so whj de Kótóné fo wosóló erótü betepa, ti əalo haeró norapetamo ai ape,” yalepó.

Yesuné hali tikiró besé tikitamo foné sale fo

(Mat 8:23-27, Mak 4:35-41)

²² Téró me be démó Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “I wəi kəla uté tərō faalopa fiépe,” yalepó. Atétepa, atima nuku tuapaae bitj holóló, tə felepó. ²³ Atéró, atima nukutamo wəi tómó fu bituraalu, ə nuku salemó toró mulóló, noke firepó. Atéró wəi tómó fu betalemó, doakale besé tikiró wəi asyatamo wale tikimó, nuku dolopaae wəi bó dorowóló faturaalu, wəiné atima mo felekemó aluratapó, du betalepó.

²⁴ Tétepa, ama yó matere whjrape fóló, ə turukuróló duraalu, “Doa whj-ó, mió wəiné də mo felekemó i aluratere ape,” yalepó.

Atétepa, ə turukó holóló kale besé tikiró wəi asyatamopaae taalae yóló foné salemó, býóló dono felepó. ²⁵ Atéró, ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Diə kisipa tiki tiró bitini airapó,” yalepó.

Ai fo deremó atima witepa, sirayóló atimasisitei duraalu, “I sekéneṭa, noa whjrópó. Wəi asyaró besé tikitamokélé, ə aqmó bitu, ama dere fo mo betə wose-tapó,” yalepó.

Dowi kepe tepeyóló betale whj wisirale fo

(Mat 8:28-34, Mak 5:1-20)

²⁶ Atéró, atima ai Kaleli wəi kəla təyóló, Kadarin hae kwiamó sókó felepó. ²⁷ Atéró, Yesu ə nuku taaróló hae tópaae taae felemó, ai be huluamó betə dowi kepe tepeyóló betere whj ətamo hokolaa yaai walepó. Ə mo take bitiré woutei, kuitikélé deréni, tiki hale whj dou tómótóró bitua yalepó. ²⁸ Atéyale whjné Yesu daale kolóló, keteré yóló ama hó aqmó der-aapisa fóló fió mulu fo fakeyóló duraalu, “Mo taoró betere Tale Kótóné Naalema-ó, əalo yapaae dapa, naao ə momó kae

susupuraqose,” yalepó. ²⁹ Ti noatepae, Yesuné kale dowi kepepaae duraalu, ai whj tuämó beteretei taaróló sókó fae dere fomó yalepó. Ti ata, take mepaae whjné *sein* képiné dokóló mulótua yaletei, kale dowi kepené ą whj bitinire tikipaae fópóló, hókó fatua yalepó.

³⁰ Yesuné ąpaae woseturaalu, “Naa dooi deé?” depa ama duraalu, “Yalo doita Lisanipó,” yalepó. Ti noatepae, ą tuämó keperape mo hale qla kaae woló, betó moleteinépó. ³¹ Téró, kale dowi keperape atima betere tiki taaróló, mo apaae derepale dolopaae hókó deraqose yóló momó du, momó du, yalepó.

³² Ai du sorokó mole aqmó hupurape kimimó daae mupa, dowi keperapené Yesupaae woseturaalu, “Dä ai hupurape tuapaae bitj faai dapa, naao dąpaae fae yaaloé?” depa, Yesuné wisirapa téyae,” yalepó. ³³ Atétepa, kale dowi keperape kale whj tuämó betaletei taaróló, kale hupurape tuapaae tepeyóló bitj felepó. Tétepa, kale hupurape botokó fele tikimó węiné şane kulamó doropóló, węiné sorokó fóló, fea sisiraae felepó.

³⁴ Atétepa, kale hupu kaae tare whjrape wituraalu botokó fóló, doasi be huluaró ipu berapetamopaae fóló atimané kelale ala deté kwęyalepó. ³⁵ Ai fo wosale so whj feané noa ala yaleropóló kelaai felepó. Atéró, Yesu beteremó sókó felemó, dowi keperape tepeyóló betale whjtei tuę wisi muóló, mo whj kaae kuti wisitamo betepa kilitu, atima wiyalepó. ³⁶ Téró, mepaae ai ala depa, kelale so whjné ai wale so whjpaae duraalu, “I whjta, dowi keperape tepeyóló betale whjtei, mió ą wisiyóló mo sesere whj kaae, ai beterapa kelae,” yalepó. ³⁷ Téró, ai kale Kadarin hae kwiamó betó mole so whj doasi wituraalu, Yesupaae atima taaróló fae yóló, setu betalepó. Atétepa, ą faairaalu, węi nukupaae bitj holalepó.

³⁸ Tétepa, dowi keperape tepeyóló betale whjné Yesupaae ąkélé yatamo fénéré? yóló wosalepó. ³⁹ Tétepa, Yesuné ą dotęyaai duraalu, “Ya etamo faalomeipa, Kótóné yapaae erale ala yó melaaai naao bepaae fesaae fae,” yalepó. Atétepa, kale

whj ą fóló, Yesuné ąpaae erale alarape ai be huluamó betó mole so whj feapaae yó melaté kwęyalepó.

Yesuné betą senaaleró sotamo wisirale fo

(Mat 9:18-26, Mak 5:21-43)

⁴⁰ Atéró, Yesu ą momó węi kęla tęyóló uté tėrō sókó fóló beteremó, ą wópóló kaae tawóló betó mole so whj fea hękesetamo ą boperale walepó. ⁴¹ Yesu atéró betepa, Kótóné fo wosetere be kaae tare whj Jairus wóló, Yesu kelalemó, mo doasi whjpa, ama hó aqmó deraapisa fóló fió mulu, ąpaae mo miótóró ama bepaae faalopóló, wosetu betalepó. ⁴² Aita hale mei, 12 ba fo kemere senaale mo betatóró beteretei mo felekemó sukajai depa yalepó.

Téró, Yesu tūmó fu betepa, so whj feané betekj betekj deté fu betalepó. ⁴³ A atéró sókó felemó, fąke fu betepa 12 ba fo kemere so betą walepó. Tétu betepatei, mo whj betanékélé ama ai kisi bete wisiraaire mo sunipó. ⁴⁴ Atére so ą so whj kuamó Yesuné sisóró kikiti sókó wóló, ama tómó deró betere kuti salemó olaa yaletamotóró, ama samea fu betaletei tikalepó.

⁴⁵ Atétepa Yesuné atimapaae duraalu, “E né olaa yaleé?” yalepó. Téyalemó, ai so whj feané atima meipó depa Pitané duraalu, “Doa whj-ó, so whj feané ya tē alu yóló ai daae mole ape,” yalepó.

⁴⁶ Tétepa Yesuné duraalu, “Diąkó whj betané ę olaa yaletikimó, yalo fotokó sókó felepa, ę né olaa yaleé?” yalepó.

⁴⁷ Téró, so whjné keletómó kale soné ama yale ala hiranénipa, ą Yesuné hó aqmó deraapisa fóló fió molepó. Atéró, ama kisi bete wisi yópóló kisipa mutu olaa yalemó, kisi bete mo hapale títóró wisiyalepo. ⁴⁸ Téró, kale sopaae duraalu, “Ti senaale-ó, naao kisipa tiki tiraleteiné ya ai wisiyalepa, hosaa muni deyóló dua fae,” yalepó.

⁴⁹ Kale sotamo ai fo du betepatei, fo wosetere be kaae tare topo whj Jairus-né ama be whj wóló ąpaae duraalu, “Naa senaale mo ti ai sukale ape. Téró, yó matere whjpaae fo me kae ini taalae,” yalepó.

⁵⁰ Ai dere fo wosóló, Yesuné kale whj Jairus-paae duraalu, “Naao senaaleta wisiyaalopa, ya fomoyóló whaaliani, kisipa tiki betä tiraе,” yalepó.

⁵¹ Atéró etéyalepó. A kale fo wosetere be kaae tare topo whj Jairus-né bemó sókó fóló duraalu, “Mepaae whjrape ḥtamó faai dapóló waqse. Pita, Jon, Jems, kale senaalené alimaró hamatamo betä wópóló yae,” yalepó. ⁵² Atéró, sókó fóló ke-lalemó, kale senaale sukóló mupa molóró fo tiki whaatamo du betepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai senaaleta, sukuni noke firapa, diaaq fo tiki whaaró moló-utamo taalae,” yalepó.

⁵³ Ai fo depa, atima mo so whjné kisipané i senaaleta, mo ti sukunapóló, a dō nanalepó. ⁵⁴ Tetepa, kale senaalené naasemó tao sóró duraalu, “Ti senaale-ó, ya turukó holae,” yalepó. ⁵⁵ Atétepa, ama kepe bete a tuapaae momó bitj wouraal, mo hapale tétitóró turukó holóló daayalepó. Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Me qlakó nópóló melae,” yalepó. ⁵⁶ Atétere ala kolóló, kale senaalené ama alimaró hamatamo hokomó sókó furaalu, sirayalepó. Tétepa, Yesuné atimaamopaae fo mulótú duraalu, “I ala yalepóló, mepaae so whjrapaae momókó yaqse,” yalepó.

9

*Yesuné sóró beterale 12 whjrape dotonale fo
(Mat 10:5-15, Mak 6:7-16)*

¹ Atéró etéyalepó. Yesuné ama dosayóló sóró beteró betere 12 whjrape betapaae tourâle ape depa, walepó. Atéró wóló betó mupa, ama doasi fotokó bulóo, so whj tuämó dowi keperape beteretei, dóló hókonótua yóo, mepaae kae kae kisi daale so whjrape wisirótua yóo, yópóló sóró beteralepó. ² Atéró atima doteyai duraalu, “Diä be hulua dokó feapaae fóló, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala yó melóo, mepaae hepo daale so whjkélé wisiróo yaasepóló fae,” yalepó. ³ Atéró ama atimapaae duraalu, “Diä furaalu dotó tikikélé, waró yotamokélé, mo nokole qlakélé, monkélé, kutikélé me

dekaaporóló momókó sóró faqse. ⁴ Diä me be huluamó sókó fənalemó, betä whjné diä dape supa, ti ai whjtamotóró fitua yóló, fole sukamó ai be taalae. ⁵ Mepaae so whjné diatamo dape sini depa, ti atimané yale alamó dapóló kisipa muópólópa, ai be hulua taaróló faaираалу, diaaq hómó dakere hae terepée deróló fae,” yalepó. ⁶ Atéró atima fóló, be hulua dokó feamó kale fo wisi yó maté kwęyoo, atima kotere be huluamó kisi muó mole so whjkélé, fea wisiraté kwęyoo, yalepó.

⁷ Atima ai ala deté kutu beterapó dere fo Kaleli hae kwia teteróló kaae tare whj Herot-né wosalepó. Mepaae so whjné kale sukale whj Jon momó kepaayóló beterapóló deté fele fo wosetu, Herot-né ama kisipa tiki kóló kóló du betalepó. ⁸ Atétepa mepaae so whjné duraalu, “Mo take betale whj Ilaija wóló biturapó. Tétepa, mepaae so whjné du, mo take betóló sukale Kótóné ama kóló whjrapekó, momó kepaayóló wou yalepó,” du betalepó. ⁹ Tétepa kale topo whj Herot-né duraalu, “Jon-ta, yalo diki tare whjrapené depa tikalepa, aita demó dérópóló,” ama kēle faai kisipa mualepó.

*Yesuné 5,000 whjrape qla melale fo
(Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Jon 6:1-13)*

¹⁰ Téró, ama doteyale whjrape atima momó fesaae wóló, atimané yale alarape Yesupaae yó melalepó. Téró, ama atima maaté dape sóró, Betsaida be huluapaae felepó. ¹¹ Atima atéró felepó dere fo so whj mo turóné woseturaalu, a sya felepó. Atima atéró a beterepaae wapa, wisirapóló dape sóró, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala atimapaae yó melóo, mepaae hepo daapa wale so whjkélé wisiróo, yalepó.

¹² Atéró, suka doropoletamo ama yó matepa wosetere 12 whjrape a beterepaae wóló duraalu, “Däta qlakélé meire tikimó beterapa, i so whj felekemó tē mole berapepaae fóló atimané naaire qlaró fiyaaire betamo atimanétei kekqai fópólópa, dotonae,” yalepó.

¹³ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diaaqtei, atima naaire qla melae,” depa

atimané ąpaae duraalu, “Dąnéta, *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo, yóló betä i mole ape. Térpa, naao kisipané i betó mole so whjné naaire ąlakó dąnétei dupune fópóló kisipa mute?” yalepó.

¹⁴ Atéró, aimó betó muale soró naale senaaletamo dosqani, whj maaté dosqayóló touróturaalu, 5,000-rópó.

Tépatei, ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Dosqayóló 50 whjrape kae kae yóló beteraté kwęyae,” yalepó. ¹⁵ Tétepa, ama yó matere whjrapené so whj fea taleróló beteraté felepó. ¹⁶ Atépa, Yesuné *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló taruraalu, hepen-paae kese holóló Kótópaae mo kée yóló terekée daalu yalepó. Téró, ama yó matere whjrapepaae melatepa, atimanémo so whj feamó ąliraté kwęyalepó. ¹⁷ Atéró, atima fea nalemó sutepa, buki muni feletei, ama yó matere whjrapené siré kwęyóló, 12 yorape deyóló fąanalepó.

Pitané Yesupaae Kótóné sóró beteró betere whj Kerisopó yale fo

(Mat 16:13-28, Mak 8:27-9:1)

¹⁸ Téró, me sujamó etéyalepó. Ama yó matere whjrape atimasisi maaté moma du bitu, ama atimapaae duraalu, “Ai so whj feané ę-a, depó du bitu de?” yalepó.

¹⁹ Ti fo depa, atimané duraalu, “Mepaae so whjné yata, węi tópuratere whj Jonpó, mepaae so whjné ti Elaijapó, mepaae so whjné ti mo take betale Kótóné kóló whjrapékó kepaayóló bituraalu, du beterapó,” yalepó.

²⁰ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Dıanéta ę depóló kisipa mute?” yalepó. Atétepa Pitané duraalu, “Yata, Kótóné so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Kerisopó,” yalepó.

²¹ Ti fo depa, Yesuné atimapaae fo fotokiné duraalu, “Pitané ai yale fota, so whjpaae momókó yaqse,” yalepó. ²² Téró ama duraalu, “Kale Whjné Naalema kae kae sekéi ala saalo ai ape. Doasi whj disirapenkélé, mo so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapenkélé, Moses-né asere fo yó matere whjrapenkélé, ą mené dójóló, só deraalo ai ape. Téyaałotei, ą momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

²³ Téró ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Whj me de ę fole tūmó waai kisipa mutepa, ti naao yaaire ala teteróló yä dóló oleraaire filipaa ni naaotei beleyóló, betere dokö ę sya ape. ²⁴ Mepaae so whj dené ama betere bete me ala yaqşórópóló amatei hotowaró kaae tapa, atétere so whjné betere bete aluyaalo ai ape. Téyaałotei, whj me dené yalo ala eróturaalu, Talepaae naaopóló taalatepa, atétere whjné betere bete aluni, mo ti betó tawaalopó. ²⁵ Betä whjné i haemó muó mole wisi wisi ąla dekéró sóró betapaae du betere tuqmó ama betere bete alutepa, ti me noa dupu wisikó saaloé? ²⁶ Mepaae whj de witu halemó, ękélé, yalo fokélé tuenipó depa, kale Whjné Naalemakélé, Alimakélé, mo kae betere ensel-rapékélé ama mo kae ere dętamo wale sujamó, Whjné Naalemanékélé ai whj ą tuenipó, yaalopó. ²⁷ Téyaałopa, yalo diąpaae mo i dere ape. Dią i daae mole so whj mepaae sukaipatei, Kótóné teteróló kaae tare ala mo kelaalopó,” yalepó.

Yesuné ama tiki kae daane wale fo

(Mat 17:1-13, Mak 9:2-13)

²⁸ Yesuné i forape yóló bitiré fóló, bokó waleró be dę kemetepa, etéyalepó. Pita, Jon, Jems, atima Yesuné dape sóró du sorokó molepaae moma yaairaalu felepó. ²⁹ Atéró holóló momatu betalemó, ama kelepaa kae daane wóo, ama deró betere kutikélé mo epée dę kaae yó fóó, yalepó. ³⁰⁻³¹ Atére tuqmó, whj tamo Moses-ró Elaijatamo mo kae ere dętamo sókó wóló, Yesutamo fo du betepa kelalepó. Atima atéró du betale fota, Yesu ą i hae taaróló hepen-paae momó fesaae faaire ala dokonóló, Jerusalem bemó eraalopó du betalepó. ³² Pitaró ama fulumu whjrapetamo noke fi turukó horóló kelalemó, kale whj tamo mo doasi ere dę tuqmó daalu, Yesutamo fo du betalepó.

³³ Atéró, kale whj tamo Yesu taaróló faai depa Pitané duraalu, “Yó matere doa whjó, dą fea etéró betere ala mo wisirapó. Dąné diąmó furu be sore tēnaai kisipa mutapó. Me yamó tēnóo, me Moses-mó tēnóo, me Elaijamó tēnóo, yaalopó,”

yalepó. Aita, Pita ą noa fo enénitepa, kóló kóló duraalu yalepó.

³⁴ Pitáné atéró fo du betepatei, sáko dorowóló atima husuratepa, doasi winé sukutu betalepó. ³⁵ Ai sáko dolomó i fo yalepó. “Ita, yalo Naalepó. Ą sókó sóró, yalo kae beteró beterapa, ama dere fo wosae,” yalepó. ³⁶ Ai fo yóló kemetepa kelalemó, Yesu ą betə daapa kelalepó. Ama yó matere whírapa atimané ai kelale alarape mo so whípaae ini, hiróló bitiré felepó.

Yesuné dowi kepe tepeyóló betere naale wisirale fo

(Mat 17:14-21, Mak 9:14-29)

³⁷ Atéró be dęyó hotepa, atima ai du sorokó mole tiki taaróló dorowou betalemó, so whí mo hale ąla kaae ątamo tumó hokolaa yaai walepó. ³⁸ Ai so whí betó mole kua dolomó betə whí turukó holóló daalu, fo tokoróló duraalu, “Yó matere whí-ó, yalo mo betə naale naao wisirale waaloé? ³⁹ Suka fea dowi kepené ą taneta depa, keteré yóló ama kóló dako sókó wua dapó. Até duraalu, dowi kepené ą taaróló feni, fotokoné ama tiki feseróló, hó naasekélé sosoro faróló mo dorótua dapó. ⁴⁰ Até du betepa, naao yó matere whírapepaae hókonaaloé? yóló wosalemó, atima sunipó,” yalepó.

⁴¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Mió i alimó kisipa tiki tiréni, dowaae fóló kópaae fu betere so whí-ó, dią tū wisipaae fópóló ę diątamо betale supa, ai naale ipaae dapesó ape,” yalepó.

⁴² Kale naale dapesó wou betepatei, dowi kepené haepaae taae deralepó. Atéró haemó mulu, feserótua betepa, Yesuné kale keperape foné sóró duraalu, ai naale tuamó beteretei hókó faróló, alimapaae malepó.

⁴³⁻⁴⁴ Kótóné doasi fotokoné eralepóló, so whí feané kilituraalu, siratu betalepó. Yesuné atéró yale alamó so whí feané haió, i-a noa ala yalerópóló, siratu betepa, ama yó matere whírapepaae duraalu, “Yalo diąpaae i yaaitere fo mo wisiyóló wosóló kisipa muae. Kale Whjiné Naalema mo whírapené dópóló, mené eleké deyaalo ai ape,” yalepó. ⁴⁵ Ama

atéró yale fo kinóló moleteiné bete atima wisiyóló kisipa initepa wosaaí yalemó, atima wituraalu taaralepó.

*Doasi topo whí de betaaloé yale fo
(Mat 18:1-5, Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Téró, Yesuné ama yó matere whírapa atimasisitei de doasi topo whí beteré yóló, u só derólu i só derólu dere ala kaae salepó. ⁴⁷ Atimané atéró mutere kisipa Yesuné kolóló, naale betə tao sóró turukó horóló ą daale démó daalalepó. ⁴⁸ Téró, ama atimapaae duraalu, “Whí me dené yalo doimó etei kaae naale wisiyóló dape supa, ti ętei dape sirapó. Whí me dené ę wisiyóló dape supa, ti ę dotęyale sekétei dape sirapó. Whí me de dią tuamó naale belekşamale aleyóló belei betepa, ti ą doasi whí ai betere ape,” yalepó.

⁴⁹ Ai fo depa wosóló, Jon-né duraalu, “Tale doa whí-ó, betə whjiné naao doi yóló dowi kepe hókonótua betepa, ąta dákó meipóló kisipa mutu, dąnē ąpaae atékese yóló, sesé du betalepó,” yalepó.

⁵⁰ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Diaaq ą sesé yaqse. Ti noatepae, mepaae diątamо bóe dinitere whıta, ti diątamо mole whí ai ape,” yalepó.

Yesu wisiyóló dape sini yale fo

⁵¹ Téró, Yesu i hae taaróló hepenpaae dapesó holaai feleke deremó, ą me tikipaae faai kisipa muni, Jerusalem be huluapaae maaté faai fotoko yalepó.

⁵² Téró, Yesu ą nalo faairaalu, mepaae whírapa beró naaire ąlatamo donoróló mulaai atimapi fópóló dotonatepa, atima Samaria hae tuamó tene bemó sókó felepó. ⁵³ Téyaletei, ai be hulua so whí feané ą Jerusalem bepaae faai wale kilitu, dape sinipó. ⁵⁴ Atétere ala kilitu, ama yó matere whítamо Jems-ró Jon-tamoné ąpaae duraalu, “Tale-ó, i be huluamó betó mole so whí fea hepen-mó mole si dorowópóló yaé yóló kisipa mute?” yalepó. ⁵⁵⁻⁵⁶ Ai fo depa, Yesu ą fetée fóló atimaamo foné sóró, atima me be huluapaae felepó.

*Betə whjiné Yesupaae yą sya walapó yale fo
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Atéró atima fu betalemó, tü tuämó whj betané ąpaae duraalu, “Yä mopaae fupa, ti ekélé yatóró sya waalopó,” yalepó.

⁵⁸ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Häonarapeta, atima fitere tiki yóo, barapekélé fiyaaire dépi daayoo erektei, Whjné Naalema betä toró mulóló fiyaaire tiki inipó,” yalepó.

⁵⁹ Atéró, whj mepaae duraalu, “Yä ę sya ape,” yalepó. Ai fo depa, kale whjné duraalu, “Tale-ó, folosóró ę yalo ayapi dourâle fulapa, wisire?” yalepó.

⁶⁰ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Sukune aqre whjné ti sukune whj dourópóló, ya ti Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala yó maté kwéyae,” yalepó.

⁶¹ Atéró, me whjnékélé duraalu, “Tale-ó, ę ya sya waaitei, yalo hae ayapaae kóleó fo ene faai kisipa mutapó,” yalepó.

⁶² Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Whj me de ama kutó ditu bitutei, dępaae kele mulatere whjné Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole kutó diraaire sunipó,” yalepó.

10

Yesuné 72 whjrape doteyale fo

¹ Atéyale kílipaae. Talené mepaae 72 whjrape sóró beteróló, ą faai dere be hulua dokopaae atimapi fópóló, tamo tamoyóló doteyalepó. ² Atéró doteyaaai atimapaae duraalu, “Kutómó ąla mo dekéró ęlumépatei, ai ąla saaire whj betä doaló meipó. Térpa, ai ąla sere ala teteróló kaae tare Talené mepaae whjrapekó ai kutópaae dotonópóló, Talepaae kemaya. ³ Dią bete häorape betere tuapaae sipsip hupu malerape kaae, yalo i dotonatere ape. ⁴ Dią furaalu moni detere bekélé, mo yokélé, hó bekélé, sóró faqse. Tumó furaalu, so whjpare kóleó fokélé ini, fó betä yae.

⁵ Dią betä whjné bemó sókó furaalu, Kótóné hosaa muni deyóló dua betere ala dią tuämó mulópóló yae, fo betä yae.

⁶ Ai be tuämó hosaa muni deyóló dua betere whjtamo betepa, ti Kótóné hosaa muni deyóló dua betere ala ai whj tuämó muaalopó. Meipa, ti ai ala diaztamo momó fesaae waalo ai ape. ⁷ Ai fitere

bemótóró bitu, atimané diámó matere qlaró węitamotóró nuku betae. Ti aita, diaaq diteremó kutómó dupu dono ai sere ape. Térpa, dią be dokó hóko fité kuni, fitere bemótóró fitua yae.

⁸ Téró, dią betä be huluamó sókó fenalemó, ai be hulua so whjné dią wisiyóló dape sóró ąla matepa, ti ai ąlatóró nae.

⁹ Atéró bitu, ai be huluamó kisi daae mole so whj wisirótua yae. Diaaq atimapaae yó mótu, ‘Kótóné teteróló kaae tare alakélé dią beterepaae mo felekemó wale ape,’ fo yae. ¹⁰ Téyalotei, dią betä be huluamó sókó fenalemó, atimané dią wisiyóló dape sinitepa, ti ai be bela tuämó daalu, atimapaae i fo yae. ¹¹ ‘Diaaq yale alamó, diąné be hae dąné hómó dakeretei diaaq keletómó i helekétere ape,’ fo yae. Diąné dowqae fu betepa, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala mo felekemó waalopa, dią diriyóló kisipa muae yae,’ yalepó. ¹² Atéró, Yesuné ama yó matere whjrapaae duraalu, “Yalo diąpaae mo i dere ape. Kótóné i haemó betó mole so whj taletere sukmó, Sodom be huluamó betó mole so whjpare doasi sekéi ala eraalotei, dią wisiyóló dape sinitere be hulua so whjpare eraaire sekéi alata, mo doasi bosenóló eraalo ai ape.

¹³ Korasin beró Betsaida be huluatamomó betó mole so whj dią tuapaae doasi sekéi ala waalopa, dią mo wió yae. Ti noatepae, i be hulua tamomó erale kelemei kaae, Tair-ró Saidon be huluatamomó eróluqsóró, ti atima mo taketitei yei kuti bukoo, kili diyoo, yóló kisipa feteyóló bituapó. ¹⁴ Téyalotei, Kótóné fo tokóló tale dere sukmó Taia-ró Saidon be hulua so whjtamopaae sekéi ala eraalotei, diąpaaeta, ai bosenóló mo doasi sekéi ala eraalo ai ape. ¹⁵ Dią Kapeneam be hulua so whj-ó, diaaq kisipané dią Talené ó sapaae dapesó horaalopóló de? Meipa, doa kóleó. Whj mo ti sukló aluyaaire dolopaaetei derepaalo ai ape,” yalepó.

¹⁶ Tétepa, Yesuné ama yó matere whjrapaae duraalu, “Mepaae diaaq dere fo wosetere so whjné ti yalo dere fokélé wosetapó. Mepaae so whj dené dią hóratepa, ti ekélé hóratapó. Téretei,

mepaae whj dené yalo dere fo woseni nisiyóló hóratepa, ti é doteyale whjkélé hóratapó,” yalepó.

¹⁷ Téró, kale doteyale 72 whjrake héksetamo momó fesaae wóló duraalu, “Tale-ó, dáné naao doi yóló dowi keperape doló hókonatepa, dáné dere fo mo betá wosóló fua dapó,” yalepó.

¹⁸ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Hepen bemó dowi Satan epée dē kaae fita deté i haepaae dorowapa kelalepó.

¹⁹ Dowi wuliró tórapetamo dijané téya depa, dáné bóe whj Satan-né bole fotokné dia doraalomeipó. ²⁰ Ti ai alata motei, kale dowi keperape dia aqmó sukóló beteremó hékseto, hepen bemó diaaq doi aşeyóló moleteimó betá dia héksetu beta,” yalepó.

²¹ Atéyale sukmó, Yesu ą Dei Kepe Wisiné fotokratepa, doasi hajné sukutu duraalu, “Hepen beró haetamo aleóló muló betere Aya Tale-ó, skul yóló doasi kisipa sere whjraperó fea ala tuére whjraperamoné kelaqsóró kinóo, ketei aqre whjraperené kolópóló, hakearóo dere kilitu, yalo yapaae mo kée yóló, naao doi sóró horatapó. Aya-ó, aita mo naao kisipa mole alatóró erapó,” yalepó.

²² Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai ala feata, yalo téteróló kaae tanópóló, Ayané epaae meló beterapó. Whj betanékélé Naalema tuéni, Alimané betá tuérapó. Atére kaae, Alimakélé whj betané tuéni, Naalemané betá tuérapó. Atérené Naalemané ama Aya i ape yóló yó melaai tué mole so whjpaae yó matepa, ai so whjné maaté Alima tuénérápó,” yalepó.

²³ Téró, Yesu ą ama yó matere whjrake atimanale bitu, ą atima beterepaae fetée fóló duraalu, “Mió diaaq kelené i kilitu betere ala tué sere so whj Kótóné wisiró beterapóló, hajné sukutu beterópóló yae.

²⁴ Ti noatepae, yalo diapaae mo i dere ape. Mió keletere ala take betale kóló whjraperó topo whjraperamoné kelenée deté waletei kilini yóo, diaaq wosetu betere fokélé wosenée deté waletei woseni yóo ipakalepó,” yalepó.

Samaria whjné Juda whj tao sale fo

²⁵ Téró, Moses-né asere fo yó matere whj betá turukó holóló Yesu súsóró duraalu, “Yó matere whj-ó, é mo ti betó tawaairaalu, noa alakó yaaloé?” yalepó.

²⁶ Ti fo depa ama duraalu, “Ai asemó noa fo ere? Ai yóló muló betere fo dosáatu, naao noa kisipa mute?” yalepó.

²⁷ Ai fo depa, kale whjné ąpaae tokó mótu duraalu, “Tale Kótópaae héksetené sinóló yaala sókó fole alata, naao hosaa turónékélé, kepe turónékélé, fotokó turónékélé, kisipa tiki turónékélé, du beta. Tétu, naaotei ya héksetené sukutu dere kaae, naao be whj so whjpaaekélé, atéró héksetené sukóló yaala sókó fu beta,” yalepó.

²⁸ Ti fo depa, Yesuné kale whjpaae duraalu, “Aita, naao mo dono tokó matapa, ya mo ti betaasepóló, ai alatóró hale yó tawae,” yalepó.

²⁹ Téró kale whjné ama yale fonétei ą só deranépa, ą donore whj aqyóló Yesupaae woseturaalu, “Naao epaae be whjpó dere fo-a, demó de?” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Whj betá i Jerusalem be taaróló, Jeriko bepaae durupu betalepó. Téyalemó, olémi nokole whjrake tué tuamó melaa muóló, ama kuti sorokóló taae faróló ą susupuróló felekemó sukáai du betepa atima felepó.

³¹ Atéró, Talepaae momaratere whj betá ai kale whj derepele tumó durupuraalu kelalemó, kale whj tumó mupa, dekeróló ą démô derepelepó. ³² Atétepá, betá Lipai fake whj ąkélé sókó walemó, kale whj sinóló mupa kolóló, dekeróló ąkélé démô felepó. ³³ Téyaletei, betá Samaria whj ąkélé kale whj mole tikimó sókó wouraalu kelalemó, kólei ala epa kilitu, ama tao saai kisipa mualepó. ³⁴ Atéturaalu, ą kale whj mole felekepaae fóló, kale whjné doalére tikimó wel weiró wain wéitamo dilóló dokalepó. Téró, kale whj ama donki hupu tumó beteróló fóló, uké whjrake fitua dere bemó beteróló, kale whj ama mo wisiyóló kaae tarepó. ³⁵ Téró, be dëtepá híka kale whjné ama silpa moni tamó sóró, kale uké whjrake fitere be kaae tare whjpaae duraalu, ‘Yalo i matere moniné ą kaae taté felalemó, ai moni tamó kemetepa, ti

ę wóló naao *moni* yało tokó melaalopa, ą mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

³⁶ Téró, Yesuné kale Moses-né asere fo yó matere whípaae duraalu, “Naaao kisi-pané i whírape sorekó mé whí kale dale whíjné ama be whí kaae aqyaleé?” yalepó.

³⁷ Ti fo depa, kale whíjné momó tokó mótu duraalu, “Kolené sukutu tao sale whípó,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Ama yale ala kaae, naao kélé yaai fae,” yalepó.

Yesu Mataró Meriatamo betere be hulu-amó betale fo

³⁸ Téró, Yesu ą ama yó matere whírapetamo túmó fité woló, Mata betere be huluamó sókó wapa, Matané ątamo betaai dape salepó. ³⁹ Matané kema Mariakélé Yesuné hó aqmó bituraalu, ama dere fo wosetu betalepó. ⁴⁰ Atétu betepatei, Marta ą atima naaire qlamó bipi du bituraalu, ama yó matere fo wisiyóló wosenipó. Atétepá, kale so Yesu beterepaae wóló ąpaae duraalu, “Tale-ó, ę yało wotoró depe tukó wei ala du beterapa, ama ę tao sene wópóló, naao ąpaae dumieé?” yalepó.

⁴¹ Ti fo depa, Talené ąpaae duraalu, “Ti senaale Mata-ó, yata mepaae ala noa yaaloé yóló, doasi whalia du betereteiné ya ai só deró betere ape. ⁴² Téretei, mo doasi topo ąla betə ya seni, yayə ai ere ape. Mariané ama betə mo doasi topo olapóló kisipa muóló sóró taretei dənə fasó saalomeipó,” yalepó.

11

Yesuné Talepaae moma dere ala yó melale fo

(Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Téró me suksamó. Yesu ą me tikimó bitu, moma du beterepó. Atéró, moma yóló kematepa, ama yó matere whí betəné ąpaae duraalu, “Tale-ó, Jon-né ama yó matere whírapaæ Kótópaae momatere ala yó melale kaae, naao dákélé yó melaasepé,” yalepó.

² Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diaaq Talepaae moma dere ala etéró yae.

‘Aya-ó, yaṭa dowi ala mo betəkélé munire Kótó betereteiné so whí feané naao doi wisinaale doasi mulópóló yae.

Naaao tēteróló kaae tare aqmó mole ala wisi wópóló yae.

³ Be də dokö betə betəmō dənē naaire ąla naao șumó ąlæ.

⁴ Mepaae so whíjné dəpaae erale dowi ala kwia tani, me ąla meipóló hale kemeratapa, dənē dowi ala kwiakélé naao hale kemerae.

Téturaalu, su sere ala nə də deé nalaqsóró, naao də ąlisóró fae.’”

⁵⁻⁶ Téró, ama atimapaae duraalu, “Diąkó betə whíjné ama fulumu whí saletómó wóló betepa, ą diliki su tuatamo ama noma beterepaae fóló duraalu, ‘No-ó, yało fulumu whí miótı sókó waleteteiné naaire ąla meitepa, ąpaae *bred* o bulu sorekó ą maletamo melaasepé fo dekéró yó tapa, noa ala yaaloé?’

⁷ Ai be dolomó betere whíjné i fo yaalopó. ‘Be tū kinóló yało naale senaale-tamo fireteiné turukó holóló, naao kematepa ąla menanénipa, ąpaae dotopoi fo ekesé,’ dua dapó. ⁸ Yało diąpaae i dere ape. Kale whí ą halaainé kematoró hale yó tapa, ama fulumu whí turukó horóló kematepa ąla manénipatei, mo șumótóró melaalo ai ape.

⁹ Atérapa, yało diąpaae i dere ape. Talepaae me ąlakó kematepa, ai kematepa ąla melóo, keketepa ti ai ąla mo kolóo, tū tukjyae yóló tū dupa, ti tukj yóo yaalopó.

¹⁰ Ti noatepae, mepaae kematepa so whíjné ti mo sua dapó. Mepaae so whíjné keketepa ti ai ąla mo kilitua dapó. Mepaae so whíjné tū tukjyae yóló tū dupa, atétere so whí wópóló tū tukjtu dapó.

¹¹ Diąkó me whíjné diaaq naale senaalené yakópóló kematepa, ya taaróló, dowi wuli male melaaloé? ¹² Ó naao senaale naalené ba kekó ‘Alae’ depa, ai kematepa ąla taaróló, whí tukó nokole tó melaaloé? Meipó. ¹³ Dią dowi ala du betere whírapaæ bitutei, diaaq naale senaalemó wisi wisi ąla matere ala diaaq ai kisipare ape. Atére kaae, mepaae so whí

dené Dei Kepe Wisi kematepa, ó hepenmó betere diaaq Aya Talené mo melaalo ai ape,” yalepó.

*Yesupaae Belsebul-né fotokoratepa
dapó yale fo*
(Mat 12:22-30, Mak 3:20-27)

14 Téró me su kamó etéyalepó. Dowi kepené whj betä kóló nomonó betepa, Yesuné dóló hókonalepó. Atétepa, kale dowi kepe sókó furaalu, ama fo kaae sóró deremó, ai touró betere so whj feané sirayalepó. **15** Atétepa, mepaae so whjné duraalu, “Aita, dowi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, dóló hókonótú beterapó,” yalepó. **16** Ai fo depa, mepaae whjrapené ama noa ala deró ą su sóró kaae kilituraalu, ąpaae hepén bemó mole betä fareyópu eratapóló djané kisipa yaipa, erae yalepó.

17 Atéró mutere tué tiki Yesuné kisipa yóló atimapaae duraalu, “Mepaae doasi topo whjrapé atimané teteróló kaae tare tuamó atimasisitei bóe dupa, ti teteróló kaae tare ala mo haepaae doropóló doyoo, betä be huluamó betó mole so whjkélé atimasisitei bóe dupa, ti ai be haepaae doropóló mo doyoo yaalopó. **18** Satan ama fake atimasisitei bóe dupa, ti ama teteróló kaae tare ala netéró fotokó buaaloé? Yalo i dere fota, diaaq ępaae ya dowi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, hókonótú beterapó depa i dere ape. **19** Ti diaaq ępaae topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, dóló hókonalepó dere-a, dią fakenékélé dóló hókonótú betere ala né fotokoratepa de? Motamo Kótóné fotokó bulatepa dapó depa, ti fo tokóló taletere su kamó atimanétei dią só deraalopó. **20** Téretei, yalotamo Kótóné fotokné dowi keperape dóló hókonélipa, ti Tale Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala dią tuapaae wóló i mole ape.

21 Fotokó bole whjné be ó ąla ąla mepaae whjné doraqsóró, sesé duraalu, kale whjné ama töró dikitamo tawóló, siki siki yóló kaae tapa, whj mené doraalomeipó. **22** Téretei, mepaae doasi fotokó bole whjné bóe sókó wouraalu, kale doasi fotokó bole whj dóló teteróló, bóe

dele ąla ąlakélé fea fasóló, ama bemó muó mole wisi wisi ąlakélé fea sóró ama be whjtamo ąli yaai sóró fulapó.

23 Whj me de ętamo betamó bitinipa, ti ętamo bóe dilapó. Whj me de ętamo bitu, ę fasóló ąla ąla betapaaeróló munénitepa, ai whjné yalo ąla ąla hóko besekératapó.

24 Atéró, kale dowi kepe whjné depe tuamó betheretei, sókó furaalu kópui hae tikipaae ą feléyóló betaaire tiki kekçairala fuadapó. Atéró fóló, kele-nalemó betaaire tiki kilinitepa, ą take betale be kelaai momó fesaae faai dapó dua dapó. **25** Atéró ą sókó wóló kelenalemó, kale be wisiyóló fuóló taae faróló, wisiró betepa keletapó. **26** Téró, kale dowi kepe ą momó fóló, mepaae dowi ala mo turó fjané wéjkeró keperape dape sóró, kale bepaae momó bitj walapó. Atétepa, kale whj ą take bitu sawa doyaletei, mió mo ti doyó faalopó,” yalepó.

27 Atéró Yesuné ai forape du betepa, so whj fea betó mole kuamó so betané fo fakeyóló duraalu, “Yá deyóló awá male so naao hae Tale Kótóné wisiró betherapa, ą hajné sinóló betheropóló yae,” yalepó.

28 Ti fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai dukiratere fota mepaae whj de Kótóné fo wosóló, sya fóló erótú betere so whjta, Tale Kótóné wisiró bethereteiné hajné sukutu betherapó,” yalepó.

*Yesupaae me ala yaairemó dere
fareyópukó erae yale fo*
(Mat 12:38-42, Mak 8:12)

29 Téró, so whj fea wóló touró betepa Yesuné duraalu, “Mió i alimó betere so whj dowi alané fjanutei, ępaae doasi sira yaaire me fareyópukó erae du betherapó. Tépatei, me kae eraalomeipa, mo take Jonapaae erale ala kaae betä eratepa kelaalo ai ape. **30** Ti noatepae, Ninipa so whjné Jonapaae erale fareyópu kilituraalu, ita Kótóné dotonale whjpóló kisipa moipakalepó. Atéyale kaae, mió i alimó betere so whjnékélé Whjné Naalemapaae eratere ala kilituraalu, ita Tale Kótóné dotonó betere whjpó kisipa muaalo ai ape.

31 Betä Saoti hae kwia teteróló betere doasi topo kwin soné mió i alimó betó mole so whjtamo fo tokóló taletere be dème, dią só

deraaloi ai ape. Ti noatepae, ai sota hae kwia dene falepaae biti wóló, Solomon-né fosó fosói kisipa muóló yó matere fo wosaaai walepó. Téyaletei, Solomon-né mole kisipa bosenóló whj betä i betere ape. ³² Téretei, Ninipa be hulua so whjró diq mió i alimó betó mole so whjtamo só deraai fo tokóló taletere be démó atimanétei diq só deraalopó. Ti noatepae, atima Jonané yó mótu betale fo wosóló, kisipa tiki feteyalepó. Tépatei, Jonakélé teteróló bosenée fale mo doasi seké whj betä wóló i betere ape.

Keleta tiki fea déró betere sə supó yale fo

(Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Mo whj betanékélé, *lamp* sə déróló kinéli tikipaae ó nukuné husiróló mulótimpó. Déróló daalótua dere tikimótóró mulótua dapó. Mepaae so whj be dolopaae wapa, ai démó beterópóló, déró beterapó. ³⁴ Naaō keleta, ti tiki turó déró betere *lamp* sə sú ai ape. Naaō kele tamo wusuró wisipa, ti naao tikikél turó dērapó. Téretei, naao kele tamo wusuró dilikipa, ti naao tikikél turó dilikirapó. ³⁵ Naaō tiki tuamó dó tare dē diliki yaqsoró, mo hotowa yóló kaae tawae. ³⁶ Térapa, naao tiki turótamo dēpa, ti tiki me kwiapaae sawa dilikikél ini, tiki featóró dēyó furaalu, belapaaekél sókó faalo ai ape,” yalepó.

Yesuné Farisi whjrapepaae wiyo yae yale fo

(Mat 23:1-36, Mak 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Yesuné ai fo yóló kemetepa, Farisi whj betané ątamo ąla naairaalu ama bepaae dapesó fóló, ąla nukuatere ni fake tómó tiróló beterepó. ³⁸ Atéru, Yesu ąla naairaalu, atimané mara mole ala sya furaalu, folosóró ama naase fokunitepa, kale Farisi whj ą hokomó sókó fu sirayalepó.

³⁹ Atétepa Talené ąpaae duraalu, “Aita motei, diq Farisi whjné ąla nokole nukuró wutitamo hale tómó ere bolu maaté fuktua dapó. Téturaalu, diaaq tiki tuapaaeta, ti fea ąla senée yóló ekélétere alaró ukusitere alatamoné ai fāane ape. ⁴⁰ Diq

okokoi tué mole whjape-ó, Kótóné diaaq tó tikimó ere ala fea taleturaalu, u tuapaaekélé tale dumipóló de? ⁴¹ Diaaq nuku tuamó mole ąla sóró yolealere so whj tao sóró melae. Atétepa, ti diaaq tiki tuamó ere ala fea Kótóné kilitu, mo kokorapó fo yaalo ai ape.

⁴² Farisi whjape-ó, diq né kutómó ere sawa ąlakélé naase tamо supa, dekeyóló betä Kótópaae hale móituraalutei, mo donotóró taletere alaró Kótópaae yaala sókó fole alatamo sisópaae erótú beterapó. Atére alamó doasi sekéi ala diq tūpaae waalopa, wiyo yae. Donoyóló taletere alaró Kótópaae yaala sókó fole alatamo touróló, Kótópaae hale matere alakélé uásoró mo wisi uapó.

⁴³ Farisi whjape-ó, diq fo wosetere bepaae furaalu, doasi doi mole whjape bitua dere tikimótóró betaai ekélé yóo, ąla dotonatere tikimó daalukél, so whjné doasi whj wisi-ó yóo, yóló dukiratere kokomó ai ala dua dapó. Atétere alamó diapaae doasi sekéi ala waalopa wiyo yae.

⁴⁴ Farisi whjape-ó, diqta u tūpaae whj dou epatei hale tiki aopa, ai tómó so whj fua wua du beterapó. Ti diqta, douró betere whj kaae aqrapa, wiyo yae,” yalepó.

⁴⁵ Tétepa, Moses-né asére fo yó matere kisipa fosóre whjné ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, naao ai dere forapené dā mo ti só deratapó,” yalepó.

⁴⁶ Ti fo depa Yesuné duraalu, “Moses-né asére fo yó matere whjape-ó, diaaq so whjape i ala yae, i ala yaqse, du betere alata, doa sekéi ąla so whjné hulumó belerótú dere kaae du beterapó. Ai sekéi ąla diaaq belerótú bitutei, atima fasóló tao sere alamo dumipóló. Atérapa, diapaae waaire sekéi alamó wiyo yae.

⁴⁷⁻⁴⁸ Take diaaq noutererapené dale Kótóné kqoló whjape dourale tiki be wisiyóló ténótú beterapó. Mió atétu betere alané diaaq ayarapené whj dale ala wisirapóló, hakeamó yó matapó. Atéteremó diapaae doasi sekéi ala eraalopa, wiyo yae. ⁴⁹ Atéró betale alamó Kótóné ama fosó fosóre kisipa sya furaalu, i fo erapó.

Yalo kóló whírapero aposel whírapetamo atima beterepaae dotonaalotei, mepaae whí mo ti dóo, mepaae hale susupuróo yaalopó,’ erapó.

50 Atérapa, mo take kaae sóró dilé wale kóló whírapené samearó mió diaaq du betere whírapené sameatamomó kwia turó mió i alimó betere so whí diaaq saalo ai ape. **51** Ita, mo dapó. Atéyaaire alata, Abel-mó kaae sóró dilé wóló, kale momatere bemó Kótópaae simó sukúlaa dalatere tikiró kae tukóló muló betere be ke tuámó dale whí Sekaraiamó dález yóló kwia feata, mió i alimó betó mole so whíné saalopó.

52 Moses-né asere fo yó mótu betere whírape-ó, Kótóné mo bete mole alapaae sókó faaire so whí faqsóró tū tukítere ki diaaq fasó salepó. Ti diaتا, ai tumó fumitei, atima faai du betere so whí diaaq sesétu beterapó. Atétere alamó diq doasi sekéi ala saalopa, mo wiyo yae!” yalepó.

53 Ai fo yóló kemetepa, Yesu ą felemó, kale Farisi whírapero Moses-né ere fo yó matere whírapetamoné ą só deraairaalu, deterai fo du betalepó. **54** Aita hale mei, ą hásokó fuléró kelaai kae kae wosetere fo du betalepó.

12

Farisi whírape wisiyóló kaae tawae yóló yale fo

(Mat 10:26-33)

1 Atéró, so whí mo dekéró wale tikimó hae tiki fáapa, folosóró Yesuné ama yó matere whírapepaae duraalu, “Farisi whírape tuámó bole yist diaapaae tekaqsóró hotowaró kaae tawae. Atimata tiki tuápaae dopatei, tó tikimó hale wisire nisi du beterapó,” yalepó. **2** “Mió kilini hiró betere ala fea, take hakearatepa so whí feané kolóló tué yaalopó. **3** Diaaq diliki tuámó du betere fo démó depa wosoo, be dolomó dua kikiti dere fo be huluamó daalu fakeyóló depa so feané wosoo, yaalopó.

4 Norape-ó, diaapaae i dere fo wosae. Mepaae whírapené diaaq tó tikita dóló sukunaalotei, take diaapaae me ala eraalomeipa, ai alapaae wiyaqe. **5** Wiyaai

depata, ti naao mo tikikélé, kepe betekélé, doróló mo ti dó tare sipaae deraaire fotoko bole Kótó beterapa, ąpaae betä mo doasi wiyaqe. **6** Sonaai moni ke tamoné aporó ba belekatiki dupunérápó. Atére barape betákélé Kótóné kisipa keterótimipó. **7** Diaتا, ai ba belekatikitamo suni, Kótóné ama hosaa mole doasi ola ai ape. Diaaq topo nikikélé Kótóné ama sumó dosayóló kisipareteiné dia wiyaqe.

8 Yalo diaapaae mo i dere ape. So whí feané kele tómó mepaae whíné duraalu, Yesuta ę teteróló kaae tare Talepó depa, Whíné Naalemanékélé Kótóné ensel-rapené keletómó ą yalo fo eratere whípó yaalopó. **9** Téyadotei, whí me dené so whí feané keletómó ą Keriso fake meipó depa, ti Whíné Naalemanékélé, Kótóné ensel-rapené keletómó ai whí ą kisipanipó yaalopó. **10** Mepaae whí dené Whíné Naalema eróló foné só deratepa, ai dowi ala kwia kemeróló aluranérápó. Tépatei, kale Dëi Kepe Wisiné ditere kutó faleyóló só deratepa, ai kwia mo aluranénipó.

11-12 Bóe whírapené fo wosetere bepaae ó so whí teteróló kaae tare whírapepaae ó Gavman-né sóró beteró betere topo whí beterepaae fo tekai dapesó fupa, diaq noa fo yaaloé yóló, whalia yaqse. Ti noatepae, atétere suksamó diaaq yaaitere fo fea Dëi Kepe Wisiné yó melaalo ai ape,” yalepó.

Néli whíné hóko ala yaletei fo salepaae dó faróló yale fo

13 Tétepa so whí fea touró betere kuamó, whí betané Yesupaae duraalu, “Yó matere whí-ó, yalo no dámóné ayané mómu ola ola bukóló, emale melópolópa, naao yalo nopaae yae,” yalepó.

14 Ti fo depa Yesuné duraalu, “Ti whí-ó, diaamomó ola ola bukóló melópoló né ę sóró beteraleé?” yalepó. **15** Téró ama atimapaae duraalu, “Kae kae ola fea senée yóló au nokole alané dia doraqsóró, mo hotowaró kaae tawae. Ti noatepae, ola ola mo dekéró sóró tare alané whí biteró bitinipó,” yalepó.

16 Téró, ama atimapaae fo sale fo etéró yalepó. “Betä neli whíné ama diyale ke

kutómó qla dekéró salepó. ¹⁷ Ai ala kilitu, ama etei kisipa mualepó. ‘Ama kutómó yó mole qla mulaaire tiki meipóló,’ ą fomo du betalepó.

¹⁸ Téró ama duraalu, ‘Yalo qla qla mulaai tēale be fisikóló mo doakale be tēyló yalo kutómó sere qlaró mepaae wisi wisi qlatamo mulaalopó. ¹⁹ Atéróló yəlotei etei fo enérápó. Ə qla qla mo súmó mōleteiné mió me kutó dini doasi ba fomó ʂa nóló hale bitu, mole qlaró wēitamo maaté hajtamo nukulé fu betaalopó,’ ere fo kisipa muni airapó.

²⁰ Tépatei Kótóné ąpaae duraalu, ‘Kisipa okokore whj-ó, naao betere bete mió di likitamo yalo tokó sirapa, naao donoróló mulale qla né saaloé?’ yalepó.

²¹ Whj me dené mepaae qla qla whj tao sóró hale móaturaalu, ita Kótópaae mat apóló kisipa muóló meni, atóró néli whj betaai dapóló fea qla ekéleyóló betəpaae du betepa, ti i ere fo ai whjpaetóró eraalo ai ape,’ yalepó.

Naaire qla ó yaqare qlamó whaalia yaqose yale fo
(Mat 6:25-34)

²² Téró, Yesuné ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Yalo diapaae i dere ape. Dią naaire qla meitepa, noa naaloé yóló whaalia du betaqse. Naao tikimó kisipa mutu, kutikélé noa saaloé yóló whaalia du betaqse. ²³ Nokole qlata, wisi qlatei whjné betere beteta, mo doasi qlapó. Kutikélé wisi qlatei, whjné tikita mo doasi qlapó. ²⁴ Barapené dere ala kolóló kisipa muae. Atimané naaire qla wae biliyoo, ყlumé depa sóró bepaae mulatere alakélé yóo, dumpó. Tépatei, Kótóné atima kaae taru, betere dokq fea atimané naaire qla mótaa dapó. Hepen bemó betere diaaq Ayané barape kolósu, dią kolósu depa, dią so whjpaee ama hosaa mo turó mulapó. ²⁵ Diąkó betə whjné ama betaaire alamó kisipa muóló whaalia duraalu, ą betaaire ba fo súmó fəloranére? ²⁶ Ai sawatamo ala diąné enénipa, ti mepaae doasi alarapemó noatepa whaalia du betere?

²⁷ Hale yó mole nerape fuatere ala kolóló, kisipa muae. Ai ne tua kěmi

bisikóló kuti nomotumitei, ama ere au wisi kelaalo mo kokçrapó. Atére auné Solomon-né derótua yale kokçoi kutiné au bosene falapó. ²⁸ Dią kisipa tiki sawa tiró betere so whjrape-ó, haemó hale yó mole nerapeta mió maaté yóló dó simó biliraaire olatei, Kótóné wisiyóló aurótua dapó. Ai nerapepaae erótua betere alakélé mo bosenóló, diaaq deraaire kuti Kótóné súmó melaalomeipóló de? ²⁹ Diąné naaire qla ó wēimó hosaa turó muóló noa naaloé yóló doasi whaalia du betaqse. ³⁰ Ti noatepae, hale hoko betere so whj feané ai qla saai dapóló keteké buóló wóputu beterapó. Ti diąné yayatere qla hepen bemó betere diaaq Ayané ama mo tuérapó. ³¹ Térpa, Kótóné teteróló kaae tare aomó betaai dapóló, keteké buóló kikitu betepa, ti yayä du betere qla qla ama súmó melaalo ai ape.

³² Yalo sipsip hupu malerape-ó, diaaq Ayané ama teteróló kaae tare ala ą wisi kisipa muóló hajtamo diąmó hale melaalopa, whaalia yaqse. ³³ Térpa, diaaq muó mole qla dotonóló moni sóró mepaae yolealere so whjmó hale melae. Atétere alané hale muó tawópóló, moni detere be wisi aletapó. Atétepa, ti wisi wisi qla hepen bemó hale muó taru, kemekélé yaalomeipó. Aimó qlémi nokole whjkélé, hoseli ó ero sinékélé, turukóló doraalomeipó. ³⁴ Mé tikimó naao wisi wisi qla mupa, ti naao hosaakélé aimótóró mulapó,’ yalepó.

Kutó mo wisiyóló kaae tawale fo
(Mat 24:42-51)

³⁵ “Dią kutó dine faairaalu kuti deróló bitu, şarapekélé duku beterópóló, dəróló mulae. ³⁶ Ti atétere alata, mepaae kutó diratere whjrape atimané doasi whj betə so dokotere be dəmō detere qla nale feletei fesaae wópóló, kaae tatu dere kaaepó. Atépa, kale whj wouraalu be tū dupa, ą be dolopaae holópóló, hapale atimané be tū tukjyaalo ai ape. ³⁷ Atéró, atima teteróló kaae tare whj wouraalu kelerşlemó, ama qla qla mo wisiyóló kaae tapa, ą hękesuturaalu atimapaae mo wisi ala eraalopó. Yalo diapaae mo i

dere ape. Kale topo whj ą kuti wisi deróló, ama kutó diratere whjrape wópóló ąpi fóló, qla nokole ni fake tómó kaae tawóló betaalopó. ³⁸ Kale doasi whj ą be diliki tuámó ó be teó dëterepaae sókó wouraalu ama kutó diratere whjrape kelerälemó, fea qla qla sumó donoró betepa, ą hëkeseturaalu atimapaae mo wisi alatóró eraalo ai ape. ³⁹ Tépatei, i dere fo mo diriyóló wosóló tué muae. Betä be talené ama be fulukóló qla qla olémi saaire whj i sukakelemó waalopóló kisipa uásóró ti ama be fulukóló qla qla sóró fópóló kaae tawuá meipó. ⁴⁰ Térpa, diákélé hotowaró donoróló betae. Ti noatepae, kale Whjné Naalema waalomei nisiyóló mokoleyaa yóló betere tuámó waalo ai ape,” yalepó.

⁴¹ Tétepa Pitané duraalu, “Tale-ó, naao ai fo salepaae dó faróló dere fo-a, däpaae maaté dépé, so whj feapaaekélé de?” yalepó.

⁴² Ai fo depa Talene duraalu, “Betä fosó fosóre kutó diratere whj ama doasiné dere fotóró wosóló eró tapa, mepaae kutó diratere so whj ąpaae teteróló kaae tawae enérapó. Tétu, tukóló muló betere su kamótóró atimané naaire qla maté fópóló, ama naase tuámó mulóló ą fulapó. ⁴³ Téró kale doasi whj ą momó fesaae wouraalu kelerälemó, ama diyae yóló fele kutó mo wisiyóló dipa kilitu, ai whjpaee mo doa hëkesené sinóló mo wisi ala eraalo ai ape. ⁴⁴ Yalo diapaae mo i dere ape. Kale topo whjné ama qla fea ai whjpaee naao mo wisiyóló kaae tawae yóló ama naase tuámó mulaalopó. ⁴⁵ Tépatei, kale kutó diratere whjné ama etei kisipa munérapó. ‘Yalo doasi ą foloti feletei hapale wómipó,’ dua dapó. Atéreteiné, ą bitu mepaae kutó diratere whjrapero sorapetamo fokosói ala yóló, du beteró ą qlaró wëitamo dekéró nóló topo doyóló keyaa faalopó. ⁴⁶ Atéru kale doasi whj waalopóló kisipani, mokoleyaa yóló betere tuámó ą sókó wouraalu, kale whj diyóló turukópi sóró kisipa tirénire so whjtamó touyóló beterópóló, hókó faraalopó.

⁴⁷ Ai whjné ama doasiné mole ama kisipa tué irutei, ą donoróló bitu doasiné dirae yale kutó dirényalemó, fokosói ala yóló mo doasi susupuraalo ai ape. ⁴⁸ Téyaalotei, mepaae kutó diratere whjné atima doasiné mole kisipa bete wisiyóló sinipa, ti ai whjpaee kwia mórukélé sawa tétitóró melóo, dele alakélé dekéró ini, tétitóró dóo yaalopó. Nalo kale doasi wóló, ama doasi alarape teteróló kaae tawae yale whjpaee duraalu, yalo yapaae melóló fele kutórape fea maé yóló wosaalopó. Mepaae so whjné me whjpaee duraalu, ‘Dañé qla qla kaae tawae,’ yóló huyóló mélipa, ti atima momó fesaae wou ama male suróló maé yóló wosaalopó,” yalepó.

Fake tekeyóló, betaalopóló yale fo (Mat 10:34-36)

⁴⁹ “Eta i haepaae waleteita si sóró walepó. Ai si i haemó mo hapale dó holopóló, mo taketi noke uapóló kisipa mutapó. ⁵⁰ Tépa, ę mo kae wéi tópuuaire ala betä moletei kemeraai kaae taru, mo doasi sekéné sukutu beterapó. ⁵¹ E i haepaae waleteita, diaaq kisipané dia i haemó betó mole so whjtamó hosaa muni deyóló dua betaaire ala sóró walepóló de? Meipó. Yalo diapaae mo i dere ape. Eta, dia fake tekeyóló beterópóló, tekenale walepó. ⁵² Atérené mió i betere alimó kaae sóró, betä bemó aporó so whj betepa, atimasisitei bōe dóló tekeyóló, sore whj kae betóo, tamo whj kae betóo, yaalo ai ape. ⁵³ Atimasisi atéró fake tekeyóló kae bitu, alimané naaletamo bōe dóo, naalené alimatamo bōe dóo, hamané senaletamo bōe dóo, senaalené hamatamo bōe dóo, whjné hama hyama sotamo bōe dóo, hyama soné ama whj hama sotamo bōe dóo, yaalopó,” yalepó.

Dere ala kilituraalu i ala yaalopóló kisipa yaaire fo (Mat 16:2-3)

⁵⁴ Téró, Yesuné aimó touró betere so whjpaee duraalu, “Suka doropolepaae sako hókolo depa kilitu, etei fo dua dapó. Mió hali waairaalu ai dere ape deretei, motóró wua dapó. ⁵⁵ Besékélé Saut dëpaae wapa kilitu, mió mo dirii suka yaai dapó

deretei motóró dua dapó. ⁵⁶ Dią tó tikiné wisire nisi du betere so whjrape-ó, i haemó dere alaró sámó dere alatamo ti diaaq mo diriyóló kisiparapó. Mió i alimó dią tuämó erótú betere ala dijané kilitu beterapa nalo waaire alimó yaaire ala bete diriyóló tué initere noatepa de?

⁵⁷ Diané dere ala diaaqtei taleyóló, ita mo dono ala dapóló kisipatere noatepa de? ⁵⁸ Whj mené yatamo fo tokóló só deraai taletere whj beterepaae dapesó fupa, diaamosisi tümó furaalu donoratepa wisirapó. Ti noa yaqsóró meipó. Ama ya dapesó fóló, taletere whjné naase tuämó mulatepa, ai whjnémó diki tare whjrapené topo whjné naase tuapaae mulatepa, ya dipula bетeraqsóró dapó. ⁵⁹ Yało yapaae mo i dere ape. Nao melópóló dale mulale moni fea melatei, kale sonaai moni ke mo ti kemeróló menitepa, ti ya sókó feni, hale bitiré faalo ai ape,” yalepó.

13

Kisipa fetenitepa aluyaalopóló yale fo

¹ Ai forape yóló kemeretamo Pailatné dale mepaae Kaleli whjrapené samea Kótópaae sukylaa dalóló hale matere qlatamo touróló mótu beterapó fo mepaae whjrapené Yesupaae ene walepó. ² Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Diaaq kisipané ai dale Kaleli whjrapeta, mepaae hale betó mole Kaleli so whjné yale dowi ala bosenóló, atima mo doasi dowi ala ereteiné dalepóló kisipa mute? ³ Ténipa, yało diapaae i dere fo wosae. Diaaq dowi ala taaróló kisipa fetenitepa, ti diákélé ai whjrape yale kaae yaalo ai ape. ⁴ Ai fo kaae, me i ape. Sailoam be huluamó tene foloi be kolokó dorowouraalu, mepaae 18 whjrape dalepó. Diaaq kisipané ai whjrapené yale dowi alané mepaae Jerusalem be huluamó betó mole so whjné dowi ala bosenée faleteiné erapóló kisipa mute? ⁵ Aténipa, yało diapaae i dere fo wosae. Diákélé diaaq du betere dowi ala taaróló kisipa fetenitepa, ti atima yale kaae diákélé fea dóló aluraalo ai ape,” yalepó.

⁶ Téró, ama atimapaae i fo sale yalepó. “Whj betané ama képi du kutómó betá

nose biliyaleti oloréró kèle felemó, du betákélé olenipa kelalepó. ⁷ Atépa, ai kutó talené ama kutó kaae tare whjpaae duraalu, ‘Ai nose du oloréró ba fo sore tuämó këleta yaletei, du mo betákélé olere kilinipa, diyó mulae. Ti ai dowi wåsa daale niné hae fę hale kemerópóló, noatepa kaae tawaaloé?’ yalepó.

⁸ Ai fo depa, kale whjné ąpaae duraalu, ‘Doa whj-ó, ba fo betá tuämó yało mepaae këlaai ąla ąla sóró ai ni betemó munaalopa, daalópóló taalae. ⁹ Waaire ba fo tuämó kaae tarälemó, olotepa ti wisirapó. Olenitepa ti diyó mulaalopó,’” yalepó.

Sqa naai dale muló betere sukmó sisó fulukó tare so wisirale fo

¹⁰ Sqa nokole be dêmó Yesu ą fo wosai te mole berapekó betá bemó Talené ala etérópóló yó mótu betalepó. ¹¹ Tétu beteremó, aimó dowi kepené sisó fulukó betepatei, 18 ba fo kemere so beterepó. Atéruraalu, ą donoyóló betere alakélé ini, mo heméetóró tarepó. ¹² Atépa Yesuné kolóló ąpaae ape yóló duraalu, “Ti so-ó, ya dokóló muló betere kisi bete mió ai kemeratere ape,” yalepó. ¹³ Atéró, kale soné tikimó naase mulaletamotóró, ama sisó fulukó taretei donone hotepa, Kótóné doi sóró holalepó.

¹⁴ Sqa nokole sukmótei Yesuné ai so wisiratere ala kilitu, ai fo wosetere be kaae tare topo whj ą fopaae butu, aimó betó mole so whjpaae duraalu, “Kutó diyaaire be dërapeta apo miró mulapó. Térpa, diaaq kisi bete wisirópóló depa ti Sqa nokole be dêmó wéni, hale be dërapemó wua yae,” yalepó.

¹⁵ Ai fo depa, Talené ąpaae duraalu, “Dią tó tikiné hale wisire nisi du betere whjrape-ó, Sqa nokole sukmótei diaaq bulmakau ó donki hupurape duló beteretei wéi nöpóló dapesó fua dumie? ¹⁶ Atére kaae, Abraham-né deté yale i betere so dowi Satan-né képiné dokóló muló betepa, 18 ba fo hale kemeyalepó. Atépa ą fópóló, Sqa nokole be dêmótei, yało teraayalepa ai ala dore?” yalepó.

¹⁷ Ama ai fo deremó, ątamo dei kisipa muóló só deraaire whjrape atimatei hale

duraalu, wiyalepó. Téyaletei, so whj feané ama ai dere ala kilituraalu, kokoi ala dapóló doasi hëkesené sukutu betalepó.

Mastard niró yist-tamopaae dó faróló yale fo sale

(Mat 13:31-33, Mak 4:30-32)

18 Téró Yesuné duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala etérapóló noa alapaae dó faróló yaaloé? **19** Ti aita, i ala kaaené kelerapó. Betä whjné *mastard* ni ke sawatamo só fóló, kutómó biliyalepó. Atéró kale ni holóló, doasi ami daapa, tetejmó sikimó kotere barape sirimó daaneta dua dapó,” yalepó.

20 Atéró, ama kale yale kaae momó duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala noatamo suróló enére? **21** Aita, i ala dere kaaepó. Betä soné *flawa* o bulu duraalu, *yist* mo sawatamo bulatereteiné doasi o bulu alerótua dapó,” yalepó.

Betekene sawa tumó fae yale fo

(Mat 7:13-14,21-23)

22 Ai alarape yóló kemetepa, Jerusalempaae fole tumó té mole doasi be huluaró sawa be huluarapemó Yesu faai fuuralu, Talené fo yó maté fu betalepó. **23** Atéró, mepaae whjné Yesupaae duraalu, “Tale doasi-ó, betä betä so whj maaté aluyaqsóró tao saaloé?” yalepó.

24 Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Diä mo sawa betekene tumó sókó faaíralu, keteké buóló fae. Yalo diápaae mo i dere ape. So whj fea ai sawa tumó faai dapóló faalotei fenénipó. **25** Ai be talené ama be tū kinó betepa diä wóló belamó daalu tumó haluróló fo fakeyóló duraalu, ‘Tale doa whj-ó, dä holaai dapa tū tukiyae,’ yaalopó. Ai fo depa ama diápaae duraalu, ‘Diä maae so whjrapeé?’ yaalopó.

26 Tétepa, diaaq i fo yaalopó. ‘Dä fea betamó bitu, ɔlaró wëitamo nóo, yä dñé türapemó daalu yó matere fo wosoo, du betale so whjipó,’ yaalopó.

27 Ai fo yaalotei, ama atimapaae i fo yaalopó. ‘Dowi ala yó tare so whjrape-ó, diä maae wale so whjró ɛ kisipanipa, taae fae,’ yaalopó.

28 Atétepa, diaaq Abraham, Aisak, Jekop, mepaae Kótóné whjrapekélé fea ama teteróló kaae tare be tuämó betó mupa kelaalopó. Téyaałotei, diä ai be tuapaae honi, belamó dele doasi sóró wole du bitu, diaaq serekenétei diä tukóló nuku betaalo ai ape. **29** Atétere be dëmótóró suka hotereró wale so whjkélé, suka doropoleró wale so whjkélé, u dëpaae wale so whjkélé, i dëpaae wale so whjkélé, mo fea Kótóné teteróló kaae tare be tuämó detere ɔla naairaalu, atima betaaire tiki séle séle sóró betaalopó. **30** Mió i alimó mepaae nalo wale so whj folosene fóo, mepaae folosóró fole so whjrape nalone fóo yaalo ai ape. Yalo i dere fota, hásokó feni, mo yaalopó,” yalepó.

Yesuné Jerusalem so whj hosaamó sirapóló yale fo

(Mat 23:37-39)

31 Atéyale su kamótóró, mepaae Farisi whjrape Yesu beterepaae wóló duraalu, “Herot-né yä daai du beterapa, i be taaróló, metikipaae fae,” yalepó.

32 Ai fo depa, atimapaae duraalu, “Diä fóló, ai whj dóló nokole dowi haçpaae i fo yae. Mióró dótamota, ɛ mepaae kisi daae mole so whjró dowi kepe tepeyóló betere so whjamo wisiróló, sore be dñé ti yalo diyaai yale kutó fea kemeróló dälemó sókó fatapó yae.

33 Téyaałotei, mió ó dó ó duákélé, atimané ɛpaae me ala eratepa taaréni, hâle fó maaté yaalopó. Ti noatepae, Kótóné kóló whj kae tikimó sukutepa aqni, Jerusalem bemótóró sukutepa ti mo donorapó.

34 Jerusalem, bemó betó molé so whirape-o, Kótóné ama fo eratere kóló whjrape dóo, mepaae ama diä beterepaae doteyale whjrapekélé kapo duné siróló dóo, dua yalepó. Kale bané malerape ama baase aopaae buósu dere kaae, diaaq naale senaale yalo atéró buó saalopóló dua yalemó, diäné hóralepó. **35** Térápa, mió diaaq be mo wópu maalo ai ape! Yalo diápaae mo i dere ape. ɛ diaaq kilini hâle bitiré fóló, Talené doimó wale whj-ó, Kótóné hamokoróló tao sere alané wisirópóló yae dere su kamó ti ɛ momó kelaalopó,” yalepó.

14

Yesu Farisi whjné bemó qla naai betere fo

¹⁻² Téró, Sąa nokole suksamó Yesu ą Farisi whjrakepó doi mole whjné bemó qla naai fóló beterepó. Atépa, betə hó naase tópure whj Yesu betere felekemó betepa, me alakó déró kelaai kaae tawóló betó molepó. ³ Atépa, Yesuné Farisi whjraperó Moses-né asere fo kisipare whjrapetamopaae duraalu, “Sąa nokole suksamótei whj wisiratepa fo mulepé, meié?” yalepó. ⁴ Ai fo depa, atimané me fokélé tokó menipó. Atétepa, Yesuné kale whj wisiyópóló tikimó tawóló, turukó hóróló fópóló doteyalepó. ⁵ Atéró, Yesuné atimapaae duraalu, “Diákó whj betané ama naale ó bulmakau hupu sąa nokole be dêmótei nóku dolopaae doropóló mupa, téti hapale tao saalo meié?” yalepó. ⁶ Ai fo depa, atimané ąpaae me fo tokó menipó.

⁷ Téró, atima qla naai wale so whjrape doasi doi mole whj betere tikimó betaai dapóló fole ala kilitu, atimapaae etei fo sale yalepó. ⁸ “Whj mené ama so dokuturaalu detere qla naai ape depa furaalu, doasi doi mole whjrape bitua dere ni fake wisimó betaai ekèle yaqse. Ti noatepae, ya teteró betere doasi doi mole whjrapepaae ape eretei, ya kisipani ai ape. ⁹ Atéró wóló betepa, diaamopaae ape yale whjné duraalu, ya betaai yale tikimó i seké beterópóló, ya hale tikimó beta depa, ya doasi hale saalopó. ¹⁰ Atéyaqsóró, ąpaae qla naai ape depa furaalu, doasi doi mole whjrape betere ni fake aqmó hóko beta. Atépa, ąpaae qla naalopa ape yale whjné kilituraalu, ‘No-ó, ya i wisi tikimó bitj holae yaalo ai ape.’ Atétepa, yatamo betamó qla nuku betere so whjné keletómó naao doi hale sóró horaalopó. ¹¹ Ti noatepae, mepaae whj dené amatei ą doi sóró horatepa, atétere whj ti Kótóné haepaae só deróo, whj me de amatei deróló dua betepa, ti Kótóné ą sóró horóló doasi doi mulóo, yaalo ai ape,” yalepó.

¹² Téró, Yesuné ąpaae qla naai ape yale whjpaae duraalu, “Naao suka tuamó ó dikitamo qla naairaalu, naao fulumu whjrape ó naao norape ó fake

so whjrape ó yatamo felekemó betere néli so whjrapepaae maaté qla naai ape yóló dape saqse. Naaotamo ai ala depa, atimapaae erale ala kaae, ąpaaekélé eraalo ai ape. ¹³ Téni, ai detere qla naairaalu, hale yolealere so whj ó tiki dore so whj ó hó dore so whj ó kele dilikire so whj fea ape yóló dape supa, ti Kótóné ya wisiróló hale horaalopó. ¹⁴ Ti atei kaae so whjrabené naao erale alamó ąpaae momó tokó menanénipó. Naao ai dere alamó saaire dupu wisita, take wisi ala yóló sukale so whjrabe kepaayóló wale suksamó senérápó,” yalepó.

*So dokoteremó detere doasi qlapaae dó faróló yale fo sale
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Atéró, Yesuné ai dere fo wosóló, aimó qla nuku betere whjrakepó betané ąpaae duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare aqmó bitu, detere qla naalopóló kisipa mutu betere so whjta ti Kótóné wisiró beterapa, doasi hajné sukutu beterapó,” yalepó.

¹⁶ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Whj betané ama doasi qla deyyairaaalu, taleyóló mulóló so whj feapaae naai ape yalepó. ¹⁷ Atéró kale whjné qla deyyaire be dë wapa, qla naai ape yale so whj dapesene fópóló, ama kutó diratere whj dotonalepó. Atétepa, ą fóló atimapaae duraalu, ‘Mió qla taleróló muló betepa faalopa ape,’ yalepó.

¹⁸ Atéró deté kwęyaletei, atima fole hómó kutórapené bipi epa fenénipó dua yalepó. Folosóró whj betané duraalu, ‘No-ó, yało dótí dupuyóló diyyaire kutó kęle faaireteiné, ę yatamo faalomeipó,’ yalepó.

¹⁹ Kale dere fo kaae whj menékélé duraalu, ‘No-ó, eta yało dótí dupuyale naasetamo bulmakau hupurapené dere ala kęle faaireteiné yatamo fenénipó,’ yalepó.

²⁰ Whj menékélé kale dere fo kaaetóró yóló duraalu, ‘No-ó, ę so mo dótóró dokóló betereteiné yatamo fenénipó,’ yalepó.

²¹ Atétepa, kale kutó diratere whj momó fesaae wóló, whjrabené yale fo ama doasi-paae yalepó. Tétepa, kale be tale ą fopaae buóló ama kutó diratere whjpaae duraalu, ‘Ya mo hapale fóló ai doasi be huluaró sawatamo be huluatamopaae fole tumó

yolealere so whjkélé, tiki momaare so whjkélé, kele dilikire so whjkélé, hó naase dore so whjkélé, fea wópoló dapesene fae,’ yalepó.

²² Ti fo depa, ama yae yale alarape yóló kjlipaae kale kutó diratere whjné duraalu, ‘Doa whj-ó, naao ępaae yae yale alarape fea yálo súmó yaletei, mepaae whj beteraaire dë hale ai mune fale ape,’ yalepó.

²³ Tétepa kale doasi whjné ępaae du-raalu, ‘Yá doasi türapemó fóló, tu démó betó mole so whjkélé fea dape siré kwéyóló wapa, ti be kerape fea súnérápó.

²⁴ Yálo yapaae i dere ape. Mepaae whj de ąla naalopa ape yálemó wéní yale so whjrapteta, yálo doasi detere ąla mo sawakélé hoteyaalomeipó,’ ” yalepó.

Filipaa ni beleyóló fenitepa Yesuné yó matere whj betenénipó ere fo
(Mat 10:37-38)

²⁵ Téró, so whj mo hale ąla kaae Yesu-tamo fu betepatei, Yesu fetée wóló i fo yalepó. ²⁶ “Mepaae so whj detamo ę beterepaae wouraalu, ti ama aya ó hae ó ama so, naale senaale ó ama noraperó nerapetamopaaekélé ó ama betere betekélé hóróló bóe dinitepa, ti ą yálo dere fo wosóló yó matere whj betenénipó.

²⁷ Mepaae whj dené ą oleraaire filipaa ni amatei beleyóló ę sya anitepa, ti atétere whjkélé, yálo yó matere whj betenénipó.

²⁸ Diákó betä whj ama kisipanétamo, doasi föloi be olekeyóló tèyaaираalu, ama tare moniné súmó tènéréró kisipanépi tal-enérápó. ²⁹⁻³⁰ Ti noatepae, be tèyaaи folosóró bete kaaturaalu, dirii eleké bilitapó. Téteretei, kale be kemerénipa kilitu, mepaae so whjné dö nanóló doka doka duraalu, i sekéné mo folo tèale betei kemerénipóló dö nanaalopó,” yalepó.

³¹ Fo sale me i ape. Me hae kwia tèteróló kaae tare topo whjné me hae kwia tèteróló kaae tare topo whjtamo bóe dële faaираalu, 10,000 diki tare whjraperó me topo whjné 20,000 diki tare whjraptamo bóe dupa, 20,000 diki tare whjape dóló kemeraalopé neté yaalorópoló kale topo whj ą kisipapi tekenérápó. ³² Atéró bóe

whjape mo umó wou betepatei, ama kisi-panétamo atimatei betapaae dëlépa, ti bóe dele ala taarópolo. Mió dä bóe fiyóló dua betaalopó fo ene fae yaalopó. ³³ Atétere kaae, diákó whj me dené ama muó mole ąla ąla fea me ąla meipóló taarénitepa, ti yálo fo eratere whj betenénipó.

³⁴ “Kóta, mo feléi ąla wisitei ama felé kemetepa, ti momó kae neyóló felé bu-laaloé? ³⁵ Atéró felé initere kóta, ąla betepaaekélé munéni, hale tikipaae taae fatua dapó. Mepaae whj detamo woséli dapa, ti i dere fo wisiyóló wosópoló yae,” yalepó.

15

Aluyale sipsip hupupaae dó faróló yale fo

(Mat 18:12-14)

¹ Téró, mepaae takis moni sere whjraperó so whjné dowi ala dere whjraperó du betere whjrapetamo Yesuné dere fo wosai ą beterepaae tourâle wóló betó molepó. ² Atépa, mepaae Farisi whjraperó Moses-né asére fo yó matere whjrapetamoné Yesu kikit eratere fo yóló duraalu, “I whjnéta dowi ala du betere whjrapetei, touróló ąla betamó nuku beterapó,” yalepó.

³ Ti fo depa, Yesuné atimapaae etei fo sale yalepó. ⁴ “Diákó whj betané 100

sipsip hupurapekó betä hupu alupa, 99 hupurape hale tuą tikimó beteróló, alure hupu keketé kwéyóló dape sumié? ⁵ Atéró, dape supa, ą hékese sukló bepaae dapesó wua dapó. ⁶ Atéró, bepaae só fóló, ama fulumu so whjró be whj so whjtamopaae tourâle ape yóló duraalu, ‘Yálo kale aluyale hupu kekitu beteró dape salepa, diákélé fea ę dere kaae hékese yae,’ yaalopó. ⁷ Yálo diapaae i dere ape. Atétere kaae, betä dowi ala du betere whj kisipa tiki feteyóló Kótó beterepaae wapa, ti hepen bemó mo doasi hékese dere alané i haemó dere hékese tèteróló bosene falapó. Téteretei, mepaae 99 so whjné duraalu, dä me dowi alakélé dumipa, kisipa tiki hale neyóló feteyaaloé dere so whjpaae hékese doaló dumipó,” yalepó.

Aluyale moni kepaae dó faróló yale fo

8 Ai ala kaae me i ape. “So betané silpa kapané aleyale naasetamo *moni* kekó betə alutepa, ama noa ala yaaloé? Kekqairaalu sə dəyóló be tuamó muó mole mome wisiyóló fuóló kekóló mupa sumié?

9 Atéró su, ama fulumu so whjró be whj so whjtamopaae kale aluyale *moni* ke saleteiné də hékese yaalopa, diə fea betapaae tourałe ape enérápó.

10 Yalo diapaae i dere ape. Ai ala dere kaae, mepaae whj de ama dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótópaae wapa, ti ó hepen bemó betere *ensel*-rape mo doasi hékesené sinaalo ai ape,” yalepó.

Aluyale naalepaae dó faróló yale fo sale

11 Atéró, Yesuné ama deté wou betere fo tómó me i fo yalepó. “Whj betané naale tamо beterepó.

12 Téró, me dekē naalené alimapaae duraalu, ‘Apa-ó, naao yalo no dámomó melaai muló betere qla qla bukóló emaletamo qlae,’ depa, alimané naalema tamо tuamó bukuralepó.

13 Atéró kale dekē naale alimané melale qla qla fea sóró, mo saletó tikipaae felepó. Atéró bitu, mepaae kae kae ala hóko deté fu beteró, ama kale sóró fele qla qla fea kemeralepó.

14-15 Atéró beteremó, ai hae kwiamó doasi wote ali wóló qnaitere qłakélé meitepa, q fóló whj betapaae duraalu, ‘Naao me kutókó mupa yalo diraalopó yóló wosalepó.’ Ti fo depa, kale whjné ama hupurape kaae tawaaire kutó betə mulapa dirane fae yóló dotyalepó.

16 Atéró fóló, kale hupurape kaae tapa mené qmō nokole qłakélé menipó. Tétepa, q wotemó kale hupurape matere besqaae bolo naai kisipa mutu betalepó.

17 Atétu ama take muale kisipa feteyóló, momó wisi kisipa muóló duraalu, ‘Yalo ayané ama kutó diratere whjrapeta, qla dekéró mupa nuku beteretei, é imó wotené sukutapó.

18 Tétereteiné, mió é momó yalo aya beterepaae fesaae fóló i fo yaalopó. Apa-ó, ó hepen-mó betere Kótópaaekélé, yapaaekélé yalo wisi ala eréni, mo doasi dowi ala eralepó.

19 Atéyaleteiné, mió é naao naale aqréni,

kutó diratere whjrapetamo kaae beterae,’ yaairaalu faai kisipa mualepó.

20 Atéró tué teketu beteró, kale naale q betere tiki taaróló, alima beterepaae momó fesaae felepó. Atéró kale naale mo umó wou betepa alimané kolóló, ama hosaamó suraalu, q mo hapale sururu yóló fóló, apuó taru kóló tukó nalepó.

21 Atétepa kale naalené alimapaae duraalu, ‘Aya-ó, naao kele tómokélé, hepen bemó betere Aya Kótóné kele tómokélé, mo doasi dowi ala yalepó. Téyalepa, mió é naao naale aqraçse,’ yalepó.

22 Téyaletei, kale naale alimané ama kutó diratere whjrapetamo duraalu, ‘Diə mo hapale fóló, qmō deraaire kuti wisi sóo, naasemó bulaaire bi sóo, hómó horraire hóleke be sóo, yóló derae,’ yalepó.

23 Atéró, ama kutó diratere whjrapetamo duraalu, ‘Dqné q hékeleroló qla deraalopa, betə seraai *bulmakau* hupu male sene fae.

24 Ti noatepae, yalo i naaleta sukaletei momó kepaayóló biture kaae erapó. Mo ti aluyale whjtei momó dape sóró biture kaae epa, mió dqné qmō qla deroló hékese yaairaalu i dere ape,’ yalepó.

25 Até du betepa, kale whjné topo naale kutómó daai be bela felekémó sókó walemó, *kitatamo* wole fo yóló, kilitu betere fo wosalepó.

26 Até du betepa, ama kutó diratere whjrapetamo betapaae ape yóló duraalu, ‘Doa ai-a, noa alamaaté du bitu de?’ yalepó.

27 Ti fo depa ama qpaae duraalu, ‘Naao no me alakélé ini, mo wisiyóló sókó waleteiné, ayanaaoné seraai *bulmakau* hupu male dóló qla i derótú betere ape,’ yalepó.

28 Ai du betere ala kilitu, kale topo naalené alimatamo doasi fopaae buóló, bepaae hotere hóyóló belamó dalepó. Atépa, alima doropóló naalema be dolopaae holopóló, bératere fo yalepó.

29 Téyaletei, ama alimapaae duraalu, ‘Kelere! Ba fo dokə fea é naao wae sóró kutó diratere whj kaae bitu, hókélé ini naao erae dere ala yalo eró tawalepó. Téyaletei, yalo fulumu whjrapetamo dóló nöpóló, naao *meme* hupu male betakókélé menipó.

30 Até yaletei, naao ai naale hóko nöpumó kutu beteró naao melale wisi wisi

qla fea aluróló wapatei, naao ąmó seraai bulmakau hupu male dóló qla ai deratere ape,’ yalepó.

³¹ Ai fo depa alimané duraalu, ‘Ti naale-ó yata, suka fea ętamo betereteiné yalo mole qla qla feata, ti naaotóró ai ape. ³² Téreteiné dą fea hékese duraalu, ąmó qla deralepa, ya depe sekęni hékese yae. Ti noatepae, naao no ą mo ti sukale whj momó kepaayóló wóló biture kaae epa qla deratere ala taaréni, mo enérápó. Ata, aluyale whjtei, momó sókó wapa dape sóró i betere ape,’ ” yalepó.

16

Qla qla teteróló kaae tawae yale fo sale

¹ Téró, Yesuné ama yó matere whjrapepaae i fo yalepó. “Whj mené betä néli whjpaae duraalu, naao qla qla kaae tare whjné wisiyóló kaae taní, hoko besekérótú beterapó depa wosalepó. ² Atei fo depa, ama sóró baterale whjpaae ape yóló ąpaae woseturaalu, ‘Naao du betere ala mené ępaae ene walepa, naao yalo qla qla netéró kaae tare? Mió naao ditu betere kutó kemeraai dapa, naao teteróló kaae taru deté wale ala fea ępaae yae,’ yalepó.

³ Ai fo depa kale whjné ama kisipanétei duraalu, ‘Yalo doasiné ę melale kutó kemeraepa, mió ę noa kutókó diaaloé? Hae dukjyaaire fotokökélé buni yóo, me whjpaae qla kema dere alakélé, hale yóo ereteiné, ę noa ala yaalorópó. ⁴ Tépatei, ę i kutó taaróló fupa, mepaae so whjné ę mo wisiyóló dape sónpóló, i ala betä yaai kisipa mutapó,’ yalepó.

⁵⁻⁶ Atétepa, kale whjné ama doasiné qla qla kwia mulóló sale whjrapé betä betä ape depa, walepó. Atéró kale folosóró kwia mulóló sale whjpaae woseturaalu, ‘Yalo doasiné qla naao meteró saleé? depa, ama duraalu, dale 4,000 lita olip wel wéi salepó,’ depa, kale whjpaae duraalu, ‘Ya hapale fóló sawa beteró, naao sale 4,000 lita wel wéi dale helekóló, 2,000 lita asęyae,’ yalepó.

⁷ Téró, kale dere kaae me whjpaae woseturaalu, ‘Naao yalo doasiné qla meteró saleé?’ depa, kale whjné duraalu, ‘Whiti

yorape 1,000 salepó,’ yalepó. Ti fo depa, kale whjné ąpaae duraalu, ‘Naao melaai sale kwia asęretei helekóló 800 asęyae,’ yalepó.

⁸ Atéró, kale qla qla talené ama sóró beterale whj wisipa meitei ą dukiróló duraalu, ‘I whjta olémi nuku bitutei, topo daalu fosó fosói ala maaté du beterapó. Ti i haemó betere so whj atimasisi u tao su i tao su dere ala mepaae so whjné kilitu, mo fosó fosóre so whjpoló dukiratere alané, kale dę tuamó betó mole so whj teteróló ketei aqratapó,’ yalepó. ⁹ Yalo diąpaae i dere ape. I haemó bituraalu, naao sere moni mepaae yąyare so whj tao sóró hale melae. Atéró fea melóló kemeratepa, atimané ya mo ti tə tare bepaae holae yóló dape saalo ai ape.

¹⁰ Mepaae whj dené sawa kutó mo wisiyóló kaae taru dirótú betepa, so whjné kilitu i sekéné kutó mo dono ditapóló kisipa tiratere whjnéta ti doasi kutókélémo wisiyóló diranérápó. Mepaae so whj denétamo sawa qla mekó olémi supa, ti doasi olakélé olémi senérápó.

¹¹ Atétepa, i haemó muó mole qla qla diaaq wisiyóló kaae tawaaire sunipa, mo ti muó tare wisi wisi qla diąpaae kaae tawae yóló né melaaloé? ¹² Me whjné diąpaae kaae tawae dere qla ąlatamo diaaq mo wisiyóló kaae tanitepa, naao mo ti muó tawaaire qla yámó né melaaloé?

¹³ Betä kutó diratere whjnétei, doasi topo whj tamoné kutó diranénipó. Atétepa, ti me whjpaae yaala sókó fóló mulu, ama kutó diróo, me whj hóróló ama erae dere alakélé eréni yóo, yaalopó. Ai ala dere kaae, betä whjnétei Kótóné kutóró mepaae moni saaitere kutótamo touróló diranénipó,’ yalepó. ¹⁴ Ai fo depa, mepaae monimó hosaa muóló ekélere Farisi whjrapé Yesuné ai dere fo woseturaalu, faleyóló doka doka du betalepó. ¹⁵ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, ‘Dięné ai du betere ala so whjné kilitu, mo wisirapó du betepatei, diaaq hosaa tuamó kinóló mole ala ti Kótóné kolóló mo kisiparapó,’ yalepó. Atétepa, ama atimapaae duraalu, ‘Mo so whjnéta, dięné mo doasi bete mole ala dapó du

betepatei, Kótóné keletómó ti bete muni, mo sonaalérápó.

16 Kale Moses-né asere foró Kótóné kóló whírapetamoné yó maté waletei, Jon betale alimókélé taaréni, hágé yó matétóró fu beterepó. Atétu betepa, Kótóné teteroló kaae tare aqmó mole kisi fo wisi wosaaí dapoló hajné sukuturaalu, so whí fea aipaae alaletamo fu beterapó. **17** Ti sáró haetamota kemeyaalotei, Kótóné fo kwia mo sawakélé aluyaalomeipó.

18 Whí me dené ama topo so tokó daaróló so me kae dokotepa, ti Kótóné fo tukóló nópu nukulapó. Whí me dené me whjné tokó daalale so dokotepa, ti aikélé yóló muló betere fo tukóló nópu nukulapó,” yalepó.

Néli whíró Lasarus-tamoné yale ala

19 “Téró suka fea kelaalo mo kokoi sonaai kuti maaté derótua yóo, mo feléi wisi qla maaté nóo du betere néli whí beterepó.

20 Ai néli whjné ama be tñ sókó walemó yoleale whí humu fulu daayóló bitu, suka fea qla kematu betere whjné doi Lasarus beterepó. **21** Atéró bitu, q wote depa kale néli whí ni fake tómó qla nukuraalu, folope sorokótá deretei naai kisipa mutu betepa haqrapené ama humu æ nukua depakélé, dowaae fóló beterepó.

22 Ai ala du betere tuámó kale whí Lasarus sukutepa, ensel-rapené q beleyóló fóló, Abraham betere uté téró beteralepó. Atéró q sukaalé kílipaae kale néli whjkélé sukutepa douralepó. **23** Téró, kale néli whí mo ti dó tare simó duku bituraalu kese falalemó, kale Lasarus Abraham-tamo daapa kelalepó. **24** A atépa kolóló duraalu, ‘Aya Abraham-ó, naao e köle depata, ti kale Lasarus-né naase doumό wéi fē eróló yalo hape siri bulále wópoló doteyæ. Ti noatepae, e siné dukuraalu doasi dele sereteiné dapó,’ yalepó.

25 Ai fo depa Abraham-né duraalu, ‘Ti naale-ó, aita mo deretei, naao kisipa muae. Take ya haemó betale sukamó wisi wisi qlamaaté su betalepó. Até du betepa, Lasarus q dowi qla sua yaletei, mió q imó hosaa muni deyóló hékisené sinitu betepa, ya doasi dele ai su betere

ape. **26** Téretei, dä imó betere whí aipaae wóo, atéró betere whí ipaae wóo yaqsoró, tuámó doasi fao muló betereteiné dä aipaae tē wonénipó,’ yalepó.

27 Ai fo depa, kale whjné Abraham-paae duraalu, ‘Aya Abraham-ó, Lasarus yalo ayané bepaae fóló norapepaae ene fópóló yae. **28** Ti noatepae, yalo norape aporó beterapa, e doasi dele su betere tikipaae atimakélé waqsoró, ene fópóló dapó,’ yalepó.

29 Ti fo depa Abraham-né duraalu, ‘Moses-ró Kótóné kóló whírapetamoné yó mótu betere fo wosóló, atima kisipa feteyóló tué tiki tiratepa, ti té yópolópó,’ yalepó.

30 Ai fo depa, kale whjné Abraham-paae duraalu, ‘Aita mo deretei, sukaalé so whí fólótamo depa, ti atimané du betere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló waalopó,’ yalepó.

31 Ti fo depa ama duraalu, ‘Moses-ró Kótóné kóló whírapetamoné yó mótu betere fo wosenitepa ti sinóló kepaayóló wale whjné dere fokélé wosóló kisipa tiki tiraalomeipó,’ yalepó.

17

Dowi alamó dée nalatere whí sekéi ala erópoló yae yale fo

(Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42)

1 Téró, Yesuné ama yó matere whírapepaae duraalu, “So whí fea dowi ala yóló dée nópoló kae kae susere alarape waalo ai ape. Té yaalotei, whí me dené me whí dowi ala yópoló dée nalatepa, ti atétere whípaae doasi sekéi ala eraalopó. **2** Diákó mé whjné i betó mole naale senaale belekáyatikikó dowi alamó dée nalatepa, ti atétere whjné depamó képi dulóló, doasi kapo fake oleróló wéi kélápaae taae deróluqsoró mo wisi uapó.

3 Atérapa, diaaq dere alarape dijanétei mo hotowa yóló kaae tawae. Naao notamo mepaae dowi ala depa, ti atékesé yóló q foné sae. Ténalemótamo, naao dere fo wosóló q kisipa feteyóló wapa, ti ama yale ala me qla meipóló hágé kemerae. **4** Betä be demótei, naao noné wéikeró félimó yapaae

dowi ala eralepóló, ya beterepaae fesaae wóló, ‘No-ó, yało yapaae wéikeró félimó dowi ala eraleteiné doasi kôleó ene wapa,’ ti naaomo kwia tani, me qla meipóló hâle kemerae,” yalepó.

⁵ Téró, Kótóné ama fo erale fópoló doteyle whjrapené duraalu, “Dią-ó, dñé kisipa tiki doaló tiró bitinireteiné mo diriyóló tiraai dapa, naao dą yó ąlæe!” yalepó.

⁶ Ti fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Dią kisipa tiki tiró betere alatamo mo sawa *mastard* niné ke kaae bupa, ti i daale *malberi* nipaae naao feleke turó tokóló, doasi wéi këla tuämó daane derepae depa, naao dere fo wosóló mo téyaalo ai ape.

⁷ Diąkó betä whjné ama kutó diratere whj ąla wae biliyaii hae dukjyló mulale fóló, ó *sipsip* hupu kaae tane fi teó wale-tamotei kale doasiné ama kutó diratere whjpaee, ‘Ya ąla naasepóló hapale ape,’ fo dua de? Meipó. ⁸ Doasi whjné atei fo yaalomeitei, etei fota ti enérapó. ‘Yało naaire ąlaró wéitamopi donoróló, ę nuku betepa ti naao naaire ąla donoraasepólópó dua dapó.’ ⁹ Kale kutó diratere whjné ama doasiné ąpaae dirae dere kutó fea diyóló kemeratepa, ama doasiné ąpaae mo kée fo dua de? Meipó. ¹⁰ Atétere kaae, Kótóné diaçaae dirae dere kutó diyóló kemetepa, diaaçtei dią bopé fake enére? ‘Dąta, whj wisi meitei, dñé ditere kutóró diyalepó fo enérapó,’ ” yalepó.

Naase tamо whjrapе dowi humu fuluné tiki dopа wisirale fo

¹¹ Ai fo yóló kılıpaae Yesu ą Jerusalem be huluapaae sókó faairaalu, Samariaró Kaleli haetamo däle tuämó fu betalepó.

¹² Atéró ą betä be huluamó sókó felemó, dowi humu fuluné tiki dore naase tamо whjrapе ątamо hokolaa yaai wóló, mo tumó daae molepó. ¹³ Atéró daalu fo fake yóló duraalu, “Doa whj Yesu-ó, naao dą kolené sukutu tao sae!” yalepó.

¹⁴ Ai fo depa, Yesuné atima kelalemó kolené sukutepa duraalu, “Dią fóló, so whjmó momaratere whjrapepaae diaaç tiki yó melale fae,” yalepó. Atétepа, atimané tiki yó melaaı tū tuämó fu betepatei,

atimané dowi humu fulu torokó fóló wisiyalepó.

¹⁵ Atétepа, atimakó betä whjné ama tiki fopeyalemó wisipa kilituraalu, momó fesaae fóló fo fakeyóló Kótóné doi sóró horaté fu betalepó. ¹⁶ Até deté wóló, Yesu daale felekemó deraapisa fóló mulu, mo kée du betalepó. Åta, Samaria hae kwiamó wale whjkópó.

¹⁷⁻¹⁸ Tétepа, Yesuné atimapaae woseturaalu, “Mepaae naase tamо whjrapе yało wisirénie? Ita, kae fake whjtei Kótóné doi hale sóró horatapa, Naase aporó kemeyóló douró whjrapе-a, neyaleé?” yalepó. ¹⁹ Téró ama ąpaae duraalu, “Naao kisipa tiki tiró betale alané ya wisiralepa, turukó holóló mo dua fae,” yalepó.

Kótóné teteróló kaae tare ala wóló mulapóló yale fo
(Mat 24:23-28,37-41)

²⁰ Atéró, me su kamó Farisi whjrapené Yesupaae duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare ala noa be dëmό wapa so whj feané kelaaloé?” yalepó. Ti fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné teteróló kaae tare alata, whjné kelené kolóló tuę yópóló me fareyópu kae yaalo meipó. ²¹ So whj feané imó ó umó wóló beterapó fo enénipó. Ti noatepae, Kótóné teteróló kaae tare alata, mió dią tuämó i wóló mole ape,” yalepó.

²² Téró, ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Take waaire be dërapékó betä tuämó kale Whjné Naalema kelenée du betaalotei mo kelaalo meipó. ²³ Atéró kekitu betepa, mepaae so whjné duraalu, ‘Kale Whjné Naalema umó wóló beterapó,’ ó ‘Imó wóló beterapó,’ depa, mo dere nisiyóló sya faqse. ²⁴ Ti noatepae, kale Whjné Naalema ą wouta, epée duraalu hae kwia fea dęyo fu dere kaae yaalo ai ape. ²⁵ Ai alarape fea yaaipatei, folosóró ąpi kae kae susupui ala supa, ti mió i alimó betó mole so whjné ama fo woseni, ą hóraalo ai ape.

²⁶ Take Noa betale alimó yale kaae, mió Whjné Naalema waaire alimókélé atétóró yaalo ai ape. ²⁷ Take Noa betale alimó, so whj fea ąlaró wéitamo nokole alakélé, so whjtamo beteratere alakélé,

whị so dokotere alakélé, deté fu betepatei, Noasépi nuku tuçpaae biti horalepó. Até deretamotóró, atima ai du betale ala kemene felepó. Atéturaalu, doasi wéi dukulé horóló so whị fea sisraae felepó.

²⁸ Ai yale kaae, take Lot betale alimokélé, so whị fea wisiyóló bitu qlaró wéitamo nokole alakélé, qla qla dotonóló duputere alakélé, qla wae bilitere alakélé, be tētere alakélé, fea deté fu bitipakalepó. ²⁹ Atétu betepatei, Lot ą Sodom be hulu taaróló foletamotóró hepen bemó siró kapo whaa kaae ere *sulpa* sitamo hali kaae dorowóló, so whị fea doralepó.

³⁰ Atétu yale kaae, kale Whjné Naalema mió kinóló beteretei hakeamó wapa, so whị feané kelaalo ai ape. ³¹ Atétere su kamó, whị me ama siki bemó biti hae bemó mole qla wisi saai dapóló derepaqse. Kutómó daale whị momó fesaae fóló, bemó mupa wale qla momókó sene faqse. ³² Ti noatepae, Lot-né soma yale ala kisipa muae. ³³ Mepaae whị de yalo ala erótutei, ama betere bete me ala yaqsorópóló, amatei hotowayóló kaae tapa, ti atétere whjné betere bete aluyaalopó. Tépatei, whị me dené ama betere bete me qla meipóló taalatepa, ti ama betere bete aluni, mo ti muó tawaalopó. ³⁴ Yalo diapaae i dere ape. Dilikitamo whị tamo betə besekémó fipatei, me whị dapesó furaalu, me whị fipa taaróló faalopó. ³⁵ So tamo *flawa* o bula yaai deraketu betepa, me so dapesó furaalu, me so taaróló faalo ai ape,” yalepó. ³⁶ (-)

³⁷ Tétepa, kale yó matere whirapené Yesupaae woseturaalu, “Tale-ó, ai alarape-a momó eratepa kelaaloé?” depa, ama duraalu, “Na ó hupu kēlaai nokole barape sikimó sé kweyóló bopétu betepa, ti ama naaire qla kēlaai mupa ai dere ape yóló kisipa yaalopó,” yalepó.

18

Tao sae yóló dotopo du betale wulia sopaae dó faróló yale fo

¹ Ai fo yóló kemetepa, Yesuné ama yó matere whirapené Talepaae momatere ala hale yó tanópóló, etei fo sale yalepó. ² “Ai doasi be huluamó fo tokóló taletere

whị betə beterepó. Ai whita, Kótó kolóló witere alakélé ini, dotoróę falepó. ³ Ai be huluamó betə wulia so beterepó. Ai so ama bóe whjné ątamo fo tokóló só deraqsóró ą tao sónpóló, suka fea fo taletere whị beterepaae eneta du betalepó.

⁴⁻⁵ Kale soné betə fo maaté eneta du betepa, ą hóturaalu i fo yalepó. ‘Eta, Kótókélé mo so whikélé, kolóló wi inire whjtei, i wulia soné ą tao sae yóló dotopoi fo maaté eneta yó taneteiné ę hótepə ą tao saalopó,’ ” yalepó.

⁶ Téró Talené duraalu, “Kale fo tokóló taletere dowi whjné i sopaae yale fo wosóló kisipa muae. ⁷ Kótóné ama sorokó su yóló beteró betere so whjné dëtamokélé, dikitamokélé, kematóró yó tapa, ai kematore qla ama melaalomie? ⁸ Yalo diapaae i dere ape. Kale fo tokóló só deraaire whjné dią só deraqsóró, ama mo hapale tao saalo ai ape. Téyaalotei, kale Whjné Naalema i haepaae wale su kamó so whị fea kisipa tiki tiró betepa kealaorópó,” yalepó.

Farisi whjró takis moni siré kotere whjtamóné yale ala

⁹ Yesuné i fo sale atimapaae yó mótu duraalu, mepaae whị atimata mo donoi ala dapóló bopé faketuraalu, mepaae so whị tēteratere alamó Yesuné etei fo sale yalepó. ¹⁰ “Taks moni sere whjró Farisi whjtamóna moma yaairaalu, momatere be dolopaae holalepó. ¹¹ Téró, kale Farisi whị ą turukó holóló daalu amatei, ąmó etei kaae moma yalepó. Tale Kótó-ó, ęta mepaae whirape dere kaae qla qlémi nokole alakélé, nópu nokole alakélé, mepaae dere dowi alakélé, ó i daale takis moni sere whị kaae bitinipó. Téró yalo yapaae mo kée dapó. ¹² Eta, betə fulamótei be dę tamomó qla néni, weyóló hale bitu, yalo qla qla naase tamo mōletei dekeyóló, betə Talepaae mótu dapó,’ yalepó.

¹³ Téyaletei, kale takis moni sere whị ą mo tumó daalu, hepen bepaae kese horéni haepaae hemée deyóló daalu, ‘Tale Kótó-ó, ęta dowi ala dere whjpa naao kólené

sukutu, yalo dowi ala kwia kemerae,’ yalepó.

¹⁴ Yalo diapaae i dere ape. Kale nalo momayale *takis moni* sere whjné ama dowi ala Talené kemeratepa, q̄ hajtamо bepaae feletei, me whjné ama dowi ala hale mupatei felepó. Mepaae whj de amatei q̄ deróló dua betepa, ti Kótóné q̄ sóró horaalo ai ape,” yalepó.

Naale belekqatiki Yesupaae dapesó wale fo

(Mat 19:13-15, Mak 10:13-16)

¹⁵ Téró so whj feané teó sóró betó mole naale senaale tikimó Yesuné naase mulópolo, q̄ beterepaae dapesó wua dere ala kilitu, ama yó matere whjrapené dapesó wakesé yóló, atima foné salepó. ¹⁶ Téyaletei, Yesuné kale naale senaale q̄ beterepaae dapesó ape yóló duraalu, “Atei kaae naale belekqatiki q̄ beterepaae wópolópa, sesékese. Ti noatepae, Kótóné teteróló kaae tare aqmó betaaire alata, atei naale senaale belekqatiki kaae fóló betenérapó. ¹⁷ Yalo diapaae mo i dere ape. Mepaae so whj detamo i betó mole naale senaale belekqatiki kaae betepa, ti Kótóné teteróló kaae tare aqmó sókó fóló betenérapó,” yalepó.

Néli whjné Yesupaae wosale fo

(Mat 19:16-30, Mak 10:17-31)

¹⁸ Atéró, betä Juda topo whj wóló Yesupaae woseturaalu, “Yó matere whj wisi-ó, mo ti betere bete saairaalu, yalo noa alakó yaaloé?” yalepó.

¹⁹ Ai fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Betä whjkélé whj wisi bitini, Kótó q̄ betä wisirapa, naao ępaae noatepa whj wisi-ó fo de? ²⁰ Ti noatepae, kale tukóló muló betere fota, naao dosqayóló ai kisipare ape. So nópu naqse, whj daqse, qlémi naqse, me whj dilikóló kapala fo yaqse, naao hae aya aqmó mo dua betae erapó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa, kale whjné tokó mótu duraalu, “Ai alarape feata take q̄ ketemó bitu deté waletei, miokélé hqle yótóró tarapó,” yalepó.

²² Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Mo betä ala betä yaqrapó. Térápa,

naao muó mole qla qla fea dotonóló, *moni* sóró mepaae yolealere so whjmó melae. Atéró yata, hepen-mó mole wisi wisi qla saasepóló q̄ sya ape,” yalepó.

²³ Kale hamoko whjné ai fo woseturaalu, q̄ doasi néli whj mo beterapóló kisipa mutu, kutiri hqumula yóló fomotamo felepó.

²⁴ Atéteremó, Yesuné q̄ kelené kikéyóló kaae taru duraalu, “Qla qla fea tare whj Kótóné teteróló kaae tare aqmó sókó fóló betaaire mo doasi dirirapó,” yalepó. ²⁵ “Ti noatepae, *kamel* hupu ketéli dolomó sókó faaire hapóluni, súmō fenérápó. Tépatei, doasi qla qla mole néli whjrapeta, Kótóné teteróló kaae tare aqmó sókó faaire mo hapólurapó,” yalepó.

²⁶ Ai fo depa wosale so whjné Yesupaae woseturaalu, “Dä feata alunérápá, Kótóné demaaté tao saaloé?” yalepó.

²⁷ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mo whjné enénire ala Kótóné mo súmō enérápó,” yalepó.

²⁸ Tétepa Pitané duraalu, “Däne be ó qla qla fea mupa taaróló, ya i sya wale ape,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Mepaae whj dené ama be ó soma ó nomarape ó hama alima ó naale senaale taaróló, Kótóné teteróló kaae tare aqmó betaai dapóló fupata, ti mió i alimó bitukélé ama taaróló wale qla qla tómó beleróló, Kótóné mo dekeró matepa saalo ai ape. ³⁰ Ai qla maaté meitei, take waaire alimó mo ti betaaire betekélé saalo ai ape,” yalepó.

Yesu q̄ sinnaire fo mó yaletei

(Mat 20:17-19, Mak 10:32-34)

³¹ Atéró, Yesuné yó matere 12 whjrapé dępaae dapesó fóló bitu duraalu, “Däta Jerusalem be huluapaae holai foletei, Kótóné ama kqoló whjrapené i ala yaalopóló asere fo mió mo dokonóló kale Whjné Naalemapaae eratepa kelaalo ai ape. ³² Ata, Juda meire fake whjrapené döpóló eleké deyóló, atima naase tuapaae mulaalo ai ape. Atétepa, atimané q̄ doka doka yóo, haleróo, fesqa apuróo, képi tikiné fokosoi ala yóló, q̄ mo ti sukópoló dóo, yaalo ai ape yalepó. ³³ Téyaaalotei,

sore be dêmó ą mo ti sukaletei momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

³⁴ Ama yó matere whirapené ai yale fo wosota yaletei, bete hiróló moleteiné diriyóló kisipa sini, kóló kóló du betalepó.

*Kele dilikire whj wisirale fo
(Mat 20:29-34, Mak 10:46-52)*

³⁵ Téró Yesu ą Jeriko be huluapaae felekemó sókó faai tûmó fu betalemó, betâ kele dilikire whj tu dêmó bituraalu, fua wuatere so whjpaae monikó ąlæe yóló, kema du betalepó. ³⁶ Atéró wosalemó, so whj mo fea tûmó fua wua du betepa, ai so whjpaae woseturaalu, “Doa ai-a, noa ala maaté du bitu de?” yalepó. ³⁷ Ti fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Nasaret be hulua whjikó Yesu i fole ape,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa, ama fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema Yesu-ó, naao ę kolené sukuturaalu tao sae,” yalepó. ³⁹ Atéró, mepaae folosóró fele so whjné kale whjpaae momó yaai dée yóló foné salepó. Tétepeatei, kale sekéné fo faketóró dekéró yó taru duraalu, “Depit-né Naalema Yesu-ó, naao ę kolené sukæe,” yalepó.

⁴⁰⁻⁴¹ Atétepa Yesu ą kejyóló daalu, kale whjrapepaae duraalu, “Ai whj ę beterepaae dapesó ape,” yalepó. Atétepa, kale whj dapesó wóló felekemó daapa, Yesuné ąpaae woseturaalu, “Yalo yamó noa alakó erópóló de?” depa, kale whjné duraalu, “Tale-ó, yalo kelené ola ąla kelenée yóló kisipa mutapó,” yalepó.

⁴² Tétepa, Yesuné ąpaae duraalu, “Nao kisipa tiki tirale alané naao kele ai wisiyalepa, mió kelae,” yalepó. ⁴³ Yesuné ai fo deretamotóró kale whjné ama kele wisitepa, Yesu sya furaalu, Kótóné doi hale sóró horaté felepó. Ai ala depa kelale so whjnékélé Kótóné doi hale sóró horalepó.

19

Takis moni siré kotere whj Sakius-né yale ala

¹ Atéró, Yesu ą Jeriko be huluamó sókó fóló, ai be belamó fu betalepó. ² Téyalemó, takis moni siré kotere whirapené doasi topo whj Sakius beterepó. Ata, fea ąla ąlané néli whjpó. ³ Ama kisipané

Yesu deró kelaai dapóló felemó, aimó mo hâle ąla kaae so whj touróló daae moleteiné, Sakius ą hâlekeruraalu Yesu wisiyóló kilinipó. ⁴ Atépa, kale whj ąpi sururu yóló fóló, Yesu tûmó wale kelaai, betâ nose kaae ni siki doló holóló kaae tawóló beterepó.

⁵ Atépa, Yesu ą ni betemó sókó fóló ai ni sikipaae kele horalemó Sakius daapa kolóló duraalu, “Sakius-ó, mió ę yâtamo naao bemó betaai kisipa mutapa, yá mo hapale dere ape,” yalepó. ⁶ Atétepa, ą hapale téti dorowóló, hêkesetamo Yesu dape sóró ama bepaae felepó.

⁷ Atétepa, ai daae mole so whj feané Yesu Sakius-né bepaae fupa kolóló, atimasisi kikiti eróló duraalu, “Ata dowi ala du betere whjtamotei, betaai ai fele ape,” yalepó.

⁸ Téyaletei, kale Sakius ą turukó holóló Talepaae duraalu, “Tale-ó, miótâ, yalo i mole ąla ąlarape bukóló, mepaae yolealere so whjmó melóo, yâlotamo so whj dilikóló mepaae monikó simó ti doşró félimó tómó beleróló tokó melóo, yaai dapó,” yalepó.

⁹ Ai fo depa Yesuné ąpaae duraalu, “Kótóné so whj aluyaqsóró tao sere ala mió i bepaae walepó. Ti noatepae, i whj ąkélé Abraham-né naaletóró beterapó. ¹⁰ Ti Whjné Naalema ą waleteita, aluyale so whj kekóló tao saairaalu, walepó,” yalepó.

*Naase tamo whirapené doasi whjné kutó diraai moni sale fo sale
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Atéró, ama ai du betere fo wosetu betepatei, ą Jerusalem be hulua felekepaae sókó waleteiné Kótóné teteróló kaae tare aomó mole ala so whjné kisipané mo felekemó sókó waaitere nisi du betalepó. Atétepa ama du betere fotamo touróló, atimapaae i fo salekélé yalepó. ¹² Atéró ama duraalu, “Hae kwia fea teteróló kaae tare topo whirapené fake whj betâ topo whj sóró beteratepa momó fesaae wóló, hae kwia ama teteróló kaae tawaai dapóló, ą felepó. ¹³ A atéró faairaalu, ama kutó diratere naasetamo whjrapepaae ape yóló duraalu, ‘Yalo i

matere *moniné* mepaae kutó diraté fóló, tómó beleróló sóró muló betepa, momó fesaae wou kelaalopóló,’ ą felepó.

14 Téyaletei, ama be whjé so whjné ai sekéné atima teteróló kaae tawaçsóró kisipa mutu, ‘Kale doasi topo whjpaae ene fópóló, atimakó mepaae whjräpe ą fi kílipaae dotéyalepó.’

15 Até yaletei, doasiné kale whjpaae naaotóró teteróló kaae tawaasepóló, ą sóró beteratapa fae depa, ą bepaae fesaae walepó. Téró, ama kutó diratere whjräpepaae melale *moniné* mepaae kutó diróló, tómó beleróló meteró saleró kelaaiipa, dapesene fae yóló, whjräpe dotéyalepó.

16 Atétepá, ama *moni* melale whjräpekó betä whjé folosóró wóló duraalu, ‘Doa whjé-ó, take naao ępaae betä melale *moni* bosenóló, mo dekéró sóró muló beterapó,’ yalepó.

17 Ti fo depa, kale topo whjné duraalu, ‘Yalo kutó diratere whjé wisi-ó, naao ai ere ala mo wisirapó. Ti noatepae, yalo mo sawatamo melale ąla naao mo wisiyóló kaae tawirapa, naasetamo be huluakélé naaotóró teteróló kaae tawaasepe,’ yalepó.

18 Kale dere kaae whjé me wóló duraalu, ‘Doa whjé-ó, naaota ępaae *moni* betä melaletei, yalo mepaae kutó dité fóló, naao melale *moni* tómó beleróló aporó sóró muló beterapó,’ yalepó.

19 Ti fo depa, ama topo whjné tokó mótu duraalu, ‘Aporó be hluuarape naao teteróló kaae tawaasepóló, yalo ą sóró beteratapó,’ yalepó.

20 Téró kale dere kaae, ama kutó dirale whjé me wóló duraalu, ‘Doa whjé-ó, naao kale melale *monita*, yalo me kutókélé dini, kuti kwiané bopeyló mulaletei, i sóró wale ape. **21** Ti noatepae, yata mo kekepai whjé bitu, mené ąlatei naao sóo, me whjné biliyale ąla naao bukóló, kwiapaae ą sóo dua dapó. Atétere ala yalo tuéruraalu, ę witepa naao yae yale ala inipó,’ yalepó.

22 Ti fo depa ama topo whjné ępaae duraalu, ‘Yata, kutó diratere whjé dowipó. Yatamo fo tokóló ą só deraaitere ala ti naao dere fonétei ą ai só deretere ape.

23 Ti naao atei kaae kisipa mulutei, ę fesaae wouraalu hýróló sópóló *moni* mulatere tikipaae mulale fole noatepa yaleé?’ yalepó.

24 Téró, kale topo whjné aimó daae mole whjräpepaae duraalu, ‘Ama ai tare *moni* fasóló naase tamo *moni* tare whjpaae melae,’ yalepó.

25 Ai fo depa, atimané kale topo whjpaae duraalu, ‘Doa whjé-ó, ai whjáta naase tamo *moni* taketi sóró tarapó,’ yalepó.

26 Ti fo depa ama duraalu, ‘Yalo diapaae i dere ape. Mepaae ąla ąla hýróló mole whjpaae ti mo dekéró beleróló melaalo ai ape. Téyaaalotei, mepaae whjé de ąla ąla sawa téti mupa, ti ai ąla fasó saalo ai ape. **27** Téyaaalotei, mepaae yalo teteróló kaae tare aqmó betere hýróló bóe dele whjräpetá, ipaae dapesó wóló, mo ti sinópóló dae,’ ” yalepó.

Yesu Jerusalem be huluapaae doasi topo whjé aqyóló sókó wapa hale sóró horale fo
(Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Jon 12:12-19)

28 Téró Yesuné i fo yóló kemetepa, atima Jerusalem be huluapaae furaalu, ama ąlisó felepó. **29** Atéró, ą Betpas beró Betani betamopaae sókó faai fu betalepó. Ai be hulua tamо felekemó *Olip* dupó du betere tiki erapó. **30** Aimó ama yó matere whjé tamо dotonaai atimaamopaae duraalu, “U bepaae diaamopi fae. Ai bemó sókó fóló kelenalemó, whjékélé betóló kunire teó *donki* hupu duló betaalopó. Téyaaalopa, ai hupu taayóló ipaae dapesó ape. **31** Atéró taanalemótamo, whjé mené diaamopaae woseturaalu, ‘Ai neyyai de?’ depa, ti i fo yae. ‘Momó dapesó waaitei, Talené ama diyaaire kutó mupa sóró ape yale tikimó sóró fulapó yae,’ ” yalepó.

32 Atéró dotonatepa fóló kelalemó, atimaamopaae yale fotórómo epa kelalepó.

33 Atépa, atimaamo kale *donki* hupu halika teraatu betalemó, hupu talerape wóló atimaamopaae woseturaalu, “Ai hupu teraatu betere-a noayaai de?” yalepó.

34 Ti fo depa atimaamoné duraalu, “Ita Talené ama diyaaire kutó mupa, serâle fae yale tikimó sóró fulapó,” yalepó.

³⁵ Atéró, Yesu beterepaae dapesó wóló daaló bitu, atimaamoné deró betere fólo kutirape sorokóló, Yesu ą hupuné sisó tómó beterópóló, whamenalepó. ³⁶ Atéró ą ai hupu tómó betóló wapa, so whj folosóró furaalu, atimané deró betere kutirape sorokóló tómó whamenaté felepó.

³⁷ Atéró, ą Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faairaalu, *Olip* du sokore aopaae doropole tómó sókó derepelepó. Aimó, ama yó matere so whj mo feané Kótóné kae kae kelemei alarape eratepa kelaleteiné atima hékesené sukuturaalu, fo fakeyóló Kótóné doi hale sóró horaai kaae salepó.

³⁸ “Mió Talené doimó wale doasi topo whj wisi-ó, Kótóné ą wisirópóló yae!”

“Kótóné hepen be tuamó mole hosaa muni deyóló dua betere ala so whj feapaae erópóló yae.

Téturaalu, mo taoró betere Kótóné kae mole doasi doi hale sóró horae!” deté fu betalepó.

³⁹ Tétepa, ai so whj kuamó betó mole Farisi whjrapené Yesupaae duraalu, “Naao yó matere whjrapepaae taalae yóló, foné sae,” yalepó.

⁴⁰ Ti fo depa ama atimapaae duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Atimatamo fo ini dua betepa, ti tómó ai daae mole kaporapenétei doasi fo fake yaalo ai ape,” yalepó.

⁴¹ Atéró, Yesu ą Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faai fu bitu, ai doasi be hulua tuapaae kese deralemó, mo kolei ala epa, ą doasi wole yalepó. ⁴² Atéró woleyóló duraalu, “Hosaa muni deyóló dua betaaire ala mió i be démótóró dia beterepaae walapóló, kisipa uásóró ti mo wisi uápó. Téuqtei, ai ala yaaire be dë kemeyaleteiné mió diaaq kelené kelaqsóró, kinó beterapó. ⁴³ Téretei, nalo me be démó kale bóe whjrape atima naao bepaae dorowaaiaalu, be bopéró betere tipimó hae káyóló mulaté holóló, naao be bopéró betaalopó. ⁴⁴ Atére tómó atima daane holóló, diákélé diaaq naale senaalekélé tao sóró haemó hairaalo ai ape. Kane fake me tómó beleretei, atéró mulópóló taalaalomeipó. Ti noatepae,

Tale Kótóné dia tao saai wale be dë diaaq kisipani, hóraleteinépó,” yalepó.

Momatere bemó ąla dupu du betepa Yesuné hókonale fo
(Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Jon 2:13-22)

⁴⁵ Téró, ą momatere be bolaare tipi tuapaae sókó holalemó, whjrapené ąla ąla dotonóló dupu du betepa fópóló dóló hókonalepó. ⁴⁶ Atéró, ama atimapaae duraalu, “Yalo beta, moma maaté yaai ténapóló asémó epatei, diaaq ai du betere alané olémi whj betere be aqrótú beterapó,” yalepó.

⁴⁷ Atéró momatere bemó, betere dokó fea ama fo yó maleta du betalepó. Tétu betepatei, so whjmó momaratere topo whjrapekélé, Moses-né asére fo yó matere whjrapekélé, so whj kaae tare mepaae whj disirapekélé, fea touyóló, Yesu daaire tū kekitu betalepó. ⁴⁸ Téyaletei, atimané ą daaire tū me kilinipó. Ti noatepae, yó matere fo so whjné wosóló, hosaamó su betaleteiné ą daaire tükélé kilinipó.

20

Yesupaae ą topo whj né sóró beteraleé yóló wosale fo

(Mat 21:23-37, Mak 11:27-33)

¹ Téró, me sukamó Yesu ą momatere be tuamó Kótóné ala etérópóló so whj feapaae yó matere alaró, kale mió wosetere fo wisitamo yó mótu betalepó. Tétu betepa, mo so whjmó momaratere whjrapekélé, Moses-né asére fo yó matere whjrapekélé, mepaae whj disirapekélé, fea touyóló ą beterepaae walepó. ² Atéró wóló ąpaae duraalu, “Naao ai alarape yópóló, ą né sóró beteraleé?” yalepó.

³ Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Yalokélé diapaae wosetere fo betä i dapa, ępaae tokó ąlæ. ⁴ Jon-né wéi tópuratere ala ó hepen bemó yae depa yalepé, mo whjné yae depa yaleé?” yalepó.

⁵ Ai fo deremó, whjrape atimasisitei fo kelaaróló duraalu, “Djanétamo, hepen bemó yae depa yalepó depa, ti dąpaae ama dere fo wosóló kisipa tiki tiratere noatepa dée enérapó. ⁶ Tépatei djané duraalu, mo

whjné yae depa yalepó depa, ti doai wóló betó mole so whjné kapo duné dä siróló daalopó. Ti noatepae, Jonta so whjpaae yó matere Kótóné kóló whj betaletei feané kisiparapó,” yalepó.

7 Atétepa, atimané ąpaae duraalu, “Jonné wéi tópuratere ala ąpaae né yae depa yaleró, dä kisipanipó,” yalepó.

8 Ai fo depa Yesuné duraalu, “Diaaq yalo wosale fo tokó menitepa, ti diqné ępaae wosale fokélé tokó melaalo meipó,” yalepó.

*Whj betqné ama kutó kaae tanópóló sóró beteratere alapaae dó faróló yale fo
(Mat 21:33-46, Mak 12:1-12)*

9 Téró Yesuné so whjpaae ai fo deté fóló, me i fo salekélé yalepó. “Whj betqné ama kutó diyóló *wain* képi wae biliyalepó. Atéró, ai kutó mepaae whjrapené kaae taru, үlumétere ąla sóró dotonótu betaе yóló, ą folo su kamó me be huluapaae bitj felepó. **10** Kale ąla үlumétepa sere alimó, kale kutó talené ama kutó diratere whjkó betapaae duraalu, ya kutó kaae tare whj beterepaae mepaae үlumére ąlakó serale fae yóló doteyalepó. Téyaletei, kutó kaae tare whjrapené ą du beteró, hale fópóló doteyalepó. **11** Téró, kale dere kaae ama kutó diratere whj me doteyalepó. Téyaletei, ai whjkélé atimané dóló susupuróló, haletamo hale fópóló doteyalepó. **12** Atéró, kale dere kaae sore dakoróló whj memo doteyalepó. Téyaletei, ai whjkélé atimané du beteró samea sókó faróló, belapaae sóró taae deralepó.

13 Téró, kale *wain* képi kutó talené duraalu, ‘Mió yalo noa alakó yaaloé? Yalo yaala sókó fóló hosaa turó mole naale beta аtima beterepaae dotonatepa, atimané ą mo wisiyóló dape sóró, ama dere fo wosaalopóló kisipatu, doteyalepó,’ yalepó.

14 Téyaletei, kale kutó diratere whjrapené ą wale kolóló, atimasisitei fo dokóló duraalu, ‘Aita, i kutó talené ama naalepó. Alima sinitepa, i kutóró mepaae mómu ąla qlatamo fea ama saqsóró, dä saairqalu, ą daalopa siépe,’ yalepó. **15** Atéró, atimané ą kale *wain* képi kutó tuqmó sóró belapaae taae deróló mo ti dalepó. Atétepa, kutó tale wóló

atimapaae noa alakó eraaloé? **16** Kale kutó diratere whjrape mo ti dóló sukunóló, ai kutó mepaae whjrapené kaae tawópóló melaalopó,” yalepó.

Tétepa, aimó betó mole mo so whj feané ai dere fo wosóló duraalu, “Aita enénire alatei dapó,” yalepó.

17 Téró, Yesuné kelené kiké yóló kaae taru atimapaae woseturaalu, “Kótóné fo tuqmó,

‘Mepaae be tētere whjrapené taae farale kane faketei, sóró be hulua eleké wisinaale botokoróló deyaalo ai ape,’ yóló asémó ere fo-a, noa betené yaleé?

18 Téyaaalotei, mepaae so whj de ai kapo fake tómó kotoo sóró dée nukupa, ti ama tiki turukó fóló doalé maaté yaalo ai ape. Téyaaalotei, ai kale kapo dokó dorowouraalu tējya dere so whja, mo ti derakó fóló muaalo ai ape,” yalepó.

19 Tétepa, Moses-né asére fo yó matere whjaperó mo so whjmó momaratere topo whjrapetamoné ama ai yale fo saleta, atimapaaetóró dapóló aimótóró tawóló daai yaletei, ai touró betere so whjné atimapaae me ala eraqsóró, witepa taaralepó.

*Sisapaae takis moni melaróe yóló wosale fo
(Mat 22:15-22, Mak 12:13-17)*

20 Atétepa, atimané Yesuné me alakó hásókó fóló dérō kelaai, mepaae whjrape mo ala dere whj aqyóló kikiti kaae tawóló beterópóló, mepaae whjrape doteyalepó. Aita hale mei, ą hásókó fóló, ama i fo mo depa wosalepóló, Rom *Gavman* topo whjné naase tuqmó mulale faai kisipa mutu yalepó. **21** Atétepa, kale whjrapené ąpaae woseturaalu, “Yó matere whj-ó, naao dere foró so whjpaae yó matere alatamota, mo dono dapó. Naao fake so whj maaté taosuraalu, mo so whj sisópaae erótumipó. Naaota, Kótóné tué mole alatóró mo dono yó mótu beteretei djané kisiparapó. **22** Ti djané takis moni Sisapaae materetei-a, donorépe meie?” yalepó.

23-24 Atimané ą só deraai dere ala ama kolóló, atimapaae duraalu, “Ai *denarias* moni yalo kelaalopa ępaae yó ąlae yóló

matepa tao sóró duraalu, *moni* tómó i mole asoró doitamo-a né?,” yalepó.

25 Ti fo depa, atimané duraalu, “Sisanépó,” yalepó. Tétepa ama duraalu, “Sisané qlapa, ti Sisapaae melae. Kótóné qla ti Kótópaae melae,” yalepó.

26 Atéró, Yesu so whj feané keletómó me alakó hásokó fuléró kelaai sú saletei, à hásokókélé feni, ama atimapaae fesaayóló dere fomó, atima hokomó sókó furaalu fokélé tekini, siratei du betalepó.

Sinale whj kepaayóló so dokaaloé yóló wosale fo

(Mat 22:23-33, Mak 12:18-27)

27 Mepaae sukále so whj kepaayaalo meipó, du betere Sadyusi fakekó mepaae whjrapetamo Yesupaae wosetere fo yaai walepó. **28** Atéró duraalu, “Yó matere whj-ó, whj betá so dokaletei, naale senaalekélé deni hágé sinitepa, noma me whjné ai so wulia dokóló naale detepa, ti ai naale noma sukále whj betale sirimó beterópóló yae fo Moses-né asémó dápaae erapó,” yalepó. **29** “Take wéikeró nomarape beterepó. Atéró bitu, topo whj so dokaletei, ai sotamo naale deni, à hágé sinalepó. **30** Atéró sukutepa, kale so wulia noma me whjnémó dokalemó, ai whjkélé naale deni, hágé sukálepó. **31-32** Nomarape fea até deté fóló, nalo mo kemerótú noma awá taalu whjné dokaletei, ákélé hágé sukálepó. Atéró mo ti kemeróturaalu, kale sokélé sukálepó. **33** Atéró, wéikeró whjrapené dokale so take kepaayóló wale sukamó, mé whjné dokaaloé?” yalepó.

34 Ti fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Mió i alímó bitu, whj so dokoo, so whjtamo fóo, du beterapó. **35** Tétu betepatei, sukále so whj momó kepaayóló betaaire alímó atéró whj so dokotere alakélé, so whjtamo beteratere alakélé, sinitere alakélé ini, hepen bemó betere *ensel* kaae betaalo ai ape. **36** Téturaalu, atima kepaaró betere naale senaale ereteiné Kótóné ama naale senaaletóró betaalopó. **37** Ni sesaapemó duku betere si mi dolomó yale fo Moses-né asérapó. Áta, Abraham, Aisak, Jekop-sépi fea teteróló kaae tare Kótó beterapó. Atére foné sukále so whj aluni, kepaayóló beterapóló, hágéamó yó

matapó. **38** Ti áta, sukále so whj maaté teteróló kaae tanitei, mo betere so whjkélé teteróló kaae tare Kótó beterapó. Ti noatepae, sukále so whjkélé, betere so whjkélé, fea amatóró beteró beterapó,” yalepó.

39 Moses-né asére fo yó matere whjrape mepaaené ápaae tokó mótu duraalu, “Yó matere whj-ó! naao dere fota, mo dono dapó,” yalepó. **40** Téyaletei, ama ai yale foné atima haleturaalu, whj betanékélé ápaae me wosetere fo inipó.

So whj teteróló kaae tare whj-a né naaleé yale fo

(Mat 22:41-46, Mak 12:35-37)

41 Téró, Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné so whj teteróló kaae tare whj Kerisota, Depit-né naalepó du betere-a noa fo betené de?

42-43 Ti ai fo bete Depit-né amatei, hágearóló buk Sam-mó aséyóló muló beterapó.

Talené è teteróló kaae tare Talepaae duraalu, “Yało naao bóe whjrape tétei aleróló, naao hó aqmó bетeraalopa, kaae tawóló yało turu naase dëmô betaie,” erapó.

44 Ti Depit-né à teteróló kaae tare Tale-ó du betaleteimo, ama naalepó, fo neteró yaleé?” yalepó.

45 Téró, aimó betó mole so whj feané ama yó mótu betere fo wosetere betepatei, Yesu à ama yó matere whjrape daalepaae fetée fóló duraalu, “Moses-né asére fo yó matere whjrapené dere alané dia dorasoró mo wisiyóló kaae tawae. **46** Ti atimata, so whj feané doasi whj-ó yóló, dukiratere kokomó so whj fea touräleta dere tikipaae faairaalu, mo foloi kuti wisimaaté deróló fua yóo, Kótóné fo wosetere be dolopaae fukélé, mo wisi tikimótóró betaai hékese dua yóo, qla detere sukamókélé, topo whjrape bitua betere tikimó, betaai ekéle yóo, dua dapó.

47 Téturaalu, kale wulia sorapekélé dilikóló atimané qla qla fea olémi sóo, moma duraalukélé, so whjné dukiratere kokomó folo siyóló yóo, dua dapó. Take kemetere sukamó atétere whjrapené saaire kwiata,

mepaae so whjné saaire seké bosenóló, mo doasi saalo ai ape,” yalepó.

21

Wulia soné moni ke derále wale fo (Mak 12:41-44)

¹ Téró Yesu ą momatere bemó bitu kaae taremó, mepaae néli whjné Kótópaae hale matere *moni* deratere dolopaae dekéró deráleta du betalepó. ² Atétepa ke-lalemó, betä yoleale wulia sonékélé sonaai *moni* ke belekqamale tamo derále walepó. ³ Atétepa ama duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. I yolealere *wulia* soné derále *moni* kené so whj feané derale *moni* taaróló, mo bosene falapó. ⁴ Ti noatepae, so whj feanéta doakale *moni* mupatei, téti maaté deráleta yalepó. Téyaletei i wulia sonéta, ama depe dolo sesé mole *moni* ketei, mo ti kemeróló derále walepó,” yalepó.

Sqró haetamo kemeyaaí deremó eratere fareyópu (Mat 24:1-35, Mak 13:1-31)

⁵ Téró, mepaae ama yó matere whjrape atima furaalu, “Mepaae so whjné Kótópaae hale matere qla qlaró kapo fake wisitamoné momatere be wisinaale týale tikimó kokoné sininó beterapa kelae,” yalepó. ⁶ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diaaq mió i keletere qla qla feata, take waaire sukamó me kapotamo atéró wolekepa kelaalomeitei, fea fisikó fóló, haemó kolokó doropóló mupa kelaalo ai ape,” yalepó.

⁷ Ti fo depa atimané ąpaae woseturaalu, “Yó matere whj-ó, ai alarape-a noa sukamó yaaloé? Noa kaae fareyópu eratepa, kolóló kisipa muacaoé?” yalepó.

⁸ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mepaae whjné kapala fo yóló diaq dilikaqsóró, mo hotowa yóló kaae tawae. Ti noatepae, mepaae dilikitere whjrape wouraalu yalo doi yóló, ‘Kale waalopó du betere whj etórótipó. Ali mió felekemó walapó,’ depa mo nisiyóló sya faqse. ⁹ Doasi bóe dele alaró mepaae whjrape atimané hae tiki atimatei týeleróló kaae tawaairaalu, *Gavman* whjtamo bóe du beterapó dere fo

wosóló wiyaqose. Ti noatepae, folosóró ai alarape mo yaalotei, kemeyaaire ali folo sókó waalomeipó,” yalepó.

¹⁰ Téró atimapaae duraalu, “Me hae kwiamó betó mole so whjró me hae kwiamó betó mole so whjtamo bóe dóo, me hae kwia týeleróló kaae tare topo whjraperó me hae kwia týeleróló kaae tare topo whjrapetamo bóe dóo, yaalo ai ape.

¹¹ Atéturaalu, hae kwia feamó doakale bao dere alakélé, doasi sekéi alakélé, wotetere aliró hepo alitamokélé waalopó. Téturaalu, so whj mo doa winé sinóló diri furu furu yaaire alaró me ala yaairemó dere fareyóputamo sámó eratepa, diaaq kelaalopó.

¹² Ai alarape yaaitei folosóró, mepaae whjné diaq dóló susupuróló, fo wosetere berapepaae dapesó fóló, *dipula* beteraalo ai ape. Atéró, diaq doasi topo whjraperó *Gavman* whjrapetamo beterepaae dapesó faalopó. Diaq yalo ala erótú beteremó bóe duraalu ai alarape yaalopó. ¹³ Atétere alané yalo yó melale alarape atimané keletómó yó melopóló, diaq té ai mulatere ape.

¹⁴ Atimané diaq só deraairaaalu, fotokiné depa diaq noa fo yaaloé, yóló whalia yaqse. ¹⁵ Ti noatepae, ai ala deretamo yalo diapaae kisipa tiki dotoróę fole alaró atimané dere fo tokó melaaire fotamo yó melaalo ai ape. Diaqne ai fo depa woseturaalu, diaq só deraaitere whjrape folópü kolokó fóló, mo betä whjnékélé me tokó matere alakélé yaalomeipó. ¹⁶ Diaaq hae aya ó norape ó fake whjrape ó fulumu whjrapenékélé, diaq dópóló eleké deyaalo ai ape. Téturaalu, diaq mepaae whjrape atimané mo ti dóló sukunaalopó.

¹⁷ Atétu, so whj mo feané diaqamo bóe dóló, diaq hóraalo ai ape. Ti atétere alata, atimané ę hórótú diaqkélé ai hóraterape. ¹⁸ Téyaaalotei, diaaq topo niki mo betákélé aluyaalo meipó. ¹⁹ Diaq mo ti betaaire bete saairaalu, mo diriyóló betaie.

²⁰ Diaaq kelerqalemó, Jerusalem be hulua bóe whjrapené bopéró betepa kilituraalu, kale be hulua mió mo felekemó dóló wópu mulaai dapóló, kisipa muae. ²¹ Atétere sukamó, Judia hae kwiamó betó mole so whj diaq ti du sorokó molepaae botokó fóo,

mepaae doasi be hulua tuämó betó mole so whj dią ai be hulua taaróló fóo, mepaae ai hae kwiamó betóló fale so whjkélé ai doasi be hulua tuäpaae faqsóró yae. ²² Ti atétere alimó yaaire alata häle meipó. I haemó betóló fale so whjné yale alamó Kótóné kwia móituraalu, doasi sekéi ala eraalopóló, asémó ere fo dokonóturaalu, mo eraalo ape. ²³ Ti aita, Kótóné i hae kwia feamó betó mole so whjtamo doasi fopaae buturaalu, só ai deratere ape. Atétere be dëmó mepaae naale ere soraperó, naale teó awa nuku betere sorapetamo betä koleó, mo doasi sekéi ala saalo ai ape. ²⁴ Téturaalu, atima mepaae ti bóe dele sepanén dóló kemeróo, mepaae so whj ti hae kwia feapaae *dipula* sóró dapo dapo yóo, yaalopó. Tétu, Jerusalem be mo ti doróló torokó faróló, Juda meire fake atimané teteróló kaae taté fóló, Kótóné däle muló betere kwiamó sókó fupa, ti kemeyaalo ai ape.

²⁵ Atéturaalu, sámó daale sukanékélé, hörerapenékélé, wéliénékélé, kae kae alarape depa koloo, doasi wéi këla whaaau yóló holoo yaalopó. Atétere ala i hae kwia feamó betó mole so whjné kilitu, noa ala du deropóló hosaa wéi wéi yóló wiyaalopó. ²⁶ I hae kwia feamó betó mole so whjné ó sá wore duraalu, hörerape torokó dorowale kilitu, i haemó noa ala du deropóló, doasi winé sukålalopó. Tétu, diri furu furu yóló be fesaaetamo du dere kaae yaalo ai ape. ²⁷ Ai alarape yóló kemetepa, kale Whjné Naalema ó sako dolomó doasi bole fotokoró mo kae ere dë wisinaletamo häkeamó wapa kelaalopó. ²⁸ Ai alarape kaae sóró depa kilitu, aluyaqsóró Kótóné ama dupure so whj mo felekemó dapesene walapóló kisipa mutu, hajtamo turukó holóló daae muae.

²⁹ Atéró, ama atimapaae i fo sale yalepó. Ti daale ni noseró mepaae nirapetamoné ere ala diaaq kolóló kisipa muae? ³⁰ Nirape sóku fóló, tokó momó beletepa kilituraalu, kale ba fo ali mió mo felekemó ai sókó wale ape dua dapó. ³¹ Atei alarape kaae depa diaaq kilitu, Kótóné teteróló kaae tare ala mió mo felekemó walapóló

kisipa muae.

³² Yalo diäpaae mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whj sukuni häle betepatei, i alarape folosóró yaalo ai ape. ³³ Saró i haetamo kemeyaalotei, yalo fo betä mo kemekélé ini, häle muó tawaalopó.

³⁴ Dią wéi nóló topo dotere alané diaaq tiki ó naao dere ala häle əla kaae taae fatereteikélé, ó i haemó whaaliatu betere alakélé, diañé hosaa tuämó sekéné sinitere alakélé du betepa, i be dë sókó wouraalu ya hemó duku dere kaae yaqsóró, mo hotowaró kaae tawae. ³⁵ Ti noatepae, ai yaaire alarapeta, i hae kwiamó betó mole so whj mo feapaae waalo ai ape. ³⁶ Kale Whjné Naalema betere tikimó diäkélé betaalopó. Téyälopá, ai alarapené dią só deraqsóró, betere dokó fea hotowayóló kaae taru, momatere ala yó tawae,” yalepó.

³⁷ Atéró, Yesu ə suka fea ai momatere bemó Talené ala etérapóló yó melóló, be kuluka deretamo ə *Olip* du sorokó molepaae fini fi wuatu betalepó. ³⁸ Atei ala du betepa, so whj fea mo hikatitei turukó holóló Yesuné momatere bemó yó mótu betere fo wosaii wua yalepó.

22

Judas-né Yesu eleké deale fo

(Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Jon 11:45-53)

¹ Kale bosene fele be dë kisipa mutu, fopei *bred* o deyóló nokole be dë felekemó sókó waai depa etéyalepó. ² So whjmó momaratere topo whjrapero Moses-né asere fo yó matere whjrapetamo so whjné kapo duné siróló daqsóró wituraalu, Yesu kikití daaire tū kekitu betalepó. ³ Téró, atima 12 yó matere whjrapero betä whjné doi Judas Iskariot tuäpaae dowi Satan bitjí walepó. ⁴ Tétepa kale Judas ə fóló, mo so whjmó momaratere topo whjrapero momatere be kaae tare diki tare whjrapené topo whjrapetamo betó molepaae felepó. Téró Yesu döpóló netéró eleké deyaloé? yóló, fo dokaai felepó.

⁵ Atéró, fo dokóló kemetepa, hékese duraalu *moni-né* ą dupuyaalopó, yóló mulalepó. ⁶ Atéró, Judas-né wisirapó depa, so whj touróló bitinitere sukamó Yesu dópoló naase tuapaae mulaaire t̄ kekitu betalepó.

Yesu ama yó matere wh̄irapetamo siki bemó bitu əla nale fo
(Mat 26:17-30, Mak 14:12-26, Jon 13:21-30, 1Korin 11:23-25)

⁷ Kale bosene fele be d̄e kisipa mutu, fopei *bred* o deyóló nokole be d̄emó bet̄a *sipsip* hupu male dóló, Talepaae simó sukúlaa daróló melaaire be d̄e sókó walepó. ⁸ Téró, Yesuné Pitaro Jon-tamo dotonaai duraalu, “Diaamo fóló, kale bosene fele be d̄emó deyóló naaire əlakó taleyóló mulaai fae,” yalepó.

⁹ Ti fo depa atimaamoné əpaae wose-turaalu, “Naao kisipané ai əla-a, d̄amóné momó taleyóló mulópoló de?” yalepó.

¹⁰ Ai fo depa ama duraalu, “Diaamo ai be hulua tuámó sókó f̄elalemó, whj bet̄a w̄ei wuti beleyóló tumó diaamotamo hokolaa yaalo ai ape. Téyalopa ą sya fóló, fole be dolopaae diaamokél buó deyae. ¹¹ Téró, ai be talepaae etei fo yae. Yó matere whjné ȳapaae duraalu, “Yalo yó matere wh̄irapetamo bosene fele be d̄emó, əla deyóló naaire be kekó momó donoróló muló betere?” yóló, wosae yalepó.” yalepó. ¹² Aténalemó, ama diaamopaae óté taoró doasi be ke yó melaalo ai ape. Ai be ke dolomó betaaire ni fake ó mepaae əla əlakél fea sumó donoróló muló betepa kelaalo ai ape.

¹³ Atétepá atimaamo fóló kelalemó, Yesuné yale fo motóró epa kelalepó. Atéró bituraalu, kale bosene fele be d̄emó atimané deyóló naaire əla aimó donoróló mulalepó.

¹⁴ Atéró, kale əla naaire suka kele sókó wapa, Yesuné yale fotóró mo epa kelalepó. Atéró *aposel* wh̄irapetamo əla nokole ni fake tómó boperó bitu əla nuku beterepó.

¹⁵ Atéru, ama atimapaae duraalu, “Ə doasi sek̄ saaire ala feleke depa, kale bosene fele be d̄emó detere əla d̄a betamó nokoleteiné ə mo doasi hékese dapó. ¹⁶ Ti yalo diapaae i dere ape. I bosene fele be d̄emó

detere əla ə néli hale bitiré fóló, Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó mió i əla detere ala bete dokonatepa, ti momó naalo ai ape,” yalepó.

¹⁷ Atéró, Yesuné *kap* wuti sóró taru, Tale Kótópaae mo kée yalepó. Atéró mótu, Yesuné atimapaae duraalu, “I matere w̄ei tao sóró, diq fea nósu deté fóló, kemerae.

¹⁸ Ti yalo diapaae mo i dere ape. Mió i nokole *wain* képi w̄ei momó kaae néli hale bitiré fóló, Tale Kótóné t̄eteróló kaae tare ala sókó wale sukamó momó naalopó,” yalepó.

¹⁹ Téró, ama *bred* o buła tao sóró Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ənirótua duraalu, “Ita, yalo tiki diqmó i matere ape. Térapa, diqne ə kisipa muól nukulé fu betae,” yalepó.

²⁰ Atéró, atima əla nóló kemetepa, kale yale kaae w̄ei wuti tao sóró taru duraalu, “I *wain* w̄eita, Kótóné ama so whj tao saalopóló, kisi yóló mulale fo diriróturaalu, diq tao saai sunée farale yalo sameapó. ²¹ Téretei, i ni fake tómó ətamo betamó əla nuku betere whjnétei, ə dópoló eleké deyaalopó.

²² Téyalotei, Whjné Naalema i ala yópolópoló yóló, Kótóné tukóló muló betere fo mo dokonóturaalu eraalo ai ape. Téyalotei, Whjné Naalema dópoló eleké deyaaire whj bet̄a mo doasi sek̄ ala saaireteiné kolerapó,” yalepó. ²³ Ti fo depa, ai ala-a né yaai dée yóló, atimasitei u wosene i wosene du betalepó.

²⁴ Atéró kale dere kaae, ama yó matere wh̄irape atimasisi doasi topo whj-a, de betaai dée yóló fonétei alale su betalepó. ²⁵ Tétepá Yesuné atimapaae duraalu, “Kale Juda meire fake t̄eteróló kaae tare topo wh̄irapenémo so whj t̄eteróló kaae tanópoló, sóró beteró betere wh̄irapeta doasi néli whj bitu, so whj fea tao sóró wisi ala erótua betere wh̄irapepó dua dapó. ²⁶ Tépatei, diq ate kaae ala ini, diq tuámotamo doasi topo whj betepa, ti mo ketei kaae betoo, diq t̄eteróló kaae tare topo whj ti kutó diratere whj kaae betoo yae. ²⁷ Ti noatepae, əla deyóló nokole sukamó doasi doi mole wh̄irapené noa ala dua de? Ti atima doasi wh̄irape ni

fake tómó bitu, əla maaté nuku beterepé, kutó diratere whj kaae bitu, əla biliyóló maleta dua de? Meipó. Ai doasi doi mole whjrape atima ai ala dumi, ni fake tómó bituraalu, əla maaté nukua dapó. Tépatei, əta diq feané kutó diratere whj kaae beterapó. ²⁸ Diqta, əpaae sekéi ala wou betepatei ə taaróló botokó feni, ətamo betamó bitiré walepó. ²⁹ So whj teteróló kaae tanópóló yalo Ayané ə sóró beterotu yale kaae, yalokélé diq so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteratapó. ³⁰ Até dapa, yalo teteróló kaae tare ala tuqmó ni fake tómó bitu, əla nóló, wéi nóló du be-taalopó. Atéturaalu, doasi topo whj betere tikimó bitu, 12 Israel fakerapetamo diaaq fo tokóló tale yaasepóló, sóró beteratapó.

*Pitané yaaire alamó Yesuné yale fo
(Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Jon 13:36-*

38)

³¹ Saimon, Saimon-ó, yalo yapaae i dere fo wosae. Mepaae so whjné whjt ke buléró kelaai fumi sukutu dere kaae, ya tuqmó noa alakó muléró kaae kelaairaalu, Satané yapaae wosene walepó. ³² Téyaletei Saimon-ó, naao kisipa tiki tiró betere ala taaróló haepaae derepaqsóró, yalo yámó momaralepó. Naao kisipa tiki feteyóló, ya ə beterepaae momó wapata, ti naao no-rappe tao sóró fotokó bulaasepé,” yalepó.

³³ Tétepa Pitané əpaae duraalu, “Tale-ó, ya dipula beteratepa ti ekélé wusuró beteróo, sukutepakélé ti wusurótóró sukó enérapó,” yalepó.

³⁴ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Pita-ó, yalo yapaae i dere ape. Mió i be dëmô wá kakaruk bané hale yaaipatei, naao ə kisipanipó fo sore félimó yaalo ai ape,” yalepó.

³⁵ Téró, Yesuné atimapaae woseturaalu, “Yalo diq dotonale sukamó moni butere be ó hóleke be ó me əlakélé sóró fae ini, hale fópóló doteyalepó. Téyaletei, diq me əlakó mei yaleé?” depa atimané duraalu, “Meipó,” yalepó.

³⁶ Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Mió diaaq moni detere be mupa sóo, yokélé sóo yae. Bóe dele sepa-kekótamo munipa, ti diaaq tómó deró

betere kuti sokóló, me whitamo dotonóló sepake betækó dupuya. ³⁷ Ti noatepae, i fo aséyóló muló beterapó. Dowi ala dere whjrape dosqaturaalu, əkélé touróló dosqayalepó. Yalo diqpaae i dere ape. Ai ere fo dokonóturaalu əpaae mo eraalopó. Mo dapó. Emó kisipa muturaalu, Kótóné kóló whjrapené asémó ere forape fea dokonóló əpaae motóró eraalo ai ape,” yalepó.

³⁸ Téró, ama yó matere whjrapené əpaae duraalu, “Tale-ó, dáné bóe dele sepake tamo i tarapa kelere?” depa, ama duraalu, “Ai súpó,” yalepó.

*Yesu Olip dumó daalu moma yale fo
(Mat 26:36-46, Mak 14:32-42)*

³⁹ Atéró, Yesu ə belapaae sókó doropóló ama dua dere kaae, Olip du sokorepaae fupa, ama yó matere whjrapekélé, ə sya felepó. ⁴⁰ Atéró, aimó sókó fóló, ama atimapaae duraalu, “Sü sere alané diq dowi alamó dée nalaqsórópa, Talepaae momatu beta,” yalepó. ⁴¹ Atéró, ə atima daale tiki sawa taaróló fóló, bukutiri teyaró bituraalu momayalepó. ⁴² Ama i moma yalepó. “Aya-ó, naao kisipané əpaae i waaire sekéi ala waqsóró sesé yaai depa ti té yae. Yalo kisipané enére ala yaalomeipa, naao yaai kisipa mole ala betä erae,” yalepó. ⁴³ Atétepa, ó hepen bemó betere ensel betä dorowóló ə tao sóró fotokó bulalepó. ⁴⁴ Atéró, Yesuné ama hosaa tuqmó mo doa sekéné sinitepa, Alimapaae mo fotokói moma yalepó. Atéturaalu, ama tikimó fosono doasi fäke kaae dorowóló, haepaae fu betalepó.

⁴⁵ Atéró momayóló kemetepa, ə turukó holóló ama yó matere whjrape beterepaae momó fesaae fóló kelalemó, atima dekéné sukuturaalu fotokékélé meiyóló, noke foposaa yó molepó. ⁴⁶ Atépa ama atimapaae duraalu, “Diq noatepa, noke foposaa yó mule? Sü sere alané diq əlisóró fóló, dowi alapaae só deraqsóró, turukó holóló Talepaae momatu beta,” yalepó.

Judas-né Yesu bóst whjné naase tuqpaae mulale fo

(Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Jon 18:3-11)

⁴⁷ Ama fo kemeni hale du betepatei, so whj mo hale əla kaae walepó. Kale yó matepa wosetere 12 whirapekó betə whj Judas-né Yesu kóló tukó naai, ə daale felekepaae walepó. ⁴⁸ Téyaletei, Yesuné əpaae duraalu, “Judas-ó, kale Whjné Naalema dópóló, eleké deyóló kóló tukó naai wou de?” yalepó.

⁴⁹ Até yaaire ala, Yesuné ama yó matere whirapené kolóló əpaae duraalu, “Tale-ó, dənē i tare sepakerapené deyaróe?” yalepó. ⁵⁰ Téró, atimakó betə whjné mo so whjmó momaratere doasi topo whjné kutó diratere whjné tururó woséli səae deralepó.

⁵¹ Tétepa Yesuné duraalu, “Ai ala me momókó yaqse!” yalepó. Atéró, Yesuné kale whjné woséli ama ere kaae eralepó.

⁵² Téró, Yesuné mo so whjmó momaratere doasi topo whirapekél, momatere be kaae tare whirapené topo whirapekél, whj disirapekél fea woló, ə tawaai boperól daae molepó. Atépa ama duraalu, “Diaaq əta, i hae kwia teteról kaae tare doasi topo whirapené kaae tare alarape fasó saai, bóst daai əlisóró fole whjpól, sepakeró nopolutamo tao diliki yóló, ə tawaai wou de? ⁵³ Take ə diqtamo momatere be tuqmó bitua yaletei, diaaq ə daai tanipó. Ténitei, miótá, dilikire alané teteról kaae tapa, diaaq yaaitere ala yópól, tukóló muló betere sukakelemó dapó,” yalepó.

Pitané Yesu tuénipó yale fo

(Mat 26:57-58, 69-75, Mak 14:53-54, 66-72, Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Téró, atimané ə tawól so whjmó momaratere topo whjné bepaae dapesó felepó. Atétepa, Pitakél Yesu sya nalo taaeta deté fu betalepó. ⁵⁵ Téyaletei, ai momatere be bolaare dopóku tuq dolomó si noke yóló, atima fea simó boperól betó mupa, Pitakél atimatamo beterepó. ⁵⁶ Atéró ə simó beteremó, kutó diratere so seimale betané kolóló, mo ti kikéyóló kaae

taru duraalu, “I sekéta, Yesutamo betamó kwéale whjkópó,” yalepó.

⁵⁷ Ai fo depa Pitané duraalu, “Ti senaale-ó, naao ai bope dere whjta ə mo tuékélé inipó,” yalepó.

⁵⁸ Atéró sawa beteró, whj me kaené ə kolóló duraalu, “Yakélé atimatamo kwéale whjkóe?” depa, Pitané duraalu, “Ai whjta ə meipó,” yalepó.

⁵⁹ Atéró, suka kele betə kemetepa kale dere kaae, whj menémo duraalu, “I sekéta, Yesutamo betamó kwéale whjkó irurapó. Ti əkélé Kaleli whjtóró mo h̄tipó,” yalepó.

⁶⁰ Ti fo depa, Pitané duraalu, “Di-aaq ai bope dere whjta, demó déró ə tuénipó,” yalepó. Ai fo deretamotóró wə kakaruk bané hale deremó, ama du betale fo tukó felepó. ⁶¹ Tétepa, Tale ə Pita daalepaae fetée wóló, kelené kikéyóló kaae tawalepó. Até deremó, take Talené Pita əpaae kakaruk bané hale sore félimó yaaipatei, naao ə kisipanipó yaalopó yale fo kisipa muni walepó. ⁶² Atétepa, Pita ə belapaae sókó doropóló, mo doa dekené sini wole du betalepó.

Diki tare whirapené Yesu faleyale fo

(Mat 26:67-68, Mak 14:65)

⁶³ Atéró, Yesu botokó faqsóró, kaae tare whirapené ə doka doka duraalu faletere forape yóló dəleta du betalepó. ⁶⁴ Atéró, ama kelepaatimane kutiné kinóló dokóló əpaae woseturaalu, “Ya né daleé? Ya dale whj dəpaae yó əlae,” yalepó. ⁶⁵ Atéró, atimané ə faleyóló kae kae dowi forape du betalepó.

Pailat-ró Herot-tamoné Yesutamo fo tekale fo

(Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Jon 18:19-24)

⁶⁶ Atéró, be teó dəteretamo fo tokóló tale yópóló beteró betere whj disirapekél, mo so whjmó momaratere doasi topo whirapekél, Moses-né asere fo yó matere whirapekél, fea betapaae tourale walepó. Atéró touró bitu, Yesu fo tokóló taleyópóló tale dere whirape beterepaae dapesó felepó. ⁶⁷ Atéró atimané duraalu, “Yaata, Kótóné so whj teteról kaae tare whj Kerisopata, ti

dapaae yó ąlae,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Yalo diapaae depa diaaq ępaae kisipa tiki tiraalomeipó. ⁶⁸ Yalo diapaae mepaae fo wosenalemokélé, diaaq tokó melaalomeipó. ⁶⁹ Téretei, mo miótóró kaae sóró kale Whjné Naalema mo doasi fotoko bole Kótóné turu naase tuamó betaalo ai ape,” yalepó.

⁷⁰ Ai fo depa, atima mo feané ąpaae woseturaalu, “Ti yata, Kótóné Naalemaé?” depa ama duraalu, “Me kae mei, diaaq mo dono ai dere ape,” yalepó.

⁷¹ Ti fo depa, atimané duraalu, “Me kae noa fokomo depa, wosai de? Fo feata, ama kólómótóró sókó wapa dñé ai wosale ape,” yalepó.

23

Yesu Pailat-né keletómó fo tokóló, filipaa ni tómó olerae yale fo

(Mat 27:1-2,11-26, Mak 15:1-15, Jon 18:28-19:16)

¹ Téró, atima aimó betó mole whj mo fea turukó horóló, Yesu Pailat beterpaae dapesó felepó. ² Atéró, atimané ą faleyóló só derótú duraalu, “Ai whjnéta, so whj feané Sisapaae takis moni melaqsóró sesé yóló, so whj kópaae ąlisóró fu beterapó. Tétu, amatei ąta so whj teteróló kae tare topo whj Kerisopó du betere alané dñé teteróló kaae tare alarape fea dorótú beterapó,” yalepó.

³ Atétepa, Pailat-né Yesupaae woseturaalu, “Yata, Juda fake so whj teteróló kaae tare topo whjé?” depa, Yesuné duraalu, “Épó. Naaotóró dono ai dere ape,” yalepó.

⁴ Téró, Pailat-né Talepaae momaratere topo whjraperó so whj featamopaae duraalu, “I whj yalo kaae kelalemó, fo tokóló ą só deraaire betemekélé mupa kilinipó,” yalepó.

⁵ Tétepa, atimané fo fakeyóló deteraainé duraalu, “Ai whjné Judia hae kwiamó betó mole so whjpaae yó matere fo wosetu, fo tiki whaa deté fu betalepó. Ama Kaleli hae kwiamó kaae sóró yó maté wóló, mió ipaae ai sókó wale ape,” yalepó.

⁶ Ai dere fo wosóló, Pailat-né atimapaae woseturaalu, “Ata, Kaleli whjé?” yalepó. ⁷ Ai fo depa, atimané duraalu,

“Ai whjita, Herot-né teteróló kaae tare hae kwiamó beterapó,” yalepó. Atéyle sujamó Herot ąkélé ai Jerusalem be huluamó betepa, Pailat-né Yesu Herot beterpaae dotęyalepó.

⁸ Téró, Yesu atéró sókó wapa kilituraalu, ą mo hajné sinalepó. Ti noatepae, ama mepaae kelemei alarape erótú beterapó deté fole fo woseturaalu, Yesuné kelemei alakó eratepa kelenée yóló, kisipa mutu betaleteinépó. ⁹ Atéró, kale Herot-né ąpaae kae kae forape woseté feletei, Yesuné fo betakélé tokó menipó.

¹⁰ Atétepa, so whjmó momaratere doasi topo whjraperó Moses-né asere fo yó matere whjrapetamoné ą faleyóló só deratere fo du betalepó. ¹¹ Téró, kale Herot-ró ama diki tare whjrapetamoné ą faleyóló duraalu, wisi wisi kuti deróló Pailat beterpaae momó fesaae fópóló dotonalepó. ¹² Upuléta, kale Herot-ró Pailat-tamo bóe dóló betaletei, mió i ala yale sujamó fulumu whj aleyóló beterapó.

¹³ Atéró, kale Pailat-né so whjmó momaratere topo whjrapetamoné ą faleyóló duraalu, “Daaq i whjita, take teteróló kaae tare doasi topo whjrapetamo bóe daai ąlisóró fole whjpoló, ę baterpaae dapesó wapa diaaq keletómó yalo ą tuamó daaló bitu, me hasókó fele alakó muléró kekalemó meipó. ¹⁴ Herot-nékélé taleyalemó, dowi ala mekélé munipa, ama dappaae ai dotonale ape. I whj mo ti sukópóló dele alata, me noa ala itikimó daai de? ¹⁵ Térapa, yalo ą fokosó sóró hale fópóló dotęyaii dapó,” yalepó. ¹⁶ Térapa, yalo ą fokosó sóró hale fópóló dotęyaii dapó,” yalepó. ¹⁷ (-)

¹⁸ Atimané mo betä kóló daae fóló fo fakeyóló duraalu, “Ai dipula betere whj Barabas dą baterpaae wópóló dotonóturaalu, i seké dóló alurae,” yalepó. ¹⁹ Ti noatepae, ai whj Barabas-ta Gavman whj betaaai dapóló bóe dóló whj dupa, ą dipula beteralepó.

²⁰ Pailat-né ama kisipanéta, Yesu hale fópóló dotonairaalu, so whjpaae momó yalepó. ²¹ Téyaletei, atimané mo doa fo

fakeyóló duraalu, “Ā filipaa ni tómó dóló olerae, ā filipaa ni tómó olerae,” du betalepó.

²² Téró, ama sore dakoróló atimapaae duraalu, “I whjné noa dowi ala yalemó daaloé? I whj daaire bete me munipó. Téreteiné, yalo ā dóló susupuróló, hale fópóló dotonaai dapó,” yalepó.

²³ Téyaletei, atimané fo fake dekéró yó taru, doasi seyóló duraalu, “Ā sukópóló filipaare ni tómó dóló olorae,” yóló, dere foné Pailat-né fokélé só deralepó.

²⁴ Atétepa, Pailat-né kisipanétei taleyóló wisirapa téyae yóló, dotopoi fo du betere so whipaae melalepó. ²⁵ Atéró, ama whj betä dóo, teteróló kaae tare alamó topo whjrapetamo bóe dóo deremó, *dipula* beterale whj hale fópóló dotonaе yalepó. Téró, Yesupaae atimané kisipa mole ala erópóló, doasi diki tare whjrapené naase tuapaae melalepó.

Yesu filipaa ni tómó olerale fo

(Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Jon 19:17-27)

²⁶ Atéró atimané Yesu duóló sóró fu betalemó, Sairin be hulua whjkó Saimon ipu bemó biti doasi be huluapaae derepaai wou betepa tū tuámó hokolaa yalepó. Atéró ā tawóló Yesu oleraaire filipaa ni beleróló, Yesuné sisómó fópóló yalepó. ²⁷ Atétepa, so whj mo feané ā sya felepó. Atéró, sorape feané sya fu bitu kölené sinituraalu, mo dekéné sukj wole fo deté wou betalepó. ²⁸ Até deté wou betepa, Yesu fetée anóló duraalu, “Jerusalem senaalerape-ó, diaaq e wolekesé, diásisitei wole yóló, diaaq naale senaalekélé wole yae. ²⁹ Ti noatepae, take waaire sukamó diaaq etei fo yaalo ai ape. Mepaae sorape naale senaale deni, hale ni daale sorapekélé, naale senaale meiyóló hale betere sorapekélé, naale senaale awa menitere sorapekélé, hajné sinóló ai betere ape.

³⁰ ‘Ai sekéi ala wale sukamó atimané i fo yaalopó. “I daae mole ulupaae dukó dorowóló dä tçiræ,” yaalopó.

Du sorokó mole hae durapepaaekélé, kaae dorowóló dä husurâle dere ape yaalopó,’ erapó.

³¹ Ti kisi daale nipaae atei ala depa, ti sélitere nipaae noa kaae sekéi ala eraaloé?” yalepó.

³² Kale Rom *Gavman*-né yóló muló betere fo tukóló dowi ala yale whj tamokélé åtamo betämó dóló oleraai dapesó walepó. ³³ Atéró, atima sókó wale tikiné doita, whjné topo diripó doi mulapó. Ā sukópóló aimó atimané filipaa ni deyóló oleralepó. Atéró, me whj ama turu naase døró oleroo, me whj ama fé naase døró oleroo, yalepó. ³⁴ Atéró Yesuné duraalu, “Aya-ó, e dele whjrapené saaire dowi ala kwia naao hale kemerae. Ti noatepae, atimané du betere alarape atima wisiyóló kisipanipó,” yalepó. Atéró, atimané ama kuti taleyóló saairaalu i ala yalepó. Ni fakerape tao sóró fesekéé horótua yalemó, me whjné doi ó siri mletei sókó dorowapa, ai whjnétóró sua yalepó.

³⁵ Atéró kale so whj fea mo tumó kese alu yóló daae molepó. Kale teteróló kaae tare topo whjrapené Yesu faletere fo yóló duraalu, “Mepaae whj aluyaqsóró ama mo wisiyóló tao sua yaletei, åtamo Kótóné sókó sóró, beteró betere whj Kerisopata, ti amatei ā tao sôpóló yae,” yalepó.

³⁶ Atéró, kale doasi diki tare whjrapekélé, ā oleró betere tikipaae wóló daae muluraalu, faletu betalepó. Atéró, atimané åmó betä këlaa wale *finika wain* wéi ā nae yóló melalepó. ³⁷ Atéró åpaae duraalu, “Yåtamo Juda so whjné doasi topo whjpata, ti yå sinaqsóró naaotei tao sae,” eneta du betalepó.

³⁸ Yesuné ama toporó beteremó oleró betere asémó i fo erapó.
ITA, JUDA FAKE SO WHJ TETERÓLÓ KAAE TARE DOASI TOPO WHJPÓ.

³⁹ Téró, kale dowi ala du betepa dóló olerale whj tamokó betäné ā faleyóló duraalu, “Yå Kerisopata, ti naaotei yå taosu dämoné tao sae,” yalepó.

⁴⁰ Téyaletei, me fakeró oleró betere whjné me whj foné sóró duraalu, “Dämoné sukutereteita, mo dämoné yale dowi alamó kwia tokó mótu dereteiné mo donorapó. Téreteiné i whjta, me dowi alakélé meipatei, dä fea betä ala yóló sinitapa, yå

Kótópaae winié? ⁴¹ Ti noatepae, dámota dàmoné yale alamó i sinitere ape. Téretei i whjita, dowi ala mo betákélé inipatei, hágé dóló oleró beterapó,” yalepó.

⁴² Téró ama duraalu, “Yesu-ó, ya naao teteróló kaae tare be tuápaae furaalu, é kisipa keteraçose,” yalepó.

⁴³ Ti fo depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Yało yápaae mo i dere ape. Miótitei, ya ętamo mo kokoné sukj be wisinaalemó fóló betaalo ai ape,” yalepó.

Yesu sinale fo

(Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Jon 19:28-30)

⁴⁴ Atéró suka tuämó daapatei, hae kwia fea diki yalepó. Atéró dikipatei bitiré fóló, 3 kilok suka tó daane folepaae kemeyalepó. ⁴⁵ Ti noatepae, sukané dę sukäleteiné, diki yó tawalepó. Talepaae momaratere be satáleróló oleró betere kuti ama hágetei tuämótóró tekete doropóló, haepaae sókó deralepó.

⁴⁶ Atétepa, Yesuné fo fakeyóló duraalu, “Aya-ó, yało kepe bete naao kaae tawasepóló, ya tuápaae i mulatere ape,” yalepó. Atéró ama ai fo yóló kemetepa, ama fomo sókó fóló ą sukälepo.

⁴⁷ Atétepa, kale diki tare whjrapené topo whjné ai yale ala kolóló, Kótóné doi hale sóró horótú duraalu, “Mo dapó, ita mo whj wisinaale ai sukärapó,” yalepó. ⁴⁸ Atéró, betápaae touró betere so whjné kelale alarape atima bepaae momó fesaae furaalu, naao téyae yóló dekené sinité fu betalepó. ⁴⁹ Téyaletei, mepaae ą kisipare whjrapero ątamo Kaleli haemó betämó betóló wale sorapetamo atima mo tumó daae mulu, ai dere alarape kaae dilikiyóló yó molepó.

Yesu dourale fo

(Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Jon 19:38-42)

⁵⁰ Atéró ai Judia hae tuämó tene Arimatea be whjkó Josep beterepó. Ata, mo whj wisinaale naameyóló dua betepa, Judia hae kwiamó betó mole so whj hásokó fupa fo tokgló taleyópóló sóró beteró betere whjipó. ⁵¹ Ai sekénéta, mo whjné dere alaró mo tikané dere alatamomó ama

mo wisirapó kisipa mutumipó. Ata, Judia hae kwiamó tene Arimatea be huluamó walepó. Téru, ą Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala wópóló kaae tawóló beterepó. ⁵² Atéró, kale whj ą Yesuné tiki saaitapóló Pailat-paae wosene felepó. ⁵³ Téró, kale whjné Yesuné tiki tokóló muló bituraalu, mo dęi kutiné bopeyóló whj betákélé munénire kapo dolomó mulalepó. ⁵⁴ Atima sşa naai tukóló muló betere be dę dótóró sókó waai depa, ąla ąla donoróló mulatere be dęmό ai alarape yalepó.

⁵⁵ Atéró, mepaae Kaleli hae kwiamó Yesutamo wale sorape Josep-né Yesuné tiki mulaai fupa, neyóló mulatéró ke-laairaalu, atima Josep sya felepó. ⁵⁶ Téró, atimané bepaae fóló kale felé kelaas wale fetera kaae ąlaró felé kelaas wale wel węitamo taleyóló munalepó. Téyaletei, kale yóló muló betere fo tikińepa, Talepaae moma yaai dapóló tukóló mu-nale sukamó sşa nóló betalepó.

24

Yesu kepaayóló fele fo

¹ Fula kaae sere be dęmό, mo hıkatı kale sorapené felé kelaas wale ąlarape sisóló whj mulale dou tópaae felepó.

² Atéró atima fóló kelalemó, whj dou tı kinale kane fake biliyó faló beterepó.

³ Atépa, atima kane dolopaae buó deóló kelalemó, Tale Yesuné tiki munipó.

⁴ Atépa, neyalerópóló atima kisipa teketu beteremó, mo kasa kasai kuti deró betere whj tamo atima daae mole uté dęrő sókó wóló daalepó. ⁵ Até deremó, kale sorape atima winé sinitu, kelepaas haepaae hemée deyóló betó molepó. Tépa, kale whj tamoné atimapaae duraalu,

“Sukale whj douró betere tikimó, betere whjné noatepa keketé kutu bitu de?

⁶ Ti noatepae, ą aimó muni kepaayóló falapó. Take diaq Kaleli haemó bitu ama diaqaae yale fo diaaq kisipa munié?

⁷ ‘Whjné Naalema mepaae dowi ala dere whjrapené naase tuápaae mulaalopó. Atétepa, atimané ą filipaa ni tómó oleróló sukutepa, sore be dęmό ti ą momó kepaayóló betaalopó,’” yalepó. ⁸ Téró,

atimané ama yale fo mopóló kisipa yalepó.

⁹ Atéró, atima whj dou tópaae fi fesaae wóló atimané kelale alarape kale 11-whjraperó mepaae whjraperó mepaae yalepó. ¹⁰ Ai sorapeta, Maktala sokó Mariakélé, Joanakélé, Jems-né hama Mariakélé, mepaae sorapekélé, atima fea betó mulu, kelale alarape ama *aposel whjraperó* yalepó. ¹¹ Téyaletei, kale sorapené yale fo mo dapóló kisipa tirénipó. Ti noatepae, atimané kapala fo detere nisi yalepó. ¹² Téyaletei, Pita ą mo hapale sururu yóló fóló, whj dou tómó sókó felepó. Atéró ą dou dolopaae fóló kelalemó, ama tiki bopeyóló mulale deei *linen* kuti maaté démó mupa kelalepó. Atépa ą momó bepaae fesaae furaalu, i noa ala yalerópóló kisipa tekété fu betalepó.

Emeas bepaae fole tū tuqmó yale fo

¹³ Atéyale sukamótóró atimakó whj tamo Emeas bepaae faai tū tuqmó fu betalepó. Ai Emeas be taaróló Jerusalem be huluapaae fole däleta, 11 *kilomitapó*. ¹⁴ Atimaamo tūmó fu bituraalu, kale yale alarape fea suraté fu beterepó. ¹⁵ Atimaamo até deté fu betepa, Yesu tū tuqmó sókó wóló, atima fea betamó fu betalepó. ¹⁶ Até yaletei, atimaamoné Yesupóló kisipa yaqsóró, me olané atimaamoné kele seraaralepó.

¹⁷ Atéró fu bitu, Yesuné atimaamopaae woseturaalu, “Diaamo ai-a noa fo deté fu bitu de?” yalepó. Ti fo depa, atimaamo fu betaletei, kelepaa hümula yóló kejyóló daalepó. ¹⁸ Atimaamo fu betere me whj Kliopas-né ąpaae duraalu, “I be démó yale alarape so whj feané kisiparapa, yata Jerusalem be huluapaae wale whjé?” yalepó.

¹⁹ Ai fo depa ama ąpaae woseturaalu, “Noa alamó de?” yalepó. Ti fo depa atimaamoné duraalu, “Nasaret be hulua whjkó Yesupaae erale alamó dapó. Ti noatepae, ąta Kótóné kóló whj bitu, ama dere foró dere alatamo Kótóné kele tómokélé, so whj feané kele tómokélé, mo doasi fotokötamo du betalepó. ²⁰ Atéró so whjmó momaratere

topo whjraperó dä teteróló kaae tare whjraperó naase tuapaae mulalepó. Atétepa, atimané ą filipaa ni tómó sinópóló oleralepó. ²¹ Téyaletei, Israel fake so whj dupuróló tao saaire whjpóló kisipa mualepó. Ai maaté mei, ai ala yóló betepa be de tamo kemeyóló, soreratere be de ti mió i ape. ²² Ai fotei me ipó. Dä betamó kotere sorape sore mo hijkati kale whj dou tópaae fóló, mepaae kelale alarape depa wosetu dä kilita yalepó. ²³ Kale sorape fóló kelalemó ama tiki munipa, *ensel-rapené* Yesu kepaayóló beterapóló atimapaae yale fo fea däpaae ene walepó. ²⁴ Téró, djané fulumu whjraperó atimakélé fóló kelalemó, kale sorapené ene wale ala motóró epa kelalepó. Téyaletei, atimané ą betä kilinipó,” yalepó.

²⁵ Ama atimapaae duraalu, “Diaamota, take Kótóné ama kóló whjraperó deté wale fo wosóló kisipani, ketei kaae kisipa tiki okokoru kutiri hapóló ai ererapó. ²⁶ Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso ą doasi doi muuaire ala tuapaae sókó faaираalu, folosóró ai sekéi alarape salepó. Ai alata hásokó faalomei, mo yaalopó ere fo dokonóturaalu yalepó. ²⁷ Mo take Moses-né asere fomó kaae sóró wóló, Kótóné kóló whjraperó feanékélé asere fo beteta, emótóró erapóló amatei hakearóló yó malepó.” yalepó.

²⁸ Atimaamo fole bepaae felekemó sókó faai, tū aupalomó fu betalepó. Téyaletei Yesu ąta, ai be hulua boseneyóló saletópaae faai fole aq yalepó. ²⁹ Atéró ą fupatei, kale whj tamoné ą keiróló duraalu, “Felekemó be diki yaai dapa, dä imó fiyalopa siépe,” Depa atima fea fiyai felepó.

³⁰ Atéró, ą atimaamotamo ąla naairaalu, ąla nokole ni fake tómó beterepó. Atéró bitu, ama *bred* o bula betä tao sóró Alima Kótópaae mo kée yóló terekeyóló nöpóló sóró malepó. ³¹ Téró, atimaamoné kele seraaretei fisqae furaalu, kale seké airapóló diriyóló kisipa yalepó. Téyaletei, atimaamoné kele ąlinameróló

q aluyó deyalepó. ³² Tétepa, atimaamosisitei duraalu, “Dä tumó wouraalu, asémó ere fo dámopaae yó matepa, wosóló hosaaamó si kaae dukuraalu mo feléné sukalepó,” yalepó.

³³ Atétepa, mo ai fapotóró atimaamo Jerusalem be huluapaae momó fesaae felepó. Téyalemó, mepaae ¹¹-*apousel* whírapero atimatamo betere so whírapetamo fea betápaae touró betepa kelalepó. ³⁴ Atéru, atimané kale whí tamopaae duraalu, “Ai mo dapó. Tale kepaayóló furaalu, Saimon beterepaae wapa ama mo kelalepó,” yalepó. ³⁵ Téró, kale whí tamo tü tuamó wou bitu yale alaró *bred* o bulu tekeyóló atimaamo matepa, q kisipa yale alatamo atimapaae yalepó.

Yesu q ama yó matere whírapepaae yó male wale fo

³⁶ Atéró, ai fo du betepa Yesu atima betó mole tuamó sókó wóló atimapaae duraalu, “Hosaa muni deyóló mo dua betere ala diq tuamó mulópolo yae,” yalepó.

³⁷ Atei fo deremó, atima kisipané kepené dere nisi yóló kilita sókó furaalu, winé sinalepó. ³⁸ Atétepa, ama atimapaae duraalu, “Diq wituraalu kisipa tamo muóló, hosaa noatepa wéitu bitu de? ³⁹ Etóró mo hítipa, yalo naaseró hótamo diaaq kelae. Ti noatepae, kepetá miró diritamo bunipa, e ai ala erémóló olaa yae,” yalepó.

⁴⁰ Ama ai fo yóló kemetepa, atimapaae ama naaseró hótamo yó melalepó. ⁴¹ Téyaletei, atétere ala kilituraalu, héksetere alaró, siratere alatamo atima tuamó mualetei, ata Yesupóló kisipa tirénipó. Atétepa atimapaae woseturaalu, “Diq imó bitu, naaitere qlakó mule?” yalepó. ⁴²⁻⁴³ Tétepa, atimané simó biliyale ya kwia q matepa tao sóró, atimané kaae tapa nalepó.

⁴⁴ Atéró ama atimapaae duraalu, “Moses-né asére fokélé, Kótóné kóló whírapené ere fokélé, Sam bukmókélé, emótóró kisipa mutu ere fo fea dokonóturaalu mo eraalopóló e diátamo betamó bitu ai yale ape,” yalepó.

⁴⁵ Kótóné asémó ere fo fea kisipa yópolo, ama atima kisipa wisi mulalepó. ⁴⁶ Atéró ama atimapaae duraalu, “Kale asémó ere fo i ape. Kótóné ama so whí fea teteróló kaae tanópolo, sóró beteró betere whí Kerisota, doakale sekéi alaró susupui alatamo sóró mo ti sinaalotei, tamo be dë kemeyóló sore be dëmó q momó kepaayaalopó. ⁴⁷ Jerusalem be huluamó kaae sóró hae kwia feamó betó mole so whípaae yalo doimó i fo yó maté kwéyaalopó. Diaaq dere dowi ala taaróló kisipa feteyóló wapa, ti diaaq dowi ala kwia yalo hale kemeraalopó. ⁴⁸ I alarape depa kelalepóló so whípaae yó melaaire whírapeta, ti diatóró ai ape. ⁴⁹ Take yalo Ayané diq melaaalopóló mulale ola yalo diápaae dotonaai kisipa mutapó. Téyaaalopa, diq ai be huluamó bitiré fóló, mo óté taoró mole doasi fotokoné diq kuti kaae bukurále dorowópolo, kaae tawae,” yalepó.

Yesu i hae taaróló ó sapaae dapesó holale fo

⁵⁰ Téró atima wópolo, ápi folosóró Betani be huluapaae felepó. Téró, ama naase horóló fonétei atima wisiralepó.

⁵¹ Atéró, atima wisiratere fo du betepatei taaróló, Alimané q hepen-paae dapesó holalepó. ⁵² Téró, atima bukutiri teáró bitu, Doa Tale-ó, yóló ama doi sóró horaté héksetamo Jerusalem be huluapaae momó fesaae felepó. ⁵³ Atéró, atima momatere bemó bitu, Kótóné doi hale sóró horatere ala suka fea deté fu betalepó.

Jon

Kale mo fo whj alée feletei

¹ Mo take qla qla fea keké nale alimó, kale fo hale bitipakalepó. Ai fota, Kótó ątamo betamó bitipakalepó. Ai fo mo Kótó ątórótipó. ² Ai kale fota, mo take keké nale alimótei, Kótótamo betamó bitipakalepó.

³ Aleyóló muló betere qla qla mo fea Kótóné ąpaae naao aleyae depa, amatóró kaarélipakalepó. Ere ó mole qla qla fea hale kaani, amatóró kaaró beterapó. ⁴ Ą tuamó betere bete molepó. Ai betere betené so whj fea dēmó beterópóló, dērótu betalepó. ⁵ Ai dēné diliki tuapaae dērótu beteretei, dilikiné sukó faróló alurótimpó.

⁶ Kótóné betə whj dotonatepa walepó. Ai whjné ama doita, Jon-pó. ⁷ Jon ą waleteita, so whj feané ai dētere kilituraalu ąpaae kisipa tiróló beterópóló, kale dētere bete i ape yóló hakearóló yó melaai walepó. ⁸ Ai dēterené beteta Jon ą meitei, so whj feapaae dētere bete ai ape yóló, yó melaai walepó. ⁹ I haemó betó mole so whj feapaae dērótu betere mo dē bete ą i haepaae sókó waairaalu, teó wou betalepó.

¹⁰ Ą i haemó betó, i haeró yó mole qla qlatamo Kótóné ąpaae aleyae depa, amatóró kaaró epatei i haemó betó mole so whjné kilitu, ą etei kaae Talepóló kisipanipó. ¹¹ Atéró, ą ama be whj so whj betere turuku bepaae waletei, atimané ą kale whjpóló wisiyóló dape sere ala inipó.

¹² Tépatei, mepaae so whj dené Yesu dape sóo, ą etei kaae whjpóló ama yó matere fo wosóló, ąpaae tué tiki tiróo, yale so whjta, Kótóné mo ama naale senaletóró beterópóló, sóró beteralepó. ¹³ Ai naale senaalaeta, mo so whjné naale senaale detere kaae ó whjné tó tiki fotokoné ó so omané ama hękesere alanékélé mei, Kótónétóró atima deyóló beteró beterapó.

¹⁴ Téró, kale fo mo whj alée fóló, dą tuamó kapala kuti be tēyóló bitu dere kaae asiri betalepó. Atépa, ą tuamó ere ala wisinaale dąné kelalepó. Ai ere ala

wisinaalaeta, Alima Kótóné dotonale mo betə betere naale tuamó fānanapó. Ai seké ą tuamota, koletu hamokoróló hale tao sere alaró mo fotamo turó bulapó.

¹⁵ Jon-né ai sekémó kisipa mutu fo fakeyóló duraalu, “Take yalo diapaae noa fo yaleé? ‘Nalo yalo kīlipaae waire whjta ę kaae mei, ę yalo haené deyyaipa, ą mo taketi betoo, ękélé tēteróló bosene fóo, ere doa seké whj waalopóló bope du betaletei ątóró ai ape,’” yalepó. ¹⁶ Ama kolené sukutu, hamokoróló hale tao sere ala wisi ą tuamó fānanu, węi kaae feleyóló wapa dąné mo dekéró su betalepó. ¹⁷ Ti noatepae, Kótóné kale tukóló muló betere forapeta, Moses-paae matepa, amamo so whipaae meló beterapó. Téyaletei, kolené sukutu hamokoróló hale tao sere alaró mo alatamota, ti Kótóné Yesu Kerisopaae matepa, amamo dąpaae malepó. ¹⁸ Whj mo betənē Kótó kolókélé initei, alimané hosaa tuamó betóló wale Naalené amatóró, Alima etei kaae ala ere Tale beterapóló, dąpaae hakearóló yó malepó.

Jon-né ama hó makemó dokore képi ama teraanénipó yale fo

(Mat 3:1-12, Mak 1:7-8, Luk 3:15-17)

¹⁹ Atéró etéyalepó. Jerusalem bemó betó mole Juda topo whirapené dotonale momaratere whiraperó Lipai fake whirapetamo Jon beterepaae fóló ąpaae, “Yá deé?” yóló wosalepó. ²⁰ Atétepa, Jon-né atimapaae tokó melaaire fo hiréni, ą etei kaae whjpóló hakearóló i fo yalepó. “Kótóné so whj fea tēteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso ę meipó,” yalepó.

²¹ Ai fo depa atimané ąpaae wosetuраalu, “Ti yá Elaijapé deé?” depa, ama du meipó. Tétepa atimané du, “Ti yata, take asémó ere foné waalopóló bope du betale Kótóné koló whjé?” depa, ama duraalu, “Ai whjkélé ę meipó,” yalepó.

²² Tétepa, mo ti kemeróló atimané ąpaae duraalu, “Naao yá depó dute? Dą doteyale whirapepaae ene faaipa, yá etei kaae whjpóló dąpaae hakearóló yae,” yalepó.

²³ Ai fo depa, ama atimapaae tokó matere alata, mo take betale Kótóné koló whj Aisaiané asere fo yó mótu duraalu,

"Whikélé bitini, hale kópu kaae fi tikimó wóló daalu fo fakeyóló,

'Tale waaire tū donoyóló aleyae,' fo maaté ene wale whjita, ti ę i ape," yalepó.

24-25 Atétepa, kale mepaae dotonatepa wale Farisi whjrapené ąpaae duraalu, "Yata, so whj fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whj Keriso ó Ilaija ó Kótóné kóló whj betákélé meipa, ti so whj naao noatepa wēi tópurótú bitude?" yalepó.

26 Tétepa, Jon-né atimapaae tokó mótu duraalu, "Yalota, dia wēi maaté tópurótú beteretei, whj betə dia tuamó ai daaletei diaaq kisipanipó. **27** Ti ai sekéta, ę wale k̄lipaae waalopóló bopetu betale whjpó. Åta, mo doa seké whj betepa, ę naale ketei kaae, ą aomó betereteiné ama hōleke bené képi yālo teraanénipó," yalepó.

28 Ai alarape du betaleteita, kale Jordan wēi tē utéró tēne Betani bemó du betalepó. Ai beta, Jon-né so whj fea wēi tópurótú betale tikimó tēnapó.

29 Be dęyó hotopa, ai alarape yale k̄lipaae eteyalepó. Yesu ą Jon beterepaae wou betepa kolóló, Jon-né atimapaae duraalu, "I hae kwia feamó betó mole so whjné dowi ala tokóló aluraaire Kótóné ama Sipsip hupu male ai walapa keiae! **30** Ekélé deyyaipa, mo taketi betere doa seké whj yālo k̄lipaae waalopóló diapaae bopetu betale whjta, ą ai ape.

31 Yālokélé ą wisiyóló tuenitei, ę wale beteta, ti Israel fake so whjné ą tué yópóló h̄akearóturaalu, yālo wēi tópuratere ala maaté yaai walepó," yalepó.

32 Atéró, Jon-né ama mo kelale ala so whjpaee h̄akearóló yó mótu duraalu, "Kótóné ama Dēi Kepe Wisi hepen be taaróló, dorowóló ba hōkósere kaae ama tikimó betepa yālo kelené mo kelalepó. **33** Yālokélé ą tué wuā meitei, so whj wēi tópurgle fae yóló ę doteyale sekéné amatoró ępaae etei fo yalepó. 'Dēi Kepe Wisi bitj̄ dorowale whjné amata, dia fea Dēi Kepe Wisitamo wēi tópuralo ai ape,' " yalepó. **34** Atéró Jon-né duraalu, "Yālo kelené mo kelale alatóró diapaae i dapa wosae. Kótóné Naalemata me kaae mei, atóró ai ape," yalepó.

Yesuné whj tamopaae diaamo noa keketé yale fo

35 Atéró, fiyóló be dętepa Jon ą ama yó matere whjrapekó tamo whj atima fea ą daatua dere tikimó momó fóló daalepó.

36 Atéró daalemó, Yesu ą metikipaae faai fupa kolóló Jon-né duraalu, "Kótóné ama kale Sipsip hupu male ai fulapa kelae!" yalepó.

37 Jon-né ai fo depa wosóló, ama yó matere whj tamo Yesu fimó, nalo sya felepó. **38** Atétepa, Yesu ą fetée daaróló kelalemó, whj tamoné ą sya wou betepa, atimaamopaae woseturaalu, "Diaamo noa kekete?" depa atimaamoné duraalu, "Rabai," ai fo feteyóló "yó matere whj-ó, ya betere tiki momó ere?" yalepó.

39 Atéró, ama atimaamopaae duraalu, "Ape. Wapata, ti diaamoné kelaalopó," yalepó. Tétepa atimaamo fóló, ą betere be kolóló, be dę betə ątamo aimó betalepó. Até dere alata, ti dou sukakelemó du betalepó.

40 Atéró, kale Jon-né dere fo wosóló, Yesu sya fele whj tamo meta, Saimon Pitané noma Andrupó. **41** Andru ą metikipaae feni, noma Saimon-pi kekalemó keletepa duraalu, "Mesaia dāné kelalepó," yalepó. Ai fo bete feteyóló so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Kerisopó. **42** Atéró, Andruné noma Saimon Yesu betherpaae dapesó wóló betepa, Yesuné Saimon kolóló ąpaae duraalu, "Yata, Jon-né naalema Saimon-pó. Mió naao kisi doita, Sipas mulatapó," yalepó. (Sipas doi feteyóló Pitapó.)

43 Ai ala du beteró h̄ika be dętepa, Yesu ą betere tiki taaróló, Kalelipaae faai kisipa mualepó. Atéró fóló, Filip betepa kolóló ąpaae duraalu, "Filip-ó, ya ę sya ape," yalepó.

44 Filipta, Andruró noma Pitatamo bether Betsaida be hulua whjkópó. **45** Téró Filip-né Nataniel kekalemó, hokolaa depa ąpaae duraalu, "Mo take Moses-né asere Kótóné tukóló muló betere foró mepaae kóló whjrapené asere fotamoné

waalopóló bopetu betale whj dənē ke-lalepó. Ata, Nasaret be whjkó Josep-né naalema Yesupó,” yalepó.

Nataniel-né Filip-paae Nasaret bemó noa qla wisikó kelaalopóló de? yale fo

⁴⁶ Ai fo depa, Nataniel-né Filip-paae duraalu, “Ai Nasaret be huluamó noa qla wisikó sókó waalopóló de?” depa, Filip-né duraalu, “Wisirapa, naao kelaai ape,” yalepó.

⁴⁷ Tétepa, kale whj Nataniel Yesu ą beterepaae wou betepa kolóló, ąpaae duraalu, “Israel fake whjkó whj wisinaale ai walapa kelae! Ą tuqmota, kapala ala mo sawakélé munipó,” yalepó.

⁴⁸ Ai fo depa, Nataniel-né ąpaae duraalu, “Naao ę netéró tué yaleé?” depa, Yesuné duraalu, “Filip-né ya ape yaaipatei, nose sirimó betepa ya yalo kelalepó,” yalepó.

⁴⁹ Tétepa, Nataniel-né ąpaae hakearóló duraalu, “Yó matere whj-ó, yata mo Kótóné Naalemapó. Israel fake so whj teteróló kaae tare doasi topo whjita, mkae mei, yatóróti ai ape,” yalepó.

⁵⁰ Ti fo depa, Yesuné duraalu, “Mió naao ępaae kisipa tiki tiratere beteta, ya nose soumó betepa yalo kelalepó dere fo woseturaalu dapó. Aita wisiretei, take nalopaae ti mió i keletere alakélé fea bosenóló, mo doasi alarape eratepa kelaalopó,” yalepó. ⁵¹ Ai fotamo touróló, ama me i fo yalepó. “Yalo diąpaae mo i dere ape. Hegen be tū tukwé fóló mupa, Kótóné ama ensel-rape kale Whjné Naalemané tikimó daayóló, ópaae hutua ipaae durua du betepa, diaaq kelaalo ai ape,” yalepó.

2

Mo węiné wain węi alée fele fo

¹⁻² Atéró ai alarape yóló kemetepa, be dę tamo beteró, sore be dęmó, Kaleli hae kwiamó tene Kana be huluamó whj betə so dokoturaalu detere qla naai ape depa, Yesu ąkélé, hama Mariakélé, ama yó matere whjrapékélé, atima fea fóló so dokotere tuqmó beterepó. ³ Atéró, ai qla detere sukmó naai donoróló mulale wain węi fea nóló kemetepa, hamané

ąpaae duraalu, “Atimané wain węi fea kemeyalepó,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Ti so wisi-ó, aita atimané yaaire alapa, naao ępaae atima tao sae dere noatepa de? Yalo tukóló muló betere ala yaaire be dęta teórapó,” yalepó.

⁵ Ai fo depa, ama hamané kale qla detere ala kaae tare doasiné kutó diratere whjrapepaae duraalu, “Ama diąpaae noa alakó yae depa, ti sysa fóló yae,” yalepó.

⁶ Kale Juda fake atimané mara mole ala sysa furaalu, naase fokotua yaai dapóló, kanené aleale apo miró wutirape węi maanipa, felekemó daalótua erepó. Ai wutirapemó węi maatere dęleta, mepaae 75 lita-rape, mepaae wuti ti 115 lita-rape súpó.

⁷ Atéró, Yesuné ai kale kutó diratere whjrapepaae duraalu, “Ai wutirape fea węi nóló fąanae,” depa, mo ti bokótä eralepó.

⁸ Atéró, ama atimapaae duraalu, “Ai belere węirapekó mepaae tepeyóló qla detere ala teteróló kaae tare doasipaae male fae,” depa male felepó.

⁹ Tétepa, kale mo węinétei alée fele wain węi kale qla detere ala teteróló kaae tare whjné nalemó, mo wain felétóró yalepó. Ai sekéné ai wain węi sale tiki ą tuénitei, kale kutó diratere whjrapené maaté mo węi sóró tepeyale ala kisipa ipakalepó. ¹⁰ Téró, kale qla detere ala kaae tare doasiné so dokore whjrapaae ape yóló, tu dępaae dapesó fóló duraalu, “Whjrapé feané i ala dua dapó. Folosóró wisi wain węipi nöpóló melóo, nalo mo sawa felétere wain węi melóo, dua dapó. Tépatei, wisi wain węi mulóló, nalo noatepa sóró waleé?” yalepó.

¹¹ Yesuné me ala yaairemó erale kelemei alata, Kaleli hae kwiamó tene Kana be huluamó folosóró kaae suraalu yalepó. Atéró yale alané ama ere ala wisinaale hakearatepa, ama yó matere whjrapené kilituraalu, ąpaae tué tiki tiralepó.

Moma dere bemó qla qla duputamo du betale fo

(Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46)

12 Ai alarape fea kemetepa, Yesu ąkélé, ama hamakélé, nomarapekélé, ama yó matere whírapékélé, atima fea ai Kana be taaróló, Kapeneam be huluapaae dere-pelepó. Aimó atima mepaae be dęrape betalepó.

13 Atéró, ai alarape yóló kemetepa, kale bosenóló fele be dę felekemó sókó waai deremó, Yesu ą Jerusalem be huluapaae holalepó. **14** Atéró holóló bituraalu, ą moma dere be bopére tipi tuapaae sókó holalemó, whírape mo feané *bulmakau* hupurapekélé, *sipsip* hupurapekélé, ba sukusirapekélé, mepaae whírape atima ni fake tómó betó mulu, kae kae fakené sóró wale *moni-kélé* duputamo yóló, u mótu i mótu du betepa kelalepó. **15** Até du betepa, kale *bulmakau* hupuró *sipsip* hupurapetamo belapaae fópóló, Yesuné aimó mole halika tикиné fokosó sóró hókonóo, ni fake fetée deróló fesekée falóo yalepó. **16** Até du beteró, kale ba sukusirape dotonóló *moni* su betere whírapetamo duraalu, “Yálo Ayapaae maaté moma yaai tene betei, diaaq noatepa ąla ąla dotonatere tiki aqrotu bitu de? Até dere alané yálo Ayané be doratapa, diaaq ai ąlarape fea sóró fae,” yalepó.

17 Ai ala ama yó matere whírapené kilitu, kale asémó i ere fo tué mualepó. “Kótóné ama be doraqsóró wisiyóló kaae tawaaire ketekéta, ę tuamó si kaae daalopó,” erapó.

18 Téró, kale Juda topo whírapené ąpaae fo fotokqiné duraalu, “Naao atei kaae ala yópóló, ya né sóró beteraleé? Ya Talené sóró beteró betere whípóló kisipa yópóló, naao dąpaae noa kelemei alakó eraaloé?” yalepó.

19 Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu. “I momatere be diaaq fisikó mulae. Tétepa, yálo sore be dęmótóró momó teyóló kemeraalopó,” yalepó.

20 Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Take ai be tetu betepa, 46 ba forape kemeyalepó. Téyale betei, naao mió be dę soremó momó teyaalopó dere fota, netéró teyaa de?” yalepó. **21** Yesuné ai yale fota, mo moma dere bemó initei, ama tikimó kisipa muturaalu yalepó. **22** Take

ą sukóló momó kepaayóló betere kijipaae ama yó matere whírapené ama yale fo kisipa muni walepó. Yesuné i yale fokélé kale asémó ere fotóró mo dokonalepóló, atimané ąpaae tué tiki tiralepó.

23 Téró, boseneyóló fele be dę sókó wapa gla detere fulamó, Yesu ą Jerusalem bemó beterepó. Aimó bituraalu, Kótóné erat-apó kisipa yópóló kelemei alarape eratepa so whí mo feané ąpaae kisipa tiralepó.

24 Téyaletei, so whí feané hosaa tuamó mole alarape ama kisiparuraalu, atimané du betere fo mo dapóló wosóló, aqmó bitinipó. **25** Ti noatepae, so whí feané mole tué tikiró dere alatamo kelaairetei kóló kólópákó, mené ą yó melaaie?

3

Yesuró Nikodimas-tamo yale fo

1 Téró Farisi whíkó Nikodimas beterepó. Ata, Juda fake so whí teteróló kaae tare topo whírapetamo betamó kutó ditere doasi doi mole whípó. **2** Ai whí ą dilikitamo Yesu beterepaae wóló duraalu, “Yó matere whí-ó, yaata Kótóné dotonatere wale yó matere whípóló dąné kisiparapó. Ti noatepae, Kótó yaata mo bituaméisóró, ti mepaae whíjné enénire etei kaae doasi kelemei alarape erótú bituaméipó,” yalepó.

3 Ai fo depa, Yesuné ąpaae hąkearóló duraalu, “Yálo yapaae mo i dere ape. Whí mo betakélé hamané ą detu yale kaae momó denitepa, ti Kótóné teteróló kaae tare ala mo kelenénipó,” yalepó.

4 Yesuné ai fo depa, Nikodimas-né ąpaae duraalu, “Disiyale whí haené depe tuapaae netéró biti doropóló, momó deyaaloé?” yalepó.

5 Tétepa Yesuné ąpaae duraalu, “Yálo yapaae mo i dapa wosae. Mo betą whíkélé węiró Kepe Wisitamoné deyóló muló bitinipa, ti Kótóné teteróló kaae tare ala tuamó sókó fóló betenénipó. **6** Mo whíjné detereteita, ti whí tiki daaitóró deyoo, Dęi Kepené deteretei, ti mo Kepe tiki daaitóró deyoo, dua dapó. **7** Take yálo yapaae momó denérápó yale fomó ya kilita sókó faqse. **8** Besé ą faaire tikipaae furaalu, hąle hu dere maaté wosetua dapó. Téteretei,

waleró foletetamo diaaq kilitimipó. Kale Kepe Wisiné deyóló beterótú betere so whj feata, ai ala kaae du beterapó,” yalepó.

9 Ai fo depa, Nikodimas-né ąpaae duraalu, “Ai ala netéró yaalorópó,” yalepó.

10 Tétepa Yesuné ąpaae duraalu, “Yáta Israel fake so whj yó matere doasi doi mole whjitei, i dere alarape diriyóló tuéni airapó. **11** Yálo ąpaae mo i dere ape. Dáné du betere fota, mo tuére fotóró yóo, mo kelale alatóró yó melóo, du betepatei dijané mo dapóló wosóló, kisipa tirénitere noatepa de? **12** Yálo diapaae i haemó du betere alarape bope yóló yaletei, dijané tué tiki tirótimpó. Yálotamo ó hepen bemó mole alarape bope yóló enalemó, ti dią mo kisipa tiraalomeipó. **13** Whj mo betákélé hepen bepaae fenitei, hepen be taaróló, i haepaae kapala asiri dorowale Whjné Naalemané ama betą kisiparapó. **14** Mo take Moses-né hale kópu kąae fi tikimó *kapa* kwiané wuli aleyóló ni dée daaróló, sikipaae horóló oleralepó. Atéyale kaae, kale Whjné Naalemakélé, mepaae whjné atéró sikipaae só horóló oleraalo ai ape. **15** Ai fota hale ini, ąpaae kisipa tiki tiratere so whj fea mo ti betere bete saalopóló kisipa mutu yalepó.

16 Ti noatepae, Kótóné i haemó betó mole so whj kólené sinóló yaala sókó furaalu, ama mo betą betere Naaletei i haepaae wópóló dotonalepó. Mepaae so whj dené ai dotonó betere Naalepaae kisipa tiró betepa, ti atétere so whj aluni, mo ti betó tawaalo ai ape. **17** Ti noatepa meipó. Kótóné ama Naalema i haepaae wópóló doteyale beteta, i haemó betó mole so whjtamo fo tokótamo yóló só derópóló initei, so whj fea aluyaqsóró, ama yale alané tao sópóló yalepó. **18** Mepaae so whj detamo ąpaae kisipa tiró betepa, ti ai so whjtamo Kótóné fo tokótamo yóló só deranénipó. Tépatei, Kótóné ama mo betą betere Naale ątóró h̄itipóló ąpaae kisipa tiki tirénire so whjta, fo tokótamo yóló só deró beterapó. Ti noatepae, ai so whj atima Kótóné mo betą betere Naalepaae kisipa tiki tiró bitinireteinépó. **19** Kótóné i haemó betó mole so whjtamo fo tokóló só deratere bete i ape. Kale déttere i haepaae

wóló betepatei, dilikipaae hékese duraalu, atima dowi ala hale du betereteiné witepa, ai déttere hékese yóló wómipó.

20 Mepaae so whj detamo diliki tuamó bituraalu, dowi ala hale yó tareteiné dę tuapaae waalo hóróló bóe du beterapó. Ti noatepae, atimané dowi ala dęne hakeamó mulatapa kelaqsóró wituraalupó. **21** Tépatei, kale mo fo wosóló, donoi ala du betere so whjta, ti dę tuapaae wou beterapó. Ti noatepae, atimané du betere alarape Kótóné fotokorratepa yalepóló so whj feané hakeamó kolópóló du beterapó,” yalepó.

22 Téró, atima ai fo yóló kemetepa, Yesu ą ama yó matere whjrapetamo ai Judia hae kwiamó t̄ mole belekäatiki berapemó mepaae be dęrape bitu, so whj węi tópurótú betalepó. **23** Téró, Jonnékélé Salim be hulua felekemó ere Aenon haemó beterepó. Aimó węi dekéró fu betereteiné so whj fea węi tópurópóló, ą beterepaae wou betepa, ama atima tópurótú betalepó. **24** Ai alarapeta Herotné Jon ą *dipula* beteraaipa, hale bituraalu du betalepó. **25** Atéyale sukmó, Kótóné keletómó wisirapó yópóló, naase fokotere alamó Juda fake whjkó betané mepaae Jon-né yó matere whjrapetamo foné u só derale i só derale du betalepó. **26** Atéró, Jon-né yó matere whjrape ą beterepaae wóló duraalu, “Yó matere whj-ó, Jordan węi uté téro yatamo bitu, naao dąpaae kale whj ai ape yóló, yó male whjné so whj fea węi tópurótú betepa, mo turó so whj ą beterepaae fu beterapó,” yalepó.

27 Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Me whjné me alakó yópóló ó hepen bemó betere Kótóné menitepa, ti ama kóleaané me ala yaai dapóló, mo enénipó.

28 Ęta, so whj téteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso mei, ą wópóló t̄ alerale wale whjpóló, take yálo diapaae yale fo diaaqtei enérapó. **29** Me whjné betą so hékese yóló dokotepa, ti ai ama sopó. Ai so dokaaire seké ama fulumu whjné ą wópóló kaae tawóló beterapó. Térälemó, kale so dokaaire whj sókó wouraalu dere fo nakome wosetepa, ą doasi hajnē sukållopó. Atére hajta, mió

ę tuāmó mo fāyóló mulapó. ³⁰ Ai so dokaaire whjné ama doita, suka fea sóró horaté fu betaalotei, yalo doi betä haepaae dua sókó deté doropópóló yae,” yalepó.

³¹ “Mo ó taoró dorowale whjné i haemó yó mole ąla ąlaró so whj featamota, amatóró teteróló bosene falapó. I haemó betere whjné ti i haemó mole ąla ąlamó kisipa mutu, ama dere fokélé i haemó mole fotóró dua dapó. Tépatei, ó hepen bemó dorowale whjnéta, fea ala ama teteróló bosene falapó. ³² Ama kelale alaró wosale fotamo so whjpaae yó mótu bateretei, betä whjnékélé ama yó matere fo wosóló, mo dapóló ąpaae tué tiki tirótimpó. ³³ Tépatei, mepaae so whj de Kótóné ama fo wosóló, mo dapóló kisipa tiratepa, ti ai so whjné Kótó ą mo foné bete Talepó du beterapó. ³⁴ Kótóné ama dotonó betere whjnéta, ąpaae yae dere fotóró yó mótu beterapó. Ti noatepae, Kótóné Dēi Kepe ą tuāmó mo turó fāneteinépó. ³⁵ Alimané Naalemapaae yaala sókó fóló muluraalu, fea ala ama teteróló kaae tanópóló, ąpaae malepó. ³⁶ Mepaae so whj de Naalemapaae tué tiki tiró betepa, ti atére so whj aluni, mo ti betó tawaalo ai ape. Tépatei, mepaae ą hórótua betere so whjta, mo ti betó tare bete kelaalo meipó. Ai so whjtamo Kótóné doasi fopaae butere ala mulapó,” yalepó.

4

Samaria soné Yesutamo yale fo

¹ Yesuné ama yó matere so whj beteraairaalu, wéi tópurótua dere so whjné Jon-né wéi tópurale so whj bosene falapó dere fo mepaae Farisi whjrapené wosalepó. ² Atéró, so whj wéi tópuratere ala Yesuné initei, ama yó matere whjrapené tópurótua yalepó. ³ Ai dere fo mepaae whjné Yesu ąpaae ene wapa woseturaalu, ą Judia hae kwia taaróló, Kalelipaae momó fesaae felepó.

⁴ Téró, ą ama yó matere whjrape atima fea Kaleli haepaae faaираalu, Samaria hae tuāmó teyóló fu betalepó. ⁵ Atéró, ą ai Samaria hae kwiamó tene Saika be huluamó sókó felepó. Ai Saika be hulu felekemó, Jekop-né naalema Josep-mó

tekée male hae mulapó. ⁶ Ai haemó Jekop-né dukjiale wéi naleta dere tiki erapó. Yesu ą doasi tumó waléné bé depa, ai wéi belere tikimó ąsa nóló beterepó. Até dere alata, ąla nokole topo suka kele 12 kilomó yalepó.

⁷ Yesu aimó beteremó, betä Samaria so ą wéi naairaalu wapa, ąpaae duraalu, “Naaai ai wéikó ę maletamo melaaloé?” yalepó. ⁸ Ai alata, Yesuné ama yó matere whjrape ai felekemó tene be huluapaae atima naaire ąla dupune fimó du betalepó. ⁹ Atéró, kale soné ąpaae duraalu, “Yata Juda fake whjpa, ę Samaria sopaae wéi netéró kema du de?” yalepó. Ama ai yale fota, Samaria fakeró Juda faketamo ąla betämó nokole ala ó, fo dere alakélé dumipóló kisipa mutu yalepó.

¹⁰ Ai fo depa Yesuné kale sopaae duraalu, “Kótóné yapaae hale matere ąla naao kisipa yóo, yatamo i fo du betere whjékélé kisipa yóo irutamo, naao ąpaae ai wéi wosuásóró ti ama yámó mo ti betó tare wéi móluçpó,” yalepó.

¹¹ Ai fo depa kale soné Yesupaae duraalu, “Doa whj-ó, i wéita hae dolopaae maane doropó, ya wéi naaire wutikélé tawóo inipa, mo ti betó tawaaire wéi melaalopó dere-a, momó wapa nóló melaai de? ¹² Djané mió i nuku betere wéita, mo take djané noutere Jekop-né dukjyló, amakélé nukulé wóló, naalemarapenékélé, ama sipsip hupuró bulmakau hupurapetamonékélé, nuku bitipakalepó. Téyaletei naao ai dere fota, take Jekop-né yale ala naao teteróló bosene falapóló de?” yalepó.

¹³ Ai fo deremó, Yesuné ąpaae duraalu, “I wéi nokole so ó whj feata, nokole depa momó nale waalo ai ape. ¹⁴ Tépatei, mepaae so whj de yalo matere wéi nukupa, momó nokole dere ala mo yaalo meipó. Ita, mo dapó. I haemó mo wéi sókó horótua dere kaae, yalo i matere mo ti betó tawaaire wéi nokole so ó whjné tiki tuāmó mo ti betere bete mulu, hale só tawaalo ai ape,” yalepó.

¹⁵ Tétepa, kale soné ąpaae duraalu, “Doa whj-ó, ę wéi nokole depa dekéró naleta

dere hórapa, naao ai melaalopó dere wéi mo miótóró ąlæe!” yalepó.

16 Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Yá momó waasepóló, naao whj dape sene fae,” yalepó.

17-18 Ai fo depa, kale soné ąpaae duraalu, “Eta whjné dokonipó,” yalepó. Tétepa, Yesuné duraalu, “Whjné yá dokonipó dere fota, mo dono deretei, naao ere ala yalo yapaae hækearóló i dere ape. Take aporó whjrapené yá dokorapó. Tépatei, mió yatamo ai betere whjta, naao whj meipó,” yalepó.

19 Tétepa kale soné duraalu, “Doa whjó, mió yalo yá kilitu, Kótóné ama fo eratere kóló whjpóló kisipa mutapó. **20** Take dáné ayarape atimata, i daale hasi fosómó moma eneta du bitipakalepó. Téyaletei, Juda fake dijané dápaae hóko tikimó moma ini, Jerusalem bemó touróló Tale aqmó sukóló bitu, moma yae du beterapó,” yalepó.

21 Ai fo depa Yesuné ąpaae duraalu, “Ti so-ó, yalo i dere fo wisiyóló wosóló kisipa tira. Take waaire alimó Aya aqmó sukóló bitu, ama doi sóró horatere alata, i daale hasi fosómó ó Jerusalem bemó maaté yaalo meipó. **22** Samaria so whj diaṭa, diaaq tué inire ąla aqmó sukóló bitu Talené doi sóró horótú beterapó. Tépatei, Juda fake so whj diaṭa, mo ti betere Kótó tuéreteiné ą aqmó sukóló bitu, mo kée du beterapó. Ti noatepae, so whj fea aluyaqsóró tao sere alata, Juda fake tuámó kaáró beterapó. **23** Take waalopóló bope du betale be dę mió sókó wóló i mole ape. Mepaae whj dené mo alaró ama Kepe betetamo ą tuámó fānuraalu, Alima aqmó sukóló bitu, ama doi sóró horótú betaalopó. Atei ala du betere so whjpaae Kótóné ama héksetu beterapó. **24** Ti Kótó ąta, mo whjné tiki kaae daani, kepetóró betereteiné ama doi sóró horatere so whjné ti mo alaró kepe bete turótamoné sóró horótú betenérápó,” yalepó.

25 Tétepa, kale soné ąpaae duraalu, “I haemó betó mole so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Mesaia,

me doi Keriso waalopó fota, yalo kisi-parapó. Ai seké ą wouraaluta, fea ala ama dápaae hækamó yó melaalopó,” yalepó.

26 Tétepa, Yesuné kale sopaae hækearóló duraalu, “Mió yatamo i fo du betere whjta me kae mei, etóró híti i ape,” yalepó.

27 Atimaamo ai fo du betepa, ama yó matere whjrape ąla dupune fi fesaae wouraalu kelalemó, Yesu Samaria sotamo fo du betepa, atima kilita sókó felepó. Atétepa, atimakó betä whjnékélé ąpaae ai sotamo noa ala yaai, ó noa fokó du bitu de? yóló, wosetere alakélé inipó.

28-29 Téró, kale soné ama wéi wuti aimó mupatei taaróló, ą u be huluapaae felepó. Atéró fóló, ai be huluamó betó mole so whjpaae duraalu, “Take yalo yale alarape fea ępaae hækearóló yó matere whj tumó daalapa kelaai ape. Ąta, Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Keriso du yalepó,” yalepó.

30-31 Tétepa, ai be huluua so whj atima Yesu beterepaae felepó. Atima ą beterepaae sókó waai teó wou betepa, ama yó matere whjrapené ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, ąlakó yamaletamo nukumié?” yóló setu betalepó.

32 Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Nokole ąlata yalo i taretei, diaaq kisipanipó,” yalepó.

33 Ai fo depa, ama yó matere whjrape atimasisi duraalu, “Mepaae whjné ąlakó ąmó mótu yalepó,” kisipa mualepó.

34 Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ę doteyale whjné ama kisipa mole ala sya furaalu, ama kutó yalo diraté fóló kemeratepa, ti aita yalo nokole ąlatórótipó.

35 Diaaq etei fo dua dapó. Kutómó ere ąla fea үlumé depa saaire wélié doyró betä hale mulapó du beterapó. Tépatei, yalo diaqaae mo i dere ape. Diaaq kele fisqae horóló, kutópaae kele kele yae! Ténalemó ąla үlumépa, ti saaire alimó ai betere ape.

36 Mió үlumére ąla su betere whjné ama diale kutómó dupu so-ó, mo ti betere bete saaire so whjkélé mió ąla kaae үlumépa sóo, du beterapó. Ama ai du betere alata hale mei, ąla wae biliyale whjró sere whjtamo wusuró hékese yaairaalu dapó.

37 Me whjné ąla wae biliyoo, me whjné ti

ylumétepa sóo dere ala, i dere foné mo hakearatapó. ³⁸ Mené diyale kutómótei ylumére qla sene fópóló, yalo diq i doto-natere ape. Mepaae whírape doasi depe tukówei ala yóló diyale kutómó diqta, qla maaté sirapó,” yalepó.

Samaria so whí turó kisipa tiki tirale fo

³⁹ Téró, kale soné ama take bitu yale alarape fea Yesuné hakearóló yó malepó, dere fo woseturaalu, ai haemó tene be huluamó betere Samaria so whí fea ąpaae kisipa tiki tiralepó. ⁴⁰ Atéró, ai Samaria so whí fea Yesu beterepaae wóló, ya dątamo imó betaalopa sae yóló setu betalepó. Atétepa, be dę tamo ą atimatamo aimó betalepó. ⁴¹ Tépa, Yesuné ama yó matere fo woseturaalu, mepaae folosóró tué tiki tirale so whítamo touróló mo turó so whíkélé ąpaae kisipa tiralepó.

⁴² Atéró, atimané kale sopaae duraalu, “Dané ąpaae tué tiki tirale alata, naao yale fo wosóló maaté mei, ama yó matere fo dánétóró wosóló ąpaae tué tiki tiralepó. Ti noatepae, ąta i hae kwia feamó betó mole so whí aluyaqsóró, tao saaire whípóló dané mo diriyóló kisiparapó,” yalepó.

Yesuné doasi whíné naale kepaarale fo

⁴³ Atéró, Yesu ą be dę tamo ai Samaria so whítamo betóló kílipaae, ą Kaleli hae kwiapaae felepó. ⁴⁴ Taketi Yesuné amatei ąmó kisipa mutu etei fo erapó. “Kótóné fo eratere kóló whí ama turuku be hulua so whíné ama doi sóró horanénipó,” yalepó.

⁴⁵ Téró, Yesu ą u Kaleli hae kwiamó sókó felemó, Kaleli so whíné ą héksetamo mo wisiyóló dape salepó. Ti noatepae, take Jerusalem bemó kale bosenóló fele be démó, qla deyóló naaire sukamó atimakélé fea bitu, ama mepaae alarape eratepa kelaleteinipó.

⁴⁶ Atéró, take Yesuné mo wéitei, *wain* wéi aleale Kaleli hae kwiamó tene Kana be huluapaae ą momó felepó. Ai bemó beteremó, ai Kaleli hae kwia teteróló kaae tare topo whíné sóró beteró betere whíné naalema Kapeneam bemó kisiné sukóló mulapó dere fo wosalepó. ⁴⁷ Yesu ą Judia hae kwia taaróló, Kaleli hae kwiamó wóló beterapó dere fo kale whíné wosóló,

ą Yesu beterepaae wóló, ama naale mo felekemó sukaai du beterapa, “Naa wi-sir-aai faaloé?,” yóló wosetu betalepó.

⁴⁸ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Me ala yaairemó eratere kelemei alaró mepaae sira yaaire alatamo eratepa maaté kolóló kisipa tiraai de? Diq ai eratere kelemei alarape kilini depa, ti diq kisipa mo tiraalomeipó,” yalepó.

⁴⁹ Tétepa, kale sóró beteró betere doasi whíné duraalu, “Doa whí-ó, yalo naale sukaqsóró miótitei dámó wusuró faalopó,” yalepó.

⁵⁰ Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naa naale sinaalomei, beterapa fae,” yalepó. Tétepa, kale whí Yesuné dere fo wosóló, wisirapóló ą felepó. ⁵¹ Atéró, fiyóló híka ą tū tuqmó fu betalemó, ama kutó diratere whírape tumó hokolaa yóló, ąpaae duraalu, “Naa naale kisi wisiyóló beterapó,” yalepó. ⁵² Ai fo depa, kale whíné atimapaae woseturaalu, “Noo sukakelemó ama tiki supu tikaleé?” depa, atimané duraalu, “Mo dótóró 1 kilok sukakelemó tukóló mo beterapó,” yalepó.

⁵³ Ai fo depa, kale naale alimané wosetu, Yesuné ąpaae naao naale sukaqalomeipó, yale sukakelemótóró ai wisi irapóló kisipa mualepó. Ai ala kilituraalu, ama soma atimaamokélé, ama naale senaalekélé fea Yesupaae kisipa tiralepó.

⁵⁴ Yesu ą Judia hae kwia taaróló, Kaleli hae kwiapaae wóló bitu, ai kelemei alata, tamo dakoróló eralepó.

5

Yesuné betá tiki dámui whí wisirale fo

¹ Atéró, mepaae be dę beteró kílipaae Juda fakené tukóló muló betere be démó qla detepa, Yesu ąkélé Jerusalem be huluapaae holalepó. ² Ai Jerusalem be hulua bopére tipi tū sereketa, *sipsip* hupurape fua wua dere tüpó doi mulapó. Ai tū sereke felekemó, betá wéi ke belerapó. Hibru whírapené du betere foné ai wéi ke doi Betesatapó. Ai wéi fókumó bitja dere so whí supu yaqsóró, be belekqatiki aporó těóló bopéró beterapó. ³ Ai té mole bemó, mepaae kele dilikire so whíkélé, tiki dámure so whíkélé, hó naase dore so

whikélé, mepaae kae kae kisi bete daale so whikélé, mo fea ai wéi ke bopéróló betó molepó. ⁴ (-) ⁵ Ai hó naase dore so whj betó mole kuamó, kisi hágé daapatei, 38 ba fo kemere whj betá fiyó molepó. ⁶ Atéró fiyó mupa kolóló, Yesuné duraalu, “I whj-a, ere alaé?” depa, whj mené duraalu, “Áta, taketitei ama ere ala ai ape,” yalepó. Tétepa, Yesuné kale whjpaee woseturaalu, “Yá mo wisiyóló, betenée yóló kisipa mute?” yalepó.

⁷ Ai fo depa, kale tiki däamui whjné duraalu, “Doa whj-ó, ai wéi asya hotereteiné ę wisirópóló, né beleyóló ai wéi felekemó beterale derepaaié? Ekélé dua fu betepatei, atima folosóró furaalu ę taaróló fua dapó,” yalepó.

⁸ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Yá turukó holóló, naao beseké sóró fae,” yalepó.

⁹ Ai fo deretamotóró, kale whjné ama tiki däamuretei mo ti wisitepa, ama beseké tukóló sóró felepó. Atétere alata, atima sáa naai tukóló muló betere be démó yalepó.

¹⁰ Atétepa, Juda topo whjrapené kale wisirale whjpaee duraalu, “Sáa naai tukóló muló betere be démó ai ala yaqsóró fo mulapó,” yalepó.

¹¹ Ai fo depa kale whjné duraalu, “Ę wisirale whjné épaae naao beseké sóró fae yaleteiné sóró fulapó,” yalepó.

¹² Ai fo depa atimané ápaae woseturaalu, “Mé whjné yapaae beseké sóró fae yaleé?” yalepó.

¹³ Téyaletei, kale whj wisiróló Yesu ą ai touró betere so whj kuamó, buté buté feleteiné ą wisirale whj kisipanipó.

¹⁴ Atéró, nalo me sujamó Yesuné ama wisirale whj momatere bemó betepa kolóló, ápaae duraalu, “Mió naao tiki ai wisire kelere? Yá take sale seké bosenóló, doasi sekéné ya só deraqsóró, mió naao ai du betere dowi ala mo ti taalae,” yalepó. ¹⁵ Téró, kale whj ą ai moma dere be taaróló, kale Juda topo whjrapaee Yesuné ą wisiralepóló ene felepó.

Kale mo ti betere bete Naalema ą tuqmó mulapó yale fo

¹⁶ Tétepa, kale sáa nokole sujamótei, Yesuné whj wisiratere ala dapóló, Juda

topo whjrapené ápaae sekéi ala eróló só deraai, doasi keteké butu betalepó. ¹⁷ Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yálo Aya ą ama kutó ditere ala taaréni, betere dokó hágé diyótóró tarapó. Á atére kaae, ekélé hágé bitini, yálo kutótóró i ditu betere ape,” yalepó. ¹⁸ Yesuné ai alarape deremó, Juda topo whjrapené ą só deróló mo ti daairaalu, doasi keteké butu betalepó. Até yaleteita, sáa nokole be dé tukóló whj wisirateremó maaté meipó. Ai alatamo touróló Kótóta, ama Ayapó dere foné ą Kótótamo betá ala erapó du betepa ą só deróló daai yalepó.

¹⁹ Téró, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yálo diápaae mo i dere ape. Naalemané ama kisipanétei, me ala yaai dapóló mo enénipó. Naalemané me kae kisi ala kaaróló dumi, Alimané du betere alatóró kolóló i du betere ape. Ti noatepae, Alimané du betere ala mo betákélé taaréni, turó Naalemanékélé du beterapó. ²⁰ Ti noatepae, Alimané Naalemapaae yaala sókó furaalu, ama dere ala fea ápaae yó mótu beterapó. Ita, mo fo dapó. Mió i dere ala bosenóló nalopaae mo doasi ala eratepa kilitu, diaaq sira yaalopó.

²¹ Ti noatepae, Alimané sukále so whj kepaaróló beterótú yale kaae, Naalemanékélé ama melaai tué mutere so whjpaee mo ti betere bete mótu beterapó. ²² Ti ai ala maaté meipó. So whjtamó fo tokóló taleyóló só deratere alakélé Alimané dumitei, Naalemané yópóló, ama naase tuqmó muló beterapó. ²³ Ai ala ereteita, so whj feané Alimané doi sóró horótú dere kaae, Naalemané doikélé sóró horópóló erapó. Mepaae so whj dené Naalemané doi sóró horénitepa, ti ą doteyale seké Alimané doikélé sóró horótimpó.

²⁴ Yálo diápaae mo i dere ape. Mepaae so whj dené yálo du betere fo wosóo, ę doteyale seképaae kisipa tiki tiró depa, atétere so whj mo ti betere bete sóró tarapó. Atére so whjta, fo tokótamo yóló só deréni, sukutere ala tuqmó beteretei, tokó sóró mo ti betaaire ala tuqmó beteró beterapó. ²⁵ Yálo diápaae mo dapó. Sukále so whjnétei Kótó Naalemané dere

fo wosaalopó. Mió ai fo wosetu betere so whjita mo betaalopó. Take nalo ai ala yaaire be dë hâle muóo, miokélé ai be dë sókó wóló muóo i ere ape. ²⁶ Ti noatepae, mo ti betere bete Alima tuãmó moletei, Naalema tuãmó mulópoló mo taketi meló beterapó. ²⁷ Ti åta, Whjné Naalema betereteiné so whjtamo fo tokóló tale dere ala yópoló, Alimané à sóró beteró beterapó.

²⁸ Yalo i yale fo wosóló, diaq kilita sókó furaalu sira yaçse. Ti noatepae, sukâle so whj mo feané ama fo nakome woseturaalu, atima mole doumó turukó holaaire be dë sókó waalopó. ²⁹ Atétere su kamó wisi ala yale so whj turukó holóló mo betaalopó. Téyalotei, dowi ala yale so whj atima turukó holaalotei, taleyóló mo ti só deraalo ai ape. ³⁰ Yalo wotoró kisipané me ala yaai dapóló mo enénipó. Fo tokóló taleyóló só deraaire alakélé, yalo Ayané ama dere fo sya fóló, mo donotóró taletu beterapó. Ti noatepae, yalo du betere alata è maaté hékese yaai dumitei, è doteyale seké à hékese yópoló, ama kisipa mole alatóró sya fu beterapó,” yalepó.

Yesuné amatei q etei kaae whjpó enénipó yale fo

³¹ “Yaloteitamo è etei kaae whjpó depa, ti yalo dere fo mo dapóló diaaq wosaalomeipó. ³² Mené yalo dere ala kilituraalu, à etei kaae ala ere whj wisipó du beterapó. Ama atéró dere fo wosetere whjné mo dapó enére ala yalo mo kisiparapó.

³³ Diqné è deé yóló wosaii dapóló, mepaae whjrape Jon beterepaae dotonó beterapó. Atétepá Jon-né kale mo foné bete i ape yóló, diqpaai yó meló beterapó. ³⁴ Ti mo whjné à etei kaae whjpó dere fo mo dapóló, yalo wosaii kisipa munipó. Atépatei, Jon-né yale ala yalo diqpaai i dere beteta, so whj fea aluyaçsóró, Kótóné tao sópoló dapó. ³⁵ Jon åta, sà dêrótü dere kaae, so whj tuãmó dêrótü beterepó. Ai sà hâle dêyó tapa, diaq ai dêmó kapala asiri hajtamo bitiré fu betalepó.

³⁶ Jon-né ama yó melale fota, ti è tuãmó ere alatóró mo dono yó mótu betalepó. Téyaletei, yalo i ditu betere kutóta, è doteyale seké yalo Ayané ama épaae diyóló kemerae yale kutó dirótü beterapó. Mió yalo i du betere alarape kolósu, Jon-né è bope yóló du betale fo kolósu depa, yalo du betere alané ama du betale fo têteróló bosene falapó. ³⁷⁻³⁸ È doteyale seké yalo Ayanékélé, è etei kaae whjpóló hâkearóló yó mótu beterapó. Tétu betepatei, diaaq épaae kisipa tirénire betené ama dere fo diaaq wosoo, ama tikikélé diqné kolóo, ama fokélé diaaq hosaa tuãmó muóo inipó. ³⁹⁻⁴⁰ Diaaq kisipanéta, kale asémó yóló muló betere fo dosayóló kisipa sóró, mo ti betere bete saalopó du beterapó. Ti asémó i ere fo feanéta, è etei kaae whjpóló yó matapó. Atépatei, diaq è beterepaae mo ti betaaire bete sene wale hörötü beterapó.

⁴¹ Mo so whjné hâle foné maaté yalo doi sóró horótü betepa, mo dapóló yalo wosenénipó. ⁴² Tépatei, yalo diaq diriyóló tuérapó. Diaaq Kótópaae yaala sókó fóló, hékesené sukutere ala diqné hosaa tuãmó muniretei, yalo mo tuérapó. ⁴³ Eta, yalo Aya Kótó à etei seké beterapóló diqné kisipa yópoló, yó melaai ama è dotoñatepa waletei, diaaq è wisiyóló dape sinipó. Atépatei, mepaae whj detamo ama koleaané wóló bitu, à etei kaae whjpó depa, ti diqné à mo wisiyóló dape senérapó. ⁴⁴ Mo betä betere Kótóné diaaq du betere ala kolóló, dukiratere fo wosaii keteké buni yóo, diaqtei diaq dukiratere ala yóo, du betereteiné épaae netéró tiki tiraaloé?

⁴⁵ Yalo Ayané keletómó diqné i dowi yalepóló hâkearóló só deratere alata, yalo yaaitere nisi yaçse. Diaq tao saalopó du betale whj Moses-nétóró diaq só deraalopó.

⁴⁶ Diqnétamó Moses-né asére fo wosóló, mopóló kisipa tiróluçsóró, ti mió yalo dere fokélé mo dapóló kisipa tiróluçpó. Ti noatepae, ama ai asére fota, emótóró kisipa muturaalu erapó. ⁴⁷ Tépatei, ama asére fo diaaq dosayóló mopóló tué tiki tiréni depa, ti yalo du betere fokélé netéró wosóló, kisipa tiraaloé?” yalepó.

6

*Yesuné 5,000 whj qla melale fo
(Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17)*

¹ Atéró mepaae be dərape kemetepa, nalo Yesu ą Kaleli wēi uté fókuró tē felepó. Ai wēi kēlané doi meta, Taiberius-pó. ² Yesu ą atéró fóló beteremó, mepaae kisi daae mole so whj wisiratere kelemei alarape kelaleteiné so whj mo feané ą sya wou betalepó. ³ Atéró, Yesu ą betə du sokore aopaae hololó, ama yó matere whjrape atima fea betamó beterepó. ⁴ Atéyale alata kale bosneyóló fele be dəmó, Juda fake whjrapené qla detere ala felekemó sókó waai deremó yalepó.

⁵ Atéró, Yesuné ama kelalemó, so whj mo hale əla kaae, ą beterepaae wou betepa Filip-paae duraalu, “Doa i so whj naaire bred okó momó dupu yaaloé?” yalepó. ⁶ Yesuné Filip-paae atéró wosale fota, ama yaaire ala tuérutei, Filip-né noa fokó déró ą kaae kolóló sú suraalu yalepó.

⁷ Ai fo depa, Filip-né Yesupaae duraalu, “200 silpa moni-né dupu dere bred o i betó mole so whj fea súmō naalomei, sawa téti nenérapó,” yalepó.

⁸⁻⁹ Tétepa, Yesuné ama yó matere whjkó ama doi Saimon Pitané noma Andruné Yesupaae duraalu, “I betere naalené betə bali o bula aporó yóo, ya belekçamale tamo yóo, yóló i tare ape. Téreteiné doa i betó mole so whj fea anéli əlané súnére?” yalepó.

¹⁰ Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai so whj ne tómó beterópolo yae,” depa, atima betalepó. Ai tuamó betere naale senaaleró sorapetamo dosqani, whjrape maaté dosqayóló touróturaalu, 5,000-rópó. ¹¹ Atéró, Yesuné kale bali o bularape fea sóró taruraalu, Talepaae mo kée yóló terekée daalu yóló, so whjmó əliralepó. Ya tamokélé bred o yale kaaetóró yóló əliratepa, atima fea mo súmō nalepó.

¹² Atéró sútepa, ama yó matere whjrapetamo duraalu, “Muni fele buki əla hale beséké yaqsórópa, fea daseté kwéyae,” yalepó. ¹³ Atéró nale aporó

bred o bulanétei, buki muni fupa daseté kwéyóló, 12 yorape deyóló fənanalepó.

¹⁴ Ai betó mole so whjné Yesuné atei kaae kelemei ala eratepa kolóló duraalu, “I whjta, i haepaae waalopóló take bopetu betale Kótóné kóló whj ətóró hjti irurapó,” du betalepó. ¹⁵ Atéró, ai so whjné Yesupaae woseni, atima koleaanétei ą doasi topo whj sóró beteraai kisipa mualepó. Atima atéró mutere kisipa tiki bete Yesuné kilitu atima taaróló, ą ama wotoró betə du sorokore tikipaae momó bitj holalepó.

*Yesu wēi tómó daaté wale fo
(Mat 14:22-33, Mak 6:45-52)*

¹⁶ Téró, atéyale sukamó kuluka be dikité dorowaletamo Yesuné yó matere whjrape atima maaté Kaleli wēi fókupaae derepelepó. ¹⁷ Atéró, aimó atima Yesu ą kaae tawóló daapatei be diki yalepó. Atétepa, kale whjrape atima wēi nukupaae bitj hololó, Kapeneam be huluapaae faaираalu, ai wēi kēla tuamó tukóló fu betalepó. ¹⁸ Atéró fu betalemó, doakale besé tiki wouraalu, doasi wēi asya walepó.

¹⁹ Até depatei, atima 5 ó 6 kilomita dəlemó nuku jté fu bitu kelalemó, atima nukutamo wou betepa, Yesu ą hokolaa yaaираalu, wēi tómó daaté wou betalepó. Atétepa kilitu, atima doasi winé sukalepó. ²⁰ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ita əpa, diq wiyaqse,” yalepó. ²¹ Tétepa, kale whjrape atima witere ala taaróló, halainé Yesu dape sóró, nuku tuapaae beteraai kisipa mualepó. Atéró dape sóró, atima faaire wēi fóku feleke inipatei, utéró hapale tétitóró sókó felepó.

²² Atéró, Yesuné ama yó matere whjrape atima fi tikimó, ai wēi fókumó betó mupa fele so whj atima fiyóló, hjka turukó huturaalu etei kisipa mualepó. Imó mole betə nukumóta Yesu bitini, ama yó matere whjrape maaté betóló felepó du betalepó. ²³ Atéró, Taiberius beró wale whjrape mepaae atimané nukutamo, take Talené mo kée yóló, əla əliyóló nuku betale tikimó sókó walepó. ²⁴ Atéró, ai sukamótóróti mepaae whjrapetamo duraalu, kale nukutamo wale whjrapetamo Yesuró ama yó matere whjrapetamo kekəlemó

kilinitepa, Kapeneam be huluapaae kekqai dapóló, atima nukupaae bitj holóló felepó.

Yesu qta, mo ti betere bred opó yale fo

25 Atéró, kale so whjné Yesu kekitu beteró, wéi fóku uté téro betepa kolóló ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, ya ipaae metéli waleé?” yalepó.

26 Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yało diąpaae mo i dere ape. Diaaq ę kekitu betere beteta, sira yaaire kelemei alarape eraleteimó kisipa mutu, ę kekitu betere? Mo meipó. Kale *bred* o súmó naleteiné diaaq ę ai keketé kutu betere ape. **27** I haemó nokole mo ąlata, ti doyóló aluyaalopó. Atéyaaire ąlamótei, diaq depe tukówei ala du betaqse. Mo ti betaaire ąlata, kale whjné Naalemané diámó melaalopa, ai ąla mo keteké buóló hajtamo sae. Atei ąla melaaire whjta, Alima Kótóné fopeyóló ątóró wisirapóló siriróló, beteró beterapó,” yalepó.

28 Ai fo depa, atimané ąpaae wosetraalu, “Kótóné ama dąpaae dirae dere kutó-a, noaé?” yalepó.

29 Tétepa, Yesuné duraalu, “Kótóné ama dirae dere kutóta i ape. Kótóné ama dotonó betere whj betapaae kisipa tiki tiróló betae,” yalepó.

30 Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Talené eratapóló dąné kisipa tirópóló, naao noa kelemei alakó eraaloé?

31 Mo take dąné noutererape atima hąle kópu kqae fi haemó kutraalu, *mana* o betä nónpóló ó hepen bemó derótua ipakalepóló, asémó yóló muló beterapó,” yalepó.

32 Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diąpaae yało mo i dere ape. Hepen bemó derótua yale *bred* ota Moses-né menitei, yało Ayané betä ó hepen bemó deratere mo bete mole *bred* o diámó mótu beterapó. **33** Ti Kótóné ai mótu betere mo bete mole ota ó hepen be taaróló dorowóló, i haemó betó mole so whjmó mo ti betere bete matere whjta, ętórótipó,” yalepó.

34 Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Doa whj-ó, naao ai bope dere ota, mo

miótóró kaae sóró dámó melaaseipé,” yalepó.

35 Ai fo depa, Yesuné atimapaae hąkearóló duraalu, “Mo ti betere bete mole ota ętórótipó. Mepaae so whj de ę beterepaae wapa, ai so whj wotekélé mo yaalomeipó. Mepaae so whj de ępaae kisipa tiki tiratepa, ti ai so whj wéi nokole dere ala mo sawakélé yaalomeipó. **36** Take yało diąpaae yale fo kaae, momó i dere ape. Ę wale ala diaaq kelaletei, ępaae kisipa tiki tiratere ala dumipó. **37** Yało Ayané ępaae matere so whj feata, ti ę beterepaae wou betaalopó. Mepaae so whj detamo ę beterepaae wapa, ti yało atima fae yóló hąkonatere alakélé mo yaalomeipó. **38** Ti noatepae, ę ó hepen be taaróló i haepaae dorowaleteita, yało kisipa mole ala yaai dapóló anipó. Téni, ę doteyale whjné ama kisipa mole alatóró eraairaalu woló i betere ape. **39** Yało Aya ę doteyale sekéné ama kisipa mole alata ipó. Ama ępaae melale so whj mo betakélé yało aluréni, take kemetere sukmó atima fea kepaayóló mo ti beterópóló kisipa mutu ę dotonalepó. **40** Ti yało Ayané ama kisipa mole alata ipó. So whj de ama Naalemané dere ala kolóló ąpaae kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whj mo ti betótóró tawaalopó. Ai so whjta, take kemetere sukmó yało kepaaróló beteraalo ai ape,” yalepó.

41 Ai fo deremó kale Juda fake so whjné duraalu, “Ąta, ó hepen be taaróló dorowale *bred* opó du betere fo-a, noa betené dérópóló,” atima dei tué mutu, ąfaletu betalepó. **42** Kale dere kaae atimasisitei duraalu, “I sekéta, kale Josep-né naalema Yesu hıti meié? Ama hamaró alimatamota, dąné tuérapó. Tépatei, ą ó hepen beró dorowalepó du betere fota, noa betené dérópóló,” yalepó.

43 Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diąsisitei dei tué muóló kęlaarótú betere fo taalae. **44** Whj me de ę beterepaae ama koleaané wonénipó. Yało Aya ę doteyale sekéné amatei ę beterepaae ąlisóró wapa, ti wonérapó. Ai so whjta, take kemetere sukmó yało kepaaróló mo ti beteraalo ai ape. **45** Mo take betale Kótóné kóló whjrapené asémó i fo erapó.

‘Kótóné ama so whị yó mótu betepa, ti atima fea tué yaalo ai ape.’

Yało Ayané dere fo wosóló, kisipa sere so whịta, ti ę beterepaae wua du beterapó. ⁴⁶ Mo whị betanékélé Kótó kilinitei, kale Alimatamo betóló wale Naalené betą ti Alima kolóló kisiparapó. ⁴⁷ Yało diapaae mo i dere ape. Whị me detamo ępaae kisipa tiki tiró betepa, ti ai whjné mo ti betó tare bete sóró tarapó. ⁴⁸⁻⁴⁹ Ti noatepae, mo ti betere bete bole ota ętórótipó. Mo take betale diaaq noutererape atima hale kópu kṣae fi tikimó kuturaalu, Kótóné ó hepen bemó deratere *mana* o maaté nukua ipakalepó. Tétua yaletei, atima bitini sukutua erapó. ⁵⁰ Atéyaletei, ó hepen bemó dorowale betere bete bole *bred* ota i mole ape. Ai o nokole so whị sukókélé mo yaalomeipó. ⁵¹ Ó hepen bemó dorowale mo ti betere *bred* ota, ti ętórótipó. Whị me de i o sóró nukupa, ai so whị mo ti betó tawaalopó. I ota, haemó betó mole so whị mo ti beterópóló, matere yało tiki mipó,’ yalepó.

⁵² Ai fo depa, kale Juda fake so whị atimasisitei fo kelaaróló duraalu, ‘Haió, i whjné ama tikitei däpaae naasepé dere fo-a, netéró nöpóló melaai dérójó,’ yalepó.

⁵³ Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, ‘Yało diapaae mo i dere ape. Kale Whjné Naalemané ama tiki miró faketamo nénitepa, ti atétere so whị tuamó mo ti betere bete muni ai ape. ⁵⁴ Mepaae so whị dené yało tiki miró faketamo nukupa, ti ai so whjné mo ti betó tare bete sóró tarapó. Ai so whịta, take kemetera sukamó yało kepaaróló beteraalopó. ⁵⁵ Ti noatepae, yało tikita ti nokole mo bete mole əla yóo, yało faketamo nokole mo bete mole wēi yóo erapó. ⁵⁶ Mepaae so whị dené yało tiki miró faketamo nukupa, ti atétere so whị ę tuamó betóo, ę ai so whị tuamó betóo, erapó. ⁵⁷ Mo ti betere seké yało Ayané ę dotonatepa walepó. Ę betere betekélé ti yało Aya ętórótipó. Atére kaae, mepaae so whị dené ę nokole əlapóló nuku betepa, ti betere bete ę ereteiné ai so whị atimakélé hale betó tawaalopó. ⁵⁸ Ó hepen bemó dorowale *bred* ota, ti ę i ape. Mo take betale diaaq noutererape atimata, ó hepen

bemó derótua yale *mana* o nukua yaletei, atima fea sukalepó. Tépatei, mepaae i o nokole so whịta, mo ti betó tawaalopó,’ yalepó. ⁵⁹ I fota, Yesuné u Kapeneam-mó tene fo wosetere be tuamó yó mótu betalepó.

Mepaae whjrape Yesu taaróló fele fo

⁶⁰ Ama yó matere whjrape mepaaené ai yale fo wosóló, atimasisi kelaaróló duraalu, ‘Ama ai yó matere whị fota felékélé inipa, né wosaaloé?’ yalepó.

⁶¹ Yesuné ai yó matere fo ama yó matere whjrapené wosaalo meipóló kelaarótú betepa, Yesuné ama kisipa yóló atimapaae duraalu, ‘Yało i yó matere fo diaaq wosóló felénipa, ętamo dei tué mute?’

⁶² Kale Whjné Naalema ą take betale tipipaae momó fesaae hotepa kilitu, diaaq noa kisipa muaaloé? ⁶³ Whjné mo tó tikita, doasi bete munitei, Dēi Kepe Wisiné betą mo ti betaaire bete mótu beterapó. Yało diapaae yó matere fota, Dēi Kepe fəanuraalu, mo ti betere bete mótu beterapó. ⁶⁴ Tépatei, diaq mepaae kisipa tiki tirénire whjrapekélé ai betere ape,’ yalepó. Yesuné atéro yale fota, ąpaae tué tiki tirénire whjaperó ą döpóló eleké deyyaire whjamo take kaae sale sukamótei, ama kisipa yalepó. ⁶⁵ Téró, Yesuné ama yale fo kemeni, hale yótóró taru duraalu, ‘Yało take diapaae yale fo i ape. Mepaae so whị de atima kōleaanétei, ę beterepaae waai dapóló wonénipó. Yało Ayané ę beterepaae ąlisóró wapa, ti wonérápó,’ yalepó.

⁶⁶ Ai sukamó kaae sóró, Yesuné yó matere whjrape mepaae ą sya fole ala taaralepó.

⁶⁷⁻⁶⁸ Atétepa, ama yó matere ¹² whjrapaae duraalu, ‘Diaaökélé ę taaróló faai kisipa mute?’ depa, Saimon Pitané ąpaae duraalu, ‘Tale-ó, də me de beterepaaemo faaloé? Mo ti betaaire fota, ya tuamó ai mole ape. ⁶⁹ Yata, Kótóné ama fokeyóló kae beteró betere whị wisinaalepóló, dənē ąpaae tué tiki tiró beterapó,’ yalepó.

⁷⁰ Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, ‘Diq 12 whjrapeta, yałotei

sorokó sóró kae beteró beterapó. Tépatei, betə whj tuapaae dowi kepe doropóló ai betere ape!" yalepó. ⁷¹ Ama ai yale fota, Iskariot be whjkó Saimon naalema Judas-mó kisipa muturaalu yalepó. Ti Judas ąkélé 12 whjrapekó ama yó matere whjtei, ą dópóló eléké deyaaire seképó.

7

Yesu qla deterepaae fele fo

¹ Ai alarape yóló kemetepa, Yesu ą Judia hae kwiamó betó mole Juda fake whjrapené ą daai du betepa, Judia hae kwiapaae feni, Kaleli hae tuqmótei kutu betalepó. ²⁻³ Tépatei, Juda fake whjrapené furu berapemó qla deyaaai tukóló muló betere be dę felekemó sókó waai depa, Yesuné ama nomarapené ąpaae duraalu, "Yą ai betere be hulua taaróló, naao yó matere whjrapené naao erótú betere kelemei alarape kolópóló, ya Judia hae kwiapaae fumié yóló setu betalepó. ⁴ Ti noatepae, betə doi mole whj betaai depa, ti ama dere ala kikiti kinóló ini, so whj feané kolópóló hakeamó enérápó. Atépa, ti naao ai du betere alarape i haemó betó mole so whj feané kolópóló hakearae," yalepó. ⁵ Ti ama nomarapené ai yale fota, atimakélé ąpaae kisipa tiréni irutei yalepó.

⁶ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, "Diaaq yaaitere alata, hale hqko sukamó deté fenérápó. Tépatei, ę ai qla deterepaae faai tukóló muló betere mo dono be dę sókó waai teórápó. ⁷ I haemó betó mole so whj feané dią hóróló bóe dele ala enénipó. Tépatei, ę hóróló bóe dele ala suka fea hale yó tarapó. Ti noatepae, atimané du betere dowi ala bete yåló hakearóló yó materemó, ętamo dei tué muturaalu dapó. ⁸ Ęta, ai qla deterepaae faalomeipa, dią maaté holae. Ti noatepae, ę yåló yaaire ala teóreteiné beterapó," yalepó. ⁹ Ama atimapaae ai fo yóló, ą Kaleli hae kwiamó sawa kaae tawóló beterepó.

¹⁰ Téyaletei, ama nomarape atima qla deterepaae fitikimó, nalo ąkélé Jerusalem be huluapaae holaletei, so whjné ą ke-laçsóró hakeamó feni, kikiti sókó fóló

beterapó. ¹¹ Atéró, kale qla detere tikimó atima Juda topo whjrapené ą wóló beterémóló kekalemó bitinipa atimasisi duraalu, "Kale whj momó beterérápó?" yalepó.

¹² Ai qla detere tikimó touró betere mepaae so whj atimasisi kikiti deté furaalu, "Ąta, mo whj wisipó," depa, mepaae so whjné duraalu, "Meipó. Ąta, so whj fea dilikóló kapala ala yó mótu betere whjpó," yalepó. ¹³ Téyaletei, atima Juda topo whjrape kolóló wituraalu, mo whj betanékélé mepaae forape hakeamó inipó.

Yesu q atimané qla detere tikimó daalu yó melale fo

¹⁴ Atéró, kale qla detere be dę sókó waai mepaae be dę hale mupa, Yesu ą momatere be tipi bolaa tuapaae holóló, kale fo kaae sóró yó mótu betalepó. ¹⁵ Ama atéró yó matere fomó, kale Juda topo whjrape atima kilita sókó fu, sirayóló duraalu, "I whjné atei kaae fosó fosó yóló yó mótu betere fo-a, ą skul-paaekélé fenitei, momó kisipa sóró du bitu dérápó," yalepó.

¹⁶ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, "Yåló i yó matere fota, yälotei kekeme nóló dumi, ę dotęyale sekéné yae yale fotóró du beterapó. ¹⁷ Mepaae whjnétamo Kótóné kisipa mole ala sya fóló, ama ala eraai kisipa mutepa, ti yåló i yó matere fo Kótóné ama kisipa mole ala sya fóló dépé, yälotei kekeme nóló déró, ai whjné amatei kąae kolóló talenérápó. ¹⁸ Me whjné ama tuénétei kekeme nóló yó mótu betepa, ti ama doi doasi muópóló du beterapó. Tépatei, me whjnétamo ą dotęyale sekéné doi doasi muópóló ama ala eratepa, ti atétere whj tuqmó mo alatóró mulu, kapala ala mo sawakélé munipó. ¹⁹ Take kale tukóló muló betere fo Moses-né diąpaae menénié? Téyaletei, diąkó betə whjnékélé ai tukóló muló betere fo sya feni, tikitua dapó. Atérapa, diąné ę noatepa daai du bitu de?" yalepó.

²⁰ Ai touró betere so whjné ąpaae duraalu, "Yą tuqmota, dowi kepe tepeyóló ai fąanapa, ya né daai du betepa de?" yalepó.

²¹ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Yálo betá kelemei ala eraleteimó diaaq ai siratu betere ape. ²² Tétu beteretei, diaaq tiki sekaé tukóló sirirótú betere alata, Moses-né amatóró kaae sóró inipó. Ténitei, mo take diaaq noutererapené du betale ala sya furaalu, sáa naai tukóló mulale be démótei, mió dijané naalerapekélé tiki sekaé ai tikitú betere ape. ²³ Tépatei, Moses-né yóló muló betere fo diaaq tikaalo meipóló kisipa mutu, sáa naai tukóló muló betere be démótei, diaaq naalerape tiki sekaé ai tikitú betere ape. Térápá, ai sáa nokole be démotóró, whjné tiki turó yálo wisirateremó, dijané étamó noatepa fopaae butu de? ²⁴ Diaaq tómó mole ala kolóló é só derótú betere fo mo taalae. Mo bete mole ala donotóró taleyae,” yalepó.

²⁵ Ama ai fo depa wosóló, mepaae Jerusalem be huluamó betó mole so whjné duraalu, “Juda topo whjrapené daai du betere whj átoró híti meié? ²⁶ Mió a so whj feané keletómó daalu, ama fo hakeamó yó mótu betepatei, atimané ápaae me fokélé dumipó. Ti Yesu áta, so whj fea téteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whj Kerisopóló, Juda topo whjrapené kisiparu démólópó? ²⁷ Dánéta, ai whj wale turuku be kisiparapó. Atépatei, so whj téteróló kaae tare whj Keriso a wale sukamó, mo betá whjnékélé ama turuku be kisipa yaalo meipó,” yalepó. ²⁸ Atéró Yesu a moma dere be belamó daalu, fo hale yótóró mótu bitu fo fakeyóló duraalu, “E wale turuku bekélé ekélé, diaaq kolóló kisiparapó dere fota, mo ai dere ape. Tépatei e i wóló beteretei yálo koleaané ani, Ayané é dotonatepa walepó. Áta, mo alatóró yó tare seké betepatei, dijané a kolóló kisipanipó. ²⁹ Ténitei, éta átamó betamó betóló ama é dotonatepa waleteiné yálo a mo kisiparapó,” yalepó.

³⁰ Ama ai fo deremó, atimané a tawóló *dipula* beteraai yaletei, whj betanékélé a tane fenipó. Ti noatepae, ápaae ai ala eraaire be dë sókó waai teópa yalepó. ³¹ Aimó touró betere so whj atima ai fo du betepatei, mepaae kisipa tiró betere so whjné duraalu, “So whj fea téteróló

kaae tanópóló, Kótóné dotonaalopó ere whj wale sukamó Kótóné dapó yópóló, i sekéné eratere kelemei alarape fea bosenóló, me noa kaae doasi ala eraaloé?” yalepó.

³² Aimó touró betere so whjné Yesuné du betere alamó, atimasisi kikiti du betepa, Farisi whjrapené wosalepó. Atétepa, so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapero Farisi whjrapetamoné momatere be kaae tare diki tare whjrapené Yesu tawóló *dipula* beterópóló doteyalepó.

³³ Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Éta folo sukamó bitini, mo sawa sukamó maaté diatamo betóló, e doteyale seké yálo Aya beterepaae momó fesaae faalopó. ³⁴ E diaaq kekjalotei, kelaalo meipó. E fóló betere tipaee diá wókélé mo yaalo meipó,” yalepó.

³⁵ Ama ai dere fo wosóló, kale Juda topo whjrape atimasisitei, fo kelaaróló duraalu, “Ai whjné a kekóta yaalotei kelaalo meipó, a fole tipaee diá wókélé yaalo meipó, du betere fota, mopaae faai dérópó? Dá Juda fake whjrape Krik fo bole be huluapaae dapo dapo yóló betere so whjrapaae fo yó male faairaalu démólópó. ³⁶ Ama du, ‘Diaaq a kekjalotei kelaalo meipó, a fóló betere tipaee diá wókélé yaalo meipó,’ du betere-a, noa fo betené dérópó?” yalepó.

³⁷ Qla deté wóló kemerótú mo doasi qla deyale sukamó, Yesu a turukó holóló fo fakeyóló duraalu, “Mepaae so whj detamo wéi nokole depa, ti e beterepaae nale wópóló yae. ³⁸ Kale asére fo tuamó Kótóné i fo erapó. So whj tuamó mo ti betó tare wéi faturaalu, feleyóló faalo ai ape ere fo mo dokonóló, mepaae whj detamo épaae kisipa tiki tiratepa, ti ai so whj tuapaae mo eraalopó,” yalepó. ³⁹ Yesuné ama ai yale fo beteta, take a hepen-paae furaalu, Dëi Kepe Wisi ápaae kisipa tiratere so whjmó matepa saalopóló kisipa mutu ai fo yalepó. Aita, ama doasi doi saaire be dë teópa kaae taruraalu, ai fo yale sukamó kale Dëi Kepe hapale menipó.

⁴⁰ Ama ai dere fo wosóló mepaae so whjné duraalu, “Kótóné kóló whj

waalopóló bopetu betaletei, me kae mei ątóró mo h̄itipó,” du betalepó.

⁴¹ Ai fo depa, mepaae so wh̄iné duraalu, “Ata, so wh̄i fea t̄eteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere wh̄i Keriso h̄itipó,” Tétepa mepaae so wh̄iné duraalu, “Meipó. Keriso ą Kaleli haemó netéró waalopóló de?” du betalepó. ⁴² “So wh̄i t̄eteróló kaae tare wh̄i Keriso ąta, Take Depit-né ama turuku be Betelehem-mó ama deté fele naale tuämó sókó waalopóló asémó inié?” yalepó. ⁴³ Ai fo depa wose-turaalu, Yesu ą derópóló ai so wh̄i atima fea bet̄a kisipa muni, kisipa kae kae mutu betalepó. ⁴⁴ Téturaalu, mepaae wh̄iné ą tawóló *dipula* beteraai kisipa mualetei, wh̄i betanékélé ą tane fenipó.

Juda topo wh̄irapené Yesupaae kisipa tiki tiréni yale fo

⁴⁵ Ai alarape yóló kemeróturaalu, kale momatere be kaae tare diki tare wh̄irape atima Yesu tawóló *dipula* beteraai dapóló feletei, momó fesaae walepó. Atétepa, mo so wh̄imó Talepaae momaratere doasi topo wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamoné atimapaae duraalu, “Ai wh̄i-a, dapesó wale noatepa taaróló waleé?” yalepó.

⁴⁶ Ai fo depa, kale diki tare wh̄irapené atimapaae teraae faróló duraalu, “Mo take betale alimó bet̄a wh̄inékélé, mió i wh̄iné dere fo kaae depa mo wosenipó,” yalepó.

⁴⁷ Ai fo depa, kale Farisi wh̄irapené duraalu, “Aita, diąkélé dilikituraalu yalepa kelae! ⁴⁸ Dakó i betó mole momaratere topo wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamo mo betąkélé ąpaae kisipa tiki tiró beterekó diaaq kelere? Mo meipó. ⁴⁹ Tépatei, i betó mole so wh̄i Moses-né asere fo dosaayóló tuéni, h̄ale h̄oko betó mupa, ti Kótóné atima doróló mokoraalopó,” yalepó.

⁵⁰⁻⁵¹ Ai fo depa, take Yesu beterepaae fele Farisi wh̄ikó ama doi Nikodimas-né mepaae Farisi wh̄irapepaae duraalu, “Dąné tukóló muló betere fo sya furaalu, me wh̄iné ama i alarape yalepó dere fo wosenipatei, h̄ale h̄oko só derótua de?” yalepó.

⁵² Atétepa, atimané Nikodimas-paae duraalu, “Yákélé Kaleli wh̄ié? Kótóné kóló

wh̄ita, Kaleli hae kwiamó waalopó fo inipó. Ai fokó asémó muléró kelaasepóló dosaayae,” yalepó.

⁵³ Atéró, ai tourale so wh̄i atimané be séle sélepaae dapo dapo yóló felepó.

8

So bet̄a wh̄i metamo daaneta du betepa, dapesó wale fo

¹⁻² Atéró fi tikimó, Yesu ą Olip du sorokó molepaae fini holalepó. Atéró fiyóló, be dętepa mo h̄ikati ą momatere be tipi bolaa tuapaae momó fóló daalemó, so wh̄i fea wóló ą bopéró betepa, bit̄i doropóló atimapaae fo yó mótu betalepó.

³ Atéró yó mótu betalemó, kale tukóló muló betere fo yó matere wh̄iraperó Farisi wh̄irapetamoné bet̄a so nópu nuku betepa kolóló dapesó wóló, ai touró betere so wh̄i tuämó daalalepó. ⁴ Atéró daaló bitu Yesupaae duraalu, “Yó matere wh̄i-ó, i sota nópu nuku betepa kolóló dapesó walepó. ⁵ Atei ala dere sorapeta, kapo duné siróló dae yóló Moses-né asémó erapó. Atérapa, naao me fokó enére?” yalepó. ⁶ Atimané ąpaae atéró wosale fota h̄ale inipó. Ą só deraairaalu, atimasisi fo deyóló ą sū su ai fo yalepó.

Tétepa, ą hemée deyóló bitu, naase doyné haemó asetu betalepó. ⁷⁻⁸ Atéró atimané ąpaae wosetere fo dekéró yó tapa, ą hemée taretei donone holóló duraalu, “Diąkó dowi ala mo betąkélé initere wh̄i betepata, ti ai wh̄inépi ą kapo duné siróló dópóló yae,” yalepó. Ai fo yóló, ą momó hemée deyóló haemó asetu betalepó.

⁹ Ama ai dere fo wosetu, mepaae teó so wh̄i nalo wópóló, otererape atimapi be séle séle fu betalepó. Atima fea atéró fi tikimó, Yesu ą bet̄a bitu kelalemó, kale so ą daale tikimótóró h̄ale daalepó. ¹⁰ Atépa Yesu hemée taretei donone holóló, kale sopaae duraalu, “Ti so-ó, ya só deróló daai du betale wh̄irape-a, mopaae feleé? Me wh̄inékó ya só deraleé?” yalepó.

¹¹ Ai fo depa kale soné duraalu, “Doa wh̄i-ó, mo bet̄a wh̄ikélé imó bitinipó,” yalepó. Tétepa Yesuné ąpaae teraae faróló duraalu, “Yało ya só derótumipa dua fae.

Téturqalu, naao deté wou betere dowi ala momó kae ini, mo ti taalae,” yalepó.

Yesuné ęta etei kaae whjipó yale fo

12 Atéró Yesuné ama yale fo kaae, so whjipaae momó duraalu, “I haemó dérótú betere dęta ti mo ętórótipó. Mepaae ęsya wale so whjita, diliki tuąmό kuni, dętuąmótóró kwęyóló, mo ti betere bete sóró betaalo ai ape,” yalepó.

13 Ai fo depa, kale Farisi whjrape atima dei tué mutu Yesupaae duraalu, “Naaotei ya ętei kaae whjipóló dere fo mo dapóló, dąné wossalomeipó,” yalepó.

14 Ai fo depa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Yąlotamo ę ętei kaae whjipó depa, so whjné mo dapó enérápó. Ti noatepae, ę betóló wale tikiró faaire tikitamo yąlotóró tuérapó. Téretei, ę wale ala ó fole ala dią tuęnipó. **15** Diąné me whj hamoma taleyóló só deratere alata, mo whjné dere ala sya fóló du beterapó. Tépatei, yąlo taleyóló me whj só deratere ala mo dumipó. **16** Yąlotamo ai ala depa, ti ę yąlo wotoró bitini, ę dotęyale seké yąlo Ayatamo betą kisipa muóló, fea ala wusuró dereteiné mo donomó enérápó. **17** Téretei, diaaq sya fu betere asémó etei fo yóló muló beterapó. Whj mené fo kae ini, atimaamo wusuróné betą kaae fotóró depa, ti mo dapó du beterapó. **18** Atétu dere kaae, yąlotei ę ętei kaae whjipóló yó meloo, ę dotęyale seké yąlo Ayanékélé, ę tuąmό ere alatóró fea ama mo dono yó meloo, du beterapó,” yalepó.

19 Ai fo depa, atimané ąpaae woseturaalu, “Naao Aya momó betere?” depa, Yesuné duraalu, “Ękélé, yąlo Ayakélé diaaq mo kisipanipó. Ętamó diąné kisipa uąsóró, ti yąlo Ayakélé diaaq sümó kisipa uąpó,” yalepó. **20** Yesuné ama i forape du betateitea, momatere be tipi bolaa tuąmό Kótópaae moni hąle maleta dere tikimó daalu, yó mótu betalepó. Téyaletei, ąpaae me ala eraaire be dę teoreteiné betą whjnékélé ę tane fenipó.

21 Atéró, Yesuné ama yale fo kaae, atimapaae momó duraalu, “Ęta, dią taaróló fulapó. Atéró fi tikimó diąné ę kekitu betaalotei, diaaq du betere dowi ala

tuąmό dią sukaalo ai ape. Ę fole tikipaae dią mo wókélé yaalo meipó,” yalepó.

22 Ai fo depa, kale Juda topo whjrape atimasí duraalu, “Ę fole tikipaae dią waalo meipóló yale fo beteta, amatei ę daalopóló du yalepó,” yalepó.

23 Tépatei, Yesuné atimapaae yótóró taru duraalu, “Diąta, i haemó kaayóló beterapó. Ęta, ó taoró biti dorowale whjipó. Diąta hae whj betereteiné haemó mole alatamo fulumu du beterapó. Tépatei, ęta ó taoró dorowaleteiné i haemó mole alatamo fulumu dumipó.

24 Take yąlo diąpaae diaaq du betere dowi ala tuąmό sinaalo ai ape yale fota, ti i betené yalepó. Diaaq yąlo dere fo wosóló, ę ętei kaae whjipóló kisipa tikitamo tiréní depa, ti diaaq du betere dowi ala tuąmό dią sinaalo ai ape,” yalepó.

25 Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Ti ya déé?” yóló wosetepa, Yesuné duraalu, “Mo take kaae sale sukamótei, etei kaae whjipóló diąpaae deté wou betatei me kae mei ętóróti i ape. **26** Diaaq du betere alamó yąlo diątamo fo tokóló dią só de-raaire fo mo dekéró mulapó. Tépatei, ę dotęyale seké ąta, mo alaró mo fotamoné betepó. Ama depa yąlo wosale fotóró i haemó betó mole so whj feapaae yó mótu beterapó,” yalepó.

27 Atimané ama ai dere fo wosóló, ita Alima tuąmό ere alatóró yó matapóló kisipa munipó. **28** Atétu betepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Kale Whjné Naalema diąné sikipaae só horatere sukamó, ę ętei kaae whjipóló diaaq kisipa yaalopó. Mió diąpaae i yó mótu betere fokélé, yąlo kóleaané kekeme nóló dumi, Aya ę dotęyale sekéné yó matere fotóró dapó. **29** Ai ala yópóló, ę dotęyale sekéné ę wotoró beterópóló taaréni, ę ętämó betämó beterapó. Ti noatepae, suka fea yąlo du betere alata, ę hękese yaaitere alatóró erótú beterapó,” yalepó. **30** Ama atéró yó mótu betale fo wosóló, mepaae so whj ąpaae kisipa tiralepó.

Atima Abraham-né naalerapepó yale fo

31 Atéró, Yesuné ąpaae kisipa tiró betere mepaae Juda fake so whjipaae duraalu,

“Diaaqtamo yalo yó matere fo wosóló eró tapa, ti diq̄ mo yalo yó matere so whjtoró beterapó. ³² Atéró, kale mo fo betekélé diaaq tué duraalu, diq̄ dokóló moletei ai foné teraayóló hale fópóló eraalo ai ape,” yalepó.

³³ Ai fo depa atimané ąpaae tokó mótu duraalu, “Dä Abraham-né deale naalené deté wale whjrapeta, mo betä whjné wae sóró kutó diratere whjkélé bitinipó. Tépatei, naao dąpaae diq̄ mené kutó diratere ala ini, hale fópóló yaalopó dere fo a, noa betené de?” yalepó.

³⁴ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Yalo diq̄paae mo i dere ape. Mepaae so whj̄ detamo dowi ala hale yó tapa, ti ai alané wae sóró kutó diratere so whjtoró beterapó. ³⁵ Ti ai so whjta, betä whjné deale naale senaale aleóló mo ti betenénipó. Tépatei, betä whjné naalema ą betä ai whjné amatóró deyaleteiné mo titóró betó tawaalopó. ³⁶ Atérené kale Whjné Naalemanétamo diq̄ képiné kaae dokóló mole so whj̄ teraayóló hale fópóló depa, ti diq̄ mo fótóró yaalo ai ape. ³⁷ Diq̄ta, Abraham-né deale naalené deté wale whjrapē betere ala yalo tuérapó. Tépatei, yalo fo diq̄ tuamó muniru, diaaq ę daai ai du betere ape. ³⁸ Yalo i du betere fota, yalo Ayatamo bitu kelale alatórō du beterapó. Atére kaae, diq̄né du betere alakélē, diaaq ayané diq̄paae yó matere alatórō ai du betere ape,” yalepó.

³⁹ Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Däne ayata Abraham-pó,” depa Yesuné duraalu, “Diq̄tamo Abraham-né naale senaale bituásóró, ti ama yale alatórō sya fóló uapó. ⁴⁰ Yalo diq̄paae yó mótu betale fota, Kótóné ępaae depa wosale fotóró du betepatei, diaaq ę daai keteké ai butu betere ape. Ti Abraham-néta, diq̄né ai dere ala kaae inipó. ⁴¹ Diq̄né ai du betere alarapeta, diaaq ayané yale alatórō sya fu beterapó,” yalepó. Téró atimané duraalu, “Däta, glémi nóló hoko deyale naalerape meipó. Däne Ayata, Kótó ątóró beterapó,” yalepó.

Satan-né naale senaale ai ape yale fo

⁴² Tétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Kótó ą diaaq Ayatamo uásóró, ti ępaae hékesené sinóló yaala sókó fole ala uapó. Ti noatepae, mió ę i haepaae wóló diq̄tamo i betereteita, yalo koleaané ani, Kótóné ama ę dotonatepa walepó. ⁴³ Yalo dere fo diaaq wosetutei, kisipa initere noa betené de? Ti aita yalo fo wosóló, eraaire kisipa diq̄ tuamó muniru dapó. ⁴⁴ Atérené diq̄ta, diaaq aya Satan-né ama fake so whj̄ bitu, ama kisipa mole ala eraai du beterapó. Ti ąta mo fo buniruraalu, mo take keké nale alimótei kaae sóró, whj̄ dilé wou betere seképó. Atétu, ai kale fo wisi mo sawakélē ą tuamó munipó. Ąta, kapala foné alima bitu, suka fea kapala fotóró dua dapó. Ti kapala fota, ama be fopó. ⁴⁵ Yalo diq̄paae mo fo du betepatei, diaaq yalo dere fo wosóló, mo dapóló kisipa tirótimpó. ⁴⁶ Yalo etei kaae dowi ala yalepóló, diq̄kó betä whjné hakearóló enére? Yalotamo diq̄paae mo fotóró yó mótu betepa, ti diq̄né ępaae kisipa tiki tiratere ala dumipó. ⁴⁷ Kótóné so whjnéta, ti ama dere fo wosetu beterapó. Diq̄ta, Kótóné ama fake so whj̄ bitinireteiné ama fo wosetumipó,” yalepó.

Yesuné amatei ą etei kaae whjpó yale fo

⁴⁸ Tétepa, kale Juda whjrapené ąpaae duraalu, “Däne yata, Samaria whjkó dowi kepe tepeyóló beterapó dere kapala fo de?” yalepó.

⁴⁹ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Ę tuamó dowi kepe tepeyóló bitinipó. Ęta, yalo Ayané doi betä sóró horótú betepatei, diaaq yalo doi haepaae só derótú beterapó. ⁵⁰ Yalo du betere alata, ętei doasi doi muaai dapóló kisipa muóló dumipó. Ę doasi doi mulatere alata, mené eraai keteké butu beterapó. Ti ąta, fo tokóló taletere bete Talepó. ⁵¹ Yalo diq̄paae mo dapó. Mepaae so whj̄ detamo yalo fo wosóló, sya fóló erótú betepa, ti ai so whj̄ sukókélē mo yaalomeipó,” yalepó.

⁵² Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Yä tuamó dowi kepe fąayóló mulu du betere alarape däne tuérapó. Ti noatepae, Abraham-kélē sukó, mepaae take betale Kótóné kóló whjrapékélē sukó yalepó.

Téyaletei, naao du, yálo fo sya fóló eratere so whjita, sukaalo meipó ai dere ape. ⁵³ Ai foto, djané aya Abraham naao teteró beterapóló de? Ti Abraham ąkélé sukó, take betale Kótóné mepaae kóló whjrapekélé sukó, erapó. Térapa, naao kisipané yá depóló de?” yalepó.

⁵⁴ Ai fo depa, Yesuné tokó mótu duraalu, “Yálotamo ętei doasi doi muaaire ala depa, ti so whjné mo ala dapóló kisipa muaalomeipó. Tépatei, yálo Aya dią teteróló kaae tare Kótópó, du betere sekéné ama betä yálo doi doasi mulatere ala du beterapó. ⁵⁵ Diaaqta, ai seké kisipanitei, yálo betä ą mo kisiparapó. Yálotamo ą kisipanipó uásóró, ti ę dią kaae kapala fo dere whj bituapó. Téugetei, yálo ą kisipa iruraalu, ama fokélé yálo eró tarapó. ⁵⁶ Diaaq aya Abraham-né ę waaire be dë sókó wópóló kaae taru, ą hékésené sukutu bitipakalepó. Téyaletei, ę wale ala ama kilitu, ą hajné sukóló ama hosaa muni deyalepó,” yalepó.

⁵⁷ Ai fo depa, atima Juda whjrapené ąpaae duraalu, “Yáta, 50 ba fo kemenitei, Abraham naao ai kilirapó!” yalepó.

⁵⁸ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yálo diapaae mo i dere ape. Abraham ąkélé hamané deyyaipatei, ę mo taketi betere whjipó,” yalepó. ⁵⁹ Atépə, atimané kapo durape söró ą siróló daai yaletei, ą kelaqsóró kikiti buté buté fóló, moma dere be bopére tipi taaróló, belapaae sókó doropóló felepó.

9

Yesuné kele nomone whj wisirale fo

¹ Atéró, Yesu ą tumó fu betalemó, whj betä hamané depemótei kele dilikipa deale whj betepa kelalepó. ² Atépə, ama yó matere whjrapené ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, i whjné kele dilikiretei, ama yale dowi alané erépé, hamaró alimatamoné yale dowi alané erémólópó?” yalepó.

³ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “I whjné ama kele dilikire alata, ama yale dowi alané ó hama alimané yale dowi alanékélé meipó. Aita, Kótóné fotokoné ama tiki tuamó ere ala wisiró betepa, nalo so whj

feané kolópóló erapó. ⁴ Be depatei ę doteyale whjné ama kutó djané hale dirótú betenérapó. Miota, be diki dere ala sókó waai ai dere ape. Atétere sukaamó, whj mo betanékélé me kutó dinénipó. ⁵ Ę i haemó hale bituraalu, ti haemó betó mole so whipaae dérótú betere dëta, ti etórótipó,” yalepó.

⁶ Ai fo yóló, Yesuné fesaa haepaae sókó deróló, hae kaae söró basa basa eróló, kale whjné kelemó dilalepó. ⁷ Atéró ąpaae duraalu, “Naao dore kele u Sailoam wéi kemó fokone fae,” yalepó. (Sailoam doiné bete feteyóló doteyalepó.) Ai fo depa, kale whj ą fóló fokalemó, mo ti wisitepa, ama bepaae momó fesaae wouraalu, qla qla wisiyóló kelalepó.

⁸ Atépə, ama be whj so whjró ą kele doyóló bitu, qla qla kema du betepa kelale so whjtamóné duraalu, “Ita, take kele doyóló bitu, qla qla kema du betale whj híti irurapó?” yalepó. ⁹ Tétepa mepaaené duraalu, “Me kae mei atóró hítipó depa mepaaené meipó, betä kaae kelepaa daale whj kae irurapó,” yalepó. Tétepa kale whjné amatei duraalu, “Take kele dilikiyóló bitu, qla qla kema du betale whjta me kae mei, etóró híti i ape,” yalepó.

¹⁰ Ai fo depa atimané ąpaae duraalu, “Naao kele dilikiretei netéró wisiyaleé?” yalepó.

¹¹ Tétepa ama duraalu, “Atimané Yesupó du betere whjné hae söró basa basa eróló yálo kelemó dilóló, Sailoam wéimó fokone fae depa, fokale tikimó yálo kele wisiyóló mió qla qla keletapó,” yalepó.

¹² Ai fo depa atimané ąpaae woseturaalu, “Ai whj ą momó betere?” depa kale whjné duraalu, “A momó beteréró ękélé kisipanipó,” yalepó.

Farisi whjrapené betä whjné kele neyóló wisiraleé? yale fo

¹³ Téró, atima mepaae whjrapené kale kele dilikiyóló betale whj Farisi whjrapé beterepaae dapesó walepó. ¹⁴ Yesuné kale kele dilikire whj hae dilóló wisirale alata, sáa naai tukóló muló betere be dëmō yalepó. ¹⁵ Atépə kale Farisi whjrapenékélé ąpaae woseturaalu, “Naao kele dilikiretei,

netéró wisiyaleé?” depa, ama atimapaae duraalu, “Yało kelemó hae dilóló Sailoam wéi kepaae fokone fae depa, ę fóló fokalemó yało kele wisiyóló, mió qla qla keletapó,” yalepó.

¹⁶ Ai fo depa mepaae Farisi whírapené duraalu, “I whíta, Kótóné dotonale whí meipó. Ti noatepae, sáa naai tukóló muló betere be démótei, ama etei kaae kutó ditu beterapó,” yalepó. Ai fo depa, mepaae whíjné duraalu, “Dowi ala du betere whíjné etei kaae kelemei ala netéró eraaloé?” yóló atimasisi tekeyóló fo kae kae du betalepó.

¹⁷ Téró atima ai fo yóló kemetepa, kale kele dilikiyale whí daalepaae fetée fóló duraalu, “Ai whíjné naao kele wisiró beterapa, naao ą depóló kisipa mute?” depa, kale whíjné duraalu, “Ata Kótóné ama kóló whíkópó,” yalepó.

¹⁸ Tétepa, ai kale Juda whírapené ą take kele dilikiyóló betale whítei, wisiró beterapóló kisipa tiréni, ą kae whí nisiyóló ama hamaró alimatamo dapesene fópóló, mepaae whírappe dotéyalepó. ¹⁹ Atéró, kale whíjné hamaró alimatamo wóló betepa, Farisi whírapené atimaamopaae woseturaalu, “Ita diaamoné kele dilikipatei deyalepó yale naale hítié? Atéyaletei, mió ama kele wisiretei netéró yaleé?” yalepó.

²⁰ Ai fo depa, hamaró alimatamoné duraalu, “Ata dámóné naalepó. Ama kele atéró dilikipa deyaletei dámóné kisiparapó. ²¹ Tépatei, ama kele wisirale whí ó netéró wisiraleró dámokélé tuénipó. Ti ąkélé disire whípa, ą wisirale fo amatóró yópóló ąpaae wosae,” yalepó. ²² Kale whíjné hamaró alimatamoné atéró yale fo hález inipó. Yesu ąta, Kótóné so whí teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whípó dere so whí fo wosetere bepaae holaqsóró, atima Juda whírapené belapaae hókó deraalopó ere fo atimaamoné wusuróraalu, witepa yalepó. ²³ Atimaamoné ąkélé disire whípa, ąpaaetóró wosae yale fota ai betené yalepó.

²⁴ Téró, Farisi whírapené kale kele dilikiyale whípaae momó ape yóló du-

raalu, “Kótóné doi doasi muópóló yae. I sekéta, dowi ala du betere whípóló dáné tuérapó,” yalepó.

²⁵ Ai fo depa kale whíkó duraalu, “Ata, dowi ala dere whí ó initere whíró ękélé kisipa inipó. Téretei, take ę kele dilikiyóló betaletei, mió yało kele wisiyóló keletere ala betä yało kisiparapó,” yalepó.

²⁶ Atétepa atimané ąpaae woseturaalu, “Naao kele wisiraai noa ala maaté yaleé?” yalepó.

²⁷ Ti fo depa ama atimapaae duraalu, “Take yało diapaae yaletei, diaaq woseni hóralepó. Téyaletei, diąné momó noatepa wosaa de? Diąkélé ama yó matere whírappe betaai kisipa mute?” yalepó.

²⁸ Ai fo depa atimané ą faleyóló duraalu, “Yała, i sekéné ama yó matere whí airapó! Dáta, ti Moses-né yó matere whírappe beterapó! ²⁹ Take Kótóné Moses-paae mo yalepóló dáné kisiparapó. Tépatei, ai whí wale tikikélé dą mo kisipanipa, ą deró kelae!” yalepó.

³⁰ Tétepa, kale whíjné atimapaae tokó mótu duraalu, “Ama yało kele wisirale alata, mo doasi alapó. Tépatei, ą wale tikikélé dią tuénipó depa, yało doasi sira dapó. ³¹ Ti noatepae, dowi ala du betere whírapené dere fo Kótóné wosenitere ala dáné kisiparapó. Téretei, ama tué mole ala sya fóló, erótú betere so whíjné dere fota, ti ama wosetua dapó. ³² Mo take bitiré wale alimó, atéró kele dilikipatei detere whí mené fisqae faralepó dere fo mo wosókélé inipó. ³³ Kótóné i whítamo dotonóluqmeisóró, ti ama betä alakókélé eróluqmeipó,” yalepó.

³⁴ Ai fo depa atimané ąpaae duraalu, “Yała, naao haeró ayatamoné dowi ala tuámó deyale whíjnétei, ya dą yó matere whí betaai de?” yóló, ą foné sóró hókó faralepó.

Mo kelené kelepateti tiki tuqmó daale kele dilikire fo

³⁵ Kale Farisi whírapené kele wisirale whí foné sóró hókó faralepó, dere fo Yesuné wosóló, kale whí kekalepó. Atéró kekóló, keletpa ąpaae duraalu, “Yała,

Whjné Naalemapaae kisipa tiró betere?" yalepó.

³⁶ Tétepa kale whjné ąpaae duraalu, "Doa whj-ó, e ąpaae kisipa tiki tiraai dapa, ai whj naao ępaae yó ąlæe," yalepó.

³⁷ Tétepa Yesuné ąpaae duraalu, "Ata, mió naao ai kelale ape. Mió yatamo i fo du betere seké ętóró i ape," yalepó.

³⁸ Téró kale whjné duraalu, "Tale-ó, mió e ęyapaae kisipa tiróló i betere ape," yóló ą Yesu daale aqmó bukutiri teáró dua betalepó.

³⁹ Téró Yesuné duraalu, "Ę i haepaae waleteita, mepaae kele dilikire so whj wisiróo, wisire so whjné kele diliki yóo yópóló, taleyóló bukuraai walepó," yalepó.

⁴⁰ Yesu ątamo felekemó daae mole Farisi whjrapené ama dere fo wosóló, ąpaae duraalu, "Naao ai dere fota, dákélé kele dilikirapóló de?" yalepó.

⁴¹ Tétepa Yesuné atimapaae duraalu, "Diątamo dią kele dilikirapó uąsóró, ti diąné du betale dowi alamó dią só deróluqmeipó. Tépatei diaaq duraalu, diąné kele wisirapó dereteiné diaaq dowi ala hale ai mole ape," yalepó.

10

Sipsip hupu kaae tare topo whj wisita Yesuné ętórótipó yale fo

¹ Téró Yesuné duraalu, "Yało diąpaae mo i dapa wosae. Mepaae whj de kale *sipsip* hupurape betere tipi tūmó sókó wéni, dēmó fulukóló sókó hotepa, ti ęlémi nokole whjró hupu doraai wale whjtamó ai ape. ² Téretei, whj me de kale *sipsip* hupurape betere tūmótóró sókó hotepa, ti hupu tale ai ape. ³ Kale *sipsip* hupurape me ala yaqsóró, tū sereke kaae tare whjné ai *sipsip* hupu tale tipi tuąpaae wópóló tū tukitepa, ti ama fo nakome hupurapené wosetua dapó. Atéró, kale *sipsip* hupurape fea doi yósu enalemó, ama fo wosóló wapa, ti belapaae olosó fua dapó. ⁴ Atéró, kale hupu talené ama hupurape fea belapaae dapesó doropóló, ama k̄limó woleylól fua dapó. Ti noatepae, kale hupurapené ama fo nakome wosóló tuęrapó.

⁵ Tépatei, mo whjné fo nakome wosetuaralu sya feni, atima botokótei faalopó. Ti noatepae, ai hupurapené ą kae whjpoló tuęrapó," yalepó. ⁶ Yesuné atimapaae ai dó faróló yale fo bete atima sini, k̄koló k̄koló du betalepó.

⁷ Atétepa Yesuné atimapaae hękearóló duraalu, "Yało diąpaae mo i dere ape. *Sipsip* hupu fua wua dere tū sereketa, ti mo ętórótipó. ⁸ E waaipatei, take wua yale whjrapeta, ti ęlémi nokole whjró ąla ąla fasóló sere whjrapetamo ai ape. Tépatei, kale *sipsip* hupurapené atima dere fo wosenipó. ⁹ Kale hupurape fua wua dere tū sereketa, ti mo ętórótipó. Mepaae whj de e tuąmó sókó fupa, ti me ąlané ą do-ratere ala ini, tao saalopó. Atétere whjta, belapaae nerape nale fua, tipi tuąpaae hotua du betaalo ai ape. ¹⁰ Ti ęlémi nokole whjrapeta, hale wómipó. Kale *sipsip* hupurape ęlémi dóló sóró fóo, hupurape dóló doróo, yaairaalu wua dapó. Téretei, e waleteita atima sukutere ala tuąmó beteretei taaróló, ti betere bete mo turó sópóló kisipa mutu walepó.

¹¹ Kale *sipsip* hupu kaae tawóló asare whj wisinaleta, ti mo ętórótipó. Hupurape me ala yaqsóró, tao saai yało betere bete me ąla meipóló e sukurérápó. ¹² Me dupu saai kisipa muóló hupu kaae tatere whjta, *sipsip* hupu tale meipó. Atétere whjta, hupu dóló nokole bete haq wale kilitu, hupurape dóló nöpóló taaróló ą botokó faalopó. Atétepa kale bete haq wouraalu, *sipsip* hupurape dóló sesaape deremó, mepaae hupu botokó dapo dapó yaalopó. ¹³ Ti noatepae, ai kaae tare whj ą *sipsip* hupurape kisipa muni, dupu saai kisipa muóló kaae tareteiné hupurape taaróló, botokó fua dapó.

¹⁴ Eta, *sipsip* hupurape kaae tawóló asare whj ereteiné, hupurape yało kisipa yóo, hupurapenékélé e kisipa yóo erapó. ¹⁵ Até irure kaae, Ayané ama e kisipa yóo, yało Aya ą kisipa yóo, erapó. Yało betere bete me ąla meipóló sukaireteita, *sipsip* hupurape kisipa mutu, tao saairaalu sukurérápó. ¹⁶ I tipi tuąmó betere hupurape maaté tao saai mei, yało hupurape mepaae kae

betó mulapó. Ai hupurapekélé fea yalo dape sóró, i betó mole hupurapetamo touróló betamó beteraalopó. Tétepa, ai hupurapenékélé yalo dere fo wosaalopó. Tétu, *sipsip* hupurapekélé mo betatóró betóo, kaae tare whíkélé betatóró betóo, yaalo ai ape. ¹⁷ Yalo betere bete tokó sóró sukutepa, é momó kepaayóló betaalopóló kisipa mutu, yalo betere bete matereteiné yalo Ayané ama épaae yaala sókó fóló mulapó. ¹⁸ Whí betanékélé yalo betere bete tokó seni, yalo koleaanétei matapó. É sinitere alakélé, kepaayóló betaaire alakélé, naaotei teteróló kaae tawae yóló, yalo Ayané épaae maleteiné yalo teteróló kaae tarapó,” yalepó.

¹⁹ Kale Juda so whjné ai dere fo woseaturaalu, atima fea betä kisipa muni, mepaaené fo kae yóo, mepaaené fo yóo, du betalepó. ²⁰ Atétu, mepaae turó so whjné duraalu, “Ai whí tuamó dowi kepe ffanuraalu, topo doyóló du betere fo diaaq noatepa wosetu bitu de?” yalepó.

²¹ Ai fo depa mepaae so whjné duraalu, “Dowi kepe tepeyóló betere whjné etei kaae fo dumipó. Dowi kepe tepeyóló betere whjné kele dilikire so whí sumó wisiranére?” yalepó.

Juda whírapené Yesupaae kisipa tiki tiréniyale fo

²² Téró, Jerusalem be tuamó Juda fakené moma dere be mo take bóe whjné do-raalotei, momó wisiróló qla deyaai tukóló muló betere be dë sókó walepó. Atéró qla detere alata, sosoli alimó yalepó. ²³ Atéyale sukamó, moma dere be belamó tene Solomon-né doi mole be tokwémó Yesu ą kutu betalepó. ²⁴ Atétepa, Juda so whjné Yesu boperale wóló, épaae duraalu, “Naao däpaae yó melaai yale fo yó melaalo nisiyóló kaae tawale supa, yatamo so whí teteróló kaae tanópoló Kótóné sóró beteró betere whí Kerisopata, ti däpaae hakearóló yae,” yalepó.

²⁵ Ai fo depa Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Take yalo diäpaae yaletei, diäné tué tiki tirénipó. É etei kaae whípóló diaaq kisipa tirópoló, Ayané doimó yalo i kelemei alarape du beterapó. ²⁶ Tépatei,

diä yalo *sipsip* hupu bitinireteiné, épaae kisipa tiró bitini ai ape. ²⁷ Yalo *sipsip* hupurapené yalo fo wosetua dapó. Ai hupurape atimakélé yalo tué yóo, atimakélé é sya wóo, du beterapó. ²⁸ Yalo atimapaae mo ti betere bete matereteiné atima sukóló alukélé mo yaalo meipó. Ai so whí atima yalo naase tuamó betepa, me whjné fasó sere alakélé mo enénipó. ²⁹ Ai *sipsip* hupurape yalo naase tuamó beterale seké yalo Aya ąta fotokó bole Tale bitu, fea whírapero kae kae keperapetamo ama teteró beterapó. Atéreteiné atima yalo Ayané naase tuamó betepa, me whjnékélé mo fasó senénipó. ³⁰ Yalo Ayané ama ere ala ó mole tuékélé kae mei, dämo wusuró mo betä alatóró erapó,” yalepó.

³¹ Ai fo depa wosetu, kale Juda whírapené momó kapo du sóró, ą siriyóló daai yalepó. ³² Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Yalo Ayané épaae erae depa, kae kae kelemei ala eralepó. Téyalepa, mé erale kelemei alarapemó, diaaq é kapo duné siróló daai de?” yalepó.

³³ Ti fo depa Juda whírapené épaae tokó mótu duraalu, “Naao ai eratere alamó ya kapo duné siriyóló daai dumipó. Yata mo whítei, Kótópoló du betere foné Kótó faletu betepa, ya daai dapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Yesuné atimapaae tokó mótu duraalu, “Diäné tukóló muló betere foné diaqa, kótórapepóló take yalo diaqaae inié? ³⁵ Kótóné asémó ere fo tuamó tekeyóló mepaae wosóo, me kwiapaae woseni sisópaae eróo, dere ala mo enénipó. Ama fo wosale so whípaae diaqa, kótórapepó depa, ti i haepaae wópoló Alima Kótóné kae beteró betere naalepaae noa fo enére? ³⁶ Atépa, yalo Ayané é ama naalepóló sóró kae beteróló, i haepaae dotonalepó. Atérené yalo duraalu, ‘Etá Kótóné naalemapó’ dere fomó, Kótó faletapóló diaaq é só deróló hale qla kaae aqrótú beterapó. ³⁷ Yalotamo, Ayané ama erae dere ala erénitepa, ti diäné yalo dere fo wosóló, épaae kisipa tiraçse. ³⁸ Tépatei, yalo Ayané erae dere ala erateremó, diaaq épaae kisipa tiratere hótepa, ti mepaae eratere kelemei alarape kisipa tira. Atétepa, ti yalo Aya ą é tuamó betóo, ekélé

q tuämó betóo, ere ala bete diaaq wisiyóló kisipa yaalo ai ape,” yalepó. ³⁹ Ai fo depa, atimané take yale kaae Yesu tawóló *dipula* beterai yalemó, q ai tuämótei sókó deyóló felepó.

⁴⁰ Atéró Yesu q Jordan wéi tégyló, ama yó mótu betere ala kaae sale tikipaae momó bitj felepó. Aita, take Jon-né so whj fea wéi tópurótú betale tikipó. ⁴¹ Atéró fóló beteremó, so whj mo dékéró q beterepaae wóló duraalu, “Jon-néta, kelemei ala mo betákélé eratepa kilinipó. Ténitei, ama i whj kisipa muóló yale fo fea motóró erapó,” yalepó. ⁴² Atima ai betó mole tikimó, mepaae so whj fea Yesupaae kisipa tiralepó.

11

Lasarus sukäle fo

¹ Téró, Betani be whjkó ama doi Lasarus q kisiné sukgló molepó. Ai be huluata, Maria ama kema Martasépi atimané turuku bepó. ² Ai so Mariata, kale kisiné sukgló mole whj Lasarus-né nemapó. Ata, Talené hóleke tómó felé kelaai wale *wel* wéi suniyóló, ama topo nikinétei helekgló kópurale sopó. ³ Kale whjné ama nema tamoné Yesupaae duraalu, “Tale-ó, naao hosaa mole fulumu whj kisiné sukgló mulapó,” fo yó faralepó.

⁴ Ai fo Yesuné wosóló duraalu, “Ata, ai daale kisiné ama betere ala mo ti kemeraalo meipó. Ai kisita, Kótó Naalemané Alimané ere ala wisi hókearetepa, so whj feané kolopóló erapó,” yalepó. ⁵ Martakélé, ama kema Mariakélé, atimamoné nema Lasarus-kélé, Yesuné ama hosaa mulu, yaala sókó fóló molepó. ⁶ Atépatei, ama noma Lasarus kisiné sukgló mulapó dere fo wosóló, Yesu q hapale feni, be dë tamo hale beterepó.

⁷ Téró ama yó matere whjapepaae duraalu, “Dä Judia hae kwiapaae momó fesaae faalopa fiépe,” yalepó.

⁸ Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Yó matere whj-ó, dótí atima Juda whjrapené ya kapo duné siróló daai yale tikipaaetei, momó fesaae faai de?” yalepó.

⁹ Tépatei Yesuné duraalu, “Betä be dë tuämó kutó ditere 12-ró suka kele munié?

Dë tuämó kotere whjta, me qlané hó kotóo sóró déekélé naalomeipó. Ti noatepae, ai whj ata i haemó ere dëtamó kutu beterapó. ¹⁰ Téretei, diliki tuämó kotere whjta, kotóo sóró dée nukua dapó. Ti noatepae, q dë tuämó konitereteinépó,” yalepó.

¹¹ Yesuné ai fo yale kílipaae ama atimapaae duraalu, “Däné fulumu whj Lasarus q noke fipa turukuraai ę fulapó,” yalepó.

¹² Ai fo depa, ama yó matere whjrapené duraalu, “Tale-ó, ątamo mo noke fipa, ti ama hale wisiyaalopó,” yalepó. ¹³ Yesuné amata, kale whj mo ti sukunapó yaletei, ama yó matere whjrapené ti mo noke fipa dere nisyalepó.

¹⁴ Atétepa, Yesuné atimapaae hókearóló duraalu, “Lasarus-ta, mo ti sukunapó.

¹⁵ Atei alata, dią kisipa tiropóló ę ątamo betamó betepa iniyaleteiné yalo mo kée dapó. Térapa, dä q kelaai faalopa fiépe,” yalepó.

¹⁶ Tomas-tei ama doi Didimas-pó du betere whjné mepaae yó matere whjapepaae duraalu, “Dákélé ątamo betamó sukçai faalopó,” yalepó.

Yesuné Mataró Mariatamo nema sukçlemó seké yaçsóró tao sale fo

¹⁷ Téró, Yesu q Betani bemó sókó fóló kelalemó, kale whj Lasarus douró betepa, douró be dërape kemeipakalepó. ¹⁸ Ai Betani bemó kaae sóró, Jérusalem bepaae foleteita, saletó mei, 3 *kilomita* maatépó.

¹⁹ Atérené, Juda hae kwiamó betó mole so whj mo turó Mataró Mariatamoné nema Lasarus sukçleteiné atimaamo dekené sukaçsóró, koleó yóló moló bemó fea betaai walepó. ²⁰ Atéró, Yesu q támó wou beterapó dere fo Matané wosóló, ątamo hokolaa yaai fupatei, Maria q bemó hale beterepó.

²¹ Atéró fóló, támó hokolaa yóló, Martané Yesupaae duraalu, “Tale-ó, yatamo imó bituçsóró, ti yalo ne sukuçmeipó.

²² Tépatei, naao noa alakó Kótópaae wosetepa, ti ama mo miótóró eraalopóló kisipa mutapó,” yalepó.

²³ Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naao neta momó kepaayóló betaalo ai ape,” yalepó.

²⁴ Tétepa Martané duraalu, “Take kemetere suksamó so whj fea kepaaturaalu, ąkélé kepaayaalopóló yalo kisiparapó,” yalepó.

²⁵ Ai fo depa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Kepaayaaireteiró betere betetamota, ti mo ętórótipó. Whj me de ępaae kisipa tiró betere tuämó ą sukutepa ti aluni, hale betó tawaalopó.” ²⁶ Mepaae so whj de mo bitutei, ępaae kisipa tiratepa, ai so whj sukókélé mo yaalo meipó. Nao yalo i dere fo wosóló, mo dapóló kisipa tiki tirate?” yalepó.

²⁷ Tétepa kale soné duraalu, “Tale-ó, yata so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj Kerisopó dere fo mo dapó. Yata i haepaae waalopóló bopetu betale whj Kótóné Naalemapóló, kisipa tiratapó,” yalepó.

²⁸ Matané ai fo yóló kemetepa, ą fesaae fóló kema Mariapaae ape yóló, dępaae dapesó fóló duraalu, “Hama-ó, kale yó matere whj wóló daalu, ya-ó dapó,” yalepó. ²⁹ Ai fo depa, Mariané ą ha-pale turukó holóló, Yesu daalepaae felepó. ³⁰ Atéyaletei, Yesu ai be huluapaae hapale sókó feni, Mata atimaamo hokolaa yóló, fo du betale tikimótóróti hale daalepó. ³¹ Atéró, Mariapaae kole-ó, yaai wale Juda fake so whj fea ątamo be dolomó betó mualetei, ą turukó daalóló fupa, nema molóné fole nisiyóló atimakélé ą sya felepó.

³² Atéró, Maria ą Yesu daale tikimó sókó fóló ą kelalepó. Atéró, ama hó aqmó deraapisa fóló fiyó mulu duraalu, “Tale-ó, ya imó bituásóró, yalo ne sukuğmeipó,” yalepó.

³³ Atéró, Yesuné Maria wole dere ala koloo, ątamo wale Juda so whj kélé wole yóo, depa kilitu, ama hosaa tuämó doasi dekené sukutu betalepó. ³⁴⁻³⁵ Atétepa, ama atimapaae woseturaalu, “Diaaq ą momó douraleé?” depa, atimané duraalu, “Tale-ó, kelaasepóló ape,” yalepó. Ai fo deremó, Yesu ąkélé wole yalepó.

³⁶ Yesuné atéró wole depa kale Juda so whjné duraalu, “Ama hosaa mole whj sukutepa wole ai dere kelere?” yalepó.

³⁷ Téyaletei atima mepaae so whjné duraalu, “I whjné take kele dilikire whj wisirótú yale kaae, i sukóló mole whj wisi erénitupó?” yalepó.

Yesuné Lasarus kepaarale fo

³⁸ Atéró Yesu ą kale yale kaae, momó ama hosaa tuämó doasi dele duraalu, dou tópaae walepó. Téyalemó, ą dourale kane dolo tų doakale kane fakené kinó betepa kelalepó. ³⁹ Atépa, Yesu sókó wóló duraalu, “Ai kinó betere kane fake sókó sóró mulae,” yalepó. Ai fo depa, kale sukóló mole whjné nema Matané duraalu, “Tale-ó, téyaletei ą douró betepa, be dę doujró kemeyaletiné mió dowi kęlaa sókó waalo ai ape,” yalepó.

⁴⁰ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Nao-tamo kisipa tiki tiratepa, ti Kótóné mo kae ere ala wisinaale kelaalo ai ape, fo yalo yapaae inié?” yalepó.

⁴¹ Atétepa, kale kinó betere kane fake atimané sókó sóró mulalepó. Téró, Yesu ą ó səpaae kese holóló duraalu, “Aya-ó, yalo moma dere fo nao wosóló, eratereteiné yapaae mo kée dapó.” ⁴² Ti noatepae, betere dokę fea yalo kematera fo nao wosóló, erótú betere ala yalo tuérapó. Téretei, yalo i dere fota, i daae mole so whjné etei ala kilituraalu, ę nao dotonó beterapóló atima tué tiki tirápóló dapó,” yalepó.

⁴³ Atéró ai fo yóló kemetepa, ama fo fakeyóló duraalu, “Lasarus-ó, ya ipaae tóę ape!” yalepó. ⁴⁴ Tétepa, kale sinale whj belapaae tóę wouraalu, ama hó naasekélé, kelepaakélé, boperóló mulale dęi *linen* kutiné bope yóo, ama kelepaakélé kutiné husuróo, epatei sókó walepó. Atétepa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ą kwęyópólópa, ama tikimó ai bopere kuti teraae falae,” yalepó.

*Topo whjrapené Yesu daairaalu, fo
deyaletei*

(Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2)

⁴⁵ Atétepa, Mariapaae kole-ó yóló, ątamo betaai wale Juda fake so whj fea Yesuné ai yale ala kolóló, ąpaae kisipa tiki tiralepó. ⁴⁶ Téyaletei, Mariapaae kole-ó yaai wale whjrape atimakó mepaae

Farisi whjrape beterepaae fóló, Yesuné yale alarape fea yó malepó. ⁴⁷ Atéró, mo so whjmó momaratere topo whjraperó Farisi whjrapetamoné mepaae taleratere whjrapetamoné mepaae ape yóló, touróló fo kelaaróló atimapaae duraalu, “I whjné ama du betere ala taalópóló depatei, ai whjné taalaaire mo suni, Talené dapó yópóló, eratere kelemei alarape fea du beterapó. Térpa, dñé noa alakó yaaloró, tué tekeyaalopó. ⁴⁸ Dñétamo ama i ala du beterópóló kaae tapa, ti so whj feané ąpaae tué tiki tiraalopó. Atéturaalu, Rom Gavman whjrape wóló, dä betere beró dñé teteróló kaae tare hae kwiatamo fasó saalopó,” yalepó.

⁴⁹ Atéró, ai ba fomó atimakó whj betä ama doi Kaiapas, ą so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whj beterepó. Ai sekéné atimapaae duraalu, “Diaqó ai dere fota, diq tué iniru whaalia depa hóko fo dapó. ⁵⁰ Dä Juda fake so whj fea aluyaqsóró, betä whj sukutepa wisirapó kisipa muni airapó,” yalepó.

⁵¹ Ai fota, amatei kekeme nóló ini, ai ba fomó ą so whjmó Talepaae momaratere topo whj bitu, Juda fake so whj tao saairaalu, Yesu sukqaire ala Kótóné kóló whjné dere fo kaae ama tikati yóló mulalepó. ⁵² Yesu ą sukqaire alata, ai Juda fake so whj maaté tao saai meitei, Kótóné ama naale senaale i hae kwiamó dapo dapo yóló, kae betó moletei, fea touróló mo betä faketóró aleróló beteraalopó. ⁵³ Atéyale be démótóró kaae sóró, kale Juda topo whjrapené Yesu daairaalu, kikiti fo dokóló mulalepó.

⁵⁴ Atéreteiné Yesu ai Juda hae kwiamó momó kae hakeamó kuni, ai hae taaróló, so whjkélé bitinire hale kópu kqae fi hae kwia felekemó tene Epraim be huluamó, ama yó matere whjrapetamo fea beterepó.

⁵⁵ Atéró, Juda fake so whjné kale bosneyóló fele be démó ąla detua dere be dë felekemó sókó waai depa, kae kae be huluamó betó mole so whj fea atima betere tiki taaróló, Jerusalem bepaae holalepó. Aita hale meipó. Talené

keletómó atima wisirapó yópóló, momatere bemó kae kae fokotere ala yaai holalepó. ⁵⁶ Atéró fóló bitu kale so whjné Yesu momó baterérópóló kikitu betalepó. Atéró moma dere be belamó daae mulu atimasisi duraalu, “Diaqó kisipané ą i ąla deterepaae waalopé meié?” du betalepó. ⁵⁷ Aita, hale inipó. So whjmó momaratere topo whjraperó Farisi whjrapetamoné mepaae whjrapetamoné duraalu, “Diákó me whjnétamo ą keletepa, ti tawóló dipula beteraalopa, atimapaae ene ape yóló mulaleteiné,” ai fo yalepó.

12

*Mariané felé kelaas wale nard wel wéi turó Yesuné hómó dilale fo
(Mat 26:6-13, Mak 14:3-9)*

¹ Atéró, kale bosneyóló fele be démó ąla deyaairaalu, apo miró be dë hale mupatei, Yesu ą ama kepaarale whj Lasarusné turuku be Betanipaae sókó walepó. ² Ai bemó atimané Yesu hakeseróturaalu, ąmó ąla deralepó. Ama nema Lasarus-kélé ąla nokole ni fake tómó Yesutamo betepa, ai deyale ąla Martané atimamó ąliróló malepó. ³ Téró, Mariané doasi moniné duputere felé kelaas wale nard wel wéi wuti fąapa sóró wóló, Yesuné hómó suniyalepó. Atéró ama topo nikinétei, kale wel wéi fę helekalepó. Atéyale tikimó, atima betere be dolokélé, felé kelaas feyó feyóró walepó.

⁴ Téyaletei, Yesuné ama yó matere whjrapékó Iskariot be whjkó Judas-né kale so foné sóró duraalu, “Ai ąla hale noatepa besekéraleé?” yalepó. Ti ai sekéta, take nalo Yesu dópóló eleké deyaaire whjpó. ⁵ “Téró ama duraalu i felé kelaas wale wel wéi wisinaaleta, dotonóló 300 silpa moni sóró, mepaae yolealere so whjmó meniyólópó,” yalepó. ⁶ Ai fo yaleteita, yolealere so whj mo tao saai kisipa muóló inipó. Ti noatepae, atimané betapaae touróló mulótú betere moni ama teteróló kaae taru, ątei qlémi sua yalepó.

⁷ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Ai soné ama felé kelaas wale wel wéita, Kótóné mo taketitei i ala yópólópó yóló muló betepa, ama mo wisiyóló kaae taté wóló, mió ę douraaire suka felekemó ai ala dapa,

seséni ama yópóló taalae. ⁸ Ti noatepae, ai yolealere so whjita, diatamo suka fea betó tawaalopó. Téyaalotei, ęta, dekéró be démó diatamo betaalo meipó,” yalepó.

⁹ Atéró, kale Juda fake so whjné Yesu Betani bemó beterapó dere fo wosóló, ą kelaai dapóló touralepó. Atéró touraleteita, Yesu maaté kelaai mei, Lasarus mo ti sukäletei, Yesuné kepaaralepó depa, kelaairaalu walepó. ¹⁰ Atétepá, mo so whjmó momaratere whjrapené Lasarus-kélé daai dapóló fo deyalepó. ¹¹ Ti noatepae, Lasarus kepaarale ala atima Juda fake whjrapené kilituraalu, mo so whjmó momaratere whjrape taaróló, Yesupaae kisipa tiki tiraté fu betepapó.

*Yesu Jerusalem bepaae fele ala
(Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40)*

¹² Atéró, hjka be dëtepá Yesu Jerusalem bepaae wou beterapó dere fo ai qla naai touró betere so whjné wosalepó. ¹³ A fo wosetu, ątamo tumó hokolaa yaai sapo däarape tao diliki yóló, i fo fakeyóló deté fu betalepó.

“Hosana! Talené doimó wale whj wiśnaale Kótóné wisirópóló yae. Israel fake so whj teteróló kaae tare doasi topo whj Talené wisirópóló yae,” deté fu betalepó.

¹⁴ Atéró Yesu ą faairaalu, betä utü *donki* hupu sóró ai hupuné sisó tómó betalepó. Ama ai yale alata, kale asémó i yóló muló betere fo motóró dokonalepó.

¹⁵ “Saion be huluamó betó mole senaalerape-ó, mió dia teteróló kaae tare doasi topo whj utü *donki* hupuné sisó tómó betóló ai walapa kelere?” erapó.

¹⁶ Ai yale alarape fea ama yó matere whjrape atimanékélé kelaletei, bete hapale sóró kisipanipó. Ténitei, Yesu ą kepaayóló hepen-paae fóló, ama ere ala wisinaale hakearaale k̄lipaae ti atimané ępaae erale alarapeta, Kótóné asémó ere fo dokonó beterapóló kisipa mualepó.

¹⁷ Téró, kale Lasarus dou dolomó mupa, Yesuné kepaaratepa kelale so whjné ai yale ala fea deté fóló fakeralepó. ¹⁸ Yesuné ai kelemei ala eralepó, depa wosale so

whj mo turó ai be hulua taaróló, ątamo hokolaa yaai dapóló felepó. ¹⁹ Atétepá, kale Farisi whjrape atimasisitei duraalu, “Djané du betere alarape fea mo aqkélé inipó. Ti ama dere alamó, i haemó betó mole so whj mo feané ątóró ai sya fu betere kelere!” yalepó.

Yesu q sinaalopóló yale fo

²⁰ Atéró, qla deyaai tukóló muló betere be dę sókó wapa, Kótóné doi sóró holóló moma yaai Jerusalem be huluapaae hotere so whjtamó, mepaae *Krik* fo bole so whj atimakélé fea touyóló holalepó.

²¹ Téró, kale *Krik* fo bole so whj atima Kaleli haemó tene Betsaida be whjkó Filip beterepaae fóló, ępaae woseturaalu, “Doa whj-ó, dąta Yesu kelaai walepa, naao dą ą beterepaae dapesó faaloé?” yalepó. ²² Ai fo depa Filip ą wóló Andrupaae depa, Andru atimaamo wusuró fóló, Yesupaae yalepó.

²³ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Kale Whjné Naalemané ere ala wisi hakearaaire suka mió mo felekemó sókó waai dapó. ²⁴ Yalo diąpaae mo dapó. Kale whj ke haepaae taae derepeletei kelaayóló alunitepa, ti ai ketóró hale muó tawaalopó. Téni, ai ke kelaayóló alutepa, ti tumu sokóló, du mo dekéró woleyalo ai ape. ²⁵ Mepaae whj de ama betere bete me ala yaqsóró, amatei hotowaró kaae tapa, ti ai whjné betere bete aluyaalopó. Tépatei, mió i alimó mepaae whj dené ama betere bete doraterekélé me qla meipó dere whjta, mo ti betó tawaalo ai ape. ²⁶ Mepaae yalo ala erótú betere so whjta, ti mo ętóró sya wonérapó. Atétere so whj atimakélé ę betere tikimótóró betamó betaalopó. Mepaae so whj detamo yalo kutó dirótú betepa, ti atétere so whjné doi yalo Ayané sóró horóló, dukiraalopó. ²⁷ Mió yalo hosaa tuamó doasi sekéné sukutapa, noa fokó yaaloé? Aya-ó, i be démó ępaae eraaitere ala seséyóló ę tao sae fo enére? Mió ępaae eraaire ala mo erópóló, ę wóló i betere ape. Aya-ó, naao ere ala wisi so whj feané kolópóló hakearae,” yalepó.

²⁸ Yesuné ai fo depa, hepen bemó fo fakeyóló duraalu, "Yálo ere ala wisi hakearó beteretei, mo turó kolóló tué yópóló, yálo momó hakearaalopó," yalepó. ²⁹ Ama atéró dere fo aimó touró betere so whjné wosóló, mepaaené duraalu, "Aita, be sapalaan dorowou yalepó," depa, mepaae so whjné duraalu, "Meipó. Aita, *ensel-né* ąpaae fo du yalepó," yalepó.

³⁰ Ai fo depa Yesuné duraalu, "Aita, ę tao saai ini, dią tao suraalu yalepó. ³¹ Ti noatepae, i hae so whjtamo fo tokóló dowi kwia melaaire be dę mió mo felekemó sókó waai dapó. I hae teteróló kaae taru, doasi topo whj betaai dapóló wóputu betere seké mo felekemó hókó faraalo ai ape. ³² Téyalotei, ę ó sikipaae só horatere sukaamó, ai so whj fea ę beterepaae wópóló, ąlisóró waaire ala eraalopó," yalepó. ³³ Ama ai yale fota, ą sukuturaalu yaaire ala hakearalepó.

³⁴ Atei fo depa kale so whjné duraalu, "Kótóné asémó ere foné i so whj fea teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whj mo ti betó tawaalopó erapó. Ai fo epatei, 'Whjné Naalema sikipaae só horaalopó dere-a, netéró de?' Whjné Naalemapó dere fo demó de?" yalepó.

³⁵ Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, "I dëtereta, sawa sukaamó maaté diatamo betaalopó. Atéyalopa dią mepaae furaalu, tü tuamó be dikiyaqsóró dëpatei fae. Mepaae so whj de diliki tuamótamo kutu betepa, ti ą fole tikikélé ama wisiyóló kisipa yaalomeipó. ³⁶ Mió kale dę dią tuamó etéró dëró betere félitei dią ai dëterené naale senaale betaasepóló, ąpaae kisipa tirae," yalepó. Ama ai fo yóló kemetepa, ai so whjné ą kelaqsóró, atima betó mupatei taaróló, Yesu ą kikiti kinóló betalepó.

Juda whjrapené Yesupaae kisipa tiki tiréní yale ala

³⁷ Téró, Kótóné dapó yópóló, Yesuné mepaae kelemei alarape eratepa so whj feané kelaletei, atimané ąpaae kisipa tiki tirénipó. ³⁸ Atéyalé alata, Kótóné fo eratere kóló whj Aisaiané i asére fo dokonalepó.

"Tale-ó, dąné yó matere fo némaaté wosóló kisipa tiki tiraleé? Talené ama fotokoné yale ala depaae maaté hakearóló yó malee?" erapó.

³⁹ Ti noatepae, Yesupaae atimané tué tiki tirénire beteta, Aisaiané i asére fotóró dokonóturaalu erapó.

⁴⁰ "Kótóné atima kele dilikiróo, hosaakélé táróo yale beteta, atima yale ala kilitu, tué tiki feteyóló wapa, ama wisiraqsóró kisipa mutu yalepó," erapó.

⁴¹ Yesuné ai ere ala wisinaale Aisaiané ama kelaleteiné ai fo asé ipakalepó.

⁴² Atéró, kale Juda topo whjrape mepaae Yesupaae kisipa tiki tiralepó. Téyletei, mepaae Farisi whjrape kolóló atima wituraalu, ąpaae kisipa tiki tirale ala hakearóló yó menipó. Ti noatepae, fo wosetere be tuapaae fenalemó, atima dóló hókonaqsóró kisipa mutu yalepó. ⁴³ Ti noatepae, atimané dere wisi alamó, mo so whjné dukiratere fo wosaaai ekèle duraalu, Kótóné atima dukiratere fo wosaaire ekèle ini, sisópaae erótú beterapó.

⁴⁴ Téró, Yesuné fo fakeyóló duraalu, "Mepaae so whj de ępaae kisipa tiki tiratepa, ti ępaae maaté tirótimatei, ę doteyale seképaaekélé, kisipa tiratapó.

⁴⁵ Mepaae so whj dené ę keletepa, ti ę doteyale sekétóró ai keletere ape. ⁴⁶ Até ereteiné ę i haepaae waleteita, ępaae kisipa tiki tiró betere so whj diliki tuamó betere ala taaróló, dę tuamó beterópóló, i haemó dëró betaai walepó.

⁴⁷ Yálo fo wosóló erénitere so whjta, yálotei fo tokóló só derótimpó. Ti ę waleteita, i haemó betó mole so whj taleyóló só deraai wéni, atima aluyaqsóró, tao saai walepó. ⁴⁸ Whj me de yálo fo woseni, ę hórótú betepa, ti ai whjtamo fo tokótamo yóló só deraaire ala mulapó. Ę i haemó bitu, yálo yó male fonétóró take kemetere sukaamó so whj só deraaloo ai ape. ⁴⁹ Ti noatepae, yálo yale fota, yálotei kekeme nóló ini, yálo Aya ę doteyale sekéné ępaae yae yale fotóró yalepó. ⁵⁰ Yálo Ayané ama yae yóló muló betere fo yálo sya fóló erótú betepa, ti so whj fea mo ti betaaire bete saalopóló,

yalo kisiparapó. Ti yalo i du betere fota, Ayané ępaae yae yale fotóró sya fóló du beterapó,” yalepó.

13

Yesuné ama yó matere whírape hó fokale fo

¹ Téró, kale bosenée fele sukamó qla deyaaire be dë felekemó sókó waai depa etéyalepó. Yesu ą i hae taaróló Alima beterepaae faalopóló tukóló mulale ali walapóló kisipa mualepó. I haemó betó mole so whípaae yaala sókó fole ala deté wóló kemeróturaalu, atimapaae mió bete mo turó hakearóló yó melaai dapó.

² Be dikiteretamo, Yesu ą ama yó matere whírapetamo qla naairaalu taletu betepa, Yesu eleké deyóló dópóló, Satan-né Iskariot be whíkó Saimon naalema Judas-né tué tuamó sesemeróló ténélipakalepó. ³ Yesuné fea ala ama teteróló kaae tanápóló, Alimané ą sóró beteró betere ala ama kisipa yóo, ą Kótó betereró wale alakélé, momó fesaae faaire alakélé, ama kisipa yóo, erapó. ⁴ A atérapóló kisipa mutu, qla nuku betaletei turukó holóló, ama tómó deró betere kuti sókó mulóló, betá *tawel* sóró kakeralepó. ⁵ Atéró, betá nuku *dis* dolopaae wéi deróló, atimané hóleke kaae sóró fokalepó. Atéró, ama kakerale *tawel*-né atimané hó helekóló kópuralepó.

⁶ Até deté wóló, ą Saimon Pita beteremó sókó wapa, ama ępaae duraalu, “Tale-ó, naaotei yalo hó fokaaai de?” yalepó.

⁷ Ai fo depa Yesuné ępaae duraalu, “Diapaae i erótú betere ala bete mió naao kisipanitei, take nalopaae ti kisipa yaalo ai ape,” yalepó.

⁸ Tétepa Pitané ępaae duraalu, “Yalo hó naao mo fokókélé yaalomeipó,” depa, Yesuné ępaae tokó mótu duraalu, “Naao hótamo yalo fokoni depa, ti ya yalo fake aleyóló ętamo betamó betenénipó,” yalepó.

⁹ Ai fo depa, Saimon Pitané duraalu, “Tale-ó, yalo hó maaté fokoni, yalo naaseró topotamokélé fokotepa wisirapó!” yalepó. ¹⁰ Ti fo depa, Yesuné ępaae tokó mótu duraalu, “Whí me de ama

tiki turó wéi tópuóló betepa, ti hó maaté fokonérapó. Dią feata, wéi tópupatei, betá whí meipó,” yalepó. ¹¹ Ti noatepae, take ą dópóló eleké deyaaire whí ama kisipa iruraalu yalepó.

¹² Atéró, atimané hórape fokóló keme-tepa, ama deró betere kuti momó deróló ą betale tikimó bitı felepó. Atéró bitu, ama atimapaae woseturaalu, “Yalo diapaae erale ala dią feané kisipare? ¹³ Diaaq yalo doi yóló, yó matere whí Tale-ó, du betere fota, ti ętóró ereteiné mo dono dapó. ¹⁴ Mió ęta, dią teteróló kaae tare Talekélé, dią yó matere whíkélé bitu, diaaq hórape yalo fokalepó. Atéyale kaae, diásisikélé hó u fokone i fokone du betae. ¹⁵ Yalo diapaae i yale alata, diásisi bitukélé suróló deté fu betaasepóló, dią kisipa mótu yalepó. ¹⁶ Yalo diapaae mo i dere ape. Kale kutó diratere whíné ą kaae tare topo whí bosenóló, ą topo whí betenénipó. Kutó dini fópóló doteyale whínékélé ą doteyale whí teteranénipó. ¹⁷ Mió i dere alarape diaaq kisipayóló taaréni, sya fólótamo du betepa, ti Kótóné dią wisiratapóló, hajné suku tu betaalopó,” yalepó.

Yesuné ą dópóló eleké deyaalopóló yale fo

¹⁸ “Yalo i dere fota, dią feapaae dumitei, yalo dosayóló sóró beteró betere whírapemó kisipa mutu dapó. Tépatei, kale asémó ere fo mo dokonóturaalu, ętamo betamó qla nokole whínétei ę dópóló, eleké deyaaai du beterapó.

¹⁹ Ai alarape depa diaaq kilituraalu, ęta, Kótóné dotonó betere whípóló ępaae kisipa tiki tirópóló, ai alarape yaaipatei yalo diapaae i dere ape. ²⁰ Mepaae whí dené yalo doteyale whí wisiyóló dape supa, ti ętei dape sirapó. Até dere kaae, mepaae whí dené ę mo wisiyóló dape supa, ti ę doteyale sekétei, dape sirapó,” yalepó.

²¹ Yesuné ai fo yóló kemetepa, ama hosaa tuamó doasi sekéné sukalepó. Atétepa ama duraalu, “Yalo diapaae mo i dere ape. Diąkó whí betané ę dópóló, eleké deyaalopó,” yalepó.

²² Ama yó matere whírape atima kóló kóló duraalu, né yaaire alamó dérópoló, atimasisi u kolósu i kolósu du betalepó. ²³ Yesuné ama yó matere whírapékó betá Yesuné ama hosaa mole whí ą betere felekemó titiyóló beterepó. ²⁴ Saimon Pitané u kale whípaae depané maaté yóló duraalu, “Ama ai yale fo-a, demó kisipa mutu yaleró, naao ąpaae wosetimié?” yalepó. ²⁵ Ai fo depa, Yesutamo titiyóló betere whí ą fetée fóló ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, naao ai yale fo-a, demó yaleé?” yalepó.

²⁶ Tétepa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Yalo bred o kwia tao sóró, nukumó belere wéimó tópuróló melatepa naao kilitu, ątóróti hítipóló kisipa muaalopó,” yalepó. Téró, ama kale bred o kwia sóró wéimó tópuróló, Iskariot be whíkó Saimon naalema Judas melalepó. ²⁷ Atéró Judas-né bred o tao seretamotóró, dowi Satan ą tuąpaae bitj walepó. Atétepa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao ai yaai dere ala mo hapaletei yae,” yalepó. ²⁸ Atima ai ąla nuku betere tikimó betere whírape betanékélé Yesuné ama ai yale fo wosótá yaletei, bete kisipa sinipó. ²⁹ Mepaae ama yó matere whírape atima kisipané Judas-ta, moni kaae tare whíreteiné ąla detere sukamó yaaire olakó dupune fae, ó mepaae yolealere so whímó melaaire olakó dupurále fae dere nisi yalepó. ³⁰ Téró, kale Judas ą bred o tao sóró, téti belapaae sókó derepelemó, be mo ti dikipa kelalepó.

Yesuné Pitapaae yale fo

³¹ Atéró, kale Judas fele sisópaae Yesuné duraalu, “Mió kale Whjné Naalema tuämó ere ala wisi hakearatepa, so whjné koloo, Kótó ą tuämó ere ala wisikélé Naalemapaae eratepa so whí feané koloo duraalu, Kótó tuämó ere ala wisinaale kisipa yaalopó. ³² Ai alatamo mo depa, ti ama Naalema tuąpaae eratere ala wisinaale so whí feané kolópoló Kótóné kaae tani, mo miótitei ama hakearaalopó.

³³ Yalo naalerape-ó, mo sawa sukamó maaté ę diätamo betaalopó. Take yalo Juda topo whírapapaae yale fo kaae, mió diąpaaekélé i dere ape. Diaaq ę kekälotei,

mo kelaalomeipó. Ę fole tikipaae dia wókélé mo yaalo meipó.

³⁴ Mió yalo diąpaae yae yóló mulatere kisi fo i dapa wosae. Yalo diąpaae yaala sókó fu yale kaae, diásisikélé atéró yaala sókó fu betae. ³⁵ Diásisitei, atéró yaala sókó fole ala so whí feané kilituraalu, dia yalo yó matere whírape beterapóló kisipa yaalopó,” yalepó.

³⁶ Ai fo depa, Saimon Pitané ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, ya mopaae faai de?” depa, Yesuné duraalu, “Ę fole tikipaae dia miótí wonénitei, take nalota, wonérápó,” yalepó.

³⁷ Kale dere kaae, Pitané ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, ya fole tikipaae ę miótí wapa, noa yaqsóró de? Ya tao suraalu, yalo betere betekélé melóló sukutepa wisirapó,” yalepó.

³⁸ Téró, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Naao ąpaae yakélé sukutepa wisirapó fo du de? Yalo ąpaae mo i dere ape. Wą kakaruk bané hale yaaipatei, naao ę tuenipó dere fo sore félimó yaalo ai ape,” yalepó.

14

Yesuné ama yó matere whírapené kisipa sekę yaqsóró yale fo

¹ Téró Yesuné duraalu, “Diaaq kisipa fomoyóló, hosaa tuämó doasi seketu betaqsóró yae. Kótópaae kisipa tiki tiróturaalu, ąpaaekélé kisipa tiróló betae.

² Ti noatepae, yalo Aya betere tikimó dia betaaire be mo şurapó. Ai ala wuä meisóró, ti yalo diąpaae hakearóló wuapó. Eta, dia ątj waaire tiki donoróló mulotu betaaai fulapó. ³ Ę fólótamo dia betaaire tiki donoróló kemetepa, ti momó fesaae wouraalu, diąkélé ę betere tikimótóró betamó betaaai dapesó faalopó. ⁴ Ę i faaitu betere bepaae fole tüta, ti diaaq ai kisipare ape,” yalepó.

Aya beterepaae faaire tüta ętórótípó yale fo

⁵ Tétepa Tomas-né ąpaae duraalu, “Tale-ó, ya faaire tikita, dą kóló kólórápó. Atérápá, ya ai faaitere tikipaae sókó fole tü dñé netéró kisipa yaaloé?” yalepó.

⁶ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Ai bepaae faaire tükélé, mo foné betekélé, so whj betere betekélé, ti mo ętórótipó. Whj mo betákélé yalo Aya beterepaae faai depa, ti ę dekeróló feni, mo ę tuämótóró fenérápó. ⁷ Diaaqtamo ę diriyóló tuépa, ti yalo Ayakélé mo tuénérápó. Mió kaae suraalu, diaaq yalo Aya kolóló, ai kisipare ape,” yalepó.

⁸ Tétepa Filip-né duraalu, “Tale-ó, Aya naao däpaae yó matepa, ti däne ą kolóló kisipanérápó,” yalepó.

⁹ Ai fo depa Yesuné duraalu, “Filip-ó, folo sukamó ę diätamo bitiré waletei, diaaq ę kisipanié? Mepaae whj dené ę kolóló kisipa epa, ti yalo Ayakélé kisiparapó. Tépatei, diaaq ępaae Aya yó ąlæe dere-a, noa fo yóló de? ¹⁰ Ę yalo Aya tuämó betóo, yalo Aya ę tuämó betóo, eretei diaaq kisipanié? Yalo diäpaae yó mótu betere fota, yalo kekeme nóló dumipó. Yalo Aya ę tuämó bitu, ama kisipa mole ala erótú beteretei, diaaq ai kelere ape. ¹¹ Yalo Aya ę tuämó betóo, ę yalo Aya tuämó betóo, erapó dere fo diaaq wosóló, mo dapóló kisipa tiki tiraе. Ai alatamo ini depa, ti yalo erale kelemei alarape kolóló, kisipa tiki tiraе. ¹² Yalo diäpaae mo i dere ape. Whj me detamo ępaae kisipa tiki tiratepa, ti ai whjné yalo yale ala kaaetóró yaalopó. Ti noatepae, ę yalo Aya beterepaae foleteiné take nalo diaaq yalo du betere alarapekélé fea bosenóló, mo doasi ala yaalo ai ape. ¹³ Naalemané Alimané ere ala bete hækearaaíraalu, me noa őlakó yalo doimó ępaae wosetepa, ti ai whjpaee yalo mo melaalopó. ¹⁴ Diäq feané yalo doimó me noa őlakó kematepa, ti ai ala yalo mo eraalo ai ape,”

Kale Dëi Kepe Wisi diäq beterepaae waalopó yóló mulale fo

¹⁵ “Diaaqtamo ępaae hékessené sukóló yaala sókó fu betepa, ti yalo yae yóló muló betere fokélé diaaq mo wisiyóló sya fóló, erótú betaalopó. ¹⁶ Ę betale sirimó, suka fea diätamo betó taru, diäq tao sóró fotokó bulótú betaaire seké mekó yalo Ayapaae dotonaë depa, ama diäq beterepaae mo dotonaalo ai ape. ¹⁷ Ti ai sekéta, mo ala

maaté du betere Dëi Kepe Wisipó. I hae so whjné ama dere fo wosóló, mopóló ą dape senénipó. Ti noatepae, atimané ą kolóló kisipakélé inireteinépó. Tépatei, mió ą diätamo betóo, take nalokélé diä tuämó betóo, yaairetei diaaq ai kisipare ai ape. ¹⁸ Diä hae aya meiyóló, bokonaale naale senaale kaae beterópóló yalo diä taaróló fumitei, ę diä beterepaae momó fesaae waalopó. ¹⁹ Mo sawa sukamó bituraalu, i hae so whjné ę kelaalo meitei, diänéta ę kelaalopó. Ti noatepae, ę kepaayóló betereteiné, diäkélé mo betaalo ai ape. ²⁰ Atétere sukamóta, ę yalo Aya tuämó betepa diä ę tuämó betóo, ę diä tuämó betóo, ere ala diaaq kisipa yaalopó. ²¹ Mepaae whj de yalo yae yóló muló betere fo aqmó sukóló bitu, sya fóló eró tapa, ti ai whjné ępaae yaala sókó fu beterapó. Mepaae whj dené ępaae yaala sókó fu betepa, ti yalo Ayanékélé ai whjpaee yaala sókó fóo, yálokélé ępaae yaala sókó fóo du betaalopó. Téturaalu, ę tuämó ere ala fea yalo ępaae hækearóló yó melaalo ai ape,” yalepó.

²² Tétepa, kale Iskariot be whjkó Judas-né ama yakoma Judas-né Yesupaae duraalu, “Tale-ó, i haemó betó mole so whj feané yá kolópóló yó meni, däne maaté kolópóló, yó melaalopó dere-a, noatepae?” yalepó.

²³ Ti fo depa Yesuné duraalu, “Mepaae whj dené ępaae yaala sókó fu betepa, ti yalo yó matere fo wisiyóló sóró erótú betaalo ai ape. Atétere whjpaee yalo Ayané yaala sókó furaalu, dámó wusuró ą beterepaae wóló ętamo betämó mo ti betó tawaalopó. ²⁴ Mepaae whj dené ępaae yaala sókó fenitepa, ti yalo i yó mótu betere fokélé diaaq sya fóló eraalomeipó. I kale wosetu betere fota, yalo kekeme nóló dumitei, ę doteyale seké yalo Ayané ama fotóró yó mótu beterapó. ²⁵ I fo feata, ę diätamo betämó bitutei yó mótu betalepó. ²⁶ Tétu betaletei, diätamo betämó bitu, diä tao saaire seké kale Dëi Kepe Wisi Ayané yalo doimó dotonaalopó. Ai sekéné amata, diäpaae fea ala yó melaalo ai ape. Téturaalu, yalo diäpaae yó mótu betale forape keteni, kisipa yó tanópóló, ama

dią yó mótu betaalopó. ²⁷ È tuämó mole hosaa muni deyóló mo dua betere ala diämó melóló è i fole ape. Yalo i matere hosaa muni deyóló dua betere alata, i haemó betó mole mo so whjné matere kaae meipó. Térapa, diaaq hosaa tuämó sekëtere alaró witere alatamo muaqsóró yae. ²⁸ Èta, dią taaróló faalotei, dią beterepaae momó fesaae waalopó yale fota, diaaq ai wosale ape. Diaaq epaae yaala sókó fole ala mupata, ti è yalo Aya beterepaae fulapó dere fo woseturaalu, hajné sukuapó. Ti noatepae, yalo Aya à doasi fotokó bole seké bitu, ama è teteró beterapó. ²⁹ Take i alarape mo depa kilitu, mo irapóló diaaq kisipa tiki tirópóló, i alarape yaaipatei, folosóró yalo diapaae ai yale ape. ³⁰ Yalo diapaae fo me kae dekéró yaalomeipó. Ti noatepae, i hae teteróló kaae tare topo whj Satan ipaae mo felekemó sókó waai dapó. Téyalotei, ama è só deraaire betemeklé mo munipó. ³¹ Tépatei, yalo Ayapaae yaala sókó furaalu, ama erae dere alatóró yalo erótú beteretei, i haemó betó mole so whj feané kolóló taaréni, mo kisipa sópóló dapó. Térapa, mió dà faalopa fiépe,” yalepó.

15

Yesu qta wain képiné betepó yale fo

¹ “Mo wain képi beteta, ti etórótipó. Yalo Aya àta, wain kutó Talepó. ² Mepaae du olenitere teteírape ti ama tukóló taae falatu beterapó. Mepaae du oletere teteírape mo dekéró oleyópóló, yalo Ayané mepaae séli yó moletei turukóló taae falatu beterapó. ³ Yalo take diapaae yó mótu betale foné dią fea fokóló mo ti wisiró beterapó. ⁴ Dią è tuämó betepa, ti ekélé dią tuämó betaalo ai ape. Kale képi teteírape tikimó olekenipa, ti du oleyaalomeipó. Dią è tikimó olekeyóló bitinipa, ti netéró du oleyaaloé?

⁵ Mo wain képita, ti etórótipó. Diąta teteírape ai ape. Mepaae whjtamo è tuämó betóo, ekélé ai whj tuämó betóo epa, ti du mo dekéró oleyaalopó. Téni, etamo tekée fóló kae betepa, ti ai whjné ama me alakélé mo enénipó. ⁶ Mepaae

whjtamo è tikimó olekeyóló bitinipa, ti ai whj sélitepa tukóló taae falatere ni tetej kaaepó. Ai taae falatere teteírapeta, dasóló si bilirótua dapó. ⁷ Diąkó whj me detamo è tikimó olekeyóló betóo, yalo fokélé naao hosaa tuämó muó iruraalu, me əlakó epaae kematepa, ti ai whjpaae yalo mo melaalopó. ⁸ Dią tuämó du mo dekéró olepa, ti yalo Ayané ama ere ala wisinaale so whj feané kolópóló hakearatapó. Atére ala so whjné kilitu, dią mo yalo yó matere whjrapetóró beterapóló kisipa yaalopó.

⁹ Yalo Ayané epaae yaala sókó fu yale kaae, yalokélé diapaae yaala sókó fole ala du betalepó. Térapa, yalo yaala sókó fóló mole tuämótóró hale betó tawae. ¹⁰ Yalo Ayané ama erae yóló muló betere fo sya fóló eró taruraalu, ama yaala sókó fóló mole tuämó betó tarapó. È ai ala ere kaae, yalo erae dere fo diaaq wosóló erótú betepa, ti dią yalo yaala sókó fole ala tuämó betó tawaalopó. ¹¹ Yalo diapaae i yale fo feata, è tuämó mole hajtere ala dią tuämó faturaalu, diaaq hajtere ala mo ti şurópóló kisipa mutu yalepó. ¹² Yalo diapaae yae dere fo ipó. Yalo diątamoo yaala sókó fóló mulure kaae, naao ne no diåsisikélé ai ala du betae. ¹³ Whj mené ama yaala sókó fole whjrape tao saai dapóló, ama betere bete hale melóló sukutepa, ti atéró yaala sókó fole alané mepaae yaala sókó fole ala fea teteró beterapó. ¹⁴ Diaaq yalo yae yóló muló betere fo erótú betepa, ti dią yalo fulumu whjrape ai betere ape. ¹⁵ Beta kutó diratere whjné à teteróló kaae tare whjné dere ala fea ama kisipa inipó. Atére betené take bitiré wouraalu, yalo diapaae kutó diratere whjrape-ó yaletei, ai fo momó kaae ini, mió diapaae yalo fulumu whjrape-ó, dapó. Ti noatepae, yalo Ayané yó melale alarape fea diaaq kisipa yópóló, yalo diapaae hakearóló yó melalepó. ¹⁶ Diaaq è sókó sóró kae beterénitei, yalo dią sókó sóró kae beteró beterapó. Ai alata hale inipó. Dią fóló, mo ti muó tawaaiire du olerópóló kisipa mutu yalepó. Atéturaalu, yalo doimó diaaq me noa əlakó Ayapaae kematepa, ti

ai kematero qla ama diámó mo melaalo ai ape. ¹⁷ Yalo diapaae yae yóló mulatere fo i ape. Diásisitei yaala sókó fole ala du betae.

Mo whjné Yesuné yó matere whjrape hóróló bóe dale fo

¹⁸ I haemó betó mole so whjnétamo diq hóróló bóe du betepa, ti folosóró atimané é hóróló, bóe dale ala kisipa muae. ¹⁹ Diatamo i hae tale betepa wuásóró, ti i hae so whjné faketóró beterapóló kisipa mutu, diapaae yaala sókó fole ala du bituápó. I hae so whjtamo touyóló betepa, yalotei diq sókó su yóló kae beteralepó. Atére betené diatamo bóe du beterapó. ²⁰ Yalo diapaae yó melale forape kisipa muae. Kutó diratere whjné q kaae tare whj ama teteróló kaae tanénipó. Atimané etamo bóe dóló susupui ala erótú yale kaae, diapaaekélé eraalo ai ape. Yalo yó male fotamo atimané wisiyóló wosóló erótú betepa, ti diaaq yó matere fokélé atimané wisiyóló wosaalo ai ape. ²¹ Ti noatepae, é doteyale seké, atima kisipa inireteiné diq yalo so whj bitu, yalo ala erótú beteremó, atimané diapaae kae kae susupui ala erótú betaalopó. ²² É i haepaae wóló, yalo fo atimapaae yó móluqsóró, ti dowi alamó atima só deraaire kwia muámeipó. Tépatei, atimané yale dowi alamó fo tokótamo depa, meipóló hepée falaaire tū mo munipó. ²³ Whj me dené é hóróló bóe du betepa, ti ai whjné yalo Ayakélé hóróló bóe dilapó. ²⁴ Take mo betq whjnékélé inire ala yalo atima kuamó eróluqmeisóró, ti atimané yale dowi alamó só deraaire kwia muámeipó. Mió i yale kelemei alarape atimané kolólótei, etamokélé yalo Ayatamokélé, bóe dóló hóralepó. ²⁵ Atimané ai du betere alata, i asére fo dokonóturaalu yalepó, ‘Me bete munipatei, atimané etamo hale bóe dalepó.’

²⁶ Até du betaalotei, diq tao sóró wisiraaire seké betq waalo ai ape. Ai sekéta, é fóló yalo Ayatamo bituraalu, diq beterepaae dotonaalopó. Ata, mo alané bete yalo Ayatamo betamó biti wouraaloo, yalo ere ala fea etérápóló, diq tao sóró fotokó bulóló, yó melaaire Dëi Kepe

Wisipó. ²⁷ Mo take kaae sale alimótei, diq etamo bitiré waleteiné diaaqkélé é etei kaae whjpóló hakearóló yó mótu betenérapó,” yalepó.

16

¹ “Yalo diapaae i yale fo feata, diq é sya fu betere ala taaróló, kópaae faqsóró yalepó. ² Atimané diq fo wosetere bepaae waqsóró dóló hókonaalo ai ape. Ai ala maaté mei, mepaae whj atima Kótóné ala eratere nisiyóló, diq mo ti sukópóló daalo ai ape. Ai ala yaaire be dë mió mo felekemó sókó waai dapó. ³ Eró yalo Ayatamo atima kisipa inire betené diapaae atei kaae alarape eraalo ai ape. ⁴ Atépatei, yalo diapaae i deté wou betere fo dokonóturaalu mo eratere sukamó, noa ala dutérápóló diq kilita yaqsóró, yalo i dere fo kisipa yaasepóló dapó. É diatamo hale betereteiné take yalo diapaae etei fo inipó.

Dëi Kepe Wisi wóló yaaire alamó yale fo

⁵ Téretei miota, é doteyale seké beterepaae momó fesaae fulapó. Até yaai depa, diákó betq whjnékélé, ‘Ya maae faai de?’ yóló, épaae wosetere fokélé dumipó. ⁶ Yalo diapaae i forape yaleteiné mió diaaq hosaa tuamó dekéné ai sukutu betere ape. ⁷ Tépatei, yalo diapaae mo dapó. Diapaae wisi ala eraaire tū mulóturaalu, é diq taaróló fulapó. Etamo fenitepa, ti diq tao sóró fotokó bulóló tū yó melaaire seké diq beterepaae waalo meipó. Etamo fupa, ti yalo q diq beterepaae dotonaalopó. ⁸ Ai Dëi Kepe Wisi wouraaluta, i haemó betó mole so whjné du betere dowi alakélé, Kótóné donoi ala etérápóló yó mótu betere alakélé, taleyóló kwia matere alakélé, fea ai sekéné ama hakearateremó, hoko ala du beterapóló diq hosaamó saalopó. ⁹ Ti noatepae, i haemó betó mole so whjné épaae kisipa tirénitare beteta, dowi alapóló ai Dëi Kepe Wisiné atima hosaamó seraalopó. ¹⁰ É yalo Aya beterepaae fesaae foletai, momó kae diaaq é kelaalomeipó. É atéró foletainé so whj feané Talené donoi ala kisipa yópóló, ai sekéné hakearóló yó melaalo ai ape. ¹¹ Mió i haemó teteróló kaae tare seké ama yale alamó, q só deró

beterapó. Tétu, i haemó betó mole so whj tale dere alakélé hóko yalepóló, hosaamó sópóló, ai waaire Kepe Wisiné hakearaalo ai ape.

¹² Yálo diápaae yaai dere fo dekéró mupatei, bete diaaq senénireteiné fea fo enénipó. ¹³ Tépatei, kale mo fo maaté bole Kepe Wisi ą wólota, mo fo bete turó diaaq tué yópóló, hakearóló yó mótu betaalopó. Aita, ama kekeme nóló yaalomeitei, mo ama wosale fotóró diápaae yó melaalopó. Téturaalu, nalo waaire be démó yaaire alakélé yó melaalo ai ape. ¹⁴ Ai Dëi Kepe Wisiné yálo mo bete mole fo diaaq kisipa yópóló, ama tao sóró diápaae yó melaalopó. Téturaalu, yálo ere ala wisinaale so whj feané kolópóló, ama hakearaalo ai ape. ¹⁵ Yálo Ayané ama teteróló kaae tare ala fea, yálokélé teteróló kaae tarapó. Atére betené yálo fo diaaq kisipa yópóló, Dëi Kepe Wisiné ama hakearóló yó melaalopóló, yálo diápaae yalepó.

¹⁶ Mo sawa su kamó diaaq ę kelaalomeitei, sawa beteró, diaaq ę momó kelaalopó,” yalepó.

Yesuné diaaq hosaa seké yaalotei momó hajyaalopó yale fo

¹⁷ Ai fo depa, mepaae ama yó matere whjrape atimasisitei duraalu, “Sawa su kamó ą kelaalomeipó. Téyaaalotei, sawa su kamó beteró ą momó kelaalopó, dere foró ama Alima beterepaae foletuinépó yale fotamo-a, noa betené yaleropó,” yalepó. ¹⁸ Atimasisitei duraalu, “Mo sawa su kamópó yale fota, noa betené yaleró dákélé kisipani, kóló kólórapó,” yalepó.

¹⁹ Ama ai yale fomó, atimané ąpaae wosai mutere kisipa ama kolóló, atimapaae duraalu, “Sawa su kamó diaaq ę kilini bitiré fóló, sawa su kamó momó kelaalopó yale fomó, diaqisitei noatepa kelaarótú bitu de? ²⁰ Yálo diápaae mo i dere ape. Diaqata, diaaq hosaa tuámó dekené sukuutraalu, wole-u du betepa, i haemó betó mole so whj atima hajné suku betaalopó. Diaaq hosaa tuámó sekéné suku betaalotei, momó kisipa felé yóló, hajtu betaalo ai ape. ²¹ Sorapené naale

saaire be dë sókó wapa sisó nukuraalu, ama tikimó doasi dele sua dapó. Téteretei, ama naale só mulóló, kílipaae naalené tiki kolóló hékseturaalu, ą doasi dele sale ala kisipa keterótua dapó. ²² Atétere kaae, mió diaq dekené ai suku betere ape. Tépatei, ę momó diaq beterepaae wale su kamó, diaaq ę kilitu dere haj mené tokóló aluranénipó. ²³ Atétere su kamó, diaaq ępaae me wosetere fokélé mo yaalo meipó. Yálo diápaae mo dapó. Diaaq yálo doimó Ayapaae me əlakó kematepa, ti ai whjpaae ama mo melaalopó. ²⁴ Take bitiré woukélé, diaaq yálo doimó me qla kematepa alakélé mo inipó. Térapa, mió bitutamo me əlakó kematepa, ti ai qla suraalu, diaq tuámó hajtere ala mo turó fayaalopó.

²⁵ Taketa, yálo diápaae kinóló mole ala fo salepaae dó faróló deté waletei, nalo waaire su kamó yaaitere alata, fo salené ini, yálo Ayané ama ere ala etérapóló, mo hakearóló yaalopó. ²⁶ Ai be démota, diaaq yálo doimó ąpaae kema yaalopó. Yálo i du betere fota, diámó yálo Ayapaae woseraalopóló dumipó. ²⁷ Téyaaalo meipa, diaaqtei ąpaaetóró wosae. Ti noatepae, diaaq ępaae yaala sókó fóo, ęta Kótótamo betóló wale whjpoló ąpaae kisipa tiki tiróo ereteiné, yálo Ayané ama diápaae hosaa muóló yaala sókó fu beterapó. ²⁸ Take ę yálo Ayatamo beteró, i haepaae walepó. Mió ę i hae taaróló, momó yálo Aya beterepaae fulapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, ama yó matere whjrapené ąpaae duraalu, “Miota naao dápaae fo salepaae dó faróló dumi, mo hakearóló dapó. ³⁰ Mió dáné kisipare ala betapó. Fea ala naao kisiparu hakeamó yó mótu betereteiné, mené yapaae momó wosetere ala kae enénipó. Atérené yata, Kótótamo betóló wale whjpoló dáné kisipa tiratapó,” yalepó.

³¹ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diaq tué tiki tirópóló kaae taté waletei, mioti ępaae diaaq tué tiki ai tiratere ape! ³² Téretei, diaaq be dokq dapo dapo yóló furaalu, ę wotoró betepa taaróló faaire be dë mió i sókó wale ape. Téyaaalotei,

ẽ wotoró bitini, yalo Ayatamo wusuró beterapó.

³³ Yalo diapaae i yale fota, diaq ẽ tuãmô hosaa muni deyóló dua baterópóló yalepó. Diaq i haemó bituraalu, kae kae sekéi ala siré fu betaalotei, i haemó mole alarape fea yalo mo ti doróló teteró beterapó. Atérapa diaq furu furu ini, hosaa diriyóló dua betaes,” yalepó.

17

Yesuné Alimapaae momayale fo

¹ Yesuné ai forape yale kílipaae ó hepenpaae kese holóló momaturaalu,

“Aya-ó, mió kale tukóló muló betere be dê i sókó walapa, naao Naalené ya tuãmô ere ala wisinaale so whj feapaae hakearópóló, naao ama ere ala wisi hakearae.

² Ti noatepae, i haemó betó mole so whj fea teteróló kaae tanópóló, naao ẽ sórō bateralepó. Naao ẽpaae ai melale so whjpaee mo ti betaaire bete melópóló, naao fotokq ẽ sumó melalepó.

³ Mo ti betere bete i ape. So whjné yata, mo betq betere Kótópóló tué yoo, naao doteyale whj Yesu Kerisokélé tué yoo, dere alata, mo ti betere betepó.

⁴ Naao ẽpaae i haemó dirae yale kutó fea yalo diyóló kemeraleteiné, naao ere ala wisinaale i haemó betere so whjné kolópóló, hakearalepó.

⁵ Aya-ó, i haekélé kaaraaipa dämo wusuró bitu, naao ere ala wisi hakearótu yale kaae, mió ẽ i hae taaróló ya beterepaae fesaae wóló betepakélé, ai ala momó eraasepóló dapó,” yalepó.

Yesuné ama yó matere whjrapemó momarale fo

⁶ “Aya-ó, i haemó betó mole so whj kuamó, mepaae naao sórō ẽpaae melale so whjpaee ti naao ere ala wisi yalo hakeamó erótu betalepó. Atimata take naao so whj betaletei, naao sórō ẽpaae melalepó. Atéyale so whjné naao fo mo betq wosóló, erótu betalepó.

⁷ Naao ẽpaae melale alarape feata, ya betemó kaayóló walepóló, mió atimané tuérapó.

⁸ Ti noatepae, naao ẽpaae yó melale fo fea yalomó atimapaae yó matepa, atimané mopóló wosalepó. Atéturaalu, ẽ yatamo betóló naao ẽ dotonatepa wale whjpoló, atimané ẽpaae kisipa tiralepó.

⁹ Naao atima tao sôpóló, yalo momarótu baterapó. Yalo i dere momata, i haemó hale betó mole so whjmó dumitei, naao sórō ẽpaae melale so whjmó kisipa mutu i detere ape. Ti noatepae, atimata mo naao so whjtórótipó.

¹⁰ Naao so whjta, ti yalo so whjtórótipó. Yalo so whj fea ti naao tórótipó. Atimapaae erale ala so whj feané kilitu, yalo ere ala wisinaale hakearalepó.

¹¹ Mió ẽ i haemó doa folo sukamó betaalomeitei, i whjrape atimata i haemó hale betepa, ẽ ya beterepaae walapó. Mo kae betere Aya-ó, i whjrape atima me ala yaqsoró, naao ere ala tuãmô baterópóló kaae tawae. So whjné naao ere ala wisinaale kisipa yópóló, naao doasi doi mole fotokqne ẽ tuapaae eralepó. Térapa, dämo mo betatörö biture kaae, atimakélé atérötörö baterópóló, naao ẽ male doiné teteróló kaae tawae.

¹² Ẽ atimatamo betamó betale sukamó, naao ẽpaae melale doiné atima mo wisiyóló kaae tawalepó. Atéró, kaae tawale sukamó mo betq whjkélé alunipó. Kale asemó ere fo dokonóturaalu, aluyaai yale whj ẽ betq mo ti aluyalepó.

¹³ Mió ẽ ya beterepaae waai, i haemó atimatamo betere féli, ẽ tuãmô mole hajtere ala mo turó atima tuãmokélé mulópóló, i forape atimapaae du baterapó.

¹⁴ Ẽ i hae tale bitiniru ere kaae, atimakélé i hae tale bitinipó. Naao ẽpaae erae yale fo yalo atimapaae yó melalemó, i haemó betó mole so whjné atimatamo bóe dóló hóralepó.

¹⁵ Aya-ó, yalo i dere momata, atima i haemó bateretei tokó sórō, naao kae tikipaae beterae yóló dumitei, dowi kepené atima doraqsoró, seséyae yóló dapó.

16 È i hae tale bitinirure kaae, atimakélè i hae tale bitinipó.

17 Atima me alatamo hoseké yóló betaqósóró, mo fonétei atima kae sóró beterae. Naaø fota me kae mei, mo bete mole fopó.

18 È i hae so whítamo beterópoló, naao è i haepaae dotonótú yale kaae, i whírape atimakélè, i haemó betó mole so whítamo beterópoló, yálo dotonat-apó.

19 Atimakélè me alatamo hosekéni, mo kae beterópoló, è mo naao alatóró eraai kisipa mutu, yálo tei è kae sóró beterat-apó,” yalepó.

Yesuné i haemó betó mole so whímó momarale fo

20 “Yálo i dere momata, i whírape atima maaté tao sópoló dumitei, mepaae so whí de atima yó matere fo wosóló, èpaae kisipa tiraaire so whímokélè i dere ape.

21 Aya-ó, yálo i dere momata, è yá tuamó betó, yá è tuamó betó iru, mo betatóró biture kaae, atimakélè fea atérótóró beterópoló yae. I haemó betó mole so whíné è naao doteyale whípoló kisipa tirópoló, atima dámó tuamó beterópoló yae.

22 Naaø ere ala wisinaale hakearóló èpaae melaletei, yálo mo atimapaae melalepó. Até yaleteita, dámó mo betá kisipa muóló biture kaae, atimakélè atéró beterópoló yalepó.

23 Naaø è doteyoo, èpaae yaala sókó fóo, ere ala atimapaaekélè eró beterapóló, i haemó betó mole so whíné kisipa yópoló, atima fea mo betá faketóró alerae.

24 Aya-ó, naao èpaae melale so whí è betere tikimótóró betamó bitu, è tuamó ere ala wisinaale atimané kolópoló kisipa mutapó. Ti naao ai ere ala wisinaaleta, take saró haetamo kaaraaipatei, yaala sókó furaalu, èpaae melalepó.

25 Mo donoi ala maaté yó tare Aya-ó, i haemó betó mole so whíné yá tuénitei, yálo yá tuérapó. I whírape atimanéta, naao è doteyalepóló kisiparapó.

26 Naaø èpaae yaala sókó fole ala atima tuamó muóo, ekélé atima tuamó betó erópoló, yálo yá etei kaae Tale beterapóló, atimapaae hakearóló yó maté wou betalepó. Ai ala taaréni, miókélè hale detétóró fu betaalopó,” yalepó.

18

Yesu daai tawale fo

(Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53)

1 Atéró, Yesuné moma yóló kemetepa, ama yó matere whírape atima betere tiki taaróló, Kidron ho tégóló felepó. Ai ho uté fakeró *Olip* nirape daae mulapó. Yesuró ama yó matere whírapetamo ai ni daae mole tikimó sókó felepó.

2 Ai hae tikita, Yesu dópoló eleké deyaaire whí Judas-né ama mo tuérapó. Ti aita, Yesuné ama yó matere whírapetamo suka fea touráleta du betale tikipó. **3** Atéró, kale Judas à ai ni daae mole tikimó sókó walepó. À atéró wale alata, ama wotoró mei, mepaae diki tare whírapékélè, Farisi whírapéró so whímó momaratere topo whírapené sóró beteró betere whírapetamokélè, dapesó walepó. Ai whírape atima feané mo sakélè, *lamp* sakélè, bóe dele qla olarapekélè, fea tawóló walepó.

4 Yesuné èpaae eraaire ala fea ama kisipa irutei, à sókó fóló atimapaae duraalu, “Diaaq ai-a, de kekitu bitu de?” yalepó.

5 Ai fo depa atimané duraalu, “Dáta Nasaret be whíkó Yesu keketapó,” depa, ama duraalu, “Ai whíta etóróti i ape,” yalepó. Ai wale whírapetamo Yesu dópoló, eleké deyaaire whí Judas-kélè daalepó. **6** Yesuné ai whíta, etóróti i ape dere fo woseturaalu, atima sisóné fele tikimó, dée nalepó.

7 Atétepa, Yesuné atimapaae momó woseturaalu, “Diaaq ai kekitu betere whí-a, de?” depa, atimané duraalu, “Nasaret be whíkó Yesupó,” yalepó.

8 Yesuné kale whírapetaae duraalu, “Ai whíta, etóróti i ape yóló yálo taketi diápaae inié? Diaaqtamo è kikitu betepa, ti i

wh̄irape atima h̄ale fópóló yae,” yalepó.
 9 Ti ai yale alata, take Yesuné “Naaø ępaae melale wh̄irape mo betakélé alunipó,” yale fo mo dokonóturaalu yalepó.

10 Téró, Saimon Pitané foloi sepake be dolomó deró beteretei sókó sóró, so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iné kutó diratere wh̄iné tururó woséli s̄aae deralepó. Ai wh̄iné ama doita Malkus-pó.

11 Yesuné Pitapaae duraalu, “Naaø ai sepake sóró momó be dolopaae bulae. Naaø kisipané yalo Ayané ę melale w̄ei wutimó beleretei yalo naalomeipóló de?” yalepó.

Fo tekqai Yesu Anas beterepaae dapesó fele fo

12 Téró, diki tare wh̄iraperó atimané topo wh̄itamo yóo, mepaae Juda topo wh̄irapekélé yóo yóló, Yesu tawóló halika t̄ikiné dokalepó. 13 Atéró, atimané ą folosóró Kaiapas-né nouma Anas beterepaae dapesó felepó. Kaiapas ąta, ai ba fo tuamó so wh̄imó Talepaae momaratere wh̄irapené topo wh̄i beterepó. 14 I seké Kaiapas-ta, take Juda so wh̄ipaae duraalu, “Dä Juda so wh̄i me ala yaqsóró, betə wh̄i sukutepa mo wisirapó,” yale wh̄ipó.

*Pitané Yesu ą kisipanipó yale fo
(Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57)*

15 Atéró, Yesu dapesó fupa, Saimon Pitaró ama yó matere wh̄i metamo Yesu sya fu betalepó. Kale mo so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iné Yesuné yó matere me wh̄i ama wisiyóló tuéreteiné ai bolaare tipi tuapaae doropópóló yalepó.

16 Téyaletei, Pita ą ai tipi t̄u serekemó daapa, kale me yó matere wh̄i momó fesaae wóló, t̄u kaae tare senaalepaae Pitakélé ipaae wópóló yae, yalepó.

17 Atéró, kale t̄u kaae tare senaalené Pitapaae woseturaalu, “Yákélé ai wh̄iné yó matere wh̄ikóe?” depa, Pitané kale senaalepaae tokó mótu duraalu, “Eta, ai wh̄iné yó matere wh̄i meipó,” yalepó.

18 Atéró, kale mepaae kutó diratere wh̄iraperó mepaae doasi diki tare wh̄irapetamo atima sosóli depa, si

nokeyóló simó boperóló daae molepó. Atéró daae mupa, Pita ąkélé sosóli depa, atimatamo simó daalepó.

*Momaratere topo wh̄iné Yesutamo fo tekqaletei
(Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71)*

19 Atima atéró simó betó mupa, mo so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄iné Yesupaae woseturaalu, “Naaø yó matere wh̄irape-a, deé? atimapaae naao noa fo yó maleé?” yalepó.

20 Ai fo depa Yesuné duraalu, “Yalo fo mekó kinóló yó meni, so wh̄i feané wosópóló, h̄akeamótóró yó mótu betalepó. Yalo yó male foto, Kale Juda fake so wh̄i fea tourqleta dere fo wosetere beraperó, moma dere betamo tuamótóró yó mótu betalepó. 21 Téyalepa, naao ępaae noatepa wosete? Yalo yó matere fo wosale so wh̄iné tuérapa, atimapaae wosae,” yalepó.

22 Yesuné ai fo depa, Juda topo wh̄iné sóró beteró betere wh̄i betə ą daale felekemó daai sókó wóló, ama kelepaamó deké sóró duraalu, “So wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄ipaae atei kaae fo dua de?” yalepó.

23 Atétepa Yesuné duraalu, “Yalo me dowi alakótamo itikimó, ti i so wh̄i feané keletómó yalo yale ala h̄akearóló yae. Téni, ȳilotamo ąpaae mo fo itikimó, ti naao ę h̄ale noatepa dile?” yalepó. 24 Atéró, Yesuné ama naase h̄ale dokopatei, kale wh̄i Anas-né ą Talepaae momaratere topo wh̄i Kaiapas betherpaae fópóló doteyalepó.

25 Atima ai ala du betepa, kale wh̄i Saimon Pita ą simótóró h̄ale daapa, mené ąpaae duraalu, “Yákélé ai wh̄iné ama yó male wh̄i meié?” depa, Pitané duraalu, “Ai wh̄ita ę meipó,” yalepó.

26 Tétepa, momaratere topo wh̄iné kutó diratere wh̄i betə betherpó. ąta, take Pitané woséli tikale sekéné ama fake wh̄ipó. Ai sekéné Pitapaae woseturaalu, “Yata, u Olip ni daae mole tikimó daapa kelale wh̄i a, kaeé?” yalepó. 27 Ai fo depa Pitané momó meipó, deretamotóró w̄a kakaruk bané hale yalepó.

Yesu topo whị Pailat beterepaae dapesó fele fo

(Mat 27:11-23, Mak 15:2-15, Luk 23:1-5,18-25)

²⁸ Dilikitamo ai ala deté wóló, híka be détamo Yesu ą kale topo whị Kaiapas-tamo betepa, Juda topo whịrapené Rom *Gavman* topo whjné bepaae dapesó felepó. Téyaletei, atima kale boseneýóló fele be démó detere qla naaireteiné ai be dolopaae feni, belamó daae molepó. Ti noatepae, atima Juda meire whjné bepaae fupa, ai detere qla naalomeipó, yaqsóró yalepó. ²⁹ Atéró, kale Pailat ą belapaae tóę doropóló, atimapaae duraalu, “I whıta, noa dowi alakó itikimó fo tokótamo yóló diaaq ą só deraai de?” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Amatamo *Gavman* whjné yóló muló betere fo tikiuameisóró, ti dàné ąpaae dapesó uameipó,” yalepó.

³¹ Tétepa Pailat-né atimapaae duraalu, “I whıtamo fo tekqai depa, ti diaaq yóló muló betere fo sya fóló, diaaqtei taleyaasepóló dapesó fae,” yalepó. Ai fo depa, atimané ąpaae duraalu, “Me whıj dowi ala depa, taleyóló sukópóló dae fo *Gavman* whjné dąpaae inipó,” yalepó. ³² Yesu hıle bitutei, ą itéró sukålopoló taketi yóló mulale fo dokonópóló yalepó.

³³ Atéró, kale Pailat ą ama bepaae momó fesaae fóló, Yesu ą beterepaae dapesó ape, yóló woseturaalu, “Yata, Juda fake so whị teteróló kaae tare topo whjé?” yalepó.

³⁴ Tétepa, Yesuné ąpaae duraalu, “Ępaae ai wosetere fota, naao kisipanétei dépé, mené ę etei kaae whjpóló ąpaae depa de?” yalepó.

³⁵ Ti fo depa, Pailat-né ąpaae duraalu, “Naao kisipané ęta, Juda whjkó betepa de? Naao so whjró so whjmó Talepaae momaratere topo whịrapetamoné ęa só deraai, ę beterepaae dapesó walepó. Téyalepa, naao atimapaae noa dowi alakó eraleé?” yalepó.

³⁶ Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Yalo teteróló kaae tare alata, i haemó diaaq teteróló kaae tare ala kaae mei, yalo teteróló kaae tare alata, mo kaepó. Etamo diaaq teteróló kaae tare ala tuamó

bituásóró, ti Juda whịrapené ę daai depa, yalo kutó diratere whịrapené bóe duapó. Tépatei, yalo teteróló kaae tare alata, kae tikimó kaaróló walepó,” yalepó.

³⁷ Ai fo depa Pailat-né duraalu, “Tépata, ęa teteróló kaae tare topo whị mo airapó!” depa, Yesuné ąpaae tokó mótu duraalu, “Naao ępaae topo whjpó dere fota, mo dono dapó. ę Talené so whị teteróló kaae tare whị topo whị betaai, i haepaae woó, ę i haemó mo soné deyoo, yalepó. Atépa, mepaae mo ala tuamó betaai keteké butu betere so whjnéta, yalo dere fo mo dapoló wosetu beterapó,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa, Pailat-né faletere fo kaae yóló duraalu, “Mo fo betepó dere-a, noaé?” yalepó. Ai fo yóló, kale Pailat ą Juda so whị daae mole tikipaae tóę doropóló, atimapaae duraalu, “A só deraaire bete tale yalemó, me alakélé mupa kilinipó.

³⁹ Téretei, diaaq mara mole ala sya furaalu, kale boseneýóló fele be démó ęla detere su kamó *dipula* betere whịrapekó betə fópóló, sokotua dapó. Atétua dere kaae, diaaq kisipané mió i ęla detere be démó Juda so whị teteróló kaae tare topo whị sokaró de?” yalepó.

⁴⁰ Ai fo depa, atimané ąpaae fo fakelyóló duraalu, “A meipó. Dàné kisipanéta, Barabas dą beterepaae wópólópa, doteyae,” du betalepó. Ti Barabas ęta, *Gavman*-tamo alale sóró bóe du betale whjpó.

19

Yesu filipaa eró betere ni tómó oleróló dae yale fo

(Mat 27:27-31, Mak 15:16-20)

¹ Téró Pailat-né Yesu dapésó fóló, ama diki tare whịrapepaae fokosói ala yae yóló malepó. ² Atéró, diki tare whịrapené Yesu faleturaalu, mu daai képi topo whjné deratere topo tao suróló aleyalepó. Téró Yesuné topomó deroo, sonaai kutikélé deroo yalepó. ³ Atéró, atimané momó dèle momó dèle yóló duraalu, “Juda so whị teteróló kaae tare topo whj-ó, dàné naao doi i sóró horatere ape,” yóló faletu betalepó.

⁴ Ai alarape yóló kemetepa, Pailat ą momó Juda so whj betó molepaae fóló duraalu, "Yalo ama yale ala taleyalemó, ą só deraaitere bete mekélé munipa, i dapesó walapa kelae!" yalepó. ⁵ Atéró Yesu faleturaalu, ą topo whjpóló derale mu daai topo taoró sonaai kutitamo deró betepatei, belapaae dapesó dorowalepó. Atéró daapa, Pailat-né atimapaae duraalu, "Mió kale whj i daalapa kelere?" yalepó.

⁶ Atéró, kale so whjmó momaratere topo whjraperó atimané sóró beteró betere whjrapetamoné Yesu dapesó wale kilitu, fo fakeyóló duraalu, "Filipaa ni tómó olerae!" yóló eneta du betalepó. Ai fo depa, Pailat-né atimapaae duraalu, "Yalota, ą só deraaire bete mekélé munipa, diaaqtéi ą filipaa ni tómó olerae," yalepó.

⁷ Atétepa, kale Juda fake so whj feané ąpaae seyóló duraalu, "Amatei ą Kótóné naalemapó du betepa, dñé yóló muló betere foné, etei kaae fo dere whj sukópóló dae fo erapó," yalepó.

⁸ Pailat ą taketa sawa wiyaletei, atéró dere fo woseturaalu, mo doasi winé sukálepo. ⁹ Atéró, ą kale *Gavman* topo whjné bepaae momó fesaae fóló, Yesupaae woseturaalu, "Ya mé be huluapaae wale whjé?" yóló wosetepa, Yesuné ąpaae me fokélé tokó menipó. ¹⁰ Atétepa Pailat-né ąpaae duraalu, "Yalo yapaae wosetere fo naao tokó menitere-a, ya fópóló doteyaaitere ala ó, filipaa ni tómó oleraaitere ala yópóló, ę sóró beteró betere ya kisipa inié?" yalepó.

¹¹ Ai fo depa, Yesuné duraalu, "Óté taoró betere Kótóné teteróló kaae tare fotokó yapaae móluqmeisóró, ti naao ępaae me alakélé eróluqmeipó. Térapa, ę naao naase tuamó mulale whjné ama yale dowi alanéta, naao dowi ala mo teraae falapó," yalepó.

¹² Atéró, kale Pailat-né ai dere fotóró woseturaalu, ą fópóló sokaaire tū kikitu betalepó. Tétu betepa, Juda fake so whjné fo faketóró hale yó taru duraalu, "Naatamo ą fópóló dotonatepa, ti ya Sisatamo betə kutó ditere whj meipó. Whj me de amatei, ą topo whj betaai dapóló wóputu

betepa, ti ai whjné Sisatamo bóe dilapó," yalepó.

¹³ Atéró, Pailat-né ai dere forape wosetu, Yesu belapaae dapesó doropóló, Pailat ą fo tokótamo yóló taletere tikimó betalepó. Ai belané doita, kapo fake whamene tikipó. Hibru foné ti Kapata doi mulapó.

¹⁴ Ai alarape yaleteita, kale boseneýóló fele be dę ąla detere *fula-mó*, ąla dótóró deyaairaalu, ąla ąla taleyóló mulatere be démó 12 kilok sukakelemó yalepó. Atéró, kale Pailat-né Juda so whjpaae duraalu, "Dią teteróló kaae tare topo whj i daalapa, kelae!" yalepó.

¹⁵ Ai fo depa, atimané duraalu, "Dañé ą keletere hórapa filipaa ni tómó oleraai dapesó fae yóló, dotopoi fo du betalepó. Tétepa, Pailat-né duraalu, dią teteróló kaae tare topo whj ą filipaa ni tómó oleraoe?" yalepó. Ai fo depa, kale mo so whjmó momaratere topo whjné duraalu, "Dą teteróló kaae tare whjta me kae mei, Sisa betə beterapó," yalepó.

*Yesu filipaa ni tómó olerale fo
(Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43)*

¹⁶ Ai alarape yóló kemene furaalu, Yesu filipaa ni tómó olerae yóló, Pailat-né atimané naase tuamó mulalepó.

Atétepa, kale diki tare whjrapené ą dapesó felepó. ¹⁷ Atéró furaalu, ą oleraaire ni fake amatei beleyóló oleraaire tikimó sókó felepó. Ai hae tikané doita, sukale whjné topo diripó. Hibru whjrapené du betere foné ti Kolkotapó doi mulapó. ¹⁸ Aimó atimané ą filipaa ni tómó oleralepó. Atéró whj tamokélé, me whj ité dęro oleróo, whj me uté dęro oleróo, yalepó.

¹⁹ Atéyale kílipaae Pailat-né kale filipaa ni topomó ą i betené dalepóló etei fo aseyóló oleralepó.

ITA, NASARET BE WHJKÓ JUDA SO WHJ
TETERÓLÓ KAAE TARE TOPO WHJ YESUPÓ

²⁰ Yesu dóló olerale tikita, ai be hulua felekemó ereteiné Juda fake so whjné ai aseyóló oleró betere fo dosáatu beterepó. Ai aseyale fota, Juda so whj feané dosayópóló, Hibru whjrapené du betere fonékélé, Rom fonékélé, Krik fonékélé,

erepó. ²¹ Atéró, mo so whjmó momarateré Juda topo whjrapené Pailat-paae duraalu, “Juda fake so whj teteróló kaae tare topo whjpóló, aseyaqse. I whjné amatei duraalu ḥta, Juda fake so whj teteróló kaae tare topo whjpó, yale fo maaté aseyóló olerae,” yalepó.

²² Ai fo depa, Pailat-né duraalu, “Yalo aseyale fo momó kae fisikini, ai fotóró atéró mulópólópó,” yalepó.

²³ Atéró, mepaae diki tare whjrapené Yesu filipaa ni tómó olerale k̄ilipaae dojró diki tare whjrapené ama kutirape atima betá betá yóló salepó. Atéyaletei, Yesuné deróló sókó fatere boló kuti betá h̄ale muni felepó. Ai kutita, me kwiatamo dekaaporóló dokoni, mo betanétóró dokorepó.

²⁴ Atéró, kale diki tare whjrape atimasitei duraalu, “I kutita, terekeyóló kukwia saalomeipó. Betá whjné saairaalu, atima dokó fea ni kwia siri mulóló, melaa yóló saalopa siépe yae,” yalepó. Ai alarape yaleteita, i asére fo dokonópóló yalepó. Ai fo i ape.

“Yalo kutirape atima sóró, bolómó deró betere fofo kuti betá muni fupa, ni fakerape fesekée deróló salepó,” erapó.

²⁵ Atéyale k̄ilipaae, Yesuné ama hama Mariakélé, hamané kemakélé, Klopas-ne soma Mariakélé, Maktala sokó Mariakélé, Yesu oleró betere felekemó daae molepó.

²⁶ Aimó Yesuné hamaró ama hosaa mole yó matere whjtamo daapa kolóló, hamapaae duraalu, “Yalo hosaa mole hae ti so-ó, ai daale whjta, naao naale ai ape,” yalepó. ²⁷ Téró, ama ai yó matere whjpaae duraalu, “Ata naao hae ai ape,” yalepó. Ai sukamó kaae sóró, ama ai yó matere whjné Maria ḥtamo betaairaalu, dape salepó.

Yesu sinale fo

(Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Nalo kale yaalopó yóló mulale ala fea kemeyalepóló kisipa mutu, kale aseyóló muló betere fo dokonópóló, Yesuné duraalu, “E wéi nokolerapó,” yalepó.

²⁹ Atéró, aimó betá k̄elaai wain wéi wuti f̄anóló mupa tepeyóló, k̄elaai wain

wéi wépi kaae qlamó tópuró sóró kape siki kaae qlamó haka sóró, ama k̄olómó hamunalepó. Ai kape siki kaae qlané doita, hisop-pó. ³⁰ Atéró, Yesu ai wéi nóló duraalu, “Kale eraai yale ala fea mió sumó eróló kemeralepó,” yalepó. Atéró, ama topo haepaae hemée deyóló ama kepe bete Talepaae melóló sukalépó.

³¹ Atéró kale filipaa ni tómó olerale whjrape h̄ale olepateti, qla deyaaai dale muló betere be d̄e sókó waqsoró, i ala yalepó. Dótóró qla deyaaire be d̄e sókó waipa, qla qla taleyóló mulatere be d̄emó, kale oleró betere whjrape hó diri kolokóló teketapóló, Juda topo whjrapené Pailat-paae wosene felepó. ³² Ai fo depa, kale diki tare whjrape fóló, kale folosóró ité olerale whjné hó diri k̄ayoo, uté olerale whjné hó dirikélé k̄ayoo, yalepó. ³³ Téyaletei, Yesu kelalemó, a taketi suk̄itikimó atimané ama hó diri k̄anipó. ³⁴ Aténi, atimakó betá diki tare whjné ama fisinimó wuti deyalepó. Atéyale tikimó, ama f̄akeró wéitamo mo wéi kaae suniyóló dorowalepó. ³⁵ Ai alarape depa kelale whjné ama mo kelale alatóró h̄akearóló yó male fota, mopó. Ama ai du betere fo diaaókélé mopóló kisipa tirópóló, h̄akeamó yó mótu beterapó. ³⁶ Ai yale alarape feata, kale asémó i ere fo dokonóturaalu, yalepó. Ai fo i ape. “Ama diri mo betákélé k̄ayaalomeipó,” erapó.

³⁷ Me asére fo i ape.

“Atimané ama tikimó wutiné deyale whj kelené kikéyóló kaae tawaalopó,” erapó.

Yesu kane dolomó mulale fo

(Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Atéró, ai ala kemetepa etéyalepó. Ari-matea be whjkó Josep ḥkélé Yesuné yó matere whjtei, Juda topo whjrape kolóló wituraalu, ama tué tiki tiró betere ala h̄akeamó yó menipó. A Pailat beterepaae fóló, Yesuné tiki tekaai dapóló, wosalepó. Téyalemó, kale Pailat-né ḥpaae téyae depa, ama tiki tokóló só felepó. ³⁹ Mo take dilikitamo Yesu beterepaae fele whj Nikodimas-ró Josep-tamo wusuróné Yesuné tiki tokóló

só faai dere ala fea yalepó. Atéró, betä ni fę *mur-ró* mepaae felé kēlaa wale əlarape *aloes-tamo* hosekéró beteretei, Nikodimas-né sóró felepó. Ai əlané seké däleta, 34 *kilogram-rópó*. ⁴⁰ Atéró, kale whj tamoné Yesuné tiki sóró felepó. Atéró doumó mulairaalu, *linen* kutimó mepaae felé kēlaa wale əlarape terepeté fóló, Yesuné tiki bopeyalepó. Aita, atima Juda whjrapé douróturaalu dere ala sya fóló yalepó. ⁴¹ Yesu olerale tiki felekemó, betä kutó erapó. Ai kutó tuämó whj mo betakélé dou erénire, kisi dou wisinaale aleyóló muló beterepó. ⁴² Ti dótóró kale Juda fake so whj sāa nóló betaaire be de ereteiné kale doukélé mo felekemó epa, əla əla taleyóló mulatere be démō ama tiki aimó douralepó.

20

Yesu mulale kane dolo halepa kelale fo
(Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Atéró, fula kaae sere be démō hija be teó dëteretamo Maktala sokó Maria Yesu mulale dou tópaae felepó. Atéró kelalemó, ə mulóló fokonale kapo fake tukwé fóló, tumó mupa kelalepó. ² Atépa, kale so ə Saimon Pitaró Yesuné ama hosaa mole yó matere whj metamo beterepaae sururuyóló fóló duraalu, “Tale atimané mopaae sóró fóló mulaleró dä tuénipó,” yalepó.

³ Tétepa, Pitaró kale me whjtamо atima betere tiki taaróló, sururu yóló whj dou tópaae felepó. ⁴ Atimaamo wusuró sururuyóló feletei, Pita taaróló kale me whj əpi fóló, kale dou tómó sókó felepó. ⁵ Atéró əpi fóló, hemée deyóló kelalemó, Yesu bopeyóló mulale dei *linen* kuti betä mupa kelalepó. Téyaletei, ə dou dolopaae fenipó. ⁶ Atépa, nalo Saimon Pita sókó woló, kale dou dolopaae fóló kelalemó, mepaae dei kutirape betä molepó. ⁷ Yesuné ama tiki bopeyóló mulale dei *linen* kuti kae mulóo, ama topo boperóló mulale kuti kolokóló kae mulóo epa kelalepó. ⁸ Kale folosóró dou tópaae əpi sókó fóló, daale whj əkélé nalo dou dolopaae derepelepó. Dou dolomó ai ere ala kilitu, ama tué tiki tiralepó. ⁹ Yesu ə

sukóló momó kepaa yaalopóló, asémó ere fo mo dokonalérápóló, kisipa sinipó.

Yesu Maktala sokó Meripaae yó male wale fo

(Mat 28:9-10, Mak 16:9-11)

¹⁰ Téró, kale whjtamо momó bepaae fesaae felepó. ¹¹⁻¹² Téyaletei, kale Maria ə dou até belaró daalu, woletu betalepó. Atétu bitu hemée deyóló, kale whj mulale kapo dolopaae kopeyalemó, *enseltamo* mo dei kuti deróló, Yesu mulale tikimó beterepó. Me seké topo mulalepaae betóo, me seké hó eralepaae betóo, erepó.

¹³ Atéró, atimaamoné kale sopaae wose-turaalu, “Ti so-ó, ə noatepa wole du bitu de?” depa, ama duraalu, “Atimané ə teteróló kaae tare Tale mopaae mulale feleró ə kóló kóló depa du bitupó,” yalepó.

¹⁴ Ai fo yóló, ə fetée furaalu kelalemó, Yesu aimó daapa kelaletei, kale soné aita, Yesupóló kisipanipó.

¹⁵ Tépa Yesuné əpaae duraalu, “Ti so-ó, ə noatepa wole du bitu de? Ə de keketé kutu bitu de?” yalepó. Ai fo depa, kale soné ama kisipané ai kutó kaae tare whj nisiyóló əpaae duraalu, “Doa whj-ó, naao tamо sóró fipata, ti ə sene faai dapa, mulale tiki betä əpaae yó melaasepé,” yalepó.

¹⁶ Tétepa, Yesuné əpaae “Maria-ó,” depa, ə daalepaae fete fóló, Eremeiki foné fakeyóló duraalu, “Raboni-ó,” yalepó. Ai fo bete feteyóló yó matere whjpo.

¹⁷ Ai fo depa, Yesuné əpaae duraalu, “Ə yalo Aya beterepaae fenipa, naao ə tatere ala taalae. Yatei fóló, ə yalo Aya beterepaaekélé, diaaq Aya beterepaaekélé, ə teteróló kaae tare Kótó beterepaaekélé, diaq teteróló kaae tare Kótó beterepaaekélé, momó fesaae fulapóló, yalo norapepaae ene fae,” yalepó.

¹⁸ Atéró, ai kale Maktala be hulua sokó Maria ə fóló, ama yó matere whjrapepaae duraalu, “Tale yalo mo kelalepó,” yóló ama əpaae yae yale forapekélé fea atimapaae yalepó.

Yesu amayó matere whírape beterepaae wale fo

(Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49)

19 Téró, *fula* kaae sere be dêmó be diki deretamo ama yó matere whírape atima kale Juda topo whírape kolóló wituraalu, atima touróló betó mole be tûrake kinóló diróló betó molepó. Atéró betó mupa, Yesu atima betó mole tuämó sókó wóló duraalu, “Hosaa muni deyóló dua betere ala diaq tuämó mulópolo yae,” yalepó. **20** Ai fo yóló kemetepa, ama naasemó *ikoko* daleteiró fisinimó wuti deyale siritamo atimapaae yó malepó. Atéró, Tale kilituraalu, atima hosaa tuämó doasi hajné sukutere ala mo fayaalepó.

21 Atéró, Yesuné atimapaae momó duraalu, “Diaaq hosaa muni deyóló mo dua betó muae. Yalo Ayané ę i haepaae wópolo dotonótú yale kaae, yalokélé diaq fópolo dotonatapó,” yalepó. **22** Atéró, ai fo yóló kemetepa, ama fomo atima tikipaae sókó faróló duraalu, “Dëi Kepe Wisi sae. **23** Diaaqtamo mepaae whjné dowi ala kwia me ąla meipóló hale kemeratepa, ti Kótónékélé atimané yale dowi ala kwia hale kemeró beterapó. Diaaqtamo mené yale dowi ala kwia me ąla meipóló kemeréni hale tapa, ti Kótónékélé atimané dowi ala kwia kemeró bitinipó,” yalepó.

Yesu ą Tomas-paae yó male fo

24 Yesuné ama yó matere 12 whírapékó betä ama doi Tomas-tei, Didimas-pó, du betere whj Yesu atima beterepaae sókó wale suksamó, mepaae yó matere whírapetamo betämó bitinipó. **25** Atéró, kale mepaae ama yó matere whírapené apaae duraalu, “Tale dñé mo kelalepó,” yalepó.

Ai fo depa, Tomas-né duraalu, “Yalotamo ama naasemó *ikoko* dale siri kolóo, *ikoko* dale doloró fisinimó wuti deyale dolotamomó yalo naase kesekée faloo initepa, ti diaaq dere fo wosóló, mo dapóló yalo tué tiki tiraalomeipó,” yalepó.

26 Atéró, *fula* betä kemeyale kılıpaae ama yó matere whírape atima momó touróló betale suksamó, Tomas ąkélé atimatamo betämó beterepó. Atéró, atima

tü kinóló betó mupa, Yesu ą sókó wóló atimapaae duraalu, “Diaaq hosaa muni deyóló mo dua betó muae,” yalepó. **27** Téró Tomas-paae duraalu, “Yalo naase ipa, naao kolóló, naase kesekée faloo, yalo fisinimókélé naao naase doų kesekée faloo ene ape. Téró, mió naao kisipa tamо mutere ala taaróló, tué tiki tirae,” yalepó.

28 Ai fo depa, Tomas-né ąpaae duraalu, “Ę teteróló kaae tare Tale Kótóo,” yalepó.

29 Ai fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Naao ę mo kelaleteiné naao tué tiki tiratapó. Mepaae whj de ę kilinirutei, kisipa tiki tiratepa, ti ai so whj atima Kótóné wisiró beterapóló hajné sukutu betaalo ai ape,” yalepó.

30 Atéró, Yesuné ama yó matere whírapetamo bitu, Kótóné eratapóló kisipa yópolo, kelemei alarape mo dekéró eraletei, fea i *buk-mó* asenipó. **31** Tépatei, Yesu so whj teteróló kaae tare whj Kerisota, Kótóné Naalemapóló tué tiki tirópolo, i alarape fea aseyalepó. Ti ąta, etei kaae Talepóló, ama doimó yó mótu betere fo fea dosayóló tué tiki tiróturaalu, diaq mo ti betere bete sopoló yalepó.

21

Yesuné kelemei ala eróturaalu ya dekéró sale fo

1 Atéró ai alarape kemetepa, Yesuné ama yó matere whírape Taiberius węi fókumó betó mupa, ą momó kolópolo, yó male walepó. **2** Aimó, Yesuné ama yó matere whj Saimon Pitakélé, Tomas-tei me doi Didimas-kélé, Kaleli hae kwiamó tene Kana be hulua whjk Nataniel-kélé, Sebedi naalema tamokélé, ama yó matere whj me tamokélé, atima fea touróló betó molepó. **3** Atéró bitu, Saimon Pitané atimapaae duraalu, “Eta, ya sene fulapó,” depa, atimané duraalu, “Dakélé fea faalopó,” yalepó.

Atéró, atima fea nukumó betóló felepó. Téyaletei, ai dilikitamo ya mo betakókélé sinipó.

4 Atéró, Yesu ą mo hıkatı węi fókumó daapa kelaletei, ama yó matere whírapené Yesupóló kisipanipó.

⁵ Tétepa, Yesuné atima fo tekeróló duraalu, “Ti naalerape-ó, yakó saleé?” depa, atimané duraalu, “Meipó,” yalepó.

⁶ Tétepa, ama atimapaae duraalu, “Diaaq haleke wa tao sóró, nuku mole turu naase fakeró derae. Até depa, ti mepaae ya saalo ai ape,” yalepó. Ama ai yae dere alatóró yalemó, haleke wamó ya mo dekéró deyaletikimó sekéné tukaire mo sunipó.

⁷ Atéró, Yesuné ama hosaa mole yó matere whjné Pitapaae duraalu, “Aita Talepó,” dere fotóró wosóló, Saimon Pitané tómó deratere kuti take sokóló mulateei kakeróló, wéipaæ tñwó derepelepó. ⁸ Atéró, Pita ą wéimó ąlaaté fu betepa, mepaae yó matere whjrape atima nukutamo ą sya fu betalepó. Atéró, atimané derale haleke wamó, ya fayoló mupatei, wéi fókuró nuku fole tikitamo felekereteiné sijóló só fu betalepó. Ai wéi fókuró nuku foletikitamo dñleta, 90 mita súpó. ⁹ Atéró, atima i wéi fókumó sókó walemó, aimó si duku betepa kelalepó. Ai duku betere si keletómó ya biliyó mupa koloo, *bred orapekélé* mupa koloo, yalepó.

¹⁰ Atépa, Yesuné atimapaae duraalu, “Diaaq mió sale yarape mepaaekó ipaae sóró ape,” yalepó.

¹¹ Atéró, Saimon Pita ą nukupaae bitj holóló kale haleke wa wéi fókupaae sijóló sóró walepó. Aimó dere doakale yarape dosayalemó, 153-ró derepó. Haleke wamó doa atei yarape deyaletei, haleke wa mo sawa tukó fole alakélé inipó.

¹² Yesuné atimapaae duraalu, “Dia ı qla naai ape,” yalepó. Téyaletei, ama yó matere whjrapené ą Talepóló kisipa irutei, atimakó whj betanékélé ya deé? yóló ha-laainé wosaitere kisipa munipó. ¹³ Atéró Yesu ą wóló, *bred* o bularape terekeyóló atimamó malepó. Yarapekélé atétóró yalepó. ¹⁴ Aita, Yesu ą sukóló kepaayóló bituraalu, ama yó matere whjrapené ą kolópóló, tamo dakoróló yó melóló, mió ita, sore dakoróló yó male walepó.

Pitapaae Yesuné apaae hosaa mulée yale fo

¹⁵ Atéró, atima qla nóló kemetepa, Yesuné Saimon Pitapaae duraalu, “Jon-né

naalema Saimon-ó, naao epaae yaala sókó fole alané i whjrapené yaala sókó fole ala bosene fale?” depa, ama duraalu, “Tale-ó, épó. Yało yapaae yaala sókó fole alata, naao ai tuére ape,” yalepó. Ti fo depa, Yesuné apaae duraalu, “Tépa, ti yało sipsip hupu malerapemó, qla wisiyóló melae,” yalepó.

¹⁶ Yesuné kale fo kaae momó duraalu, “Jon-né naalema Saimon-ó, naao epaae mo yaala sókó fule?” depa, ama duraalu, “Tale-ó, épó. Yało yapaae yaala sókó fole ala naao ai tuére ape,” yalepó. Tétepa, Yesuné apaae duraalu, “Yało sipsip hupurape naao mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó.

¹⁷ Atéró Yesuné ama kale dere fo kaae sore dakoróló duraalu, “Jon-né naalema Saimon-ó, naao epaae mo yaala sókó fule?” fo sore dakoróló deremó, Pitané ama hosaa tuamó seké depa duraalu, “Tale-ó, fea ala naao kisipareteiné yało yaala sókó fole ala naao tuérapó,” Ai fo depa, Yesuné apaae duraalu, “Yało sipsip hupurapemó qla mo wisiyóló melae.

¹⁸ Yało yapaae mo i dapa wosae. Take ya kokopei betale sukamótá, kuti naaotei deróló, naao faai kisipa mutere tikipaae fua yalepó. Téyaletei, take nalopaae ya otene yóló betere sukamó, ti naao naase teré faló betepa, naao kuti me whjné deróló, ya hóre tikipaaetei dapesó faalo ai ape,” yalepó. ¹⁹ Yesuné etei kaae fo yaleteita, Pita ą atéró sukuturaalu, Kótóné ere ala wisinaale kolópóló, hakearaalopóló kisipa mutu yalepó. Atéró Yesuné apaae duraalu, “Ya ę sya ape,” yalepó.

²⁰ Atéró Pita ą fetée fóló kelalemó, Yesuné ama yaala sókó fale yó matere whj atimaamo sya wou betalepó. Ai whjta, take atima qla nale sukamó, Yesu tikimó tiróló bituraalu, “Tale-ó, ya dópóló eleké deyyaire whj-a, deé?” yóló wosale whjpó. ²¹ Atéró, Pitané ai wale whj kolóló Yesupaae woseturaalu, “Tale-ó, i wale seké ą neyaaloé?” yalepó.

²² Tétepa Yesuné duraalu, “Yało kisipané ai whj ątamo bitiré fóló, ę momó fesaae wale sukamó sókó fópóló depa,

aita naao yaaire ala meipa, ya ḡ̄ sya wale ala betq̄ yae,” yalepó. ²³ Yesuné ąpaae atei fo yalemótei, mepaae Keriso no nerapené ai yó matere whj̄ ą sukaalo meipó yalepóló, feapaae deté kwęyóló fakeralepó. Téyaletei Yesuné ai whj̄ ą sukaalo meipóló ini, ama kisipané ą hale bitiré fóló ą momó fesaae wale sukamó sókó fópólópó depa, aita Pitapaae naao yaaire ala meipóló yale fomótei yalepó.

²⁴ I yó matere whita me kae mei, i alarape depa kelalepóló so whj̄ feané tué yópóló, hąkearóló asęyale whj̄pó. Ai sekéné ama kolóló ai yale fo feata, mo dapóló dąnē tuęrapó.

²⁵ Yesuné kae kae ala mo dekéró yaletei, ai alarape fea imó asenipó. Mo featamo mené asę depa, ti i hae kwia tuąmó, ai fo asęre *buk-rape* mulaaire tiki suyaalomeipóló kisipa mutapó.

Aposel

Yesu hepen-paae dapesó horale fo

¹ Tiopilus-ó, take yalo folosóró aseyale *buk-mótá*, Yesuné yale alaró yó male fotamo fea kaae sóró yó maté fóló, ą hepen bepaae fele sukamó sókó fele fo asę yalepó. ² Yesu ą hepen-paae faai hale bitu, Dei Kepe Wisiné fotokoratepa, ama dosaae sóró beteró betere *aposel whjrapaee* i alarape yae yóló yó maté felepó. ³ A doasi dele sale kílipaae, mo ti dóló sukunale whjitei kepaayóló mo whjítóró beterapóló kisipa yópóló, whj siki tamo 40 be demó kale whjrape baterpaae sókó wua du betalepó. Atéturaalu, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala etérápóló yó mótu betalepó. ⁴ Atéró betə su kamó ą ama yó matere whjrapetamo ąla nuku bitu, etei dirii fo yóló duraalu, “Yalo Ayané diámó hale hamokoróló melaalopó ere ąlamó kisipa mutu, yalo diápaae take yalepó. Ai ąla saasepóló, Jerusalem be taaróló feni, kaae tawóló hale betae. ⁵ Ti noatepae, Jonné dią węi hale maaté tópurótua yaletei, mió mo felekemó dią Dei Kepe Wisitamo tópuraalo ai ape,” yalepó.

⁶ Téró, atima betamó touróló bitu, atimané ąpaae woseturaalu, “Tale-ó, take dä Israel fake so whjné dąnē hae kwia teteróló kaae taru yale kaae, miókélé ai ala yópóló yaaloé?” yalepó.

⁷ Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “Ai ala yaaire be dęro alitamota, diąné kisipa yaaire ala mei, yalo Ayané ama teteróló kaae taru, noa kaae ala yaai depa, ti ai be demótóró erótua dapó. ⁸ Téretei, yalo ę etei kaae whjpóló yó matepa diaaq wosale fo Jerusalem be huluapaaekélé, Judia hae kwia kwiapaaekélé, Samaria hae kwiapaaekélé, i hae kwia dene fale dokq feapaaekélé, yó maté kwęyóló mo surüpóló, yalo dią sóró i beteratere ape.” yalepó.

⁹ Ai fo du beteró kemetepa, kale whjrapené kele tómótóró Kótóné ą hepen bepaae dapesó horalepó. Atéró atima

kese horótu yóló daae mupa, atimané keletómó kitiki dolomó buó deyalepó.

¹⁰ Téró, atima ó sapaae kese horólu yóló hale daae mupatei, deı kuti deréli whj tamo sókó wóló atima daae mole demó daane walepó. ¹¹ Atéró kale whjrapaee duraalu, “Kaleli whjrape-ó, dią noatepa sapaae kese horótu yóló daae mulu de? Diatamo betepa hepen-paae dapesó horale whj Yesuta, momó fesaae wouraalkélé, atérótóró hepen be taaróló waalo ai ape,” yalepó.

Judas betale sirimó Matiasi sóró beterale fo

¹² Ai fo yóló kílipaae, kale whjrape atima *Olip* du sorokó mole tiki taaróló Jerusalem bepaae fesaayóló felepó. *Olip* du sorokó mole tikiró doasi be hulua Jerusalem betamota saletó mei, kapala asiri fua wua dere tiki kaaepó. ¹³ Atéró fóló, atima betere siki be kepaae holalepó. Ai be kemó Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Batolomiu, Matyu, Alpias naalema Jems, kalo kalo whj Saimon, Jems naalema Judas atima atéró beterepó. ¹⁴ Atimatamo Yesuné ama mo nomarapekélé, ama hama Mariakélé, mepaae sorapekélé, touyóló Kótópaae moma dere ala yó tarepó.

¹⁵⁻¹⁶ Atéyale su kamó, 120 Talepaae kisipa tiki tiró betere so whj touró betere tuamó, Pita turukó horóló daalu i fo yalepó. “Yalo norape-ó, mo take Dei kepe Wisiné Depit-paae yó matepa ama ere fota, Yesu daai dere whjrapaee eleké deyyaire whj Judas-mó erapó. Atéró asémó ere fo mió mo ai dokonale ape. ¹⁷ Judas-ta, dä 12 whjrapékó dątamo kutó diyópóló, sóró beterale whjpó.

¹⁸ Judas-né dowi ala yóló sale *moniné* ą sinaaire hae dupuralepó. Atéró amatei yale alamó ą képi węi naale tikimó tukó furaalu, haepaae topo fesaayóló doropóló depe fulukó felepó. Até yale hae tiki mepaae whjrapené ą douraairaalu, ama dowi ala yóló sale *moniné* dupuralepó. ¹⁹ Jerusalem so whjné Judas atéró sukalepó dere fo wosóló, atimané be foné ai hae tiki doi Akeldama mulalepó. Ai fo feteyóló samea sókó fele hae tikipó.

²⁰ Atépa Pitané duraalu, “Ai ala yaalopóló take Sam *buk-mó* aseyóló muló betere fo i ape.

‘Atei mo ti aluyóló ama bekélé wópu mulápóló yae.’ erapó.

Me fokélé i ape.

‘Ama diyale kutó whjné diyópoló, whj kae sóró beterae,’ erapó.

²¹ Ti fo ereteiné ai seké betale sirimó, whj mekó sóró beteraalopa siépe. ²² Take Jonné wéi tópurale alimó kaae sóró wóló, Tale Yesutamo dä fea betamó kutu beteró, q hepén-paae dapesó fele be démō sókó wale whjkó sóró beteranérápó. Atétepá, ti ai seké dätamó touyóló Yesu kepaayóló fele fo wisi yó maté kwęyaalopó,” yalepó.

²³ Téró atimané tale yaairaalu, whj tamo Josep ama me doi Barsabas me doi Jastus-ró Matias-tamo doi mulalepó.

²⁴ Atéró beteró bitu, atima feané Kótópaae moma yóló duraalu, “Tale-ó, dä feané mole kisipa tiki naao mo kelerapa, i whj tamokó mé whjné naao kutó dirópoló depa, ti naao däpaae sóró ąlae. ²⁵ Judas q ama yale alamó dupu saaire tikipaae felepó. Téturaalu ama taaróló fele kutó mé *aposel* whjné diranépa, ti q betale sirimó bitu dirópoló naao däpaae yó ąlae,” yalepó. ²⁶ Atéró moma yale k̄lipaae, atimaamoné doi muló betere kapo fake wutimó deróló kelé keléróló tukiyalemó, Matias-né doi moletei sókó dorowalepó. Atétepá, q ¹¹ *aposel* whjrapetamo touróló sóró beteralepó.

2

Pentikos be démō Dëi Kepe Wisi dotonale fo

¹ Israel so whjné ąla deyóló nukua dere *Pentikos* be dë wapa, atima fea betapaae tourale wóló betó molepó. ² Atéró betó molemó, hapale tétitóró ó sámó doasi besé tikané hu kaae deté dorowóló atima betere tikimó huyóló supa feané wosalepó. ³ Atéyale alanétei, so whj dokomó simi kaae däleta yalepó. ⁴ Tétu, kale Dëi Kepe Wisi atima tikipaae atéró bitj wouraalu, şeratépa kae kae be fo yaairaalu kaae salepó.

⁵ Atéyale sujamó, mepaae kae kae haе kwiamó betó mole Kótó kolóló witu betere Juda fake whjrapé kapala asiri wóló Jerusalem be huluamó betó molepó. ⁶ Atéró atima besé tikané hu kaae woseturaalu, so whj mo fea betapaae tourale wóló betó mulu, noa ala dutérópoló sirayalepó. Ti noatepae, atimané wosalemó, kisipa tiki tiró betere fakerapené kae kae be fo atima dokó feané mo donotóró depa wosalepó.

⁷ Atéteremó doasi siratu duraalu, “I Kaleli whjrapetei, dñé be fo netéró tué yalerápó? ⁸ Atima dñé be fo mo donotóró dere-a, netéró derápó? ⁹ Dä Partia whjrapékélé, Media whjrapékélé, Elam whjrapékélé, Mesopotemia whjrapékélé,

Judia whjrapékélé, Kapadosia whjrapékélé, Pontus whjrapékélé, Esia whjrapékélé, i betere ape. ¹⁰ Frisia-ró Pampilia whjrapetamokélé, Isip-ró Sairin be hulua felekemó tene be Libia whjrapetamokélé, Rom bemó wale uké whjrapékélé, fea i wóló betó mole ape. ¹¹ Ai wóló tourale so whj mepaae mo Juda fake yóo, mepaae kae faketei, Juda fakené dere ala sya fóo, dua dapó. Ai fake tamokélé, Krit whjrapékélé, Arabia whjrapékélé, dñé be foné atimapaae Kótóné kae kae hapólui alarape eralepóló yó mótu betepa, mió dñé i wosetere ape,” yalepó. ¹² Atétere alamó, i dosayale be hulua so whjné sira yóló atimasisi duraalu, “I ala yóló k̄lipaae noa alakó sókó waai derápó,” du betalepó.

¹³ Até du betepatei, mepaae whjrapené ai ala dä nalóló duraalu, “Aita *wain* wéi mo dekéró naletikimó topo doturaalu, ai dere ape,” yalepó.

Pitané so whjrapaae yale fo

¹⁴ Téró Pita q mepaae 11 whjrapetamo so whj betó mole kuamó turukó holóló fo fakeyóló duraalu, “Jerusalem be whjró dä mepaae Juda whjrapetamo-ó, i yale alarape bete diapaae hakeróló yaai dapa, mo wisiyóló wosae. ¹⁵ Diaaq kisipané i whjrapé atima *wain* wéi nale tikimó topo doturaalu dapóló de? Diaaqtamo atei kisipa mutepa, ti mió *wain* wéi nokole suka kele mei, ita h̄ika 9 kilok i ape. ¹⁶ I

wh̄irapeta, wain w̄ei nóló dumi, atima ai du betere ala take Kótóné ama kóló wh̄ Joel-né asere fo dokonatapó.

¹⁷ Kótóné duraalu, ‘Kemeyaaai dere alimó, yalo D̄ei Kepe Wisi so wh̄ fea tuapaae w̄ei kaae sunée deraalopó. Téturaalu, diaaq naale senaalenékélé, Kótóné kóló so wh̄iné dere fo kaae yaalopó. Mepaae teó wh̄irapenékélé, nokené kilitu dere kaae yaalopó.

Diá mepaae otere serenékélé, noke yaalo ai ape.

¹⁸ Até dere sukamó, D̄ei Kepe Wisi yalo kutó diratere so wh̄ fea tuapaae w̄ei kaae sunée deratepa atimanékélé, yalo take eraai dere alaró mió dere alatamo h̄akearóló yó melaalo ai ape.

¹⁹ Atétepa, ó sámó so wh̄iné kolóló sira yaaitere alarape yalo eraalopó. Atéturaalu i haemókélé me ala yaairemó eratere ala eróo, i hae samea sókó faróló, siró sukulitamokélé anoo, yaalopó.

²⁰ Ai ala dereteita, Talené ama mo kae ere d̄e doasi tukóló muló betere be d̄e waai teópa, suka bete feteyóló dilikiróo, wélikélé feteyóló samea alée falóo yaalopó.

²¹ So wh̄ dené Talené doi yóló é tao sae depa, atétere so wh̄ aluyaqsóró mo tao saalopó,’ erapó.

²² Israel wh̄irape-ó, i dere fo wosae. Nasaret be wh̄íkó Yesuta, mo h̄ale wh̄ nisiyaqsóró, so wh̄ feané kolóló sira yaaire alaró kelemei alatamokélé, me ala yaairemó eratere alakélé, fea erópóló, Kótóné á sóró beteró beterapó. Ai alarape feata, ama eratepa diaaq kolóló, ai kisipare ape. ²³ Betä wh̄iné Yesu eleké deyóló dijané naase tuamó mulalepó. Atétepa mepaae Talené fo woseni, dowi ala dere wh̄irapené diá tao sóró á filipaare ni tómó sinópóló oleralepó. Atéyale alata, Kótóné ama yaai kisipa mole ala dokonóturaalu erapó. ²⁴ Téyaletei, ama tiki dou dolomó kēlaa yaqsóró sukutere alané fotokó Kótónétei aluróo, á mo ti sukaletei Kótóné momó kepaaró, yalepó.

Ti noatepae, sukutere alané á siyóló tawaaire mo sunipó. ²⁵ Mo take ai sekémó kisipa mutu, Depit-né i fo aserapó.

‘Betere dokó fea Tale yalo kelepaamó daapa kilitua dapó.

Á yalo turu naase eró betere tikimó betereteiné é me wh̄iné woreróló só deranénipó.

²⁶ Téreteiné yalo hosaa betemó h̄ekesené sukuturaalu, yalo kólónékélé, wole fo yóló ama doi sóró horatapó.

Yalo tikikélé, take me ala ini, mo wisiyóló betaalopóló kisipa mutu, hajtamo kaae tawóló i betere ape.

²⁷ Ti noatepae, take waaire alimó yalo tiki dou dolomó mupa kēlaa yópóló naao taaraalo meipó.

Téturaalu, naao mo kae beteró betere wh̄i wisinaalené tiki kēlaa yópóló taaraalo meipó.

²⁸ É wisiyóló betaaire tikipaae fópóló, naao tū wisi alerapó. É yatamo betamó betepa, naao haj̄ dere ala mo fānótú beterapó,’ erapó.

²⁹ Norape-ó, yalo diapaae mo i dere ape. Dāné ayarape deté wale wh̄i Depit sukutepa dourale douta, mió i be dēmókélé h̄ale epa kilitu beterapó. ³⁰ Téretei Depit áta, Kótóné kóló wh̄i betepa ápaae dirii fo yóló duraalu, ‘Naao deté faaire naalené detere naalekó betä yá betale sirimó tēteróló kaae tanópóló yalo sóró beteraalopó,’ erapó. ³¹ Take waaire alimó yaaire ala Depit-né ama kolóló i fo aserapó. ‘Kótóné so wh̄ fea tēteróló kaae tanópóló sóró beteraaire wh̄i Keriso doumó kēlaa yópóló taaréni, kepaaró beterapó.’ erapó. ³² Yesu á mo ti sukaletei, Kótóné momó kepaaró beterapó. Atépa dāta, ai alarape mo depa dāné kelené kelalepóló h̄akeamó yó maté kotere wh̄irape i ape. ³³ Yesuné qla qla fea ama tēteróló kaae tanópóló á Alima Kótóné turu naase dēmó beteralepó. Alimané yóló mulale qla D̄ei Kepe Wisi ama naase tuamó mulalepó. Até depa, amamo dāpaae erale ala mió dijané kolóo, wosókélé yóo, yalepó. ³⁴ Depit áta hepen-paae fenitei, take waaire alimó yaaire alamó kisipa mutu i fo yalepó.

Talené yálo Talepaae duraalu, “Yá yálo turu naase démó betaæ.

³⁵ Naaao bóe whírapé yá aqomó bitu, atima belei aqraaire ala yálotei eraalopa, hale kaae tawóló betaæ,”’ yalepó.

³⁶ Térápá, Israel fake so whí-ó, diá i dere fo mo wosae. Diáné ai filipaa ni tómó oleróló dale whí Yesutóró Kótóné ą kepaaróló dä fea teteróló kaae tanópóló topo whíkélé, Talekélé, ai sóró beterale ape,” yalepó.

Mo dekéró so whí kisipa feteyóló wéi tópuale fo

³⁷ Pitané atéró dere foné ai wóló touró betere so whíné hosaamó mo sepake kaaené tikalepó. Téturaalu, Pitaró mepaae aposel whírapetamopaae woseturaalu, “Norape-ó, mió dáné noa alakó yaaloé?” yalepó.

³⁸ Ti fo depa, Pitané atimapaae duraalu, “Diá dokó feané dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló betepa, Yesu Kerisoné doimó wéi tópurópóló yae. Atétepata, ti Tale Kótóné naao yale dowi kwia kemeróló, ama Dëi Kepe Wisi diá hale melaalo ai ape. ³⁹ Kótóné ama eraalopóló ere fo mo dokonóturaalu, ‘Diákélé, diáné naalerapekélé, be saletómó wale so whíkélé, mepaae Kótóné ą beterepaae apé dere fo wosóló wale so whíkélé, fea ai qla mo saalopó,’ erapó.

⁴⁰ Pitané ai fotamo mepaae forape olekeyóló fotokqiné duraalu, “Mió i alimó betere so whíné du betere dowi alané diá felekemó, ai doratapa mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó. ⁴¹ Atéyale su kamó Pitané yó matere fo wosóló 3,000 so whí dowi ala taaróló kisipa feteyóló wapa wéi tópuralepó. Atima atéró wóló take betere Keriso faketamo toune walepó.

So whí mo betá kisipa muóló betale fo

⁴² Téró, ai so whí atima aposel whírapené yó matere fo mo wisiyóló wosoo, atima hamomatamo mo betá tué muóló u tao su i tao su dere ala yóo, qlakélé betámó nóo, Kótópaae moma dere alakélé betámó yóo, du betalepó.

⁴³ Kale aposel whírapené so whíné kolóló sira yópóló eratere alarapekélé,

kelemei alarapekélé, me ala yaairemó eratere alarapekélé depa, so whíné kolóló duraalu, Ita, Kótónétei eratapóló, winé sukutu betalepó. ⁴⁴ Talepaae tué tiki tiró betere so whírapé fea touróló betá kisipa mutu, atimané qla qla mepaae yayare so whí tao saalopóló fo dokalepó. ⁴⁵ Atéró, atimané mepaae qla qlaró haetamo dotonóló *moni* sóró mepaae yayare so whí malepó. ⁴⁶ Tétu, be dëtere dokó atima mo fea momatere be belamó touråletatóró yó tarepó. Atima hosaa tuamó hajné sukutere ala mulu, hëkesetamo atima fea me féli mené bemó qla nuku, me féli mené bemó qla nuku dua yalepó. ⁴⁷ Até duraalu, Talené doi sóró horaté fu betepa, mo so whíné kolóló, aita mo donoi ala dapóló dukirótú beterepó. Ai ala du betepa, so whí aluyaqsóró Talené tao sóró Keriso so whítamo Kótónétei betere dokó touróló sóró beteraté fu betalepó.

3

Holeke dore whí wisirale fo

¹ Betá su kamó, Pitaró Jon-tamo Talepaae moma yaairaalu tukóló muló betere sukaelemó, kuluka 3 kilok moma dere bepaae fu betalepó. ² Atéró felemó, take hamané depemótei hó naase dowi whí ai be bopéró betere tipi tý sókó walemó beteraai beleyóló fu betalepó. Ai sekéta, momatere bepaae fua wua dere so whípaae monikó kema yópóló, suka fea whírapené beleyóló mulaleta du betalepó. Ai whí beteraleta du betale tikita, mo kelaalo Kokqí tipi týpóló doi mulapó. ³ Kale whí atéró sóró fóló beteremó, Pitaró Jon-tamo moma ene faai fupa, atimaamopaae *moni* kema yalepó. ⁴ Atétepá, kale whí tamoné ą kelené kikéró kaae taru Pitané ąpaae duraalu, “Naaao dámó kelae,” yalepó. ⁵ Ti fo depa, kale whíné ąmó me qlakó melaaitere nisiyóló kelené atimaamo kaae tarepó.

⁶ Atépá, Pitané duraalu, “Naaao ai kemate qla silpa *moni* ó *kold moni* ę tanitei, yálo tare qla betá yá i matere ape. Nasaret whíkó Yesu Kerisoné doimó i dapa, yá turukó holóló kwéyae,” yalepó. ⁷ Ai fo yóló, Pitané kale whíné turu naasemó taosóró

turukó horóló daaralepó. Até deretamotóró ama dore hóró hó kelepetamo fotokó buóló wisiyalepó. ⁸ Atéró, ai seké ą tuó horóló kwęyaaí kaae sóró, Pitaró Jon-tamo atima fea moma dere be belamó kutu betalepó. Atéró aimó ą tuó holóló taaeta deté kuturaalu, Talené doi hale sóró horaté kwęyalepó. ⁹ Aimó touró betere so whj feané kale whjné Kótóné doi sóró horaté kotere ala kelalepó. ¹⁰ Atetepa, i whjta momatere be bopére tipi kelaalo kokore tū sókó walemó bitu *moni* kema dua yaletei, netéró wisiyalerópóló siratu betalepó.

Moma dere bemó Pitané Talené fo yó maletei

¹¹ Téró, kale whjné Pitaró Jon-tamo apuó tapa kelaai so whj mo fea, Solomon-né doi mole be belapaae tourále wóló daae muluraalu, siratu betalepó. ¹² Pitané ai ala kolóló, atimapaae duraalu, “Ti Israel so whj-ó, noatepa dią i ere alamó siratu bitute? Diaaq tuéné ita, dámóné fotokoné ó Kótóné ala dámóné eró tareteiné wisiralepóló de? ¹³ Abraham, Aisak, Jekop atimané Kótóta me kae mei, dąné ayarapené Kótókélé mo betatórótipó. Ai Kótóné ama kutó diratere whj Yesu tao sóró doi mo doasi mulalepó. Ai ala ere whjtei, dąné ą mo ti dóló sukunaaire whjrapené naasepaae mulópóló Pailat-paae melale felepó. Tétepa, Pailat-né ai whj me dowi ala munipó depatei diaaq ąpaae duraalu, fópóló dotęyaqse yalepó. ¹⁴ Mo kae beteró betere donoi ala dere whj wisinaaletei diaaq hóróo, whj dupa *dipula* beteró betere whj diaapaae dotonae yóo, yalepó. ¹⁵ Åta, mo ti betere bete kaarale whjtei, dąné dóló sukunalepó. Téyaletei, Kótóné momó kepaaró beterapó. Ai alarape feata, dąné keletómó mo yalepó. ¹⁶ Hó naase dopa dią feané kilitu betere whjta, dámó Yesupaae tué tiki tiró betere alané ą wisiralepó. Ai tué tiki tiratere alata, Yesuné dámopaae matepa, ama doiné i whj mo ti wisiró beteretei mió diaaq ai kelere ape.

¹⁷ Norape-ó, yalo mo i dere ape. Dianékélé, diaaq topo whjrapené yale kaae, Yesu Tale Kótóné sóró beteró betere whjpoló tué muni yale ala dąné tuérapó.

¹⁸ Tépatei ai yale alata, mo take Kótóné ama kóló whjrape feané ama sóró beteró betere whj Keriso doasi dele saalopó ere fo Kótóné mo ai dokonó betere ape. ¹⁹ Térapa, du betere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótópaae ape. Atetepa, ti Kótóné ama feléyóló betere ala wisi dią tuapaae eraalo. ²⁰ Kótóné ama so whj fea teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whj dią beterepaae dotonaalopa, kaae tawae. Ti ai whjta, mo taketitei dią tao sópóló sóró beteró betere whj Yesu ai ape. ²¹ Ai sekéta, Kótóné kae beteró betere kóló whjrapaee ere fo dokonóturaalu, Talené i haemó ere alarape momó wisiróló kisi aleraaire be dę sókó wópóló kaae tarapó. Ai be dę teópa, ti ą hepen-mó hale kaae tawóló beterapó. ²² Moses-nékélé, i fo aserapó.

Tale Kótóné diąmó kisipa mutu, diąkótei ama fo eratere kóló whj sóró beteráalo ai ape. Téyaalopa, ai sekéné ama dere fo fea wosóló sya fae.

²³ Kótóné sóró beteraaire ama kóló whjné dere fo dią mepaae whjné wosóló sya fenitepa, ti atétere whj Talené ama so whjtamo touyóló betaqsóró sókó sóró kae beteraalopó,’ erapó.

²⁴ Samuel betale alimó kaae sóró bitiré wale kóló whjrapené deté wale fota, mió i alimó du betere alarapemó kisipa mutu erapó. ²⁵ Kótóné ama kóló whjrapené ere foró Talené ama i ala eraalopóló ere dirii fotamo dokonóturaalu, diąpaaetóró mo eraalopó. Mo take Kótóné Abraham-paae i fo yalepó.

‘Nao deté faaire naalerapekó betə whjpaee yalo eratere wisi alané i haemó betó mole so whj mo fea wisiraalopó,’ erapó.

²⁶ Ai ere fo mo dokonóturaalu, Kótóné ama kutó diratere whj Yesu Keriso sóró beteralepó. Atéró, ą dią Israel fake so whjpi tao sóró wisiraii kisipa mutu, dią beterepaae dotonalepó. Dią dokó feané du betere dowi ala taaróló tū wisipaae fópóló, ai sekéné amatei diaaq kisipa tiki feteraalopó,’ yalepó.

4

Jon-ró Pitamo dipula beterale fo

¹ Téró, Pitaró Jon-tamo kale fo wisi so whjpaae yó mótu betepa, mepaae momatere be kaae tare diki tare whjrapené topo whjkélé, Sadyusi whjrapekélé, so whjmó Talepaae momaratere whjrapekélé, fea atimaamo beterepaae walepó. ² Atima atéró betó mupa, Pitaró Jon-tamoné fo yó mótu duraalu, Yesu mo ti sukaletei momó kepaayóló beterapó. Térpa, Yesupaae tué tiki tiratere so whjkélé kepaayóló betaalopóló yó mótu beterepó. Atéró yó mótu betepa, kale whjrape atima dei tué muóló fopaae bualepó. ³ Atéturaalu, ai kale whjrapené atimaamo tawóló fo tokóló só deraai yaletei be diki depa, híka yaairaalu dilikitamo atimaamo *dipula* sóró beteralepó. ⁴ Téyaletei, atimaamoné yó male fo wosóló so whj fea Talepaae kisipa tiki tiralepó. Atéyale whjrape maaté dosayóló touróturaalu, 5,000-rópó.

⁵ Téró híka be dëtapa, topo whjrapero Moses-né asére fo yó matere whjrapetamokéle Juda whj disirapekélé, fea Jerusalem bepaae tourale walepó. ⁶ Atétepa, atimatamo so whjmó momaratere whjrapené topo whj Anas-kélé, Kaiapaskélé, Jon-kélé, Aleksandakélé, so whjmó momaratere mepaae whjrapekélé fea wóló touró beterepó. ⁷ Atéró, Pitaró Jon-tamo dape sóró ai whjrapené atimaamopaae woseturaalu. “Ai ala yópóló diaamo né sóró beteraleé? ó né doimó diaamoné ai ala du bitute?” yalepó.

⁸⁻⁹ Tétepa, Dëi Kepe Pita tuämó fayóló seratepa atimapaae tokó mótu duraalu, “Diä so whj teteróló kaae tare whjrapero whj disirapetamo-ó, diäné dämonpaae ai wosetere fota, kale hó dore whj kolené sukuturaalu wisirale alamó de? ¹⁰ Tétamo depa, ti diänékélé, Israel so whj feanékélé, wosaasepóló häkearóló i dere ape. Diäné Nasaret whjkó Yesu Keriso filipaare ni tómó oleróló mo ti dóló sukunaletei, Kótóné ą momó kepaaralepó. Atéyale sekéné doimó, dämoné wisi erale hó dore

whj i daale ape. ¹¹ Yesuta, asémó ere foné duraalu,

‘Diä be teteré whjrapené dopa taae falateré kapo faketei, be hulua eleké alée felepó,’ erapó.

¹² Dä aluyaqsóró tao saaire whj me kae mo bitinipó. Yesuné doimó betä dä so whj fea mo wisiyóló betenérapó,” yalepó.

¹³ Atéró, kale whjrapené kelalemó, Pitaró Jon-tamo wikélé ini fo mo halaainé du beterepó. Atéró dere fo woseturaalu, i whj tamota me *skul-kélé* iniretei, dere fo mo fosó fosó dapóló siratu betalepó. Tétu atimaamo Yesutamo kwéyale whj tamopló kisipa yalepó. ¹⁴ Téyaletei, Pitaró Jon-tamoné hó dopa wisirale whjkélé atima touró betere tikimó daaleteiné ឱ kale whjrape atimané me fo yaaire tū mei depa taaralepó. ¹⁵ Atétepa, Pitaró Jon-tamo kapala asiri belapaae hókó deróló, ai whjrape atima fo kelaaralepó. ¹⁶ Atéró, kelaaróló duraalu, “Atimaamopaae däné noa alakó eraaloé? Jerusalem bemó betó mole so whj feané atimaamoné kelemei ala eraletei, kolóló mo tuérapó. Téreteiné däné ai ala hiróló kapala fo enénipó. ¹⁷ Tépatei, i fo so whjpaae deté fóló fakeráqsóró atimaamopaae dirii fo yóló mu laalopó. Ai Yesuné doimó so whjpaae fo yó melaçse yaalopa, siépe,” yalepó.

¹⁸ Atimapí atéró fo dokoló, kale whj tamo momó bepaae ape yóló duraalu, Yesuné doimó mepaae dere alaraperó ama fo yó maté kotere alatamo momó kae yaqse yóló fo mulalepó. ¹⁹ Ti fo depa, Pitaró Jon-tamoné duraalu, “Diäné kisipané dämo diaaq dere fo wosóló sya furaalu, Kótóné fo sya foletei taalatepa, Kótóné keletómó wisiréró diänétei tale yae. ²⁰ Ti däné kelené kelale alaró wosale fotamo yó materetei, mo taaranénipó,” yalepó.

²¹ Tétepa, kale whjrapené Pitaró Jon-tamopaae mepaae wiratere fo take yale tómó beleróló yóló, atimaamo fópóló doteyalepó. Atimaamopaae mepaae sekéi ala eraai yaletei, bete atima kóló kóló depa taaralepó. Ti noa betené mei, so whj feané atimaamoné erale alamó Talené doi sóró horatere kilituraalu, atima wi depa fópóló

doteyalepó. ²² Ti noatepae, i kelemei ala eróló wisirale whjta, hó doyóló betepa ba fo whj siki tamokélé bosenée falapó.

Talepaae kisipa tiró betere whjné moma dere fo

²³ Atéró Pitaró Jon-tamo fópóló sókó daalatepa, atimaamo mepaae Keriso so whj betere tikipaae felepó. Atéró fóló bitu, so whjmó momatere topo whjraperó whj disirapetamoné atimaamopaae yale forape fea atimapaae du betalepó. ²⁴ Atétepa, Keriso so whjné ai fo woseturaalu, atima fea touyóló fo fake yóló Kótópaae doa kée yóló moma yalepó. Atéró duraalu, “Kótó-ó, yata doasi Tale bitu, ola ola fea naaotóró kaaróló teteróló kaae tarapó. Tale-ó, i haekélé, ó sakélé, wéi kélakélé, ai sore ola tuámó betere olaró ere qlatamokélé fea naaotóró alerapó. ²⁵ Nao Dëi Kepe Wisiné nao kutó diratere whj dáné aya Depit tuápaae suratepa, ama kólómó ere fo i ape.

‘Hae kwia dokomó betó mole so whj noatepa fopaae buóló dei kisipa mutu betere?

Juda fake so whjkélé me bete muni-patei noatepa atima kikiti fo dokotu beteré?

²⁶ I hae kwia teteróló kaae tare topo whjrape atima bóe daai siki siki yóo, mepaae Juda fake teteróló kaae tare topo whjrapekélé fea betapaae tourále wóló, Taletamo bóe dóo, so whj teteróló kaae tanópóló, Talené sóró beteró betere whjtamokélé bóe daai donoroo, erapó,’ yalepó.

²⁷ Ti ai ere fo mo dokonalepó. Kale Herot-ró Pontias Pailat-tamonékélé, Juda meire fake so whjnékélé, Israel so whjnékélé, nao kutó dirópóló sóró beteró betere whj wisinaale Yesutamo bóe dóló só deraai, doasi Jerusalem bepaae tourále walepó.

²⁸ Atéyaleiteita, atima tuéné kaayóló dere nisyalemó, ai yale alarape fea Tale nao fotokóné eraalopóló, take ere fo mo dokonóló ai yale ape. ²⁹ Térpa Tale-ó, mió atimané nao kutó diratere whjrape susupui ala eraairaalu wiréli fo du beterapa, nao tué muae. Atétu betere tuámó dä wikélé ini, mo halaainé daalu, nao fo

betä yó mótu beterópóló halaaí ala däpaae erae. ³⁰ Nao mo kae beteró betere kutó diratere whj Yesuné doimó kisi daae mole so whj wisiróturaalu, kelemei alaraperó doasi sira yaaire alatamo eraaire fotokó nao däpaae erae,” yalepó.

³¹ Atima ai moma yóló kemerateretamo, atima betó mole be tao sóró woreralepó. Atéturaalu, Dëi Kepe Wisiné atima mo suratepa, so whjpaae Kótóné fo mo halaainé diriyóló yó mótu betalepó.

Keriso so whj u taosu i taosu yale fo

³² Kale Keriso so whj atima fea ne no aqyóló bitu, mo wisi kisipa betatóró muóló beterepó. Atéró, atimané mole ola ola fea ekelyóló sini, yayare so whjkélé tao sua yalepó. ³³ Kale aposel whjrapené Tale Yesu mo ti sukaletei, momó kepaayóló beterapóló yó matere fota, Kótóné ama fotoktamo yó melaté kutu betalepó. Atima atétu betepa, Kótóné kolené sukuturaalu, hale tao sere ala atima feapaae eraleteiné mo hajtamo dua beterepó. ³⁴⁻³⁵ Ai ala iru, atima tuámó me so ó whjkó ola ola yayá dere ala mo inipó. Atima tuámótei, hae tiki tare whjné ama hae dotonóló *moni* sóo, be tene whjné ama be dotonóló *moni* sóo, yóló ai *moni* kale aposel whjrapené naase tuámó mulótua yalepó.

Ai *monita*, mepaae ola ola yayare so whjmó terekeyóló ăliróló mótuá yalepó. ³⁶ Lipai fake whjkó Saiprus be whj ama doi Josep beterepó. Ai sekéta, aposel whjrapené Banabas doi mulalepó. Ai doiné beteta, so whjné hosaa dirirótü keteké bulóló fotokrateré whjpó doi mulalepó. ³⁷ Ai whj Banabas-nékélé, ama hae kwia dotonóló *moni* sóró, ai *moni* ti aposel whjrapené naase tuámó mulalepó.

5

Ananias-ró Sapairatamopaae erale ala

¹ Téró me etýalepó. Whj betané ama doi Ananias beterepó. Ai sekéró soma Sapairatamo atimaamoné hae kwia dotonóló *moni* salepó. ² Atéró sale *moni* mepaae soma atimaamo saairaalu fo deyóló, bukó mulóló, mepaae ti kale aposel whjrapepaae male felepó.

³ Atétepa, Pitané ąpaae duraalu, "Ananias-ó, Satan ya tuämó bitu, Dei Kepe Wisipaae kapala fo noatepa yaleé? Naaao hae dupu yale *moni* mepaae ya saairaalu bukó mulóló, i sóró waletei h̄itipó deretei, kapala fo ai dere ape.

⁴ Hae kwia dotonaai h̄ale mupa, ti naao haetóró molepó. Dotonóló sale *moni*-kélé, ti naao *moni*-tórótípó. Tétu, *moni* mepaae diaamo saairaalu, dekée sóró mepaae maaté Talepaae male waleteikélé wisirapó. Tépatei, naao dowi kisipa sóró yale kapala fota, mo wh̄ipaae ini, Kótópaaetei ai ere ape," yalepó.

⁵ Atéró dere fo kale wh̄i Ananias-né woseturaalu, Pita daalemó haepaae muni doropóló, mo ti sukälepó. Mepaae so wh̄iné até yalepó dere fo woseturaalu, atima wió du betalepó. ⁶ Tétepa, mepaae kokopei wh̄irape wóló kale wh̄iné tiki kutiné bopéyóló dourâle felepó.

⁷ Atéró, sore sukakele kemeyóló ai k̄lipaae soma Sapaira ama wh̄ipaae erale ala tuéni, mokoleyaa yóló Pita beteremó sókó walepó. ⁸ Atéró daapa, Pitané kale sopaae woseturaalu, "Naaao wh̄i diaamoné hae dupu yale *moni* i h̄itié?" yalepó. Tétepa, kale soné duraalu, "Épó. Saletei, aitóróti h̄itipó," yalepó.

⁹ Ai fo depa, Pitané ąpaae duraalu, "Noatepa naao wh̄i diaamo fo dokóló, Talené Dei Kepe Wisipaae kapala fo yóló, k̄aae kelaii dilikaleé? Atei ala yalemó, naao wh̄i dourâle fele wh̄irape wóló tū sókó walemó ai daae mole ape. Atimané yakélé, atéró sóró fóló dourâle faalopó," yalepó.

¹⁰ Téyalemó, mo ai fapotóró kale so Pita daale tikimó haepaae muni doropóló sukälepó. Atétepa, kale wh̄irapené kelalemó mo ti sukupa sóró fóló, ama oma dourale tikimó ąkélé titiróló bulalepó. ¹¹ Até yalepó dere fo, Keriso so wh̄iró ai fo wosale so wh̄itamo doasi winé sukutu betalepó.

Aposel wh̄irapené kelemei alarape erale fo

¹² Téró kale *aposel* wh̄irapené kae kae kelemei alaró so wh̄iné kolóló sira yaaire

alatamo, so wh̄i betó mole tuämó erótú betalepó. Talepaae tué tiró betere so wh̄i Solomon-né aleyale be tokwémó touróló bitua yalepó. ¹³ Mepaae so wh̄iné Keriso so wh̄iné dere ala kolóló, atima dere ala mo kokɔrapó yóló dukirótú betaletei, atima ai so wh̄itamo touyóló betaalo witu betalepó. ¹⁴ Tépatei, sokélé, wh̄ikélén, Talepaae tué tiki tiróló take betere Keriso faketamo tourâleta yaletikimó Keriso so wh̄i fakeraté felepó. ¹⁵ Atétere alamó, mepaae hepo daae mole so wh̄irape se-pelewa yóló wóló, Pita ą fua wua dere tūmó beseké tómó mulótua yalepó. Ti aita, Pita fua wua duraalu, ama suka asoné mepaae wh̄i wisirópóló kisipa muturaalu, dua yalepó. ¹⁶ Jerusalem be bopéróló tēe mole be huluarapemó betó mole so wh̄i fea Jerusalem bepaae tourâle walepó. Atéró wouraalu, mepaae hepo daale so wh̄ikélén, dowi keperapené doasi susupu mótu betere so wh̄ikélén, mo fea beleyóló wapa wisirótua yalepó.

Aposel wh̄irape susupuróló dipula beteraletei

¹⁷ So wh̄imó momaratere topo wh̄iró mepaae Sadyusi fakekó i sekéné ama fulumu wh̄irapetamoné *aposel* wh̄irapené dere alamó atimatamo dei fopaae bualepó. ¹⁸ Atéturaalu, kale *aposel* wh̄irape *dipula* sóró beteralepó. ¹⁹ Téyalemó, dilikitamo Talené ama *ensel* wóló, ai *dipula* be tū tukýóló kale *aposel* wh̄irape belapaae dapesó derepelepó. ²⁰ Atéró duraalu, "Dią fóló momatere be belamó daalu, so wh̄ipaae mió wosetere kisi fo wisi etérópóló yó melaii fae," yalepó.

²¹ Téró h̄ika be d̄etepa, *ensel*-ná yale fo wosóló, momatere be belamó daalu, so wh̄ipaae Talené fo kaae sóró yó malepó.

Atéyale k̄lipaae so wh̄imó momaratere topo wh̄iró, ama fulumu wh̄irapetamoné kale fo tokóló taletere wh̄irapepaae ape yó faralepó. Ai wh̄irapeta, Israel wh̄i disirape atimatórótípó. Ai fakerape fea wóló, mepaae diki tare wh̄irapepaae *dipula* bepaae fóló, kale *aposel* wh̄irape dape sene fae yóló dotonalepó. ²² Tétepa, fóló kelalemó, kale *aposel* wh̄irape *dipula*

bemó bitinipa kelalepó. Atépa yaai dapóló atima momó fesaae walepó. ²³ Atéró atimapaae duraalu, “*Dipula* be tüta, däne kinale alatóró epa kelalepó. Téró, tü kaae tare diki tare whírapa atimakélé, kale tikimótóró daae molepó. Atépa, dä tü tukiyóló kelalemó, atima bitinipó,” yalepó. ²⁴ *Dipula* be kaae tare diki tare whírapené topo whírō so whímó maratere whírapené topo whítamoné ai dere fo woseturaalu, ai *aposel* whírapa-a, noa yalerópóló atima tué teketu betalepó.

²⁵ Atétu betheremó, whí betä wóló duraalu, “Wosae, diäné *dipula* betherale whírapeta, u momatere be belamó daalu, so whípaae fo yó mótu betere ape,” yalepó. ²⁶ Ai fo depa, diki tare whírapené topo whírō ama diki tare whírapetamo fóló, kale *aposel* whírapa tawóló sóró walepó. Atéró, dapesó wouraalu, hoko siyóló só ani, naamei alané dapesó walepó. Ti noatepae, so whíné kapo duné atima siriyóló daqsóró wi yalepó.

²⁷ Atéró kale whírapa dapesó fóló, fo tokóló taletere whírapa betó mole tikimó daalalepó. Atéyaleteita, moma dere topo whíné wosetere fo yóló taleyópóló yalepó. ²⁸ Téró, kale so whímó maratere topo whíné *aposel* whírapepaae duraalu, “Däné diapaae ai whí Yesuné doimó momó kae yó melaqse yóló fo mulalepó. Téyaletei, diäné yó mótu betale fo i Jerusalem be hulua so whí mo feané wosalepó. Diaaq ai dere alané Yesu sukópóló daleteimó, däpaae kwia tokó melópóló yóló kisipa mutu du bitu de?” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, Pitaró mepaae *aposel* whírapetamoné tokó melótú duraalu, “Mo whíné fo sya furaalu, Kótóné fo yó matere ala taarénipó. Kótóné ama yae dere ala betä mo eranérapó. ³⁰ Diaaq ni tómó oleróló dale whí Yesu dou dolomó mupa, däné ayarapené Kótóné momó sóró ai kepaaró betere ape. ³¹ Tale Kótóné ą kepaaróló ama turu naase dëmō doasi Topo whí betheroo, dä aluyaqsóró tao saaire whíkélé sóró betheroo, erapó. Ti aita noa ala yópóló ini, Israel so whí dowi ala taaróló tué tiki feteyóló wópóló erapó. Ai ala depa, ti däné yale dowi alamó

saaire kwia Kótóné tokóló alu eranérapó. ³² Ai yale alarape fea däné kelené kolóló mepaae so whípaae yó melótú betherapó. Ti atétere kaae Dei Kepe Wisinékélé, däné dere fo kwia tao sóró erótú betherapó. Mepaae so whí Kótóné fo wosóló aomó sukóló betepa, atétere so whípaae ama Dei Kepe Wisi take meló betherapó,” yalepó.

³³ Kale fo tokóló taletere whírapené i dere fo woseturaalu, atima mo doakale fopaae buóló kale *aposel* whírapa mo ti daai kisipa mualepó. ³⁴ Até du betepatei, ai tuämó Farisi whíkó betä ama doi Kamaliel betherapó. Ai seké ąta, Mosesné asere fo diriyóló tuéru yó matepa, so whí feané ama dere fo mo wisiyóló wosetua dapó. A atére alamó ama doi doasi mulapó. Ai whí kale fo taleratere whírapa betó mole kuamó turukó holóló duraalu, “Ai whírapa belapaae kapala asiri doropópóló yae,” yalepó. ³⁵ Atéró, kale whírapepaae duraalu, “Israel fake whírapa-ó, diäné ai whírapepaae eraai kisipa mutu betere ala hapale kilitaróló ini, tuépi tekeyae. ³⁶ Ti noa betené dumitei, i ere alamó dä wisiyóló kisipa saalopó. Take bitiré wale alimó, whí betä Teudas-né duraalu, ęta hale whí meipó. Teteróló kaae tanópóló sóró daaló betere whípó depa, mepaae 400 whírapa ątamo toune walepó. Téyaletei, bóe dale sukamó atimané ątei dupa, ama bóe beleroale fele whírapa dapo dapo yalepó. Téturaalu, ama yaai kisipa muale ala alu yalepó. ³⁷ Atéyale kílipaae *Gavman* whírapené so whí doi siré kwéyale sukamó Kaleli whíkó Judas-né i ala yalepó. Mepaae whírapa hosaa diriróló hajraté kwéyóló duraalu, ‘Dä *Gavman*-tamo bóe dèle faalopó. Atéró atima dóló torokó faróló, atima betale sirimó däné teteróló kaae tawaalopó,’ yalepó. Téyaletei, *Gavman* whíné kale seké ątei delemó, atima whírapa botokó dapo dapo yalepó. ³⁸ Atérápa, mió i du betere alamókélé ęalo kisipa mole fo betä diapaae i dapa, wosae. I whírapepaae me ala eréni, hale fópóló dotéyae. Atimané take nalopaae yaai dere alamó kisipa mutu, mió ai du betere alatamo mo whíné kisipa mole ala yaai depa, ti

doyóló haepaae derepaalopó. ³⁹ Téni, i dere alatamo Tale Kótó tuämó kaayóló wapa, ti diaaq atima dere ala sesé enénipó. Ai alatamo depa, ti Kótótamotei bóe du beterapóló diqanétei kaae kolóló kisipa yaalopó,” yalepó.

⁴⁰ Kale sekéné dere fo mepaae whjrapené wosóló, téyaalopóló kisipa mualepó. Atima ai fo yóló kílipaae kale *aposel* whjrape momó bepaae holae yóló, halika tикиné fokosoi ala yalepó. Atétu beteró, atimapaae fo mulóló duraalu, “Yesuné doimó diqané fo momó kae yó melaçse,” yóló fópóló dotonalepó.

⁴¹ Téró, kale *aposel* whjrape atima ai whjrape betere tiki taaróló felepó. Atéró atimasisi duraalu, “Yesuné doimó dä halika tикиné fokosó sóró susupu eratere alakélé, hale seratere alakélé, erópóló Kótóné amatei, dä dosäae sóró beteralepó. Ama ai ala eró betereteita, sekéi alarape däne mo sumó belenépa erapóló,” atima hëkesené sukuté felepó. ⁴² Atéró, atima betere dokö momatere be belamökélé, be dokö dokökélé, Yesu Keriso ą etei kaae whjpoló so whjpaas hakeamó kale fo wisi hale yó maté fu betalepó.

6

Wéikeró whjrape sóró beterale fo

¹ Atéyale sukmó, Talepaae tué tiratere whjrape mo dekéró faketé felepó. Até duraalu, aimó betó mole Krik fo bole Juda whjrapené Hibru fo bole Juda whjrapaas qla taleturaalu, wisiyóló ąli dumipóló alale su betalepó. Atéró duraalu, dia Hibru fo bole wulia sorapemó betere dokö fea nokole qla sumó ąliróló móaturaalu, dä Krik be fo bole wulia sorapemó meni dere-a, noatepa de yalepó.

² Atétepa, kale 12 *aposel* whjrapené mepaae Keriso so whjrape feapaae tourale ape yóló touró betepa duraalu, “Nokole qla tale yóló ąliratere kutó diaai, Kótóné fo yó matere ala sisópaae erateretei wisinipó. ³ Térápa, norape-ó, dia tuämó betó mole whjrapekó fopeyóló, Dëi Kepe Wisi faanu fosó fosói kisipa mole wéikeró whjrapekó sóró beterae. Atétepa, ti ai

kutó atimané teteróló kaae tawópóló atimané naase tuämó mulaalopó. ⁴ Atéróló däne diyaaire kutóta, ti so whj tao suraalu moma dere ala yóo, Tale Kótóné fo yó melatere ala yóo, yaalo ai ape,” yalepó.

⁵ Atéró ai whjrapené dere fo so whj feané wosóló mo wisirapóló kisipa mualepó. Atéró so whj feané fopeyóló, Stipen sóró beteralepó. Ai sekéta, Dëi Kepe Wisi faanu tué tiki tiró betere whjpoló. Atéró sóró beterale whjrape ti etérópó. Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Antioch be whjkó Nikolas atima atéró sóró beteralepó. Nikolas ąta Juda whj meitei, Juda whjrapené dere ala sya fu betere whjpoló. ⁶ Téró, kale so whjné ai whjrape dapesó fóló *aposel* whjrapené naase tuämó mulalepó. Atétepa, ai whjrapené atima tikimó naase mulóló Talepaae moma eralepó.

⁷ Ai ala yale tikimó, Kótóné fo hae kwia feapaae yó melaté fóló fakeralepó. Jerusalem be hulua tuämó Talepaae tué tiki tiratere whjrape mo ti fake duraalu, so whjmó momaratere whjrape atimakélé, mo fea tué feteyóló tiróturaalu, kale fo wisi wosóló Yesupaae kisipa tiratere aqmó betalepó.

Stipen tawóló fo tekale fo

⁸ Téró, kale seké Stipen Kótóné ama kólené sukutu hale tao sere alaró Talené fotokotamo ą tuämó fajanepó. Téturaalu, mo doasi kelemei alaró sira yaai dere alatamo so whj fea kuamó erót betalepó.

⁹ Atétu betepa, mepaae whjrape Stipen-tamo bóe dóló fopaae butu, ą só deratere fo yalepó. Ai whjrape atimané fo wosetere be doita, wae sóró kutó diratere whj betere ala taaróló atima kóleané hale betó mole whjrapené fo wosetere bepó doi mulapó. Ai whjrape atima wale tikita, Sairin be hulua whjkélé, Aleksandria be hulua whjkélé, Silisia hae kwiamó betó mole whjrapekélé, Esia hae kwiamó betó mole whjrapekélé, atérópó. Ai fakerape atimané be huluata kae kaetei, Juda fakepó. ¹⁰ Atéyaletei, Stipen-ta Dëi Kepe Wisi faanu fosó fosói yóló du betere fomó, u whjrapené dowi kisipa mutu du betere foné atimané ą só deraairetei mo sunipó.

¹¹ Atéteremó, Stipen só deraaire tu kikituraalu, atimasisi kemei mepaae whjrapetamo fo dokóló etei kaae kapala fo yaalopa siépe yalepó. “Ai whjné Kótékélé, Moses-né ere fokélé, doka doka yóló bóe duraalu, faletere fo depa, dạné wosalepó yae,” yóló, se yalepó.

¹² Atéró, so whipaaekélé, Moses-né asere fo yó matere whjrapepaaekélé, whj disirapepaaekélé, Stipen-tamo fopaae buópóló, sesemeratere fo deté kwéyalepó. Atéró, kale whj Stipen tawóló só fóló fo tokóló tale dere whjrapené naase tuámó mulalepó. ¹³ Atéró daaló bitu, kale kapala fo yóló só deraai kisipa mutu betere whjrapené duraalu, “I sekénéta suka fea kale yóló muló betere fokélé faleyóo, Kótóné ama kae ténó betere moma dere bekélé doróló doka doka yóo, deté kotapó. ¹⁴ Téturaalu, etei kaae fokélé depa dạné wosalepó. Nasaret whjkó Yesuné i be fisikóló doróo, Moses-né asere mara mole fo dapaae matepa, dạné sya fu betere alakélé doróo, yaalopó depa, dạné wosalepó,” yalepó.

¹⁵ Téró, ai wóló betó mole fo tokóló taletere whjrapené kale seké Stipen kikéyló kaae tawalemó, ama kelepaa ensel-rapené kelepaa kaae daalepó.

7

Stipen-né fo tokóló taletere whjrapepaae yale fo

¹ Téró, so whjmó momaratere topo whjné Stipen-paae woseturaalu, “Atimané yá só deraairaalu ai du betere fo-a mo de?” yalepó.

² Ti fo depa, Stipen-né atimapaae tokó mótu duraalu, “Noraperó ayarapetamo-ó, ai fo yalo diápaae i dapa wosae. Mo take dạné aya Abraham ą Haran hae kwiapaae faai Mesopotemia hae kwiamó hâle betepa, kae dę fâane Kótó Abraham beteremó sókó weipakalepó. ³ Atéró, Abraham-paae duraalu,

‘Yata, naao be whj so whjró naao turuku betamo taaróló, yalo yapaae yó melaaire hae kwiapaae fae,’ yalepó.

⁴ Ai fo depa, ama turuku be Kaldia whjrape betere hae taaróló, Haran be

huluapaae torókó felepó. Atéró fóló betepa, aimó kale whj Abraham-né alima sinalepó. Atéyale kílipaae Kótóné Abraham ą dapesó wóló mió dią ai betó mole hae kwiamó beteralepó. ⁵ Kótóné Abraham-mó i hae kwia melaalopó yóló mulaletei, ai alimó hae kwia mekó menipó. Kutó diyaaire su mo sawakélé menipó. Atéyale alimó Abraham ą naalekélé bitinipatei Kótóné ąpaae duraalu, yaró naao deté faaire naaletamoné i hae kwia saalopóló dirii fo yóló munélipakalepó. ⁶ Kótóné Abraham-paae duraalu, ‘Naao detere naalené deté fole naalerape atima fea kae fakené hae kwiamó wale whj su betaalo ai ape. Atéró betepa, ai hae talerapené atima wae sóró kutó diratere so whj beteróló, doasi depe tukó wei alaró susupui alatamo deté fu betepa, 400 ba fo kemeyaalo ai ape. ⁷ Atépa, Israel fake wae sóró beterale be hulua whjné topo whjrape yalo dowi kwia melóló yalo i so whj momó dapesó woló beteraalopó. Kótó ąta, dą teteróló kaae tare Talepóló aqmó dua sukóló betaalopó. ⁸ Naao detere naalené detere naalerape tiki sekaé tukóló sirirae. Atétepa, ti yalo diámó eraaire ala hásókó feni, mo eraalopóló dirii fo yóló mulótú eratere siripó,’ yalepó. Atéró, Abraham-né Aisak deyalepó. Aisak deyóló be dę 8-ró kemetepa, ama naalemané tiki sekaé tukóló siriralepó. Téró, Aisak-né Jekop deyalepó. Jekop-né ti dạné ayarape deyóló fake firale 12 whjrape deyalepó.

⁹ Jekop naalemarapené noma deké naale Josep-né dere alamó dei tué muturaalu, atimané ą Isip whjrapené wae sóró kutó diratere whj beterópóló dotonóló *moni* salepó. Téyaletei, Josep-paae wuatere sekéi ala fea Kótóné tao sua du betalepó. ¹⁰ Téró, Josep ą Isip hae kwia teteróló kaae tare topo whj Fero beterepaae sókó fóló beterepó. Atéró betepa, Fero-né Josepené dere ala kilitu, ąpaae hékese yópóló, Kótóné mo donoi ala wisi erótú betalepó. Atépa kilituraalu, Fero-né Isip hae kwiáró doasi topo whjné wisi wisi berapetamo Josep-né teteróló kaae tanópóló, sóró beteralepó,’ yalepó.

11 “Atéyale alimó qla sóku aluyóló doakale wote ali walepó. Atéturaalu Isip hae kwiamokélé, Kanan hae kwiamokélé, dğané ayarape atima naaire qla mo meipó. **12** Atéró betalemó, dğané ayarape deyale whj Jekop-né Isip bemó mepaae nokole qla muó mulapó dere fo wosóló, ama naalemarape dotonalepó. Ti aita, folosóró kaae suraalu felepó. **13** Atéró momó felemó ti Josep-né ama nomarapepaae ą i ape, yóló yó melalepó. Atétepa, kale teteróló kaae tare doasi topo whj Feroné Josep-né alimaró nomarapetamo tué yalepó. **14** Téró, Josep-né ama alimapaae yó fótú duraalu, ‘Yakélé naao fake so whjkélé, diq fea ai hae kwia taaróló, ipaae torokóló ape,’ yalepó. Tétepa, 75 so whj ai be torokóló walepó. **15** Jekop atéró bitiré fóló, ą Isip bemó sukalepó. Téró, ama naalemarapekélé, mo fea aimótóró sukalepó. **16** Atétepa, atimané tiki betá só fóló, Sekem hae kwiamó mole kapo dolomó douraleta, dua yalepó. Ai hae tikita take Abraham-né Hamor naalemarapetamo *moniné* dupuyale haepó,” yalepó.

17 “Até deté wóló, take Kótóné Abraham-tamo yóló mulale fo dokonaaire be dę feleketepa, atimané deyale naale senaale Isip bemó mo hale qla kaae fake yalepó. **18** Téró, take betale topo whj Fero-ró Josep-tamo sukalepó. Atéyale kılipaae ai sirimó betale topo whj Fero-né Josep-né ą ai topo whj beterale ala tué iniruraalu kale Israel fake so whj wisiyóló kaae tanipó. **19** Atéruraalu, ai topo whjné Israel fake so whjtamo doakale bóe duraalu, Israel sorapené naale detepa, sukópóló bela tómó wapelatamo mulaléta dua yaai, atima fo dokóló mulalepó.”

20 “Atétu betere tuq dolomó, Moses deyalepó. Ai naaleta, Kótóné keletómó mo kae naale wisipó. Hamaró alimata-moné ai naale sóró betepa, wélié sore kemeyalepó. **21** Téró, hamaró alimata-moné wapela turó só fóló mulalepó. Atéró mupa, kale topo whj Fero senaalemané whaayaai salepó. **22** Téró mepaae doasi tué mole Isip whjrapené Moses tué tiki fosó fosó yópóló, mepaae alarape yó

melaté felepó. Téró, ama dere fokélé, mo fosó fosó yóo, dere alakélé mo fotoko buóló yóo, yaaire whj doayalepó,” erapó.

23 “Moses doayóló bitiré fóló, ba fo whj siki tamo kemeyóló ą ama Israel so whjrapé noa ala du beteréró kèle felepó.

24 Atéró fóló kelalemó, kale Isip whj betané Israel whj betá doló susupurótú betepa, kelalepó. Atétu betepa, ama fake whjtamo até ekeséró seséturaalu, Isip whj mo ti dalepó. **25** Moses-né ama etei kisipa mualepó. Israel fake so whj atimapaae doasi sekéi ala erótú betepa, ama fake so whj tao sópóló Kótóné ą dotonélirapóló kisipa yaalo nisi yalemó, Israel so whjné atei kisipa sinipó. **26** Téró, kale dere kaae mo hıka momómo fóló kelalemó, Israel whj atimaamosisitei hıle su betepa, ama filiyóló duraalu, ‘Diaamo Israel faketa-motei noatepa hıle su bitu de yalepó.’

27 Ti fo yalemó, doasi fotoko buóló me whj teterótú betere whjné Moses tı daalótú duraalu, ‘Ya dıtamо fo tokóló taleratere alaró teteróló kaae tare alatamo yópóló né sóró beteraleé? **28** Naao dó kale Isip whj du yale kaae, ękélé atéró daai waleé?’ yalepó. **29** Ai fo woseturaalu, Moses ą ai Isip hae kwia taaróló, Midian haepaae botokó felepó. Téró, ą ai bemó wale whj bitu, so dokóló naale tamo deyalepó.

30 “Atéró ba fo whj siki tamo kemeyóló betepa, whjkélé bitire Sainai hasi fosó felekemó *ensel* ą beterapaae ni sesaapemó si mi sokóló ai dolomó sókó walepó. **31** Atétere ala kolóló, Moses ą noa ala dutérápóló kisipa teketu betalepó. Atéró, mo ti diriyóló kelaairaalu, kale ni sesaape ere felekepaae taae felemó, ai si mi dolomótei, Talené ąpaae i fo yalepó.

32 ‘Eta, diqné ayarape Abraham, Aisak, Jekop atima teteróló kaae tare Kótópó’ yalepó.

Ti fo depa, ai fo dere tiki kelaai yaletei, diri furu furu yóló wituraalu, kilini haepaae hemée deyalepó,” yalepó.

33 “Atépa Talené ąpaae duraalu, ‘I hae tikita, Kótóné ama tukóló kae muló betere haepa, naao horó betere hó be sokóló taae falae,’ yalepó.

34 Térapa Moses-ó, Isip whjrapené yalo so whjpaae doakale sekéi ala erótú betepa wosalepó. Até du betere ala kolóló yalo atima hale fópóló dotonale waairaalu, yapı Isip be huluapaae fópóló dotonaai dapó,” yalepó.

35 “Moses ata atimané hó yóló, ąpaae ya fo tokóló taleratere alaró teteróló kaae tare alatamo yópóló, né sóró beteraleé? yale whjpó. Ti fo yale whjtei, Israel fake so whj teteróló kaae tanópóló, Kótóné amatei sóró beteralepó. Atéró beteraai ama *ensel-né* erále fópóló dotetepa, kale ni sesaapemó duku bateré si mi dolomó fo sókó wóló Moses sóró beteralepó. **36** Ama ai Israel so whj Isip be taaróló ąlisóró wóló beteró bituraalu, kelemei alaró so whjné kilitu sira yaaire alatamo eraté kutu betalepó. Até dere alata, kale Isip hae kwia tuamókélé, sonaai wéi kela tuamókélé, so whj bitinire tikimó kuturaalukélé, ai alarape eraté kutu betepa, ba fo whj siki tamo kemeyalepó,” yalepó.

37 “Ai Moses-nétóró Israel so whjpaae duraalu,

‘Kótóné kóló whj mo ę kaaetóró doton-aalopó. Ąta diákótei, sóró beteraalo ai ape,’ yalepó.

38 Moses ą Israel so whjtamo whj mei tikimó dąné ayarape dapesó kutu betepa, *ensel-né* Sainai hasi fosómó mo ti betaaire fo bete ąpaae matepa, amamo dąpaae maletei mió dąné i sya fu betere ape.”

39 “Téyaletei, dąné ayarapené ama dere fo wosóló ą aqmó sinóló bitinipó. Atimané ą hórapóló faai wale tiki taaróló, Isip bepaatei momó fesaae faai kisipa mutu betalepó. **40** Atéró, kale so whjné Eron-paae duraalu, ‘Dä Isip bemó betepa, ąlisóró wale whj Moses ą neté yalerópa, dä ąlisóró faaire kótórape kaekó alerae,’ yalepó.”

41 “Atéyale sukmó, *bulmakau* hupu male kaae suróló kapala kótó aleyalepó. Atéró, atimané aleyóló mulale ąlapaaetei, hupu dóló momaturaalu, ai ąlané doi doasi mulóló ąla deyóló kilitu betalepó.

42 Ai so whj ó sámó daale wéiékélé, hörerapekélé, sukaakélé, atimané tale

aleróló doi sóró horóló moma du beterópóló, Tale Kótóné ai so whj taaróló sisóralepó erapó. Ai fota, mo take Kótóné kóló whjrapené asére fo mo h̄tipó.

‘Israel fake so whjrape-ó, diaq so whj bitinire tikimó 40 ba fo tuamó bituraalu, *sipsip* hupu dóló moma deté wou betaletei ępaae inipó.

43 Diąné kuti be dolomó kapala kótó Molek-ró whjné aleyale kótó Repan höretamo beteróló aqmó sukóló bituraalu, tale-ó yóló moma deté kutu ai betale ape.

Atétu betaleteiné yalo diaq Babilon hae kwia taoró wae sóró beterópóló hókó faló ai betere ape,’ ” yalepó.

44 “Téró, dąné ayarape atima so whj bitinire tikimó bituraalu, Tale Kótó ą dątamo mo beterapó kisipa muópóló, kuti be tēipakalepó. Ai kuti beta, Kótóné Moses-paae etéró tēyae, yóló suróló yó matepa, kolóló tēipakalepó. **45** Atéró bitiré wóló, nalo dąné ayarape atimané ai kuti be beleyóló sóró waleteita, Josua-né teteróló kaae tawóló betale alimó yalepó. Josua ą ama be whj so whjtamo bateré hae kwia taaróló, me hae kwiamó betaai fupa, Kótóné ai hae talerape mo fea dóló torokó faralepó. Atéyale sukmó sóró wale momatere kuti be beleyóló só kutu beteró, Depit betale alimó sókó walepó.

46 Tétepa, Depit-né Kótóné ą hajtere ala eratepa, dąné aya Jekop-né Kótó mo ti moma dere bemó beterópóló kisipa mutu, ąmó be tēnaai Kótópaae wosalepó. **47** Téyaletei, ama naalema Solomon-né Tale Kótóné be tēnalepó.

48 Atéyaletei, ó sá taoró bateré Tale ą mo whjné tētere bemó bitimipó. Kale Kótóné kóló whjné i asére fo kaaepó.

49-50 ‘Ó sáta, yalo teteróló doasi topo whj bateré tikimó bitu, i haeta, ti yalo hó dée daaló bateré tiki ai ape. Térpa, diąné noa kaae be tēyóló ę beteraai du bitu de?

Talené duraalu, Ę sáa nóló bateré tiki mekó ere?

Qla ąla feata, yalo aleyóló muló bitini nisi du bateré?’ fo aserapó,”

⁵¹ Stipen-né duraalu, “Diata mo dowaae fole whjrapepó. Noatepa diaaq hosaa tuämó dowi ala faanu, Kótóné fo wosaaire wosélikélé kinó bitute? Diata, diaaq ayarape bitu yale kaaetóró iru, Dei Kepe Wisiné dere fo wosaaai deretei hóyóló mo dowaae fu beterapó. ⁵² Kótóné koló whj me dekó diaaq ayarapené susupui ala erénipó, fo yaaloé? Mo fea diaaq ayarapené susupui ala erótua yalepó. Dowi alakélé inire Talené ama mo donoi Whj wisinaale waalo ai ape, yóló yó mótu betere whjrapekélé, dijané ayarapené dua ipakalepó. Atétua yale kaae, miókélé dowi ala inire whj wisinaale eleké deyóló dópóló, diaaq sesemeralepó. ⁵³ Talené tukóló muló betere fo enselrapené diapaae yó matepa wosaletei, diaaq ai fo tukóló sisópaae eralepó,” yalepó.

Stipen kapo duné siriyóló dale fo

⁵⁴ Ai fo dere woseturaalu, kale ai fo tokóló taleratere Juda whjrape atima mo dei fopaae buturaalu, sereke hale yalepó. ⁵⁵ Téyaletei, Stipen ą Dei Kepe Wisi fäaturaalu, sápaae kese horalemó, Tale ą tuämó ere déró Yesutamo Kótóné turu naase dëmó daapa kelalepó. ⁵⁶ Atépa duraalu, “Kelae! Hepen be tü tukwé fóló, Whjné Naalema Kótóné turu naase dëmó daapa mió yálo kelerapó,” yalepó.

⁵⁷ Atétepá, atimané ai dere fo wosaalo meipóló, naasené woséli kinóló fo fake yóló ą daale tikipaae mo hapale tourâle walepó. ⁵⁸ Atéró, Stipen naasemó sej sóró be tipi aqapaae taae deróló kapo duné siróló daai kaae salepó. Até yaaipatei, ama i ala depa kelalepóló yale whjrape atimané foloi kutirape sorokóló, betä kokopei whjné kaae tanópóló, ama hó betemó mulaleta yalepó. Ai whjné ama doita, Sol-pó.

⁵⁹ Atimané Stipen ą kapo duné siritepa, ama Talepaae momatu duraalu, “Tale Yesu-ó, yálo kepe bete betä naao dape sae,” yalepó. ⁶⁰ Atéró, ą bukutiri teyáró bitj doropóló fo fakeyóló duraalu, “Tale-ó, i dere alamó naao atimané dowi ala kwia aluróló kemerae,” yalepó. Ai fo yóló kale whj ą mo ti sinalepó. Atétere alata,

Sol ąkélé aimó daalu, wisirapa téyae du betalepó.

8

Keriso so whj susupu sóró dapo dapo yale fo

¹ Atéyale sujamó, Jerusalem bemó betó mole Keriso so whjpaee doa susupu sere ala eralepó. Atei ala depa, Talepaae tué tiki tiró betere Keriso so whj Judia hae kwiáró Samaria hae kwiatamopaae dapo dapo yóló felepó. Atétepá, kale aposel whjrape atima betä Jerusalem bemó betó molepó. ² Téró, mepaae Kótóné ala eró tare whjrapené Stipen douróló, doasi dekéné sini moló-u du betalepó. ³ Téyaletei, Sol-né Keriso so whj doraté kwéyyairalaal, kaae salepó. Tétu, be dokó ą kwéyóló, Keriso so whj fea sijóló dipula beteráleta du betalepó.

Filip Samaria haepaae fóló yale ala

⁴ Atéró dapo dapo yóló fele so whj fóló betó mole tikimó, mió wosetere kisi fo wisi so whjpaee yó mótu betalepó.

⁵ Filip Samaria hae kwiamó tene be huluapaae doropóló, so whjpaee Yesu Kerisota, Kótóné i haemó betó mole so whj teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whjpoló yó mótu betalepó. ⁶ Aimó wóló touró betere so whj feané Filip-né yale foró erale kemei alarapetamo kilitu, ama dere fo wisiyóló wosairalaal, atima fea woséli muló beterepó. ⁷ Atétu, so whj tuämó tepeyóló betale dowi keperape sókó furaalu, keteré yóló sókó fua yalepó. Hó naase dore so whjro tiki däamu yóló momaare so whjamo wisirótua yalepó. ⁸ Atétere ala kilituraalu, ai be huluamó betó mole so whj atima mo hékessené sukutu betalepó.

Isi whj Saimon-paae yale fo

⁹ Téró, ai be huluamó whj betä Saimon beterepó. Ba fo doasimó ai seké ą isi whj bitu, du betere alamó Samaria so whj feané sira dua yalepó. Atéteremó ą mo doasi seké whjpoló bopé fake du beterepó.

¹⁰ Atétepá, mepaae doasi doi mole whjrapekélé, doi munire whjrapekélé, mo fea wóló ama dere fo wosóló ą dukirótua betalepó. Atétu duraalu, “I

whjita, Kótóné doasi bole fotokó kaae bulapó,” du betalepó. ¹¹ Téró, mo take ą isi whj bitiré wouraalu, du betale ala kolóló, siratu betaleteiné so whj fea ai alatei sya felepó. ¹² Téyaletei, Filip-né atimapaae Kótóné teteróló betere aqmó mole alaró Yesu Kerisoné ere alatamo etérópóló yó melótú betalepó. Ama atéró yó matere fo wosóló so whj fea kisipa feteyóló Talepaae wapa, Filip-né atima Yesuné doimó wéi tópurótua yalepó. ¹³ Kale whj Saimon ąkélé, tué tiki feteyóló Talepaae wapa, Filip-né ą wéi tópuralepó. Téró, Filip kotere tiki dokó fea Saimon atimaamo wusuró kuturaalu, me ala yaairemó dere kelemei alaró sira yaaire alatamo Filip-né eratepa kilitu, Saimon-né sira dua yalepó.

¹⁴ Jerusalem bemó betere *aposel whjrapené Samaria* so whj Talené fo wosalepó dere wosetu atimané Pitaró Jon-tamo doteyalepó. ¹⁵ Téró, kale seké tamo fóló, ai Samaria hae kwiamó tene be huluamó Talepaae kisipa tiki tiró betere so whj Dei Kepe Wisi sópóló momaralepó. ¹⁶ Ti noa betené meipó. Dei Kepe Wisi atima tuapaae tepeyóló bitj waai teópatei, Yesu Kerisoné doimó atima wéi maaté tópuralepó. ¹⁷ Atépa, Pitaró Jon-tamoné ai so whj tikimó naase mulalemó, Dei Kepe Wisi atima tiki tuapaae bitj dorowalepó.

¹⁸ Saimon-né kale *aposel whj tamoné* so whjné tikimó naase mulalemó, Dei Kepe Wisi bitj wale ala kolóló, atimaamomó *moni* melaai i fo yalepó. ¹⁹ “Diaamoné dere ala kaae yálokélé, mepaae so whj Dei Kepe Wisi sópóló naase mulaai dapa, ępaae ai alakó eraasepóló dapó,” yalepó. ²⁰ Ti fo depa, Pitané ąpaae duraalu, “Naao *moni* yátamō wusuró kēlaa yóló alu yópóló, yae. Ti noatepae, naao kisipané Kótóné kolené sukuturaalu, hale matere ąla *moniné* dupu dere aqrapóló de? yalepó. ²¹ Ya dātamō Talené ama kutó dirópóló sóró beteró bitinireteiné. Kótóné keletómó naao hosaa tuamó wisi kisipa munipó. ²² Térápá, dowi ala taaróló Talepaae kisipa feteyae. Atétepá, ti Kótóné naao hosaa tuamó muale dowi kisipamó kwia melaai yaletei, hale aluraalopó. ²³ Ti naao hosaa tuamó

dowi kisipa fayóló mupa, yalo kelerapó. Atéruraalu, dowi alanétei ya dokóló wae sóró beteró beterapó,” yalepó.

²⁴ Ti fo depa Saimon-né ąpaae duraalu, “Ti naao ępaae ai yale fo mo yaqsórópa, naaotei ęmó momarae,” yalepó.

²⁵ Atéró, Pitaró Jon-tamoné kelené mo kelale alaró Talené fotamo yó mótu beteró, momó Jerusalem bepaae fesaae faai felepó. Atéró, furaalu, ai Samaria hae kwiamó tene be hulua tū felekemó tē mole berapemó kale fo wisi yó melaté felepó.

Filip-ró Itiopia whjamoné yale fo

²⁶ Atéró eté yalepó. Talené ama *ensel-né* Filip-paae duraalu, “Ya, Jerusalem be taaróló Kasa be huluapaae derepaai *saoti* fakeró kópu ąké fale hae tikimó fole tū sya fae,” yalepó. ²⁷ Téró, Filip ą ai týmó fu betalemó, betə Etiopia whjkó nóluku soki whj mo umó wapa kelalepó. Ai whj ąta, Etiopia hae kwia teteróló kaae tare topo so Kandas-né *moniró* mepaae néli ąlatamo kaae tanópóló sóró beteró betere doasi whjpó. ²⁸ Ai seké ąta, Jerusalem bepaae Talepaae moma ene fi fesaae wou, ama *hos* hupuné ęiyóló sóró kotere ąla tómó beteró Kótóné kóló whj Aisaiané asere fo dosaté wou betalepó. ²⁹ Atéró dosaté wou betepa, Talené Dei Kepené Filip-paae duraalu, “Ya mo hapale fóló kale whj beteró wou betere *hos* hupuné ęiyóló só fole ąlatamo hokolaa yóló betamó faai fae,” yalepó.

³⁰ Ai fo depa, Filip ą mo hapale fóló, kale whjamo betamó titi yóló fu betalepó. Atéró wosalemó, Aisaiané asere fo kale whjné dosaté fu betepa, Filip-né ąpaae woseturaalu, “Naao ai dosaté fu betere foné bete naao kisipare?” yalepó.

³¹ Ti depa kale whjné Filip-paae tokó mótu duraalu, “Mené ępaae yó menitepa, ti netéró tué saaloé?” yalepó. Ti fo yóló kale whjné Filip-paae ątamo bitj holae depa, ą titiyóló bitj holalepó.

³² Kale Etiopiané whjné dosaté wale kóló whj Aisaiané asere fo i ape. “Ąta, *sipsip* hupu daai duóló ąlisóró fu dere kaae yalepó. Téró, me kale *sipsip* hupu male niki tikitepa, keteré

initere kaae ama koló mo noma-lepó.

³³ Āpaae doakale hale seróló susupuratere alakélé fo tokóló taletere alakélé ini, hale só deratere ala betə yalepó.

Ā naale senaale nalopaae yaai dere ala kolóló né yó melaaloé?

Ti atimané ą i haemó betaqosóró kisipa mutu, mo ti dalepó,” yalepó.

³⁴ Téró kale Etiopia whjné Filip-paae woseturaalu, “I asere koló whjné ere fo ąmó erépé whj me kaemó ere?” yalepó. ³⁵ Tétepa, Filip-né Aisaiané ai asere fomótóró kaae sóró Yesu Kerisoné mió wosetere kisi fo wisi yó maté felepó.

³⁶ Atéró, atimaamo fu beteremó tū tuqmó wēi ke belepa kolóló, kale sekéné Filip-paae duraalu, “Wēi ke wisinaale ti belerapa kelae. I wēi kemó ę tópuratere dore?” yalepó. ³⁷ (-) ³⁸ Ai fo yóló, kale sekéné ama hos hupu néli tare whipaae kejróló daayaе yalepó. Atéró daapa, atimaamo wusuró ai kale wēi ke dolopaae doropóló daalu, Filip-né kale seké wēi tópuralepó. ³⁹ Atéró, atimaamo hae taopaae taae holalemó, mo ai fapotóró Talené ama Dēi Kepe Wisiné Filip tokó sóró felepó. Atéró, kale Etiopia whjné Filip momó kae kilinipó. Tétepa, kale seké ą tumó fu bituraalu, hēkesené sukuté felepó. ⁴⁰ Téyaletei, kale Filip ąkélé, kele ąlinameróló dapesó wale ala kilinipatei, Asotas bemó sókó felepó. Atéró sókó fóló, ai tū dēmó tē mole be huluarapemó, so whipaae mió wosetere kisi fo wisi yó melaté felepó. Atéró, yó melaté fóló, Sesaria be huluamó sókó felepó.

9

Sol dowi ala deté kutu beterapó yalefo

¹ Ai ala du betere tuqmó, Sol-né Talené ala eró tare whjrapé atima daalopóló wiratere fo hale yó tarepó. Damaskus be huluapaae faai, so whjmó Talepaae momaratere topo whj beterepaae felepó.

² Atéró duraalu, “Ę Damaskus be huluapaae faai dapa, diqné u bemó betere Juda fakené fo wosetere be kaae tare whjrapené ę mo whj nisiaqosóró fasmekó aseyóló ąlae. Ai fas-mó i kaae fo yae.

Aimó Yesu Kerisoné ala sya fole so whjkó betepa, ti i Jerusalem-paae *dipula* sóró wópóló, ępaae sóró fae yóló asé yae,” yalepó. ³ Atéró, Sol ą Damaskus be felekepaae sókó faai deremó, ó hepenmό Talené dē hapale sókó wóló ą daale tiki mo fea dęyó felepó. ⁴ Téteremó ą haepaae deraapisa fóló mupa, sámó fo yóló duraalu, “Sol! Sol! Nao ę noatepa doróló supuraté kutu bitu de?” yalepó.

⁵ Tétepa, Sol-né duraalu, “Tale-ó, ya né de?” depa Yesuné duraalu, “Ęta, nao doróló susupuraté kutu betere whj Yesupó,” yalepó. ⁶ “Térapa, ya turukó holóló Damaskus be huluapaae fae. Aimó betepa, ti whj mené nao yaaire ala yapaae yó melaalopa, ama dere fo nao sya fóló yae,” yalepó.

⁷ Ai ala deremó, Sol-tamo wale whjrapé atima fokélé tekeni, hokomó sókó finé daae mulu, dere fomaaté wosalepó. Téyaletei, ai fo dere whjné kelepaatá atima kilinipó. ⁸ Téró, Sol ą turukó holóló kele fisqae horóló kele yalemó me ąlakélé koló feni, kele dilikiyalepó. Atépa, ątamo wale whjrapené ą naasemó tawóló ąlisóró fóló, Damaskus bemó sókó felepó. ⁹ Atéró, be dē soremó kele dilikiyóló bitu, ąlakélé, wéikélé néni, hale betalepó.

¹⁰ Atéró betepa, ai bemó Yesuné ala eró tare whj betə Ananias beterepó. Ai whjné noke naró dere kaaené Talené ępaae duraalu, “Ananias-ó!” depa, ama duraalu, “Tale-ó maé, ę i betere ape,” yalepó.

¹¹ Tétepa, Talené ai kale whipaae duraalu, “Mo donoi tüpóló doi mole tū seraafóló, Judas-né bemó sókó fae. Atéró Tarsus whj Sol momó betere? yóló wosae. Ą ai bemó bituraalu, ępaae moma ai du betere ape. ¹² Atérapa, ama noke naró dere kaaené i ala depa, kelalepó. Betə whj Ananias ą beterepaae wóló ama tikimó naase mulale wapa, ama kele wisi yaairetei kolóló, ai betere ape,” yalepó.

¹³ Ti fo depa, Ananias-né duraalu, “Tale-ó, mepaae so whjné ępaae i fo ene wuatepa, wosalepó. Ai seké ąta, Jerusalem bemó nao kae beteró betere so whj doróló mo doakale dowi ala erótú betere whjpó yalepó. ¹⁴ Mió ipaae wóló

betereteikélé hale meipó. Jerusalem be huluamó du betere ala kaae, i be huluamokélé, naao doi yóló momatu betere so whírape *dipula* saai so whímó momaratere topo whjné ai ala yaai fae yóló, *fas* matepa sóró walepó,” yalepó.

¹⁵ Tétepeatei, Talené Ananias-paae duraalu, “Ai whjta, ai ala du betale whjtei, mió yálo ala yó taruraalu, yálo kutó diraté fópóló sóró beteratapa, fae. Ti ata, take nalopaae Juda meire fake so whípaaekélé, doasi teteróló kaae tare topo whírapaekélé, Israel so whípaaekélé, yálo doi eraté kutu betaaire whj ai ape. ¹⁶ A até deté kutu betepa, yálo doimó a mo doasi dele sóró susupui ala saalopóló, yálo apaae yó melaalopó,” yalepó.

¹⁷ Ai fo depa, Ananias a fóló, Talené apaae yó male bepaae felepó. Atéró sókó fóló, kale seké betere be dolopaae holóló Sol-né tikimó naase mulóló duraalu, “Yálo no Sol-ó, Tale Yesu Keriso ya i Damaskus bepaae waai wapa, tü tuamó sókó walepó. Atéyale sekéné naao ai dilikire kele momó wisiróló qla qla koloo, Dei Kepe Wisi ya tiki tuapaae bitj wóló fáfanóo yópóló, ama e ya beterepaae dotoatepa wóló i daale ape,” yalepó. ¹⁸ Ai fo deteretamotóró, kale whjné kele dolomó ya fumi kaae qla sókó dorowóló ama kele momó wisiyalepó. Atéró wisi depa, a wéi tópuralepó. ¹⁹ Atéró a qla nóló ama fotokó momó bune walepó. Sol a Yesuné ala erótú betere whírapetamo ai Damaskus bemó mepaae be dërape betalepó.

Sol-né Damaskus beró Jerusalem betamomó yale ala

²⁰ Ai be dëmotóró kaae sóró, Juda whírapené fo wosetera berapemó Yesu Keriso a mo Kótóné Naalemapó yóló, so whípaae hakeamó yó mótu betalepó. ²¹ Atétepa, so whj feané ama yó matere fo wosóló sirayóló duraalu, “I whjta, take ó Jerusalem bemó Yesupaae tué tiki tiróló betó mole so whípaae doakale susupui ala eraté kutu betale whj meié? A ipaae waleteita, i bemó betó mole Keriso so whípaae doasi dowi sekéi ala eróló, so whímó momaratere topo whípaae *dipula* sóró male faai wale whj meié?” yalepó.

²² Téyaletei, Sol-né Talené fo eratere ala mo ti fake deté fóló mo fosó fosore whj betalepó. Atéru, Damaskus bemó betó mole Juda so whípaae Yesuta, so whj teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere Kerisopóló yó matepa, so whjné mo dono dapóló kisipa yalepó.

²³ Atéró, yó melaté fóló mepaae be dërape kemetepa, Juda whírapené Sol daai kisipa mutu, atima betapaae tourale wóló atimasisi kikiti fo dukutu betalepó.

²⁴ Atéyaletei, atimané a daai du betere ala ama kisipa yalepó. Dilikitamokélé, dëtamokélé, ai be bopéró betere tipi tü sókó wale tiki dokó a daai, melaa yóló bitjta dua yalepó. ²⁵ Ai fo woseturaalu, kale mepaae Sol-né dere fo wosóló sya fu betere whírapené a tao suraalu, ai be bopéró betere tipi dolo sokóló dilikitamo yomó deyóló halikané duwóló dëralepó. ²⁶ Téró, Sol a Jerusalem bepaae holóló bituraalu, aimó mepaae Yesuné ala erótú betere whírapetamo touyóló bettaai yaletei, atima a kelaqsoró wiyalepó. Atima wi yaleteita, a Yesuné ala eratere whípóló kisipa tiréni yaleteinépó. ²⁷ Atétu betepa, Banabas-né kale whj Pol *aposel* whírape beterepaae dapesó fóló daaló bitu, i sekéta Damaskus bepaae faai fu betepa tü tuamó, Tale wóló daapa, ama kelené mo kilipakalepó. Téró, aimó Talené apaae fo ipakalepó. Ai fo yóló Damaskus bemó bituraalu, a mo wikélé ini, halaainé Yesu Kerisoné doimó fo yó mótu bitipakalepó. ²⁸ Atéró, Sol a atimatamo betamó bituraalu, ai Jerusalem be huluamó so whípaae Talené fo wikélé ini, mo halaainé Yesuné doimó yó maté kutu betalepó. Atéteremó, whj mené a sesékélé inipó. ²⁹ Téró, Sol-né Krik be fo bole Juda so whípaae Yesu ata, mo Kótóné Naalemapóló kisipa yópóló, fo tokótamo du betaletei, mepaae Juda fake whírapené Sol daairaalu du betalepó. ³⁰ Ai fo woseturaalu, Keriso norapené Sol daqsoró tao suraalu, Sesaria bepaae dapesó dorowóló, Tarsus bepaae fópóló dotonalepó.

³¹ Atéró, Judia hae kwiamokélé, Kaleli hae kwiamokélé, Samaria hae kwiamokélé, Keriso so whjtamo bóe dóló

susupui ala erótu betaletei, mió i alimó haíné sukóló dua betó molepó. Talené Dëj Kepe Wisiné atima fotokoróló keteké bulatepa, Yesupaae tué tiki tiratere so whí mo ti fake deté felepó. Atéró, Kótó ąta, mo doa fotokó bole Talepóló wi kisipa mutu, hemée deyóló mo dua betó molepó.

Pitané Enias-ró Dokas-tamo wisirale fo

³² Téró Pita ą mepaae Kótóné kae beteró betere so whí betó mole be huluamó dokó fea keleté fóló Lida be huluamó betó mole Keriso so whítamokélé ekei fo yóló betaaai felepó. ³³ Ą atéró wóló, ai bemó betą whí ama doi Enias betepa kelalepó. Ai seké ąta, tiki däamuyóló häle fiyótóró mupa, ³⁴ ró ba fo kemeyale whípó. ³⁴ Atéró mupa, Pitané kale whípaae duraalu, “Enias-ó, Tale Yesu Kerisoné ya mió ai wisiratapa, turukó holae. Téró naao beseké tukóló bopeyóló tupaae mulae,” yalepó. Téyalemó, kale whí ą mo hapale téti turukó holóló daane holalepó. ³⁵ Atéró, ai kale Lida be huluamó betó mole so whíró Saron be huluamó betó mole so whítamoné tiki sinóló däamure whí Enias wisiratere ala kilituraalu, Talepaae kisipa tiki tirótua yalepó.

³⁶ Téró, Jopa bemó Talené ala eratere sokó betą ama doi Tabitapó. Krik foné ai doi Dorkas doi mulapó. Ai so ąta, betere dokó fea hëkesené sinóló yaala sókó fóló wisi ala erótu, yolealere so whímó ąla ąla häle tao sóró matere ala fäane so wisinaalepó. ³⁷ Atétu betale sukmó, kale so ą heponé sukalepó. Atéró sukutepa, mepaae sorapené ama tiki fokóló kutiné bopeyóló siki be kepaae mulale holalepó. ³⁸ Ai be Jopata, Lida be felekemó erapó. Atéreteiné Talené ala eratere whírapené Pita Lida bemó beterapó depa woseturaalu, atimakó whí tamo fópóló doteyalepó. Atéró fóló Pitapaae duraalu, “No-ó yata, mió mo dämotamotóró hapale faai dapesene walepó,” yalepó.

³⁹ Tétepa, Pita ą atimaamotamo fóló, Jopa bemó sókó fóló, kale so sukóló mole siki be kepaae dapesó horalepó. Atéró aimó betó mole wulia sorape Pita daalepaae wóló moló-u yóló duraalu, “Ita, ai sukale so ą sukai bituraalu, male doasi

deróló sókó fatere fólo kutiró mepaae deratere kutirapetamo i ape yóló,” yó malepó.

⁴⁰ Tétepa, Pitané ai sorape belapaae hókonóló ą bukutiri teyaró bituraalu, moma yalepó. Atéró moma yóló ą kale so molepaae fetée wóló duraalu, “Tapitáó, ya turukó holae,” depa kale so kele fisqae horóló, Pita kaae taru turukó holóló bitı̄ holalepó. ⁴¹ Atéró betepa, Pitané kale soné naasemó tao sóró turukó horóló daalalepó. Atéró kale wulia soraperó Keriso so whítamopaae kepaayale so i ape yóló yó malepó. ⁴² Pitané kale mo ti sinóló mole sotei, momó kepaaróló beteralepó dere fo kulu kulu só kwéyóló fakeratepa, Jopa be huluamó betó mole so whí mo feané wosalepó. Até yalepó dere fo woseturaalu, so whí mo fea Talepaae feteyóló kisipa tiki tirótua yalepó. ⁴³ Téró, Pita ą Saimon-tamo mepaae be dërape betalepó. Saimon-ta, hupu sekaené mepaae ąla ąla ale yaairaalu, bé bé yópóló wéimó fokotu betere whípó.

10

Koniliás-né Pitapaae ape yale fo

¹ Atéyale sukmó, Sesaria whíkó ama doi Koniliás beterepó. Ąta, ai be huluamó 100 Rom diki tare whírapé kaae tare topo whípó. Ai diki tare whírapeta, Itali hae kwiáró walepó. ² Koniliás-ró ama naale senaaletamokélé, somakélé, atima mo fea Talené ala yó taruraalu, Kótó aqmó sukóló beterepó. Atéró, yoleale yóló betó mole so whímó, betere dokó fea ąla ąla häle matere alaró, moma dere alatamo yó tarepó. ³ Atéró betą sukmó, kuluka 3 kilok ą ama be dolomó betepa, noke naró dere kaaené Kótóné ensel sókó wóló daane wapa, ama mo diriyóló kelalepó. Atéró ąpaae duraalu, “Koniliás-ó,” yalepó.

⁴ Atéró dere fo woseturaalu, kale whí ą witamo ensel daalepaae kese faróló duraalu, “Tale-ó, maé?” yalepó.

Tétepa, ensel-né ąpaae duraalu, “Naaó moma dere alaró yoleale yóló betó mole so whímó hamoko yóló häle matere alatamo Kótóné kilituraalu, kokoné suknapó. Atei ala dereteiné ya tué keteréni,

ama kisipa yó tarapó. ⁵ Térapa Koniliás-ó, Jopa bemó whj betə ai betere ape. Ai whjné ama doita, Saimon-tei Pitapó du beterapó. Térapa, ai whj Jopa bepaae dape sene fópóló, diákó mepaae whj dotonae. ⁶ Åta ama yakoma Saimon-tamo ai betere ape. Ai Saimon-ta, hupu sekaené to ó mepaae qla qla aleyaairaalu bé yópóló, wēi fokotere whjpó. Ama beta wēi fókumó ai tēne ape,” yalepó.

⁷ Apaae ai fo yóló, kale *ensel* fupa Koniliás-né ama bemó kutó diratere whj tamo yóo, Kótóné ala eró tare ama diki tare whjrapekó betə yóo, yóló ape yalepó. ⁸ Téró betepa, atimapaae kale *ensel*-né qapaae yale fo fea yóló, Jopa bepaae fópóló dotonalepó.

Pitané noke kaaené kelale ala

⁹ Atéró tūmó fiyóló, hijka be dëtepa, atima Jopa be huluapaae sókó faai feleke deretamo eté ipakalepó. Pita q Jopa bemó 12 kilok sukakelemó moma yaairaalu, kelekele dere siki bepaae holóló beterepó. ¹⁰ Atétepa, yakoma Saimon-ró somatamo aqró bemó naaire qla donoróló muló betepa, q siki bepaae holóló moma du betalemó, q wote yalepó. Atépa, noke naró dere kaaené i ala depa kelalepó. ¹¹ Ó hepen be tū tukwé fóló doasi dëi kuti kaae qla doyró kwia dokó dorokó fóló amatei dorowou betepa kelalepó. ¹² Ai dorowale kuti kaae qla dolomó i haemó niki daani ke detere qlaraperó barapetamokélé, hó naase daae mole qlarapekélé, mo fea ai kuti dolomó betó mupa kelalepó. ¹³ Atépa, ó sámó fo yóló duraalu, “Pita-ó, ya turukó holóló ai betó mole qla dóló nae,” yalepó.

¹⁴ Ti fo depa Pitané duraalu, “Tale-ó, mo deretei mo take naao däpaae, ‘Ai qla naçse,’ yóló muló betepa e werapó,” yalepó.

¹⁵ Ti fo depa, kale dere kaae momó qapaae duraalu, “Kótóné yapaae wisirapa nae dere qla, e werapó ekesé. Sóró nó betə yae,” yalepó.

¹⁶ Apaae ai fo dere alata, sore félimó yóló mo ai fapotóró kale kuti ó hepen-paae momó sóró holalepó.

¹⁷ Pitané qapaae i yó male ala noa betené yalerópóló kisipa teketu betalepó. Atétu betepa, Koniliás-né dotonale whjrape wóló, Saimon-né be momó tñérópóló keketé wóló, be bopéró betere tipi tū sókó walemó daae molepó. ¹⁸ Atima atéró daalu, fo tekeróló duraalu, kale Saimon-tei Pitapó du betere whjkó imó betere yóló wosalepó.

¹⁹ Pita ai yale alané bete kisipa hale teketu betepa, Dëi Kepe Wisiné qapaae duraalu, “Saimon-ó, whjrape sorené ya keketé ai kutu betere ape. ²⁰ Térapa, ya turukó holóló aqró bepaae derepae. Ai whjrapené yapaae atimatamo faalopó depa me kisipa muni, atima yaço dotonalepa fó betə yae,” yalepó.

²¹ Téró, Pita q doropóló kale whjrapaapaae duraalu, “Diaaq ai keketé kutu betere whjta, e i ape. Térapa diaq noatepa waleé?” yalepó.

²² Ti fo depa atimané duraalu, “Däta, kale diki tare whjrapené topo whj Koniliás-né dotonatepa walepó. Ai whj qta, dowi alakélé enei Kótóné ala erótú betepa, Juda so whj mo feané whj wisipóló doi sóró horótú beterapó. Tépa, mo kae beteró betere *ensel*-né qapaae duraalu, ya ama bepaae wóló, naao dere fokó wosaaipa dape sene fae depa, walepó,” yalepó. ²³ Ti fo depa, Pitané atima bepaae dapesó fóló fiyalepó. Atéró, hijka be dëtepa, kale whjrapetamo Pitakélé, mepaae Jopa bemó betó mole Keriso whjrapékélé fea felepó.

²⁴ Atima atéró, tū tuamó diki betə fiyóló, hijka Sesaria bemó sókó felepó. Téyalemó Koniliás-né fake whjrapékélé, ama fulumu whjrapékélé, mo fea touróló Pita dapesó wópóló kaae tawóló beterepó.

²⁵ Pita atéró sókó wapa, Koniliás-né q doasi whjpa kilitu, ama hó aqmó bukutiri teyaró bitj̄ derepelepó. ²⁶ Atétepa, Pitané kale whj tao sóró turukó horóló duraalu, “Turukó holae. Dämo wusurótā mo whjpó,” yalepó.

²⁷ Téró, Pitaró Koniliás-tamo fo deté fóló be tuapaae kelalemó, so whj mo fea touró beterepó. ²⁸ Atéró betó mupa Pitané duraalu, “Dä Juda fake dia Juda

meire fake so whítamo betámó fo yóló ó qla nokole ala yaqse eretei dią feané ai kisipa ere ape. Téretei, mió Kótóné ępaae i ala yó malepó. Dä Juda fake so whjne kae kae fake so whjpaee i ala dorapó, i ala wisirapóló eratere fo yaqse yóló ępaae yalepó. Atéyaleteiné mió ę diqtamo betámó beaai ape dere fo wosóló hórapó enénipó. ²⁹ Kótóné ępaae ai fo yaleteiné naao ę dape sene wópóló dotonale whjrapaee faalomeipó ini, atima dere fo betə wosóló i daale ape. Térpa, naao ę noatepa dape sene wópóló dotonaleé?” yalepó.

³⁰ Ti fo depa, Koniliás-né ąpaae duraalu, “Doğró be dę kemeyaaı hale bitu, kuluka 3 kilok suka kelemó ę yalo be dolomó moma du betalepó. Atétu betepa, mo dęti kuti deréli *ensel* mo hapale sókó wóló yalo hosaa tuqmó daane walepó. ³¹ Atéró daalu ępaae duraalu, ‘Koniliás-ó, naao hamoko yóló, yolealere so whj tao sórō hale matere alaró moma dere alatamota, Kótóné ama keletómó mo donoi ala dapóló kisipa mutapó. ³² Térpa, Koniliás-ó, whj betané ama doi Saimon-tei, Pitapó du betere whj Jopa bemó ama yakoma Saimon-tamo beterapa, dape sene fae. Ama yakoma Saimonta, hupu sekaené mepaae qla qlarape aleyaairaalu, bé yópóló wěimó fokotere whj ai ape. Ama beta, ti węi fókumó ai tene ape,’ yalepó. ³³ *Ensel*-né ępaae ai fo depa, ai whjrapené ya dape sene wópóló, yalo atima hapale dotonalepó. Atétepa, ya atimatamo waleteiné mo kée dapó. Ti Talené keletómó dä fea wóló i betó molatei, Talené yapaae yae yale fo wisi naao dappaae depa wosaai dapó,” yalepó.

³⁴ Tétepa, Pitané fo kaae sórō Koniliás-paae duraalu, “Ę Jopa bemó betepa, Talené ępaae yó male alané bete mió yalo tué yalepó. Tale Kótó ąta, mepaae whj tao sórō wisi kisipa mulótu, mepaae whjmo dowi kisipa mulatere Tale meipó. Ąta, dä mo feapaae betə alatórō erótua yaaire kisipa mulapó. ³⁵ I hae kwia dokö feamó betó mole so whj Kótó aqmó sukóló bitu, ama yae dere ala betə erópóló tų wisi donorótú betere so whjta, ti Kótóné ama dape saalopó. ³⁶ I fota, Kótóné dä Is-

rael so whjpaee yalepó. Ama kale mió wosetere kisi fo wisi etéró yó melalepó. Dä Kótótamo dua beterópóló Yesu Kerisoné ama yale alané dä hosaa muni deyóló beteró beterapó. Ti ąta, i haemó betóló fale so whj mo feané Talepó. ³⁷ Jon-né so whj węi tópuraalopó, fo yó male kılipaae Kaleli haemó kaae sórō Yesu Kerisoné fo yó melaté fóló, Judia haemó sókó waletei dią feané kisiparapó. ³⁸ Kótóné Dęi Kepe Wisi Nasaret whjikó Yesu tuqmó beteróló, so whj fea teteróló kaae tawópóló ama doasi fotokökélé bulóló sórō beteralepó. Atéró, hae kwia dokö feamó kuturaalu wisi ala eróo, dowi kepe tepeyóló betere so whjklé wisiróo yópóló, Kótó ątamó betámó kutu betalepó.

³⁹ Dąta, Israel so whj betere tikiró Jerusalem betamomó bitu, ama erale alarape dąné kelené kelaletei yó maté kutu beterapó. Ąta, atimané filipaaró betere ni tómó oleróló dalepó. ⁴⁰ Téyaletei, ą sinóló dou dolomó sore sukamó mupa, Kótóné kepaaró beterapó. Atéró kepaayóló betereteita, mepaae so whjné kolópóló yalepó. ⁴¹ Atéró bitu, sókó wua dere alata, so whj feané keletómó ini, Kótóné ama sorokó su yóló beteró betere so whjrapaee beterepaae maaté sókó wua yalepó. Ti ai sókó su yóló beteró betere whjrapetamo bituraalu, qlaró wěitamo nukua yale whjrapeta, ti dąpó. ⁴² Téró, take ama dappaae i fo ene fae yalepó. ‘Kale mió wosetere kisi fo wisi yó móituraalu, ęta Kótóné dią sukale so whjtamokélé ó betó mole so whjtamokélé, fo tokóló talerópóló, sórō daaló beterapó yóló yó melale fae,’ yalepó. ⁴³ Take Kótóné kıló whjrapa dokö feané mepaae so whj de ąpaae kisipa tiki tiró betepa, atétere so whjné dowi ala kwia ama kemeróló aluraalopó erapó,” yalepó.

⁴⁴ Téró, Pitané ama fo hale du betepatei, Dęi Kepe Wisi dorowóló ama dere fo wosetu betere so whjné tiki tuqmó bitj dorowalepó. ⁴⁵ Até dere ala Jopa bemó Yesupaae tué tiki tiró bitu tiki sekaę tikire Juda whjrapené kelalepó. Tétu, Juda meire fakepaaetei, Dęi Kepe Wisi matapóló sira du betalepó. ⁴⁶ Ti noa betené

mei, atimané kae kae be fo yóló Kótóné doi hale sóró horótú betepa wosalepó.

Até dere ala kolóló, Pitané i fo yalepó. ⁴⁷ “Take dä Juda fake so whj Dëi Kepe Wisi su yale kaae, mió atimakélé ai sale ape. Atéró atima wéi tópuratepa né sesé yaaloé?” yalepó. ⁴⁸ Atéró, ai so whjpaee duraalu, “Diq fea Yesu Kerisoné doimó wéi tópuraalopa ape,” yóló tópurótua yalepó. Atýale kílipaee Pitapaae woseturaalu, “Mepaae be dékó ya dátamo betóló fenére?” yalepó.

11

Pitané ama du betere ala hakearale fo

¹ Juda meire fake so whjrapékélén, Kótóné fo wosóló kisipa tiralepó deté kotere fo Judia hae kwiamó betó mole aposel whjrapéró Keriso norapetamoné wosalepó. ² Atéró Pita a Jerusalem bepaae holalemó, mepaae tiki sekáe tikiru Talepaae tué tiróló betere whjrapené Pita foné sóró i fo yalepó. ³ “Yaata tiki sekáe tikanire fakené bemó bitu, olaró wéitamo nuku betalepó. Aita fo mole alatei naao erapó,” yalepó.

⁴⁻⁵ Tétepa, Pitané atimapaae duraalu, “E Jopa bemó betepa erale ala mo fea deté wóló Sesaria bemó betepa yale alapaae sókó waalopa diq fea wosae. E doasi be hulua Jopamó momatu betalemó, noke naró dere kaaené i ala depa kelalepó. Doasi bukutere kuti kaae ó sámó dojuró kwia dokó dorokó fóló amatei hale dorowóló e betere tikimó muni dorowalepó. ⁶ Atétepa kelalemó, i haemó betó mole niki meire ke detere olaraperó barapetamokélén, hó naase daae mole olaraperó syaae olarapetamokélén, mo fea betó mupa kelalepó. ⁷ Atépa, ó sámó fo yóló duraalu, ‘Pita-ó, ya turukó holóló ai olarape fea dóló nae,’ yalepó.

⁸ Ai fo depa yalo duraalu, ‘Tale-ó, ai olarape yalo nökélén inireteiné ai ala mo enénipó.’ yalepó.

⁹ Ti fo yalemó, kale dere kaae momó fo yóló duraalu, ‘Tale Kótóné nae dere olatei, werapó ekese. Talené wisipa nöpóló muló betere qla ti nae,’ yalepó. ¹⁰ Atei kaae fo

sore félimó yóló, kale olarape fea momó ó hepen-paae sjyóló sóró holalepó,” yalepó.

¹¹ “Atéteretamo, Koniliás-né Sesaria bemó e beterepaae dotonale whjrapé sore wóló, e betere be belamó daaipakalepó. ¹² Atéparaalu, Dëi Kepe Wisiné ępaae duraalu, ‘Ya ai whjrapetamo faaloé yóló kisipa tekeni, atimatamo fae,’ yalepó. Atétepa, i daae mole aporó norape etamo fóló kale whj Koniliás-né be dolopaae dä fea holalepó. ¹³ Dä atéró beteremó, Koniliás-né däpaae i fo yalepó. Ama be dolomó momatu bateremó, ensel a beterepaae sókó wóló duraalu, ‘Diákó mepaae whjrapé Jopa bepaae Saimon-tei Pitapó du betere whj ai beterapa dape sene fae. ¹⁴ Ama diápaae dere foné yaró naao naale senaaletamokélén, naao fake so whjklé, naao be whj so whjklé, diq aluyaqsóró tao saalopóló,’ ensel-né ąpaae depa, ama ępaae yalepó.

¹⁵ Ai fo epa, e wóló yalo fo kaae sóró du betalemó, Dëi Kepe Wisi atima tuapaae biti walepó. Aita, me kae kisi ala ini, mo take kaae suraalu, dä Juda so whjpaee erótua yale kaaetóró atimapaaekélén eralepó. ¹⁶ Ai ala kolóló, Yesuné yale fo kisipa mualepó. Yesuné däpaae duraalu, ‘Wéi tópuratere whjkó Jon-né amata, ti diq wéi hale maaté tópuraletei nalota kale Dëi Kepe Wisitamo tópuraalopó ere fo mopó.’ ¹⁷ Térapa, i ala betä wisiyóló kisipa muae. Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiratepa, Dëi Kepe Wisi dámó hale mótu yale kaae Kótóné atimapaaekélén, ai melale ape. Tétepati, e Kótó kaae betepapakó atei ala ekésé yóló sesé yaaloé? Atei ala mo enénipó,’ yalepó.

¹⁸ Téró, kale be whjné Pitané dere fo wosetu, atimané a foné saletei taaralepó. Atéró Talené doi hale horótua duraalu, “Kótóné Juda meire fake so whjklé, hóko betere ala taaróló, kepaayóló mo ti betaaire bete sòpóló ai menélirapó,” yalepó.

Antiok so whj kisipa feteyale fo

¹⁹ Stipen dale sukamó su betale susupui alamó dapo dapo yóló fele whjrapékó mepaae Fonisia hae kwiapaaekélén, wéiné bopéró daaló betere Saiprus hae kwiaapaaekélén, Antiok be huluapaaekélén, Juda

fake so whj̄paaekélé, kale fo wisi yó maté kutu betalepó. ²⁰ Téyaletei, mepaae dapo dapo yóló fele Saiprus be hulua whj̄ró Sairin whj̄rapetamo Antiok be huluamó betó mole Juda meire so whj̄paae Yesu Kerisoné mió wosetere kisi fo wisi yó melaai kaae salepó. ²¹ Téró, kale whj̄rape Talené atima fotokoratepa, so whj̄ mo feané du betere dowi ala taaróló, Talepaae kisipa tiki feteyóló wou betalepó.

²² Atétu beterapó dere fo Jerusalem bemó betó mole Keriso so whj̄né wosalepó. Atéró woseturaalu, ai so whj̄né Banabas ą Antiok bepaae fópóló dotonalepó. ²³ Téró, ą Antiok bemó sókó fóló, aimó betó mole Keriso so whj̄paae Kótóné ama kolené sukutu hale tao sere ala atima tuāmó mupa kelalepó. Atépa, Banabas hajné sukuturaalu, Kótóné ere ala dią tuāmó hale muó tanópóló yae yóló, fotokó bulóló ma fo yalepó. ²⁴ Banabas-ta, Dei Kepe Wisiró tué tiki tiratere alatamo fāane whj̄ wisi naalepó. Téruraalu, mo turó so whj̄ Yesu Kerisopaae tué tiki tiralepó.

²⁵ Atétu beteró, Banabas ą Tarsus bepaae Sol kekene faai felepó. ²⁶ Atéró, kale whj̄ ą fóló Sol kekóló dape sóró atimaamo wusuró Antiok bepaae momó walepó. Wóló ba fo betə atimaamo ai Keriso so whj̄tamo bituraalu, Kótóné fo so whj̄ mo feapaae yó mótu betalepó.

²⁷ Atéyale sujamó, mepaae Kótóné kóló whj̄rape atima Jerusalem be taaróló, Antiok bepaae dorowalepó. ²⁸ Ai whj̄rapekó betə whj̄né doi Akabas-pó. Ai whj̄ ą Dei Kepe Wisiné fotokoratepa, turukó holóló duraalu, “Rom Gavman-né tēteróló kaae tare hae kwia feapaae doakale dowi wote ali waalo ai ape,” du betalepó. Ai alata, kale Rom Gavman whj̄ Kaladias-né tēteróló kaae tare alimó weipakalepó. ²⁹ Atéró, Yesuné yó matere whj̄rapené Judia hae kwiamó betó mole Keriso so whj̄ tuāpaae wale doasi sekēi alamó kisipa mutu, ai so whj̄ tao saai atima fo dokalepó. Atéró duraalu, dāné tare moni sütóróti deraalopóló, deraleta du betalepó. ³⁰ Atimané atétu betaleteita, Judia hae kwiamó betó mole Keriso norape hale tao sóró, Jerusalem be huluamó betó mole

whj̄ disirapepaae male fópóló, Banabas-ró Sol-tamo sóró beteralepó.

12

Kin Herot-né Jems dóló Pita dipula beterale fo

¹ Atétu betere alimó Kin Herot-né mepaae Keriso whj̄paae doakale susupui ala eróló ama diki tare whj̄rapepaae *dipula* beteraleta yae yóló mulalepó.

² Atéró, Jon-né noma Jems atima doakale bóe dele sepakené depa tikalepó. ³ Kale Kin Herot-né Jems delemó Juda so whj̄ hēkesené sinitu betalepó. Atétere ala kilituraalu, ama diki tare whj̄rapepaae Pitakélé, *dipula* beteraai, dape sene fae depa, fóló tawalepó. Atétere alata, kale fo pei *bred* o bulayóló nokole alimó yalepó.

⁴ Atéró Pita tawóló sóró fóló, so whj̄ feané keletómó fo tokóló taleyaairaalu, diki tare whj̄rapené naase tuāpaae sóró beteralepó. Téró, ai diki tare whj̄rape atima fake doujró aleyóló beteró beterepó. Téró, Herot-né yóló mulóturaalu, kale bosenée fele be dē kemetepa, ti dāné Pita ą dōpóló fo tokóló taleyaalopó yalepó.

⁵ Pita atéró *dipula* beteró betepa, Keriso so whj̄né Kótóné Pita tao sópóló, momatere ala hale yótóró tarepó.

Pita dipula betepa, ensel-né sokale fo

⁶ Téró, kale Kin Herot-né h̄jka be dētēpa, so whj̄ feané keletómó fo tokóló taleyaai diki tare whj̄ uté betoo, ité betoo, ere tuāmó Pita *sein* képiné dokóló beteralepó. Atéró betepa, ai tū sókó walemó diki tare whj̄né kaae tawóló daalepó. ⁷ Tépa, Talené ama hepen bemó kutó diratere *ensel* wóló, dāné Pita beteró betere *dipula* be dolo dēyó felepó. Atéró kale *ensel* sókó wóló, Pita-né h̄ulumó haróló duraalu, “Pita-ó, mo hapale turukó holae,” deremó Pitané naasemó sere *sein* képi whaalýóló h̄aletei teraae derepelepó.

⁸ Atétepa, kale *ensel*-né Pitapaae duraalu, “Naao hó beró kutitamo hapale sae,” depa, salepó. Atéró, “Naao tómó bukutere kutikélé, bukóló ę sya ape,” yalepó. ⁹ Pita ą atéró, ai *dipula* be taaróló

ensel fole tiki sya furaalu, ita ąpaae *ensel*-né dapóló kisipa muni, noke naró dere nisi yalepó. ¹⁰ Atimaamo atéró furaalu, mo folosóró kaae tawóló daaló betere diki tare whj̄ dekeróló tuğmó daale diki tare whj̄kélé, kale dere kaae dekeróló sókó felepó. Atéró furaalu, kale be hulua bopéró betere tipi tûmó doakale *aiyon kapa* fakené aleyóló kinó betere tûkélé, ama hâletei, tukw  f l  mupa, atimaamo belapaae sókó felepó. T r , atimaamo ai t  dapo t p ae derepelem , kale *ensel* Pita taaróló, aim tei alu y  deyalepó.

¹¹ T r , Pitané *ensel*-né  paae erale alarape fea kisipa y l  duraalu, “Mi  y l  kisiparapó. Ita, noke nar  dere nisi yalemó motei irap . Kale *Kin* Herot r  Juda so whj tamo atima h kesen  sukuturaalu,  p ae eraaire ala mo eraq s r p l , Tal n  ama *ensel*-  e t s ne ai weirap ,” yalepó.

¹² Kale *ensel*-   paae erale ala mo diriyóló tu  muturaalu, Mariané bepaae felepó. Mariata, Jon-tei, me doi Mark n  hamap . Téyalemó, so whj  mo fea bet p ae touróló bitu, momatu beteremó sók  felepó. ¹³ T r , Pita   w l  bela t  a r  daalu kokop r tu betepó, ai bem  kut  diratere so seimale Roda t  tukj y ai walepó. ¹⁴ Téyalemó, kale senaalené Pitané fo nakome wosóló h j tu, t  hapale tukuni, fes ae folo bem  bet  mole so whj p ae kale Pita w l  a belamó daalapó fo ene felepó.

¹⁵ Ai fo deremó, kale so whj n  Rodap ae duraalu, “Ti senaale y  topo doyóló keyaa fu de?” yalepó. Ai fo dep , kale senaalek  duraalu, “Meip . Pita mo w l  at  belar  daale ape,” yalepó. T t p , kale so whj n  duraalu, “Motamo ep , ti   kaae tare *ensel*-  t o su yalepa kel ,” yalepó.

¹⁶ Atima ai fo du betepó, Pita daalu tu h le kokop r tu betalepó. At tu betepó, nalo kale so whj  atima f l  t  tukj l  kelalemó, Pita w l  daapa kilita sók  furaalu, siratu betalepó. ¹⁷ T t p , Pitané ama naas n tei y l  duraalu, atimap ae fo taal e yalepó. T r  atimap ae Tal n    *dipula* bem  betepó, t o s r  dape s  wale ala fea y  melalepó. At tu beteró, ai so

whj p ae duraalu, “I fota, Jems-r  mep ae Keriso norap tam p ae y  melae,” y l    metikip ae faai felepó.

¹⁸ At r  h ka Pita   kemei fi sis p ae et  yalepó. Kale diki tare whj rape atima w l  kelalemó, Pita bitinipa,   neyóló sók  feler p l , atima mo doakale fo tiki k laarat  betalepó. ¹⁹ At p , kale doasi topo whj  Herot-n  ama diki tare whj rap p ae duraalu, mo dekéró keketé kw y e dep , kek letei   kilinipó. T t p , ama diki tare whj rap p ae Pita *dipula* betepó kaae tawóló daalale diki tare whj rap t mo fo tokóló kem t p , mo ti sinópóló dae y l  mulalepó.

Kin Herot ama yale alam    d l  suku-nale fo

²⁰ At  du beteró, suka mem  Herot   Judia h e kwia taaróló Sesaria h e kw p ae dorópóló, aim  mep ae be d rape betalepó.

Ti *Kin* Herot-n  Tair be hulua so whj r  Saidon be hulua so whj tam p ae doakale fop ae bualepó. At p , atima touróló bet m  bituraalu, i fo du betalepó. “Doasi topo whj  *kin*- , d n  y t amo fo sawa yaai d p , naao be d  mek  tukóló mulaalo ?” dep  kale sekéné duraalu, “Ti wisirapa t y al p ” yalepó. Ti fo dep , kale so whj n  *kin*-  kut  diratere whj k  bet  Blast s-p ae woseturaalu, “Naao d  t o suraalu doasi whj  *kin*-t mo naamei fok  yaaloé?” dep  kale sekéné t y al p , yalepó. Atima at r  touróló bet m  bituraalu, kale doasi topo whj  *kin*-p ae duraalu, “Doasi topo whj - , d t amo b  e dele ala taaróló dua wis y l  betaal p . Ti noatep , kale *kin*-  t ter l  kaae tare h e kwiamó nokole q la w  mupa, dup  du b ter tei tika s r  kisipa muturaalu,” ai fo du betalepó.

²¹ At r , atimané kale tukóló mulale be d  w pa, Herot   *Kin*-  kuti wis naale deróló so whj  touróló betere tikimó sók  felepó. At r  doasi topo whj  betere *sea*-  bituraalu, so whj p ae fo du betalepó. ²² So whj  fean  ama dere fom  doi h le s r  horóturaalu, “Ama dere fota, k t n e fo kaae d p l ,” dukir tu betalepó. ²³ T t rem , ai f pot r ti Tal n 

ensel wóló kale sekéné Talené doi sóró horéniteremó ą dóló ama tiki mokené turukó nóló mo ti sukunalepó.

²⁴ Atéturaalu, Tale Kótóné fo ai be felekemó betó mole so whj feané wosóló fakeraté felepó.

²⁵ Banabas-ró Sol-tamoné so whj tao saai sóró wale *moni* melóló Jerusalem taaróló momó furaalu, Jon-ró Mak-tamo dape sóró Antiok bepaae fesaae felepó.

13

Banabas-ró Pol-tamo Talené kutó dirópoló dotęyale fo

¹ Atéró, Antiok bemó betere Keriso so whj kuamó Kótóné kóló whjraperó yó matere whjraperamo betó molepó. Ai whjraperamo betó molepó. Ai whjraperamo betó molepó. Atéró, Antiok bemó betere Keriso so whj Tale aqomó dua bitu, Talené doi sóró horótú betalepó. Atéturaalu, ąlakélé weyóló betepa, Dēi Kepe Wisiné atimapaae duraalu, “Yalo tukóló muló betere kutó Banabas-ró Sol-tamoné dirópolópa, atimaamo sóró beterae,” yalepó. ³ Atima atéró, ąla weyóló hágé bituraalu, moma deté fele k̄lipaae, kale whjtamo tikimó naase mulóló, fópóló dotonalepó.

⁴ Sol-ró Banabas-tamo Dēi Kepe Wisiné dotonatepa, Selusia bepaae doropóló, aimó atimaamo wéi nukumó wéiné bopéló daaló betere hae kwia Saiprus-paae felepó. ⁵ Atimaamo atéró ai hae kwiamó tene be Salamis bemó sókó fóló bituraalu, Juda whjraperé fo wosetere berapemó so whjpaae Kótóné mió wosetere kisi fo wisi yó melótú betalepó. Téró, Jon me doi Mark-kélé, atimaamo tao sóró kutó diyaai atima fea fóló betalepó.

⁶ Atéró, atima ai wéiné bopéró daaló betere hae kwia tuamó kutu beteró Papos be huluamó sókó felepó. Aimó Juda whjkó isi whjtei, Kótóné kóló whjpó du betere seké Bar-Jisas beterepó. Atimaamo ai kale sekétamo Papos bemó hokolaa yalepó.

⁷ Kale isi whj Ba-Jisas, *Gavman* whj Sersias Polas sisó supuróló, ątamo kutu betere

whjpó. Ai *Gavman* whjta, tué tiki wisi mulu, Banabas-ró Sol-tamopaae Kótóné fokó ą wosaaipa, yó melaai ape yalepó.

⁸ Atéyaletei, kale isi whjné Banabas-ró Sol-tamoné yó matere fo *Gavman* whjné wosóló kisipa tiki tiraqsóró, kae kae fotei du betalepó. Elimas doita, Krik be foné isi whjpó. ⁹ Téró Sol ąkélé, ama take mole doi Sol taaróló, Pol doi mulalepó. Téró, Pol Dēi Kepe Wisiné fotokoratepa, Elimas kikéyló kaae taaru duraalu, “Yata, mo dowi kepené naalemapó. ¹⁰ Naaota, donoi alaró wisi alatamo bóe ai du betere ape. Yata, mo dilikitere alaró kapala fotamo fānuraalu, Tale Kótóné donoi alaró donoi fotamo naao ai wérótú betere ape. ¹¹ Naaai ala deremó, Talené ya deké supu, mió mepaae sawa be dēmó naao kele diliki yaalopó. Atéró bituraalu, sukané dekélé, naao kelaalomeipó,” yalepó.

Téyaletamotóró, ó sámó diliki ą tuapaae deróló kale sekéné kele dilikiralepó. Atétepa, ą naase tawóló ąlisó faaire whjkó daaléró sisité kwęyalepó. ¹² Kale ai *Gavman* whjné até dere ala kilituraalu, sirayóló ą kisipa tiki tiralepó. Ti noatepae, Talené ama fo yó matere ala mopóló kisipa mutu yalepó.

¹³ Até du beteró, Pol-ró ama fulumu whjraperamo ai Papos be taaróló wéi nukumó Pampilia hae kwia tuamó tene be hulua Perka-paae felepó. Atétepa, Jon-tei Mark-pó du betere whj ą atimaamo taaróló Jerusalem bepaae fesaae felepó.

¹⁴ Atéró, atimaamo ai Perka be taaróló Pisidia hae kwiamó tene Antiok be huluamó sókó felepó. Atéró fóló bituraalu, sāa nóló betere sukamó atimaamo Juda whjraperé fo wosetere be dolopaae holóló betalepó.

¹⁵ Atimaamo atéró beteremó, kale Moses-né asére foró Kótóné kóló whjraperamoné asére fo dosqatu betalepó. Atéyale k̄lipaae kale ai fo wosetere be kaae tare whjraperé atimaamo faleyóló duraalu, “No tamo-ó, diaamoné so whj h̄airatere fokó enére?” yalepó.

¹⁶ Ti fo depa, Pol ą turukó holóló fo yaai kaae su naase horóló duraalu, “Israel whjraperó dią Juda meire fake so whjtamo-ó, Kótópaae witu, naameyóló ą

aqmó betó mole so whipaae yalo i dere fo wosae. ¹⁷ Mo take dą Israel fakené Kótóné dąné ayarape deté faaire whijrape amatei sóró beteraté walepó. Atima atéró Isip bemó betepa, Talené atima so whj doasi fake firalepó. Ai ala epa, Kótóné mo Taoró mole fotokonétei ai Isip hae tale dóló ama so whj fasó sóró dapesó weipakalepó. ¹⁸ Atéró, so whj bitinire tikimó kutu bitu, atimané kisipa mole ala yaairaalu, dowjae fu betepa, Kótó ąpaae feteyóló wópóló kaae tawóló bitiré felepó. Até yalemkélé, feteyóló wénitepa, hale kaae tarepó. Atétepa, ba fo whj siki tamо keme ipakalepó. ¹⁹ Téró, Tale Kótóné atima beteraaire Kanan hae kwia hale muni, wéikeró fakené teteróló kaae tapa dóló tokó faaróló, ai hae kwia Israel fake so whjmó mo ti malepó. ²⁰ Isip hae kwipaae fele ba fomó kaae sóró wóló, wéikeró doasi be hulua doló torokó fale ba fomó sókó wouraalu, 450 ba fo kemeyalepó. Ai alarape deté wóló kílipaae Kótóné kale Israel whjné bóe topo whj sóró daalaté weipakalepó. Até deté wóló, Kótóné kóló whj Samuel betale alimó sókó walepó.

²¹ Atéró, Kótópaae atima kaae tawaaire topo whjkó sóró beterae yóló wosetu betalepó. Tétepa, Kótóné Benjamin fake whjkó Kisya naalema Sol topo whj Kin sóró beteralepó. Ai whj doasi Kin betepa, ba fo whj siki tamо kemeyalepó.

²² Téyaletei, nalo Kótóné Sol taaróló ą betale sirimó Depit topo whj Kin sóró beteralepó. Kótóné Depit kaae kelalemó, ą whj wisinaalepa, i fo yalepó. Jesi naalema Depit-ta, mo whj wisinaalepó. Ata, yalo kisipa kaae muluraalu, yalo erae, dere ala mo fea ama erótú betaalopó,’ yalepó.

²³ Yesuta, Depit-né deyale fake whjkó betané deyalepó. Atéyale Yesu ą Kótóné Israel fake so whj mo ti aluyaqsóró tao saaire whj dią beterepaae dotonaalopóló muló betere fo mo eróturaalu, ai dotonó betere ape. ²⁴ Mo take Yesuné ama kutó kaae sóró diyaai epatei, folosóró Jon-pi wóló, Israel so whj feapaae Kótóné fo tué yópóló yó mótu betalepó. Atéró yó mótu duraalu, ‘Dięná du betere dowi ala taaróló kisipa tiki fetepa, ti yalo dią wéi

tópuraalopó,’ du betalepó. ²⁵ Téró, Jonné ama diyale kutó kemeraairaalu, i fo yalepó. ‘Diaaq tuéné ęta, kale waalopó du betale whj nisi yaqse. Ęta, diaaq kaae tawóló betere whj meipa, i fo betə wosae. Ata, yalo kílipaae waalo ai ape. Ti ęta, ą kaae whj wisi bitinireteiné ama hó bené képikélé yalo teraayaaire mo sunipó.’

²⁶ Yalo norape-ó, diaتا Abraham-né deyóló fakerale naaleraperó Kótópaae wituraalu, ą aqmó sukóló betere Juda meire fake so whjné deyóló fakerale so whjtamo da fea aluyaqsóró dapesó faalopó, ere fo Kótóné mo ai eró betere ape. ²⁷ Jerusalem bemó betó mole so whjró atimané topo whjrapetamoné Yesuta, dą aluyaqsóró tao saaire whjpó tué munipó. Téró, Kótóné kóló whjrapené asémó ere fo *fula* dokó fea dosqatu bitutei wosóló kisipa munipó. Kale asémó ere fotei dokonóturaalu, atimané ą mo ti sukópóló dae yóló só deralepó. ²⁸ Atimané Yesu daai kisipa mutu, ą tuqmó me dowi ala kwiakó muléró tale yaletei, me ala mupa kilinipó. Atépatei, atimané Pailatpaae duraalu, ‘A sinópóló dae,’ yóló setu betalepó. ²⁹ Ai alarape yóló kemetepa, kale asémó ere fo mo dokonóturaalu, filipaa ni tómó olepa, tokóló dourale felepó.

³⁰ Téyaletei, Kótóné ą dou dolomó mupa kepaaralepó. ³¹ Atéró kepaayóló bitu, take betale Kaleli be taaróló, Jerusalem bepaae ątamo wale whjrapené ą kepaayóló betere ala kelalepó. Atéyale ala kelale whjrapené dą Juda fake so whipaae yó mótu beterapó.

³² Kótóné dąné ayarapepaae duraalu, yalo diamó take i ala eraalopóló mulale fo wisi dąné diąpaae mió i yó matapa wosae. ³³ Mo take Kótóné dąné noutererapepaae duraalu, ‘Diękélé diaaq deté faaire naale senaalekélé, atima aluyaqsóró tao saalopóló muló beterepó,’ Ai fo dokonóturaalu, Kótóné Yesu ai kepaaró betere ape. Ti ai yóló muló betere fota, *buk Sam sapta* 2-mó aserapó. Kótóné duraalu,

‘Yata, yalo naalepó. Mió ę naao aya alée felepó,’ erapó.

³⁴ Atéru, Yesuné tiki dou dolomó kəlaa yópóló taaréni, kepaaró beterapó. Atéyalopóló, mo take asémó erapó. Ai fo i ape.

‘Yalo Depit-paae hale melaalopóló, kae muló betere əla ama ere fo dokonóturaalu, yámó mo melaalopóló,’ erapó.

³⁵ Ai fo kaaetei, Sam-mó duraalu, ‘Naaota, kale dowi alakélé, inire whj wiśiné tiki hale dou dolomó kəlaa yópóló kaae tawaalo meipó, fo aséyóló muló beterapó,’ erapó.

³⁶ Ti noatepae, Depit doasi so whj kuamó Talené kutó dité fu beteró sukałe whjtei, sinitepa atimané alimarapetamo betámó douróló ama tiki ai kəlaa yale ape. ³⁷ Depit-ta até yaletei, ama Naale wiśinaale, ti Kótóné dou dolomó mupa kəlaa yópóló kaae taní, ama kepaaralepó.

³⁸ Térapa norape-ó, dāné i yó matere fo wisi mo wiśiyóló wosóló kisipa tiki tirae. Ai whjné dāné dowi alamó saai yale kwia ama tokóló taae faralepó. ³⁹ Kale Moses-né asere foné dāné dowi ala tokóló kemeróló, whj wisi beteranipó. Téretei, Yesuné dā kepaayóló betaaire fo wisi yó materetei wosóló kisipa fetetepa, ti dāné dowi alamó kwia saairetei tokóló kemeraalopó. ⁴⁰ Kótóné kəló whjrapené i ala yaalo ai ape yale fo diąpaae eraqsóró, mo wiśiyóló kaae tawae. Ai fo i ape.

⁴¹ ‘Dią faletere whjrapené i dere fo wosae.

Yalo ai depa kolóló sira deté fu beteró deté fu beteró, sinituraalu aluya. Yalo doasi ala yaalopóló me whjnékélé diąpaae depa, wosóló tué tiki tiraalo meipó,’ fo aséyóló muló beterapó,’ yalepó.

⁴² Ai fo du beteró Pol-ró Banabas-tamo ai fo wosetere be taaróló faaitepa, kale be whj so whjné duraalu, ‘Diaamo momó kale fo wiśikó uté waaire fula-mó yó melale waasepólópó,’ yalepó. ⁴³ Atima ai fo wosetere be taaróló, belapaae sókó felepó. Téró, Banabas-ró Pol-tamo fupa Juda so whjró Juda meire fake so whjtei, Juda so whjné dere ala yó tare so whjtamo kale whjtamo sya wapa, atimaamoné duraalu, ‘Dią Kótóné kəlené sukuturaalu,

hale matere ala tuamó betó tawópóló yae,’ du betalepó.

⁴⁴ Téró, me fula-mó fo wosetere be dēmó ai be huluamó betó mole so whj Kótóné fo wisi wosaaираalu, wóló betó molepó.

⁴⁵ Atétepa, atimaamoné yó mótu betere fo wosó tawóló betó mupa, mepaae Juda whjrapené kolóló, atimané dere fo wosai ai ala uásoró wisi uąpóló dei kisipa muturaalu, Pol-ró Banabas-tamoné dere fo teteróló, kae kae fo du betalepó.

⁴⁶ Atétepa, Pol-ró Banabas-tamo né halainé duraalu, ‘Kótóné fo dāmoné diąpaae yó melaai yalemó, dią wosetere hó yalepó. Tétepa, mió dāmoné dią sisó eróló, Juda meire fake so whj betó molepaae i kale fo wisi yó melaairaalu fulapó. Ti aita hale mei, dią Kótóné mo ti betere ala sere hóre aqrapó. ⁴⁷ Talené dāmopaae i ala yae yóló mulalepó.

‘I hae kwia feamó betó mole Juda meire fake so whj diliki tuamó betepa dērōpóló yalo dią sóró betalepó. Ai dāné hae kwia dokq feamó betó mole so whj aluyaqsóró tao sene fae erapó,’ yalepó.

⁴⁸ Kale ai Juda meire fake so whj atima ai fo woseturaalu, mo doakale hajné sinóló, Talené fo hale sóró horótú betalepó. Talené ama taketi mo ti betere bete saalopóló muló betere so whj feané ai fo wosetu ąpaae tué tiki tiralepó.

⁴⁹ Tétu, Talené fo wosóló hae kwia feapaae fakeralepó. ⁵⁰ Atétepa, Juda whjrapené topo whjrapepaaekélé, mepaae Juda meire fake sorapekó Kótópaae winé sukóló betó mole doi mole sorapepaaekélé, Pol-ró Banabas-tamo fopaae buópóló, sesemeraté kwęyalepó.

Até deté kwęyóló atimaamo ai be hulu tuamó beteretei, taaróló hókó faralepó. ⁵¹ Atétepa, faaираalu diaaq dere dowi alamó dāmo i fole ape yóló, atimaamoné hó bemó ere hae terepeyóló Ikoniam bepaae felepó. ⁵² Téró, furaalu Talené ala eró tare whj tamo tuamó Dēi Kepe Wisi fānuraalu, mo doa hękesené sukuté fu betalepó.

14

*Pol-ró Banabas-tamo Ikoniam-mó
Kótóné fo yó maletei*

¹ Téró, Ikoniam bemó Pol-ró Banabas-tamo dua dere kaae, Juda whírapené fo wosetere be dolopaae holalepó. Téró, atimaamoné mo wisiyóló yó matere foné, Juda so whírój Juda meire fake so whítamo hosaamó suraalu, mo dekéró so whí kisipa tiralepó. ² Téyaletei, kisipa tiki tirénire Juda so whíné ai dere fo hó yóló, mepaae hágé betó mole Juda meire fake so whíné Keriso so whítamo fopaae buópóló sesemeralepó. ³ Atétepatei, Pol-ró Banabas-tamoné woseni, faleyóló Talené fo betá halaainé daalu, folo sukamó yó maté fu betalepó. Atéró, yó mótu betepa, Kótóné ama kólené sukuturaalu, hágé tao sere fo wisi kapala fo nisi yaqsóró, kolóló sira yaaitere alaró kelemei alatamo erópóló, Talené atimaamopaae mo súrapó. ⁴ Ai be huluamó betó mole so whí bukótamo yóló, mepaae Juda whírapetamo muóo, mepaae ti Yesuné fo yó matere *a posel* whírapetamo muóo, yalepó. ⁵ Atéró kílipaae, Juda so whíkélé mepaae Juda meire so whíkélé, mepaae topo whírapekélé, betápaae touró bitu, Pol-ró Banabas-tamo kane duné siriyló daalopó yóló fo deyalepó. ⁶ Até yaai yaletei, kale whí tamo daalopó dere fo woseturaalu, ai be taaróló Likonia hae kwiamó tene be Listra be huluaró Derbe be huluatamomó kutu betalepó. ⁷ Atéró, Kótóné ama mió wosetere kisi fo wisi yó maté kwéyalepó.

Pol-ró Banabas-tamo Listra bemó fo yó maletei

⁸ Téró, Listra be huluamó betá whí hamané depemótei hóleke dowi beterepó. Atéró, a mo sawa turukókélé feni, betere tikimótóró hágé betó tarepó. ⁹⁻¹⁰ Atéturaalu, Pol-né yó matere fo mopóló wosó tarepó.

Pol-né ai whí kikéró kaae tawalemó, ama kisipa tiki tiró betere alané a súmó wisiranérápóló kisipa mutu ápaae duuraalu, “Ya turukó holóló, naao dore hóleke donoyóló daayae,” yalepó. Tétepa, kale whí turukó holóló kwéyaaai kaae salepó.

¹¹ Ai so whíné Pol-né yale ala kolóló Likonia be foné “Haió, ita, mo kótó tamotei dorowóló mo whí alée fóló dä tuámó i betere ape,” yalepó. ¹² Atéró atima kisipané Banabas-ta, ti atimané kótó Susi nisiyóló, ai doi mulóo, Pol-ta fo dere whí betepa, atimané fo fosó fosó dere kótó Hermes nisiyóló, kótó Hermes doi mulóo, yalepó. ¹³ Atéró, atimané kótó Susipaae moma dere beta, doasi be tu aupalo dëmô tñepó. Ai moma dere be kaae tare whíkélé, mo so whíkélé, atima mo fea wóló Pol-ró Banabas-tamopaae hupu dóló momaraairaalu, wá *bulmakau* hupuraperó ne fuané aleyóló depa dere meleketamo sóró, ai be hulua bopéró betere tipi tu serekemó sókó walepó.

¹⁴ Até du betere fo Pol-ró Banabas-tamoné wosóló ai ala yaqsóró sesé duraalu, atimaamoné deró betere kuti bisayalepó. Atéró bisayóló sururu yóló fóló, kale be whí so whí wó mole kua dolomó fo fake yóló duraalu, “Diáné aita noa ala du bitu de? ¹⁵ Dámota, kale mió wosetere kisi fo wisi diápaae yó melaairaalu, sóró wale whí tamo i ape. Térapa, ai betekélé munire kapala kótópaae hupu dóló moma dere ala taaróló, mo ti betere Kótó, haekélé, sákélé, wéi kélakélé, ere qla qlakélé, fea aleyóló muló betere Kótópaae betá kisipa tiki tiróló betae. ¹⁶ Mo take bitiré wale ba fo dokó hae kwia feamó betó mole so whíné kisipa mutere ala yaai dowääe fu betepa, Talené atimapaae até ekesé yóló sesé ini, atimané tué mole ala yópóló taalalepó. ¹⁷ Téyaletei, Kótóné amatei a mo beterapóló kisipa muópóló, diq tao sóró wisi ala eróturaalu, dámota hali alikélé suka alikélé, ba fo alikélé, fea Talené álótú beterapó. Ti até dere alata, diq hajné sukóló beterópóló Kótóné ama eratapó,” yalepó. ¹⁸ Atimaamoné ai be whí so whípaae atei ala wisinipa ekesé yóló sesé yaletei, mo dowääe felepó. Téturaalu, felekemó atimaamopaae hupu dóló momaraai yalepó.

¹⁹ Téró, mepaae Fisiria hae kwiamó tene Antiok beró Ikoniam betamomó betó mole

Juda whjirape atima fea Listra be huluapaee tourale walepó. Atéró touró bituraalu, Pol-ró Banabas-tamopaae fopaae buópóló sesemeratere fo yalepó. Atéró, kapo duné siriyóló daletikimó, Pol mo ti sinale nisiyóló kale sekérapené ama tiki siyóló sóró, ai be hulua bopéró betere tipi tu aopaae taae deralepó. ²⁰ Atéró mupa, Talepaae kisipa tiró betere whjirape bopéróló daae mupa, kale seké a turukó holalepó. Atéró, a dale bepaaetei momó felepó. Téró, ai hija ti Banabas atimaamo Derbe bepaae faai felepó.

Pol-ró Banabas-tamo Siria hae kwiamó tene Antiok bepaae fesaae fele fo

²¹ Atimaamo ai be huluamó Kótóné mió wosetere kisi fo wisi yó melale tikimó, so whj mo dekéró Talepaae kisipa tiralepó. ²² Até du beteró nalo atimaamo momó Listra be huluamókélé, Ikoniam be huluamókélé, Antiok be huluamókélé, Talepaae kisipa tiró betere so whj atima ere alatóró yó tanópóló, ketekéró fotokótamo bulatere fo yó melaté felepó. Atéró, yó mótu duraalu, “Diagné kisipa tiki diriyóló bitu, Tale Kótóné teteróló daale aopaae sókó faaitepa, ti doasi sekéi ala tuamókélé bitiré fu betaalopó,” yalepó. ²³ Téró, Pol-ró Banabas-tamo mepaae be hulua dokó Keriso so whj kaae tanópóló, Keriso dirire whj disirape sóró beterótua deté kwéyalepó. Atétua yóló, atima qla weyóló bituraalu, Talepaae kisipa tiró betere so whjmó atimané tué tiki tiratere alamó Talené atima wisiyóló kaae tanópóló momaralepó. ²⁴ Atimaamo ai so whjmó momaróló, Pisidia hae kwia tuamó fóló, momó kale Pampilia haemó sókó walepó. ²⁵ Aimó atimaamo Perka be hulua so whjpaae Talené mió wosetere kisi fo wisi yó melóló, Itali bepaae felepó.

²⁶ Ai wéi fókumó tene Atelia bemó atimaamo wéi nukumó Antiok bepaae walepó. Ai bemota, take atimaamo Talené kutó dirópóló Keriso so whjné Kótópaae momaróló sóró beteralepó. Atéró, Kótóné ama koleturaalu, tao sóró dirae yale kutó diyóló kemeróló, kale bepaae momó fesaae walepó. ²⁷ Atimaamo atéró fóló bituraalu, kale Keriso so whj mo fea

touróló betó mupa, Kótóné atimaamo fotokóratepa erale alarape fea yó melalepó. Atéró yó melótú duraalu, Juda meire fake so whjné Kótópaae kisipa tirópóló, Kótóné amatei tu tukjyóló mulalepó yalepó. ²⁸ Ai forape yóló, Yesuné ala eró tare so whjtamo doa folo su kamó bitiré felepó.

15

Jerusalem bemó tourale fo

¹ Mepaae Judia hae kwiamó betó mole whjirape Antiok bepaae dorowóló, ai bemó betere Keriso norapepaae etei fo yó mótu betalepó. “Diagné Moses-né asere fo aqmó bituraalu, diaaq tiki sekaé tiki depa, ti Kótóné dia mo ti aluyaqsóró tao saalo meipó,” du betalepó.

² Kale whjrapené ai fo du betepa, Pol-ró Banabas-tamoné ai whjrapetamo mo doasi fo tokótamo yóló atei kaae fo yó makesé yóló foné u só derótua i só derótua du betalepó. Até du beteró, Antiok Keriso so whjné Pol-ró Banabas-tamo yó, mepaae tué tiki tiró betere Keriso whjirape yó, yóló Jerusalem bepaae doteyaaí sóró beteralepó. Ti aita, Kótóné ama aposel whjiraperó whj disirapetamopaae i du betere fo moé? yóló wosene fópóló yalepó.

³ Téró, Keriso so whjné atima dotonatepa furaalu, Fonia hae kwiáró Samaria hae kwiatamomó i fo yó melaté felepó. “Kale Juda meire fake so whj atimata, Talepaae tué tiki feteyóló betó mulapó,” deté fu betalepó. Ai fo dere woseturaalu, ai be huluamó betó mole Keriso norape atima hajné sukutu betalepó. ⁴ Téró, atima Jerusalem be huluamó sókó felemó, kale aposel whjrapekélé whj disirapekélé, Keriso so whjkélé, atima mo wisiyóló dape salepó. Téró, Pol-ró Banabas-tamoné Kótóné atimaamo fotokóratepa erale alarape fea atimapaae yó melalepó.

⁵ Téyaletei, mepaae Farisi fakekó Talepaae kisipa tiró betere Keriso whjirape turukó holóló duraalu, “Ti ai Juda meire fake so whj Moses-né asere fo aqmó sukóló betó, atimané tiki sekaé tukoo, yópóló yae,” yalepó.

⁶ Atétepa, kale aposel whjiraperó whj disirapetamo fea ai fo donoraai betapaae

tourale walepó. ⁷ Atima ai forape du beteró kemetepa, Pita turukó holóló duraalu, “Norape-ó, kale Juda meire fake so whj Kótóné ama kisi fo wisi yálo kólóné eratepa, wosóló tué tiki tirópoló, mo taketi Kótóné dä tuámó ę sókó sóró beteraletei diaaq kisiparapó. ⁸ So whj feané tué tiki tuámó mole ala keletere Kótóné Juda meire fake so whj dape sere ala yó móituraalu, Dëi Kepe Wisi dä melale kaaetóró atimakélé malepó. ⁹ Ama däpaae kae ala eróo, atimapaae kae ala eróo, ini, atima tué tiki tiratere alanétei, atimané hosaa tuámó mole dowi ala tokóló taae faróló wisiralepó. ¹⁰ Téräpa, diaaq Kótó surémóló kääe kelaairaalu, ai Keriso so whjné hulumó sekéi ala noatepa belerótú de? Mo take däne ayarapenékélé, dänekélé, atei kaae sekéi ala beleyaaire mo synipó. ¹¹ Däne atei kaae fo mo enénipó. Tale Yesuné ama kólené sukuturaalu, aluyaqsóró häle tao sere alané dä tao su dere kaae, atimakélé atétóró dapó,” yalepó.

¹² Téró ai touró betere so whj fea fo tekeni, Banabas-ró Pol-tamoné dere fo wosai, dua betó molepó. Atéró betó mupa, Kótóné atimaamopaae kae kae kelemei alaró me ala yaai deremó eratere alatamo Juda meire fake so whj kuamó eraté kwéyale fo yó mótu betalepó. ¹³ Atimaamoné ai fo yóló kemetepa, Jems ą turukó holóló duraalu, “Norape-ó, yálo i dere fo wosae. ¹⁴ Folosóró kaae su, Kótóné ama kólené sukuturaalu, Juda meire fake so whj ama fake beteraai kisipa mutu, ere ala take Simeontei me doi Pitáné däpaae yalepó. ¹⁵ Take Kótóné ama kóló whjrapenékélé ai tué muturaalu, i fo aşeyóló muló beterapó.

¹⁶ I ala yóló kemetepa, Depit-né týiale be fisikó fóló moletei, ę wóló yálo momó týaalopó. Mepaae kélaa yóló doyale qla qlarapekélé fea yálo aleyóló mulaalopó.

¹⁷⁻¹⁸ Fisikóló momó týaalopó dere fota, ti Juda meire fake so whjro mepaae dosqani tukó fale so whjtamó Talepaae wópoló týaalopóló erapó.

Ti noatepae, ai ala eraalopóló ere Tal-ené ama fo dokonótú ai ere ape.

¹⁹ Térené yálo kisipané kale ai Juda meire fake so whj Kótópaae tué tiki tiraterepatei, däne atimapaae doasi sekéi ala eraalo meipó. ²⁰ Atei ala ini, atima etei kaae ma fotei aşeyóló dotýaalopa sae. ‘Kapala kótópaae moma yóló detere hupu ó na naçse. Mené so ó whj olémi nokole alakélé, hupu ó na depamó képi duwóló sukuteretei nokole alakélé, na ó hupu samea nokole alakélé, mo yaçse,’ yaalopó. ²¹ Ti noa betené dumipó. I fota, mo taketi Moses-né aşere fo atima betere be hluuarapemó yó melaté waletei, feané tuérapó,” yalepó.

²² Atéró, *aposel* whjrapero Keriso whj disirapetamokélé, mo Keriso so whjkélé, fea betápaae touróló, atimakó whj tamo Antiok bepaae dotonaai sóró beteraai tale yalepó. Téró, kale so whjné Pol-ró Banabas-tamo atima fea fópoló Judas me doi Barsabas-ró Sailas-tamo sóró beteralepó. Ai whj tamota, ai bemó betó mole Keriso so whj dapesó fu betere whj tamopó. ²³ Téró, ai dotýaaire whjrapené só fópoló, i fo aşeyalepó.

“Dä *aposel* whjro whj disirapetamota, diaaq norape i ape. Dä feané dią Antiok bemó Talepaae kisipa tiró betere Juda meire fake norapepaaekélé, Siria hae kwiamó betó mole norapepaaekélé, Silisia hae kwiamó betó mole norapepaaekélé, mo doa kóleó, dapó.

²⁴ I dere fota, dákó mepaae whjrape dią beterepaae wóló yale foné diaaq kisipa seké yalepó depa, däne wosalepó. Ti ai whjrapeta, dä Keriso so whjné dotoréni, atima koleyşané dią beterepaae wóló, atimané kisipa mole fo ai ere ape.

²⁵ Norape-ó, até dere alamó dä fea betápaae touróló bitu, dákótei, whj tamo sóró beteróo, däne hosaa mole no Banabas-ró Pol-tamo yóo, yóló dią beterepaae ai dotonatere ape.

²⁶ Ti ai whj tamota, däne Tale Yesu Kerisoné fo yó melaté kotepta atimaamo daqósóró wini, halaainé Kótóné kutó diraté kotere whj tamopó.

²⁷ Térapa norape-ó, dənē asęyale fo kaaetóró Judas-ró Sailas-tamoné kólónékélé yó melaalopa wosae.

²⁸ Dənē tuénékélé, Dəi Kepe Wisinékélé, i ala kolóló mo wisirapóló kisipa moleteiné i fo betə dapa, wosae.

²⁹ Kapala kótópaae momatere hupu ó nakélé, Hupu ó na sameakélé, na ó hupu depamó képi duwóló sinitereteikélé, mené so nópu nokole alakélé, mo yaqe. Atei alarape initepa, mo wisirapó. Dią fea mo doa kóleó,” dapó.

³⁰ Téró, kale doteyale whjirape Antioch bemó sókó fóló, ai kale Keriso so whjí mo fea betápaae touróló betó mupa, kale fas malepó. ³¹ Atéró, ai bemó betó mole Keriso so whjné ai fasmó asęyale foné atima hosaa diriralepó. ³² Judas-ró Sailas-tamokélé, Kótóné kóló whjí tamo ereteiné Keriso so whjí fotokróló keteké bulatere fo mo dekéró yalepó. ³³ Atétu beteró, atimaamo aimó betó mole Keriso so whjtamo mepaae be dérape betalepó. Atéró, momó atimaamo dotonale Keriso so whjí beterepaae fópóló dotonaai duraalu, “Kótóné diaamo hosaa muni deyóló dua betere ala erópóló yae,” yóló dotonalepó. ³⁴ (-) ³⁵ Atétepa, Pol-ró Banabas-tamo Antioch bemó bitu, atimaamonékélé mepaae whjrapenékélé, so whjrapaae Talené fo yó melóo, Keriso so whjrapaae Yesuné dere ala etérópóló yó melóo du betalepó.

Pol-ró Banabas-tamo tekeyóló fele fo

³⁶ Atétu beteró, nalo me sukamó Pol-né Banabas-paae duraalu, “Damo take folosóró Talené fo yó maté kwęyale be huluarapepaae dənē no nerape netéró beteréró keleté kwęyaaai faalopó,” yalepó.

³⁷⁻³⁸ Atéró, Banabas-né Jon me doi Mark-kélé, atimaamotamo faai yaletei, Pol-né a faalo meipó yalepó. Ti noatepae, take folosóró Pampilia bemó Talené kutó diraalopó yalemó, a hóyóló atimaamo taaróló fesaae feleteinépó. ³⁹ Atimaamo atéró dóroi du beteró tekeyóló Banabas-né Jon-tei, me doi Mark dape sóró węiné bopéró daaló betere hae kwia Saiprus-paae węi nukumó faai felepó. ⁴⁰ Tétepa, Pol-né ątamo faaitere whjí Sailas dape sóró

atimaamo faaitepa, Keriso norapené duraalu, “Talené kolené suku, hale tao sere alané diaamo wisiyóló kaae tanópóló yae,” yóló dotonalepó. ⁴¹ Téró, atimaamo Siria hae kwiáró Silisia hae kwiatamo tuamó Kótóné betápaae touróló betó mole Keriso so whj fotokó bulaté felepó.

16

Timoti Pol-tamo fele fo

¹ Pol ą Derbe be huluapaae fóló nalo Listra be huluamó sókó felemó, ai bemó Yesuné ala eró tare whj betə ama doi Timoti beterepó. Ama hamata, Juda fakekó Talepaae kisipa tiró betere sotei, alimata Krik fake whjpó. ² Ai Listra be huluamó betó mole Keriso noraperó Ikoniam be huluamó betó mole norapetamoné Timotita, Keriso whj wisinaalepóló dukirótú beterepó. ³ Pol-né Timotikélé ątamo kwęyaaai tué muturaalu, Timotiné tiki sekaę tukópóló yalepó. Ti aita hale mei, Timotiné alimata Krik fake whjpóló ai be hulua so whj feané kisipareteiné Juda fake dée nalaqsóró yalepó. ⁴ Atima atéró, ai be huluarape dokó kuturaalu, Jerusalem bemó betó mole whj disiraperó aposel whjrapetamoné Keriso so whjné wosóló, aqomó beterópóló asęyale fo dosayóló yó melaté felepó. ⁵ Atéró yó matere fo woseturaalu, ai be hulua dokomó betó mole Keriso so whj Talené alamó fotokó bualepó. Até dere kilituraalu, mepaae hale betó mole so whj atima Talepaae kisipa tiräleta yaleteiné be détere dokó Keriso so whj fakeraté fu betalepó.

Pol-né nokenaró dere kaaené Masedonia whj kelale fo

⁶ Pol-ró ama fulumu whjrapetamo Esia hae kwiapaae kale fo wisi yó melaté faqsóró Dəi Kepe Wisiné sesé depa taaróló, Frisia hae kwiáró Kalesia hae kwiatamomó maaté yó maté felepó.

⁷ Atéró, atima Misia hae kwiáró Bitinia hae kwiatamo dälemó sókó wóló, Bitinia hae kwiapaae faai yaletei, Yesuné ama dotonale Dəi Kepe Wisiné aipaae faqse yóló sesé yalepó. ⁸ Atétepa, atima Misia hae kwia dekeróló Troas bepaae

derepelepó. ⁹ Atéró, dikitamo Pol-né nokenaró dere kaaené Masedonia whjékó wóló kema yóló turaalu, “Dä Masedonia hae kwiamó betó mole so whj tao sene ape,” yalepó. ¹⁰ Até dere ala kolóló, mo ai fapotórótí dä turukó horóló, kale Masedonia hae kwiapaae faaираalu, qla qla sisóló mulalepó. Ti noatepae, Kótóné mió wosetere kisi fo wisi Masedonia so whjpaae yó melale fópóló, dä dotétpóló kisipa mualepó.

Lidia Kótópaae kisipa tirale fo

¹¹ Atéró, dä faaираalu Troas bemó wēi nuku sóró Samotres bepaae fóló, aimó fiyalepó. Téró ai híka ti dä Neapolis bepaae felepó. ¹² Neapolis be hulu taaróló Filipai be huluamó sókó felepó. Ai be huluata, kale Rom *Gavman*-né doasi topo be ereteiné Masedonia hae kwia tuämó doi mulapó. Dä ai bemó betepa, mepaae be dērape kemeyalepó.

¹³ Säa nóló fo wosetere be dēmó, dä ai be hulu bopéró betere tipi tūpaae sókó fóló derepelepó. Atéró, tipi aqoró fole wēi fókumó, Juda fake so whjné momaneta dere tiki kelaai felemó, mepaae sorapekélé, wóló betó mupa kelalepó. Atépa, dä doropóló, Kótóné fo yó melaairaalu kaae salepó. ¹⁴ Téró, ai yó matere fo wosetu betere sokó betané doi Lidiapó. Ai so q Taiyatira be whj soné sonaai kuti mepaae so whjtamo dotonóló *moni* su beterepó. Ai so Lidia ata, Kótó aqmó naameyóló dua bitu, Talené doi sóró horótú beterepó. Atére so Pol-né yó mótu betere fo wosópóló, Kótónétei ama hosaa feteralepó. ¹⁵ Atéró, kale sokélé, qtamó betamó betere ama fake so whjkélé, atima fea wēi tópuralepó. Atéyle kílipaae kale soné dāpaae duraalu, “Diaaq tuenétamo ḥ Talepaae kisipa tiró beterapó depa, ti diq sawa be dēmó etamo betaalopa ape,” yóló dirii fo depa dä ama dere fo wosóló felepó.

Pol-ró Sailas-tamo dipula beterale fo

¹⁶ Me sukamó dä momaneta dere tikipaae felemó, tūmó betä wae sóró kutó diratere so seimale hokolaa yalepó. Ai sota, dowi kepené fotokoratepa nalopaae yaaire ala kolóló i ala mo yaalopó dere

fo mo dokonateremó doasi *moni* sóró q teteróló kaae tare whjrapaee maleta dua yalepó. ¹⁷ Ai so seimalené Pol-sépi dä sya wou fo fake yóló duraalu, “I whjrapa atimata, Mo ó Taoró daale Kótóné kutó diratere whjrapepó. Atimata diq mo ti aluyaqsóró tao saaire ala wisi i ape, yóló diqpaee yó matere whjrapepó,” yalepó. ¹⁸ Be dētere dokó kale soné kale fo kaaetóró du betepa, Pol q hótepa fetée wóló dowi kepe foné sóró duraalu, “Yesu Kerisoné doimó dapa, yä ai senaale tuämó beteretei taaróló sókó fae,” yalepó. Mo ai fo deretamotóró dowi kepe kale senaale taaróló sókó felepó.

¹⁹ Até dere ala kale senaale talerapené kilitu, atima take du betale kaae *moni* saai dere tū tikalepó kisipa mualepó. Téturaalu, Pol-ró Sailas-tamopaae doasi fopaae buóló atimaamo naasemó etée sóró tawalepó. ²⁰ Atéró, atima sóró beteró betere whjrapetamo fo tekçairala, so whj qla dotonótua dere tikipaae felepó. Atéró Rom *Gavman*-né fo tokóló taleyópóló sóró beteró betere whjrapené keletómó daalóló duraalu, “Atimaamota, Juda whjnétei däne be hulu dorópóló disirótú beterapó. ²¹ Atimaamonéta, dä Rom *Gavman*-né yaqse yóló fo muló betere fo tukóló i ala yae yóló yó mótu beterapó,” yalepó.

²² Téró, kale senaale talerapené dere alamó so whj mo fea atimatamo muni folo, Pol-ró Sailas-tamo só deratere fo du betalepó. Até du betepa, kale fo tokóló tale dere whjrapené susupuratere whjrapaee atimaamoné kuti sokóló biyqné fokosói ala yae yalepó. Ti fo depa, atimaamoné deró betere kuti sorokóló taae faróló fokosoi ala yalepó. ²³ Ai ala du beteró, *dipula* be kaae tare whjné naase tuqpaee mulóló, qpaae mo dirii fo yóló duraalu, “I whj tamо botokó faqsóró mo wisiyóló kaae tawae,” yalepó. ²⁴ Téró, kale sekéné yale fo wosóló, q wituraalu kale whj tamо mo be ke tuq dolopaae beterale felepó. Atéró, atimaamo botokó faqsóró ni fake dolopaae hóleke tamо deróló dulalepó.

²⁵ Atéró bitu, mo dikitamo 12 kilok Pol-ró Sailas-tamo Kótópaae wole fo dere

alaró momatamo deté fu betalepó. Atétu betepa, mepaae *dipula* bemó betó mole whírapené wosó tarepó. ²⁶ Téyalemó, mo doakale wii bao wóló be tao sóró worerale tikimó, ai *dipula* be tükélé, hajetei turukwé fóló whírape dulótua yale *sein* képirapekélé, fea whaaló yóló hale teraae felepó. ²⁷ Atépa, kale *dipula* be kaae tare diki tare whí turukó holóló kelalemó, *dipula* be tü mo fea turukwé fóló mupa kelalepó. Atépa kilitu, ai whírape mo fea dapo dapo yóló fele nisi yóló ama sepakené ątei ama daai yalepó. ²⁸ Até depa, Pol-né fo fake yóló duraalu, “Naaotei ya doraai kisipa muaqse. Data, botokó feni, mo fea i betó mole ape,” yalepó.

²⁹ Ti fo depa, kale diki tare whíné mepaae whírapepaae sá sóró ape yóló *dipula* be dolopaae fóló kelalemó, u ere alamó à Pol-ró Sailas-tamo betere aqmó deraapisa fóló muni dere felepó. ³⁰ Atéró, kale whí tamо dapesó fóló belamó daalo bitu, “Doa whí tamо-ó, e aluyaqsóró tao sópóló, noa alakó yaaloé?” yalepó.

³¹ Ti fo depa kale whí tamoné ąpaae tokó mótu duraalu, “Ya Tale Yesu Kerisopaae kisipa tiki feteyóló tiratepata, ti Kótóné yakélé, naao fake so whíkélé, mo fea aluyaqsóró tao saalo ai ape,” yalepó.

³² Atéró atimaamoné Talené fo ąpaaekélé, ama bemó betó mole so whí feapaaekélé, yó melalepó. ³³ Téró, mo ai dilikitamotóró kale whí atimaamo daale tikimó dowaléyale tiki wéi fokoralepó. Atéró mo tétitóró kale whí ąkélé, ama naale senaale sokélé, mo fea wéi tópuralepó. ³⁴ Atéró, kale whíné Pol-ró Sailas-tamo ama bepaae dapesó fóló, ąla melalepó. Téturaalu, kale seké ąkélé, ama naale senaalekélé, somakélé, atima fea Tale Kótópaae kisipa tiki tiróló bituraalu, hajné sukóló hékese du betalepó. ³⁵ Téró, híka be dętepa, kale fo tokóló tale dere whírapené diki tare whírapepaae duraalu, “Kale *dipula* be kaae tare whípaae ai kale whí tamо fópólópa, dotęyae,” fo ene fópóló dotonalepó. ³⁶ Atéró wóló ai fo depa, kale *dipula* be kaae tare whíné Pol-ró Sailas-tamopaae duraalu, “Kale fo tokóló tale dere whírapené diaamopaae dua wisiyóló

fae yó ąló beterapa, diaamo fae,” yalepó.

³⁷ Ti fo yaletei Pol-né ai whírapepaae duraalu, “Dámó kikití sókó daaróló mo faalo meipó. Ti noa betené mei, dámokélé Rom faketamo touróló doi betamó mole whítei, diaaq dámotamo fo tokóló wisiyóló taleni, hakeamó so whíné keletómó dámó hale hóko doló sameatamo *dipula* beteralepó. Até yaletei dámopaae kikití sókó daalóló fae dere wisirapóló de? Ai ala wisinipa, mo atimatóró wóló dámó sokotepa wisirapó,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa, kale diki tare whírape fóló, topo whírapepaae ene felepó. Ai fo woseturaalu, atima kisipané Pol-ró Sailastamo kae fake nisi yaletei, Rom faketamo touró beterapó depa, woseturaalu atima wiylepó. ³⁹ Atéró atimané Pol-ró Sailastamopaae dua naamei fo yóló duraalu, “Diaamo hale fópóló *dipula* sokotapa, i be hulua taaróló dua faasepe,” yalepó.

⁴⁰ Atétepa, Pol-ró Salasitamo *dipula* be taaróló Lidiané bepaae felepó. Atéró fóló kelalemó, aimó Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró betere hamomarape touró betepa kelalepó. Atépa atimaamoné atimapaae Talené ala tuqmó diriyóló beterópóló, keteké bulatere fo du beteró atimaamo felepó.

17

Pol-ró Sailas-tamo daai yale fo

¹ Pol-sépi atima Ampipolis be huluáró Apolonia be huluatamomó bosenóló, Tesalonaika be huluamó sókó felepó. Ai be huluamó Juda fake so whíné fo wosetere be tēnepó. ²⁻³ Téró, ai fo wosetere bemó Pol-né ama dua dere kaae *fula* soremó maaté à fóló Kótóné fo dosayóló duraalu, Keriso susupu sóró sukáletei momó kepaa yalepó fo asémó eretei mo dokonóturaalu, ai yale ape. Ai fo yóló duraalu, yálo diapaae du betere whí Yesuta, me kaae mei, Kótóné so whí teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere Kerisomó dapó du betalepó. ⁴ Mepaae mo turó Kótó aqmó sukóló betó mole Krik fo bole so whí Pol-ró Sailas-tamoné dere fo mopóló kisipa mutu, atimaamotamo muni felepó. Até yale kaae, mepaae doi mole

sorapekélé, mepaae tóróti Juda so whjékélé ai alatóró yalepó.

⁵ Tétepa, Juda whjrape dei tué muturaalu, so whj qla dotonóló duputua dere tikimó, mepaae dowi ala du betere whjrape dosayóló dape siré kwęyóló bóe dóló hóle sónpóló sesemeratere fo yalepó. Atéró ai whjrapené kale whj tamo so whj feané keletómó siyóló só faai, kisipa mutu Jeson-né be bopéróló duraalu, “Pol-ró Sailas-tamo aimó betepa ipaae tóe derae,” yalepó. ⁶⁻⁷ Ti fo yalemó, kale seké tamo kilinitepa, Jeson-ró mepaae Keriso norapetamo siyóló só fóló ai be hulua kaae tare topo whjrape beteremó beterale felepó. Atéró beteró betepa, so whjné fo fake yóló duraalu, “I hae kwia feamó kuturaalu, so whjné betere ala doraté kutu betere whjrape mió imó wóló betepa, Jeson-né dape sóró firó beterapó. Téró, dñé topo whj Sisané muló betere fo tukóló, teteróló daale topo whj me Yesupó du beterapó,” yalepó. ⁸ Ai fo dere woseturaalu, mo so whjékélé, doasi topo whjrapekélé, atima fea ai dere fo bete kóló kóló duraalu, kae kae seké kisipa mualepó. ⁹ Atéró, kale topo whjrapené Jeson-sépipaae duraalu, dia dotęyalopa moniné dupu yae depa, atima fópóló dupu yalepó.

Beria bemó yale ala

¹⁰ Téró, até yale dikitamo kale Keriso norapené Pol-ró Sailas-tamo Beria bepaae fópóló dotonalepó. Atéró atimaamo ai bemó sókó fóló Juda whjrapené fo wosetere bepaae felepó. ¹¹ Beria whjrape atimané dere alata, Tesalonaika whjrapené dere ala kaae ini, atimata mo kisipa mulu wisi ala dua yalepó. Beria whjrapenéta, Pol-ró Sailas-tamoné yó mótu betere fo wosóló mo doasi hękesetamo keteké buóló i ala dua yalepó. Atimaamoné yó mótu betere fo dono démoló kjae kelaai, betere dokó Kótóné fo mole asé keletétóró fu betalepó. ¹² Téró, kale Krik fo bole whjrapero Juda so whjrapetamo mo turó Talepaae tué tiralepó. Mepaae doi mole Krik sorapekélé, téyalepó. ¹³ Téró, Tesalonaika

bemó betó mole Juda whjné Pol-né Kótóné fo Beria bemó yó mótu beterapó dere fo woseturaalu, atima Beria bepaae felepó. Atéró, fóló Beria so whjné Pol-ró Sailastamopaae fopaae buópóló sesemeratere fo du betalepó. ¹⁴ Atei fo wosetu, mo ai fapotóró mepaae Keriso norapené Pol wéi fóku seseké fópóló dotonalepó. Téyaletei, Sailas-ró Timoti-tamo ai Beria bemó betherapó. ¹⁵ Atétepa, Beria whjné Pol dapesó fóló, Atenis bemó dotęyóló atima momó fesaae faaitepa, Pol-né Sailas-ró Timoti-tamopaae ą betherpaae hapale ape yae yalepó.

Pol Atenis bemó betale fo

¹⁶ Téró, Pol ai Atenis bemó kale whjtamo kaae taru, ai be huluamó whjné aleale kapala kótórape hęle qla kaae yó mupa killitu, ama kisipa tiki mo doasi seké yalepó.

¹⁷ Até dere ala killitu, ą Juda whjné fo wosetere bepaae fóló bituraalu, mepaae Juda so whjró mepaae Kótópaae winé sukutu, dua betó mole Krik so whjtamo atima ai alamó fo kęlaaralęta du betalepó. Téturaalu, mepaae aimó touróló qla dotonótú betere so whjtamonékélé be dę dere dokó fo kęlaaraleta du betalepó. ¹⁸ Ai be huluamó, doasi kisipare fake tamo Epikurian fakeró Stoik faketamo betherapó. Atépa, Pol-né kale mió wosetere kisi foné Yesu ą mo ti sukaletei momó kepaayóló beterapóló yó melóo, ąpaae kisipa tiki tiratere so whj ą kepaatu yale kaae kepaayaalopóló yó melóo, du betalepó. Atéró yó matepa, ai kale fake tamoné ątamo fo tokóló só deraai kaae salepó. Ai fakerapekó mepaaené duraalu, hóko fo du betere whjné noa fokó yaai du bitu derópó yalepó. Mepaaené duraalu i whjnéta dą kisipa inire kótóné fo errai derópó yalepó. ¹⁹ Tétu beteró, kale Areopakus fake touraleta dere tikipaae atimané Pol dapesó fóló beteró bitu, ąpaae woseturaalu, naao so whjpaae ai yó maté kutu betere kisi fo dámale kisipa yaaipa yae. ²⁰ Naao dere fota mo wosokélé ini, kisi fo depa dapa, ai foné bete dápaae hękearóló yó melaasepé yalepó. ²¹ Atenis be whjró mepaae be torókóló wóló betó mole whjrapetamo atima suka

fea mepaaekélé feni, mo hale betó taru atimané kae kisi ala yaairaalu dere fokélé yoo, wosókélé yoo, du beterepó.

²² Atépa kale Areopakus whjirape touraleta dere tikimó, whjirape betere kuamó Pol ą disó holóló duraalu, “Ti Atenis be hulua whj-ó, diaṭa, betere dokó mo wisiyóló moma yó tare whj betepa, yalo kelalepó. ²³ Diṭ betó mole tuamó ḥ kuturaalu kelalemó, diaaq moma dere kapo fakemó etei kaae fo aseyóló muló beterepó. ‘Ita, dāné kisipa inire Kótópaae moma dere kane fakepó,’ erepó. Ti diaaq ą derópóló kōló kōló irutei, ą aqomó dua bitu, momatere Kótó diapaae i yó matapa wosae.

²⁴ Ai Kótóta, i haeró haemó yó mole ąla ąlatamo fea ama alerapó. Ąta ó saró i haetamoné Tale bitu, ąla ąla fea ama teteróló kaae tarapó. Térené ąta, mo whjné naasené teteré moma dere bemó bitinipó. ²⁵ Kótóta Tale beterapa, ą mepaae ąla ąla yayaṭepa, dāné tao sóró manére? Dā so whj beteró betere foró fea ąla ąlatamo dāmō hale mótu beterapó. ²⁶ Mo take betä whjnétei, i hae kwia feamó betó mole so whj deteyóló fake firópóló Talené ai whj aleyalepó. Téturaalu, atima betaaire hae kwiarapekélé, atima betaaire ba fo alikélé, mo fea amatei tukóló muló beterapó. ²⁷ Kótóné atéretei hale ini, so whjné ą kekóló kolópóló kisipa muturaalu erapó. So whjné ą kelaai keteké butupa, ti mo kelaalo ai ape. Ąta dā so whj betere tiki saletópaae bitini, dā fea betere felekemó ai betere ape. ²⁸ Ti noatepae, dā betere beteta ą tuamótóró muluraalu, ama dā fotokó eratepa beterapó. Diṭ mepaae fo dolatere whjrapené duraalu, ‘Dāta, ama naale senaale beterapó.’ fo aseyóló muló beterapó.

²⁹ Téreteiné, whjné naasené aleyóló muló betere *kold kapané ó silpa kapané* ó kaporapené aleale ąlapaaetei, noatepa kótópó du bitu de? Ti Kótóta, whjné kisipa fosó fosore alané aleyóló muló betere ąla kaae aqonipó. ³⁰ Take betale alimó mokoleyaa yóló bitu du betale alamó, Kótóné kwia tokó menipó. Atetu betaletei mió Kótóné mo doakale fotokoi fo yóló

mulóturaalu, hae kwiamó beteró fale so whj mo feané du betere dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló betae fo erapó. ³¹ Ti noatepa meipó. Betä suksamó Kótóné ama sóró daaló betere whjné so whj mo feané yale ala mo dono tale yópóló ai be dē ama tukóló kae muló beterapó. Até yaairaalu, ą hale whj nisi yaqsoró so whj feané kisipa yópóló ą mo ti sukaletei momó kepaaróló beteralepó,” yalepó.

³² A kepaayóló beterapó dere fo wose-turaalu, mepaae so whjné faleyóló kae kae fo yaletei, mepaae so whjné duraalu, “Naaō ai dere fota, me be dēmō diriyóló wosaalopó,” yalepó. ³³ Ai fo depa, Pol ą fo tale dere tiki taaróló felepó. ³⁴ Betä betä whj Pol-né yó matere fo mopóló wosóló tué tiki tiralepó. Atima kuamó kale Areopakus whjkó Dionisius-ró betä so Damaris-tamokélé, Pol sya wóló, Talepaae tué tiki tiralepó. Mepaae so whjkélé tué feteyóló tiralepó.

18

Korin bemó yale ala

¹ Atéró k̄lipaae, Pol Atenis be hulu taaróló, Korin be huluapaae felepó.

²⁻³ Téró, aimó Juda whjkó Pontus bemó deyale whj Akuila betepa kelalepó. Ai sekéta mo dōti Rom Gavman-né doasi whj Kaladias-né Juda fake terekenatepa ą ama soma Prisila-tamo, Itali hae kwia taaróló walepó. Atépa, Pol ą ai soró whjtamo beterepaae felepó. Akuilaró soma Prisila-tamo be teteré kuti dokotere soró whjtamo betepa, Pol ąkélé ai kutó kisipa ereteiné atima fea betamó bitu, ai kutó diyai yalepó. ⁴ Atéró, Pol ą fo wosaae tukóló muló betere be dē dokó fea Juda whjrapené fo wosetere bepaae fóló, Juda so whjró Krik so whjtamo fea betapaae touróló bitua yalepó. Atéró bitu Talené alamó fo tiki k̄laaróló, Pol-né ama dere ala sya wópóló kisipa muturaalu, Talené ala h̄kearótú betalepó.

⁵ Téró, Sailas-ró Timoti-tamo Masedonia hae kwia taaróló Korin bepaae wapa, Pol ą kae kae kutó taaróló, Kótóné fo yó matere ala betä yó tawalepó. Pol-né Juda fake so whjpaae etei fo yó mótu betalepó. “Yesuta

mo hale whj̄ mei, Kótóné so whj̄ fea teteróló kaae tanópóló, sóró daaló betere whjpó,” du betalepó. ⁶ Téyaletei, Juda whj̄rapené Pol-né yó matere fo atima kae foné teteróló ą doka doka yóló eratere fotei du betalepó. Atétepa, Pol ą turukó holóló ama kuti terepetu duraalu, “Diaaq dowi ala tokóló aluraaire fo wisi depatei, dią wosetere hó dapó. Take dią doasi sekéi ala supa ti ai yálo mei, diaaq yale alanétei dią alu yaalo ai ape. Térené mió ę Juda meire fake so whj̄ beterepaae kale fo wisi yó male fulapó” yalepó.

⁷ Téró, Pol ai fo wosetere be taaróló ai felekemó betere whj̄ Titius Jastus-né bepaae felepó. Ai sekéta, Kótópaae doasi wituraalu, aqmó dua sukóló betere whjpó.

⁸ Téró, Juda fakené fo wosetere be kaae tare topo whj̄ Krispas-kélé, ama somakélé, naale senaalekélé, atima fea Yesupaae tué tiki feteyóló tiralepó. Ai sekéné mepaae Korin bemó betere so whjpaae Talené fo yó male tikimó atima mo fea tué tiki feteyóló tiratepa, wéi tópurótua yalepó.

⁹ Betä dikitamo nokoné dere kaae Talené Pol-paae duraalu, “Yá wiyóló dua hale betaqse. Halaainé daalu, kale fo wisi yó matere ala hale yó tawae. ¹⁰ Ti noatepae, ęta yátamо betamó betereteiné me whjné yapaae me dowi ala eróló doraalo meipó. Ai be huluamóta, ępaae kisipa tiki feteyóló tiraaire so whj̄ betereteiné atima feata yálo so whjpó,” yalepó. ¹¹ Talené ąpaae ai fo depa, Pol ai bemó Kótóné fo yó mótu betepa, ba fo betä kemeyóló me ba foné wélié apo miró kemeyalepó.

¹² Kaliota Akaia hae kwia teteróló kaae tanópóló Rom Gavman-né sóró daaló betere whjpó. Ama atéró kaae tapa, kale Juda so whj̄ mo fea touróló Pol-tamo fopaae buturaalu fo tokóló só deraai dapesó wóló betalepó. ¹³ Atéró, daapa Pol só deraai Kaliopaae duraalu, “I whjnéta so whjpaae Kótópaae momaturaalu, etéró yae yó mótu, kale asémó ere fo tukóló kópaae fópóló dere fotei du beterapó,” yalepó.

¹⁴ Atei fo depa, Pol-né atimapaae tokó matere fo yaai yalemó, Kalioné Juda so whjpaae duraalu, “Ti i whjné Gavman-né

muló betere fo tikitere ala ó mepaae sawa hásokó fole ala uásóró, ti diąné dere fo wosóló fo tokóló tale uapó. ¹⁵ Téretei, diąné ępaae wosene wouraalu, hale fomó ó doi deremó maatépó dereteita, dią Juda whj̄rapené yóló muló betere fopa, diásisitei tale yae. Atei alamó yálo diąné dere fo taleyóló eraalo meipó,” yalepó. ¹⁶ Ti fo yóló, atima ai fo teketera bemó beteretei belapaae hókó faralepó. ¹⁷ Ai kale fo tokóló taletere be belamótei kale so whjné fo wosetere be kaae tare whj̄ Sostenes tawóló fokosói ala yalepó. Atétepa, kale kaae tare whj̄ Kalioné ai dere alamó fo mekélé ini, hale qla nisyalepó.

Akuila, Prisila, Apolos-sépi atimané yale ala

¹⁸ Pol ą Akuila-sépi somapiti atima ai Korin bemó be dęrape dekéró betalepó. Take ama Tale Kótópaae yóló mulótú duraalu, yálo topo niki mió folo hapale tikaalo meipóló mulalepó. Atéró yóló mulale be dę kemetepa, ama topo niki Kenkria bemó tikalepó. Atéró atima faai furaalu, Keriso no nerapepaae koleó yóló Akuila-ró Prisila-tamokélé atima fea wéi nukumó Siria hae kwiapaae faai felepó.

¹⁹ Atéró, atima Efesus bemó sókó fóló, ai bemó Prisila-ró Akuila-tamo betepa taaróló, Pol ą maaté Juda fakené fo wosetere bepaae fóló, Juda whj̄rapetamo Talené ala etérópóló du betalepó. ²⁰ Ai fo woseturaalu, kale so whjné ąpaae yá dátamo betaalopó depatei, ą fulapó yalepó. ²¹ Atéró, ą faai Juda so whjpaae koleó yóló duraalu, “Me sukamó Kótóné ę dią beterepaae wópóló t̄e mulatepa, ti momó fesaae wonérapó,” yalepó. Ai fo yóló kale seké Efesus be taaróló wéi nukumó felepó. ²² Téyóló, Sesaria bemó sókó fóló ai be taaróló, Jerusalem bepaae holóló Keriso so whjpaae koleó deté Antiock bepaae derepelepó.

²³ Ai bemó mepaae be dęrape beteró, nalo Antiock be taaróló, Kalesia hae kwiáró Frisia hae kwiatamomó t̄e mole be hulua dokó feapaae felepó. Atéró kuturaalu, Yesuné ala du betere so whj̄rape diri

yóló beterópóló keteké bulatere fo deté kwęyalepó.

²⁴ Pol ą até deté kutu betepa, betə Juda whjkó Aleksandria bemó deyale whj Apolos Efesus bemó sókó walepó. Ai sekéta, skul yóló kisipare whj betereteiné Talené asémó ere fo mo wisiyóló kisiparapó. ²⁵ Apolos take mené Talené ala etérópóló ąpaae yó matepa, kisipa iruraalu yó mótu betalepó. Ata, Jon-né węi tópuratere alamaaté kisipa epatei, Yesuné yale ala mo doakale keteké buóló so whjpaae mo donotóró yó mótu betalepó. ²⁶ Téró, ą Juda whjrapené fo wosetere bepaae fóló mo halaainé kaae sóró yó matere fo Akuilaró soma Prisila-tamoné wosalepó. Atétu, mepaae fo bete ąpaae mo wisiyóló yó melaairaalu, atimaamoné bepaae dape salepó. Atéró bituraalu, Kótóné fo bete tokóló yó mótu betalepó.

²⁷ Atétu beteró, nalo Apolos Akaia hae kwiapaae faai depa, Efesus Keriso so whjné ą keteké bulatere fo, Akaia Keriso so whjné ą mo wisiyóló dape sónpóló, fea fo asęyalepó. Atéró, ai asę sóró węi nukumó fóló malemó, tué tiki tiró betere so whjné ą mo wisiyóló dape salepó. Aimó bituraalu, Kótóné kólené sukutu tao supa, ąpaae tué tiki tiratere so whj Apolos-né doasi tao sere ala du betalepó. ²⁸ Apolos-né Yesuta hale whj mei, Kótóné so whj teteróló kaae tare whjpóló tué yópóló, Juda so whj feané keletómó Kótóné asémó ere fo yó mótu betalepó. Atéró yó mótu duraalu, “Yesuta, dą fea teteróló kaae tanópóló, Kótóné sóró beteró betere whjpó,” yalepó. Atéró, yó male foné Juda whjrapené yó matere fo teteralepó.

19

Pol Efesus bemó Kótóné fo yó maletei

¹ Atéró, Apolos ą Korin bemó betepa, Pol ą du sorokó mole haemó fu beteró Efesus bemó sókó felepó. Aimó, mepaae Talené ala erótú betere whjrape betó mupa kelalepó. ² Atépa atimapaae duraalu, “Dią Yesupaae tué tiki tirale sukamó, Děi Kepe Wisi saleé?” yóló wosalepó. Tétepá ąpaae tokó mótu duraalu, “Meipó. Dą ai Děi Kepe Wisi beterapó fokélé wosenipó,” yalepó.

³ Ai fo depa, Pol-né atimapaae momó woseturaalu, “Ti dią noa kaae ala yóló węi tópualeé?” depa atimané duraalu, “Dąta, Jon-né węi tópurale kaae yóló tópuralepó,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, Pol-né duraalu, “Jon-né węi tópurale alata, dowi ala taaróló kisipa feteyóló wale so whj tópurótua erapó. Atéró, węi tópurótua duraalu, ‘Ę wale kjisipaae betə seké whj waalopa, diaaq dowi ala taaróló, ai whjpaae kisipa tiraе. Ti ai whjné doita, Yesu ai ape,’” yalepó. ⁵ Atima fea ai fo wosóló, Tale Yesuné doimó węi tópualepó. ⁶⁻⁷ Atéró, Pol-né atima tikimó naase mulalemó, kale Děi Kepe Wisi atima tuapaae bitj wóló fotokoratepa, kae kae be foné yoo, Kótóné kólo whjrapené dere fo kaae yoo, du betalepó. Ai węi tópurale whjrape touróturaalu, 12-rópó.

⁸ Téró, Pol ą Juda fakené fo wosetere bepaae fóló mo halaainé daalu yó mótu betepa, wélié sore kemeyalepó. Atéró, ai be whj so whjpaae Kótóné teteróló daale aqmó mole ala mopóló kisipa muópóló, diriiné wisiyóló yó mótu betalepó. ⁹ Téyaletei, mepaae so whj Pol-né yó matere fo wosaalomeipóló dowjae furaalu, hakeamó Yesu Kerisoné ala eratere fotamo bóe dóló faletu betalepó. Até depa, ai fo wosetere be taaróló Yesuné ala eratere whjrape maaté dapesó fóló, Tiranus-né doasi be dolomó, betere dokó fea kale fo wisi bete tokóló kelaarótua betalepó. ¹⁰ Atétere alata, ba fo tamo tuamó bituraalu, du betalepó. Atéró, yó mótu betale tikimó Esia hae kwia tuamó betó mole Juda so whjkélé, Juda meire fake so whjkélé, mo fea Tale Kótóné fo wosalepó.

¹¹ Kótóné Pol fotokoratepa, mo kae kae kelemei alarape erótú betalepó. ¹² Até dere ala kilituraalu, mepaae kisi daale so whjró dowi keperape tepeyóló betó mole so whjrapetamo wisirópóló kisipa mutu, kjanatere kutiró fosono helekterekuti kwiatamo só fóló, Pol-né tikimó wolaa yó seneta yalepó. Atéró, ai kuti só fóló kale hepo daale so whjró dowi kepe betere so whjtamoné tikimó olaa dua depa, hepo

wisi yóo, dowi keperapekélé sókó fóo, dua yalepó.

¹³ Atéró, mepaae Juda whírape atimanékélé, kale dowi keperape tepeyóló betó mole whírapepaae duraalu, “Pol-né yó mótu betere whí Yesuné doimó yálo yapaae dapa, yá whí tuámó beteretei, taaróló sókó fae,” dua yalepó. ¹⁴ Téró, Kale Juda whíkó so whímó Talepaae momaratero topo whí Skipané naalemarape wéikeró beterepó. Ai naalerape atimanékélé, atei kaae ala du betalepó. ¹⁵ Ai ala du betalemó, betá sukamó i ala yalepó. Kale whíné tiki tuámó tepeyóló betere dowi kepené atimapaae tokó mótu duraalu, “Yesuró, Pol-tamota, yálo tuérapa, diá deé?” yalepó. ¹⁶ Ai fo yóló, kale dowi kepe tepeyóló betere whí kale naalerape tikipaae tūwó horóló, dekei ala yalepó. Atéró mo ti dóló sininóló, kale wéikeró whírape atima kutikélé fea sorokóló taae fatepa, sameatamo belapaae tiki daapi hale sókó fóló, botokó dapo dapo yalepó.

¹⁷ Até yalepó dere fo kale Efesus bemó betó mole Juda so whíró Krik so whítamoné wosetu, atima winé sukóló Tale Yesuné doi hale sóró horótú betalepó.

¹⁸ Até deremó, mepaae mo dekéró so whí Yesupaae kisipa tiki tiróturaalu, atimané take du betale dowi alarape so whí feané keletómó Talepaae yó mótu betalepó. ¹⁹ Téturaalu, atimané kale hupu sekaémó isi whírapené dere ala aseyóló muló betere buk-rapemó mole ala sya fu betere whírape atimakélé, mo fea wóló, ai buk-rape sóró wóló so whí feané keletómó si biliräleta du betalepó. Ai buk-rape dupuyale moni dokó sóró, 50,000 silpa kapa moni né dupuyalepó. ²⁰ Ai alarape yóló, so whí fea Talené fo wosóló fakeróturaalu, hae kwia feapaae ama fo doasi fotokó mo súralepó.

²¹ Atéyale kílipaae Pol à Masedonia hae kwiáró Akaia hae kwiatamo tuámó tégóló Jerusalem bepaae faai yalepó. Atéró, fóló nalo ti à u Rom be huluapaae faai kisipa mualepó. ²² Téró, Pol tao sóró kutó ditere whí tamo Timotiró Erastus-tamo Masedonia hae kwiapaae fópóló dotonalepó.

Atéró Pol ama wotoró Esia hae kwia tuámó sawa sukamó kutu beterepó.

Efesus bemó Talené ala eratere whítamo bóe dale fo

²³ Atéyale sukamó, mepaae mo so whírapené Tale Yesu Kerisoné ala eratere so whítamo dei kisipa mutu, kae kae eratere fo yóló bóe daai kaae salepó. ²⁴ Ai be huluamó silpa kapané qla qla aletere whíné doi Demitriias beterepó. Ai Efesus be huluamó kapala kótó Atemis-paae moma dere be doasi tēnápó. Kale whí Demitriias-ró mepaae mo betá kaae kutó ditere whírapetamoné silpa kapa-nétei, kapala kótó so Atemis suróló, belekqatiki aleyóló mepaae mo so whítamo dotonóló doasi moni sua yalepó. ²⁵ Kale whí Demitriias-né ama dere ala kaae du betere whírapekélé, mepaae betá kutónétei, kae kae kutó ditere whírapekélé, tourâle ape yóló duraalu, “Norape-ó, dñé doasi moni sere alata, ti i Atemis kótó suróló aletere qlané seretei diaaq ai kisipa ere ape.

²⁶ Kale whí Pol-né i so whí mo fea kópaae fópóló kisipa mutu, mo dere nisiyóló wosópóló i fo yalepó. Whíné naasené aletere kótórapeta, mo kótó meipó yale fo diaaq wosóo, dñé koloo, ai yale ape. Ai fota, dà Efesus be hulua so whípaae maaté ini, Esia hae kwia tuámó betó mole so whí feané ai wosalepó. ²⁷ Pol-né ai dere foné dà moni sere kutómó maaté dumitei dñé fo wosetere bekélé, doasi kótó Atemis sokélé, so whí feané bete muni hale qla aqróló dorópóló dapó. Take Esia hae kwiamó betó mole so whínékélé, i hae kwia feamó betóló fale so whínékélé, dñé kótó so Atemis aqmó sukóló bitu, ąpaae betá momatua yaletei, mió Pol-né dere foné dñé kótó soné doi doróló folokole eraai dapó,” yalepó.

²⁸ Atéró dere fo woseturaalu, so whí fea mo dowi fopaae buóló fo fakeyóló duraalu, “Dà Efesus be hulua whíné kótó so Atemis-ta doasi fotokó bole kótó wisinaalepó,” yalepó. ²⁹ Téró ai be huluamó betó mole so whíné dei tué mutu mo doakale fo whaa du betalepó. Atéró Masedonia be hulua whí tamo Kaius-ró Aristarkus-tamo Talené fo eratere Pol-tamo wóló betepa,

wh̄irape fea fóló kale wh̄itamo siyóló só walepó. ³⁰ Atéró kale wh̄i tamо tawóló daaló betere tikipaae Pol ąkélé faai yaletei, mepaae Yesuné alа eró tare norapené sesé yalepó. ³¹ Ai maaté mei, mepaae Esia hae kwiamó doasiné kuto derópóló sóró betero betere Pol-né ama fulumu wh̄irapené ąpaae so wh̄i touró betere tuąpaae faqse yalepó.

³² Atéró touró betere so wh̄i atima ai wóló betere bete atima kisipa ini, kóló kólóné betó molepó. Atéró betó muluraalu, mepaaené dere fo kae, mepaaené fo kae du betalepó. ³³ Atétu betepa, Juda wh̄irapené Aleksanda-paae naao diriyóló fo ene fae yóló têté fóló so wh̄i touró betere tikimó daaṛṣle felepó. Atéró fo yaairaalu, ama naase horaletei so wh̄iné kisiparutei ąta bóe dele ala kaaratere wh̄i nisi yalepó. ³⁴ Téyaletei, nalo atimané ą kelalemó Juda wh̄ipa kisipa kilitu, fo fakeyóló duraalu, “Dané Efesus be hulua so wh̄iné doasi fotokó bole topo kótó so Atemis-póló,” hale detétóró fu betepa, suka kele tamо kemeyalepó.

³⁵ Atétu beteró, betą Gavman-né asetere kutó dirópóló beteró betere wh̄i, so wh̄i kuamó turukó holóló duraalu, “Ti Efesus so wh̄i-ó, Efesus be hulua so wh̄iné kótó so Atemis-ró ama momatere betamo teteróló kaae tatere alata, ti i be hulua so wh̄iné erelei, hae kwiamó betó mole so wh̄i mo feané kisiparapó. Ai kótó Atemis so suróló aleale kane faketa, ó hepen-mó i bepaae dorowale ala kisipa inié? ³⁶ Ti aita, mené kapalapóló doraaire ala meipa, diaq so wh̄irape bóe dóló hōle sere ala hapale kilitaróló ini, dua betae. ³⁷ Diqne ai dapesó wóló daaló betere wh̄i tamota, dané momatere bemó mole ąla ąla glémi sóró ó kótó so Atemis doratere fokélé inipatei, diaq hale dapesó wóló daaló ai betere ape. ³⁸ Demitrias-ró ama betą kutó ditere wh̄irapetamoné mepaae wh̄i só deraai kisipa mutepa, ti Gavman-né fo tokóló talerópóló sóró beteró betere wh̄irape ai betó mole ape. Ti Gavman wh̄irapeta, ai ala yópóló sóró daaló beterapó. ³⁹ Motamo fo mekó yaai kisipa mutepa, ti dané tukóló muló betere be

démó yaalopó. Ti noatepae, dané yóló mulale fo sya furaalu, ai ala yaalopó. ⁴⁰ Atei kaae doasi bóe dóló foya dere alamó Gavman wh̄irapené dąpaae doasi sek̄i ala eraalopó. Atétere alamó Gavman-né mo doasi fo mupatei, dané tukóló ai du betere ape. Atimané dąpaae ai fo noa betené du bitu de? depa, dané yaaire fo meipó,” yalepó. ⁴¹ Kale ai Gavman-né kutó diratere wh̄iné ai fo yóló kemetepa, atimapaae fae yalepó.

20

Pol Masedonia hae kwiaró Krik hae kwiatamopaae fele fo

¹ Téró, kale so wh̄i fo tiki whaa du betaletei kemetepa, Pol-né Yesuné ala erótú betere wh̄irape tao sóró fotokó bulóló diri eratere fo yalepó. Atéró atimapaae kóleó yóló, ą Masedonia hae kwiapaae felepó.

² A ai hae kwia tuqmó Keriso so wh̄i keteké bulóló fotokoratere fo dekéró yó melaté fóló nalo kemene furaalu, Kirik hae kwiapaae sókó felepó. ³ A ai bemó betepa, wélié sore kemeyalepó. Atéyóló nalo ti ą wéi nukumó Siria haepaae faai yaletei, kale Juda wh̄irapené ą daalopó dere fo woseturaalu, taaróló momó Masedonia hae kwiapaae hae tumó faai yalepó.

⁴ Atéró faairaalu, Beria wh̄ikó Pirus naalema Sopatakélé, Tesalonaika wh̄i tamо Aristarkus-ró Sekundus-tamokélé, Derbe wh̄ikó Kaius-kélé, Timotikélé, Esia hae kwiaró wale wh̄itamo Tikikas-ró Tropimus-tamokélé, atima atéró felepó. ⁵ Téró, ai kale wh̄irape atimapi fóló, Troas bemó Pol-sépi dą kaae tawóló beterepó.

⁶ Atéró dą Juda wh̄irape atimané mara mole ala sya furaalu, fopei *bred* o bula yóló ąla detere be dę kemetepa, wéi nuku sóró Filipai be taaróló, Troas bemó mepaae wh̄irapetamo hokolaa yaai furaalu, nuku tómó aporó diki fité felepó. Téró, dą fea touyóló Troas bemó wéikeró be dę betalepó.

Troas bemó Yutikus kepaarale fo

⁷ Atéró *fula* kaae sere be démó, dą so wh̄i fea ąla naairaalu betapaae touróló betó mupa, Pol-né ai so wh̄ipaae fo yó

maté fu betepatei, be mo ti dikiralepó. Hjka be dëtepa ą ai be taaróló me bepaae faai kisipa muturaalu, dilikitamokélé hale yó maté fu betalepó. ⁸ Dä touróló fo yó mótu betere siki be kemó, sə hale ąla kaae wolée molepó. ⁹ Aimó betə kokopei whj ama doi Yutikus-ta, də sókó wópóló muló betere tūmó bituraalu, Pol-né yó mótu betere fo wosó tarepó. Pol-né ama yó matere fo mo folo siyóló yó maté fu betepa, kale seké noke kelené sukutu betalepó. Atéturaalu, kale whj dukó fóló, biliyó salepó. Atéró biliyó saleteita, tamo be ke teraae horóló, sore be kemó yalepó. Téró kale whj biliyó sóró mupa dä doropóló kelalemó, sukóló molepó. ¹⁰ Atépa, Pol ą doropóló Yutikus-né bopé tómó deraapisa fóló mulu, ama naasené apuó sóró duraalu, "Turukó holaaitei kapala asiri ai firapa whalia ekesé," yalepó. ¹¹ Téró, Pol ó siki be kepaae momó holóló atima *bred* o kolokóló ąliyóló nalepó. Atéró, kale sekéné fo momó yó maté fu beteró, be dëtepa hjka ą felepó. ¹² Kale kokopei whj Yutikus momó kepaayóló betepa, whjrapené bepaae dapesó fóló atima hosaa muni deyóló hajyóló betalepó.

Pol ą faairaalu Efesus Keriso whj disirapepaae kôleó yale fo

¹³ Atéró mepaae whjrape däpi folosóró węi nukumó Asosi bepaae faai felepó. Pol-né däpaae atéró fae yóló, dätamó Asosi bemó hokolaa yaairaalu, ą hae tūmó felepó. ¹⁴ Dä ątamo ai Asosi bemó hokolaa yóló ą nukupaae dape sóró, Mitilini bepaae felepó. ¹⁵ Téró dä aimó fiyóló, hjka ti węi nukumó węiné bopéró daaló betere hae Kios dekeróló felepó. Téró diki me nuku tómó fiyóló ai hjka ti dä tuämó tukóló fóló Samos hae felekemó epa dëro dekeróló felepó. Téró, diki mekélé kale dere kaae nuku tómó fiyóló, ai hjka ti dä Miletus bemó sókó felepó. ¹⁶ Atéró Pol ą Esia hae kwiamó kutu betepa suka kele kemeyaqsóró, Jerusalem bemó *Pentikos* be dëmō dere ala kelaai ą ai Efesus be bosenóló mo hapale faai kisipa mualepó.

¹⁷ Atéró dä Miletus bemó sókó fóló bituraalu, Efesus Keriso whj disirapepaae ą beterepaae tourale ape, yó faralepó. ¹⁸ Atima atéró dorowóló betó mupa, atimapaae duraalu, "Eta, Esia hae kwiamó folosóró sókó wale suksamó kaae sóró wóló, diätamo betamó bitu yale alarape feata, ti dia feané kisiparapó. ¹⁹ Eta, so whj aqmó dua sukóló bituraalu, Tale Kótóné ama kutó betə mo keteké buóló, wole kaapetamo du betalepó. Atéteremó, Juda whjrapené ę daairaalu kemei fo dokotu betaleteita, ai alané ę noa kaae whj beteréró sū sóró kjae kilitu yalepó. ²⁰ Atépatei, Kótóné dia tao saaire fo wisi yalo hiréni, ę mo hakeamó daalukélé, diäné be dokö dokökélé, Talené fo dia tué yópóló yó mótna yaletei, dia feané kisipa ai ere ape. ²¹ Juda so whjpaækél, Kirik so whjpaækél, diäné du betere dowi ala taaróló, Tale Yesupaae kisipa tiróló mo dua betae yóló hakearóló ai yó male ape.

²² Térápa, mió kale Dëi Kepe Wisiné Jerusalem bepaae sęyóló dapesó fóló betepa, ępaae noa alakó eraaloró ę tuenipó. ²³ Be hulua dokö fea fo yó maté kotopa, kale Dëi Kepe Wisiné ępaae duraalu, sekēi alaró *dipula* beteratere alatamo yapaae eraalo ai ape yale fo betə yalo kisiparapó. ²⁴ Atérené, ę sukaqsóró yalo tó tikimó wiyaalo meipó. Tale Yesuné ępaae dirae yóló male kutó betə diróturaalu, so whjpaækél däpaae yaala sókó furaalu, hale tao sere fo wisi betə yó maté fóló tukóló muló betere dälemó sókó faai dapó.

²⁵ Mió yalo kisipa fatepa, Kótóné teteróló daale aqmó mole ala dia tué yópóló yalo yó matepa, wosetu betale whjrape diaaq yalo kelepa momó kae kelaalo meipó. ²⁶ Térené yalo dia paae hakearóló i dere ape. Mió i alimó dia tuämó whj me dené i fo wisi taaróló dowi ala ene fupa, ti aita, ępaae kwia muni diaaqtai ai ape. ²⁷ Ti Kótóné ama yaai kisipa mole ala mekó hiréni, mo turó yalo dia paae ai yó melale ape. ²⁸ Dia, Kótóné ama Dëi Kepe Wisiné ama *sipsip* hupu wisiyóló kaae tanópóló sóró ai beteró

beterapa, ai hupurape wisiyóló kaae taru, diąkélé mo wisiyóló kaae tawae. Yesuné ama sameané dupure Kótóné so whj betä mo dua wisiyóló kaae tawae. ²⁹ I dere fota noa betené dumipó. Efole sisópaae dowi bete haçrape dią tuçpaae wóló, Kótóné *sipsip* hupurape dóló nale waalo ai ape. ³⁰ Diąkó mepaae whjné kale Yesuné ala eró tare whjrape dei nöpóló eratere alané, kale mo fo wisi kópaae wéróló, dią ąlisóró kae tupaee faraalo ai ape. ³¹ Até yaçsoró, dią mo wisiyóló kaae tawae. Atei ala yaairemó dią kisipa muló beterópóló ba fo sore e diątamо bituraalu ai yale ape. Dëtamokélé, dikitamokélé, yó maté fu bitu woletamo du betalepó.

³² Téró miótä, dią Talené ama kolené sukuturaalu, hale tao sere alané dią wisiyóló tao sónpóló i dere ape. Ai fonétei, diaaq kisipa tiratere ala fotokoróló, Kótóné ama wisi wisi əla dią ama kae sóró beteró betere so whjmó ai mótu betere ape. ³³ Yalo diąné *silpa kapa* ó *kold kapa* ó kutikélé senée yóló au nokole ala inipó. ³⁴ Yalo fotokonétei kutó diyóló, yalo yayare əla əlakélé, ó yalo fulumu whjrapemokélé mótuə yaletei diaaq ai tuére ape. ³⁵ Yalo ai dua yale alata, əla əla fea dñé naasenétei depe tukó wei ala yóló sirapóló, diaaq kolopóló ai yale ape. Até duraalu, mepaae atimanétei kutó diyóló nénire so whj tao sóró hale melae. Ti noatepae, Tale Yesuné duraalu, ‘Ola əla hale tao sóró matere whjné haj kisipatamo matere alané matepa sere whjné dere hékese teteró beterapó’ ere fo kisipa muae,’ yalepó.

³⁶ Téró, Pol-né ai fo yóló kılıpaae atima bukutiri teyáró bituraalu, ama moma yalepó. ³⁷ Atéró ə faaitepa, kale so whj feané Pol apuo taruraalu kóló tukó nóló wole du betalepó. ³⁸ Atétepa, kale sekéné duraalu, yalo kelepa diaaq momó kae kelaalo meipó yale fo kisipa mutu, atima doasi dekéné sinitu wole du betalepó. Atétu beteró, atimané ə dapesó fóló, wēi nukumó betalepó.

Pol Jerusalem-paae fele fo

¹ Téró, dą atimapaae kôleó yóló atima taaróló wēi nukupaae bitj fóló wēiné bopéróló daaló betere hae Kos felekemó seseké felepó. Téró furaalu, wēi tómó diki betä fiyóló, hika Rodes hae wēiné bopéróló daaló betere tiki felekemó seseké fóló, Patara bepaae sókó felepó. ² Aimó betä wēi nuku Fonia hae kwiapaae faai fupa, dą ai nukumó bitj holóló felepó. ³ Atéró dą furaalu, wēiné bopéróló daaló betere hae kwia Saiprus hae fé naase fakeró epa kele falaté fóló, Siria hae kwiamó tñene Tair bemó sókó felepó. Ai Tair beta, take dñé i nukuné sóró wale əla əla sorokóló mulaai yale be huluapó. ⁴ Téró, ai bemó mepaae Yesuné ala eró tare whjrape betepa, dą atimatamo wéikeró be dę betalepó. Atéró betepa, ai bemó betó mole whjrape atima Dëi Kepe Wisiné fotokoratepa, Pol-paae duraalu, ya Jerusalem bepaae façse yóló seséyalepó. ⁵ Tétu beteró, aimó betaaai yale be dęrape kemetepa dą ai be taaróló faai felepó. Atéró faai fupa, kale Yesuné ala eratere whjrape atimané somarape naale senaalekélé, mo fea dñamо doropóló wēi fóku atiká tómó bukutiri teyáró bituraalu, Talepaae moma yalepó. ⁶ Atétu beteró dą faaираalu kôleó yóló dą fea aputu beteró dą wēi nukumó bitj hotopa, atima momó bepaae fesaae felepó.

⁷ Dą atéró ai Tair be taaróló fóló, Tolémias bemó sókó felepó. Ai bemó betó mole Keriso norapepaaekélé kôleó yóló, be dę betä atimatamo betalepó. ⁸ Atéró, hika dą ai be taaróló Sesaria be huluamó sókó felepó. Ai bemó, take atimané so whj əla taleróló melopóló beterale wéikeró whjkó betä Filip beterepó. Ai sekéta, kale mió wosetere kisi fo wisikélé yó matere whj betepa, dą ətamо fiyalepó. ⁹ Ai sekéné ama doyró senaale seimalerape fea Kótóné fo eratere kóló sorape betó molepó.

¹⁰ Dą ai bemó mepaae be dęrape dekéró betepa, Kótóné ama kóló whjné doi Akabas Judia hae kwiaró dorowalepó. ¹¹ Ai whj dą beterepaae wóló daalu Pol-né to tao sóró kale sekéné ama naaseró hótamo dokóló duraalu, “Talené Dëi Kepe Wisiné

i fo dapó. ‘I to taleta, Jerusalem bemó betere Juda wh̄irapené tawóló i ala kaae yóló, Juda meire fakené naase tuqmó mu-laalo ai ape,’” yalepó.

¹² Ai fo depa woseturaalu, dñékélé, mepaae ai be wh̄i so wh̄inékélé, Pol-paae Jerusalem bepaae holaqse yóló sesé yalepó. ¹³ Téyalemó ama d̄apaae du-raalu, “Diqané noatepa atei kaae alamó wole-u yóló yalo hosaa supuréli ala dute? Ḳ̄ta, susupuróló *dipula* beteratere ala-maaté erópoló Talené ę sóró betenénipó. Ę sukutere alakélé yópóló sóró beteró betereteiné yalo Tale Yesu Kerisoné doimó Jerusalem bemó sukqai dapó,” yalepó ¹⁴ Dañé ą Jerusalem-paae faqsóró sesé yalemó, ama dñé dere fo woseni, fo kae depa taaróló duraalu, “Ti wisirapa Talené ama yaai tué mole ala bet̄a yópóló yae,” yalepó.

¹⁵ Atéyale k̄lipaae dñé əla əla sisóló Jerusalem bepaae holalepó. ¹⁶ Tétepa, mepaae Yesuné ala eratere Sesaria wh̄irape d̄a fea touyóló atimané d̄a Nason-né bepaae dapesó felepó. Nason-ta, Saiprus be hulua wh̄ikó mo taketi Talepaae kisipa tiki tiróló betere wh̄ipó.

Pol Jerusalem bemó sókó wale fo

¹⁷ Atéró d̄a Jerusalem bemó sókó ho-lalemó, Keriso norapené d̄a h̄ekesetamo mo wisiyóló dape salepó. ¹⁸ Atéró, fiyóló h̄ika Pol-kélé, d̄a mepaaekélé, Jerusalem bepaae Jems k̄ele felemó, ą mepaae Keriso wh̄i disirapetamo beterepó. ¹⁹ Atépa, Pol-né atimapaae k̄oleó fo yóló Kótóné ą fotokorratepa, amamo Juda meire fake so wh̄ipaae erale ala mo fea yalepó.

²⁰ Tétepa, kale wh̄irapené Tale Kótóné doi hale sóró horótú əpaae duraalu, “No-ó, Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró betere Juda so wh̄ita, mo hale əla kaae i betere ape. Ai so wh̄ita, Moses-né asere fokélé eraai mo doakale keteké bulapó. ²¹ Térapa, mepaae i betó mole Juda wh̄irapepaae metikipaae wale wh̄irapené i fo du beter-apó. ‘Pol-né Juda meire fake so wh̄i kuamó betó mole Juda so wh̄ipaae Moses-né asere foné diaaq naalerape tiki sekətikae ere taalae yóo, ayarapené mara mole

alakélé, sya faqse yóo,’ deté kutu beterapó depa wosalepó. ²² Térapa, ai alarape mo dere ala nisi yaqsórópa, d̄a noa ala yaaloé? Atimané ყ̄ ipaae wóló beterapó dere fo mo wosaalo ai ape. ²³ Atéró, dñé tué mole fo bet̄a i dapa wosae. D̄a i betere douró wh̄irape atima Tale Kótópaae dirii malo yóló atimané topo niki tikaalo meipóló muló beterapó. ²⁴ Ai wh̄irapetamo yákélé touyóló fóló atimané Juda so wh̄iné keletómó, yaai dere ala yópóló naaotei atima dupu erae. Atéró atimané topo niki tukóló momatere be dolopaae fupa, ti wisirapó yaalopó. Ai ala depa atimané kilituraalu, i wh̄ita, kale tukóló muló betere fo tikitere wh̄i meipó yaalopó. Téturaalu, naao yalepó dere fomó atima fopaae butu betere ala kapala airapó kisipa muaalopó. Tétu ყ̄ta, Moses-né asere fo aqmó sukóló bituraalu, ai fo tikitere wh̄i meipó yaalopó. ²⁵ Téretei me fo i ape. Yesupaae kisipa tiki tiró betere Juda meire fake so wh̄i dñé fo muló betere əla naqsóró, i fo aseyóló faralepó. Kapala kótópaae moma yaai dele hupu ó na, ó sameakélé, depamó képi duwóló sukunatere hupu ó nakélé, mené so q̄lémi nokole alakélé mo yaqse yalepó. Ai forape feata, d̄a fo dokóló bet̄a tué muóló atimapaae aseyóló faralepó,” yalepó. ²⁶ Téró, fiyóló h̄ika Pol-sépi atima douró wh̄irape momatere be dolopaae faairaalu, folosóró dua dere alarape yalepó. Atéró fokotere alarape feata, kale tukóló mulale be d̄emótóró kemeyaalopóló ali male felepó. Atéró tukóló mulale be d̄e sókó wapa, atimamó kale momatere be kaae tare wh̄irapené *sipsip* hupu daalopó yóló mulalepó.

²⁷ Téró, kale w̄ikeró be d̄e felekemó kemeyaaai deremó, Esia hae kwiamó betó mole Juda so wh̄iné Pol momatere be belamó daapa kelalepó. Atépa, ai wh̄irapené Pol tao taru, mepaae so wh̄i sesemeratere fo yalepó. ²⁸ Atétu, fo fake yóló duraalu, “Israel fake so wh̄i, d̄a tao sae. I wh̄inéta, hae kwia feamó betó mole so wh̄ipaae yó matere foné d̄a Israel so wh̄itamokélé, Moses-né asere fotamokélé, dñé momatere

betamokélé, fopaae buópóló bóe delaté kotapó. Téturaalu, dạné mo dowi alakélé, inire be wisi Kirik whírapékélé, ai dapesó wóló daae mole ape. Até dere alané i be doróló folokole ai eratere ape,” yalepó. ²⁹ Atimané ai fo yaleteita, Efesus whíkó Tropimus Pol-tamo ai be huluamó daapa kelaleteiné Pol-né ai momatere bepaae dapesó fele nisiyóló yalepó.

³⁰ Atéró, fopaae fo doasi depa, Jerusalem so whjné woseturaalu, fea sururu yóló wóló betapaae touróló bóe duraalu, fo tiki whaa du betalepó. Atétu beteró, Pol ą moma dere be dolomó betepa, siyóló só wóló ai be bopéró betere tipi belapaae hokó derólós tü kinalepó. ³¹ Atéró daapa, atimané Pol daai Jerusalem-mó doasi bóe duraalu, fo whaa du beteretei Rom *Gavman*-né diki tare whírapené topo whjné wosalepó. ³² Téturaalu, kale sekéné ama diki tare whírapéró mepaae topo whírapetamo atima sururu yóló, ai whaa du beterepaae dorowalepó. Téteremó, ai bóe du betale so whjné doasiró ama diki tare whírapetamo wale ala kilitu, Pol du betaletei, taalalepó.

³³ Atétepa, kale diki tare whírapené topo whj Pol daale felekepaae fóló duraalu, *sein* képi tamoné ama naase tamo dokae yóló ai so whípaae woseturaalu, i whj ą deé? Ama noa alakó depa yaleé yóló wosalepó. ³⁴ Ai fo deremó, mepaae so whjné dere fo kae yóo, mepaae whírapené dere fo kae yóo yóló, doasi fo tiki whaa yalepó. Atétere foné diki tare whírapené topóné Pol só deratere fo bete wisiyóló wosenipó. Atétepa, kale topo whjné diki tare whírapetamo duraalu, Pol diki tare whírapetamo touróló betere tikipaae dapesó fae yalepó. ³⁵ Téró, Pol diki tare whírapené be hola tó dóló hutu betepa, so whj feané ą daairaalu keteké butu betalepó. Atétepa, diki tare whírapené topo whjné ama diki tare whírapetamo Pol beleyóló sóró holae yalepó. ³⁶ Atétepa, mo turó so whj sya fu bitu, doasi fo faké yóló duraalu, “Ą mo ti sukópóló daae,” deté fu betalepó.

Pol-né so whípaae yale fo.

³⁷ Diki tare whírapené Pol atimané be dolopaae sóró faaitepa, ama diki tare whjné topo whípaae duraalu, “Yalo yatamo me fokó enére?” yalepó. Ti fo depa, kale whjné apaae woseturaalu, “Ya Krik fo bole whjé? ³⁸ Yata, mepaae kemeyale be démó 4,000 whírapetamo alisó fóló, so whj bitinire tikimó *Gavman* whjtamo bóe daale Isip whj meié?” yalepó.

³⁹ Ti fo depa, Pol-né apaae duraalu, “Eta, Juda fake whj doasi doi mole be hulua Silisia hae kwiamó tene Tarsus be whjkópó. Térapa, ai so whípaae yalo fo yaai dapa, naao noa kisipa mute?” yalepó.

⁴⁰ Ti fo depa, topo whjné Pol-paae yae yalepó. Tétepa, ą disó horóló be hola tómó daalu, naase horóló Hibru whírapené du betere foné yalepó.

22

¹ Téró ama atimapaae duraalu, “Noraperó ayarapetamo-ó, diaaq kisipané ęta dowi ala du betere whj nisi yaqsóró, yalo diapaae hakeamó i dapa wosae,” yalepó.

² Téró, Pol-né Hibru whírapené du betere be foné deremó, fo tekeni dua betó molepó. Tépa, kale sekéné atimapaae i fo yalepó.

³ “Eta, Juda whjtei ę deyale beta, ti Silisia hae kwiamó tene be hulua Tarsuspó. Téyaletei, ę holóló i Jerusalem bemó doayalepó. Atéró betepa, kale doi mole yó matere whj Kamaliel-né ę *skul* yó malepó. Ama ę atéró yó móaturaalu, kale Moses-né asere foró dạné ayarapené mara mole alatamo mo wisiyóló yó matepa, yalo mo diriyóló kisipa salepó. Atéyale be démó, Kótóné ala eraai mió diaaq ai bole keteké kaae yálokélé yalepó. ⁴ Ę até du bitu, Yesu Keriso sya fu betere sokélé whjkélé susupuróló mo ti sukópóló daairaalu doakale sekéi ala eróló *dipulakélé* beteräleta du betalepó. ⁵ Yalo yale alata, ai so whjmó momaratere topo whjró fo tokóló taleratere whírapetamoné kisipareteiné atima yalo dere fo woseturaalu, mo dapó enérapó. Ai whírapené ę Damaskus bemó betó mole nomara-pepaae asé sóró fae depa, yalo sóró felepó. Ti ai aséta, Damaskus bemó betó mole

Keriso so whj tawóló Jerusalem bemó susupuróló *dipula* beteraai sóró waaire tü mulópóló yalepó.

⁶ È atéró fu betalemó, 12 kilok felekemó saai depa Damaskus bepaae sókó faai deremó, sámó dę doasi dorowóló yalo tiki husiralepó. ⁷ Até dereteiné è haepaae dóló taae deróló mupa, ai dę tuqmó fo fakeyóló duraalu, ‘Sol! Sol! Nao è noatepa, susupuraté kutu bitu de?’ yalepó.

8 Tétepa yálo duraalu, ‘Tale-ó, yá né de?’ yalemó, ama épae duraalu, ‘Eta, Nasaret whjkó naao susupurótú betere whj Yesu i ape,’ yalepó. **9** Tétepa, étamo wale yálo fulumu whjrapené ai dë kelaletei, épae dere fo bete atimané diriyóló wosenipó.

10 Atétepa yálo ąpaae woseturaalu, 'Tale-ó, mió yálo noa alakó yaró de?' depa, Talené ępaae duraalu, 'Turukó holóló Damaskus bepaae fae. Fóló, aimó naao yaaire ala yálo tukóló muló beteretei, beta whjné ępaae yó melaalo ai ape,' yalepó.
11 Ai dëné yálo kele dilikiraleteiné tű fenitepa, yálo fulumu whjrapené ę naase tawóló alisóró Damaskus bepaae felepó.

12 Ai be huluamó whj betané doi Ananias e beterepaae walepó. Ai sekéta, Moses-né asére fo mo wisiyóló tuéru eró tare whj betepa, Damaskus bemó betó mole Juda so whjné a mo doasi kisipa dotoróé fale whj wisipó du beterepó. **13** Ai seké e fire felekemó daane wóló duraalu, ‘No Sol-ó, naao kele fisqae horóló kelae,’ yalemó, mo ai fapotóró yalo kele momó wisiyalepó.

¹⁴ Téró, ama ępaae duraalu, ‘Dạné ayarapené Kótóné tué mole ala naao tué yópóló ya sóró ai daalale ape. Dowi ala betákélé, inire whị kolóo, ama kólómó sókó wale fokélé, wosoo, yópóló ya ai sóró daalale ape. ¹⁵ Naaota, ama yó matepa kelale alaró wosale fotamo so whị feapaae yó maté kwęyópóló erapó. ¹⁶ Térapa, ya noatepa hąle bitu de? Yesu Kerisoné doimó naao dowi ala kwia kemerópóló węi tópuuai turukó horóló ąpaae kema yae,’ yalepó.

17-18 Atéró é Jerusalem be huluapaae wale be dêmó fo wosetere bepaae fóló moma du betalemó noke kaaené Tale

kelalepó. Atéró ama ępaae duraalu, 'Ya hapale turukó horóló Jerusalem be taaróló fae. Ti noatepae, i Jerusalem bemó atimapaae Yesuné ala etérópóló yó materetei atimanémo wisiyóló wosaalo meipó,' yalepó.

19 Ai fo depa, yálo ápaae duraalu, 'Tale-ó, ti mo deretei, ai be hulua so whí atima feané yálo yale ala kolóló kisiparapó. È atimané fo wosetere be dokó feamó ápaae kisipa tiki tiróló betó mole Keriso so whí susupuróló, *dipula* beteráleta yaletei atimané mo kisiparapó.

20 Naao ala etérópóló hakeamó yó mótu betere whí wisi Stipen dale sukamó, èkélé daalu à dilapó depa yálo duraalu, "Téyae," yalepó. Ai whírapené Stipen duraalu, atimané tómó bukóló kotere kutirape è daale tikimó sorokóló mulatepa kaae tawóló daayale whí etórótípó,' yalepó.

21 Téyalemó, Talené ama ἐπαῖς duraalu, 'Yalo ya Juda meire fake so whi betó mole be huluarape saletópae dotonatapa fae,' " yalepó.

*Pol q Rom Gavman-tamo doi mole
whipó yale fo*

²² Kale so whj Pol-né dere fo woseté feletei, Juda meire fake so whipaaekélé, yó male fae dere fo woseturaalu, fo fake yóló i fo yalepó. “Atei kaae whj imó dátamo betaalo meipa, dóló alurae,” yalepó.

23 Atéturaalu, atimané tómó bukó mole kutirape sókó mulóló dokómu buó sóró

ópaae fesekée horóló fo fake du betalepó.
24 Atétepa, kale diki tare whírapené topo whíné duraalu, “Doai so whíné fo tiki whaa du betere noatepa déró, ai seké diki tare whírape beterepaae dapesó holóló, halika tikiné fokosoi ala yóló dae. Téturaalu, i dere fo bete noa betené déró apaae wosae.” yalepó. 25 Tétepa,

kale whírapené Pol naasemó bulaakó sóró daaló bitu, halika tикиné fokosoi ala yaai yalepó. Atétepa, Pol-né ai diki tare whírapené topo whípaae duraalu, “Rom Gavman-né so whí tuämó doi mole whí fo tokóló tale inipatei, fokosói ala yóló dae fo ere?” yalepó.

26 Ti fo depa, kale diki tare whijrapené topo whiné a kaae tare topo whipaee i

fo yalepóló ene felepó. Atéró duraalu, “I whjita, Rom *Gavman*-né fake so whjtamo betámó doi mole whjpatei du beterapa, naao yaai dere ala kisipa faróló yae,” yalepó.

²⁷ Tétepa kale doasi topo whj wóló Pol-paae woseturaalu, “Yä Rom whjé,” depa, ama tokó mótu duraalu, “Épó,” yalepó.

²⁸ Ti fo depa kale topo whjné duraalu, “Yälo doi Rom fake so whjtamo touróló mulaairaalu, doakale *moni*-né dupu yalepó,” yalepó. Ai fo depa Pol-né tokó mótu duraalu, “Yata atéretei, ę ti Tarsus bemó deyaleteiné Rom whj beterapó,” yalepó.

²⁹ Ai fo depa, woseturaalu, ą daai yale whjrape mo hapale hjkili fóló tumó daane felepó. Kale doasi topo whjné Pol ąta, Rom fake so whj tuámó doi mole whjtei *sein* képiné dokirapóló ą witu yalepó.

Juda whjrapené Pol-tamo fo tekgle fo

³⁰ Téró, hika be dëtepa, kale diki tare whjrapené topo whjné Pol daai du betere fo tale yaairaalu, ą *dipula* beteraletei sokóló so whjmó momaratere whjrapené topo whjrapero, fo tokóló taletere whjrapetamo tourále ape yalepó. Atéró wóló betó mupa, Pol dapesó fóló atima betó mole tuámó daalalepó.

23

¹ Atéró, Pol-né kale fo tokóló taletere whjrape kaae taru duraalu, “Yälo norape-ó, ę take bitiré waletei yälo Kótóné keletómó wisiyóló bitiré wouraalu, ama erae dere ala fea eraté walepó. Atéturaalu, mió yälo hosaamó me seké muni, mo dua muni deyóló beterapó,” yalepó. ² Pol-né ai fo depa, so whjmó Talepaae momaratere topo whj Ananias-né Pol-tamo felekemó daae mole whjrapaee duraalu, “Ai seké folópu deräkae,” yalepó. ³ Ti fo depa, Pol-né ąpaae duraalu, “Ni bolópaae kəlāa epatei, tó sekaené wisire nisi dere whj naao dere alamó, Kótóné yatei deké saalopó. Kale asémó yóló muló betere fo sya furaalu, ętamo fo tokóló taleyaai bitutei naao kólónétei mepaae whjpaae ę daae dere

foné, kale yóló muló betere fo naaotei ai tikitere ape,” yalepó.

⁴ Ai fo depa, mepaae ą felekemó daae mole whjrapené duraalu, “Yä winié? Naaai dere foné so whjmó momaratere topo whj faletapó,” yalepó.

⁵ Ti fo depa Pol-né duraalu, “Yälo norape-ó, ą so whjmó momaratere topo whj betere ę tuénipó. Ti noatepa mei, asémó i fo erapó. Dią kaae tare doasi topo whjpaae me dowi fo yaqse, yóló fo mletei yälo tuérapó,” yalepó.

⁶ Ai fo tokóló taletere whjrape mepaae Sadyusi fake yoo, mepaae Farisi fake yoo, yóló beterapóló ama kisiparu, Pol-né fo fake yóló duraalu, “Yälo norape-ó, yälo apata Farisi whj eru ękélé Farisi whjpó. Ę fo teketeremó sóró i daalo betereteita, sukale whj momó kepaayaalopó ere fomó kisipa tiki tiróló ę hajné sukutu betepa, atimané ętamo fo tokóló só deraai ai du betere ape,” yalepó. ⁷ Ai fo depa woseturaalu, kale Farisi whjrapero Sadyusi whjrapetamo arale sóró atima tuámó tekétamo yalepó. ⁸ Ti noa betené mei, kale Sadyusi whjrapenéta, sukutere whj momó kepaayaalo meipóló kisipa mulu, *ensel*-raperó keperapetamokélé bitinipóló kisipa mulapó. Tépatei, Farisi whjrapenéta, sukutere whj momó kepaayaalopó dere fo mopóló kisipa yoo, *ensel*-rapekélé beterapóló kisipa yoo, keperapekélé beterapóló kisipa yoo, erapó.

⁹ Até du betepa, Moses-né asere fo yó matere Farisi whjrape atima turukó holóló fo fakeyóló duraalu, “I whj tikimó me dowi alakélé, munipatei, dñé ą hale noatepa só deróló, daai du bitu de? Ama dere alaró dere fotamota, ti *ensel*-né ó kepené yae depa démólópó,” yalepó. ¹⁰ Ai fo du beteró so whj tuámó bukótamo yóló bóe du bituraalu, Pol dóló sej sej yóló ama tiki turukée fóló munépa, kale topo whjné kilitu, Pol-mó whalia doasi yalepó. Atéró, kale sekéné ama diki tare whjrapaee diaaq fotokötamo doropóló, Pol dapesó atima betere bepaae beterałe fae yalepó.

11 Atéyale dikitamo, Tale Pol beterepaae wóló duraalu, “Pol-ó, até dere alamó yá wi ini, diri yólótei daayaee. Atéró bitu, yálo ala etérópóló so whí feapaae Jerusalem be huluamó erótú yale kaae, Rom be huluamókélé, mo erále fae,” yalepó.

Pol daai deyatei fo

12 Téró, ai hija mepaae Juda whírapé atima betapaae tourále wóló, Pol tawóló daairaalu kikiti fo deyalepó. Atéró du-raalu, dáné Pol ą daai hágé betepa, dág őlaró wéitamo naalo meipó. Motamo dáné ą mo ti dóló aluratepata, ti qla naalopóló mo dirii malo yóló mulalepó. **13** Atéró, Pol daai fo dokale whírapé touróturaalu, whí siki tamo tómó mepaae whírapékélédó.

14 Ai whírapé atima fóló, so whímó maratere topo whírón whí disi disirapetamopaae i fo yalepó. “Dág fo deyóló dirii malo yóló duraalu, dáné Pol dupa ti őlaró wéitamo naai, mió ą hágé betepa ti weyóló betaalopó fo yóló mulalepó. **15** Térápa mió dijanékélé, fo tokóló taleratere whírapé feanékélé, diki tare whírapené topo whí dilikóló i fo yó falae. Pol-né yale fo bete dág mo wisiyóló wosenireteiné dág mo diri yóló wosaaipa, dapesó dere ape fo yó falae. Atéteremó ą dorowapa, ti tü tuámó melaa yóló daaipó,” yalepó.

16 Ti fo du betepa, Pol-né ama nema naalemané wosóló diki tare whírapené bepaae fóló Pol-paae duraalu, “Yáta, atimané tómó melaa muóló daaipó fo ai du betere ape,” yalepó.

17 Tétepa, Pol-né diki tare whírapé kaae tare whíkó betapaae duraalu, “I naalené dijané topo whítamo fo yaai dapa, ą dapesó fae,” yalepó.

18 Ti fo depa, kale whíné kale naale topo whí beterepaae dapesó fóló duraalu, “Kale dipula betere whí Pol-né i naale yátamó yaaire fo mulapa dapesó fae depa, i wale ape,” yalepó.

19 Tétepa, topo whíné kale naale naasemó tao sóró tu dępaae dapesó fóló, kale naalepaae woseturaalu, “Naaø ępaae noa fo yaai waleé?” yalepó.

20 Ti fo depa kale naalené duraalu, “Juda whírapené yapaae i fo yaalo ai

ape. Pol-né dere fo bete mo diriyóló wosaaai dapa, ą fo tokóló taletere bepaae dó dapesó dere ape depa, aita mo mei, tómó melaa yóló Pol daai kapala fo ai dere ape. **21** Whí siki tamo kemeyóló mepaae tómó beleróló whírapené ą daai tómó melaa muuai du beterapó. Téyaairaalu, ai whírapé atima Pol dóló ti őlaró wéitamo naairaalu, mió hágé weyóló beterapó yalepó. Atéyaaalu, atimané yapaae wosetere fomó naao noa fokó deró kelaai wosó tawóló ai betere ape,” yalepó.

22 Ai fo depa kale topo whíné kale naale dotonaai, ępaae fo mulóló duraalu, “Naaø ępaae etei fo yalepóló mepaae so whípaae mo yaqse,” yalepó.

Pol Sisareapaae dipula só fele fo

23 Ti fo depa, kale topo whíné ama aqmó bitu mepaae diki tare whírapé kaae tare whírapékó tamopaae ape yóló du-raalu, “Diaamo fóló 200 diki tare whírapé tale yóló sóró beteróo, hos hupu tómó beteró faaire 70 diki tare whírapé sóró beteróo, bóe dele wuti tawóló faaire 200 diki tare whírapé sóró beteróo, dilikitamo 9 kilok Sesaria bepaae faai donoróló fae. **24** Atéró faairaalu, Pol betóló faaire hos hupukékélé, tale yóló beterae. Atéró dij furaalu, tü tuámó Pol mo wisiyóló kaae taté fae. Atéró dapesó fóló, Gavman whí Feliks beteremó sókó fae,” yalepó.

25 Atéró diki tare whíné topo whíné fas-mó i fo aşyalepó.

26 “Eta, Kaladias Lisias-né doasi Gav-man topo whíné Feliks yapaae i dere ape. Yá mo doa kóleó.

27 Juda whírapené i whí tawóló daaitepa, ę yálo diki tare whírapetamo doropóló kelalemó, ą Rom fake so whítamo doi mole whípa kilituraalu, dáné atimané naase tuámó betepa fasó salepó.

28 Atéró daai depa, noa betené déró yálo wosaaalu, Juda fake atimané fo tokóló taleratere whírapé beterepaae dapesó felepó.

29 Téyaletei, Juda whírapené fo tokóló taletere tikimó ą sukópóló daaire betekélé, ó dipula beteraaire betekélé yálo kilinitepa dapesó felepó. Juda

whjrapené muló betere fo tikitu betepa
dapó dere fo betá yalo wosalepó.

30 Ai fomótei, atimané ą daairaalu kikiti fo deyóló tų tuqmó melaa muaai dere fo yalo woseturaalu, ya beterepaae ai dotonatere ape. Térapa, atimané ą só deratere fo naao keletómókélé yópóló, ya beterepaae ai dotonatere ape,” yalepó.

³¹ Kale topo whjné yale fotóró diki tare whjrabené sya fóló dikitamotei Pol dapesó Antipatris bemó sókó felepó. ³² Aimó fiyóló h̄ika, mepaae diki tare whjrapeti bepaae momó fesaayóló wapa, kale *hos* hupurape tómó beteró fele whjrapetáti Pol dapesó Sesaria bemó sókó felepó. ³³ Téró, kale diki tare whjrape *Gav-man* topo whj betere Sesaria be huluamósókó felepó. Atéró, kale *fas*-kélé, melóo, Pol-kélé, kale topo whjné naase tuámó mulóo yalepó. ³⁴ Tétepa, kale whjné *fas* dosqayóló Pol-paae woseturaalu, “Yä mé hae kwiamó wale whjé?” yalepó. Ti fo depa Pol-né ąpaae tokó mótu duraalu, “Ęta, Silisia hae kwiáró wale whjkópó,” yalepó. ³⁵ Ai fo depa, kale whjné duraalu, “Ti wisirapa, ya só deraai dere whjrapené keletómó naao fo bete wosaaí atima ipaae wópólópó,” yalepó. Ai fo yóló ama diki tare whjrapepaae duraalu “Pol kale Herotné doi mole doasi be wisinaalemó beteróló kaae tawae,” yalepó.

24

Pol Feliks-né keletómó fo tekale fo

¹ Téró aporó be dę kemetepa, so whjémó momaratere whjrapené topo whj Ananias-ró whj disirapetamo yóo, me atima tao sóró fo tekenatere whj Tertulus yóo, yóló atima Sesaria bepaae derepelepó. Atima atéró, kale *Gavman* doasi whjpaae Pol só deraai dere fo yalepó. ² Atéró Pol-paae ape yóló wóló daapa, atimané fo eratere whj Tertulus turukó holóló Feliks-né keletómó Pol só deróló dere fo etéró yalepó. “Doa whj-ó, naao tpteróló kaae tare aqmó dą me ala ini, hosaa muni deyóló mo dua wisiyóló hajtamо beterapó. Ti noatepae, take dą i hae kwia feamó betó mole

so whj hoko betaletei, naao dä betere
ala wisi eraleteiné mió dä fea mo dua
wisiyóló i betó mole ape. ³ Téró, be hulua
feapaaekélé, atimané dere ala feakélé,
naao dä wisiyóló beterópóló tao sóró
beteró beteretei tuéru, yapaae mo doa
kée yóló dukirótú beterapó. ⁴ Yaq fóturu
yaqsóró däne yatamo doa fo yaai dumitei,
i fo sawa beta dapa wosae.

⁵ Ai whjnéta, i hae kwia feamó betó mole Juda so whj̄i kuamó bóe dópolo fopaae bulaté kutu beterapó. Atétu, atima kae Nasaret fakepó. Téró Pol ąta, ai fake so whj̄i kuamó doasi topo whj̄i bituraalu, atima ąlisó fu beterapó. ⁶ Téturaalu, ama dąné moma dere be doraairaalu wapa, dąné ą tawalepó. ⁷ (-) ⁸ Dąné ątamо fo tokóló taleyaai dere beteta, naao ai whjpaae mo wisiyóló wosetepa, ti fo fea amatei depa naao kisipa yaalo ai ape,” yalepó.

⁹ Até yóló, Pol só deratere Juda so whjné Tertulus-né dere fo mopó yópóló duraalu, “Ai dere fo feata, mo dapó,” yalepó.

10 Ai fo depa, kale *Gavman* topo whjné Pol-paae naasené yóló ąpaae naao fo yae depa, Pol-né duraalu. “Naao i hae kwia feamó betó mole so whítamo fo tokóló taletu betepa, doasi ba fo keme yaletei, yálo kisiparapó. Térené, mió atimané e só deratere fo tokó móituraalu, naao keletómó e feléi kisipatamo yaai dapó.

¹¹ È Jerusalem bepaae Talepaae moma yaairaalu fele be dêmó, kaae sóró mió imó sókó wouraalu, ¹² be dë i kemetere ape. Yalo i dere fo mo dépé kapala dutéró naao mo hâkemó kelenérapó. ¹³ Mió è só deraai du betere Juda so whjné è me whjítamo moma dere bemó ó fo wosetere bemó ó bela tuqmó ó metikimókélé, me whjítamo fopaae fo depa, kolóló dumipó. ¹⁴ Mió atimané ëtamo fopaae buló só deraai fo tokóló taleyaai deretei, i betené dapóló fo wisi mekó depa naao wosaalo meipó. ¹⁵ Atéréné ëta, dñné ayarapené Kótó aqmó dua bitu, Yesu Kerisoné ala sya i fu beterapó. Atéruraalu Moses-né asëre foró Kótóné kóló whjrapené ere fotamo aqmó sukóló bituraalu, mopóló kisipa tiróló sya fu beterapó. ¹⁶ Ai betó mole whjrapené

take waaire alimó Kótóné atimapaae er-aaire wisi alamó hajné sukóló biture kaae ekélé mo betä kaae alatóró yóló beterapó. Ti noatepae, wisi ala dere so whjkélé, dowi ala du betere so whjkélé, Kótóné ama kepaaraalopó ereteinépó. ¹⁶ Atéreteiné, suka fea mo whjné kele tómokélé, Kótóné kele tómokélé, hosaa tuämó me seké muni, hakeamó mo donoyóló dua i fu betere ape.

¹⁷ Be hulua dokö fea è atéró kutu betepa, mepaae ba forape keme deté felepó. Atéró momó è Jerusalem bepaae wouta, moni sóró yolealere so whj tao sóró meloo, Talepaae hale melatere alakélé yóo, yaairaalu walepó. ¹⁸ Yälo ai alarape yóló è moma dere be dolopaae faai yaleteita, kale momaratere be kaae tare whjné è fopeyóló duraalu, ‘Yä me ala munipa fae,’ depa faai yalepó. È mepaae so whjrapetamo touyóló betere alakélé, so whj böe delatere alakélé depa, atimané kilinipó. ¹⁹ Téretei, Esia hae kwiáró wale Juda whjrapené è só deraai kisipa mutu yaleteiné, atima ipaae wóló naao keletómó è só deróluqsóró ti mo wisi wuápó. ²⁰ Esia hae kwiáró wale Juda whjrape ètamo fo tokóló taleyóló só deraai wenitepata, ti i daae mole whjrapené yälo yale dowi ala etérópóló déró kelaai atimapaae wosae. ²¹ Atéyale sukamó è turukó holóló daalu fo fakeyóló duraalu, Kótóné sukutere whj momó kepaaraalopóló kisipa tirateremó atimané ètamo fo tokóló só deraai ai du betere ape,” yalepó.

²² Yesuné tñ wisipaae fole ala Feliks-né mo diriyóló kisipa eruraalu, Juda so whjpaee duraalu “Doasi topo whj Lisias à ipaae dorowapata, ti ąkélé, dä fea betämó bituraalu taleyaalopó,” yalepó. ²³ Feliks-né betä diki tare whjrape kaae tare whjpaee duraalu, “Pol wisiyóló kaae tarutei à bemó tñ kinóló beteréni ama fulumu whjrapené mepaae ya ýare ola ąlakó male wapa téyópóló yae,” yalepó.

²⁴ Téró mepaae be dërape keme-tepa, Feliks ama soma Drusilatamo walepó. Drusilata Juda fake sokó ama omatamo atéró wóló bituraalu, diki tare whjrapetamo Pol dape sene fae depa, dape sene felepó. Atéró wóló bitu,

Pol-né Yesu Kerisopaae tué tiki tiratere ala etérópóló yó matepa, kale sekéró somatamoné wosetu betalepó. ²⁵ Pol-né atimapaae Yesuné alamó mo dono yóló fole ala wisiró, tó tikané dere ala fea dua wisiyóló kaae tatere alatamokélé, take nalopaae betä sukamó Kótóné däné dere ala fea taleyaaire be dë waalopóló dere fokélé du betalepó. Feliks-né ai dere fo woseturaalu, à witepa Pol-paae duraalu, “Mió súpa fae. Take nalopaae me dëmô té mutepa, ti yälo yapaae ape yaalopó,” yalepó. ²⁶ Feliks-né Pol-né dere fo wosai ekele yóló hékese yaleteita, hale mei, Pol-né monikó melópóló kisipa muturaalu, ama dere fo wosetua, momómo dipula beteraleta dua du betalepó.

²⁷ Atéró, ba fo tamо kemeyóló kílipaae Porsius Festus Feliks betale sirimó sóró beteralepó. Tétepa, Feliks-né Pol dipula hale beterópóló taaralepó. Aita noa betené ini, kale Juda so whjné tué tiki felé eraai kisipa muturaalu, betepa taaralepó.

25

Pol Festus-né keletómó fo tekale fo

¹ Téró, kale whj Festus-né ama téteróló kaae tawaaire hae kwia tuämó tene be Sesaria bemó sókó wóló, be dë sore keme-tepa ai be taaróló Jerusalem bepaae hollaepó. ² À atéró fóló beteremó, so whjmó Talepaae momaratere topo whjrapero Juda topo whjrapetamoné Festus-paae Pol só deraai fo fea yalepó. ³ Ti fo yóló apaae woseturaalu “Naao dä feléi kisipa muaire alakó eróturaalu, ai whj i Jerusalem bepaae wópóló, dotonaasepe,” yalepó. Atimané atéró yale fota, Pol Jerusalem bepaae hotepa tumó melaa yóló daai kisipa mutu yalepó. ⁴ Tétepa kale topo whj Festus-né atimapaae duraalu, “Pol à Sesaria dipula bemó me ala yaqsóró kaae tawóló beterapó. Ekélé, imó sawa betóló momó Sesaria bepaae faai asiri horalepó. ⁵ Tétepa, diaaq kisipané ai whj tuämó me dowi alakó mupa, ti diä be kaae tare whjrape ètamo Sesaria bepaae fópóló dotonaasepe. Atétepa, ti atimané ama yale ala hakearatepa, ti aimó fo tokóló tale yaalopó,” yalepó.

⁶ Festus a Jerusalem bemó 8 ó 10-ró be dērape kemetepa ti a Sesaria bepaae derepelepó. Atéró h̄ika be dētepa, kale wh̄j fo tokóló taleratere bemó bituraalu, Pol dape só ape, yóló fo tokóló tale yaai yalepó. ⁷ Tétepa, Pol dapesó wóló daapa, Jerusalem beró dorowale Juda wh̄jrape atima Pol daalepaae bopérge wóló daae molepó. Atépa, atimané ątamo fo tokóló taleratere fo betekélé meipatei, kae kae só deróló dere dowi forape dekéró h̄oko du betalepó.

⁸ Tétepa, Pol-né atimapaae i fo yalepó. "Yalo atima Juda wh̄jrapené muló betere fo tukóló, ó atimané moma dere bekélé, ó teteróló kaae tare *Gavman* wh̄j Sisané fo muló betere alakélé, doratere ala mo inipó," yalepó.

⁹ Ti fo depa, Festus-né Juda so wh̄jné kisipa felé yópóló kisipa mutu, Pol-paae duraalu, "Fo tokóló taletere ala yalo ó Jerusalem bemó yaalopa, ya ópaae honére?" yalepó.

¹⁰ Ai fo depa, Pol-né apaae duraalu, "Ę i betere fo teketere beta, Sisané fo teketere bepó. Térené fo teketere ala imótóró depa ti s̄urapó. Ai Juda fâke wh̄jrapetaae yalo me dowi alakélé eréniretei naao mo kisiparapó. ¹¹ Ę tuamótamo me dowi ala kwia mupa, ti ę yalo yale alamó kwia mótu, sinaaipa, dópóló yae. Téretei, mepaae Juda wh̄jné bete meipatei h̄ale ę só deraaai depata, ti mepaae wh̄jné Juda fakené h̄ekesere ala eraai ę mené naase tuamó mulaairetei Rom *Gavman*-né ai t̄u munipó. Térené Rom *Gavman* Sisané yalo fo tokóló taleyópóló Sisa doi dapó," yalepó.

¹² Atétepa, kale wh̄j Festus a tao su mepaae kisipa matere wh̄jrapetamopi fo betamó yóló duraalu, "Sisané naao fo wosópóló yóló kisipa mutupata, ti Sisa beterepaae faasepóló dotęaalopó," yalepó.

Festus-né Agripapaae Pol-né yale fo du betaletei

¹³ Ai ala yóló mepaae be dę kemetepa, *Kin Agriparó* ama nema Bernais-tamo Sesaria bepaae wóló, Festus a doasi wh̄j sóró beteró betereteiné apaae mo kée yóló ekéi fo wisi yaai felepó. ¹⁴ Atimaamo

Sesaria bemó be dērape dekéró bituraalu, Festus-né Pol-né yale alarape fea yó mótu betalepó. Atéró duraalu, "I wh̄jta, mo take Feliks-né *dipula* beteraletitóró h̄ale betepa taaló beterapó. ¹⁵ Take ę Jerusalem bemó betere sukamó so wh̄jmó momaratere topo wh̄jró Juda wh̄jrape teteróló kaae tare wh̄j disirapetamo ę beterepaae wóló, Pol só deraaire fo ene walepó. Atéró duraalu, ama yale alamó kwia mótu só derae yalepó.

¹⁶ Ti fo depa, yalo atimapaae duraalu, dą Rom fakené fo tokóló tale inipatei, h̄ale susupuratere ala h̄oko dumipó. Térpa, dią mepaae wh̄jné ątamo fo tokóló taleituraalu, dąné keletómó diaaq só deratere fokélé, ama yale fokélé, depa wosaalopó," yalepó. ¹⁷ "Atéró kale wh̄jrape dą fea wóló, ai h̄ikatórō fo teketere bepaae fóló, atimapaae Pol dapesó ape yalepó. ¹⁸ Téró, Pol só deraai wóló betó mole wh̄jrape wóló, i wh̄j etei kaae dowi ala depa dapóló bete mole fokó yaalo nisi yalemó inipó.

¹⁹ Atétepa, atimané Kótópaae moma dere ala kae yóo, Pol-né kale sukale wh̄j Yesu momó kepaayóló beterapó yóló dere fo kae yóo, dere fomó dóroi yóló dere formaaté wosalepó. ²⁰ Atétepa, ai fo bete wisiyóló kekalemó, t̄u me munipa, yalo Pol-paae ya só deratere fo Jerusalem bemó fo tokóló wosaalopa, ya ópaae holaaloé? yóló wosalepó. ²¹ Téyalemó ama duraalu, Sisané fo tokóló tale erópóló depa, a Sisa beterepaae dotonaairaalu wēi nuku kaae tawóló i beteró betere ape," yalepó.

²² Ai fo depa, kale *Kin Agripané* duraalu, "Ękélé ama dere fo betekó wosaii dapó," yalepó. Ti fo depa Festus-né duraalu, "Dó h̄ika be dētepa ama dere fo bete naao wosaasepe," yalepó.

Pol Agripané keletómó daayale fo

²³ Atéró h̄ika be dētepa, Agriparó Bernais-tamo *kin*-né kuti deróló walepó. Atéró wapa, kale *Gavman*-né sóró daaló betere topo wh̄jrapetamopi ai be hulua kaae tare doasi wh̄jrapetamo atima fea wóló touratere bepaae derepelepó. Atéró betepa, Festus-né diki tare wh̄jrapené doasipaae Pol dape sene fae depa, dapesó

wóló daalepó. ²⁴ Téró, Festus-né duraalu, “Doa Kin Agriparó doasi whjrapetamo-ó, dijané i whj kelae. Juda so whj feanékélé, Jerusalem be hulua so whjnékélé, i be whj so whjnékélé, ai whjtamo fopaae buturaalu, ɻpaae fo tokóló taleyóló só deraai du betere whj ai ape. Tétu, atima fo fakeyóló ɻpaae duraalu, ai whj momó beterópóló meipa mo ti dóló aluræ du betere whj ai ape. ²⁵ Yalo kisipa fatepa, i whj tuamó ɻ sukópóló daaire betekélé, mo meipó. Téretei amatei, Sisané ama fo wosóló taleyópólópó yaleteiné yalo ɻ Rom Gavman Sisa beterepaae dotonaai yalepó. ²⁶ Té yaairaalu, djané doasi topo whjpaae etérapóló asé yaai dere dowi ala kwia mekó yalo kilinipó. Tépatei, yalo hæle noa fo asé yaaloé? Téreteiné, doa whj Agripa yata, ti doasi teteróló daale topo whjpa, naaotei fo bete donoróló wisiratere fo wosaai dapó. ²⁷ Ti noatepae, ama yale alarape fea asémó eróló söró fupata, ti wisirapó. Aténi, dipula whj Gavman whj beterepaae hæle hoko dotonatere ala tū munipó,” yalepó.

26

¹ Ai fo du beteró kemetepa, Agripané Pol-paae duraalu, “Nao yale alarape fea naaotei yae,” depa, ama naase horóló atimané ɻ só deratere mo nisi yaqsóró, kaae söró yalepó.

² “Doasi Kin Agripa-ó, ai Juda whjrapené ɻ só deratere fo yalo me dowi alakó yalemó dere nisi yaqsóró, nao keletómó ɻ hæksetamo atima dere fo tokó melaai dapó. ³ Ti noatepae, yata dä Juda so whjné mara mole alakélé, atimané dóroi du betere fokélé, nao mo wisiyóló kisiparapó. Téreteiné, yalo i dere fo betä nao wosaasepóló dapó.

⁴ ɻ mo take ketemó yalo turuku bemó bituraalu, yale alaró Jerusalem be huluamó bituraalu yale alarapepetamokélé, mió i deté kutu betere alarapekélé, mo fea Juda whjrape atima kisiparapó. ⁵ Ti eta mió kisi wale whj mei, take bituraalu yale alarape fea atimané tué erekteiné yalo noa alakó depa, atimané kilitikimó ti atimané enérápó. Kale Farisi whjrapeta, Kótóné

ala eraai mo doakale keteké bole fakerapetamo titiyóló betä kutó yale whj ɻ i ape. ⁶ Take Kótóné djané ayarapepaae etei ala mo eraalopóló ere fo yalo mopóló kisipa tiratere alamó atimané mió ɻtamo fo tokóló só deraai ai du betere ape. ⁷ Kale dä 12 Israel fakerape dokopaae, Tale Kótóné i ala eraalopó yóló mulale fo mo dokonatepa kelaai hajtamó beterapó. Tétu, djetamokélé, dikitamokélé, betere dokó fea Kótóné dirae ere kutó betä dirótú beterapó. Agripa-ó, ai ala du beteremó ai Juda so whjné ɻtamo hæletei fopaae buló só deraai dapó yalepó. ⁸ Sukutere whj Kótóné ama momó kepaaróló beteratapó dere fomó, dia noatepa sira du bitu de?

⁹ Take yälokélé, ai Nasaret whjkó Yesu Kerisoné doimó du betere ala taalópóló sesé dere ala yaairaalu, yalo tuéné mo wisi ala nisyóló ɻ mo doakale keteké buale whjpó. ¹⁰ Yälokélé ai kaae kisipa mutu, Jerusalem bemökélé, atei alatóró yalepó. So whjmó momaratere topo whjrapené Keriso so whj söró dipula beteräleta yae depa, ai ala dua yalepó. Téturaalu, mepaae so whj mo ti daairaalu ɻpaae wosetepa, yalo ‘Téyaalopa sae,’ dua yalepó. ¹¹ Be dë dere dokó ɻ Keriso so whj Juda whjné fo wosetere berape dokó yóló, betó mole so whj tawóló söró susupu eraairaalu beteräleta dua yalepó. Atéturaalu, atimané Talepaae dowi fo yópóló, doakale dowi susupui ala erótua yóló, ɻ doasi fopaae butu, botokó fóló kae hae kwiamó betó mole so whjkélé sya kweyóló susupurótua yalepó.

¹² Yalo até dere alamó so whjmó momaratere topo whjrapené yalo dere ala wisirapóló atimané ɻ söró daalóló Damaskus bepaae dotonalepó. ¹³ Kin Agripa-ó, atimané ɻ atéró dotonatepa fu betalemó, tū tuamó 12 kilok sukakelemó sámó mo ama kae djené ɻkélé, yalo fulumu whjrapékélé, dä fea daale tiki dëralepó. Ti ai dëta, sukané ɻkélé ai kaae meipó. ¹⁴ Ai djenétei, dä fea dóló beseké yóló haemó muó molemó, betä foné Erameike fo yóló duraalu, ‘Sol! Sol! nao noatepa ɻ susupuraté kutu bitu de? Nao ai dere alata, kale bulmakao hupu hökotere whj

dósuyóló nuku dere kae, naao dere alané yatei, susupu saalo ai ape,’ yalepó.

¹⁵ Tétepa yálo apaae woseturaalu, ‘Taleó, ya né de?’ depa, Talené épaae duraalu, ‘Eta, naao susupuraté kutu betere whj Yesupó. ¹⁶ Térapa ya turukó holóló, naao hóleke donoyóló daane holae. Mió e ya beterepaae wóló i daaleteita, ya yálo kutó diratere whj bitu, naao keletere ala yó maté kwéyópóló sóró beterale walepó. Téturaalu, nalo yálo yapaae me ala yó melaalopó. ¹⁷ Atétu, ya naao fake so whjnékélé, Juda meire fake so whjnékélé, ya daqsóró e yátamó wusuró betaalopó.

¹⁸ Yálo yapaae ai eratere alata, ya fóló kale kele dikire so whj kele fisäae faraalopó. Téturaalu, atima diliki tuämó beteretei taaróló dë tuäpaae waalopó. Atima kale Satan-né teteróló kaae taretei taaróló, Kótó betherpaae wapa, ti atimané dowi ala yálo tokóló kemeraalopó. Até depata, ti ai so whj épaae tué tiki tiróló betó mole so whj kuamó, betämó betheraalopó,’ yalepó.

¹⁹ Térapa, Kin Agripa-ó, i dere forape feata, yálo ó hepen bemó noke naró dere kaaené depa kelale ala taaréni, hale tué yó tareteiné yálo i fo tukóló me ala enénipó.

²⁰ Ai alarape fea, mo folosóró Damaskus be hulua so whjpaapi yó melóló nalota, ti i Jerusalem bemó betó mole so whjpaapi yó melale walepó. Téturaalu, Judia hae kwiapaaekélé, Juda meire so whj bether hae kwiapaaekélé, mo fea Kótóné fo tué yópóló yó melaté kwéyalepó. Dowi ala fea taaróló, tué tiki feteyóló Kótó betherpaae wapa ti tó tikimó dere nisi yaqsóró, mo ala dapó yópóló, naao dere alané hakearae.

²¹ Yálo ai fo yó matere betené Juda whjrape wóló moma dere be dolomó e tawóló daai yalepó. ²² Téyaletei, Kótóné e tao sere ala take kaae sale be dëmô deté waletei, mió i daale tuämökélé ai alatóró hale yó tapa i daale ape. Atéreteiné, mió diq doasi doi mole whjrapero doi munire whjrapetamo betó mole tuämó yálo kelale ala i yó mótu bethereteita, me kae kisi fo meipó. Mo take Moses-ró Kótóné kóló whjrapetamoné i ala yaalopó ere fo mo dokonótu erale ala i yó mótu bether ape.

²³ Ai whjrapené ere fo i ape. Teteróló kaae tanópóló sóró daaló betere whj Keriso doakale dele sóró mo ti sukålotei, momó kepaayóló betaalopó. A atéró kepaayóló bitu, Kótóné dä tao saaire fota, diliki tuämó dë erótú betere kaae ama Juda so whjró Juda meire fake so whjtamopaae yó mótu betaalopóló erapó. Ai ere fota, mió i yó mótu bether ape,” yalepó.

²⁴ Pol-né ai fo deremó Festus-né ama du bether fo teteróló fo fake yóló duraalu, “Pol-ó, naao ai du bether fota, ya doakale skul du betale tikimó naao topo doturaalu ai dere ape,” yalepó.

²⁵ Ti fo depa, Pol-né apaae tokó mótu duraalu, “Doa whj Festus-ó, e topo doyóló dumi, mo bete mole fotóró yálo i dere ape.

²⁶ Kale Kin Agripané i du bether foraperó dere alatamo bete mo fea ama diriyóló kisiparapó. Atérené wi yóló ini, mo halainé apaae du betherapó. Ti noatepae, ai ala feata hiyóló yaaire ala meipóló kisipa mutu dapó. ²⁷ Kin Agripa-ó, kale Kótóné kóló whjrapené ere fo naao dosayóló mopó yóló tué tiki tiróló betherapóló yálo mo diriyóló kisiparapó,” yalepó.

²⁸ Ai fo depa, Agripané Pol-paae duraalu, “Naao ai dere foné miótítóró yálo tué tiki hapale feteyóló Keriso whj bether aaloé?” yalepó.

²⁹ Ti fo depa Pol-né apaae duraalu, “Miótítóró kisipa feteyóló Keriso whj betherai depakélé, me be dëmô beterai depakélé, ti me qla meipó. Téreteiné yálo i dere fota, yapaae maaté dumi, mepaae ai daai mole so whj feapaaekélé, e bether kaae betherpóló kisipa mutu, Talepaae moma du betherapó. Tépatei e i ere kaae sein képiné dokotere ala betä erópóló moma erótumipó,” yalepó.

³⁰ Pol-né ai fo deremó kale Kin Agriparó ama nema Bernais-tamokélé, kale Gavman whjné sóró betheró betere whjkélé, atimatamo betó mole so whjkélé, fea turukó holóló belapaae felepó. ³¹ Atima atéró belapaae tóé fóló daae muluraalu atimasisi fo tiki kelaaróló duraalu, “I whj sukópóló daaire ala ó dipula betheraire ala betekélé munipó,” yalepó.

³² Téró, Agripané Festus-paae duraalu, “Ai whjné amatamo Sisané doi yóló ama fo talerópólópó uämeisóró, ti miótí fópóló yalo dotonóluçpó,” yalepó.

27

Pol wéi nukumó Rom bepaae fele fo

¹ Atimané dä Itali hae kwiapaae wéi nukumó fópóló, taleyóló tukóló muló betepa, Pol-tamo mepaae *dipula whjrapekélé*, diki tare whjrape kaae tare whjné naase tuämó mulóló doteyaaí yalepó. Ai kaae tare whj Julias-ta, Sisané ama kae beteró betere diki tare whj doi mole fakekópó. ² Téró, dä fóló Adramitium be whjné nukutei Esia hae kwiamó wéi fóku seseké kotere nuku duló betepa, dä sóró felepó. Ai nukumó Masedonia hae kwiamó tene be Tesalonaika be hulua whjkó Aristarkus-kélé, dätamó felepó.

³ Dä atéró fóló wéi tómó fiyóló hijka Saidon bemó sókó felepó. Ai bemó nuku daaróló Julias tué wisi muturaalu, Pol ama fulumu whjrape betere tikipaae ą yayäre olakó melópóló kwéyae yóló dotonalepó.

⁴ Téró, dä ai Saidon be hulua taaróló felemó, dä faaire tikiró doakale besé tiki wouraalu faai dere sunipa, Saiprus hae kwia fakeró wéi fanoko seseké besé wale tiki kinaté felepó. ⁵ Téró, dä Silisia beró Pampilia betamomó mole wéi këla tuämó tukóló fóló, Lisia hae kwiamó tene be Maira bemó sókó walepó. ⁶ Téró dä ai bemó sókó fóló, kale diki tare whjrape kaae tare whjné Aleksandria be huluamó Itali be huluapaae faaire nuku duló betepa kelalepó. Atépa, dä ai nukumó beteró felepó. ⁷ Téró, dä beséné dere alamó dua wóputé fu betepatei, be dërapé dekéró kemeyalepó. Até deté furaalu, Nidus be kese faté felemó doasi besé tикиné fenénipa, depaae bolokó felepó. Atéró, wéiné bopéró daaló betere hae kwia Krit tuämó wéi fókumó tene Salmone bemó sókó felepó. ⁸ Téró dä mo doasi besé tикиné fenénipa, hae duné kinaté mo dua wóputé wéi fanoko seseké fu betalepó. Téró Lasea be felekemó betä wéi sukóló mulale fale tiki wisinaale doi mole nuku dulótua dere tikimó sókó felepó.

⁹ Atéró, wóputé fu betepatei, be dërapé dekéró hæle kemeyalepó. Téró, kale Juda whjrapené qla weyóló betere be dë kemene folepaae, beséró sosóli alitamo felekemó waai yalepó. Atei kaae be dëmô wéi tómó nukutamo kotere ala mo wisinipóló kisipa mutu, Pol-né nuku só kotere whjrapepaae i fo yalepó. ¹⁰ “Ti be whj-ó, dä mió doai sosóliro besé alitamo tuämó fupata, ti dákélé, i nukukélé qla olakélé, mo fea tuä tikimó aluyaalopó,” yalepó. ¹¹ Ti fo yaletei, kale diki tare whjrape kaae tare whjné nuku taleró nuku só kotere whjamoné dere fo wose-turaalu, Pol-né dere fo sisópaae eralepó. ¹² Kale ai wéi sukóló mulale fale tikimó dä sosóli ali kemeyópóló kaae tawóló betaai yaletei sosóliné betenénipa, fo tiki këlaaróló tale yalepó. Atéró mo turó whjrapené duraalu, ai hae tikimótei me be hulua Finiks-mó betaai faalopó depa felepó. Ti ai wéi nuku duräleta dere tiki Krit haeta, *saot-ró west-tamo upaae ene fóo, norti-ró west-tamo ipaae ene wóo epa tuämó erapó*.

Doasi besé tikiró hali tikitamo wale fo

¹³ Atima atéró uté *saot-ró* fakeró maaté sawa bëi besé wapa, kale nuku duló betere halika teraayóló atima Krit wéi fóku seseké faairaalu felepó. ¹⁴ Téró atima mo tupaae fenipatei, hasi bosenóló wéi tómópaae dorowale doakale fotokoi besé tикиné doi *norti-ist* besé sókó wouraalu kale nuku tao sóró feteraai yalepó. ¹⁵ Ai besé tикиné nuku tao sóró wéi kulu tuäpaee taae fatepa, besé walepaaetei, jalessumó hóné sukalepó. Atétepa, ama koleaané sóró fópólópó nuku bisiki tao diliki yóló hæle betó mupa, beséné amatei sóró fu betalepó. ¹⁶ Téró, besénétei sóró fóló wéiné bopéróló daaló betere hae kwia Kaoda-mó sókó felepó. Atéró ai hae tикиné kale besé kinóló fanokomó seseké furaalu, kale belekqamale nuku doasi nukumó du-laairaalu wolopeté felepó. ¹⁷ Téyale tikimó beséró hali tikitamo wouraalu, fotokoné fenénipa kale nuku sóró doasi nuku tómó beleralepó. Atéró halika tикиné atima betere doasi nuku tekée faqsóró, ó kwiaró a kwiatamomó sijóló dokoo, tuämökélé

siyóló dokoo, yalepó. Aita nuku hapale hóko furaalu, atikamó dée tane fóló atima doraqsóró wituraalu yalepó. Kale wéi tómó ama kóleaané fópóló nuku kejraté fole kuti kwia wéipaae deróló duralepó. Ai wéi kulu tuámó tukure halepané doita, Sirtis-pó. ¹⁸ Téró, fiyóló híkakélé doakale besé tikiró wéi asyatamoné dä felekemó sóró deratepa, nuku fé yópóló ai muó mole qla qla sóró wéipaae kaae sóró teraayalepó. ¹⁹ Sore eratere be démô dä mo felekemó alunépa, kale nuku kotere qla qlatei tao suyóló wéipaae teraayalepó. ²⁰ Atéró, sukakekélé hórekélé mo sawa keleni, besé tiki betá hágé wómaaté tapatei be dérapé dekéró kemeyalepó. Atétepa, dä betaaire kisipa mei, mo sukäaire kisipa betá muóló betó molepó. ²¹ Atére alamó kale be whírapé atima bitiré wale dokó qłakélé néni, wote siri betó molepó. Atéró, Pol turukó holóló duraalu “Ti be whíó, take yálo Krit hae kwia taaróló faalo meipó yale fo diaaq wosuásóró, ti dä etei kaae seké sóo, diaaq qla qłakélé wéipaae teraa yóo, wuq meipó. ²² Téretei mió yálo diapaae mo dapó. Dä i betó mole whíkó wéimó aluyaalo meipa, betá kisipa muóló faalopa sae. I nuku betá wéi tuámó doy-aalopa dä wi dere ala ini, hosaa diriyóló betae. ²³ È Tale Kótóné ama kutó dirópóló sóró beteró betere whíreteiné, take dilikitamo hepen bemó kutó diratere ensel è felekemó daane walepó. ²⁴ Atéró, épaae i fo yalepó. ‘Pol-ó, yá wi yaqse. Kótóné kólené sukutere ala yátamo mulu, Sisané keletómó daalu fo tokóló tale inipatei, yáro ai nukumó betere whírapetamo alu yaalo meipó,’ yalepó. ²⁵ Térápa, ti be whíó, diaq i wéiné dere alamó wiyló diri furu furu yaqse. Tale Kótóné ama kutó diratere ensel-né épaae yale fo motóró eraalopóló kisipa mutu, yálo hosaa muni deyóló hajné sukóló i betere ape. ²⁶ Téyalotei, i nuku betá ti wéiné bopéróló daaló betere hae kwia felekemó tukure halepamó dene fóló doyaalo ai ape,” yalepó.

Wéi nuku doyale fo

²⁷ Téró, dä Adriatik doasi wéi kela tuámó fu betepatei, 14 be dérapé ke-

meyalepó. Ai 14 be dé dilikitamo 12 kilok kale nuku só kotere whírapené tuéné mió kale wéiné bopéróló daaló betere hae kwiapaae felekemó sókó faai dapó kisipa mualepó. ²⁸ Atei kisipa mutu, halepa feleke déró kelaai sawa sekéi qla deralepó. Téyalemó, wéi dolopaae doropóló hae olaane derepele däle dokó salemó ³⁷ mita epa kelalepó. Atéró sawa fóló tumó kale dere kaae momó deróló salemó ²⁷ mita epa kelalepó. ²⁹ Atéteremó, kale nuku hapale furaalu, wéi dolomó daae mole kapomó dene folo dä felekemó doranépa witu, sekéi olarape nuku salemó douqró duwóló deralepó. Atéró, furaalu, be hapale déyópóló moma deté fu betalepó. ³⁰ Kale nuku só kotere whírapené wéiné atima sóró aluraqsóró botokó faaire tū keketu i ala yalepó. Atimané mepaae whírapé dilikóló atima faai kale sekéi olarape nuku topomó duróló deratapóló, belekqamale nukuné halika teraatu betalepó. ³¹ Téyaletei, Pol-né kale diki tare whírapené topo whíró ama diki tare whírapetamopaae duraalu, “Ai whírapé atimatamo i nuku tuámó bitini depata, ti dä fea wéiné dóló aluraalopó,” yalepó. ³² Atétepa, kale diki tare whírapené nuku belekqamale nukuné halika teraatu betalepó.

³³ Téró be déteretamo Pol-né ai whírapetamopaae duraalu, “Diq *fula* tamotuq wéiné dere alamó aso sókó fóló bitu, qla sawakélé olaa yóló bitinipó. ³⁴ Atéyaleteiné mió yálo diapaae qla nae yóló sé dere fo i dere ape. Diq wotené sukaqsóró fotokó buópóló qla dekéró nae. Diqta, wéiné mo betá whíkókélé aluréni, wisiyóló dua sókó fóló betaalo ai ape,” yalepó. ³⁵ Ai fo yóló kílipaae *bred* o bulasóró taru atimané keletómó Tale Kótópaae mo kée yóló kolokó daalu yóló, q kaae sóró nalepó. ³⁶ Atétere ala kilitu, whírapé fea hosaa muni deyóló hajtamo atimakélé sóró nalepó. ³⁷ Dä ai nukumó betale whírapé dokó suraalu, 276 whírapetamopaae duraalu, ³⁸ Atima qla nóló kemeróló kelalemó, kale nuku seké epa fé yópóló *whit* o yorape wéipaae sóró teraayalepó.

³⁹ Atéró folo, híka be détepa, betá

hae kwia epa kelaletei ai hae tiki atima wisiyóló kisipa inipó. Atéró ai hae kwia ere tikipaae kese faralemó, wéi sukóló mulale fale atiká wisinaale keletepa aimó nuku dakerále faalopó yalepó. ⁴⁰ Atéyaairaalu, kale sekéi qlarape duló betere halika tikirape turukóló wéi dolopaae taae deralepó. Téró kale nuku só kotere ni fake dokore halika tikikélé teraayalepó. Kale nuku beséné sóró fópóló duló betere kuti kwiarapekélé, teraayóló mulaletei, momó ó nuku kwia fójró woloralepó. Atéró, atima wéi fóku atiká tópaae sókó faai felepó. ⁴¹ Téyalemó, kale nuku furaalu, wéi tuámó sokore halepamó deyóló kääe saletikimó tokóló faaitere mo sñipó. Atépa doasi wéi asyané, kale nuku sale mo terekeyóló taae falepó.

⁴² Atétepa, kale diki tare whírapené *dipula whírape botokó wéi ąlääe faqsóró* mo fea dóló aluraai tué mualepó. ⁴³ Té yaai yaletei, atima kaae tare whíne Pol sinaqsóró kisipa mutu, diki tare whírapené yaai yale ala sesé yóló taalalepó. Atéró, kaae tare whíne duraalu, diaq mepaae wéi ąlääe fole kisipare whírapeta, ti wéi ąlääe fae yalepó. ⁴⁴ Mepaae wéi ąlääe fole ketere whírapeta, ti ai nuku terekée fele ni fake halake dolomó bulóló ąlääe fua yae depa, atima fea ai fotóró sya fóló, wisiyóló sókó felepó.

28

Pol Malta haemó betere fo

¹ Dä sókó fele wéi fókuta, wéiné bopéró daaló betere hae Maltapó. ² Ai Malta so whíne dä mo wisiyóló dape sóró simó beteralepó. Aita, doasi sosóli ali tuq dolomó hali nale tikimó sosóliné dä sukutepa, simó tiki dirirót betalepó. ³ Pol ai felekemó yó mole si detqame betapaae yóló simó bilirót beteremó, whí tukó nokole wuli male si detqame dolomó buói si supumó sókó wóló Pol-né naasemó tukó naalepó. ⁴ Atétepa, kale ai be tale so whíne wuliné Pol-né naasemó fó yó tapa kolóló, atimasisitei duraalu, “Ai whíta, whí dilé kotere whí erurapó. Atétereteiné

dowi ala dere kwia tokó matere kótóné ą wéiné dóló aluréni, taaróló mió imó wuliné ai dele ape,” yalepó. ⁵ Tépa, kale whíne ama naase fépo yalemó, kale wuli male si dolopaae taae dere felepó. Até yaletei, Pol ą naase tópuóló dotopo dere alakélé inipó. ⁶ Téró, ai daae mole so whíne Pol-né naase dotopo yóló tóputere ala ó dukó fóló sukutere ala kelaai kaae tawóló daapatei, suka kele doasi keme yalepó. Kale seké me alakélé initere ala kilitu, atima kisipa tiki momó feteyóló duraalu, i whíta kótóteipó yalepó.

⁷ Téró, Malta hae teteróló kaae tare topo whí Puplias-né ama hae ai wéi fóku felekemó erepó. Ai sekéné dä ama bepaae mo dua wisiyóló dape sóró kaae tawalepó. Atéró, ątamo betepa be dë sore kemeyalepó. ⁸ Dä atéró beteremó, kale sekéné alima topo supu dere kisiró diasatamoné sukóló mupa, Pol-né ą kelle fóló momaróló naase mulalemó, kale whí wisiyalepó. ⁹ Até dere ala kilitu, ai bemó kisi daayóló muó mole so whí mo fea Pol beterepaae wóló betó mupa, ama wisirótua yalepó. ¹⁰ Atétere ala kilitu, ai so whíne dä dukiróló doasi whí aqraalepó. Téró, dä ai be taaróló faaitepa, dä yäyare qla fea atima melalepó.

Pol Rom bemó sókó fele fo

¹¹ Dä ai bemó wélié sore beteró faairaalu, nuku kekalepó. Téyalemó Aleksandria whírapené nuku sosóli ali ereteiné hale muló betepa, dä ai nukumó bitj felepó. Ai nuku kwiamó, betä be dëmô deale kótó naale tamo Kastaró Poluks-tamo súróló aleale aso dakeró beterepó. ¹² Téró dä Malta taaróló fóló, me wéiné bopéró daalo betere haemó tene Sirakus be huluamó sókó fóló, aimó be dë sore daayalepó. ¹³ Atéró, dä ai be hulua taaróló fóló, Resium be huluamó sókó felepó. Aimó fiyóló híka ti dä u *saot* fakeró besé wapa, taaróló fóló tū tuámó fiyalepó. Atéró fóló, Puteoli be huluamó sókó felepó. ¹⁴ Téró wéi nuku taaróló mepaae Keriso norapené dä dape sóró atimatamo be dë wéikeró betalepó. Dä atéró beteró, nalo ti mo hae tumó fóló Rom be huluamó sókó faai

felepó. ¹⁵ Téyalemó, Rom bemó betó mole Keriso no nerapené dä wou beterapó dere fo woseturaalu, mepaae so whj atima dätamо hokolaa yaai qla dotonóló dupu dere tiki Apius-paae walepó. Mepaae uké wale whjrape fiyópóló be sore tēnó betere tikimó hokolaane walepó. Atéyaaи mo umó wapa Pol-né atima kilitu, Talepaae mo kée yóló haj yalepó. ¹⁶ Téró dä Rom bemó sókó fóló, *Gavman* whjné Pol ą ama wotoró kae bemó beteróló diki tare whj betä ą kaae tawóló beterepó.

Pol ą diki tare whjné kaae tapatei Talené fo yó maletei

¹⁷ Téró be dë sore kemetepa, Pol-né Juda topo whjrapaee tourale ape yóló betó mupa duraalu, “Norape-ó, yalo so whjpaee dowi ala mekó eréni yóo, dānē ayarapené mara mole alakélé, doréni yóo epatei, atimané ę Jerusalem bemó hale tawóló *dipula* beterópóló, Rom *Gavman*-né naase tuämó i muló betere ape.

¹⁸ Téró, Rom *Gavman* whjné fo tokóló talerälemó, ę doló sukunaai dere dowi ala kwia mekó munipa, fópóló doton-aaи yalepó. ¹⁹ Téyaletei, Juda whjrapené meipa *dipula* beterae dere fomó, yalo ti wisirapa Sisané yalo fo tokóló taleyópóló Sisa doi yalepó. Yalo atéyale alata, yalo so whjtamo fo tokóló atima só deraai kisipa mutu ini, atimané ę haletei *dipula* beterae depa yalepó. ²⁰ Ai fo hakearóló diaپaae yaairaalu, ape yalepó. ę *sein* képiné i dokóló muló betereteita, kale Israel fake so whj Kótóné tao saalopóló hajtamo betere ala mo dokonale betené ę *sein* képiné dokóló i betere ape,” yalepó.

²¹ Ai fo depa, kale whjrapené ąpaae duraalu, “Mepaae Judia hae kwiaró wale norapené naao i dowi ala yalepó yóló, dąpaae *fas* asę yóló ąlatere ala ó kólóné ene wale alakélé inipó. ²² Atépatei, dānē mió naao kisipa mole fo betä wosaaí dapó. Ti noa betené dumí, be hulua feamó betóló fale so whjné duraalu, dä i fake tuämó bukótamo yóló kae bitj fale so whj dorapó depa dānē wosetu beterapó,” yalepó. ²³ Ai fo kelaaraai, atima momó touraaire be

dë tukóló mulalepó. Ai kale tukóló mulale be dë sókó wapa, take folosóró wale whjrapetamo mepaae kae wale tikimó, so whj mo fea hale qla kaae Pol betere bepaae wóló touralepó. Atéró betó mupa, Pol-né Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala etérápóló yó mótu, Moses-né asere foró Kótóné kóló whjrapetamoné ere fotamo yó mótu betalepó. Téró ai fo mo dokonóturaalu, Yesu mo ai wale ape yóló hikati kaae soró yó maletei be dikiralepó. ²⁴ Ai fo woseturaalu, mepaae so whj Talepaae tué tiki feteyóló tiraletei, mepaae tué fetenipó.

²⁵ Atéturaalu, atimasisitei kae kae kisipa muóló foné u só derótü i só derótü du betepa, Pol-né fo kemerótü i fo yalepó. “Dęi Kepe Wisiné dijané ayarapepaae Kótóné ama fo wisi yó mótnuraalu, Kótóné ama kóló whj Aisaiané kólómó mo fo erapó.

²⁶ Yą fóló, yalo so whjpaee i fo yae. Take diaaq yalo fo wosaalotei foné bete wisiyóló kisipa muaalomeipó.

Take diaaq yalo dere ala mo kelené kelaalotei, ai alané bete diaaq kisipa yaalomeipó.

²⁷ I so whjné hosaa hapólu eru, atimané woséliné wosaaireteikélé, mo hapólurapó.

Atima kelené bete wisiyóló kelaqsóró kele hukunó beterapó.

Atimané woséliné wosenalemó, bete wisi wisiyóló wosoo, atimané tué tekeyóló bete kisipa duraalu, ępaae feteyóló wapa, yalo wisiró yaqsóró hapóluró beterapó,’ erapó.

²⁸ Térpa, i ala betä dijané tué muópóló dapa wosae. Kótóné ama mo doasi tao sere alata, kale Juda meire fake so whj baterapaae dotonó beteretei diaaq kisipa yae. Térené take ai so whjné wosóló tué muaalopó,” yalepó. Atimané Pol-né ai dere fo woseturaalu, atima ą taaróló faai yalepó. ²⁹ (-)

³⁰ Ba fo tamо tuämó Pol ą betere be amatei, dupu deté fóló beterepó. Atétu, ą baterapaae wua dere so whj mo fea wisiyóló dape sóró ekei fo dua yalepó.

³¹ Téturaalu, Kótóné teteróló daale aqmó

mole alaró Tale Yesu Kerisotamoné ala
etérópóló diriyóló halaainé daalu yó mótu
beterepó. Ama atéró yó mótu betepa, whị
mené sesé dere ala inipó.

Rom

¹ I asëta, Yesu Kerisoné kutó diratere whj Pol-né dapó. Kótóné ama fo wisi yó maté kwéyópóló, a beterepaae ape yóló, e aposel whj sóró beteralepó. ² Yesu Keriso a waai teópatei, Kótóné kóló whjrapené so whj tao saaire fo wisi waalopóló, yóló mulale fo ama kae muló betere bukmó aséyóló mulélipakalepó. Ai fota me kae mei, Kótóné ama naalemamó erapó. ³⁻⁴ A mo tiki daaleteita, ti Depit-né deté wale whjné deyaleteiné erapó. Mo kae betherótú betere Dëi Kepe Wisiné a Kótóné Naalema mo doasi fotoko bole whjpóló so whj feané kisipa yópóló hakearaleteita, a sukaletai momó kepaayale alané eralepó. A me kae mei, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisotórótipó. ⁵ Yesuné ama doi doasi muópóló, Kótóné ąpaae matepa amamo hamokoróló däpaae aposel kutó melalepó. Atéyaleteita, Juda meire fake so whj fea Yesu Keriso beterepaae wóló, ąpaae kisipa tiki tiróló ama fo aqmó sukóló betherápóló, ai fo yó maté kwéyae yóló, dä sóró beteralepó. ⁶ Diákélé Yesu Kerisoné a beterepaae ape yóló, ama fake so whjtamo touró bethereteiné mo ama so whjtóró beterapó.

Pol Rom-paae faai yale fo

⁷ Yalo i dere asëta, Rom bemó betó mole Kótóné yaala sókó furaalu a beterepaae ape yóló, sóró kae betheró betere so whjpaae dapó. Térpa, dñé Aya Kótóró Tale Yesu Kerisatomoné hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo, dią feapaae erópóló yae.

⁸ Yalo folosóró dere fo i ape. Dią Talepaae tué tiki tiró betherápóló, i hae kwiamó betó mole so whjné deté fupa yalo wosalepó. Dią fea atéró betepa, e Yesu Keriso tuámó bitu, e teteróló kaae tare Kótópaae mo kée du betherapó. ⁹ Kótóné ala eróturaalu, yalo hosaa tuámó doasi keteké buóló, ama naalemané fo wisi so whj feané wosópóló i yó mótu betere ape. Ai Kótóné keletómó, betere dokó yalo dią kisipa keteréni, diámó moma hale eró

taretei ama mo kisiparapó. ¹⁰ Atéró moma deté wou betheretei, mió mo dokonóturaalu e dią beterepaae wópóló, Kótóné ama t̄ aleraai kisipa mupa, ti ai ala mo erópóló du betherapó.

¹¹ Dëi Kepe Wisiné e tuapaae hamokoróló erale ala wisi dią fotoko buóló betherápóló, yalomo dią melaai e dią beterepaae mo wonée du betherapó. ¹² E dią beterepaae wonée du bethereteita, hale meipó. Diaaq Talepaae kisipa tiki tiró betere aláné e keteké bulóo, yalo kisipa tiki tiró betere aláné diákélé keteké bulóo yaai kisipa mutu waai dapó. ¹³ Ne norapeó, yalo i dere fo dijané kisipa yaasepóló diriyóló wosae. E mepaae Juda meire fake tuapaae fóló, Kótóné ala eróló du olerótú yale kaae, dią tuapaaekélé ai ala eraai kisipa mutu wonée du betheretei mepaae aláné sesé deté wóló, miókélé ai alatóró hale du betherapó.

¹⁴ Eta, Krik fo bole whjró kae be fo bole whjtamokélé, skul yóló doasi kisipa sere whjró skul ini mo hale betere whjtamopaaekélé i fo wisi yó matere ala Talené ępaae dirae yóló melale kutó ereteiné taaréni, feapaae mo eraai doasi keteké bulapó. ¹⁵ Atére betené, dią Rom bemó betó mole so whjpaaekélé kale fo wisi yó matere ala e wini, halaainé yó melaai mo doasi keteké bulapó.

¹⁶ Ti ai fo wisi tuámota, Kótóné ama fotoko boleteiné ai fo wosóló tué tiki tiró betere so whj fea aluyaqsóró, tao saaire fopóló kisipa mutu, e wini halaainé yó mótu betherapó. Ai fo wisi folosóró Juda fake so whjpaae yó melóló, nalo ti Juda meire fake so whjpaae i yó mótu betere ape. ¹⁷ I fo wisinéta, Kótóné keletómó mo donoi so whj betheratere ala i ape yóló, hakearóló yó mótu betherapó. Ti ai donoi alata, kaae sóró deté fóló kemene folepaaekélé me aláné sumitei, kisipa tiki tiratere aláné betä sua dapó. Ti aita, asémó ere fo kaaepó. “Mo donoi so whjta, kisipa tiratere alánétóró bitiré faalopó,” erapó.

Kótófopaae butu erótú betere ala

¹⁸ Tépatei, i haemó betó mole so whjné Kótó betere kisiparutei, bitini nisiyóló

ama fo wosaalo hóróló, kae kae du betere dowi alané kale bete mole mo fo wisi aluróló husirótú beterapó. Atétu betepa Kótó hepen bemó bitu, ai dowi alatamo fopaae boletei so whj feané kolópóló, hákearótú beterapó. ¹⁹ Ti ama ai fopaae butere alata hale mei, Kótó ą etei kaae Tale beterapóló so whjné kisipa yópóló, amatei ą hákearóló yó mótu betalepó. ²⁰ Mo take Kótóné i haeró yó mole qla qlatamo kaarale alimó kaae sóró bitiré wale so whjnékélé, mió i alimó betó mole so whjnékélé, Kótó ą tuqmó ere ala kelené kelenénipó. Tépatei, ama aleyóló muló betere qla qla kilituraalu, i ere qla qla feata, mo ti betere Kótóné doasi fotokóné alerapóló kisiparapó. Atére betené fo tokótamo yóló taletere alimó, Kótópæe ya betere kisipa iniru yalepóló, ama kisipa felératere fokélé mo yaalomeipó.

²¹ Ti noatepae, Kótó atimané kisipa irutei, Talepóló ama doi doasi muópóló hale horatere ala ó mo kée dere fokélé dua inipó. Téturaalu, atimané mole tué tikikélé okoko iru, hosaakélé mo tóru yóló diliki yó falepó. ²² Ti atimanétei dàta, tué tiki fosó fosó yóló dotoróę fale whjrape beterapó du betepatei, atima okokoi whj alée fóló beterepó. ²³ Atéru, sukókélé ini, ama kae ere dę wisinaale fğane Kótó betepatei, kelené kilinipóló taalóturaalu, kelené keletere qla qlatei, Kótó suróló whjné naasené aletua yalepó. Ti ai aletua dere qlata, whj ó ba, na, hupu, wuli, aita sukutua dere qlarapetei suróló aleóló aso daaróló, atimané Kótópóló momatua yalepó.

²⁴ Atétu betale betené atima hosaa tuqmó ekélé yóló du betere dowi ala mo ti fakeyóló so ó whj hamomatamotei nópu nokole ala du betepa, Kótóné sesé ini, mo ti deté fu beterópóló taaralepó. Atétpa, hale deté fu betale mo sonaalei dowi alané atima tikitei folokoleróló, u dorález i dorález du betalepó. ²⁵ Atéturaalu, Kótóné mo fo wisi taaróló, kapala fotei tao tawalepó. Qla qla fea aleyóló muló betere Tale betepatei ą aqmó sukóló bitini, ama aleyóló muló betere qla suka, kósupó, hupu, na, hasi, ni atimané talepóló aqmó

sukóló bitu, ai qla qlané hékessere ala eróló momatu betalepó. Ai qla qla feata, Kótóné aleóló muló betereteiné ama doi betä hale sóró horóló, mo kée fo du betenérapó.

²⁶ Atima atei ala hale du betepa, mepaae mo sonaalei dowi alakélé ekélé yóló hale deté fu beterópóló, Kótóné seséni taaralepó. Sorape atima whjtamo dere ala taaróló, so hamomatamotei dowi ala du betalepó. ²⁷ Soné ai dere ala kaae, whjrapenékélé sotamo dere ala taaróló, whj hamomatamotei yaaire dowi ala atimané hosaa tuqmó si kaae dukuraalu, ekélé yóló du betalepó. Whjné yópóló Kótóné muló betere donoi tū mupatei taaróló, whj hamomatamotei sonaalei ala du betateitimó, Kótóné matere dowi kwia atimané tikimótóró su betalepó.

²⁸ Ai ala tómó, Kótó ą etei kaae Tale beterapó tué ini, hale qla nisiyóló taae faraleteiné atima mo okokoi tué mulóló, ené inire ala hoko deté fu beterópóló taaralepó. ²⁹ Atétpa, du betale dowi ala atima tuqmó fğayóló şraletei i ape. Donoi ala ini, hoko dere alakélé, so nópu nokole alakélé, qla qla mo dekéró senée dere alakélé, mepaae dere sonaalei dowi alakélé, hale yó tarepó. Téturaalu, mepaae whjné mole wisi wisi qla ó du betere alakó enée yóló dei tué mutereteikélé, whj dele alakélé, hóle sere alakélé, whj dilikitere alakélé, me whjpaae dei kisipa mutere alakélé, betere dokó hale yó tarepó. ³⁰ Tétu me whj kikiti eratere fokélé, mo hákemó yóló sininatere fokélé, Kótó hóróló bóe dele alakélé, fo wosóló aqmó bitini, dowqae fole alakélé, nene duraalu bopé faketere alakélé, me whjné amatei ą doi sóró horatere alakélé, hale du beterapó. Aita atimané tuéneitei kae kae dowi ala kaaróo, hama alimané dere fokélé woseni dowqae fóo, duraalu dapo. ³¹ Tétu, wisi tué mutere alakélé, kisipa tiki tiratere alakélé, yaala sókó fole alakélé, kólené sukutere alakélé, atima tuqmó mo munipó. ³² Kótóné ama mo donotóró taleturaalu, atei kaae ala du betere so whjta, mo ti sukópóló dae ere fo atimané tué irutei, dowi ala hale yó tawóo, atei kaae ala du betepa mepaae

whjné kilitu, ai alata mo wisirapa yae yóo du beterapó.

2

Kótóné fo tokóló mo donotóró taletere ala

¹ Atérapa, dią mepaae so whjné du betere ala taleyóló só derótú betere so whj-ó, fo tokóló taletere sukamó dią hásokó faai kisipa mutu, me fo tokó matere alakélé mo yaalomeipó. Ti noatepae, atima du betere ala kaae diaaökélé du betereteiné, atima só deróturaalu diákélé ai só derótú betere ape. ² Ai ala du betere so whjta, Kótóné hale hóko taleyóló só deréni, atimané mo yale ala Kótóné mo donotóró taletu beteretei dñané kisiparapó. ³ Dią mo whjné mené dere ala taleyóló só derótú betere-a, atimané ai dere ala kaae diaaökélé du betepa, Kótóné mo donotóró taletere tuamó diákélé hásokó faalopóló de? ⁴ Meta, Tale ą mo wisi alatóró erótú betere Kótó bitu, dią hásokó fóló dowi ala depa kwia hapale tokó meni yóo, dią tū wisipaae fópóló kaae taté fóo, du betere ala dią kisipani, hale qla kaae aqroló faletu betere? Ata wisi alamaaté erótú betere Tale ereteiné, dią dowi ala taaróló tū wisipaae fópóló, kaae taté fu betere ala diaaq kisipa ini airapó?

⁵ Tépatei diaaq hosaa taru, dowqae fóló dowi ala hale yó taremó Kótó ą fopaae butu, kwia melaaire ala diaaqtei betapaae yóló muté ai hutu betere ape. Atéró kwia matere alata, ama mo donoyóló taletere ala hakearatere be dñmō yaalopó. ⁶ Kótóné asémó i fo erapó.

“Betä betä so whj atimané yale alamó Kótóné kwia mo donotóró melatepa saalopó,” erapó.

⁷ Mepaae so whjné wisi alatóró hale yó taru, Kótóné ama kae ere dę wisinaalekélé, wisi doi muuaire alakélé, ątamo betamó betó tawaaire alakélé, senée yóló wóputu betere so whjpaee Kótóné mo ti betere bete melaalo ai ape. ⁸ Téretei, mepaae so whj kale mo fo wisi wosóló aqmó bitini, atimatei hékese yaaire dowi ala sya fóló, du betere

so whjamo Kótó ą fopaae butu, kwia melaalo ai ape. ⁹ Atéturaalu, dowi alatóró du betere so whj fea dei fomaake kisipa muópóló, Kótóné sekéi ala folosóró Juda fake so whjpaee eróo, nalo ti Juda meire fakepaae eróo, yaalopó. ¹⁰ Téyaalotei, wisi ala du betere so whjpaee ti Kótóné ama kae ere dę wisinaalekélé, wisi doi muuaire alakélé, hosaa muni deyóló dua betere alakélé melaalopó. Ai alata, folosóró Juda fake so whjpaee melóló, nalo ti Juda meire fakepaae melaalo ai ape. ¹¹ Ti noatepae, Kótó ąta me fake so whjpaee wisi ala eróo, me fakepaaemo dowi ala eróo dumi, mo betä kaae alatóró erótua dapó.

¹² Mepaae so whj Kótóné ama tukóló muló betere fo tué inipatei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fo hale mupatei, Talené atima só deróló mo ti aluraalopó. Atétere kaae, mepaae so whj fea Kótóné ama tukóló muló betere fo tué irutei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fonétei só deraalo ai ape. ¹³ Ti noatepae, Kótóné ama tukóló muló betere fo hale wosetu betere so whjpaee mo donoi so whjpo yaalomeitei, sya fóló erótú betere so whjpaee ti mo donoi so whjpo enérapó. ¹⁴ I dere fota mo dapó. Juda meire fake so whjpaee kale tukóló muló betere fo mené dosqayóló yó meni, atima kóleaanétei ita wisi alapó, ita dowi alapóló tuépa, ti Kótóné ama tukóló muló betere foné eraaire ala atimané hosaa tuamó aséretei hakearatapó. ¹⁵ Atéturaalu, atimané me dowi ala depa, ti hosaa tuamó atimatei só deróo, me sukamó yale ala tuénétei taleralemó, me ala yale kisipa munitepa, ti atima só derénipó kisipa muóo, dua dapó. Atétere alané Kótóné i ala yae, i ala yaqse ere fo atima hosaa tuamó aséretei hakearatapó. ¹⁶ Ti ai alata, Kótóné so whj feané hosaa tuamó hiróló mole alarape taletere be dñmótóró Kótóné Yesu Kerisopaae tale yae depa, amamo tale yaalopó. Kale fo wisi yalo yó móituraalu me fo kae dumi, ai fotóró yó mótu beterapó.

Kótóné tukóló muló betere fo Juda fake atimanékélé tikitua dapó

¹⁷ Térapa, dią Juda fake so whj-ó, yalo i dere fo mo wosae. Diaaq kisipané diaتا, Juda fake bitu, kale tukóló muló betere fopaae tué tiki tiróló, Kótótamo fulumu yóló betamó betere so whjpóló bopé faketu bitu de? ¹⁸ Kale tukóló muló betere fo tuamó mo bete mole foró doasi kisipare alatamo diaaq diriyóló kisipa sóró, Kótóné ama yaai kisipa mole ala betekélé sumó tuéruraalu, kae kae ala fea taleyóló, mo bete alata i ape du betere? ¹⁹⁻²⁰ Ti dią feata, Kótóné tukóló muló betere fo tuamó bete mole alarape fea bulapóló kisipa mutu, kele dilikire whjrape qalisóró fóló tý yó melóo, diliki tuamó betere so whj dêmó beterópóló déróo, okokoi kisipa mole so whj donoratere ala yóo, keteirape yó matere whj betoo erapó du bitu de? ²¹ Ti dijané ai yó mótu betere fo-a, diaaqkélé sya fóló du bituraalu de? Dijané mepaae so whj ma duraalu, qlémi naqse du betere-a, diakélé qlémi nukumié? ²² Diaaq mepaae so whj ma fo duraalu, nópu naqse du betere-a, diakélé nópu nukumipóló de? Dią kapala kótópaae moma yaai aleale qla hórótú betere so whj-ó du betere-a, dią momatere bemó muó mole qla qlémi sinituraalu de? ²³ Dią kale tukóló muló betere fo tuérapóló bopé faketu betere so whj-ó, diaaq ai ere fotei tukóló, Kótóné doi folokoleróló dorótumié? ²⁴ Diaaq du betere alata, asemó i ere fo kaaepó.

“Diaaq du betere alané Juda meire fake so whj tuamó Kótóné doi wisi mo ti doró beterapó,” erapó.

²⁵ Kale tukóló muló betere fo sya fóló erótú bitutamo, tiki sekaę tukóló sirótú betepa, ti bete mulapó. Téni, kale tukóló muló betere fo sya feni tikit betepa, ti tiki sekaę tikinire whj aqrapó. ²⁶ Téretei, mepaae tiki sekaę tikinire whjné kale tukóló muló betere fotamo sya fóló erótú betepa, ti tiki sekaę tikire whjné dere ala kaae yaalo meipóló de? ²⁷ Atérapa, dią tiki sekaę tukoo, kale tukóló muló betere fokélé tué yóo irutei, ai fo tikit betepa, ti tiki sekaę tikinirutei kale tukóló muló betere fo sya fóló erótú betere whjrapené dią só deraalo ai ape.

²⁸ Mepaae Juda fake whj hale tó tikiné

maaté dąta, Juda fakepó du betepa, ti ai whj ą mo Juda fake whj meipó. Ti mo tó tiki sekaę tikit betere alata, me bete munipó. ²⁹ Mepaae whj detamo ama hosaa tuamó Juda whj betepa, ti ą mo Juda whj ai ape. Asemó ere fo maaté sya fóló mo siriró betepa, aita bete ala meipó. Dei Kepe Wisiné hosaa tuamó siriró betere whjta, mo siri eró beterapó. Atei kaae whj doi sóró horatere alata mo whjné dumí, kótóné betą ą sóró horótú beterapó. Kótóné betą ą sóró horótú beterapó.

3

Mepaae alané Kótóné eró tare wisi ala aluranénipó

¹ Térapa, Juda fake kolósu, Juda meire fake kolósu depa, noa wisi alané Juda meire teraae fale? Ó atima tiki sekaę tikitere ala tuamó noa ke wisikó bule? ² Aita mo kae kae ala fea atimapaae meló betereteiné teraae falapó. Ti folosóró meló betere topo ala i ape. Kótóné mo ama fotóró atimapaae wisiyóló kaae tawae yóló, melóló atima sóró beteralepó.

³ Ti mepaae Juda fake so whj qapaae tué tiki tirénitere betené noa ala yaaloé? Ai dere alané Kótóné ama so whjpaae eró tare wisi ala doróló aluranére? ⁴ Mo meipó. So whj feané dere ala taletepa, kapala fo bupatei, Kótó ą betą mo fotóró bulapó. Aita, asemó i ere fo kaaepó.

“Nao dere fokélé mo donotóró yóo, fo tokóló taletere alakélé, nao kisipa mole ala sya furaalu mo donotóró dapó yóo, yópóló yae,” erapó.

⁵ Djané hoko du betere dowi alané Kótóné mo donoi ala so whjné kolópóló hakearatepa, djané noa fo enére? Djané du betere alamó Kótó ą fopaae buturaalu kwia matepa, hoko ala dapó yaaloé? Ti atei kaae mutere tuéta, mo whjné mole tuépóló i dere ape. ⁶ Kótó ąta, hoko ala dumipó. Atei kaae ala wuasóró, ti i haemó betó mole so whj featamo netéró fo tokóló tale uáé? ⁷ Mepaae so ó whjné etei kaae fo enérapó. “Yalo kapala ala du betepa, ti Kótóné ama bete mole alaró mo kae ere dę wisinaaletamo hakearóló, mo ti fakerótú beterapó. Atétu betepatei, noatepamo

Kótóné ḑ dowi ala dere whipóló, só derótū betere?" enérápó. ⁸ I dere fotamo mopa, ti etei kaae fo enérápó. "Wisi ala sókó wópóló, ḑ dowi ala dekéró yaalopa sae!" Dāné atei kaae hóko fo du beterapóló, mepaae so whiné ḑ doi doróló erótū beterapó. Mepaae whinékélé atei fo deté fupa wosalepó. Talené atei kaae so whi só derótū betere alata, mo donopó.

Donoi whi mo betakélé bitinipó

⁹ Térapa, atei kaae dere forape woseturaalu, ḑ noa kisipa munére? Kótóné ḑ Juda fake wisiyóló kilituraalu, Juda meire fake siwiyóló tao sumipóló kisipa mute? Ai ala mo dumipó. Dā Juda fakekélé, Juda meire fakekélé, fea betä alatóró ereteiné dowi alané dokóló muló beterapó. ¹⁰ Aita, asemó ere fo kaaepó.

"Donoi ala dere whi mo betakókélé bitinipó.

¹¹ Mo betä whinékélé etei kaae Kótó beterapó kisipa muóo, mo betä whinékélé Kótó kelaai dapóló keteké buóló kekóo, mo dumipó.

¹² So whi mo fea tu wi si taaróló kópaae fóló, atima feané du betere ala bete muni, mo ti doyo falapó.

Wisi ala dere whi mo betakókélé bitinipó. Mo meipó,"

¹³ "Atimané du betere fota, whi dou tukítepa dei kelaai sókó woutere kaae yoo, atimané dere fokélé whi dilikóló kapala fotóró yoo, atimané kólómó du betere fokélé, whi tukó nóló sukunatere dowi fe bole wuliné whi dóló sukunótú dere kaae, yoo du beterapó,"

¹⁴ "Atimané me whi yóló sininóló só deratere foró, whi hakesáratere fotamo atima tuamó fáfanuraalu, hale yótóró tarapó,"

¹⁵⁻¹⁷ "Atima whi daai keteké buóló kekepatamo furaalu, bekélé, ola qlakélé fea doroo, so whikélé susupuróo yóló fi tikimó, nalo wale whiné atima kaketu betepa kelaalo ai ape. Atéturaalu, hosaa muni deyóló mo dua betere ala atima mo kisipanipó."

¹⁸ "Ai so whi atimané du betere alamó, Kótóné kwia melaalopóló witere alakélé mo dumipó," erapó.

¹⁹ Kale tukóló muló betere fota, hale whirapepaae dumitei, ai fo aomó sukóló betere so whipaae dapóló kisipa mutapó. Atére betené i haemó betó mole so whi feané yale ala betakélé hásokó feni, mo donotóró taletere sukamó, dāné yale dowi alamó dāpaae wosetepa, me fokó hiréni, mo dono dapó fo betä enérápó. Téturaalu, mo betä whinékélé atei ala inipóló, Kótópaæ me tokó matere fokélé mo enénipó. ²⁰ Atéreteiné Kótóné mo betä whipaaekélé, yaata kale tukóló muló betere fo wisiyóló erótū betaleteiné donoi ala du betale whipó fo mo yaalomeipó. Ti ai tukóló muló betere fonéta, ḑ fea dowi ala dere so whítóró beterapó kisipa muópóló, dāpaae hakearóló yó mótu beterapó.

Tué tiki tiratere alané donoi so whi beteratapó

²¹ Tépatei, Kótóné tukóló muló betere fo mupatei, mió ama so whi donoratere ala hakearó betepa kelerapó. Ai ala yaalopóló, kale tukóló muló betere foró kóló whirapetamoné asemó erapó. ²²⁻²⁴ Ti Juda fake ó kae fakekélé me ala kae inipó. Dā fea dowi ala yó tareteiné Kótóné ama ere dë wisinaale mo yayrapó. Atépatei, ḑ fea Kótóné hamokoróló hale tao sere alané donoi so whi beteralepó. Ai tao sere alata, Yesu Kerisoné ama betere bete melóló, ḑ dupuró beterapó. ²⁵ Ti Kótóné Yesu sukópóló meló betere alata, so whítamo fopaae bole ala kemeroturaalu erapó. A atéró sukale ala mopóló tué tiki tiratere so whítamo Kótóné fopaae butere ala momó kae yaqsóró, mo ti keméró beterapó. Ai ala ereteita hale mei, ama donoi ala so whi feané kolópóló, hakearóturaalu yalepó. Ti noatepae, take bitiré wale so whiné du betale dowi alamó, kwia hapale tokó meni, dua kaae taté fu betalepó. ²⁶ Ama ai ala yaleteita, mió i alimó betere so whiné ama donoyóló taletere ala kilitu, ḑ mo donoi Tale betoo,

Yesupaae kisipa tiratere so whị donoratere Tale betóo ere ala kisipa yópóló hakearalepó.

²⁷ Térapa, so whị feané hale bopé fake dere alata, noa wisi ala yale tikimó bopé fake yaaloé? Noa ala sya feleteiné bopé faketere ala hepée faraleé? Aita, Kótóné tukóló muló betere fo sya fele alané ini, Kótópaae betə tué tiki tiraleteiné yalepó. ²⁸ Ti noatepae, dğné kutirimó muló bitu eró tare mo bete mole ala betə i ape. Kótóné mepaae so whjpaae diq donoi so whjpó dere fota, kale tukóló muló betere fo sya fóló erótú beteremó dumipó. Tétumitei, Kótó ąpaae kisipa tiki tiratere alamó betə dğpaae mo donoi so whjpó enérápó. ²⁹ Ti Kótóta, Juda fake so whị maaté teteróló kaae taru, Juda meire fake so whị kaae tanipóló kisipa mute? Meipó. Ata, Juda meire fake so whjkélé fea teteróló kaae tare Kótó beterapó. ³⁰ Ti noatepae, tiki sekaę tikire whjró tикинire whjtamo wusuró betə kaae tué tiki tiró betepa kilitu, atima fea ama so whị beterópóló, ai betə Kótónétóró donoróló, beterótú beterapó. ³¹ Tué tiki tirae yóló dğné yó mótu betere foné Kótóné tukóló muló betere fo bete munire əla aqrótú betere? Mo meipó. Ti ai tukóló muló betere fokélé mo bete mulapóló, dğné du beterapó.

4

Abraham kisipa tiró betepa donoi whjpó erapó

¹ I yale fomó, dą Juda fakené noutere Abraham-paae Kótóné noa ala eratepa ama kolóló kisipa salepóló dğné noa fo yaaloé? ² Motamo Abraham-né du betale wisi ala kolóló, Kótóné ąpaae mo donoi whjpó uásóró, ti ą bopé faketere ala uapó. Tépatei, whị betənékélé Kótóné keletómó bopé fake dere ala mo enénipó. ³ Ti bukmó noa fo asęyóló muló betere?

“Kótóné Abraham-paae i ala eraalopóló mulale fo wosóló, ama mopóló tué tiki tirale ala Kótóné kilituraalu, ąpaae me alakélé muni, mo donoi whjpó” erapó.

⁴ Betə whị mené kutó dirateremó matere duputa, köleyóló hale mórumitei, ama diale kutómó matapó. ⁵ Ti mo whjnéta ai ala dua deretei, me whjné ąpaae mo donoi whjpó yópóló kisipa mutu, me wisi ala ini, dowi ala dere so whị donoratere Kótópaae tué tiki tiratere kilitu, ai whjné ama dowi ala kwia tokóló aluróló, mo donoi whjpó dua dapó. ⁶ I dere fo kaae, Depit-nékélé asərapó. Me whjné ama ditere kutó kolóló dumi, Kótóné mo donoi whjpó dere fo wosetu, ą hajné sukutu beterapó. Ai ere fo i ape.

⁷ “Mepaae whjné Kótóné fo tikitu beteremó, melaai yale kwia hale kemeróo, atimané mepaae dowi alakélé Talené ama husuróo, ere whjrapeta, mo hajné sukutu beterapó.

⁸ Mepaae whjné ama yale dowi alamó Talené kwia mo melökélé yaalomeipó, dere fo wosetere whị ą hajné sukutu beterapó,” erapó.

⁹ Mepaae whị Talené wisiralepóló hajné sukutere alata, tiki sekaę tikire whjpaae maaté eróturaalu, tикинire whjpaae eranénipóló kisipa mute? Mo meipó. Ai fake tamо wusurópaae betə kaae alatórō er-aalo ai ape. Ti dğné noa fo yó maté waleé? Abraham-né Talepaae tué tiki tiratepa kilituraalu, ąpaae me alakélé muni, mo donoi whjpó yalepó. ¹⁰ Ąpaae ai fo ereteia, tiki sekaę tikire whị betepa yalepé, tikaai hale betepa yaleé? Aita, tiki sekaę tukóló betepa ini, tikaipa yalepó. ¹¹ Mo take Abraham ą tiki sekaę tikaipatei, Kótópaae tué tiki tiró betere kilitu, ąpaae mo donoi whjpó erapó. Até itikimó, nalo ama tiki sekaę tukóló sirirélipakalepó. Aita, ą mo donoi whjpó ere fo mo erapó yópóló, dğle muló beterapó. Abraham ą ai ala ereteiné mepaae tiki sekaę tikiñirutei Kótópaae tué tiki tiró betere so whjné aya beterapó. Ą atéreitei hale meipó. Atimané tué tiki tiró betere ala Kótóné kilitu, mo donoi so whjpó yópóló erapó. ¹² Ti

Abraham ąta, tiki sekaę tikire whjrapené ayakélé beterapó. Ai ala maaté mei, ą tiki sekaę tikaipatei, tué tiki tirale ala sya fu betere so whjné ayakélé beterapó.

¹³ Kótóné Abraham-paae duraalu, “Yaró naao naalené deté faaire naaletamomó i hae tiki mo turó melaalopóló,” yóló munélipakalepó. Ai alata, Kótóné tukóló mulale fo sya fóló eraleteiné sini, Talepaae tué tiki tiratepa donoi whípó yale alané salepó. ¹⁴ Ti noatepae, tukóló muló betere fopaae kisipa tiratere so whíné ama eraalopó yóló mulale qlatamo supa, ti tué tiki tiratere ala ke buni yóo, Talené ama eraalopó yóló muló betere fokélé bete muni yóo, ere aqratapó. ¹⁵ Ti noatepae, mepaae so whíné kale tukóló muló betere fo sya fu bitutei, tukóló dowi ala depa, Kótó ą fopaae buturaalu, kwia mótuá dapó. Ai tukóló muló betere fo kisipa inire whírapené ai fo tikitepa, ti kale fo tikitapó fo dumipó.

¹⁶ Atérapa, Kótóné ama eraalopó yóló mulale fo dokonóló eratere alata, Kótó ą paae kisipa tiratere so whíné ama hamokoróló hágé tao sere ala sópóló mótuá dapó. Ti ama eraalopó yóló mulale fo dokonóturaalu, Abraham-né deté faaire naale senaalepaae erópóló yalepó. Ti Abraham-né naale senaaleta de maaté? Aita, kale tukóló muló betere fo kaae tawae yóló, melale fakepaae maaté eraalomeitei, Abraham-né tué tiki tirale ala sya fu betere so whípaaekélé eraalopó. Ti ąta, dą tué tiki tiró betere so whíné ayapó. ¹⁷ Aita, i asere fo kaaepó. “Yało ya haemó betóló fale kae kae tiki daae mole so whíj feané aya beteratapó,” Ti ąta, ama kisipa tirale Kótóné keletómó dąné aya beterapó. Ai Kótóta, sukale so whíj momó kepaaróo, me ala yaai teópatei, mo erapó dere Tale betóo erapó.

¹⁸ Kótóné Abraham-paae eraalopó yale ala eraaire aopa meitei, mo eraalopóló Talepaae kisipa tiki tiraleteiné, kae kae tiki daale so whíné aya alée felepó. Ti ai alata, Talené ą paae duraalu, “Ó sapaae kese horóló hore dosayae. Naao deté faaire naale senaaleta, ai ere ala kaaetóró yaalopó,” yale fo mo dokonalepó. ¹⁹⁻²⁰ Abraham ą 100 ba fo betóló kemeyaleteiné mo ti otere yóo, soma Serakélé sere yóo erepó. Atéró, naale senaale deyaaire fotokó mo buni,

atimaamo otereró seretamo betere ala diriyóló tuépatei, Talené ą paae eraalopó yale fo mo eraalopé neyälorópóló býóló haepaae derepéni, mo eraalopóló keteké buóló tué tiki mo ti tiró bitu, Kótóné doi hale horótú betalepó. ²¹ Aita hágé mei, Kótóné eraalopó yóló mulale fo ama fotokoné mo sumó eranérápóló kisipa mutu, ama tué tiki tiratere ala mo ti fotokó bualepó. ²² Atéreteiné Kótóné ą paae “Ya mo donoi whíj aleróló beteratapó,” erapó. ²³⁻²⁴ Atéró donoi whípó ere fota, Abraham ą maaté tao sóró wisirótú initei, dą nalo betaaire so whíkélé wisirótú erapó. Dą teteróló kaae tare whíj Yesu ą mo ti sukaletei, momó kepaaróló beterale Kótópaae dą feané tué tiki tiratepa, ti dąpaaekélé donoi so whípó yaalo ai ape. ²⁵ Ti dąné dowi ala tokóló aluraai Kótóné naalema dòpóló melóo, dą me dowi alakélé muni, mo donoi so whípó yaairaalu, ą momó kepaaróló beteróo erapó.

5

Hosaa muni deyóló hajné sukqaire ala

¹ Atéreteiné dą Yesu Kerisopaae tué tiki tiró betepa, Kótóné dąpaae me alakélé muni, mo donoi so whípó erapó. Atéreteiné mió dą teteróló kaae tare whíj Yesu Kerisoné yale alané dáró Kótótamo bóe du betaletei kemeróló, hosaa muni deyóló dua beterapó. ² Dą Yesupaae tué tiki tiró betepa, Kótóné hamokoróló hágé tao sere ala dąpaae erópóló, ama dą dapesó fóló, ai ala tuámó sóró beteró beterapó. Tépa, dą Kótóné ama kae ere dę wisinaale tuámó betaalopóló kisipa mutu, mo kée yóló hajtamo kaae tawóló i betere ape. ³ Nalo dąpaae ai eraaitere ala maaté kelaai dumi, mió dąpaae i erótú betere sekéi ala tuámó bitukélé, mo kée yóló hajtu beterapó. Ti ai sekéi alané dą haepaae só deréni, hágé beletétóró fu betere alanétei hajtere ala kaarótú beterapó. ⁴ Atétere alané Talené ala eratere whíj wisi beterótú beterapó. Atéró whíj wisi bitu, take nalopaae Kótóné wisi ala eratepa kelaalopóló, dere haj kaaratapó. ⁵ Take nalopaae wisi ala kelaalopóló hajtamo kaae taté fu betaletei,

sinipóló fomo kisipa muaalo meipó. Ti noatepae, Kótóné ama yaala sókó fole ala dạné hosaa tuapaae tepeyóló fajanalepó. Kótóné ama ai yaala sókó fole ala dạné tué dere teita, ama dámó melale Dëi Kepe Wisiné eralepó.

⁶ I dere fo wosae. Dä Kótó tuéniru, dowi ala du betere so whj me ala yaaire fotokö bunipa, dä tao saairaalu mo dono be dëmótóró Yesu Keriso sukalepó. ⁷ Mepaae whj de mo donoi whj tao saai dapóló sukutere ala suka fea yó taní, betä betä sukamó maaté depa keletapó. Atétere kaae, mo donoi whj wisinaale tao saai dapóló, mepaae whj sukqairetei mo hapólurapó. ⁸ Tépatei, Kótóné ama däpaae yaala sókó fole ala etéró hakearóló yó matapó. Däné dowi ala hale yó tapa, ai yó tare dowi ala tokóló aluraairaalu, Yesu Keriso sukalepó.

⁹ Å sukuturaalu, sókó fele sameané dä donoi so whj beteró betereteiné take nalo Kótó å fopaae butu matere kwia dạné saqsóró, ama tao saaire ala yaalomeipóló de? Mo tao senérapó. ¹⁰ Take däta Kótóné ama bôe whj beteretei, ama naalema sukuturaalu bôe firóló, betämó beteró beterapó. Mió å kepaayóló betereteiné dákélé mo ti beterópóló, ama ai eró betere alané mo yaalomeipóló de? ¹¹ I fota, take nalo yaaire alamó maaté dumitei, mió dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné yale alané dáró Kótótamo bôe fiyóló, betämó bitu, mo kée yóló hajné sukutu beterapó.

Adam-né ere ala tuqmó sukó, Yesuné ere tuqmó kepaayóo erapó

¹² Térapa, betä whjné yale alané i haepaae dowi ala wópóló tû tukiyalepó. Atéyale dowi alané sukutere ala kaaróló, so whj fea sukuté fu betalepó. Ti noatepae, so whj fea dowi alatöró du betaleteinépó. ¹³ Kale tukóló muló betere fo sókó waai teópa, ti dowi alapi i haemó moipakalepó. Ai tukóló muló betere fo sókó waaiipa, so whjné du betere dowi ala Kótóné fea taleyóló dosaṇipó. ¹⁴ Atépatei, Adam betale alimó kaae sóró so whj sukuté wóló, Moses betale alimó betere so whjkélé fea sukutere alané

teteróló kaae taru, hale sukutétóró fu betalepó. Ti Kótóné yóló mulale fo Adam-né tukóló ere dowi ala kaae, ai so whjné initei, atimakélé mepaae dowi ala hale deté fu betepa, sukutétóró fu betalepó. Ti Adam-né yale alata, nalo waaire whj betanjé yaaire alatöró suróló erapó.

¹⁵ Tépatei, Talené hale matere ala kolósu, ama fo tukóló yale dowi ala kolósu depa, mo betä kaae meipó. Téyaletei, Kótóné hamokoróló tao sere alaró betä whj Yesu Kerisoné hamokoróló hale matere wisi alatamo, so whj feapaae mo turó suralepó. Atéyale alané folosóró yale ala mo teraae falapó. ¹⁶ Kale yale fo momó dapó. Kótóné hale matepa sere alaró betä whjné yale dowi alamó sere sekéi alatamo betä kaae meipó. Betä whjné yale dowi alamótei, so whj fea taleyóló só deralepó. Atépatei, so whj feané fo tukóló yale dowi ala mo dekéró yó tapa, Kótóné hale matere alané so whj feapaae diaj me alakélé muni, mo donoi so whjpóló beteró beterapó. ¹⁷ Ti noatepae, betä whjné fo tukóló yale alamó sukutere ala ai whj tuqmó sókó walepó. Atéyaleteiné so whj feapaae sukutere ala tokó melóló, ai alané so whj fea teteróló kaae tarepó. Kótóné hamokoróló tao sere alaró hale matere donoi doitamo sere so whjta, ti betä whj Yesu Keriso tuqmó mo ti betere bete sóró teteróló kaae taté fu betaalopó. Atétu sukutere alané teteróló kaae taretei, mo ti bosenée falapó.

¹⁸ Atére betené betä whjné fo tukóló yale dowi alamó kwia móituraalu, so whj fea só deró beterapó. Atépatei, me whjné ti fo wosóló mo betä donoi ala wisinaale ereteiné so whj feapaae me ala muni, mo donoi so whjpóló, mo ti betere bete mótu beterapó. ¹⁹ Ti noatepae, kale yaqse yóló mulale fo betä whjné tukóló yale dowi alamó, so whj fea dowi ala yale whjtóró alée felepó. Atére kaae, betä whjné fo wosóló sya fele alané so whj fea me alakélé muni, mo donoi so whj beteraalopó.

²⁰ Kale fo tukóló du betale dowi ala mo ti fakeyópóló, Talené ama mepaae folosóró melale fotamo touróló, kale tukóló muló betere fokélé melalepó. Téyalemó, dowi

ala mo ti faketepa, ai ala aluraai Kótóné hale hamokoróló tao sere alakélé mo ti fakeralepó. ²¹ Aita hale meipó. So whj fea dowi alané teteróló kaae tapa sukuté fu yale kaae, mió dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuqmó betepa, Kótóné hamokoróló hale tao sere alané teteróló kaae taru, däpaae me alakélé muni, mo donoi so whjpóló, mo ti betere bete mótu betaai erapó.

6

Dä dowi alamó sukóló, Yesu tuqmó momó kepaayóló beterapó

¹ Térapa, mió däne noa fo yaaloé? Kótóné ama hamokoróló hale tao sere ala mo ti fake yópólópa, dä dowi ala hale yó tawae fo enére? ² Ai fo mo enénipó. Ti taketa dä dowi ala tuqmó mo sukóló molepó. Atéreteiné ai ala tuqmó dä momó kae netéró bitiré faaloé? ³ Ti dä fea wéi tópuale alata, Yesu Keriso tuapaae doropóló, ą sukale ala tuqmó tópualepóló kisipa mutumié? ⁴ Ti dä atéró wéi tópuale alata, ątamo betqmó sukóló ą tuqmó douralepó. Ti hale meipó. Alimané mo kae ere dë wisinaale tuqmó bole fotokné Yesu Keriso kepaarótú yale kaae, däkélé kisi betere bete sóró ątamo betqmó bitiré faairaalu yalepó.

⁵ Ti Yesu sukutu yale kaae däkélé, ątamo sukutepa ti ą momó kepaatu yale kaae, dä feakélé kepaayóló betaalopó. ⁶ Ti noatepae, ai upulé ala du betale whjta, ątamo filipaa ni tómó oleróló daletei däne kisiparapó. Atéyale beteta, dowi alané dä momó teteróló kaae tawaqsóró, tó tikené dowi ala yaai bole fotoko kemerópóló, ątamo sukalepó. ⁷ Ti noatepae, mepaae sukutere whj ti dowi alané momó kae dokóló muni, teraae fóló hale beterapó.

⁸ Ti mió dä Yesu Kerisotamo betqmó sukunapóló kisipa mutepa, ti ątamo betqmó betaalopóló kisipa tiki tiró beterapó. ⁹ Ti noatepae, Yesu Keriso ą sukóló kepaayóló beteretei, momó kae sukålomeipó. Sukutere alané ą teteróló kaae tawaaire sunire ala däne kisiparapó. ¹⁰ Ą sukale beteta, dowi alamó ąpaae

erótú betale sekéi ala mo ti kemeraairaalu, betq félitóró sukaletei ą momó kae sukålomeipó. Atéró mió ą betereteita, Kótóné ala eraairaalu, beterapó.

¹¹ Ą atétu yale kaae, dowi alané dia teteróló kaae tawaletei, mo ti kemeróló diakélé sukó, Yesu Keriso tuqmó bituraalu, Kótótamo mo betqmó betó, erapóló kutirimó muló betae. ¹² Térapa, diaaq mo tó tikené ekelyóló yae dere ala sya furaalu, du betere dowi alané dia teteróló kaae tawaqsóró yae. ¹³ Diaaq hó naase, ó tiki fea, tó tikené ekelyóló du betere dowi alapaae mulaqse. Ti diaتا, mo sukale whjtei momó kepaayóló beterapa, betq whjné ama fosói tó ó sepake me whjné kutó diyópóló mótu dere kaae, Kótóné ama eraai kisipa mole donoi ala wisinaale erópóló, diaaq hó naase, ó tikikélé mo turó Kótópaae melae. ¹⁴ Ti miota, dia kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aqmó bitini, Kótóné hale hamokoróló tao sere alané teteróló kaae tare aqmó beterapó. Téreteiné dowi alané dia momó kae teteróló kaae tanénipó.

Take dowi alané wae sóró beteretei, mió donoi alané kutó diratere whj beterapó

¹⁵ Térapa, mió däne noa fo yaaloé? Däta, kale tukóló muló betere foné kaae tare aqmó bitini, Kótóné hamokoróló hale tao sere alané kaae tare aqmó beterapa, dowi alatóró deté fu betaalopó fo enére? Mo meipó. ¹⁶ Yä me teteróló kaae tare whj beterepaae fóló, ama dirae dere kutó naao dirótú betepa, ti ya ai whjné wae sóró kutó diratere whj beterapóló kisipa muae. Yatamo dowi alané wae sóró kutó diratere whj betepa, ti ai alatóró deté fóló, sukutere alapaae sókó faalopó. Yatamo Talené fo aqmó bitu, ai mo ala wisi sya fóló erótú betepa, ti donoi ala dere whj betaalopó.

¹⁷ Take dia dowi alané teteróló kaae tapa, ai dowi alané kutó deratere so whj betalepó. Atépa, diapaae kale fo wisi yó móituraalu, i fonéta dia kaae tawaalopa, aqmó betae yóló yó maletei dia däne wosalepó. Ai fo wisi diaaq hosaa tuqmó muló bitu, keteké buóló erótú betereteimó yalo Kótópaae mo kée enérápó. ¹⁸ Taketa, dia dowi alané dokóló muló beteretei, teraae

faróló mió donoi alané wae sóró kutó diratere so whj ai betere ape.

¹⁹ Dią mo i hae whj bituraalu, yalo i yó mótu betere mo bete mole fo wisi dią diriyóló tué yaaire sñireteiné kisipa yaasepóló, mo whjné dere alapaae dó faróló i dapa wosae. Taketa, dijané hó naase dowi alapaae mulóló, ai alané wae sóró kutó diratere so whj bitu, dowi alatórō mo ti fakeraté fu betalepó. Atétu yale kaae, mió dijané hó naase ó tiki fea Kótópaae hale menóló, ama donoi alané wae sóró kutó diratere so whj betae. Atétepa, ti Kótóné mo kae so whj beteraté fenérapó. ²⁰ Take dią dowi alané wae sóró kutó dirótú betale sukamó, donoi alané teteróló kaae tare tuamó bitipó. ²¹ Mió i betere alimó haleturaalu, take dijané du betale ala kisipa fatepa, take yale ala tuamó me noa wisi alakó bupa kelere? Take ai deté wale alané duputa, ti sukutere ala kaaró ai betere ape. ²² Taketa, dowi alané dią dokóló muló beteretei teraae faróló, mió Kótóné ama kutó dirópóló wae sóró beteró betere so whj beterapó. Atéró Kótóné ama kae ere wisi ala tuamó bitiré fole duta, mo ti betó tawaaire bete sóró betaalopó. ²³ Ti noatepae, dowi alané ama kutó diratere so whjpaae matere duputa, sukutere alapó. Tépatei, dą teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuamó betepa, Kótóné mo ti betó tawaaire bete hamokoróló hale mótu beterapó.

7

So whjamo dokóló betere alapaae dó faróló dere fo

¹ Norape-ó, yalo i dere fota, Kótóné tukóló muló betere fo kisipare whjrapepaae dapó. Whj sukuni betepa, ti kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aomó beterapó ere fo diaaq kisiparapó. ² Betə suróló dere fo i ape. Whjné dokore so ama oma sukuni hale betepa, me whjamo dokaairetei fo mulapó. Ama omatamo sukóló wulia beteremó, me whjné dokotepa ti fo munipó. ³ Whjné dokore sotamo oma betepatei taaróló whj me kaetamo fupa, so whj feané ai so nópu nukulapó dua dapó. Tépatei, oma

sukitikimó wulia me whjamo dokotepa, ti nópu nokole sopó enénipó. Ti noatepae, whjné dokore ala kemeyalepó.

⁴ Térapa norape-ó, soró whjamo dokoterepaae dó faróló yale fo bete i ape. Dą Yesu Keriso tuamó betepa, a mo ti dóló sukuñuturaalu, dákélé ḥtamo sukalepó. Ti aita hale meipó. Folosóró kale tukóló muló betere foné dokaletei mo ti kemeróló, sukóló momó kepaayóló betere whjné dą dokóló, ni du wisi oletu dere kaae, dą tuamó wisi ala epa kilituraalu, Kótóné ama doi doasi mulópóló erapó.

⁵ Take dą tó tikiné teteróló kaae tawale alimó, kale tukóló muló betere fonétei tó tikiné ekletere ala mo ti fakeyópóló, sesemeralepó. Atéró sesemeratepa du betale alané dą tuapaae olerale duta, ti sukutere alapó. ⁶ Take tukóló muló betere foné dą dokóló bitu, Talené ala eróturaalu, kale aseyóló muló betere fo maaté sya fóló erótú betalepó. Take até dua yale alata, dą sukuñuraalu mo ti kemeralepó. Mió kisi alata, ti Dëi Kepe Wisiné dą fotokó bulatepa, Talené ama ala erótú beterapó.

Dowi alané dą só deraai wóputu betere ala

⁷ Térapa, mió djané noa fo yaaloé? Kale tukóló muló betere fo-a, dowi alapó enére? Mo meipó. Ai tukóló muló betere foné epaae dowi ala i ape yóló yó melóluqmeisóró, ti dowi ala kisipa uameipó. Ti tukóló muló betere foné mené qla senée yóló au naqse fo uameisóró, ti au nokoletei dowi alapóló tué muameipó. ⁸ Ti ai tukóló muló betere foné tē mulatepa, dowi ala e tuapaae sókó wóló, kae kae wisi wisi qla senée yóló au nokole ala kaaralepó. Ai fo sókó waaiipa, ti dowi ala sukóló mulu, so whjpaae me ala eraaire fotokó mo bunipó. ⁹ Kale tukóló muló betere fo sókó waaiipa, e mo beterepó. Tépatei, kale yaqse yóló muló betere fo sókó wóló, dowi ala sukóló mupatei, kepaaróló beteraleteiné e dóló sukuñalepó. ¹⁰ Kale yaqse yóló muló betere foné mo ti betere bete melaalo nisi yalemó, sukutere alatei epaae eralepó. ¹¹ Kale yaqse yóló muló betere foné mulale temó dowi ala e tuapaae sókó wóló, fotei

dowi alané nópulu kaae tao sóró ę dilikóló dolóló sukunalepó. ¹² Atérené kale tukóló muló betere fota, me dowi alatamo hoseké ini yóo, kale yaqse ó yae ere fokélé doni, mo donoi ala wisipóló Kótóné ama kae tukóló muló erapó.

¹³ Ti kale tukóló muló betere fo wisi-a, sukutere ala alée fóló ę dóló sukunaleé? Mo meipó. Ténitei, dowi ala yálo tué yópóló, dowi alané kale wisi tao sóró, ę tuamó sukutere ala kaaralepó. Atétu dowi alata, mo dowi əlapóló so whiné kisipa yópóló, kale yaqse yóló muló betere foné hakearatapó.

¹⁴ Kale tukóló muló betere fota, Kótó ą mo kepetóró bituraalu, amatei tukóló muló beterapóló, dąné kisiparapó. Tépatei, ę mo hae whj betereteiné dowi alané wae sóró kutó diratere whj i beteró betere ape. ¹⁵ Yálo du betere ala yálotei kisipanipó. Ti noatepae, enére wisi alamo yálo dumi, yaalo hóre alatei hóko du beterapó. ¹⁶ Ti yaalo hóre ala yálo du betereteiné kale tukóló muló betere fo kolósu, yálo du betere ala kolósu depa, mo wisirapóló kisipa mutapó. ¹⁷ Ti ai alata, yálotei kekeme nóló dumi, dowi ala ę tuamó moleteiné du beterapó. ¹⁸ Atéró, wisi ala mo betakélé ę tuamó munipóló kisipa mutapó. Wisi ala ę tuamó munipó dere fota, yálo mo tó tikimó wisi ala munipóló dapó. Ti noatepae, yálo kisipané wisi ala enépatei, yaaire mo sunipó. ¹⁹ Yálo yaai kisipa mole wisi alamó dumi, yaalo hóre dowi alatei yálo hale yó tarapó. ²⁰ Téturaalu, yaalo hóre alatei du betepa, ti yálo kekeme nóló dumi, ę tuamó mole dowi alané du beterapó.

²¹ Ti yálo du betere ala tuamó i ala epa kolóló kisiparapó. Yálo wisi ala yaai kisipa mutere sukamó, dowi alakélé ę tuamó mupa kelerapó. ²² Ti noatepae, Kótóné tukóló muló betere fo kilituraalu, yálo tué tiki tuamó mo kée yóló héksetu beterapó. ²³ Atépatei, yálo hó naase, tiki tuamó dowi alané ama kisipa mole ala erótú betepa kelerapó. Ai alané yálo tué tiki tuamó donoi alatamo bóe du beterapó. Atéturaalu, yálo hó naase, tiki tuamó yó tare dowi alané ę dokóló *dipula* kaae,

beteró beterapó. ²⁴ Yálo tikita, dowi alané i turukée fole ape! Yálo mo tó tikińe ę sukutere alapaae sýjóló só foletei, né tao saaloé? ²⁵ Ti dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuamó bitu, Kótóné ępaae erótú betere alamó mo kée du beterapó.

Atétu betepatei, yálo tué tiki tuamó ti ę Kótóné tukóló muló betere foné wae sóró kutó diratere whj betóo, tó tikita ti yálo yó tare dowi alané wae sóró kutó diratere whj betóo erapó.

8

Dëi Kepe Wisiné mo ti betere bete mótu beterapó

¹ Térapa, mió Yesu Keriso tuamó betere so whj Kótóné fo tokóló só deratere ala mo yaalomeipó. ² Ti noatepae, dowi alaró sukutere alatamo fotokóné ę dokó muló beterapó. Atéretei, Yesu Keriso tuamó betepa, mo ti betere bete matere Dëi Kepe Wisi fotokóné ę teraae faróló, hale beteralepó. ³ Ti noatepae, kale tukóló muló betere foné dä tao saai yaletei, mo tó tikińe dere ala tuamó betereteiné tao saaire sunipó. Atépa, Kótóné ama naalematóró dowi ala du betale whj aqyóló sukópóló doteyalepó. Aita hale mei, so whiné yale dowi alamó melaai yale kwia tokóló aluraai yalepó. A atéró sukuteraalu, tó tikimó mole dowi ala ama só deróo, ai dowi alamó melaai yale kwiakélé ama tikimótei sóró aluróo yalepó. ⁴ Atéró só deraletei hale meipó. Tó tikińe yae dere ala sya feni, Dëi Kepe Wisiné yae dere ala sya fu betere so whj dä tuapaae kale tukóló muló betere foné eraai du betale donoi ala eróló mo surópóló yalepó. Ai ala eró betere so whj däta, ti dąné tó tikińe yae dere ala dumi, Dëi Kepe Wisiné yae dere alatóró du beterapó.

⁵ Tó tikińe yae dere alatóró sya fu betere so whj atimané kisipa tikikélé, ti tó tikińe héksete alapaaetóró muló beterapó. Tépatei, Dëi Kepe Wisiné yae dere ala du betere so whj atimané tué tikikélé, ti Dëi Kepené yaai héksete alapaaetóró muló beterapó. ⁶ Tó tikińe yaaitere ala maaté kisipa mutu betere so whjta, sukutere ala tuamó beterapó. Tépatei, Dëi Kepe Wisiné

yae dere ala tué mutu betere so whj ti Kótótamo bóe fióló mo ti betere bete sóró hosaa muni deyóló mo dua beterapó. ⁷ Ti noatepae, tó tikiné ekélere ala yaai kisipa mutu betepa, ti Kótótamo bóe du beterapó. Atétere alané Kótóné tukóló muló betere fo aqmó bitini yóo, ai fo eraaire fotokéké buni yóo, erapó. ⁸ Tó tikiné yae dere ala sya fu betere so whjné Kótó hékese yaaire ala mo eranénipó.

⁹ Tépatei, Kótóné Dëi Kepe Wisi diä tuämó betepa, tó tikiné yae dere ala sya fóló ini, Dëi Kepe Wisiné yae dere ala sya fóló du beterapó. Mepaae whj de tuämó Yesu Kerisoné Dëi Kepe Wisi bitinipa, ti Yesu Kerisoné so whj meipó. ¹⁰ Nao mo tikita, dowi alané dóló sukunóo, nao kepe beteta, ti Kótóné donoratere alané kepaaróló beteróo, erapó. ¹¹ Yesu Keriso kepaaróló beterale sekéné melale Dëi Kepe Wisi diä tuämó betepa, Kótóné Naalema kepaarótú yale kaae, ai Kepepaae diä kepaaróló beterae depa, diaaq mo tó tikikéló kepaaróló, mo ti beteropóló yaalopó.

¹² Térpa norape-ó, Kótóné dä tao sóró eró betere wisi alámó dänémo ąpaae tokó melaaire kwia mulapó. Atéreteiné däné tó tikiné ekélere alané noa alakó däpaae eró betepa, dänémo ama erae dere ala sya fóló eraaloé? Até mo enénipó. ¹³ Ti noatepae, tó tikiné yae dere ala sya fupa, ti diä mo sukålópó. Tépatei, Dëi Kepe Wisi fotoköné diä tao supa, ti diäné tó tikiné yaaire dowi ala diaaq doló sukunatepa, ti diä mo betaalopó. ¹⁴ Ti noatepae, Kótóné Dëi Kepe Wisiné ąlisóró fu betere so whjta, ti Kótóné ama naale senaaletóró beterapó. ¹⁵ Ti diä matepa sale Kepeta, momó wae sóró kutó diratere whj beteróló, wiratere Kepe meni, Kótóné ama naale senaaletóró aleróló beterótú betere Kepe matepa salepó. Ai Kepe Wisiné dä tao sóró i fo yae depa, däné fo fakeyóló, “Apá! Aya-ó!” du beterapó. ¹⁶ Ai Dëi Kepe Wisi däné kepetamo touyóló betämó bitu, däta Kótóné ama naale senaaletóró beterapó du beterapó. ¹⁷ Mió dätamó ama naale senaale betepa, ti Kótóné ama eraalopó ere ala wisi dokonóturaalu,

Yesu Kerisopaae materetei dákélé saalopó. Take Kótóné ama kae ere dë wisinaale tuämó dákélé Yesu Kerisotamo betämó beteropóló, q sekéi ala su yale kaae, mió dákélé sekéi ala siré fu beterapó.

Kótóné ere dë wisinaale tuämó betaalopóló hajtu betere ala

¹⁸ Kótóné mo kae ere ala wisinaale dä tuäpaae hakearóló, eratere ala kelaai dapóló kisipa mutu, mió däpaae i erótú betere sekéi ala mo sawa qla alerótú beterapó. ¹⁹ Aleyóló muló betere qla qla feané Kótóné ama naale senaale i ape yóló hakearatera kelaai dapóló, hajtamo bitu, kele kele du beterapó. ²⁰ Kótóné aleóló muló betere qla qla fea fomaakei ala tuämó beteralepó. Ai alata, atima kisipanétei ini, ai ala tuämó beterale sekéné ama kisipa mole ala sya fóló erapó. ²¹ Atéru, Kótóné aleyóló muló betere qla qla fea doróló aluraai mió dokóló mulapó. Atéreteiné, take Kótóné ama naale senaale dokoretei teraayóló ama kae ere dë tuämó feléyóló betere ala atimakélé saalopóló kisipa mutu, hajtamo kaae tawóló beterapó.

²² Kótóné aleyóló muló betere qla qla fea touyóló so naale saai sisó nóló kaketu dere kaae, take keké nale alimó kaae sóró deté waletei, mió i betere alimokélé kaketere ala hale yó taretei däné kisiparapó. ²³ Ama aleyóló muló betere mo qla maaté mei, dä tuämökélé, Dëi Kepe Wisi betereteiné dele doasi sóró kaketu beterapó. Ti aita hale mei, Dëi Kepe Wisita folosóró ȳlumétere qla iki nukutere kaae erapó. Atéreteiné dä Kótóné naale senaale aleróló dape saaire be dë hapale analée yóló kaae taté fu beterapó. Ai be dëmô Talené dä dupu yaleteiné i daale tiki taaróló, kae tiki wisi saalopóló hajtamo kaketu beterapó. ²⁴ Ti Kótóné ama dä tao sóró wisiróló beteró betere beteta, take nalopaae eraaire wisi ala kelaalopóló kisipa mutu, héksetamo kaae taté fu beteropóló tao salepó. Atépatei, mepaae whjné wisi alatamo kelené kolóló tuépa, ti ai ala ama sóró tareteiné kelenée dere fo momó kae enénipó. ²⁵ Tépatei, mepaae ala mió däné sóró taní, take nalo saalopóló

kisipa mutu, kaae taté fu betere ala hóni, hale bitiré fu betaalopó.

26 Atétu betere kaae, moma yaaire fotok buni béruraalu, dạné hosaa tuämó ere ala kólóné enénipa Dëi Kepe Wisiné dä tao suraalu, ąkélé deletamo keteké buóló, Kótópaae momarótú beterapó. **27** Atétu betepa, dạné hosaa tuämó ere ala taletu betere Kótóné Dëi Kepe Wisiné mole kispakélé kolóló mo tuérapó. Ti noatepae, kale Dëi Kepe Wisiné Kótóné yaai kisipa mole alatóró sya furaalu, ama kae beteró betere so whj̄ tao sóró Talepaae momarótú beterapó.

Kae kae sekéi alané dä doraqsóró, Kótóné fotokqné teteró beterapó

28 Ti noatepae, Kótópaae yaala sókó fu betere so whipaae kae kae ala erótú betere tuämó Kótóné atima tao saai wisi ala erótú beteretei dạné kisiparapó. Ti ai so whj̄ta, ama kisipa mole ala eraai ą beterepaae ape yalepó. **29** Ti noatepae, mo taketitei ama kisipare so whj̄ta, Naalema biture kaaetóró beterópóló, amatei atima wisiraté faai dapóló, tukóló mulélipakalepó. Atéreteita hale mei, ama ne nomarape kuamó ą topo naale beterópóló erapó. **30** Mo taketitei ama kisipané ą beterepaae wópólópó yóló sóró beterale so whj̄tóró ą beterepaae ape yalepó. Atéyale so whipaae me alakélé muni, mo donoi so whipóló beteralepó. Atéró sóró beterale so whj̄ tuapaae ti ama kae ere dë wisinaale eróló mo ti sûró beterapó.

31 Atérápá, ama ai eró betere doasi alamó, mió dạné noa fo yaaloé? Ti Kótó ąta, däpaae me ala eraqsóró tao sere seké beterapa, né dätamó bóe dóló só deraaloé? **32** Kótóné ama naalema mepaae whjné daqsóró sesé dere ala ini, dä fea tao saairaalu, ąpaae eraaire ala erópóló, atimané naase tuämó mulalepó. Dä tao suraalu ama naalema melale kaae, dạné mepaae yayatere alakélé ama hamokoról tao sóró hale melaalomeipóló kisipa mute? Meipó. Ama mo melaalopó. **33** Kótóné ama so whipóló sókó sóró kae beteró beteretei, né atimatamo fo tokóló só deranére? Ti Kótónétóró mo

donoi so whipó du beterapó. **34** Ti atimata, me alakélé muni, mo donoi so whipóló Kótónétei sóró beteró beterapa, né só deraaloé? Yesu Keriso ą mo ti sukqletei, Kótóné momó kepaaróló fea ala teteróló betere tiki, ama turu naase dëmō beteralepó. Aimó bituraalu, dä só deratere ala yaqsóró, tao saaire fo Alima Kótópaae du beterapó. **35** Yesu Kerisoné däpaae yaala sókó furaalu, eratere wisi ala mo eraqsóró, né sesénére? Me sekéi alané ó hosaa tuämó mole sekéi alané ó Yesuné doimó betepa sere susupui alané ó qla sóku alutere alimó wote dere alané ó kuti meiyóló tiki hale betere alané ó mepaae dä dóló sukunatere kae kae qla olané ó whj̄ mo ti dóló sukunatere alanékélé sesénéripó. Mo meipó. **36** I fo kaae asémókélé erapó.

“Tale-ó, dä naao ala erótú beteremó, däpaae diq daalopó dere fo betere dokó fea hale yó tarapó.

Ti däta, *sipsip* hupurape daai halikané kaae duló beterapóló,” erapó.

37 Ai dosayale alarapené dä mo ti deratere ala enénipó. Mo bóe dóló be torokó falatu dere kaae, ai alarape dạné teteróló teraae faaire alata, däpaae yaala sókó furaalu wisi ala erale whj̄ Yesu Kerisoné yale ala tuämó bitu, ti mo sumó enérapó.

38-39 Yalo i dere fota, mo dapóló tué tiki tiraaire fopa wosae. Sukutere alané ó betere alanékélé, *ensel*-rapené ó dowi keperapenékélé, mió i betere alimó du betere alané ó take waaire alimó yaaire alanékélé, kae kae fotok bole keperapené ó sá taoró betere olarapenékélé, mo apaae derepale dolomó betó mole olaró Kótóné aleóló muló betere qla qla featamoné, Kótóné ama yaala sókó fale ala, dä teteróló kaae tare whj̄ Yesu Keriso tuapaae tephyló, amamo däpaae yaala sókó furaalu, wisi ala mo eraqsóró, ai dosayale alarapené seséyaaire mo sunipó.

9

Kótóné ama mole kisipatóró sya fóló dere ala

1-2 Yalo i dere fota kapala mei, ę Yesu Keriso tuämó bitu, mo dapó. Ę dekené

sukuturaalu, yalо hosaa tuämó delei ala hálezó taretei, Dēi Kepe Wisiné kolóló mo dapó du beterapó. ³ Yalo no nerape Israel fake so whj atima ḑ betere kaae wisiyóló beterópóló tao suraalu, ḑ Yesu Kerisotamo betämó betere ala tekeyóló kae beteratepa ti wisirapóló kisipa mutapó. ⁴ Ti ai Israel fake so whj Kótóné dape sóró ama naale senaale beteróo, ama kae ere ala wisi-naale atimané kolópóló yó melóo, Kótóné ama so whjpóló atimatamo mo dirii fo dokóló mulaté wóo, ama tukóló muló betere fokélé atimapaae melóo, momatere bemó Talené doimó mepaae alarape erótua betae yóo, ama wisi ala atimapaae mo eraalopóló, yóló mulaté wóo erapó. ⁵ Ti atimata, Israel fake kaarale whjrapené deté wale so whjpó. Ai fake sonéta, so whj teteróló kaae tawaaire whj Yesu Keriso mo whj tiki daai dealepó. Ti Yesu ḣata, fea ala fea teteróló kaae tare Kótó beterapa, ama mole doi wisinaale mo ti muó tanópóló, sóró horótua betae. Mo kée! Téyópóló yae.

⁶ Kótóné atimapaae i ala eraalopó ere fo hásókó felepóló kisipa mute? Mo meipó. Ti noatepae, kale whj Israel-né deyale naalerape fea betó moletei, atima Israel faketóró bitinipó. ⁷ Abraham-né deale naale senaale betó moletei, fea ama doi mole naale senaletóró bitini, mepaae ti ama doi munire naale senaale beterapó. Asémó i fo mulapó. Kótóné Abraham-paae duraalu,

“Aisak-né deyaaire naale senaale maaté ti mo naao naale senaale ai ape,” erapó.

⁸ Ai ere fo bete i ape. Abraham-né ama naale tamo dealetei, mo whjné naale senaale detere ala sya fóló deale naaleta, ti ama naale meipó. Kótóné Abraham-paae eraalopó yale fo dokonóturaalu deale naaleta, ti Kótóné ama doi mole naale senaalepó erapó. ⁹ Ti Kótóné ama mo eraalopó yóló mulale fo i ape.

“E momó fesaae wouraaluta, mió yalo i tukóló mulatere be dêmótóró Sera ḣ naale mo sóró betepa kelaalopó,” fo ipakalepó.

¹⁰ Ai maaté mei, Rebekanékélé djané noutere Aisak-tamo betä be dêmó naale

tamo deipakalepó. ¹¹⁻¹² Ai kale naale tamo betä be dêmó deyaaipatei, atimaamóné me wisi ala ó dowi ala initei, Kótóné ama mole kisipa sya furaalu, sókó su yóló kae beteraaire ala mo ti muó tanópóló, kale sopaae i fo ipakalepó.

“Nao topo naaleta, deké naalené kutó diratere whj betaalo ai ape,”

Ti Kótóné ama so whjpóló sóró beteratere alata, whjné dere ala kolóló dumitei, Talené ama kisipa mole alatóró sya fóló dua dapó. ¹³ Ai fo kaaetóró asémókélé erapó.

“Yalo hosaa mo turó Jekop-paae muluraalu, Iso yalo hékéseni hóralepó.”

¹⁴ Atérapa, mió djané noa fo yaaloé? Kótó ḣata, whjné du betere ala donoyóló tale dumí, hóko taletere Kótópóló kisipa mute? Mo meipó. ¹⁵ Ti Kótóné Moses-paae i fo erapó.

“Yalo tao saai kisipa mole whjtóró koleturaalu tao saalopó. Ti koletere alata, yalo kisipa mole whjpaetóró dua dapó,”

¹⁶ Ti Kótóné tao sóró erótua betere alata, whjné mole kisipa ó keteké buóló ditere kutó kilituraalu dumitei, Kótó ḣ tuämó ere koletere alané tao sóró erótua dapó.

¹⁷ Kale aséyóló mole Kótóné fo tuämó topo whj Feropaae i fo erapó.

“Nao du betere ala tuämó yalo bole fotokó hékearatepa, i hae kwiamó betó mole so whj feané kolóló, yalo doi sóró horópóló, Isip hae naao teteróló kaae tawae yóló ya topo whj sóró beteró beterapó,” erapó.

¹⁸ Ti Kótóné ama koleturaalu tao sere whj tao sóo, mepaae so whj hosaa táróló dowqae fole ala eraai depa, ti mo dowqae faloo, du beterapó.

¹⁹ Diákó betä whjné ḡpaae etei kaae fo enérápó. “Ai fotamo mo epa, Kótóné djané yale dowi alamó dā, só deratere ala, noatepa du betere? Ti atétepa ama kisipa mole ala yaqsóró, mené sesé yaairetei mo sunipó,” ²⁰ Ti ya noa kaae whj bitu, Kótópaae bi kąatere fo dute? Kale doka haenétei wuti aletu betere whjpaee “Nao noatepa ḑ etéró hóko aleyaleé?” fo enére?

²¹ Kale wuti aletere whjné ama betä hae bulu kąayóló mo ḣla deyaaire wuti aleyóo,

mepaae hale hoko əla deyaairetei aleyoo dua dapó. Ti ama əla ereteiné ama kisipané alenére olatóró sumó alenérápó.

²² Atétere kaae, Kótó a fopaae buturaalu ama doraai taketi bukóló kae beterale so whj kwia melaai kisipa mualepó. A atéró fopaae butu, kwia matere alaró fotokotamo so whj feané kolópoló hapale hakearóló ini, dua kaae taté fu betere alamó dñé noa fo yaaloé? ²³ Aita hale mei, Kótóné ama kae ere dē wisinaale tuqmó fāane wisi wisi ala ama kqletu tao saaire so whjné tué yópoló ere alamó dñé noa fo yaaloé? Ai so whjta, Kótóné ama kae ere dē tuqmó beterópoló, taketi tukóló muló beterapó. ²⁴ Atére so whjta me kae mei, dqtórótipó. Ti də Juda fake maaté a beterepaae ape ini, Juda meire fake so whjkélé a beterepaae ape erapó. ²⁵ Yalo i dere fo kaae, Hosea buk-mókélé Kótóné ama i fo erapó.

“Mepaae yalo so whj mei, kae fake so whjpaae yalo so whjpó yóo, take hosaa muni yale sopaaetei yalo hosaa mole sopó yóo, yaalo ai ape.”

²⁶ Atére kaae,

“Atima yalo so whj meipó yale tikimótei diq mo ti betere Kótóné naale senaalepó yaalo ai ape.”

²⁷ Aisaiané Israel so whjmó kisipa mutu, fo fakeyóló i fo erapó.

“Israel fake so whj mo hale əla kaae betó mupatei, betə betə so whj ti aluyaqsóró tao saalo ai ape.”

²⁸ Ti noatepae, Talené i haemó betó mole so whjné yale dowi alamó kwia melaairetei hásokó feni, hapsele tétitóró mo turó melaalo ai ape.”

²⁹ Ti i bope yale ala Israel so whjpaae eraai teópatei, mo take Aisaianékélé aseyóló muló beterapó.

“Hepen bemó betó mole bóe dele ensel-rape tēteróló kaae tare Talené də tao sóró, ama naale senaale beteroluqmeisóró, ti də Sodom beró Komora betamo doróló wópu mulótú yale kaae uapó,” erapó.

Israel fake so whj Talepaae kisipa tirénire ala

³⁰ Atérapa, mió dñé noa fo yaaloé? Juda meire fake so whj atimapaae Kótóné mo donoi so whjpó yópoló, me wisi alakélé initei, Kótópaae betə kisipa tiki tiratere ala kilituraalu, mo donoi so whjpó erapó. ³¹ Téyaletei, Israel fake so whjné kale tukóló muló betere foné erae dere ala eratepa kilitu, mo donoi so whjpó yópoló, keteké buóló du betaletei, donoi so whjpó yaaire dälemó sókó fenipó. ³² Ti noatepae, atima tué tiki tiratere ala ini, kale tukóló muló betere fo sya fupa saalopóló kisipa mutu wóputu betaleteiné sini ipakalepó. Ti atimatei kale kotóo sóró dée nalatere kane fakemó kotóo sóró dée nukua yalepó. ³³ Ti atima ai ere alata, i asémó mole fo kaaetóró erapó.

“Kotóo sóró dée nalatere kane fake Saion haemó yəlotei i mulatapa kelae. Ai kane fakemó so whj kotóo sóró dée nukua yaalopó.

Mepaae so whj dené ai seképaae kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whj hale dere alakélé mo yaalomeipó,” erapó.

10

¹ No nerape-ó, Israel fake so whj aluyaqsóró yalo hosaamó suraalu, Kótóné tao sópoló momarótú beterapó. ² Ti noatepae, atima Kótóné ala eraai keteké boletei yalo kelené diriyóló kolóló mo kisiparapó. Tépatei, ai bole ketekéta, ama fo bete wosóló diriyóló tué iru meitei hale du beterapó. ³ Ti noatepae, Kótóné hale matere donoi ala atima tuéniru, atima dere wisi alamó Kótóné mo donoi so whjpó yópoló kisipa mutu, wóputu betalepó. Téturaalu, Kótóné donoi so whjpóló beterótú betere aqmó sukóló bitini, dowqae fu betalepó. ⁴ Ti kale tukóló muló betere foné eraai yale ala fea mo dokonóló, Yesu Kerisoné amatóró eróló kemeralepó. Atére alata, mepaae so whj de qapaae kisipa tiki tiratepa, Kótóné me alakélé muni, mo donoi so whjpó yópoló erapó.

⁵ Kótóné mo donoi ala dere so whjpó yópoló, kale tukóló muló betere fo erótú beteremó Moses-né i fo erapó.

“Me whjnétamo kale tukóló muló betere fo sya fu betepa, ti ai foné erae dere ala fea hotowaró sya fóló erótú beterópóló yae,” erapó.

⁶ Tépatei, tué tiki tiratere so whjpaee me alakélé muni, mo donoi so whjpó dere fo i ape. “Diaaq hosaa tuamó etei kaae kisipa muaçsé. ‘Demaaté hepen-paae faaloé?’” dere fota, Yesu Keriso i haemó beterópóló dapesó dorowonére? ⁷ Me fo i ape. “Demaaté mo apaae derepaaloé?” dere fota, Yesu Keriso sukóló moletei i haemó beterópóló, mé whj hae dolopaae doropóló dapesó honére? ⁸ Até enénipa, Kótóné noa fo aseyóló muló betere? “Kale mo fo ya betere tikimó ai mole ape. Ai fota, naao kolómokél buóo, naao hosaa tuamókél muóo, ai ere ape.” Ti ai fota, me kae mei, dñé diapaae Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiróló beta yóló yó mótu betere fotórótipó. ⁹ Ti ai bete mole fo i ape. Mepaae whjpaee naao kolónétei, “Yesu ata, dñ teteróló kaae tare Talepó,” yóo, q mo ti sukaletei Kótóné momó kepaaró beterapóló kisipa tiki tiró depa, ti so whj aluyaçsóró ama tao saalopó. ¹⁰ Ti noatepae, naao hosaa tuamó apaae kisipa tiki tiró, me alakélé muni, mo donoi whjpó yóo, naao kolónékél q etei kaae Tale beterapó dere fo wosetu, ama ya aluyaçsóró tao sóo yaalo ai ape. ¹¹ Ai dere fo kaaetóró asémokél erapó.

“Mepaae whj de apaae tué tiki tiró betepa, atére whj haleról só deraalomeipó.”

¹² Ti noatepae, Juda fake so whjkél, Juda meire fake so whjkél, teteróló kaae tare Tale mo betatóró bitu, me fake tao suraalu me fakemo sisópaae erótumipó. Mepaae so whjné apaae Tale-ó, q tao sae depa, ti wisi ala fáane Talené hamokoról tao sóró wisi eraalo ai ape. ¹³ Ti noatapae,

“Mepaae so whj dené ata, etei kaae Tale beterapóló kisipa mutu, ‘Tale-ó, q tao sae,’ depa, ti atétere so whj mo fea aluyaçsóró ama tao saalopó.”

¹⁴ Mepaae so whj atima kisipa tiró bitinire Talepaae Tale-ó, q tao sae fo netéró yaaloé? Me whjné ata, etei kaae Tale beterapóló yó matere fo wosenitepa,

apaae nétéró kisipa tiki tiraaloé? Ai fo wisi yó matere whj meitepa, ti atima nétéró wosaaloé? ¹⁵ Kale fo wisi yó melale fópóló mené dotonéni depa, ti atimanémo ai fo netéró yó melaaloé? Ai fo kaaetóró asémó erapó.

“Kale fo wisi yó maté kotere whjrape dore tikikélé hóni, koteretei kilitu mo kokoné sukutapó.”

¹⁶ Tépatei, mepaae Israel fake so whjné kale fo wisi wosótá dua yaletei, ai fo aomó sukóló bitinipó. Ti Aisaiané i fo aseyóló muló beterapó.

“Tale-ó, dñé yó male fo némaaté wosóló tué tiki tiraleé?” erapó.

¹⁷ Atépatei, kale fo wisi yó matepa wosetere alané ti tué tiki tiratere ala kaaratapó. Ai fo wisita, Yesu Kerisoné me whjpaee yó melae dere fotóró yó matepa so whj feané wosenérapó. ¹⁸ Tépatei, yalo diapaae wosetere fo i ape. Ai yó male fo atimané wosenié? Mei, mo wosipakalepó. I ere fo kisipa muae.

“Ai kale fo hae kwiamó betó mole so whj feané wosópóló deté kwéalepó.

Ai fo wosóló, atimanémo i hae kwia feamó betere so whjpaee yó maté kwéóló mo suralepó,” erapó.

¹⁹ Kale yale kaae diapaae momó wosetere fo i ape. Israel fake so whjné kale fo wisi wosóló kisipa inié? Folosóró Mosesné asémó Kótóné i fo erapó.

“Mo doi munire so whjpaeteli yalo wisi ala eratepa kilituraalu, dápaae eróluq alatei atimapaae eratapóló diaaq dei tué muaalo ai ape.

Diá fopaae buópóló, yalo fo tuénire so whjpaee wisi ala eraalopó,” erapó.

²⁰ Aisaia q halaainé daalu i fo erapó.

“E kelaai kekenitere so whjnitéi e kolóló tué yalepó.

E kisipa yaaitapóló yó qlae fo ini yale so whjpaeteli e etei kaae Kótó beterapóló yó malepó,”

²¹ Tépatei, Kótóné Israel fake so whjmó kisipa mutu, ama i fo erapó.

“Betere dokó fea atima yalo dere fo wosóló aomó bitini, dowqae fu betere so whj yalo dape saairaalu, naase bukó tapatei, atimané yalo dere fo

woseni, mo ti dowqae fu beterapó,” erapó.

11

Kótóné mepaae toróti Israael fake so whj koleyalepó

¹ Atérapa, yalo diapaae wosetere fo i ape. Kótóné ama so whj hóróló mo ti taaraleé? Mo meipó. Ti ekélé Israel fake i betere ape. Eta, Abraham-né deale naalené deté wale whj Benjamin fakené deale whjpó. ² Atima teó deyyaipatei, mo taketi Kótóné ama kisipa yale so whj hóróló mo ti taarénipó. Ti Elaijané yale ala asémó moletei kisipa muae. Kótóné Israel fake só deróló kwia melópóló kisipa mutu, Elaijané i fo erapó.

³ “Tale-ó, naao fo eratere kóló whjrabe atimané dóo, yapaae moma yaai aleóló muló betere kane fakekélé fisikóló taae falóo yalepó.

Téturaalu, e betə hásokó fóló betepa, mió atimané ekélé dóló aluraai du beterapó.”

⁴ Ai fo depa, Kótóné Elaijapaae noa fo ipakaleé?

“Kapala kótó Baal-paae bukutiri teáró tale-ó yóló, moma initere 7,000 whjkélé atimané daqsóró épaaetóró moma yópóló, yalo atima tao sóró kae beteralepó,” erapó.

⁵ Take ai ala ere kaae, mió i alimókélé Kótóné ama kisipa mole ala sya furaalu, hamokoróló háglae tao sere alané mepaae toróti so whj amatei sókó sóró kae beteró beterapó. ⁶ Ti ama so whj atéró kae beterale alata, Kótóné ama hamokoróló háglae tao sere alané erapó. Ti aita, whjné dere wisi ala kolóló inipó. Motamo wisi ala deremó uásóró, ti Kótóné ama hamokoróló tao sere ala hágla ola aq uápó.

⁷ Atérapa, mió noa ala ere? Israel fake so whjné saai dapóló keteké buóló kekitu betale ola sinipó. Téyaletei, Kótóné ama so whjpóló sókó suyló kae beterale so whjné maaté salepó. Mepaae so whjné hosaa ti Talené amatei táraleyepó. ⁸ Atére ala asémó erapó.

“Atimané kisipa tikikélé, Kótóné mo ti keyóróló okokoroo, kelenékélé

me ola kelaqsóró dilikiróo, wosélinékélé dere fo wosaqsóró mo ti kinóo yaletei, mió i alimókélé ai alatóró hágla erapó,”

⁹ Depit-nékélé i fo aserapó.

“Atimané ola nokole alata, atima daaitere he alée fóo, kotóo sóró dée nalatere kane fake alée fóo duraalu, atimatei só deróló kwia melópóló yae.

¹⁰ Atima kelenékélé me ola kelaqsóró kele mo ti dilikiróló, atimané seké belleyóló furaalu, sisó mo ti kaae wale nisi deretei hágla yó tanópóló yae,” erapó.

Hágla botokore ni, dälo nitamo olekeyale fo

¹¹ Térapa, yalo diapaae i dere fo wosae. Atima atéró dée naletei mo ti muó tawaleé? Mo meipó. Téni, atima dowi ala maaté du betepa, Kótóné tao sere ala Juda meire fake so whjpaae erótú beterapó. Israel fake so whjné ai ala kilituraalu, atimapaae eróluq alatei kae fake so whjpaae eralepóló, atima kisipa sópóló Kótónétei eralepó. ¹² Juda fake so whj atima Talené fo wosetere hóyóló dowi ala du betaleteiné, Kótóné ama wisi wisi ala i haemó betó mole so whjpaae erótú beterapó. Ai erótú betere ala Juda fake so whjpaae melaii yaletei, Juda meire fake so whjpaae malepó. Ai Juda fake so whj mo turó Talepaae momó fesaae waletteimó, i haemó betó mole so whjpaae waaire wisi wisi alata, take folosóró erale wisi ala bosenóló, mo dekéró fayóló saalo ai ape.

¹³ Diá Juda meire fake so whjpaae i dere fo wosae. Eta, diá tuámó Talené fo erópóló aposel whj sóró beteró betereteiné, ama ala yalo diapaae eróló fakerótú beterapó.

¹⁴ Aita hágla mei, yalo fake so whjné diá tuámó du betere wisi ala kaae, dákélé enée dere so whj mepaae Talené tao sópóló kisipa mutu, keteketamo erótú beterapó.

¹⁵ Ti noatepae, Talené Juda fake so whj kapala hóróló sisópaae eraleteiné, i haemó betó mole so whj Kótótamo bóe fiyóló betamó beterapó. Ai ala mo epa, ti atima dape sere be dëmô sukóló mole so whj kepaarótú dere kaae eraalomeipóló de?

¹⁶ Ti folosóró bulatere *flawa* o kaae sóró kwia Talepaae matepa, ai matere kwia Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, mepaae hale mulaleteikélé fea amapóló kae muló beterapó. Atétu dere kaae, ni bete Talepaae matepa, Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, ni tetejkélé kae ai muló betere ape.

¹⁷ Ti diąta, mo dalo *Olip* ni tej mei, hale botokore *Olip* ni tej tukó sóró mo dalo *Olip* ni tetejrapetamo daalópóló, mepaae tetejrape tukó faróló, talemó olekeyalepó. Ti ai olekeyale ni tej horatere feta, kale bete daale *Olip* tikimó kaaróló mótuā dapó. ¹⁸ Atérapa, dią olekeyale tetejrapené mepaae hale ere tetejrape teteróló bopé fakeyaçse. Diątamo bopé faketepa, ti yalo i dere fo wosóló kisipa muae. Bete diriyóló daalópóló dią tetejrapené fotokoró bitini, tetejrape daalópóló, betené fotokoró beterapó. ¹⁹ Ti me whjné etei fo enérapó. “Ę etéró olekeyóló daalópóló, mo tetejrape tukó faralepó,” ²⁰ Aita mo deretei, atima tué tiki tiréni yaleteiné Kótóné tukó faróló, diaqo kisipa tiki tiró betere alané dią olekeyóló daalapó. Atérapa, me whj teteróló bopé faketere ala ini, winé sukutu Kótó aqmó beta. ²¹ Ti noatepae, Kótóné ama dalo ni tetejrape kóle duraalu bokó sóró taaréni, mo tukó faralepó. Atéyale kaae, diakélé tukó faraalomeipóló de?

²² Ti Kótó ąta, koleturaalu taosóró wisi ala eróo, dowi ala deremó deteraayóló kwia matere alakélé yóo dapóló kisipa muae. Yesupaae kisipa tiki tiréni, haepaae derepele so whjpaae Kótóné dowi kwia melóo, dią ąpaae kisipa tiró betepa ama kolené sukutu tao sóo yaalopó. Atérapa, dią ama tao sere ala taaróló feni, ai wisi ala tuamó hale betó tawae. Aténitepa, ti Kótóné diakélé tukóló taae faraalopó. ²³ Ti ai kale tukó farale tetejrape atima tué tiki tiréni, dowqae fu betere ala taaróló, momó kisipa feteyóló ąpaae tué tiki tiratepa, ti kale tukó farale talemó Kótóné momó sümó olekenérapó. ²⁴ Ti noatepae diąta, hale botokore *Olip* ni tetej tukó sóró, dalo *Olip* ni talemó olekeyaaitere ala mo hapólupatei olekerapó. Kale mo

dalo *Olip* ni tej tukó farale talemó momó olekeyaairetei hapólú ini, ama mo sümó olekenérapó.

Kótóné Israael so whj tao saalopóló yale fo

²⁵ Norape-ó, dią bopé faketuraalu mepaae so whj só deraqsóró, kinóló mole ala diaaq kisipa yaasepóló, hakearóló i dapa wosae. Talené mepaae Israel fake so whj atima hosaa mo ti taró betere ala hale epa, ti mepaae Juda meire fake so whj Talené ama dale muló beteretei fea sümótóró ą beterepaae wapa, atima hosaa taretei Talené momó feteraalopó. ²⁶ Atéturaalu, Israel fake mepaae turó aluyaqsóró tao saalo ai ape. Ai fo kaae asémó erapó.

“Tao saaire whj Saion be taaróló wouraalu, Jekop fake so whjné Kótó sisópaae erale ala kemeraalopó.

²⁷ Atima aluyaqsóró yalo tao saalopóló muló betere dirii fo i ape.

Atimané dowi ala yalo tokóló aluraalopó,” erapó.

²⁸ Juda fake so whj atima kale fo wisi hóróló sisópaae eratereteiné diątamo bóe du beterapó. Atima Juda fake so whjné kale wosetere fo wisitamo atéró bóe du betepatei, Kótóné ama so whjpóló sorokó su yóló kae beteró betereteiné ama hosaa mole naale senaalepóló, yaala sókó fu beterapó. Ti aita, take noumatererapepaae i ala mo eraalopó yóló mulale fo sya furaalu du beterapó. ²⁹ Ti noatepae, Kótóné ama so whjpaae hale matere ala ama tué feteyóló momó tokó sóo, ama kutó diraai ape depa wale so whjpaae, dią fae yóló hókonatere alakélé yóo dumipó. ³⁰ Juda meire fake so whj dią take betale alimó Kótóné fo aqmó sukóló bitini, ama fo tikit betalepó. Tétu betaletei, mió Juda fake so whj Kótóné fo aqmó sukóló bitini, dowqae fóló du betale alané Kótóné dią kolené sukutu tao saaire tū mulalepó. ³¹ Atére kaae, mió Kótóné dią kolené sukutu tao sale alané take atimakélé koletu tao sónpóló, mió Kótóné fo tukóló dowqae fu beterapó. ³² Atéró dowqae fu betepa, Kótóné kolené

sukutu atima mo fea tao saairaalu, fo tukóló dowi ala du betere tuämó beterapó kisipa muópóló, so whj fea ai ala tuämó sóró beteralepó.

Kótóné doi sóró horatere ala

³³ Kótóné dotoróé fóló mole tué tiki beteró fea ala bete tuére alatamo ama kaepó.

Téruraalu qla qla fea tale dere alaró ama du betere alatamo né taleyóló kisipa yaaié?

³⁴ “Talené ama mole kisipa turó né kisipa ere?

Kótóné ama du betere ala wisiyóló yópóló né yó maleé?

³⁵ Mé whjné Kótóné ąpaae momó tokó melópóló, me qlakó melaleé?” erapó.

³⁶ Ti noatepae, Talené so whjkélé, yó mole qla qlakélé mo fea amatóró kaaró beterapó. Ai qla qla fea ama fotoknén teteróló kaae tapa yó mulapó. Betere qlanékélé, ere qlanékélé ama kisipa mole alatóró erópóló erapó. Atérpa, ai sekéné ama doasi doi hale muó tanópóló yae. Mo kée! téyópóló yae.

12

Dqné betere bete turó Kótópaae hale matere ala

¹ Térpa norape-ó, Kótóné dä kolené sukutu tao sóró erótu betere wisi ala kilitu, hupu ó na simó sukulaa daaróló Talepaae mótu dere kaae, dią mo bitutei, diaaq hó, naase, tué tikikélé, hosaakélé fea Talepaae hale melaasepóló i dere ape. Atétepata, Talené ala erótu mo kae so whj beterepa, ama kolóló hakeseyóló senérapó. Ti aita, Talené diąpaae hale eró betere alamó kisipa mutu, ama doimó mo donotóró dirótu betere kutó ai ape. ² Tétu, i haemó betó mole so whjné du betere ala dijané tokóló ini, take muale dowi kisipa taaróló, mió wisi kisipa muóló betae. Atétepa, ti Talené kisi whj aleróló beteraalo ai ape. Atéró bitu, kae kae ala fea dijanétei taleyóló ita, Talené ama yaai kisipa mole alapóló kaae kolóló, tué yaalopó. Kótóné kisipa mole alata, mo ala wisinaale, dä mo

whjné eratepa, ti ą mo heseke yaalo ai ape. Ama kisipa mole ala mepaae yayaní, mo sumótóró mulapó.

³ Ti noatepae, Talené hamokoróló ępaae melale kutó diróturaalu, dią feapaae i dere ma fo wosae. Kótóné ąpaae kisipa tiki tiratere ala yópóló, dią feamó betä betä yóló ąliró beterapó. Atérpa, dere ala fea yálotóró sumó enérapóló, me whj só deróló bopé fakeni, Talené ya tuapaae suratepa i kutó sumó dinérapóló kisipa muae. ⁴ Dä so whj fea mo betä tikitóró daalapó. Ai betä tikimó hó naase, kae kae tiki fea daaletei, ai tikirape feané betä kaae alatóró dumi, kae kae ala dua dapó. ⁵ Atérpa ere kaae, dä fea Yesu Keriso tuämó mo betä tikitóró daayóló beterapó. Dä Keriso so whj fea olekeyóló betä tikitóró daaleteiné no netóró beterapó. ⁶ Dä feané Kótóné ala erópóló, amatei hale hamokoróló kae kae kutórape dokoralepó. Mepaae whj Kótóné kóló whj bitu, Talené fo i ape yóló yó matepa, ama tué tiki tiró betere bete mole fo donotóró sya fóló erótu baterópóló yae. ⁷ Talené kutó diratere so whjrape bipi yaqsóró, tao sere kutó meló betepa, ti ai kutótóró dirótu betae. Mepaae so whjpaae Kótóné fo yó matere ala meló betepa, ti so whjpaae yó matere alatóró du betae. ⁸ Mepaae so whjpaetamo Talené ala erótu beteretei taaréni, yó tanópóló keteké bulatere ala meló betepa, ti keteké bulatere fotóró du betae. Mepaae so whjpaae so whj tao sóró hale matere ala yópóló meló betepa, ti nalo kwia saai dapóló kisipa muóló meni, hale sae yóló meló betä yae. Mepaae so whjpaae so whj teteróló kaae taru ąlisóró fole ala meló betepa, ti kisipa ai alapaaetóró mulóló, mo hotowaró kaae tawae. Mepaae so whjpaetamo so whj kolené sukutu tao sere ala meló betepa, ti kutiri teraae fóló, hajtamo tao sere ala du baterópóló yae.

Ne nopaae yaala sókó furaalu mo alatóró erótu betae

⁹ No nepaae hale tó tikané maaté yaala sókó feni, hosaa tuämó mo alatóró muluraalu, yaala sókó fu betae. Atétu, dowi ala mo ti sisópaae eróló, wisi ala betä

botokó sóró tawae. ¹⁰ Diaaq no nepaae yaala sókó fóló, u tao su i tao su dere ala hale yó tawae. Naaao no hamomané wisi ala du betepa, naao doi haepaae deróló ama doi sóró horóló, q dukirótua betae.

¹¹ Talené ala erateretei, dekayóló hóni, Dëi Kepe Wisiné diaaq kepe bete tuámó keteké bulatepa, diaaq ama ala erótua beteretei si kaae hale dó tanópóló yae. ¹² Take nalo Talené däpaae wisi ala mo eraalopóló kisipa mutu, sekéi ala wapakélé me qla meipóló hale belée taru, hajné sukóló momatere ala betq suka fea yó tawae. ¹³ Kótóné ama kae beteró betere so whj mepaae qla qla yayatepaa, naao moletei bukóló hale melae. Mepaae uké wale so whj naao bepaae wisi kisipatamo dape sóró qla melóló firae.

¹⁴ Mepaae so whjné diápaae kae kae sekéi ala eratepa, Talepaae atima dorae fo ini, tao sae yóló wisiratere fotei yae.

¹⁵ Hajné sukutu, mo kée du betere so whítamo diákélé hajtere ala yoo, dekené sukutu moló du betere so whítamo diákélé moló yoo, du betae. ¹⁶ Diaaq no netamo betq kisipa muóló dua betoo, bopé fake dere ala ini, doi muni sókó deyóló betó mole so whítamo fulumuyóló betamó betoo dere ala hó yaqse. Naaotei yá fea ala fea tuére whjpóló, naao kisipanétei mepaae so whj só deratere ala mo yaqse.

¹⁷ Mepaae whjné diápaae me dowi ala eratepa, qpaae momó tokó matere ala ini, so whj feané keletómó mo wisi ala maaté erótua betae. ¹⁸ So whj featamo mo betq kisipatóró muóló, naao hosaa muni deyóló betere ala enépa, ti naao dere ala mo dua bituraalu du betae. ¹⁹ Norapeó, menétamo diápaae sekéi ala eratepa, kwia tokó matere ala ini, Kótó q fopaae buturaalu, ai kwia ama melópóló taalae. Ti noatepae, Talené asémó i fo erapó.

“Mepaae whjnétamo dowi ala eratepa, ti kwia tokó matere kutótá yálopó,” erapó.

²⁰ Atérapa, kwia tokó meni,

“Naaao bóe whítamo wotetepa, ti qla melóo, wéi nokolepa, ti wéi melóo yae.

Ti naao qpaae ai eratere wisi alané ama hosaamó saalopó.

Atéró eratere ala ti ama topomó si kelerape húpó kaae horóló muaalopó,” erapó.

²¹ Dowi alané yá só deraqsóró hotowaró kaae taru, wisi alanétei dowi ala teteróló alurópóló yae.

13

Teteróló kaae tare whírapé aqmó betaie

¹ So whj fea teteróló kaae tare *Gavman* whírapené dere fo wosóló, diaq fea atima aqmó sukóló betó muae. Ti noatepae, ai whírapé fea atéró so whj teteróló kaae tanópóló, mo whjné sóró beteréni, Kótónétei ai teteróló kaae tare kutó melóo, ai whírapékél sóró beteró erapó. ² Atépatei, mepaae whítamo ai teteróló kaae tare whírapé aqmó bitini, bóe du betepa, ti ai whírapetamo maaté dumitei, Kótóné eró betere alata-mokélé bóe dilapó. Atéró bóe dele alamó atima só deróló dowi kwia melaalopó.

³ Ti noatepae, mepaae donoi ala du betere whírapeta, kale teteróló kaae tare whírapé kolóló wi dumitei, fo tukóló dowi ala du betere whírapé ti witua dapó. Kale teteróló kaae tare whírapé kolóló diaq wini, halaainé betaai kisipa mutepa, ti wisi ala du betae. Atépae, ti atimané yá whj wisipóló dukiraalo ai ape. ⁴ Ti atima, Kótóné kutó diratere whj bitu, diaq wisiyóló beterópóló, wisi ala erótua betere whírapé. Tépatei, diaq dowi ala du betepa, ti mo wi yae. Ti noatepae, ama ai tawóló kutu betere sepake hale tarapóló kisipa mute? Ti ata, Kótóné kutó diratere whj bitu, dowi ala dere so whítamo fopaae buóló kwia matere ala yópóló, Kótónétei q sóró beteró beterapó. ⁵ Térapa, dä so whj fea kale teteróló kaae tare *Gavman* whírapé aqmó betaie dereteita, i betené dapó. Naaao mo dere alamó kwia melóo, naao iniyale alamókélé hosaa tuámó mole kisipanétei diaq só deróo yaqsóró, atima aqmó betenérápó.

⁶ Me i alamókélé diaq wituraalu, *takis moni* mótuá dapó. So whj teteróló kaae

tare *Gavman whjrapeta*, Kótóné kutó diratere whjrape bitu, betere dokø fea so whj teteróló kaae tare alatórò deté fu beterapó. ⁷ Mepaae doasi doi mole whjrapepaae eraaire ala mupa, ti feané mo erae. Ai alarape i ape. Atimané diapaae *takis moni* etéró ąlae depa, ai sútóró melóo, mepaae tómó beleróló ąlae depakélé melóo, mepaae ala teteróló kaae tare whj betepa, ti ai whj kolóló witu, ą aqomó betoo, mepaae teteróló kaae tare whj doasi doi mupa, ti ai whj mo doasi doi muópóló hale horoo du betae.

A waaire be dë felekerapa, ne nopaee yaala sókó fu betae

⁸ Mepaae whjné nalo tokó melaai dapóló sale qla kwia mupa, ti ai kwia hale muó tawaqsóró hapale tokó melae. Ti yaala sókó fole ala betä kwia tokó melóló kemeraaire ala meipa, ne notamo yaala sókó fole ala hale yó tawae. Ti noatepae, mepaae whjné ama be whj so whipaae yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo ai dokonatere ape. ⁹ Kale tukóló muló betere forape i ape.

“Nópu nokole ala yaqse, Whj dóló suku-naqse, Qlémi naqse, Mené qla senée yóló au naqse,” erapó.

Mepaae tukóló muló betere forape fea husiró betere mo topo ala i ape.

“Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, so whj feapaae atéró yaala sókó fu betae.”

¹⁰ Mepaae whjné ama ne nopaee yaala sókó furaalu, wisi ala eratepa, ti atima doratere ala mo yaalomeipó. Atéró yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo turó dokonatapó.

¹¹ Mió i bitu du betere ala bete diriyóló kisiparu, yaala sókó fole ala du betae. Ti noa betené dumi, dä Talepaae kisipa tirale be dëmô kaae sórò bitiré wóló, mió dä tao sórò dape saaire be dë mo felekemó sókó walapó. Térapa, noke firetei turukó horóló kele diriyóló betae. ¹² Mió kale be dë sókó wouraalu, diliki mo felekemó kemeraai dapó. Térapa, diliki tuámó bitu du betere ala tu dëpaae mulóló, bóe daai

wase dakorótü dere kaae, kale dë tuámó mole ala wisi dijané bopémó dakeró betae. ¹³ Dä dë tuámó kisipa wisi muóló betere so whjné dere ala kaaetóró du betae. Diä so whj fea fo dokóló dowi wéi nokole alaró so nópu nokole alatamokélé, so ó whj nópu nokole alaró kae kae sonaalei alatamokélé, hqle sere alaró dei tué muóló alale sere alatamokélé momókó yaqse. ¹⁴ Ai dosayale dowi alarapekélé, mepaae naao to tikiné ekélere alakélé netéró yaaloé yóló tué teketu bitini, dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso betä kuti kaae deróló betae.

14

Kisipa tiró betere ala dirire whjró fotokó buni bére whjtamo

¹ Kótóné i ala yae ó yaqse fo hqkearóló inipa, me whjné ama kisipa tiró betere ala béruráalu, ama tuéné etei kaae ala dopa yaalomeipó dere kilitu, taleyóló só deraqse. Téni, mo nopóló dape sae. ² Me whj ama kisipa tiki tiró betere alané fea qla sumó nenérapóló nóo, me whjné ama kisipa tiki tiratere ala fotokó buni béruráalu, kutómó bilitere mo qla maaté nóo, dua dapó. ³ Fea qla nokole whjné kutómó bilitere qla maaté nokole whjtamo dei kisipa mutu, ą eróló belei aqraqse. Atétu dere kaae, fea qla nénitere whjné fea qla nokole whjkélé só deraqse. Ti noatepae, ai whjta, Kótóné ama naalepóló dape sórò beteró beterapó. ⁴ Ya noa kaae whj bitu, me whjné kutó diratere whj só deróló taletere ala du bitute? Ai whj ą teteróló kaae tare whjnétóró taleyóló ą só deroo, só dereni yóo, enérapó. Ti noatepae, me whjné ą só deratere ala yaalomeitei, diriyóló beterópóló Talené betä fotokó bulatere ala enérapó.

⁵ Mepaae whjné betä be dë Talené ama däle muló beterapóló kisipa muóo, me whjné mepaae be dékélé fea betä kaaepóló kisipa muóo du beterapó. Diä betä betä so whjné noa kaae be dë mo dono be dëpóló kisipa mutepa, ti ai kisipatórò sya fenérapó. ⁶ Me whjné betä be dë mo doasi be dëpóló kisipa mutepa, ti ą teteróló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu dapó. Mepaae whj hupu, na, ba, nukupa, ti

ą teteróló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu, mo kée yóló nukulapó. Mepaae néni were whjékélé Kótópaæetóró kisipa mutu, mo kée yóló we dapó. ⁷ Ti noatepae, dákó mo betä whjékélé ama kisipa mole ala yaai dapóló ama kólenétei betóo, betä whj sukutepakélé, ama kólenétei sukóo dumipó. ⁸ Dä betere alakélé, sukutere alakélé, ti Talené ama kele tómótóró erapó. Térapa, dä hale betepa ó sukutepakélé, Talené ama so whjtóró beterapó.

⁹ Ti Yesu Keriso ą sukóló momó kepaayóló bethereteita, ti betere so whjró sukale so whjtamo teteróló kaae tare Tale betaairaalu, erapó. ¹⁰ Ata, atére Tale beterapa, naao noné dere ala ó mole tué tiki taleyóló, dorapóló noatepa só derótú betere? Ó diaç mepaae so whjnékélé diaaq no nené ere ala kolóló, diaqta, ę kaae mei beleipóló só derótú bitute? Ti noatepae, dñé du betere ala Kótóné tale yópóló, dä fea ą beterepaae betä betä yóló fóló, daaneta yaalopó. ¹¹ I fo aseyóló muló beterapó.

“Eta mo Tale bitu, yalo i dere fo hásokó feni, mo yaaitere fotóró diapaae dapa wosae.

So whj mo fea ę beterepaae wóló bukutiri teáró bitu, yata etei kaae Tale beterapó fo mo yaalo ai ape,” erapó.

¹² Atéturaalu, dä so whj dokø feané du betale ala Kótóné taletepae, dñé yale alarape ama keletómó daalu, dñétei dosçayóló eneta yaalopó.

¹³ Téyaalopa, dñé ne noné dere ala taleyóló u só deräle i só deräle du betheretei mo taalae. Téni, naao du betere alanétei naao no nené tué doróló dée nalaçsóró, naao dere ala ti tué tekeyóló yae. ¹⁴ Ti eta, Tale Yesu Keriso tuamó bitu, fea ą naairetei fo muni, featóró nenérápóló yalo mo diriyóló kisiparapó. Tépatei, mepaae whj ama kisipané mepaae ąla doreteiné naalomeipó depa, ti ai whj ą were ąla mo nenénipó. ¹⁵ Yesu Keriso sukóló tao sale no hamoma naao ąla nokole alané doraçsóró yae. Mepaae naao no ne were ąla nokoleteiné atima tué tiki doróló sekératapa,

ti ą tuamó yaala sókó fole ala mo munipó. ¹⁶ Naa mo wisi ala deparatei, me whjné naao dere ala kolóló ą dée nukupa, ti naao ą dée nanalepóló ą eratere fo yaçsóró, naao dere ala kisipa tekeyóló yae. ¹⁷ Ti noatepae, Kótóné teteróló kaae tare tuamó, ąla nokole alaró *wain* wéi nokole alatamo doasi bete munipó. Tépatei, Dëi Kepe Wisiné dä tuapaae erótú betere mo donoi alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, hajné sukutere alakélé, i alarape feata, ti doasi bete mulapó. ¹⁸ Atéreteiné mepaae whj dené Yesu Kerisoné ala eróturaalu, i dosçaté wale alarapetamo du betepa, ti Kótökélé hékese yóo, mo so whjnékélé wisi ala dapóló ą dukiróo yaalopó.

¹⁹ Térapa, diaaq mepaae du betere alané hosaa muni deyóló mo dua betere ala epa, ti dä feané Talené ala eraté fóló, mo dirii whj betaaire ala betä keteké buóló eróló fakeraalopa siépe. ²⁰ Kótóné so whj tuapaae erótú betere ala mepaae ąla nokole alané doraçsóró yae. Nokole ąla fea doni, nenérápó. Tépatei, naao ąla nokole alané mepaae were whj dée nalatepa dorapó. ²¹ Hupu, na, ba, *wain* wéi nokole ala ó mepaae dere alanékélé, naao no dée nenérápóló kisipa mutepa ti taalae.

²² Térapa, ąla nokole ala, ó wetere ala, ó kae kae be démó me ala yaçsóró däle mole alakélé, me noa kaae ala naao mopóló kisipa tiki tiró betepa, ti yaró Kótótamo tuamó betä erópóló yae. Mepaae whjné wisirapóló kisipa muóló dere alanétei ą só derénipó depa, Kótóné wisiró betherapóló hajné sukutu beterapó. ²³ Tépatei, mepaae whj de tué tamо mulu, Talepaae tué tiki tiró betere ala sya furaalu, wisirapó kisipa muni hoko nukupa, ti ai whj dowi ala dapó. Ti dñé du betere ala fea tué tiki tiró betere alatóró sya fóló initepa, ti dowi ala dapó.

15

¹ Dä tué tiki tiratere ala fotokó bole so whjné dä kisipa felé yaaire ala maaté ini, mepaae tué tiki tiró betere ala béré so whjné ené inire ala tao sóró eratepa

mo wisirapó. ² Dä dokö feané ne no hamoma hékese yópóló, wisi ala eraté fu betenérápó. Atétepá, ti ama tué tiki tiró betere ala mo fotokö buturaalu, ą dirii whj bitiré faalopó. ³ Ti noatepae, Yesu Kerisonékélé amatei ą kisipa felé yaaire ala ini, däpaae wisi ala eróturaalu ą sekëi ala salepóló asémó erapó.

“Mepaae so whjné ya faleyóló dowi fo du betaleteita, mo ępaaetóró eralepó,” erapó.

⁴ Ti noatepae, take aseyóló muló betere fo feata hale ini, däne dosayóló kisipa sónpóló erapó. Aita Talené ala eró taruraalu, ama asëre foné matere ketekë dä tuämó boleteiné take däpaae wisi ala eraalopóló hajné sukutu beterapó.

⁵ Térápá, hale yó tare alaró ketekëtamø matere Kótóné diä Yesu Keriso sya fu betepa, diä fea mo betä kisipatóró muóló betere ala erópóló yae. ⁶ Até iruraalu, diä feané hosaa tuämó betä kisipatóró muóo, betä fotóró yóo deremó, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné Alima Kótóné doi hale horaalopó.

⁷ Atérápá, Kótóné doi hale horaairaalu, dä teteróló kaae tare whj Kerisoné diä dape su yale kaae, diaaqkélé mepaae no ne hamoma wisiyóló dape sae. ⁸ Ti noatepae yalo i dere fota, kale Juda fake kaarale noumatererapepaae yóló mulale fo mo dokonóturaalu, Kótóné ama ere fo so whjné mopóló diriyóló kisipa yópóló, Yesu Keriso ą Juda fake so whjné kutó diratere whj alée felepó. ⁹ Ti Yesuné ai ere alata, Kótóné atima Juda meire fake so whj kolené sukutu tao salepóló, ama doi doasi mulápóló erapó. I dere fo kaae asémokélé erapó.

“Atéreteiné ę Juda meire fake tuämó bitu, yalo naao doi doasi mulóo, naao doimó wole fo wisi wisi yóo, du betaalo ai ape.”

¹⁰ Ai fo kaae me i ape.

“Juda meire fake so whj-ó, diákélé ama so whjtamo touyóló hajné sukutu betaæ.”

¹¹ Kale fo kaae me i ape.

“Diä Juda meire fake so whj-ó, i haemó betó mole so whj featamo Talené

doi hale sóró horatere wole forape du betaæ.”

¹² Ai fo kaae Aisaianékélé erapó. “Jesi betemó kaayóló sókó holaaitere whjné i hae kwia feamó betó mole so whj teteróló kaae tawaalopó.

Atépa, Juda meire fake so whj atimapaae take ama wisi ala eraalopóló haj kisipa mutu, ępaae tué tiki tiróló betaalopó,” erapó.

¹³ Take däpaae wisi ala eraalopó du betere Kótópaae diäné tué tiki tiró betepa, ti ama hosaa muni deyóló dua betere alaró hajné sukutere alatamo diäpaae eróló mo surópóló yae. Atéturaalu, kale Dëi Kepe Wisiné diä fotokoratope, take nalopaae Kótóné däpaae wisi ala eratepa kelaalopóló dere haj mo ti fayóló suturaalu, feleyóló fópóló yae.

Pol Juda meire fakepaae Talené fo yó male feletei

¹⁴ Yalo norape-ó, diä tuämó wisi ala fayóo, mo fo bete turó diaaq kisipa yóo, kisipa tikikélé mo fosó fosó yóo ere ala yalo kisiparapó. Térü, diäsisí ketekë bulóturaalu, ma fo u du, i du dere alakélé mo enérapóló kisipa mutapó.

¹⁵ Mepaae doasi bete mole forape diaaq kisipa epatei, mo ti diriyóló tué yaasepóló, ę halaainé diäpaae momó ai asëyale ape. Ti noatepa meipó. Ę Juda meire fake so whj kuamó, Yesu Kerisoné kutó diratere whj bitu, ama fo wisi yó maté kwęyópóló ai kutó Kótóné hamokoróló ępaae hale melóló ę sóró beteralepó.

¹⁶ Até ereteita, mo so whjmó Talepaae momaratere whjrapené këlaa wisi wópóló simó sukulaa dalótú dere kaae, Kótóné kale fo wisi Juda meire fake so whjpaæe yalo erótú beterapó. Aita hale mei, ai fo wisi wosóló sya fupa, ti Dëi Kepe Wisiné atima wisiróló kae beteratere ala Kótóné kilitu, ita hale matere ąla wisipó yópóló kisipa mutu, du beterapó. ¹⁷ Ę Yesu Keriso tuämó bitu, Kótóné ama so whjpaæe i erótú betere mo bete mole kutópóló dukiróló hale horótú beterapó. ¹⁸ Mepaae yalo initere ala diäpaae yaalomeitei, Juda meire fake so whj Kótóné fo aomó sukóló beterópóló, teteróló kaae tare whj

Kerisoné ę fotokoratepa, yalo foró yale alatamo diapaae i dere ape. ¹⁹ Kale Dëi Kepe Wisiné ę fotokoratepa, kae kae kelemei alaró doasi sira yaaire alatamo eróturaalu, Jerusalem bemó kaae sóró yó maté fóló, Ilirkum hae kwiamó sókó felepó. Téturaalu, Kerisoné fo wisinaale mo turó yó maté kwęyalepó. ²⁰ Mo take yalo enée yóló muté wale kisipa i ape. So whj teteróló kaae tare whj Keriso tué inire be huluapaae kale fo wisi yó maté kwęyaaí yalepó. Atýaleteita, hale mei, me whjné diyale kutó kwia kemeróló ditu dere kaae, yaaire hótepa yalepó. ²¹ I dere fo kaae asémokélé erapó.

“Ata etei kaae whjpóló mené yó matepa kilini yale so whjnétei ą kolóo,
etei kaae whjpó depa woseni yale so whjné ama fo wosóló ą kisipa yoo
yaalo ai ape.”

²² E taketitei dią beterepaae waai yalemó, ai alarapené bi bi duraalu wénipó.

Pol Rom-paae faai tale yaletei

²³⁻²⁴ Tépatei, i hae kwiamó té mole be hulua dokó fea Talené fo yó maté kwęyóló sureteiné mió me kutó diyaaire té munipa, ba fo dokó fea yalo dią kèle wonée du betalepó. Téyaletei, mió me kutó diyaaire té munipa, Spen hae kwiapaae faai wouraalu, dią keleté waai kisipa mutapó. Ti ę dią beterepaae sókó wóló, mepaae be dę diatamo ekei yóló beteró, nalo ę faaire tikipaae fupa, mepaae yayare əlarape diąné tao saasepóló dapó. ²⁵ Até yaai waairaalu, mió Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whjpi tao sene fulapó. ²⁶ Ti noatepae, Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whj kuamó, mepaae yolealere so whj hale tao suraalu, Masedonia hae kwiáró Akaia hae kwiata-momó Kótóné ama kaae beteró betere so whj atima kisipanétei hękesetamo *moni* deräleta yalepó. ²⁷ Atéró atima wisi kisipatamo deräleta yale *monita*, take folosóró Juda fakené atimapaae erale wisi ala kwia mulapó. Ti ai kwiata, folosóró Juda fakené Juda meire fake so whj atimané kepe tuapaae Talené wisi ala eralepó. Atýale alamó, Juda fakepaae momó tokó móturnaalu, atimamo tao sóró yayare əla

matepa, mo wisirapó. ²⁸ Aita, ępaae diyae yale kutó ereteiné atima hajtamo ai *moni* sere ala kolóló, ę Spen hae kwiapaae faai wouraalu dią keleté waalopó. Ti ai *monita*, folosóró doteyle *aposel* whjrapené ditere kutómó oleyale du ai ape. ²⁹ E dią beterepaae wale sukamó, so whj teteróló kaae tare whj Kerisoné eratere wisi ala ę tuamó fayóló mo suratepa, diapaae eraai waalopóló kisipa mutapó.

³⁰ Térapa, no nerape-ó, dą teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuamó betere alaró Dëi Kepe Wisiné matere yaala sókó fole alatamo ę tuamó moletainé diapaae setere fo dapó. Ti noatepae, yalo yaaire ala yaqsóró sekéi alane sesétu beterapa, diąkélé ętamo ai seké tuamó bitu, Kótóné ę tao sópóló momatu beta. ³¹⁻³² Ti ęmō momaraaitere ala i ape. Judia fake Kótóné fo woseni hale betó mole whjrapené ę daqsóró momaróo, Jerusalem bemó kae beteró betere so whj tao sóró melaaire *moni* atima wisi tuétamo sópóló momaróo du beta. Téturaalu, Kótóné ama kisipané ętamo dią beterepaae wópóló depa, ti wóló, dą fea ekei yóló əsa wisi nóló beterópóló, momatu beta. ³³ Térapa, hosaa muni deyóló mo dua betere ala mótu betere Kótó dią featamo beterópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae!

16

Pol-né ama fulumu whjrapepaae koleó yale fo

¹⁻² Kenkria be huluamó betó mole Keriso so whjné kutó diratere so dąné ne Fibita, mo so wisipó. Atérapa, Kótóné kae beteró betere so whjné mepaae so whj mo wisiyóló dape su dere kaae yóló, ąkélé Tale tuamó betere sopa, mo wisiyóló dape sae yóló i dere ape. Atéturaalu, ą me ala ó me əlakó yayá depa, ti diaaq ą tao sae. Ti noatepae, ąta so whj fea tao suraalu, ękélé mo wisiyóló tao su betere sopó.

³ Yesu Kerisoné doimó ętamo betamó kutó diratere so Pirisilaró oma Akuilata-mopaae koleó yae. ⁴ Ti atimaamo mené dęlepatei witere ala ini, halainé ę tao su betalepó. Atéteremó,

yälokélé mepaae Juda meire fake Keriso so whjnékélé, atimaamoné yale alamó Talepaae mo kée du beterapó.

⁵ Atimaamoné bemó tourälata du betere Keriso so whjpaækélé koleó yae. Yalo hosaa mole no Epainetus-paaekélé koleó yae. Ti åta, Esia hae kwiamó betó mole so whj Yesu Kerisoné doimó Keriso betaaipa, folosóró åpi Keriso betale whjpó.

⁶ Diä tao saai kisipa mutu, depe tukó wei kutó diale so Mariapaae koleó yae.

⁷ Ef fake whj e yale kaae, dipula beterale seké Adronikus-ró ama soma Junias-tamopaae koleó yae. Ti atimaamota, e Yesu Keriso tuämó betaaipa folosóró Keriso bitu, kale aposel whjrape betere tuämó mo doasi doi mole soró whjtamopó.

⁸ Tale tuämó bitu, yalo mo hosaa mole no Ampliatus-paae koleó yae.

⁹ Dä Yesu Keriso tuämó bituraalu, betä kutó ditere whj Urabanus-ró yalo mo hosaa mole no Stakis-tamopaae koleó yae.

¹⁰ Yesu Keriso tuämó betepa, kaae kolóló whj wisipó du betale seké Apelesipaae koleó yae. Aristobulus-né be whj so whjpaækélé koleó yae.

¹¹ Yalo fake whj Herodion-paae koleó yae. Narsisus-né bemó betó mole mepaae Tale tuämó betere so whjpaækélé maaté koleó yae.

¹² Tale tuämó bitu, mo depe tukó wei kutó ditu betale so tamo Tipaenaró Triposa-tamopaae koleó yae. Me yalo mo hosaa mole ne Tale tuämó bitu, mo doasi depe tukó wei kutó ditu betale so Persis-paaekélé koleó yae.

¹³ Tale tuämó betepa, sókó sóró kae beró betere whj Rufus-ró hamata-mopaae koleó yae. Ti ama hamata, yalo hae kaae bitu, e tao su betale sopó.

¹⁴ Asinkritus, Flekon, Hermes, Patrobas, Hermas-sépi, atimatamo betó mole mepaae norapepaaekélé koleó yae.

¹⁵ Filolokus, Julia, Nereus-ró ama nematamokélé, Olimpas-kélé, atimatamo betere Talené kae beteró betere so whj

feapaaekélé koleó yae.

¹⁶ Kótóné ama kae beteró betere so whj bitu, koleó yóló apuóló, diásisitei kóló u tukó nuku, i tukó nuku du betae. I bemó betó mole Keriso fake so whjnékélé diä feapaae koleó i dere ape.

¹⁷ No nerape-ó, diäpaae yó male mo bete mole fo wisi mupatei, mepaae kae kae hóko fo yó matere whjrapené diä betämó beteretei tekeróló, diaaq du betere wisi ala taaróló, diä dée nalaqsóró, tika kae bitu, ai whjrape mo hotowaró kaae tawae. ¹⁸ Ti noatepae, atei ala du betere whjrapeta, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné kutó diréni, atimané yaaire ala maaté ekéleyóló du beterapó. Atérú, mo bete mole fo diriyóló tuénire so whj dilikóló häle mulóturaalu, mo felei foró dukiratere fotamo du betere whjrapené diä kópaae falaqsóró wisiyóló kaae tawae.

¹⁹ Diä fea Kótóné fo wosóló aqmó sukóló betó mulapó dere fo, i bemó betó mole so whj feané wosalepó. Diä ai ala erapóló deté fole fo yalo woseturaalu, e mo doa hajné sukutu beterapó. Térapa, dowi ala mulapóló, só derané inire so whj bitu, wisi ala betä yaai, kisipa fosó fosóre so whjtóró betaie.

²⁰ Mo hosaa muni deyóló dua betere ala mótu betere Kótóné Satan teteróló, diaaq hó aqmó beteratere ala mo felekemó yaai dapó. Dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné hamokoróló häle tao sere ala diä tuüpaae erápóló yae.

²¹ Etamo betä kutó ditere whj Timotinékélé, yalo be whj Lusias, Jeson, Sosipata, atimanékélé diäpaae koleó dapó.

²² I fo aserale whj e Tertius dä teteróló kaae tare Tale tuämó bitu, yalo diäpaae koleó dapó.

²³ Ekélé, mepaae imó betó mole Keriso so whjkélé, dä fea touróló ola nukua dere be tale Kaius-né diäpaae koleó dapó. I doasi be huluamó moni teteróló kaae tare whj Erastus-ró dñé no Kuartus-tamoné diäpaae koleó dapó. ²⁴ (-)

²⁵ Yesu Kerisoné yale ala i ape yóló, mió yalo yó mótu betere fo wisi diaaq wosetu betepa, Talené ama ai fonétei

diɑ̄ diriyóló beterópóló, fotokø sumó bulalérapó. Atére alamó ama doi doasi muópóló yae. ²⁶ Ai ala wisita, mo take bitiré wale wh̄irapené kilini, kinóló molutei mo ti betó tare Kótóné ama fo eratere kóló wh̄irapepaae i fo asé yae depa asé ipakalepó. Aita hâle meipó. So wh̄ij feané i fo dosayóló kisipa duraalu, kinóló muale ala i haemó betó mole so wh̄ij feané Yesu Kerisopaae tué tiki tiróló ɑ̄ aqmó bitu, ama ala eraté fu beterópóló hâkearó beterapó. ²⁷ Atére Kótó betâ fea ala fosó fosóre bete tale beterapa, ama doasi doi hâle muó tanópóló, dã̄ Yesu Keriso tuámó bitu, hale sóró horótu beta. Mo kée, téyópóló yae!

1 Korin

1 Kótóné mole kisipa sya furaalu, Yesu Kerisoné ama fo yó male fópóló, é *aposel whj* sóró beteraai, Talené à beterepaae ape yale whj Pol-né dapó. Dạné no Sostenes dámō wusuró bituraalu i dere ape.

2 Yalo i dere asëta, Korin be huluamó Yesu Kerisoné sameané fokóló kae beteróló, Kótóné touró betere so whj diapaae dapó. Dià atéró beteraleteita dowi ala ini, ama mo kae ala betà erótú beterópóló, à beterepaae ape yalepó. Aita, dià maaté mei, hae kwia dokó feamó betó mole so whj kélé Yesu Kerisopaae tao sae du betere so whj dià ere kaaetóró erapó. Ti ai seké ñata, dákélé atimakélé fea teteróló kaae tare Talepó.

3 Dạné Aya Kótóró dà teteróló kaae tare whj Yesu Kerisotamo tuämó kaaróló wale hamokoróló häle tao sere alaró hossaa muni deyóló mo dua betere alatamo, dià tuapaae erópóló yae.

Talepaae mo kée dere fo

4 Ti diàta, dà teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné hamokoróló häle tao su betereteimó betere dokó Kótópaae yalo mo kée du beterapó. **5** Ti noatepae, dià à tuämó bitu kaekae ala erópóló, ama fo yó matere alaró ai fo bete mo diriyóló kisipatere alatamo Kótóné dià mo suró beterapó. **6** Ti aita häle meipó. Dạné diapaae Yesu Kerisoné ama yale ala i ape yóló yó matere fo diaaq wosaleteiné, Talené dià tuämó mo ala eró betepa kilituraalu, ita mo bete mole fopóló kisipa mualepó. **7** Atéreteiné, dà teteróló kaae tare whj Yesu Keriso häkeamó wale ke-laai dapóló, dià keteké buóló kaae taté fu beterapó. Téturaalu, Talené ala eraairetei yayani, kae kae ala fea erópóló Dëi Kepe Wisiné häle matere ala dià tuapaae mo suró beterapó. **8** Atépa, dà teteróló kaae tare whj Yesu Keriso wale sukamó, dià me alakélé munire so whj beterópóló amatei dià fotoko bulaté fóló kemene fole kwia-paae sókó faalo ai ape. **9** Kótóné diáró ama

Naale Yesu Kerisotamo fulumu yóló betà kisipa muóló beterópóló, à beterepaae ape yalepó. Atéyale Kótóné ama eraalopó dere ala fea häsökó feni, motóró dokonóló erótua dapó.

Keriso so whj fake tekeyale ala

10 Norape-ó, yalo diapaae i dere fota dà teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuämó bitu, dià fake terekeni betà kisipa muóló mo betà alatóró du beterópóló, ama doimó yalo dià tao su ma fo i dere ape. **11** Yalo no nerape-ó, diàsisi arale sóró fake teketu beterapó dere fo mepaae Koloené be whjné ene wapa wosalepó. **12** Yalo dere foné bete i ape. Diákó mené duraalu, èta Pol-né yó matere fo sya fulapó, mené du Apolos sya fulapó, mené du Sipas (Pita) sya fulapó, mené du so whj teteróló kaae tare whj Keriso sya fulapó, du betere fo yalo wosalepó.

13 Diaaq ai du betere ala-a, dà teteróló kaae tare whj Keriso terekeyóló kae kae fake betere? Dià tao saai Pol filipaa ni tómó olerale? Dià wéi tópuraletei-a, Pol-né fake so whj beteraai yaleé? Mo mei ai ape! **14** Dià mepaae so whj wéi tópuratere ala yalo ini, Krispas-ró Kaiustamo betà tópuraleteiné mo kée fo du beterapó. **15** Yalo mo kée dere fo bete i ape. Dià mepaae whjné duraalu, èta Pol-né doimó wéi tópualepó dere fo yaaire tû munéni yaleteiné dapó. **16** Kisipa keteyale fo me i ape. Stepanas-ró ama fake so whj tamo betà yalo wéi tópuraletei, mepaae so whj yalo tópurénipóló kisipa mutapó. **17** Ti noatepae, dà teteróló kaae tare whj Kerisoné é dotonaleteita, so whj wéi tópurópóló ini, so whj feapaae ama fo wisi yó melópóló yalepó. Ai fota, mo whjné mole fosó fosói kisipané yó móturnipó. Ti noa ala yaqsóró meipó. Mo whjné kisipané fosó fosoyóló yó matere foné, dà teteróló kaae tare whj Keriso à filipaa ni tómó sukóló dà tao sale foné bole doasi fotoko aluraqsóró dapó.

Kerisota Kótóné fosó fosóré kisiparó fo-tokotamoné betepó

18 Ti noatepae, sukóló mo ti aluyaai so whjrapené ni tómó sukalepó dere fo

woseturaalu, bete muni hale hoko fo nisi du beterapó. Tépatei, aluyaqsóró tao sere so whj dänetá, Kótóné ai fo doasi fotokó bulapóló kisipa mutu beterapó. ¹⁹ Ti noatepae, i fo aseyóló muló beterapó.

“Fosó fosóre so whjné kisipa tiki yalo doroo,
mepaae so whjrapené doasi kisipare alakélé yalo okoko eróló mo ti doroo yaalopó,” erapó.

²⁰ Dä tao saai fosó fosói kisipa mole whj-a, de betere? Skul yóló doasi kisipa sere whj-a, de betere? Mió i alimó bitu, du betere alané bete kisipare whj-a, de betere? Mo meipó. I haemó betere whjrapené mole fosó fosói kisipata, Kótóné ama yale alané keteirapené kisipa aqróló, mo ti okokoralepó. ²¹ Ti noatepae, so whjné i haemó mole fosó fosói kisipané Kótóné ala bete kelaai kikitu beteretei, kelaqsóró Kótóné ama fosó fosóre ala sya furaalu, atimané kisipa fomaakeralepó. Atére Kótóné ama fo wisi mepaae so whjné bete muni hale hoko fopóló faletu betepatei, ai fo wosóló tué tiki tiratere so whj aluyaqsóró Kótó a wisi kisipatamo tao sua yalepó. ²² Juda fake so whjné dere fo mopóló kisipa tirópoló, kelemei alakó erae yóo, Juda mei Krik fo bole so whjné fosó fosói kisipa bete kekitua yóo du beterapó. ²³ Tépatei dänetá, ti so whj teteróló kaae tare whj Keriso filipaa ni tómó sukale fo betä yó mótu beterapó. Atéró yó matere fo woseturaalu, Juda fake so whj atima dei tué mutu aita kelemei ala wisi mei, hoko alapóló atima dée nukua yóo, Krik fo bole so whjné bete munire fopóló faletua yóo, du beterapó. ²⁴ Tépatei, Juda fake so whjkélé, Krik fo bole so whjkélé fea Kótóné a beterepaae ape yalepó. Atéyale so whjné dä teteróló kaae tare whj Keriso sukalepó dere fo woseturaalu, ata Kótóné fotokró ama fosó fosói kisipatamo bole bete ai ape du beterapó. ²⁵ Ti noatepae, whjné Kótóné dere ala kilituraalu, bete muni kapala hoko alapó du betepatei, ai alané mo whjrapené fosó fosóre kisipa teraae falapó. Mepaae whjrapené Kótóné du betere ala kilituraalu, keteirapené dere ala kaae aqrapó du betepatei, ai alané mo

whjné bole doasi fotokó teraae falapó.

²⁶ No nerape-ó, dia Talené a beterepaae ape yaletei, take dia noa kaae so whj betepa yaleró, diaaqtéi kisipa muae. Mo so whjrapené dia fea kqae kolóló, fosó fosói kisipa mole whjrape ó néli whjrape ó mo doasi topo whjné naale senaalerape bitinipó. ²⁷ Tépatei, i haemó mepaae doi munire alarape Kókóné tao suraalu i haemó betó mole fosó fosói kisipa mole whjrapené kisipane ala sisópaae eráló haleralepó. Téturaalu, mepaae i haemó fotokó buni béré ala tao suraalu, fotokó bole ala só deróló haleralepó. ²⁸ I haemó doi munire alakélé, bete muni hale hoko du betere alakélé, mo inire alakélé fea Kótóné sorokó suraalu, mo doasi doi mole ala só deróló hale qla aqralepó. ²⁹ Ti ai ere alata, noa ala yaqsóró meipó. So whj mo betanékélé, Kótóné ama keletómó bopé fakeyóló nene yaqsóró erapó. ³⁰ Yesu Kerisota, dámó fosó fosói ala melaai, Kótónétei a ai alané bete alée faralepó. A tuamó bole fosó fosói ala wisi i ape. Dä a tuamó betepa, Kótóné donoi so whjpó yóo, ama ala erópoló sóró mo kae beteróo, däne dowi ala Yesuné sameané dupuróló dä hale beteróo erapó. ³¹ Atéreteiné, i fo aseyóló muló beterapó.

“Mepaae so whj bopé fakeyóló nene yaai depa, ti Talené ama eró betere alamó betä a dukiróló bopé faketu beta,” erapó.

2

¹ Norape-ó, e dia beterepaae wóló, Kótó a etei kaae Tale beterapóló dia paae yó móituraalu, whjné wosóló feléyópoló yalo fosó fosói foné ó fosó fosóre kisipané inipó. ² Ti noatepae, e diatamo betale sukamó mepaae ala yalo kisipané enépatei, me ala kisipa inire whj aqyóló beterepó. Atéru, Yesu Keriso betä etei kaae whjpóló ere foró a filipaa ni tómó sukale fotamo betatóró, yó melaai kisipa mualepó. ³ E diatamo wóló betale sukamó, býóló otájalere alakélé, witeré alakélé iruraalu, diri furu furutamo Talené fo yó mótu betalepó. ⁴ Talené fo wisi yó móituraalu, so whjné wosóló felérapó

yópóló, yało fosói kisiparó fotamoné yó menipó. Téni, Dëi Kepe Wisiné fotokné erótú betere ala diaaq hakeamó kolópóló, yało hale yó betə mótu betalepó. ⁵ Ti aita, diaq mo whjné fosó fosóre alapaae tué tiki tiréni, Kótóné fotokné erótú betere alapaae betə kisipa tirópóló yalepó.

Dëi Kepe Wisiné matere fosó fosói kisipa

⁶ Tépatei, Kótóné ama bete mole mo fo wisi dä dirii kisipa mole so whipaae yó matepa woseturaalu, ita mo fosó fosói fo wisipó du beterapó. Däne ai yó mótu betere fota, mió i alimó betere whj ó atima teteróló kaae tare topo whjrapené dere fosó fosói fo kaae meipó. Ti ai whjrapero atimané du betere alatamota, mo hale qla kaae alée fu beterapó. ⁷ Däne atei kaae fo mo yó meni, Kótóné kinóló mole fosó fosói fo betə yó mótu beterapó. Ti ai fota, dä Kótóné ama kae ere dë tuämó beterópóló, mo take şaró haetamo kaaraaipatei, mo so whjné kelaqsóró kinóló munélipakalepó. Tépatei ai ala däpaae mo eraalopó. ⁸ Mió i alimó betó mole so whj teteróló kaae tare topo whjrapené, ai kinóló mole fosó fosói ala mo kisipanipó. Ai alatamo atimané tué uásóró, ti Kótóné ama kae ere dë wisinaale fāane Tale ą filipaa ni tómó oleróluqmeipó. ⁹ Tépatei, i fo asęyóló muló beterapó.

“Kótóné ąpaae yaala sókó fu betere so whipaae eraaire ala ama ta leróló muló beteretei, betə whjné kelenékélé koloo, wosélinékélé wosoo, hosaa tuämökélé muloo mo inipó,” erapó.

¹⁰ Atépatei, ai kinóló mole alarape däne kolópóló, Kótóné dä tuämó beteró betere Dëi Kepe Wisiné hakearalepó.

Téturaalu, so whjné hosaa tuämó mole ala taleyóló, Kótóné ama mo apaae derepale fo bete mo whjné fosó fosóre alané tué enénipa, Dëi Kepe Wisinétei ai kinó betere alarape bete tokóló hakearótua dapó. ¹¹ Ti noatepae, me whjné mole tué tiki né kelere? Ai whjné ama kepené betə tuérapó. Atére kaaetóró, Kótóné mole kisipakélé me whjné tuéni, ama Kepené betə kisiparapó. ¹² Talené dä matepa sale Kepeta, i haemó betere

kepe mei, Kótóné hamokoróló hale matere ala wisi däne kisipa yópóló, ama doteyale Kepetóró däne salepó. ¹³ Ti däne i du betere fota, mo whjné yó male fosó fosóre kisipané dumitei, Kótóné Dëi Kepe Wisiné däpaae yó matepa, dänemö diäpaae i dere ape. Dëi Kepe Wisiné erótú betere ala yó móituraalu, ama däpaae etéró yó melae dere fotóró sya fóló, i du betere ape. ¹⁴ Kale Dëi Kepe Wisi bitinire whjné, ti Kótóné Kepené yó matere fo mo dapóló wosetumipó. Ti noatepae, ai fo bete Dëi Kepe Wisiné yó matepa, ti sumó kisipanérápó. Kepe Wisi bitinire whjné ai fo wisi hale hoko fo nisiyóló, bete wisiyóló kisipanérápó. ¹⁵ Kale Dëi Kepe Wisi betere whjné ti fea ala ama sumó taleyóló kisipanérápó. Tépatei, ai Kepe Wisi betere whjné ama dere ala me whjné ą taleyóló só deranénipó. ¹⁶ Etei kaae fo erapó.

“Mé whj Talené ama kisipa kaae mūluraalu, ąpaae naao kisipa mole alarape i ape yóló, ą yó manéré?” erapó.

Tépatei, Talené sóró beteró betere whj Kerisoné mole kisipa dä tuämökélé mulapó.

3

Kerisoné ala diriyóló tuéniru alale seretei

¹ Norape-ó, yało diäpaae Talené fo yó móituraalu, Dëi Kepe Wisi betere so whipaae yó matere fo kaae yó manépatei, diaq tó tikiné ekélere ala du betereteiné, mo so whj kaae beterepó. Yesu Keriso tuämó keteirape kaae betepa, ai dälemótóró yó mótu betalepó. ² Diaq diri qla naaire suni, keteirape kaae betepa, mo dirire so whjmó matere qla kaae meni, ketei matere awa kaaetóró malepó. Miókélé diaq dirii qla naaire sunipó. ³ Ti diaqta, tó tikiné ekélere ala hale yótóró tarapó. Ti noa betené yało i fo de? Mepaae whjné dere ala kolóló, diaisisi u teterótú i teterótú yóló dei tué mutere alaró arale sere alatamo hale yó tarapó. Tétu, diaaq tó tikiné ekélere ala sya fu beteretei mo hakearóló yó matapó. Diaaq ai du betere

alata, hale mo so whjné dere ala kaaepó. ⁴ Ti noatepae, me whjné duraalu, é Pol-né dere fo sya fulapó, mené du, é Apolos sya fulapó du betere-a, hale mo whjné dere ala kaae diaaökélé dumipóló de?

⁵ Ti Apolos-a, noa whjé? É Pol-kélé noa whjé? Dämota, Talené kutó diratere whj maaté bitu, ama fo diapaae maleteiné dia apaae tué tiki ai tiró betere ape. Talené amatei kutó terekeyóló whj dokó betä betä yóló matere kaae, dämopaae malepó. ⁶ Atéreteiné, ola wae yalo biliyoo, Apolos ą ti ola wisiyóló holópóló wéi deróo yaletei, ai ola wae wisiyóló horatere alata, ti Kótóné amatóró eratapó. ⁷ Ti ola wae bilitere whjró wéi derótú betere whjtamota, mo hale ola aqrapó. Ola horótú betere Kótó betä mo doasi ai ape. ⁸ Ola wae bilitere whjró wéi deratere whjtamoné betä alatóró eraai kisipa mutu, kutó ditu beterapó. Atétere kutó Talené taleyóló, me whjné ama diyale kutó sütóró dupu meloo, me whjné diale kutómokélé atérótóró meloo, yaalopó. ⁹ Ti noatepae, dämota Kótóné ama betä kutó diratere whj betepa, diäta Kótóné ama kutóró tētere betamo kaaepó.

¹⁰ Kótóné ama hamokoróló é hale tao saleteiné, fosó fosóre whjné be tētu dere kaae tēyaairaalu, kaae sóró hae eleké yalo deyalepó. Atéró deyale eleké tómó me whjné be tētu beterapó. Atéró be tētere whjrake dokó feané hoko tēni, mo hotowaró kaae taru tēnérápó. ¹¹ Ti noatepae, ai tēne be eleké taaróló, me whjné eleké kae denénipó. Ti ai be tētere elekéta me kae mei, Yesu Kerisopaae dó faróló erapó. ¹² Mepaae whjné ai kale dere eleké tómó be tēturaalu, *kold kapa*, ó *silpa kapa* ó doasi *moniné* duputere kane ó ni fake ó hata sóku ó kape ó we dako sórótamo tētu betepa, ti Talené ama taletere be dēmó, whjrake dokó feané diyale kutó kaae kolóló hakearaalo ai ape. ¹³ Ti ai be tētere whj dokó feané diyale kutó Talené ama taletere be dēmó, mé whjné diri ola sóró tēyoo, mé whjné bái ola sóró tēyoo eréró siné dóló hakearatepa, kelaalopó. ¹⁴ Mé whjné tēale betamo siné dénitipa, ti ama diyale kutómó dupu wisi saalo ai ape.

¹⁵ Mé whjné ama tēyale betamo siné doló kemeró betepa, ti ama diyale kutómó me dupu saalomeipó. Ti ą aluyaqsóró Talené tao saalotei, ama kuti ó mepaae ola ola fea siné doló tiki hale fu dere kaae yaalopó.

¹⁶ Diäta, Kótópaae moma dere be tēnuraalu, Kótóné Dëi Kepe Wisi dia tuámó ai betere kisipanié? ¹⁷ Kótópaae momatere betamo, mepaae so whjné fisikóló dorótú betepa, ti Kótóné ai so whjkélé doraalopó. Ti noatepae, Kótópaae moma yópóló tēne beta, me dowi alatamo hosekéni, mo ama alatóró erópóló kae tēnó betere momatere be ti diatöró ai ape.

¹⁸ Diaaqtæi diäta, fea ala bete kisipare so whj nisi yaqse. Mió i alimó betó mole so whjné kisipané i sekéta mo fosó fosórapó depa, ti ai whj ą me ala tué inire whj kaae bitu, Talené ala betä sya fu beterópóló yae. Atétepa, ti mo fosó fosóre whj betaalo ai ape. ¹⁹ Ti noatepae, i haemó betere whjrakené mole fosó fosói kisipa Kótóné kilituraalu, ita bete muni hoko alapó du beterapó. Aita, i asémó mole fo kaaepó. “I haemó fosó fosói kisipa mole whjrakené so whj dilikitu betere alané denólótú betere alamó Kótóné atimatei daalopó,” erapó.

²⁰ Ai fo kaae me i ape. “I haemó betó mole fosó fosóre whjrakené tué tikita, me bete muni hale ola kaae aqretei Talené ama mo tuérapó,” erapó.

²¹ Térápá, mo i hae whjné diámó meló betere ola olakélé, take nalopaae yaaitere alakélé, fea dia Yesu Keriso tuámó betepa meló beterapa, mepaae whjrake doiyóló bopé fake dere ala du betaqse. ²² Diapaae ai meló betere olata, Pol ó Apolos ó Sipas (Pita) ó mió i ere hae tiki ó betere alakélé, ó sukulere alakélé ó mió du betere alakélé, ó take nalopaae yaaitere alakélé fea Talené diámó meló betereteiné ai ola ola taleta, ti diatörötípó. ²³ Ti diákélé, dä tēteróló kaae tare whj Kerisoné ama so whjtóró betóo, Yesu ąkélé Kótó aqmó ama naalema betóo, erapó.

beterapó

¹ Térapa, dijané dä noa kaae whj bitu déró, i dere fo wosóló kisipa muae. Däta, so whj teteróló kaae tare whj Kerisoné kutó diratere whj bitu, Kótóné kinóló mole mo fo wisi wisiyóló kaae taru, so whj feapaae hakeamó yó mótu baterópóló dä sóró bateralepó. ² Téró mepaae whjné, me whjpaae i kutó ó qla wisi mo tawae depa, ti mo wisiyóló kaae tanérápó. Nalo ama diyale kutó talené kelerálemó, hoko dini mo donotóró dipa, ti mo wisirapó yaalopó. ³ Yalo hásokó fóló yale ala dijané ó mepaae fo tokóló taletere whjrapené taletepá, é whalia inipó. I dere fota, mo dapó. É hásokó fóló du betere ala yalotei tale dumpó. ⁴ Kótóné keletómó é hásokó fóló yale ala yalo hosaa tuámó munipóló kisipa mutapó. Tétu, yalotei é taleyóló me hásokó fele ala munipó depa, ti é me ala initere whjpóló dumpó. Yalo du betere alata, Talené ama betä taletu baterapó. ⁵ Atérapa, so whjné du betere ala taleyaai Talené tukóló muló betere be dë teópatei, diaaq me whj taleyóló só deréni, Talenétóró yópóló kaae tawae. Å wale sukamó so whjné diliki tuámó kinóló du betere ala hakearóló dë tuámó muloo, so whjné me ala yaairaalu hosaa tuámó kikiti mutu betere kisipa tikikélé hakearóo, yaalopó. Atétere sukamó, so whj feané yale wisi alamó Kótóné atima dupu betä betä yóló matepa saalopó.

⁶ Atérapa ne norape-ó, Apolos dämoné diä tao saai kisipa mutu, yale ala fea, diapaae asémó ai deté wale fota, diaaq kisipa sónpóló sýróló yalepó. Ti noa betené mei, Juda fakené mara mole fo i ape.

“Talené aséyóló muló betere fota, mo whjné kisipa mole alatamo touróló yaqse,”

ere fo bete diaaq kisipa yaasepóló, du betere alapaae dó faróló dämoné yó malepó. Atéyale ala dijané wisiyóló kisipa depa, ti me whjné doi sóró horóo, me whjné doimo só deratere alata, bopé faketere ala yaalomeipó. ⁷ Ti noatepae, ya kolósu me whj kolósu yóló, me whj kaepó du betere-a, né kae kae yóló baterale? Nao ai sóró tare qlata, ya mené menipóló

kisipa mute? Ai qlatamo naao sóró tarapóló kisipa mutepa, ti naaotei salepóló kisipa mutu noatepa bopé faketere betere? Téni, dijané ai mole qla qlata, mené dijamó meló beterapa, bopé faketere ala mo taalae.

⁸ Diaaq senére qla ó enére ala fea yayare nisyalemó, diä mo su ai ererapó! Diäta, qla qla fea yayani, mo néli whjrape ai bitirapó! Djané diä tao sini, diä teteróló kaae tare doasi topo whjrape ai bitirapó! Diä teteróló kaae tare doasi topo whjrape bituásóró, ti dákélé diätamo betamó teteróló kaae tare whj bitu, héksetere ala du bituápó! ⁹ Ti noatepae, yalo kisipané *aposel* whjrape däta, Korin bemó betó mole so whjné keletómó Kótónétei dä doi muni mo belei qla kaae aqrapó. Ti däta, bóné be nóló so whj feané keletómó doasi hale seróló daaираalu, dokóló muló betere aqrapó. Atére ala i haemó betó mole so whjnékélé, hepen-mó betó mole *ensel-rapenékélé*, kolópóló hakeamó hale seralepó. ¹⁰ Däta, dä teteróló kaae tare whj Kerisoné ala erótú, kisipa okokoi whjrape aqpa, diäta Keriso tuámó bitu, ama ala erótú betere fosó fosore whjrape aqrapó! Dä fotoko buni, béré whjrape betepa, diä doasi fotoko bole whjrape ai batererapó! Diä doasi doi mole whjrape betepa, däta belei sókótei i betó mole ape! ¹¹ Take bitiré wóló, mió i betere alimókélé, qla meiyóló wotetamo betere alakélé, wéi nokole dere alakélé, dowi bisinaai fi cuti deróló betere alakélé, mo doasi susupu sere alakélé, dä be meiyóló hoko fité kotere alakélé, hale yó tarapó. ¹² Dä naaire qla ó fitere bemó kisipa mutu, djané fotokónétei depe tukówei kutó ditu baterapó. Mepaae whjné dä só deróló faletere fo depa, atimapaae Talené diä wisirópóló yae fo betä yóo, däpaae doasi susupui ala eratepatei tokó meni, me qla meipóló hale bele yóo, du baterapó. ¹³ Mepaae whjrapené dä eratere fo depa, djané atimapaae mo naamei fo maaté dua dapó. I haemó betó mole so whjné dä kilitu, doi muni mo dowi taae fatere qla kaae aqraté waletei, miokélé ai alatóró hale yó tarapó.

¹⁴ Yalo i asetu betere fota, diaq hale yópóló dumitei, diaq yalo mo hosaa mole naale senaale kaae betereteiné, diaq kópaae faqsóró ma fo dapó. ¹⁵ Diaq Kerisoné ala erótú betere tuámó, kaae tare whírapé mo hale ola kaae betó mupatei, diaqne ayata dekéró bitinipó. Ti noatepae eta, dä teteró kaae tare whí Yesu tuámó bitu, ama fo wisi yó maleteiné e diaaq aya alée felepó. ¹⁶ Atéreteiné, diaqne yalo dere ala kolóló suróló yaasepóló, diaq keteké bulóló ma fo i dere ape. ¹⁷ Ti noa ala yaai meipó. Yalo mo yaala sókó fu betere naale Timoti q diaq beterepaae ai dotonatere ape. Ti aita hale mei, Tale tuámó bitu, tué tiki tiróló Talené ala eró tare whí wisipó. So whí teteróló kaae tare whí Yesu Keriso tuámó bitu, yalo du betere ala diaaq kisipa kete yaqsóró, ama diaqpaae yaalopó. Ti be hulua dokó feamó betere Keriso so whípaae yó maté kutu betere foró yalo yó matere fotamo wusuró mo betá alatóró erapó.

¹⁸ E diaq beterepaae waalomei nisiyóló, diaq mepaae so whí doasi kisipare whí aqyóló bopé faketu beterapó. ¹⁹ Atétu betepatei, Talené ama kisipanétamo e diaq beterepaae wópóló depa, ti mo felekemó waalo ai ape. Atéró wóló bitu, ai bopé faketu betere whírapené dere fo maaté wosaaei mei, ai fo tuámókélé noa kaae fotoko buléró kaae kelaai dapó. ²⁰ Ti noatepae, so whípaae Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole ala eróturaalu, mo whíné foné maaté ini, Kótóné ama fotokonétóró erótua dapó. ²¹ E aipaae wouraalu, diaq supuraai biyatamo waalopé, yaala sókó furaalu naameyóló mo dua apeloé? Diaaq kisipané mé alakó diaqpaae eraai ape yóló kisipa mute?

5

Nópu nokole whí keriso faketamo touyóló bitini, kae baterópóló hókó falae

¹ Diaq tuámó, betá whíné ama alimané dokale sotei q dokalepó dere fo wosalepó. Atéró ayané dokale sotei dokotere alata, mo nópu nokole alatóró ai dere ape. Ti Kótó tué inire whínékélé atei kaae mo sonaalei ala dumipó. ² Aita dowi ala du

betepatei, diaaq kisipané wisi ala dapóló bopé faketu beterapó. Ai ala deremó, diaq dekené sukuturaalu, atétere whí diatamo touyóló betaqsóró, hókó faluqsóró mo wisi uapó. ³ Ti e diatamo bitini kae betepatei, dä fea tuámó mo betá kepetóró betereteiné e diatamo beterapó. Ti e kaae betóo, diaq kae betóo epatei, e aimó biture kaae, ai ala yale whí yalo mo só deró beterapó. ⁴⁻⁵ Diaq fea dä teteróló kaae tare whí Yesuné doimó touróló betóo, yalo kepekélé diaaq kepetamo betamó betóo, Tale Yesuné ama matere fotoko sumó buó epa, ti ai whí q Satan-né naase tuámó mulae. Atétepa, ti ama tó tiki doraalotei, Tale waaire be dêmó, ama kepe bete tao saalo ai ape.

⁶ Ti ai whí hókó faréni, hale betepatei wisirapóló bopé faketera ala mo dorapó. Mo sawatamo ola yist-nétei *flawa* o bula doasi tópuratere ala diaaq kisipa inié?

⁷ Diata, kisi *flawa* o kaae ai betere ape. Térapa, *yist* bunire kisi *flawa* o kaae alée fóló betaasepóló, upulé *flawa* omó bulótua yale moi *yist* sokóló tae falae. Ti noatepae, dáné yale dowi alamó Kótóné dä kwia melaai yaletei, hásokó faróló, *sipsip* hupu male Kótópaae hale melóló sukunapó. Atéyale sekéta me kae mei, dä teteróló kaae tare whí Keriso ai ape. ⁸ Atéremó, Talepaae mo kée yóló ola deturaalu, take *flawa* omó bulale moi *yist* sokóló taae falae. Ai *yist*-ta, dowi tué mutere alaró du betale kae kae sonaalei dowi alatamopó. Ai ala taaróló, *yist* bunire otóró deóló naalopó. Tétu, u dei tué mulutei tó tikané hale sikjili dere ala ini, Talené mo alatóró erótua betereteita, ti kale *yist* bunire o kaaepó.

⁹⁻¹⁰ Take yalo diaqpaae folosóró asémó, nópu nokole so whítamo fulumu yaqse yale fota, i haemó betó mole nópu nokole so whí ó ola ola mo dekéró senée yóló ekélé du betere so whí ó me whí dilikóló ola ola su betere so whí ó kapala kótópaae momatu betere so whítamo fulumu yaqse yóló inipó. Keriso so whínétei ai dosayale alarapetamo du betepa, ti atétere so whítamo fulumu yaqse yóló yalepó. Ti i haemó betó mole mo so whí

tué mutu yalo i fo uásóró, ti mé tikikómó dowi ala munipa, aipaae bitj fae fo uágé? **11** Yalo i dere aseṭa, mepaae so whjné diapaae ąta naao Keriso nopó du bitutei, nōpu nokole ala ó ąla ąla senée yóló ekéle dere ala ó kapala kótópaae momatu betere ala ó whjné doi doróló eratere fo ó topo dotere węi mo dekéró nóló keyaa fole ala ó me whj dilikóló ąla ąla ąlémi sere alakélé fea du betepa, ti ai so whjtamo fulumu dere ala momókó yaqse. Tétu, betámó ąla nokole alakélé mo yaqse.

12 Keriso so whj mei, belapaae hale betere so whjné dere ala taleyóló só derae fo Talené däpaae inipó. Ti taletere alata, Keriso so whj diásisi maaté yae erapó. **13** Ti hale belapaae betó mole mo so whj taletere alata, Kótóné betá enérapó.

Térapa,

“Dią tuámó dowi ala hale yó tare whj diątamo touyóló betaqsóró kae beterópóló, hókó falae,” ere fo diaaq kisipa yaasepóló i dere ape.

6

Keriso no hamoma fo tokóló só deraoße

1 Diąkó me whjtamo mepaae ąlamó arale supa, Kótóné kae beteró betere so whj diásisi wisiranépatei taaróló Kótó tuénire whjrapené tale yópóló sóró fu betere ala wisire? **2** Take nalopaae i haemó betó mole so whj feané dere ala, Kótóné kae beteró betere so whjné taleyaalopó ere fo diaaq kisipanié? Ti diąnétamo i haemó betó mole so whjné dere ala diaaq taleyópóló, Talené yóló muló betepa, ti dią tuámó ai du betere mo sawa alakélé tale enénipóló kisipa mute? **3** Take nalopaae ensel-rapené du betere ala dąné taleyaalopó ere fo dią kisipanié? Ti atei kaae doasi hapólui ala dąné súmó enérapa, i haemó mo sawa alatei diásisi alale sóró bóe du betere ala súmó wisiranénipa de? **4** Térapa, Keriso so whj dią tuámó atei kaae arale sóró bóe dupa, ti diąkó mepaae doi munire so whjnékélé súmó taleyóló donoranérapa, atei kaae so whj sóró beterae. **5** Yalo i dere fota, dią haleyópóló dapó. Talepaae tué tiki tiró betere so whj diásisi alale su betere ala taleyóló wisiraaire fosó fosói

kisipa mole whj kó dią tuámó bitinipa du betere? **6** Diásisi atéró donoréni, Kótópaae tué tiki tirénire so whjné keletómó mepaae no ne hamoma só deraairaalu, fo tokóló taletere *Gavman* whjrapepaae taleyae du ai betere ape!

7 Dią me dupu saai kisipa mutu, mepaae ne notamo fo tokóló só derót betereteiné, Talené ala erateretei taaróló, mo ti haepaae derepale ala hakearatapó. Mepaae whjné yapaae erale sekéi alaró kapala dilikóló naao ąla ąla sere alata-mota, dupu saai dapóló fo tekéni, me ąla meipóló taalatepa mo wisirapó. **8** Aténi, diąné mepaae so whj dilikóló atimané ąla ąla sóo, atimapaae sekéi ala eróo, du betereteita, diaaq no nepaaetei du beterapó.

9-10 Dowi ala du betere so whj Kótóné teteróló kaae tare tuámó betaalomeipó ere fo dią kisipa munié? Nōpu nokole so whj ó kapala kótópaae momatere so whj ó whjné dokore so ó so dokore whj kae sotamo nōpu nokole so whj ó whj hamomatamo ó so hamomatamotei nōpu nokole so whj ó whjné tiki dotonóló *moni* sere whj ó ąlémi nokole so whj ó néli whj betaai wisi wisi ąla dekéró senée dere so whj ó węi mo dekéró nóló keyaa fole so whj ó me whj eratere so whj ó so whj dilikóló ąla ąla su betere so whj fea, Kótóné teteróló kaae tare aqmó betaalopó dere fo mo nisiyóló wosaqse. Aita, kapala fo dapó. **11** Ai dosayale alarapeta, dią mepaae whjné mo du betaletei, dą teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné doimó fokóló kae beteróo, ama so whj póló sóró kae beteróo, me ala muni mo donoi so whj beteróo, ere alata, dą kaae tare Tale Kótóné Dëi Kepe Wisiné erapó.

Nōpu nokole dowi alamó ere fo

12 Mepaae whjné duraalu, “Kae kae ala fea fo muni, yalo mo súmó enérapó,” du beterapó. Tépatei, mepaae alané dą tao sumipó. “Kae kae ala fea yaaire fo muni, yalo mo súmó enérapó,” du betepatei, mepaae alané ę teteróló kaae tawaqsóró, ai ąlané wae sóró kutó diratere whj momó kaae betaalo meipó. **13** Mara mole fo i ape. “Mo ąlata, wotetepa nóo, depeta,

ti qla naai daayoo erapó,” Tépatei, qlaró depetamo ti Kótóné doróló mo ti aluraalopó. Talené dñé tiki aleyaleteita, nópu nópoló ini, ama kisipa mole ala betq erópoló erapó. Dñé tikikélé Talené ama dupuyóló wisiró betereteiné, amatórótipó. ¹⁴ Kótóné ama doasi bole fotokné dñ teteróló kaae tare Tale sukaletei momó kepaaróló beteralepó. A atétu yale kaae, dákélé ama kepaaróló beteraalopó. ¹⁵ Whjné mo tikimó hó naase daalure kaae, diq touróló betere so whj feata, dñ teteróló kaae tare whj Kerisoné tikitóró daalapóló kisipanié? Ti Kerisoné tikimó olekere so whjtei, nópu nokole sotamo olekeyóló betq tiki daatere ala wisire? Aita mo enéi ala meipó. ¹⁶ Mepaae whjné nópu nokole sotamo fitepa, ti atimaamo mo betq tikitóró alée foleti diq kisipanié? Ti noatepae, i fo asérapó.

“Atimaamo tiki betqmó touratepa, ti betq tikitóró alée faalopó.”

¹⁷ Tépatei, mepaae whj de Taletamo olekeyóló betqmó betepa, ti ai whjné keperó Talené kepetamo mo betq alatóró erapó.

¹⁸ Diq nópu nokole ala tuqmó bitini, ai ala sisópae eróló botokó fae. Mepaae kae kae dowi alata, hale tómó maaté deretei, nópu nokole alata, mo naao tikitei doróló folokolerótua baterapó. ¹⁹⁻²⁰ Diqne tikita, Kótóné diq melale Dëi Kepe Wisiné momatere be tñapó. Talené diq melale Dëi Kepe Wisi diq tuqmó baterapóló kisipa mutumié? Ti diaaq tiki taleta diq mei, Talené mo doasi qlané dupurapó. Atérpa, me noa kaae ala yaaitepa, ti Kótóné doi doasi mulatere ala betq du betaie.

7

Soró whjamo dokotere ala tuqmó ere ala

¹ Asémó diaaq epaae wosale fo mió diapaae i tokó matapa, wosae. Mepaae whj so dokotere ala taaróló, hale betepakélé mo wisirapó. ² Tépatei, yalo diq keletepa diq betere tuqmó nópu nokole ala mo turó ffaneteiné, whjape fea mo atimané sotamotóró betoo, sorapekélé atimané whjatmotóró betoo depa, ti mo

wisirapó. ³ Soró whjamo dokore tuqmó soné tикиné hékésere ala ama omanétóró eróo, whjné tикиné hékésere ala ti ama somanétóró eróo, du betaie. ⁴ Ti soné tikita, amatóró mei, omané tiki yóo, whjné tikikélé amatóró mei, somané tiki yóo, erapó. ⁵ Soró whjamo dokore tuqmó, whj ó soné ama tикиné hékésere ala yaai wosetepa, hóyóló sesé yaqse. Aténi, soró whjamo atimaamosi betq kisipa muóló, Talepaae moma yaairaalu, fo dokóló be dë tukóló mulae. Atéró beteró, tukóló mulale be dë sókó wapa, kale dere kaae momó touyóló betaie. Ti noatepae, diaaq tикиné hékésere ala teteróló kaae tawaaire fotokó buni bépa, Satan-né diq dée nalaqsóró dapó. ⁶ Yalo i dere fota, yae yóló ere fo meitei, diaaq kisipané wisirapó depa, ti sya fóló enérapó. ⁷ Whj fea so dokoni è ere kaae hale betepa aikélé doni, wisirapóló kisipa mutapó. Tépatei, whj dokó feapaae Talené kae kae ala meló baterapó. Me whjné dere ala kae yóo, me whjné dere ala kae yóo erapó.

⁸ Téró, whjné dokonire soraperó so dokonire whjatmopaaekélé, wulia so whjpaekélé, i dere ma fo wosae. È so dokoni hale biture kaae, diákélé atéró betaai depa ti doni, mo wisirapó. ⁹ Tépatei, wotoró bitu ama tикиné hékésere ala teteróló kaae tawaaire fotokó sunipa, ti so whjamo dokaai depa ó whj so dokaai depa ti dokonérápó. Ti noatepae, ama tикиné hékésere ala yaai ama hosaa tuqmó si duku dere kaae yaqsóró whj so dokotepa, ó so whjamo fenépa doni, mo wisirapó.

¹⁰ Dokó mole so whjpaee i dere fota yalo kisipané dumitei, Talené yae yóló muló betere fo i ape. Whjné dokore so naao whj tokó falaqse. ¹¹ Sonétamo whj tokóló fupa, ai so whj kaetamo dokoni hale bateropóló yae. Téró, ama omatamo dowi kisipa mutu taaróló faai yaletei momó fesaae wóló, atimaamo yale ala fea wisiróló touyóló betaie. Soné ai dere kaae, whjnékélé soma tekaqsóró yae.

¹² Diq mepaae so whjpaee iniyale fo i dereteita, Talené yae ere fo meitei, yalo kisipa mole fo dapó. Betq Keriso noné ama

soma Talepaae tué tiki tiró bitinirutei, ama omatamo betere ala wisipa, ti ai so tokó falaqose. ¹³ Sonékélé, ama whj Talepaae tué tiki tiró bitinitei sotamo betere ala wisipa, ti ai whj tokóló faai kisipa muaqsé. ¹⁴ Ti noatepae, tué tiki tiró betere soné oma kisipa tiki tiró bitinipatei Talené ai so kae beteró bethereteiné, ama omakélé kae beteratapó. Atére kaae, tué tiki tiró betere whjné somakélé Talepaae kisipa tiró bitinipatei, Talené ai whj kae beteró bethereteiné, sokélé kae beteró betherapó. Ai ala uameisóró, ti diqné naale senaalekélé Talené keletómó wisiyóló bitini, hale hoko bituapó. Téuqtei, atimaamo Talepaae kisipa tiró bethereteiné, naale senaalekélé kae beteratapó.

¹⁵ Tépatei, soró whjtamo dokore tuámó Talepaae tué tiki tiró bitinire soné whj tokóló faai dowqae fupa, ti fópóló yae. Atétepa, tué tiki tiró betere so ó whj atimaamo dokonireteiné, whj ą so kae dokotepa ó sokélé whj kaetamo fupa wisirapó. Ti noatepae, dą soró whjtamo dokóló bitu, hosaa muni deyóló mo dua betherópóló Kótóné dąpaae ape yalepó. ¹⁶ Tué tiki tiró bitinire whjné dokore so-ó, naao whj mo ti aluyaqsóró tao senéretei ó tao senéretei netéró kisipa yaaloé? Tué tiki tiró bitinire so dokore whj naaokélé so mo ti aluyaqsóró tao senéretei ó tao sené iniretei netéró kisipa yaaloé?

¹⁷ Tépatei, Kótóné ą beterepaae ape yale whj fea me noa kaae ala epa, ąpaae ape itikimó, ai alatóró erópóló yae. Ai diri ma fota, diapaae maaté dumitei, hae kwia dokó feamó betó mole Keriso so whjpaekélé du betherapó. ¹⁸ Mepaae whj de tiki sekaq̄ tikipa Talené ą beterepaae ape itikimó, ti ai alatóró erópóló, tiki sekaq̄ tikinire whj aqyóló betaqose. Mepaae whj de tiki sekaq̄ tikinipa, ti ai alatóró erópóló yae. ¹⁹ Tiki sekaq̄ tikitere alaró tikinitere alatamo me bete munipó. Kótóné tukóló muló betere fo sya fóló erótú betere ala betá doasi bete mulapó. ²⁰ Diq so whj fea noa kaae ala du betere tuámó betepa, Kótóné ą beterepaae ape itikimó, ti ai ala tuámótóró hale betó tawae. ²¹ Diq wae sóró kutó diratere so whj betepa, Talené

ą beterepaae ape itikimó, ti me qla meipa whaalia yaqse. Diq wae sóró kutó diratere so whj betere ala taaróló, mo hale betaaire tū mupa, ti wisirapa, atétóró betae. ²² Ti noatepae, mepaae so whj de wae sóró kutó diratere so whj bitipa, ti i kisipa muae. Talené ą beterepaae ape yale sujamó, diq teraayóló hale ai beteró betere ape. Atére kaae, mepaae so whj atima kólené hale betepa, Talené ą beterepaae ape imó, ti Kerisoné wae sóró kutó diratere so whj betherapó. ²³ Diqta, Talené ama doasi olané dupuyóló betheró beterapa, hale mo whjné wae sóró kutó diratere so whj alée fóló betaqose. ²⁴ No nerape-ó, diq dokó fea noa kaae ala du betepa, Talené ą beterepaae ape tikimó, ti Kótóné ama keletómó ai ala tuámótóró hale betó tawae.

²⁵ Yalo i dere fota kokopei whjrape ó so seimale whjtamo dokoteremó dapó. I fota, Talené yae ere fo dumitei, ama ę kóleturaalu tao sóró betheró beteteiné yalo dere fo mopóló diqné wosenérapó. ²⁶ Noa betené i fo dumitei, mió i alimó kae kae wou betere sekéi alamó kisipa mutu, diq mió ai betere kaaetóró hale betepa mo wisirapóló dapó. ²⁷ Diq so dokopa, ti tokó falaai kisipa muaqsé. So dokonipa, ti so dokaai keketu betaqose. ²⁸ Tépatei, diq kokopei whj so dokaai kisipa mupa, ai dowi ala dumipó. Diq seimale sorapekélé whjtamo faai depa, ti aikélé dowi ala meipó. Tépatei, mió i alimó soró whjtamo dokore tuámó doasi sekéi ala waalopóló kisipa mutu, diqpaai ma fo i dere ape.

²⁹⁻³¹ Norape-ó, yalo i dere fota, Talené kutó diraaire be dę folo inireteiné dapó. Mió kaae sóró so dokore whjrape, so dokonire aqyóló betó, dekené sukutu moló du betere so whj ti whj sukuni hale betere so whj aqyóló betó, mepaae hakesené sukutu betere so whj hakese initere so whj kaae betó, mepaae qla qla duputu betere so whj ti qla qla dupu initere so whj aqyóo, mepaae so whj i haemó mole qla qla sóró taru, mepaae kutó ditutei ai qla olapaae hosaa muoo, yaqsóró yae. Ti noatepae, mió djané kelené i kilitu betere haeró qla qlatamota, alu deté fu betherapó.

³² Yalo diapaae i dere fota, dia Talené ala eróturaalu, mepaae alatamo bipi yóló, whaali yaqsóró dapó. So dokonire whjta, Talené kisipa feléyópóló ama alatóró eraai kisipa mutu beterapó. ³³ Téretei, so dokore whjta, ama soné kisipa feléyópóló i haemó mole alatóró eraaire kisipa mutu beterapó. ³⁴ Atéreteiné ama tué mo betatóró muni, tamo mulapó. Whjné dokoni hale biti soró seimale sotamota, Talené ama kutó diraaire kisipa betä mulapó. Téturaalu, ama tikiró kepetamoné Talené ala betatóró eraaire keteké bulapó. Tépatei, whjné dokore sota, omané kisipa feléyópóló i haemó mole ala eraaire kisipatóró mulapó. ³⁵ Yalo i dere fota, dia so dokaqsóró sesétu dumitei, Talené ala eróturaalu, mo betä tuétóró mulu, wisiyóló eraasepóló dapó.

³⁶ Mepaae whjnétamo ama dokaai tukóló beteró betere so seimale doasi ba fomó hale bitiré faqsóró, dokaai kisipa mutepa, ti wisirapa dokópóló yae. Ti so dokotereteita, dowi ala meipó. ³⁷ Tépatei, me whjné ama tuéné hëkesere so seimale mepaae whjné ąpaae dokae yóló sëni, amatei hale betaai dapóló kisipa mutepa, ti aikélé wisirapó. ³⁸ Térapa, whjné ama hëkesere so seimale dokotepa, ti mo wisi ala dapó. Tépatei, mepaae whjné ama hëkesere so seimale dokoni hale betepa, ti ama ai dere alané so dokore whjné dere ala mo bosenó beterapó.

³⁹ Whjné dokore so ama oma sukuni hale betepa, ti me whjtamо fenéni omatamo hale dokorapó. Tépatei ama oma sukutepa, ama tuéné ą me whj kaetamo faaitepa, ti hale whjtamо feni, Talepaae tué tiki tiró betere whjtamotóró fupa wisirapó. ⁴⁰ Tépatei, yalo kisipané hale wulia betere sorape kolósu, folosóró whj sukutepa kae whjtamо dokore sorape kolósu depa, wulia betere ala mo wisiyóló hëkesetamo beterapó. Yalo i dere fota, Kótóné Dëi Kepe Wisiné yó matepa dapóló kisipa mutapó.

8

Kapala kótópaae momatere ąla nokolemó dere fo

¹ Yalo i dere fota, kapala kótópaae momayóló hale matere ąlamó dapó. Mepaae bete mole alarape dä feané kisipa siré waletei, mió dñé mo diriyóló kisiparapó. Fea ala fea atima tuérapó du betepatei, atima doasi whj aqyóló bopé faketu beterapó. Tépatei, yaala sókó fole alané ti so whj wisiróló, kae beteraté fu beterapó. ² Mepaaené kisipané fea ala ama bete wisiyóló tuérapó du betere whjta, mepaae ala mo diriyóló kisipanipó. Atétere whj fea ala turó kisipa yaaire teórapó. ³ Tépatei, Kótópaae yaala sókó fu betere whjta, Kótóné mo wisiyóló kisiparapó. ⁴ Térapa, kapala kótópaae momatere alamó i dapa wosae. I haemó kae kae kapala kótó suróló aleyale ąla me bete muni yóo, Kótóta me kae bitini, mo betatóró betoo erelei, dñé mo diriyóló kisiparapó. ⁵ Ti noatepae, so whjné mepaae i haemó ere ąla ąla ó sámó daae mole ąla ąla kilitu, kótórapékélé, talerapekélé, dekéró betó mulapó dua dapó. ⁶ Hale betó mole so whjné ai fo du betepatei, dä Keriso so whjnéta, Kótó me kaae mei, mo betatóró beterapóló kisiparapó. Ai Kótóta, dñé Aya bitu, i haemó yó mole ąla ąla fea amatóró kaaróo, dákélé ama kisipa mole ala erópóló aleyóló beteróo, erapó. Atére kaae, dä teteróló kaae tare whj me kae bitini, Yesu Keriso mo betatóró beterapó. Fea ąla ąlaró wisi alatamo Kótóné ąpaae aleyae depa, amatóró aleyóo, dñé betere betekélé ą tuámó muóo ereteiné, ama ala dñé hale eraté fu beterapó.

⁷ Dñéta, ai alarape diriyóló kisiparetei, mepaae teó wale Keriso so whjné ti diriyóló kisipanipó. Atére so whj atima kapala kótópaae momatua yaletei, ti dowi alapóló kisiparapó. Ti noatepae, atimané tué béruraalu kapala kótópaae matere ąla nukupa, ti atimané tué tiki mo doraalopóló kisipa mulapó. ⁸ Atépatei, ai ąla nokole alané dä Kótó betere felekepaae dapesó fumipó. ąla néni wetere alanékélé dä doraalo meipó. Atére dere kaae, ąla nokole alanékélé dä wisiyóló bетeraalo meipó.

⁹ Tépatei, naao kisipanétamo taleyóló

naaitepa ó we yaaitepa ti wisirapó. Tétutei, naao tué sya fóló du betere alané mepaae tué tiki dirini, bére so whj dée nalaqsóró mo hotowaró kaae tawae. ¹⁰ Ti noatepae, ai kapala kótópaae moma dere bemó əla nuku betepa, mepaae tué tiki dirinire so whjné dią kisipa dirire so whj sya wóló, kapala kótópaae matere əla naalo wini, halaaíné nukupa atima dée nalaalomeipóló kisipa mute? ¹¹ Dią fea ala tuérapó du betereteiné, kale kisipa dirinire notei dorótú beterapó. Ti ai so whjta, dą teteróló kaae tare whj Keriso sukuturaalu tao sale no nepó. ¹² Atéró du betere dowi alané, tué tiki bére no nepaae sekéi ala eróló dorótú beterapó. Atéturaalu, dą teteróló kaae tare whj Kerisopaaekélé dowi ala erótú beterapó. ¹³ Yalo atéró, əla nokole alanétamo no nerape dée nanóló dowi ala depa, ti ę hupu ó na momó kae naalomeipó. Ti noa yaqsóró mei, yalo dere alané atima dée nalaqsórópo.

9

Mo keriso so whjné Aposel whjrape tao senérapó

¹ Diaq kisipané mepaae dere alarapené ę dokóló muni teraae fóló bituraalu, yalo enére ala fea súmó enénipóló de? Diqné əta, Talené doteyale *a posel* whj bitinipóló kisipa mute? Dą teteróló kae tare whj Yesu yalo kilinipó ere? Tale tuamó bitu, diyale kutómó botokale əlata, ti diatóró ai betere kisipanié? ² Mepaae so whjné ę kilituraalu, atima tao sópóló Kótóné doteyale *a posel* whjpóló kisipa mutumipó. Tépatei, ę dią tuamó bitu yalo diyale kutó kilitu, i sekéta *a posel* whj mo hítipó enérapó. Ti noatepae, Talené ama fo yalo diaçaae mo wisiyóló yó maleteiné, dią tuamó ai olere du wisinaale diaaqtei kaae kolóló, ita, Talené *a posel*-né yale alané erale dälepóló kisipanérápó.

³ Yalo dere ala taleyóló ę só deraai du betere whjrapené dere fo mo nisi yaqsóró, diaçaae dapa wosae. ⁴ Ti dą *a posel* whjrapeta, Talené ama kutó dirane fae yóló doteyalepó. Atéreteiné dąné naaire əlaró wéitamo mené dą tao sóró

matepa dore? ⁵ Mepaae *a posel* whjrape ó, Talené nomarape ó Sipas-sépi atimané dere kaae, dámokélé Talepaae tué tiki tiró betere so dokóló, sotamo wusuró Talené ala eraté kotere dore? ⁶ Mepaae *a posel* whjrape atima kutó dini hale betepa, Banabas dámoo Talené kutó diróturaalu, mo naaitere əla kutókélé dámóné maaté súmó dinérápóló kisipa mute? Talené kutó diratere so whj feanétóró dinérápó.

⁷ Bóe dele *ami* whjrape atimané nokole oláró bóe dele əla əlatamo atimanétei dupu dua de? Mepaae whjné ama kutómó biliyale *wain* képi du əlumétepa sóró nukumié? Mepaae whj atima whaatere *meme* hupuné awa tepeyóló nukumié? ⁸ Yalo i deté wale fota, mo whjné mole kisipa sya fóló dapóló de? Ti yalo ai deté wale fo kaae, kale tukóló muló betere fonékélé, dumié? ⁹ Ti noatepae, Moses-né kale tukóló muló betere fo asere tuamókélé i fo kaaetóró erapó.

“Kale *bulmakau* hupuné *whit* o du tēiya deté kuturaalu, mepaae sorokóta deretei ə nöpóló, kylumu faaraqse,”

Ti Kótóné ai ere fo-a, mo *bulmakau* hupumó kisipa mutu yaleé? Mo meipó.

¹⁰ Ai fota, dą tao saai kisipa mutu erapó. Ti noatepae, kutó sóró əla wae bilitere whjró əla əlumétepa sere whjtamo nalo bukóló saai kisipa mutu, atimaamo wusuró depe tukó wei ala du beterapó. ¹¹ Mepaae whjné əla wae bilitu dere kaae, dą dią tuamó bitu, diaq kepe bete tao sóró wisiratere ala du betalepó. Atére kaae, mo kutómó əla əlumétepa sóró me whjtamo bukutu dere kaae, dą wote yaqsóró mo əla diaq tao sóró matere ala dore? ¹² Talené kutó diratere whjrape tao sóró əla matere alatamo donopa, ti dą tao sóró matere alakélé mo turó donorapóló kisipa mutapó. Atéró matere əla dąné senépatei taaralepó. Aita hale mei, dą *moni* ó me əla saaire kutó ditere nisiyóló, Kerisoné ama fo wisi wosaaire tū seséyaqsóró yalepó.

¹³ Mepaae momatere be kaae tare whjrapené momatere bepaae sóró wale əla buki atimané nukua deretei, diaq kisipanié? Atétere kaae, Talepaae hale melóló simó sukulaa dalatere tiki kaae

tare wh̄irapenékélé, atima nenére ola kwiapaae nukua erapó. ¹⁴ Atétere kaaetóró, kale fo wisi yó matepa wosetere so wh̄irapené, ai fo yó matere wh̄irape atimané yagyare ola ó nokole ola tao sóró melae yóló Talené tukóló muló beterapó.

¹⁵ Tépatei, é yagyare ola diaaq tao sóró melaaire donopatei, saalo meipó yalepó. Yalo i asetu betere alata, diaqé é yagyare ola melópoló dumitei, ai fo wisi diaaq wisiyóló wosópoló kisipa mutu, é hajtamo yó mótu betalepó. Ai fo wisi yalo diapaae yó maleteimó dupu salepóló, mepaae wh̄irapené é eratere fo yaqsoró kisipa mutu yalepó. Ti mepaae wh̄iné yalo hale yó mótu betere ala seséturaalu, é tao sóró moni ó me ola melaqsoró é miótitei sukutepa wisirapóló kisipa mutapó. ¹⁶ Tépatei, Kótóné fo wisi yalo yó materemó é bopé faketera ala enénipó. Ti noatepae, Talené ama erae dere fo taaréni, mo yó manérápó. Ai fo wisitamo yalo yó menitepa, ti épaae eraaire sekéi alamó mo doasi wirapó. ¹⁷ Mepaae wh̄iné ai fo wisi épaae yó melae yóló səni, yalo kisipanétei yó mótu betepa, ti yalo saaire dupu wisi mulapó. Talené épaae dirae yale kutó yalo kisipané diréni, mené s̄eteremó dirótú betepa, ti me dupu muni, hale erae ere fo maaté sya fu beterapó. ¹⁸ Ti yalo ai saalopó dere dupu-a, noa olaé? Aita Talené fo wisi hale yó materemó, tao sóró matere ola saaire donopatei sinipó. Tétu, Talené fo wisi feléi kisipatamo hale yó matere alata, ti yalo dupu wisi ai ape.

¹⁹ Eta, mené wae sóró kutó diratere wh̄i bitinitei, yalo kisipané enére ala betá du beterapó. So wh̄i mo turó Yesu Kerisoné fake beterópoló kisipa mutu, yəlotei é atimané wae sóró kutó diratere wh̄i aqyoló i betere ape. ²⁰ Juda fake so wh̄i Yesu Kerisoné fake beteraaí kisipa mutu, é Juda fake betere kaaetóró betalepó. Eta, Moses-né aseyóló muló betere foné teteróló kaae tare aqomó bitini, ai fo sya fu betere so wh̄i Yesu Kerisoné fake beteraaí dapóló, é ai fo sya fu betere so wh̄i aqyoló betalepó. ²¹ Moses-né aseyóló muló betere fo tuéinire fake so wh̄i Yesu Kerisoné fo wosóló, ama fake

beterópoló, é ai fo tué inire wh̄i aqyoló yó mótu betalepó. Yalo i dere fota, Kótóné tukóló muló betere fo munipóló dumitei, é Kerisoné tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aqomó beterapóló dapó. ²² Tué tiki tiró bitutei, béré so wh̄i atima tué tiki diriyóló tiró betere so wh̄i kaae beteraaí kisipa mutu, é tué tiki béré so wh̄i aqyalepó. É so wh̄i tuámó bitu, atimané kae kae du betere alatóró sya fóló du betaleteita, ti so wh̄i mo turó aluni, Talené tao sópoló kisipa mutu yalepó. ²³ Yalo i du betere alata, kale fo wisi so wh̄i feané wosóló fakeróo, ai fo wisiné erótú betere wisi wisi ala épaaekélé eratepa sóo, yaai kisipa mutu du beterapó.

²⁴ Mepaae ola ola saai wh̄i fea sururu yóló fotei, dale muló betere tikimó sókó fole wh̄iné betá dupu sua deretei, diaaq kisipanié? Atétu dere kaae, ola ola saairaalu keteketamo sururu yóló fu beta. ²⁵ Atei kae kae melaa dere wh̄irape hale bitini, atimané tiki fotoko buópoló ola nokole alakélé, kae kae dere alakélé, hapólupatei, betere dokó su suyóló, mo wisiyóló sya fu beterapó. Atétere wh̄irapené su betere topo taota, sawa sukamó maaté muóló doyalotei, dáné saalopóló i bope du betere olata, dokélé ini, mo ti muó tawaalopó. ²⁶ Atérapa, mepaae wh̄i furaalu kisipa tekeyóló feni, hale hóko tētamo yóló fu dere kaae, Talené ala yalo hóko erótumipó. Naase dele wh̄iné naasetamo duraalu, hale hóko tikimó dini, mo kelepaamótóró du dere kaae, é Talené ama dale muló betere tikimó sókó faai hale fu beterapó. ²⁷ Atétere kaae, yalo dere alakélé tikiné həkesere ala hóko yaqsoró, yalo tiki yəlotei hapólui ala tuapaae mulóturaalu, wae sóró kutó diratere wh̄i kaae, tēteróló kaae tarapó. Aita, noa yaqsoró meipó. Mepaae wh̄iné épaae duraalu Talené fota, so wh̄ipaae mo wisiyóló yó maletei, ai tuámó ya həsökó feleteiné naao doimó mulale dupu saalomeipó yaqsoró dapó.

10

*Dée naqsoró Israael fakené deté wale
ala dosqayóló kisipa muae*

¹ No nerape-ó, ita noa ala yaqsóró dumipó. Dä Juda fake firale noutererapepaae erale ala diaaq kisipa yaasepóló i dapa wosae. Atima fea kitikiné ąlisóró fu betepa, ai kitikitóró sya fóló, kale doasi wéi kélakélé tuamó tukóló mo hae tiki halepa atima teyóló fipakalepó. ² Atima Moses-tamo touyóló kitiki aqmó fóo, wéi kela tuamó tukóló fóo yaleteita, atima fea Moses tuamó wéi tópipakalepó. ³⁻⁴ Atima fea Talené Kepené dere ala tuamó sáró dorowale mo betä qlatóró nón, wéikélé mo betatóró nón, yalepó. Ti noatepae, mo whjné kelené kelenire Kepe atimatamo kwéalepó Ai Kepe tuamó ere kane fake dolomó sorokó wale wéi nukua yalepó. Ai betere bete matere wéi sorokó wale kane faketa, ti me kae mei, dä teteróló kaae tare whj Kerisotórótípó. ⁵ Téyaletei, atima mepaae turó so whjné dere ala Kótóné kolóló ą hékessenipó. Atéyale betené atima sisiraae fupa, so whj bitini hale kópu kaae fi tikimó hóko durótua yalepó.

⁶ Atima atéró sisiraae feleteita, tué tiki turóné dowi ala yaai ekèle du betale alané erapó. Mió dákélé atima yale kaae yaqsóró, tó tikińe ekélere ala dáné hosaa tuamó mulaqsóró kisipa mulatere fo i dere ape. ⁷ Mepaae so whj atima kapala kótópaae momatu yale kaae, mió diaaqkélé yaqse. Ti noatepae, asémó i fo erapó.

“Talené so whjta, Kótó tuénire so whjtamo touyóló bitu, kapala kótó doi sóró horóturaalu, doasi ąla deyóló nuku betalepó. Atéturaalu, atima fea sama sóró keyaa fole wéikélé mo dekéró nón, sotamo nópu nokole alaró kae kae dowi alatamo hékese yóló hóko yóo, du betalepó,”

⁸ Atima mepaae nópu nuku betale alané, betä be dëmótei 23,000 so whj sukalepó. Atima atétu betale kaae, dákélé yaqsóró i dere ape. ⁹ Atima mepaae so whjné Tale kaae kelaai sú saleteiné, Talené dowi wulirape dotonóló atima dóló sisiraae faralepó. Atérapa, dánékélé Tale sú sere ala yaqse yóló dapó. ¹⁰ Mepaae so whj atima ąlisóró fole whjrapetamo dokó dokó

dépa, Talené whj dóló kemerótú betere ensel dotonóló, so whj mo turó dóló kemeralepó. Atérapa, diákélé atéyäqsóró me whjtamo dokó dokó dere ala yaqse.

¹¹ Take betale so whjpaae eraté wale alarape mepaae so whjné dosşayóló wituraalu kisipa sópóló, mené aşeyóló muló beterapó. Keké nale alimó kaae sóró i ala yaalopó deté wale forape mo dokonóló, mió i kemetere alimó dápaae mo erótú betepa kelerapó. ¹² Térapa, mepaae so whj de me dowi alané dée néni diriyóló beterapó dere so whj dią, dée naqsóró, mo wisiyóló kaae tawae yóló, děla fo i dere ape. ¹³ Dowi ala yópóló sú sere ala diapaae maaté dumi, i haemó betó mole so whj feapaaekélé wua dapó. Tépatei, Kótóné so whj tao su betere ala hale yó taru, diapaae ai erótú betere sú sere ala mo dekéró eréni, diaaq belenére sütöró erótú beterapó. Mepaae dowi ala yópóló sú supa, dią dée néni fotokó buóló, ai seké beleyópóló, Kótóné ama so whj tao sere ala hale yó tareteiné, dią wisi tikipaae sókó faaire tū munaalopó.

Yesuné tikiró faketamo nukuraalu, kapala kótópaae kisipa muóló detere qlatamo touróló naqse

¹⁴ Térapa, yalo hosaa mole ne norape-ó, kapala kótópaae momatu betere ala tuamó bitini, mo tika kae beta. ¹⁵ Dią fosó fosói kisipa mole so whjtamo betepa, ti yalo i dere fo taleyóló kisipa yae. ¹⁶ Talené dä wisiróturaalu, sókó farale sameatóró dä fea touyóló bitu, mo kée yóló nukua dumié? Mo betä bred o bulatóró terekeyóló nuku dere kaae, Kerisoné ama tikimó erale wisi wisi ala dä feané sumié? ¹⁷ Ti noatepae, dä fea mo betä o bulatóró terekeyóló nokoleteiné so whj fea mo betä tikitóró daale ala hakearóló yó matapó.

¹⁸ Israel so whjné du betale ala dijané kisipa muae. Talepaae momaturaalu, kapo tómó biliratere ąla mepaae so whjnékélé nukua yalepó. Atéyaleteita, ai momaratere ala Talené wisirateretei atimakélé sirapóló hakearó betere ala diaaq kisipanié? ¹⁹ Mo whjné naasené Kótó suróló aletu betere őlaraperó ai kapala kótópaae hale matere alatamo, mo

bete mulapóló yalo diapaae du betere? Meipó. ²⁰ Tépatei, Kótó tuénire so whjné kapala kótópaae hale matere qlata, mo Kótópaae meni, dowi keperapepaae mótu beterapó. Atétere qlatamo diaaq nuku betepa, ti ai keperapené du betere ala diapaae tekaalopó. ²¹ Taletamo betä kisipa muóló, nokole wëi nukuraalu, dowi keperapetamo betä kisipa muóló nokole wëikélé touróló nenénipó. Talené doi sóró horótú detere ola noó, dowi keperapené doi sóró horóturaalu detere qlakélé nóo dere alata, wisini mo dorapó. ²² Ti dä ama so whj bitutei, dowi kepetamokélé fulumu du betere alata, Talené dätamó doasi fopaae buópóló sesemerótú beterapó. Ti aita, Talené ama bole fotokóró däné bole fotokötamo súrapóló de?

Kisipa tiró betere so whjné yaaitere ala mené seséni, atima súmó enérapó

²³ Fea kae kae ala yaaire fo muni súmó enépatei, ai dere alarapené so whj wisiyóló beterópóló tao senénipó. Kae kae yaaire ala feata, fo muni súmó enépatei, mepaae alané Tale tuqmó bitu kisipa tiki tiratere ala wisiraté fumipó. ²⁴ Mepaae ala duraalu, diaq maaté wisiyóló betaaire alamó kisipa muni, mepaae so whjkélé wisiyóló beterópóló kisipa mutu, erótú betaie.

²⁵ Hupu na dotonatere tikimó du puteretei naairaalu, netýale qlaé yóló woseni, hoko nó betä yae. ²⁶ Ti noatepae, i fo aseyóló muló beterapó.

“I haeró ere ola qlatamo feata, Talené amatórótípó.”

²⁷ Mepaae tué tiki tirénire so whjné diapaae qla naai ape depa, fóló naairaalu neté yale qlaé yóló woseni, hoko nó betä yae. ²⁸ Tépatei, mepaae whjné duraalu, “Ita kapala kótópaae momayale qlapó,” depa ti naçse. Ti ai whj a haleturaalu, ama tué tiki doyaqsóró dapó. ²⁹ Yalo i dere fota, naao kisipa sekeyóló kópaae faqsóró dumitei, yapaae ai fo yale whjné naao dere ala kilitu, a kisipa sekeyaqsoató dapó. Ti yalo kisipané yaaitere ala du betepatei, mepaae so whj atima tuéné yalo dere ala taleyóló e noatepa só derótú betere? ³⁰ Mené epaae qla naai ape depa

ai qla naairaalu, Talepaae mo kée yóló nuku beterapó. Atéró nukupatei, mepaae whjné yalo qla nokole alamó, e noatepa só derótú betere?

³¹ Atérápá, diaaq qla nokole ala ó wëi nokole ala ó mepaae dere alarape fea so whjné kilituraalu, Kótóné doi betä doasi muópóló yae. ³² Atéturaalu, Juda fake ó, Krik fo bole fake ó, Kótóné so whj fea dée nalaqsóró me noa kaae ala depa, ti tué tekeyóló yae. ³³ Ti yalo dere alakélé hoko dumi, so whj feané wisirapó yópóló, tué tekeyóló du beterapó. Ti noatepae, yalo du betere alata, e maaté wisiyóló betaai kisipa muóló dumi, Kótóné so whj fea aluyaqsóró, wisiyóló beterópóló tao saaire ala betä du beterapó.

11

¹ Téturaalu, Yesu Kerisoné yale ala yalo súróló du bitu dere kaae, yalo dere alakélé diaq súróló yae.

Talepaae momaturaalu etéró yae yóló dere fo

² Diaq Talené ala eróturaalu, däné diapaae yae yóló male alarape diaaq kutirimó muló, wisiyóló sya fóló erótú betereteimó, mo kée yóló yalo diaq dukirótú beterapó.

³ Dä whj feané topota, so whj teteróló kaae tare whj Keriso betoo, soné topo ti whj betoo, Kerisoné ama topo ti Kótó betoo eretei, diaaq kisipa yaasepóló i dere ape. ⁴ Mepaae whj dené Talepaae momatere alaró Talené kóló whjrapené ere fotamo yó matere sukamó, ama mo topo me qlané husiratepa, ti a teteróló kaae tare topotei haleraatapó. ⁵ Mepaae so dené Talepaae momaturaalu, ó Talené kóló so bitu, ama fo yó matere sukamó, kutiné ó me qlané ama topo husirénitepa, ti a teteróló kaae tare topotei haleraatapó. Ama topo husiréni halepatei, Talepaae moma depa, ti ama topo niki sakere aqrapó. ⁶ Mepaae so denétamo ama topo niki me qlané husiraalo hótepa, ti halekeróló tikinérápó. Ama topo niki turó saketepta, ó tikinalemó a halenérápóló kisipa mutepa, ti me qlané husiranérápó.

⁷ Ti whjta, Kótóné ama kae ere dero

asotamo suróló alereteiné, momatere ala ó fo yó matere ala yaai, ama topo me qlané husiranénipó. Tépatei, so betere alata, whj̄ tao sóró hale horaairaalu erapó. ⁸ Ti noatepae, take soró whjtamo kaarale sukamó, whj̄ so tuqmó kaani, sotei whj̄ tuqmó kaaró beterapó. ⁹ Atére kaae, Kótóné whj̄ alereteita, so tao sòpóló ini, soné whj̄ tao sòpóló, kisipa mutu erapó. ¹⁰ Atére alaró *ensel-rape* betere alatamomó kisipa mutu, sorape atima fea whj̄ aqmó beterapóló kisipa yópóló, ama topo me qlané husiranérápó.

¹¹ Tépatei, Tale tuqmó bitu so whj̄ meiyóló ama wotoró betoo, whjkélé so meiyóló ama wotoró betoo, inipó. ¹² Ti noatepae, take sota whj̄ tuqmó sókó wóo, miómó soné deyoo whj̄ deyoo du beterapó. Tépatei, ai alarape feata, Tale tuqmótóró kaarótua beterapó. ¹³ Yálo i dere fo wosóló diaaqtei taleya. Sorape atima topo me qlané husirénirutei, Kótópaae momatepa ai wisire? Mo meipó. ¹⁴⁻¹⁵ Whjné ama topo nikitamo foloratepa, ti ą hale yóo, soné ama topo niki foloratepa, ti ą dukiróo yópóló, erapó. Ti aita, ama ere alapóló kisipa yópóló, erapó. Ti noatepae, soné foloi topo nikita, ama tiki husuróló eró beterapó. ¹⁶ Mepaae whjnétamo i dere fo woseni, hóróló dowäae fu betepa, ti atei kaae so whjpaae dñé ó kae kae hae kwiamó betó mole Keriso fake so whjnékélé me ala yaire t̄ kae muni, dñ feané mo betä alatóró yó tarapó.

Talené qli nokole alamó ere fo

¹⁷ Yálo diapaae i ala yae, i ala yaqse yóló i dere fota, diaaq du betere alamó wisirapóló yálo diä dukiróturaalu dumipó. Ti noatepae, diä touróló du betere alané so whj̄ só deróló dorótua betereteiné, mepaae dere wisi ala téteró beterapó. ¹⁸ Yálo diapaae folosóró dere fo i ape. Diä tourótua dere sukamó, fea betä kisipa muni, fake tekeyóló kae kae betó mulapó dere fo yálo wosalepó. Diä tuqmó ai ala mo du dapóló kisipa mutapó. ¹⁹ Diä fea betä kisipa muni, me fakené dere ala kae, me fakené dere ala kae du beteretei, Kótóné kaae kolóló, i faketa mo donorapó deretei mo so whjné kolópóló

häkearatapó. ²⁰ Diä fea betamó touróló bitu nokole qlata, Talené ama erale alamó, ama doasi doi mulóturaalu nokole aqnipó. ²¹ Ti noatepae, diä atéró qli nukuraalu, so whj̄ fea wópóló kaae taní, mepaae so whj̄ hóko hapale nukua dapó. Diä qli betamó bitu mepaae whj̄ wotené sukóo, mepaae whj̄ wéi dekéró nóló keyaa fóo, du beterapó. ²² Ti diä mo qlaró wéitamo naaire mo be tñipá de? Atétu betere alané Kótóné touróló beteró betere so whj̄ häle qli aqróo, mepaae qli qli meire so whj̄ halerótua yóo, du beterapó. Diaaq ai du betere alamó, yálo diapaae noa fo yaaloé? Aita, wisi ala dapóló yálo diä dukiranére? Mo meipó.

²³⁻²⁴ Ti noatepae, Talené ępaae yó matepa yálo diapaae yó male fotei, momó i dere ape. Tale Yesu dópóló eleké deale dikitamo *bred* o tao sóró Talepaae mo kée yóló, kolokó daalu yóló mótu duraalu, “Ita, yálo diä tao suraalu, matere tikipa diaaq nukuraalu, yálo yale alamó ę kisipa keteréni, tué yó taru nae,” yalepó. ²⁵ Atéró qli nóló kemetepa, qli nuku yale kaaetóró wéi belere wuti tao sóró duraalu, “I wéita, yálo sókó falaaire samea Kótóné ama so whj̄ tao saalopóló ere kisi fo dirirótua beterapó. Térapa, diä i wéi nukua dere dokó yálo yale ala tué yó taruraalu, i ala häle deté fu beta,” yalepó. ²⁶ Ti noatepae, betere dokó i *bred* oró wéitamo nukulétóró fu betaalopó. Atétere alané, Tale sukale ala häkeamó yó maté fóló, ą wale sukamó sókó faalopó.

²⁷ Atérapa, mepaae so whj̄ denétamo Talené *bred* o ó wéi kisipa tekeyóló nénitepa, ti Talené ama tikiró sameatamo bete muni, häle qli aqratereteiné, dowi ala dapó. ²⁸ Ai qlaró wéitamo nokole alata, doasi bete mole qlapóló kisipa muóló, folosóró ą tuqmó mole ala tuénétei taleyóló nukupa, ti mo wisirapó. ²⁹ Ti noa yaqsóró meipó. Mepaae whj̄ dené ai wéiró qlatamo nukuraalu, Talené tikipóló kisipa muóló néni häle hóko nuku betepa, ti Talené ą só deraaire ala amatei eratapó. ³⁰ Atétu betere alané diä tuqmó mepaae so whj̄ turó fotokó buni, bé yóo, mepaae mo kisi daayóo, mepaae so whj̄

mo ti sisiraae fóo du beterapó. ³¹ Tépatei, dạné hásokó fóló du betere ala dạnétei taleyóló donoratepa, ti Talené dą só deraalomeipó. ³² Dạné du betere ala Talené ama taleyóló dą i haemó hález betó mole so whjtamo touróló só deraqsóró, dạné du betere dowi ala taaróló tū wisipaae fópóló donoróturaalu, ama dą deké su beterapó.

³³ Atérapa, yálo ne norape-ó, Talené olarsó wéitamo nokole sukamó, so whj fea betamó tourale wapa naasepóló, kaae tawae. ³⁴ Dią mepaae so whjtamo wotetepa, ti mo qla diaaq bemó nóló wonérápó. Ti dią atéró fea touróló bitu, du betere ala Talené taleyóló diatei só deraqsóró dapó. È aipaae wale sukamó, yálo i dere fo tómó mepaae dią donoratere fokélé yaalopó.

12

Mepaae so whj tao sópóló, Děi Kepe Wisiné hález matere ala

¹ No nerape-ó, Talené Děi Kepe Wisiné hález matere alarape dią tuéni, kóló kóló yaqsóró i dapa wosae. ² Dią Keriso bettaai hález betale alimó, fokélé initere kapala kótórapepaae tué tiki tirópóló, netéró mepaae alané dią kópaae álisóró felerópó. ³ Dią ai ala ereteiné yálo diapaae i dere fo wosae. Kótóné Děi Kepe Wisiné mepaae so whj fotokorratepa, “Yesu mo ti dorópóló yae,” fo mo enénipó. Mepaae so whj Děi Kepe Wisiné fotokorrenitepa, ti “Yesuta, dą teteróló kaae tare Talepó,” fo mo enénipó.

⁴ Talené ama ala erópóló, mo betä Děi Kepe Wisinétei kae kae ala erópóló, so whj feapaae hález dokorótu beterapó. ⁵ Mepaae Keriso so whjné Talené ama so whj tao saaire ala kae kae mupatei, ai alarape fea teteróló kaae tare Tale mo betatöró beterapó. ⁶ Ai betä Kótónétöró so whj fea tuámó kae kae alarape fea erótú beterapó.

⁷ Talené so whj mo fea wisiyóló beterópóló, Děi Kepe Wisiné ama erótú betere kae kae wisi ala hálezearóturaalu, so whj feapaae betä betä yóló dokorótu beterapó. ⁸⁻¹⁰ Betä Děi Kepe Wisinétei, me whjpaae ti mepaae Keriso so whj fosó

fosóre ala yó melópóló meloo, me whjpaae ti Kótóné mo bete mole fo tué yópóló, yó melaaire ala meloo dere alata, mo betä Děi Kepe Wisinétöró erótua dapó. Me whjpaae ti Kótóné doasi kelemei ala mo eraalopóló, tué tiki tiratere ala meloo, me whjpaae kae kae kisi bete wisiratere ala meloo, me whjpaae kelemei ala erópóló doasi fotokó meloo, me whjpaae Kótóné ama kóló whj beteróo, me whjpaae ti fea dere ala taleyóló, ita dowi kepené dapó, ita Talené Kepe Wisiné dapóló kääe kolóló tué dere ala meloo, me whjpaae ti kae kae be fo dere ala meloo, dua dapó. ¹¹ Ai dosayale alarape feata, mo betä Kepenétöró eratapó. Tétu ama kisipané enére alatóró sya furaalu, so whj feapaae betä betä yóló dokorótu beterapó.

Betä tikimótei kae kae qlarape daale fo

¹² Mo whjné tikimó hó naase kele mepaae kae kae qla fea daae moletei, tikita ti mo betatöró daalapó. Atére kaae, dą teteróló kaae tare whj Keriso ą tikimó dą fea olekeyóló mo betä tikitöró daalapó. ¹³ Ti noatepae, betä Děi Kepe Wisiné dą fea wéi tópuróturaalu, Juda fake so whjkélé, Krik fo bole so whjkélé, wae sóró kutó diratere so whjkélé, atima kólené betere so whjkélé, fea mo betä tikitöró alée faralepó. Até duraalu, so whj fea wéi nokole depa betä wéi nuku dere kaae, dą fea betä Děi Kepe Wisitöró sópóló malepó.

¹⁴ Whjné mo tikimó betä qla maaté daani, kae kae qla fea daae mulapó. ¹⁵ Hóné duraalu, ęta naase meireteiné ai tikitamo olekenipó depa, ti hó ą fesekée fóló kae daale? Téni, tikimótöró olekerapó. ¹⁶ Woséliné duraalu, ęta kele meireteiné tikitamo olekenipó depa, ti woséli ą dääe fóló, kae daale? Téni, ą tikimótöró olekerapó. ¹⁷ Tiki turótamo keletöró daauásóró, ti wosetere ala netéró wuáé? Tiki turótamo wosélitöró daauásóró, ti kélaa sere ala netéró wuáé? ¹⁸ Ti tikimó daale kele, naase, hó mepaae kae kae ere qla fea Kótóné ama kisipané etéró eraalopó yale alatóró eró beterapó. ¹⁹ Ai qlarape featamo betä qlatöró daauásóró, ti tikipó fo néteró

wuagé? ²⁰ Ti hó naase, kele, kae kae əlarape fea daae moletei, betə tikimótóró olekée mulapó.

²¹ Kelené naasepaae duraalu, “Me ala yaairaalu, e ya yayaqnipó,” fo enénipó! Toponékélé hópaae duraalu, “Me ala yaairaalu, e ya yayaqnipó,” fo enénipó! ²² Atei fo ini, dənē tikimó mepaae daae mole sawa doi munire əlarape meitepa, ti dənē tiki mo wisiyóló betere ala enénipó. ²³ Dənē tikimó daae mole mepaae kelaalo kokə inire əlarape kokə yópóló, dənē aurótua dapó. Dənē tikimó daae mole mepaae keletapa haletere əlarapeta, ti kutiné kinótua dapó. ²⁴⁻²⁵ Mepaae keletapa hale initere əlarape, ti dənē mo hotowayóló kinótimpó. Tépatei, Kótóné so whjné tiki aleturaalu, mepaae doi munire əlaraperó doi mole əlarapetamo dei kisipa mutu, bóe dóló fake tekeyaqşóró, doi munire əlarapekélé Talené tao sóró doi muaaire ala eralepó. Tétu, tikimó daae mole əlarape betə kisipa muóló, u tao su i tao su du beterópóló, Kótóné atéró touróló daalalepó. ²⁶ Ai əlarape betəkótamo sekə supa, ti featóró sekə sóo, mekó doasi doi mulate ala depa, ti mepaae əlarapekélé fea touyóló, hékkesetamo mo kée yóló haj yóo, du beterapó.

²⁷ Atétere kaae, dią fea də təteróló kaae tare whj Kerisoné tikimótóró olekereteiné, dią fea ama tikitóró daalopó. ²⁸ Kótóné touróló beteró betere so whj tuamó folosóró Kótóné fo erópóló, doteyale *aposel* whjrape sóró beteróo, ai sisópaae Kótóné fo yó matere kóló whjrape sóró beteróo, ai sisópaae yó matere whjrape sóró beteróo, ai sisópaae doasi kelemei əlarape eraaire so whj sóró beteróo, ai sisópaae kae kae kisi bete wisirópóló sóró beteróo, ai sisópaae mepaae kae kae ala dere tuamó bipi depa tao saaire so whj sóró beteróo, mepaae dere ala mo donotóró deté fu beterópóló sóró beteróo, ai sisópaae mepaae so whj kae kae be fo yópóló, sóró beteróo, erapó. ²⁹ Ti ai so whj featóró Kótóné doteyale *aposel* whjrape betere? Atima featóró Kótóné fo eratere kóló so whj betere?

Meipó. ³⁰ Atima featóró Kótóné fo yó matere so whj betere? Atima feanétóró doasi kelemei əlarape erótua de? Mepaae so whjné kisi bete wisiratere Kótóné atima feapaaetóró melaleé? Kae kae be fo-a, atima feané du betere? Dəi Kepené yó matere kae kae be fo fetere ala feané dua de? Mo meipó. ³¹ Ti so whj fea tao saaire ala betə senée yóló ekélé du beta. Talené kae kae ala eraaire tū wisi mió yálo diapaae i dere ape.

13

No nerapepaae hosaa muóló yaala sókó fole ala

¹ E tuamótamo so whjpaee yaala sókó fole ala munirutei, Talené ala eróturaalu, mo whjné bole kae kae be fo ó *enselrapené* be foné du betepa, ti hale fo whaayóló so whj wisinarótua beterapó. ² Dəi Kepe Wisiné e fotokoratepa, Kótóné kóló whjrapené dere foró kinó betere fotamo fea yálo tué yóo, Kótóné bete mole fo so whjpaee yó melóo, mepaae hasi fosópaae ai daae mole tiki taaróló, kaepaae daane fae yaaire tué tiki tiratere alakélé sumó yóo epatei, yaala sókó fole alatamo e tuamó munipa, ti e mo hale qla kaaené kelerapó. ³ Yálo mole qla qla fea yolealere so whj tao sóró melóo, Talené ala eróturaalu mepaae so whj tao saai dapóló kisipa mutu, yálo tikikélé mené simó sukúlaa dalópóló melóo duraalutei, yaala sókó fole ala e tuamó munipa, ti Talené emó me dupu melaalomeipó.

⁴ Mepaae so whjpaee yaala sókó fu betere so whjta, kae kae sekə ala wapakélé, me qla meipóló dua beleyóo, naameyóló mo dua bitu wisi ala betə eróo, du beterapó. Yaala sókó fole whjné me whjné dere ala kilitu, ekélé etei kaae ala enée yóló dei kisipa muóo, nene yóló bopé fake yóo, doasi whjpoló kisipa mutu mepaae so whj só deróo, mo enénipó.

⁵ Yaala sókó fole so whjné, mepaae so whjné inire alamó hóko haleraatere ala ini yóo, atima kisipa felé yaaire ala maaté ini yóo, fopaae butere ala hapale ini yóo, mepaaené eratere dowi ala kwia tokó melaaire kisipa muni yóo, erapó.

6 Mepaae yaala sókó fu betere so whjita, dowi ala tuämó hékkeseni, mo bete mole ala wisimó betä mo kée yóló hékkesetu beterapó. **7** Yaala sókó fu betere so whjné atima ne norapepaae sekëi ala eraqsóró sesé yóo, Talené tao saalopóló kisipa mutu, tué tiki tiratere ala taaréni, betere dokö hale yó tawóo, take nalopaae Talené däpaae wisi ala eraalopóló kisipa tiróo, kae kae sekëi ala wapakélé haepaae derepéni, betere dokö hale beléetóró tawóo, du beterapó.

8 Kótóné kóló whj bitu, ama fo erótú betere alakélé me su kamó taalóo, kae kae du betere be fokélé kemeyóo, doasi kisipa sere alakélé kemeyóo yaalotei, yaala sókó fole ala betä mo kemekélé ini, hale muótóró tawaalopó. **9-10** Ti noatepae, mo bete mole fo däne tuépatei, mo turó tuéni yóo, da Kótóné kóló whj bitu, ama däpaae yó male fo däne mo mepaae so whjpaae mo turó yó meni yóo du beterapó. Tépatei, mepaae alarape Talené ama mo turó eratere alimó, mepaae eréni hale kwia mole alarapekélé fea aluraalopó. **11** È ketei kaae betale su kamó, yalo dere fokélé keteiné fo kaae yóo, tuékélé keteiné tué kaae muóo, mepaae ala bete diriyóló tué deté fole alakélé, keteiné dere ala kaae yóo, yalepó. Téyaletei, è doa yóló whj bitu, take ketemó deté wale ala mo ti taaralepó. **12** Mió däne i kilitu betere alata, bete diriyóló kilini, aso asore *klas-mó* kelepa kilitu dere kaae erapó. Tépatei, nalo kelepa kaaetamo duraalu, ti mo diriyóló kelaalopó. Miota, mepaae ala däne tuéretei, mepaae wisiyóló tuénipó. Talené è mo turó diriyóló tuéru ere kaae, take yälokélé tué yaalopó.

13 Mió i alimó mole doasi bete alarape i ape. Tué tiki tiratere alakélé, take nalopaae Talené däpaae wisi ala eraalopóló hajtu betere alakélé, yaala sókó fole alakélé, ai alarape tuämó mo doasi bete mole alata, ti yaala sókó fole alapó.

14

Talené kóló whjné dere foró kae kae be fotamo yópóló hale matere ala

1 Yaala sókó furaalu, Dëi Kepe Wisiné hale matere alarape mo keteké buóló su beta. Tétu Kótóné kóló whj bitu, ama fo yó matere alata, mo doasi topo alapa, mo wisiyóló sae. **2** Ti noatepae, mepaae so whj dené du betere kae kae be fota, mo so whjpaae dumitei, Kótópaetóró du beterapó. Atéró kinóló mole alarape ama kepe tuämó du betepatei, so whj feané ai dere fo wosóló bete tuéni kóló kólórapó. **3** Tépatei, mepaae Kótóné kóló so whjné mo so whjpaae Talené fo i ape yóló yó móaturaalu, so whj diriyóló baterópóló fotoko bulóo, halaainé baterópóló keteké bulóló ma fo yóo, whalia duraalu fomaake kisipa mutere so whj kisipa felératere fo yóo, du beterapó. **4** Whj me dené kae kae be fo du betepa, ti atétere whj ätei wisiyóló bateratere ala du beterapó. Tépatei, Kótóné kóló so whjné, ti so whj feapaae Talené ere fo i ape yóló yó mótu betepa, ti Kótóné fake so whj fea diriyóló baterópóló tao su beterapó. **5** Diä so whj feané kae kae be fo depa, mo wisirapóló kisipa mutapó. Tépatei, Talené kóló whjrapené dere fo diä feané depa, mo wisirapó. Kótóné kóló whjrapené yó mótu betere alané kae kae be fo du beteretei teteró beterapó. Tépatei, Kótóné touróló beteró betere so whj diriyóló baterópóló, kae kae be foné du beteretei bete mené feteyóló yó matepa wisirapó.

6 Térapa, no nerape-ó, è aipaae wóló kae kae be foné du betepa, ti yalo diä netéró tao saaloé? Tépatei, Kótóné mepaae kinóló mole alarape diapaae hakearóló yó matepa, ó Kótóné so whj mokoleyaa yóló betaqsóró ere ala bete fea yó matepa, ó Kótóné kóló whj bitu ama fo yó matere ala ó Kótóné bete mole fo etérópóló yó mótu betepa, ti ai alarapené diä mo sumó tao saalopó. **7** Wole fo duraalu, mo whjné aleale fó wuti ó *kita* kaae qla *harp* wisiyóló dupa, ti so whj feané wosóló felé yaalotei, hoko dupa, ai hale wosetere so whjné noa wole fo du dérópóló, kóló kóló yaalopó. **8** Atétere kaae, bóe daai haletua dere ukulumó wuti wisiyóló dini hoko depa, ti bóe dele whjrape atima bóe faairaalu, netéró

siki siki yaaloé? ⁹ Diaaq dere alakélé ai ala kaaené kelerapó. Diqané dere fo so whjné kisipare foné initipa, ti ai fo bete netéró kisipa yaaloé? Atéró dere fota, so whj bitinire tikimó wotoró bitu dere fo kaae aqrapó. ¹⁰ I haemó kae kae be fo buó moletei, me fokó bete munire fo kae buni, mo fea bete mole fotóró bulapó. Ai be fo talerape atimané foné bete kisiparetei dä feané mo tuérapó. ¹¹ Mepaae whjné dere be fo yalo wosóló bete wisiyóló sinitipa, ti be fo kae bole whjné ę kae be fo bole whj nisi yoo, yalokélé ai whj ą kae be fo bole whj nisi yoo, du beterapó. ¹² Ti diaq tuamókélé atei kaae alatóró du beterapó. Dëi Kepe Wisiné hale matere ala saai dapóló, diaq doasi ekèle ai du beterapa, Kótóné touróló beteró betere so whj diriyóló beteratere alata, doasi bete mulapa, keteké buóló sae.

¹³ Atére betené, mepaae kae kae be fo du betere whjné dere fo bete amatei feteyópóló Talepaae momarae. ¹⁴ Ti noatepae, yalo be fo kaené dere momata, kepené maaté du beterapó. Tépatei, yalo tué tikitá, ti kaepaae mole aqrapó. ¹⁵ Térápa, yalo noa alakó yaaloé? Yalo moma duraalu, kepetamo yoo, yalo tuénékélé yoo, wole fo duraalu, yalo kepetamo yoo, tuénékélé yoo enérapó. ¹⁶ Naao kepetamo turóné Kótópaae mo kée yóló ą hale horótú betepa, ti naao du betere fo bete wosenireteiné, “Mo kée, téyópóló yae,” fo hale netéró yaaloé? ¹⁷ Ti naao mo kée fo du betepatei, ai foné u whj tao sórò diriyóló beterótumipó.

¹⁸ Ti diaq feané kae kae be fo du betepatei, yalo kae kae be fo dere alané diaq mo teraae faleteiné Kótópaae mo kée du beterapó. ¹⁹ Tépatei, Kótóné touróló beteró betere so whj tuamó, yalo ama fo yó mórturaalu, so whjné wosóló bete kisipa yaairetóró aporó fo kwiatamo yó matepa, ti mo wisirapó. Téni, so whjné wosóló kisipa enénire 10,000 fo kukwia kae kae be foné depa, ti netéró wosóló kisipa yaaloé?

²⁰ No nerape-ó, diaq keteirapené tué kaae mutu betaqse. Diaq dowi ala yaaire kisipa muni, awa nokole naale senaale kaae aqyóló betae. Tétu, diqané mole tué

tikikélé, mo dirire so whjné tué kaaetóró muóló betae.

²¹ Kale tukóló muló betere fo tuamó Talené i fo dapó.

“Yalo so whjpaae kae kae be fonékélé, be kaemó wale whjrapené kolónékélé i so whjpaae yaalotei, yalo dere fo bete atimané mo wosókélé yaalomeipó.”

²² Térápa, ai kae kae be fo du betere alata, tué tiki tiró betere so whjné kolóló tué yópóló dumitei, tué tiki tirénire so whjné kilitu, ita Talené me ala yaairemō dapóló kisipa yópóló dapó. Tépatei, Kótóné koló whjrapené ere fo i ape yóló yó mótu betere alata, tué tiki tirénire so whj tao su dumitei, tué tiki tiró betere so whj tao suraalu dapó. ²³ Atéreteiné Kótóné fake so whj feané kae kae be fo du beteremō, mepaae ai be fo tuéni, koló kolóre so whj ó tué tiki tirénire so whj diaq beterepaae wóló, diaaq du betere ala kilituraalu, diaq keyaa fole so whj aqrapó yaalomeié? ²⁴ Diaq fea Kótóné koló so whj bitu, ama fo i ape yóló yó mótu betepa, kale mo fo bete tué tiki tirénire so whj ó mepaae mo fo tuéni so whj wouraalu, so whjné dere alané ama hosamó suraalu, ą dowi ala du betere whjpóló mutere kisipané ą só deraalopó. ²⁵ Talené ai whjné du betere ala taleyóló, ama hosaa tuamó kinóló mole ala hakearaalopó. Atéteremō, ą deraapisa fóló fió mulu, so whj feané keletómó Kótóné doi hale horóturaalu, “Kótó diaq tuamó mo ai betere ape!” yaalopó.

Talepaae mo dono tū sya fóló moma yae ere fo

²⁶ No nerape-ó, diaaq kisipa yópóló dñé diapaae me noa fo yaaloé? Diaq fea touróló bitu, mepaae so ó whjné ama kisipare wole fo yoo, mepaae so ó whjné so whj feané wosóló kisipa yópóló, Talené fo yó melóo, mepaae so ó whjné kinóló mole ala Kótóné ąpaae yó matepa, amamo so whjpaae yó melóo, mepaae so whjné kae kae be fo yoo, mepaae so ó whjné kae be foné deretei bete feteyóo, depa mo wisirapó. Ti ai dosayale alarapeta,

Kótóné fake so whj̄ fotok̄ buóló beteraaire alatamo epa, ti enérápó. ²⁷ Mepaae so whjn̄é kae be foné yaaitepa, ti so whj̄ feané dere fapo ini, sore ó tamo so whjn̄é bet̄ bet̄ yóló enérápó. Atéró dere fo me so ó whjn̄é bete feteyóló, so whjpaae h̄akearóló yó manérápó. ²⁸ Ai fo feteyaaire so ó whj̄ bitinipa, ti Kótóné fake so whj̄ tuämó kae kae be foné h̄akeamó ini, Kótópaae maaté ama kikiti depa, mo wisirapó.

²⁹ Köló whjn̄é Kótóné ama fo Keriso so whjpaae yó matepa, ti tamo ó sore whjn̄épi yó melópoló yae. Atéró kemetepa, ti wosale so whjn̄é ai fo bete k̄aae kolóló hotowaró talenérápó. ³⁰ Me whjn̄é yó matere fo wosetu betere so whj̄ tuämó D̄ei Kepe Wisiné i fo yae yóló yó matepa, ti ai fo yó mótu betere ala kapala taaróló, ai so ó whjn̄é fo yópoló t̄ melae. ³¹ Ai so whj̄ fea kisipa sóró fotok̄ buóló beterópoló, Kótóné köló so whj̄ape atima dok̄ fea bet̄ bet̄ yóló Talené fo yó melanérápó. ³² Kótóné köló so whj̄ tuämó betere keperapéné yaai kisipa mole ala mo donotóró yópoló, ai köló so whjn̄étóró t̄teróló kaae tarapó.

³³⁻³⁴ Ti noatepae, Kótóné so whj̄ tuäpaae h̄oko ala kaaréni, hosaa muni deyóló mo dua beteratere ala kaaratere Tale beterapó. Be hulua dok̄ feamó Kótóné ama kae beteró betere so whjn̄é du betere kaae, fo wosetere sukamó dia sorape fo tekeni, mo dua betepa wisirapó. Kale tukóló muló betere foné sorape whj̄ aqmó betaere fo sya furaalu, mo dua betenérápó. ³⁵ Atima ai yó matere fo bete köló köló depa, ti bepaae fóló atima omaraapepaae wosenérápó. Ti noatepae, so whj̄ touró betere tuämó soné fo depa, ti aita donoi ala mei, mo hale dere alapó.

³⁶ Ti Kótóné fo-a, dia tuämó keké naleé? Ó ai fo wisi ai be huluamó betere so whj̄ diäpaae maaté yó maleé? ³⁷ Whj̄ me dené dia tuämó ama kisipané ą Kótóné fo eratere köló whj̄ ó D̄ei Kepe Wisiné eratere kae kae ala sümó enérápó kisipa mutepa, ti yalo i asetere fo ti Talené ama diäpaae yae dere fo dapóló kisipa enérápó. ³⁸ Téni, mepaae whjn̄étamo i asetere fo

hale ola aqróló sisópaae eratepa, ti Talené ai whj̄kélé sisópaae eróló, hale ola kaae aqraalopó.

³⁹ Térapa, no nerape-ó, mepaae so whjpaae kae kae be foné ekesé yóló sesé yaçse. Téni, Talené köló so whjn̄é yó mótu betere fota, ti mo doasi alapa, ketek̄ buóló yó mótu beterópoló yae. ⁴⁰ Téti, diãné mepaae noa kaae ala yaai depa h̄oko ini, kisipa tekeyóló mo donotóró sya fóló enérápó.

15

Yesu momó kepaayale fo

¹ No nerape-ó, yalo diaäpaae take yó mótu betale fo wisi diaaq kisipa keteyaçsóró momó yaai dapó. Kótóné ama fo wisita, bete mulapóló diaaq mo wisiyóló wosaleteiné, diaq ai fo tómó daalu diaäpaae tué tiki tiró beterapó. ² Ai fo wisiné diaq alu yaçsóró tao su beterapó. Yalo diaäpaae yó male fo wisitamo hotowaró tao tapa, ti diaq ai tao sere ape. Téni depa, ti diaaq kisipa tiki tiratere ala bete munire aqratapó.

³ Talené ai fo wisi mené ępaae yó matepa, aita mo doasi bete mole fopóló kisipa mutu, yalomó diaäpaae yó malepó. Ai fo i ape. Kótóné asémó ere fo dokonóturaalu, dñé dowi ala tokóló aluraai so whj̄ t̄teróló kaae tare whj̄ Keriso ą sukalepó. ⁴ Atéró ą douróló, sore be d̄e kemetepa, kale asémó ere fo dokonóturaalu, Talené ą kepaaróló beteralepó. ⁵ Atéró kepaayóló, Pitané ą kolópoló yó melóo, ai k̄lipaae ti kale 12 yó matepa wosetere whj̄apepaaekélé yó melóo, yalepó. ⁶ Atéyale sisópaae 500 bosenóló mepaae tómó beleróló, betere no nerape fea touró betere tikimó, ą h̄akeamó sókó walepó. Até yale so whj̄ mepaae sisiraae feletei, mo turó so whj̄ ti hale betó mulapó. ⁷ Ai sisópaae Jemspaae yó male wóló, nalo ti Kótóné doteyale aposel whj̄ape feapaae yó male felepó. ⁸ Mo kemerale wouraalu, soné naale deyaaire be d̄e teópatei, h̄oko be d̄emó detu dere kaae, Yesuné ą i ape yóló, ępaae yó male walepó.

⁹ Ekélé Talené doteyale *aposel* whj̄tei, mepaae *aposel* whj̄rape betere aqmó doi muni, mo belei sokótei beterapó. Ti noatepae, Kótóné fake so whj̄ yálo susupuróló dowi ala erótú betaleteiné, é *aposel* whj̄ beteraaire sunipatei, Talené é sóró beteralepó. ¹⁰ Tépatei, Kótóné hamokoróló hâle tao saleteiné é etei kaae whj̄ i betere ape. Ama é atéró tao sale ala hâleni, é tuapaae mo doasi ala eró beterapó. Ai ala epa kisipa mutu, yálo diale kutóné mepaae *aposel* whj̄rapené diale kutó mo bosenée felepó. Ti aita, yálo fotokqné initei, Kótóné hamokoróló hâle tao sere ala é tuqmó muluraalu, yalepó. ¹¹ Téräpa, yálo ó atimané diapaae yó male fota, me kae meipó. Dä feané i yó mótu betere fo wisitóró mopóló diqne wosóló kisipa tiralepó.

Sukutere whj̄ momó kepaayaaire fo

¹² Dqne diapaae Talené fo yó móтуraalu, so whj̄ teteróló kaae tare whj̄ Keriso mo ti sukäletei, Kótóné q̄ kepaaró beterapóló yó male fo diqne wosalepó. Atéyaletei, diákó mepaae so whjné duraalu, sukale whj̄ momó kepaayóló betaalomeipó dere fo-a, diqne mo fo dapóló de? ¹³ Sukutere whjtamo kepaayaalomeipó kisipa mutepa, ti so whj̄ teteróló kaae tare whj̄ Kerisokélé kepaayóló bitinipóló kisipa muae. ¹⁴ Keriso q̄tamo kepaayóló bitinipa, ti dqné yó mótu betere foró diaaq kisipa tiró betere alatamo bete muni, hâle q̄la kaae aqratapó. ¹⁵ Ai ala tómó, Kótó q̄ etei kaae Tale beterapóló dqné yó mótu betere fo, kapala fotei yó mótu bitirapó kisipa muae. Ti noatepae, so whj̄ teteróló kaae tare whj̄ Keriso mo ti sukäletei, Kótóné q̄ momó kepaaró beterapóló, dqné diapaae yó mótu betalepó. Ti sukale whj̄ momó kepaayaalomeipó fotamo mo du betepa, ti Kerisokélé Talené kepaaró bitinipó enérápó. ¹⁶ Ti noatepae, sukale whjtamo kepaayóló bitinipa, ti so whj̄ teteróló kaae tare whj̄ Kerisokélé kepaanipóló kisipa muae. ¹⁷ Kerisotamo kepaaró bitinipa, ti diaaq kisipa tiki tiratere alakélé bete muniru, diaaq du betere dowi ala tuqmó diq hâle betó tarapó. ¹⁸ Keriso

q̄tamo atépa, ti q̄ tuqmó betepa sukale so whjkélé mo ti alurapó enérápó. ¹⁹ Nalo betaaire alimó dä kepaayóló betepa, Kerisoné däpaae wisi ala eraalopóló hajt̄ beterapó. Atépatei, mepaae so whjné mió i alimó maaté wisi ala kelaalopó dere fotamo mo du betepa, ti däpaae doasi sek̄i ala eraaiteremó, mo doasi wirapó.

²⁰ Tépatei, so whj̄ teteróló kaae tare whj̄ Keriso q̄ sukäletei Kótóné mo kepaaró beterapó. Atéreteita, sukutere so whjkélé kepaayóló bateropóló, kutómó q̄la folosóró ȳlumétere kaae, q̄pi kepaayalepó. ²¹ Ti noatepae, betä whjné yale dowi alané sukutere ala dä so whj̄ tuapaae sókó walepó. Até yale kaaetóró, betä whjné yale alané ti kepaayóló baterale ala kaaratapó. ²² Ti däta, Adam-né kaarale fake ereteiné, dä fea sukutua dapó. Atétu dere kaae, Kerisoné ama fake so whj̄ fea ti q̄ tuqmó batereteiné kepaayóló betaalopó.

²³ Atéyaalotei, ai ala hâle hqko ini, ama mole tutóró sya furaalu, yaalopó. Aita, kutómó q̄la folosóró ȳlumétu dere kaae, Keriso q̄pi kepaayóló beterapó. Atérené nalo q̄ fesaae wale sukamó, ti ama so whjkélé fea q̄re kaae kepaaróló beteraalo. ²⁴ Téró, Kerisotamo bóe du betere topo whj̄rapekélé, atimané teteróló kaae tare alarapekélé, atima so whjkélé, atimané bole fotokqkélé, fea doróló k̄lipaae, ti ama so whj̄ teteróló kaae tare ala Alima Kótóné naase tuqmó munaalopó. Atéteretamotóró, mo kemeyaaitere be d̄ sókó waalopó. ²⁵ Ti ama teteróló kaae tare ala hâle deté fóló, ama bóe whj̄ mo ti dóló kemeratere sukamó sókó faalopó.

²⁶ Atéró bóe dilé fóló, mo ti kemeróturaalu, daaire bóe whj̄ta, ti sukutere alapó. ²⁷ Ti fea ala fea Kerisoné ama teteróló kaae tanopóló, Kótóné ama naase tuqmó mulalepó. Ti ai fea alapó dereteita, ama Naalené naase tuqmó mulale sek̄i Kótó q̄ Naalemané teteróló kaae tare aqmó bitiniretei mo hâkearapó. ²⁸ Ai ala yóló kemetepa, fea ala teteróló kaae tawae yale Kótóné ama naalema q̄ aqmó bateropóló yaalopó. Ai alata, fea ala Kótóné amatóró teteróló kaae tawaai erapó.

²⁹ Sukutere whj̄ kepaayaalomeipó dere

fotamo mopa, ti sukutere so whj wisi bepaae fópóló kisipa mutu, mepaae whjrape wéi tópuratere ala noatepa du betere? Sukutere whj kepaayaalomeipó dere fotamo mopa, ti wéi tópuratere ala hale ola kaae aqrapó. ³⁰ Sukale so whjtamо kepaanitepa, ti dà i kutó diyaai kae kae bóe whj betó mole tikipaae betere dokó noatepa fua wua du betere? ³¹ Yalo no nerape-ó, dià dà teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuamó betepa, ama dià tuamó erótú betere wisi ala kilituraalu, Talepaae yalo mo kée yóló, e bopé faketu beterapó. Yalo i dere fota, mo dapó. Dià tao saai kisipa mutu, Talené ama fo wisi eraté kotere dokó e mo felekemó sukjitei hasókó fua dapó. ³² E Epesus bemó whj dò nokole syaae kaae ola aqre whjrapené yalo du betere ala seséturaalu, etamo doasi bóe du betalepó. Atéyaleteita, i haemó mole wisi wisi ola saai kisipa mutu, imó ti noa ola wisikó senére? Šukutere whj kepaayaalomeipó dere fo mo depa, ti dijané yó tare mara mole fo sya furaalu, “Dóta dà sukaireteiné, mió betà olaró wéitamo mo dekéró naalopa sae!” enérapó.

³³ Mené dià kópaae ąlisóró faqósóró yae. Du betere mara mole fo betà i ape.

“Wisi ala dere whjrape dowi ala dere whjrapetamo tamoyóló betamó kotepe, ti atimané dowi ala yapaae tokó melaalopó.”

³⁴ Dià topo doyóló keyaa furaalu, hóko du betere dowi ala mo ti taaróló, kisipa wisi muóló, take yale ala momó fesaae fóló yae. Ti noatepae, Kótó tuéni hale betere so whj dià tuamó betó moletei kilitu dià haleyae.

Kepaayóló kae tiki daayóló betaaire fo

³⁵ Atépatei, mené i kaae fo enérapó. “Kale sukaile so whj momó netéró kepaayaaloé? Atéró noa kaae tiki daayóló waaloé?” yóló wosenérapó.

³⁶ Aita, kisipa okokoi whjné dere fo kaae aqrapó. Ti noatepae, kutómó mo ola wae bilitereteimó kisipa muae. Whjné bilitero ola waeta, haemó kelaayóló u tuamó bole kené ti tumu sókó hotua dapó. Haemó biliteretei kelaas initepa,

ti tumu horaalomeipó. ³⁷ Diaaq ola wae bilituraalu, ola nokoletei mo turó bilini, whit ó bupi ó besæae ke maaté bilitua dapó. ³⁸ Atéteretei ai olarape huturaalu, Kótóné kisipané daalópóló yale tikitóró daatua dapó. Ai biliyale olarape fea mo ama tiki daaitóró hutua dapó. ³⁹ Fea olarapené daae mole tikita betà kaae mei, so whjné tiki ama kae daayoo, hupu ó na mepaae betó mole olarapené tiki ti ama kae daayoo, bané tiki ama kae, yané tiki ama kae, yoo erapó. ⁴⁰ Samó daae mole olarapené tiki ama kae, haemó ere olarapené tiki ama kae yoo erapó. Samó daae mole olarapené tiki mo kokoi dë wisinaale yoo, haemó yó mole olarape kelaalo kokore ala ama kae yoo, erapó. ⁴¹ Sukané dë wisinaale ama kae, wéliéné dë wisinaale ama kae, horerapené dë wisinaale ama kae, mepaae hörené dë mo doasi yoo, mepaae hörené dë mo sawa yoo, erapó.

⁴² Sukutere whj momó kepaatukélé, atei kaae alatóró yaalopó. Mo tiki sukóló douratepa kelaas yaalotei, kepaaraterere tiki momó kae doyóló alu yaalo meipó.

⁴³ Sukuturaalu, tiki tuamó hale dere alaró doasi doi munire alatamo mupa sukóló dourateretei, momó kepaaróló beteratere ala ti mo dë wisinaale tuamó bетeraalopó. Sukuturaalu fotokó buni, béré ala tuamó sukutepa dourateretei, mo doasi fotokoi ala tuamó kepaaraalopó. ⁴⁴ Sukutepa douratere mo tó tikita, hae tiki ereteiné kelaas dua dapó.

Téretei, momó kepaatere tikita, kepené dere ala tuamó daaleteiné mo ama kaepó. I haemó mo tiki daalure kaae, take nalo kepaayóló betaaire sukamókélé, kepené ere ala tuamó mo kae tiki daayóló betaalopó. ⁴⁵ Atéreteiné asémó i fo erapó.

“Folosóró wale whj Adam ą mo whj tiki daayóló sókó walepó.”

Nalo kemerótú wale whj Adam ąta, sukóló kepaaturaalu, ti so whj betere bete matere kepené tiki daale whj alée felepó. ⁴⁶ Kepe tiki daale whj folosóró sókó wéni, mo tiki daai whj folosóró wóló, ai kinipaae ti kepe tiki daale whj sókó walepó. ⁴⁷ Folosóró wale whjta, i haené aleale whj betaletei

nalo ti hepen-mó betere whj walepó. ⁴⁸ Haené aleale whjné ama deyóló fake firale so whjta, ti ama tikitóró daayóo, hepen bemó wale whjné ama deyóló fake firale so whj ti ama hepen tikitóró daayóo erapó. ⁴⁹ Dä haené aleale whjné tiki daalure kaae, hepen bemó wale whjné tiki kaae dákélé daayaalopó.

⁵⁰ No nerape-ó, yalo diapaae i dere fo wosae. Dä sukutepa, ti i daale tikitamo Kótóné teteróló kaae tare tuamó bitj faalomeipó. Atére kaae, dä sukóló kepaayóló furaalu, dñé i dorótú betere tikitamo turó feni, mo dokélé iniyaaire tiki daayóló betaalopó. ⁵¹ Kinóló mole ala yalo diapaae hækearóló i dapa wosae. Dä Keriso so whj mo fea sukalomeitei, betere whjkélé sukale whjkélé, mo fea take daale tiki taaróló, mo kae tiki daayaalopó. ⁵² Kemeróturaalu ukulumó wuti haleteretamo, dñé mió i daale mo tiki taaróló, dä mo fea kae tiki daane wale alata, epée fitja du dere kaae yaalo ai ape. Ti noatepae, kale ukulumó wuti hale deretamo, sukale whj kepaayóló do initere tiki daayóo, dä fea i daale tiki taaróló, kae tiki daayóo yaalopó. ⁵³ Ti noatepae, doyóló sukutu betere tiki tómó dokélé ini, mo ti betere tiki kuti derótú dere kaae yóo, sukutere ala sukunitere alané husuróló aluróo, yaalopó. ⁵⁴ Doyóló sukutere tiki tómó mo betere tiki kuti kaae deróo, sukutere ala sukunitere alané husuróo deretamo, asémó i ere fo mo dokonaalopó.

“Talené ama bóe whj dóló teteraleteiné, kale sukutere alakélé qla kaae nó deróló aluralepó,” erapó.

⁵⁵ Me asére fo i ape.

“Sukutere ala-ó, so whjtamo naao bóe dóló atima teterale ala momó mule? Sukutere ala-ó, Wuliné whj detu dere kaae yóló sukunale ala-a, momó mule?” erapó.

⁵⁶ Wuliné whj tukó nóló sukunótú dere kaae, dowi alané dä sukópoló dua dapó. Dowi alané dä mo ti só derópoló, Kótóné tukóló, muló betere foné dowi ala fotokó bulótú beterapó. ⁵⁷ Atépatei, dowi alaró sukutere alatamoné dä só deróló teteréni,

dä Tale Yesu Keriso tuamó betepa, ai ala teterópoló, Kótóné ama dä fotokó mo sumó mótu beterapó. Atétereteimó, Talepaae mo kée du betenérapó.

⁵⁸ Térapa, yalo hosaa mole no nerape-ó, dia Talené ala tuamó betepa, mepaae sekéi ala ó dilikitere alané dia só de-raçsóró, mo diriyóló betae. Ti noatepae, dia Tale tuamó bitu ditere kutóta hale alu yaaloméi, dupu saalopóló kisipa mutu, betere dokó mo keteké buóló ditu betae.

16

Kótóné so whj tao saai moni derateremó ere fo

¹ Mió i dere fota, Jerusalem bemó betó mole so whj tao saaire *moni*-mó dapó. Kalesia hae kwiamó té mole be huluamó betó mole Keriso fave so whjpaae yae yale alarape kaae, diaaókélé yaasepóló i dere ape. ² Fula dokó kaae sere be démó, dia feané meteró *moni* supa, ti kwiapaae naao sere su dalemótóró sokósu yóló, kae mulótua yae. Ti noa yaai meipó. ³ E aipaae wale sukanó, *moni* derae yaqsóró kisipa mutu i dere ape. ⁴ E aipaae wóló diatamo bitu, diaaq sóró bateratere whjrape Jerusalem bemó betó mole so whjné tué yópoló, atimané sóró faaitere asé yalo eróló melaalopó. Diagné atéró hale tao sóró matere *moni* Jerusalem bepaae sóró fópoló doteyaalopó. ⁵ Dä talerálemó, épaae yakélé atimatamo faalopó depa, ti yalo atima dapesó fenérapó.

Pol-sépiné i ala yaai kisipa mutapóló yale fo

⁵ Folosóró e Masedonia hae kwiapaae fóló, nalo ti dia beterepaae waalopó. Ti e momó fesaae wale alata, Masedonia hae kwia tuamó teyóló dia beterepaae waalo ai ape. ⁶ E dia beterepaae wóló haleke sukanó ó sosóli ali turó aimó diatamo betaai kisipa mutepa, ti betenérapó. Atéró dia taaróló e mepaae fupa, ti e yayare qla diañé melaasepólópó. ⁷ Ti noa betené meipó. Mió dä dia beterepaae wóló, mo sawa be démó maaté beteró fole hórapó. Téreteiné, Talené ama kisipané folo be démó diatamo beterópoló depa, ti

ẽ diqtamo betaai hékese dapó. ⁸ Téretei, kale Pentikos be dêmó qla deyaaire ali sókó waai teópa, ti ẽ Epesus bemó kaae tawóló betaalopó. ⁹ Ti noatepae, Talené ama doasi ke bole kutó diyaaire té moleteiné, aimó bitu ama kutó diraalopó. Téyaalotei, ai kutó diyasóró sesétere whírapékélé, dekeró betó mulapó.

¹⁰ Timoti aipaae wapa, diaaq ąpaae me sek̄i ala eratepa ą wiyaqsóró hotowayóló kaae tawae. Ti ąta, ẽ dere kaae Talené kutó dirótua betere whí ai ape. ¹¹ Térpa, me whíné ą dape sóró kaae tatere ala hóni, diq feané wisiyóló dape sae. Téró, ą momó fesaae waai depa, ti diaaq ąpaae hosaa muni deyóló hajtamo dua fae yóló, ẽ beterepaae wópóló doteyae. Timoti ą ipaae momó fesaae wouraalu, ama wotoró wéni, ẽ beterepaae wale Keriso norapetamo wópóló kisipa mutapó.

¹² Mió dñé no Apolos-né dere alamó i dere ape. Yálo ąpaae ai wale norapetamo diq beterepaae fae yaletei, té mutere sukamó waai dapóló taralepó.

¹³ Mené diq dilikóló kópaae falaqsóró, hotowayóló kaae tawae. Téturaalu, kale mo fo wisi wosóló, Talepaae kisipa tiratere ala tuamó diriyóló betae. Atéru, mené diqtamo bóe dupa wini, halaainé fotokó buóló betae. ¹⁴ Fea ala duraalu, yaala sókó fole ala tuamó bitu yae.

¹⁵ Akaia hae kwiamó betó mole so whí kuamó Stepanas-ró ama be whí so whítamota, folosóró kisipa feteyóló Keriso betaletei, diaaq ai kisipare ape. Ai so whíta, Kótóné kae beteró betere so whí tao saairaalu, mo doa keteké bulapó.

¹⁶ No nerape-ó, diq atei kaae ala dere so whíró mepaae dqtamo toune wóló, wisi kisipa mulu Talené kutó diratere so whítamó aqmó dua betae yóló ma fo i dere ape. ¹⁷ Diaaq mole qla kwiapaae ẽ tao sóró melaai yaletei, Stepanas, Fotunatas, Akaikus, atimané mole qla ẽ tao sóró male waleteimó, mo hékese yalepó.

¹⁸ Ti noatepae, atimané ẽ tao sale alané yálo kepe hékese duraalu, diaaq kepekélé hékeseylepó. Atei kaae wisi ala dere whírapeta, so whí feané dukiranérápó.

Kemerótú koleó yale fo

¹⁹ Esia hae kwiamó betó mole Keriso fakerapené diqpaae koleó i dere ape. Akuliaró ama soma Prisila-tamonékélé, atimaamoné bepaae tourótua dere Keriso no nerapekélé Tale tuamó bitu, diqpaae hosaa mo turó muóló koleó dapó. ²⁰ Imó betó mole no nerapenékélé, diqpaae koleó dapó. Kótóné ama kae beteró betere so whíné dere ala sya fóló, diqsisitei apuóló kóló tukó nuku betae.

²¹ Diqpaae koleó yóló i dere asëta, ẽ Polné mo yálo naasenétóró dapó.

²² Mepaae whí dené Talepaae yaala sókó fole ala initepa, ti ai whí Talené mokorópóló yae. Tale-ó, yá dä beterepaae ape!

²³ Dä teteróló kaae tare whí Yesuné hamokoróló hale tao sere ala diqpaae erópóló yae.

²⁴ Ẽ dä teteróló kaae tare whí Yesu tuamó bitu, yálo diq feapaae yaala sókó furaalu i dere ape. Mo kée, téyópóló yae.

2 Korin

¹ Ḳ̄ta, Kótóné ama kisipa mole ala sya furaalu, so wh̄j teteróló kaae tare wh̄j Yesu Kerisoné kutó dirópóló doteyale *aposel* wh̄j Pol-né dapó.

I dere asēta dāné no Timoti dāmo wusuró bituraalu, diq̄ Akaia hae kwiamó Kótóné kae beteró betere so wh̄iró, ai hae kwiamó tēne Korin bemó betere Kótóné fake so wh̄itamopaae dapó.

² Dāné Aya Kótóró dā teteróló kaae tare Tale Yesu Kerisotamoné hamokoróló hâle tao sere alaró, hosaa muni deyóló dua betere alatamo diapaae erópóló yae.

Kótóta koleturaalu tao sóró h̄ai kisipa mulatere Talepó

³ Dā teteróló kaae tare Tale Yesu Kerisoné Alima Kótóné doi hale sóró horópóló yae. Ti Ḳ̄ta, kolené sukutere ala kaaratere Aya bitu, sek̄ei ala wapakélé kisipa feléróló tao su betere Kótó beterapó. ⁴ Dāné sek̄ei alarape feata, ama tao sóró dā kisipa felérótua dapó. Kótóné diapaae ai ala erótua dereteita, mepaae so wh̄j kae kae sek̄e tuamó betepa, Kótóné diapaae ai male kisipa felératetere alane atimamo tao sópóló erapó. ⁵ Ti noatepae, Yesupaae erale doasi susupui ala feleyóló furaalu, diapaaekélé mo dekéró wou beterapó. Atétu, dāné sek̄ei alakélé Yesu Kerisoné tao sóró, dā kisipa felératere ala mo dekéró erateretei faturaalu, feleyóló mepaae so wh̄ipaaekélé fu beterapó. ⁶ Dā sek̄ei ala su betereteita hâle mei, diq̄ feléyló betóo, aluyaqsóró tao sóo, yópóló dapó. Atétu, Talené dā tao sóró kisipa felératepa, ti diqkélé feléyló betaalopó. Dātamo Kótóné kisipa felératere ala depa, ti aita, diq̄ feléyló beterópóló dapó. Diapaae wou betere susupui ala kaae, diapaaekélé wapa, ti ai eratere feléi alane ai susupui ala hâle belée tanópóló, diq̄ fotok̄ bulatapó. ⁷ Diq̄ take mo wisiyóló betaalopóló, dāné mo diriyóló kisiparapó. Ti noatepae, diapaae wou betere susupui ala kaae, diqkélé ai su betere ape. Atétere

kaaetóró, dāpaae erótua betere kisipa felératere ala diqkélé saalopó.

⁸ No nerape-ó, dā Esia hae kwiamó betepa, erale sek̄ei alarape diaaq kisipa yaasepóló dapó. Mo doasi sek̄ei alane dā só deró betateleiné, beleyaaire mo sunipó. Atéru dā mo sukutere dālemó beterapóló kisipa mualepó. ⁹ Ita mo dapó. Dāné hosaa tuamó mo turó muale kisipata, dā mo sukoló mole nisi yalepó. Téyaletei, diapaae ai erale ala dāné sumó belenére nisi yaqsóró, sukale so wh̄j keparótua betere Kótópaae kisipa tirópóló yalepó.

¹⁰ Dā felekemó mo ti dóló aluraletei, ama dā tao su yale kaae, nalopaaekélé atérótóró tao saalopó. Tétu diaaqkélé dā tao sóró momarótua betepa, ti Talené dā aluyaqsóró tao sere ala hâle yó tareteiné dā hajtamó apaae kisipa tiró beterapó. ¹¹ So wh̄j feané dā tao sóró momatu betere ala mo dokonóturaalu, Talené hamokoróló hâle tao sereteimó dā so wh̄j feané apaae mo kée yaalopó.

Polo-né folosóró yaai kisipa muale ala fisikóló taarale fo

¹² Dā i haemó betó mole so wh̄j kuamó kutukélé, diq̄ Keriso so wh̄j kuamó kutukélé, Kótó tuamó wale mo kae ere alaró tó tikané ini, kisipa mo turóné dere alatamo dā tuamó mupa, so wh̄j feané kelalepó. Atéró kutu yale ala dāné kisipa faróló taletepa hōko ala ini, feané keletómó mo donoi ala yalepóló dā hajturaalu, bopé fake dapó. Atétu betatelei i haemó mole kisipa sya fóló ini, Kótóné hamokoróló hâle tao sere ala sya furaalu yalepó. ¹³⁻¹⁴ Ti noatepae, dāné diapaae i asē dere fota, hapóluni, diaaq dosayóló sumó kisipanérápó. Dāné du betere ala mepaae diaaq kisiparetei, mepaae diq̄ kisipanipó. Téretei, take nalopaae ti diaaq mo turó tué yaalopóló kisipa mutapó. Take dā teteróló kaae tare wh̄j Yesu wale sukamó dāné diq̄ kilitu, hajyóló bopé fake yaaire kaae, diaaqkélé dā kilituraalu, hajyóló bopé fake yaalopóló, kisipa mutu i dere ape.

¹⁵ Ai betené, e mepaae faai folosóró diq̄ betereró waairaalu, qla qla taleyóló

mulalepó. Até yaleteita, yalo yó matere fo tuämó bole wisi ala diä tamo félimó sónpoló yalepó. ¹⁶ È Masedonia hae kwiapaae furaalu, diä keleté wóo è momó fesaae woukélé diä keleté wóo, yaai yalepó. Atéró è aipaae wapa, ti diaaq è tao sóró Judia hae kwiapaae dotonaasepóló kisipa mualepó. ¹⁷ Yalo ai muale kisipata, bete munipa hóko yaleé? Ó i haemó mo whjné kisipa kaae mulu, épó téyaaalopó dutei, momómo meipó du dere kaae yaleé?

¹⁸ Téni, Kótóné ama yaalopó dere ala motóró du dere kaae, dñé diäpaae yó mótu betere fota, épó, dutei meipó, fo kae dumipó. ¹⁹ Ti noatepae, diä kuamó è Pol, Sailas, Timoti, dä sore whjrapené Kótó Naalema Yesu Keriso i kaae whjpóló, diä tuämó yó móturnaalu, ama épó dutei meipó, dere fokélé erapóló diäpaae yaleé? Ai fo ini, Kótóné ama eraalopó deté wale fo fea Yesu tuämó dokonóturaalu, épó, téyaaalopó fo betä deté konapó. ²⁰ Ti noatepae, Kótóné ama mo eraalopó yóló muló betere forape fea, dä teteróló kaae tare whj Keriso tuämó mo dokonóturaalu, épó, fotóró mulapó. Atéreteiné, Kótóné doi doasi mulóló, dä Yesu tuämó bitu mo kée, téyópóló yae, fo dua dapó. ²¹⁻²² Däkélé, diäkélé, dä teteróló kaae tare whj Keriso tuämó diriyóló beteratere alata, Kótóné amatóró dua dapó. Dä Kótóné ama so whjpóló sóró beterótú, topomó wel wéi suni yóo, dä mo amapóló siriróo, take däpaae wisi ala eraalopó kisipa muópóló, ama Dëi Kepe Wisi dñé hosaa tuämó beteróo, erapó.

²³ Kótóné keletómó yalo mo fo i dere ape. È fesaae wou ai Korin beró diä foné siré waai yaletei, dei kisipa muaqsóró taaralepó. ²⁴ Däta, diaaq kisipa tiki tiratere ala teteróló kaae tare doasi aqyóló bitu dumipó. Tépatei, diä hajyóló beterópóló kisipa mutu, dä diätamo kutó betämó ditu beterapó. Ti noatepae, diaaq kisipa tiki tiratere alané betä diä mo diriyóló beteranérápó.

2

¹ È diä beterepaae waai kisipa mualetei, take yalo diä detersaayóló foné supa, di-

aaq hosaa tuämó seké su yale kaae, momó yaqsóró taaralepó. ² Ti noatepae, yälotamo diä foné sóró só deróló seké kisipa mulatepa, ti è hékese yaaitere alamo, né eraaloé? ³ Yalo diäpaae aşyale fota, è diä beterepaae wale sukamó hékesei ala eraai yale so whjnétei, épaae doasi seké ala eraqsóró yalepó. È tuämó mole haj diaaçkélé saai kisipa mutu, yalo dere fo mo wosóló sya fenérápóló kisipa tiralepó. ⁴ Ti noatepae, yalo diäpaae aşeturaalu, hosaa tuämó doasi dekeyóló wole dua yalepó. Ita, diä dele sóró hosaa supu yópóló dumitei, yalo diäpaae mo turó yaala sókó fole ala kisipa yópóló dapó.

Dowi ala yale whjné ama dowi ala kwia hale kemerae yale fo

⁵ Whj me dené me whj hosaa tuämó seké ala erélipa, ti è maaté hosaamó sónpoló ini, diä feapaaekélé eralepó. Aita dowi alatei, mo ti doróló aluratere ala meipó. ⁶ So whj feané ai whj foné sóró haleraletei supa, mió momó ini taalae. ⁷ Ai whj a seké duraalu mo ti haepaae derepaqsóró ama yale dowi ala kwia tani, me ola meipóló kisipa keteróló, a tao sóró keteké bulóló fo wisitei yae. ⁸ Atéró diäné yaala sókó fole ala ama kisipa yópóló, apaae hakeamó yae yóló diäpaae i dere ape. ⁹ Yalo diäpaae yae yale fo fea diaaq wisiyóló wosóló sya fuléró kjae kelaai kisipa mutu aşyalepó. ¹⁰ Diänétamo me whjné dowi ala kwia tani kisipa keteratepa, ti yälokélé ai whjné yale dowi ala kwia tani, hale kemeraatapó. Ai whjné me dowi alatamo itikimó, ti diä wisiyóló beterópóló tao saairaalu, yälokélé Kerisoné keletómó kemeralepó. ¹¹ I dere fota hale mei, Satan-né dilikóló dñé dere ala doraqsóró dapó. Ti däta, hale mokoleyaayóló bitini, Satan-né so whj doraai dilikitu betere ala dñé mo kisiparapó.

Talené ama yóló muló betere fo wisi tuämó ama kae ere dë fjanapó

¹² È Troas bemó betere so whjpaas dä teteróló kaae tare whj Kerisoné fo wisi yó melaai felemó, ai fo yó melópóló Talené

té doasi muló betepa kelalepó. ¹³ Aimó kutó diyaai yaletei, yálo no Taitus bitinire betené yálo hosaa muni derepéni kisipa sekétepa, ai so whípaae kóleó fomaaté yóló é Masedonia hae kwiapaae felepó.

¹⁴ Tépatei dä Keriso tuämó betepa, Kótóné ama bóe whíj dóló teteróló sale olapóló betere dokó hakeamó hékesetamo dapesó fu beterapó. Atétere alané me qla felé kelaas wisi woutere kaae, Kótó q etei kaae Tale beterapóló so whíj feapaae yó mótu beterapó. Atéreteimó, Kótópaae mo kée du betenérápó. ¹⁵ Kerisoné Kótópaae hale matere qla tuämó sókó wale kelaata ti däpó. Ti ai kelaata, aluyaqsóró tao sere so whípaaekél, sukóló mo ti aluyaaire so whípaaekél wou beterapó. ¹⁶ Dä i fo yó matere whírapeta, mo ti alu du betere so whíjné kulumumó ti sini qla kelaas kaae wóo, aluyaqsóró Kótóné tao su betere so whíjné kulumumó, ti mo betere felé kelaas wóo, du beterapó. Atei kaae hapólui ala mé whíjné sumó enére? ¹⁷ So whíj feané moni saai kisipa mutu, Kótóné fo yó mótu dere kaae, dáné dumipó. Ai ala ini, Kótóné keletómó ama dotéyale whíj aqyóló Keriso tuämó bitu, mo wisi kisipatamo mo fotóró yó mótu beterapó.

3

¹ Dánétei dä yó matere whípóló dukiratere fo momó yaai dapóló de? Ó däta etei kaae so whípó kisipa yópóló aséyóló matepa só fole whírapené dere kaae dáné de? Mepaae whírapené dere kaae, dä etei kaae whípó yópóló, asékó eróló diapaae yó melaai, ó diaaq dä melópóló woseterere nisi de? ² Aita ti diatóró iru, dáné hosaa tuämó aséreteiné so whíj feané kolóló dosşanérápó. ³ Diata, dä teteróló kaae tare whíj Kerisoné aséreteiné diaaq du betere ala so whíjné kilituraalu, ita Pol-sépiné diale kutómó oleyale dupóló hakearatapó. Aita mo asétere wéiné ini, mo ti betó tare Kótóné Kepe Wisiné eró beterapó. Ai aséta, mo kane fake tómó ini, so whíjné hosaa tuämótóró erapó.

⁴ Ai ala erémólópóló tué tamo muluraalu dumi, Kótóné keletómó dä teteróló kaae tare whíj Kerisoné dä fotokóratepa, mo ere

alatóró halaainé dapó. ⁵ Ai alata, dánétei kaayóló ipakó, dáné yalepó fo enénipó. Aita, Kótó q tuämó ere alané dä suratepa du beterapó. ⁶ Ti Kótóné ama kutó diratere whíj bitu, ama so whíj tao saalopóló mulale dirii kisi fo erópóló, ama fotoko däpaae mo suralepó. Ai foto, asené ini, Dëi Kepe Wisiné eró beterapó. Ti noatepae, asere foné dä dóló sukunateretei, Dëi Kepenéta, dámó mo ti betere bete mótu beterapó.

Kale kisi fo tuämó ama mo kae ere dë wisinaale fjanapóló ere fo

⁷ Take Moses-né Kótóné ala eróturaalu, kane fake tómó aséyale fo yó malepó. Ai foné so whípaae sukutere alatei eralepó. Ai alata, dë wisinaaletamo weipakalepó. Ai dëta, alu deté faaipatei Moses-né kelepaas dëyó faleteiné, kele detéliru Israel fake so whíjné ama kelepaas diriyóló kilini ipakalepó. ⁸ Mió Dëi Kepe Wisiné erótú betere alatamo wale dëné take ai alatamo wale dë mo ti bosenó bitinipóló de? ⁹ Kale tukóló muló betere fo sya furaalu du betale alané, so whíj fea taleyóló só deró beterepó. Ti ai alata, Talené dë wisinaaletamo weipakalepó. Téyaletei, mo donoi so whípó dere ala tuämó wale dëné kale folosóró wale dë mo ti bosenó beterapó. ¹⁰ Ti take alatamo wale dë kolósu, mió ere alatamo wale dë kolósu depa, mió ere alané dë mo doasi ereteiné take wale dë hale qla kaae aqyóló beterapó. ¹¹ Take mo haleke sukamó maaté yóló alu deté fele alata, detamo walepó. Téyaletei, mo ti deté fu betaaire alatamo wale dëta, mo doasipó.

¹² Take nalopaae dä atei wisi ala tuämó betaalopóló kisipa mutu dä wini, halaainé Talené ala i erótú betere ape. ¹³ Moses-né kelepaamó ere dë alu deté foleti, Israel so whíjné kelaqsóró, kutiné husurótua ipakalepó. Mió dáné ai yale kaae enénipó.

¹⁴ Tépatei, take atimané kutiri hapóló ipakalepó. Atére kaae, take atimané kutiri husirale kuti miókél hale iru, take tukóló mulale fo dosşatepakél, atima tué hapólutóró yó tarapó. Ai husiró betere kuita, mené däae faranénitei, Keriso tuämó

betere alané betə dääe faranérápó. ¹⁵ Mió i alimókélé, Moses-né asëre fo dosäatu betepatei, atima kisipa tiki hapóluru, hosaakélé hale täre alata, kutiné kelepaahusuró betere kaae erapó. ¹⁶ Tépatei, mepaae so whj de Talepaae kisipa feteyóló wapa, ti ai husiró betere ala kuti kaae dääe fótú beterapó. ¹⁷ Tale åta, mo Kepetóró beterapó. Talené ama Kepe betere tikimó me alané dokoni, teraae fóló hale beterapó. ¹⁸ Mió kutiné kelepaahusirénire so whj däpaae Talené ama ere dë wisinaale erótú beterapó. Ai dë däne kaae tapa, ti mepaae so whjné dä tuämó ai ere ala kelenérápó. Tétu, dákélé Talené ama aso kaae beterópóló, ama wisiraté fu beterapó. Ti ai dë wisi erótú betere Kepeta, Tale åtórótípó.

4

Mo haené aleale wutímó doasi ke bole qlarape derapóló ere fo

¹ Atérené, Kótóné ama dä koleturaalu, tao sóró melale kutó hóyóló taaréni, hale dirótú beterapó. ² Atéturaalu, kikiti kinóló dere alakélé, enénire halei alakélé, kapala dilikitere alakélé, Kótóné fo doróló wératere alakélé, däne mo dumipó. Ai ala ini, Talené ama mo fo yó mótu beterapóló, so whjné hosaamó sópóló, Kótóné keletómó mo hakeamó erótú beterapó. ³ Däne i yó mótu betere fo wisitamo mepaae so whjné wosaairetei hapóluyóló husuró betepa, ti aita mo ti aluyaaire so whj ai ape. ⁴ Ti mió i alimó téteróló kaae tare kapala kótóné Talepaae kisipa tiki tirénire so whjné ai fo wisi tuämó ere dë wisinaale kelaqsóró, atimané kisipa hapóluróló husiralepó. Ti aita hale mei, kale fo tuämó Kótóné aso kaae betere whj Kerisoné ere dë wisinaale kelaqsóró erapó. ⁵ Ti noatepae, däne i yó mótu betere fota, dätei doi sóró horótú dumi, Yesu Keriso å Talepóló ama doi sóró horótú beterapó. Atérené dä Yesuné ala eróturaalu, diaq tao sóró diaaq kutó diratere whjirape i betere ape. ⁶ Ti noatepae, "Diliki tuämó dëyó fae," yale Kótónétóró däne hosaa tuäpaae dërapó. Ai dëta, dä téteróló kaae tare whj Keriso åtóró

ereteiné däne å kaae tapa, ti Kótóné ama ere dë wisinaale kisipa enérápó.

⁷ Tépatei, ai bope deté wale ke bole olarapeta, mo haené aleyale wutirapemó deró beterapó. Ti fea ala dä tuämó kaayóló dumi, Kótóné ama fotoko dä tuäpaae suratepa dapóló, so whjné kisipa yópóló erapó. ⁸ Kotere tiki dokö sekéi ala däpaae erótú betepatei, ai alarapené dä haepaae deróló, mo ti só derótímpó. Dä noa ala yaalorópóló kóló kóló epatei, däne kisipa mo ti fomaake inipó. ⁹ Talené ala erateremó, däpaae susupui ala erótú betepatei, Talené dä taaló bitini, tao su beterapó. Mepaae so whjné dä só deróló dorótú betepatei, mo ti dorótímpó. ¹⁰ Yesu å kepaaróló beterale fotoko dä tuämó mupa so whj feané hakeamó kolópóló, å sukale ala däne tikimó mupa kutu beterapó. ¹¹ Ti noatepae, sukuni dä betere whjirape Yesuné ala erateremó dä dóló aluranépatei, ama betere bete däne mo tó tikimó mupa so whjné hakeamó kolópóló, yó maté kutu beterapó. ¹² Ti Talené ala erótú betereteiné sukutere ala dä tuämó mupatei, diaq tuämota, mo ti betere bete moleteiné diaq mo beterapó.

¹³ Asémó i fo erapó.
"Talepaae kisipa tirale betené yalo ai fo yalepó."

Ai fo yale whj å kisipa tiki tirótú yale kaae, dákélé atéru, diaqaae i yó mótu betere ape. ¹⁴ Tale Yesu kepaarale sekéne å kepaarótú yale kaae, dákélé kepaaróló å betere tikimó åtamo touróló betamó beteraalopóló kisipa mutapó. ¹⁵ Däne diaq tao su betere alata, diaq mo wisiyóló beterópóló kisipa mutu du beterapó. Até dereteiné, Talené so whj hamokoróló hale tao siré fóló, mo ti fakeraalopó. Atéturaalu, ai so whj atimanémo, Kótópaae mo kée dere fo dekéró yó tapa, ti mo kae dë fäane Kótóné doi doasi saalopó.

¹⁶ Atéyälopóló kisipa mutu, däne ditere kutó fomo duraalu taaraalomeipó. Däne mo tó tikita, do deté fu beteretei, däne kepe tuäpaae ti betere dokö kisi whj aleraté fu beterapó. ¹⁷ Ti noatepae, däpaae erótú betere sekéi alarapeta,

haleke su kamó maaté muaaireteiné dñé sumó belenérapó. Ai sekéi alarapenétei, take nalo mo ti muó tawaaire dë wisinaale dapaae eraalopó. Ai eraaire ala wisi kolósu, mió su betere seké kolósu depa, mo hale qla aqrapó. ¹⁸ Atéreteiné dñáta, dñé kelené kelere qla kaae taní, kelenire qla kaae tarapó. Ti noatepae, kelené keletere qlata, mo haleke su kamó maaté muaalotei, kilinitere qlata, ti mo hale muótóró tawaalopó.

5

Dä mo ti betaaire be hepen-mó erapóló ere fo

¹ I haemó dä betere kapala furu be fisikó fupa, ti me qla meipó. Ti noatepae, mo ti be Kótóné dñamó hepen-mó tñó betherapó. Ti ai beta, mo whjné naasené tñipó. ² Ai bepaae faai dä i haemó hale bitu, mo kuti derótú dere kaae, hepen bemó tñe be atéró deranée yóló doasi kisipa mutu betherapó. ³ Ti atei kuti deratere be dñmó, mepaae whjné dä tiki daapi halepa kelaalomeipó. ⁴ Dä i haemó kapala furu bemó bitu, sekéi ala beleté furaalu, i be taaróló fenée yóló doasi kisipa mutu betherapó. Ti dä daapi hale betaai kisipa muni, dä betaaire hepen beta, kuti derótú dere kaae deranée du betherapó. Téturaalu, mo ti betere alané sukutere ala qla kaae nó deróló, ama tikitóró alée faalopó. ⁵ Kótóné dä atéró aleyóló bethereteita, ti i bope yale mo ti betaaire tiki wisi saalopóló kisipa mutu erapó. Ti aita, nalopaae eraaire ala mo turó saalopóló kisipa muópóló, Kótóné dapaae Dëi Kepe Wisi melalepó.

⁶ Térené, dä i haemó mo tó tikitamo hale bitu, Taletamo betamó bitinipó. Atépatei, take nalo Taletamo betamó betaaire ala dñé diriyóló kisiparu whaaliani, betere dokó dñé kisipa tiró betherapó. ⁷ Dä mió i bethereteita, kelené keletere ala sya furaalu ini, tué tiki tiratere ala sya folteiné betherapó. ⁸ Dä i daale tiki taaróló, Taletamo betamó betaaire kisipa mupatei, ai ali sókó waai teópa, dä wisi kisipatamo kaae taté fu betherapó. Ti nalopaae ai ala mo eraalopóló kisipa mutu, dä halaainé

beterapóló i dere ape. ⁹ Téräpa, dä i betere tikimó ó kae tikimó betepakélé, me qla meipó. Ti Tale q kisipa felé yaaire ala betä dñé doasi keteké buóló du betenérapó. ¹⁰ Ti noatepae, dä tñteróló kaae tare whj Keriso so whj taleyaai betere tikimó betepa, dä so whj fea taleyópóló, betä betä yóló daaneta yaalopó. Atépa, dñé yale ala fea hakeamó taleyaalopó. Atéturaalu, dä mo i tiki daayóló bitu yale wisi alamó, ti wisi dupu melóo, hoko yale alamó ti dowi dupu melóo, yaalopó.

So whjró Kótótamo bóe fióló betamó betheratere ala

¹¹ Téräpa, so whj feané du betere alamó Talené kwia melaairetei hásokó feni, mo yaalopóló dä wituraalu, so whjpaae dowi ala taaróló, tué tiki feteyae yóló, dotopo du betherapó. Ti dä betere alata, Kótóné mo hakeamó kelerapó. Atére kaae, diaaçkélé dä etei kaae whj betherapóló diriyóló kisipa eranée du betherapó. ¹² Dñé diapaae i dere fota, diaaç dä dukirópóló dumitei, dñé du betere ala kilitu, diaq haj yópóló dapó. Tétu, hosaa tuamó ere ala kilini, tó tikimó ere ala kilitu betere whjrapené dä erateremó, atimapaae tokó melaaire fo i dere ape. ¹³ Dñtamo topo doyóló keyaa fole whjrape aópa, ti Kótóné ala eróturaalu dapó. Motamo wisi kisipa mole whjrape aópa, ti diaq tao saairaalu dapó. ¹⁴ Dñé i du betere ala feata, Kerisoné ama yaala sókó fole ala wisiné dä keteké bulatopa dapó. Ti noatepae, so whj mo fea tao saai betä whjtoró sukalepó. Téturaalu, ama so whjkélé fea åtamo betamó sukalepó. ¹⁵ Ti so whj fea tao saai q sukale alata, betere so whj maaté wisiyóló betaaire ala ini, atima tao saai sukóló kepaayale sekéné ama kisipa mole ala betä erópóló yalepó.

¹⁶ Atérené dä mió i alimó kaae sóró bitiré furaalu, mepaae so ó whj i haemó mole kisipa sya fóló, etei kaae so whj betherapóló dñé tale dumipó. Ti taketa, dñé i haemó mole kisipa sya fóló, dä tñteróló kaae tare whj Keriso atéró tale yaletei, mió dñé momó kae dumipó. ¹⁷ Téräpa, mepaae so whj Keriso tuamó

betepa, ti ai so whị Kótóné kisi kaaróló beteró beterapó. Atétere alata, take betale ala mo ti kemeróló, mió kisi ala tuämó ai betere ape. ¹⁸ Atéró beteratere ala feata, ti Kótó beteremó kaayóló walepó. Däro Kótótamo bóe du betaletei, Kótóné Keriso sukópóló maleteiné bóe firóló touralepó. Atére kaae, mepaae so whíkélé Kótótamo bóe fiyóló dua betere ala däpaae malepó. ¹⁹ Aita hale mei, i haemó betó mole so whíjné Kótótamo bóe du betepa, Kerisopaae erale alané atima yale dowi alamó Kótóné kwia melaai yaletei taaróló, bóe firalepó. Tétu, Kótóné so whítamo bóe fiyóló betamó beteratere fo yó maté kwęyópóló, dä sóró beteralepó. ²⁰ Atérené, mió dä Kerisoné ama fo eratere whírake i betere ape. Diä so whị Kótónétamo bóe fiyóló touyóló bettaire fo ama diäpaae yaalopó yale kaae, "Kótótamo bóe fiyóló beta," yóló Kerisoné doimó däné diäpaae dirii ma fo i dere ape. ²¹ Yesu dowi ala inire whítei, Kótóné a dowi ala dere whị aqralepó. Ti aita hale ini, dä Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné ama so whị donoraaire ala dokonótú, dä mo donoi so whị aleróló beteralepó.

6

¹ Dä Kótótamo betamó ama kutó diratere whị bitu, diäpaae Kótóné hamokoróló hale tao sere ala eratepa, ai ala hale qla kaae dępaae mulaqsóró, diäpaae ma fo i dere ape. ² Ti noatepae, ama i fo dapó.

"So whị yalo hale hamokoróló tao sere alimó diaaq ępaae tao sae dere fo yalo mo wosoo, diä aluyaqsóró tao saai tukóló mulale be dęmótóró yalo diä tao sóo yalepó," erapó.

Yalo diäpaae mo i dere ape. Mió i sukmota, so whị aluyaqsóró Kótóné hamokoróló hale tao su beterapó. Ai ala yaaire be dę me kae mei, mo miótóró i ape.

Pol doasi sekę sale fo

³ Däné so whị tao saai erótú betere ala mepaae whírapené bete muni, hoko ala nisiyóló faletu só deraqsóró, mepaae so whị Kótópaae waaire tū sesé yóló dée nalatere ala däné mo dumipó. ⁴ Aténi, dä

Kótóné kutó diratere whị bituraalu ditu betere kutó diaaq kolóló, i whírapené mo donoi ala dapóló kisipa yaasepóló i dapa wosae. Ita doasi depe tukó wei kutópatei hale diyó taruraalu, sekēi alakélé, qla qla yayaqatere alakélé, whalia dere alakélé, wou betepatei däné hale belée tarapó. ⁵ Dä kotere tiki dokö fea doasi foya dere alakélé, dóló susupuratere alakélé, *dipula* beteratere alakélé, erótua dapó. Dä nokekélé wisiyóló fini, wotetamotei doasi depe tukó wei kutó hale ditu beterapó. ⁶ Atétu, dä me dere dowi alatamo hoseké ini, mo donoi kisipatóró muóo, bete mole ala mo wisiyóló kisipa yóo, me whípaae setere ala ini, wisi kisipatamo naameiné mo dua kaae taté fóo, du beterapó. Tétu, hosaa turóné yaala sókó fole ala yópóló, Dëi Kepe Wisiné dä fotokö eratepa, ai ala diä so whị feapaae erótua dapó. ⁷ Kótóné fotokötamo mo fotóró duraalu, fo wisi yó mótuá dapó. Tétu, Kótóné so whị donoratere alata, bóe dele whíjné turu naasené tó tawoo, fé naasené wuti tawoo dere kaae iruraalu, ai donoi ala däné tarapó. ⁸ Mepaae whíjné däné ditere kutó kilitu dä dukiróo, mepaae whíjné ti eratere fo yóo, dua dapó. Mepaae whíjné däné ditere kutó dorapóló mepaae so whípaae yóo, mepaae whíjné ti mo wisi kutó ditu beterapó yóo, dua dapó. Dä mo ala dere whị betepatei, mepaae whíjné ti dä kapala atima dilikitere whírake aqrótú beterapó. ⁹ So whị feané dä kisipa epatei, dä teó kisi wale whírapaee eratere ala kaae dua dapó. Dä mo felekemó sukunépatei, hale bitiré fu beterapó. Dä fokosói ala yóló susupu eraletei, mo ti dóló sukunénipó. ¹⁰ Dä dekené suku tu betepatei, betere dokö hékese yó tarapó. Dä fea qla qla munire whírake betepatei, däné du betere alané so whị fea néli whị beterotu beterapó. Dä qla qla munipatei, fea qla mole whírake beterapó.

¹¹ Korin bemó betó mole no nerapéó, diaqtamo däné hosaa mo turó muluraalu, däné mole kisipa mo fea diäpaae hakeamó ai yale ape. ¹² Däné diäpaae yaala sókó fole ala däné tao taní, mo turó erótua betepatei, diaaq däpaae yaala sókó

fole ala ti kinóló tao tarapó. ¹³ Dią yało naale senaale kaae betereteiné, diaaçkélé däpaae hosaa mo turó muóló, yaala sókó fole ala u mótu i mótu yaasepóló, yało diapaae i dere ape.

Kisipa tiró betere so whj tirénire whjtamo touyaqse ere fo

¹⁴ Dią Talepaae kisipa tiró betere so whjrake kisipa tirénire so whjtamo touyóló, dere ala fea betamó yaqse. Ti noatepae, donoi ala kolósu, dowi ala kolósu depa, betə ala ere? Ti dəmó kotere so whjró dilikitamo kotere so whjtamo netéró fulumu enére? ¹⁵ Dä teteróló kaae tare whj Kerisoró dowi keperape teteróló kaae tare kepe Belial-tamo touyóló betə kisipa muaaloé? Tué tiki tiró betere so whjró, tué tiki tirénire so whjtamo betə ala ere? ¹⁶ Kótóné doi hale horóló moma dere beró kapala kótó súróló aleale əlarapetamo mo betə ala erapóló kisipa mute? Ti noatepae, dä Keriso so whjta, mo ti betere Kótóné momatere be tənapó. Ai yale fo kaae asémó Kótóné i fo erapó. “Ę atimatamo betamó bitu, atima fole tikipaae ękélé faalopó. Tétu, ę atima teteróló kaae tare Kótó betoo, atima ti yało so whj betoo, yaalopó.”

¹⁷⁻¹⁸ Mo doasi fotokó bole Talené i fo dapó. “Ai so whjtamo hosekéró beteretei taaróló dią kaae beta. Atéru, mepaae naqse yóló fo mulale əla mo olaayaqse. I dere fotamo diaaç sya fupa, ti yało dią dape saalopó.”

Mo doasi fotokó bole Talené i fo dapó. “Ę ti diaaç Aya betoo, dią yało naale senaale betoo yaalopó,” erapó.

7

¹ Hosaa mole no nerape-ó, Talené däpaae ai wisi alarape eraalopóló muló betere fo hale mulapa, kae kae dowi alané diaaç tiki ó kepe doraçsóró, ai kaae dowi ala tuamó hosekéró bitini, tika kae betaalopa sae. Atéró Kótó kolóló wituraalu, ę aomó sukóló bitiré fóló, Talené ama mo kae ere wisi ala maaté eróló, mo ti fakeraté fu beta.

Pol hajné sukqle fo

² No nerape-ó, däpaae diaaç hosaa munire aqrapa, miota dijané däpaae hosaa mutere ala yaasepóló i dere ape. Ti noatepae, djané mepaae so ó whipaae me dowi ala eréni yóo, djané du betere alané atima mepaae so whj dee naaire tı munéni yóo, djané dere ala diaaç tokóló yópóló, ó dijané mepaae wisi wisi əla saai dią dilikini yóo, yalepó. ³ Yało i dere fo dią só deraai kisipa mutu dumipó. Yało take yale fo kaae diapaae djané hosaa mo turó moleteiné dä tekeni dią sukutepa ó betepa, ti dä fea betə alatörö du betenérapó. ⁴ Diaaç yało i dere fo wosóló, mo sya faalopóló kisipa mutu ę whaalia ini, bopé fake yóló hajtu beterapó. Kae kae sekę däpaae wou betepatei, dią Talepaae tué tiróló wisi ala hale yó tareteimó, ę haj yóló wisi kisipatamo Talepaae yało mo kée du beterapó.

⁵ Dä Masedonia hae kwiapaae wóló bitu, Talené ala eratepa mepaae whjné djané dere ala yaqsóró tı fea mo seséyalepó. Atétu, mepaae whjrabené dätamó bóe dóló hóle sóo, djané kepe tuapaaekélé, wituraalu whaalia yóo, yaleteiné djané tiki əsa nalóló bitinipó. ⁶ Téyaletei, Taitus dä beterapaae wale alané, fomoyóló haepaae doropole so whj tao sóró keteké bulótü betere Kótónétei dä tao sóró haj dere ala eralepó. ⁷ Ai alané maaté mei, diaaç ę tao sóró haj dere ala eratepa, amamo däpaae ene waleteiné dä tao sóró haj eralepó. Diaaç ę kelenée du betereteikélé, diaaç hásokó fóló yale alamó dijané hosaamó su dekené sukutu betereteikélé, ępaae erótü betere alamó diaaç whaalia du betereteikélé, fea däpaae ene walepó. Ai fo wosetu, ę tuamó haj dere ala mo turó fayalepó.

⁸ Yało diapaae analé asémó ere fonétamo dią dekəi kisipa moipa, yało atei kaae fo noatepa yaleé? yóló kisipa mutumipó. Taketa atei kisipa mo mualetei, mió ę haj kisipa mutapó. ⁹ Ti ai hajta dią dekətere alamó ini, ai fo dosqaturaalu dią sawa sukaamó maaté hosaamó sóró dekəyaleteiné yalepó. Atéteremó dią donoi tūpaae fole kilitu, ę haj du beterapó. Ti noatepae, dijané dekə yale alata,

dané yale foné dią mo ti doréni, Kótóné ama kisipa mole ala eraleteiné tų wisipaae feletei kisipa muae. ¹⁰ Kótó tuamó kaaróló wale dekē dere alané dowi ala taaróló, Talepaae kisipa fetetere ala eratapó. Atéturaalu, kisipa fetetere alané, ti aluyaqsóró tao sere ala kaaratapó. Take dekēi kisipa mualetei, yalo mió kisipa fatepa, mo donoi ala ereteiné Talepaae mo kée du beterapó. Tépatei, i haemó kaarale dekēi alané ti sukutere ala kaaratapó. ¹¹ Kótó tuamó wale dekēi alané dią tuapaae erale alarape i ape. Kótóné ala eraai butere ketekékélé, me dowi ala inipatei, hale só deratere kapala fo so whjné mo nisi yaqsóró, keteké buóló hakearótú betere alakélé, dowi alatamo fopaae butereteikélé, mené dią doraqsóró wisiyóló kele muló betere alakélé, dią dątamo betenée du betale alakélé, so whj wisiyóló beterópóló keteké bulótú betere alakélé, mené dowi ala deretei hakeamó kemerópóló, donoraai bole ketekékélé, kale dekē dere alané eralepó. Yalo asémó yale forape diaaq dosayóló ai fo mo wosóló sya feleteiné mió dią tuamó yalo foné saai dere ala muniretei hakearalepó. ¹² Take yalo diapaae asémó yale fota, dowi ala dere whjmó kisipa mutu, ó ai dowi ala eratere whjmó kisipa mutu inipó. Téni, Kótóné keletómó dané dere fo mopóló wosóló eraaire keteké diaaqtei kisipa yópóló yalepó. ¹³ Ai alarapené dą mo tao sóró keteké bulalepó.

Ai keteké tómó dią feané Taitus-né ama kepe tuapaae felératere ala eraleteiné ą mo hajtamo fesaae wale ala kilitu, dąkélé mo doa hajyalepó. ¹⁴ Yalo dią dukirótú ąpaae yale fo motóró dokonótú, ą wisiyóló dape saleteiné ę hale ini, feléi kisipa mutapó. Dané diapaae yó matere fo fea motóró du dere kaae, dané dią dukirótú Taitus-paae yale fo ama mo irapóló kisipa yalepó. ¹⁵ Taitus aipaae wapa dią winé sukutu diri furu furu yóló, naameiné diaaq ą mo wisiyóló dape salepó. Take ama atéró ene wale fo diaaq mopóló kisipa mutu wosóló, sya fele ala mió ama kisipa duraalu, diapaae yaala sókó fole ala mo ti fąatapó. ¹⁶ Yalo i dere fo fea diaaq wosóló

mo eraalopóló, yalo kisipa tiróturaalu, ę mo doa hajné sukutapó.

8

Hajtamo hale matere ala yópóló keteké bulatere fo

¹ Ne norape-ó, Masedonia hae kwiamó tə mole be huluamó betó mole Keriso fakerape Kótóné hamokoróló hale tao sóró male ala diaaq kisipa yaasepóló i dere ape. ² Ti ai so whj atima kaae kelaai mepaae seké wou betaletei, hëkesetere ala mo turó fayáo, mepaae ąla ąla ó *moni* meiyóló yoleale betoo epatei, atimamo hamokoyóló *moni* mo dekéró deralepó. ³⁻⁴ Atéró mo dekéró deräleta yaleteiné sókó faai yale däle mo ti bosene felepó. Aita, atima köleaanétei Judia hae kwiamó Kótóné kae beteró betere so whj tao saai kisipa mutu, mepaae so whjné hamokoróló hale derale *monitamo* touróló, atima mole ąlakélé hajtamo derraai kisipa mutu, melaaire tə mulae yóló dąpaae dotopoi fo yalepó. Ti aita, so whj hamokoyóló hale tao suraalu yale alapóló, yalo diapaae i dere ape. ⁵ Dané kisipané atima sümó enérápóló kisipa muale ala mo ti bosenóló, atimané yaai dere alakélé, ąla ąlakélé, betere betekélé, fea Talené naase tuamó mulalepó. Atéró nalo ti atimakélé dątamo touyóló Kótóné kisipa mole ala eraai yalepó. ⁶ Atérené, Korin bemó betó mole so whj dijané ai ala yópóló, Taitus ą dią beterepaae fae yóló sęyalepó. Ti aita, Taitus-né ama taketi kaae sóró diale kutó ereteiné, mió ą dią beterepaae wapa, Talené hamokoróló tao sere ala diaaq eróló mo ti kemerópóló yalepó. ⁷ Térpa, diaaq tué tiki tiratere alakélé, fo wisi yó matere alakélé, mo bete mole ala kisipa dereteikélé, mepaae ala eróturaalu, doasi keteké bole alakélé, dąpaae yaala sókó fu betere ala alakélé mo wisirapó. Atétere kaaetóró hamokoróló tao suraalu, atéró hale matere alakélé mo wisiyóló yae.

⁸ Yalo i dere fota, diapaae i ala yae yóló dumi, Masedonia whjrapené mepaae whj tao saai butere keteké kolósu, diaaq butere keteké kolósu yóló, dią tuamó mo

yaala sókó fole ala muluraalu, déró kaae kelaai dapó. ⁹ Ti noatepae, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné hamokoróló tao sere ala diaaq ai kisipare ape. Ti ą doasi néli whj beteretei, diaq tao saai kisipa mutu, yoleale whj alée feleteiné diaq néli whj beteralepó.

¹⁰ Diqné yaaitere alamó kisipa mutu, diqpaee yalo kisipa matere fo i dere ape. U kemeyale ba fomó mepaae kae kae be hulua Keriso fake so whjné moni deraaipa, diaaqpi folosóró deroo yalepó. ¹¹ Diaaq atéró diale kutó keteketamo kaae su yale kaae, miókélé ai alatóró deté fóló kemerae. Atéró melaai kisipa mutepa, ti diaaq mole sutóró melae. ¹² Diaaq mole sutóró wisi kisipatamo matepa, ti Tale ą hékese du-raalu, ama kisipa feléyaalopó. Mepaae whjné melaaitere qla munipa, ti Talené me qlakó menipóló dei kisipa muaalo meipó.

¹³ Däné kisipané mepaae whjrape atima qla mo dekéró muluraalu, diaq sawa téti moleteiné seké tuqmó bетeraai dumí, fea betä alatóró yóló betaai i dere ape. ¹⁴ Mió diaq qla mo dekéró moleteiné, atima yayatere qla diaqne meloo, nalo diaqmo yayatapa atimané dekéró moletei diaq meloo yópóló dapó. Atéró u tao su, i tao su depa, ti mo fea betä ala yólótóró betaalopó. ¹⁵ Atétere alata, asémó i ere fo kaaepó.

“Mepaae mo dekéró sale whjné qla buki muni feni, mo sumótóró nóo, mepaae mo tórótí sale whj wote ini, mo sumó nóo, yalepó,” erapó.

Taitus Korin bepaae doteyale fo

¹⁶ Yalo diaq tao sónpóló, ę keteké bulale Kótóné Taitus-paaekélé ai kaae ala eró betepa, Kótópaae yalo mo kée du beterapó. ¹⁷ Atéreteiné, ą däné fae depa waalo meitei, mo taketi diaq beterapaae waai du betaleteiné waalopó. ¹⁸ Däné no whj betä Taitus-tamo wópóló dotonatapó. Ai whjta, mió wosetere fo wisi erateremó, Kótóné kae beteró betere so whjné dukirótú beterapó. ¹⁹ Ai ala maaté mei, kale hale melale moni sóró, dätamoo Judia hae kwiamó betó mole so whjmó male fópóló, Kótóné kae beteró betere Keriso so whjné

ą sóró beteralepó. Atéró hale matere monita, Talené doi sóró horóturaalu, ai so whj tao saaire keteké kolópóló kisipa mutu, däné hotowayóló teteróló kaae tawaai dapó. ²⁰ So whj tao suraalu, hale melale doasi moni däpaae diaaq hotowaró kaae taní, qlémi serapóló mepaae whjné dä eratere fo yaqsóró kisipa mutu dapó. ²¹ Ti noa betené dumipó. Talené kele tómokélé, mo so whjné kele tómokélé, däné du betere ala mepaae whjrapené kilitu, mo donoi ala dapó yópóló kisi mutu, hotowayóló kaae tarapó.

²² Däné no me whjkélé atimaamotamo dotonaai dapó. Ą kaae kelalemó, mepaae däné yae dere ala fea ai sekéné mo keteketamo dua yalepó. Diaaq mo wisi ala yaalopóló kisipa mutu, ama take bole keteké tómó miókélé ą Talené ala eraai mo doasi keteké bulapó. ²³ Taitus ąta, etamo titiyóló kutó betämó diyoo, diaq kuamó bitu betä kutó diyoo, dere whj beterapó. Däné no me whj tamota, ti Kótóné kae beteró betere so whjné sóró beteró beterapó. Mepaae so whjné ai seké tamoné ditere kutó kilitu, dä teteróló kaae tare whj Kerisoné doi doasi hale sóró horatapó. ²⁴ Térapa, Keriso fake so whj feané diaaq yaala sókó fole ala hakeamó kolópóló, ai sore whjrapaae mo erae. Atétepa, ti diaaq dere alamó däné dukirótú betere fo mopó enérapó.

9

¹ Kótóné kae beteró betere so whj tao sae yóló, deté wale fo wosóló, yaaire keteké diaq bunipakó, yalo diqpaee momó yaaloé.

² Ti so whj tao saai diaaq bole keteké yalo mo wisiyóló kisiparapó. Diaq ai ala yaaire doasi keteké boleteiné take kemeyale ba fomó kaae sóró, diaq dukiróturaalu, Masedonia hae kwiamó betó mole so whjmó hale melaaire moni deraai du beterapó fo yalo deté kwéalepó. Ai fo woseturaalu, ai be huluamó betó mole so whj atimanékélé moni deraai hosaa tukalepó. ³ Diaaq hale matere alamó däné diaq dukirótú betere fo bete muni nisiyaqsóró, kale bope yale sore norapepi

aipaae dotonatapó. Yalo atimapaae, dią donoróló betepa kelaalopó yale fo dią tuämó motóró epa kolópoló yae. ⁴ Ti noa yaqsóró dumipó. Mepaae Masedonia whjirape etamo wouraalu, dią donoróló bitinipa kilitu, dğané dią dukirale fo kapala irapó deremó, dğakélé diakélé mo doasi hale yaqsóró dapó. ⁵ Téyaqsóró, kale norape atimapi folosóró dią beterepaae dotonatepa wisirapóló kisipa mutapó. Ti noatepae, diaaq hamokoróló hale melaalopó yale *moni* deróló kemerópoló kisipa mutu i dere ape. Ai ala depa, ti s̄eteremó dei kisipatamo meni, wisi kisipatamo hamokoróló hale melaalopó.

Hale matere alata, kutómó qla wae dekéró bilitu dere kaae dapó

⁶ I dere fo wosóló kisipa muae. Mepaae whjné qla wae sawa tóróti bilitepa, ti qla sere alimókélé sawatóró saalopó. Mepaae whjné qla wae dekéró bilitepa, ti qla sere alimókélé mo dekéró saalopó. ⁷ So whj dokö betä betä setepa dei kisipatamo meni, atima kisipané meteró melaai depa, ti ai sütóró melópoló yae. Ti noatepae, hosaa tuämó h̄ekesetamo matere whj Kótóné mo h̄ekeserapó. ⁸ Atétu, Kótóné hamokoróló hale tao sere ala diapaae suratepa, betere dokö fea dią mepaae noa kaae wisi ala yaai depa, ti me qla yayani, mo sumó enérapó. ⁹ Asémókélé i fo kaae erapó.

“Ama wisi wisi qla yoleale yóló betó mole so whjmó aliralepó.

Ama so whj tao sóró donoratere alakélé kemeni, hale yótóró tarapó,” erapó.

¹⁰ Qla waeró mo nokole *bred* otamo matere Kótóné diaaq biliyaaire qla wae fakeróo, qla ȳlumétepa dekéró sóo dere kaae, Kótóné so whj tao sóró donoratere alané du wisikélé diaaq mo ti fakeróo yaalo ai ape. ¹¹ Téturaalu, diaaq kae kae ala duraalu, mepaae so whj hamokoróló tao s̄ópoló, Talené dią mo s̄uraalo ai ape. Dğané atéró hale matere qla dğanémo sóró kale yoleale so whjmó matepa, Kótópaae atimané mo kée fo yaalopó.

¹² Kótóné so whj tao sóró diaaq ai eratere alata, atima yayatere qla mótu

dapó. Ai maaté mei, Kótópaae doasi kée dere fokélé wēi kaae f̄ayoló felée fu beterapó. ¹³ Diaaq atéró Talené ala eróturaalu, mepaae so whj tao sóró erótú betere ala mepaaené kilitu, ita Kerisoné fo wisi sya fóló aqomó bituraalu, hamokoróló tao sere ala dğapaaekélé, mepaae so whipaaekélé, eratere kelae yóló, Kótóné doi hale ho-raalopó. ¹⁴ Kótóné hamokoróló tao sere ala dią tuapaae f̄anó betereteiné Talepaae momaturaalu, atimané hosaa mo turó diapaae muóló yaalopó. ¹⁵ Kótóné hamokoróló hale meló betere ala wisi-naale mo whjné etérapóló bete turó tokóló enénipó. Atéreteimó, ąpaae mo kée fo du beta!

10

Pol Talené kutó dirateremó kae kae eratere fo yaletei

¹ E diatamo betamó betale sukamó, e fo koló koló yóló wire whj aqretei, kae tikimó bitu ti wini, halaainé aşetu beterapóló e eratere fo ai du betere ape. Tépatei, Talené fo aqomó sukóló betere alaró witamo naameiné dua betere alatamo Kerisoné ępaae eratere, e ai ala tuämó bitu, e Pol-né diapaae i yae dere fo wosóló, mo yaasepóló dapó. ² Ti e dią beterepaae wale sukamó, mepaae so whjné kisipané dą i haemó mole ala sya furaalu, Talené ala eratere nisiyóló, dą eratere so whj e halaainé foné saqsóró, dią miótitei donoróló betae yóló i dere ape. ³ Ti noatepae, dą i haemó hale bituraalu dele bóeta, i haemó mo whjné dele bóe kaae meipó.

⁴ Dğané bóe dele qla ąlakélé, mo bóe dele qla kaae meipó. Dğané bóe dele qla ąlata, Kótóné doasi fotokö f̄aneteiné Kótótamo bóe duraalu, ere dirii sa fisikóló doranérápó. ⁵ Mepaae so whjné Kótó ą etei kaae Tale beterapóló kisipa yaqsóró sesé duraalu, kae kae fosó fosói foró, bete mole qla aqratere alatamoné sa kaae depa, dğané fisikóló dorótú beterapó. Téturaalu, dą teteróló kaae tare whj Kerisoné ala eraai mole kisipa kópaae faqsóró, dğané tué tiki turó Yesuné teteróló kaae tare aqomó mulópoló, mo hotowaró kaae tarapó. ⁶ Dią Talené fo wosóló,

aqmó sukóló bitu sya fóló erótú betepa, ti mepaae ai fo wosetere hóyóló dowäae fu betere so whj fea däne só deróló kwia melaai dä siki siki yóló betenérapó.

⁷ Diäta, mo tómó ere ala maaté kilitu beterapó. Mepaae whjné äta, Kerisoné whj beterapó depa, ti däkélé äre kaae Kerisoné whjtóró beteretei ama kisipa yópóló yae. ⁸ Ita, diä só deróló do-raai dumitei, Keriso tuämó diriyóló beter- atere ala däne teteróló kaae tanópóló, Tal- ené däpaae melalepó. Atérené è haleni, halaainé diäpaae häkeamó i du betere ape. ⁹ Yalo diäpaae asémó i dere fota, diä wiratere nisi yaqse. ¹⁰ Ti noatepae, mepaae whjrapené duraalu, "Ama asémó deteraai fo du betepatei, ä woló betämó bitu dere fota, ti kisipa inire whjné fo kaae hóko du beterapóló," erótua dapó. ¹¹ Atei kaae eratere fo dere so whjné, dä kae tikimó bitu asémó dere fo kolósu, dä aipaae wóló mo dere ala kolósu depa, me ala kae mei, mo betä alatóró epa ke- laalopó.

¹² Mepaae whjrape atimané ditere kutómó atimatei doi sóró horótú dere kaae däne dumipó. Ti atimané du betere ala atimatei taleyóló atimata, etei kaae whjrape beterapó du beterapó. Tétu, atimané dere ala kaae kolóló u kolósu, i kolósu du betere alata, wisi tué muluraalu dumipó. ¹³ Atima atépatei, däta mo däne diale kutómótóró bopé faketu beterapó. Ti däne i ditu betere kutóta, Kótóné däpaae diyae yale dälemótóró dituraalu, dä bopé faketu beterapó. Ai däle muló betere kutó tuämó diäkélé ai bole ape. ¹⁴ Dä fo wisi yó maté kuturaalu, diä beterepaae uämeisóró, ti etei kaae bopé fake dere ala uämeipó. Tépatei, Kerisoné fo wisi diäpaaekélé yó male waleteiné dä mo donomó bopé fake dapó. ¹⁵ Däne diyale kutó mupatei, kae whjné diyale kutómó dä bopé fake dumi, mo däne ditere kutómótóró bopé faketu beterapó. Ti diäné kisipa tiró betere ala faketé fupa, dä diä tuämó bitu ditere kutökélé mo ti fakeraai kisipa mutu, Talepaae tué tiróló hajtamo i betere ape. ¹⁶ Talené mió i wosetere fo wisi däne erateretei

diä tuämó faketepa, ti diä betere tiki mo utéró betó mole so whjpaekélé yó maaté kwęyaai kisipa mutapó. Mené diyale kutómótei, däne yalepóló häle bopé fake yaqsóró, mepaae whjrapené yó menire tikipaae yó maté kwęyaai dapó. ¹⁷ Tépatei, "Mepaae whj bopé fakeyaai depa, ti Tal- ené fotokä ä tuäpaae súraleteiné diyalepóló," enérapó.

¹⁸ Ti me whjné ama diale kutó amatei fopeyóló, ätei dukiratepa, bete munipó. Tépatei, Talené me whjné diyale kutó taleyóló wisirapó depa, ti ai whjné kutó wisi diremó dapó.

11

Aposel aqre whjrapené dere alata, Pol- né dere alatamo sünipóló yale fo

¹ Yalo du betere fota bete muni, hóko du betere fotei wosaasepóló i dere ape. Tépatei, ai hóko fo mo taketi yalo deté wou betepa, diaaq woseté walepó. ² Yalo bole ketekëta, diä dokaa tukóló beteró betere whj mo åtamotóró fulumu yópóló, Kótóné matere ketekëné yalo diä mo wisi yóló kaae taru, ma fo i dere ape. Me whjné folokole erénire so seimale kaae betepa, Kerisoné amatóró dokópóló kisipa mutu, yalo diä tukóló beteralepó. ³ Tépatei, wuliné fosó fosói kisipané Ipi dilikóló dée nalatu yale kaae, diäné tué tikikélé mené kópaae älisó faqsóró yalo doasi whaalia du beterapó. Ti noa betené mei, diä Keriso åtamotóró dokaa, betä kisipa muóló beterápóló dapó. ⁴ Ti yalo whaalia dereteita, häle meipó. Däne diäpaae Yesu ä etei kaae whjpóló yó maletei, mepaae whj diä beterepaae wóló Yesuta, etei kaae whj beterapóló hóko fo yó matepa, diaaq mopóló wosetu beterapó. Atétere kaae, take diaaq sale Dëi Kepe Wisi betepatei, me kepe kae saalopóló de? Take däne diäpaae yó male fo wisi mupatei taaróló, kisipa tiki okokore whjné dere kaae, mió diä kae yó matere kisi fo wosai ekëletu beterapó. ⁵ Ti ai whjrape atimata, doasi doi mole *aposel whjrapépó* du betepatei, atimané è teteró bitinipó. ⁶ Ti so whj feapaae Talené fo yalo fosó fosó yóló yó melópóló mené è yó menitei, bete mole

fo yalo mo kisiparapó. Ai ala dijanékélé kisipa yópóló, kae kae ala fea hakeamó erótú betalepó.

⁷ Kótóné fo wisi yó móituraalu yálotei è deróo, dià tao sóró horóo, du betalepó. Tétu, yálo diapaae *monikó* ąlae yóló kema ini, hale yó mótu betaletei-a, diapaae dowi alakó erótú betaleé? ⁸ Aita, dià seké yaqsóró kisipa mutu, kae be hulua Keriso fake so whjné matere *monitei* yálo qlémi kaae sóró, è betaaire be ó ąla dupu yóló nukuraalu, dià tao saaire kutó betä dité fu betalepó. ⁹ È diatamo betale su kamó dià seké yaqsóró, è yayatere ąla diapaae ąlae yóló wosetere fokéló inipó. È yayatere ąlata, Masedonia hae kwia taaróló, etamo wale norapené tao sóró mótna yalepó. È me ąla yayatepatei, dià seké yaqsóró woseni, Talené kutó hale dirótóró tawalepó. Nalopaaekélé ai alatóró enérápó. ¹⁰ Ti Kerisoné bete mole mo fo è tuámó moleteiné diapaae diriyóló i dere ape. È me dupu sini, ai fo wisi hale yó materemó, yálo i bopé faketere ala Akaia hae kwiamó betere whjrapekó betanékélé bete munire ala aqraalomeipó. ¹¹ Yálo diapaae etei kaae dere fo-a, noa betené dapóló kisipa mute? Yálo diapaae yaala sókó fole ala initepa de? Meipó. Diapaae yaala sókó fole ala è tuámó moletein, Kótóné ama mo kisiparapó. ¹² Kae fo yó matere whjrapené du betere alata, so whjné atima dukirópóló dapó. Aita, djané dere alaró atimané dere alatamo betä ala erapó yópóló, bopé fake du beterapó. Atei ala yaaire tý mulaqsóró dà *moni* sini, kutó hale diró tawaalopó.

¹³ Ti ai whjrapeta, Kerisoné doteyale mo *aposel* whjrape mei, so whj dilikóló kapala kutó diratere *aposel* whjrape bitutei, Kerisoné kutó diratere nisi yópóló, aqtu beterapó. ¹⁴ Ai kaae alamó dà kilita sókó fenénipó. Ti noatepae, Satan ą de tuámó betere *ensel* aqtu beteretei, djané kisiparapó. ¹⁵ Atétere kaae, ama kutó diratere whjrapekélé mo donoi kutó diratere whjrape aqtu betere ala kilitu, dà kilita sókó fumipó. Ti atimané ai du betere alamó saaire dowi dupu hásokó feni, mo donotóró melaalopó.

Pol apaae sekéi ala erateremó bopé fakeyale fo

¹⁶ Yálo yale fo kaae momó dapa i wosae. Dià mepaae whjné è kisipa okokoi whj betere nisi yaqse. Diaaqtamó è kisipa okokoi whj beterapó kisipa mutupa, ti è bopé faketuraalu, okokoi whjné dere fo kaae, sawa i dapa wosae. ¹⁷ Fea ala yálo sumó enérápóló bopé faketuraalu dere fota, Talené dere fo kaae meitei, kisipa okokoi whjné dere fo kaae dapó. ¹⁸ I haemó betó mole whjrapené nene yóló bopé faketere ala feané sya fóló du betepa, ti ekélé nene yóló bopé fakeyaalopó. ¹⁹ Ti fosó fosore whj diata, mepaae kisipa okokoi whjné du betere ala yaqsóró seséni, hakesereteiné yópóló, kaae tarapó. ²⁰ Ti dijané mo du betere alatóró i ape. Mepaae whjné dià wae sóró kutó diratere whj beteróo, dijané wisi wisi ąla atima saai dià dilikóo, dià me ala tuénire whj aqróló, atimané tué mole ala eróo, atima doasi doi saai dapóló dià hepée faróló atimapapi folosene fóo, atimané dià okolope deké sóo, dua dapó. Ai alarape eratepa, atimapaae atékesé yóló foné sini, dià hale betó mulapó. ²¹ Ti dà béréteiné atei kaae ala diapaae eranénipóló, è haletu i dere ape.

Kisipa okokoi whjné dere fo kaae i dapa wosae. Mepaae whj dené ama du betere alamó ą bopé fake yaaitepa, ti ekélé bopé fakenérápó. ²² Atima Hibru fake so whjné dere ala sya fu betere so whj betere? Atima atépa, ti ekélé Hibru whjtóró beterapó. Atima Israel hae tale betepa, ti ekélé Israel hae taletóró beterapó. Atima Abraham-né deté wale whjrapete, ti ekélé Abraham-né deté wale whjtóró beterapó. Atima Kerisoné ala eratere whj betere? Atépa, ti è keyaa furaalu hóko dere fo i ape. Yálo ai kutó ditere alamé atima fea mo teraae falapó. ²³ Yálo i dere fota, topo doyóló keyaa fole whjné fo kaae hóko dapó. Atima Kerisoné kutó diratere whj betere? Atépa, ti yálo ditere kutó kolósu, atimané ditere kutó kolósu depa, atima yálo mo bosenó beterapó. Ti yálo dité wale kutó atimané diyale kutótamo suni, è mo doasi depe

tukó wei kutó ditu betalepó. Ti eta, mo dekéró félimó *dipula* beterótua yóo, fokosoi ala yale tikimó yálo tiki mo turukée fóo, é mo felekemó sinitei kepaayóo dua yalepó. Epaae ai erótua betale hapólui ala kaae, atimapaae erénipó. ²⁴ Juda fakené é aporó félimó halika kaae olané yálo tikimó daletei dokó sóró touróturaalu, 39-rópó. ²⁵ Sore fapo atimané é biyané fokosói ala yóo, betá be démó ti kapo duné siriyyóo, sore félimó ti é betere wéi nuku fetée fóló do yóo yalepó. Tétu é doasi wéi këla tómó ălääe kutu betepa, be dë betaró diki betatamo kemeyalepó. ²⁶ É betá bemótóró bitini, be hulua dokó fiyósú deté kutu betalepó. Atéturaalu, doasi fole wéi tикиné é aluranépatei, tégóló fua yóo, olémi whjrapenékélé é denépatei, atima betere tuämó fóo, mo yálo be whjnékélé é denépatei fua yóo, Juda meire fake whjnékélé é denépatei atima tuämó bitiré fóo, doasi be huluamó bitukélé, ipumó bitukélé, doasi wéi këla tómó fukélé, Keriso norape aqre whjrapetamo bitukélé, é mo dóló aluranépatei, bitiré fóo yalepó. ²⁷ É kutó dituraalukélé depe tukó wei ala yóo, kutó ditétóró fu betereteiné nokekélé fini yóo, woteró wéi nokoletamo epatei, hale fitua yóo, kutikélé ó sikélé meiyóló sosóliné sukóo dua yalepó. ²⁸ Ai alarape tómó, Kótóné kae beteró betere Keriso fake so whj noa tumó wisi yóló betaaloé yóló, doasi whalia duraalu, é doasi seké beleté fu beterapó. ²⁹ Diákó me whj Talené ala eraaire fotoko meiyóló bête, ti ękélé bératapó. Diákó me whj dowi alapaae ălisóró fóló dée nukupa, ti ękélé dei kisipa mutu haletapó.

³⁰ É bopé fake yaaitamo kisipa mutepa, ti é tuämó fotoko mei, béré ala so whj feané kolópóló, bopé faketere ala mo hakeamó yó manérapó. ³¹ Yálo i dere fota, mo kapala dumipó. Betere dokó so whj feané doi sóró hurótua betere Tale Yesuné Alima Kótóné yálo i du betere fo mo dapóló ama tuérapó. ³² É Damaskus bemó bête, botokó faqsóró topo whj Aretasiné be kaae tanópóló, sóró beteró betere whjné é tawópóló, ama diki tare whjrape kale be bolaare dopóku tū dokó

sóró beteralepó. ³³ Téyaletei, mepaae norapené é yomó deyóló halika duóló deralepó. Atéyaleteita, ai be hulua bopére dopóku sikimó, dë saai muló betere dolomó sókó faraleteiné atimané é taní, hásokó felepó.

12

Pol-né ama nokené kaae kelale ala

¹ É i bopé faketu betere ala taaréni, hale deté fu betenérapó. Ti bopé faketere ala tuämó me ke bunitei, Talené ępaae nokené kaae yó melale alaró kinó betere alatamo hakearaletei betá diapaae i dapa wosae. ² Ita mió yale ala dumitei, i ala yóló betepa, 14-ró ba fo kemeyalepó. Ai ala kelale whj ą ama tiki turó fele ó, kepe maaté feleró é tuéni, Kótóné betá kisiparapó. Ai whj ą Keriso tuämó betepa, mené ó hepen bepaae dapesó huturaalu, sakélé șa taoró ere tikikélé taaróló, mo hepen bepaaetóró dapesó holale whj yálo tuérapó. ³⁻⁴ Ti ai sekéta, mo kelaalo kokçi bepaae dapesó horóló beteraletei yálo kisiparapó. Ą atéró huturaalu, ama mo tiki turó felepé kepe maaté feleró é tuéni, Kótóné betá kisiparapó. Mené fo depa ai sekéné ama wosalemó, bete etérapóló mo hae whjné yókélé enénipó. Ai fo hae so whjpaee uatei, yaqsóró Talené doasi fo mulapó. ⁵ Atei ala ere whjpoló kisipa mutu, é bopé fake uatei, yalotei é bopé fakenépa taaróló, é hae whj bitu, yálo béré alarape betá dijané kisipa yaasepoló i dere ape. ⁶ Yálo kisipanétamo bopé faketere ala yaaitapa, ti yálo mo yale alatóró dereteiné é topo doyóló okokoi whjné dere fo kaae uameipó. Ti yálo yó mótu betale mo foró du betale alatamo dijané kaae kolóló tué yópóló, bopé faketere ala enépatei, é doasi doi mole whj nisi yaqsóró taalatapó.

⁷ Talené doasi kinó betere ala ępaae hakeróló yó maleteiné é topo whj bitu bopé fake yaqsóró, Satan-né doteyale kepené dowi mu képiné kaae, é susupurópóló Kótónétei ai té mulalepó.

⁸ Até yaleteiné yálo tikimó doasi dele supa, Talepaae ai ala tokóló taae falae yóló sore félimó yalepó. ⁹ Téyaletei ama ępaae duraalu, “Ai sekéi ala naao

sumó beleyópóló, yálo hamokoróló hágé tao sere ala ya tuapaae mo súraalopó. Ti noatepae, mo whjné enéni béré ala tuamó yálo fotokó so whj feané kolópóló, mo hágéamó erótua dapó,” yalepó. Atétereteiné Kerisoné fotokó é tuamó hágé muó tanópóló, yálo enéni béré alapóló tué muturaalu, é hajyóló bopé faketere ala taaréni, hágé yó tawaalopó. ¹⁰ Atéreteiné Kerisoné ala mo ti fakeraairaalu, béré ala tuamó bitukélé, mepaaené é eratere fo du betepakélé, doasi sekéi ala tuamó bitukélé, Talené ala erótua betepa sere seké tuamókélé, doasi hapólui ala tuamó bitukélé hajtamo beterapó. Térü, mepaae bei ala tuamó bitukélé fotokó hágé bulapó.

Pol-né Korin so whj doasi whaaliatu yale fo

¹¹ Ti yálo tei é kisipa okokoi whjné dere fo kaae yaleteita hágé mei, diaaq du betere alanétei é ai ala dere whj aqratepa yalepó. Yálo du betere alamó diaaq é dukiratere fo uásoró ti mo wisi uápó. Ti noatepae, é belei sokótei kolósu, ai doasi doi mole *aposel* whírapé kolósu depa, atimané é teteró bitinipó. ¹² Ti é diá tuamó bitu, me ala yaairemó dere alarapekélé, sira yópóló eratere alarapekélé, mo whjné enénire doasi kelemei alarapekélé, fea eró taté fu betalepó. Ai alarape kilitu, ita mo *aposel* whjné dapó enérapó. ¹³ Ti é mepaae be huluamó Kótóné touróló beteró betere so whjpaae erale ala kolósu, diapaae erale ala kolósu depa, me noa alakómó diapaae erénié? Atimapaaekélé, diapaaekélé, betá kaae alatóró erótua yalepó. Ti é yáyatere ola tao sae yaai yaletei, diá seké yaqsoró ini, taaralepó. Kae kae Keriso so whjpaaeta dua yaletei, diapaae inire ala dorapó kisipa mutepa, ti diáné kwia tani, hágé kemerae.

¹⁴ É mió sore dakeróló diá kélé waai i du betere ape. É aimó wóló bitu, be ó nokole ola diá seké melaalomeipó. Ti noatepae, diaaq me olakó melópóló waai dumitei, diá mo no apu aleyóló betamó betaai kisipa mutu, walapó. Ti naale senaalené hama alima tao saai dapóló mepaae ola ola betapaae yóló mutumitei,

hama alimané naale senaalemó ola ola mulatere dua dapó. ¹⁵ Atétere kaae, é mo héksetamo diá tao saairaalu yálo ola olakélé, yálo betere betekélé melaalopó. Yálo diapaae mo turó yaala sókó fu betepatei, diánémo épae yaala sókó fole ala sawa tómó maaté dere-a, wisire? ¹⁶ Diaaq é hékese inire aopatei, yálo diapaae me sekéi ala erénipó. Tépatei, ba ó nané nale wópóló, ola wisi mulótú dere kaae, diáné monikó é melópóló kisipa mutu, yálo diá dilikale aqrapó. ¹⁷ Diá tao sópóló yálo doteyale whírapené ó yálokélé diá dilikóló, diaaq noa wisi olakó saleé? ¹⁸ Taitus a dáné no me whítamo diá beterepaae wópóló, yálo seyóló doteyalepó. Até yale be démó, Taitus-né diá dilikóló mepaae olakó saleé? Talené ala eróturaalu, dámó wusuró betá tué muóló, betá alatóró erótua inié?

¹⁹ Ti yálo diapaae aşetu betere fo diaaq dosaté waletei-a, mené dámó deraqsoró seséturaalu dapóló kisipa mute? Meipó. Dáné i du betere fota Keriso tuamó bitu, Kótóné keletómó mo i dere ape. Dáné hosaa mole no nerape-ó, dáné i du betere ala feata, diá fotokó buóló beterópóló dapó. ²⁰ Ti noatepae, é aipaae wale sukamó, diá mo wisiyóló betepa kelenée dere ala diá tuamó ini yóo, diánékélé é tuamó epa kelenée dere ala é tuamó inipa kelaalomolópóló, é doasi witu beterapó. É diá beterepaae wóló kelenalemó, diá tuamó hole fokélé, me whjné dere alamó dei tué mutere alakélé, fopaae buóló hole sere alakélé, fake teketera alakélé, dowi fopaae butu me whj yóló sininatere alakélé, kikiti eratere fokélé, dowiae fóló bopé faketere alakélé, wisiyóló bitini, hóko betere alakélé, ai alarape fea diá tuamó epa kelaqsoró, é doasi whaaliatu beterapó. ²¹ É diá beterepaae wale sukamó diaaq ai dere ala kilitu, é teteróló kaae tare Kótóné keletómó, é momó halenérápóló wi dapó. Mo take dowi ala du betale so whjné mepaae hosekéyóló du betale dowi alakélé, nópu nokole alakélé, enénire sonaalei dowi alakélé taaréni, hágé yótóró tapa kilitu, é deké yaqsoró whaalia duraalu dapó.

13

Diq Yesu Kerisopaae kisipa mo tiró beterémóló diaaqtéi kqae kelae

¹ Mió yało diq sore dakeróló kèle waai i dere ape.

“Mepaae so whjné hásokó fóló dere alarape taleturaalu, betä whjné dere fo maaté woseni, tamo ó sore whjné i ala mo depa kelalepó dere fo wosóló, ti taleyóló donoranérápó,” erapó.

²⁻³ E tamo dakeróló diq kèle wale sukmó, dowi ala dere so whjpaae etei kaae sekéi ala eraalopóló diapaae yalepó. Mió e kae tikimó bitukélé betä kaae fotóró momó i dapa wosae. Kerisoné du betere fo yało mo dapóló diaaq kisipa yaasepóló, e wouraalu take dowi ala deté wale so whjró mepaae dowi ala du betere so whjtamo kwia matere ala koleturaalu taaréni, mo melaalopó. Ti Keriso ḥta, diq tuqmó mole dowi alarape donoraaitere ala q béri, fotokó mo turó bulapó. ⁴ Ti i dere fota, mo dapó. Keriso q fotokó buni béré whj aqyóló, atimané q filipaare ni tómó daletei, Kótóné fotokné q mo beterapó. Atére kaae, dä fotokó buni béré whjrapetei Kótó ḥtamó betqmó betereteiné ama fotokó dä tuapaae s̄uratepa, diq tao saai Talené kutó hale diraté fu beterapó.

⁵ Diq Yesu Kerisopaae tué tiki tiró betere ala diaaqtéi kqae kólóló taleyae. Aténalemó, Yesu Kerisopaae kisipa tiratere ala inipa, ti ya q tuqmó bitinipóló kisipa muae. ⁶ Ti diaaq dä kqae kolóló talenalemó, Yesu Kerisopaae tué tiki tiró betere ala epa, ti diaaq mo hakeamó kelenérápóló kisipa mutapó. ⁷ Diq me dowi ala yaqsoró, Kótópaae suka fea dñé momarótú beterapó. I dere fota, Talené dä kqae kolóló, whj wisipó deremó so whjné dä dukirópóló dumitei, dñé hoko dere alamó só deró betere whjrapé aqpa, diqta mo donoi ala wisi du betere whj betaasepóló dapó. ⁸ Kale bete mole mo fotamo dñé bóe dóló me ala enéni, ai fo wisi fakeratere ala betä enérápó. ⁹ Dä fotokó buni bérpatei, diq mo doasi fotokó buóló betepa, ti dä mo hajrapó.

Dñé diqmó momarótú betere alata, diq haepaae derepeletei, momó Talené ala eraté furaalu, diq mo ti diriyóló beterópóló dapó. ¹⁰ Atére betené, e diq beteropaae waai teópatei, yało i asetere fo kolóló diasisi bitu, mepaae diq tuqmó ere alarape donoraasepóló i dere ape. Ti noa yaqsoró mei, Talené ɻpaae ama so whj teteróló kaae tawae ere fo sya furaalu, e aipaae wale sukmó diq detersayóló foné saqsoró dapó. Ti Talené e diq teteróló kaae tawópóló sóró beteraleteita, diq doróló só derópóló ini, tao sóró wisiraté fópóló yalepó.

Kemeróturaalu kqleó yale fo

¹¹ No nerape-ó, mo kemeróturaalu diapaae kqleó i dere ape. Me hásokó fole ala diq tuqmó muni, Talené ama ala mo donoyóló erae ere dalemótóró sókó faasepóló, hotowaró erótú beta. Asémó yało diapaae i yae dere fotóró mo wosóló, diq fea mo betä kisipatóró mulu, hosaa muni deyóló mo dua betó muae. Atétepa, ti yaala sókó fole alaró hosaa muni deyóló dua betere alatamo, matere Kótó q diatamo betaalopó.

¹² Diq Kótóné mo kae beteró betere so whj bitu, diasisi yaala sókó fóló, apetu beta. ¹³ Imó etamo Talené kae beteró betere so whj feané diapaae kqleó dapó.

¹⁴ Dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné hamokoróló hale tao sere alakélé, Kótóné yaala sókó fole alakélé, Dëi Kepe Wisiné eratere u yó mótu i yó mótu dere alakélé, diq feapaae eró tanópóló yae.

Kalesia

¹ Eta, Kótóné ama fo yó male fópóló doteyale *aposel whj* Pol-né dią Kalesia hae kwiamó tē mole be huluamó betó mole Keriso fake so whjpaee asé i dere ape. Eta, mepaae whjrapené dotonatepa ó mo whjné kisipané kekeme nóló i kutó dine fae yóló dotonatepa wéni, Yesu Kerisoró à kepaarale Alima Kótótamoné i kutó dine fae yóló dotonalepó. ² Yalo i dere asëta, é wotoró bitu dumi, mepaae Keriso norape etamo betamó betó mole whjrape dä feané dią Kalesia hae kwia dokomó betó mole Keriso fake so whjpaee dapó.

³ Dañé Aya Kótóró Tale Yesu Kerisatomoné hale hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo dią tuapaae erópóló yae. ⁴ Mió i alimó mole dowi alané doasi fotokoné dä so whj dokoló mulaqosóró, Yesuné ama betere bete melóló dupuraleteiné dä hale fópóló eralepó. Aita, dñé Aya Kótóné kisipa mole ala sya furaalu eró beterapó. ⁵ Kótóné ama doi betä hale sóró horóló, doasi doi mo ti muó tanópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae!

Talené kisi fo wisita, me kaae mei mo betatóró mulapóló ere fo

⁶ Yesu Kerisoné hale hamokoróló tao sere alané Kótó à beterepaae ape yalepó. Atéyale seké taaróló, kae kisi fo wisi wosaaí hapale kisipa feteyóló fole kilita, aita enei ala meitei dapóló é kilita sókó fulapó. ⁷ Mepaae whjrapené diapaae mió wosetere kisi fo wisi i ape yóló yó matepa, ti aita kale wosetere fo wisi mei ai ape. Aita, Yesu Kerisoné mió wosetu betere kisi fo wisi me kae fotamo hosekéróló doroo, diaaq kisipakélé kópaae faloo, yaalopóló kisipa mutapó. ⁸ Dañékélé, ó hepen bemó betere *ensel-nékélé*, Kótóné mió wosetere fo wisi take dñé diapaae yó male kaae ini, kae fotei fo wisipóló yó matepa, ti ai whj mo ti só deróló alu yaaire tikipaae fópóló yae. ⁹ Take dñé diapaae yale fotei momó i dapa wosae. Whj me dené diaaq woseté

wou betere kisi fo wisi kaaetóró yó meni, fo me kae yó matepa, ti atétere whj só deróló mo ti alu yaaire tikipaae fópóló yae.

¹⁰ Yalo i du betere fo ó du betere ala mo whjrapené kolóló, i whjné mo wisi ala dapóló dukirópóló dépé? Kótóné kilitu mo wisi ala dapó yópóló du betere? Mo whjrapené kisipa tiki felé yaaire alatamo yalo du bituqasóró, ti é Yesu Kerisoné kutó diratere whj bituq meipó.

Pol aposel whj sóró beteraai Kótóné à beterepaae ape yale fo

¹¹ Norape-ó, diaaq mo wisiyóló kisipa yaasepóló yalo i dere fo wosae. Yalo diapaae yó mótu betale mió wosetere kisi fo wisita, mo whjné kisipanétei kaarale fo meipó. ¹² Ai fo wisita, me whjné depa yalo wosóló ó me whjné é yó matepa kisipa sóró dumitei, Yesu Kerisoné amatóró épaae hakearóló yó matepa kisipa yalepó.

¹³ E take Keriso whj betaairu, Juda fakené Talepaae momatu betere ala sya fóló du betalepó, dere fo diaaq wosóló ai kisipare ape. Atétu, yalo mo doa keteké buóló du betale alata, Kótóné so whjpaekélé susupui ala eróo, Yesu Kerisoné ala wisikélé mo ti doroo du betalepó. ¹⁴ Yalo ayarapené mara mole ala sya furaalu, Juda fakené Talepaae moma dere ala etéró yae yóló, doasi kisipare yó matere whjrapené dä teó whjrape yó malepó. Atétu, betere tuqmó etamo betamó doayale Juda whjrape fea betepatei, yalo kisipa sale alané atima mo teraae felepó. Atéru, yalo ayarapené mara mole ala mo doa keteké buóló sya fu betale whj é i ape.

¹⁵ Atétu betaletei, é teó deyaaipa sóró kae beterale Kótóné, ama hale hamokoróló tao suraalu à beterepaae ape yalepó. Tétu, Kótó à wisi kisipatamo ama naale é tuqmó hakearóló yó malepó. Atéyale sukamó, épaae etei ala eralepóló me whjamo inipó. ¹⁶ Atéró betepa, Kótóné ama Naalema noa kaae whjropóló kóló kóló yaqsóró, amatei à é tuapaae yó malepó. Até yaleeteita, Juda meire fake so whjpaee Yesu Kerisota, etei kaae whjpóló yó maté kwéyópóló kisipa mutu, eralepó. ¹⁷ Ai ala yale be démó, i

kaae ala yaletei noa betené yalerópóló, ę betaaipa folo sóró beterale *aposel whírapé* Jerusalem bemó betó mupa kèle fenipó. Aténi, ępaae ai ala erale be démótóróti Arabia hae kwiapaaepi fóló, nalomo ti Damaskus bepaae fesaayóló felepó.

¹⁸ Atéró bitiré fóló, ba fo sore kemetepa, ę Pita wisiyóló kisipa inireteiné kisipa yaai, Jerusalem bepaae horóló ątamо betepa, 15-ró be dę kemeyalepó. ¹⁹ Aimó ątamо mepaae *aposel whírapé* betepa kilinitei Talené noma Jems betą betepa kelalepó. ²⁰ Yało i asetu betere fota kapala mei, Kótóné keletómó mo i dere ape. ²¹ Atéró betale k̄lipaae ti ę Siria hae kwiaró Silisia hae kwiatamopaae felepó. ²² Até yale su kamó Judia hae kwia dokomó betó mole Keriso fake so whjné ę kolóló kisipanipó. ²³⁻²⁴ Ténitei, yało i ala du beterapó dere fo maaté atimané wosipakalepó. Téturaalu ąta, take dą Keriso fake so whjamo bóe dóló susupui ala eróo, Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiratere alakélé doróo du betale whjtei, miómo Yesupaae kisipa tiki tiraaire fo wisi so whj feapaae yó maté kutu beterapó dere fo woseturaalu, Kótóné doi hale sóró horótú beterepó.

2

Mepaae aposel whírapené Pol wisiyóló dape sale fo

¹ Ę ba fo 14-ró beteró kemetepa, Jerusalem be huluapaae momó horalepó. Até yale su kamó Banabas dámō wusuró huturaalu, Taitus-kélé dapesóró dą fea horalepó. ² Ę atéró feleteita, yało k̄oleaané feni, Kótóné yało kisipa tiki tuapaae i ala ene fae depa felepó. Juda meire fake so whjpaee yało yó maté kutu betere mió wosetere kisi fo wisi etéró i ape yóló, yó melaii horalepó. Téyaletei, ai fo so whj feapaae yó meni, Keriso so whj betó mole tuamó doi mole whírapepaae maaté yó malepó. Atéró doi mole topo whírapepaae yó melaleeteita, hale meipó. Yało take ditu betale kutókélé, mió i ditu betere kutókélé, me bete muni nisiyóló, mepaae whírapené eratere fo yaqsóró yalepó. ³ Ętamo betere whj Taitus ąta

Juda meire fake whj betereteiné ąpaae ya tiki sekaę tikae yóló sənipó. ⁴ Ti aita hale meipó. Mepaae whírapé kapalatei, norape aqyóló dątamo bitu, Yesu Kerisoné yale alané dą teraayóló feléyóló betere ala kikití kelaai walepó. Aita, dą wae sóró kutó diratere whj beteraai kisipa mutu, yalepó. ⁵ Até yaletei, atimané i ala yae yóló sə du betere fo wosóló, téyāalopó dere fokélé inipó. Ti aita, noa ala yópóló kisipa mutu yaleé? Mió kale wosetere kisi fo wisi diaaq wosóló ita, mo doa bete mole fopóló dią tuamó muó tanópóló yalepó.

⁶ Jerusalem bemó doasi doi mulapó du betere whírapé-ó doi munire whjta, yało me ąla meipóló kisipa mualepó. Ti noa betené meipó. Kótóné ama dąnē tó tikimó ere ala kolóló, ita doasi doi mole whjpoló doi mulatere ala dumipó. Ai whírapené yało yó male fo wosetru mo dono dapóló, atimané me fo kae beleróló inipó. ⁷ Aténi, Juda so whjpaee mió wosetere kisi fo wisi Pitané s̄umó yó maté konérápóló Kótónétei ą sóró beteratepa, kale doasi doi mole whírapené kolóló kisipa yalepó. Até yale kaaetóró, Juda meire fake so whjpaee yó maté kwęyópóló, Talené ę sóró beteraleteikélé atimané kolóló kisipa yalepó. ⁸ Ti Pita Juda fake so whj tuamó *aposel whj* bitu, Talené fo yó mótu betepa, ai ala tuapaae Kótóné ama fotokó bulalepó. Atétu yale kaae, Juda meire fake so tuamó *aposel whj* bitu, ama fo yó mótu betepa Kótóné ę fotokó bulalepó. ⁹ Jerusalem bemó betó mole so whírapené Keriso alamó be belerapó du betere whírapé Jems, Pita, Jon-sépi atimané Kótóné ama ępaae melale hamokoróló hale tao sale ala kilituraalu, Banabas dámóné mo donoi ala dapóló kisipa mutu wisiyóló dape salepó. Atéró dámō Juda meire fake so whj tuapaae fóo, atima ti Juda fake so whj tuapaae fóo, yaairaalu dą fea fo k̄elaaróló, wisirapóló mo betą kisipatóró mualepó. ¹⁰ Atéró, dámopaae i fo betą yalepó. “Diaamo fo yó maté kuturaalu, ai be huluarapemó yoleale yóló betó mole so whj tao sere alakélé hale yó tawae,” yalepó. Ti aita, yało ketekę buóló mo taketi hale yó tare

alapó.

Pol-né Pita foné sale fo

¹¹ Téró Pita Antiok be huluapaae wóló betere sukamó, ama hásokó fele ala yalo ąpaae teraae faróló, ą foné salepó. ¹² Ti noa betené meipó. Mepaae Jemsné dotonatepa wale Juda whjrape waai teópa, ą Juda meire fake whjrapetamo bitu, ąla nukua yalepó. Até yaletei, kale whjrape Antiok bepaae wale sukamó, Pita ą Juda meire faketamo ąla betamó naletei taaróló, kae bitj felepó. Até yaleteita, kale tiki sekaş tukóló siriró betere whjrapené keletómó Juda meire fake whjrapetamo ąla betamó nukupa noa kisipa muaalorópóló wituraalu yalepó. ¹³ Pitané dą fea Keriso fake so whj mo betə alatóró erapó du bitutei, ama yale alané fake tekeyóló Juda fake kae aqróo Juda meire fake kae aqróo eralepó. Ai hoko ala mepaae Juda fakenékélé sya felepó. Ai hoko ala fakeyóló Banabas-nékélé yalepó.

¹⁴ Mió wosetu betere bete mole fo wisi mupatei, atimané dere ala kae depa kilitu, atima feané keletómó yalo Pitapaae duraalu, “Yata Juda whjtei, Juda whjné dere alatóró ini, Juda meire fake whjné dere ala kaae du beterapó. Atéyaleteimo, Juda meire fake so whjpaae dą Juda whjné mara mole ala sya fópóló noatepa sētu betere?

¹⁵ Dāta dowi ala dere Juda meire fake whj bitini, mo Juda fake whjné mara mole ala tuamó deyale whjrape bitu, i fo dāné mo kisiparapó. ¹⁶ Whj me dené kale yóló muló betere fo mo wisiyóló sya fóló erótua betepa, Kótóné ai whjpaae ya mo donoi whjpó fo yaalo meipó. Téyaalo meitei, Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiratere ala betə kilitu, Kótóné mo donoi whjpó fo enérápó. Atére betené Kótóné dąpaaekélé whj wiśipó yópóló kisipa mutu, Yesu Kerisopaae betə kisipa tiki tiró beterapó. Kale yóló muló betere fopaae dāné kisipa tiróló sya fumipó. Ti noatepae, kale yóló muló betere fo sya fóló erótua betere whjpaae Kótóné me alakélé muni, mo donoi ala dere whjpó fo yaalo meipó.

¹⁷ Dą Keriso tuamó betereteiné ama dąpaae mo donoi so whjpó yópóló wóputé

fu betere tuamó dāné du betere dowi ala hakearatepa, dāné noa fo yaaloé? Kerisoné dowi ala wisirapa, deté fae fo enére? Mo meipó. ¹⁸ Kale tukóló muló betere fo aqmó sukóló betere alané Kótóné keletómó, wisi ala dere whj beteraairetei mo diripa kisipa mutu, yalotei ai tu mo taaralepó. Até yaletei, yalo momómo duraalu, kale tukóló muló betere foné dā wisi ala dere whj beteraalopó depata, ti Kótóné tukóló muló betere fo yalotei tikitapóló hakearatapó. ¹⁹ Ti noatepae, kale tukóló muló betere fo mo turó yalo kisipa yaleteiné ę sukale whj aqralepó. Atéreteiné, kale sukale whj ai fo aqmó momó kae netéró betaaloé? Meipó. Kótóné ama ala eróturaalu, ątamo mo ti beterópóló, kale tukóló muló betere foné ę dóló sukunalepó. ²⁰ Eta, Yesu Kerisotamo filipaa ni tómó taketi sukóló i mole ape. Atéyaleteiné ę momó kae bitini, Keriso ą ę tuamó beterapó. Mió haemó i betere yalo mo tikita, ti ępaae yaala sókó fóló, tao suraalu ama betere bete hale melale whj Kótóné naalemapaae kisipa tiki tiró betereteiné i betere ape. ²¹ Ti Kótóné ama hale hamokoróló tao sere ala, yalo me bete munire ąla aleróló, ępaae mulanénipó. Ti noa betené i fo du meipó. Kale tukóló muló betere fonétamo dā mo donoi so whj beteroluqsóró, ti Yesu Kerisoné ama betere bete besekéróló, ą hale sukalepó fo uapó.”

3

Yesu Kerisopaae ó tukóló muló betere fopaae diaaq tué tiki tiró beterémóló kqae kelae

¹ Kalesia hae kwiamó betó mole kisipa okokoi so whj-ó! Mé whjné hosó foné diaaq kisipa tiki feteróló, dią mo ti okokoraleé? Yalo diaqaae kale fo wisi yó móituraalu, Yesu Keriso filipaa ni tómó oleralepóló yó male fo diaaq wosóló diané kelené mo kilitu yale kaae, ai kisipare ape. ² Yalo diaqaae wosetere fo betə i ape. Kale Dēi Kepe Wisi saletei-a, tukóló muló betere fo sya fele tikimó salepé, mo fo wisi wosóló kisipa tiki tirateiné saleé? ³ Diāné kisipa tiki-a, noané mo ti okokoró

betere? Kaae sua, ti kale Dēi Kepe Wisiné fotokorratepa kaae saletei, kemene fole kwiapaae sókó faairaalu, mo whjné bole fotokoné sókó fenérapóló kisipa mute? ⁴ Dią Yesu Kerisopaae tué tiki tiróló ama ala eró taremó sekéi ala wapatei, me əla meipóló hale beleté fu betaleteimó saaire dupu hale əla kaae taalaai kisipa mute? Ti ai doasi sekéi ala beletu betaletei bete munipa hale yaleé? ⁵ Kótóné ama dią melale Dēi Kepe Wisiró kelemei ala eraleteitamo-a, kale yóló muló betere fo diaaq sya fele betemó melalepé, kale wosetere kisi fo wisi wosóló kisipa tiratere alamó melalee?

⁶ Kale whj Abraham-paae erale ala mo wisiyóló kisipa muae. I fo aseyóló muló beterapó.

“Kótóné əpaae yale fo mo eraalopóló kisipa tiki tirale ala kolóló, i whjta me dowi ala ini, mo donoi whjpó,” erapó.

⁷ Térapa, mepaae so whj de Kótóné fo wosóló əpaae kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whj Abraham-né naale senaletóró beterapóló kisipa muae. ⁸ Juda meire fake so whjné Talepaae kisipa tiki tirateremó, Kótóné mo donoi so whjpó yaairetei, taketi asémó erapó. Dənē mió i wosetu betere fo wisitóró mo take Abraham-paae itéró ipakalepó.

“I hae kwia dokomó betó mole so whj fea əpaae eraaitere alané wisir-aalopó,” erapó.

⁹ Atére betené mepaae so whj de Talepaae kisipa tiki tiratepa, ti kisipa tiki tiratere seké Abraham wisirótú yale kaae, atéró kisipa tirale so whjkélé Kótóné wisirótú beterapó.

¹⁰ Kótóné ama tukóló muló betere fo erótú betere alapaae kisipa tiki tiró binire so whj fea, ti Kótóné doratere ala aqomó ai betere ape. Ti noatepa mei, Kótóné i fo aseyóló muló beterapó.

“Mepaae so whj detamo Kótóné *buk-mó* tukóló muló betere fo mo fea sya fóló eró tanitepa, ti Kótóné atima mo doraalopó,” erapó.

¹¹ Ti noatepae, kale asémó yóló muló betere fo i ape.

“Kótóné keletómó mo donoi so whjta, ti kisipa tiki tiratere alané betj bitiré fu betenérapóló,” fo erapó.

Kótóné tukóló muló betere fo eraté fu betaleteimó, mo betj whjpaekélé Talené mo donoi so whjpó enéniretei mo hækearapó. ¹² Ti Kótóné tukóló muló betere fo sya fóló erótú betere alata, ti kisipa tiki tiratere tuamó kaatumipó. Tétumitei, kale asémó i ere fo kisipa muae. “Mepaae whjta mo tukóló muló betere fo sya fóló erótú betepa, ti ama ai du betere ala tuamótóró ə beteraté faalopó,” erapó.

¹³ Kale tukóló muló betere foné doratere ala dəpaae eraqsóró, Keriso ə filipaa ni tómó sukuturaalu, də tao sóró dupuralepó. Atéturaalu, doratere ala mo turó əpaae eralepó. Ti noatepae, asémó i fo erapó.

“Mepaae whj de ni tómó oloratepa, ti ai whj Talené mo ti mokoróló doró beterapó,” erapó.

¹⁴ Abraham-paae eraalopóló mulale fo mo dokonóturaalu, eratere wisi ala Juda meire fake so whjnékélé soppóló kisipa mutu, Yesu Kerisoné ama də tao sóró dupuró beterapó. Atéreteita, dənē əpaae kisipa tiki tiratepa, ama melaalopóló mulale Dēi Kepe Wisi soppóló erapó.

Kótóné folosóró i ala eraalopó ere fo melóló, nalo ti tukóló muló betere fo male ala

¹⁵ Norape-ó, yalo diapaae i du betere fo bete diriyóló kisipa yaasepóló, dənē suka fea du betere alapaae dó faróló i dapa wosae. Mo whjné dirii fo dokóló muló betepa, nalo me whjné ai fo tokóló aluratere ala ó me kae fotamo olokeratere ala mo enénipó. Yalo diapaae i yaai dere fokélé atére kaaetórótipó.

¹⁶ Kótóné Abraham-ró ama deyaaire naaletamopaae i ala mo eraalopóló asémó yóló muló beterapó. Kótóné ama *buk-mó*, “Naaø deté faaire naalerapepó,” fo inipó. Ai fo uasóró ti whjrafe feapaae erapó fo uapó. Ai fo ini, “Naaø deyaaire naalené deté faaire naalepó,” ere fota, mo betj whjmó kisipa mutu erapó. Ai whjta, Yesu Keriso ətórótipó. ¹⁷ Yalo du betere foné

bete i ape. Abraham-paae mo eraalopóló dirii fo dokóló muló betepa, 430 ba fo kemeyalepó. Atéyale kílipaae kale tukóló muló betere fo sókó walepó. Nalo ai sókó wale foné Kótóné folosóró yale dirii fo tokóló alurótimipó. Ai fotamo aluratepa, ti ai fo tuämó so whípaae eraalopó ere wisi alakélé aluranérápó. ¹⁸ I dere fota noa betené dumipó. Kótóné nalopaae eraalopó yóló muló betere wisi ala kale tukóló mulale fo tuämó sókó wuásóró, ti Kótóné ama eraalopó yale fo tuämó sókó wuámeipó. Até yaletei, Kótóné Abraham-paae eraalopóló ere fo mo dokonóturaalu, hamokoróló hágé melalepó.

¹⁹ Térapa, kale tukóló muló betere fo a, noa betené melaleé? Ai fota, so whíjné du betale dowi alamó kale folosóró yale dirii fotamo touró beterapó. Ai alata, mo ti eréni, Abraham-paae eraalopó ere fo dokonóló ama deté waaire naale wópóló kaae taru erapó. Ai tukóló muló betere fota, so whí feané kisipa yópóló enselrapené Kótóró so whítamóné tuä whípaae melalepó. ²⁰ Fake tamóné tuä whíjné betä fake maaté tao su me fakemo taalatimipó. Tépatei Kótó qta, mo betatóróti beterapó.

²¹ Kale tukóló muló betere foné Kótóné i ala mo eraalopó yóló muló betere fotamo bóe dóló sesétu betere? Mei, ai ala mo dumipó. Kale tukóló muló betere fonétamo mo ti betaaire bete melóluqsóró, ai foné me dowi ala munire so whí betheróluqpó. ²² Téuqtei, Kótóné buk-mó aséyóló muló betere foné i fo erapó. I haemó betóló fale so whí mo fea dowi alamé dokóló, dipula bemó kaae betheró beterepó. Aita, hágé mei, Kótóné ama so whípaae eraalopó yale ala mo dokonóturaalu, Yesu Kerisopaae kisipa tiró betere so whípaae melópóló erapó.

²³ Kisipa tiki tiratere ala hágearóló sókó waaipa, kale tukóló muló betere foné dä dipula kaae sóró betheró beterepó. ²⁴ Betä whí me tikipaae fimó ama naale senaale me whíjné kapala kaae tatu dere kaae, Kótóné kale tukóló muló betere foné ama so whí dä Yesu Keriso betherpaae ąlisóró fópóló, kapala asiri kaae tawae yóló sóró betheralepó. Ti aita hágé meitei, dğné Yesu

Kerisopaae kisipa tiróló betepa, Kótóné dä mo donoi so whíj betherópóló yalepó. ²⁵ Miota, kale kisipa tiki tiratere ala sókó wóló, take kale tukóló muló betere foné dä teteróló kaae taretei, momó kae kaae taní, mo kemeró beterapó.

Kótóné naale senaletóró beterapóló ere fo

²⁶ Diä fea Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró bethereteiné Kótóné ama mo naale senaletóró ai betere ape. ²⁷ Ti noa betené mei, so whíj wéi kemó buó ditu dere kaae, diä fea Yesu Keriso tuämó wéi tópuró beterapó. Atéreteiné kuti derótü dere kaae, Yesu Keriso diaaq ai deró betere ape. ²⁸ Atéru, Juda fake ó Juda meire fake, wae sóró kutó diratere so whíj ó diä mo hágé betere so whíj ó diä fea fake teketu betheretei me ąla meipó. Mió diä fea Yesu Keriso tuämó bitu, mo betä alatóró erapó. ²⁹ Diä Yesu Kerisoné ama so whítamo betepa, ti diä Abraham-né deale naale senaletóró bethereteiné Kótóné Abraham-paae eraalopó yóló mulélipakale fo motóró dokonóturaalu, eraaire wisi ala diąpaaekélé eraalopó.

4

¹ Yalo i du betere fo bete mo whíjné dere alapaae dó faróló dapa wosae. Betä néli whíjné naalema alimané teraae fele mómu ąla ąla fea muó mupatei, kale naale ą ketepa, ą kaae tare whírapé aomó bitu, ama kutó diratere whíj sú beterapó.

² Kale naale alimané teraae fele ąla ąla amatei teteróló kaae tawópóló tukóló mulale be dë sókó waaipa, ti alimané sóró betherale whírapené kale ąla ąla fea kaae tawaalopó. Mepaae whíjné kale naalekélé kaae tapa, ą ai whíj aomó bitiré fu betaalopó. ³ Take dä atéró ketei naale senaale kaae betale alimó, i haemó ayarapené yó maté wale mara mole alamé dä teteróló kaae taru, wae sóró kutó diratere whíj betheraté wou betalepó.

⁴⁻⁵ Téyaletei, Talené ama tukóló muló betere be dë sókó wapa, ama naale i haemó betere soné deyópóló dotéyalepó. Ai naale ą kale tukóló muló betere fo aomó betere so whíj dupuraairala, ą ai fo aomó sukóló

betalepó. Atéyale alata, dä Kótóné ama naalerapetóró bitu, ama wisi wisi qla sópóló kisipa mutu erapó. ⁶ Ti noa betené meipó. Diş fea Kótóné naale senaletóró betepa, ama naalema Yesu betale sirimó beteraaire Dëi Kepe Wisi dñé hosaa tuämó beterópóló doteyalepó. Ai Dëi Kepe Wisi dä tuämó betereteiné dñé kólómó Alima Kótópaae “Apa, Aya-ó” du beterapó. ⁷ Atéreteiné, mió diş wae sóró kutó diratere whj momó kae bitini, mo ama naale senaletóró betereteiné Kótóné Yesupaae eratere wisi wisi ala, diapaaekélé eraalo ai ape.

Pol-né Kalasia so whjmó kisipa mutu yale fo

⁸ Kótóné ama aleyóló muló betere qla qlatei Kótópóló aqmó sukóló betepa, ai qlarapené diş wae sóró kutó diratere so whj betalepó. Atétu betale alata kapala kótó ai ape. ⁹ Taketa atéyaletei, mió diş mo Kótó tuérapó. Tépatei, Kótóné ama diş mo tuérapó. Atérapa, diş ai bete munire hoko alarape aqmó betaai momó fesaae fute? Diş atimané wae sóró kutó diratere so whj momó betaai de? ¹⁰ Ti yalo i dere fota hale dumipó. Diaaqtei mepaae be dë mo doasi bete mulapóló, be dërapekélé, wéliérapekélé, alirapekélé, ba forapekélé, kae tukóló mulótua dapó. ¹¹ Yalo diş tao saai dapóló doasi keteké buóló du betale ala bete munire nisi erótú betepa, yalo diämó kisipa mutu, e mo doasi whaaliatu beterapó.

¹² Norape-ó, i dere fo wisiyóló wosae. Take dijané du betere ala yalo suróló du betepa, dijané epaae me sekéi ala erénipó. Atéyalepa, mió diämó yalo du betere ala suróló du betaie. ¹³ E me tikipaae faai yaletei hepo daayóló bitu, folosóró sukamó kale mió wosetere fo wisi yalo diapaae yó maletei dijané ai kisipare ape. ¹⁴ E tikimó daayale heponé diapaae sekéi ala eraletei, dijané e dei kelené kólóló faletere fokélé inipó. Ai ala ini, dijané e Kótóné ensel aqróló mo wisiyóló dape salepó. Ó kale Yesu Keriso ą wisiyóló dapesu dere kaae, e mo wisiyóló dape salepó. ¹⁵ Diaaq take du betale doasi

hekesei ala mió netéyaleé? Dijané epaae doasi kóletere ala mulu, kele sokóló me whj matere qla uásoró, yalo kele kisi daaleteiné dijané kele sokóló e bulóluçpó. Mepaae whjné wosetepa, ti dijané epaae erale ala fea yalo enérápó. ¹⁶ Mió yalo diapaae mo bete mole fo yó matereteiné e dijané bóe whj aqrótú betere?

¹⁷ Ai whjrapenéta, diş atimatamo touróló beteraaai dapóló, doasi keteké buóló atima mara mole alarape yae yóló setu beterapó. Tépatei, atimané diapaae ai eraai du betere alata, mo wisinipó. Ti aita, diş dñatamo betamó beteretei tekeróló, atimané dere ala sya wópóló, du beterapó. ¹⁸ Mepaae wisi ala yaai, kisipa mutu butere ketekéta, ti doni mo wisirapó. Diş etamo betere sukamó maaté wisi ala eraai keteké buni, e alupa diasisi bitukélé keteké buóló, ai alatóró yó tapa, mo wisirapó. ¹⁹ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, Yesu Keriso diaaq betere bete tuämó sóró beteranée yóló mutere kisipané yalo hosaa betemó dere suputa, sorape naale sisó nukuraalu dere dele kaae momómo dapó. ²⁰ Diaaq du betere ala yalo wosaleteiné e sekéi kisipa muóló fomo duraalu, diş neyóló tao saaloé du beterapó. Téreteiné yalo i dere hapólui fo taaróló, e dijatamo betamó bitu, naameiné dua uápóló, kisipa mutapó.

Hekaró Seratamopaae dó faróló dere fo

²¹ Kale tukóló muló betere fo aqmó betaai kisipa mutu betere whjrape-ó, ai fo tuämó mole fo diş wisiyóló kisipanié? ²² Ti noatepae, i fo aşeyóló muló beterapó. Abraham-né ama naale tamo deipakalepó. Me naale ti ama kutó dirópóló wae sale soné deyoo, me naale ti ama mo soné deyoo, ipakalepó. ²³ Kale kutó diratere soné naaleta, ti mo sorapené naale detere kaae yólótóró dealepó. Téyaletei, ama mo soné naaleta, ti mo eraalopó yóló muló betere fo dokonóturaalu deipakalepó. ²⁴ I fota take mo yale alatei, mió yalo fo sale fopaae dó faróló i dapa wosae. Ai so tamota, kale dokóló mulale dirii fo tamo sú sóró dapó. Me dokóló muló betere dirii fo, ti

Sainai hasi fosómó kaaróló sókó walapó. Ai dirii fo so kaae bitu, wae sóró kutó diratere naale senaale ditu beterapó. Ai súratere sota, Hekar-pó. ²⁵ Hekar-ta, ti Arabia hae kwiamó daale Sainai hasipaae dó falatapó. Mió tene be hulua Jerusalemta, ti kale Sainai hasi fosó kaae bitu, ama naale senaaletamo wae sóró kutó diratere so whjtóró beterapó. ²⁶ Tépatei, me kae taoró tene Jerusalem be huluata, wae sóró kutó diratere so whj kaae mei, mo be hluapó. Aita, dä deale so däné haetórótípó. ²⁷ Ti noatepae, i fo aseyóló muló beterapó. “Naale senaale deni, ni daale so-ó, fo fakeyóló hékesei fo du betae.

Naale sisó nélitere so hajné sukutu betae.

Ti noatepa meipó. Ni daapa sisópaae eró betere soné deale naale mo dekéró betóo, whjtamo betere soné detere naale senaale mo teraae fóo erapó,”

²⁸ Norape-ó, diäta, kale Aisak detu yale kaae, ama eraalopó yóló mulale fo mo dokonóturaalu deyale naale senaale ai betere ape. ²⁹ Até yale sukamó mo whjné detere kaae yóló deyale naalené Dëi Kepe Wisiné fotokoné deyale naalepaae susupui ala eralepó. Até yale kaae, miókélé betä alatóró du beterapó. ³⁰ Téretei, Kótóné buk-mó noa fo aseyóló muló betere?

“Kale wae sóró kutó diratere soró ama naaletamo hókó falae,” fo erapó.

Ti noatepae,

“Kale kutó diratere soné naaleró mo soné naaletamo alimané ola ola tuqmó bukuraçsórópa, hókó falae,” fo aseyóló muló beterapó.

³¹ Atérapa, norape-ó, däta kale wae sóró kutó diratere soné deale naale senaale kaae bitini, mo soné deale naale senaaletóró ai betere ape.

5

Keriso tuqmó me alané dokoni, feléyóló betere ala

¹ Dä mené wae sóró kutó diratere whj kaae, dokóló muló betepa, Yesu Kerisoné teraayóló hale beteraleteita, ama kisipa mole ala erópóló erapó. Térapa, mepaae whirapené dia wae sóró kutó diratere whj

beteraaitepa, ai ala tuapaae momó kae bitj feni, fotok buóló diri yóló betae.

² Eta Pol-né dapa, yalo i dere fo dijané mo wisiyóló wosae! Mepaae whjné diapaae tiki sekaç tikaé yóló setere fo diaaq wosolótamo tikitepa, ti Yesu Kerisoné dia tao saaire wiwi ala diaaq ai tikitere ape.

³ Kale yale fo momó i dere ape. Whj me dené ama tiki sekaç tukópóló kisipa mutepa, ti mepaae tukóló muló betere forape fea mo turó sya fóló enérapó. Mepaae ala maaté eróturaalu, mepaae alamo erénitepa, ti tü muni, ai mo dorapó. ⁴ Diä mepaae whjné kale tukóló muló betere fo sya fu betepa, Kótóné me dowi ala munire so whjpó yópóló kisipa mutepa, ti Yesu Kerisotamo tekeyóló ai betere ape. Atéturaalu, Kótóné ama hamokoróló hale tao sere ala wisikélé diaaq ai taaló betere ape. ⁵ Tépatei däta, kale Dëi Kepe Wisiné fotokorratepa, kisipa tiki tiraté fu betereteiné take nalopaae Kótóné mo donoi so whjpó yópóló kisipa mutu, hékesetamo i betere ape. ⁶ Ti noatepae, Yesu Keriso tuqmó bitu, tiki sekaç tukóló siriratere ala ó siri erénitare ala me bete munipó. Kótópaae kisipa tiki tiratere ala dä tuqmó moletai hakearóturaalu, mepaae no nerapepaae yaala sókó fole ala betä mo doasi bete mole ala ai ape.

⁷ Diä me ola saai sururu yóló fóló, däle muló betere tikimó sókó faai yaletei némo sesé yaleé? Atéró sesétu betere alata, mo bete mole fo dijané wosoló sya faqsóró, ai du betere ape. ⁸ Ti diapaae ai dotopoi fo du betere fota, dia q beterepaae ape yale seké meipó. ⁹ Wuliné apita, sawa olatei fulukó furaalu, mo wuli tiki dorótü dere kaae, ai whirapené diapaae yó matere foné ai du betere ape. ¹⁰ Diä me kae fo woseni, yalo i dere fo betä wosoló sya faalopóló e Tale tuqmó bitu kisipa tiratapó. Mepaae whj de doasi doi mole whj ó doi munire whjné diaaq tué tiki kóló kólóratepa, atétere whj doasi dowi kwia saalo ai ape.

¹¹ Norape-ó, yälotamo tiki sekaç tikaé fo depa, ti atimané épaae susupui ala noatepa hale erótü betere? Yalo atei kaae fo yó meluásóró, Yesu ni tómó sukalépóló yó matere fo wosetere hóróló sisópaae

eratere ala uameipó. ¹² Diq kópaae falaai du betere whírapeta, atimané tiki sekaé tukóló siriratere ala maaté ini, mo turó tukóló taae fatepa ti mo wisirapó.

¹³ Yalo no nerape-ó, me qlané diq dokóló muló betaqsóró, teraae fóló hale beterópóló, Kótóné ą beterepaae ape yalepó. Atéró teraaeyóló hale beteró beterapa, diaaq tó tикиné ekélere dowi ala yaaire té melaqse. Aténi, diq tuamó yaala sókó fole ala duraalu, u taosu i taosu dere ala betq yó tawae. ¹⁴ Kale tukóló muló betere forape mo fea i doasi fo tuamó bulapó. Ai fota i ape.

“Naaotei yaalá sókó fu dere kaae, naao be whí no nepaaekélé atéró yaala sókó fu betae,” erapó.

¹⁵ Ai ala ini, yuwitamo hóle suraalu u tukósu i tukósu dere kaae depata, ti atétere alané diaaqtei diq dóló ke-meraqsóró, mo hotowa yóló kaae tawae.

Déi Kepe Wisiné fotokqró betepa dą beterapó ere fo

¹⁶ Térapa, yalo i dere fo wosae. Kale Déi Kepe Wisiné yae dere ala sya fóló erótú betae. Atétepa, ti diqné tó tикиné ekèle yóló yaai du betere dowi ala mo yaalomeipó.

¹⁷ Ti noatepae, dąné tó tикиné ekèle yóló du betere alané kale Déi Kepe Wisiné eraai dere alatamo bóe du beterapó. Kale Déi Kepe Wisinékélé ama ala eraairaalu tó tикиné eraaire alatamo bóe du beterapó. Ai ala tamo atimaamotei bóe dupa, ti diqné tó tикиné ekèle yóló yaaitere ala mo enénipó. ¹⁸ Tépatei, Déi Kepe Wisiné ama erae dere alatamo naao sya fóló du betepa, ti kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aqomó ya betenipó.

¹⁹⁻²¹ Tó tикиné ekèle yóló du betere alarape so whí feané kisiparetei dosqatapa wosae. Nópu nokole alakélé, me dowi alatamo hoseké dere alakélé, enénire mo sonaalei dowi alakélé, kapala kótó ó mepaae alarapepaae kisipa tirótú betere alakélé, isi whíné du betere alakélé, mepaae so whítamo dei kisipa mutu, hamoma hóratera alakélé, hóle sere alakélé, me whíné dere ala kilitu, ekélé até enée yóló dei kisipa mutere alakélé, mo dowi fopaae butere alakélé, doasi doi

mole so whípó yópóló du betere alakélé, mo turó so whí betepatei mepaae tórótí so whí faké tekeyóló betere alakélé, faké tuamó teketera alakélé, mepaae whíné dere wisi ala kilitu, ekélé até uapóló dei kisipa mutere alakélé, dowi wéi nóló topo dotere alakélé, so whí fea touróló bitu dowi wéi nóló du betere dowi alakélé, ai dosqayale alarapekélé, mepaae dosqani yale dowi alarapekélé, tó tикиné ekèle yóló du betere ala ai ape. Diq dowi tupaaf faqsóró, yalo diqpaaf take yale ma fo kaae momó i dapa wosae. I dosqayale dowi ala du betere so whí Kótóné teteróló betere ala tuamó beterénipó.

²²⁻²³ Tépatei, niné du wisi oletu dere kaae, Déi Kepe Wisi so whí tuamó bitu, i alarape erótú betepa kelaalo ai ape. Ne nopaae yaala sókó fole alakélé, hosaa tuamó hajtu betere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, mené sekéi ala eratepatei me qla meipóló, Kótóné ama kisipa mole ala erópóló, kaae tawóló dua betere alakélé, wisi kisipa muóló kólené sukutere alakélé, mepaae so whípaae wisi ala eratereteikélé, mepaae whíné ama eraalopó dere ala hásokó feni, motóró eratereteikélé, naameyóló mo dua betere alakélé, whíné tó tикиné enée dere ala yaqsóró amatei ą teteróló kaae tareteikélé, i dosqayale alarape mo betqkókélé Kótóné ama tukóló muló betere foné yaqse yóló fo muló binipó. ²⁴ Yesu Kerisoné ama dape sóró beteró betere so whíné tó tikimó bole ekeleró kisipanétei senée dere alatamo alurópóló, ątamo filipaa ni tómó oleró beterapó. ²⁵ Dą betere beteta, kale Déi Kepe Wisitóró ai ape. Térapa, ątamo betamó titiyóló furaalu, ama dere ala sya fóló yaalopa siépe. ²⁶ Dąnétei ęta, doasi doi mole whípóló bopé faké dere alakélé, me whí dowi kisipa muópóló sesemeratere alakélé, mepaae whíné mole wisi wisi qla kilituraalu, ekélé ai ala enée yóló, u só derótú i só derótú dere alakélé, i dosqayale alarape fea dąné yaqse yóló i dere ape.

6

Dowi ala dere whị tụ wisipaae fópóló tao sae ere fo

¹ No nerape-ó, mepaae whjné du betere dowi ala dijané kelené keletepa, Dei Kepe Wisiné yae dere ala sya fu betere so whjné ai whjné ama dere dowi ala taaróló, wisi ala momómo yópóló dua naamei ma fo yae. Tétutei, ai alané diákélélé dée nalaairaalu sú sere ala eraqsóró, hotowa yóló kaae tawae. ² Yesu Kerisoné yae yóló muló betere fo eróturaalu, dią tuapaae wou betere sekéi ala diásisi u taosu i taosu du betae. ³ Me whị ą me bete munipatei, ama kisipané ą doasi doi mole whjpó du betepa, ti ą amatei dilikitu beterapó. ⁴ No nerape-ó, dijané ai du betere alata wisi ala dépé, dowi ala déró diaaqtéi kaae kolóló taleyae. Mepaae whírapené du betere ala kolósu naao dere ala kolósu yóló kaae kelaqse. Aténi, naao ditere kutó betä kaae kolóló wisirapóló kisipa mutupa, ti ya hékseturaalu hajyóló betenérapó. ⁵ Ti noatepae, Talené dą betä betä so whjné diyópóló tukóló muló betere kutó dekani, ai kutó amatóró dité fu beterópóló yae.

⁶ Mepaae Talené fo yó matere whjné yó matere fo wosetu betere so whjné wisi wisi qla, mepaae bukóló kale fo yó matere whị ąmo tao sóró matepa mo wisirapó.

⁷ Mené dią dilikitere ala yaqsóró yae. Mo betanékélé Kótó faletere ala mo enénipó. Ti noatepae, mepaae whjné noa qla wae bilitepa, ti ama ai bilitere qlatóró ȳlumétepa sua dapó. ⁸ Mepaae whjné tó tikiné felé yaaitere ala sya foleteiné qla wae kaae bilipa, ti tó tikimó kaaróló mo ti doróló aluyaaitere ala saalo ai ape. Mepaae whjné Dei Kepe Wisiné ama du betere ala wisi kolópóló erótú betepa, ti Dei Kepe wisiné ai whjmó mo ti betó tawaaire bete melaalopó. ⁹ Djané du betere wisi ala hóyóló taaréni, hale detétóró fu betae. Ti noatepae, djané du betere alatamo hale yó tapa, ti qla ȳlumétere alimó qla wisi su dere kaae yaalopó. ¹⁰ Térapa, so whị mo feapaae djané wisi ala erótú tao saaire tū mupa, ti tao saalopa siépe. Téturaalu, Talepaae

kisipa tiki tiróló betere so whjta, ti djané ne no mo betä faketóró betereteiné atima wisiyóló tao senérapó.

Tiki sekqe tikitere alata doasi bete muni, Keriso sukqle ala betä ti doasi alapó

¹¹ Diapaae i ąlatere aséta, yalo naasenétei mo doasi yóló ai erapa kelae.

¹² Tó tikimó ere ala kilitu, whị wisipóló dukiratere fo wosai ekélé du betere whírapené diapaae tiki sekäq tikaé yóló dotopo du beterapó. Ti ai du betere alata, hale mei, Yesu Keriso filipaaró betere ni tómó sukqlepóló yó mótu betereteimó, atima susupui ala eraqsóró kisipa mutu ai du betere ape. ¹³ Ai kale tiki sekäq tikire whírape atima Kótóné tukóló muló betere fo feamo betere dokó sya fóló erótumipó. Téretei, atima ere kaae, diákélélé tikimó siriratope, atimané dere fo betä wose-tapóló, atima bopé fake yaai kisipa mutu setu beterapó. ¹⁴ Yalo dere alamó ę bopé faketuraalu, yalotei yalo doi hale sóró horatere ala yaalomeipó. Aténi, dą teteróló kaae tare whị Yesu Keriso oleró betere filipaa ni betä kisipa muóló, ita mo doasi bete mole alapóló bopé fake yaalopó. Ti i haemó yó mole qla qla fea ni tómó oleróo, yalo ai qla qlarape saai ekélé yaqsóró ękélé ai ni tómó oleróo yalepó. ¹⁵ Tiki sekäq tikitere ala, ó tikinire alata, me bete munipó. Mo bete mole alata, ti Kótóné ama kae kisi kaaró betere ala betä mo bete mulapó. ¹⁶ Ai ala wisi sya fu betere so whị feapaae Kótóné hosaa muni deóló mo dua betere alaró kólené sukqló tao sere alatamo erópóló yae. Atére so whjta, Kótóné ama naale senaale Israel fake ai ape.

¹⁷ Yalo mo kemerótú dere fo i ape. Yesuné ama ala erateremó erale sirirape betä yalo tikimó mulapa, mepaae whjné ę eróturaalu, dere kae kae sekéi ala mo súpa taalae.

¹⁸ No nerape-ó, dą teteróló kaae tare whị Yesu Kerisoné hamokoróló hale tao sere ala dijané kepe bete tuapaae erópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae!

Efesus

1 Ëta, Kótóné ama kisipa mole ala sya furaalu, Yesu Kerisoné fo eräle fae yóló doteyale whj̄ aposel Pol-né dapó. Yalo i dere aşeta, dią Efesus be huluamó Talené kae sóró beteró betere so whj̄ Yesu Keriso tuqmó bitu, ama ala eró tare so whj̄ paae dapó. **2** Dañé Aya Kótóró dä teteróló kaae tare whj̄ Yesu Kerisotamoné hale hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo dią tuapaae erópóló yae.

Keriso tuqmó betepa Dëi Kepe Wisiné hale mótu betere ala

3 Dä teteróló kaae tare whj̄ Yesu Kerisoné Alima Kótóné dä hepen bemó naalema tuqmó betepa kilitu, ama hepen be tuqmó muó mole wisi wisi ala dñé kepe bete tuapaae eró beterapó. Atérapa, Kótóné ama doi betä hale sóró horótua betae. **4** Ti noatepae, i haeró yó mole əlatamo aleyaai teópatei, dä ama keletómó me dowi alakélé ini, mo kae so whj̄ baterópóló, dä ama so whj̄ póló sókó sóró Yesu Keriso tuqmó beteralepó. **5** Atéreteita hale meipó. Dä betaapatei däpaae yaala sókó furaalu, ama kisipané yaaire ala hásokó feni, motóró dokonóturaalu, Yesu Kerisoné yale alanétei, dä Kótóné ama naale senaletóró aleróló beteraaire ala ama taketitei tukóló munélipakalepó. **6** Dä atéró ama yaala sókó fale naale tuqmó betepa, ama mo kae ere dë fəane hamokoróló tao sere ala däpaae hale meló batereteiné, ama doi betä hale sóró horótua betae. **7-8** Dä a tuqmó betepa, Kótóné ama hale hamokoróló tao sere ala mo ti fəaneteiné, dñé yale dowi alamó melaa yale kwia ama tokóló aluróturaalu, ama fəkené dä dupuróló beteralepó. Ai ala tómó tué tiki fosó fosóre alaró fo bete diriyóló tué dere alatamo mo turó melalepó. **9** Atéró, ama eraai kisipa mole ala kinóló moletei, dñé kolóló tué yópóló hakeamó yó melalepó. Ai yó melale alarape mené əpaae yae yóló seni, mo ama kisipa mole alatóró naalema Yesu

Kerisoné erópóló yalepó. **10** Ai alarape teó erótua bitutei, ama eraaire ala fea eraté fóló kemerale furaalu, ama tukóló mulale su kamótóró ó hepen bemó betó mole so whj̄ i haemó betó mole so whj̄ tamo fea betapaae touróló, betä topo whjnétóró teteróló kaae tapa, a aqmó baterópóló eraalopó. Ai sekéta, ti Yesu Kerisotórótipó.

11 Dä a tuqmó betepa, ama sókó sóró kae beteró batereteita, hale meipó. Mo taketi fea ala ama mo eraalopó yóló mulaletei motóró dokonóturaalu, dä mo ama naale senaletóró beteraaai tukóló mulalepó. **12** Atéyaleteita hale mei, Yesu Kerisoné däpaae wisi ala eraalopóló, folosóró əpaae kisipa tiró betere so whj̄ dä mepaae so whjné kilitu, Kótóné ama kae ere dë wisinaale erapa kelae, yóló a dukirópóló erótua beterapó. **13** Dią aluyaqsóró tao saaire mo bete mole fo wisi wosetepa, Kótóné diákélé dätamó touróló Yesu Keriso tuqmó beteralepó. Ti əpaae kisipa tiki tiratepa ala so whj̄ póló, diaaq tikimó mo dirii siri mulóturaalu, ama melaalopóló tukóló mulale Dëi Kepe Wisi mo melalepó. **14** Ai Dëi Kepe Wisi melaleteita, take Kótóné däpaae wisi ala mo eraalopóló kisipa muópóló melalepó. Kótóné ama dupuyale so whj̄ mo wisiyóló betaaire tikipaae dapesó faai hale betepa, kale Dëi Kepe Wisi dätamó hale betötóró tawaalopó. Tépa, so whjné ai ere ala fea kilitu, ita Kótóné mo kae ere dë wisinaale erapóló, ama doi doasi mulaalopó.

Pol-né Talepaae mo kée yóló moma yale ala

15 Atére betené dią Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró bitu, Kótóné ama kae beteró betere so whj̄ paae yaala sókó furaalu, wisi ala erótua beterapó depa yalo wosalepó. **16** Atéyale su kamótóró kaae sóró, Talepaae mo kée yóló, yalo diámó momaraté wou betere ala kisipa keteréni, miókélé hale yó tarapó. **17** Yalo diámó momaratú betere ala i ape. Dä teteróló kaae tare whj̄ Yesu Kerisoné alimata, mo kae ere dë fəane Kótó beterapó. Atére Kótóné diaaq kepe tuapaae fosó fosó ala eroo, kinó betere ala hakearóo, yópóló momatu beterapó. Aita hale mei, a etei kaae Talepóló dijané

kisipa deté fópóló dapó. ¹⁸⁻¹⁹ Yalo momarótú betere ala me i ape. Kótóné ama ere dē diaaq hosaa tuämó daale kelené kolópóló dapó. Take diapaae eraalopa ape yóló bope yale ala wisi diaaq kelené diriyóló kolóló tué yóo, take ama dē tuämó betaai dape saalopóló kisipa mutu, kae beteró betere so whjita, Kótóné ama ke bole əla wisipóló tué yóo, dä əpaae tué tiki tiró betere so whj tao sóró eratere mo kae bole fotokökélé kisipa yóo, yópóló momarótú beterapó. ²⁰ Ti ai fotokota, Yesu Keriso mo ti sukäletei Kótóné ama momó kepaaróló beterale doasi fotok əaae ai ape. A atéró kepaaróló, hepen be ere tikimó ama turu naase dëmō beteralepó. ²¹ A beterale tikita, teteróló əaae tare alakélé, ama teteróló əaae tare tuämó me whjpaae teteróló əaae tawae yóló, sóró beteratere alakélé, doasi fotok əole alakélé, doasi hae kwia teteróló əaae tare alakélé, mió i alimókélé, take bettaaire alimókélé, doasi doi matere alarape fea Yesu Kerisoné ama doi mole alané teteróló mo ti teraae falapó. ²² Fea ala feata, Kótóné Yesu Kerisoné teteróló əaae tare aqmó baterópóló eróo, ama so whjró atima tao sóró eratere alatamo fea amatóró teteróló əaae tanópóló topo whj sóró beteróo yalepó. ²³ Ai so whjta, mo ama tikitóró daaleteiné fea ala du betere tuäpaaekélé, kae kae ere ala tuäpaaekélé, ama tikimó ere alatóró fayóló suró beterapó.

2

Dä Yesu Kerisotamo kepaaróló beterale fo

¹ Ti take Kótóné yóló muló betere fo diaaq tukóló du betale dowi ala tuämó sukóló molepó. ² Take diqta, i haemó mole kae kae du betere ala sya fóló yóo, tó sə tuämó tə mole tiki teteróló əaae tare kepené dere ala sya fóo du betalepó. Ai kepetä, miókélé Kótóné fo tikit betere so whj tuämó bitu, ama kisipa mole alatóró erópóló du beterapó. ³ Take däkélé fea ai ala du betere so whjamo bitu, tó tikané ekelyóló dowi ala yó tarepó. Atéturaalu, tó tikané yaai hakesetere alaró mo hae

whjné mole tuétamo maaté sya fu betalepó. Atétu, so whj mo whjné detu dere kaae, däkélé atéreteiné Kótó ə fopaae butu melaire kwia senére so whj beterepó. ⁴⁻⁵ Däne yale dowi alané dä sukóló mupatei, Kótó ə tuämó kolené sukutere ala mo fəanuraalu, ama däpaae mo doasi yaala sókó faleteiné, Kótóné so whj teteróló əaae tare whj Kerisotamo däkélé kepaaróló beteralepó. Até yale alata, amatei diq hale hamokoróló tao salepó. ⁶ Dä atéró, Yesu Keriso tuämó batereteiné Kótóné ə kepaaróturaalu, däkélé ətamo betämó kepaaróló, Kótóné ama teteróló əaae tare tiki hepen-mó Yesu Keriso sóró beteróturaalu, däkélé ətamo betämó beteralepó. ⁷ Ti aita hale mei, dä fea Yesu Keriso tuämó batereteiné nalo bitiré faaire alimó Kótóné däpaae yaala sókó furaalu, ama hale hamokoróló tao salepó. Ai ala tuämó mo doasi ke boletei yó maté fu betepa däne kolóló kisipa yópóló erapó. ⁸ Ti noatepae, diaaq tué tiki tiró betere ala kilituraalu, Kótóné ama hale hamokoróló diq tao salepó. Ti diqneitei diq tao sere ala ini, Kótóné ama tao sere ala diqmó hale malepó. ⁹ Ti aita, noa betené meipó. Me whjné ama erale wisi alané yalepóló, bopé fake yaqsóró yalepó. ¹⁰ Dä Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné ama fosó fosói kisipané dä kisi whj aleróló beteralepó. Atére beteta, Kótóné ama yaai kisipa mole ala wisi däne erópóló, mo taketitei taleróló munélipakalepó.

Keriso tuämó mo betq faketóró aleró beterapó

¹¹ Térapa, take diq Juda meire fake deóló betepa, tiki sekaq tukóló siriró beterapó du betere whjrapené duraalu, däta tiki sekaq tikipatei, diq tikanipóló só deróló erótu betere fo diaaq ai i kisipare ape. Ti tiki sekaq tukóló sirirótü betere alata, mo whjné naasenétei erótu beterapó. ¹² Diq atéró betale sukamó Yesu Kerisotamo betämó bitini, kae betale ala kisipa muae. Israel hae talerapené diq atimatamo touné waqsóró sesétepa, diq wale so whjóró bitu, Kótóné ama so whj tao suraalu, eraalopó ere ala wisi

senére so whj bitinipó. Diq atéró bitu, take waaire be dêmó däpaae i ala wisi mo eraalopóló tuékélé muni yóo, i haemó bituraalu Kótóné dä teteróló kaae tarapó tuékélé muni yóo, eretei diaaq kisipa muae. ¹³ Ti taketa, diq mo tika kae betaletei, ama fäkené dupuyóló dapesó wóló, Kótó betere felekemó Yesu Keristamo betamó beteralepó.

¹⁴ Ti Yesu Keriso ata, hosaa muni deyóló dua betere bete Tale ereteiné so whj tekeyóló fake tamo betepa, bóe amatei firóló mo betä faketóró beteralepó. Téturaalu, ai fake tamo tuqmó ere satäle fisikóló taae faralepó. ¹⁵ Atéró fisikaleteita, ama tikimó erale alané kale tukóló muló betere fokélé, ai fo tuqmó mole forapekélé, etéró yae dere forapekélé fea tokóló aluralepó. Ama yaai kisipa mole alata ai tamo fake a tuqmó mo betä whjtóró aleróló, bóe mo ti firaai yalepó. ¹⁶ Ai kale betä tiki tuqmó fake tamo wusuró betepa, ama filipaa ni tómó erale alané Kótótamo bóe du betaletei, touróló betamó beteroo, kale fake tamo du betale bóekélé kemeroo yalepó. ¹⁷ Atéró a wóló, diq saletómó betó mole so whjró, felekemó betó mole so whjtamopaae bóe dele ala taaróló, dua betae yalepó. ¹⁸ Ti noatepae, dä fakeró diq faketamo fea touyóló Yesu Keriso tuqmótóró bitu, Alima btereppaae sókó faaire alata, Dëi Kepe Wisiné betä fotokoratepa fenérapó.

¹⁹ Ti taketa diq kelepaa kilini, wale so whj betaletei, mió diq Kótóné so whjtamo touyóló be taletóró alée fóló, mo ama naale senaale beterapó. ²⁰ Kótóné ama naale senaale betere beta, hale hae tómó tñipó. Ai be diriyóló daalopóló, mo diri eleké biliyóló, ai tómó be tetu dere kaae, aposel whjraperó Kótóné ama fo eratere koló whjrapetamo ti be iru eleké kaae deyoo, Yesu Keriso ata, mo doasi hulua yapo eleké kaae deyoo, erapó. ²¹ Be teteré qla qla fea hulua elekémó beleróló be diriyóló daalatu dere kaae, Talené ama yale alané dä fea a tuqmó touróló bitu, ama mo kae tñene momatere be daalopóló tñeté hutu beterapó. ²² Atétu dere kaae, diákélé fea a tuqmó betereteiné Kótó a

betaaire be wisi daalopóló tñeté hutu beterapó. Atéró tñtere bemó Dëi Kepe Wisi betereteiné Kótó a beterapó.

3

Pol Juda meire fake tuqmó kale fo wisi yó mótu betale ala

¹ Atéreteiné eta, diq Juda meire fake so whjpaae Yesu Kerisoné fo wosópóló, erótú betepa dipula sóró beteró beteré whj Polné dapó.

² Kótóné ama hale hamokoróló tao sere ala diq feané tué yópóló, épaae teteróló kaae tawae depa, kaae tarapó dere fo dijané wosetu yalepó. ³ Kótóné ama diq feapaae mo eraalopó yóló mulale ala take so whj feané kolóló tuení, kinóló moletei Kótóné épaae hakearóló yó matepa, diapaae sawa halekeróló ai aséyalepó. ⁴ Atéyalepa, yalo idere fo dijané dosqaturaalu, Kótóné ama so whj teteróló kaae tare whj Kerisoné yale ala kinóló mole bete yalo tuére kaae, dijanékélé tué yaasepóló dapó. ⁵ Ti ai beteta, mió Dëi Kepe Wisiné Kótóné ama kae beteró beteré aposel whjraperó Kótóné ama fo eratere koló whjrapetamopaae yó male kaae, mo take bitiré wale whjrapetamopaae hakearóló yó menipó. ⁶ Ti ai kinóló mole ala i ape. Juda meire fake so whjné kale mió wosetere kisi fo wisi wosóló, Yesu Keriso tuqmó betepa, Kótóné ama Israel so whjpaae melaalopóló tukóló muló btere qla, Juda meire fake so whjnékélé sóo, diq ai Juda faketamo betä tikitóró daayóló betoo ereteiné, atimapaae eraalopóló muló btere ala diapaaekélé eratepa sóo yaalo ai ape.

⁷ Kótóné ama bole fotoko hakearóturaalu, ama hamokoróló tao sere ala épaae hale melalepó. Atéreteiné mió kale wosetere kisi fo wisi yalo yó melópóló, é ama kutó diratere whj sóró beteralepó. ⁸ Mepaae Kótóné so whj betó mupatei é betä doi muni, mo belei sókótei betepa, Kótóné ama hale hamokoróló tao sere ala eróturaalu, épaae i kutó dirae yóló melalepó. Ai melale kutóta, Juda meire fake so whjpaae Yesu Keriso tuqmó mole mo doasi ke bole ala wisi turó yó melópóló

é sóró beteralepó. ⁹ Tétu, i haeró yó mole əla əlatamo kaarale Kótó tuämó, take bitiré wale alimó kilini kinó betere ala bete mió so whj feané tué yópóló, əpaae kaae tawae yóló é sóró beteralepó. ¹⁰ Ama yaai kisipa mole alata etérópó. Mió ama fake so whj tuämó erótú betere alané hepen ere tikimó betó mole teteróló kaae tare keperó fea ala teteróló kaae tanópóló male fotokötamoné Kótóné ama kae kae ere fosó fosói ala hakearatepa tué yópóló erapó. ¹¹ Atéyaleiteita, mo taketi Kótóné ama eraalopóló tukóló munélipakale ala dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tuäpaae erale alané dokonó beterapó. ¹² Atéró ə tuämó bituraalu, əpaae kisipa tiki tiró batereteiné Kótó beterepaae faaire tü mené sesénipa, halaainé fó betə yae. ¹³ Térapa, diä tao su betere alamó əpaae i erótú betere sekēi alarape kilituraalu, diä fomo yóló haepaae derepaqse. Ti noatepae, ama kae ere dë wisinaale diäné mo saaireteiné ai sekēi alarape erótú beterapó.

Efesus so whjmó mamarale fo

¹⁴⁻¹⁵ Aya Kótóné ama ai doasi wisi ala eró batereteiné é bukutiri teáró bitu, diämó momarótú i betere ape. Ti ó hepen bemó betere naale senaaleró, i haemó betere naale senaaletamō feané Aya ə betə beterapó. ¹⁶ Atére Aya betere felekemó bukutiri teáró bitu, momatu bateretei i ape. Mo kae ere ala wisinaale ə tuämó fəanuraalu, diäné kepe bete tuäpaae ama Dei Kepe Wisiné fotokö bulópóló momarótú beterapó. ¹⁷ Atétereteita häle meipó. Diä əpaae tué tiki tiró betepa, Yesu Keriso ə diäné hosaa tuämó beterópóló kisipa mutu dapó. A atéró betepa, ni feleke haepaae doropóló diriyóló daatu dere kaae, diä Kótóné ama yaala sókó fole ala tuämó beterópóló dapó. ¹⁸ Diäró Kótóné wisiróló kae beteró betere so whjtamo fea ama bulatere fotoköné Kerisoné əpaae doasi yaala sókó fole ala mo turó diriyóló tué yópóló dapó. ¹⁹ Ti ai yaala sókó fole bete turó dä mo whjné tuénitei diaaq tuénékélé, hosaa tuämökélé mo diriyóló tué duraalu asa yópóló dapó. Até duraalu, Kótó ə tuämó fəayóló sure

kaae, diä tuämökélé fəayóló surópóló momarótú beterapó.

²⁰ Ti dä tuämó ama erótú betere fotokönétei, däne kisipané eranée dere alaró moma duraalu wosetere alatamo ama sümó eranérápó. ²¹ A atei kaae whj batereteiné, dä Yesu Keriso tuämó ama fake so whj bitu, ama doi wisinaale mió i alimökélé, take betaaire alimökélé, hale sóró horaté fu beterópóló yae. Mo kée! Téyópóló yae!

4

Yesutamo olekeyóló mo betə tikitóró daale ala

¹ Eta, Talené ala erótú bateremó dipula bateratepa bitu, yalo diäpaae ma fo i dapa wosae. Diaaq du betale ala taaróló, Talené ə beterepaae ape depa wóló, ama so whjtóró baterapa wisi ala betə erótú betae. ² Talené ama teteróló kaae tare aomó bitu bopé faketere ala ini, ama eraai kisipa mole ala erópóló, naaotei ya teteróló mo dua betae. Téturaalu, naao no netamo naameyóló dua bitu, me häsökó fole ala ó me sekēi ala eratepa hapale tokó meni, mo dua kaae taté fu betae. ³ Téturaalu, kale Dei Kepe Wisiné diä Keriso so whj fea mo betə kisipatóró mulóló beteró bateretei, diäné doróló fake tekeyaqse. Aténi, hosaa muni deyóló mo dua betere alané diä fea dokóló mo betə faketóró baterópóló yae. ⁴ Diäpaae eraalopó yale wisi ala saai ape depa yale hajta, mo betə hajtóró mulure kaae, dä fea mo betə tikitóró daayóo, Dei Kepe wisikélé betatóró betóo erapó. ⁵ Atéru, dä teteróló kaae tare Tale betatóró betepa, əpaae tué tiki tiratere alakélé, ama doimó wéi tóputere alakélé, mo betatóró erapó. ⁶ Dä teteróló kaae tare Kótota, betatóró betepa dä fea ama naale senaale beterapó. Atéru, fea ala amatóró teteróló kaae tawoo, mo take bitiré wale alimökélé, mió i alimökélé, take nalo waaire alimökélé, deté fu betere ala fea ə tuämítöró yóo, mepaae ere ala tuämökélé atóró betóo, erapó. ⁷ Atépatei, Yesu Kerisoné ama kisipa mole ala sya furaalu, ama hamokoróló häle tao sere ala dä feamó doköróló melalepó. ⁸ Atére betené Kótóné i fo aseyóló muló beterapó.

“A kepaayóló mo ópaae huturaalu, wae sóró ama kutó diratere whírapé naase tamo dokóló dapesó furaalu, mepaae wisi wisi qla ama fake whírapé qliróló melalepó,” erapó.

⁹ Ti ą “Ópaae holalepó” dere fo noa betené dérónpoló, dią kqoló kqoló yaqsóró i dapa wosae. “Ópaae holalepó” dere fota, folosóró ą mo haepaae derepelepó.

¹⁰ Atéró, kepaayóló momó ópaae huturaalu, fea tiki atóró súróló, hepen berapekélé teteróló, mo ó taoró baterale sekéta me kae mei, kale hae aopaae derepele whí atórótipó. ¹¹ Atéturaalu, ai sekéné amatóró i kutórape taleróló malepó. Mepaae whírapé ama fo erále fópóló *aposel* doi melóló sóró beteróo, mepaae so whí Kótóné ama fo eratere kqoló whí sóró beteróo, mepaae so whí ti Kótóné fo wosenire so whí yó melópóló sóró beteróo, mepaae ti Kótóné so whí teteróló kaae tare *pasta* whí sóró beteróo, mepaae ti kale fo wisi yó matere whí sóró beteróo, erapó. ¹² Atéyaleteita, Kótóné ama so whíné mepaae so whípaae eraaire wisi ala etéró yae yóló yó maté fu beterópóló, yalepó. Atétere alané ama so whí Kerisoné tikitóró daayóló mo dirii so whí beteraté fenérapó. ¹³ Atétu, dą fea Talepaae tué tiki tiró betoo, Kótóné naalema etei kaae whípóló bete mole fo diriyóló kisipa yóo duraalu, mo betä fake alée fóló mo dirii so whí betaalopó. Atéró bitiré furaalu, Keriso ą me ala yayani mo turó fáane whí wisinaale biture kaae, dákélé até yaalopó.

¹⁴ Atéró dirire whí betereteimó, keteirapené dere ala kaae dą momó kae yaalo meipó. Beséró wéi asyatamoné ni tiki upaae só fu, ipaae só wou dere kaae, u fo wosene i fo wosene yaalomeipó. Ti mepaae whírapené dowi ala yaai mole kisipa u tuapaae hiró bitu, hale tómó so whí dilikóló, kae kae yó matere fomó kisipa tiraalo meipó. ¹⁵ Aténi, yaala sókó fóló mo bete mole fotóró duraalu, dą teteróló kaae tare Topo whí Yesu Keriso tuamó doaté horóló, dáné kae kae dere alakélé, fea ama dere alamatotóró suyaalopó. ¹⁶ A atéró betereteiné, ą tuamó

bole fotokoné whíné tiki feleke diritamo olekere kaae, dą fea mo betä tikitóró daayóló beterapó. Atéró, Talené dąpaae diyae yale kutó dirótú betepa, ti dą yaala sókó fole tuamó doa deté faalopó.

Talené dənē deyóló beteró betere naale senaale kaae betere ala

¹⁷ Térapa, dą fea Tale tuamó bituraalu, yalo i dere ma fo sya fóló mo erae. Kótóné fo woseni hale betere so whí atima wisi ala yaaire kisipa muniru hóko betere kaae, diákélé ai ala momó kae yaqse.

¹⁸ Atima hosaa táruraalu, wisi tuékélé munireteiné tikikélé dilikiyóló Kótóné mo ti betere ala tuamó bitini, tika kae beterapó. ¹⁹ Atéró, dowi alané hosaa tóruró betereteiné, atima dere dowi ala taalaaire kisipa muni, tó tikané feléyóló yaaire ala betä hale yó tarapó. Ai ala tómó mepaae kae kae sonaalei alakélé hale yó taté fu beterapó. ²⁰ Tépatei, dią Yesu Keriso kisipa deté waleteita, atimané du betale ala sya fóló yale tikimó inipó.

²¹ Yesu Kerisoné mo bete mole fotóró mené depa diaaq wosoo, ą tuamó betepa mené diapaae yó meloo, yale fo dijané wosetu yalepó.

²² Take dijané du betale alamó tué muturaalu, atimané diapaae yó malepó. Tó tikané dią dilikitepa ekéleyóló du betale alané diaaq kelaaretei tiki derakakele kuti kaae sokóló taae falae. ²³⁻²⁴ Téturaalu, diaaq tué tiki kae muóló, kisi kuti derótú dere kaae, kisi whí derae. Ti ai kisi whíta, Kótó tuamó mo donoi alaró kae ere dę wisinaletamo fáanure kaae yóló beterópóló, kaaró beterapó.

²⁵ Atérápá, ai du betere kapala alarape mo ti taaróló, diaaq be whí so whípaae dią dokó feané mo alatóró erótú betae. Ti noatepae, hóró naasetamo tikimó botokó wóló, betä tikitóró daalure kaae, dą Keriso so whí fea touróturaalu, mo betä tikitóró beterapó. ²⁶ “Yá fopaae buturaalu, dowi ala yaqse,” Nao me whítamo atéró butere fopaae hale bupatei, be dę hale kemeyaqsóró yae. ²⁷ Téturaalu, diaaq betere ala tuapaae Satan-né ama tué mole ala eraqsóró tē mulaqse. ²⁸ Mepaae olémi nuku betale whírapé ai ala mo

taaróló, atima naasenétóró kutó kae dióló qla nöpóló yae. Atéró ditere kutómó botokotere qla mepaae yaya dere so whjmó melópóló yae.

²⁹ Diagné dere foné mepaae whj doraqsóró naao dere fo woseturaalu, ą tuämó mole seké ó yayaare ala wisiraaire fo betatóró yae. Diagnétamo ai ala depa, ti ai fo wosetere so whjkélé tao senérapó.

³⁰ Take Kótóné dią dupuróló beteró betereteita, ópaae dapesó holaalopóló tué muópóló, me qla seperótü dere kaae, Kótóné dią ama so whjpóló dale mulóturaalu, ama Dei Kepe Wisi dią tuämó beteró beterapó. Atérapa, diagné du betere alané Dei Kepe Wisi dekené sukutu seké yaqsóró yae. ³¹ Téni, dei fomaake kisipa mutere alakélé, hapale fopaae buturaalu dere alakélé, mo hale fopaae butere alakélé, hole suraalu fo faketere alakélé, eratere fokélé, mepaae so whipaae kae kae dei kisipa mutere alakélé, fea taalae. ³² Téturaalu, wisi tué betä muóló, wisi alatóró eroo, kolené sukutu u tao su i tao su yoo, du betae. Atéturaalu, dią Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné diaaq yale dowi ala kwia kemerótü yale kaae, diapaae dowi ala eratere whjné kwiakélé hale kemerae.

5

¹ Däta, Aya Kótóné ama hosaa turó muóló, yaala sókó fale naale senaale batereteiné ama dere alatóró däné sûróló enérapó. ² Ti noatepae, felé kela wisi Kótó baterepaae fópóló simó sukylaa dalatu dere kaae, Yesu Kerisoné däpaae yaala furaalu, ama betere bete hale melóló sukalepó. Atéreteiné dä yaala sókó fole ala tuämó bitu, däné ne nopaaekélé atéró yaala sókó fu betenérapó.

³ Tétu, dią Keriso fake so whj tuämó nópu nokole ala ó, mepaae hoko alatamo hosekéróló du betere ala ó me qla wisi dekéró senée yóló, ekèle dere ala mo yaqse. Ti noatepae, ai alarapeta, Kótóné ama kae beteró betere so whjné yaaire ala meipó. ⁴ Ai dosayale alarape mepaae i ape. Nópu naai kisipa mutu, hale mu latere alakélé, tué tekeyóló ini, hale hoko

dere fokélé, so whj tekanóló do natalere fokélé, momókó yaqse. Ti noatepae, aita däné enénire alapa, Kótópaae mo kée fo betä du beta. ⁵ I fota, mo dapa diriyóló wosae. Nópu nokole so whjkélé, kae kae dowi ala hosekéró du betere so whjkélé, néli whj betaairaalu wisi wisi qla dekéró senée dere so whjkélé, Yesu Kerisoró Kótótamoné teteróló kaae tare aqmó mole wisi ala mo saalomeipó. Ai dosayale alarape yó tare so whjta, Kótó aqmó sukóló bitu, ama doi hale sóró horéni, ai alarape aqmó betó moleteiné, ai qla olarape ti atimané Kótó aleró beterapó. ⁶ Térápá, mepaae whjné bete muni hale fo duraalu, dią dilikaqsóró yae. Ti noatepae, atei kaae ala deremó, Kótó ą fopaae buturaalu, ama fo tukóló ai ala du betere so whipaae kwia mótu beterapó. ⁷ Térápá, diákélé atimané ai du betere ala yaqsóró betämó touyóló bitu, mepaae dere ala momókó yaqse.

⁸ Ti taketa, dią diliki tuämó betaletei, taaróló mió Talené ama ere dë tuämó ai baterapa, ai dëné deyóló beteró betere naale senaletóró beta. ⁹ Ti noatepae, wisi niné du wisi oletu dere kaae, dä dë tuämó betepa, ti ai dëné du olerótü betaalo ai ape. Kae kae wisi ala eratereteikélé, me ala muni, mo donotóró dere alakélé, kapala fo mei motóró dere fokélé, fea ti dëné dutóró ai ape. ¹⁰ Téturaalu, diagné dere alamó Kótó ą hékese yaaire ala démóló, diaaqtei kqae kolóló tué yae. ¹¹ Tétu, diliki tuämó betere so whjrapené du betere alata, du wisi oletumipa atima beterepaae feni, atimané kikiti hiróló du betere alatei so whj feané kolóló tué yópóló hékareae. ¹² Ti noatepae, Kótóné fo tikitu betere so whj tuämó kikiti hiróló du betere ala mené teraatepa haletóró yaalopó. ¹³ Tétu betepatei, ai hiróló du betere ala fea dëné hékearatepa, so whjné kelenérapó. ¹⁴ Ti dënéta, fea qla fea kolópóló dërotu beterapó. Atére betené i fo dapó.

“Dią noke fire so whjrape-ó, dią sukóló moletei kepaayóló betepa, ti Yesu Kerisoné diapaae dëraalo ai ape,” dua dapó.

¹⁵ Térápá, dią kisipa okokore whj kaae

hoko bitini, kisipa dotoróé fóló mole whj biture kaae, mo hotowaró betae. ¹⁶ Mió däta, dowi ala du betere alimó i beterapa, Kótóné ama wisi ala eraaire té mupa, ti ai be dë dokø fea eraté fu betae. ¹⁷ Atéturaalu, kisipa tiki okoko yóló hoko bitini, Talené ama kisipa mole ala betä kaae kolóló tué muae. ¹⁸ Topo doyaai kisipa mutu *wain* wëi mo dekéró naçse. Atéró topo doturaalu, so whj feané keletómó kae kae sonaalei dowi ala kaaratapó. Atei ala ini, Dëi Kepe Wisi dia tuämó fajanópóló yae. ¹⁹ Atéró bituraalu, Kótóné *buk-mó* aséyóló muló betere wole fokélé yóo, mió betere so whj feané tuére wole fokélé yóo, mepaae so whipaae Dëi Kepe Wisiné yó matere wole fokélé yóo duraalu, u yó mótu i mótu du betae. Atéró, dere wole fo diaaq kólónékélé, mo hosaa tuämökélé hajtamo Talepaae feléi wole fo du betae. ²⁰ Betere dokø fea du betere alamó, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné doimó Alima Kótópaae mo kée! du betae. ²¹ Ti Yesu Keriso åta, doasi doi mole whj beterapóló wituraalu, diaçisi me whj aqmó bitu dere fo u wosetu i wosetu du betae.

Dokore so whipaae dere ma fo

²² Térapa, whjné dokore sorape-ó, diaq dä teteróló kaae tare Tale aqmó sukóló biture kaae, diaaq whj aqmó betae. ²³ Ti noatepae, Yesu Kerisoné ama fake so whjta, ama tikitóró betepa, q topo bituraalu, atima aluyaqsóró tao su betere whj biture kaae, whj ama soné topo beterapó. ²⁴ Atérapa, Yesu Kerisoné ama fake so whj q aqmó sukóló biture kaae, whjné dokore sorape diaq fea ala duraalu, diaaq whj aqmó bitu depa mo wisirapó.

²⁵ Diaq so dokore whjrape-ó, Yesu Kerisoné ama fake so whipaae yaala sókó furaalu, ama betere bete mótu yale kaae, diaq sopaae yaala sókó fóló, wisi ala erótú betae. ²⁶ Å atéró sukåleteita hæle mei, ama dokaaire so ama fonétei wëi tópuróló fokale tikimó me dowi alakélé muni, mo kae so bateralepó. ²⁷ Atéti, ama so me dowi alakélé muni, ama ere dëné kelaalo mo kokore so beterópóló du beterapó. ²⁸ Atére kaae, so dokore

whjrape diaqé tiki wisiyóló kaae taru dere kaae, diaqé so wisiyóló kaae taruraalu, yaala sókó fu betae. Mepaae whjné somapaae yaala sókó fóló, wisi alatamo erótú betepa, ti amatei q yaala sókó fu beterapó. ²⁹ Whj betänékélé ama tiki hóróló bóe dele ala dumí, wotetepa qla nöö, me ala yaqsóró amatei hotawayóló kaae tawoo dere ala so whj feané du beterapó. Atéti dere kaae, Yesu Kerisoné fake so whj amatóró mo wisiyóló kaae tarapó. ³⁰ Ti noatepae, däta ama tikitóró betereteiné ama wisiyóló kaae tarapó. ³¹ Atére betené i fo aséyóló muló beterapó. “Whjné ama hama alima taaróló sotamo dokotepa, ti atimaamo mo betä tikítóró daayóló betaalopó,” erapó.

³² I dere fo beteta tómó muni, mo apaae derepalapó. Tépatei, yälo i dere fo Yesu Kerisoró ama fake so whjamo tué muturaalu dapó.

³³ Ti mo deretei, diaq so dokore whj fea diaaqtei diaqé tiki yaala sókó fu dere kaae, diaqé sokélé wisiyóló kaae taru yaala sókó fóo, sorape diaqkélé diaaq whj aqmó bitu, wisi ala eróo du betae.

6

Hae ayaró naale senaale tamopaae dere ma fo

¹ Naale senaale-ó, diaq Talené ere fo sya fóló diaaq hae ayané dere fo mo betä wosóló erótú betae. Ti aita mo dono ala dapó. ² Diaaq hae aya wisi doi mulópóló, diaqé wisi alatóró du betae. Ai tukóló muló betere forape kaae sóró dosqaté wapa, Talené diäpaae wisi ala eraalopó ere foró tukóló muló betere fotamo sürü folosóró mulapó. ³ Diaqé hae aya aqmó betae yóló muló betere fotamo sya fóló erótú betepa,

“Ti diaq i haemó folo sukamó bitiré fóló, mo wisi alatóró deté fu betaalopó,” erapó.

⁴ Diaq naale senaale ali-ó, diaaq naale senaale atima fopaae buópóló hasekqai ala eraçse. Aténi, atima Talené fo tuämó doayóló naale senaale wisi beterópóló, ama fo etéró eraalopóló, ma fotamo dua yó maté fu betae.

*Teteróló kaae tare whírapero wae sóró
kutó diratere whírapetamopaa ere fo*

⁵ Dią wae sóró kutó diratere whírapero, dią Yesu Kerisoné dere fo wosóló, a aqomó biture kaae, i haemó dią teteróló kaae tare whírapo kilitu wiyló aqomó betae. Atétu, atimané yae dere fo wosóló wisi kisipatamo erótú betae. ⁶ Atétu, dią wae sóró kaae tare whírapené dią whí wisipóló dukirópóló, atimané keletómó maaté kutó hatepaa yóló dini, atima alupakélé ó betepakélé, betə alatóró yae. Ti Yesu Kerisoné wae sóró kutó diratere whí kaae bitu, Kótóné ama kisipa mole ala eróturaalu, diaaq hosaa tuämó keteké buóló dirótú betae. ⁷ Atéturaalu, ita mo whíné kutópóló tué muni, Talené kutópóló tué mutu, diaaq hosaa turóné keteketamo dirótú betae. ⁸ Ti noatepae, wae sóró kutó diratere whí ó hale mo betere whí noa kaae wiśi ala ó wiśi kutó dirélimó, ti alamó Talené dupu melaalopó ere fo diaaq wosóló ai kisipare ape.

⁹ Teteróló kaae tare whírapo diákélé, atimapaae i yae dere ala kaaetóró du-raalu, diaaq kutó diratere whírapepaae mo wisi ala erae. Atimapaae dią i kutó wisiyóló dirénitepa, diapaae i kaae sekéi ala eraalopó wiréli fo yaqse. Atimakélé diákélé, fea teteróló kaae tare Tale ó hepen bemó beteretei, diaaq ai kisipare ape. Ti ai sekéta, mepaae so whípaae wiśi ala eróo, mepaae so whípaaemo hóko ala eróo dere Tale bitini, mo betə kaae alatóró eratere Talepó.

*Kótóné dámó matere boé dele qla
waseró sepaketamo tawae*

¹⁰ Yalo mo kemeróturaalu dere fo i ape. Dią Tale tuämó bitu, ama bole fotokó sóró betae. ¹¹ Satan-né ama yaai kisipa mole dowi ala eraqosóró seséturaalu, bóe dópóló Kótóné matere qla qla taaréni, mo fea deróló siki siki yóló daayae. ¹² Ti ai bóe dele alata, mo wutiró dikitamo sóró mo so whítamo bóe dae yóló dumipó. Dáne bóe dele alata, i haemó diliki tuämó dere ala teteróló kaae tare topo keperapetamokélé, atima doasiné i ala yae yóló, sóró beteró betere keperapetamokélé, kae kae fotokó bole keperapetamokélé bóe

dóo, tó sa tuämó hepen kaae ere tikimó betó mulu, dowi ala eraai doasi fotokó butu betere keperapetamokélé, bóe dóo du beterapóló dapó. ¹³ Térapa, bóe whíné dowi ala eraaire be dę wapa, dią daale tiki taaróló botokó feni, bóe whíné yale dią tikimó sene waqsóró sesé yaaire qla qla fea, Kótóné diámó melaletei deróló betae. Atéru, bóe whí wópóló siki siki yóló, kaae tawóló daayae. ¹⁴ Atéró fotokó buóló daalu, mo fo ti to kaae sóo, bóe whíné yale bopémó saqsóró, bóe wase dakerótú dere kaae, Kótóné dą melale donoi ala bopémó dakeróo, Talené ala erále faairaalu, kale kisi fo wisi holeke be kaae horóo, mo so whíro Kótótamo bóe firóló, hosaa muni deyóló mo dua beteratere fo wisi dāné hosaa tuämó mulóo epa, dią siki siki yóló betenérápó. ¹⁵⁻¹⁶ Ai alarapetamo touróturaalu i alakélé yae. Dowi kepené dą siritu betere si dokole yaléné dą tikimó saqsóró sesé dere bóe waseta, tué tiki tiratere alapa, ai ala wase kaae fosókó tawóló daayae. ¹⁷ Kótóné dą aluyaqsóró tao sere alata, bóe daai derótua dere topo tao kaae deróo, kale Dęi Kepe Wisiné fosóratere separe tawóló daayóo yae. Ai sepaketa, ti Kótóné ama fo wisipó. ¹⁸ Atéruraalu, kale Dęi Kepe Wisiné dią fotokorratepa, betere dokó fea kae kae dere alapaaekélé, kae kae wale sekéi alamokélé, Kótópaae i ala erae yóló momakélé yó tawae. Atei kaae dere moma kutirimó mulóló tué yó taru, dią noke kélé ini, kele diriyóló bituraalu, Kótóné kae beteró betere so whíkélé fea tao sónpóló momaratere ala hale yó tawae. ¹⁹ Atétu, kale fo wisi yalo yó melaaire sukamó Talené ama fo bete ępaae yó melópóló ęmókélé momarae. Atétepa, ti ę halaainé daalu, kale fo wisi yó matereteiné Kótóné ama hiróló mole ala hakearaalopó. ²⁰ Ai fo wisi yó melópóló sóró beteró betere whítei, atima ę sein képiné dokóló dipula beteró beterapó. Ti aita, ępaae dirae yóló melale kutó ereteiné ę wíkélé ini, halaainé daalu yó melaai dapa, ęmó momarótú betae.

Kemeróturaalu kgleó dere fo

²¹ Yalo mo hosaa mole no Tikikasta, Talené ala erótú betere whj wisipó. Amata, yalo du betere alaró ę betere alatamo etérapóló, diapaae depa wosóló tué yaasepóló, ą dią beterepaae ai dotonatere ape. ²² Ti ą dotęyaaai dere beteta, dą betere ala dijané kisipa yóo, dią ketekę buópóló, ama fotokqratere fo yóo, yópóló dotonaai dapó.

²³ Dią ai be huluamó betó mole no nerape-ó, dą teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoró Alima Kótótamo tuämó kaayóló wale hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, tué tiki tiratere tuämó kaayóló wale yaala sókó fole alakélé, dią feapaae erópóló yae. ²⁴ Dą teteróló kaae tare whj Yesu Kerisopaae yaala sókó fole ala yó tare so whj feapaae Kótóné hale hamokoróló tao sere ala erópóló yae.

Filipai

1 I dere asëta, Yesuné kutó diratere whj Pol-ró Timotitamoné diä Filipai be huluamó Tale Yesu Kerisoné kae beteró betere so whjrapepaaekélé, Keriso so whj teteróló kaae tare whjrapepaaekélé, mepaae Keriso fake so whj sekëi ala depa taosu betere whjrapepaaekélé, dapa wosae.

2 Dañé Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuämó kaaróló wou betere häle hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo diäpaae erótú baterópóló yae.

Mo kée yóló Talepaae momayale fo

3-4 Yalo diaq tué yó taruraalu, é teteróló kaae tare Kótópaae mo kée yóló moma yó tare dokq é hëkesené sukutu, diä feamó momarótú beterapó. **5** Ti noatepae, take é diä beterepaae sókó wóló Yesuné mió wosetere kisi fo wisi diätamo fea betamó titiyóló bitu, yó maté fu betepa diaq é tao siré wóló miökélé ai alatóró yó tapa, mo kée yóló hajné sukutu beterapó. **6** Diä tuäpaae ai erótú betere wisi ala kaarale sekénétei mo ti eraté fóló tuämó taaréni, Yesu Keriso wale sukamó sókó fóló kemer-aalopóló, yalo mo diriyóló tuérapó.

7 Diä fea yalo hossaa tuämó muluraalu, diaq du betere ala kolóló é hëkesené sukutu betere alata doni, mo wisirapóló kisipa mutapó. Ti noa betené meipó. É *sein* képiné dokóló *dipula* bitukélé ó belapaae mo kuturaalukélé, Kótóné mió wosetere fo wisi häle fo nisiyóló só deróló aluyaqsóró, mo diriyóló tué muópóló momó du momó du yó tapakélé, Kótóné ama häle hamokoróló tao sere ala diä feané épaaekélé eroo, yälokélé diäpaae eroo, du betere ala häle yó tarapó. Ti atéró titiyóló bitu du betere ala kilituraalu, é hëkesené sukutapó. **8** Yesu Kerisoné yaala sókó fu betere ala é tuämó muluraalu, diätamo betenée yóló hosaamó su beterapó. Até enée yóló mutere kisipa Kótóné kolóló ama mopó enérapó.

9 Yalo diaqmó momatu betere bete i ape. Kótóné ama ere alata, tómó mole nisi yaqsóró, q betemó kaaróló wale ala wisinaale mo turó kisipa duraalu, diaaq yaala sókó fu betere ala mo ti fakeraté fópóló momarótú beterapó.

10 Diä até deté fu bituraalu, kae kae yaaire alarape mupatei, mo bete mole ala tué yópóló momarótú beterapó. Ai du betere alata, me alatamo hosekéni, mo wisi alamaaté yó taté fóló, Yesu Keriso wale sukamó me alakélé muni, mo donore so whj beterapó yópóló, momarótú beterapó. **11** Yesu Keriso tuämó kaaróló sókó wale ala wisi nokole qla ke bulure kaae, diä tuämó mo donoi ala wisi atéró buóló fäapa so whj feané kilitu, Kótóné ama kae ere dé wisinaale mulapóló ama doi hale horaalopó.

Pol dipula beterale alané Talené fo yó melaairetei fakeralepó

12 Téräpa norape-ó, épaae erale alané Kótóné mió wosetere fo wisi kejréní, mo ti fakeraté fu betaletei diaq tué yaasepóló i dapa wosae. **13** É Yesu Kerisoné fo erótú betale alamó, atimané é *sein* képiné dokóló *dipula* beteraletei, topo whj bitua dere be wisimó betó mole diki tare whjrapero mo whjrape featamoné kolóló kisipa yalepó. **14** Talené ala tuämó betó mole mepaae norapené é *sein* képiné dokóló *dipula* beterale ala kolóló, atima wiyló taaréni, halaainé bituraalu, Kótóné fo eraai doasi keteké butu beterapó.

15 Tétu betepatei, mepaae whjrapené dei tué muóló alale suraalu, Yesu Kerisoné dere ala i ape yóló yó mótu betóo, mepaaené ti mo wisi tuétóró muóló yó melóo du betereteita, mo dapó. **16** Ai wisi tué mulu yó mótu betere whjrapené kale mió wosetere fo wisi eraairaalu, é *dipula* beteró beterapóló tuéru, yaala sókó fóló yó mótu beterapó. **17** Tétu betepatei, kale dei tué mutere whjrapené hosaa tuämó atima doi sóró horaaire kisipa mulu, Yesu Kerisoné ala eratere aqyóló yó mótu beterapó. Ti aita häle mei, é *sein* képiné dokóló *dipula* betepa, épaae sekëi ala eraaloo nisiyóló, du beterapó. **18** Tépatei kapala ala depakélé, ó mo dere alakélé ó kae

kae ala depakélé, aita me ɔlameipa, mo doasi topo ala betə i ape. Yesu Kerisoné dere ala i ape yóló so whj feapaae yó mótu betere alata, mo doasi bete mulapó. Atétu betere alamó ę hajné sukutu beteretei taaréni, mo hale yótóró tawaalopó.

19 Ti noatepae, dijané moma yó tare alaró Yesu Kerisoné dotøyale Dëi Kepe wisitamoné tao sóró erótú betereteimó, ępaae erale ala fea deté wóló kemene wouraalu, ti ę *dipula* beteretei taaróló, hale fópóló sokaalopóló kisipa mutapó. **20** Ę betepa ó sukutepakélé Talené ha-laaratepa halenipó. Aténi, take bitiré wou yale kaae, mió yálo tikimó erótú betere ala so whjné kilitu, Yesu Kerisoné doi hale sóró horateretei kelenée kisipa mutu beterapó. **21** Ti noatepae, yálo kisipané ę betere beteta, ti Yesu Keriso ątórótipó. Ę sukutepakélé me ɔlameipóló mo kée yaalopó. Mió i hajtu betere ala bosenóló mo doa hajné sukutu betaalopóló kisipa mutu, mo kée du beterapó. **22** Ę etéró hale bitirétamo fu betepa, ti yálo i ditu betere kutó mo du oleraalo ai ape. Ti etei kisipa motei, tü tamo moleteiné mé tupaae faaloró ę mo diriyóló tuénipó. **23** Atéró mutere kisipané yálo tiki tuámó tekéetamo dapó. Tépatei, yálo kisipané mo doasi alata, ę sukóló fóló Yesu Kerisotamo betepa, ti mo wisirapó kisipa mutapó. **24** Ténépatei, yálo dià yayare ala tao saairaalu, ę diàtamó betere ala doni, mo wisirapó. **25** Ę sukuni, dià featamo betamó bitiré faaireteiné dià hajné sukuraalu, diaaq tué tiki tiratere alakélé mo diri deté faalopóló kisipa mutapó. **26** Atéturaalu, ę diàtamó betamó betereteiné, ę kilitu Yesu Kerisoné yale ala wisimó ą dukiróturaalu hajtere ala dià tuámó mo ti fayaalopó.

27 Me noa alakó ępaae eratepakélé diaaq ai du betere ala taaréni Yesu Kerisoné mió wosetere fo wisi sya fóló eratere whjtóró betae. Atépa, diaaq ę alupa yale ala ó ę dià beterepaae wapakélé kelerälemó me ala kae ini, mo betə alatóró epa kelaalopó. Dià fea betə kisipa muóló diriyóló betóo, dià mo betə whj kaaetóró bitu, Talepaae tué tiki tiratere ala etérópóló yó melóo, du beteretei yálo

kisipa yaalopó. **28** Atéru, diàtamó bóe du betere whjrapené diàpaae kae kae sekēi alarape eratepakélé wiyalomeipó. Atétere ala atimané kilitu, Kótóné dà mo ti doróo, atima aluyaqsóró tao sóo, yaairemó dere fareyópupóló atima kisipa yaalopó. **29** Ti noatepae, Kerisoné ala eróturaalu, ępaae tué tiki tiratere ala maaté yópóló ini, ama doimó doasi sekēi alakélé sópóló melalepó. **30** Ti ę Kótóné ala erótú beteremótei, ępaae kae kae sekēi ala eraletei diaaq kelalepó. Miókélé betə kaae sekétóró su beterapó dere fo diaaq ai wosetere ape. Diàpaaekélé atei alatóró erótú beterapó.

2

Kerisoné ama yale ala suróló enérapóló ere fo

1-2 Dià Yesu Kerisotamo touyóló betamó betereteiné keteké bulatere ala eróo, ama yaala sókó fole alané dà haj kisipa mulóo, Dëi Kepe Wisi dà fea tuámó betereteiné mo betə alatóró eróo, kólené sukutu naameyóló mo dua betóo epa, ti ę mo doa haj yópóló, i ala yaasepóló dapó. Dià fea Talené ala eróturaalu kae kae tué muni, dere alakélé yaala sókó fole alakélé, keteké bole alakélé, mo betə alatóró yaasepóló dapó. **3** Diaaq me ala duraalu, ętóróti doasi whj betaaí dapóló kisipa mutu, u teterótú i teterótú dere ala ó me bete munipatei ę betə mo whj wisi beterapóló kisipa muaqsé. Téni, naaotei yá teteróló dua bitu, mepaae so whj dukiróló atima aqmó beterapó kisipa muae. **4** Diaaq séle séle dere alamaaté kisipa muóló kaae taní, dijané dere ala wisiyóló kaae taru dere kaae, mepaae so whjkélé tao sóró atima kisipa mole alakélé wisiyóló kaae tawae.

5 Diaaq hosaa tuámó mole kisipata, Yesu Kerisoné kisipa kaaetóró muóló betae.

6-7 Ti ąta, ama ere ala kae mei mo take betere Kótó bitu, ama ere alakélé Kótótamo betə ala eretei, atéró bitirétóró fu betaaítapóló kisipa muni, amatei ą belei alée fóló, mo kutó diratere whj sú betalepó. Atéró betepa, mo so whjné ą kilituraalu, mo whjpóló kisipa mualepó.

Atéró ama dere ala fea amatei ą haepaae deróló beterepó.

8 Atéru, Kótóné fo aqmó sukóló bitiré fóló sukutere alapaae sókó felepó.

À atéró sukuturaalukélé mo whj sukutu dere kaae ini, atimané ąpaae kisipa tiki mo fomaakei ala eróló, filipaaró betere ni tómó sukalepó.

9 Amatei ą atéró derale betené, Kótóné ą tao sóró fea ala fea ama teteróló kaae tanópóló beteróturaalu, kae kae doasi doirape mupatei, ama doi doasi Tale mulalepó.

10-11 Até yale betené mené Yesuné doi depa, hepen bemó betó mole *ensel-nékélé*, i haemó betó mole so whjnékélé, i hae aqró betó mole so whjnékélé, ama doi woseturaalu, bukutiri teqró bitu, Yesu Keriso ąta Talepó yaalopó.

Téturaalu, Alima Kótóné ama ere ala wisinaale hakeamó mulaalo ai ape.

Diq tuqmó horené dę kaae dęyó falópóló yae

12 Térapa, yalo mo hosaa mole no nerape-ó, Kótóné ama diq tuapaae eraai kisipa mole ala wisi ai erótú betere ape. Diq etamo betamó bitu, diaaq yalo dere fo wosóló eraté wale kaae, mió ę alupa diasisi bitukélé, Kótópaae wiyló ą aqmó sukóló bitu, diq aluyaqsóró tao sere ala du wisi oleyópóló eraté fu beta. **13** Ti noatepae, Kótóné kisipa mole ala sya furaalu, ama fo wosóló eraaire kisipa wisiró ketekétamo amatei diq tuapaae mo surótú beterapó.

14 Diq Talené ala eróturaalu, mené dere ala kilitu hóko dapóló eratere foró fonétei u só derótú i só derótú dere alatamo momókó yaqse. **15-16** Ti aita hale mei, me alatamo hosekéni mo wisi ala maaté du betere so whj betepa kilitu, Kótóné naale senaale beterapó yópóló i dere ape. Diq atéró betepa, mió i alimó betó mole so whj wulinétu kaae kotereteiné atima dere alakélé mo sonaalérápó. Diq atei kaae so whj tuqmó bitu, mo ti betaaire fo wisi so whj feané wosópóló hakeamó yó mótu betepa, ti diq ó sámó daae mole hore dëru

ere kaae, atima tuqmó dérótú betenérápó. Atépa, ti Yesu Keriso wale sukmó, ę bopé fakeyóló halaa yaaire beteta, ti diq tuqmó yalo diale kutó hale ini, du wisi olerapó yópóló kisipa mutu dapó. **17** Atépatei, diaaq tué tiki mo ti tiró bitu Kótóné ala eraté fópóló, Talené fo diapaae eraté felepó. Atéyale alata, *wain wéi felé kēlaa* Talené kylumupaae fópóló sipaae sunée falótú dere kaae, yalo betere bete diq tao suraalu sukutepa ti me ąla mei, diqtamо hajné sukóló mo kée yaalo ai ape. **18** Atérapa, diakélé ę dere kaae hajné sukutu mo kée du betenérápó.

Timotiró Epaparataitas-tamo dotonaai yale fo

19 Tépatei, dą teteróló kaae tare whj Yesuné kisipanétamo Timoti diq beterepaae wópóló epa, ti ą hapale wópóló doteyaaí kisipa mutapó. Ti ąta, diaaq du betere ala kolóló ępaae ene wapa wosetu, ę hajné sukaai dapó. **20** Ti Timoti ąta, diq mo wisiyóló beterópóló kisipa mutu betere whjpó. Ama kisipa kaae mole whj mekókélé etamo imó bitinipó. **21** Ti noatepae, i betó mole so whj feata, Yesu Kerisoné ala eraai kisipa muni, mo atimané yaaitere alamaaté kisipa mutu beterapó. **22** Téretei, Timotiné ama du betere ala diaaq kaae kolóló kisiparapó. Ti ąta, betə naale ama alimatamo kutó betamó ditu betere kaae, dąmo wusuró Talené mió wosetere fo wisi keteké buóló erótú beterapó. **23** Atérené ępaae eraaire alapi kolóló, kılıpaaeta ti ą diq beterepaae hapale téti doteyaaí kisipa mutapó. **24** Téró, ekélé Talepaae tué tiki tiróló bitu, diq beterepaae mo hapale waai kisipa mutapó.

25 Atéyaaitei, yalo no Epaparataitas diq beterepaae fesaae wópóló, mo dotonaai kisipa mutapó. Ti ąta mo whj mei, dąmo betə kutó ditere whj bitu, Talené alamó bóe daai etamo titi du betere seképó. Ti ąta, ę seké yaqsóró, mepaae yayare alarape tao sene wópóló diaaq ę beterepaae doteyale whj wisinaale ai ape. **26** Ti ama diq fea kelenée kisipa mupatei, diaaq Epaparataitas ą kisiné

sukóló mulapó yale fo wosaleteiné ama tué sekéyalepó. ²⁷ Ti aita mopó. A mo felekemó sukçai yaletei, Kótóné kólené sukuturaalu tao sale alata, ąpaae maaté erénitei, ę dekené sukutere ala dekaaporóló muaçsóró Kótóné ękélé kólené sukutu, a tao sóró kepaaraleteiné mo kée dapó. ²⁸ Atéreteiné, a mo miótitei dia beterepaae wópóló dotéyaairaalu, kisipa mutapó. Ti hale mei, diaaq ą kolóló hajné sukçó, ękélé whaalia du beteretei sawa feléyóló betóo, yaai dapó. ²⁹ A wapata, dia Talené ala tuamó hajné sukutu bitu, kóleó yóló ą mo wisiyóló dape sae. Atéturaalu, atei kaae whj doasi doi muópóló hale sóró horae. ³⁰ Ti noatepae, Yesu Kerisoné ala eraai wóputu bituraalu, a mo felekemó sukçai yalepó. Ti noa betené meipó. Diaaq ę tao senépatei, tao saaire tū meipa, ama ę tao sene wóló, ama betere betemó kisipa muni, sukutepakélé me ąla meipóló ę tao sere ala betä du betalepó.

3

Tó tikiné dere alamó djané kisipa tirótumipó ere fo

¹ Yalo norape-ó, kemeróturaalu dere fo i ape. Tale tuamó bituraalu, hajné sukutu betae. Take yalo aseyale fo kaae momó i dereteita, sekénipó. Me alané dia só deraçsóró seséturaalu i dere ape. Ai haçrapené dia tukó naçsóró mo hotowayóló kaae tawae.

² Ti atimata, dowi alamaaté hale yó taruraalu, whjné tikimótei siri eróló, tiki dorótú betere whjrapepó. ³ Ti noatepae, take Kótóné ama so whjpóló tiki sekaç tukóló sirirótú yale kaae, mió dákélé ama so whjpóló siriró beterapó. Dä atéró betere so whj Kótóné Dëi Kepe Wisiné fotokorratepa, a aqmó sukóló bituraalu, doa Tale-ó yóló hale sóró horótú beterapó. Ti däta, me ala ó me whj kolóló bopé fake dumitei, dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné doi hale sóró horóturaalu, ama ere alamó dä bopé faketu beterapó. Atétu, i haemó ayarapené kae kae mara mole alaró tó tikimó du betere alatamo mupatei, ai alarape mo bete mulapóló djané tué tiki tirótumipó.

⁴ E atei kaae tó tikimó bopé fake yaaire bete doasi mulapó. Mepaae whj dené ama du betere alarape bete mulapóló kisipa tiki tiratepa, ti yalo i haemó dere alanétei atimané du betere ala fea mo teraae felénérápó. ⁵ Ti ęta, hoko deale whj mei, yalo haené deóló bitiré wóló, bokó wale be dë sókó wapa, ti yalo tikimó siriralepó. Ęta, be kae whj mei, mo Hibru be fo bole Israel whjkó Benjamin fakepó. Ęta, dä Hibru so whjné ayarapené mara mole ala taaréni, mo wisiyóló sya fu beterepó. Atéró bitu, Kótóné yóló muló betere fo dosayóló bete mo wisiyóló sya fu betaleteiné ę betä Farisi whj beterapó. ⁶ Atéruraalu, me kae kisi alané djané ayarapené du betale ala aluraçsóró, mo keteké buóló Keriso fake so whjtamo bóe dóló susupurótú betalepó. Atéturaalu, Kótóné tukóló muló betere fo yalo eraté fu betepa so whjné kilitu, me ala hásokó fele whjpó fo ępaae mo inipó.

⁷ Atétu betale whjtei, take yalo doi muale alarape taaróló mió Yesu Kerisoné ala sya fóló eróturaalu, ai alarape fea hale ąla aqralepó. ⁸ Ai alamaaté meitei, ę teteróló kaae tare whj Tale Yesu Keriso ąta, mo bete mole alané Talepóló, a tué yaaitere ala doasi keteké buóló deté furaalu, mepaae ąla ąla fea bete muni, mo hale taae fatere ąla kaaené kelerapó. Ti Yesu Keriso ą yalo Talepóló sóró beteróturaalu, yalo tare ąla ąla fea taaróló, mo ti kisipa keteralepó. ⁹ Kale tukóló muló betere fo sya fóló yalo erótú betaleteimó, Talené ępaae donoi whjpó yópóló kisipa tirótumipó. Téni, Yesu Keriso tuamó bitu ąpaae tué tiki tiratere kilitu, Kótóné ępaae donoi whjpó eranée yóló doasi kisipa mutapó. Ti ai donoi alata, Yesu Kerisopaae tué tiki tiratere betené Kótó tuamó wou beterapó. ¹⁰ Yalo hosaa tuamó Yesu Keriso mo diriyóló kisipa yaai dapó. Atéró, a sukóló momó kepaayale fotokó kisipa yóo, ama tikimó sale kae kae sekéi ala ępaaekélé eratepa sóo, a mo dowi hale sóró sukutu yale kaae, ękélé atéró sukçai tué mutereteiné Talené ę mo surópóló kisipa mutapó. ¹¹ Téró, a momó kepaayóló mo ti betere bete su yale

kaae, ekélé atéró momó kepaayóló mo ti betaaire bete saalopóló kisipa mutu dapó.

Däle molemó sókó faai sururu yóló fole ala

¹² Ti Talené ama ępaae eraai tukóló mulale alarape fea mió sóró taní, teórapó. Kótóné yálo du betere alakélé wisirótú beteretei mo ti wisiréni, teórapó. Yesu Kerisoné ę tuapaae eraaire ala mupa, ama ę tawóló dape salepó. Até yaleteiné, ama ai eraaire ala hágé muaqsóró ę dekayóló hágé bitini, ai ala saairaalu doasi keteké butu beterapó. ¹³⁻¹⁴ Norape-ó, yálo ai saai du betere alata, mo turó sóró tanipóló kisipa mutapó. Tépatei, yálo du betere ala betá i ape. Take deté wale alarape kisipa keteróló, tukóló muló betere dälemó sókó faairaalu, ketekétamo folepaaetóró fu beterapó. Aita hágé mei, ę Yesu Keriso tuamó betepa, Kótóné ępaae hepen bemó mole ala wisi saai ape eretei saairaalu, muló betere dälemó sókó faai keteké buóló fu beterapó.

¹⁵ Talené ala mo diriyóló tuére so whj dä fea, atei kisipatóró muóló betae. Diákó mepaae whjné yálo i du betere fo tuamó me fokó hásokó falapóló kisipa mutepa, ti atére alakélé diaaq kisipa yópóló, Kótóné hágearaalopó. ¹⁶ Atéyaaipa kaae taru, dğné kisipa sere dälemótóró erótú betaalopa sae. ¹⁷ Norape-ó, mepaae whjrapené yálo du betere ala kolóló sya wou betere kaae, diákélel atétóró yae. Dğné yó matere fo wosóló sya fu betere so whjné dere ala kolóló tué muae. ¹⁸ Ti noatepae, take yálo diápaae yó maté wou betale fo kaae, miókélé diápaae momó woletamo i dere ape. Mepaae so whjné dere alané Yesu Keriso dóló olerale nitamo bóe du beterapó. ¹⁹ Ti ai whjrapé atima ai ala deté fóló, mo ti aluyaaire tikipaae sókó faalopó. Atima teteróló kaae tare kótota, ti qla naai ekélere ala ai ape. Atima haleni, mo sonaalei alatei, bete mulapóló bopé faketu beterapó. Atimané kisipa tikikélé haemó mole alapaae mutu beterapó. ²⁰ Tétu betepatei, dğné turuku beta hepen ereteiné so whj aluyaqsóró tao saaire Tale Yesu Keriso ą hepen be taaróló i haepaae wópóló, dä faairaalu keteké buóló kaae

tawóló beterapó. ²¹ Ti ai seké tuamóta, fea ala ama teteróló kaae tawaaire fotoko mo turó bulapó. Dä i haemó mo whjné daale tiki taaróló, ama mo kae daale déi tiki wisinaale kaae daalopóló eraalopó.

4

¹ Yálo hosaa mole no nerape-ó, diápaae yaala sókó fóló mulu yálo dia mo kelenée du beterapó. Ti dia, sururu yóló fóló, folosóró fole whjné topo tao suraalu, hajné sukutu dere kaae, diaaq du betere ala kolóló ę mo hajné sukutapó. Atéyaaipa, yálo diápaae ai yale fotóró sya furaalu, Tale tuamó mo diriyóló atérótóró betae.

Alale sere alamó yale ma fo

² Yálo ne Yuodiaró Sinteketamo-ó, diamosisitei u teterótú i teterótú dere ala taaróló, Tale tuamó mo betá kisipatóró muóló betaeyóló diaamopaae mo dirii ma fo i dere ape. ³ Atimaamota atérapa, sekéi ala ętamo wusuró beletu betere whj no kamale-ó, yálo yapaae ai so tamó mo wisiyóló tao sae yóló i dere ape. Atimaamota, Klemen-kélé, mepaae ętamo betá kutó ditere so whjkélé, dä fea Talené mió wosetere fo wisi eraairaalu, betamó bóe belerale fu dere kaae yale so tamopó. Ai so whjné doita, mo ti betó tare buk-mó aşerapó.

⁴ Betere dokó fea dia Tale tuamó bituraalu, hajné sukutu betae. Momó dapa wosae, hajné sukutere ala hágé yó tawae.

⁵ Tale felekemó ai beterapa, so whj feapaae diaaq mo dua naameyóló du betere ala erótú betae. ⁶ Dia mepaae qla ó alarape netéró yaaloé? yóló whaalia du betaqse. Téni, diaaq yayatú betere ala fea Kótóné erópóló, ąpaae yó móituraalu mo kée yóló, moma dere ala betá yó tawae.

⁷ Atétere betené dia Yesu Keriso tuamó betepa, me alané diaaq hosaaró tué tikipamo doraqsóró Kótóné hosaaró muni deyóló dua betere alanétei, dia tipi yóló kaae tawaalopó. Ai hosaaró muni deyóló dua betere ala wisinaale mo doasi sikipaae horeteiné fea so whjné tué yaaire mo sunipó.

⁸ Norape-ó, mo kemerótua i dere fo wosae. Mo ala dereteikélé, wisi kisipa maaté mole so whjné dere alakélé, mo donoi alakélé, me alatamo hoseké inire alakélé, kelaalo mo kokçi alakélé, so whjné kolóló dukiraaire alakélé, ai dosayale alarape talerälemó, naao yaai dere alatamo betä kaae epa, ti kelaalo mo kokoreteiné dukiraaire alapóló kisipa mutepa, ai ala erótua betae. ⁹ Yalo diapaae yó matepa wosale fo ó asemó yale fo ó yalo hale ekei depa wosaletei, ó yalo mo du betere ala kelené kelaleteikélé fea sya fóló erótua betae. Até depa, ti hosaa muni deóló mo dua betere ala matere Kótó diatamo betaalo ai ape.

Hale tao sóró matere alamó mo kée dere fo

¹⁰ Take diaaq ę köleturaalu, tao sere ala deté waletei sawa taaróló bitiré wóló, momó tao sereteiné mo kée yóló ę Tale tuamó bitu, hajné sukutapó. Ti ita mo dapó. Take diaaq ę tao suatei, tao saaire tü me munipa tao sinipó. ¹¹ I dere fota, ę me ola yayatepa dumitei, mepaae kae kae sekéi alarape wapakélé me ola meipóló, hepée taae faróló bitiré wou betaleteiné mió ę kisipa sóró asarapóló dapó. ¹² Atéró ola ola sumó mupa betere alakélé yalo kisipa yóo, yayare tuamó betere alakélé, kisipa yóo erapó. Ola sumó nukulé fóo, munipa hale bitiré fóo, kae kae felei ala ó sekéi ala wapakélé, faleyóló betaaire kisipa saleteiné mo sumó hale betenérapó. ¹³ Ti ę fotoko mótu betere seké tuamó bituraalu, ai dosayale alarape fea yalo mo sumó enérapó.

¹⁴ Tépatei, ępaae wou betale sekéi alarape diaaq kolóló hosaamó suraalu, dä feané tikimó eratapóló kisipa muóló ę tao su betale alata, mo wisirapó. ¹⁵ Ti ai alamaaté mei, ę Masedonia hae kwia taaróló diaq Filipai bemó betó mole so whj beterepaae wua yóló, kale mió wosetere kisi fo wisi yó melaai kaae salepó. Atéyale sujamó, mepaae be hulua Keriso fake so whjné ę tao sóró u mótu i mótu dere ala ini, dijané maaté ę tao su betale ala diaaq ai kisipare ape. ¹⁶ Ti noatepae, ę Tesalonaika bemó betepa yayá du betale ola diaaq

ę tao sóró dotonótua yó tarepó. ¹⁷ Ti i dere fota, dijané ęmó me ąlakó melópoló dumitei, diaaq take saaire dupumó kisipa mutu dapó. ¹⁸ Diaaq Epaparataitas-paae ęmó melale fae yale ola ola fea yalo sumó saleteiné mió mo dekéró mulapó. Aita ęmó maletei, Talepaae hale móituraalu simó bilitepa felé kelaal hotere kaae depa, Kótó ą felé kisipa mutu beterapó. ¹⁹ Yesu Keriso tuamó Kótóné ama kae ere dë wisinaale fğane wisi wisi ola mo turó mulapó. Atére wisi ola ę teteróló kaae tare Kótóné diaq yayaretei fea mo sumó melaalopó.

²⁰ Djané Aya Kótó ąta, ama kae ere dë wisinaale tuamó betereteiné ama doi doasi mulatere ala kemekélé ini, mo ti muó tanópoló yae. Mo kée.

Mo kemeróturaalu koleó yale fo

²¹ Yesu Keriso tuamó kae beteró betere so whjpaae koleó yae. Etamo betamó betó mole Keriso ne norapenékélé diapaae koleó dapó. ²² Kótóné ala eropóló ama kae beteró betere so whjné diapaae koleó deretei, so whj fea teteróló kaae tare doasi topo whj Sisané bemó betere so whjnéta, mo doa koleó dapó.

²³ Térapa, Tale Yesu Kerisoné hale hamokoróló tao sere ala dijané kepe bete tuapaae eropóló yae. Mo kée.

Kolosi

1-2 E Pol-ta, Yesu Kerisoné ala eräle fópóló, Kótóné ama tuénétei, *aposel* whj sóró beteralepó. I dere asëta, dñé no Timoti dámó wusuró bitu, diq Kolosi bemó betó mole no nerapepaae dapó. Diq Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné ama so whjpóló kae beteró betereteiné diaaq ama ala häle eró tarapó. Dñé Aya Kótóné hamokoról häle tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo diapaae erópóló yae.

Talepaae mo kée yóló moma yaletei

3 Dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné Alima Kótópaae momaturaalu, diq keteréni kisipa häle yó taru, Kótópaae mo kée du beterapó. **4** Ti noatepae, diq Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró bitu, Kótóné kae beteró betere so whipaae yaala sókó fu beterapó dere fo dñé wosalepó. **5** Diaaq tué tiki tiratere alaró yaala sókó fole alatamo häle dumitei, take nalopaae eraaire wisi ala hepen bemó mulapóló kisipa mutu du beterapó. Ti ai eraalopó dere alata, mené diapaae bete mole fo i ape yóló yó male fo wisi wosale betené kisipa yalepó. **6** Take mené kale fo wisi diapaae yó matepa wosaleteiné, Kótóné bete mole mo fo tuämó bole ama häle hamokoról tao sere ala mo turó diaaq kisipa yalepó. Atéyale sukamó kaae sóró, ai fo diq tuämó fakeraté fóló du wisi oleté walepó. Atére kaae i hae kwia feamó betó mole so whj tuämökélai fo wisi du oleyóló fakerótú beterapó. **7** Ai fo wisita, Epapras-né diapaae yó matepa wosalepó. Ai seké äta, dä betä kutó diratere hosaa mole no bitu, dñé diq tao saalopó yale kaae, Kerisoné ala wisiyóló eró taru, ama diq taosu beterapó. **8** Térü, kale Dëi Kepe Wisiné diq tuapaae eratere yaala sókó fole ala diqneemo mepaae so whipaae erótú beterapó fo däpaae ene walepó.

9 Atére betené, diaaq du betere ala dñé wosale be dëmô kaae saletei, miökélai diqneemo moma dere ala häle eró tarapó. Kótóné Dëi Kepe Wisiné diaaq kepe bete

tuapaae mo bete mole fo diriyóló kisipa dere alaró ama kisipa mole ala eraaire fosó fosói kisipatamo diq tuapaae mo ti surópóló, momarótú beterapó. **10** Ti dñé momatu betere alata, diq Talené ama so whj sütöró beterópóló du beterapó. Diq atei so whj bitu, diaaq du betere alakélé fea ama kisipa felýaaire ala eraalopó. Tétu, kae kae wisi ala deremó du wisi oleyóo, Tale ä etei kaae Kótópóló kisipa deté fóo yaalopó. **11** Diq Talené ala eraai hóni, häle eraté fóló wisi kisipatamo dua kaae taté fópóló, Talené ama kae ere ala tuämó bole fotoköné diq suraalopó. **12** Diq Ayané teteróló kaae tare aqmó mole dä wisinaale tuämó, Kótóné kae beteró betere so whjmó ama muló betere qla wisi diqkélé atimatamo betämó bitu sòpóló, Ayané diq suratepa hajtamo äpaae mo kée yaalopó. **13** Dowi kisipatamo hóko teteróló kaae tare diliki tuämó dä betepa, Kótóné tao sóró ama hosaa mole naalené teteróló kaae tare aqmó baterópóló dape salepó. **14** Dä ä tuämó atéró betereteiné dowi alañé dä dokóló mupa, ama dupuróló häle fópóló eralepó. Atétu, dñé dowi alamó saai yale kwia fea ama häle kemeró beterapó.

Yesu Kerisoné ama ere alañé mepaae whj ó ere ala fea bosené falapó

15 Yesu Kerisota, mo whjné kelené kilinire Kótóné ä ere ala kolópóló häkearó betere asotóró beterapó. Térü, qla qla fea aleyaaipatei, ä mo taketi häle bitu, fea ala ama teteróló ä topo whj beterapó. **16** I haemökélai, ó hepen bemökélai yó mole qla qla mo fea Kótóné Yesu Keriso tuämötöró kaarélipakalepó. Dñé kelené kelere qla olakélé, kelenire qla olakélé, teteróló kaae tare doasi topo keperapekélai, atimané teteróló kaae tare alarapekélai, atima aqmó bitu, mepaae ala teteróló kaae tare keperapekélai mepaae kutó teteróló kaae tare whjrapekélai fea amatóró alipakalepó. Aleyóló muló betere qla qla fea Kótóné äpaae aleyae yóló ama naase tuämó mulatepa alipakalepó. Ti ai qla qla fea aleyóló muló batereteita, Yesu Kerisoné ama kisipa mole alatóró

erópóló erapó. ¹⁷ Fea qla fea aleyaaipatei, q mo taketi hale bitipakalepó. Aleyóló muló betere qlakélé, betó mole qlakélé fea q tuqmó yó moletei, atima dokó feané yaai dere ala du beterapó. ¹⁸ Yesu Keriso q topo bitu, dä Keriso fake so whj ama tikitóró betepa, ama teteróló kaae tarapó. Ti folosóró q sukóló momó kepaareteiné dákélé q yale kaaetóró yaalo ai ape. Atéreteiné mió q fea ala fea teteróló folosóró fale topo whj beterapó. ¹⁹ Ti noatepae, Kótóné ama ere ala mo turó q tuqmó faanópóló wisi kisipatamo eralepó. ²⁰ Atéturaalu, Kótóné Yesu Keriso tuqmó erale alané hepen bemókélé ó i haemókélé fea alatamo touyóló betamó wisiyóló baterópóló, ama naalema filipaani tómó sókó fararale sameané bóe firalepó.

²¹ Take diq Kótótamo betamó bitini kae bitu, diaaq du betale dowi alané tué tuqmótei Kótótamo bóe du betalepó. ²² Tépatei, mió Keriso q mo whj tiki daayóló sukaleteiné bóe firóló diq Kótótamo betamó bateralepó. Ti aita, Kótóné keletómó me alakélé muni, mo kae so whj betoo, hásokó felepóló só deraaire bete munire so whj betoo, yópóló yalepó. ²³ Ti Take diaaq woseté wou betale fo wisipaae kisipa tiró bateretei taaréni, miókélé ai fo tuqmó diriyóló bitu, nalopaae mo wisi ala kelaalopóló hajtamo kaae taté bu betepa, ti Talené keletómó ama kae bateró betere so whj ai ape. Ai fo wisita, mepaaené diapaae yó matepa wosoo, Kótóné i hae kwia dokomó beteró betere so whj feapaae yó maté kwéyoo, E Pol-kélé ai fo yó melópóló kutó diratere whj sóró beteroo yalepó.

Pol q so whj tao saaire kutó dirótú betale ala

²⁴ Yesu Kerisoné so whjta ama tikitóró betepa, atima tao saairaalu, ama tikimó doasi seké salepó. Ama tikimó ai sale sekéi ala kwia daaletei, mo ti kemeraairaalu, mió yálokélé diapaae kale fo wisi yó mótu bateremó, mepaae whjrapené epaae sekéi ala eraleteimó mo kée du beterapó. ²⁵ Eta, Kótóné ama so whj tao sóró kutó diratere whj bitu, ama bete mole fo mo

turó diapaae yó melópóló, Talené q sóró beteralepó. ²⁶ Ai fota, mo taketi bitiré wale so whjné kelaqsóró kinóló moletei, mió Kótóné kae bateró betere so whjné kolópóló hakearó beterapó. ²⁷ Juda meire fake so whj tuqmó kae bateró betere so whjpaae ai kinóló mole ala, dë fapanu ke wisi bulapóló tué yópóló Kótóné ama kisipanétei hakearalepó. Ai ke bole wisi qlata, diq tuqmó betere whj Yesu Keriso ai ape. Ai seké diq tuqmó batereteiné, take nalopaae wisi dë tuqmó betaalopóló hajtamo beterapó.

²⁸ Diq fea Yesu Keriso tuqmó me ala hásokó feni, mo donore so whj betepa, Kótóné keletómó yó melaai kisipa mutu, Yesu q etei kaae whjpoló dñé yó mótu beterapó. Tétu, diaaq du betere hóko ala taaróló wisi tópaae fae yóló ma fo yóo, Kótóné matere fosó fosói kisipatamo ama bete mole fo etérópóló yó melóo, du beterapó. ²⁹ Ai ala yaalopóló kisipa mutu, Yesu Kerisoné ama kutó keteketamo depe tukówei ala i du betere ape.

2

¹ Diq Kolosi bemó betó mole Keriso so whjklé, Laodisia bemó betó mole so whjklé, yalo kelepa kilinire no nerapekélé, Talené tao sópóló kisipa mutu, q depe tukówei ala du bateretei diaaq kisipa yaasepóló i dere ape. ²⁻³ Yalo yaai kisipa mutere ala i ape. Atima haepaae derepéni, yaala sókó fole alané atima fea dokóló, mo betä tuétóró mulu, keteké buóló baterópóló dapó. Aita hale mei, mo bete mole fo sóró taru, Kótóné ama hiró betere ala wisi mo turó tué yópóló du beterapó. Ai hiró betere ala hakearale whjta, me kae mei, Keriso átorótipó. Kótóné fosó fosói kisiparó bete mole ala wisitamo q tuqmó kinóló mulapó. ⁴ Yalo diapaae i dere fota, mepaae whjné diq dilikituraalu, kisipa tiki tiranére fo depa mo nisiyóló sya faqsóró dapó. ⁵ Ti noatepae, eta diatamo betamó bitini, tika kae bitutei diq kisipa keteréni, yalo hosaa tuqmó tué hale yó tarapó. Yesu Kerisopaae diaaq tué tiki mo ti diriyóló tiratere alakélé, mepaae du betere alakélé hóko ini, donotóró du

beterapó dere fo yálo woseturaalu, mo kée yóló ይ ኃይና sukutu beterapó.

*Däta mo hae whjné dere ala sya fumi,
Yesu Kerisotamo betqmó beterapó*

⁶ Take diaaq Yesu Keriso diq teteróló kaae tare Tale beterótú yale kaae, mió ama fo wosóló q tuamó bitu, ama erae dere alatóró sya fóló erótú betae. ⁷ Atétepá, ti diaaq betere bete mo turó Yesu Keriso tuapaae muló bateretei ni feleke haepaae durupu dere kaae yaalopó. Diq q tuamó atéró bitu, take mepaae whjrapené diapaae yó melale mo fo bete tué yó taru, apaae tué tiki tiratere ala mo ti faketé fóló, mo dirii whj betenérapó. Talené diapaae ai erale alarapemó kisipa mutu, mo kée dere fo dekéró yó tawae.

⁸ I haemó doasi kisipa mole whjrapené mepaae bete munire fotei, bete mole fo aqróló diq dilikóló mo fo wisi taaróló, kapala fo du betere tuamó atimatamo beteraaai wae saqsóró hotowaró kaae tawae. Ti atei kaae foto, Yesu Keriso tuamó kaayóló dumitei, mo whjné tuére alaró i haemó teteróló kaae tare fotokó bole kepetamonékaarótú beterapó.

⁹ Ti noatepae, Yesu Keriso q mo whj tikitóró daalutei, mo Kótótóró batereteiné, Kótóné ere ala q tuamó mo suró beterapó. ¹⁰ Atépa, diqkélé Yesu Keriso tuamó batereteiné mepaae ala yayañi, ama ere ala diq tuamó fajanóló mo suró beterapó. Atéru, ó sáró i haetamo tuamó betere mepaae teteróló kaae tare keperaperó doasi doi mole keperapetamokélé, fea ama teteróló kaae taru, q topo whj beterapó. ¹¹ Mo take bitiré wale Juda fake whjné mo tiki sekäq tukóló sirirótú yale kaae, diq Yesu Keriso tuapaae bitj wale sukmó ama so whjpóló siriró beterapó. Ti ai srita, mo whjné naasené eréni, Keriso q filipaa ni tómó sukaleteiné däne tó tikimó bole ekélere ala tukóló taae faralepó. ¹² Diq wéi tópualeteita, Yesu Kerisotamo betqmó douralepó. Yesu Keriso q mo ti sukaletei momó kepaaróló beterale Kótópaae diané tué tiki tiró batereteiné, diqkélé kisi betere bete sôpóló qtamó betqmó kepaaróló beteró beterapó.

¹³ Diané tó tikiné ekélere ala tukóló taae falaai häle muóo, take dowi ala du betóo, yale betené diq sukóló molepó. Tépa, Kótóné diqkélé Yesu Kerisotamo betqmó kepaaróló beteróturaalu, däne dowi alamó saai yale kwia mo fea ama tokóló aluralepó. ¹⁴ Däné yale dowi alamó dä só deraai dapóló kwia betapaaeróló muté huturaalu deäle dukü Kótóné Yesu Keriso filipaa ni tómó oleróturaalu mo ti doróló aluralepó. ¹⁵ Atéyaleteiné kale teteróló kaae tare keperaperó doasi doi mole topo keperapetamoné tare bóe dele qla qla Kótóné fasó salepó. Atéró Yesu Keriso filipaa ni tómó sukuturaalu so whj feané keletómó atima só deróló mo doasi haleralepó.

¹⁶ Atérapa, mepaae whjné diq só derairaaalu, nokole qla ó wéi ó tukóló mole be dé ó kisi wélié sókó wapa qla deteremó ó kutó diyaqsóró tukóló muló betere be dökélé, wisiyóló sya fumipóló só deratere fo momókó wosaqse. ¹⁷ Ti ai dosayale alarapeta mo ala mei, Kótóné däpaae erraire wisi alané aso maaté erélipakalepó. Mo bete mole qłata, ti Yesu Kerisopó. ¹⁸ Mepaae so whj tuamó bopé faketere ala bulutei, naameyóló dua betere aq yóo, ensel-rape aqmó bitu, atima doi sóró horóo, du beterapó. Téräpa, diq Talené muló betere qla wisi saasepóló, atei ala ekélé yóló du betere so whj momókó sya faqse. Atei kaae so whj atima i doasi ala kelalepóló, folo sijyóló deté fu beterapó. Atima tuékélé Dëi Kepe Wisiné meni, hóko bete munire kae kae dowi kisipa maaté fäaturaalu, bopé faketu beterapó. ¹⁹ Yesu Keriso qta, tikiné topo betepatei, atima atétu betere alané qtamó betqmó olekenipó. Däta ama tiki bitu, ai topomó bole fotokoné tiki turó diriyóló daalópóló olekeratere feleke diriró beterapó. Atépa, ai tiki doatere alata Kótóné amatei erótú beterapó.

²⁰⁻²¹ Diq i haemó mara mole alarape teteróló kaae tare keperapené dere fo sya fóló du betatei, Yesu Kerisotamo betqmó sukale alané mo ti kemeró beterapó. Téreteiné mió diq ai ala tuamó betepapakó, “I qla naqse! ó I qla tawaqse!

ó i ḡla olaa yaqse!” yóló ere fo aqmó bitu, sya fóló eraaloé? Mo meipó. ²² Ti noatepae, mo whjné tuénétei i ala yaqse ó i ḡla naqse yóló yó mótu betere fota, bete muni mo aluyaalopó. ²³ Atei kaae ala du betere so whj atima kisipa mole ala sya fóló, Tale aqmó etéró betaalopóló yó melóo, bopé fake du bitutei naameyóló dua betere aqyóo, atima tikimó felé dere ala ini, mo hapólui ala maaté yóo, du beterapó. Atére alata, fosó fosó ere fo aqopatei, dä hae whjné dowi ala yaai ekélere ala sesé yaaire fotokó mo bunipó.

3

Kerisotamo kepaayóló betereteiné tuywisi sya fae ere fo

¹ Diáta, Yesu Kerisotamo betamó kepaayóló beterapa, diaaq hosaa mo turó ó hepen be tuamó mole alapaaetóró muló bitu, kisipa yó tawae. Ti aimótá, Yesu Keriso ą Kótóné turu naase eró betere fakeró beterapó. ² I haemó mole alapaae kisipa muni, ó hepen bemó mole alapaae maaté kisipa mutu betae. ³ Ti noatepae, Yesu Keriso sukale su kamó diákélé ątamo sukóló, mió diaaq betere bete Yesu Kerisotamo Kótó betere tuamó kinóló mulapó. ⁴ Diá betere bete Yesu Keriso ama ere dë wisinaaletamo sókó wale su kamó, diákélé ai dë tuamó betepa so whj feané kelaalo ai ape.

⁵ Térápá, dä so whjné tó tikiné i haemó mole alarape yaai ekélere ala mo ti dóló alurae. Aita, so nópu nokole alakélé, sonaalei dowi alatamo hosekétere alakélé, me əla senée yóló au nokole alakélé, dowi kisipa mutere alakélé momókó yaqse. I haemó mole wisi əla senée yóló ekélétere alata, kapala kótópaae moma dere aqrapó. ⁶ So whjné ai alatamo hale du betepa, ti Kótóné fopaae buturaalu dowi kwia melaalopó. ⁷ Take diá mo hae whj doi muóló betale su kamóta, ai dosayale alarape sya fóló du betalepó. ⁸ Téyaletei miótá, ai du betale dowi alarape derakale kuti sokóló taae fótú dere kaae, mo ti taae falae. Ai alarape i ape. Fopaae butere alakélé, fopaae buturaalu me whjpaae eratere dowi alakélé,

dei kisipa mutu me whjpaae eratere sekéi alakélé, me whj eróló doi doratere alakélé, dowi teka fokélé, mo taalae. ⁹⁻¹⁰ Téturaalu, diá take daayóló betale tikiró yale alatamo sókóló taae faróló, mo bete mole fo tué siré furaalu, kisi whj aleraté fu beterapó. Ai kisi whj kaarale sekéné asotóró beterapa, diásisi kapala fo yaqse. ¹¹ Dä mió i betere kisi ala tuamó mepaae whj Juda fake betepa ó Juda meire fake betepakélé, me əla meipó. Mepaae whj tiki sekaetukóló siriró betepa ó siriró bitinipakélé, me əla meipó. Krik be fo buni, kae hae kwiamó wale whj ó me əla kisipani, mo belei sókó deyóló betere whjkélé, kutó dirópóló wae sóró bateró betere whjkélé, me əla meipó. Mo doasi bete mole alata me kae mei, dä fea tuamó betere whj Yesu Keriso ątóró ai ape.

¹² Atépa, Kótóné diá yaala sókó furaalu, mo kae so whj baterópóló sókó su erapó. Térápá, mepaae so whjpaae yaala sókó fu kólené sukutere alakélé, mo wisi ala maaté eratereteikélé, deróló mo dua betere alakélé, ama enére ala taaróló, naame yóló mo dua betere alakélé, fopaae butere ala hapale ini, sekéi ala hale beleyóló kaae taté fu batereteikélé, ai dosayale alarape feata, kuti derótú dere kaae yóló betae. ¹³ Mepaae whj hásokó fóló dere alamó seké kisipa muóló, foné hapale só deratere ala ini, me əla meipóló kisipa keteróló, sekétei beleté fu betae. Ti noatepae, Talené diaaq dowi ala fea me əla meipóló kemerótú yale kaae, mepaae whjné diápaae me kwia muló betepa, me əla meipóló hale kemerae. ¹⁴ Ai alarape fea teteró betere doasi bete mole ala i ape. Kutiné tiki turó husirótú dere kaae, ne nopaae kólené sukóló yaala sókó fole ala betä hale yó tawae. Ti ai yaala sókó fole alanéta, kale dosyaté wale wisi alarape fea touróló dokorapó. Atére alané dä fea wisi kisipa muóló baterópóló, mo ti suró beterapó.

¹⁵ Atéru, Yesu Kerisoné mótu betere hosaa muni deyóló mo dua betere alané diaaq hosaa tuamó mole kae kae ala fea taleyóló teteróló kaae tanópóló yae. Ti noatepae, Talené diá fea ą beterepaae

ape yóló, mo betə tikitóró daaaróló beteró beterapó. Atére alata, diaaq mole kisipakélé mo betatóró muóló beterópóló erapó. Térpa, diaaq hosaa tuqmó Talepaae mo kée dere ala suka fea hale yó tawae.

16 So whj bemó suka fea bitu dere kaae, Yesu Kerisoné ama fo diaaq hosaa tuqmó mo ti muóló surópóló yae. Atéru, Talené ala eraairaalu, mo wisi kisipatóró muóló, u yó mótu i yó mótu dere alakélé, tü wisi sya foletei hásokó fóló dée naaitere tupaae faqsóró, ma fo u du i du dere alakélé hale yó tawae. Tétu, Kótópaae wole fo duraalu, ama buk-mó aséyóló muló betere wole fokélé yóo, mió i alimó du betere wole fokélé yóo, mepaae so whjpaae Dëi Kepe Wisiné yó matere wole fokélé yóo duraalu, hajtamo diaaq hosaa turóné Kótópaae mo kée du betae.

17 Atétu, diaaq mepaae dere ala ó dere fokélé fea dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné doi doasi mulóturaalu, ai sekéné ama doimó Aya Kótópaae mo kée du betae.

Keriso so whj atima naale senaale tamo wisiyóló beta e yóló dere ma fo

18 Diä whjné dokore sorape-ó, diaaq dere ala mo Talené so whjné dere ala kaaetóró yaasepóló, diaaq whjrapené dere fo wosóló aqmó beta e.

19 Diä so dokore whjrapé-ó, diaaq索rapeaae hapólui ala ó deterai fo ini, yaala sókó fole alatóró yó tawae.

20 Diä naale senaale-ó, diaaq hae ayané dere fo wosóló aqmó beta e. Atétere ala Talené kilituraalu, q héksetu beterapó.

21 Naale senaale alimarape-ó, diaaq naale senaale atima fomaake kisipa muaqsóró hasekçai ala eraçse.

22 Kutó dirópóló wae sere whjrapé-ó, i haemó diä teteróló kaae tare whjrapé aqmó bitu, atimané erae dere ala fea erótua beta e. Atimané kisipa tiki felé yópóló, atima keletómó maaté kutó hatepaa yóló ini, betepa ó alupakélé, betə alatóró yó tawae. Atimané diapaae dirae dere kutó diróturaalu, wisi kisipa betatóró muóló, Talepaae witamo dirótua beta e.

23-24 Diä teteróló kaae tare whjta mo

whjtei, yalo i ditu betere kutómó Talené dupu wisi melaalopóló, wisi kisipatamo keteké buóló dirótua beta e. Ti naao ai ditere kutóta, ya teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné kutópóló kisipa muae.

25 Téretei, Talené keletómó diaaq me dowi alatamo depa, ti ai alamó mo dowi duputóró tokó melaalo ai ape. Ti noatepae, Kótóné taleturaalu, mepaae whjrapé tao sóo, mepaae whjrapemo só deróo ini, mo betə kaae alatóró eraalopó.

4

1 Wae sóró kutó diratere whj teteróló kaae tare whjrapé-ó, diákélé teteróló kaae tare doasi hepen bemó beterapóló kisipa mutu, Kótóné donoi ala eróturaalu, diaaq wae sóró kutó diratere whjrapé atimakélé, diä kaae mo whjtóró beterapa, wisi alatóró erótua yae.

Mepaae dere alarape hotowaró duraalu moma yae dere fo

2 Diaaq momaturaalu, noke kjeleiné ini, kele diriyóló bitu, hosaa tuqmó Talepaae mo kée yóló betere dokq fea moma dere ala hale yó tawae.

3 Téturaalu, Tale Kótóné ama kinóló mole fo so whj feapaae yó melaaire tü tukjyópóló, däpaaekélé moma dere ala hale yó tawae. Ti ai kinóló mole foné, Yesu Kerisoné diä Juda meire fake so whjkélé tao saalopó. Atéyaaire fo wisi yó maté kutu betepa, atimané e dipula sóró i beteró betere ape.

4 Talené fo yalo yó matepa, so whj feané wosóló bete mo wisiyóló kisipa yaaire fotóró yó melópóló momarótua beta e.

5 Keriso meiyóló, hale belapaae betere so whjtamo diaaq mepaae ala duraalu, Talené matere wisi kisipatamo ama ala eraaire be dë mepaae hale kemeraqsóró, ama alatóró erótua beta e.

6 Atéturaalu, mepaae mo so whjtamo diaaq dere fokélé, Talené hamokoróló tao sere ala mo fayóló sürü, naao ai dere fo atima feané wosetepa, kó felé kaae dapó yópóló yae. Atéturaalu, mepaae so whjné diapaae kae kae wosetere fo depa, tokó melaaire fo kóló kóló ini, mo donotóró tokó melaalopó.

Mo kemeróturaalu kjeleo dere fo

⁷ Yalo mo hosaa mole no Tikikas-né ę betere ala etérapoló diapaae yaalo ai ape. Ti ąta, ętamo Talené kutó diratere whj wisinaale betepa, dią beterepaae wópoló dotęyaaai dapó. ⁸ A atéró wouraalu, dąné du betere alakélé diapaae yóo, dią fotokó bulatere alakélé yóo, yópoló dotonatapó.

⁹ Diaaq be whjkó dąné mo hosaa mole no Onesimas-kélé, Talené kutó diratere whj wisinaale Tikikas-tamo wópoló dotęyaaai dapó. Dąné imó du betere ala fea ti atimaamoné diapaae yaalo ai ape.

¹⁰ Ętamo betamó *dipula* betere whj Aristarkus-né diapaae koleó dapó. Banabas-né belema Mark-nékélé diapaae koleó dapó. Ai sekemó kisipa mutu yalo take diapaae yale fo diaaq kisiparapa, ą wisiyóló dape sae. ¹¹ Dą teteróló kaae tare whj Yesuné yakoma Yesu doi mupatei, Jastus-pó du betere whjnékélé diapaae koleó dapó. Talené teteróló kaae tare tuamó mole ala erótú betere whjrape kuamó ętamo kutó ditere Juda fake whjrapekó sore betə beterapó. Aita Mark, Jastus, Aristarkus atimané yalo kisipa felérótú betalepó. ¹² Dią be whjkó Yesu Kerisoné kutó diratere whj Epapras-né diapaae koleó dapó. Betere dokó ama diamó momatu beteretei i ape. Kótóné dią fotokó bulóo, ama diapaae eraaire ala turó eróló suróo, Kótóné ama kisipa mole ala mo turó diaaq tué yóo yópoló, keteké buóló momarótú beterapó. ¹³ Yalo diapaae mo i dere ape. Ai sekéné diamókélé, Laodisia beró Hierapolis be huluatamomó betó mole Keriso so whjpaækélé, me seketi ala eraçsóró, ama hosaamó suraalu kutó ditu beterapó. ¹⁴ Dąné hosaa mole no *Dokta* whj Luk-ró Demas-tamoné diapaae koleó dapó. ¹⁵ Laodisia bemó betó mole dąné Keriso ne nopaaekélé, kale so Nimparó ama bemó touróló bitua dere Keriso so whjtamopaaekélé, yalo koleó dapó yae.

¹⁶ Yalo i dotonatere asę diaaq dosayóló kemetepa, ti Laodisia Keriso so whjnékélé dosayópoló melae. Yalo atimapaae dotonale asę diaaökélé dosayae.

¹⁷ Artipus-paae Talené yapaae dirae yale kutó diróló, mo ti kemerae yae.

¹⁸ Ęta, Pol-né dapó. Yalo diapaae koleó yóló i asetere fota, mo yalo naasenétóró ai erapa kelae. Ę *sein* képiné dokóló *dipula* beteretei kisipa keteréni, kisipatóró häle yó tawae. Kótóné häle hamokoróló tao sere ala dią tuamó mulópoló yae.

1 Tesalonaika

¹ I dere asëta, è Pol-né dapó. Sailasró, Timotitamokélé dä fea betämó bituraalu, diä Tesalonaika be huluamó betó mole Keriso so whipaae i dapa wosae. Diä Keriso fake Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné ala tuämó betepa, Kótóné ama hamokoróló tao sere ala wisinaaleró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo diä tuämó mulápóló yae.

Tesalonaika so whj Talepaae tué tiki tiró betepa, Pol-né mo kée yale fo

² Diä fea däné kutiri tuämó muó taru, mo kée yóló Talepaae moma dere ala häle yó tarapó. ³ Atéró, Aya Kótóné keletómó moma yó tare alata, diaaq kisipa tiki tiró betere alané kaarale kutórapekélé, kölené sukóló yaala sókó fole alané kaarale depe tukó wei alakélé, take nalo waaire sukamó, Tale Yesu Keriso tuämó wisi ala mupa kelaalopóló kisipa mutu, hókélé ini, häle eró tare alamokélé, mo kée yóló Talepaae moma du beterapó.

⁴⁻⁵ Kótóné yaala sókó fu betere norape-ó, Talené diä fopeyóló sókó suyóló beteró beteretei, däné tuérapó. Ti noatepae, mió wosetere kisi fo wisi däné diapaae Kótóné fotokötamo yó matepa diäné woseturaalu, häle tó tikané maaté wosetere ala inipó. Mo bete mole fopóló Dëi Kepe Wisi diä tuämó fayóló sureteiné diaaq hosaa betemó salepó. Diä wisiyóló beterópóló kisipa mutu, dä diätamo betaletei diäné ai kisipare ape. ⁶ Atéturaalu, däpaaekélé, Talepaaekélé, dua yale dowi sekéi ala kaae, diapaaekélé erótua yalepó. Atétepatei, me ola meipóló hepée taae faróló, Dëi Kepe Wisiné matere hajtere ala mulu, kale fo wisi mo wisiyóló wosetu betalepó. ⁷ Atére ala Masedonia hae kwiáró Akaia hae kwiatamomó Yesupaae kisipa tiróló beterapó dere fo wosetu, atimakélé, atéró betaai dapóló kisipa mualepó. ⁸ Talené ama fo wisi, diä betere tikimó kaayóló, Masedonia hae kwiáró Akaia hae kwiatamopaaekélé yó melaté fóló fakeralepó. Atéturaalu, diä Tale

Kótópaae kisipa tiki tiró beterapó dere fo hae kwia feamó betó mole so whjné wosalepó. Atéyaleteiné däné me kae enénipó. ⁹ Ti noatepae, ai be huluamó betó mole so whj diaaq dä wisiyóló dape sale ala atimanétei mepaae so whjpaae yalepó. Diä kapala kótóné ala erótua betaletei taaróló, ti betere Kótóné ala eraai walepó. ¹⁰ Atéru, ama kepaaróló hepen-mó beteró betere Naale wópóló kaae tawóló beterapó dere fokélé so whj feané wosalepó. Ti ai seké Åta, Kótóné fopaae buturaalu kwia melaaire ala däpaae eraqsóró, tao su betere whj Yesupó.

2

Pol Tesalonaika be huluamó fo yó maté kwçale fo

¹ Norape-ó, take dä diätamo sawa häleke sukamó bitu, eraai wale ala häsökó feni, mo eraletei diaaq ai kisipare ape.

² Take diaaq bepaae waai, Filipai be huluamó betepa erale sekéi alaró, halera alatamo diäné kisiparapó. Tépatei, däné Aya Kótóné dä tao su betepa, halaainé diapaae ama fo wisi yó mótu betalepó. Ai ala du beteremó, mepaae whjrapené dä daai keteké butepatei, wiyló taaréni, häle yó matere ala betä du betalepó. ³ Ti noatepae, däné diapaae du betere bete mole fota, hóko ala tuämó kaayóló ini, mopóló diaaq sya faasepóló dapó. I foné diä dilikóló me ola saai ó diä doraaire kisipa muluraalu dumi, motóró i dere ape.

⁴ Téni, Kótóné ama fo wisi yó melápóló, dä ama fopeyóló sóró beteró betepa, ama fo wisi däné diapaae i yó mótu betere ape. Däné i du betere ala, mo whjrapené kilitu, wisi ala dapóló dä dukirópóló dumitei, däné hosaa tuämó mole ala kaae keletere Kótóné kolóló, wisirapó yópóló du beterapó. ⁵ Däné diapaae Kótóné fo yó mótnuraalu, diäné me ola ola saai dapóló fonétei diä häle mulóló, dilikiniyale ala diaaqkélé kisipa yóo, Kótónékélé kisipa yóo erapó. Ti noatepae, däné du betere ala feata, Kótóné ama kele tómótóró du beterapó. ⁶ Ti däné i du betere alata, diaaq ó mepaae whjrapenékélé wosóló dä dukirópóló dumipó. Ti däta, Kerisoné

ama sóró beteró betere yó matere whírapé bituraalu, dä fiyaaire be ó naaitere qla diapaae tao sae yaalopóló yaletei, diä seké yaçsóró kisipa mutu taaralepó.

⁷ Téturaalu, betä soné ama naale senaale awä nöpóló dua bitu dere kaae, dä diätamo naameiné dua beterepó. ⁸ Däne diä yaala sókó fole ala mo turó mulu, Kótóné kisi fo wisi yó matere ala maaté ini, diä tao saai wisi kisipatamo däne betere betekélé malepó. Ti noatepae, diä däne hosaa mo turó mole ne no aleé feleteinépó. ⁹ Norape-ó, dä diätamo bituraalu yale alarape fea kisipa muae. Kótóné fo wisi yó mótu bitu, mepaae däne naaire qla ó be diapaae maaté seké eraalomeipóló kisipa mutu, dëtamokélé, dikitamokélé, däneitei doasi depe tukó wei ala du betaletei diaaq ai kisipare ape.

¹⁰ Tétu, diä kisipa tiki tiró betere so whí tuämó dä betale ala diänékélé Kótónékélé, kolóló ai kisipare ape. Kótóné ama sóró kae beteró betere whírapené dere ala yóo, mo donoi ala maaté dere whírapé betóo, me dowi alakélé munire whí betóo, erepó. ¹¹ Ti noatepae, whí betäné ama naale senaale kaae tatu dere kaae, däne diä dokó fea atéró kaae taté fu betalepó. ¹² Até yaletei diä Kótóné ama teteróló kaae tare alaró ama kae ere ala wisitamo tuämó betaai ape yalepó. Atéru, ai sekéné mo ama so whí sú beterópóló kisipa mutu, däne diä fotokoróló keteké bulatere fo yóo, sekéi alané só deraçsóró hajratere fo yóo, duraalu, sëtere ala du betalepó.

¹³ Téturaalu, miókélé Kótópaae mo kée yó tare alata, noa betené meipó. Däne diapaae yó matepa, wosetu betale fota, mo whiné fo yó matapóló kisipa muni, Kótóné ama fotóró yó matapóló hosaamó salepó. Ai fota, diä tué tiki tiró betere so whí tuämó muluraalu, ai fonétei Kótóné ama kisipa mole erótú beterapó. ¹⁴ Norape-ó, Judia haemó Yesu Keriso tuämó betere Kótóné fake so whípaae erale sekéi alamó kisipa muae. Ti atimapaae ai erale susupui alata, atima Judia fakenétei eralepó. Atéu yale kaae, diaaq be whinétei, diapaaekélé ai alatóró eralepó. ¹⁵ Ti ai Judia whírapenéta,

Tale Yesu Keriso dóo, Kótóné ama koló whírapékélé dóló kemeróo, däkélé i fo wisi atimapaae yó melaçsóró hókó falóo yalepó. Juda fake mei, kae fake so whí mo ti aluyaçsóró Kótóné tao sòpóló däne atimapaae kale fo wisi yó mótu betepatei, atimané sesétu betalepó. Atéteré alané so whí featamo bóe dóo, Kótókélé fopaae bulóo, yalepó. ¹⁶ Atéturaalu, atimané ai du betere dowi ala mo ti muté hutu betepa, Kótóné fopaae buóló kwia melaai doasi keteké butu betale ala kemerale wouraalu mo ai melale ape.

Pol q Tesalonaika so whí kële fenée du betaletei

¹⁷ Térapa norape-ó, däta diätamo betämó betaai yalemó, bóe dóló foya yaleteiné dä kae betóo, diä kae betóo, ai ere ape. Téretei, däne diä kisipa keteró bitini, hale kisipa yó tarapó. Téruraalu, däne diä kelenée yóló kisipa mutu, diä beterepaae waaire tū kikitu betale súpó. ¹⁸ Ti noatepae, dä diä beterepaae waii dapóló ḡ Pol-né tū dekéró kikitu betaletei, Satan-né dä waaire tū seséyalepó. ¹⁹⁻²⁰ Ti noatepae, take waaire alimó wisi ala kelaaii dapóló hajné sukutere beteta, me qla kae mei, diätórótipó. Tale Yesu ḡ waaire sukamó dä fea åtamo betämó betó muluraalu, noa ala epa kilitu dä hajné sukóló bopé fake yaaloé? Ti atéró hajné sukóló bopé fake yaaitere alata, diätóró kilitu, doasi doi sóró hajné sukålópó. Atéró, mepaae qla wisi saairaalu whí fea sururu yóló foletei, betä folosóró sókó fole whiné topo tao sóró hëkesené sinitu bopé faketu dere kaae, dänekélé diä kilitu atei kaae ala yóló, mo kée yaalo ai ape.

3

¹ Téró dä Atenis be huluamó betó mulu, diä netéró beterérópóló, dä whaaliatu betalepó. Tétu, däsisí taleyóló dämo i Atenis bemó bituraalu, Timoti diä beterepaae ai doteyale ape. ² Däne no Timoti åta, Yesu Kerisoné mió i wosetere kisi fo wisi so whípaae eróló fakeraté fópóló, dätamó betämó bituraalu, Kótóné kutó diratere whípó. Ti ai seké diä beterepaae dotonatereteita, hale meipó.

Diaaq kisipa tiki tiróló beteretei, mió ai wou betere sekéi alarapené haepaae só deraqsóró ą diatamo bitu, diaq fotokó bulatere ala yópóló ai dotonale ape. ³ Mió dä feapaae i erótú betere sekéi alarape, mené däpaae eratepa, beleyópóló Talenétei tukóló muló beteretei diaaq mo kisiparapó. ⁴ Ti i dere fota kapala mei, dä take diatamo bituraalu, doasi sekéi ala mo waalopóló diapaae inié? Ai yale fo motóró dokonóturaalu yale alata, diaaq mo wisiyóló tuérapó. ⁵ Atétere betemó, dijané kisipa tiki tiró betere ala netéréró, ai sekéné kèle wópóló ai dotonale ape. Ti noatepae, kópaae fópóló dée nalatere sekéné diaq dée nanóló, djané diapaae erale alarape hale besekéróló doralemóló whaaliatepa kèle wópóló kale seké ai dotonale ape.

Timotiné ene wale fo wosetu, Talepaae mo yaletei

⁶ Téyaletei, Timoti momó dä beterepaae fesaae wóló i betere ape. Atéró ama diaq betere alaró, dijané tué tiki tiróló yaala sókó fole alatamo du beterapó ene wale fo wosetu, djané mo kée du beterapó. Ai seké ą mo miótóró dä beterepaae sókó wóló i fo yalepó. Betere dokó fea dijané dä tué yó taru, wisi kisipa muóló betoo, djané diaq kèle wolée du betere kaae, diaaqkélé dä kèle fenée du beterapóló däpaae ene wóo, yalepó. ⁷ Norape-ó, diaq atétu beterapó dere fo wosaleteiné dä imó bituraalu, kae kae susupui alaró, sekéi alatamo wou betepatei, diaaq kisipa tiki tiró beterapó, dere fo woseturaalu, djané hosaa muni deyóló, mo kée fo du beterapó. ⁸ Ti noatepae, diaq Talené ala tuamó mo diriyóló bitiré waletei, miókélé hale betótóró tarapó, dere fo woseturaalu, mo kée yóló dákélé hajné sukutu beterapó. ⁹ Dä Kótóné keletómó bituraalu, dijané du betere ala kolóló hajné sukutere ala mo turó fapanapó. Atére alamó, Kótópaae mo kée dere fo yaairetei sunipó. Ti noatepae, hajné sukutere ala dä tuamó mo suró beterapó. ¹⁰ Diaaq tué tiki tiró betere tuamó, mepaae yayare

alarape diaq tao sóró yó male waai, dikitamokélé dëtamokélé djané mo dirii moma yó tarapó.

¹¹ Térapa, mió dä diaq beterepaae waaire tüta, djané Aya Kótóró Tale Yesutamoné alerópóló yae. ¹² Djané diapaae yaala sókó fu dere kaae, diaaq yaala sókó fole alakélé, mo ti fayóló wéi feleyóló futere kaae yópóló, diasisitei u yó mótu i yó mótu du beta. Téturaalu, mepaae so whipaae yaala sókó fole alakélé Talené amatóró erópóló yae. ¹³ Tale Yesuró ama kae beteró betere whírapetamo wale sukamó, djané Aya Kótóné keletómó me ala munipa killitu, mo ama kae betere so whipóló, Kótóné amatei diaaq hosaa dirirópóló yae.

4

Kótóné diaq betere ala kilitu, q hekeseyópóló etéró betae yóló dere ma fo

¹ Norape-ó, djané diapaae kemeróturaalu dere fo i ape. Kótóné keletómó wisirapó yópóló, etéró betae yóló take djané diapaae yó mótu betalepó. Ai yale fo mo dapóló diaaq wosóló eraté ai wou betere ape. Dä fea Tale Yesu tuamó bitu, ai du betere alatóró fakerae yóló, mió djané diaq keteké bulatere fo i dere ape. ² Ti noa betené meipó. Tale Yesuné fea ala amatóró sumó teteróló kaae taru, däpaae erae depa, djanémo diapaae i ala yae yóló, yó mótu betale forape diaaq ai tuére ape.

³ Atéreteiné, diaq fea dowi ala mo betákélé muni, mo kae so whí beterópóló Kótóné ama kisipa mutu beterapó. Térené, whíné so olémi nokole alakélé, soné whí olémi nokole alakélé, diapaae yaqse yóló dapó. ⁴ Térapa, dijané kisipa tiki séle séle wisiyóló teteróló kaae tare ala mo so whínékélé, Kótónékélé kilituraalu, mo kae beteró betere so whí beterapóló dukirópóló dijané tó tiki diaaqtei wisiyóló kaae tawae. ⁵ Kótó tuéni, mo hale betere so whíné, au nóló olémi naairaalu ekéle dere ala kaae yaqse. ⁶ Ti atéró olémi nuku betere alata, me whíné kelaalomeipóló kinóló naao no olémi nó matere ala mo yaqse. Atei dowi ala deremó, Talené doasi kwia melaalopó. Téyaqsóró, atei kaae ala

momókó yaqose yóló, take dạné diaq kisipa mulóló ma fo ai yale ape. ⁷ Ti noatepae, wisi alaró dowi alatamo hosekéyóló beterópóló Kótóné dą q beterepaae ape fo ini, mo ama kae so whj beterópóló ape yalepó. ⁸ Térapa, whj me denétamo i du betere ma fo woseni nisiyóló hórótumitei, diaq Dëi Kepe Wisi mótu betere Kótóné fotei hórótumitei.

⁹ Téró, diaaq mo notamo dere kaae hékessené sinóló yaala sókó fu betere ala yópóló, Kótónétei yó male ala diané kisiparapó. Atérené diané diapaae me noa fo kae aşe yaalomeipó. ¹⁰ Ti aita, mo dapó. Masedonia hae kwiamó betó mole Keriso norapepaae diaaq yaala sókó fu beterapó. Tépatei, ai ala mo ti fakerae yóló diané diaq keteké bulatere fo i dere ape.

¹¹⁻¹² Diaaq betere dokó du betere ala fea mo hale betere whjrapené kilituraalu, atimané i du betere alata, mo wisirapó fo yópóló yae. Diaaq yayatu betere qla me whjné melópólópó yóló dekayóló hale bitini, diaq mo dua bitu kae depe tukó wei ala du betaes. Diané diapaae yae yóló, yó male alatóróti sya fóló mené yaaire alamó kisipa muni, diaaq yaaire ala betä kisipa muóló du betaes.

Tale wouraalu yaaire alamó ere fo

¹³ Norape-ó, sukale so whj atima neté yaalorópó yóló, kóló kóló du betaqsóró, diapaae i dapa wosae. Take waaire alimó mo wisi ala kelaalopó yóló kisipa muóló, hajné sukutu betaes. Mo so whj ai ala kisipa muniru, doa dekené sini molótumitei dere kaae, diaaqkélé yaqsóró kisipa mutu dapó. Ti atimané wole dere alata, ama kaepó. ¹⁴ Yesu mo ti sukaletei, momó kepaayóló beterapó dere fo diané woseturaalu, tué tiki tiró beterapó. Atéreteiné, mepaae Yesuné ala tuámó betepa, sukutere so whjkélé, Yesutamo betámó Kótóné dapesó waalopó ere fomó dą kisipa tiki tiró beterapó. ¹⁵ Talené dapaas i ala eraalopóló ere fo dianémo diapaae i dapa wosae. Tale waaire be dë teópatei, sinale so whj taaróló, dą sukuni hale betó mole so whjrapépi folosóró faalomeipó. ¹⁶ Ti noatepae, Tale ątóróti

ó hepen be taaróló dorowouraalu, i ala yae yóló fo fakeyóló yóo, doasi topo ensel-né fo yóo, Kótóné ukulumó wuti haletere ala yóo, yaalopó. Ai ala deremó, Keriso beteró sinale so whjpi turukó holaalo ai ape. ¹⁷ Atéyale sisópaae ti dą sukuni hale betó mole so whj tokó sóró, sako tuámó atima sinale so whjtamo hokolaayóló, fea touyóló huturaalu, hale tó tuámómo Tale-tamo hokolaa yaalopó. Atéró holóló, suka fea dą Taletamo betámó mo titóró betó tawaalopó. ¹⁸ Atéyaalopa, i dere foné, diaq fotokó butere ala yópóló diaasisitei u yó mótu i yó mótu du betaes.

5

¹⁻² Térapa, norape-ó, waaire ali ó be dërape diané kisipa inipapakó, diané diapaae aşeyaalomeipó. Ti noatepae, Tale waaire be dëta, dikitamo olémi nokole whj woutere kaae yóló waairetei, diaaq mo diriyóló ai tuére ape. ³ Mo so whjné duraalu, “Dapaae me ala eraalomei, mo dua beterapó,” fo du betepatei, betä soné naale saai, sisó nukutere kaae, atimapaaekélé eraalopó. Téturaalu, be qla qla doratere ala mo hapale tétitóró sókó wóló, kilita eraalo ai ape. Atéyaaire alata, mo hásokó faalomeipó.

⁴ Téyaaletei, norape-ó, diaq diliki dolomó mokoleyayóló betepapakó, olémi nokole whj sókó walemó me whj kilita sókó fu dere kaae, diaq atéró kilita sókó faalomeipó. ⁵ Dą feata, dëro sukutamo tuámó betó mole so whj ai betere ape. Dąta, dikitamo ó diliki dolomó betere so whj meipó. ⁶ Térapa, dą mepaae noke fire whj kaae fió muni, kele diriyóló betere so whjtóró bitu, dianétei dą betere bete mo hotowaró kaae tanérápó. ⁷ Ti noatepae, atima dikitamo noke fitere so whjta, ti fitua yóo, topo dotere wéi nokole so whjkélé dilikitamo nóló topo doyóló hoko bitua yóo, dapó. ⁸ Dąta, dëtamó betere so whjpa, dą betere bete dianétei hotowayóló kaae tawóló bitiépe. Téruraalu, bóe daai kuti wase su dere kaae, kisipa tiki tiró betere alaró yaala sókó fole alatamo atéró sóró betaalopó. Talené dą aluyaqsóró tao saaire alamó tué muturaalu hajné

sukutere alata, bóst daai deratere dirii topo tao kaae deróló betenérapó. ⁹ Ti noatepae, dä so whjita, Kótó ą fopaae buturaalu, kwia melóló susupu eraai dapóló, sóró beterénitei, Tale Yesu Keriso tuamó betepa, tao sóró wisiraai kisipa mutu sóró beteralepó. ¹⁰ Dä tao saai ą sukqleteita, dä mo betere so whj ó sukqale so whjkélé fea ątamo betamó beterópóló kisipa mutu, yalepó. ¹¹ Térapa, mió dijané ai du betere alatóró hale yó taruraalu, diq Talené ala tuamó mo dirii Keriso so whj betaasepóló, diqsisu u tao su i tao su yóló, keteké bulatere alakélé mo ti deté fu betae.

Mo kemeróturaalu i alarape yae yóló dere ma fo

¹² Norape-ó, Talené ala tuamó bitu, diq teteróló kaae taruraalu, depe tukó wei kutó ditu betere whjrapené dere ma fo wosóló, atima aqomó sukóló betae yóló i dere ape. ¹³ Térapa, atima ai kutó ditu bethereteimó, diq yaala sókó furaalu, atimané doi sóró horótú betae. Atéru, diaaq no netamo hosaa muni deyóló dua betó muae. ¹⁴ Norape-ó, mepaae kutó dini, dekayóló hale betere so whjpaae dirii ma fo yóo, hásokó fole ala yaqosóró witu, fo tekeni kekóló fi betere so whj tao sóró keteké buloo, fotokó buni, béré so whj tao sóo, yae. Tétu, mepaae so whj hásokó fole ala depa, hapale foné só deréni, dua kaae taté fóo, mepaae dere ala so whj feapaae eróo dua yae. ¹⁵ Téturaalu, mepaae so whjné yapaae me dowi ala eratepa, naaomo ąpaae tokó matere ala momókó yaqse. Téni, suka fea diqsisitei wisi ala yó taru, u tao su i tao su dere ala, mepaae hale betó mole so whjpaekélé eraté fu betae.

¹⁶⁻¹⁸ Kae kae noa kaae ala diq tuapaae eratepakélé taaréni, hajné sukutere alakélé, momatere alakélé, Talepaae mo kée dere fokélé hale yó tawae. Ti noatepae, Kótóné ama kisipané diq fea Yesu Keriso tuamó bitu, ai alarape yópóló kisipa mulapó.

¹⁹⁻²⁰ Kale Dëi Kepe Wisiné dó tare si surukó faréni yóo, Kótóné koló whjrapené so whjpaae yó matere fo bete munire ąla aqróló faleyóo du betaqse. ²¹ Ai dere fo

fea wisirémóló kaae kolóló, taleyóló mo bete mole fo maaté wosóló eró tawae. ²² Ai du betere kae kae dowi alané diq só deraqsórópa, hotowayóló kaae taruraalu, woleyóló betae.

²³ Tétu, hosaa muni deyóló dua betere ala eratere Tale Kótóné amatei, diaaq betere ala mo turó wisiróló, mo kae betere so whj beterópóló yae. Ti atéteré alata, diaaq kepekélé, asoró mo tikitamokélé, mo turó me dowi alatamo hosekéni, mo donoi so whj bitiré fóló, dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso wale alimó sókó fópóló yae. ²⁴ Diqpaae ape du betere sekéne ama diqmó eraalopó du betere ala hásokó feni, mo eraalo ai ape.

²⁵⁻²⁶ No nerape-ó, Talené dä tao sónpóló, momatere ala du betae. Aimó betó mole no nerapepaae koleó duraalu, dowi ala mo betákélé munire so whjné apuóló koló tukó nokole ala du betae. ²⁷ I aşeta, ai be huluamó betó mole Keriso no nerape feané wosópóló, dosqayaes yóló Talené keletómó, yálo diqpaae i dere ape.

²⁸ Dä teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné hamokoróló hale tao sere ala wisi diq tuamó mulópóló yae.

2 Tesalonaika

¹ I dere aşeta, የ Pol, Sailas, Timotikélé dä fea betämó bituraalu, däné aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné yó tare ala tuämó betere Tesalonaika Keriso so whipaae dapó.

² Däné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuämó kaaróló wou betere hale hamokoróló tao sere ala wisiró, hossaa muni deyóló mo dua betere alatamo diä tuämó muó tawópóló yae.

Talené eratere alamó Kótópaae mo kée yóló moma dere fo

³ Norape-ó, däné diämó tué muturaalu Kótópaae betere dokö fea mo kée du betere fota, mo donopó. Ti noatepae, diaaq kisipa tiki tiróló betere alaró diäşisi yaala sókó fóló hékesené sukutere alatamo mo ti fakeraté fu betereteinépó. ⁴ Térapa, diä tuäpaae kae kae susupui alaró sekëi alarapetamo erótü betepatei, diä hóyóló dekani, Kótóné ala hale eró taru kisipa tiki tiraté fu betere ala kilitu, dä Kótóné Keriso fake so whij feané betó mole tuämó kuturaalu, diaaq du betere ala atimapaae yó melóló dukirótü beterapó.

⁵ Diä tuämó ai erótü betere ala Kótóné taleyóló dowi alamökélé, wisi alamökélé, kwia materetei mo donorapóló kisipa mutapó. Atéró, talerälemó diä Kótóné ama teteróló kaae tare aqmó mo sumó betenére so whipóló kisipa muaalopó. Ti Kótóné ama teteróló kaae tare aqmó betaaireteimó diä doasi sekëi ala su beterapó. ⁶ Kótó aña, fo tokótamo yóló taletere ala hásókókélé feni, mo donotóróti taleyóló dupu mótu betere Talepó. Mepaae whirapené diäpaae me sekëi ala eratepa, ti diäpaae ai eratere ala kaae, Kótóné amamo atimapaaekélé tokö melaalopó. ⁷ Téyalotei, diäpaae mió ai erótü betere sekëi ala siré fu betaqsóró, Kótóné seséyóló feléi ala eraalopó. Däpaaekélé ai kaae alatórti eraalopó. Ti ai alata, Tale Yesu hepen be taaróló dorowouraalu, hale duku betere

simiró ama doakale fotokö bole enselrapetamo hakeamó dorowale sujamó so whij feané kelaalo ai ape. ⁸ Kótó a mo beterapóló tué muni, dä teteróló kaae tare Tale Yesuné mió wosetere fo wisi wosóló sya fóló erénitere so whjta, ti Kótóné dowi dupu melaalo ai ape. ⁹ Atétere so whjné saaitere duputa, kemekélé ini mo sótóró tawaaire dupu suraalu, mo ti doraalo ai ape. Ti ai so whjta, Tale betere felekemó bitu, ama ere dë wisinaale tuämó bole fotokö doasi kelaqsóró, atima kae beterópóló hókó faraalopó. ¹⁰ Ti ai alata, metéli yaaloé? A waaire be dëmótóró yaalopó. Ai be dëmó ama kae beteró betere so whij tuämó ama ere ala wisinaale hakearaalopó. Téturaalu, qapaae kisipa tiki tiraté wou betale so whjné Tale kilitu, a dukiróló sira yaalo ai ape. Däné diäpaae yó male bete mole fo wosóló, tué tiraté waleteiné diäkélé ai so whjtamouyóló betaalopó.

¹¹ Ai alarape mo yaalopóló kisipa mutu, diä Kótóné a beterapaae ape ere so whij sütöró beterópóló, betere dokö däné moma yó tarapó. Téturaalu, diaaq tué tiki tiró betere betené kaarale mo du betere alaró, yaai kisipa mole ala wisitamo Kótóné ama fotokoné diä suratepa, diäne mo erópóló momarótü beterapó. ¹² I du betere momata, dä teteróló kaae tare Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné hamokoróló tao sere ala sya furaalu, ama diä tuämó erótü betere ala kilitu, dä kaae tare whij Yesuné doi hale horoo, diäkélé a tuämó bitu, ama ere ala wisi hakearóo, yópóló dapó.

2

Kótótamo bóe du betere whij waalopóló ere fo

¹ Norape-ó, dä teteróló kaae tare Tale Yesu Keriso wóló betepa, dä a beteremó touróló betaaire alamó kisipa mutu i dapa, wosae. ² Mepaae whjné diäpaae duraalu, “Pol sépiné asémó Tale waaire be dë take ai wale ape,” dere fo wosóló mo dere nisiyóló tué tiki tiraçse. Atei kaae fo däné asémökélé ó mo kólónékélé inipó. Aita, Kótóné ama kóló whipóló kapala

dilikitere wh̄irapené dere fopa, whaalia yóló, diri furu furu yaqse. ³ Mepaae wh̄iné kae kae dere alaró kapala dilikóló dere fotamo wosóló mo dapóló sya faqse. Ti noatepae, atéyaaire be d̄e waai teópatei, i haemó betó mole so wh̄iné Tale aqmó beteretei hóróló, bóe dele ala du betaalopó. Kótóné ama yóló muló betere fo aqmó bitini, tikitu betere wh̄ita, mió kinóló beteretei, take mo h̄akeamó betepa kelaalopó. Atétere wh̄i doraai tukóló muló betere alata, mo h̄asókó feni, motóróti eraalo ai ape. ⁴ Ai wh̄iné, i haemó betó mole so wh̄iné Kótó-ó yóló momatu betere alatamo bóe dóló, ama doitei sóró horaalopó. Téturaalu, q Kótóné momatere bemó amatei q sóró beteróló duraalu, eta Kótótóró h̄itipó yaalopó.

⁵ È diatamo betamó bituraalu, i alarape eraalo ai ape yóló du betale fo diaaq kisipanié? ⁶ Ti ai kale wh̄i so wh̄i feané keletómó sókó waqsóró, mené q sesétu betereteita, diaaq ai tuére ape. Ti atétu beteretei h̄ale mei, take ama tukóló muló betere be d̄emótóróti h̄akearatepa kolópóló du beterapó. ⁷ Ti noatepae, kale yóló muló betere fo tikitu betere fotokqta, mió h̄ale yó taretei h̄akeamó ini, kinóló du beterapó. Até deté fu betepatei, q waqsóró mené sesétere ala yó tarapó. Ai sesétu bater sekéta, take nalo mené q tokó saalopó. A tokó saai teópa, ti ama ai sesétu bater alatóró h̄ale yó tawaalopó. ⁸ Atétu betepa, Kótóné kale yóló muló betere fo faletu bater seké h̄akearóló sókó wapa, Tale Yesu wouraalu kóló momunétei, dóló hepée taae falóo, ama tikimó yóló wale kokqi alané q mo ti doróo yaalopó. ⁹ Téturaalu, kale yóló muló betere fo faletu bater seké wouraalu, Satan-né du bater ala kaaetóróti yóló waalopó. Kapala dilikóló dere alamótei so wh̄iné mo dapóló kisipa tirópóló, kae kae kelemei alarapekéléróo, Kótónétei eratapóló kisipa muópóló eratere alakéléróo, so wh̄i feané kolóló sira yaaitere alakéléróo, yaalo ai ape. ¹⁰ Téturaalu, ai sekéné ama kae kae dowi alané, sukóló mo ti aluyaai so wh̄i, dilikóló kópaae faraalopó. Atéró aluyaai dereteita, atima

aluyaqsóró tao saaire mo bete mole fo woseni hóraleteinépó. ¹¹ Atétere betené atima kale kapala fotei mo nisyópóló, Kótóné doasi fotokqi dilikitere ala dotonaalopó. ¹² Atétepá, dowi ala mo ekélé yóló duraalu, mo bete mole fo wosóló tué tiki tirénire so wh̄i fea só deraalopó.

Talené ala tuqmó diriyóló betaē yóló dere fo

¹³ Tépatei, Talené ama hosaa mole norape-ó, betere dokq fea d̄ané diámó kisipa muturaalu, Kótópaae mo kée du betere fota doni, mo wisirapóló kisipa mutapó. Ti noatepae, take kaae sale su kamótei diaq Kótóné ama so wh̄ipóló sókó sóró kae beteró beterapó. Téruraalu, me dowi alatamo hoseké yaqsóró kale D̄ei Kepe Wisinétei, diaq tao sóró kae beteróo, diaaq mo fo bete wosóló kisipa tiróo, du betereteiné Kótóné diaq aluyaqsóró tao su beterapó. ¹⁴ Diq ai ala tuqmó beterópóló, mió i wosetu bater fo wisinétei q beterepaae ape yalepó. Atéró yale fota, h̄ale mei, d̄a teteróló kaae tare Tale Yesu Kerisoné ama doasi ere d̄e tuqmó beterópóló yalepó. ¹⁵ Térapa norape-ó, tué tiki diriyóló bituraalu, d̄ané diapaae yó male fo kólóné ó asémó yaletei kisipa keteréni, mo wisiyóló wosóló tuéruraalu erótú betae.

¹⁶ D̄a teteróló kaae tare Tale Yesu Kerisoró Aya Kótótamoné d̄apaae yaala sókó fu beterapó. Téturaalu, ama hamokoróló h̄ale tao sere alanétei, d̄a fomoné sukóló haepaae derepaqsóró, tué tiki diriratere ala mo ti eró tawóo, take nalo waaire alimó wisi ala tuqmó betaalopóló kisipa mutu, hosaa muni deyóló hajné sukóló beterópóló eróo dere alata, Talené amatei erópóló yae. ¹⁷ Ti ai seké tamoné diaq keteké bulóló fotokqratepa, wisi alaró wisi fotamo bater dokq fea yó tanópóló yae.

3

Pol-sépi atimamó momarae yale fo

¹ Norape-ó, yalo kemeróturaalu dere fo diapaae i dapa wosae. D̄a diatamo bitu, Talené fo mo bete mulapóló, h̄ale

betere so whjné wosóló mo hapale faktératé fu yale kaae, dä i betere bemókélé ai alatóró du beterópóló, däpaae momarótú betaе. ² Téturaalu, dei tué mulu dowi ala du betere whjrapené däpaae me sekéi ala eraqsóró momatu betaе. Ti noatepae, mepaae so whj tué tiki tiró bitinipó. ³ Tépatei, Talené ama du betere wisi ala hâle yó taru, dowi ala erótú betere sekéné diaq doraqsóró, diaq ama seséyóló fotokó bulaalopó. ⁴ Dä Talepaae tué tiki tiró bitu, diapaae erae dere fo diaaq wosóló mió erótú betere kaae, nalokeké hâle deté fu betenérapóló kisipa mutapó. ⁵ Diaaq hosaa ó kisipa kae alapaae muasóró, Kótóné ama yaala sókó fóló mole tuámótóró muluraalu, Yesu Kerisopaae wou betale sekéi ala ama beleté fu betale kaae, diaaqkélé ai alatóró deté fu betepa, Talenétei bete mole ala i ape yóló, yó mótu beterópóló yae.

Dekayóló hâle betaqse yóló dere ma fo

⁶ Norape-ó, Tale Yesu Kerisoné doimó dñé diapaae i ala yae yóló i mulatere ape. Dñé diapaae yó mótu betale fotamo, mepaae Keriso norapené wosóló sya fóló eréni, deka yóló hâle betó mole whjrapetamo touyóló bitini, atima kae beterópóló diaq kae betaе. ⁷ Ti noatepae, dñé i du betere ala diaaq kolóló suróló du betepa, ti ai ala doni, donorapóló diaqtei ai tuére ape. Ti dä diqatamo betale su kamó dekayóló hâle bitu, mepaae whjrapené qla hâle nukuani, dupuyóló nukua du betalepó. ⁸ Até yaleteita, dñé naaitere qlamó diaq sekéyaqsóró, dikitamokélé dëtamokélé, dñé naaitere qlamó kisipa mutu depe tukó wei ala du betalepó. ⁹ Dñé até dua yaleteita, diaaq dä taosóró matere qla nenépatei, dñé dere ala diaaq kolóló sya fópóló kisipa mutu yalepó. ¹⁰ Ti dä diqatamo betale su kamó, diapaae i ala yae yóló, etei dirii ma fo yalepó. “Mepaae whítamo kutó dini, dekayóló hâle betepa, ti atétere whjmó naaitere qlakó melaqse,” fo ai yale ape.

¹¹ Diqkó mepaae whjrape kutó dini hâle bitutei, kutó ditu betere nisiyópóló dakeró beterapó dere fo dñé wosalepó. ¹² Atei

kaae so whjpaae dä Tale Yesu Keriso tuámó bitu, i ala yae yóló sej fo i dere ape. Hâle hoko betere ala taaróló, tamoyóló bitu, diaaq qla nokole sútóró kutókélé atéró diyae. ¹³ Térpa, mió diaq depe tukó wei kutó ditu betere norape-ó, diaaq ai du betere ala wisi taaréni, ai alatóró yó tawae.

¹⁴ Mepaae whj denétamo dñé i asémó ere fo sya fóló erénitepata, ti atétere whjné noa alakó déró kelaasepóló mo wisiyóló kaae tawae. Ti noatepae, ama dere alamó ątóró hale yópólópa, ątamo betamó betere ala ó kotere alakélé ini, ą ama kae beterópóló diaq kae betaе. ¹⁵ Tétutei, ąpaae diaaq bóe whjpaae eratere ala kaae ini, diaaq notóró beterópóló, atei ala ekesé yóló ąpaae dirii ma fotei yae.

Mo kemerótú kqleó yale fo

¹⁶ Téró yâlo kemeróturaalu dere fo i ape. Betere dokó fea diaaq noa alakó yaaitepa, ti hosaa muni deyóló dua betere bete Talené diapaae eróturaalu, Tale diaq featamo betamó betó tawópóló yae.

¹⁷ Ita, Yâlo naasenétei aşeyóló diapaae kqleó dere fota, ę Pol-né dapó. Yâlo be hulua dokó feapaae faletua dere aş diaaq kilituraalu, ita Pol-né naasené erapóló tué muópóló dapó. Itei kaae naase daapa kilitu, ętóró hqtipóló kisipa yae.

¹⁸ Térpa, dñé Tale Yesu Kerisoné ama hâle hamokoróló tao sere ala wisinaale diaq featamo mulópóló yae.

1 Timoti

1 ḅta dą aluyaqsóró tao sale Kótóró dą take mo wisiyóló betaaire bete Tale Yesu Kerisotamoné kale fo wisi erález fae yóló doteyale whj Pol-né i aşe dere ape.

2 Ti i dere fota, Yesu Kerisoné ala tuámó beterópóló, yało deyóló beteró betere naale Timotipaae dapa, dąné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuámó kaaróló wó tare hález hamokoróló eratere alakélé, kolené sukóló tao sere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, yapaae erópóló yae.

Tukóló muló betere fo yó matere whjrapené dere fo wosaqse yale fo

3 ḅ Masedonia hae kwiapaae faairaalu, yapaae i ala yae yóló sętu betale fo kaae momó dapa wosae. Mepaae whjrapené kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu beteretei foné sóró sesé du betaasepóló, ya Epesus be taaróló feni, aimótóró betae dere fota hález meipó. **4** Mepaae dolşa fo ó noutererapené doi mole alarape wosairalaal keteké butu betaqsóró sesé du betaasepóló, dapó. Ai alarapenéta, Kótóné so whj mo betə kisipa muóló beteréni, kae kae kisipa muóló betere ala kaarótú beterapó. Atétere alané Kótóné erae dere ala erótumitei, mo kisipa tiki tiratere alané betə Kótóné kutó dirótú beterapó. **5** Yało yapaae i alarape yae yóló sę dere fota, noa ala yaasepóló dumipó. Dą fea yaala sókó fole alatórti du betaai dapó. Ti ai yaala sókó fole ala kaaratere beterape i ape. Hosaa tuámó me alatamo hosekéni, mo wisi alatórti muóo, mepaae yale dowi alarape hálezamó yó melóló mo wisi kisipa betə muóo, tué tiki tiratere alakélé tómó ini, mo ti tiróo, du batereteiné yaala sókó fole ala kaarótú beterapó. **6** Mepaae whjrapeta bete muleire fo wosairalaal, i bete mole fo wisi taaróló ai fele ape. **7** Ti ai whjrapet atimata, Kótóné kale yóló muló betere fo yó matere whj betaaitapó du beteretei, atimané yó mótu betere foró ai fo betetamo atima wisiyóló tué irumeitei, hález foné

maaté mo diriyóló kisiparapó du beterapó.

8 Ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fo mepaae whjné mo donoyóló erótú betepa, ti doni mo wisirapó. **9-11** Ti Kótóné ama i ala yae yóló muló betere fota, mo donoyóló fole whjrapené dosqayópóló tukóló muló bitinitei, Kótóné yóló muló betere fo tukóló dowi alarape du betere whjrapené dosqayópóló tukóló muló beteretei dąné kisiparapó. Ti ai whjrapené du betere alarape i ape. Yaqse yóló muló betere fo tikitere alakélé, teteróló kaae tare whjrapet aqmó bitini hóratere alakélé kótó bitinipóló ama ala eraalo hótereteikélé, mo sonaalei dowi ala du betereteikélé, wisi ala ini, dowi alatóró hález yó tareteikélé, kótóné fo wosetere alaró qapaae momatere alatamo initereteikélé, hae aya ó mo so whj dóló sukunatere alakélé sotamo, nópu nokole alakélé, so ó whj hamomatamotei nópu nokele alakélé, kutó diratere whj beteraai dotonóló duputere alakélé, kapala fo dere alakélé, me whjpaee i ala eraalopó yólótei mo eréni, dilikitere alakélé, mepaae kae kae dere alarapenékélé, Kotóné fo wisitamo bóe dóló só derótú betere ala mo dorapó. Mepaae whjrapené yó mótu betere foró kale mió wosetu betere fo wisitamo betə alatóró epa mo wisirapó. Ti ai fota, mo wisi alamaaté erótú betere Kótóné ępaae naao wisiyóló kaae taru, so whjpaee yó melale fae yalepó.

Talené Pol hamokoróló tao suraalu erale ala

12 ḅ fotokó bulale seké dąné Tale Yesu Kerisoné ama kutó dirótóró tawaalopóló kisipa mutu, ḅ fopeyóló sóró beteró betereteiné, yało mo kée du beterapó.

13 Take ḅta, Kótóné doi doróló faletere whj betóo, ama so whj dóló susupuratere alakélé yóo, hapale fopaae buóló hóle fo dere whj betóo epatei, Talené kolené sukuturaalu ḅ tao salepó. Ti noatepae, ḅ qapaae kisipa tiki tiréni yaleteiné kóló kóló iru, ai alarape hóko du betalepó. **14** Dą teteróló kaae tare Talené hález hamokoróló tao sere ala wisinaale ępaae mo dekéró eró tawóo, ai alatamo touróturaalu Yesu

Keriso tuämó kaayóló wou betere kisipa tiki tiratere alaró yaala sókó fu betere alatamokélé, ępaae eroo du betalepó.

¹⁵ I fota, so whj feané wosóló mo bete mole fo dapóló tué tiki tiraaire fopa, wosae. Yesu Keriso i haepaae waleteita, dowi ala du betere so whj aluyaqsóró tao saai walepó. Yalo du betale dowi alané mepaae so whjné du betale dowi ala teteróló mo doasi dowi ala du betalepó. ¹⁶ Atéyale betené take yalo du betale dowi alamó Yesu Kerisoné ama ę kwia matere ala folo hapale ini, kolené sukuturaalu kaae taté fóló, nalo tao salepó. Ti até yale beteta, hale meipó. Take nalo Talepaae tué tiki tiróló, mo ti betó tawaaire bete saaire so whjné ępaae erale ala tué muturaalu Taleta, atei kaae Tale beterapóló tué muópóló eralepó. ¹⁷ Térapa, dä teteróló kaae tare mo doasi topo whjta sukókélé ini yóo, whj betanékélé mo kilini yóo, iruraalu, mo ti hale betó tare Kótó betatóró beterapa, mo ama kae ere ala wisinaale eraté furaalu, ama doi doasi doi mulópóló yae. Mo kée! Téyópóló yae.

¹⁸ Yalo hosaa mole naale Timoti-ó, Kótóné mepaae whjrapepaae yó matepa atimanémo, ya tué muóló yale fo kaae mió yalokélé ępaae i asémó dere fo wisiyóló dosayóló kisiparu sya fae. Naaotamo ai fo wisiyóló sya fóló eró tapata, ti djané bōe whjta mo bōe wisiyóló dóo, tué tiki tiratere alakélé yó tawoo, naao tiki tuapaae me hásokó fole alakélé muni yóo, yaalo ai ape. ¹⁹ Mepaae whjrapeta, ai alarape sya fóló eréni, hóratereteiné kale wēi nuku fetée fóló dotu dere kaae, atimané tué tiki tiraté fu betale alakélé haepaae derepelepó. ²⁰ Atéyale whjrapekó whj tamo Haimeneasiró Aleksandatamo beterapó. Ai sekétamoné du betere alané Kótóné doi wisinaale doratere ala hale deté fu betaqsóró, yalotei Satan-né naase tuapaae mulalepó. Ti atéyaleteita hale meipó. Atimaamo sekéi ala suraalu, atimaamonétei yale alamó dapóló kisipa feteyóló, Kótópaae wópóló eralepó.

2

Talené doi sóró horatere ala etéró yae

yóló yó male fo

¹⁻² I haemó betó mole so whj feamó momaróturaalu, teteróló betere topo whjrapemókélé, atimané mepaae alarape teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whjrapemókélé momarótua beta. Atéró momaróturaalu, Kótópaae me alakó erae yóló wosetere fokélé yóo, mepaae so whj Kótóné tao sópóló momaratere alakélé yóo, Talepaae mo kée dere fokélé yóo, du betaasepóló dapó. Ti noa ala yópóló dumipó. Dä Kótóné mo ama kae beteró betere so whj bituraalu, ama ala erótua betepa mepaae whjrapené bōe dóló sesétere ala yaqsóró, mo dua beterópóló momatu beta. ³ Ti atéró momatu betere alata doni, mo wisipa dä aluyaqsóró tao su betere Kótóné kolóló, donoi ala du beterapó kisipa mutapó. ⁴⁻⁶ Ti Kótóné amata, so whj feané mo fo bete wisiyóló tuépa, aluyaqsóró tao saai du betere ape. Ti noatepae, Kótóta betatóró bituraalu, Kótóró so whjta mo tuämó betere whj Yesu Keriso ąta, mo whjta beterapó. So whj feané kilituraalu ita Kótónépó yópóló, kale tukóló mulale be dëmótóró so whj fea sukóló aluyaqsóró tao suraalu, ama betere betené duputamoróló sukalepó. ⁷ Atére ala bete yó melópóló, Kótóné ę sóró beteró beterapó. I du betere fota, kapala mei mo fo dapó. Juda fake mei, kae fake so whjrapaae kale doasi topo whjné fo i ape yóló yó matere *aposolo* whj betóo, Kótóné kutó dirane fae yóló dotonatepa ama kutó diratere whj betóo, kale mo fo betekélé so whj feané wosóló kisipa tiki tirópóló yó matere whj betóo erópóló, Kótónétei ę sóró beteralepó.

⁸⁻¹⁰ Yalo i dere ma fota, dią whjrapené Talepaae momaturaalu, momatere bemómaaté ini, kae kae hoko tikimókélé du beta. Atéturaalu, fopaae buóló hóle sere ala ini, mo ama kae beteró betere so whj bitu, naase horóló Talepaae momatu beterópóló dapó. I dere ma fo kaae dią sorapepaaekélé dapa wosae. Dią Tale aomó sukóló bitu, ama doi hale sóró horóló momatu ai beterapa, diaaq tó tikimó deraai doasi moniné duputere kuti ó meleke ó au yaaire *kold kapané aleale*

qla qla ó mepaae topo niki dokotere qla qlapaae doasi kisipa muaqosé. Dią Kótóné fo wosetere sukamó ó momayaairaalu, whjné au nópóló deratere kuti deréni, Talené ala sya fu betere sorapené kuti derótú dere kaae yóló deratepata, ti mo so whj feané kolóló mo donoi kuti deró beterapóló kisipa muaalopó. Diaaq tó tiki maaté auraai kisipa muni, tó tikané dere wisi alané tiki tuapaaekélé aurótú betaæ. Ai ala epa Kótóné kilitu, kelaalo mo kokorapó yópóló yae.

¹¹⁻¹² Diątamo betó mole Keriso sorapené Talené ala tué yaai dere alata, ti kaae tare whj aqmó sukóló hipa fi dua beterápóló yae. Mepaae sorapené whj yó matere ala ó whj teteróló kaae tatere ala ini yóo, whjné dere fokélé tikini yóo yóló, whjrake aqmó sukóló mo dua beterápóló yae. ¹³ Ti noa betené meipó. Folosóró Kótóné Adam-pi aleyóló nalo so Ipi alipakalepó. ¹⁴ Wuliné soró whjtamo diliklé sukamó whj Adam dilikinitei, kale so Ipi dilikipakalepó. Tétepa kale soné mo dere nisiyóló, wosóló sya feleteiné dowi ala ipakalepó. ¹⁵ Atépatei, sorape atimata mo kisipa tiki tiratere ala yóo, yaala sókó fole alakélé yóo, ama mo kae beteró betere sorape bituraalu, mo donoi alakélé deté fu betóo iru, naale senaale deté fu betepakélé Talené atima aluyaqsóró tao saalopó.

3

Teteróló kaae tare whj disiró dikon whjraptamomó dere fo

¹ I dere fota, mo tué tiki tiróló betaaire fopa wosae. Mepaae whj detamo Kótóné so whj teteróló kaae tawaaire whj betaai kisipa mutupata, ti ai whjné mo kutó wisinaalepóló diyaai tué mutu dapó. ²⁻³ Kótóné so whj teteróló kaae tawaaire whj sóró beteraaitepata, ti i alarape sya fóló du betere whj sóró beteranérápó. So whj feané keletómó me alakélé ini, mo wisiyóló dua betóo, betá sotóró dokóló betóo, topo doyóló keyaa fópóló, wain wéi mo dekéró nélitere whj betóo, mepaae ala yaairaalu hapale ini, teteróló mo dua kisipa tekeyóló yóo, so

whj feané kolóló wisi ala dere whj beterapó yópóló dua betóo, uké wale so whj wisiyóló dape sóró firatere whj betóo, Kótóné fo yó melaai fosó fosóre whj betóo, topo dotere wéi nóló keyaa fenitere whj betóo, fopaae buóló hóle sere ala hapale ini, mo dua naame yóló betere whj betóo, me whjtamo fonétei u só derótú i só derótú yóló dokó dokó ini, mo dua betóo, monimó ekéle yóló hosaa fake initere whj betóo epa, ti atére whj sóró beterae.

⁴⁻⁵ Atéró bituraalu, ama so naale senaale mo wisiyóló teteróló kaae tapa, naale senaalenékélé alimané dere fo wosóló mo dua bitu, ama alimané doi sóró horaaitere alamaaté du betepa, ti atei kaae whj mo sumó sóró beteranérápó. Mepaae whjnétamo ama so naale senaale wisiyóló teteróló kaae tawaaire kisipa initepa, ti Kótóné so whjkélé netéró wisiyóló kaae tawaaloé? ⁶ Teó wale Keriso whjtei so whj kaae tanópóló sóró beteraqse. Ti noatepa meipó. Atei kaae whjné kaae taru ą so whj teteróló kaae tare doasi whjpóló, bopé faketu betepa, Kótóné fo tokótamo yóló Satan só deróló kwia materetei atétere whj akélé saqsóró dapó. Téyaqsóró, belapaae hale betere so whjtamokélé mo dua bitu, wisi ala du betepa, ti ai whjné so whj kaae tanópóló sóró beterae. Ti noa ala yaqsóró dumipó. Ama yale dowi alamó, ą haleturaalu Satan-né hemó daqsóró dapó.

⁷⁻⁹ *Dikon* whjrake sóró beteraaí depata, ti u kale whjrake du betere kaae, atimané dere ala so whj feané kolóló i whjta mo wisirapó depa, ti ai whj *dikon* sóró beteranérápó. Kapala fo dekaaporóló ini yóo, topo dotere *wain* wéi dekéró nokole alakélé ini yóo, kapala mepaae whjrake dilikóló *moni* sere ala ini yóo, hosaa tuamó me ala muni tué tiki tiróló bitu, take kinóló muale bete mole fo diriyóló yó tare whj sumó sóró beteranérápó. ¹⁰ Atéró sóró beteraaí, ama dere alapi kjae keleraqlemótamo, ama ditere kutó ó dere ala hásokó fóló me dowi ala initepa, ti Kótóné ki diyópóló sóró beterae.

¹¹ Atére kaae, kale *dikon* whjrabené somarapekélé mo so whjné kilituraalu ita, mo so wisipó yópóló yae. Atimané mepaae

so whj̄ eratere fo ini yóo, wain wéi mo dekéró néni mo tóróti nón, fea ala du-raalukélé hóko ini, mo wisiyóló yó tawóo, du betere so beterópoló yae.

12-13 Diqanétamo whj̄ betákó *dikon* sóró beteraai depa, ti so betatóró dokóo, ama naale senaalekélé, atamo betamó betere so whj̄kélé, mo wisiyóló teteróló kaae tawóo epa, ti atei kaae whj̄ súmósoró beteranérápó. Ai sóró beterateré whj̄rapené kutó mo wisiyóló dité fu betere kilituraalu, i whj̄rapeta mo wisi ala du beterapóló doi sóró horateremó wikélé ini, halaatere ala mo ti fakeraté fóló asane furaalu, Yesu Kerisopaae kisipa tiró betere whj̄rape betaalo ai ape.

14-15 Eta felekemó diq̄ beterepaae waai kisipa mutupatei, e waaire tū mepaae alañé sesépa, diq̄ fea hóko bitini, mo wisiyóló Kótóné naale senaaletóró beterópoló i asetu betere ape. Kótóné so whj̄ fea ti betá bemó betere sú ai betere ape. Atéró touróló betere so whj̄ta, mo ti betó tare Kótóné kale mo fo wisi hale muaqosóró, be mo diriyóló daalópoló hulu elekéró iru elekétamo kaae, ai dere ape. **16** I dere bete mole fota, so whj̄ feané mo diriyóló tuére fopa wosae. Kótóné ama mo doa ere ala wisinaale hale tómó mole kwia maaté dñé kisiparetei, kinóló mole beteturó netéró kisipa yaaloé?

Ti ą mo so whj̄né kolópoló mo whj̄ tiki daayóló wóo,
so whj̄né ą kilitu mo whj̄maaté nisi yaqosóró,
Kótótóró beterapó yópoló Dëi Kepe Wisinétei eróo,
ensel-rapenékélé ą mo kolóo,
kae kae tiki daae mole so whj̄nékélé ą kisipa yópoló yó maté kwéyoo,
hae kwia feamó betóló fale so whj̄né ama dere fo wosóló kisipa tiki tiróo,
Kótóné ama kae ere dë tuámó beteraai dapesó holóo, erapó.

4

Timotipaae i ala yaeró yale ma fo

1 Kale Dëi Kepe Wisiné hakeamó yó mótu betere fo i dapa wosae. Kemeyaaire sukamó mepaae so whj̄rape Kótópaae tué

tiki tiró beteretei taaróló, kapala dilikitere keperapené i fo yae yóló yó mótu betere whj̄rapené dere fo wosóló sya faalo ai ape.

2 Ai fo yó mótu betere whj̄rapeta, kapala fo bole whj̄rapetei, Talené fo yó matere whj̄rape aqrapó. Atéró yó mótu betere whj̄rapeta, atimané deté fu betere dowi alañé haletere ala ó witere ala ini, atima hosaa mo tóruyóló hale ąla nisiró beterapó. **3** Atimané mo so whj̄paae so dokotere alakélé yaqse yóo, mepaae nokole ąlakélé naqse yóo du beterapó. Ti ai naqse yóló sesétu betere ąlata, mo fo bete tuéruraalu Kótópaae tué tiki tiróló betere so whj̄néné mo kée yóló nópoló Kótónétei ai ąla ąla aleyóló muló beterapó. **4** Ti noatepa meipó. Kótóné aleyóló muló betere ąla feata, dorapóló taae faréni, mo wisirapóló Talepaae mo kée yóló nenérápó. **5** Ti noatepa meipó. Kótóné fo dosayóló tuéruraalu moma yó tareteiné fea ąla Talené wisiróló, ama kae tukóló muló beterapó.

6 Ti yata, tué tiki tiraaire fo wisi mepaae whj̄rapené yó matepa wosóló, ai fo wisi tuámó doayalepó. Téyaleteiné yalo yapaae kale yale forape Kereso no nerapené wosópoló yó mótu betepa, ti yá Yesu Kerisoné Kutó diratere whj̄ wisi betaalo ai ape. **7** Térápá, Kótóné ala alu-rairaalu, mepaae bete munire kae kae dolqa foró, so disirapené bete munire fotamo du betepa, mo nisiyóló sya faqse. Téni, Kótóné ala wisinaale betá yá tuápaae erópoló, naaotei fotokó bulatere alatóró yó tawae. **8** Ti noatepae, hale tó tiki fotokó buópoló deté fu betere alata, ti sawa haleke sukamóaaté yóló kemeyaaalotei, Kótóné ama ere ala wisi yá tuámó molteiné kae kae ala yá tuápaae eratepa, ai eratere ala tuápaaekélé, wisi alatóró erótú beterapó. Ti mió dä i haemó betere alimó mo ti betere bete sóró tawóo, take nalo waaire alimókélé wisi alatóró mupa kolóo yaalopó.

9 Yalo yapaae i dere fota, so whj̄ feané wosóló mopóló tué tiki tirópoló dapó. Take waaire alimó dñé mo wisi ala wisi kelaalopóló kisipa mutu, mo ti betó tare Kótópaae kisipa tiratapó. **10** Ti ąta, so whj̄

fea aluyaqsóró tao saaire Kótó betereteiné mo ąpaae tué tiki tiró betere so whjrape betä tao su beterapó. Atétu betere alamó tué muturaalu, dä keteké buóló depe tukó wei ala i du betere ape.

¹¹ Yalo i yó melale forape so whj feané wosóló deté fu beterópóló yó mótu betae. ¹² Mepaae whjrapené yä teó kokopei whjpóló kisipa mutu, naao yó mótu betere fo wosaalomeipóló faleyasóró, naao du betere fokélé, betere alakélé, yaala sókó fu betere alakélé, kisipa tiki tiró betere alakélé, me dowi alatamo hosekéni, mo kae betere ala Keriso so whj feané kolóló, mo wisirapóló naao du betere ala sya wóló du beterópóló yae. ¹³ E yä beterepaae waai teópatei, mepaae kae kae alarape fea naao taaróló, Kótóné asémó yóló muló betere fo betä so whj feané wosópóló hakeamó dosqayoo, so whj dekayóló haepaae derepaqsóró keteké bulatere fokélé yó meloo, Kótóné bete mole fo i ape yóló, yó matere alakélé taaréni mo yó tawae. ¹⁴ Atétu bitu, kale Keriso so whj tétéróló kaae tanópóló sóró beteró betere whjrapené naao tikimó naase mulóló momarótú betepa, Kótóné me whjpaae i fo yae depa yale sukamó, Dëi Kepe Wisiné wisi qla wisi yámó hale melalepó.

¹⁵ So whj feané naao ai du betere wisi ala wisi fakeraté fu beteretei kolóló, mo wisirapó yópóló kisipa keteréni, ai alapaaetóró keteké buóló erótú beta.

¹⁶ Téturaalu, naao betere alaró yó mótu betere fotamo mo hotowayóló kaae taru, naao ai yó tare ala dekayóló taaréni, hale yótóró tawae. Ai alatamo yó tapa, ti yakélé, naao yó mótu betere so whjkélé aluyaqsóró, tao saalopó.

5

Whj disiraperó wulia sorapetamo, wae sóró kutó diratere whjrapekélé feapaae i ala yae yale fo

¹ Yata teó whjpa, ma fo duraalu mepaae whj disirape foné sóró deterainé ini, mo naao ayapaae dere ma fo kaae dua yae. ² Teó kokopei whjrapepaaekélé, naao no apupaae eratere ala kaaetóró

eróo, mepaae so disipaaekélé mo naao haepaae dere ala kaae eróo, teó seimale sorapepaaekélé, mo naao ne apupaae dere ala kaaetóró eróo duraalu, mo wisi kisipa betä muóló erótú beta.

³ Naale senaale mei, mo doasi yayaqtu betere wulia sorape keteréni mo wisiyóló tao sua yae. ⁴ Tétu betä wulia soné ama naale senaale ó ama naale senaalené deale naale senaale betepata, ti ai naale senaalené Kótóné ala eróturaalu, atimané hama alima kaae tatu yale kaae, atimané auma serekélé atéró kaae tapa, ti Kótóné mo wisirapó kisipa muaalopó. ⁵ Téretei, mepaae wulia so tao saaire so whj bitini, mo yayaqtu bitutei Kótópaae tué tiki tiróló, take nalo bettaire alimó wisi ala wisi kelaalopóló kaae tawóló bitu, dilikitamokélé, dëtamokélé, Kótópaae tao sae yóló moma yó tarapó. ⁶ Tétu betepatei, mepaae wulia so ama tó tikané ekélere alamaaté du betepata, ti ai so ą mo betepatei sukune whj aqrapó. ⁷ I ala yae yóló du betere forapekélé, mo so whj feané wosóló sya fópóló yae. Ti noa yópóló dumipó. Mepaae Keriso so whjné wisi ala dumipóló eratere fo yaqsóró dapó. ⁸ Mepaae whjrapenétamo ama kili whj so tao sóró kaae tani yóo, ama soró naale senaale tamokélé wisiyóló kaae tani yóo depa, ti atétere whjné Kótópaae tué tiki tiró betere ala amatei faleyóló, i wisi ala inipóló dere fo yaosóró, mo whjrapené du betere alakélé teteraasepóló dapó.

⁹ Dią Keriso so whjné mepaae wulia betere sorape qla qla yayaqtapa, tao saaire fo i dapa wosae. Diaaq mepaae wulia sorape tao saairaaalu, doi mole tikimó betä wulia so 60 ba fotamo kemenipa, ti kale sorapené doi mole tikimó touróló mulaqse.

¹⁰ Motamo ama oma aqmótóró bitu, wisi ala erótú betale doi mole so betepa, ti ai soné doi asenérapó. Ti ai erótú betale wisi alarapeta etérápó. Naale senaale wisiyóló kaae taté fu betale alakélé, uké wale whjrape wisiyóló dape su betale alakélé, mepaae sorapené naale senaalené di dasutu dere kaae, Kótóné so whj tao sóró erótú betale wisi alakélé, mepaae kae kae sektere so whj tao suayale alakélé,

kae kae du betere wisi alatamo touróló du betepata, ti atei kaae wulia soné doi aṣenérapó.

¹¹ Tétu, mepaae wulia betere teó sorapené doi mepaae doi mole wulia sorapetamo touróló mulaqse. Ti noa yaqsóró dumipó. Atima Yesu Kerisoné kutó diraalopóló yóló mulale fo teteróló, nalomo whj kaetamo furaalu, tikaqsóró dapó. ¹² Atéró whjtamó furaalu, folosóró yóló mulale fo tikale betené dowi dupu saqsórópó. ¹³ Ti ai alamaaté meitei, atima kutókélé dini, dekayóló hale bitu, mené bepe bitiré kotere alamaaté dua dapó. Atéró hoko bitiré kuturaalu, kutó ditere nisi yópóló dere alakélé, mepaae so whj eratere fokélé, mo enénire fokélé hoko deté kutu beterapó. ¹⁴ Mepaae wulia betere teó sorapepaaekélé, ma fo i dapa wosae. Me whjné diq dokóló naale senaale deyóló diqné be ó nokole qla ó mepaae olarapekélé wisiyóló kaae tapa, dñé bóe whj Satan-né dä Keriso fake so whj faleyóló só deraaire tū muaqsóró yae. ¹⁵ Mepaae wulia sorapeta, ti kale tū wisi taaróló Satan-né ala eraairaalu, ai tū ai sya fele ape.

¹⁶ Mepaae kisipa tiki tiró betere soné ama kekelé sotamo atima tuqmó betepa, ti ai soné atei wulia so mo wisiyóló kaae tanérápó. Ti noayaqsóró meipó. Kale Keriso so whjrape atima mepaae kekelé meire wulia sorape tao suraalu, kekelé betere wulia sorapetamo bipi yaqsóró, kekelé betó mole wulia sorapeta, ti atima kekelénétóró tao sua yópóló yae.

¹⁷ Fo meta i ape. Kale Keriso so whj teteróló kaae tanópóló, sóró beteró betere whjrape atima Kótóné so whj mo wisiyóló dapesó fu betepata, ti atima doi mulatere ala mo ti tómó beleróló mo doa doi mulópóló yae. Atépatei, mepaae teteróló kaae tare whjrape atimané diyópóló tukóló muló betere kutóta, ti Kótóné fo yó mótu betere alaró Keriso whj keteké bulatere fotamo eró tare whjrape, ti mo doa doi mulópóló hale sóró horótú betae. ¹⁸ Ti noatepae, i aṣeyóló muló betere fo tué muae. Kale bulmakau hupurapené whiti ne ó bali ne

ke whjné naairetei sókó fópóló, tēiya tēya duraalu mepaae ke naqsórópóló kulumu faaraqse. Ai dere fo kaae me i ape. Kutó diratere whjné ama diale kutómó dupu sópóló melae fo aṣeyóló muló beterapó. ¹⁹ Térpa, me fo i ape. Betə whjné duraalu, kale teteróló kaae tare whjné i dowi ala depa kelalepó, dere fo wosaqse. Motamo, tamo ó sore whjné kelalepó depa, ti ai kale dowi ala yale whj so whj feané keletómó foné sae. ²⁰ Ti noa yópóló meipó. Mepaae whjrapekélé ai dere ala kolóló wiypólópó.

²¹ Yalo i dosayale alarape yae yóló yapaae du betere fo hásokó feni, mo eró taruraalu naao hosaa mole so whjpaemo wisi ala eróo, mepaae so whjpaemo kae ala eróo yaqse. Tétu, mené dere fo bete wisinipatei taleturaalu, atimané take du betale alamó kisipa mutu, miókélé i ala mo du yalepóló tao sere ala ó só deratere ala momókó yaqse. Ti i dere fota, Kótóné kele tómokélé, Yesu Kerisoné kele tómokélé, ama kae sóró beteró betere ensel-rapené kele tómokélé, yalo yapaae i ala mo yae yóló i mulatere ape.

²² Mepaae whj Kótóné so whj teteróló kaae tanópóló sóró beteraii depata, ti hapse hoko sóró beteréni, ama betere alapi kqae kolóló, sawa kaae taté fae. Térqlemó, ama dere alatamo mo wisipa, ti ama tikimó naase mulóló sóró beterae. Mepaae whjrape dowi ala du betepa, naaotamo ai ala ekesé yóló sesétere fo initepata, ti yakélé ai dowi ala kwia ai sere ape. Téyaqsóró, naao du betere wisi ala me dowi alatamo hosekéni, mo wisi alamaaté du bateré whj betae.

²³ Téruraalu, ya suka fea daló tare kae kae kisiró depe tuqmó daale kisi betetamo wisiyópóló, mo wéimaaaté néni wain wéikélé sawa téti nukua yae.

²⁴ Mepaae so whj atimané hakeamó du betere dowi alata, so whj feané kolóló tuérapó. Atéreteiné ai du betere dowi alamó fo tokótamo yóló kwia saaire be dë teópatei, atima só deró beterapóló, so whj feané kolóló tuérapó. Mepaae so whj atimané kinóló deté fu betere dowi ala take fo tokótamo yóló taletere

sukamó hakearatepa kelaalopó. ²⁵ Atétere kaae, mepaae hakeamó deté fu betere wisi alakélé, ti so whj feané kelerapó. Mepaae kikiti deté fu betere wisi alarapekélé ti so whj feané keletómó hiranénipó.

6

¹ Kutó dirópóló wae sóró beteró betere whjrape feapaae dere fo i ape. Kótóné doiró djané yó mótu betere fotamo mepaae so whjné faleyóló doka doka yaqsóró, ai whjrape atima wae sóró dupuyale whj aqmó sukóló bitu, kutó mo wisióló diraté fu beterópóló yae. ² Mepaae wae sale whj rapeta, ti Keriso whjrapepó. Ai whjrapeta, kale wae sale whjrape atimané nopóló kisipa muóló, atima aqmó betere hóyóló deka kutó dini, mo doa keteké buóló dirópóló yae. Ti noatepa meipó. Atima ai ditu betere kutómó botokotere əlata, ti Kótópaae kisipa tiki tiróló betere Keriso no apunétóró naalo ai ape. Térapa, i yae yóló du betere fo yó móituraalu, mo dirii ma fo du betae.

Moni-mó hosaa muaqse yóló ere fo

³ Mepaae whjrapenétamo kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu betepata, ti ai whjné Tale Yesu Kerisoné yó matere fo wisiró Kótóné ala i ape yóló yó matere fotamo sya fumipó. Ti ai whjné ama dere alata, wisirapóló bopé faketu betereteiné betä alakókélé mo kisipanipó. Ama nomarapetamo betä tué muóló bitini, mo sawa fomótei doasi fo nisiyóló dóroi du betere alaró u teterótú i teterótú dere alatamo du betereteiné ama kisipa tiki wisini, mo dorapó. ⁴ Atéturaalu, mepaae whjné dere ala kolóló ekélé até enée yóló dei kisipa mutereteikélé, kae kae əlamó alale suraalu hóle sere alakélé, me whj dei tué muópóló kae kae eratere fokélé, me whjné me dowi ala depa kilinitei, yale-molópóló hajletei eratere fokélé, dua dapó. ⁵ Ti ai alarape du betere whjrapeta, mo foné bete sawakélé atima tuámó muni, mo dowi kisipatóró muluraalu atimasisitei hóle fomaaté yó tarapó. Téturaalu, Kótóné ala erateretei doasi *moni* sere tü mole nisiyóló du beterapó.

⁶ Tépatei, Kótóné ala erótú bitu mepaae əla əla mo dekéró saaitapóló kisipa muni, téti suraalu, ita Talené matere əla supóló supata, ti mo doasi ala ai ape. ⁷ Ti noatepa, dä haené depemó beteró i haepaae wouraalu mo betä olakélé tawóló wénitu dere kaae, dä i hae taaróló fukélé me əla tawóló faalomeipó. ⁸ Téyalopa, dä mió bituraalukélé nokole əlaró deraaire kutitamo téti mupata, ti mo kée yóló wisi tué muóló betenérapó. ⁹ Mepaae so whjnétamo ə doasi *moni* sóró neli whj betenée yóló kisipa mutupata, ti dowi alamó dée nöpóló əsere alané kisipa okokoróló əlisóró fulapó. Téturaalu, na hemó duku dere kaae dowi alané atima dóló sukunótua dapó. Atéró doasi *monimó* ekélé yóló neli whj betenée du betere alanétei kae kae hóko alaró dowi alatamo kaaróló, so whj doakale hapisá sélimó durupu dere kaae, dowi alané atima betere bete mo ti doróló só derótú beterapó. ¹⁰ Ti noatepa, kae kae du betere dowi alata, ti doasi *monikó* senée yóló ekélé du betere alané kaarótú beterapó. Mepaae so whj doasi *moni* saaitapóló keteké buturaalu, Kótópaae kisipa tiki tiratere ala taaróló kópaae ai fu betere ape. Ti aita, atimané yale alanétei betere bete mo doróló dei fomaake kisipa mutu beterapó.

Pol-né Timoti fotokó bulóturaalu yale fo

¹¹ Kótóné ala erótú betere whj wisíó, ai du betere alarapené ya doraqsóró botokó fóló i alarape sya fu betae. Me dowi alakélé muni, mo donoyóló fole alakélé, Kótóné ala wisitóró eraté fu betere alakélé, tué tiki tiróló bitu naao no netamo yaala sókó fu betere alakélé, me sekéi ala wapatei me əla meipóló fotokó buóló Kótóné alatóró eró taru, naameyóló mo dua betae. ¹² Atéró Kótópaae kisipa tiki tiróló bitu, ama ala erótú beteremó bóe whjné ai wisi alatamo bóe dupata, ti fotokó buóló du betae. So whj feané keletómó naao duraalu, Kótópaae tué tiki tiróló beterapó yale suksamó Kótóné, ya mo ti betere bete tuapaae bitj ape, yalepó. Téyalepa, ai ti betere bete mo diriyóló tao tapatei fóló, kemene fole kwiamó

sókó faasepóló dapó. ¹³⁻¹⁴ Fea kae kae betere qlaró ere qlatamo betere bete mótu betere Kótóné kele tómokélé, Pontias Pailat betere felekemó halaainé daalu, mo donoi fomaaté yale seké Yesu Kerisoné kele tómokélé, i ala yae yóló mulatere fo hásokó fole ala ó dowi ala yalepóló só deratere alakélé ini, mo hotowayóló eraté fu beteró, dä teteróló kaae tare Tale Yesu Keriso wale sukamó sókó faasepóló, yálo yapaae mo dirii ma fo i yóló mulatere ape. ¹⁵ Tale waaire be dëta, mené ali tanitei, Kótóné ama tukóló muló betere be dëmótóró waalopó. Fea ala feata, ti amatóró teteróló kaae taru, mo wisi alamaaté fàfanuraalu i haemó betó mole doasi topo whjrapero mepaae qla qla teteróló kaae tare talerapetamo teteró betere Taleta atórótipó. ¹⁶ A betä mo kaayólókélé ó kemekélé ini, mo ti betó tare Kótó beterapó. Ama kae ere dë tuamó betepa, mo whj betákélé, a betere felekepaae fenénipó. Mo whj betané kolókélé inireteiné miókélé a kelenénipó. Ai seké atóró dukiróló, mo doasi fotoko bole doi kemekélé ini, mo hale muó taté fu beterópóló yae. Mo kée! Térópóló yae.

¹⁷ I haemó doasi *moni* tare néli whjrapené i ala yópóló, ma fo i yóló mulatere ape. Atimané ai tare doasi *monimó* bopé faketuraalu, take nalo ai *moniné* atima tao saalopóló kisipa mutu betaqósóró yae. Ti noatepae, ai *monita*, ti muó tawaaire qlapakó kisipa tiki tiraalomeipó. Qla qla fea mótu betere beteta, ti Kótótóró beterapó. Ai Kótóné hamokoróló dámó qla qla fea súmó mótu beterapó. Atéró matere qla qla suraalu, mo kée yóló dä hajné sukóló só tarapó. Tétu beterapa, take nalo waaire alimó däpaae mo wisi ala eraalopóló kisipa mutu, qpaae betä kisipa tiki tiróló beterópóló yae. ¹⁸ Atimapaae diä doasi *moni* tare néli whj biture kaae, diaaq du betere wisi alamaaté diä tuamó fàfanu néli whj baterópóló yae. Atéró bitu, diaaq tare qla qla bukóló mepaae yayare so whjmó hamokoróló hale mótu yae. ¹⁹ Atétu betere alanétei, take waaire alimó mo diriyóló baterópóló, doasi bete muaaire

wisi wisi qla muté muté horaalo ai ape. Téyaalopa, atima mo ti betere bete mo diriyóló taru du beterópóló, i ala yae yóló yó mótu betae.

²⁰ Timoti-ó, ya melale qla wisi me alané ó me whjné doraqsórópa, hotowayóló kaae tawae. Me bete munire hale hoko fotei, so whjné mo bete mole fo nisiyópóló kisipa tiraaire fo depa, aita Kótóné bete mole fotamo bóe dilapa, kisipa keteróló sisópaae erae. ²¹ Mepaae whjrapené ai fo mo dere nisiyóló Kótópaae tué tiki tiróló beteretei taaróló ai fele ape. Térapa, yálo mo hosaa mole no-ó, Talené hale hamokoróló tao sere ala ya tuamó muó tanópóló yae.

2 Timoti

1-2 I dere asëta, Kótóné ama tuére ala sya furaalu, dotonale *aposel* whị Pol-né dapó. Yalo hosaa mole naale Timoti ya paae Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuämó kaaróló wou betere kólené sukuturaalu hale tao sere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, ya tuämó muó tanópóló yae.

Talené fo aqmó sukóló bitu erótú betaer fo

3 Yalo ayarape deale whırape me dowi ala ini, tué wisi muluraalu, Kótóné ama ala eraté wale kaae, mió yálokélé Yesu Keriso tuämó mo ti betere bete mulapóló kisipa mutu, e ama kutó i dirótú betere ape.

Tétu dëtamokélé, dikitamokélé, ya kisipa keteréni, momatóró yó taruraalu, Talepaae mo kée dapó. **4** Naaø kelemó dorowou betere wole kaapemó kisipa mutu, e hajné sukqai ya kèle wolée i du betere ape. **5** Yalo tué mutupa naao tué tiki tiratere alata, tómó ini, folosóró naao ausere Lois-ró naao hae Yunis-tamo tuämó iru yale kaae, mió ya tuämökélé mo atérápóló kisipa mutapó. **6** Atérapa, naao tikimó yalo naase mulale sukamó Kótóné yapaae melale ala mo hale muaqsórópa, si mi holópóló filitu dere kaae, mo doa keteké buóló erótú betaasepóló, ma fo i dapa wosae. **7** Ti noatepae, Kótóné dä melale kepe beteta, wiratere kepe ménitei, dä mo halaiyóló, yaala sókó fole ala yóo, dä tuämó kae kae mole kisipa tiki hásokó fóló dowi ala yaqsóró, mo wisiyóló teteróló kaae tawóo yópóló, fotokó bole kepe wisi melalepó.

8 Térapa, so whị feané keletómó dä teteróló kaae tare Talené ala etérápóló yó móturnaalu, halaainé erótú betaer. Ama ala erótú betepa, *dipula* bemó beteró betere whị e kilitukélé hale yaqse. Téni, kale mió i wosetu betere fo wisi yó mótu betepa, e su betere seké kaae mené yapaaekélé eratepa, belée tawae. Ti ai sere sekéta, Kótóné dámopaae mótu betere fotokó

tuämó betepa, ti sumó belenérapó. **9** Ti ai sekéné amatei dä aluyaqsóró tao sóró ama kae beteró betere so whị beterópóló q beterepaae ape yaleteita, ti däne me wisi ala dere kolóló initei, Kótóné ama mo eraalopó yóló muló betere ala sya furaalu, hale hamokoróló tao salepó. Dä atéró Yesu Keriso tuämó betepa melale hale hamokoróló tao sere alata, i haeró sàtamo aleyaapatei meló beterapó. **10** Ai alata, dä tao sere whị Yesu Keriso wale sukamó hakeamó eratepa, so whị feané kelalepó. Ti ai sekénéta, sukutere ala ama sóró mo ti aluróo, mo ti betó tawaaire ala dë tuämó mupa so whjné koloo yópóló, mió i wosetere kisi fo wisi yó mótu betereteiné hakearalepó. **11** Mió i wosetu betere kisi fo wisi kae kae be huluamó betó mole so whjné wosópóló Kótóné fo i ape yóló yó meloo, bete mole fokélé yó meloo yópóló, amatei e doteyaaíraalu sóró beteralepó. **12** Atétu betere alamó e seké su betepatei, wiyló haletere alakélé dumipó. Ti noatepae, e tué tiki tiróló betere sekéta, yalo mo diriyóló tuérapó. Atéru, mo hotowayóló kaae tawae yale ala mió i betere alimökélé amatei kaae taté fóló, take kemene fole sukamókélé ama mo sumó kaae tanérápóló kisipa mutapó.

13 Yalo yó matepa wosale fo mo diriyóló tué mulu, naao yó mótkélé ai fo kaaetóróti yó mótu betaer. Atéró yó móturnaalu, Yesu Keriso tuämó bitu, kisipa tiki tiratere alakélé, yaala sókó fole alakélé, yó tawae. **14** Mené yapaae wisiyóló kaae tawae yóló melale qla wisi me ala yaqsóró dä tuämó betere Dëi Kepe Wisiné ya fotokóratepa, mo hotowayóló kaae tawae.

15 Esia hae kwiamó betó mole whırape feané e taaróló fupa, Fikelus-ró Hermosenes-tamokélé e taaróló feletei naao ai tuére ape.

16 Onesiporus-ró ama be whıtamopaae Talené kólené sukóló tao sere ala erópóló yae. Ti noatepae, e *sein* képiné dokóló *dipula* bemó betepa kilitu, atima wiyló hale ini, wisi ala eraté fu betepa, e kisipa feléyóló betalepó. **17** A Rom be huluapaae wóló, e momó beterópóló kelaai kikitu wikélé ó hókélé ini, mo keteké buóló

keketé kutu beteró nalo ዕ kelalepó. ¹⁸ Take Tale waaire be dêmó ama kolené sukóló tao saaire ala wisinaale ąpaae erópóló yae. Dámó Epesus bemó betepa, ama ዕ tao suraalu, kae kae ala eraletei naao ai tuére ape.

2

¹⁻² Térapa, Yalo naale-ó, Yesu Kerisoné hale hamokoróló tao sere ala tuamó fotok buóló betae. Atéró bitu, so whj feané keletómó yalo yó mótu betepa wosale fo naao mepaae mo wisi ala yó tare whjrapetaae i kale fo wisi mo wisiyóló kaae tawae yóló sóró beterae. Ti ai whjrapeta, hale whjrape meitei, mo so whjrapetaae Kótóné fo yó melaai mo sure whjrapetóró sóró beterae. ³ Dáta, Yesu Kerisoné sóró beteró betere diki tare whj wisirape su beterapa, sekéi ala wapakélé me ola meipa, dámó betamó titiyóló bitu, hale belée tawae. I haemó betó mole diki tare whjrapené dere ala tué muae. ⁴ Atima téteróló kaae tare whjné kisipa tiki feléraaire alatóró yó taru, mo so whjné kae kae du betere alatamo hosekéyóló dumipó. ⁵ Atétu dere kaae, mepaae whjrape sururu yóló furaalu, i yae yóló muló betere fo wisiyóló sya fenitepata, ti kale folosóró fole whjrapené derótua dere topo tao saalomeipó. ⁶ Kutó dituraalu, depe tukó wei ala du betere whjnéta, folosóró үlumé dere ola amapi senérapó. ⁷ Yalo i dere fo bete wosóló, noa fo betené dérópóló kisipa tekeyae. Atétepata, ti ai forapené bete Talené yapaae yó melaalopó.

⁸ Yalo i yó mótu betere kisi fo wisita, kale Depit-né deté wale whj Yesu Keriso sukóló momó kepaayóló beterapóló du betere fo mo diriyóló wosóló, kisipa muae. ⁹ Ai fo erótú bateremó, ዕ mo dowi ala yale whj kaae *sein* képiné dokóló *dipula* bitu, mo seké su beterapó. Téretei Kótóné fota *sein* képiné dokóló munipó. ¹⁰ Atérapa, Kótóné sorokó su yóló kae beteró betere so whjrapeta, Yesu Kerisoné tao sóró mo ti betó tawaaire dë tuamó beterópóló kisipa mutu, ዕ kae kae sekéi ala sótóró tarapó.

¹¹ I dere fota, mopóló kisipa tiraaire fopa wosae.

Dá atanmo sukutepa, ti dá momó kepaayóló atanmo betamó betaalopó.

¹² Mió i betere alimó dápaae sekéi ala wapakélé, hepée taae faróló fupa, ti take nalo waaire alimókélé, fea ala fea ama kaae tare kaae, dákélé atanmo betamó bitu, téteróló kaae tawaalopó.

Danétamo ዕ tuéniipó depa, ti amakélé dápaae diákélé ዕ tuéniipó fo yaalo ai ape.

¹³ Danétamo ama ala erótú beteretei hóyóló taalatepa, ti ama dané dere kaae yaalomeitei, ama yó tare ala hale yótóró tawaalopó.

Ti noatepae, ama ere ala amatei doróló me kae ala enénipó. Ama du betere ala wisítóró hale yó tarapó.

Kótóné ama kutó dirateré whj wisipó yópóló kutó wisiyóló dirae ere fo

¹⁴ Kótóné fo wisi erótú batero so whjrapené kisipa keteraosóró yó maté fu betae. Tétu, hale mo sawa fomótei doasi bete mole fo nisiyóló alale sóró u só derótú i só derótú yaqsóró, Kótóné keletómó mo dirii ma fo du betae. Ti noatepae, atei bete munire fo wosetere whjrapené kisipa tiki dorótú baterapó. ¹⁵ Nao Kótóné kutó ditu beteretei, hóko dirateremó haleyaqsóró, mo bete mole fo wisi donotóró yó mótu betae. Atétepá, Kótóné naao ai ditu batero kutó wisiyóló kaae kolóló mo whj wisipóló dukiratere fo yópóló, mo doa keteké buóló erótú betae. ¹⁶ Kótó sisópaae eróló, hale hóko forape wosaaítapóló faqse. Ti noatepa meipó. Atei fo du betere so whjta Kótó kisipa keteróló sisópaae mulóló mo ti aluraté faalo ai ape. ¹⁷ Ai whjrapené yó matere fota, dowi humu fakeyóló kelaaté furaalu, whjné tiki turó dorótú dere kaae, so whj feané kisipa tiki mo ti doraalo ai ape. ¹⁸ Ai fo yó mótu betere whjrapetó Haimeniasísró Piletus-tamo kale mo fo wisi taaróló ai fele ape. Ti atimaamoné etei fo du baterapó. Dá Keriso so whjta, take kepaayóló beteretei, momómo kae kepaayaalomeipó du beterapó. Atétere foné mepaae so whjné tué tiki tiró betere ala mo dorótú beterapó. ¹⁹ Tétepatei, Kótóné mo ti muó tawaaire bete tukóló

muló betere kapo fake tómótei i fo aseyóló muló beterapó.

“Talené ama naale senaaleta, ti amatóró tuérapó.”

Fo me i ape.

“Talené ama ala erótú betere so whj feata, ti ama so whjpa, dowi ala mo taaróló kae beta.”

²⁰⁻²¹ Betä néli whjné ama doakale tene be dolomó, *kold kaparó silpa kapatamoné aleale wisi wisi qla muóo, mepaae mo ni fakeró haetamoné aleale qla qlakélé muóo, erapó.* Atére qla mepaae mo wisi kutó maaté diyaairaalu bukóló kae muloo, mepaae qla qla, ti hale hoko kutó diyaai saaitapóló kae muloo, dua dapó. Mepaae whj dené hale bete munire ala sisópaae mulóló, me alakélé munipa, ti mepaae kae kae wisi ala ai whjné sumó eranérápóló kisipa mutu, Talené taleyóló kae beteró beteratapó.

²² Teó so whjné ekéle yóló du betere dowi ala yapaaekélé eraqsóró, mo hotowayóló kaae tawae. Atéró, Kótóné so whj atima hosaa tuqmó mo wisi kisipa betä mulu, Talepaae momatu betere so whjtamo yakélé betqmó bitu, mo donoi alamaaté yó tawoo, tué tiki tiratere alakélé yó, yaala sókó fóló hosaa muni deyóló dua betóo iru, keteké buóló eraté fu beta. ²³ Topo doyóló okokoi kisipa mole whjrapené u só derótú i só derótú dere kaae momókó yaqse. Ti noatepae, atétere alané hóle sere ala kaarótú beteretei naao ai tuére ape. ²⁴ Ti atei kaae ala Talené kutó diratere whjné dere ala meipa, mo yaqse. Téni, so whj featamo mo dua naameyóló bitu, Kótóné fo wisi betä yó melatere fosó fosore whj beta. Menétamo yapaae dowi ala eratepa, apaae kwia tokó melaai kisipa muni, mo donoi ala betä erótú beta. ²⁵ Kótóné kutó diratere whjrapetamo bóe du betere whjrapetamo Kótóné fo wisi mo dua naameyóló yó mótu beta. Ti ai bóe du betere alata, hale meipó. Satan-né ama kisipa mole ala eropóló, atima ama hemó ai daló betere ape. Atérápa, ai yó matere fo wisi woseté furaalu, Kótóné atima kisipa tiki feteropóló dua yó mótu beta. ²⁶ Atéró feteratepa, mo foné bete diriyóló

tuéturaalu momómo kisipa wisi muóló, Satan-né hemó doló mualetei sokóló hale fópóló eraalopó.

3

Kemetere be dêmó Kótó hóróló bóe daaitere ala

¹⁻⁵ I dere fo mo diriyóló wosae. Kemyaaitere alimó mo dowi sekçi ala wapa so whj feané i alarape du betaalo ai ape. Atimatei atima yaala sókó fole ala yóo, monimó ekéle dere ala yóo, bopé fake dere ala yóo, amatei ą hale horatere ala yóo, dowi teka fo yóo, atimané hae aya aqmó sukóló bitini yóo, mené wisi ala eratepatei mo kée dere fo ini yóo, Kótóné ama kae beteró betere so whj bitini yóo, mepaae so whjpaae yaala sókó fole ala ini yóo, me whjtamo hóle saletei hapale kemeraaire tué muni, dowqae fole ala yóo, eratere fo yóo, atimané ekélere ala teteréni yóo, kole dere alakélé ini, susupuratore alamaaté eróo, me whjpaae wisi ala eraai tué muni yóo, mo no apu nisirutei eleké deyóló dóo, yaaitere ala kisipa tekeyóló ini hoko yóo, mené kolóló dukiropóló nene dere ala yóo, gó tikiné yaaitere ala ekéle yóló duraalu, Kótópaae yaala sókó fole ala ini yóo, atima Kótóné ala eratere whjrape aqroutei ai ala eraaire fotokó meitepa, atimanétei hóyóló taaralepó. Atei ala du betere so whjtamo fulumu yóló bitini tika kae beta.

⁶ Ai ala du betere whjrapené wisi ala yaai tué munire sorapené bepaae kikiti dua sókó fóló kale sorapené kisipa tiki doróló i ala yae yóló yó mótu beterapó. Ti ai sorape atima du betere dowi alané atima só deróló atimané kisipa tikikélé beséné ni upaae só fua ipaae só wua dere kaae, kae kae dowi ala yaai ekéle yóló du beterapó. ⁷ Atimané kale fo wisi saalopóló su betepatei mo foné bete wisiyóló kisipa mutumipó. ⁸ Take Moses-né Kótóné fo i ape yóló yó mótu betepatei, Janes-ró Jamperes-tamoné ai fotamo bóe du bitu yale kaae, ai whjrapenékélé mo fotamo bóe du bitu, dowi ala yaaire kisipatóró fjanuraalu, Talepaae tué tiki tiró betaaire ala sunipa, Kótóné atima taaralepó. ⁹ Kale u whj tamopaae yale kaae, ai whjrapené

hóko ala du betere bete so whj feané kolópóló hákearatepa fólo sukamó deté fu betaalomeipó.

Pol-né Timotipaae i ala yae yóló keteké bulale fo

¹⁰⁻¹¹ Tépatei, yálo yó mótu betere fokélé, é betere alakélé, yálo yaai tué mutere alakélé, kisipa tiki tiró betere alakélé, seké beleté fu betere alakélé, yaala sókó fole alakélé, sekéi ala wapatei hepée taae faróló hágé yó tare alakélé, susupui ala erótú betepakélé, kae kae su betere sekéi alakélé, é Antiok beró Ikoniam betamomó betepakélé, Listra bemó betepakélé, épaae kae kae susupui ala erótú betaletei, fea naao ai tuére ape. Ai alarapené é só deraqsóró Talené é tao salepó. ¹² I fota mo dapó. Mepaae whj detamo Yesu Keriso tuqmó bitu, Kótóné ala eraai kisipa muóló erótú betepatei mo whjrapené atimapaae sekéi ala erótú betaalopó. ¹³ Ai ala erótú betere whjrapero mepaae wisi ala du betere nisi dere whjrapetamo atimatei dilikitu yale kaae, atimané mo so whjkélé dilikitu beterapó. Atimané atéró du betere dowi ala mo ti faketuraalu, atima mo do-raalopó. ¹⁴⁻¹⁵ Atimata ai ala du betepatei, yáta kaepa, yapaae ai fo yó melale so whjrape naao tuéru atimané yó melale fo tuétóró yó tawae. Kótóné mo ama kae aséyóló muló betere fota, yá mo ketemó bitu woseté waletei naao mo tuérapó. Ti yá Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiraté fu betereteiné aluyaqsóró ai fonétei mo tao saaire bete wisiyóló tué yópóló, yó melanérapó. ¹⁶ Kótóné asémó yóló muló betere fo feata, ama bole fomo sókó faraleteiné eró beterapó. Ti aita noa ala yópóló meipó. Kótóné ala eratere whjné kae kae wisi ala erótú beterópóló kisipa mutu, yóló muló beterapó. ¹⁷ Tétu, ai fonétei mo so whjpaee yó matere ala yóo, dowi ala depa foné sere ala yóo, me hóko ala depa donoratere ala yóo, Kótóné ama donoi alamaaté mo sumó wisiyóló eraté fóo enérapó.

4

¹ Kótóné kele tómokélé, dä betere so whjró sukale so whjtamo fo tokótamo

yóló tale yaaire whj Yesu Kerisoné kele tómokélé, q waaire be dëró ama teteróló betere alatamomó tué muturaalu, yálo yapaae i ala yae yóló dirii fo i dere ape. Kale fo wisinaaleta so whj feané wosópóló i ape yóló yó mótu betae. ² Ai fo yó melaii tukóló muló betere be dëmókélé, ó mo hágé be dëmókélé, naao yó melaaire fo ali ali yaqsóró taleyóló kisipa muóló betae. Atétu, mepaae whjrapené hásokó fupa donoratere alakélé yóo, me dowi ala depa taalae yóló, foné sóró keteké bulatere fotei yóo du betae. Atéró yó matere fo wisiyóló sya fenitepa, foné sóró hapale só deréni, dua kaae taté fu bitu, kale bete mole fo betä mo hotowayóló yó mótu betae. ³ Ti noatepae, mepaae whjné kale mo bete mole fo wisi yó mótu betepatei, so whjné wosetere hóraaire ali waalo ai ape. Ai fo wisi wosetere hóróló, atimané yaai kisipa mole ala sya furaalu, dijané yó mótu betere fo wosaalo hóróló atima woséliné ekélé yóló wosetu betere fo wosaaítapóló, atei kaae fo yó matere whjrapaee ape depa, atima fea wóló touraalopó. ⁴ Ti mo bete mole fo wisi atima wosetere hóróló sisópaae eróló, bete munire dolqá fo wosaaíralu ekélé yaalopó. ⁵ Ai alata mo du betaalotei, yapaae kae kae ala wapa, furu furu ini, kisipa diri iruraalu halaaiyóló betae. Mepaae sekéi ala wapakélé belée taruraalu, kale mió wosetere fo wisi betä yó mótu bitu, Kótóné yapaae erae yóló muló betere ala fea taaréni eró tawae.

⁶ Ti noatepae, mo so whjné Talepaae momaturaalu, kale wain wéi momatere kapo fake tómó sunée derótú dere kaae, yálo betere bete mió i kemeratere ape. Ti é i hae taaróló faaire be dë mió i sókó waaitere ape. Kale bóe dale alakélé yálo mo wisiyóló dóo, sururu yóló fóló sókó fópóló muló betere dälemó sókó fóo, Yesu Kerisopaae tué tiki tiratere alakélé hágé yó tawoo yalepó. ⁷⁻⁸ Téyaleteiné mió yálo doimó muló betere topo tao mulapó. Ti aita hágé topo tao meitei, dä feané yale alamó fo tokótamo yóló mo donotóró taletere Talené ita, mo donoi ala du betere whj i ape yóló melaaire topo taopó. Ti

aita, yalomaaté saalomeitei, Tale waaire be dë sókó wópóló kaae taté fu betale so whj feané saalopó.

Pol-né Timotipaae hapale ape yale fo

9-12 Fo me i ape. Yä e beterepaae hapale waasepólópó. Ti noatepae, Demas q i haemó du betere alamó hosaa muturaalu, e taaróló Tesalonaika bepaae ai fele ape. Tétu, Kresens-kélé Kalesia bepaae fóo, Taitus-kélé Dalmesia bepaae fóo depa, Luk betä etamo i betere ape. Ti Mark ata, e Talené kutó diratepa tao su betere whj wisipa, ya wou q dapesó ape. Tikikas ata Epesus bepaae fópóló, yalo doteyalepó. **13** Tétu, yalo bukutere kuti Troas bemó yalo no Karpus-tamo mupa walepa, ya wou sóró ape. Yalo bopeyóló mulale aşetere sókurape sóró wou, kale hupu sekaené aleale aşetere sókurapekélé ai mulapa, taaróló wéni, mo sóró ape.

14 *Kapa* diriné qla qla aletu betere whj Aleksandané doasi bóe dóló ępaae sekéi ala eralepó. Atéyale kwiata, ąpaae Talenétei tokó melaalopó. **15** Ai sekéné djané yó mótu betere fotamo doasi bóe dalepa, yatamokélé bóe dóló me dowi ala eraçsóró mo hotowayóló kae tawae.

16 Etamo fo tokótamo yóló só deraai kaae sóró taleyale sukamó me whjné e tao sere fo yaai ani, atima feané e taaróló felepó. Atimané atei ala yale kwia Talené alurópóló yae. **17** Tépatei, Tale etamo betamó daalu fotokó sümó bulaleteita, kale fo wisi yalo mo diriyóló eratepa Juda fake mei, kae fake so whj feané wosópóló eralepó. Téteremó, atimané e mo felekemó dóló aluraletei, Talené tao salepó. **18** Mepaae whjrapené kae kae dowi ala ępaae eraçsóró, Talené e tao sóró ama teteróló betere hepen bemó ere ala wisi tuamó beterópóló, mo wisiyóló dapesó fóló bетeraalopó. Ama doi betä mo doasi doi muó taté fópóló yae. Mo kée! Téyópóló yae.

Mo kemerótú kôleó yale fo

19 Prisila-ró oma Akuila-tamopaaekélé, Onesiporus-ró ama kekelé so whjtamopaaekélé kôleó yae. **20** Erastus Korin bemó betóo, Tropimus q Miletus bemó heponé sukóló

muó epa taaróló walepó. **21** Yata, sosóli ali waaipatei, ipaae hapale waasepóló dapó. Yupulus-nékélé, Pudens-nékélé, Linus-nékélé, Klodianékélé, mepaae Keriso norape feanékélé, yapaae kôleó dapó.

22 Térapa, Tale naao kepe bete tuamó bitu, ama hale hamokoróló tao sere ala ya tuamó surópóló yae.

Tatus

¹ Ḳ Kótóné kutó diratere whj bitu, Yesu Kerisoné doteyale *aposel* whj Pol-né dapó. Atéró doteyaleteita hale mei, Kótóné ama sorokó su yóló beteró betere so whjné Talepaae tué tiki tiróo, kale bete mole fo tué yóo, yópóló Ḳ doteyalepó. Ai bete mole mo fo wisi diriyóló kisiparu, tué tiki tiróló Talené ala eraté fu beterapó. ² Ti tué tiki tiratere alaró mo bete mole fo diriyóló kisipare alatamota, take nalopaae mo wisi ala tuqmó betaalopóló, mutere tué tómó belerapó. Ti ai alata, kapala fo mo sawakélé eneitere Kótóné şaró haetamo kaaraai teópa, mo taketitei yóló munélipakalepó. ³ Dä aluyaqsóró tao su betere Kótóné ama fo wisi Ḳpaae mo wisiyóló kaae taru, so whjpaae yó male fae depa, yało yó maleteiné Kótóné ama mo eraalopóló tukóló muló betere be dëmótóró ama yóló mulale fo hąkearalepó.

⁴ Tatus-ó, yało i dere aşeta, dämo wusuró mo betä fotóró wosóló Talepaae tué tiki tiró betere alakélé betä ala ereteiné ya yało hosaa mo turó mole naalepa i dere ape. Däne aya Kótóró dä tao sóró wisiró betere whj Yesu Kerisotamoné hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deóló dua betere alatamo ya tuąpaae erápóló yae.

Atimané diyaai yale kutórape ke-merápóló Tatus Krit-mó beterale fo

⁵ Ḳ faairaalu, ya węiné bopéró daaló betere hae Krit-mó beteróló fele bete i ape. Mepaae diyóló kemeréni, kwia mupa taarale kutórape naao donoróló diyóló kemeróo, ai hae kwiamó tē mole be huluamó betere Keriso so whj teteróló kaae tawaaire whj disirape sóró beteraté kwęyoo, yópóló taaróló felepó. ⁶ So whj teteróló kaae tawaaire whj disi sóró beteraté, i ala ere whj sóró beterae. Me dowi ala yalepóló só derénitere whj betóo, sokélé mo betatóró dokoo, ama naale senaalekélé Talepaae tué tiki tiró betóo, mepaae so whjné ama naale senaale hama

alima aqmó bitini dowqae fóló, atimané tó tiki felé yaaire ala du betepa, só deratere fo ini yóo, dere whj sóró beterae.

⁷ Atéró beteratere whjta, Kótóné ama dirae yale kutó teteróló kaae tareteiné mepaae whjné me dowi ala yalepóló só deratere fo ó mepaae whjné dere fo woseni dowqae furaalu, ama kisipa mole alatóró sya fole whj ó hapale fopaae butere whj ó *wain* węi mo dekéró nokole whj ó hapale fopaae buturaalu hōle sere whj ó doasi *moni* saai ekeleru, kapala ala du betepa, ti atétere whj beteranénipó. ⁸ Ai dosşayale alarape ini, uké whj wisiyóló dape sóo, wisi ala maaté yaaai ekèle yóo, ama tikané ekeleru ala ini, a amatei teteróló kaae tawoo, ama dere ala fea mo donotóró yóo, Talené ama ala erápóló, kae beteró betere whj betóo, yaaite alarape taleyóló mo bete mole alatóró yó tare whj betóo epa, ti so whj teteróló kaae tanápóló, sóró beterae. ⁹ Térapa, kale bete mole mo fo mené yapaae yó melaletei diriyóló tuéru, mepaae so whj keteké buloo, ai fotamo bóe du betere so whj donoroo, enére whjtóró sóró beterae.

¹⁰ Ti hale hōko whj sóró beteraqe dere fota, ti i betené dapó. Kale mo fo wisitamo bóe du betere whjrapekélé, bete muni hale hōko fo du betere whjrapekélé, kapala fo yóló so whj dilikitu betere whjrapekélé fea betó mole tuqmó tiki sekäq tikaе du betere whjrape mo dekéró betó moleteiné dapó. ¹¹ Atimané du

betere alata, enénire fotei ai yó mótu betere ape. Aita hale dumi, kapala so whj dilikóló *moni* saai du beterapó. Atéró yó mótu betere foné betä whjné ama soró naale senaaletamokélé, ama fake whjkélé, atima fea betä be dolomó betó moleteiné ai dorótú betere ape. Atétu betere ala momó kae yaqsóró, mo taalae yóló foné sae. ¹² Ti ai Krit haemó betó mole whjrape atimané fo eratere kóló whj betané i fo erapó. “Węiné bopéró daaló betere Kiriti haemó betó mole so whj fea kapala fo buoo, hupu haqné dere kaae, dowi ala hąkeamó hōko yóo, dekayóló bitu qla maaté dekéró naai ekèle yóo, du beterapó,” ¹³⁻¹⁴ Atimané fo eratere kóló whjné i alarape du betepa

kelalepó dere fota ti mo dapó. Térpa, Taitus-ó, naao teteróló kaae tare so whj atimané tué tiki mo diriyóló tirópolo, Juda fake so whjné dolja foró kale mo bete mole fo hórale whjrapené i ala yae dere fotamo wosaqsóró, mo dertaa yóló atima foné sóró ma yae. ¹⁵ Mepaae wisi tuétóró mole whj atimané dere alaró dere fata-mokélé, mo wisiyóló du beterapó. Téretei, mepaae whj tué tiki tiró bitiniru, atimané hosaa tuqmó dowi kisipa mupa, ti ama dere foró dere alatamokélé wisini, mo turó dorapó. Ti i dere fota, mo dapó. Atimané tué tikiró hosaa tuqmó mole alatamota, wuliné api fulukó fóló qla wisi dorótú dere kaae, dowi alané atima mo ti doró beterapó. ¹⁶ Ti Kótó tuérapó du betepatei, atimané dere alané ti Kótó tuénipóló hakeamó yó matapó. Atima mo sonaalei ala du betere so whj betóo, dere fokélé woseni, tikóo du bitu, wisi ala yaaire mo sünipó.

2

Sere otere ó teó so whjpaae Talené bete mole fo etéró yó manérápóló ere fo

¹ Naao fo yó móituraalu, kae kae fotamo touróló yó meni, Kótóné mo bete mole fotóró erótú beta. ² Atéró yó móituraalu, mepaae hale Keriso maaté betere whj disirape atimané dere ala sawa tétitóró yóo, nokole qlakélé kisipa tekeyóló tétitóró nōo, so whjné atima dere ala kilituraalu, mo donoi ala dapóló doi muloo, atimané mepaae ala yaai fopaae hapale buni, hotowaró kaae taru, tué tekeyóló yóo, Talepaae tué tiki tiratere alakélé, yaala sókó fole alakélé, Talené ala taaréni, hale yó tare alakélé mo diriyóló kisiparu, erótú betere whjtóró beterópolo, ma fo yae.

³ Até dere kaae, so disirapepaaekélé, atimané dere ala Talené so whjné dere alatóró du beterópolo yae. Téturaalu, so whj eratere fo ó wain wéi dekéró naai ekéle ini, mo wisi fo maaté yó mótu beterópolo ma yae. ⁴ Téturaalu, ai so disirapenémo mepaae teó sorape atimané whjró naale senaletamopaae yaala sókó fole ala du beterópolo, etéró yae yóló yó

manérápó. ⁵ Atimané me ala yaai fopaae butere ala hapale ini, hotowaró kaae taru, tué tekeyóló mo wisi alatóró yóo, bemó qla bilitere alakélé, naale senaale kaae tatere alakélé, be kaae tatere alakélé, mo kelaalo kokqoi alaró hosaa tuqmó me kisipa muni, mo wisi kisipa betq muóló, atimané whj aqmó beterópolo ma fo yae. Ama fo yae deretei hale meipó. Atimané du betere ala mepaae so whjné kilituraalu, Kótóné fo bete muni nisiyóló doka doka yóló faleyaqsóró dapó.

⁶ Whj disiró so disitamopaae yale fo kaae, teó whjpaekélé atimané mepaae ala yaai tué tekeyóló hotowaró yópolo, ma fo yae. ⁷ Naao du betere wisi ala so whjné kolóló, atimané tokóló yópolo, yó mótu folosóró naaopi yae. Atéró, naao yó matere fomo kae yóo, dere alakélé kae yóo ini, mo betq alatóró erópolo yae. Téturaalu, i ala tómó mole ala kaae aqréni, mo bete mole alapóló tué muóló yó mótu beta. ⁸ Atétepá, ti naao yó matere fo atimané wosaalomeipóló, mené só deratere ala enénipó. Ti noa yaqsóró du meipó. Yatamo bóe du betere whjrapené dä hásokó fole ala initapa kilitu, atimané yale fomó atimatei hale yópolo dapó.

⁹⁻¹⁰ Atéturaalu, wae sóró kutó diratere so whjrapepaaekélé atima teteróló kaae tare whj aqmó bitu, atimané tué tiki felé yópolo kutó wisiyóló dirae yóló ma fo du beta. Kutó diratere whjrapené atima teteróló kaae tare whjné dere fo woseni dowqae fóo, atimané mepaae qla qlakélé qlémi sóo yaqsóró yae. Aténi, atima teteróló kaae tare whjrapené me qla qlémi nokole ala ini yóo, erae dere alakélé mo wisiyóló eróo depa kilituraalu, kutó diratere whj wisipóló tué muaalopó. Atéró atimané mepaae alarape duraalu, i dere ma fo sya fóló eratepa, ama fo wose-turaalu, ama fo wisita mo bete mulapóló, Tale dukirópolo dapó.

¹¹ Ti noatepae, so whj aluyaqsóró Kótóné ama hamokoróló tao sere ala mió i alimó betere so whj feané kolópolo hakearó beterapó. ¹² Kótó bitini nisi yóló du betere alaró i haemó ekéleyóló du betere alatamo yae yóló setepa, ai

ala mo yaalo meipó yóo, mió i betere alimó mepaae ala yaai kisipa tekeyóló yóo, mepaae dere alakélé mo donotóró yóo, Kótóné ama ala hález eró tawóo yópóló, ai fo wisinétei däpaae yó mótu beterapó.

¹³ Dä noa wisi ala kelaai héksetamo kaae tawóló betere? Dä tao sere whj Yesu Keriso ąta, dä teteróló kaae tare doasi Kótó beterapóló, ama kae ere dë wisinaaletamo wale ala kelaairaalu, dä hajtamo kaae tawóló i betere ape. ¹⁴ Dä dowi alané dokóló muló betepa, ai sekéné ama betere betené dä dupuróló ą sukäleteita, hález meipó. Dä dowi ala mo sawakélé muni, mo ama so whjtoró bitu, mo wisi alamaaté ekélé yóló deté fu beterópóló, erapó.

¹⁵ Atérpa, ai dosayale alarapetamo naao yó mótu betepa, ti mo wisirapó. So whjné mepaae hóko alarape taalae yóló foné sóo, du betere wisi ala taaréni keteké bulóo yae. Ti yata, Talenétei ama ala erópóló, sóró beteró beterapa, mepaae so whjné yá belei aleróló só deratepa, ai dere fo woseni, ai bete mole fo yó matere ala betá du betaе.

3

Mo wisi ala betá erótú betae ere fo

¹⁻² So whj teteróló kaae tare *Gavman whjrapéró* mepaae ala kaae tanópóló sóró beteró betere whjrapetamo aqmó betae yóló Kótóné so whjpaee ma fo yae.

Atéturaalu, atima kale teteróló kaae tare whjrapené yae dere ala sya fóló eróo, mepaae wisi ala keteké buóo, me whj eratere fokélé ini yóo, mepaae so whjtemo naameyóló mo dua betóo, me whj hamamané kisipa seké yaqsoró dere ala kisipa tekeyóló yóo, bopé fake ini, deróló dua betóo erópóló ma fo du betaе.

³ Take betale alimó dákélé kisipa okoko yóló hóko bitu, ai fo wisi wosóló aqmó bitini, dowqae fóló du betale alané dä dilikitu betalepó. Atétepa, däne té tikené ekélé du betale alaró kae kae du betale feléi alatamoné dä dokóló wae sóró kutó diratere whj bateró beterepó. Däne no nené dere ala kilitu, dákélé ai ala enée yóló dei kisipa muturaalu, däne atima

hóróo, atimanékélé dä hóróo, deté fu betalepó. ⁴ Tépatei, dä teteróló kaae tare Kótóné ama ere wisi alaró yaala sókó fole alatamo hékearale suksamótóróti, dä aluyaqsoró ama tao salepó. ⁵ Ti ama dä tao saleteita, däne me donoi ala depa kolóló initei, ą kolené sukutu tao sere bete bitu, tao salepó. Téturaalu, Talené ama fokóló dä ama naale senaale deyóló beteróo, Dëi Kepe Wisiné kisi whj aleróló beteróo erapó. ⁶ Talené ai Dëi Kepe Wisita, dä so whj fea tao sere whj Yesu Keriso tuamó betepa, Talené däpaae mo turó suniyalepó. ⁷ Atére alata, Talené ama hamokoróló tao sóró, mo donoi so whjpo ereteiné dä ai mo ti betere bete sóró taru, ama wisi wisi ala Yesumó matere kaaetóró dámókélé matepa saalopóló hajtamo kaae taté fu beterópóló erapó. ⁸ Ai fota, mo bete mulapóló tué tiki tiraaire fopa, mió Kótópaae tué tiki tiró betere so whjkélé keteké buóló mo wisi alatóró du beterópóló, ai fo naao mo diriyóló tuéru, donotóró yó mótu betepa, mo wisirapó. Ti ai dosaté wale alarape feata, wisi alatóró ereteiné so whj fea tao sóró wisiranérápó.

⁹ Tépatei, kisipa okokoi whjrapené dóroi duraalu hález hóko dere fokélé, dä deyaairaalu deté wale noutererape dosaté wou betale alakélé, Moses-né yóló muló betere fomó alale sere alaró hóle sere alatamoné dere fo mo wosaqse. Ai alarapené, so whj tao sóró wisiraire bete mo munipó. ¹⁰ Diq betá kisipa muóló betere ala mepaae whjné tekera-tepa, taalae yóló foné sae. Atéró foné senaalemó, naao dere fo wosenitepa, kale yale kaae momó foné sae. Téndalemókélé mo ti wosenitepa, momó kae ini, ama enére ala deté fu beterópóló mo ti taalae.

¹¹ Atétere whjta, dowi ala ą tuamó fjanuraalu, dowqae fóló du betere alané amatei ą ai só derótú betere ape.

Mo kemeróturaalu Pol-né Taitus-paae ape yale fo

¹² Artemas ó Tikikas yálo yá beterepaae ai dotonatapa, ątamó yá beteremó sókó wapa, ti yá dámó Nikapolis be huluamó hokolaa yaalopa fae. Ti mió i waaire sosoli

alita, dämo ai bemó betepa kemeyópóló faai kisipa mutapó. ¹³ Fo tokótamo depa tao sóró fo eratere whj Senas-ró Apolostamo uké furaalu sóró faaire mepaae qla qlakó yagyatepa, ti atimaamo tao sóró melae yóló i dere ape. ¹⁴ Yatamo aimó betere dä Keriso fake so whj atima betere dokq nokole qla ó mepaae so whj tao saaire qla qla yagyani, mo sumó mulópóló, kutó keteké buóló diae yóló ma fo du betaе.

¹⁵ Imó etamo betó mole so whjné yapaae kôleó dapó. Talepaae kisipa tiki tiró bitu, däpaae yaala sókó fu betere so whipaae kôleó yae. Térapa, Talené hamokoróló tao sere ala diä feapaae erópóló yae.

Filimon

1 Eta, Yesu Kerisoné ala yó mótu beteremótei, *dipula* beteró betere whj Pol, dñé no Timoti dñamo wusuró bitu dapó. Ita, dñ fea betq kutó ditere whj Filimon-paae dapó.

2-3 Dñé ne Apiapaaekélé, dñ Kótóné alamó betamó bóe beleratere whj Artipuspaaekélé, Filimon naao bepaae tourale wua du betere Keriso so whj feapaaekélé, dñé Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné hale hamokoróló tao sere ala wisiró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo diq tuamó mulópolo yae.

Talepaae mo kée yóló moma yale fo

4-5 E teteróló kaae tare Kótópaee momatere sukmó yq kisipa yó taru, Talepaae mo kée fo du beterapó. Ti noatepa meipó. So whj feané yata, Tale Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró betoo, Kótóné wisiróló kae beteró betere so whj feapaaekélé yaala sókó fóo, du beterapó deté fole fo yalo wosetereteiné dapó.

6 Naao tué tiki tiratere ala mepaae so whjpaae yó materetei atima tuamó mo du oleyópolo yalo yq momarótua beterapó. Atétu, Keriso tuamó mole wisi wisi ala fea dñé sóró tarapóló mo diriyóló tué yaalopó. **7** No-ó, Kótóné wisiróló kae beteró betere so whjpaae naao wisi ala erótua betateleiné, atimané kisipa felérótua yalepó. Naao atéró yaala sókó fole alané yalo hosaa diriróló, q mo doa hajné sukunótua yalepó.

Pol-né Onesimas wisiyóló dape sópolo yale fo

8-10 Téyalepóló, dñamo Keriso tuamó bituraalu, yalo yapaae i ala yae yóló halainé enépatei, taaróló yaala sókó fole ala betené yapaae dua woseratapó. Eta Pol-né dapó. E otore yóló bitiré fóo, miókélé Yesu Kerisoné ala erótua beteremó *dipula* sóró beteró betoo iruraalu, yalo naale Onesimas-mó kisipa mutu woseratapó. Eta, mo dirii képiné dokóló *dipula* betepa, q yalo naale aleyóló beterepó.

11 Take bitiré wouraalu, ama yq fasóló naao erae dere ala fea ama wisiyóló eréni, hale hoko beterepó. Atéyaletei, mió dñamo wusuróné dere fo wosóló, dñamo aqmó sukóló bituraalu, erae dere ala fea ama sumó eranérápó.

12 Ti ata, mo yalo hosaa mole naaletei, yq beterepaae wópolo momó dotonatapó.

13 Yesuné fo wisi yó mótu betalemó, *dipula* bemó dirii képiné dokóló beteró betepa, naao q tao su betere kaae, yq betere sirimó q bituraalu, q tao sópolo etamo bettaai kisipa mualetei taaróló yq beterepaae dotonatapó. **14** Atéró q etamo bituqtei, naao ai ala yae dere fo woseniruraalu, q yalo tanénipó. Naao apaae eraaire ala yalo yq serateremó ini, naao koleaané apaae hosaa muóló wisi ala eraasepóló, naao naase tuamó i mulatere ape. **15** Kale seké q yatamo betatei, yq taaróló kae biti fele beteta, ti take yatamo betamó mo titóró beterópolo, kapala asiri kae beterótua yalepó. **16** I sekéta naao kutó diratere whj betepatei, ai tómó mió naao hosaa turó mole nopóló wisiyóló dape sae. Ti noatepae, ata mo whjkélé betoo, Keriso nokélé betoo ereteiné q mo yalo hosaa mole notóró beterapó. Téreteiné naao q kilituraalu, apaae hosaa mo turó mulaalo ai ape.

17 Atérené naaotamo dñamo Kótóné alamó betq kutó ditere whjpóló kisipa mutupa, ti naao q wisiyóló dape saai yale su q wisiyóló dape sae. **18** I sekénétamo me dowi ala ó naao qlakó qlémi sale kwia mupa, ti yalotei tokó melaalopa, epaae yae. **19** Eta, Pol-né mo yalo naasenétei i aşe dapa kelae. Ai kale kwia yalotei melaalo ai ape. Ti yq betere beteta, naaotei tué muae. Yalo yapaae erale ala eroluqmeisóró, ti yq atéró bituqmeipó. Atéyale alané yapaae kwia mupa hakearóló uatei, me qla meipóló taalatapó. **20** No-ó, dñamo wusuró Talené ala tuamó bituraalu, yalo enée yóló mutere kisipa mió naaomo epaae eraasepólópó. Atétepa, ti dñamo Yesu Keriso tuamó bitu, yalo kisipa tiki felératere ala yaalo ai ape. **21** Yalo dere fo naao mo wosóló eraalopóló kisipa muturaalu, yapaae i aştere ape. Ti

noatepa meipó. Yalo i eraasepé dere fo naao mo wosóló eróturaalu, naaomo tómó beleróló eraalopóló kisipa mutapó.

²² Téró, fo meta i ape. Eta waalopa, fiyaaire tiki betä donoróló mulae. Ti noatepae, naao Talepaae momayale ala Kótóné wosóló, take dámó wusuró betämó bitu yale kaae, miókélé atéró betämó betaai kisipa mutapó.

²³ Yesu Kerisoné ala erótú betepa, etamo betämó *dipula* sóró beteró betere whj Epapras-nékélé yapaae koleó dapó.

²⁴ Etamo betä kutó ditere whjrape Mark, Aristarkus, Demas, Luk ai whjrape atimanékélé diapaae koleó fo i dere ape.

²⁵ Tale Yesu Kerisoné ama hâle hamokoróló tao sere ala wisinaale, naao kepe bete tuämó mulópoló yae.

Hibru

Whjné Naalemané ensel-rape teteró beterapó

¹ Mo take bitiré wouraalu, Kótóné fo kae kae tūmó, ama kóló whírapepaae mo dekéró félimó depa, atimanémo dà Juda fakené noutererapepaae dua ipakalepó. ² Téyaletei, mió i kemeratere alimó, ti Kótóné dere fo ama Naalemané dàpaae yalepó. Ti fea qla qla ai naalené amatóró sópóló yóo, saró haetamo ó ere qla qlakélé fea ama aleyópóló, Kótóné ai sekéné naase tuqmó mulóo, yalepó. ³ Kótóné ama mo kae ere dē wisinaale ai naale tuqmó deyó faletei, mo so whí feané kolópóló hakearó beterapó. So whjné ai naale kilitu, ama alima ere alatóró erapóló tuénérápó. Sámó ó i haemó betere qla ó ere qla feané du betere ala hale deté fu beterópóló, ai naalené doasi fotokó bole foné hale eratétóró fu beterapó. So whí feané dowi ala fokóló kemetepa, q hepén-paae fóló, wisi wisi ala fea teteróló betere Doasi betere turu naase dêmó betalepó. ⁴ Atéturaalu, Kótóné q mulale doiné *ensel-rape* mulale doi teteró biture kaae, q sóró beterale alanékélé, *ensel-rape* sóró beterale ala mo bosenóló teraae falapó.

⁵ Ti noatepae, Kótóné i fo erapó.

“Yata, yalo Naale betóo, q mió naao Aya alée fóo, i dere ape.”

Me fo ipó.

“E ama Alima betóo, q yalo Naale betóo yaalopó,” ere fo-a, mé *ensel-paae* yaleé?

⁶ Téró ai fo kaae, Kótóné ama topo naale betá i haepaae dapesó wouraalu, i fo dapó. “Kótóné *ensel-rape* fea q aomó sukóló bitu, ama doi betá hale sóró horótú betae,” erapó.

⁷ Tépatei, Talené ama *ensel-rapemó* tué muturaalu, i fo dapó.

“*Ensel-rape* ama fo erále fópóló, besé tiki alée falóo, ama kutó dirateré whírapé simi alée falóo dua dapó,” erapó.

⁸ Tépatei, kale Naalemamó tué mutu i fo erapó.

“Kótóo, naao so whí teteróló kaae tare ala kemekélé ini, hale yó tawóo, naao so whí teteróló kaae tawaaire alakélé, mo donoi alané kaae tawóo yaalopó.

⁹ Naao hosaa mo donoi alapaae muóo, dowi ala yá mo hóyóo yalepó.

Atéyaleteiné, yá teteróló kaae tare Kótónétóró yá mo taoró beteróturaalu, naao fulumu whírapé ti yá aomó beterópóló, haj fáane wel wéi naao topomó suniyóló, yá sóró beteralepó,” erapó.

¹⁰ Tétu, ama i fokélé dapó.

“Tale-ó, mo take keké nale alimó bete kaayóló fótuku mulóturaalu, haeró sätamo naao naasenétóró alerapó.

¹¹ Ai aleyóló muló betere qla feata, doyóló aluyaalotei, yá ti hale betó tarapó.

Ai qla qla feata, deróló sókó fatere kuti derqakele yóló turukó fu dere kaae, doyóló mo ti kemeyaalopó.

¹² Whjné deró betere derqakele kuti sokóló ó me qla bopetu dere kaae, mió i ere saró haetamo naao bopée sóró, kuti kisi kae derótú dere kaae, kisi saró haetamo aleyóló mu-alaalopó.

Téyaaalotei, yata ai ere kaaetóró hale betó taru, bitiré faaire ba fo mo kemekélé yaalo meipó,” erapó.

¹³ Me fo i ape.

“Naao bóe whírapé fea yalo dóló teteróló, naao hó aomó beteraaire be dē sókó wópóló, yá yalo turu naase eró betere tikimó kaae tawóló betae,” ere fo-a, Kótóné mé *ensel-paae* yaleé?

¹⁴ Ti *ensel-rape* feata, Kótóné kutó diróturaalu, mo ti betaaire so whí tao sene fae yóló, doteyale keperape meié?

2

Wisiyóló kaae taru, kale fo wisi wosae ere fo

¹ Térapa, dà feané wosale mo bete mole fo keteróló, dà kópaae faqsóró ai fo kutiri mulóló, mo hotowaró kaae tawaalopóló i

dere ape. ² Ti noatepae, mo take Talené ama fo so whjpaae yó melale fae yóló, *ensel-rapepaaepi* melalepó. Me whjnétamo ai fo tikitepa, ó sya feni hóratepa, ti ai whjpaae dowi kwia mo donotóró mótuá yalepó. ³ Mió djanékélétamo Talené doasi tao sere ala keteróló, hale ola kaae aqratepa, ti dákélé netéró hásokó faaloé? Ti ai doasi tao sere alata, Talené amatóró folosóró so whjpaae yalepó. Ai fo wosale so whj atimanémo, mopóló däpaae diriyóló yó melalepó. ⁴ Ai whjrapené yó matere fo mopóló tué tiki tirópóló, atimané yó male fotamo touróló kótóné, me ala yaairemó eratere alarapekélé, kolóló siratere alarapekélé, kae kae kelemei alarapekélé fea eralepó. Atéturaalu, Kótóné ama kisipa mole ala sya fóló, Dëi Kepe Wisiné hale matere alakélé atimamó dokoróló mo suralepó.

Yesu q ama no nerape kaae alée fele fo

⁵ Take nalopaae dä bitj faalopóló i bopetu betere tikita, *ensel-rapepaae* teteróló kaae tawae inipó. ⁶ Tépatei, Talené fo asëre tuämó whj mené etei kaae fo erapó.

“Mo whj-a, noa kaae doasi bete mupa ąpaae kisipa mutu betere?

Whjné naalemakélé hosaa muóló kaae tare-a, a noa doi mole whj betepa de?

⁷⁻⁸ Naaq a i haemó beterale sukamó, *ensel-rape* aqmó beterópóló yalepó.

Téyaletei, doasi doi mole alaró, mo kae ere dë wisinaaletamo ąpaae eróló, a sóró horalepó.

Téturaalu, fea ala amatóró teteróló kaae tawópóló, naaotei eralepó,” erapó.

Kótóné ai alarape fea ama teteróló kaae tare aqmó mulatei, mo betákókélé hale munipó. Atére ala mió djané kelené kilinipó. ⁹ Tépatei, Yesupaae eró betere ala kisipa muae. Taketa, Talené *ensel-rape* aqmó mo sawa sukamó beteraletei, ama tikimó susupu sóró sukale betené, mió Talené a topo whj beteróuraalu, doasi doi mutere alaró mo kae ere dë wisinaaletamo ąpaae eró betepa kelerapó. Aita, Kótóné hamokoróló hale tao sere ala

däpaae eróturaalu, sukutere ala däpaae waqsóró, mo turó ama tikimótóró serapó.

¹⁰ Kótó ąta fea ala bete tale bitu, fea ola qlané ama kisipa mole alatóró erópóló, aleyóló muló beterapó. Atére sekéné ama mo dekéró betó mole naale senaale aluni, mo kae ere dë tuapaae ąlisóró faaire whj Yesu a mené dóló sukunópóló yalepó. A atéró seké siré fóló, asane feleteiné so whj tao saai mo şure topo whj beterapó. Ti Kótóné ąpaae ai eró betere ala fea djané kilituraalu, mo dono ala erapóló kisipa mutapó. ¹¹ Me alatamo hosekéni, Talené ama kae beteró betere so whjró atima fokóló kae beteratere sekétamo, Kótóné mo betä faketóró aleró betereteiné Yesuné atimapaae no nerape-ó yaaire a hale dumipó. ¹² Ama i fo dapó.

“Yalo no nerapené naao doi tué yópóló, yalo hakeamó yóo, touró betere so whj feané keletómó naao doi sóró horóturaalu, wole fokélé yóo yaalopó,” erapó.

¹³ Me dere fo i ape.

“Yalo ąpaae tué tiki tiraalopó,” erapó.

Ai fo kaae ama momó dapó.

“Ekélé, Kótóné ama ępaae melale naale senaalekélé, dä fea i betere ape,” erapó.

¹⁴ Ti Kótóné ąpaae kaae tawae yóló melale naale senaaleta, mo hae whjtóró betereteiné, ąkélé atima daale mo tikitóró alée felepó. Aita hale mei, sukutere fotokö bete tale Satan doraai yalepó. ¹⁵ Tétu, sukaqsóró witere alañe wae sóró dokóló muló betere so whj a sukuropaalu, teraayóló hale fópóló eralepó. ¹⁶ Ti ama ai ere doasi alata, *ensel-rape* tao saai ini, Abraham-né deté fele naale senaale tao saai yalepó. ¹⁷ Atére betené Yesu a Talené ala eróturaalu, so whj kolené sukóló, tao sóró momaratere topo whj bitu, so whjné du betale dowi alamó, Kótóné atima kwia melaqsóró sesé yaairaalu, a ama no nerapené daale tikitóró alée felepó. ¹⁸ Ti noatepae, sú sere alaró kae kae susupui alatamo siré fóló mo asareteiné, mepaae so whj dowi ala yópóló sú sere sukamó, atima dée naqsóró ama mo sumó tao senérápó.

3*Yesuné Moses teteró beterapó ere fo*

¹ Térapa, dowi ala fokóló kae beteró betere no nerape-ó, dąkélé diąkélé Kótóné hepen bepaae faai ape yóló mo betə kaae fotóró erapa, diąné tué tiki mo turó Yesupaaetóró muló betae. Ti ąta, Kótóné ama fo yó melópóló dotęyale whj betóo, dąmō momaratere topo whj betóo erapóló dąné i du betere ape. ² Moses-né Kótóné ama fake so whj mo wisiyóló kaae taru yale kaae, Yesunékélé ą sóró beterale sekéné ąpaae erae yale ala fea mo turó eraté fu betalepó. ³ Betə be teteré whjné be wisinaale tēpa, so whjné ai be siratua dapó. Tépatei, ai be tēyale whj dukiratere foné be wisinaale tēnapóló, siratere ala teteró beterapó. Atétu dere kaae, Yesuné doasi doi mole alané Moses-né doi muale ala, mo bosene falapó. ⁴ Be fea tēnetei ama koleaané daani, whjné tēyóló mulótua erapó. Atére kaae, ąla ąla fea Kótóné amatoró aleyóló muló beterapó. ⁵ Ti Moses ą Kótóné kutó diratere whj bitu, Talené so whj mo wisiyóló kaae taté fu bitipakalepó. Tétu, ama du betere alata, take nalopaae Talené mo eraalopóló, ama hąkearóló yó mótu bitipakalepó. ⁶ Téyaletei, Keriso ą Kótóné naalematóró bitu, Talené ama fake so whj fea mo hotowayóló kaae taté fu beterapó. Atétu, take nalo waaire be dêmó Talené dąpaae wisi ala eraalopóló, hąjtamo kaae taru, halaainé ama ala hale erő tapa, ti dą Kótóné ama fake so whjtóró beterapóló kisipa muae.

Kisipa tirénire so whjpaae wisiyóló kaae tawae ere fo

⁷⁻⁸ Atéreteiné Děi Kepe Wisiné i fo dapó. “Whj bitini hąle kópu kąae fi tikimó, Kótóné diaaąq noutererape sų sóró kąae kelalemó, ama dere fo woseni, dowąae fóló hosaa tą ipakalepó. Atéyale kaae, mió diaaąqkélé ama fotamo wosetepa, diąné hosaa tą yaqsóró yae.

⁹ Diaaąq noutererape atima atéró kuturaalu, 40 ba fo tuąmó ę kąae kolóló sų siré fu betepa, yalo erótú betale ala atimané kilitu betalepó.

¹⁰ Atéyale betené ai alimó betale so whjtamo fopaae butu, yalo i fo yalepó.

‘Atimané hosaa mo turó kae tikipaae muluraalu, yalo erótú betere ala mo tuékélé inipó,’

¹¹ Atétepa, ę fopaae butu etei dirii fo yóló mulalepó.

‘Yalo hosaa muni deyóló dua betere ala tuąmō, atima sókókélé mo waalomeipó,’ ” erapó.

¹² No nerape-ó, diąkó mepaae whjné hosaa tuąmō mole dowi alaró, mo ti betere Kótópaae tué tiki tirénitere alatamo iru, Kótó taaróló faqsóró, hotowaró kaae tawae. ¹³ Téturaalu, miópó du betere be dę kemeyaa epatei, dowi alané dią diliğóló diaaąq hosaa tąraqsóró, betere dokö diaşisi ketekę u bulótū i bulótū du betae.

¹⁴ Folosóró kaae suraalu, dąné tué tiki tirale ala tuąmō taaréni, mo diriyóló bitiré fóló, kemene fole kwiamó sókó fupa, ti Keriso tuąmō mole ala dąnékélé serapó. ¹⁵ Kótóné ai fo ereteiné dąné u deté wale fo momó i dere ape.

“Whj bitini hąle kópu kąae fi tikimó, diaaąq noutererapené Kótóné dere fo woseni, hosaa tąyóló dowąae fu betale kaae, mió diąkélé ama fo wosetepa, diaaąq hosaa tą yóló dowąae faqsóró yae.”

¹⁶ Talené atimapaae yale fo wosaalo hóyóló dowąae fele so whj-a, deé? Aita, Isip hae taaróló, Moses-né dapesó fele so whjtórótipó. ¹⁷ 40 ba fo tuąmō, Kótóné fopaae bualetei-a, detamo maaté yaleé? Aita dowi ala yaleteiné kópu kąae fi tikimó, hąle sisiraae fele so whjtórótipó.

¹⁸ Kótóné ama dirii malo duraalu, “Yalo hosaa muni deyóló dua betere tikimó, atima betąkókélé mo sókó waalomeipó,” ere fo depaae maaté yaleé? Aita, ama fo tikitü betere so whjpaaetóró erapó. ¹⁹ Ti atima Kótóné dua betere ala tuąpaae sókó fenire beteta, Kótóné fo wosóló, tué tiki tiréní yaleteiné erapó.

4*Kótóné so whj sqa nöpóló tukóló muló betere be dę mulapóló ere fo*

¹ Ti Kótóné ama so whị sasa nóló bitị wópólópó ere fo kemeni, hale mulapó. Atérapa, ai tuapaae bitị faairetei dą hásokó faqsóró, witamo hotowaró kaae tawae. ² Ti noatepae, mené atima Juda fake so whipaae yó melale fo wisi dappaekélé yó melalepó. Atimané ai fo wosótä yaletei, mopóló tué tiki tiréni yale betené atima tuamó me dukélé olenipó. ³ Ti ai fo mopóló mió tué tiki tiró betere so whị dąta, Kótóné ama sasa nokole tikipaae sókó fu beterapó. Tépatei, kisipa tirénire so whipaae Kótóné i fo erapó.

“Atétepa, ę fopaae buturaalu, etei dirii fo yóló mulalepó. ‘Yalo sasa nóló betere tikipaae atima wóló betókélé mo yaalomeipó,’” erapó.

Take Moses betale alimó Kótóné ai fo mo epatei, sáró haetamokélé, ere qla olakélé, fea Kótóné ama aleyóló kemerélipakalepó. ⁴ Ti noatepae, wéike be dêmó Kótó ą sasa nale fo mepaae asə tuamó eretei dosatepa tuénérápó.

“Kótóné ama diyale kutó fea kemeróló, wéike be dêmó ti ą sasa nalepó,” erapó.

⁵ Kale yale fo momó i dapa, wosae.

“Atima yalo sasa nóló betere tikipaae wóló betókélé mo yaalomeipó,” erapó.

⁶ Atére betené mió mepaae so whị sasa nóló betaalopóló, i bopetu betere tuamó sókó fóló betenérápó. Ti take betale so whị Talené fo wisi mené yó matepa wosetua yaletei, ai fo aqomó sukóló bitini, tikitu betaleteiné sasa nóló betere ala tuapaae sókó fenipó. ⁷ Atéró bitiré fóló, mepaae ba forape keme itikimó, ti Kótóné be dę kae dale mulóló, miópó doi mulóturaalu so whipaae i fo yae yóló, Depit-paae ipakalepó.

“Mió ama fotamo wosetepa, ti diaaq hosaa tayóló dowäae fu betaqsóró yae,” erapó.

⁸ Ti noatepae, Josuané Talené so whị sasa nalóló beteróluqsóró, ti nalo me be dêmó Kótóné sasa nóló betaalopó fo uämeipó.

⁹ Atérené Kótóné ama kutó kemeróló ą sasa naleteita, take ama so whị sasa nóló beteraaire alamó kisipa mutu ereteiné, dią ai sasa nóló betere ala tuapaae bitị

fenérápó. ¹⁰ Ti noatepae, Kótó ą ama kutó diyóló kemeróló, sasa nóló bitu yale kaae, mepaae so whị de Kótóné sasa nóló betere tikipaae sókó fupa, ti so whijkélé atimané ditere kutókélé taaróló, sasa nóló hale betenérápó. ¹¹ Atérapa, atima Kótóné fo tukóló dowäae fu betere ala sya furaalu, dákélé dée naqsóró, ai sasa nóló betere tikipaae keteké buóló sókó faalopa siépe.

¹² Ti Kótóné fota, beteró betere fotokötamo fayóló mo surapó. Ai fota, tamo fakeró fosó daale böe dele sepakené fosókélé mo teraae falapó. Atéru, whjné asoró kepetamo tuamó tekeyóló sonaae fóo, diri tamo olekereteikélé tuamó tekeyóló sonaae fóo, dua dapó. Atérené whjné hosaa tuamó ere alaró mole tué tikitamo, Kótóné ai fonétei kaae kolóló talenérápó. ¹³ Kótóné aleyóló muló betere qla qla fea ama keletómó hiró bitini, mo fopa hakeamó mulapó. Atére sekéné keletómó, dąné du betere ala fea mo betákélé hiraalomeipo.

Yesuta Talepaae momaratere topo whị beterapó ere fo

¹⁴ Dą tao sóró momarótu betere doasi topo whị Kótóné naalema Yesu ą sasa tuamó fóló hepen-mó beterapa, ama fo wisi dąné wosóló mopóló ąpaae tué tiki tiratere ala taaréni, mo ti tiró betae. ¹⁵ Ti dąta, mo hae whị batereteiné mepaae sekēi ala ó dowi ala yópóló sū supa, diriyóló daayaaire fotokö mo bunipó. Tépatei, dámó momarótu betere topo whjné ai alarape fea ama hosaamó suraalu, dą tao senérápó. Ti mió dąpaae i wou betere seké ó dowi ala yópóló, sū sere ala fea ąpaaekélé wua yalepó. Téyaletei, ą dowi ala mo betákélé inipó. ¹⁶ Atérapa, dąpaae sekēi ala wale suksamó dą koleturaalu, ama tao sónpóló hamokoróló hale tao sere ala teteróló kaae tare tikipaae faaire wini, halainé faalopa siépe.

5

¹ So whjmó Talepaae momaratere topo whị sóró beteraaai, whjrape fea fopeyóló betə whjtóró sóró beterótua dapó. Ai whjta, so whjró Kótótamo tuamó bitu, so whjné yale dowi ala Kótóné tokóló

alurópolo, simó sukúlaa dalatere alaró hale matere alatamo dua dapó. ² Ti kóló kolóru, kópaae fole so whj dà tao saai ai tuá whj ąkélé hae whjtóró ereteiné naameyóló mo dua bitu enérápó. ³ Ti ąkélé dowi ala dere whj beterápóló kisipa mutu, ama yale dowi alapi Talené wisirópolo, simó sukúlaa daloo, nalo ti mo so whjné dowi ala wisirópolo sukúlaa daloo, dua dapó.

⁴ Mepaae whj momatere topo whj betaai doi sere alata, ama koleaané enénitei, Kótóné Eron-paae ape yóló momaratere topo whj sóró beterótú yale kaae, Kótónétóró ai whj sóró beteranérápó.

⁵ Atére kaae, Keriso ą doasi doi saai kisipa mutu, amatei momaratere topo whj bitinipó. Téni, Kótóné ąpaae duraalu, “Yata, yalo naalepó. Ęta, mió naao aya alée fulapó,” erapó.

⁶ Ai fo kaae, me asę tuämó i fo dapó.

“Melkisedek ą momaratere whj bitu deté fele ala naao teteróló kaae taru, momatere ala hale yó taté fu beterópolo, yalo ya sóró i beteratere ape,” erapó.

⁷ Yesu i haemó bitiré fele sukamó, ą sinaqsóró tao saaire seképaae me sukamó ą wole yóo, me sukamó ą tao sae yóló moma fakeyóló yóo dua yalepó. Ą atéró Tale aqmó sukóló betateiné ama erae yóló kematera moma Kótóné wosóló, mo eralepó. ⁸ Ti ą Kótóné naalema bitutei, seké hale beleté feleteiné Kótó aqmó sukóló betere ala mo asane felepó. ⁹ Ai ala deté fóló, ą momaratere whj wisi bitj felepó. Atétu, ama fo wosóló eratere so whj fea aluni, mo ti betó tanópolo, tao su betere bete tale alée felepó. ¹⁰ Ti aita hale mei, Kótóné ąpaae duraalu, “Melkisedek-né deté fele ala tuämó ya momatere whj beteratapó,” yale betené yalepó.

Talené ala taaróló sisópaae eratepa mo wió yae dere fo

¹¹ I bopeyale alarape dekéró moletei diapaae uämó, ai fo bete diaaq wosaaire hapólureteiné, diapaae yaairekélé dirrapó. ¹² Ita mo fo dapó. Dią mo take kaae sóró Kótóné ama bete mole fo woseté waleteiné, mió dią Kótóné fo yó matere

whjrape mo sumó bituapó. Até uatei, ama bete mole fo dią tué inipa, take kaae sóró yó malepaae fesaae fóló, mené dią momó yó manérápó. Dią dirii ąla naaire suni, keteirape mo awatóró naai ekéletu dere kaae erapó. ¹³ Mepaae so whj de awatóró ekéleyóló nuku betepa, ti ai so whj mo ketei kaae bitu, Kótóné mo donoi ala erateretei tuéni, kóló kólórapó. ¹⁴ Tépatei dirii ąlata, disire so whjné nöpóló muló beterapó. Atére so whj ti Talené fo wosetere dokó fea ama alatóró eró tareteiné asa duraalu, dowi alaró wisi alatamo sumó kaae kolóló, talenérápó.

6

¹⁻² Atére betené Kerisoné ala i ape yóló, teómó kaae suraalu, yó matere fo momó kae yó melaalomeipó. Até yaletei taaróló, mió mo dirii fo diapaae i dapa wosae. Take kaae sóró yó melale fota, whjrapené be teteróturaalu, folosóró iru eleké detu dere kaae yóló, yó male alarape i ape. Sukutere alapaae ąlisóró fole dowi ala taaróló, tū wisipaae fole alakélé, Kótópaae tué tiki tiratere alakélé, węi tópuratere alakélé, me whj Talené kutó dirópolo, ama tikimó naase mulatere alakélé, sukutere so whj kepaayóló betaaire alakélé, so whj feané yale ala taleyóló mo ti muó tawaaire kwia melaalopó ere fokélé, take folosóró kaae suraalu yó maté waletei, momó kae yó melaalomeipó. ³ Kótóné wisirapa, dirii fo yó melae depa, ti dąné mo yó menanérápó.

⁴⁻⁶ Mepaae so whj atima diliki tuämó beteretei taaróló, dę tuapaae bitj fóo, hepen bemó mole wisi wisi ąla atima sóró asa yóo, Dęi Kepe Wisiné erótú betere alakélé atima sóo, Kótóné bete mole fo tuämó bole wisi ala atima kisipa yóo, take waaire alimó teteróló kaae tawaaire fotokökélé atimané tué yóló asa yóo ere so whjtei, Talené ala taaróló fupa, ti momó kae kisipa feteyóló fesaae wonénipó. Téturaalu, atima ai du betere alané Kótóné naalema so whj feané keletómó doasi hale seróló, ą filipaa ni tómó momó oleratere aqrapó.

⁷ Hali wouraalu, wisi fę bulatere haemó qla wisiyóló holóló, ai kutó talené qla supa, ti ai hae tiki Kótóné wisiraalopó.
⁸ Tépatei, qla wisiyóló huni, mu daai képiró dowi netamo hotere hae ti fę buni, dowi deké bulapó dua dapó. Atére haeta, ai kutó talené doróló, kemeróturaalu simó neli biliyaalopó.

⁹ Dañé hosaa mole no nerape-ó, i deté wale fota, diq tuämó ere alamó dumipó. Ti diaṭa, Talené ama so whj̄ aluyaqsóró tao sale ala tuämó betere ala dñé kisiparapó.
¹⁰ Ti Kótó ḥta, so whj̄ feané du betere alarape ḥoko taleyóló kwia mótmipó. Atérapa, diaaq ama kutó diratere alakélé, Kótó ḥpaae yaala sókó furaalu, ama kae beteró betere so whj̄ tao sere alakélé, nalo tao siré faaire alakélé, fea ama tué yó taru, kwia mo donotóró melaalopó. ¹¹ Talené diq dokq̄ feapaae melaalopó yale qla mo saasepólópa, keteké buóló mió diaaq ai du betere alatórō hale yó taté fóló, kemene fole kwiamó sókó fae. ¹² Diq Kótóné ala erótú beteretei deka yóló taaréni, mepaae so whj̄ atima tué tiki tiratere alaró sekéi ala wapatei, hale yó tare alatamo su beterapó. Diqkélé ai ala yaasepóló, atimané dere alatórō suróló yae.

Kótóné eraalopó dere ala hásokó feni mo eraalopó

¹³⁻¹⁴ Kótóné ama eraalopó yóló mulale fo Abraham-né mopó yópóló, Tale ḥteteró betere Doasi me bitinipa, amatei ḥt doi yóló dirii malo duraalu,

“Yalo ya wisiratereteiné, naao detere naalené deté fole naale senaalekélé doakale fake firatere ala hásokó feni, mo yaalopó,” ipakalepó.

¹⁵ Atétepa, Abraham ḥt whaliani, dua kaae taté fóló, nalo Kótóné ḥpaae melaalopó yóló mulale qla mo salepó.

¹⁶ Me whjné mepaae so whjpaae i ala eraalopóló mulatere fo diriróturaalu, atimané doi yóló dirii malo dumi, atima ḥteteró betere doasi whjné doi yóló, ó Talené doi yóló malo dua dapó. Atéró dirii malo dereteita hale mei, nalomo ai fo inipóló foné u só derótú, i só derótú yaqsóró dapó. ¹⁷ Ti Kótóné ama eraalopó dere fo diriróturaalu, amatei ḥt doi yóló

dirii malo yaleteita hale meipó. Ama ai eratere ala saaire so whjné ama yóló mulatere fo kisipa feteyóló taaréni, mo dokonatapó kisipa muópóló yalepó. ¹⁸ Ti Kótóné ama eraalopó yóló mulale foró dirii malotamo epatei taaróló, ama kisipa feteyóló me kae ala eranénipó. Kótóné ai ala yaleteita hale mei, dä dowi alamó kwia sóró aluyaqsóró, Talené tao sóró mo wisiyóló beteraalopó yale fo wosóló hosaa tuämó muló bitu, tué tiki tiraté fu betere so whj̄ dä keteké buópóló yalepó. Ai so whj̄ta, ti dätóró i ape. ¹⁹⁻²⁰ Take nalo dä mo wisiyóló betaalopóló hajtu betere ala mepaae seké ó whalia dere alané só deróló doraqsóró, ai hajtere alané dä diriróló, turuku kaae derapó. Ai turukuta, ḥoko tikimó dini, satäle yóló kuti oleró betere tiki bosenóló, Kótóné mo kae aleyóló muló betere be ke tuämó erapó. Ai be ke tuäpaae so whj̄ nalo wópóló, dä tao sere whj̄ Yesu ḥpi folosóró sóró falapó. Ai sekéta, Melkisedek betale kaae, so whjmó momaratere topo whj̄ alée fóló, ai ala hale deté fu beterapó.

7

Melkisedek momaratere topo whj̄ betere fo

¹ Ti Melkisedek ḥta, Salem be hulua ḥteteróló kaae tare topo whj̄ betóo, mo taoró betere Kótópaae momaratere whjkélé betóo, ipakalepó. Abraham ḥt mepaae topo whirapetamo bóe fóló, bóe whirape dóló kemeróló momó fesaae wouraalu, tumó Melkisedek-tamo hoklaa yóló, Abraham wisiratere fo erapó.

² Atétepa, Abraham-né ama bóe dóló sale qla naase tamо moletei dekeyóló, betä Melkisedek-mó melalepó. Melkisedek-né doi bete tamо mulapó. Folosóró doiné bete, “Donoi ala dere topo whjpó,” Me doi bete, “Salem be hulua ḥteteróló kaae tare topo whjpó,” Ai doi feteyóló, “Hosaa muni deyóló dua betere ala ḥteteróló kaae tare topo whjpó,” erapó. ³ ḥt deyale soró whjtamoné doikélé, ḥt kaayale noutererapené doikélé, ḥt deyale be dékélé, sukałe be dékélé, asémó muni, Kótóné

naalema biture kaae, a so whjmó momaratere topo whj hale betó tarapó.

⁴ Ai seké a doasi whjpóló ere ala tué muae. Djané noutere Abraham-nékélé ama bóe dóló sóró wale naase tamo qla qla dekeyóló betä Melkisedek meló beterapó. ⁵ Kótóné ama tukóló muló betere fo tuamó i ala yae erapó. Lipai fake whjrapekó so whjmó momarópóló sóró beteró betere whjrapené mo so whjné mole naase tamo qla qla dekeyóló, betä siré kwéyae yóló munélipakalepó. Ti atéró kotere whjrapekélé, matere so whjkélé, atima fea Abraham-né deté fele fake no nerape epatei, atima tuamókélé siré kwéipakalepó. ⁶ Melkisedek-ta, Lipainé deale whj meitei, Abraham-né naasetamo qla qla dekeyóló betä a melalepó. Ata, Kótóné wisi ala eraalopó yóló mulale whjtei, ai qla qla matepa sale seké Melkisedek-né ama foné a wisiralepó. ⁷ Ita mo dua dere alapó. Doasi whjné a aqomó betere whj ama foné wisirótua dapó. ⁸ Atétere kaae, so whjné naase tamo qla qla dekeyóló betä siré fu betepatei, ai whjrape sukutua yalepó. Atéyaletei, kale doasi whj Melkisedek-né naase tamo qla dekeyóló betä ama saletei, a sukalepó fo munipó. ⁹ Mené etei kaae fo súmó enérápó. Naase tamo qla qla moletei, betä dekeyóló siré kotere whj Lipai a Abraham tuamó, ni du ke kaae bolepó. Atépa, Abraham-né qla qla dekeyóló betä Melkisedek-mó matepa, Lipainé amakélé meló beterapó. ¹⁰ Ti Melkisedek-ró Abraham-tamo hokolaa yaleteita, Lipai a deyaai ama tikimó teó bupa yalepó.

Melkisedek momaratere whj betale kaae, Yesukélé momaratere whj betó tarapó

¹¹ Lipainé deale whjrape mo so whjmó momaratere topo whj betere tuamó Kótóné tukóló muló betere fo sókó walepó. Tétu, atima ai alimó momarótú betale alané Kótóné so whj mo ti wisiróluqsóró, momaratere topo whj me kae waalopó fo uameipó. Ti ai momaratere topo whjta, Eron-né deale naalené deté fele whj mei, Melkisedek bitu yale kaae du betaalopó, erapó. ¹² Ti noatepae, mo so

whjmó Talepaae momaratere whjrapené du betere ala taaróló, Talené me kae alatamo tukóló mulatepa, ti ai ala súmó enérápó. Meitepa, ti enénipó. ¹³ Ai ere fo dokonó betere whjta, Lipai fake mei, kae fake whjpó. Ai fake mo betanékélé so whjmó Talepaae simó sukúlaa dalóló, momaratere ala inipó. ¹⁴ Da teteróló kaae tare whj Yesu a Juda fakené dealepóló, so whj feané kisiparapó. Ti betä Juda fake whjkó so whjmó momaratere topo whj betaalopóló Moses-né asémó inipó. ¹⁵ Melkisedek betale sirimó, whj me kae tamo sókó hotepa, ti djané i deté wou betere fo bete mo hakearatapó. ¹⁶ Ti noatepae, ai whj a so whjmó Talepaae momaratere topo whj sóró beteraleteita, Lipainé deté fele whjrape maaté sóró beteranérápó, ere fo sya furaalu inipó. Ai seké a tuamó doasi fotokó bulu, mo ti betó tareteiné dóló sukunaaire sunipa, Talené a momaratere topo whj sóró beteralepó. ¹⁷ Ti ai fo kaae me asé tuamó i fo erapó.

“Yata, momaratere topo whj Melkisedek-né du betale ala naao teteróló kaae taru, yó taté fu beterópóló, yalo ya sóró beteratapó,” erapó.

¹⁸ Kale folosóró yóló mulale fota, me ala yaaire suni bépa, hale qla kaae aqoróló taalatapó. ¹⁹ Ti noatepae, kale tukóló muló betere foné so whjro Kótótamo betamó wisiyóló beterópóló, mo turó wisiranénipó. Kale folosóró yale ala taaróló, mió Talené ama so whj wisiyóló beteraalopó ere foné betä Kótó betere felekepaae ialisóró fenérápó.

²⁰ Ti a momaratere whj sóró beteróturaalu, dirii malo yóló sóró beteralepó. Téyaletei, mepaae momaratere whjrapeta, hale foné maaté sóró beterótua dapó. ²¹ Téyaletei, Kótóné i seké momaratere whj sóró beteróturaalu, apaae i malo yalepó.

“Talené ama kisipa feteyaalomei, ya so whjmó momaratere whj mo ti betó tanópóló, yalo ya sóró beteratapó,” erapó.

²² Ti atéró dirii malo yaleteiné Yesu a Kótóné ama so whj tao saalopóló, yóló mulale fo diriratere bete alée felepó. Ama

so whj̄ tao saalopóló kisi yóló mulale foné folosóró yale fo teraae falapó.

²³ Ti mo so whj̄mó momaratere whj̄rape dekéró bitiré waletei, ai whj̄ sukutepa, me whjnémó teteróló kaae tatua yalemó, ai whj̄rapekélé fea sukutua yalepó.

²⁴ Téyaletei, Yesu ą mo ti betó tareteiné, so whj̄mó momarótú betere ala hâle yó taté fu beterapó. ²⁵ Atérené Kótótamo betámó betaai kisipa mutu, Yesuné ama yale ala tuamó fu betere so whj̄ mo ti betherópóló, Yesuné ama mo sümó tao senérapó. Ti noatepae, ąta so whj̄ró Kótótamo tuq whj̄ bitu, Kótópae atima tao sae dere fo hâle yótóró tarapó.

²⁶ Yesu ą atéró, momaratere topo whj̄ bitu, dą yayare ala fea ama mo sümó tao sóró eranérapó. Ti ąta, Kótóné mo kae beteró bethereteiné mené ą só deraaire bete muni yóo, ą me dowi alatamo hosekéni yóo, dowi ala du betere so whjtamo betámó bitini, kae betóo, ó şaró hepen betamokélé fea amatóró teteróló kae tawóo erapó. ²⁷ Mepaae momaratere topo whj̄rape betere dok̄ fea atimané dowi alapi kemerópóló, *sipsip o bulmakau* hupu simó sukulaa daróló, nalo ti mo so whjnémó dowi alamó sukulaa dalatere ala suka fea hâle yó taté fu beterapó. Atima ai dere ala kaae, ą tuamó me noa dowi alakó mupa atéyaaaloé? Ti ama betere bete Kótópae mo betá félimótóró melóló, mo so whjnémó dowi ala kwia ama tokóló aluróló wisiralepó. ²⁸ Ti kale tukóló muló betere fo sya furaalu, mo hae whj̄tei, momaratere topo whj̄ sóró betherótua yalepó. Téyaletei, nalo sókó wale dirii malo fo tuamó ti Talené naalema momaratere topo whj̄ sóró betheralepó. Ai whj̄ ąta, me alakélé mo yayani, so whj̄ tao sere alatóró hâle yó tanópóló, Kótóné ą mo turó suróló betheralepó.

8

Yesuta momaratere topo whj̄ bitu, mió kisi ere fo diriró betere Talepó

¹ Dâné i deté wou betere fo tuamó bete mole mo topo fo i ape. Dą tao sóró momaratere etei kaae topo whj̄ta, hepen bemó Doasiné teteróló kaae tare tikimó,

ama turu naase eró betere dêmó fóló betalepó. ² Take kaae sóró têyale momatere kuti bemó, Talené ama kae ere ala erótua betherapó. Ai beta, mo whjném naasené tēni, Talené amatóró tēnapó.

³ Ti mepaae mo so whj̄mó momaratere topo whj̄rapené Talepaae hâle matere alaró simó sukulaa dalatere alatamo yópóló, Talené sóró betherótua dapó. Atétere kaae, mió dą tao sóró momarótú betere sekékélé, Kótó betherepaae hâle faalomei, me ąla sóró ti sümó fenérapó. ⁴ Ątamo i haemó bituqásóró, ti so whj̄mó momaratere whj̄ bituqameipó. Ti noatepae, Kótóné tukóló muló betere foné Talepaae hâle melae ere fo sya furaalu, mótuá dere whj̄rape sóró betheró betherapó. ⁵ Ai whj̄rape atimata, ó hepen-mó ere mo ti momatere be suróló, i haemó tēne mo kuti bemó Talené ala erótua betherapó. Mosesné ai momatere kuti be têyaaitepa, Talené ąpaae i ma fo erapó.

“Naaō ai be têturaalu hóko tēni, dámō hasi fosómó bitu, ąlo ąpaae yó melale be sutóró mo hotowaró têyae,” yóló ipakalepó.

⁶ Téyaletei, Talené ama so whj̄ tao saalopóló, yóló mulale dirii fo Yesu ą tuamó erótua betherapó. Atére kaae, i haemó mepaae momatere whj̄rapenékélé ai ala du betherapó. Tépatei, mió kisi yóló mulale dirii foné take yóló mulale fo teraae falapó. Atére kaae, Yesuné Kótóné so whj̄ tao sóró ditu betere kutóné atimané ditu betale kutó mo teraae falapó. Ti ai kisi dirii fo tuamóta, Kótóné ama so whj̄paae eraalopóló, mulale wisi ala fəanuraalu, take yale ala mo hâle ąla aqro betherapó.

⁷ Ti noatepae, Talené take folosóró yale dirii fotamo mo surapó uqásóró, ti nalo ama eraaire me dirii fo kae uqameipó.

⁸ Tépatei, Kótóné ama so whj̄ fopeyalemó, mepaae hásókó fole ala kolóló i fo yalepó.

“Eta, Talené i dapa wosae. Take waaire ba fomó Israel so whj̄ró Juda so whjtamo ąlo tao saai, kisi dirii fo kae yóló mulaalopóló diąpaae i dere ape.

⁹ Ti mió ylabelo kae yóló mulaaire kisi dirii fota, take atimané noumatererape Isip hae kwiamó betepa, ylabelo dapesó wale sukamó, yóló mulale dirii fo kaae meipó. Atimané ylabelo yóló mulale fo sya fóló eró tanitepa, ylabelo atima tao saai yaletei taaróló, sisópaae eralepó.

¹⁰ Eta, Talené i dapa wosae. Ai ala yóló kílipaae Israel so whítamo ylabelo etei dirii fo yóló mulaalopó. Yalo tukóló mulatere fo tikaqsóró, atimané tué tiki tuámó mulóo, hosaa tuámokélé aséyoo yaalopó. Téturaalu, é atima teteróló kaae tare Kótó betóo, atima ti ylabelo so whj betóo yaalopó.

¹¹ Atétere alimó, me whjné ama be whj so whipaae ó ama nomapaae duraalu, ‘Tale tué muóló beta’ dere fo momó kae yaalomeipó. Ti noatepae, ai be démó mepaae sókó deyóló betere so whjnékélé, doasi doi mole so whjnékélé é mo tué yaalopó.

¹² Atétepa, ylabelo kóleturaalu, atimané du betere sonaalei alaró mepaae dowi alatamomó, kwia melaai yaletei ylabelo kisipa keteróló aluraalopó,” erapó.

¹³ Ti Talené ama i yóló mulaaire dirii fota, “Kisipó” doi mulóturaalu, take folosóró yóló mulale dirii fo bete muni hale qla kaae aqpa, kisi foné mió mo felekemó kemeróló aluraai dapó.

9

I haemó kapala tene kuti bemó momatu betere ala

¹ Take folosóró diaaq noutererapepaae Talené ama ala eróturaalu, apaae momatere alakélé etéró yae yóló yó melóo, ama ala eraaire momatere bekélé etéró teyae yóló yó melóo, ipakalepó. ² Atétepa, so whjné Talepaae moma yaairaalu, kuti be teyóló, u tuámó be ke tamо aleyóló munélipakalepó. Folosóró sókó fole be ke ti arai kutiné satale erepó. Ai be kemó ti lamp sá daaloo, qla mulatere ni fakeró Talené keletómó mulótua dere bred otamo muóo erepó. Ai be kené doita, Kótómó kae tukóló muló betere tikipó. ³ Me aleyóló

muló betere be keta, hapólui kutiné satale erepó. Ai be kené doita, Kótóné ama ala betä eraai mo kae tukóló muló betere tikipó. ⁴ Ai be ke tuámó felé këlaa wale fetera kaae qla biliyaaire tiki kold kapané aleyóló daaloo, Kótóné ama so whjpaae wisi ala eraalopóló ere dirii fo aséyóló buló betere bokis-kélé mulóo erepó. Ai bokis husiróló kold kapa datekaró beterapó. Ai bokis dolomó, kold kapané aleale wutimó mana o deróló mulóo, Eron-né dotó tiki asé sokoretei mulóo, Kótóné dirii fo asére kane fake tamokélé bulóo erepó. ⁵ Ai bokis tómó, Kótóné ama mo kae ere dë fjané serupim ensel-rape suróló aleale qla me uté daayoo, me ité daayoo erepó. Ai serupim ensel-tamoné baase dorokó faróló so whjné dowi ala kemeräleta dere tiki husiró beterepó. Atére alarape fea bete etérapóló, mió mo turó dñané enénipó.

⁶ I bope yale qla qla fea atéró taleyóló muló betepa, mo so whjmó Talepaae momaratere whjrape folosóró ere be kemó, atimané ditere kutó diyaai, hutua yalepó.

⁷ Tétua yaletei, mo u tuámó ere be kepaae ti so whjmó Talepaae momaratere doasi topo whj a maaté betä ba fomó, mo betä félitóró fua yalepó. Téturaalu, ai be kepaae naase hale feni, bulmakauró meme hupu sameatamotóró sóró fua yalepó. Atéta yaleteita, Talené atima kwia melaqsóró seséturaalu, ama yale dowi alapi Talepaae melóo, nalo ti mo so whjné dowi alapóló tuéni, mo ala nisiyóló du betale dowi alamó melóo, dua ipakalepó. ⁸ Mió ai be hale tēpa, Kótóné mo kae ala ere be tuápaae sókó faaire tū hale ai kinapa kelae yóló, so whipaae Dëi Kepe Wisiné hakearóló yó mótu beterapó.

⁹ Ti take Talepaae me qla hale matere alaró hupu simó sukylaa dalatere alatamoné ai qla sóró wale so whjné hosaa tuámó mole sekéi ala mo ti wisiranénire ala mió i alimó betere so whjné tué yópóló, hakearóló yó matapó. ¹⁰ Atéró, qla nokole alakélé, wéi nokole alakélé, Kótóné wisirapó yópóló, kae kae ala yóló wéiné fokutu betere alakélé feata, mo tó tiki maaté wisiróturaalu du beterapó. Talené ama dñ teteróló kaae tawaaire kisi alané tó tiki

maaté wisiróló ai du betere alarape fea mo ti kemeraalopó.

Yesu Kerisoné samea sunée farale ala

11 Mió däpaae i eró betere wisi alarape eraai, Keriso ą so whjmó Talepaae momaratere topo whj̄i bitj̄i furaalu, folosóró ą doasi momatere kuti be wisimó buó dealepó. Ai beta, i haemó mo whjné naasenékélé ó mepaae qla qla aleale sukamókélé tēni, mo taketi Tale ą betere tikimó hale tēne bepó. **12** Keriso ą Kótóné ai kae tukóló muló betere tikipaae sókó faairaalu, *meme* ó *bulmakau* hupu malené samea sóró feni, suka fea mo ti muó tanópóló, ama samea mo betə félímótóró melóló, ą ai be tuapaae sókó felepó. Tétu, so whj̄i fea dowi alané dokóló mupa, ai sameané teraayóló mo ti betó tanópóló dupuró beterapó. **13** Mepaae whj̄i dené Kótóné yaqse yóló mole fo tukóló, nalo ama ala eraai momatere bepaae faqsóró doasi fo mulapó. Atérené *meme* ó *bulmakau* wā hupu sameané ó *bulmakau* so utu hupu simó biliyale fapo terepeyóló, ai yale alapi kemeranérápó. Atéró, nalo ti Talené ala eratepa fo muni, mo sumó eranérápó. Ti ai alarape feata, hale tó tiki maaté fukuturaalu dapó. **14** Téyaletei, ai du betale alarape bosenóló, mo ti betere Dēi Kepe Wisiné Keriso ą fotokoratepa, me alakélé munire betere bete wisinaale Kótópaae hale melalepó. Dāné hosaa tuqmó mole dowi alané sukutere alapaae ąlisóró fu betepa, Kerisoné ama sameané sumó kemeranérápó. Atére beteta, mo ti betere Kótóné ama ala dāné erópóló yalepó.

15 Keriso ą atéyale betené Kótóné so whj̄i tao saalopóló, kisi yóló mulale dirii fo eraaire tuq whj̄i alée felepó. Aita hale mei, Kótóné ą beterepaae ape yale so whjné ama eraalopóló mulale mo ti muó tawaaire qla wisi sónpóló yalepó. A atéró sukale alata, folosóró ere dirii fo aqmó bitu, dowi ala du betale so whj̄i dokóló moletei, teraayóló hale fópóló, dupurótuerapó.

16 Me whj̄i ą sukuturaalu, ama mómu qla taleyóló sae yóló mulatere fo kisipa muae. Ai whj̄i ą sukuni hale betepatei, ama qla

qla hapale taleyóló sumipó. A sukuropa, nalo ti ama yóló mulale fotóró sya fóló senérápó. **17** Ti noatepae, kale whjné ama yóló mulatere fo sya furaalu, a sukuropa, ama qla qla taleyóló saalomeitei, ą sinitepa ti senérápó. **18** Atétu dere kaae, Kótóné ama so whj̄i tao saalopóló folosóró ere dirii fota, *sipsip* ó *bulmakau* hupu samea sókó faraleteiné diriralepó. **19-20** Kótóné yae yale fo fea Moses-né mo so whipaae yóló kemetepa, i ala yalepó. *Bulmakau* hupu malené samearó mo wéitamo belere tikipaae fóló, mo sonaare *sipsip* hupu nikiró *hisop* ni tetejtamomó tópuró sóró asere sókumókélé so whjné tikimókélé, apuralepó. Ai ala yóló kemetepa, i fo yalepó.

"Ita, Kótóné ama tukóló muló betere dirii fo sya fóló, eró tawae yóló diriróturaalu, eratere samea i ape," yalepó.

21 Ai ala kaae, Talepaae momayaairaalu tene kuti bemókélé, ai be tuqmó Talené ala eraai mole qla qlamókélé, Moses-né ai samea sóró apurótua ipakalepó. **22** Ita, mo dere alapó. Kótóné tukóló muló betere foné fea qla fea Talené ama qlapóló dāle mulóturaalu, sameané betə fokonérápó. Samea sókó farénitepa, ti dowi ala tokóló aluranénipó.

23 Hepen bemó ere ala suróló, i haemó aleale mo qla qla Talené amapóló dāle mulóturaalu, samea dilótua yaletei mo donorapó. Tépatei, hepen bemó mole mo alarape fokaai, ti i haemó mole qla bosene fale qla wisinaalené sumó fokonérápó.

24 Ti Keriso ą sukóló kepaayóló furaalu, hepen be suróló i haemó mo whjné téyale bepaae sókó feni, mo hepen bepaaetóró sókó felepó. Atéró fóló, Kótó betere felekemó bitu, mió ą dā so whj̄i tao sere tuq whj̄i beterapó. **25** Kale momatere be téteróló kaae tare topo whj̄ta, whjné téyóló ama kae tukóló muló betere be tuapaae ba fo dokó mo betə feli furaalu, ama samea sóró feni, hupuné samea sóró fua dapó. Ai whj̄rapené dere kaae, Keriso ą hepen-paae momó fu, momó fu ini, mo betə félímótóró ama tiki Talepaae hale melóló, sókó felepó.

26 Keriso ą hepen

bepaae dekéró félímó fuásóró, ti i haemó ere əla əla fea keké nale alimó kaae sóró, sekəi ala dekéró félímó beleté fu bituápó. Téni, i kemeteré alimó ə Kótó beterepaae mo betə félítóró sókó fóló, dowi ala mo ti kemeróturaalu, ama betere bete Talepaae hale malepó. ²⁷ Dä so whita, Talené ere fo dokonóturaalu, bitiré fóló betə fapotóró sukutua dapó. Atéró sukəle k̄lipaae, ti dənē yale ala Talené taleyaalopó. ²⁸ Dä betə feli sukutere kaae, so whj feané dowi ala tokóló aluraai, Kerisoné ama betere bete Talepaae mo betə félímótóró melalepó. Atéró mió ə momó waaireteita, dowi ala tokóló aluraai waalomeitei, ə wópóló kaae tawóló betere so whj tao sóró mo ti wisiyóló beteraai dapesene waalopó.

10

So whjné dowi alamó Yesuné betere bete mo betə félítóró male ala

¹ Kótóné tukóló muló betere fota, mo ti muuaire ala mei, take nalo waaire wisi wisi alané aso maaté erapó. Atére betené kale tukóló mole fo sya furaalu, ba fo dokə hupu dóló moma yó tare alané Kótó betere felekemó bitj faaire so whjné sekəi ala mo ti wisiranénipó. ² Ai alanétamo so whjné hosaa tuámó mole kisipa tiki fea mo betə félítóró wisirólusóró, ti atima etei kaae dowi ala yalepóló, atimatei Talepaae momaratere ala dekéró yó ta uameipó. Ti noatepae, atima etei kaae dowi ala yalepó tué muameipó. ³ Atérené ba fo dokomó hupu dóló momatere ala hale deté fu betere kilitu, dowi ala kemeni, atima tuámó hale mulapóló hakearóló yó matapó. ⁴ Ti noatepae, wə bulmakau ó meme hupu sameané dowi ala tokóló mo aluranénipó.

⁵ Atérené Keriso ə i haepaae wóló i fo yalepó.

“Hupu dóló momatere alaró hale matere alatamo naao hékese inipa, naaotei ə mo whjné tiki daaróló beteralepó.

⁶ Simó sukylaa daróló momatere alaró dowi alamó Talepaae hale matere alatamo kilituraalu, naao kisipa felénipó.

⁷ Atétepə yalo duraalu, ‘Ę teteróló kaae tare Kótóo, kale bopeyóló mole asə tuámó ere fo mo dokonóturaalu, naao kisipa mole ala eraai ę wóló i betere ape,’ ” erapó.

⁸ Folosóró ama duraalu, “Kótóné tukóló muló betere foné i ala yae yóló mupatei, hupu dóló simó sukylaa dalatere alaró Talepaae matere alatamokélé, dowi alamó matere alakélé, fea naao kolóló hékesenipó,” erapó.

⁹ Ai alarape yale sisópaae ama duraalu, “Naao kisipa mole ala eraairaalu, ę i wale ape,” yalepó.

Atéró, folosóró hupu dóló du betale alarape tokóló taae faróló, ai sirimó ə sukəle ala mo ti yó tanópóló eralepó. ¹⁰ Yesu Kerisoné ama tiki Talepaae mo betə félítóró hale melóló sukəleteiné, Talené ama kisipa mole alatóró sya furaalu, dä ama so whjpóló mo kae beteralepó.

¹¹ Be dətere dokə fea momatere be kaae tare whjrapené Talepaae hupu dóló momaratere ala hale yó tarapó. Atétere alané dowi ala mo ti tokóló aluranénipó. ¹² Tépatei, mió i bopetu betere momaratere doasi topo whj Yesuné dənē dowi ala tokóló aluraairaalu, ama betere bete Talepaae mo betə félítóró hale malepó. Atéyale k̄lipaae ə ama alima Kótóné turu naase eró betere tikimó fóló betalepó. ¹³ Ai alarape kemeróló, mió ətamo bóe du betere whj fea ama teteróló só deraaire ala betə Kótónétei erópóló, kaae tawóló beterapó. ¹⁴ Ti noatepae, mo betə félímótóró ə sukuturaalu, Talepaae ama hale male alané wisiróló, mo kae so whj betó tanópóló yalepó.

¹⁵⁻¹⁶ Dəi Kepe Wisinékélé Talené ai ere ala dəpaae yó móaturaalu, folosóró i fo dapó.

“Ai alarape yóló k̄lipaae yalo atima tao saairaalu, yóló mulatere diri fo i ape.

Yalo tukóló muló betere forape atima hosaa tuámó muloo, atima kisipa keteni tué yó tanópóló yalotei eróo yaalopóló,” Talené erapó.

¹⁷ Ai fo tómó me beleróló duraalu,

“So whj Kótóné fo aomó bitini, atima kisipa mole ala maaté sya fu betere alaró mepaae dowi alatamomó kwia meni, yalo aluróló kisipa keteraalopó,” erapó.

¹⁸ Ai dowi alarape feata, Talené mo ti kemeró beterapa, hupu dóló Talepaae matere ala momó kae hale noatepa yaaloé?

Talené ala taaréni, hale eró tawae ere fo

¹⁹ Térapa, no nerape-ó, däpaae Yesuné ama samea sókó faló betereteiné Kótóné mo kae ere be tuapaae faaire wini, mo halaainé sókó fenérapó. ²⁰ Taketa, ai be ke satále yóló oleró betere kuti tuämó sókó fua yalepó. Mió Yesu sukóló ą mo ti betere bete matere kisi tü alée faleteiné ą tuämótóró sókó fenérapó. ²¹⁻²² Ai ala maaté mei, Kótóné fake so whj tao sóró, momaratere doasi topo whjkélé beterapa, dä ąpaae tué tiki tiróló bitu, hosaa tuämó hajtamo Kótó betere felekepaae fenérapó. Atéturaalu, däne i dowi ala yalepóló hosaa tuämó sek̄i kisipa muteretei ama sameané fokóló feléróo, däne tikikélé mo kikisi wéiné fokóo, ereteiné mo halaainé fenérapó. ²³ Ti noatepae, Kótó ąta, dä so whjpaae eraalopó dere wisi ala hásokó fóló taaréni, mo eraalopóló däne so whjpaae du beteretei taaróló haepaae derepaalomei, hajtamo yó tawaalopa sae. ²⁴ Däne no nepaae yaala sókó fole alaró wisi alatamo fakeyópóló, keteké u bulótú i bulótú dere alatamo netéró yaaloé yóló, tué teketu betae. ²⁵ Mepaae so whj atima Keriso fake tourótua dere tikipaae wale hótu dere kaae, dä momókó yaqse. Téni, Talené dä dape saaire be dë felekemó walapa, betere dok̄ ama ala erateretei taaréni, keteké u bulótú i bulótú dere ala mo ti fakeróló deté fu bitiépe.

²⁶ I bete mole mo fo däne wosóló tuérutei dow̄aae fóló, dowi alatamo hale yó tapa, ti ai ala kemerópóló Talepaae melaaire ąla me kae munipó. ²⁷ Kótótamo atéró bóe duraalu, du betere dowi ala hale yó tapa, Talené fo tokótamo yóló só deraaitere alaró ai whjrape dalaaire sitamo kolóló, mo wió yae. ²⁸ Take mepaae whjné Moses-né aseyóló muló betere fo

tukóló yale ala, tamo ó sore whjné kolóló mopó depa, ti ai whj kóletere ala ini, mo ti sinópóló dua ipakalepó. ²⁹ Mepaae so whj dené Kótóné naalema belei ąla kaae aqróló t̄eiyā t̄eiyā yóo, Talené ama fo dirirale sameané fokóló kae betheró betepatei, ai samea hale ąla kaae aqróo, Talené ai whj hale hamokoróló tao supatei, ai ala erótú betere Kepe Wisi faleyóo depa, ti atétere whj ą kwia saairetei hásokó faalopóló de? Ti folosóró Moses-né yale fo tikitepa, dowi kwia mo salepó. Atéyaletei, mió ai alarape dere whjné saaire kwiata, folosóró sale kwia bosenóló mo doasi saalopó. ³⁰ Ti noatepae,

“Kwia tokó matere ala hásokó feni, mo yalotei yaalopó,” yale sek̄eta, däne kisiparapó.

Me fo i ape.

“Talené so whjné du betere ala mo amatóró taleyaalopó,” erapó.

³¹ Mo ti betere Kótóné naase tuapaae fleteita, wi alapa mo wió yae.

³² Dīta, mo take bitiré wale sujamó, Kótóné fo woseté waleteiné dīa tuämó dęyó falapó. Atéremó, dīpaae kae kae sek̄i ala wapatei, dīa wiyló botokó feni, mo diriyóló betale ala kisipa muae. ³³ Ai maaté mei, me sujamó dīa so whj feané keletómó sóró daalóló, susupui alaró haleratere alatamo eróo, me sujamó dīa sere sek̄i kaae, diaaq no nerapepaekélé eratepa, dīakélé atimatamo betamó titiyóló daalu beleyóo, dua yalepó. ³⁴ Atére kaae, atimané diaaq ne norape dipula beteratepa, kóle duraalu, atima tao sua yalepó. Atimané diaaq mole ąlakélé fasó supa, mo ti muó tawaaire ąla wisinaale saai dapóló hajturaalu, atima sópóló taalatua yalepó.

³⁵ Térapa, ai ala deté furaalu, diaaq kisipa tiki tiró beteretei hale ąla kaae taae faréni, mo hotowaró tao tawae. Atétepa, ti mo dupu wisinaale saalo ai ape.

³⁶ Kótóné ama kisipa mole alatamo eratepa, ti ama dīamó melaaí dapóló bopere ąla saasepólópa, dīané kisipa tiki tiróló, diaaq du betere alatóró hale yó tanérapó. ³⁷ Ti noatepae, Talené i fo erapó.

“Mo haleke sukamó waalopó ere seké ą waaitere be dę hılikı faréni, ai be dęmótóró mo waalopó.

³⁸ Téyaałotei, yalo donoi alatóró erótú betere whıta, ti kisipa tiki tiratere alanétóró betaalopó.

Ama kisipa tiró betere ala momó wotqale depa, ti ai whıtamо yalo kisipa felé yaalo meipó,” erapó.

³⁹ Tépatei, dą atei kaae wotqale yóló aluyaaire so whıtamо touyóló bitini, ąpaae kisipa tiki tiró betepa, dą aluyaqsóró Kótóné tao serapó.

11

Kisipa tiratere alané mo betenérápó

¹ Tué tiki tiróló betere so whıjné nalopaae yaaire wisi ala mió kilinitei, take mo kelaalopóló diriyóló kisiparuraalu, hajtu beterapó. ² Mo take betale so whıjné atei ala deremó, Kótóné mo wisirapóló atima dukiró beterapó.

³ Kótóné i ala yó fae depa, ere ąla ó betere ąla ąlakélé fea motóró yó fi-pakalepó. Ti mió kelené keletere ąla ąla feata, kelere ąla sóró aleni, ama fotokó bole fonétóró kaaró beterapóló, dą Talepaae tué tiki tiró betereteiné mo diriyóló kisiparapó.

⁴ Ebel ą tué tiki tiró bituraalu, Talepaae mo wisiyóló hale maleteiné noma Keinné male ąla teterélipakalepó. Ti Ebel ą kisipa tiki tiró bitu matere ąla Talené kilitu, wisirapóló ą dukiróló mo donoi whıjpó erapó. Ebel ąta, take sukupatei, Talepaae ama kisipa tirale ala asémó mulu, ąpaae hale du beterapó.

⁵ Inoke Talepaae kisipa tiki tirale betené ą sukuni, itéró mo betepatei, Talené hepen-paae dapesó horapó. Mepaae whırapené ą kekalemó, Kótóné dapesó feleteiné mo koló fenipó. Kótóné bukmó duraalu, Inoke ą hepen-paae faai i haemó hale bitu, Kótóné ama kisipa mole ala erótú betepa, ą mo hękesené sini-pakalepó. ⁶ Mepaae kisipa tirénire so whıjné Kótó ą hękese yaaire ala mo eranénipó. Ti noatepae, mepaae so whı de Kótó beterepaae wapa, ti ą mo beterapóló kisipa tiroo, Kótó ą i betere ape yóló yó

melaalopóló keteketamo kekitu betere so whı kilitu, Kótó ą mo hękeserapó.

⁷ Talené Noapaae take naao kilini yale ala nalopaae mo eraalopó yale fo Noané mopóló kisipa tiralepó. Atéru, ą tuamó Kótópaae mo kae wi yóló, ama naaleraperó atimané sorapetamo yóo, ama soma atimaamo yóo yóló betə aluyaqsóró, tué tiki tiró bitu nuku alipakalepó. Atéyaleteiné ai alimó betale so whıjné dowqae fóló du betale ala mo só deralepó. ą atéró tué tiki tiratere ala Kótóné kilitu, mo donoi whıjpó yaaire doi melalepó.

⁸ Talené nalopaae Abraham ą melaaire hae kwiapaae fópóló, dotęyai ąpaae ape yalepó. Ai fo depa, ą faaire tiki kisipa inirutei, tué tiki tiró betere alané Kótóné dere fo mo betə wosóló felepó. ⁹ Kótóné Abraham ąpaae yale fo mo eraalopóló tué tiki tiróló, ą melaalopó ere hae tıkimótei uké whı kaae bitu, kuti be torokóló tjeté kutu betalepó. Ama naale Aisak-kélé, Jekop-kélé, ama ere fo dokonóturaalu, ai hae tiki saaire whırapetei, Abraham ą yale kaaetóró deté kutu betalepó. ¹⁰ Abraham-ta, ą betere haemó kisipa muni, take nalopaae dirii ąla sóró tıne mo ti bemó betaalopóló kisipa mutu, kaae tawóló bitipakalepó. Ai be teyyai dale sóo, be teyyóo yale sekéta, Kótó ątórótipó.

¹¹ Abraham ą mo ti otere yóo, soma Serakélé hale ni daayóló sere yóo epatei, tué tiki tiró betere ala Talené kilitu, naale deyyaaire fotokó bulalepó. Ti ai ala eraalopó yóló mulale sekéné fo mopóló kisipa tiki tiraleteiné yalepó. ¹² Ai betə whıjtei ą otereyóló mo felekemó sinaai du bitutei, ama deale naalené kaaróló, naale senaale mo hale ąla kaae deté felepó. Ai naale senaaleta, şamó daale hıreró węi atikatamo kaae ereteiné dosayaai mo sunipó.

¹³ I dosayaiale whırapé atima fea kisipa tiki tiratere ala hale deté fu betepatei, sukutua yalepó. Ti atima hale betale alimó kale melaalopóló muló betere ąla atimané sinitei, mo umó teó wou betepa, tuené maaté kolóló mo kée deté fu betalepó. Atétu, atimané duraalu, “Dąta

haemó betepatei, i hae tale mei, uké whj kaae i betere ape,” du betalepó. ¹⁴ Atei kaae fo dere whjrape atima mo ti betaaire hae tiki kekitu beterapóló hakearóló yó matapó. ¹⁵ Ti atimané atei kaae dere fotamo, take taaróló wale hae tikimó uásoró, ti atima turuku bepóló kisipa mutu, momó fesaae fole ala uapó. ¹⁶ Aténi, mo ti betaaire hae wisipaae fenée kisipa mutu beterepó. Ai hae tikita, me kae mei, mo hepen betórótípó. Atéreteiné atima Kótópaae duraalu, yata dä tötéróló kaae tare Talepó depa, ai fo wosetu Kótó ą haleni, mo dono dapó kisipa mutapó. Ti noatepae, ai be huluata atima mo wisiyóló beterópóló, ama taketi donoróló muló beterapó.

¹⁷ Abraham-né kisipa tiki tiró betere ala Kótóné kaae kolóló, su sale sujamó, Abraham ą kisipa tiró bitu, ama naalema Aisak dóló simó sukúlaa dalóló Talepaae hale melaai yalepó. Kótóné ąpaae wisi ala eraalopó yale fo tuérutei, ama mo betə betere naale daai yalepó. ¹⁸ Take Kótóné ąpaae duraalu,

“Naao naale Aisak-né detere naalené naao doi muuaire fake firaalopó,” erapó.

¹⁹ Ti Abraham-né ama ai ala yaleteita, mo ti sukutere whj Kótóné ama sumó kepaaraalopóló kisipa mutu yalepó. Até yaletei, ama naalema Aisak ą sukóló momó kepaayale whj kaae aopa dape salepó.

²⁰ Aisak ą Talepaae kisipa tiró bituraalu, ama naale Jekop-ró Isotamo nalopaae betaaire alamó kisipa mutu, foné atimaamo wisiralepó.

²¹ Atéyale kaaetóró, Jekop ą Talepaae tué tiki tiró bitu, ą felekemó sukáiraalu, ama dotó tiki tómó tiróló daalu, naalema Josep-né naale tamo foné wisiróló, Talepaae mo kée yóló momayalepó.

²² Josep kisipa tiróló bitu, ą sukáaire be də feleke depa, kale Israel fake so whj Isip hae kwia taaróló, torokó faalopóló kisipa mutu, atimapaae ama diri sóró fae yalepó.

²³ Isip hae kwia tötéróló kaae tare topo whjné Israel so whjné naalerape dae yóló tukóló mulélipakalepó. Ai fo epatei, Moses-né hamaró alimatamo wini,

Talepaae betə tué tiki tiró bitu, ai naale wisinaale daqsoró, wélié sore tuamó ą hyó mulalepó.

²⁴ Moses doayóló Talepaae kisipa tiki tiró bitu, ą topo whj Fero senaalemané naalepó yaqse yóló fo mulalepó.

²⁵ Moses ą sawa sujamó maaté tó tikimó felétere dowi ala yaai kisipa muni, Kótóné so whjpaae erótú betere sekéi ala ąpaaekélé erópóló kisipa mutu, Talené so whjtamotei toune felepó. ²⁶ Moses ą so whj tötéróló kaae tare seké Kerisoné ala erótú bateremó, faleyóló haleratere ala kolósu, Isip haemó mole wisi ąla kolósu yalemó, Kerisotamo betere ala mo doasi ke boleteiné take nalopaae Kótóné dupu wisi melaalopóló kisipa mutu, ą ai ala sya felepó. ²⁷ Moses ą Talepaae kisipa tiró bitu, kale Isip hae kwia tötéróló kaae tare topo whj fopaae buóló, ąpaae sekéi ala eraqsorópóló wini, Isip kwia taaróló felepó. Ti noatepae, aita kelené kelenire seké ama kelereteiné, ama yaai dere ala betə hale yó taruraalu yalepó.

²⁸ ą Talepaae kisipa tiró bitu, Kótóné doteyale whj dele ensel-né Israel fakené topo naalerape daqsoró, bosene fele be dəmō ąla detere alaró wə sipsip hupu malené samea dilatere alatamo, Talené ąpaae yae ala deté fu betalepó.

²⁹ Kótóné so whj Talepaae kisipa tiró bitu, sonaai wəi kəla tuamó tukóló, mo ere hae tiki kaaemó atima təyóló felepó. Tétepa, Isip fake atimakélé Israel fake yale kaae təyóló felemó, wəiné atimatei mo ti alurélipakalepó.

³⁰ Talepaae kisipa tiró bitu, Israel fake so whj wəikeró be dəmō, Jeriko be hulua bopére dopóku bolaa aqró bopé yóló kutu betalepó. Atéyalemó, kale doasi dopóku ama koleaanétei kolokóló derepelepó.

³¹ Moni saairaalu nōpu nuku betale so Rahab ą Talepaae kisipa tiró bitu, kale bōe sə fele whjrape ama bepaae wisiyóló dape salepó. Téyaleteiné Talené fo tukóló dowəae fu betale so whj fea dóló kemeróturaalu, ą betə həsókó felepó.

³² Atimané ai yale alarapemó yəlo kae me noa fo yaaloé? Kale doasi doi mole

kisipa tirale whjrape Kideon, Barak, Samson, Jepta, Depit, Samuel, mepaae Kótóné koló whjrapené yale alakélé fea diapaae dekéró uatei, yaaitere be dē dekéró munipa taalatapó. ³³ Ai whjrape atima Talepaae kisipa tiró bitu, mepaae teteróló kaae tare topo whjrapetamo bóe dóló atima teteróo, so whj mo wisiyóló kaae taru donoi ala eróo, Talené atimapaae melaalopó yale qla mo sóo yalepó. Atéró Talepaae kisipa tiró bituraalu, whj dó nokole haq *layon*-rape kylumu faaralepó. ³⁴ Whj dokole doasi simi surukó fóo, whj dele fosói sepakekélé hásokó fóo, dua erapó. Atima mo whj bépatei, Kótóné doasi fotokó bulalepó. Tétu, atima bóe duraalu doasi fotokoné kae kae hae kwiamó wale bóe whjrape dóló mo ti kemeratapa, mepaae hásokó fele whjrape ti botokó dapo yalepó. ³⁵ Mepaae sorape atimané naale senaale ó omarape sukaletei, momó kepaaratepa atimatamo betamó bitua yalepó. Mepaae so whj atima kisipa tiró betepa, mené doasi susupui ala eróturaalu, dia teraayóló faraalopa, Talepaae dowi teka fo yae yóló setua yalepó. Ai ala depatei, atima sukutepa, momó kepaayóló Taletamo wisiyóló betaalopóló kisipa mutu, atei kaae fo yaalo meipó, dua ipakalepó. ³⁶ Mepaae so whj faleyóló fokosoi ala yóo, mepaae so whj ti dirii képiné dokóló *dipula* beteróo dua yalepó. ³⁷ Mepaae so whj kapo duné dóo, mepaae ti ni tikitere *saw* fosóné fosóné tuämó tekéetamo yóo, mepaae bóe dele sepakené dóo, dua ipakalepó. Mepaae so whj hóko kuturaalu kutikélé nokole qla ó bekélé meitepa, *sipsip ó meme* hupu sekaé bukutua yóo, Atima mo yoleale betepa, susupui alaró kae kae dowi alatamo eróo dua yalepó. ³⁸ Atima atei kaae seké su betale so whj kolósu, i haemó betó mole mo so whj kolósu depa, seké sere so whjné atima mo belei aqróló teraae falapó. Seké sere so whj atima torokó kuturaalu, kópu kaae fi tikimókélé, hasi fosómókélé, kapo dolomókélé, hae dolomókélé, hóko fité kutua ipakalepó.

³⁹ Ai dosayale so whj atimakó mo betá whjnékélé Talené melaalopó yale

ola sinipatei, kisipa tiró betere ala kilitu, Talené mo wisirapóló atima dukiralepó. ⁴⁰ Atimapaae erale alaró däpaae eratere alatamo, touróló eraté fóló mo ti kemerópóló, Kótóné atimapaae erale ala bosenóló, däpaae eraaire ala wisinaale ama tukóló mulalepó.

12

Kótóné ama naale senaale kópaae fupa, donoróló deké sua dapó

¹ Térapa, Kótóné doasi alarape eratepa kelalepóló u bope deté wale so whjné dä bopéró beterapó. Atérapa, Talené atima tao sóró erale alamó kisipa tiratere kilitu, dä sururu yóló furaalu, mepaae bi pire qla qla taae falóo, dä hapale dée nöpóló ekeleperatere dowi ala taaloo, yaalopó. Tétu, Talené muló betere dälemó sókó faairaalu, naase hale sururu yóló fótóró tawiépe. ² Atéró furaalu, kisipa tiratere alakélé amatóró kaaróló, mo ti kemeratere alakélé Yesunétóró dua dapó. Térapa, dñé kelené ai seké ątóró kikéyóló kaae tawiépe. Ti take nalopaae hajtere ala mo eratepa kelaalopóló kisipa mutu, ai seké ą filipaa ni tómó doasi sekéi ala sóo, halei ala eratepakélé me qla meipóló hale siré fóo yalepó. Atéyale kílipaae ą hepen-paae fóló, Kótóné fea ala teteróló kaae tare tikimó, ama turu naase dëmô betalepó. ³ Ti take dowi ala dere whjrapené Yesutamo bóe duraalu, sekéi ala ąpaae eratepatei, hale beleté fu betalepó. Atérapa, diapaaekélé sekéi ala eratepa, dia moyóló haepaae derepaqsóró, ama ai ere alatóró kisipa muae.

⁴ Mepaae whjrapené dowi ala fakerót betepa, atei kaae dowi ala dorapóló diañé sesé deremó, dia dóló samea sókó fatere ala ini, teópó. ⁵ Ti diaña, Talené ama naalepóló keteké bulótú, ere fo diaaq kisipa keteró beterapó. Ai fo i ape.

“Yalo naale-ó, Talené ya donoróturaalu dóló supuratepa, ai bete munire ala dere nisi yaqse.

Aita, diaaq du betere dowi alamó dia foné sirapa, seké duraalu, hóyóló taalaqse.

⁶ Ti noatepae, Talené ama hosaa mulu yaala sókó fu betere so whj̄ donoróturaalu dóló supuróo, ama naalepóló dape sere naalerape atimané hásokó fole alamó kwia melóo, dua dapó,” erapó.

⁷ Diapaae sekéi ala erótú betepa, ti aita dią Talené ama naale donoróturaalu dere alapóló kisipa mutu, beleté fu betae. Ti mé naalekó donoi tūpaae fópóló, ama alimané foné sóró dele ala dumié? ⁸ Kótóné naale senaale fea hásokó fupa donoróturaalu, supuróló dua dapó. Dią hásokó folemó, Talené dóló supurénitepa, ti dią ama naale senaale bitini, hóko naale senaale ai ape. ⁹ Ai fotamo olekeyóló me dere fo i ape. Dą fea kópaae fole su kamókélé, mo hágé betere su kamókélé, sekéi ala beleyópóló fotokó bulóturaalu, i haemó betere ayarapené dą donoróló supurótua deretei kisipa muae. Atétere alata, atimané mo dono dapóló kisipa mualepó. Ai ala mo ti bosenóló, dğné kepe teteróló kaae tare Ayané dą donoróturaalu dóló supuratepa, ti ama erópóló ą aomó sukóló betenérápó. ¹⁰ I haemó betere dğné mo ayarapené dą tū wisipaae fópóló kisipa mutu, donoróturaalu sawa su kamó maaté dóló supurótua dapó. Tépatei, dą Kótóné ama kae ere wisi ala tuámó beterópóló kisipa mutu, dą kópaae fupa ama donorótua beterapó. ¹¹ Donoi tūpaae fópóló, supuratere su kamó felé dumí, supu dua dapó. Téyāalotei, ai alané donoróló asa dere so whj̄ta, take nalopaae hosaa muni deyóló mo dua betere alaró, mo donoi alatamo atima tuámó epa ke laalopó.

¹² Térapa, sekéi alané dią fótururóló Talené ala diaaq erótú beteretei haepaae derepaqsóró, béré hó naase fotokó bulatere ala du beta. ¹³ Diaaq doalére hó mo ti doyaqsóró, dią kwęyaaire tū mo wisiyóló alejaye.

Kótó hóróló sisópaae eraqsóró hotowaró kaae tawae

¹⁴ So whj̄ featamo bóe dóló hóle sere ala ini, Kótóné ama hosaa muni deyóló dua betere alaró ama kae ere alatamo, dią tuapaae erópóló, keteké butu beta.

Ti Kótóné ama mo kae ere ala munire so whj̄ta, Tale mo kelaalomeipó. ¹⁵ Diąkó me whj̄ ama hękesere ala sya furaalu, Kótóné hamokoróló hágé tao sere ala hásokó faqsóró yae. Tétu, diaaq ne notamo mutere dowi hasekqai kisipa so whj̄ feapaae tokóló, me whj̄ doraqsóró, mo hotowaró kaae tawae. ¹⁶ Diąkó mepaae so whj̄ nōpu nokole ala ó Kótó faleyóló hóko betale whj̄ Iso kaae betaqse. Ti Iso ąta, alimané mómu ąla ąla saaire topo naaletei, ą wotepa ai mómu ąlané betə be dēmó naaire ąla nomatamo dupuyalepó. ¹⁷ Atéyale kılıpaae kale sekéné ama alimapaae ąkélé wisiratere fo yae yóló woletamo yaletei, alimané ama dere fo mo wosenipó. Atétepa, ą woletamo yalemókélé, ama tué tiki feteyaaire suni, mo hapólú yalepó.

¹⁸ Take Talené so whj̄ fea touyóló bitu, kelené kolóló ąlaa dere hasi fosó erepó. Ai hasi fosómó si dóo, be mo diliki yóo, doasi beséró hali tikitamo wóo, mepaae mo winé sini alakélé eróo, dua yalepó. Ti diąta, atére hasi fosópaae wénipó. ¹⁹ Ai hasi fosómota, ukulumó wuti hale yóo, mené fo fakeyóló depa wosoo duraalu, atima atei kaae fo wosetere hórappa, me yaqse du betalepó. ²⁰ Ti noatepae, Talené atimapaae yóló mulóturaalu,

“Ai hasi daale felekepaae so whj̄ ó hupu, na ó kae kae ąla fupa, ti kapo duné dóló su kunae,”

ere fo atima wosaleteiné faalo wiyalepó.

²¹ Moses-né ai hasi fosómó mo winé sini ala du betepa kolóló, i fo erapó.

“Ę mo winé suku turaalu diri furu furu dapó.”

²² Ti diąta, atéyale hasi fosómó wóló bitini, mió dią betere hasiné doita, Saionpó. Ti dią wóló ai betere tikita, hepen bemó Kótóné ama teteróló kaae tare doasi Jerusalem be huluapó. Ti diąta, ensel-rape ni sóku kaae mo dekéró touró bitu, hękesetu betere tuámó wóló ai betere ape. ²³ Aita, Talené ama topo naale senaalepóló sóró beteró betere so whj̄ fea touró betere tikipó. Ti ai so whjné doita, hepen-mó asęyóló muló beterapó. Ti diąta, so whj̄ feané dere ala taletere

Kótó beterepaae wóló, ama take donoróló beterale so whjné keperape betere tikimó, ai betere ape. ²⁴ Diata, ama so whj tao saalopóló yóló mulale kisi fo dirirale tuá whj Yesu beterepaae walepó. Ti ai sekéné ama samea so whjné tikimó apuróturaalu yale foné Abel-né sameané dorae yale fo teteró beterapó.

²⁵ Diapaae ai fo du betere seké dijané sisópaae eraqsoró yae. Ti noatepae, Kótóné kutó dirale mo hae whjné so whjpaae duraalu, “Diaaq hoko du betere ala taarénitepa, ti Kótóné kwia melaalopó,” dere fo woseni, sisópaae eraleteiné dowi kwia matere ala atimané mo salepó. Atérapa, hepen bemó betere sekéné dere fo sisópaae erateremó, atimapaae ai erale ala mo bosenóló, däpaae melaaire dowi kwia netéró hásokó faaloé? ²⁶ Take Talené ama fo yalemótei hae wore ipakalepó. Téyaletei, mió ama i ala yaalopóló muló beterapó.

“Taketa, hae maaté yálo woreraletei, mió ti sáró haetamo wusuró woreraalopó,” erapó.

²⁷ Momó woreraalopó dere fo bete i ape. Wore ini, dirire alaró qla qlatamo ti enópóló, Kótóné aleyóló muló betere qla qla whaaló yóló wore deretei, ti ama woreróló mo aluraalopó.

²⁸⁻²⁹ Kótóné ama teteróló kaae tare alata, mené wore worenkélé mo eranéipó. Ti däta, atére ala tuapaae fóló beterapa, Talepaae mo kée yóló, dä witamo q aomó sukóló bitu, hékese yaaire ala betä du betaalopa sae.

“Ti noatepae, dä teteróló kaae tare Kótó qta, qla qla fea doló kemeratere si sú beterapó,” erapó.

13

Mo kemeróturaalu keteké bulatere fo

¹ Mepaae no netamo yaala sókó fole ala hosaa mo turóné yó tawae. ² Uké wale whj diaaq bepaae wisiyóló dape sóró, qla melóló firatere ala taaréni, mo yó tawae. Ti noatepae, take mepaae whjrape atima mo kóleaa whjné ensel-rapetei, mo whj nisiyóló dape sua erapó. ³ Mepaae no nerape dipula betepa, ti diákélé atimatamo

dipula betere aq yóló, atima kisipa hale yó tawae. Tétu, mepaae whjrapené naao no nepaae sekéi ala eratepa, diákélé ai seké sere aq yóló, atima kisipa hale yó tawae.

⁴ Soró whjtamo dokotere alata, mo donoi alapa diq feané hale horótua betae. Whjró sotamo dokore ala folokole yaqsoró, so whj kaetamo fiyoo, whjkélé so kaetamo fiyoo momókó yaqse. Ti noatepae, atei kaae nópu nokole alaró kae kae nópu nokole alatamo du betere so whjta, Kótóné taleyóló dowi kwia melaalopó. ⁵ Diq betere tuamó moni mo doasi bete mole qla nisiyóló dijané tué tiki turó ai qlapaae momókó mulaqse. Téni, meteró qla qla mupa, ti aitóró súpóló kisipa muae. Ti noatepae, Kótóné duraalu, “E diatamo beteretei taaróló, metikpaae mo faalomeipó. Téturaalu, yálo diq tao su betere alakélé hale yótóró tawaalopó,” erapó.

⁶ Ai fo wosetu dä whaaliani, halaainé i fo dua dapó.

“Talené ama e tao sóró mo wisiyóló kaae tareteiné, mo whjné epaae noa kaae sekéi ala eratepa e wiyalomeipó.”

⁷ Take Talené alamó folosóró fóló, diapaae Kótóné fo i ape yóló yó melale whjrape atima Talepaae kisipa tiró bitu du betere ala kqae kolóló, noa kaae du wisi olepa, ti ai ala dijanékélé suróló yae. ⁸ Yesu Kerisoné ere alata, take bitiré walepaaekélé, mió i betere alimókélé, nalo betaaire alimókélé, mo betä kaae alatóró hale yó tarapó.

⁹ Térapa, mió diaaq wosetu betere fo wisi taaróló, kópaae falaaíraalu, mepaae whjrapené kae fo yó matepa, mo dere nisiyóló wosaqse. Kótóné keletómó wisirapó yópóló, qapaae moma yóló nuku betere qlané atima fotokó bulóló wisiraaire fotokó bunipó. Tépatei, dä fotokó buóló wisiyóló beterópóló, Talené hamokoróló tao sere ala dä tuapaae eratepa, ai ke bole alané betä dä mo wisiranérapó. ¹⁰ I haemó mo so whjmó Talepaae momaratere whjrapené dáné momatere kapo tómó bilitere qla naaire sunipó.

¹¹ Mo so whjmó Talepaae momaratere topo whj *bulmakau* hupu samea sóró Kótópaae momaraai, mo kae tukóló muló betere be kepaae fóló, so whjné dowi ala kemerópóló ai samea dilótua dapó. Tétua deretei, mo hupuné tikita, ti so whj betere tiki taaróló, be bela démó sukylaa dalótua dapó. ¹² Atétere kaae, Yesuné ama sameanétóró so whjné dowi ala kemeróló, mo kae so whj beteróturaalu, ą doasi sekéi ala sóró doasi be hulua bolaare dopóku aqmó sukalepó. ¹³ Térapa, ama tikimó sale halei ala däpaaekélé erópóló, be taaróló ą sukale tikipaae faalopa fiépe. ¹⁴ Ti noatepae, dä mo ti betaaire doasi be hulua mekó i haemó tēnipó. Téretei, take dä mo ti betaaire doasi be hulua kelaai kisipa mutu, dä kaae tawóló i betere ape.

¹⁵ Térapa, Yesuné dä fotokó bulatepa, mo wisi qla Kótópaae mótu dere kaae, Kótóné ama doi sóró horatere ala suka fea yó tawaalopa sae. Ti dä teteróló kaae tare Kótó ą etei kaae Tale beterapóló, ama doi sóró horatere alata, kutómó qla wisi su dere kaae erapó. ¹⁶ Mepaae qla kaae yayatere so whj tao sóró matere alaró eratere wisi alatamo kisipa keteréni, hale yó tawae. Ti atei kaae alata, Talepaae hale matere qla wisi kaaepóló Kótó ą mo hékserapó.

¹⁷ Dią Keriso so whj kaae tare whjraperé dere fo wosóló, atimané teteróló kaae tare aqmó betaie. Take nalo Talené atimapaae so whj netéró kaae tawaleé? yóló wosetepa, atima etéró kaae tawalepóló tokó melaalopó. Atima kutó héksetamo diyópóló atimané dere fo wosóló sya fae. Ai ala initepa, ti atimakélé kisipa sekétamo dituraalu, atimané ditere kutóné dią tao sere alakélé yaalomeipó.

¹⁸ Talené dä tao sópóló momarótua betae. Däné du betere ala dänétei taleyalemó, so whj dilikitere ala me bunipó. Däné du betere ala fea so whjné taleyóló, mo dono ala dapó yópóló, i dítu betere ape. ¹⁹ Yalo diapaae i dere fota, ę diatamo betaai hapale wópóló, momarae yóló dapó.

²⁰ Kótóné so whj tao sóró mo ti muó tawaaire fo, Yesuné ama sameané diriróló mulalepó. Atéreteiné, bóe firóló mo

dua betere ala kaarótua betere Kótóné, dä teteróló kaae tare whj Yesu ą momó kepaaró beterapó. Atéró kepaarale sekéi ata, Talené *sipsip* hupurape kaae tare doasi fotokó bole topo whj beterapó. ²¹ Ai Kótóné ama kisipa mole ala diaqó mo sumó erópóló, amatei wisi wisi alaró wisi tuétamo dią tuapaae mo suraalo ai ape. Atétu, Kótóné ą hékese yaaire ala Yesu Kerisoné dä tuapaae erópóló yae. Ai sekéne doi doasi mulóló, hale sóró horatere ala hale deté fu betae. Mo kée téyópóló yae.

²² No nerape-ó, yalo halekeróló i dere aşeta, diaqó wosóló kisipa yaaitere sú i dere ape. Térapa, Kótóné ala etéró erae yóló aşemó keteké bulóturaalu, i deté wou betere ma fo wosaalo hó yaqse.

²³ Däné no Timoti *dipula* sókó wóló beterapóló, diapaae i dere ape. Ą ę beterepaae hapale wapa, ti dämo wusuró dią kèle waai kisipa mutapó.

²⁴ Dią teteróló kaae tare whjraperó Kótóné mo kaae beteró betere so whj featamopaae yalo koleó dapó yae. Itali hae kwiamó wale Keriso so whjnékélé diapaae koleó dapó. ²⁵ Talené ama hamokoróló tao sere ala dią fea tuamó muó tanópóló yae.

Jems

¹ I dere asəta, Kótóró Tale Yesu Kerisatomé kutó diratere whj Jems-né dapó. Dią Kótóné ama 12 fake so whjrapetei torokó faróló, kae kae tiki daae mole so whj kuamó betó mole no nerapepaae kôleó fo i dere ape.

Seketi alané dąné tuę tiki tiiró betere ala kąae kolóló sų sirapó

² Yało hosaa mole no nerape-ó, mepaae kae kae seketi alarape diąpaae wapa, ita ę kąae kelaai dapóló hajné sukutu betae. ³ Ti noatepae, ai wou betere seketi alarapenéta, diaaq Kótópaae tuę tiki tiró betepa kąae kólóló sų ai sere ape. Ai sų sere alanéta, diaaq du betere wisi ala taaréni, yótóróti tawópóló fotokó bulótú beteretei, diąné ai tuére ape. ⁴ Ti atétu betere alanétei, diaaq hosaa tuamó wisi ala mulu, whj wisinaale beteraté fole ala tuamó tikini, hale deté fóló kemene fole kwiamó sókó fópóló yae. Téturaalu, me alakókélé yayani, mo turó sų yaalo ai ape. ⁵ Diąkó mepaae so whj detamo Kótóné ala eraairaalu fosó fosói kisipa tiki wisi yayatepa, ti mo turó mótu betere Kótópaae wosae. Atétepae, Kótóné wosóló taaréni, ą mo hamokore seké batereteiné dią feamó mo melaalo ai ape. ⁶ Téyalotei, mepaae whjné Kótópaae woseturaalutamo ępaae i ala eraalopé neyələrōpó yóló kisipa tamо muni, mo ępaaetóróti kisipa tiki tiró bitu wosae. Ti atei kaae kisipa tamо mutere so whjta, beséné węi upaae só fua, ipaae só wu- atere kaaené kelerapó. ⁷ Atei kaae kisipa mutere whjné Talepaae kematere ąla mo betakókélé saalo nisi yaqse. ⁸ Ti ai sekéné ama kisipa tamо moleteiné, ama dere alarape fea diriyóló bitu ini, hale tómó dakeró bitu dua dapó.

⁹ Qla ąla meiyóló hale yoleale betere Keriso nota, doasi doi mulapóló hajturaalu bopé faketu beta. ¹⁰ Ata atétu betaalotei, fea ąla tare néli whjta, doasi doi muni, sókó dei beterapóló bopé faketu beta. Ti noatepae, néli whjné

ama dere alata, kale hale yó mole ne fua hapale dulukó fu dere kaae yaalo ai ape.

¹¹ Atétere kaae dirii suka duraalu, suka supuné ere ąla sóku botó yóló dulukó durupuraalu, ama ere au kelené kelaalo kokö yaletei dotua dapó. Atétere kaae, néli whjné ama du betere ala deté fu betepatei, alu deté fu betaaloo ape.

¹² Whj me de ępaae doakale seketi ala wapatei, haepaae derepéní, beléetóró tare whjta, Kótóné wisiró betereteiné hajné sukutu beterapó. Ti noatepae, ai seketi alané kąae kelaai sų siré fu beteró kemene folepaaekélé haepaae derepéní, diriyóló daapa, ti atétere whj sururu yóló fu folosóró sókó fole whjné topo tao su dere kaae, mo ti betere bete saalo ai ape. Ti ai betere beteta, Kótóné ępaae yaala sókó fole so whjmó melaalopóló, taketi ere ąlapó.

¹³ Me dowi ala yópóló sų seremó me whjné duraalu, ita ępaae Kótónétei eratapó fo ekesé. Ti noatepae, Kótó ą dowi ala yópóló, me alané sų seni yóo, amakélé me whj dowi ala yópóló sų sóo, dumipó.

¹⁴ Tétumitei, hupu dópóló he ténóló ama ekelyóló nokole ąla he dolomó mulótú dere kaae, dą so whj dokö feané hosaa tuamó mutere kisipanétei dowi ala yaai ekelyóló, au nuku beterapó. ¹⁵ Atéró au nóló kisipa sere alané sorape naale derótü dere kaae dowi ala kaaratapó. Atéró naale yóló ęlumétepa ditu dere kaae, ti kale dowi ala foparóló hakeamó depa kilitua dapó. Atéró kale naale doayóló mo doasi whj bitu dere kaaeta, dowi ala faketuraalu sukutere ala kaaratapó.

¹⁶ Yało hosaa mole ne norape-ó, mené kapala fonétei dią dilikaqsóró yae. ¹⁷ Dąné Aya ą ó hepen bemó ere dę wisinaale tuamó bituraalu, dą i haemó betere so whjpaae wisi alaró wisi ęlatamo betere dokö fea mo turó mótu dapó. Ai sekéné ama dere alata, whj sukmó daatepa aso haleketu, folutu dere kaae dumipó. Betere dokö fea ama erótü betere alata, mo betə kaae alatórótü eró tarapó. ¹⁸ Dąné kale mo fo wisi woseté fu batereteiné, ama naale senaale beteraai dapóló, amatei dą sóró beteralepó. Taketi Tal-

ené ama kaaróló muló betere qla fea yó mupatei, däta folosóró doasi topo qla beterópólópó yóló kisipa mutu, deyóló beteralepó. Atéreteiné däta mo ama so whítóró beterapó.

Dere fo wosóló taaréni, sya fae

19 Yälo hosaa mole no nerape-ó, i dere fo mo wisiyóló wosóló tué muae. Diä feané kale fo wisi woseturaalu, deka ini, keteké buóló mo wisiyóló wosae. Mepaae fo yaairaalu, hapale hoko ini, mo dua tué tekeyóló yóo, me whjné ya fopaae buópóló sesemeratere fo depakélé, kisipa tekeyóló me qla meipóló mo dua betoo, yae. **20** Ti noatepae, mo whjné atéró fopaae butere alané Kótóné ama mo donoi naale senaale beteranée yóló mole kisipa eranénipó. **21** Téräpa, Kótóné keletómó mo kelaalo sonaalei dowi alaró i hae kwiamó mole kae kae dowi alatamo momó kae ini, mo ti taaróló kisipa keterae. Atéturaalu Kótóné fota, dä aluyaqsóró tao saaire fopa, qla wae hae wisimó bitu dere kaae, naao tiki tuapaae derepópóló mo keteké buóló sae.

22 Kale fo häle woséliné maaté wosóló taalatepa, ti naaotei kapala ya ai dilikitu betere ape. Ai ala ini, ama yapaae erae du betere fotóróti mo eró tawae. **23** Mepaae whj dené Kótóné fo wosóta deretei, ama yae dere ala mopóló erénitepata, ti etei ala dere kaaepó. Whj betané ama kelepaan *klas-mó* fopeyóló, qfaaire tikipaae fulapó. **24** Atéró furaalu, ama kelepaan etei daapa kelalepóló kisipa yó taní, mo hapale téti keterótua dapó. **25** Téretei, Kótóné ama tukóló muló betere fo dokonaleteiné so whj dokóló moleteti häle fópóló erótua beterapó. Mepaae whj dené ai fo wosóló kisipa keteréni kutirimó mulóló eraté fu betepa, ti até dere whjné ama du betere ala tuamó Kótóné qwisiraalopó.

26 Téretei, mepaae whj denétamo q Kótóné ala erótua betere whjpó du bitutei, ama dere fo fea wisiyóló tué tekeyóló ini, dowi fotamo dekaaporóló du betepa, ti ama ai dere fonétei q dilikóló, Kótóné ala erótua betereteikélé mo häle qla kaae aleratapó. **27** Däne Aya Kótóné keletómó so whjné Talené ala eróturaalu, kae kae

alatamo hosekéni, mo donoi alata, i ape. Bokonaale naale senaaleró wulia sorapetamo seké yaqsóró tao sóo, depa, ti Kótóné ama mo donorapóló kisipa muaalopó.

2

Doi mole whj wisiyóló dape suraalu, doi munire so whj sisópaae eraqse ere fo

1 Yälo no nerape-ó, dä tetteróló kaae tare Tale Yesu Kerisota, Kótóné ama kae ere dë wisi naale q tuamó fapanapó. Atéró betepa dä qapaae tué tiki tiróló betere so whjné, mepaae doasi doi mole whjrape dape suraalu, mepaae sókótei betere so whjrape wisiyóló dape sinitere ala yaqse. **2-4** Atéturaalu, diä betapaae touratere su kamó *kold kapané* aleyale bi naasemó bulóló kutikélé kelaalo kokqi deróló wale whj wisiyóló dape sóró ni fake wisimó beteróo, dowi derqakele kuti deróló wale yoleale whjmo tumó daayaé ó e betere aq keya tómó hoko betaé yóo, dere-a diä Talere kaae kele fosóru, tale du bitute? Diaaq atétere alanétei dowi kisipa mutu me whj só deratere whj su ai betere ape.

5 Yälo hosaa mole no nerape-ó, i dere fo mo wisiyóló wosae. I haemó betó mole so whjrapené duraalu, ai whjrapeta, me qłakélé meiyóló mo yoleale yóló beterapó dua dapó. Tépatei, ai whj kisipa tiki tiratere ala mo turó yópóló Kótóné amatei sorokó su yóló kae beteró beterapó. Atéró, Kótópaae yaala sókó fu betere so whjrapené ti Kótóné tetteróló betere ala sónpólópó yóló muló betere fo dokonóturaalu, take atimané mo saalopó.

6 Tépatei, diaaq yale alané atima yoleale yóló betere whjrape hale seróló só ai derale ape. Kale doasi *moni* tare néli whjrapené noa alamaaté diapaae erótua dérő, diaqtei tué tekeyae. Diä dilikóló diaaq tare qla sua yóo, diatamo fo tokótamo yóló só derótua yóo dere-a, némaaté dua de?

7 Ai whjrapeta, diaaq tikimó muló betere Talené doi wisinaale dorótua betere ape.

8 Dä tetteróló kaae tare Tale doasi whjné asémó yae yóló muló betere fo wisinaale

i ape. Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, mepaae so whj̄paaekélē atéró yaala sókó fu betae. Atétu betepata, ti mo wisi ala ai du betere ape. ⁹ Tétu bitutei, me whj̄mo wisiyóló dape sóró wisi ala eróo, me whj̄mo wisiyóló dape sini yóo depata, ti kale yóló muló betere fo tukóló dowi ala ai dere ape. Atéturaalu, ai kale yóló muló betere fonétei ya só deró beterapó. ¹⁰ Ti noatepae, Kótóné yae yóló muló betere fo fea mo wisiyóló sya fóló erótú bitutei, betə alakó hásokó fóló depata, ti Kótóné yae yóló muló betere forape turó ai tikire ape. ¹¹ Ti noatepae, fo yóló mulóturaalu, so əlémi naqse dere sekénétei whj̄ daqse fokélē tukóló muló beterapó. Mepaae whjné so əlémi nokole ala ini, whj̄ dele alamaaté depa, ti ai whj̄ta kale yóló muló betere fo tikitú betere whj̄ ai betere ape.

¹² Mepaae whjnétamo i yae yóló tukóló muló betere fo sya fóló erótú betepa, ti ai whj̄ me dowi alané só deréni, wisi kisipa betə muóló hágé fópóló eraalo ai ape. Atéró hágé fópóló eratere alané take waaire sukamó doasiné yóló muló betere fo kolósu dənē du betale alaró du betale fotamo kolósu yóló taleyaalopó. Téyaalopa, diaaq dere foró du betere alatamo hotowayóló kaae taru, kisipa tekeyóló du betae. ¹³ Ti noa yaqosóró meipó. Mepaae whjné me whj̄ kóletere alakélē ini, dupumaaté saalopó du betepa, take doa Talené taleterere sukamó əpaae kóletere alakélē ini, ama yale dowi alamó kwia tokó mótu mo donotóró melaalo ai ape. Téyaalotei, mepaae whj̄ dené me whj̄ kólené sukuturaalu me əla meipóló taalatepata, ti ama yale dowi alamó dupu melaai yaletei, teteróló aluraalo ai ape.

Tué tiki tiratere ala sya fóló mo erae

¹⁴ Yəlo norape-ó, whj̄ betəná duraalutamo əta Kótópaae tué tiki tiró beterapó du bitutei, ama me wisi alakó initepa, ti ama ai du betere ala wisirapóló tué mute? Atei kaae tué tiki tiratere alané ə aluyaqosóró súmó tao senénipó. ¹⁵⁻¹⁶ Motamo mepaae no ó nené ama deraaire kutiró naaire əlatamo meipa kilirutei, diákó betə whjné əpaae duraalu,

“Ya mo wisiyóló fóló əla nóló, noke fitukélē wisiyóló fiyae,” fo dutei, ama yagyare əlarape tao sóró menénitepata, ti naao ai dere ala fea wisirapóló kisipa mute? ¹⁷ Atérápá, naao mo dere alakélē tué tiki tiratere alatamo ərýpóló dekaaporóló ini, tué tiki tiró betere alamaaté epa, ti ai tué tiki tiró betere ala sukóló mo hágé əla kaaené kelerapó.

¹⁸ Térápá, whj̄ mené etei kaae fo yaalo ai ape. “Naao du ya Kótópaae tué tiki tiró beterapó fota ai dapa, yəlokélē wisi ala erótú beteretei əiae kelaai dəmo i ala yaalopó. Wisi ala mekókélē initutei, naao tué tiki tiró betere ala kelaalopa, əpaae yó əlæe. Yəlokélē Kótópaae tué tiki tiratere ala naao kelaasepóló, wisi ala eróturaalu əpaae yó melaalopó,” fo enérapó. ¹⁹ Mo betə Kótótóróti beterapóló, naao tué tiki tiró betereteita, ti wisirapó. Kale dowi keperapenékélē Kótó mo beterapó kisipa muturaalu, wiyóló diri furu furu ai du betere ape.

²⁰ Kisipa tiki okoko yóló betere whj̄rape-ó, diaaq me wisi alakó inituraalutei tué tiki tiratere alamaaté epata, bete muni mo hágé əla kaaené kelepa diriyóló tué muópóló, yəlo me noa alakó yó melaaloé?

²¹ Dənē noutere Abraham-né yale ala tué muae. Ama naale Aisak Talepaae hágé melaairaalu, Kótópaae hágé matere əla sukylaa dalaai aleyóló muló betere kane fake tómó beleralepó. Atépa Kótóné kólóló, “Ata, mo donoi whj̄pó,” erapó. ²² Ti ama kisipa tiki tiróló betere alaró du betale alatamo touróturaalu yale ala kólóló kisipa muae. Ama yale alanétei Kótópaae tué tiki tirale ala mo turó eralepó. ²³ Até yaleteita, asəmō yóló muló betere fo mo dokonóturaalu erapó. Abraham-né Kótóné dere fo wosóló tué tiki tiró betepa, Kótóné kólóló i whj̄ta, mo donoi whj̄pó, fo yóló mulalepó. A atéró betere ala kilituraalu, i whj̄ta Kótóné mo ama hosaa mole fulumu whj̄ ai betere ape dua yalepó. ²⁴ Ti ai yale ala tué muae. Kótóné mepaae whjné tué tiki tiró betere alamaaté kólóló, i whj̄ta mo donoyóló fole whj̄pó fo dumi, kale whjné dere alakélē kólóló i whj̄ta, mo donoyóló fole whj̄pó du beterapó.

²⁵ Até yale kaae, kale nópu nuku betale so Rahab-né kale bóe sà fele whjrape ama bepaae dape sóró firóló, ai kale be hulua whjné atima daqsóró kae tûró fópóló dotyale ala Kótóné kolóló i sota, mo donoyóló fole sopó yóló mulalepó.
²⁶ Atérené sukune whj tuámó kepe bete bitinire kaae, Kótópaae kisipa tiki tiróló bitutei, wisi ala initipa, ti ai kale sukune whj aqrapó.

3

Hape mo hotowaró teteróló kaae tawae

¹ Yało norape-ó, diákó me whj Kótóné fo yó matere ala wisiyóló kisipa inirutei, dà fea fo yó matere whjpóló hale hóko yó mótu betaçse. Ti noatepae, Talené fo yó matere whjrape dàta, mepaae fo hásokó fóló yó melótú beteremó, nalo ama tale-turaalu mo doa kwia melääretei diaaq ai kisipare ape. ² Dà fea kae kae hásokó fole alané dée nalatua dapó. Me whjné ama dere forape hásokó fóló dée nanénitepa, ti q me alakélé ini, mo whj wisinaale bitu, ama betere bete turó amatei wisiyóló kaae tanérapó.

³ Atéruraalu, kale *hos* hupu dà whjné faai kisipa mutere tikipaae fópóló *hos* hupuné ama hape teteraire dirii qla kólómó hamunótua dapó. Ai hamunale qolanétei, whjné kisipa mutere tikipaae fópóló, ama tiki turó donorótua dapó.

⁴ Meta i ape. Kale mo doakale wéi kélamó kotere doasi nuku tué muae. Ti ai nukuta doasi qla muóo, ama fole alakélé besé tiki fotokónétei falóo deparatei, kale nuku só kotere whjné ama faai fole tikipaae fópóló, mo sawatamo néli fetetepa kutua dapó. ⁵ Atéru ere kaae, whjné tiki tuámó daale hapeta sawatamo qlatei, bopé fake duraalu éta doasi qlapó dua dapó. Mo sawatamo si kelenétei kaaróló doakale si fakeyóló dukuraalu, qla qla fea kuló dokoletei tué muae. ⁶ Atétere kaae, dà whj tiki tuámó kae kae qlarape daaletei dàné hape betäta, mo si kaaetóróti dukuraalu, kae kae dowi ala kaarótua betere qlapó. Kale wuliné api fulukó furaalu, naaitere mi dorótua dere kaae, hapenétei dàné tiki turó dorótua dapó. Kale sawa si kelenétei

fakeyóló doasi si duku dere kaae, hapené whjné betere bete turó dorótua beterapó. Ai hapemó dokole si-a momó dëyaleé? Mo apaae derepale dolomó dó tare dowi simó ai dëyale ape.

⁷ Fea kae kae betó mole na, hupu, wuli, kou, ó ba, doa wéi kélá tuámó betó mole qlakélé feata, whjné whaayóló bérótua yóo, mió i alimkélé whaayóló béróo du beterapó. ⁸ Téteretei, hape betäta whjné dere fo wosóló aqmó beterópóló mené béránénipó. Ti hapeta, dowi ala yaai keteké bulu, whj dóló sukunatere herei kaae buóló fjanuraalu, ama yaaitere ala taaréni hale yótóró tarapó.

⁹ Ti dàné kólómó sókó wale fonétei, dà teteróló kaae tare Taleró Alimatamoné doi hale sóró horótua bitutei, Kótóné ama aso suróló aleyale so whjkélé foné só deróló dorótua beterapó. ¹⁰ Betä kólómótei Talené doi sóró horatere fo yóo, whj fale yóló doi doratere fo yóo, ai du betere ape. Yało norapé-ó, aita mo enei ala meitei, diaaq ai du beterapa taalae. ¹¹ Betä wéi ąmalemótei, wisi wéiró dowi atukú wéitamo wale? ¹² Yało norape-ó, nose tikimó *Olip* du ó kae ni du oleyaaloé? *Wain* képimó nose du oletua de? Meipó. Dowi atukútamo wale wéi ąmalemó wisi wéi sókó wómipó.

Haemó mole fosó fosói kisiparó Tale betemó wale fosó fosói kisipatamó

¹³ Diákó mé whj Kótóné bete mole fo mo wisiyóló tué muluraalu, ama kisipa mole ala eraai fosó fosóere? Atéró mole kisipa wisi, so whj feané kolópóló wisi alarape hakeamó erótua betae. Téturaalu, Kótóné tué wisi tuámó kaaróló sókó wale mo dua hemée deyóló bitu du betere wisi alané ai fosó fosóre ala hakearatapó.

¹⁴ Tépatei, diaaq hosaa tuámó dei kisipa muóló alale suraalu, ekélé u whj kaae doasi betaai dapó kisipa mutepa, ai wisi ala nisiyóló bopé fake yaqse. Atétu betereteiné kale mo bete mole fo kapala nisiyóló faletu beterapó. ¹⁵ Atei kaae fosó fosói kisipa mutereteita, ó hepen bemó kaayóló dorowómitei, i haemó betere dowi keperapené mulatere kisipa ai ape. Ti ai kisipata, Dëi Kepe Wisiné kaaréni,

i haemó mo whjné kaaratere kisipapó. ¹⁶ Ti noatepae, etóró doasi topo whj bettaitapóló, ama yaaitere alamaaté kisipa muóló alale su betere tuamó hale hóko alarape duraalu, kae kae dowi alarape sókó wapa kelaalo ai ape.

¹⁷ Téretei, hepen bemó kaayóló dorowou betere fosó fosói kisipa tikané dere alata etérópó. Me kisipatamo hosekéni mo betq alatóróti yó tare alata, mo folosóró bete mole ala ai ape. Ai alané sisópaae fopaae fokélé ini, mo dua betere ala yóo, mepaae whjné tué tiki seké yaqsóró tué tekeyóló dua du betere ala yóo, doasiné dere fo wosóló aqmó sukóló dua betere ala yóo, kólené sukóló wisi alamaaté eratere ala yóo, mepaae doa doi mole whjrapaae eratere ala kaae, hóko sókó dei betó mole so whjpaekélé betq alatóróti eróo dere alata, me kapala fotamo dekaaporóló ini, mo fotóróti buluraalu dua dapó. ¹⁸ Hôle sere ala taaróló, mo dua betaalopó yóló hôle filitere whjrapeta, hosaa muni deóló mo dua betere ala tuamó bitu, kutómó qla wae wisi bilitu dere kaae du beterapó. Atéró qla ýumétepa su dere kaae, so whj feané me alakélé muni, mo donoi alatóró yaalo ai ape.

4

Kótóné teteróló kaae tare aqmó dua betae

¹ Diq tuamó fopaae buturaalu, hôle sere alaró huri dere alatamo-a, noa betené kaarótü betere? Aita hale kaani, kae kae alakó enée yóló ekélé du betere alanétei diaaq tué tiki tuamó bóe dolótü betepa, hôle sere alaró huri dere alatamo ai du betere ape. ² Diaaq mepaae olakó senée yóló kisipa mutu betepatei sini yóo, diqné au nóló whj du bitutei diaaq kisipané senée dere qla mo sini yóo, diq huri yóló fopaae buturaalu hôle su betóo, du beterapó. Diaaq kisipa mutere qla saaitapóló Kótópaae wosenitereteiné ai senée dere qla sumipó. ³ Diaaq Kótópaae me olakó qlae yóló wosetu betepatei, ai qla sumipó. Ti noatepae, diqné ekélé yóló senée du betere qla saairaalu apaae wosetu betepa

ama matepa sórómo, diaaq ekélere ala yaai mole kisipa ama kilitu mórumipó.

⁴ Diq i haemó kae kae du betere alatamo nópu nuku betere so whjape-ó, i haemó du betere alatamo fulumu du betere betené Kótó hóróló bóe du beteretei diaaq kisipanié? Mepaae whj de i haemó mole alatamo fulumu kisipa mutupa, ti Kótóné bóe whj ai alée fole ape. ⁵ Kótóné asémó yóló muló betere fo i ape. Dá tuamó betere Dëi Kepe Wisiné dä Kótóné ama dokore sopa, whj me kaetamo fulumu ini, qtamotóró fulumu yóló beterópóló doasi keteké butu beterapó, ere fo-a bete munipa hale aseyaleé? ⁶ Téretei, Talené dä ama hale hamokoróló tao su betere tómó beleróló miókélé hale tao suatóró yó tarapó. Atétere betené i fo aseyóló muló beterapó.

“Bopé fake du betere so whj atima yaai dere ala yaqsóró Kótóné sesé yóo, haemó sókó deyóló betere so whj ti ama hale hamokoróló tao sóo, du beterapó,” erapó.

⁷ Kótóné ama diqpaee eraai kisipa mutere ala erópóló, ama teteróló betere aqmó sukóló mo dua betae. Dowi ala yópóló dée nalatere topo daale kepené diq dée nópóló sú sere ala ai du beterapa, sesétu betae. Atétepata, ti diq taaróló q botokó faalo ai ape. ⁸ Atéró diq Kótó betere felekepaae bitj wapa, ti qkélé diq betere felekepaae wóló betaalopó. Diq dowi ala du betere so whj-ó, diaaq bólure naase wisiyóló fukutu betae. Tué tiki dekaaporóló betó mole so whj-ó, diqné mutere dowi kisipa taaróló, wisi kisipa betq diaaq hosaa tuamó muóló betó muae. ⁹ Atéró, diaaq du betere dowi alamó kisipa mutu, dekené sukóló moló yóló wole du betae. Diq hëkeseturaalu dö nokole ala taaróló, fomaake kisipa mutu dekené sukutu moló du betae. ¹⁰ Atéturealu, Talené keletómó diaqtei mo dua sókó deyóló betepa, ti amatei diq sóró horaalo ai ape.

¹¹ Norape-ó diqsisitei eratere fo yaqse. Whj me denétamo ama no só deratere fo ó eratere fo depata, ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fotei, faleturaalu taleyóló só deratapó. Ti diaaq atéró kale tukóló

muló betere fo taletu betepata, ti atétere su kamó dią ai fo aqmó sukóló bitini, ai fotei teteróló taleyóló só derótú beterapó. ¹² I ala yae u ala yaqse yóló tukóló muló betere fo bete Tale mo betatóróti bituraalu, so whj feané yale ala fea amatei taleyóló kwia melaalo ai ape. Ai sekéné amatei so whj aluyaqsóró tao sere ala yóo, mo ti doratere alakélé eróo enérapó. Téyalopa, naao be whj so whj taleyóló só derótú betere fo-a, ya Tale kaae bituraalu du bitu de?

Bopé faketuraalu, nalopaae i ala yaalopóló foné hale hqko yaqse

¹³ Térapa, i dere fo mo wisiyóló wosae. Dią mepaae whjrapené etei kaae fo dua dapó. Mió ó dó dą me doasi be huluapaae fóló bituraalu, *moni* saai kae kae kutórapé ditu betepa, ba fo betə kemeraalopó dua dapó. ¹⁴ Ti diaaq dó yaaire ala tué inirutei du beterapó. Diqne betere beteta, noa ala kaaené kelere? Hjka epo mupa suka sókó huturaalu, epo hapale turukó falótú dere kaae, diqne betere betekélé ai ala erapó. ¹⁵ Ti ai yaalopó dere fo taaróló, i fo depa wisirapó. Talené ama kisipa mole alapata, ti dą bitiré furaalu, ai ala mo yaalo ai ape. ¹⁶ Ti diaaq atei ala yaalopó du betere fota, dią bopé fake duraalu dapó. Atéró du betere fo feata, ti dowi alapó. ¹⁷ Térapa, mepaae whjné eranére wisi ala mupatei erénitepa, ti aita dowi ala ai ape.

5

Néli whjné mepaae yolealere whjrape sek̄i ala eraqse ere fo

¹ Atérapa, dią doasi wisi wisi əla tare néli so whjrape-ó, diaaq i dere fo wosae. Diapaae waaire sek̄i alamó kisipa muturaalu, wole yóló moló du betae. ² Diqne tare wisi wisi néli əlarape fea kəlaa yóló, kutikélé ero siné turukóló mo ti ai doró betere ape. ³ Diqne tare, *kold kaparó silpa kapatamokélé* hoti dakóló ai do yale ape. Take taletere su kamó kale hotinétei dią só deróturaalu, diaaq tiki mi mo siné kaae dukulé fu beteró kemeraalopó. Até yaaireteita, diaaq wisi wisi néli əlarape ukusituraalu, betapaae yóló muté hutu betateleinépó. Atéyaaire be dę

teópatei, mió kaae sóró sek̄i ai su betere ape. ⁴ Diaaq kutórapemó yó mole əla ȳlumétepa siré kotere whjrapené saaire *moni* turó meni, mepaae kwia diaaq kemei dekée sale *moninétei* dią só deróturaalu, fo fake yóló ai du beterapa wosae! Ai kutómó əla siré kotere whjrapē atimané dupu sunipóló dere fo Talené ama mo wosetu beterapó. ⁵ Dią i haemó bitiré wale su kamó wisi əlarape diamaaté ekleyóló nukulé ai fu betale ape. Até deté fu betateleiné, daaire hupu whaaturaalu, seraayópóló əla wisiyóló mótu dere kaae, diaaq dū betale alanétei diaaq tiki ai botokorótú betale ape. ⁶ Atéturaalu, dią néli whjrapené me dowi ala inire whjrapetei, diaaq só deróló du betalepó. Diaaq atétepa, atima sesé yaairekélé mo sunipó.

Sek̄i ala eratepa haepaae derepéni, hale belée tawae

⁷ Yalo norape-ó, Tale waaire be dę teópa, mo dua bitu kaae taté fu betae. Kutó ditere whjné kutómó əla wae biliyóló sukaró halitamo wópóló kaae taruraalu, ama ke kutómó əla wisi saai kisipa mutu, kaae tawóló betere ala kisipa muae. ⁸ Atétu dere kaae, Tale mo felekémó waalopa, diákélé mo hotowayóló kaae taruraalu diriyóló betae. ⁹ Norape-ó, diaaq mepaaené dere fo wosetere hóturaalu, no hamoma dokó dokó yaqse. Diaaqtamo ai ala depa, ti fo tokótamo yóló diákélé só deraalo ai ape. Atéró tale dere sek̄i, ti mo felekémó sókó waai tū serekemó ai daale ape.

¹⁰ Norape-ó, take betale Kótóné kóló whjrapené Talené fo erótú beteremó doasi sek̄i wapa me əla meipóló beleté fu bitipakalepó. Atérapa mió diapaaekélé sek̄i ala wapa, atimané yale ala kaaetóró sya fóló yae. ¹¹ Take betale whjrapaae sek̄i ala wou betepa, faleyóló bitu Kótóné erae dere ala yó taté fu betale whjrapē atimané yale ala kisipa mutu, dą mió betere so whjné atima doi hale sóró horóturaalu, Talené tao sóró wisiró betere whjrapépó du beterapó. Kale whj Job-paae kae kae sek̄i ala wapatei, faleyóló bitiré fóló nalo

kemene folepaae Talené ąpaae erale ala diaaq ai kisipa ere ape. Tale ąta, kolené sukuturaalu, dą so whj̄ tao sere ala mo turó fęanapó.

12 Norape-ó, ó hepen bemó betere Talené doi yóló ó i haemó ere ala doi yóló ó mepaae ąla qlarape doi yóló diąné dere fo diriróturaalu malo momókó yaqse. Diąné motóró yaaitepata, ti épó, yaalopó fotóróti yae. Motamo meipó duraalu, ti mo meipótóró yae. Ténitamo, naao yale fo fotokoróturaalu, kae kae fotamo dekaaporóló depata, ti ai yale fomó Kótóné ąsó deraalopó.

Tuę tiki tiróló dere moma

13 Diąkó mepaae whj̄ detamo me sekęi alané só deraai depata, ti ai whjné Talepaae moma yópóló yae. Mepaae whj̄ detamo hajné sukutu betepata, ti ai whjné Talené doi hale sóró horatere wole forape du beterópóló yae. **14** Diąkó mepaae whjtamo hepo daae mupa, ti amatei kale Keriso so whj̄ teteróló kaae tanópóló sóró beteró betere whjräpepaae momarale wópóló yae. Atima wóló ąboperóló daalu, ama tikimó Talené doimó wel węi dilóló moma erópóló yae. **15** Ti atima Talepaae tuę tiki tiró bitu momatepa, ai whjné hepo mo wisi yaalopó. Atéturaalu Talené ą kepaaraalopó. Ai whjnétamo me dowi alakó ipata, Talené ama yale dowi ala kwia me ąla meipóló hale kemeraalopó. **16** Atérapa, diaaq hepo bete wisirópóló, diąné du betere dowi ala diąsisitei u yó mótu i yó mótu yóló, momatere alakélé u eręle i eręle du betae. Mo donoi alamaaté du betere whjné dere momata, fotokó boleteiné hąsókó feni, dokonótou mo eraalo ai ape.

17 Ti Ilaija ąkélé dą kaae mo whj̄ bitutei, atima betere haepaae hali waçsóró ketekę buóló momatóró yó tawalepó. Atétu betateiné, ba fo sore kemeyóló doy ba fo tuqmó halikélé ani, hale bitiré fipa kalepó. **18** Atéró bitiré fóló, momómo hali wópóló momayalemó, hepen bemó betere Kótóné hali momó anóló, atima betere haemó ere ąla qla sokipakalepó.

19-20 Yalo norape-ó, diąkó whj̄ betę kale mo fo wisi taaróló kópaae fupa, mené ą momó dapesó wapa i dere fo kisipa muae.

Mepaae whjné atétere whipaae no-ó, yata kó tąpaae ai fulapa, tų wisi i mole ape yóló yó matepata, ti atétere whjné ama noma dowi alané mo ti alutere tikipaae faqsóró tao sóo, mo dekéró yó tare dowi alakélé mo ti aluroo, yaalo ai ape.

1 Pita

¹ I dere aseta, Yesu Kerisoné doteyale *aposel whj Pitané* dapó. I fota, Pontus, Kalesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, i dosayale hae kwiarapepaae dapo dapo yóló betó mole so whjpaae dapó. Ti diqta, Kótóné ama sókó su yóló kae beteró betereteiné, i haemó uké wale so whj kaae ai betere ape. ² Atéru, Aya Kótóné diq kaaraai teópa, ama tuénétei mo ama so whjtóró beterópóló sokósu erapó. Kótóné ama so whjpóló atéró kae beterale alata, Dëi Kepe Wisinétei eró beterapó. Aita, noa ala yaai ini, Yesu Kerisoné ama dere fo wosóló sya fóo, diq Talené ama so whjpóló däle mulótu, Yesuné samea apuróo yópóló erapó. Kótóné ama hamokoróló hale tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo, mo turó diq tuapaae eraté fu beterópóló yae.

Nalo mo ti betere bete saalopóló hajitamo Kótóné doi sóró horótú betae

³ Da teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné Alima Kótóné doi doasi mulópóló, hale sóró horae. Ama da doasi köleyóló tao suraalu, kisi so whj deyóló beteralepó. Atétere alata, Kótóné Yesu Keriso kepaaróló beteraleteiné, take waaire alimó däpaaekélé Talené mo ti beteraaire ala wisi eraalopóló hajitamo bitiré fu beterópóló erapó. ⁴ Atéró bitu, Kótóné däpaae eraaire wisi alaró melaaire qlatamo hepen bemó ama mo wisiyóló kaae tarapó. Ai wisi wisi qlata aluyóló doni, mo ti hale muó tawaalopó. ⁵ Take kemetera alimó da aluyaqsóró, Kótóné mo ti betaaire ala hakearaai donoró betere be de teópatei ąpaae tué tiki tiró betepa, me alané da doraqsóró Kótóné ama fotoko wase kaae diru, sesétu beterapó. ⁶ Mió i betere alimó, kae kae sekéi alané diq kaae kólóló su serémó dekéné sukutepatei, mió ai waaire wisi ala saai dapóló kisipa mutu, diq doasi hajtu beterapó. ⁷ Ti diapaae ai wale sekéi alané diaaq tué tiki tiró betere ala mo erapó yópóló, kaae kólóló su sirapó. Doasi *moni* sere qla

kold kapa simó biliyóló mo qla alerótü dere kaae, sekéi alané diaaq kisipa tiki tiró betere ala kaae kolóló su su beterapó. Kisipa tiki tiratere ala kolósu, *kold kapa* kolósu depa, kisipa tiratere ala doasi bete moleteiné *kold kapata*, ti doyóló mo aluyaalopó. Yesu Keriso wouraalu hakearatera sukamó, atéró tué tiki tiró betere so whj feané kilitu, ita Talené ama kae ere de wisinaaleró fotokqtamo eratapóló doasi doi mulóló, hale sóró horaalo ai ape. ⁸ Take bitiré wou diaaq ą kelené kilinirutei, ąpaae hosaa muóo, miókélé kelené kilinipatei, kisipa tiróo erapó. Atéru, Kótó tuámó bole haj wisinaale diq tuámó fānatei, ai bete etérápóló me whjné yó melaairetei mo sunipó. ⁹ Ti noatepae, tué tiki tiraté fóló kemene furaalu, saaire kwia ti mió diaaq mo su beterapó. Ti aita me kae mei, diq aluni tao sóró mo ti betaaire bete ai ape.

¹⁰⁻¹¹ Ai kale bopeyale tao sere alata, mo take Kótóné fo erale kóló whjrapepaae kale Dëi Kepe Wisiné Kerisopaae eraaire ala i ape yóló yó matepa, atimanémo mo so whjpaae deté wou bitipakalepó. Ai fo dokonóturaalu, Kerisopaae sekéi ala mo eróo, ai kílipaae hepen bemó doasi doi mulatere alaró mepaae wisi alatamo ąpaae eróo yaletei, mepaae ala ti eraai teórapó. Ai ala eraai teópa, kale kóló whjrapené me noa alatamo touróló eraalorópóló kaae tawóo, ai ala metéli eraaloé yóló kaae taru, bete kekitu betóo, ipakalepó. Ai kale kóló whjrapené bopeyale Kótóné hamokoróló tao sere ala mo dokonóturaalu, diapaae eratepa diaaq mo su beterapó. ¹² Talené ama kóló whjrapepaae i fo hakearóló erapó. Diaaq ai ditu betere kutóta, diq maaté tao saai sumi, take nalo betaaire so whjkélé tao saaire kutó ai ditere ape yalepó. Mió ai kale fo wisi yó matere whjrape, ó hepen bemó betere sekéné dotonale Dëi Kepe Wisiné fotokoratepa, atimanémo diapaae yó melalepó. Ai fota me kae mei, take betale Kótóné kóló whjrapené yó melale fotórótipó. Ai ala bete *ensel*-rape atimakélé tué inireteiné, atima kelenée du beterapó.

Kótóné kele tómó mo kae so whị betae

¹³ Térapa, diaaqtei dią teteróló kaae taru, Talené ala eraaire tué betə muóo, Yesu Keriso ą hąkeamó wouraalu dią hamokorólao saaire alapaae betə hosaa muóo iru, siki siki yóló ama ala betə erótua betae. ¹⁴ Take dią mo fo bete tuéni hoko bitu, tó tikiné ekèle yóló du betale bete munire ala momó kae yaqse. Téni, dią ą beterepaae ape yale seké ą mo kae biture kaae, diąkélé atérū, naale senaale hama alimané dere fo mo betə wosóló, aqmó betere kaae yae. ¹⁵ Tétu, diąpaae ape yale Kótó ąta, me dowi alakélé muni mo kae biture kaae, diąkélé me dowi alatamo hosekéni mo kae bitu, ama ala wisi maaté erótua betae. ¹⁶ Ti noatepae, asémó ere fo i ape.

“Ę me dowi alatamo hosekéni mo kae beterapa, diąkélé ę ere kaae mo kae betae,” erapó.

¹⁷ Diaaq Aya-ó, dą tao sae du betere seké ąta, so whị feané du betere ala tale-turaalu, mepaae so whị wisiyóló kolóo, mepaae so whị wisiyóló kilini yóo, dere Tale meipó. Ąta mo feapaae betə kaae alatóró erótua betere Tale beterapa, dią i haemó uké wale so whị kaae bitu, ą kolóló witamo ama ala betə erótua betae. ¹⁸⁻¹⁹ Ti noatepae, take diaaq ayarapené yó tawale mepaae bete munire alarape diaaq tokóló hoko deté faqsóró, Kótóné dią dupuyóló tao salepó. Dią atéró dupuyaleteita, doyóló aluyaaire ąla silpa kapa ó kold kapané dupuni, mo whjné sipsip hupu fopeyóló tikimó siri ó me ala inire hupu male Talepaae matere kaae, Keriso ą sukuturaalu sókó fele mo doasi ke bole sameanétóró, dią aluyaqsóró dupuyalepó.

²⁰ Atei wisi ala Yesuné ama erópóló, haeró ere ąlatamo kaaraai irutei, Kótóné ą sókó sóró tukóló kaae beterélipakalepó. Téyaletei, mió i kemetere alimó ama dią tao saai doteyale whjpóló, so whị feané ą kolópóló hąkearó beterapó. ²¹ Kótóné Yesu Keriso kepaaróló hepen bemó, mo kae ere dę wisinaale tuámó beteró beterapó. Yesu Kerisoné ama ai yale alané dią Kótópaae tué tiki tiró beterapó. Térū, take nalo Kótóné diąpaae eraaire wisi alaró

kisipa tiki tiratere alatamo Kótó tuámó ai ere ape. ²² Diaaq mió Kótóné bete mole mo fo wosóló sya foleteimó, diąnē dowi ala fea fokóló wisiró beterapa, diaaq no nepaae yaala sókó fole ala diąnē hosaa mo turóné du betae. ²³ Ti noatepae, dią Kótóné ama naale senaale deyóló beteró beterapó. Atéreteita, kęlaa yóló alutere kené deni, kęlaa initere kené derapó. Ti ai keta me kae mei, betere bete mulu Kótóné mo ti muó tare fonétóró dią kisi so whị deyóló beteró beterapó. ²⁴⁻²⁵ Ti noatepae, “So whị fea i haemó betere alata, ne sélitu dere kaae yóo,

atimané tikimó ere au wisinaalekélé haemó yó mole ne fua kaae yóo, erapó.

Nekélé hapale séli yóo, ne fuakélé hapale dulukó fóo deretei, Talené ama fota, ti hale muótóró tarapó,” erapó.

Aita me kae mei, mepaae whjné diąpaae yó male fotóró ai ape.

2

¹ Atérapa, Keriso so whị diąsisi me so whipaae dei tué mutere alakélé, me whị dilikitere alakélé, wisire nisiyóló tó tikiné hale sikili dere alakélé, mepaae whjné dere wisi alamó dei tué mutere alakélé, me whị hamoma kae kae eratere fo yóló, só deratere alakélé, fea dią tuámó muaqsóró yae. ²⁻³ Ti Yesu ąta, etei kaae Tale wisi beterapóló diaaq kąae kolóló ai kisiparapa, dią mo teó deyóló betere naale senaale awą naai ekèle du dere kaae, Kótóné dią aluyaqsóró tao sere ala wisi mo ti doa yópóló, Dęi Kepe Wisiné matere ąla betatóró ekèle yóló nukulé fu betae.

Ata mo ti betere kane epa, dąta ama sókó sóró kae beteró beterapó

⁴ Ti Yesu Kerisota, be hulua eleké dere kane fake kaae daalu, betere bete ątóró ereteiné, dią ą beterepaae walapó. Mo so whjnéta, ai kane fake hale ąla kaae taae fatepa, Kótóné ama ti be tetera kane fake wisipóló, ą tokó sóró kae beteralepó.

⁵ Atérapa, whjné mo be tetu dere kaae, dią Kótóné ama ala eratere be daalópóló, diąkélé ai kane fake kaae ereteiné, ą

beterepaae wóló, ai ti betere kane fake tómó olekeyóló tetu beterapó. Aita, whjné kelené keletere be meitei, Kótóné mo kae tene momatere be daalu, diaq fea ama kae beteró betere momaratere faketóró aleró beterapó. Atéró, diaq Yesu Kerisoné fotokçratepa, so whjné mo ola Talepaae hale mótu dere kaae, Dëi Kepe Wisiné dä tuçpaae eratepa, dñémó Talené doi hale horóló, ama ala erótua dapó. Ai alarape Kótóné kilitu, mo wisirapóló ą doasi hëkesetu beterapó. ⁶ Ti noatepae, aştu tuçmó Talené i fo dapó.

“Ę betere be hulua Saion-mó be tøyai fótukuróló kane fake wisinaale yälotei fopeyóló sókó sóró i mulatapa kelae.

Mepaae so whj detamo ąpaae tué tiki tiró betepa, ti ai so whj hale dere alakélé mo yaalomeipó,” erapó.

⁷ Tué tiki tiró betere so whj dijanéta, ai kane fake wisinaale mo doasi bete mulapó, dua dapó. Tépatei, tué tiki tirénire so whjmó kisipa mutu, i fo aşerapó.

“Be tetero whjrapené dorapóló hale ola kaae taae farale kane faketei, be tøyaire kane fake wisinaale alée felepó,” erapó.

⁸ Me fo i ape.

“Ai kane fakené whj kotóo sóró, dée nalóo, dua dapó,” erapó.

Atéró dée nokole alata, hale mei, Kótóné ama fo wisi wosóló sya feni dereteiné, atima dée nukua dapó. Aita, hale mei, Kótóné i ala yaalopóló, ere fo dokonóturaalu dapó.

⁹ Atima ai ala erapa, diaq take diliki tuçmó betheretei taaróló, mo kae ere de wiśinaale tuçmó betaai ape yale sekéné doi hale horópóló, diaq ama sókósú yóló kae beteró beterapó. Téru, diaq teteróló kaae tare topo whj Yesuné tué mole ala eróturaalu, momaratere so whj betóo, ama kae betere teteróló kaae tare ala tuçmó so whj betóo, Kótóné mo ama so whjtóró betóo, erapó. ¹⁰ Taketa, diaq Kótóné so whj bitinitei, mió ama so whjtóró betóo, take Kótóné diaq köleyóló tao sinitei, mió ama köleturaalu, tao sóo, erapó.

¹¹ Yalo mo hosaa mole no nerape-ó, diaq i haemó uké wale so whj kaae betherapa, tó tikiné ekelyóló du betere dowi ala yaqsóró, tika kae betae yóló, diaqaae mo dirii ma fo i dere ape. Ti ai dowi alanéta, diaaq tiki tuçmó betere kepetei só deróló dorótua betherapó. ¹² Diaq i haemó mo so whjtamo hosekýóló ai betherapa, mo wisi alatóró erótua betae. Mo hale betere so whjné diaq dowi ala dapóló ai só derótua betere ape. Ai fo du betere so whj atima dijané dere wisi ala kilitu, kisipa feteyóló Talepaae wapa, Kótó dä beterepaae wale suksamó atétere so whjnétei, ama doi doasi munaalo ai ape.

Doasi topo whjró teteróló kaae whjrapetamo aqmó betae

¹³⁻¹⁴ Ti Tale ata, fea ala amatóró teteró betherapa, diaq ama doi sóró horaai, i haemó mepaae kae kae ala teteróló kaae tanópóló sóró betheró betere whjrape aqmó betó muae. Téru, teteróló kaae tare topo whj aqmókélé betóo, ai sekéné dotonatere mepaae ala teteróló kaae tare whjrape aqmókélé betóo, yae. Ti ai whjrapeta, dowi ala du betere so whjmó dowi kwia meloo, wisi ala du betere so whj ti dukiróo yópóló, sóró betheró betherapó.

¹⁵ Ti noatepae, Kótóné ama kisipanéta, diaaq du betere wisi alanétei, ai topo dore whjrapené diaq só deróturaalu du betere hoko forape alurópóló kisipa mutapó. ¹⁶ Ti diaq, dowi alané dokóló *dipula* kaae betheró bitini, hale betere whj ai betherapa, atérótóró betae. Atéró hale betherapóló kisipa mutu, diaaq me dowi ala yaa mole tué tiki so whjné kelaqsóró, me alané diaq teteró kaae tanipó dere foné husuraqse. Aténi, Kótóné ama kutó diratere so whjtóró betae. ¹⁷ So whj feapaae fo ó mepaae alarape erótua, atima mo whjpóló kisipa muóló, mo donoi alatóró erótua betae. Atéturaalu, diaq fea betä alatóró iru, kisipa tiki tiró betere hamamatamo hosaa mo turó mulu, yaala sókó fu betae. Kótó ata, doasi Tale betherapa, ą kilitu wiyló betae. Téturaalu, kale teteróló kaae tare topo whjné doikélé sóró horótua betae.

18 Wae sóró kutó diratere so whj-ó, dią teteróló kaae tare whjrapené dere fo wosóló, atima aqmó betó muae. Naameyóló mo dua bitu, wisi ala dere whjrape aqmó maaté bitini, mepaae dertaa ere whjrape aqmókélé dua betae. **19** Ti noatepae, me whj dowi alakélé inipatei, mené ą fokosói ala depa, ai sekéi alané ą só deréni, Kótó mo beterapóló kisipa mutu, hale beletétóró fu betepa, ti wisi ala dapóló ai whj dukiranérápó. **20** Tépatei, me whj ama yale dowi alamó ą fokosói ala depakélé hale beleté fu beteremó so whjné ą dukiranénipó. Diaaq wisi ala deremó mené diapaae eratere sekéi ala hale beleté fu betepa, ti Kótóné keletómó mo wisi ala dapóló dukiranérápó. **21** Dią Talené ą beterepaae ape yaleteita, ai ala yaasepóló yalepó. Ti noatepae, ama yale ala dijané kolóló suróló yópóló kisipa mutu, dią tao suraal Keriso ą doasi seké salepó. **22** Ámó kisipa mutu i fo aserapó.

“Ata, dowi ala mo betakélé ini yóo, so whj dilikóló kapala fo sawakélé ini yóo, yalepó,” erapó.

23 Atimané ą só deróló mo dowi faletere ala deplatei, amamo atimapaae tokó matere ala mo inipó. Ą doasi seké suraal, diaaq ępaae etei kaae ala eralemó, yálo diapaae tokó mótu, i ala eraalopó fo inipó. Tokó matere ala taalaturaalu, mo donoyóló talere sekéné ą kaae tawópóló, ama betere bete Kótóné ama naase tuamó mulalepó. **24** Djané dowi ala yaaí mutere kisipata, ti whj mo sukutu dere kaae sukjó, Talené mo donoi ala yaaíraalu, ti whj mo biture kaae betó, yópóló, djané dowi ala ama tikimó sóró, ą filipaa ni tómó sukalepó. Téturaalu, ama tikimó kae kae susupu saleteiné, dowi alané dią sukunaai yale ala mo ti kemeró beterapó. **25** Ti diąta, sipsip hupu fokó fu dere kaae, take dią kópaae feletei, mió dią momó ai hupu kaae tare whj aqmó betaai, fesaae walepó. Ai seké ata, dijané kepe betekélé teteróló kaae tare whjpó.

3

Dokore so whjpaae dere ma fo

1-2 Atére kaae, whjné dokore sorape diąkélé diaaq whjrape aqmó betae. Ti noa ala yaai meipó. Dią dokore whjrapemekó Talené fo wosóló tué tiki tirénipa, diaaqtei i ala yae yóló sę yaqse. Téni, dijané dere ala me alatamo hosekéni yóo, Tale mo beterapóló ą aqmó bitu, mo wisi ala maaté yóo dere kilituraalu, atima koleaanétei kisipa feteyóló Talepaae tué tiki tiranérápó. **3** Mepaae so whjné, dią sorape diaaq tó tikimó ere au kilitu, mo kokrapó yópóló tó tiki maaté aurótú betaqse. Kae kae qlané dijané topo niki dokoo, kold kapané aleyale naase bi ó depa dere meleke ó oleratere kao ó doasi moniné duputere kuti wisinaale horoo deretei, doasi bete mole nisiyóló atei kaae qla qlané aurótú betaqse. **4** Téni, dią kokjó yópóló dere auta, ti mo hosaa tuamó erópóló yae. Ti aita, naameyóló mo dua betere ala naao kepe tuamó epa Kótóné kilituraalu, ita mo bete mole kokjó au erapóló kisipa mutapó. Ti atei kaae kokjó auta, doyóló alu deté feni, mo ti yó tawaalopó. **5** Take mo kae beteró betere sorapekélé nalo Kótóné atimapaae wisi ala eraalopóló kisipa mutu, atei kaae kokjó au dua ipakalepó. **6** Ti Serané oma Abraham-paae ą teteróló kaae tare whj-ó yóló, oma aqmó bitu yale kaae, mepaae mo kae beteró betere sorapekélé, atimané whj aqmó bitipakalepó. Sera ą atéró oma aqmó bitu yale kaae, dią wiyló furu furu ini, wisi alatóró eraté fu betepa, ti Serané ama senaalerapetóró ai betere ape.

7 Dią so dokore whjrape-ó, sorapepaae yale fo kaae, diapaaekélé i dere ape. Dią diaaq sotamo betamó bitu, sota whjamo suni bérápóló kisipa mutu, tao sóró wisi ala maaté erótua yae. Ti noatepae, naao so diaamo wusuró Talené hamokoróló hale matere mo ti betere bete saaireteiné, diaamóné momatere ala me alané seséyaqsóró, ma fo i dere ape.

Mepaae sekéi ala eratepa tokó meni, wisi ala betə erótū betae

8 Kemerótú dere ma fo me i ape. Me olamó arale sóró huri dere ala ini, dią fea mo betə tué muóló, dua betó muae. Atéru, me whj hamoma seké supa, ó dekené

sukutepa, ti diaaq hosaamókélé suraalu, kole yóló tao sae. Tétu, diatei deróló mo dua bitu, no netamo yaala sókó fu beta. ⁹ Menétamo diapaae dowi ala eratepa, diaaqmo atimapaae tokó melaqse. Ti noatepae, Talené ama wisiratere ala dijané sópóló kisipa mutu, à beterapaae ape yalepó. Atérapa, mené dia eratere fo depakélé tokó meni, Talepaae atimatei wisirae fotei yae. ¹⁰ Ti noatepae,

“Diä mepaae so whj de wisiyóló hësekétamo bitiré faai depa, ti ai so ó whj ama dere dowi foró kapala fotamo ini, kisipa tekeyóló mo hotowaró betenérápó.

¹¹ Téru, dowi ala yaaire tupaee feni, woleyóló wisi ala maaté du bitu, hosaa muni deyóló mo dua beta. Aita, mo doasi topo alapa, Talené dia tuapaae erópóló, keteké butu beta.

¹² Ti noatepae, donoi ala du betere so whjta, Talené wisi kisipatamo kaae tawoo, atimané dere momakélé wosoo, dua dapó. Tépatei, mepaae so whjné du betere dowi alamó Kótó à felé inipa, ama atima sisópaae erótua dapó,” erapó.

¹³ Diaaq wisi ala yaai keteké bupa, ti né dia doraaloé? ¹⁴ Tépatei, diaaq mo donoi ala deremótei, mené diapaae sekéi ala eratepa, me qla meipó, Talené dà wisiró beterapó kisipa muae. Ti asémó i fo erapó. “Atima me sekéi ala kolóló witeretei dijané kilitu, ai alamó dia wiyaqse,” erapó.

¹⁵ Téni, diaaq hosaa tuamó Keriso àta, dà téteróló kaae tare Talepóló, dia à aqomó sukóló beta. Atépa, mepaae whjné diapaae woseturaalu, take nalo wisi ala kelaalopóló suka fea hajtu betera, noa betené de? depa, atimapaae tokó melaaire fo donoróló tawae. Atimané atéró wosetere fo tokó móituraalu, àkélé Talené aleyóló beteró beterapóló kisipa mutu, naameiné mo dua yae. ¹⁶ Ti noa yópóló meipó. Diä Keriso tuamó bitu, du betere wisi ala mepaae whjné kilitu, dei tué muóló dia só deraalotei, nalo atimané yale ala kisipa duraalu, hoko ala yalepóló atima haleyaalopó. Até yópóló diaaq hosaa tuamó me ala dekaaporóló

muni, mo wisi tuétamo mo alatórti erótú beta. ¹⁷ Diä dowi ala deremó seké supa, aita dukiratere ala meipó. Kótóné ama kisipa mole ala wisi erateremó diapaae sekéi ala eratepa, ti wisirapóló kisipa muae. ¹⁸ Ti noatepae, donoi ala initere so whjné dowi ala kwia tokóló aluraairaalu, kale donoi ala dere seké Keriso à mo betà félítóró sukáletei, momó kae sukákalomeipó. À atéró sukáleteita, dia dapesó fóló, Kótótamo betamó beteraai yalepó. À sukópóló dele alata, ti mo hae whj tiki daayóló betepa daletei, momó kepaayóló beteraleteita, ti mo kepené dere ala tuamó kepaaralepó. ¹⁹ Àkélé kepetóró bitu, kepené dere ala sya fóló, kale dipula beteró betere keperapepaae fo yó melale felepó. ²⁰ Ti ai keperapeta, Noané nuku aleyale suksamó Kótóné fo tikit betepa, ama atima hapale kwia matere ala ini, dua kaae taté fu bitipakalepó. Ai alimó betale so whj mo fea wéiné aluróló, 8-ró so whj maaté hásokó fóló, wéiné sóró kutu betepa atima aluyaqsóró, Kótóné tao serapó. ²¹ Ti take Noa betale alimó, wéiné so whj aluraleteita, dà mió i alimó Yesu tuamó wéi tóputere so whj aluyaqsóró, Kótóné tao saaire alapaae dó faróló erapó. Ti wéi tóputere alata, tó tikimó ere bolu fokaai dumitei, dàné hosaa tuamó mole tué tiki Kótóné ama keletómó mo wisirapó yópóló, dàle mulótú beterapó. Ti Yesu Keriso à kepaayóló betereteiné dia aluyaqsóró tao su beterapó. ²² Ai seké à hepen-paae fóló, Kótóné turu naase démó betepa, ensel-rapekélé, mepaae ala téteróló kaae tare doasi doi mole keperapekélé, doasi fotokó bole keperapekélé fea à aqomó sukóló betó mulapó.

4

Sekéi ala wapakélé Talené ala betà hale erótú beta

¹ Térapa, Keriso à mo hae whj tiki daayóló bitu, doasi sekéi ala serapa, diákélé ama muale tué kaaetóró muóló siki siki yóló beta. Ti noatepae, mepaae whj sekéi ala supa, ti ama du betale dowi ala momó kae enénipó. ² Ai sekéi ala sale whj i haemó hale bituraalu, tó tiki

ekelere dowi ala yaai kisipa muni, Kótóné kisipa mole ala eraai bitiré faalopó. ³ Ti noatepae, dią take Kótóné fo woseni hale betale sujamó, mo hale betere so whj atima kisipané yaaitere ala sya fóló du betale kaae diaaqkélé du betalepó. Ti atei ala diaaq súmó yalepa, mió mo ti taalae. Ti hale betere so whjné dere alarapeta, i ape. Hakeamó mo sonaalei nöpu nokole alakélé, au nokole alakélé, wéi dekéró nóló dere dowi alakélé, touróló qla deteremó qlaró wéitamo dekéró nokole alatamokélé, hale hoko du betere kae kae dowi alakélé, kuturaalu hoko deté kotere dowi alakélé, bete muni sonaalei kapala kótópaae moma dere alakélé, fea deté fu beterapó. ⁴ Atima beteró betere sere qla qlatamo hale hoko sonaalei ala du betereteiné, hale besekérótua dapó. Ai ala dianékélé tokóló initepa, atimané dią faleyóló kae kae eratere forape mo dekéró du beterapó. ⁵ Ti ai ala du betere so whj taleyyaire ala hásokó feni, mió betere so whjró sukale so whjtamo taleyaai donoró betere sekéné taleturaalu, atimapaae dijané yale ala fea yae depa, me alakó hiraaire tū muni, mo fea hakeamó enérápó. ⁶ Atére betené, sukale so whj atima sukçai hale betepatei, mené kale fo wisi atimapaae yó malepó. Ti aita hale mei, i haemó tó tikané dere ala sya fóló, taletu betere so whj taleyóló só deroo, kepené dere ala tuqmó betepa, Kótóné ama taletere ala atimapaae eraleteiné mo betó yaalopó.

⁷ Mió i haemó mole alarape fea kemetere be dę felekemó sókó waai dapó. Térapa, Talepaae momatere ala mo wisiyóló yaasepóló diaaq kisipa mo diriyóló bitu, tó tikané yaaitere ala yaqsóró mo hotowaró teteróló kaae tawae. ⁸ Fea ala teteró betere doasi topo ala i ape. Diaaq hosaa mo turóné diäsisü yaala sókó fu betae. Ti noatepae, yaala sókó fole alanéta, fea dowi ala munire aqroló husiratapó. ⁹ Diaaq bepaae wale uké whjrape dape suraalu me fo ini, mo wisi kisipatamo dape sae. ¹⁰ Dią feané kae kae wisi ala erópóló, Kótóné dią hale matere ala wisi séle séle dokçralepó. Atérapa,

Kótóné yapaae noa alakó eró betepa, ti naaomo hale hamokoróló matere ala taaréni, so whj mo wisiyóló tao sóró erótua yae. ¹¹ Mepaae whjnétamo, Kótóné fo yó mótu betepa, hale hoko fotamo touréni, Kótóné ama mo fotóró kutirimó mulóló, mo hotowaró yó mótu betae. Mepaae whjnétamo Kótóné so whj tao saai depa, ti Kótóné ą matere fotokoné tao sóró erótua enérápó. Ti aita, diaaq kae kae du betere ala fea mepaae so whjné kilituraalu, ita Yesu Kerisoné yale alané erapóló Kótóné doi hale sóró horópóló dapó. Ti ąta, mo kae ere dę wisinaaleró doasi fotoktamo bole Talepa, ama doi hale horóló suka fea mo ti muó tanópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae.

*Kerisopaae erale sek̄ei ala kaae,
yapaaekélé eratepa kilita sókó faqse*

¹² Yalo hósaa mole no nerape-ó, me whjné diapaae susupui ala eratepa, aita diané tué tiki tiró beteretei kaae kilitu dere alapa, kisi ala nisiyóló dią kilita sókó faqse. ¹³ Téni, take Kerisopaae erale sek̄ei ala kaaetóró, mió diapaaekélé ai eratapa, mo kée yóló hajné sukutu betaе. Ti noa ala yaai mei, take nalo Keriso wale sujamó, ama kae ere dę wisinaale hakearatepa kilitu, mo kée yóló doasi hajné sukçalopóló kisipa mutu dapó. ¹⁴ Kerisoné doi diaaq tikimó dakeró betereteiné, mené dią faleyóló eratere fo depa, Talené yá wisiró beterapóló kisipa muae. Ti noatepae, Kótóné mo kae ere dę wisinaale fāane Kepe Wisi dią tuqmó beteró beterapó. ¹⁵ Tépatei, diąkó me whjnétamo whj dóló sukunatere ala ó, olémi nokole ala ó, kaae tare whjrapené fo tukóló kae kae dere dowi ala ó, mené dere ala fasóló deremó diapaae sek̄ei ala eratepa, aita Keriso so whjné dere ala meipóló hale-turaalu wi yae. ¹⁶ Tépatei, Kerisoné ala erótua beteremó, mené diapaae sek̄ei ala eratepa, hale yaqse. Téni, diaaq tikimó Kerisoné doi moleteiné dapa, Kótóné doi betə hale sóró horótua betaе. ¹⁷ Ti noatepae, dą Kótóné ama naale senaale bitu du betere ala tale yaaire be dę kaae sere aqrapó. Ama taleyóló kwia matere

ala kaae suraalu dapaaepi eróló, nalo kemerótú ti Kótóné ama fo woseni, dowäae fóló tikitü betere so whipaae, mo doasi sekëi ala eraalo meipóló kisipa mute? ¹⁸ I fo erapó.

“Donoi so whítamo sekëi ala su betepa, Talené ama tao saaire ala hapólupa, ti Kótóné fo woseni, dowäae fóló dowi ala yó tare so whí tao saaire ala mo doasi hapólunipóló kisipa mute?” erapó.

¹⁹ Térapa, Kótóné ama kisipa mole ala erateremó, sekëi ala su betere so whí dià kaaróló beterale sekéné ama dià tao saalopóló kisipa mutu, ąpaae tué tiróló wisi ala betä yó tanérapó.

5

So whí kaae tare whí disiraperó teyó whírapetamopaae dere fo

¹ Dià tuämó betere so whí teteróló kaae tare whí disirapepaae dirii ma fo i dapa wosae. Ekélé dià ere kaae, so whí teteróló kaae tare whí disi bitu, Kerisopaae erale sekëi ala yalo kelené mo kelatei, so whipaae yó mótu beterapó. Atéru, Kótóné ama kae ere dë wisinaale so whjné kolópóló hakearatere be dëmô, ekélé ai dë wisinaale saaire whí bitu, diapaae dere ma fo i dapa wosae. ² Kótóné ama so whí teteróló kaae tawae yóló dià sóró ai beteró beterapa, ai so whí me ala yaqsóró mo hotowayóló kaae tawae. Me whjné diapaae i ala yae yóló sëtere fo woseni, Kótóné ama kisipané diaaq yópólópó ere ala betä tué muóló, wisi kisipatamo erótú betae. Doasi *moni* saai dapóló ekele dere ala ini, so whí hale tao saaire keteké betä bulu du betae. ³ Talené diapaae kaae tawae ere so whí kaae taru, dià doasi topo whí aqyóló kaae taní, mepaae Keriso so whjné diaaq du betere wisi ala kolóló dià sysa wópóló, wisi ala diaaopi kaae sóró yae.

⁴ Atéró betepa, Kótóné *sipsip* hupu kaae tare topo whí ą sókó wouraalu, Kótóné ama kae ere dë fçane doi mole topo tao diämó matepa saalo ai ape. Ti ai koköi au wisinaale ere topo tao dokélé ini, mo ti muó tawaalopó.

⁵ Dià teó whjrape-ó, kale whí disirape Tale aqmó sukóló biture kaae, diákélé ai whí disi aqmó betae. So whí diásisi u teterótú i teterótú ini, naameyóló dua betere ala kuti kaae deróló betae. Ti noatepae, asémó i fo erapó.

“Mepaae bopé faketere so whjné yaaitere ala Kótóné ama sesé yóo, naameyóló dua betere so whí ti ama hamokoróló tao sóo, dua dapó,” erapó.

⁶ Térapa, Kótóné ama kisipa mole sukamó dià tao sóró dukirópóló, ama fotokoné teteróló betere aqmó naameyóló mo dua betae. ⁷ Diàta, Kótóné hosaa mole naale senaale betereteiné, ama dià mo wisiyóló kaae tarapa, diaaq enée yóló whaalia du betere sekëi ala fea ama wisi eraté fu beterópóló ąpaae melae.

⁸ Diaaq tó tikané du betere ala hotowaró teteróló kaae taru, kele diriyóló betae. Kale whí dó nokole bete haq *laiyon*-né whí dóló naai keketé kutu dere kaae, diäné bóe whí Satan-né dià doraaire tü keketé kutu beterapó. ⁹ Ai sekéné ama kisipa mole ala diapaae eraqsóró, wisiyóló kaae taru, Talepaae tué tiki tiró betere alané dirii tipi kaae yae. Ti noatepae, ai kaae sekëta, diapaae maaté mei, i hae kwia feamó betó mole diäné no nerapekélé betä kaae sekëtóró su beteretei diaaq kisipa muae.

¹⁰ Ti dià Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné ama hamokoróló tao sere ala, mo dekéró erótú beterapó. Ai ala du betere Kótóné kae ere dë wisinaale tuämó betaasepóló, dià ape yalepó. Sawa sukamó dià mepaae sekë siré fu betepa, atéyale sekéné dià haepaae derepéní diriyóló beterópóló, amatóró dià fotokö bulóló, mo ti şuraalopó. ¹¹ Ti ąta, mo doasi fotokö bole Tale beterapa, so whí feané ą duki-ratere ala hale yó tanópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae.

Mo kemeróturaalu köleó dere fo

¹² Yalo kisipané Sailas ąta yalo mo no bitu, Talené ala eró tare whí wisipó. Atéru, ama ę tao supa, yalo diapaae mo halekeróló aseyalepó. Yalo ai yale aseña, Kótóné hamokoróló tao sere ala diäné

tué yópóló yó melóo, Talené ala erópóló keteké bulóo yalepó. Téyalepa, Diş ama ai hamokoróló tao sere ala tuamó diriyóló betae.

¹³ Talené sókó su yóló diatamo betamó beteró betere no nerape atima Babilon be huluamó bitu, diapaae kóleó dapó. Yesuné yale ala tuamó yálo naale sútoró betere whj Mark-nékélé diapaae kóleó dapó. ¹⁴ Diásisi yaala sókó furaalu, kóleó yóló aputu betae. Talené hosaa muni deyóló dua betere ala Keriso tuamó betó mole so whj diş fea tuamó mulópóló yae.

2 Pita

¹ I asəta, Yesu Kerisoné ama kutó diropóló doteyale *aposel* whj Saimon Pitáné dapó. Yesu Keriso ąta mo Kótótóró bitu, dą aluyaqsóró tao su betere whjpó. Térū, ama ere mo donoi ala sya furaalu, mo doasi ke bole betə kaae kisipa tiki tiratere ala dámókélé, diámókélé matepa salepó.

² Kótóró dą teteróló kaae tare whj Yesutamo diriyóló kisipa dereteiné, atimaa-moné erótú betere hamokoróló hale tao sere alaró hosaa muni deyóló dua betere alatamo mo turó dią tuamó mulópoló yae.

Kótóné ą beterepaae ape ere fo diriyóló kisipa muae

³ Kótó sya fóló ama ala eróturaalu, fea ala yayq yaqsóró ama doasi fotokoné däpaae mo suró beterapó. Ti aita, ama kae ere dero wisi alatamo fānu, däpaae ape yale seké ą kisipa deté fole betené su beterapó. ⁴ Ai doasi fotoköi ala däpaae eróturaalu, etei kaae bete mole alarape diaپaaekélé eraalopóló muló beterapó. Ai eraalopóló ere fo wosóló, dāné tué tiki tiratepa, ti Kótó ą tuamó ere ala wisinaaletóró däpaae tokó melóo, i haemó betó mole so whirapené ekèle yóló hoko du betere sonaalei dowi ala däpaae tokó meni yóo, yaalopó.

⁵ Atéró doasi ala ere betené, diaaq tué tiki tiró betere ala tómó beleróló wisi ala mo keteké buóló du beta. Ai wisi ala tómó, Talené ama bete mole fo diriyóló tué yae. ⁶ Ai ala tómó, tó tikané ekélere ala yaqsóró teteróló kaae tawae. Ai ala tómó, sekéi ala wapakélé hale beletétóró fu beta. Ai ala tómó, Kótó tuamó ere ala wisi suróló du beta. ⁷ Ai ala tómó, diaaq ne no koleturaalu, hosaa muóló beta. Ai ala tómó, mepaae so whj kolené sukóló hosaa mo turóné yaala sókó fu beta. ⁸ Ti ai alarape dia tuamó muluraalu fakeraté fu betepa, ti dą teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tué deté faalopó. Atéruraalu, dia hale bitini, Talené ala eraté fóló, dia tuamó mo du wisi woleyaalopó. ⁹ Tépatei,

mepaae whj tuamó ai alarape munipa, ti mepaae bete mole ala ama diriyóló kilini, kele dilikirapó. Atérú, ama take yale dowi ala Talené fokóló kemeró beteretei kisipani, mo ti kisipa keteró beterapó.

¹⁰ Atérápá yalo no nerape-ó, diaṭa Kótóné ama sókó su yóló ą beterepaae ape yale so whitamo betamó biturapa, diaaqtei hotowayóló kelae. Ti noatepae, diaaq ai alarapetamo deté fu betepa, ti dia dée nóló haepaae derepéní, mo diriyóló bitiré faalopó. ¹¹ Atéró bitiré furaalu, dą aluyaqsóró tao sale whj Yesu Kerisoné ama mo ti mole ala teteróló kaae tare tuamó dia beterópoló, ama mo hakesetamo wisiyóló dape saalopó.

Kótóné kóló whirapené asere fo

¹² Kale bete mole mo fo dijané wosóló diriyóló tué yóo, diaپaae yae yóló bope yale alarapekélé diaaq tué yóo epatei, kisipa keteni tué yó tanópoló diaپaae yaairetei ę hóni, hale yó tawaalopó. ¹³ Ę sukaiairaalu kapala asiri haemó i daale mo tikita, kuti be fisikaai kapala asiri tñure kaae, ę i haemó kapala beterapó. Ę sukaiai hale bitutei, yalo i bope yale alarape diaaq kutiri tuamó hale muó tanópoló momó du momó du deretei, mo dono dapóló kisipa mutapó. ¹⁴ Ti noatepae, dą teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné ępaae ya betere kuti be mo felekemó fisikaai dapóló, hakeamó yó maletei yalo kisiparapó. ¹⁵ Yalo mió i du betere forape ę sukitikimó dijané kisipa keteni, tué yó tanópoló ę doasi keteké buluraalu, aseró fotamo diaپaae i du betere ape.

¹⁶ Ti dą teteróló kaae tare whj Yesu Keriso ą doasi fotokötamo waalopóló, dāné diaپaae yó melale fota dāné kekeme nóló hale dolqa fo kaae inipó. Ama mo kae ere ala wisinaaletóró dāné kelené mo kelaletei diaپaae yalepó. ¹⁷ Ti Alima Kótóné ama mo kae ere dę wisinaale tuamó naalema betepa kolóló, i fo yalepó. “Ata, yalo hosaa mo turó mole naale ai ape. Ama du betere alamó ę mo doasi hakesené sukutu beterapó,” erapó. Ali-mané ai fo yaleteiné, ą tuamó mo kae ere dę hakearóturaalu, ą doasi doi mulatere ala yalepó. ¹⁸ Ai fota, ama kae ere

hasi fosómó dä Yesutamo bituraalu, hepen bemó Kótóné ai fo deretei mo dänetóró wosalepó.

¹⁹ Ai hasi fosómó yale fo woseturaalu, take betale Kótóné kóló whírapené yale fo Yesu tuämó mo dokonatapóló däne mo diriyóló kisiparapó. Diliki tuämó dëro betere sá dëyó taru ere kaae, diaaq kisipa ai kóló whírapené ere fopaaetóró muló bitu, diäné hosaa tuämó be dëyó hotu dere kaae yóo, híka dëyó tare höre koloo yaaipatei, ti ai eró betere alapaaetóró kelené kikéyóló kaae tapa mo wisirapó. ²⁰ Ai deté wale forape tómó, me doasi bete mole dirii fokélé i dapa wosae. Kótóné ama kóló whírapené yale fo asë tuämó mōletei, atima kisipané kekeme nóló inipó. ²¹ Atimané yale fota, mo whjné kisipa sya furaalu kaaróló ini, Dëi Kepe Wisiné kale kóló whírape fotokorratepa, so whípaae Kótóné fo i ape yóló yó maaté kwéyalepó.

2

Kemeratere be dëmò so whj dilikgló kópaae falatere whírape mo ti dowi kwia saalopó

¹ Téyaletei, atéyale alimó Kótóné fo yó matere kóló whírape nisi yópóló kapala fo yó matere kóló whírapékélé beterepó. Téyale kaae, mió diaq tuämökélé atéró kapala fo yó matere whírape betaalopó. Ai whírapené Talené fo yó matere aqyóló, so whj dilikgló doraaire fotei yó melaalo ai ape. Téturaalu, atima dupu yale sekéné atima teteróló kaae tapatei, atima Talené dupu yóló teteróló kaae tanipó yaalo ai ape. Atétere betené atima kwia móituraalu, dóló aluraaire tñ atimanétei aletu beterapó. ² Atimané ai du betere mo sonaalei ala diaq mepaae so whjné sya fóló yaalo ai ape. Atéremó, mepaae belamó hale betere so whjné mo bete mole fo sya fole ala faleyaalopó. ³ Atéró kapala fo yó mótu betere whírapené diaaq qla qla saairaalu, diaq dilikgló kapala seraai fo atimanétei kekeme nóló yaalo ai ape. Atimané atei kaae yale dowi alamó, atima fea só deróló mo ti doraairaalu Tale q noke fini, kwia melaai ama taketi taleyóló muló beterapó.

⁴ Ti noatepae, *ensel-rapekélé* dowi ala depa Kótóné kóle duraalu bokó sini, dowi kwia saaire dolopaae taae deralepó. Aita hale mei, Talené ama taleyaaire be dë sókó waai teópa kaae taru, dowi diliki tuämó bitiré fu beterópóló, mo apaae derepale osono dolomó *dipula* beteró beterapó. ⁵ Mo take betale so whírapékélé, Kótóné kóle duraalu dowi kwia matere ala bokó sóró taarénipó. Kótóné ama mo donoi ala i ape yóló yó mótu betale seké Noaró mepaae wéikeró so whítamo betä Kótóné tao sipa kalepó. Téyaletei, ai so whjné Kótóné fo wosóló sya feni dowqae fu betepa, Kótóné mo doasi wéi anóló so whj fea doróló alurélipakalepó. ⁶ Atéró bitiré fóló, nalo Kótóné Sodom be huluaró Komora be huluatamo siné doló kemeróló, kili alée faralepó. Kótóné ai ala eraleteita, nalo betaaire so whjnékélé ama fo wosóló sya feni dowqae fu betepa, atei kaae kwia melaalopóló tué yópóló eralepó.

⁷ Téyaletei, Sodom be huluamó betó mole so whj Kótóné dóló aluróturaalu, Lot sinaqsoró ama tao salepó. Ti Lot qta, mo donoi whj bitu, qtamó betó mole so whjné kae kae du betere sonaalei dowi alaró Talené fo woseni tikitu betere alatamo kilituraalu, q hasekqá kisipa mutu felé yóló bitinipó. ⁸ Ti qtamó betó mole so whjné yaqse ere fo tukóló, dowi ala dö mió yóló hale yó tapa koloo, dowi fokélé wosoo du betaleteiné, mo donoi ala du betale whj Lot q felé kisipa muni, ama hosaa tuämó deletamo bitiré fu betalepó. ⁹ Até yale ala kilituraalu, dowi ala du betere so whj Kótóné kwia meloo, ama ala erótü betere so whj sekéi alané só deraqsoró tao sóo, dere ala Tale q mo asaru mo donotóró dua dapó. Atéró kwia matere ala taaréni, hale yó taté fóló ama taletere be dëmò sókó faalopó. ¹⁰ Ti ama kwia matere alata, mepaae dowi ala yaai ekele du betere so whjró Talené ama teteróló kaae tare aqomó betere hóyóló dowqae fu betere so whítamo, ti Talené mo doasi hapólui ala erótü betaalopó. Ai ala du betere so whírape mo halaainé atima bopé fakeyóló nene duraalu, Talené ama kae ere dë fãane *ensel-rape* faletu beterapó.

¹¹ Tépatei, *ensel-rapené* bole fotokoné ai kapala fo yó mótu betere whírapené bole fotokó teteró beterapó. Atére *ensel-rapse* Kótóné keletómó mo kae ere dë fájane sekérape faleyóló só derótimpó. ¹² Ai kapala ala yó matere whírapené mole tué tikita, mo whjné mole tué tiki kaae muni, mepaae betere ola hupu ó haq atima tué muni hqle hqko betó mole kaae, ai whírapékélé atérápó. Ti na huputa, whjné dóló nópóló Talené aleyóló beteró beterapó. Ai whírapené i kale sekérapené bole doasi fotokó bete tué iniruraalu, atima Tale doka doka yóló eratere fo dua dapó. Whjné hqle hqko betó mole ola naró huputamo dóló nuku dere kaae, ai ala du betere whírape Kótóné dóló aluraalopó.

¹³ Aita mepaae so whj dorale alamó, Kótóné atima kwia melaalopó. Atimané tó tikimó feléyaaire dowi ala ekelyóló, be dëtamotei hqkeamó du beterapó. Atéró du betere alané, diatamo touyóló bitu ola deyóló nokole sukamó, diaaq doiró du betere wisi alatamo folokoleróló dorót beterapó. ¹⁴ Ai so whírape atima nöpu naaire tué muluraalu, me so ó whj kelené kolóló au nukua dapó. Atei kaae dowi ala ekelyóló du beteretei mo kemekélé ini, hqle yó tarapó. Mepaae whj wisi ala yaaire tué meiyóló, béré so whj dowi ala yópóló, atimané álisóró fua dapó. Mepaae so whj dilikóló wisi wisi ola sua yaleteiné ai ala atima mo asarapó. Ai ala du betere whírape ti Talené mo doróló mokorrairaalu, tukóló muló beterapó. ¹⁵ Ai whírapeta, kale Beor naalema Balam dowi hqko ala duraalu doasi *moni* saai ekèle du yale kaae, atimakélé donoi tó taaróló kópaae felepó. ¹⁶ Ti Balam a tó tuámó keyaa fole whj kaae fu betepa, a faqsóró sesé duraalu, ama *donki* hupunétei mo whjné fo kaae yóló a foné sipakalepó. Atéyaaiteita, Balam-né ama yale dowi ala hqkearót yalepó.

¹⁷ Ti ai whírapené du betere alata, mo fole wéi dikjitu dere kaae yóo, dirii suka dere alimó sako dilikitepa hali waai dapóló whírape hqseke yóo du betepatei, beséné hali kaepaae sóró fu dere kaae atimané dere alakélé atérápó. Atéu betere

whírape atima diliki tuámó mo ti betó tanópóló, Talené tukóló muló beterapó. ¹⁸ Ai whírape atima me bete munipatei, wisi ala dapóló atimatei doi sóró horóló, bopé faketu beterapó. Kapala ala tuámó betó mole so whjtamo touyóló betaletei, mo dótítóró ai ala taaróló wale so whj tó tikané ekélere ala sya fóló dowi ala yópóló, ai whírapené atima kapala dilikóló álisó fulapó. ¹⁹ Ai whírapené mo so whjpaae dñé dere fotamo diaaq wosóló sya fupa, ti diq mené kutó diratere so whj betaalo meipó du beterapó. Ai fo du betere whírape atimatei, mo sonaalei dowi alané wae sóró kutó diratere whj beteró beterapó. Mepaae whjtamo me alané a teteróló kaae taru álisóró kutu betepa, ti a ai alané wae kutó diratere whj aí betere ape. ²⁰ Térú, mepaae so whj i haemó mole mo sonaalei dowi alané dokóló muló betepa, dä aluyaqsóró taosóró teteróló kaae tare whj Yesu Keriso tué yaleteiné, atima teraayóló hqle bateralepó. Atéretei taaróló, take du betale dowi alapaae momótamo fesaae fupa, ti mió betere alané take betale ala teteróló a mo ti dorót beterapó. ²¹ Mepaae so whj Talené ala eróturaalu, donoi tó sya feni hqle hqko betepa, ti dorapó. Tépatei, mepaae so whjpaae Kótóné ama yae yóló kae muló betere fo wisi mené atimapaae yó matepa tué yóló, donoi tó sya feletei taaló, kale fo wisikélé hqle ola kaae taae faló depa, ti ai so whj atima betere ala mo turó dorót beterapó. ²² Ai so whjné du betere alata, i mara mole fo tamoné súratapó. “Yuwíné ama soraaitai momó nukua dapó,” Me i fokélé erapó. “Hupu biki biki epa mené a wéi fokoteretei momó fesaae fóló biki biki dua dapó,” erapó.

3

Tale waaire be dë

¹ Yalo mo hosaa mole no nerape-ó, mió yalo diapaae tamo dakeróló i asé dere ape. Folosóró yale aséró mió i dere asétamota, diqne kutiri tuámó wisi ala yaaire tué hqle muó tanópóló, diaaq kisipa disiróturaalu, dapó. ² Ti hqle meipó. Kótóné take mo kae beterale kóló whírapené yale foró, dä

alu yaqsóró tao sóró teteróló kaae tare sekéne ama *aposel whjrapepaae* yae yóló yó melale fotamo, diaaq kisipa keteréni, tué yó tanópóló dapó.

³ Yálo diapaae folosóró dere fota, nalo kemeterere alimó tó tikané du betere dowi ala sya furaalu, Tale faletu betere so whj wóló, Talené ala eratere so whj faleyaalopó. ⁴ Téturaalu, atimané etei kaae fo yaalo ai ape. “À waalopóló, tukóló muló betere fo-a metéli yaaloé? Dañé ayarape sukále alimótei kaae sóró wóló, Kótóné ama kaarale qla fea me ala kae ini, kale alatórō hágé erapó,” yaalopó. ⁵ Tépatei, folosóró Kótóné ama foné sáró haetamo kaarélipakalepó. Kótóné hae ale-turaalu, wéi tuámó hae sókó holae depa, wéi betápaae maane fóló, hae sókó holipakalepó. ⁶ Ai alimó ere hae tikiró qla qlatamo fea Talené ama fonétei belere wéi anóló dorae depa, mo dorélipakalepó. Ai yale ala fea atimané tuérutei, dowäae fóló ai fo sisópaae erótú beterapó. ⁷ Ti Kótóné ama qla qla kaarale fonétei, mió i alimó ere sáró haetamokélé siné doló aluraalopóló tukóló muló beterapó. Tétu, Kótó tuéni hóróló betó mole so whjkélé, Talené taleyóló kwia mótu siné doló aluraaire be dë sókó wópóló, qla qla kaarótú yale kaae, ai fonétóró dágé mulóló, kaae tarapó.

⁸ Térapa, yálo hosaa mole no nerape-ó, i ala betá kisipa keteréni, diaaq kutiri tuámó muó tanópóló yae. Talené ala eróturaalu, 1,000 ba fo kolósu, betá be dë kolósu depa, me ala kae ini, mo betá alatórō erapó. Kótóné ama keletepa 1,000 ba fota, betá be dë kaae aqrapó. ⁹ Mepaae so whjné kisipanéta, Talené ama eraalopó yóló mulatere ala kese kese dere nisi dapó. Ti ata atéró kese kese dumi, so whj mo betákókélé aluyaqsóró kisipa mutu, diaaq du betere dowi ala taaróló, fea à beterepaae wópóló, ama dua kaae taté fu beterapó.

¹⁰ Téretei, Tale à momó fesaae waaire be dëta, qlémi nokole whj wou dere kaae yaalo ai ape. Sáró sámó yó mole qlatamo aluróturaalu, doasi be sapalaa hale kaae yóo, haeró haemó yó mole qla qlatamo fea

siné doló kemeróo, yaalopó. Téturaalu, i haemó yó mole qlakélé fea siné doló kemeróló, hae tiki mo haleraalopó. ¹¹ Ti qla qla feata atéró aluraalopa, dià noa kaae so whj betaai kisipa mute? Ti diàta, Kótóné ama mo kae beteró betere so whj ereteiné ama ala erótú betepa mo wisirapó. ¹² Dià atéró mo kaae so whj bitu, Kótóné tukóló muló betere be dë kelenée yóló keteké butu betere alané, Tale waaire be dë hapale felekeratapó. Atétere be dëmô, sámó ere qlaró i haemó yó mole dirii qla qlatamo, mepaae siné doló wéi kaae alée faraalopó. ¹³ Téyaalotei dàta, Talené ama haeró sätamo kisi kae aleyaalopó ere fo tué muturaalu, ai donoi ala mole be kelaai dapóló keteketamo kaae taté fu beterapó.

¹⁴ Atérapa, yálo hosaa mole no nerape-ó, diàta ai alarape kelaai kaae tarapa, Tale tuámó bitu, me só deraaire ala ó haletere ala ini, ama bóe firó betereteiné, åtamo betämó betaai kisipa mutu, keteké buóló mo dua beta. ¹⁵ So whj atimané du betere dowi ala taaróló, Tale à beterepaae wópóló ama kaae taté fu betereteita hágé mei, so whj aluyaqsóró tao saairaalu kaae tarapó, kisipa muae. Ti i fo kaae, dñé hosaa mole no Pol-paae Kótóné fosó fosói kisipa matepa amakélé asérápó. ¹⁶ Pol-né so whjpaae dotonale asémó me fo kae ini, yálo i du betere fo kaaetóró erapó. Ama yale asérápe tuámó mepaae ere fo bete tué yaaire mo hapólurapó. Mepaae mo koló kolóre so whjró Talené ala tuámó diriyóló bitinire so whjtamoné, Kótóné mepaae asé tuámó ere fo wérótú dere kaae, Pol-né asére fokélé atimané bete tokóló donotóró yó meni, wérótú beterapó. Atétere alané atimatei doraaire tý aletu beterapó.

¹⁷ Térapa, yálo hosaa mole no nerape-ó, i ala yaalopóló bope yale ala diaaq wosóló ai tuérapa, Kótóné tukóló muló betere fo aqmó bitinire so whj kópaae fu betere alané dià álisóró faqsóró, mo hotowaró kaae tawae. Ti noa yaqsóró meipó. Dià Kótóné ama bete mole ala tuámó mo diriyóló beteretei taaróló, haepaae derepaqsóró dapó. ¹⁸ Tépatei, dà aluyaqsóró tao sóró teteróló kaae tare whj Yesu Kerisoné hamokoróló hágé tao sere

alaró ą kisipa deté fole alatamo dią tuämó
mo ti fakeraté fu betaе. Mió i betere
alimökélé, take betaaire alimökélé, ama
doi hale muó tanópóló, sóró horótú betaе!
Mo kée, téyópóló yae!

1 Jon

Mo ti betere bete mole fo

¹ Mo take keké naale alimótei kaae sóró bitiré wale whj, diapaae hakearóló i dere ape. Ai whjné ama dere fo dñé mo wosoo, kelenékélé mo koloo, dñé wisiyóló fopeyóló naasenékélé olaa yoo, yalepó. Dñé i dere fota, ai mo ti betere fo bole whj Yesu diq kóló kóló yaqsóró hakearóló dapó. ² Ai kale mo ti betere bete qta, Alimatamo betóló dñá beterepaae hakearóló sókó wapa, dñé mo kelalepó. Atéró hakearale wapa dñé kelale mo ti betere bete q i ape yóló, dñé mió diapaae yó i matere ape. ³ Diákélé dñatamo betä kisipa mutu dere ala fea touyóló yaai dñé kelale alaró wosale fotamo yó i matere ape. Até du betere alata, ti dñasisi maaté bitu ini, Alimaró Naalema Yesu Kerisotamokélé dñá fea touyóló, betä kisipa mutu dere ala du beterapó. ⁴ Dñé i asé dereteita, haj dere ala dñá tuqmó mo ti fayópoló du beterapó.

Talené ama ere dë tuqmótóró beta

⁵ Ama dñapaae yó male fo diapaae hakearóló i dapa wosae. Kótó qta mo dñetóró fjanuraalu, q tuqmó diliki ere ala mo sawakélé munipó. ⁶ Dñá diliki tuqmó bitutei, hale foné maaté dñata Kótótamo mo betä kisipa mutu, dere alarape du beterapó depata, ti kale mo fo bete dñé hosaa tuqmó muniruraalu kapala fo du beterapó. ⁷ Tépatei, Yesu q Talené dë tuqmó biture kaae, dñakélé ai dë tuqmó betepa, ti ne notamo mo betä kisipatóró mutu, dere ala fea du beterapó. Atétepa, ama Naalema Yesu Kerisoné fakené dñé dowi ala fea fokóló aluró beterapó.

⁸ Dñé duraalutamo dñá tuqmó dowi ala me munipó depata, ti kale mo fo dñá tuqmó muniruraalu dñatei ai dilikitu betere ape. ⁹ Dñé yale dowi alatamo kemerae yóló Kótópaae hakeamó yó matepa, ti ama eraalopó ere fo hásokó feni, ama mo donoi ala sya furaalu, dñé du betere dowi ala tokóló aluraalopó. Téturaalu, dñá fea dowi

alatamo hosekéró betaqsóró, ama fokóló mo ti aluraté fu betaalopó. ¹⁰ Dñé duraalutamo, dñata dowi ala mekélé munire so whj beterapó depata, ti Kótó q kapala fo bole seké aqratapó. Atéteré alañé Kótóné ama mo fo dñá tuqmó sóró mulalénipó.

2

¹ Yalo hosaa mo turó mole naale senaale-ó, diq me dowi ala yaqsóró kisipa mutu, asé i dere ape. Tépatei, whj me detamo dowi ala depata, ti ai dowi alañé dñá só deraqsóró, mo donoi ala du betere whj Yesu Kerisoné, tao sere fo ama Alima Kótópaae du beterapó. ² Dñé du betere dowi alamó Kótó q fopaae butu, melaai yale kwia dñapaae melaqsóró sesé duraalu, Yesuné ama tikimó seroló q sukalepó. Atére alata, dñé du betere dowi ala maaté sóró aluraai initie, i hae kwiamó betó mole so whjné dowi alakélé tokóló kemeraai yalepó.

³ Dñé ama ere fo wosóló sya fu betepa, ti Yesu Keriso q mo diriyóló kisiparapóló tué mutapó. ⁴ Whj me dené duraalu, yalo q mo wisiyóló kisiparapó du bitutei, Kótóné ere fo wisiyóló sya feni depata, ti kapala fo du betereteiné kale mo bete mole fo ai whj tuqmó munipó. ⁵ Tépatei, me whj dené Kótóné ama fo sya fóló eró tapata, ti atéteré whj tuqmó Kótóné ama yaala sókó fole ala fayóló mo suró beterapó. ⁶ Dñá q tuqmó betere ala etéró kaae kolóló kisipa enérápó. Whj me dené duraalu, qta Kótó tuqmó beterapó depata, ti ai whjné ama dere alakélé Yesuné yale ala kaaetóró enérápó.

⁷ Yalo hosaa mole no nerape-ó, yalo diapaae yae yóló i aséteré fota, kisi fo kae dumipó. Mo take kaae sale alimótei, Kótóné yae yóló muló betepa diaaq woseté wale fotórótipó. Ti ai yóló muló betere fota, take dñé diapaae yó matepa, diaaq woseté walepó. ⁸ Tépatei, Kótóné yae yóló muló betere kisi fo yalo diapaae i asé dere ape. Ti ai yae yóló dere foné du q tuqmó muoo, diq tuqmökélé muoo epa so whjrapené kilitu, aita mo alapó enérápó. Ti noatepae, doasi dë sókó wóló

déró betereteiné diliki kemeraté fu beterapó.

⁹ Whj me dené ąta dę tuämó beterapó du bitutei, ama Keriso no ne hóróló bóe du betepata, ti ai whj ą diliki tuämó hale ai betere ape. ¹⁰ Whj me dené ama ne nopaae yaala sókó fole ala mupa, ti ai whj ą dę tuämó betereteiné me alané ą dée nalatere ala mo enénipó. ¹¹ Téretei, whj me de ama no ne hamoma hóróló bóe du betepa, ti ai whj ą diliki tuämó bitu ą kotere alakélé, diliki tuämótóró kutu beterapó. Atéreteiné ą kotere tiki ama kelené kelenénipó.

¹² Yalo hosaa mole naale senaale-ó, diaaq yale dowi ala fea Yesuné ama yale alané hale sóró kemeró beterapóló diapaae asé i dere ape.

¹³ Ayarape-ó, mo take keké nale alimó hale betó tare seké diaaq kisiparapóló yalo diapaae asé i dere ape.

Dią teó whjrape-ó, dowi Satan-tamo bóe dóló Talené fotokoné diaaq ą teteró betepa, yalo diapaae i asé dere ape.

Yalo hosaa mole naale senaale-ó, Aya diąné kisipareteiné yalo diapaae i asé dere ape. ¹⁴ Ayarape-ó, mo take kaae sale alimó hale betere seké diąné kisipareteiné yalo diapaae asé i dere ape.

Teó whjrape-ó, dią doasi fotokö buóo, dią tuämó Kótóné fo muóo, diąné dowi Satan doló teteróo, ereteiné yalo diapaae asé dapó.

Haemó mole qla ó alapaae hosaa muóló yaala sókó fu betaqse ere fo

¹⁵ I haemó mole qla qlapaae ó dere alarapepaae hëkesetu hosaa mo turó mutu betaqse. Whj me detamo ai ala du betepa, ti atétere whj tuämó Aya Kótóné yaala sókó fole ala munipó. ¹⁶ Ti noatepae, i haemó mole alarape i ape. Whjrapené ekelyóló du betere dowi alakélé, kelené kolóló au nokole alakélé, mepaae du betere alaró qla qlatamo mole doasi neli whjpoló bopé faketu betere alakélé, fea Aya bateremó kaayóló wómitei, i haemó kaaróló du beterapó. ¹⁷ I haeró haemó muó mole qlakó senée yóló ekelye dere

alatamota keme yaalotei, Kótóné ama kisipa mole ala sya fóló erótú betere so whjta sukókélé ini, mo ti hale betó tawaalopó.

Kerisotamo bóe dóló kapala fo yó matere whj waalopóló ere fo

¹⁸ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, mió dą mo kemetera sukmó beterapóló kaae kolóló kisipa yaaitere ala i ape. Kale Kerisotamo bóe dele whjrape wou beterepó dere fo diaaq wosalepó. Ti ai whjrapeta, mió wóló i betere ape. Atétere ala kilituraalu, kale kemetera suka felekemó walapóló kisipa muaalopó. ¹⁹ Ai whjrape atima take dątamo betaletei, dą taaróló fele beteta, dą fake meiru yalepó. Motamo dą faketóró uásóró, ti dątamo fea betämó betó mulapó. Té uatei, atima dą taaróló fele betené atima mo betä whjkókélé dąkó meipóló hakearalepó.

²⁰ Tépatei diąta, dowi ala mo betakélé munire whj Yesu Kerisoné ama so whjpoló Dëi Kepené dale muló betereteiné kale mo foné bete dią feané ai kisipare ape. ²¹ Yalo diapaae i dere aséta, kale mo foné bete dią kisipanipóló dumipó. Tépatei, ai fo diaaq mo turó kisipa yóo, ai fo tuämó kapala fo mo sawakélé buni yóo, eretei diaaq kisipa epa dapó. ²² Doasi kapala fo du betere whj de? Yesuta, Kótóné so whj teteróló kaae tare whj meipóló bóe du betere whjpoló. Atétere whjta, Alima Kótóró Naalema Yesu Kerisotamo bitinipóló faletu betere whj ai ape. ²³ Whj me dené Naalema bitinipóló sisópaae eratapata, ti Alimakélé bitinipóló sisópaae eratapó. Mepaae whj denétamo Naalema mo beterapóló kisipa tiratapa, ti atétere whjné Alimakélé mo beterapóló kisipa tiratapó.

²⁴ Térapa, mo take kaae sale alimótei, diaaq woseté wale fo dią tuämó muó tanipóló yae. Ai fo dią tuämó muó tapa, ti dią Naalemaró Alimatamo tuämó betó tawaalo ai ape. ²⁵ Ai ala tuämó betepa, ama dąpaae mo eraalopóló ere fo i ape. Sukutere alakélé ini, mo ti betó tawaalopó erapó.

²⁶ Yalo i dere aséta, dią dée nalaairaalu, kópaae ąlisóró fu betere whjrapené du

betere ala diaaq kisipa yópóló i dere ape. ²⁷ Diq tuamota, Dëi Kepe Wisi taketi beteró bethereteiné, diq yó melaaire whj me kae yayqipó. Ti noatepae, kale Dëi Kepe Wisiné fea ala bete diapaae yó mótu betherapó. Ai Dëi Kepe Wisiné diq tuamó ai eró betere daleta kapala mei, mo ti eró betherapa, ama diapaae yó matere fo sya furaalu, Yesu Keriso tuamó betó tawae.

Kótóné naale senaalepó ere fo

²⁸ Térapa, yalo hosaa mole naale senaale-ó, Yesu Keriso fesaae wale sukamó dä hale dere ala ini, halaainé betepa kolopólópa, diq Yesu Keriso tuamó betere ala hale yó tawae.

²⁹ Diaaq kisipané Yesu Keriso ata, donoi ala du betere whj wisinaale betherapó kisipa mutupa, ti mepaae so whjné du betere wisi ala kilituraalu, ita Kótóné naale senaale betherapóló kisipa muue.

3

¹ Däta, Kótóné ama naale senaale ereteiné, Aya Kótóné däpaae mo doasi yaala sókó fale ala muluraalu erapa kelere! Ai fo ereteiné dä mo ama naale senaletóró i betere ape. I haemó betó mole so whjné Kótó tuénireteiné atima däkélé tuénipó. ² Yalo hosaa mole no nerape-ó, däta Kótóné mo ama naale senaletóró betherapó. Take nalopaae dä noa kaae so whj betaaloró mió dä kisipanipó. Tépatei, q sókó wale sukamó mió ere ala kaaetóró yóló wapa däne kelaaireteiné, däkélé q kaaetóró alée fóló betaalopóló kisipa mutapó. ³ Take nalopaae atei ala mo yaalopóló, Yesupaae kisipa tiki tiratere so whj feata, Yesu q me dowi alatamo hoseké inire whj wisi biture kaae, atimakélé dowi alatamo hoseké inire so whj betaairaalu, atimanétei taletu betherapó.

⁴ Mepaae so whj de dowi ala du betepa, ti yaqse yóló Kótóné tukóló muló betere fo tikitu betherapó. Ti dowi alanéta, Kótóné tukóló muló betere fo munire aqratapó.

⁵ So whjné du betere dowi ala tokóló aluraai Yesu Keriso waletei diaaq ai kisipare ape. Ti ata, dowi ala mo sawakélé munire whjpó. ⁶ So whj de Yesu Keriso tuamó

betepa, ti atére so whj dowi ala du betaalo meipó. Mepaae so whj de dowi ala hale deté fu betepa, ti ai so whjné q kolokélé ini yóo, kisipakélé ini yóo, erapó.

⁷ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, mepaae whjrapené diq dilikóló kópaae alisó faqsóró yae. Mepaae whj de mo donoi ala du betepa, ti Yesu Keriso q mo donoi whj biture kaae, ai whjkélé atéró betherapó. ⁸ Whj me detamo dowi ala du betepa, ti Satan q tuamó bitu yae depa du betherapó. Ti noatepae, take kaae sale alimótei Satan q dowi ala bete tale bitu, so whj dowi ala yópóló sesemeraté wou betalepó. Kótóné Naalema wale beteta, Satan-né ai du betere ala doraai walepó. ⁹ Mepaae so whj de Kótóné ama ala tuamó deyóló betheró betepa, ti ai so whj dowi ala deté faalo meipó. Ti Kótóné wisi ala kaaratere ke q tuamó boleteiné me dowi yó tanénipó. Ti noatepae, Kótóné atima deyóló betheró bethereteinépó. ¹⁰ Ita Kótóné naale senaale ó Satan-né naale senaalepóló kaae kololó tué yaaitere ala i ape. Mepaae so whj donoi ala initepa ó no nepaae yaala sókó fole ala initepa, ti atétere so whj Kótóné naale senaale bitinipó.

Ne notamo yaala sókó fu betae ere fo

¹¹ Diaaq mo take kaae sale alimótei, kaae sóró woseté wale fo i ape. Däne ne no hamomatamo yaala sókó fole ala du betenérapó. ¹² Kale whj Kein q dowi kepené yae dere ala sya furaalu, ama noma dóló sukunótú yale kaae, diaaqkélé atei kaae ala yaqse. Ti noa betené Kein-né ama noma dóló sukunaleé? Ama yale ala do yóo, nomané yale alamo dono yóo, yale betené nomatei dalepó. ¹³ Yalo no nerape-ó, i haemó betó mole so whjné diq hóróló bóe dele ala depa, ai noa ala du dérопóló, diq kilita sókó faqse. ¹⁴ Däta, ne no hamomapaae yaala sókó fole ala du bethereteiné sukutere ala tuamó betatelei taaróló, mo ti betere ala tuapaae fóló betherapóló kisipa muualopó. Whj me de yaala sókó fole ala initepa, ti atétere whj sinitere ala tuamó hale betherapó. ¹⁵ Whj me dené ama no ne hóróló bóe dupa, ti atétere whj q whj dele whjpó. Whj

dele whirape tuämota, mo ti betere bete muniretei diaaq ai kisipare ape.

¹⁶ Yaala sókó fole alané bete däne kisipa yaaire ala i ape. Yesu Kerisoné dä tao suraalu, ama betere bete hale melóló sukalepó. Até du yale kaae, dänekélé däne betere bete ne no tao suraalu hale melóló sukunérápó. ¹⁷ Whj me de fea qla sumó muluraalutei, ama no koletu mepaae yayare qla taosóró meni depa, ti atétere whj tuämó Kótóné yaala sókó fole ala nétéró muaaloé? ¹⁸ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, däne hale tó kólóné ó foné maaté yaala sókó fole ala ini, hosaa tuämó mo alatóró muluraalu, me whj tao sóró eratere ala yaalopa sae. ¹⁹⁻²⁰ Dänetamo ai ala du betepa, ti dä mo fo tuämó beterapóló kisipa yaalopó. Dä hásokó fole alané hosaa tuämó sekéné mo ti só deraqsóró, ne nopaae yaala sókó fole ala depa Talené keletómó hosaa muni deyóló dua betere ala enérápó. Ti noatepae, Kótóné fea ala ama tué iruraalu, däne hosaa tuämó mole sekéi alarape fea ama teteró beterapó.

²¹ Yalo hosaa mole no nerape-ó, däne hosaa tuämó mutere kisipané dä só derénitepa, ti Kótóné keletómó halaainé diriyóló daanérápó. ²² Däne ama yóló muló betere fo wosóló sya fóo, ama kisipa mole alakélé eróo, du betereteiné däne mepaae yayatere qla qpaae wosetepa, ti ama mo melaalopó. ²³ Ama yae yóló muló betere fota i ape. Kótóné ama Naalema Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiró bitu, däne ne nopaae yaala sókó fu betepa, ti aita ama däpaae yae yóló muló betere ala ai sya fole ape. ²⁴ Mepaae whj de Kótóné ama yae yóló muló betere fo sya fu betepa, ti atétere whirape Kótó tuämó betóo, Kótó akélé atima tuämó betóo, erapó. Tale dä tuämó beterapóló tué dere alata, ama dä tuämó beterale Dëi Kepe Wisiné yó matepa, däne q kisipanérápó.

4

Kótóné dotçale Keperó kae keperapetamo kqae kolóló tué yaaitere ala

¹ Yaló hosaa mole no nerape-ó, kae kae keperape fea so whj tuämó ai betó mulapa, ai keperapené dere fo wosóló mo dapóló kisipa tiki tiraçse. Aténi, ai keperapeta Kótóné dotonatepa walepé whj me kaené dotonatepa walerópóló mo wisiyóló kqae kolóló tale yae. Ti noatepae, Kótóné fo eratere kóló whjpóló dilikitere whirape i hae kwiamó mo dekéró wóló ai betó mole ape. ² Kótóné dotonale Kepe méró kqae kolóló kisipa yaai dere alata, i ape. Mepaae whirapené duraalu, Yesu Keriso ata, Kótótei mo whjné tiki daayóló walepó dere keperapeta, ti Kótóné dotonale Kepe ai ape. ³ Atépatei, Yesu Kerisota Kótótei mo whjné tiki daayóló wénipó dere keperapeta, ti Kótóné dotonale keperape meipó. Aita, Yesu Kerisotamo bóe dóló so whj dilikitere whjné keperape waalopó depa take diäné woseté waletei, mió i haepaae mo wóló ai betere ape.

⁴ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, diäta Kótóné ama deyóló beteró betere naale senaletóró ai betere ape. Atéru, diä tuämó betere Kepené bóe dóló ama bole fotoköné ai kapala fo du betere whirape tuämó betere keperape teteró beterapó.

⁵ Ti ai whirape atimata, i haemó kaayóló betereteiné atima kisipakélé i haemó mole kisipatóró mulapó. Atérené, haemó betó mole so whjnékélé atima dere fotóró wosóló sya fu beterapó. ⁶ Däta, Kótó tuämó kaayóló betereteiné, mepaae Kótó kisipare so whjné ti däne dere fo mopóló wosetu beterapó. Tépatei, Kótó tuämó bitinre whirapenéta, ti däne dere fokélé mopóló wosetimipó. Ti ita mo fo dere Kepe Wisiró kapala fo dere kepetamo taleyóló kisipa yaai dere ala ai ape.

Kótóné däpaae yaala sókó fu dere kaae, dänekélé mepaae so whirapaae yaala sókó fae

⁷ Yalo hosaa mole no nerape-ó, däne ne notamo mo yaala sókó fole ala du betaalopa sae. Ti noatepae, yaala sókó fole alata, Kótó tuämó kaayóló walapó. Ne nopaae yaala sókó fu betere so whj feata, ti Kótóné deóló beteró betere naale senaale bitu, Kótó mo diriyóló kisiparapó. ⁸ Mepaae whj de tuämó yaala sókó fole ala munipa, ti atétere whjné Kótó mo tuénipó.

Ti noatepae, Kótó ąta yaala sókó fole ala bete ereteinépó. ⁹ Kótóné däpaae yaala sókó fóló mole ala hakearóturaalu, ere ala i ape. Dä ą tuämó beterópóló, ama mo betä betere Naale i haepaae wópóló doteyalepó. ¹⁰ Kótóné ama yaala sókó fole alané bete i ape. Folosóró däne Kótó ąpaae yaala sókó fole ala inipó. Ténitei, amapi däpaae yaala sókó furaalu, däne dowi ala kwia tokóló aluraai, ama Naalemané betere bete hale melóló sukópóló, dotonalepó. ¹¹ Yalo hosaa mole no nerapeó, Kótóné amapi kaayóló däpaae yaala sókó fole ala hale yó tareteiné, dänekélé ne notamo mo yaala sókó fole ala depa ti mo wisirapó. ¹² Mo betä whjné Kótó kolókélé inipó. Ténitei, däne ne nopaae yaala sókó fole alatamo du betepa, ti Kótó dä tuämó bitu, ama yaala sókó fole alakélé dä tuämó mo suró beterapó.

¹³ Ti ama Kepe Wisi dä tuämó betereteiné, Kótó ą dä tuämó betóo, dä ą tuämó betóo, erapóló däne kisiparapó.

¹⁴ Alima Kótóné ama Naalema i hae kwiamó betó mole so whj aluyaqsoró, tao sere whj baterópóló dotonale ala däne mo kelalepóló, hakearóló so whipaae i du betere ape. ¹⁵ Mepaae so whj denétamo Yesu Kerisota Kótóné naalemapóló diriyóló kisiparu, mepaae so whipaae hakeamó yó matepa, ti ai so whj Kótó tuämó betóo, Kótókélé ai so whj tuämó betóo erapó. ¹⁶ Atéru Kótóné däpaae yaala sókó fole ala däne tuéreteiné, ąpaae hosaa muóló tiró beterapó.

Ti Kótó ąta yaala sókó fole alané bete Tale beterapó. Whj me de yaala sókó fole ala tuämó betepa, ti atétere whj Kótó tuämó betóo, Kótó ąkélé ai whj tuämó betóo, erapó. ¹⁷ Dä Kótó tuämó atéró betepa, yaala sókó fole ala dä tuämó mo turó fayaalopó. Atéró bitu, take kemetere alimó fo tokóló taletepa dä wikélé ini, mo halaainé daayaalopó. Ti noatepae, Yesu Keriso ą ama Alimané kisipa mole ala erótú betale kaae, dákélé i haemó hale bitu, Yesuné ama kisipa mole ala erótú betereteiné dä ą kaaetóró beterapó. ¹⁸ Yaala sókó fole ala du betere so whj tuämó witere ala mo sawakélé

bunipó. Tépatei, witere whjta ama du betere alamó dowi kwia saalopóló kisipa mutu dapó. Ti atéró witere so whj tuämó Kótóné yaala sókó fole ala fəani teórapó. Ai ala epatei, Kótóné yaala sókó fole ala fəaturaalu, witere ala alurótú beterapó.

¹⁹ Folosóró Kótóné amapi däpaae yaala sókó faleteiné däne ąpaaekélé, ne nopaaekélé yaala sókó fu beterapó. ²⁰ Whj mené duraalu, ą Kótópaae yaala sókó fu beterapó du bitutei, ama no ne höróló bóe du betepa, ti ą kapala fo dere whj ai ape. Ti noatepae, whj me dené ama kilitu betere no nepaae yaala sókó fole ala initepa, ti kelepa kilinire Kótópaae yaala sókó fole ala mo enénipó. ²¹ Ti Kótóné däpaae yae yóló muló betere fo i ape. Kótópaae yaala sókó fu betere so whjnéta, no nepaaekélé yaala sókó fu betenérápó.

5

Yesu Keriso Kótóné Naalemapóló kisipa tiraere ere fo

¹ Yesuta, Kótóné so whj teteróló kaae tare whj Kerisopóló kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whjta, Kótóné deyóló beteró beterapó. Mepaae so whj Alimapaae yaala sókó fole ala du betepa, ti atétere so whjné ama naale senaalepaaekélé yaala sókó fu beterapó. ² Däne Kótó ąpaae yaala sókó furaalu, ama yóló muló betere fo sya fu betepata, ti Kótóné ama naale senaalepaae yaala sókó fu beterapóló däne kisipa enérápó. ³ Kótóné ama yóló muló betere fo sya fóló ai fo aqmó mo dua betere alata, ti Kótópaae yaala sókó fole alané bete ai ape. Ai fo sya foleteita, mo hapólunipó. ⁴ Ti noatepae, Kótóné deyóló beteró betere naale senaalené i haemó mole alatamo bóe dóló teteró beterapó. Ti aita, Yesu Keriso mo beterapóló däne kisipa tiki tiró betereteiné i haemó mole ala fea mo ti dóló teteró ai betere ape. ⁵ Noa ala ere so whjné i haemó mole alatamo bóe dóló teteró betere? Yesu Keriso ąta, Kótóné Naalemapóló kisipa tiki tiróló betere so whjné maaté ai ala teteró beterapó.

⁶ Yesu ąta Kótóné Naalemapóló hakearatere alata, wēiró sameatamo

tuämó walepó. Åta, mo wéi tuämó maaté wéni, samearó wéitamo tuämó walepó. Kale Dëj Kepe Wisi ą mo foné bete bethereteiné, amakélé Yesu åta, Kótóné Naalemapóló yó mótu betherapó. ⁷ Até yale alata, sore əlarapené etéró hakearóló yó matapó. ⁸ Kale Dëj Kepenékélé, wéinékélé, sameanékélé, i sore əlarape atima feané mo betä fotóró dua dapó. ⁹ Mo whjné etei kaae ala depa kelalepóló dere fo dñé wosóló mo dapóló kisipa tirótua dapó. Tépatei, Kótóné ama Naalené ere alamó kisipa mutu, hakearóló ere foné mo whjné dere fo teteróló teraae falapó. Ti noatepae, Kótóné åta, mo foné bethereteinépó. ¹⁰ Kótóné Naalemapaae kisipa tiki tiró betere so whjné hosaa tuämó, Kótóné ama hakearóló dere fo mopóló kisipa mutapó. Tépatei, mepaae whjné Kótóné dere fo wosóló tué tiki tirénitepa, ti atétere so whjné Kótó ą kapala fo bole seké aqrapó. Ti noatepae, Kótóné åta ama Naalepó, dere fo wosóló tué tiki tirénitereteinépó. ¹¹ So whj feané wosóló kisipa tiki tirópóló, Kótóné hakeamó ere ala i ape. Kótóné ama mo ti betere bete dä meló betherapó. Ai ti betere beteta, ama Naalema tuämó mulapó. ¹² Kótóné Naalema Yesu Keriso-tamo betämó titiyóló betere so whjta, mo ti betere bete sóró tarapó. Ama Naalematamo titiyóló betenire so whjta, mo ti betere bete sóró tanipó.

Yesu Kerisoné ala tuämó betae yóló mo kemerótú dere fo

¹³ Yalo i dere asëta, Kótóné Naalema Yesu Kerisoné doimó bitu, ąpaae kisipa tiki tiró betere so whjpaae mo ti betere bete dijané sóró tarapóló kisipa yaasepóló i dere ape. ¹⁴ Dä witere ala ini, Kótó betere felekepaae fóló halaainé wosaaí dere ala i ape. Djanétamo ama kisipa mole ala eraai me əlakó kematepa, ti ama mo wosetua dapó. ¹⁵ Djané wosetere ala ama mo matapóló kisipa tiratepa, ti ąpaae noa əlakó wostepa ama melaalopó.

¹⁶ Me whjné ama no netamo sukóló mo ti alu enénire dowi ala du betere keletepa, ti Kótóné ama betere bete melópóló Talepaae moma eranérápó. Yalo

i dere fota, alu enénire dowi ala dere so whjmó kisipa mutu dapó. Tépatei, mo ti sukutere tikipaae falaaire dowi alata, ti ama kae mulapó. Ai aluyaaire tikipaae faaire dowi ala dere so whjmó momarae yóló dumpó. ¹⁷ Kótóné yóló muló betere fo tikitere alata, ti ai dowi ala ai ape. Tépatei, mepaae dowi alané so whj sukutere tikipaae əlisó fumipó.

¹⁸ Kótóné deyóló betheró betere so whjta, dowi ala hale deté fumipóló dñé kisiparapó. Ti ai so whj me ala yaqsoró, Kótóné ama deyóló betheró betere Naalené mo wisiyóló kaae tareteiné, dowi kepené ą doranénipó. ¹⁹ Däta, Kótóné ama naale senaletóró betheretei dñé kisiparapó. Tépatei i haemó betó mole so whjró yó mole əla əlatamo dowi kepené teteróló kaae tare aqmó mulapó. ²⁰ Kótóné Naalema Yesu Keriso i haepaae waletei, dä so whj feané ą tuämó mole ala bete kisipa yóo, dñé Kótó əkélé mo alané betepóló kisipa yóo, yópóló waletei dñé tuérapó. Däta, mo alané bete tale Naalema Yesu Keriso tuämó betherapó. Åta me kae mei, Kótótóró bitu, mo ti betere bete talepó.

²¹ Yalo hosaa mole naale senaale-ó, dią Kótó taaróló, i haemó kae kae betó mole kapala kótópaae faqsoró, mo wisiyóló kaae tawae.

2 Jon

¹ I dere aşeta, Kótóné so whj teteróló kaae tare whj disiné Talené sókó sóró kae beteró betere soró ama naale senaaletamopaae dapó. Ḳ Talené mo ala tuamó bitu, yalo diapaae yaala sókó fu beterapó. Ti ai alata, yalo maaté ini, mo fo bete tuére so whjnékélé betə kaae alatóró du beterapó. ² Ti noatepae, mo fo bete Tale miókélé dä tuamó bitu, take nalokélé hale bitiré faaireteiné diapaae yaala sókó fu beterapó.

³ Atérapa, dä mo foró yaala sókó fole alatamo tuamó betepa, Alima Kótóró ama Naalema Yesu Kerisotamo tuamó kaaróló wale hamokoróló tao sere alakélé, kolené sukutere alakélé, hosaa muni deyóló dua betere alakélé, dä feapaae erópóló yae.

⁴ Aya Kótóné däpaae erae yóló muló betere mo fo naao naale senaalené sya fóló erótú beterapó dere fo woseturaalu, ę mo doa hajné sukutu beterapó. ⁵ Térapa, yalo hosaa mole so wisi-ó, yalo yapaae duraalu ne no hamomatamo dä yaala sókó fole ala enérapóló i aştere ape. Ti ai yae yóló muló betere fota, kisi fo kae mei, mo take kaae sale alimótei woseté wale fotórópó. ⁶ Yaala sókó fole alané beteta i ape. Kótóné ama yóló muló betere fo aqmó bitu, sya fóló erótú betere alapó. Mo take kaae sale alimótei diaaq woseté wale foné duraalu, ne no hamomapaae yaala sókó fu betaerapó.

⁷ Yesu Keriso i haepaae mo whjné tiki daayóló wénipóló, so whj dilikóló kapala fo yó matere whjrape mo turó i haemó sụ ai ere ape. Atétere whjrape atimata, so whj dilikóló Yesu Kerisotamo bóe ai dele ape. ⁸ Atérapa, diaaq diale kutómó saaire dupu wisi aluni, turó saasepóló mo hotowayóló kaae tawóló beta. ⁹ Mepaae whj de so whj teteróló kaae tare whj Kerisoné yó matere fo taaróló, kae fo wosetepata, ti atétere whj Kótómó betamó bitinipó. Tépatei, whj me de Kerisoné yó matere fo mopóló wosóló eró tapa, ti até dere whj Alimaró Nalematamo fea

betamó ai betere ape. ¹⁰ Mepaae whjtamo dią beterepaae wóló mo fo yó meni, kae fo yó matepa, ti atétere whj naao bepaae dape sere ala ó kôleó dere fokélé yaqse.

¹¹ Mepaae whjné atétere whj ama bepaae wisiyóló dape supata, ti ai whjné ama du betere dowi ala yópóló, keteké ai bulatere ape.

¹² Yalo diapaae yaaire fo mo turó mupatei, naasené fas-mó aşe dere hótepa, taalatapó. Ti noatepae, ę dią beterepaae wóló kelepa kqaetamo yóló bitu ekei fo depa, haj dere ala dä tuamó mo fayóló surópóló kisipa mutu dapó.

¹³ Kótóné sókó sóró kae beteró betere so naao hamané naale senaalené diapaae kôleó, dapó.

3 Jon

¹ I dere asëta, Keriso so whj teteróló kaae tare whj disi mo fo tuämó bitu, yalo hosaa muóló, yaala sókó fu betere no Kaius-paae dapó.

² Yalo hosaa mole no-ó, yalo yámó Talepaae momarótú betere ala i ape. Nao kepe bete tuämó wisi ala irure kaae, nao to tikimókélé me kisi daani, mo wisiyóló bitu, mepaae dere ala fea yópóló kisipa mutu, momarótú beterapó. ³ Mepaae Keriso norape e beterepaae wóló, ya mo bete mole fo tuämó bitu, ai fotóró eraté fu beterapó dere fo wosaleteiné, e doas-iné hajné sukutu beterapó. ⁴ Yalo naale senaale diä mo fo tuämó bitu, ai fo sya fóló erótú beterapó dere fo woseturaalu, dere hajné kae kae alamó dere haj mo bosenée falapó.

⁵ Yalo hosaa mole no-ó, mepaae nao tuénire whjrapekélé, Talené ala eróturaalu, Keriso norapepóló tao su betere alata, mo wisirapó. ⁶ Ya tuämó yaala sókó fole ala mulu, ai whjrape wisiyóló dape sale fo atimané i betó mole Keriso so whjpaee ene walepó. Térapa, me sukamókélé atéró Talené kutó diratere whjrape ya beterepaae wapa, Kótóné ama hamokoróló matere ala sya fóló, atimané yayá dere qla sümó melóló, atima faaire tikipaae fópóló yae. Aita, mo wisi ala dapó. ⁷ Ti atima be taaróló, Talené doi eraté kote, Tale tuénire so whjné atima ya yátere qla tao sere alakélé inipó. ⁸ Atérapa, dä fea touyóló Talené mo bete mole fo eróturaalu, atei kaae whjrape mo wisiyóló dape sóró, tao sere ala depa mo wisirapó.

⁹ Keriso so whjpaeta, fea fo asøyóló dotonaletei, ai so whj teteróló kaae tawaai ekélé du betere whj Diotrepes-né däné dere fo mopóló woseni, dowqae felepó.

¹⁰ Atérapa, e aipaae wapa, ti ai sekéné däné doi doróló folokolerótú betere fo diapaae yaalopó. Ai ala maaté mei, mepaae Keriso norapekélé wisiyóló dape sini yóo, mepaae whjné dape saai kisipa

mutupa, ti ai so whj atima Keriso so whjtamo touyóló betaqsóró hókó faloo, du beterapó.

¹¹ Yalo hosaa mole no-ó, atei kaae dowi ala suróló ini, mepaae dere wisi ala ti suróló yae. Mepaae whj de wisi ala du betepa, ti Kótóné ama whjtóró beterapó. Mepaae dowi ala du betere whjné ti Kótó mo kolókélé inipó. ¹² Demitrias-né du betere ala so whj feané kilitu, a mo whj wisipó du beterapó. Kale mo fonékélé, ama wisi ala dapóló hakearótú beterapó. Ti ama dere ala dänékélé mo wisiyóló kolóló, mo betä kaae fotóró dapó. Däné kelale ala diapaae i deretei, motóró dapóló kisipa muae.

¹³ Yalo diapaae yaai dere fo dekéró mupatei, asémó dere hótepa taalatapó. ¹⁴ Ti noatepae, e diä beterepaae wóló, diatamo kelepa kqaetamo yaai, mo felekemó waai kisipa mutapó.

Kótóné hosaa muni deyóló mo dua betere ala diä tuämó mulópóló yae. Imó betó mole ne norapenékélé diapaae mo doa kóleó dapó. Aimó betó mole no nerape atima dokó feapaae mo doa kóleó, dapó yae.

Jud

¹ I dere asëta, Yesu Kerisoné kutó diratere whj Jems-né noma Jud-né dapó. Talené ą beterepaae ape yóló, Alima Kótóné hosaa muóló yaala sókó fóo, Yesu Kerisoné dapesene waai wisiyóló kaae tawóo, ere so whipaae dapó.

² Ti Kótóné koleturaalu hale tao sere alakélé, hosaa muni deyóló dua betere alakélé, yaala sókó fole alakélé, mo turó dią tuamó mulópoló yae.

Kótó hóratera whírapené dere alamó dowi tikipaae faaire ala

³ Yalo hosaa mole no nerape-ó, dą fea aluyaqsóró Kótóné tao sere ala bete diqané tué yópoló, asęyai keteké bualepó. Téyaletei, Talené ama kae beteró betere so whipaae tué tiki tiratere fo mo wisiyóló kaae tawae yóló, mo betə félimótóró melalepó. Ai fo wisi tokóló aluróló mené kae fo depa, taalae yóló foné saasepoló i dere ape. ⁴ Ti noatepae, mepaae whírape kikiti wóló dią kuamó betereteiné dapó. Ai whírape atimané mió ai du betere ala yaai teópa mo taketitei, Kótóné só deró beterapóló asémó erapó. Ti atimata, Kótóné ala erénitare whírape bitu, Kótóné hamokoróló tao sere ala hale qla aqroló, nōpu naaitere ala fo munipa yae du beterapó. Atéturaalu, dą teteróló kaae tare mo doasi Tale Yesu Keriso betatóró betepatei, atima ą aqmó betaalo hóróló ama doi doróló faletu beterapó.

⁵ Mió yalo i yaaitere fo fea diaaq tuépatei, mo diriyóló tué yaasepoló, momó i dapa wosae. Talené ama so whj Isip hae kwiamó betepa, ama tao sóró dapesó waletei, nalo ama dere fo wosóló tué tiki tiréni yale so whj mo ti dóló sisiraae faralepó. ⁶ Meta, Kótóné mepaae ensel-rapepaae kaae tawae yóló melale kutó taalóturaalu, atima betere tikikélé taaralepó. Atétepá, atima Kótóné dirii sein képiné dokóló diliki tuamó mo ti dipula beteró beterapó. Aita hale mei, Talené ama taleyaaire doasi be dę

sókó wópoló, kaae taru beteró beterapó.

⁷ Meta, Sodom beró Komora betamokélé, ai be hulua tamo felekemó tē mole doasi be huluarapekélé, doró beteretei kisipa muae. Ai berape huluamó betó mole so whjné nōpu nokole alaró kae kae sonaalei dowi alatamo mo dekéró hale yó tapa, Talené kwia melalepó. Mió i alimó betere so whjné ai yale ala tué muóló, nalo waaire alimó Talené dowi kwia matere so whj mo ti dō tare simó beteratepa, doasi dele saalopóló kisipa muópoló erapó.

⁸ Ai ala ere kaaetóró, yalo diqapaae yale kapala fo yó matere whírapé atima nokené i ala kelalepó du bitutei, nōpu nokole alané atimané tikitei doróló folokoleró, doasi teteróló kaae tare whírapé aqmó bitini dowqae fóo, hepen bemó betere sekérapekélé faleyóo, du beterapó. ⁹ Tétepatei, doasi topo ensel Maikel ą halaainé Satan-paae etei kaae só deratere fo inipó. Moses-né tiki sini né saaloé yóló atimaamo sej sej yaletei, Maikel-né Satan foné sóró só deréni, “Talené amatei yá foné sóró, só derópoló yae,” fo betə erapó. ¹⁰ Topo ensel-né atei faletere fo dumitei, dią tuamó ai betó mole whírapé atima diriyóló tué inire alarape fea faletu beterapó. Tétu, atima topo daanire qla hupu ó yuwiné dere ala kaae, tó tikené ekéleyóló hale hóko du betere ala atima mo wisiyóló kisiparu, dere alanétei atima mo dorótú beterapó.

¹¹ Ai whírapé atima doló sukunaaire tuéni, hale hóko du betere alata, Kein ą dowqae fóló noma du yale kaaetóró ai du betere ape. Kale whj Balam ąkélé doasi moni saai ekéleyóló kópaae fu yale kaae, ai whírapekélé tué tekeni, moni saai dapóló ekéle duraalu ai fele ape. Kale whj Kora-kélé Kótóné sóró beterale topo whj Moses aqmó betere hóyóló dowqae fupa, Talené atima doló alurótú yale kaae, ai whírapekélé atéró doraalopó. Téyalopa ai whírapé atima wiyo yae!

¹² Ai whírapé atima haleni, Keriso so whj diqisisi yaala sókó furaalu, qla deyóló nokole sukamó atimakélé Keriso whírapépoló halaainé, diqatamo qla betamó nukua dapó. Ai whírapé tuamóta,

i ala kaae erapó. Tumó kapo fosó ó ni serake kikiti holó tare kaae, diq doraaire ala atima tuamó bulapó. Meta, sipsip hupu kaae tare whírapené hupurape wisiyóló kaae taní, qla atima maaté nuku dere kaae ai whírapené du betere ala atérápó. Hali waairaalu, sako diliki deretei halimo wéni, beséné kae tikipaae só fu dere kaae dua dapó. Meta, ni du woletere alimó kelerálemó, du betákélé woleni, ama felekekélé haepaae derepení yóló häle tómó beleru, kale ni mo ti sélitu dere kaae atimané dere alaró betere alatamo atérápó. ¹³ Meta, doasi wéi dokole suksamó dakeró qla qla holopetamo sóró wóló wéi fókumó mulótú dere kaae, mo sonaané yóló halei alatei, atima mo halaainé du beterapó. Meta, sámó hore hóko kutu dere kaae, atima mo dowi diliki dolomó atéró beterópóló, eró beterapó.

¹⁴⁻¹⁵ Adam-né deale naalené deté feletei dosáaturaalu, apo mi dakoróló deale whí Inokepaae Kótóné i fo yae yóló ipakalepó. "Talené ama kae beteró betere *ensel*-rape mo häle qla kaae átamó ai walapa kelaie. So whí feané ama ala eréni, kae tý sya fóló dowi ala duraalu, Tale faleyóló deteraaire fo du betaleteimó, taleyóló só deraai waalopó," erapó. ¹⁶ Ai whírapé atima Kótóné ala sya faalomeipóló, doka doka yóló faleturaalu, tó tikané ekélere ala sya fóló dowi ala du beterapó. Tétu, atimatei doi sóró horóló bopé faketu beterapó. Mepaae so whíne atimamó me alakó erópóló kisipa mutu, foné so whí häle mulóló dukiratere fo du beterapó.

Kótóné ala erótú beteretei taaréni, häle eró tawae

¹⁷ Tépatei, yalo hosaa mole no nerape-ó, dä teteróló kaae tare whí Yesu Kerisoné dotonale *aposel* whírapené take nalopaae i ala yaalopóló, diapaae yó melale fo tué muae. ¹⁸ Ai whírapené diapaae i fo yalepó. "Take kemetere suksamó Kótóné ala faletu betere so whí atima tó tikané ekélere ala sya fóló, dowi ala maaté du betaalopó," erapó. ¹⁹ Ti ai ala du betere whírapé tuamó Dëi Kepe Wisi bitini, mo hae whíne mole tuéró dere alatamo maaté sya furaalu, diq tuamó fake tekerótú beterapó.

²⁰ Tépatei, yalo hosaa mole no nerape-ó, diq Talené ama so whí bitu ápaae tué tiki tiró beteretei mo ti fakeyópóló, ama mo kae ere fo wisi sya fóló erótú betóo, Dëi Kepe Wisiné diq fotokoratepa Talepaae moma yóo, du betae. ²¹ Dä teteróló kaae tare whí Yesu Kerisoné koletu, tao sóró mo ti betere ala tuapaae dapesó faaire be dë kaae taru, diq Kótóné yaala sókó fole ala tuamó betó tawae.

²²⁻²³ Atéru, mepaae so whí kisipa tamo muluraalu tué tiki tiratere ala wotáalepa, koletu tao sae. Téturaalu, mepaae mo felekemó sipaae faaitere so whí atima aluyaqsóró tao sóó, sukale whíne yei kuti bukaalo hótu dere kaae, mepaae so whí atimané tó tikimó ekçleyóló du betere sonaalei ala diapaae tekaqsóró, wiyló tika kae bitu köleyóló tao sóó yae.

Kótóné doi doasi mulatere fo

²⁴ Diq dée naqsóró tao senére sekéné doi doasi muópóló, hale sóró horae. Ti diq ai sekéné ama kae ere dë tuapaae dapesó fóló, me alakélé muni mo doasi haj fáanuraalu átamó betamó betenérápó.

²⁵ Dä teteróló kaae tare Tale Yesu Keriso tuapaae erale alané so whí aluyaqsóró tao su beterapó. Atére Kótó mo betatóró beterapa, ama doi doasi mulae. Tétu, mo kae ere dë fáane alakélé, ama mo kae ere ala wisinaalekélé, doasi fotokökélé, fea ala teteróló kaae tare betekélé, mo ápaaetóró erópóló yae. Mo take keké nale alimókélé, mió i betere alimókélé, nalo betaaire alimókélé, ama doi doasi häle muó tanópóló, sóró horótú betae. Mo kée, téyópóló yae!

Kinóló mole ala häkearaletei

¹ I dere fota, Kótóné Yesu Kerisopaae mo felekemó yaai dere alapa, naao kutó díratere so whjné tué yópóló, kinóló moletei häkearóló yó melae, yóló malepó. Ai fo Yesuné wosóló, ama kutó deratere whj Jon beterepaae *ensel* dotonalepó. ² Atéterpa, Jon-né ama kelale ala so whj feané tué yópóló, amamo aseyalepó. Ai fota me kae mei, Kótóné dere foró Yesu Kerisoné ama yale alatamo etérapóló yó male fopó. ³ Take i ala yaalopóló i asere fo häkeamó dosáatu betere whj Kótóné wisiró beterapa, hajné sukutu beterápóló yae. Ai dosáatere fo wosóló, hosaa tuámó mulatere so whjkélé, wisiró beterapóló hajné sukutu betenérapó. Ti ai yó male alarape dokonóló yaaire be dë mo felekemó sókó waai dapó.

Talené doi hale horatere foró kqleó dere fotamo

⁴ Ḗta, Jon-né Esia hae kwiamó betó mole wéikeró Keriso fake so whjpaae dapó.

Miókélé betoo, takekélé bitiré wóo, nalo waaire alimokélé häle betoo, yaaire sekéró kale teteróló kaae tare doasi betere tiki felekemó betere wéikeró keperapetamo tuámó kaaróló wale hamokoróló häle tao sere alaró, hosaa muni deyóló dua betere alatamo diapaae erópóló yae. ⁵ Ti Yesu Kerisoné yó matere fota, ama mo kelale alatórò du beterapó. Ti ata, mo sukáletei kepaayóló betaaire so whjmó, tü aleróló folosóró fóló betere whjpó. Atéturaalu, i haemó betó mole topo whjrapekélé mo fea amatóró teteróló kaae tarapó.

Ai sekéné amatóró diapaae yaala sókó furaalu, dä dowi ala tuámó betepa, ama sameanétei teraayóló häle fópóló eró beterapó. ⁶ Téró dä ama teteróló kaae tare aomó sóró beteróló, Alima Kótóné ama ala erópóló, so whjmó momaratere whj sóró beteralepó. Téreteiné, ai seké ama mo kae

ere ala wisiró doasi fotokötamo mo häle muó tanópóló yae! Mo kée, téyópóló yae!

⁷ I dere fo wosae! Å ó hepen bemó ere sákatamo wapa, so whj mo feanékélé, take q duraalu wutiné deyale whjrapenékélé, kelaalo ai ape.

Atéteremó, i hae kwia feamó betóló fale so whjné doasi wole u yaalopó. Ti ai alata, motóró yaalo ai ape. Mo kée, téyópóló yae!

⁸ Téró Tale Kótóné duraalu, “Eta, Alaparó Omekatamopó. Ai fo feteyóló, kaae sereteiró kemera-atereteitamota, ti mo etórótipó. Take bitiré waleteikélé, mió betereteikélé, take nalo betaareteikélé, etóró bitu, fea qla qla teteróló kaae tare seké etórótipó,” yalepó.

Whjné Naalema aopa kelale fo

⁹ Ḗta, diaaq no Jon-né dapó. Dä fea Yesu tuámó bitu, seké sere alakélé, ama teteróló kaae tare aomó betere alakélé, hóni häle belée tare alakélé, dä fea betämó deté fu betere whjpó. Yesuné yale ala i ape yóló yó meloo, Kótóné fo eróo, yalemó atimané q wéiné bopéró daaló betere hae Patmos-mó beteralepó. ¹⁰ Atéró betepa, Talené be dëmô Dëi kepe wisiné fotoko tuámó bitu, yalo kílipaae doasi fo fake ukulumó wutiné hale kaae depa wosalepó. ¹¹ Atéró dere foné duraalu, “Naao keletere ala fea bopeyóló mole sókumó aseyóló, wéikeró Keriso fake so whjpaae falae. Ai berape i ape. Efesus, Smerna, Perkamum, Taiyatira, Sardis, Piladelpia, Laodisia, i dosáayale be huluamó betó mole Keriso so whj feapaae aseyóló falae,” yalepó.

¹² Ai fo du betepa, né déró sisópaae fetée fóló kelalemó, *kold kapané aleale wéikeró* q dirirape kelalepó. ¹³ Atépa, ai q dirirape duku betere tuq dolomó whj betä Whjné Naalema kaae daapa kelalepó. Atéru, deróló sókó fatere foloi kuti deróló, *kold kapané aleale toné* ai kuti teteróló bopémó sepa kelalepó. ¹⁴ Ama toporó nikitamota, mo yako kaae dë wisinaale yóo, ama kelekél si mi kaae holoo,

depa kelalepó. ¹⁵ Ama hótá, ti *brons kapa* siné dóló whaare kaae yóo, ama dere fokélé, wéi douq kqaturaalu dere hu kaae depa wosalepó. ¹⁶ Ama turu naasené wéikeró hörerape tawóo, ama kqolómó bóe dele sepake fosó tamo daai sókó wóo, ama kelepaakélé, sukané dë kaae yóo, epa kelalepó.

¹⁷ Yálo ą kilituraalu, ę ama hó aqmó suqale whj kaae deraapisa fóló molepó. Atéró mupa, ama turu naasené ę wolaa yóló duraalu, “Yá wiyaçse. Kaae sereteikélé, kemetereteikélé, mo ętórótipó. ¹⁸ Ęta, mo ti betere seképó. Ę take suqaletei, momó kepaayóló mo titóró betó tarapó. Téruraalu, sukutere alaró suqale so whítamo betere tū ki yálo i tare ape.

¹⁹ Térapa, naao kelale alakélé, mió i alimó keletere alakélé, nalo betaaire alimó yaire alakélé aséyæ. ²⁰ Yálo turu naasemó mupa, naao kelale wéikeró höreraperó *kold kapané* aleale wéikeró sá dirirapetamo kelale bete i ape. Kale hörerapeta, ti u wéikeró be hulurapemó betó mole Keriso so whj tao sópóló, dotonale wéikeró *ensel-rapepó*. Kale wéikeró sá dirirapeta, ti wéikeró be huluamó betó mole Keriso so whj póló,” yalepó.

2

Efesus Keriso so whipaae aséyóló farale fo

¹ “Efesus be huluamó betó mole Keriso so whj tao sópóló dotéyale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

Turu naasené kale wéikeró hörerape taruraalu, *kold kapané* aleale wéikeró sá dirirape daae mole tuqmó kutu betere sekéné dere fo i ape. ² Diq hókélé ini, mepaae du betere alarape yálo tuénpóló de? Diq hókélé ini, depe tukó wei ala hqale yó tare alakélé, kale dowi ala yó tareteikélé, whjrape diqatamo betqmó betaqsóró hókó fatu betere alakélé, yálo tuérapó. Mepaae whjrapené duraalu, ‘Dáta, Talené doto-natepa wale *aposel whjrapepó*,’ dere fomó, diqatamo atima kqaae kolóló duraalu, ‘Diqta kapala fo bole whjrapepó dere

alakélé kolóló, yálo mo tuérapó.’ ³ Diq yálo so whj betepa, mepaae sekéi ala ó faletere alarape wou betepatei diq hóyóló dekani, yálo doimó hqale yó tarapó. ⁴ Tépatei, yálo keletepa wisinire ala betä i ape. Take kaae suraalu diaaq yaala sókó fu betale ala mió taaló beterapó. ⁵ Térapa, take diaaq yaala sókó fu betale ala taaróló, mió diq haepaae ai derepalapa kisipa muae. Atétu, diaaq kisipa tiki feteyóló take du betale ala momó yae. Diq ai alatamo initepa, ti ę diq beterapaae wóló diqatamo bétrotu betere sá yálo tokó saalopó. ⁶ Téretei, diaaq du betere alamó yálo i yaaitere fo betä mo wisirapó. Nikolas whjrapené hótu betere kaae diaaqkélé atétu beterapó. ⁷ Mepaae whj me de woséli daapa, ti Dei Kepe Wisiné kae kae Keriso so whjrapaae du betere fo feané wosópóló yae. Whj me de tū wisipaae faai fupa, me sekéi alané sesé depakélé hepée taae faróló wale whjta, Kótó betere kelaalo mo kokqoi tikimó daale kepaayóló mo ti betaaire ni du wisi nöpóló yálo melaalopó,” yalepó.

Smerna Keriso so whipaae aséyóló farale fo

⁸ “Smerna be huluamó betó mole Keriso so whj tao sópóló dotonale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

I dere fota, kaae sereteiró kemerale foletetamoné bete Tale ą mo ti suqaletei, momó kepaayóló betere sekéné dapó. ⁹ Diqpaae kae kae sekéi alarape wou bituraalu, yoleale yóló betere ala yálo tuéretei, doasi dirii qla wisinaale betä diqatamo sóró tareteiné, diq doasi néli whj kaae ai betere ape. Mepaae so whj atima Juda fakepó du beteretei kapala fo dapó. Ti atimata, Satan-né fo wosetere fake bituraalu, diq erótú betere fo yálo kisiparapó. ¹⁰ Diqpaae sekéi ala waairemó wiyaçse yóló, ma fo i dapa wosae. Diq betere ala kqaae kelaairaalu, Satan-né diq mepaae so whj *dipula* beteraalo ai ape. Atéró *dipula* bétrotu betepa, sekéi ala siré fu bituraalu, naase tamo be dërape kemeyaalopó. Diq dupakélé me qla

meipóló, tué tiki tiraté fu betepa, ti atétere whírapemó bóené whí dolóló kemeratere whíné deratere topo tao su dere kaae, yało mo ti betere bete melaalo ai ape. ¹¹ Mepaae whí de woséli daapata, kale Dēi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae i dere fo wosópóló yae. Whí me de tū wisipaae faai fēlalemó sesétepakélé, hepée taae faróló wapata, ti atétere whí ą tamoróló sukutere alané doraalo meipó.”

Pergamum Keriso so whípaae aséyóló farale fo

¹² “Perkamum be huluamó betó mole Keriso so whí tao sópóló dotonale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

Fosó tamo daale bóe dele sepake tare sekéné dere fo i ape. ¹³ Diąta, Satan-né ama teteróló kaae tare tikimó beteretei yało kisiparapó. Dią atéró bitutei, yało doimó du betere ala taaréni, hale yó tarapó. Take yało ala erótú betale whí Antipas dale alimó, diañé epaae tué tiki tiratere ala taaréni, hale yó tawaletei yało tuérapó. Ti diąta, Satan betere be huluamó ai betere ape. ¹⁴ Tépatei, diaaç dere mepaae ala yało keletómó wisiniretei i ape. Dią betó mole kua dolomó, mepaae so whí Balam-né hoko yó mótu betale ala kaae du beterapó. Balam-né Balak-paae Israel fake so whí dowi ala yópóló, etéró yae yóló yó melalepó. Balak-né Israel fake so whí kapala kótópaae moma yóló matere əlaró nōpu nokole alatamo yópóló, əlisóró fipakalepó. ¹⁵ Atétu betere kaae, dią mepaae whírapekélé Nikolas whírapené yó matere ala sya fu beterapó. ¹⁶ Térpa, diaaç ai du betere ala taaróló, kisipa tiki feteyóló betae. Diątamo ai ala initepa, ti ę dią beterepaae hapale sókó wóló, dią ai ala du betere whírapetamo yało kólómó sókó wale sepakené bóe daalopó. ¹⁷ Mepaae whí de woséli daapata, kale Dēi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae du betere fo wosópóló yae. Whí me de tū wisipaae faai fenalemó sesétepakélé, hepée taae faróló wapa, ti atétere whímó yało hyó muló betere mepaae

mana o nōpóló melaalopó. Téturaalu, kisi doi aséyóló muló betere dēi kane fakekélé melaalopó. Ai kane fakemó asére doita, hale mo whíné tué yaalo meitei, ai kane fake sere whíné maaté tué yaalopó.”

Taiyatira Keriso so whípaae aséyóló farale fo

¹⁸ “Taiyatira be huluamó betó mole Keriso so whí tao sópóló, dotonale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

I dere fota, Kótó Naalema ama kele mo si kaae dó taru, hólekekélé kale *brons kapa* siné dóló kasa kasa kaae ere sekéné dapó. ¹⁹ Diaaç yaala sókó fole alakélé, diaaç tué tiki tiratere alakélé, yało doimó mo so whí tao sóró erótú betere alakélé, seké wapatei beléetóró tare alakélé, diaaç mió du betere alané take kaae suraalu yale ala bosene faletei, fea yało tuérapó. ²⁰ Tépatei, kale so Jesepel ą fópóló mo taketitei hókó faréniyólópó. Ai soné amatei ą Kótóné fo eratere kóló sopó du beterapó. Téturaalu, ama yó matere fonétei, yało kutó diratere whírape nōpu nokole ala yóo, kapala kótópaae momatere əla nōpóló əlisóró fóo, du beterapó. ²¹ Ai soné nōpu nuku betere ala taaróló, kisipa feteyóló wópóló kaae taté fu betepatei, wéni mo dowqae fu beterapó. ²² Até du betereteiné, ą dele sóró fitere tikimótóró fiyó mulópóló, taae deraalopó. Téturaalu, ətamó nōpu nuku betere whírapekélé kale soné atimapaae yó melale dowi ala taaróló, tué tiki feteyóló anitepa, ti atimakélé kale so dere kaae, dele sópóló taae deraalopó. ²³ Ai soné ama naale senaalekélé sinópóló, yało mo ti daalopó. Ai ala depa, Keriso fake so whí feané kilitu, əta, so whíné hosaa tuámó mole alaró tué tikitamo taleyóló, atimané yale alamó mo donotóró tokó matere Tale beterapóló kisipa yaalo ai ape. ²⁴ Dią mepaae Taiyatira be huluamó betó mole Keriso so whí kale soné yó matere fo wosóló sya feni yóo, Satan-né mo apaae derepale

kinóló mole ala kisipa sini yóo, ere so whípaae yálo sekéi ala kae eraalo meipó. ²⁵ Téyaalomeipa, é wale alimó sókó faasepóló, diaaq ai du betere wisi alatóró hágé yó taté fo betae.

²⁶ Whí me de tū wisipaae faai fenaalemó, me sekéi alané sesé depakélé, hepée taae faróló, kemene fole kwiamó sókó fupa, ti atétere whí i hae kwiamó betó mole so whí fea tēteróló kaae tanópóló, yálo sóró bетeraalopó.

²⁷ Asémó ere fo i ape.

‘Topo whíné tatere *aiyon kapa-né* aleale dotótiki taru, haené aleale wuti deráketu dere kaae, yálo bóe whírape ai ala yaalopó,’ erapó.

Yálo Ayané é so whí tēteróló kaae tanópóló sóró beterótú yale kaae, yálokélé diá sóró bетeraalo ai ape. ²⁸ Atéró sóró beteratere so whípaae hijá be dëteretamo dëyó tare hórekélé, yálo melaalopó. ²⁹ Mepaae so whí me woséli daapata, kale Dëi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae i du betere fo wosóló tué muópóló yae,’ yalepó.

3

Sardis Keriso so whípaae aséyóló farale fo

¹ “Sardis be huluamó betó mole Keriso so whí tao sópóló dotéyale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

Kótóné wéikeró kepe tawóo, wéikeró hórerape tawóo, ere whíné dere fo i ape. Diáné du betere ala yálo kolóló kisiparapó. Mepaae so whíné diá kilituraalu, i Keriso faketa, Kótóné ala eraai noke fini, mo doa keteké bulápóló dukiróturaalu, diaaq doi só kutu beterepó. Téretei diá yálo keletepa sukále whí aqrapó. ² Diá fire whírape-ó, turukó horóló betae! Diaaq du betale wisi ala fea sisiraae fóló betá betá beteretei felekemó sukáai dapa, fotokó buóló daayae. Ti noatepae, é tēteróló kaae tare Kótóné keletómó diaaq erótú betere ala mo turó kemeróló, ama muló betere dälemó sókó fenipó. ³ Térapa, diáné take wosóló tuére fo kisipa muae. Ai fo aqmó sukóló bitu, kisipa feteyóló ai

fo sya fóló erótú betae. É waaire be dë diá kisipani, mokoleyaa yóló betó mupa, é olémi nokole whí kaae, sókó waalo ai ape.

⁴ Téyaalotei, diá Sardis bemó betere whírape kuamó betá betá so whíné deró betere kuti mo wisiyóló kaae tare tikimó, bólukélé inipó. Ai whírapeta, dëi kuti deróló etamo kwéyaalopó. Ti noatepae, atima dere ala wisireteiné ai ala yaaire mo surapó. ⁵ Whí me de tū wisipaae faai fenaalemó, sesé depakélé hepée taae faróló wale whíta, ti u kale so whíné deró betere dëi kuti kaaetóró deraalo ai ape. Ai whíné ama doita, mo titóró betó tare *buk-mó* moletei yálo helekókélé yaalo meipó. Téni, yálo Ayaró ama *ensel-rapetamoné* keletómó daalu, ita yálo whípóló, yó melaalopó. ⁶ Mepaae whí de woséli daapa, ti kale Dëi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae du betere fo wosóló tué muópóló yae,” yalepó.

Filadelpia Keriso so whípaae aséyóló farale fo

⁷ “Filadelpia be huluamó betó mole Keriso so whí tao sópóló dotéyale *ensel-paae* i fo aséyóló falae.

I dere fota mo fo bete Tale dowi ala betákélé muni, kae betere sekéné dapó. Take betale whí Depit-né ki mió yálo i tare ape. Yálo kinatere tū me whíné tukjyóo, yálo tukwé mulatere tū mené kinóo, enénipó. ⁸ Diaaq du betere ala yálo kisiparapó. Diá faaire tū yálo ai tukwé muló beterapa kelae. Ai túta, whí mené kinatere alakélé mo enénipó. Diá fotokó sawa bulutei, yálo fo hágé eró tarapó. Téru, mepaae so whíné yálo doi yóló, diá Talené so whíé yóló wosetepa, diáné meipó initeretei yálo mo kisiparapó. ⁹ Mepaae whí atimata, Juda fakepó du betepatei, Juda fake mei, kapala fo du beterapó. Ai so whíta, dowi Satan-né fo wosetere fake ai ape. Atima diá beterepaae wóló, diaaq hó aqmó deraapisa fóló fió muluraalu, i so whíta Yesuné yaala sókó fole ala mulápó yópóló, dere ala yálo eraalopó. ¹⁰ Yálo diápaae sekéi ala wapakélé hágé

eró tawae yale fo diaaq wosóló eró tawalepó. Téyaleteiné i haemó betó mole so whj fea su sóró kqae keletere seké wale sukamó, diapaae waqsóró yálo sesé yaalopó.

¹¹ È mo felekémó walapó. Bóe dóló teteratere whjné sere topo tao diaaq saairetei, mené saqsóró diqané teteróló kaae tanópóló male qla wisi mo hotowayóló kae tawae. ¹² Whj me de tu wisipaae faai fenalemó, sesé depakélé hepée taae faróló wapa, ti atétere whj è teteróló kaae tare Kótóné momatere be hulua eleké su deyaalopó. Atétere seké à ai be taaróló fókélé mo yaalomeipó. Ai whjné tikimó è teteróló kaae tare Kótóné doiró ama be hulua doitamo aséyaaalopó. Ti ai be hulua doita, kisi Jerusalem-pó. Ai be huluata, è teteróló kaae tare Kótó betere hepen be taaróló, dorowaalo ai ape. Ai whjné tikimó yálo kisi doikélé aséyaaalopó. ¹³ Mepaae whj de woséli daapa, ti kale Dëi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae i dere fo wosóló tué muópóló yae,” yalepó.

Laodisia Keriso so whipaae aséyóló farale fo

¹⁴ “Laodisia be huluamó betó mole Keriso so whj tao sópóló dotonale enselpaae i fo aséyóló falae.

I dere fota, Mo kée, téyópóló yae! dere bete Tale bitu, mo ala yó taruraalu, ama kelale ala i ape yóló häkearóló yó mótu beterapó. Ata, Kótóné aleyóló muló betere qla qla fea teteróló kaae tare sekéné dapa wosae. ¹⁵ Diqané du betere alata yálo tuéretei, sirii ala ó supui ala meiyóló, häle tuamó beterapó. Ai tamо alа me taaróló betq alatóró uásóró ti mo wisi wuapó. ¹⁶ Ti diqata, supukélé meiyóo, sirikélé meiyóo, yóló hí fale qla kaae epa kilitu, yálo kólómó hamuóló soraae falatere qla kaae soraae faraalo ai ape. ¹⁷ Diqané duraalu, ‘Dqata, wisi wisi qla mole néli whj bethereteiné mo betq qlakélé yayqanipó,’ dua dapó. Téretei, Tale Kótóné diq keletepа, mo sonaalei so whj betepа kilitu, kolerapó du beterapó. Diqata, yolealere alakélé, kele dilikire alakélé tiki daapi häle betere alakélé,

epatei, diaaq kisipané wisire nisi dapó.

¹⁸ Yálo i dere ma fo wisi wosóló, i sore qla diqané etamo dupu yae. Siné biliyaletikimó wisiyóló sókó wale kold kapa supa, ti diq mo doasi néli whj betaalo ai ape. Diq tiki häleretei, kinóló dëi kuti sóró bukae. Diaaq kele dilikiretei wisiyópóló, yálo i tare *mula mula* sóró dilae.

¹⁹ Yálo yaala sókó fale so whj atima kae kae dowi ala depa kilitu, tu wisipaae fópóló donoróturaalu, yálo atima foné sóró dekésu beterapó. Térpa, yálo diapaae dowi ala taalae du betere fo mopóló, tué tiki feteyóló Tale Kótóné alamó keteké buóló betae. ²⁰ Ëta, tu sókó walemó daalu, tu du beterapó. Whj me denétamo yálo dere fo wosóló tu tukutepa, ti è à betere tuapaae wóló, atamo qla betamó nóo, akélé etamo qla betamó nóo, yaalo ai ape.

²¹ È tu wisipaae foilemó sekéi alané sesé depatei, hepée taae faróló, yálo Ayané teteróló kaae tare tikimó átamó betamó betalepó. Atére kaae, diqkélé tu wisipaae fole ala kilitu sesé depatei, hepée taae faróló wapa, ti yálo teteróló kae tare tikimó etamo betamó sóró beteraalopó. ²² Mepaae whj de woséli daapa, ti kale Dëi Kepe Wisiné Keriso fakerapepaae i dere fo feané wosóló tué muópóló yae,” yalepó.

4

Hepen-mó teteróló kaae tare tiki

¹ Ai alarape yóló kemetepe kelalemó, hepen be tu tukwé fóló molepó. Atéru, folosóró ukulumó wuti hale kaae yóló fo yale whjnétóró epaae duraalu “Yä ipaae holae yalepó. Yä hotopa, ti i alarape yóló kemene fupa, nalo yaaire ala yálo yapaae yó melaalopó,” yalepó. ² Tétepa, mo ai fapotóró Dëi Kepe Wisiné è fotokoratepa kelalemó, hepen bemó è daalepaae anóló, teteróló kaae tare topo whj betere sea tómó doasi beterepó. ³ Ai seamó betere doasi kolóló, *jasparó kanilian* kanetamoné kasa kasa kaae ere doasi beterepó. Ti ai seké à betere tikita, sikipa douné

bopéró beterepó. Ai sikipa douṭa, *emerald* kane kasa kasa kaae epa kelalepó. ⁴ Kale teteróló kaae tare doasi betere tiki bopéróló, 24 whj̄ disirape 24 sea dokqyóló betó molepó. Ai sekérape atimané deró betere kutita, mo dēi wisinaale deró, atimané topomokélé teteróló kaae tare doasiné deró betere *kold kapané* aleale topo tao deró epa kelalepó. ⁵ Ai kale doasi betere tikimó epée fita duraalu, be sapalaayóo, teteróló kaae tare doasiné kutiriró beterepaae anóló, wéikeró sá dirirape dó diliki yóo, erepó. Ai sá dirirapeta, Kótóné wéikeró keperapepó. ⁶ Atéró kelalemó, kale teteróló kaae tare *sea* mole hosaamó wéi kēla wisinaale belerepó. Ai wéita, *klas* kasa kasa kaae erepó.

Kale teteróló kaae tare doasi betere tuamó, Kótóné aleale douṛó betere əlarape ai doasi bopéróló betó molepó. Ai kale douṛó betere əlané tikimó hosaapaaekélé sisópaaekélé mo fea keletóró daae molepó. ⁷ Kale douṛó betere əlarapené ere ala i ape. Kolosale əlata, ti *laiyon* kaae beterepó. Kolosale noma əla ti hae dukjyaai só kotere *bulmakau* wā hupu kaae beterepó. Doù noma ti whj̄ne kelepa kaae daai əla beterepó. Doù ti sikimó sé kotere ba dukaa kaae beterepó. ⁸ Ai douṛó əlarape atima dokq fea baase apomiró daalepó. Atimané tikimó ere kaae baase aqrókélé keletóró daae molepó. Ti ai sekérape atima dətamokélé dikitamokélé etei fo hale yótóró tarapó.

“Mo doasi fotokó bole mo kae betere Tale Kótó ə take biteré wóo, miókélé, nalo waaire alimókélé ətóró hale betó tawaalopó fo,”

momó du momó du, du betalepó. ⁹ Ai douṛó betere əlarape atima kale teteróló kaae tare doasi betere tikimó bitu ama ere doakale doi mole Talepae mo kée yóló dukiratere fo du betepa, kale teteróló kaae tare 24 whj̄ disirapekélé i ala dua dapó. Atima betere *searape* taaróló, haemó deraapisa fóló mulu, kale teteróló kaae tare doasi betere tikimó mo ti betó tare Talepaae mo kée yóló, ə aqmó sukóló bitua dapó. ¹⁰ Ai 24 whj̄ disirape ati-

mané deró betere topo taorape sókó su yóló, teteróló kaae tare doasi betere tiki felekemó mulóló duraalu,

¹¹ “Dä teteróló kaae tare Tale Kótó, fea əla naaotóró aleyóló muló beterapó.

Aita naao kisipa mole alatórō sya furralu, kaaró betereteiné takekélé miókélé, atima hale betó tarapó.

Nao fotokoné ai alarape epa ya doasi doi mulatere alakélé, naao doi hale horatere alakélé, dənē yapaae mo sumó eranérapó,” dua dapó.

5

Bopeyóló muló betere asere sókuró Sipsip hupu maletamomó ere fo

¹ Téró yało kelalemó, kale teteróló kaae tare doasi ə seamó bitu, betə bopeyóló mole sóku utékélé itékélé aseretei, ama turu naasené tarepó. Ai asə mo whj̄ne ke-laqsóró, kinóló wéikeró dirii əlané diriróló datekaró betepa kelalepó. ² Atépa, mo doakale fotokó bole *ensel-né* fo fakeyóló duraalu, “I bopeyóló mole asə datekaró betere əlarape mé whj̄ne dəyóló teraanére?” yalepó. ³ Térené ó hepen bemókélé, i haemókélé, hae aqrókélé, ai bopeyóló muló beteretei teraayóo, u tuamó aseyóló mole fokélé koloo yaaire whj̄ mo betəkélé bitinipó. ⁴ Kale bopeyóló muló betere əla teraayóo, tuamó aseyóló muló betere fo koloo, yaai şure whj̄ mo betəkélé bitinipa kilitu, ə dekené sini wole du betalepó. ⁵ Atétu betalemó, kale whj̄ disirapekó betənē əpaae duraalu, “Wolekesé. Juda fake tuamó wale *Laiyon-ta*, Depit kaayale bete ai walapa kelae. Ai sekéné ama bóe whj̄ dóló teteró betereteiné kale bopeyóló mole asə datekaró betere wéikeró əlarape ama betə sumó tukóló dənērapó,” yalepó.

⁶ Atétepa kelalemó, betə *sipsip* hupu male teteróló kaae tare doasi betere tuamó daalepó. Ai *sipsip* hupu maleta, whj̄ne daletikimó sukale nisi erepó. Ə doasi betere tuq̄ dolomó, kale douṛó betere əlaraperó 24 whj̄ disirapetamoné ə bopéróló daae molepó. Ai tuamó daale *Sipsip* hupu malené topomó

wéikeró sekéró wéikeró kelerapetamo daae molepó. Ai sekéró keperapetamota, Kótóné i hae kwiamó betó mole so whípaae dotonale wéikeró keperapepó. ⁷ Ai seké ą wóló, kale bopeyóló muló betere asére sóku, kale teteróló kaae tare tikimó betere doasiné turu naasené tapa salepó. ⁸ Kale sekéné asére sóku sóró tapa kilitu, doşró betere olaraperó kale teteróló kaae tare 24 whí disirapetamo atima kale *Sipsip* hupu male daale felekemó deraapisa fóló fió molepó. Ai whírape atima dokó feané *kita* kaae əla harp tawóo *kold kapané* aleale okopoi nukurape tawóo, erepó. Ai nukurape tómó simó bilitepa felé kəlaa wisi wale olarape belerepó. Ti ai felé kəlaa wisi wale əlata, Kótóné ama so whípóló kae beteró betere so whíjné momatere fopó. ⁹ Téró atimané kisi wole foné duraalu, “Yata, ai bopeyóló muló betere asére sóku teraayaaire mo surapó.

Ti noatepae, ą dupa sókó fele sameané Kótóné so whí beteraai, kae kae fakekélé, kae kae be fo bole so whíkélé, kae kae tiki daale so whíkélé, kae kae *Gavman-né* teteróló kaae tare so whíkélé, i dosayale fakerape tuamó mepaae so whí naao sameané dupuralepó.

¹⁰ Naao dupurale so whí atimata, Kótóné teteróló kaae tare aqmó betoo, Kótóné ala eróturaalu moma yoo, yópóló naaotei sóró beteralepó.

Atéyale so whí atimané i hae kwia fea teteróló kaae tawaalo ai ape,” yalepó.

¹¹ Téró yalo kelalemó, kale doasi betere sea bopéróló doşró betere olarape daayoo, ai sisómó 24 whí disirape daayoo, ai tə faróló *ensel*-rape mo ni sóku kaae (100,000,000) wó mulu, i wole fo du betepa wosalepó.

¹² “Teteróló kaae tare fotokökélé, mepaae wisi wisi olakélé, fosó fosói kispakélé, fotokökélé, doasi doi mole alakélé, ama ere ala wisi häkearatereteikélé, ama doi sóró horatere alakélé, fea dənə əpaae eratepa, kale dale *Sipsip* hupu

malené mo sumó senérápó,” du betalepó.

¹³ Téró, Kótóné hepen bemó aleyóló muló betere olakélé, i hae tómó betó mole olakélé, hae aqró betó mole olarapekélé, wéi tuamó betó mole olarape feané kóló betapaae touróló i wole fo du betepa yalo wosalepó.

“Kale teteróló kaae tare seamó betere sekéró *Sipsip* hupu maletamo dukiróló hale horatere alakélé, doasi doi mulatere alakélé, ama ere ala wisi häkearatere alakélé, fotokó bole alakélé,

betere dokó fea atimaamopaae eraté fu beterópóló yae!” du betalepó.

¹⁴ Atétu betepa, kale doşró betere olarapené duraalu, “Mó kée, téyópóló yae,” fo dekeró yó tawalepó. Atimané ai fo depa, kale 24 whí disirape deraapisa fóló mulu, Talené doi sóró horótú betalepó.

6

Diriróló kinó betere olarape

¹ Téró, kale *Sipsip* hupu malené bopeyóló mole asére sóku diriróló kinó betere wéikéró əla betə tukóló teraatepa kaae taremó, ai douró betere olakó betənē “Ape!” dere fo be sapalaas dere kaae yalepó. ² Atétepə kelalemó, betə dei *hos* hupu ə daalepaae anóló mo tumó daalepó. Ai *hos* hupu tómó betere whíjné diki tawóo, doasi teteróló kaae tare whíjné deratene topo tao mené ą maletei deroo erepó. Atéró deróló, bóe whí dóló torokó falaaai mo doakale keteké buló felepó.

³ Kale *Sipsip* hupu malené kolosale noma kinóló datekaró betere əla tukóló dəyayalemó, kale kolosale noma betere əlané, “Ape!” yalepó. ⁴ Teró me *hos* hupu sókó wapa kelalemó, mo si mi sonaa kaae erepó. Ai hupu tómó betóló wale whípaae, i haemó mole so whí hosaa muni deyóló dua betere ala fasó sóró, bóe dóló u du i du yópóló, mené fotokó əmō malepó. Téturaalu, əpaae doasi bóe dele sepakekélé mené melalepó.

⁵ Téró, kale *Sipsip* hupu malené dou noma əla tukóló dəyayalemó, kale dou noma betere əlané duraalu, “Ape!”

yalepó. Atétepa kaae taremó, dilikii *hos* hupu wóló ę daalepaae anóló daalu, betä sekë däle sere qla *skel* tarepó. ⁶ Atétepa, yalo wosalemó, kale dojuró betere qlarape kuamó whjné fo kaae yóló duraalu, “Betä whj betä be démó kutó diteremó sere *moniné whit* o betä *lita* ó *bali* o sore *lita* wuti senérapó. Térapa, nokole *Olip wel* wéiró *wain* wéitamo betä doraqsóró hotowaró kaae tawae,” yalepó.

⁷ Téró, kale *Sipsip* hupu malené dou kinó betere qla tukóló teraatepa kaae taremó, dou betere qlané duraalu, “Ape!” yalepó.

⁸ Atétepa kelalemó, ę daalepaae anóló betä sini tiki daale *hos* hupu daalepó. Ai *hos* hupu tómota, sukutere ala bete tare whj beterepó. Ai *hos-né sisómó* sukutere ala betepa, ai hupuné kílimó sukutere so whj betere tiki ama doi *Hedis* wou betalepó. Ai whj tamopaae, hae kwia feamó betóló fale so whj dópóló fotokó bulalepó. Ti so whj daaireteita, atimaamoné bóe dele sepakenékélé, wote alinékélé, doakale hepo alinékélé, i haemó betó mole syaae kaae qlanékélé, dilé kwéyópóló fotokó sumó melalepó. Atéró dilé kuturaalu, douró fake beteretei betä fake duraalu, sore fake beterópóló taaraalopó. I hae kwia feamó betóló fale so whj atéró dilé kwéyóló kemerae, yóló fotokó sumó matepa tarepó.

⁹ Téró kale *Sipsip* hupu malené apo kinó betere qla tukóló teraatepa kaae taremó, momatere kapo daale aqomó keperape betó mupa kelalepó. Ai keperapeta, Kótóné fo yó matere alaró Yesu Keriso etei kaae Talepóló yó matere alatamo deremó, mepaae whjné dale keperapó. ¹⁰ Ai sekérape atimané fo fake yóló duraalu, “Mo fo fjanuraalu betere bete tale bitu, fea ala teteróló kaae tare Tale-ó, i haemó betó mole so whjné dowi alaró dä duraalu sókó farale sameatamomó tale yóló kwia melaaire be dë wópoló meteró felimó kaae tawóló betaaloé?” yalepó. ¹¹ Atéró atima dokó feamó deróló sókó fatere dëi kuti melóló duraalu, “Diä betä kutó diratere norape atimakélé mené dópóló sawa kaae tawae. Ti noatepae, i dosayale daaire whjape fea sumó dóló kemeri teópó,”

yalepó.

¹² Yalo kaae taremó, apomiró datekaró betere qla tukóló teraayalepó. Atéró teraateremó, doakale bao yóló, suka mo ti diliki yóo, wéliékélé mo samea betäae fo erepó. ¹³ Samó daae mole hörerapekélé, doakale beséné nose du hara torokó derótü dere kaae torokó deralepó. ¹⁴ Sata, aşetere sóku bopetu dere kaae bopeté fóló alune felepó. Hae kwia feamó daae mole hasi fosórapekélé, wéiné tukóló bopéró betere haerapekélé, daale tiki taaróló, kae tikipaae daane felepó.

¹⁵ Hae kwia fea teteróló kaae tare topo whjapekélé, atima betale sirimó betaaire naalerapekélé, diki tare whjape teteróló kaae tare topo whjapekélé, néli whjapekélé, bóe dele fotokó bole whjapekélé, wae sóró beteratere whjapekélé, koleaané betó mole whjékélé, kapo dolopaae hyó muni fóo, kapo beléli dolopaae hyó muni fóo yalepó. ¹⁶ Atima atéró fóló bituraalu, hasi fosópaaekélé, kapo fakepaaekélé duraalu, “Kolokó dorowouraalu dä teyane dere ape. Ti noatepae, teteróló kaae tare tikimó betere sekéné kelepaaró *Sipsip* hupu maaletamoné fopaae bole alatamo dñé kelaqsóró kinae. ¹⁷ Ti noatepa meipó. Atimaamoné doakale fopaae butu kwia matere be dë ai sókó wale ape. Atétere be démó de daanére? Mo daayókélé enénipa wiiae,” du betalepó.

7

144,000 so whj sirirale fo

¹ Ai ala yóló kílipaae i dojuró hae kwiamó dojuró *ensel* dokó yóló daapa kelalepó. Atéró daalu, haepaaekélé, doasi wéi kélapaaekélé, besé tiki waqsóró, atima dokó feané sesétu beterepó. ²⁻³ Atéró, *ensel* me kae suka hoteró ę daalepaae wou betepa kelalepó. Ai *ensel-né* mo ti betere Kótóné siriró betere qla tarepó. Ai *ensel-né* haekélé, wéi kélakélé, doraaire fotokó bole dojuró *ensel*-rapepaae fo fakeyóló duraalu, “Kótóné kutó diratere so whjné kutirimó siripi eraaipa, hae tikikélé, wéi kélakélé, nirapekélé, hapale doréni kaae

tawae,” yalepó. ⁴ Ai sirirale so whj dosqatepa yalo wosaletei i ape. 144,000 so whjta, Israel fakerapetórótipó.

⁵⁻⁸ Juda fake dosqayóló sirirale so whj dokó sóró touróturaalu 12,000-rópó.

Ruben-né fake touróturaalu 12,000,
Kad-né fake touróturaalu 12,000,
Aser-né fake touróturaalu 12,000,
Naptaliné fake touróturaalu 12,000,
Manasené fake touróturaalu 12,000,
Simeon-né fake touróturaalu 12,000,
Lipainé fake touróturaalu 12,000,
Isakar-né fake touróturaalu 12,000,
Sepulun-né fake touróturaalu 12,000,
Josep-né fake touróturaalu 12,000,
Benjamin-né fake touróturaalu
12,000-rópó.

So whj hale qla kaae dēi kuti deróló daae mole fo

⁹ Ai ala yóló kemetepa kese faralemó, so whj mo hale qla kaae daae molepó. Ai daae mole so whjta, betq be huluamó maaté wenipó. Kae kae *Gavman*-né teteróló kaae tare so whjkélé, kae kae tiki daale so whjkélé, kae kae be fo bole so whjkélé, kae kae fake so whjkélé, kale teteróló kaae tare tikimó mole *searó Sipsip* hupu maletamo betere hosaamó daae mupa kelalepó. Atéró daae mulu, dēi deróló sókó fatere kutirape deroo, olou dāarape tawoo erepó. ¹⁰ Téró, ai daae mole so whjné doasi fo fakeyóló duraalu, “Teteróló kaae tare *seamó* betere Kótóró *Sipsip* hupu maletamoné dā mo ti aluyaqsóró tao su betere beteta, mo atimaamotórótipó,” yalepó.

¹¹ Ai daae mole *ensel*-rape fea, teteróló kaae tare doasi betere tikikélé, kale whj disirapekélé, kale douró betere olarapekélé, bopéróló daae molepó. Teteróló kaae tare doasi betere *sea* molepaae fetée fóló, Kótó betere aqmó deraapisa fóló fió mulu duraalu,

¹² “Mo dapó.

Téyópóló yae! yóló, hale sóró horatere alakélé, mo dēi ala wisikélé, tué tiki fosó fosó yóló dotoróé fole alakélé, mo kée du betere alakélé, doakale doi mulópóló du betere alakélé,

fea ala yaire fotokó sumó bole alakélé
dā teteróló kaae tare Kótópaae betere
dokó fea yó tanópóló yae.
Mo kée. Téyópóló yae!” du betalepó.

¹³ Téró, kale teteróló kaae diliki yó mole whj disirapekó betqné əpaae woseturaalu, “I dēi folo kuti deró betere so whjrape-a, demaaté? Mopaae wale so whjé?” yóló wosalepó.

¹⁴ Ti fo depa yalo əpaae tokó mótu duraalu, “Doa whj-ó, naao ai tuére ape,” depa, kale sekéné əpaae duraalu, “I daae mole so whj atimata, doasi sekéi ala hale beleté waleteiné atima deró betere kuitikélé *Sipsip* hupu male sameané fokale tikimó mo dē ai erapa kelere? ¹⁵ Atéyale tikimó,

“Teteróló kaae tare Kótó ama *seamó* betepa, atima ə beterepaae kese anóló bitu, ama momatere bemó mole ala dētamokélé, dikitamokélé, hale erótú beterapó. Até du betepa, teteróló kaae tare doasi ə betere tikimó bituraalu, ama atima wisiyóló beterópóló, kuti be tēnótú betaalopó.

¹⁶ Atéró, wote dere alaró wēi nokole dere alatamo momó kae yaalomei ai ape. Suka supunékélé, mo hale supunékélé atimané tiki mo doraalomeipó.

¹⁷ Ti noatepae, teteróló kaae tare doasi betere tuámó daale *Sipsip* hupu maleta, hupu kaae tare whjné dere kaae, atima mo wisi yóló kaae tarapó.

Atima dape sóró mo ti betere bete tuámó wó tare wēi nópezló əlisóró faalo ai ape.

Atéró betepa, Kótóné atima kelemó dorowou betere wole kaape fea helekóló kópuraalopó,” yalepó.

8

Wéike diriróló kinó betere qla tukóló teraayale fo

¹ Téró, kale *Sipsip* hupu malené kinó betere wéike qla tukóló teraayalemó, ó hepen bemó fo mo sawakélé ini, hale hipá fi betepa suka kele 30-minit kemeyalepó.

² Atépa kelalemó, Kótó betere felekemó daae mole wéikeró *ensel*-rapepaae ukulumó wuti betə betə yóló melalepó.

³ Atéró kelalemó, me *ensel*-né *kold kapané* aleale okopoi nuku tarepó. Ai nuku tómota, felé kēlaa wale fetera kaae əla belerótua dapó. Ai əla só wóló, simó sukūlaa daróló momatere tikimó daapa, si keletómó biliratepa felé kēlaa wisi wale əla mené əpaae mo dekéró malepó. Ai felé kēlaa wale əlaró Talené kae beteró betere so whjné dere momatamo touróló, doasi betere *sea* molepaae anóló, *kold kapané* aleale momatere tikimó, Talepaae melaai sóró walepó. ⁴ Téró, kale felé kēlaa wisi sukuli kaae, *ensel*-né naase taaróló, Kótó beterepaae holalepó. ⁵ Téró, kale *ensel*-né okopoi nuku taruraalu, kale momatere tikimó duku betere si kelerape kāae sóró nuku fāanóló, i haepaae taae deralepó. Téyalemó, epée fitəa yóo, doasi be sapalaan dorowóo, bao doasi yóo yalepó.

Kale wéikeró ukulumó wutirapené haleraatei

⁶ Wéikeró *ensel*-rape ukulumó wuti haleraai donoróló daae molepó.

⁷ Kale kolosale *ensel*-né ama ukulumó wuti haleralemó, hali *ais* kane kaae alée fóló dorowóo, simiró sameatamo hosekéyóló dorowóo, yalepó. Atéyaleteiné hae kwia sore moletei betə siné dukaaluu, tamo hae kwia hale muni felepó. Nirapekélé atétóró yalepó. Nerapeta, fea siné doló sukūlaa dalepó.

⁸ Téró, kale kolosale noma *ensel*-né ama ukulumó wuti haleralemó, doasi hasi fosó kaae əla siné doló kuló di wéi kēla tópaae taae deralepó. Atéyalemó, ai wéi kēla sore maanetei, tamo hale belene furaalu, betə samea alée felepó. ⁹ Wéi kēla tuamó sore betere əla fake betə dóló sukunóturaalu tamo betepa taaralepo. Doasi wéi tómó kotere nukukélé tamo mupa taalóturaalu betə fake doralepó.

¹⁰ Téró, dou noma *ensel*-né ama ukulumó wuti haleralemó, sámó daale doasi hore betə i haepaae si kaae dukulé dorowóló, doasi fole wéiró əmale wéitamo tópaae dorowalepó. Atéyale tikimó, sore fake maanetei betə fake doróturaalu,

tamo taaralepó. ¹¹ Ai dorowale hörené doita, Hakesəapó. Ai hakesəare wéirape nale tikimó, mo dekéró so whj sisiraae felepó.

¹² Téró, kale dou *ensel*-né ama ukulumó wuti haleralemó, suka ke sore fake dëretei, betə fake dalemó dilikiyalepó. Hörekélé, wélikélé atétóró yalepó. Be dëtamokélé tamo fake dëpatei, betə fake dilikiyoo, dikitamokélé, tamo fake sawa dëpatei, betə fake mo ti diliki yóo yalepó.

¹³ Téró, yało kaae tapatei, betə dukaa ó sə tuamó sé kutu bitu fo fakeyóló duraalu, “Kale hale bitj fale sore *ensel*-né ukulumó wuti haletepa, i haemó betó mole so whjrapaae sekəi ala waairemó mo doasi, ‘Wió yae! Wió yae!’ I haemó betó mole so whjrape-ó, dią mo wió yae!” du betalepó.

9

¹ Téró, kale apo *ensel*-né ama ukulumó wuti haleralemó, take ó sámó i haepaae tokó dorowale hörepaae mo apaae derepale wosono dolo tū ki mené əpaae matepa kelalepó. ² Téró, ai sekéné mo apaae derepale wosono dolo tukiyalemó, kutó néli bilitepa, hotere sukuli kaae sokalepó. Atéró holale sukuliné sukaró sətamo kinóló, be mo dilikiyalepó. ³ Téró ai sukuli dolomó, ero nusurape haepaae dorowalepó. Atimané whj tukó nukupa dotopo deretei, tō serekené tukó nukupa dere kaae yópóló, mené ə doasi fotokó melalepó. ⁴ Ai erorapepaae i fo yóló mulalepó. “I haemó yó mole nerape ó mepaae ere əlarape ó nirape momókó doraqse. I hae kwiamó betere atima kutirimó Kótóné siri erénire so whj maaté tukó nae,” yóló mulalepó.

⁵ Ai ero nusupaae melale fotokota, so whj mo ti sukópóló tukó néni, doasi dele sóró kaketu beterópóló, aporó wéliémó tuamó turukóló nukulé fu beta. Atétepa, dere dotopota, tō serekené tukó nukupa, dere kaae yaalopó. ⁶ Atétere sukamó, so whj fea suķaitere tū kekəlotei, suķutere ala kelaaołomeipó. Atima mo ti suķunée deté fu betaalotei, ai tuamó suķutere ala mo mualomeipó.

⁷ Téró, kale ero nusurape kelalemó, bóe dèle faairaalu, *hos* hupurape donoróló biture kaae erepó. Atimané topomóta, kale teteróló kaae tare doasiné deró betere *kold kapané* aleale topo tao kaae deroo, atimané kelepaakélé mo whjné kelepaan kaae daayóo erepó. ⁸ Téró kale ero nusurapené topo nikikélé, sorapené niki kaae daayóo, atimané sekékélé *laiyonné* seké kaae daayóo epa kelalepó. ⁹ Atimané bopémó yale sene waqsóró, *aiyon kapa* wase kaae dakeró beterepó. Atima burá furaalu dere sépi haleta, *hos* hupuraperó atimané siyóló só kotere qlatamo bóe daai furaalu, dere diri fake hale kaae yalepó. ¹⁰ Atima disalené whj tukó nukupa dere dotopota, tq serekené tukó nukupa dere kaae dapó. Atimané so whj tukó nukuraalu, fē dée daalatere dotopomó kaketé fu betepatei, wélié aporó kemeyaalopó. ¹¹ Atima teteróló kaae tare topo whjta, mo apaae derepale wosono dolomó betere *ensel* daalapó. Ai *ensel-né* ama doi Hibru foné Apadonipó. Krik foné Apoliyonipó.

¹² Folosóró waaire sekémó, wió yae yale ala kemeyalepó. Tépatei, tamo waai häle mulapó.

¹³ Téró kale apomi *ensel-né* ama ukulumó wuti haleralemó, Kótó betere felekemó *kold kapané* aleale momatere tiki kwia dokomó daaté fale sekérapemó sókó wale fota, mo whjné dere fo kaae depa wosalepó. ¹⁴ Atéró yale foné kale ukulumó wuti tare apomi *enselpaae* duraalu, "Kale doasi Yupretis fole wéimó dokóló muló betere douró *ensel-rape* häle fópóló sókó daalae," yalepó. ¹⁵ Atima ai douró *ensel-rapeta*, ba fomokélé, wéliémokélé, be démokélé, sukakelemókélé, mo tukóló mulóló donoró betere be démótóró i hae kwiamó betó mole so whj sore fake beteretei, betä fake dópóló dotonalepó. ¹⁶ Atéró, bóe daai kale *hos* hupu tómó betóló fele whjrake fea, dokq sóró touróturaalu, 200 milion-pó (200,000,000) depa wosalepó.

¹⁷ Yalo nokenaró dere kaaené i ala epa kelalepó. Kale *hos* hupu tómó betó mole whjrake atima bopémó sere bóe wase mo si kele kaae sonaa yóo, mepaae sukutá

yóo, mepaae ti *sulpa* kaae, whé yóo, erepó. Ai *hos* hupuné topota, mo *laiyonné* topo kaae daalepó. Ai hupurapené kólómó, simiró sukulitamokélé, si dokole kane *sulpa*-kélé atimané kólómó sókó walepó. ¹⁸ Ai sore əlarape atimané kólómó sókó wouraalu, i haemó betó mole so whj sore fake beteretei tamo taaróló, betä fake dóló kemeralepó. ¹⁹ Ai *hos* hupurape atimané fotokqta, kólóró disaletamomó bulapó. Atimané disalerape mo wuli tiki kaae daalu, ama disale kwiamó topo daalapó. Ainé so whj tukó nukupa, doasi dele sua dapó.

²⁰ Kale whj dele əlané dóló mepaae taarale so whj atima naasené aleale kapala kótópaae tué tiki tiratere ala taaréni, häle yó tarepó. Ti ai kapala kótórapeta, *kold kapanékélé*, *silpa kapakélé*, *brons kapanékélé*, mo kaponékélé, ninékélé, aleyóló daaló betepatei, atima kotere ala ó, wosetere ala ó, keletere alamo dumipó. ²¹ Atimané whj dele alakélé, kae kae hosó fokélé, nópu nokole alakélé, qlémi nokole alakélé fea taaróló kisipa feteni, häle yó tarepó.

10

Asere sóku belekqā male doasi fotokq bole ensel-né dqae faróló tare fo

¹ Téró, me doasi fotokq bole *ensel* hepen be taaróló, i haepaae dorowou betepa yalo kelalepó. Ai sekéné ama kutita, mo səkotóró deroo, ama topo tó sikimó sikipa dou filipaa yóo, ama kelepaakélé, mo suka dë kaae yóo, ama hōleke tamokélé, doasi ni tikimó si dukutere kaae dó tawoo erepó.

² Ai sekéné ama naasené belekqamale asere sóku dqae faróló tarepó. Ama turu hōleke doasi wéi kēla tómó daaloo, fē hōleke hae tómó daaloo epa kelalepó.

³ Atéró, ai sekéné ama dere fo faketa, *laiyon-né* keteré kaae yalepó. Ama atéró fo faketeremó, wéikeró be sapalaané whjné fo kaae depa wosalepó. ⁴ Atéró wéikeró be sapalaané yale fo yalo asé yaai yalemó, ó hepen bemó sókó wale foné duraalu, "Kale wéikeró be sapalaané yale fo aseni kinae," yalepó.

⁵ Take me hōleke wēi kēla tómó daalóo, me hōleke hae tómó daalóo, epa kelale *ensel-né* ama turu naase ó hepen-paae horó beterepó. ⁶ Atéru, sáró hepen-tamokélé, haekélé, wēi kēlakélé, ai sore tikimó ere ala ó mole əlatamo, fea aleyale mo ti betó tare Talené doi yóló malotu duraalu, "Kaae taté fole ala momó kae yaalomeipó. ⁷ Tépatei, nalo kale wēike *ensel-né* ama ukulumó wuti hale yaaire be dē teópa kaae taru, i ala yaalopó. Kótóné kinóló mole ala i ape yóló ama kutó diratere kóló whírapaee deté wale fo dokonóturaalu, mo eróló kemeraalopó," yalepó.

⁸ Téró, take hepen bemó sókó wapa wosale fonétei əpaae momó duraalu, "Kale wēi kēlaró haetamomó hó daaló betere *ensel-né* dāae faróló tare asēre sóku sene fae," yalepó.

⁹ Atétepa, ę kale *ensel* daalepaae fóló, naao ai tare asēre sóku kwia sawakó ęmale melaaloé yóló wosalepó. Tétepa əpaae duraalu, "Tao sóró nae. Atéró nukupa, naao kólómota, meke fē felé kaae yaalotei, depe tuámó feléni doyaalopó," yalepó.

¹⁰ Atétepa, kale asēre sóku sawatamo ama naasené tapa, yalo tao sóró nalemó, kólómó meke fē felé kaae yaletei, depe tuápaae bitj durupuraalu, yalo depe mo doyalepó. ¹¹ Téró, əpaae duraalu, "Kae kae tiki daale so whíkélé, kae kae *Gavman-né* tēteróló kaae tare so whípaaekélé, kae kae be fo buó mole so whípaaekélé, kae kae tēteróló kaae tare topo whírapaeeakélé, mo so whípaaekélé, Kótóné eraaire ala i ape yóló, momó yó melae," yalepó.

11

Kótóné yaaire ala i ape yóló yó matere whí tamoné yale ala

¹ Téró, dāle sere əla kaae, kape siki mené əpaae melóló duraalu, "Yá fóló, Kótópaae momatere beró Talepaae simó sukúlaa dalatere tikitamo dāle sene fae. Téturaalu, ai be tuámó touróló bitu, Kótóné doi sóró horótú betere so whíkélé dokó sae," yalepó. ² Tépatei, kale momatere be bo-laare tipi tuá betá dāle saqse. Ti noatepae, ai belata, Juda meire fake so whímó meló betereteinépó. Kótóné ama mo kae tēne

be hulua wisinaale Juda meire fakené folokoleróló, hōko kutu betepatei, 42 wélié kemeyaalopó. ³ Téró, yalo du betere ala yó matere whí tamo yalo fotoko matepa, atimaamo dekémó deratere yei kuti deróló, Kótóné diapaae dere fo i ape, yóló yó maté kutu betepa, 1,260 be dērape kemeyaalopó. ⁴ Ti ai seké tamota, i hae kwia fea tēteróló kaae tare Tale betere felekemó daale *Olip* ni tamo kaae daayóo, sə diri tamo kaae daayóo erapó. ⁵ Mepaae whí denétamo atimaamo doraai du betepa, ti atimaamoné kólómó sókó wale siné atima dó sóró mo ti aluraalopó. Mepaae whí dené ai seké tamo doraai kisipa mutepa, ti atimané ai dere alamó atimatei sukālo ai ape. ⁶ Kale seké tamoné bole fotoko etérópó. Kótóné atimaamopaae dere fo mo so whípaae yó matere be dēmó, hali waqsóró kinaaire fotokékélé sümó bolepó. I haemó belere wéikélé samea alée falóo, yaaire fotokékélé sümó buóo, erépó. I haemó betó mole so whípaae kae kae dowi sekéi alarape atimaamoné hëkesere be dēmó sümó eranérapó.

⁷ Atimaamoné kelale ala yó maté fóló kemerateremó, mo a dolopaae derepale wosono dolomó betere dowi syaae kaae əla sókó huturaalu, bōe dóló atimaamo tēteróló mo ti sukópóló daalo ai ape. ⁸ Téró, ai seké tamoné tiki doasi doi mole be hulua tū häkeamó muaalopó. Ai be huluamótóró atimaamo tēteróló kaae tare Tale filipaa ni tómó oleróló dalepó. Ai be huluapaae dó faróló, Sodom beró Isip haetamo kaaepó. ⁹ Atimaamoné tiki atéró hāle mupa, kae kae tiki daale so whjnékélé, kae kae fake so whíkélé, kae kae be fo bole so whjnékélé, kae kae *Gavman-né* tēteróló kaae tare so whjnékélé, sore be dē kemeyóló dou be dēné suka tuámó kēleta yópólópa douraqse. ¹⁰ I hae kwia feamó betóló fale so whjné duraalu, "Atimaamo Kótóné kóló whí bitu, dā dóló susupurótú betale seké tamo ti mulapa kelae yóló doka doka yaalopó. Téturaalu mo kée yóló, atimasisi wisi wisi əla u mótu i mótu du betaalopó," yalepó.

¹¹ Tétu betaalotei, sore be dē kemeyóló dou be dēné suka tuámó daapa, Kótó

betemó sókó wale fomo atimaamoné tiki tuapaae bitj derepaalopó. Téturaalu, kale seké tamo turukó holóló daane hotere kilitu, kale so whj atima winé sukóló diri furu furu yalepó. ¹² Atéró turukó holóló daapa, ó hepen bemó atimaamopaae fo fake yóló duraalu, “Ipaae holae!” deremó, atimaamoné bóe whjrapené kaae dilikiyó mupatei, hepen-paae huturaalu, sáko dolomó buó deyalepó.

¹³ Até yale suakelemótóró doasi bao duraalu, naase tamo be hulua eretei betj kolokó doropuraalu, aporó kemeyóló, me naase douró be hulua fake häle erepó. Ai bao yaleteiné be katuraalu, doló kemerale so whj fea dokó sóró touróturaalu 7,000 so whjpó. Até deremó, dini häsökó fele so whj atima winé sukutu, ó hepen bemó betere Kótó mo daalapóló doi sóró horótú betalepó.

¹⁴ Kale kolosale noma wió yae yale seké wóló kemeyaletei, doú noma wió yae yale seké betj mo felekemó waalo ai ape.

Wéike dakeróló ukulumó wuti hale yaletei

¹⁵ Téró, kale wéike ensel-né ama ukulumó wuti haleralemó, ó hepen bemó atimané doasi fo fakeyóló duraalu, “Take i hae mené teteróló kaae taretei, fasó sóró mió dä teteróló kaae tare Taleró ama so whj teteróló kaae tare whj Kerisotamoné teteróló kaae tarapó.

Ai sekéné ama kaae tare ala kemeni, häle yó tawaalopó,” yalepó.

¹⁶⁻¹⁷ Téró Kótó felekemó betere 24 whj disirape, atima teteróló kaae taru betere sea taaróló, haemó deraapisa fóló mulu Kótóné doi sóró horóló duraalu, “Mo doasi fotokó bole Tale Kótóo, yata take bitiré wóló, miókélé häle betereteiné djané yapaae mo kée dapó.

Ti noatepae, naao doasi bole fotokóné teteróló kaae tare ala kaae salepó.

¹⁸ I hae kwia feamó betó mole so whjné fopaae butu betepa, naao fopaae bole ala sókó walepó.

Sukález so whjkélé, naao kutó diratere kóló whjrapékélé, naao kae beteró

betere so whjkélé, yapaae wiyló naao doi sóró horótú betere so whjkélé, mepaae doi munire so whj ó doi mole so whj fea tale yóló kwia melaaire be dë sókó wóló i mole ape. Ai be dëmótóró i hae dorótú betere so whjkélé kwia melóló, doraalopó,” yalepó.

¹⁹ Atéyale kílipaae Kótóné hepen-mó tene momatere be tñ tukwé fóló molepó. Atépa kelalemó, ai be tuamó ama so whj tao saalopóló, mo dirii fo aşeyóló muló betere bokis molepó. Téró, epée fitja yóo, be sá kili kili yóo, doasi sapalaa dorowóo, bao doasi yóo, *ais* kaporó doasi besé tikitamo dorowóo yalepó.

12

Dowi wuli disóró betj sotamoné yale ala

¹ Mo doasi bete mole ala yaairemó, me alapaae dó faróló hepen-mó epa kelale ala wisinaale i ape. Betj soné ama deró betere kutita, ti mo sukatórti deróo, ama hó aqmó wélié daayóo, 12 hörerape ama topo tao deróo, epa kelalepó. ² Téró kale soné ama ere naale ülümétepä saairaalu, kakóló sisó nuku beterepó. ³ Téró kale dere kaae, hepen-mó me alapaae dó faaróló depa kelaletei me i ape. Sonaai wuli doasi disó kaae betepa kelalepó. Ama topo wéikeró daayóo, seké naase tamo daayóo, wéikeró toporapemó doasi teteróló kaae tare topo whjné deratere topo tao kaae deróo, yó molepó. ⁴ Ai sekéné ama disale fépo yaletikimó, şamó daae mole hörerape tamo fake häle daapatei, betj fake haepaae torokó dorowalepó. Atéró, kale soné ere naale seretamotóró tao sóró nó deraairala, mo felekemó melaa yóló beterepó. ⁵ Atépatei, kale soné naale só mulalepó. Ai naalenéta, *aiyon kapa* fake nópulu tawóló daalu, i hae kwia kae kaemó betóló fale so whj ama teteróló kaae tawaalopó. Kale soné ama naale seretamotóróti mo hapale Kótóné tao sóró ama teteróló kaae tare doasi betere tikimó ątamó betamó titiyóló beteralepó. ⁶ Téró kale so ą whjkélé bitini, häle wópu mole haepaae botokó felepó. Ai haeta, kale so

ą naale detepa, 1,260 be dę tuämó mené ą wisiyóló kaae tawópóló, Kótóné tukóló mulale tikipó.

⁷ Atéró, ó hepen bemó doakale bőe du betalepó. Maikel-né ama *ensel-rape* ipaae kqayoo, kale disó kaae wuliné ama *ensel-rape* upaae kqayoo, yóló bőe du betalepó. ⁸ Téyaletei, Maikel-ró ama *ensel-rapetamoné* fotokoné kale disó kaae wuliró ama *ensel-rapetamo* doló teteróló hepen-mó betere alakélé mo ti kemerallepó. ⁹ Atéró, kale disó kaae wuli i haepaae sóró taae deralepó. Ai wulita, mo taketi bitiré walepó. Ama doita, bőe dele dowi kepe ó Satan-pó. Ai sekénétóró, i hae kwia feamó betó mole so whj, dowi tupaee álisóró fu beterepó. Ai sekéró ama *ensel-rapetamo* i haepaae taae deralepó.

¹⁰ Téró, hepen bemó etei fo fakeyóló depa wosalepó.

“Dä teteróló kaae tare Kótóné tao sere alakélé, fotokó bole alakélé, ama so whj teteróló kaae tare alakélé, ama sóró beteró betere whj Kerisoné teteróló kaae tare alakélé, mió wóló mulapó.

Ti noatepae, betere dokó Kótóné keletómó dğné ne norape dğtamokélé, dikitamokélé só derótú betere seké ąkélé sóró taae deró beterapó.

¹¹ Kale *Sipsip* hupu malené samearó Talené atimané betere bete tuşpaae erótú betere alatamo häkeamó yó mótu betalepó.

Atétu beteremó, atima dupakélé wiyóló taaréni, Kótóné ala betə häle eraté fu betaleteiné, ne norapetamo bőe du betale seké mo ti dóló teteralepó.

¹² Atéremó, hepen be tuämó betó mole whj dią mo kée yóló hajn̄é sinitu betae.

Tépatei, ą hepen be taaróló diątamo haepaae bitj dorowaleteiné dią haemó betó mole so whjró doasi wēi kela tuämó betere so whjtamo dią fea ‘Wió fo du betae!’

Ti noatepae, ai sekéné ama yaaire ala doa be dğmó yaalo meipóló kisipa mutu, ą doasi fopaae butapó,” yalepó.

¹³ Kale dowi disó kaae wuli ą i haepaae sóró taae deró betepa kisipa mutu, kale naale deale so daai sya felepó. ¹⁴ Ai so ą bitj fópóló, Talené taketi donoróló muló betere whjkélé bitini, häle wópu mole tikipaae sé fópóló, doakale dukaané baase tamо ą melalepó.

Atéró fóló betepa, wuliné ą me ala yaqsóró mepaae whjrabené ą mo wisiyóló kaae taté fóló, ba fo sorené dou ba fo tuämó tukóló kemerópóló malepó. ¹⁵ Kale so atéró fupa, ą só fópóló dowi wuliné ama kólómó doasi fotokoi wēi tiki siriyó analepó.

¹⁶ Atéyalemó, kale so tao suraalu, haenétei kóló hásóró holóló, ai wēi tiki nó deralepó. ¹⁷ Atéteremó, disóné kale so tamо mo doakale fopaae buturaalu, ai soné ama mepaae naale senaletamo bőe daai felepó. Ti aita, Kótóné ama yae yóló muló betere foró, Yesuné ama yale alatamo mopóló erótú betere naale senaletamopó. ¹⁸ Téró, kale disó kaae wuli ą fóló, wēi fókumó daalepó.

13

Doasi wēi kela tuämó sókó holale syaae kaae qla

¹ Téró ai wēi kela tuämó syaae kaae ola sókó hotepa kelalemó, topo wēikeró daayoo, sekérapekélé naase tamо daayoo, erepó. Ai sekérape tómó teteróló kaae tare doasiné deratere topo taorape deró baterapó. Ai toporape dokomó Kótó faletere doirape aşeyóló dakerótua yó molepó. ² Ai syaae kaae olata, mo *lepat* kaae aqroutei, ama hōleke ti *beané* hōleke kaae daayoo, kólókéle, *laiyonné* kóló kaae daayoo erepó. Téró, kale wuli disóné fotokökélé, ama teteróló kaae tare alakélé, fea ala yópóló, sóró beteró betere alakélé, ai kale wēimó sókó holale qlapaae malepó. ³ Ai kale syaae kaae qlané toporapekó betamó, mo ti sukunei tó daayaletei, momó duniyale siri mupa kelalepó. Atére ala kilitu i hae kwia feamó betó mole so whj feané “Haió” yóló siraturaalu, kale syaae kaae qlané ama dere alapaae tué tiki tiróló sya felepó. ⁴ Ai kale disó kaae wuliné kale syaae kaae qlané doasi fotokoi ala yópóló sóró daalatere ala kolóló, so

whj feané ai kale disó kilituraalu, “Ata mo doa Taletóró,” h̄itipó yóló, atima ą daale aqmó sukóló bituraalu, ama doi hale horalepó. Atétu yale kaae, “I kale w̄imó sókó horale syaae kaae qlatamo de sure? Åtamo mené bóe dele alakélé mo enénipó,” yóló dukirótú betalepó.

⁵ Téró, ai kale syaae kaae qlané bopé fave dere fokélé, Kótó faletere fokélé, so whj teteróló kaae tare alakélé, yópóló mené ą fotokó s̄umó melalepó. Ai seké ą ai ala yópóló sóró beteratepa, eraté fu bituraalu, 42 wélié tuqmó eróló kemerópóló té melalepó. ⁶ Ama kólómó dere foné Kótó eratere fokélé, Kótóné doi h̄oko eróló faletere fokélé, Kótóné ama hepen bemó åtamo betere wh̄irape faletere forapekélé du betalepó. ⁷ Téturaalu, Kótóné atima dowi ala kemeróló kae beteró betere so wh̄itamo bóe daairaalu, keteké buló só deraaitepa seséni, ama yaaire ala betä yópóló taalalepó. Kae kae fakekélé, kae kae tiki daae mole so wh̄ikélé, kae kae be fo bole so wh̄ikélé, teteróló kaae dilikiyó mole hae kwiapekkélé, mo fea ama teteróló kaae tanópóló mené ąpaae fotokó malepó. ⁸ I hae kwia feamó betó mole so wh̄iné, kale syaae kaae ąla aqmó sukóló bitu, “Yata Talepó,” du betaalo ai ape. Ti atimata, kale *sipsip* hupu malené mo ti betó tare *buk-mó* doi asenire so wh̄ipó. Ti ai *Sipsip* hupu maleta, i hae kwia keké naapatei, dópólópó yóló muló betere hupu malepó. ⁹ Mepaae whj de woséli daapata, ti i dere fo wosóló tué muópóló yae.

¹⁰ Whj me detamo bóe duraalu, wae sóró *dipula* beteraalopóló tukóló muló betepa, ti mo atétóró yaalopó.

Whj me de bóe wh̄iné bóe dele sepanené dópólópó yóló muló betepa, ti mo sepakenétóró daalopó.

Até yaairemó, Kótóné kae beteró betere so wh̄ipaae sekéi alarape wapakélé, haepaae derepéní, diriyóló bitu, Talené ama ala betä keteké buóló eró tawae.

Hae tuqmó sókó holale syaae kaae ąla

¹¹ Téró yalo kelalemó, hae dolomó syaae kaae ąla me sókó horalepó. Ai sekéné ama topomóta, *Sipsip* hupu malené seké

kaae daalutei, ama dere fo wosalemó, kale wuli disóné fo kaae yalepó. ¹² Kale haemó sókó horale syaae kaae qlapaae folosóró w̄emó sókó horale sekéné ama teteróló kaae tare ala melalepó. Atétepa, nalo wale sekéné ama teteróló kaae taru, kale folosóró wale sekéné doi eróturaalu, i haemó betó mole so whj feané kale suk̄itei tokóló doasi siri mole seképaae Tale-ó, yóló doi sóró horópóló setu betalepó. ¹³ Ai kale sekéné amatei mo doakale kae kae kelemei alarape eróturaalu, so whj feané keletómó sikélé ó hepen be taaróló i haepaae dorowópóló erótua yalepó. ¹⁴ Kale folosóró wale sekéné doi doasi mulópóló mené ą fotokó s̄umó matepa, kae kae kelemei alarape erótua betalepó. Téturaalu, i hae kwiamó betó mole so whj fea dilikóló kópaae falatua yalepó. Téró, kale haemó sókó holale sekéné i haemó betó mole so wh̄ipaae duraalu, sepake daayale tikimó doasi siri mole sekéné ama doi doasi muópóló, ama aso suróló aleale ąla daalae, yóló mulalepó. ¹⁵ Téró, kale folosóró wale seké suróló aleale qlané fo yópóló, fomo bulaaire fotokó mené haeró sókó holale seképaae malepó. Atépa, i hae kwiamó betó mole so wh̄iné ai asopaae, Tale-ó yóló doi sóró horénitere so whj dópóló, haemó sókó horale sekéné fotokó s̄umó bulalepó. ¹⁶ Ai sekéné, doasi doi mole whj ó doi munire wh̄ipaaekélé, néli whj ó yoleale wh̄ipaaekélé, hale koleaané betó mole whj ó wae sóró kutó diratere wh̄ipaaekélé, atimané turu naasemó ó kuitirimó siri erópóló yae yóló so whj feapaae s̄eyalepó. ¹⁷ Ai siritamo munipa, ti ąla dupu dere alakélé, ó dotonatere alakélé, mo yaalo meipó. Ti ai srita, kale syaae kaae qlané ama doi ó ama doipaae fó faróló ere *nambapó*.

¹⁸ Ti etei alata, mo hale wh̄iné tuéyaalo meitei, mo tué tiki fosó fosó yóló dotoróę fale wh̄iné betä s̄umó taleyóló bete tuénérápó. Whj me detamo, ama tué tiki fosópa, ti kale syaae kaae qlané *namba* taleyóló bete tuénérápó. Ti ai *nambata*, mo wh̄iné *namba-pó*. Ai sekéné ama *nambata* 666-pó.

14

Sipsip hupu maleró 144,000 so whírapetamoné yale ala

¹ Téró yálo kelalemó, é daale felekepaae anóló Saion hasi fosómó kale *Sipsip hupu male daapa kelalepó.* Aimó 144,000 whírapékélé, atima betámó daae molepó. Ai whírapé atimané kutirimótá, kale hupu malené doikélé, Alimané doikélé aséyóló dakeró beterepó. ² Téró yálo wosalemó, hepen bemó sókó wale haleta, wéi douq káatu dere hu kaaeró be sapalaan dorowale hale kaaetamo depa wosalepó. Meta, *kita kaae qlarapené* dere hale kaae depa wosalepó. ³ Téró, u kale whírapé atimané kale teteróló kaae tare doasi betere tikipaaekélé, q bopéróló betó mole douqró betere qlarapepaaekélé, whí disirapepaaekélé, kese anóló daae muluraalu, kae kisi wole fo du betalepó. Ai wole fota, hale mo whíné tué yóló enénipó. I haemó dowi kwia saqsóró Kótóné tao sóró dupurale 144,000 whírapené betá tué yóló enérápó. ⁴ Ti ai daae mole whírapeta, sorapetamo folokolei ala initu detere kaae, i haemó mole alatamo hosekénire whírapepó. Ti noatepae, atimané betere ala folokole yaqsóró ó me alatamo hoseké yaqsóró mo hotowayóló kaae tawaleteinépó. Ti ai whírapeta, *Sipsip hupu malené* dere ala sya fóló erótú beterepó. Ai whírapé atimata, hale mo so whí kuamó betó mupa, dupuróló Kótóró *Sipsip hupu maletamopaae* kale kutómó folosóró ülümé dere qla, Talepaae hale matere kaae yóló melale 144,000 whírapepó. ⁵ Atimata, kapala fo sawakélé muniru, me hásokó fole alakélé inire whírapepó.

Sore ensel-rapené yale ala

⁶ Téró yálo kelalemó, *ensel* me kae ó sámó sé kutu betepa kelalepó. Ai sekénéta, mo titórótí hale betó tawaaire kisi fo wisi, i hae kwia feamó betó mole so whípaae yó melaairaalu, tarepó. Ti ai fota, betá fake so whípaae maaté yó melaai mei, kae kae *Gavman-né* teteróló kaae tare so whípaaekélé, kae kae fake so whípaaekélé, kae kae be fo bole so

whípaaekélé, kae kae tiki daae mole so whírapepaaekélé, yó melaaire fo wisipó.

⁷ Téró ama fo fake yóló duraalu, “Kótópaae winé sukuturaalu, ama doi betá doasi doi muópóló erae. Ti noatepae, ama fo tokótamo yóló taleturaalu, kwia melaaire suka kele i sókó wale ape. Térápa, q aqmó sukóló bituraalu, ‘Aya Tale doasi-ó,’ yóló, ama doi betá sóró horótú betae. Ti amata, hepen beró sàtamokélé, haekélé, doasi wéi kélakélé, fole wéirapekélé aleyóló muló betereleinépó,” yalepó.

⁸ Ai fo yale *ensel* folosóró fi tikimó, *ensel* me kae nalo sya fu bitu duraalu, “Kolokóló dorowóló a mole ape. Doakale doi mole Babilon be hulua kolokóló dorowóló mulapó. Ti ai nópu nokole so Babilon-néta, ama nópu nokole alané aleale keyaa fole *wain* wéi hae kwia kae kaemó betó mole so whí feané nópóló melótua yale so, mió kolokó dorowóló ai mole ape,” yalepó.

⁹⁻¹⁰ Téró kale dere kaae, ai *ensel-tamo* fi tikimó, *ensel* me kae sya fu fo fakeyóló duraalu, “Mepaae whí detamo, kale syaae kaae qlapaae ó ama aso kaae qlapaae, ‘Doa Tale-ó,’ yóló aqmó sukóló bitu, atima kutirimó ó naasémó, ai qlané siri eró betere whírapé ama doakale fopaae buló kwia matere wéi nópóló melaalo ai ape. Ai *wain* wéi mo wéitamo hoseké ini, mo *wain* wéitóró Kótóné fopaae butu kwia melairetei, wutímó tepeyóló mulapó.

¹¹ Atéró atima duku bituraalu, hotu betere sukulita, mo hale holótóró tawaalopó. So whí de kale syaae kae qlaró ama aso kaae qlatamoné, doi sóró horoo, ama doi mole siri sóo, ere so whí atima détamo ó dilikitamokélé, sàa nóló betere ala mo yaalomeipó,” yalepó. ¹² Kótóné kae beteró betere so whíné, ama yae yóló muló betere fo aqmó sukóló bitu, Yesuné ala eraté fu betaalopó. Ai tuqmó i kale bope yale sekéi alarape wapakélé, haepaae doropóló taaréni, hale beleté fu betereleiné ai ala mo sumó eranérápó.

¹³ Téró, hepen bemó i fo depa yálo wosalepó. “I fo aséyae. Mo mió kaae sóró Tale-tamo betámó betere so whí sukutepa, ti atima Talené mo wisiró beterepó,” yalepó. Kale Dëi Kepe Wisiné duraalu, “Mo dapó.

Ti atimané depe tukó wei ala du beteretei taaróló, sáa nóló bituraalu, atimané yale alamó dupu saaire ala felekemó yaalo ai ape,” yalepó.

Haemó yó mole qla ühlumétepa turukóló saairetei

¹⁴ Téró yálo kelalemó, é daalepaae anóló mo dēi sáko tómó, whjné naalema kaae betepa kelalepó. Ama topomó, teteróló kaae tare doasiné deró betere *kold kapané* aleale topo tao deró bituraalu, ama naasené qla ühlumétepa turukó suatere hekemée wei fosói sepake tarepó. ¹⁵ Tépa, me *ensel* momatere bemó sókó wóló, kale sáko tómó betere seképaae fo fakeyóló duraalu, “Naaō tare sepakené kale ühlumére olarape turukóló sae. Ti noatepae, mió qla ühlumépa saaire be dē i sókó wale ape,” yalepó. ¹⁶ Tétepa, kale sekéné tare sepakené i haemó ühlumé yó mole olarape fea felesé yóló turukó salepó.

¹⁷ Téró, me *ensel*-nékélé, hekemée wei sepake fosói tawóló, hepen-mó tene momatere bemó sókó walepó. ¹⁸ Atépa, Talepaae matere qla sukýlaa dalatere tikimó si kaae tare *ensel* sókó wóló, kale sepake tare *ensel*-paae fo fakeyóló duraalu, “Naaō ai tare sepake fosóné i haemó yó mole *wain* képi durape ühlumérapa, sepemó tukóló siré kwéiae,” yalepó. ¹⁹ Tétepa, kale *ensel*-né ama sepakené i haemó yó mole *wain* képi du felesé yóló turukó siré kwéyóló, kale képi du dötore doasi tikipaae taae derale fae. Ti kale képi du dötore tikita, Kótóné ama fopaae bole ala kwia melaairaalu, dötu betere tikipó. ²⁰ Doasi be hulua aqoró *wain* wéi dötore tikipaae taae deratepa, atimané tēiya tēiya yaletikimó, samea doasi sókó felepó. Atéró sókó fele sameata, wéi kaae dukulé holóló, *hos* hupuné fálo aqomó depa sale däleta, 300 kilomita súpó.

15

Wéikeró ensel-rapené wéikeró doasi sekéi alarape tapa kelaletei

¹ Téró yálo kelalemó, hepen bemó mo doasi bete mole ala wisinaale yairemó dere ala epa kelalepó. Ai kale kelale alata, i ape. Wéikeró *ensel*-rape dokó mo

kemeróturaalu so whj feapaae dowi sekéi ala melaaire wéikeró tapa kelalepó. Ai kemeróturaalu dere fota, ti Kótóné ama fopaae buóló kwia melaaire alarape mo ti kemeróturaalu, i wéikeró alarapené kemerállopó. ² Téró yálo kelalemó, *klas-ró* sitamo hosekéróló aleale wéi kél kaae belerepó. Ai wéi fóku démota, so whj mo fea hale qla kaae daae mupa kelalepó. Ti aimó daae mole so whjta, kale syaae kaae olaró a suróló aleale asotamokélé, ama doimó sere *namba*-kélé, ai alarapetamo bóe dóló teteróló wale so whjpó. ³ Kótóné ai daae mole so whjpaae male *kita* kaae olarape taruraalu, Kótóné kutó diratere whj Moses-ró kale *Sipsip* hupu maletamo dolanóló du betale wole fo i ape.

“Mo doasi fotokó bole Tale Kótóo, naao du betere alata, mo doasi sira yaai dere ala du beterapó.

Take keké nale alimó kaae sóró bitiré waleteikélé, mió i alimó bitiré faaireteikélé, teteróló kaae tare Tale-ó, yáta, naao ere alatóró sya furaalu, mo dono taletu beterapó.

⁴ Tale-ó, whj me de yápaae winé sukutu, naao ere alamó naao doi doasi muaalomeipóló de?

Betá whjkélé yá kaae bitini, yáta dowi alakélé muni, mo kae betere Talepó.

Kae kae hae kwiamó betó mole so whj yá beterepaae wóló, yá aqomó sukóló bitu, Doa Tale-ó yóló dukirótai bettaalo ai ape.

Ti noatepae, naao mo donoyóló taletu betere alarape take hiróló mualetei, mió so whj feané kolópóló häkeamó muló beterapó,” yalepó.

⁵ Ai alarape yóló kemetepa kelalemó, ó hepen-mó momatere be tū tukwé fóló molepó. Ai momatere beta, Kótóné ama so whj tao saalopóló dirii fo muló betere kuti bepó. ⁶ Téró kelalemó, kale wéikeró *ensel*-rape atimané wéikeró sekéi alarape tawóló ai momatere bemó sókó walepó. Atimané deró betere kutita, mo dē tekéé fóló kasa kasai *linen* kuti deró, *kold kapané* dokale to atimané deró betere kuti teteróló bopemó sóo, epa kelalepó.

⁷ Téró, kale doyró betere olarapekó betané kale wéikeró *ensel*-rapaee *kold*

kapané aleale wéikeró okopoi nukurape dokoralepó. Ai nukurapemó, mo ti betó tare Kótóné ama kwia melaaire fopaae butere ala fayóló molepó. ⁸ Kótóné ama ere ala wisinaale häkearatere alaró ama doasi fotokötamoné momatere be dolomó sukuli kaaróló fajaneteiné, whj fókélé mo enénipó. Kale wéikeró *ensel*-rapené tare wéikeró dowi sekéi alarape melóló kemenipatei, ai be dolopaae folo hapale honénipó.

16

Kótóné fopaae bole ala belere okopoi nukurape

¹ Téró yálo wosalemó, momatere bemó sókó wale foné kale wéikeró *ensel*-rapepaae fo fakeyóló duraalu, “Kótóné fopaae buluraalu kwia melaaire ala okopoi nukumó beleróló diaaq ai taretei, haepaae sunée derále fae,” yalepó.

² Ai fo depa, kale kolosale *ensel* fóló ama tare okopoi nukumó belere qla sóró fóló, haepaae sunée deralemó, kale syaae kaae qlané siri eróló, ama aso aqmó sukóló betó mole so whjné tikimó, dotopo yóló mo doasi dele su betaaire sonaalei humu fulu deralepó.

³ Téró kolosale noma *ensel*-né ama tare okopoi nukumó belere qla doasi wéi kélápaae sunée deralemó, kale wéi mo sameatóró alée felepó. Ai sameata, mo ti sukále whjné samea kaae hókoloipó. Até yaletikimó, wéi kélá tuámó betó mole olaraperó ere əlarapetamo mo fea sisiraae felepó.

⁴ Téró, kale doú noma *ensel*-né ama tare okopoi nukumó belere qla, doasi fole wéiró əmale wéirapetamopaae sunée deralemó, samea alée felepó. ⁵ Téró yálo wosalemó, kale doasi fole wéirape kaae tare *ensel*-né duraalu, “Naao taletere alata, mo donotóró tale yóló kwia materetei mo wisirapó.

Ti noatepae, yáta takekélé betóo, miókélé betóo iru, dowi ala mo betákélé munire Tale beterapó.

Téró, fo tokótamo yóló tale yóló kwia matere alata, mo donoyólótóróti ai yale ape.

⁶ Ti noatepae, naao kae beteró betere so whjró naao fo eratere kóló whjrapetamo dale kwia tokó móituraalu ai sókó fele samea nópóló materetei, mo donorapó,” yalepó.

⁷ Téró yálo wosalemó, Talepaae moma yóló simó sukúlaa dalatere tikiimó etei fo yalepó.

“Mo doakale fotokó bole Tale Kótó-ó, yáta mo fotóró bulu, naao tale yóló kwia matere alakélé mo donotóró dapó,” yalepó.

⁸ Téró, kale doú *ensel*-né ama tare okopoi nukumó belere qla suka betepaae sunée deralemó, siné so whj dolo baalu sorokó faaire fotokó mené sumó melalepó. ⁹ Atéró dokole si supuné atima tiki turó baalu sorokó felepó. Até dere supumó, Kótóné doi doróló q eratere fo du beterepó. Atimapaae atei kaae susupui ala eratepatei, atimané du betere dowi ala taaróló, tué tiki fetenipó. Téruraalu, Kótóné doi doasi muópóló eraaire alakélé hóyóló, dowqae fu betalepó.

¹⁰ Kale apo *ensel*-né ama tare okopoi nukumó belere qla, kale syaae kaae qlané teteróló kaae tare tikimó sunée deralemó, ai hae kwia fea dilikiyó felepó. So whj supumó atéró kakutu bitu, atimané hapetei turukóló nuku betalepó.

¹¹ Atimané tikimó daae mole humu doto-poró siné dale deteraatamomó kakutu bituraalu, hepen bemó betere Kótóné doi doróló, tekani fo du betalepó. Tétu, atimané yale dowi ala taaróló tué tiki feteyóló betaalo hóyóló, dowi ala yaaitei dowqae fu betalepó.

¹² Kale apomi *ensel*-né ama tare okopoi nukumó belere qla doasi fole Yupretis wéipaae sunée deralemó, kale suka hoterepaaeróló teteróló kaae dilikiyó mole topo whirape waaire tū mulóturaalu, kale wéi tiki dikálepó. ¹³ Téró yálo kelalemó, sore dowi keperape sepéerape kaae beterepó. Ai dowi kepe atima, me wuli disóné kólómó sókó wóo, me syaae kaae qlané kólómó sókó wóo, me Kótóné fopóló kapala fo yó matere whjné kólómó sókó wóo, yalepó. ¹⁴ Ti

ai keperapeta, kae kae kelemei alarape erótú betere sekérapepó. Doa fotokó bole Tale Kótóné ama tukóló muló betere doasi be dêmó, Taletamo bóe daaire whírape mei yaqsóró, i hae kwia feamó teteróló kaae dilikiyó mole topo whírapaee bóe daalopa ape yóló, dape siré kutu beterapó.

15 “Térpa eta, qlémi nokole whí kaae waalo ai ape! Atéyaalopa, whí me de noke fió muni turukó holóló bitu, ama deratere kuti ą betere tikimótóróti muló betae. Atétere whí ą Talené wisiró beterapóló hajné sukáalo ai ape.

Ti noa yaqsóró mei, ama tiki daapi hágé furaalu hale yaqsóró dapó,” yalepó.

16 Téró, atima fóló kale topo whírape dape siré kwéyóló, Israel fake so whjné Hibru foné doi muló betere, Armakedon haepaae tourále walepó.

17 Téró kale wéike *ensel-né* ama tare okopoi nukumó belere qla sá gó tuámó sunée deralemó, kale momatere be tuámó teteróló kaae tare doasi betere tikimó fo fakeyóló duraalu, “Mió ai kemeyale ape!” yalepó. **18** Ai fo yalemó, epée fita yóo, be sá kili kili yóo, doasi sapalaa dorowóo, mo doasi bao yóo, yalepó. Take i haemó betale so whjné etei kaae bao depa mo kilinipó. **19** Ai bao duraalu, kale doasi be hulua tekeyóló sore fake daane fóo, i hae kwia feamó té mole doasi be huluarapekélé kolokóló doropóo, yalepó. Kótóné kale doasi doi mole Babilon tué muturaalu, ama dowi fopaae bole *wain* wéi wutímó tepeyóló, kale so nópóló melalepó.

20 Wéiné bopéróló daae mole hae kwia fea daani, alu yó molepó. Doasi daae mole hasi fosórapekélé kelalemó daani, aluyó molepó. **21** Ó sámó doasi *ais* kapo du kaaené whírape tēiya yaai dorowalepó. Ai dorowale *ais* kanerape seké däleta, 50 kilogram-pó. Atimapaae atei mo dowi sekéi ala erateremó, Kótó eróló tekani fo du betalepó.

17

Syaae kaae qla tómó betere somó yale fo

1 Téró, kale wéikeró okopoi nuku tare *ensel*-rapekó betä ę beterepaae wóló duraalu, “Kale wéirape tómó betere doasi doi mole nópu nokole soné dere alamó, kwia melaairetei yálo yapaae yó melaalopa ape. **2** Ai sota, i hae kwia fea teteróló kaae tare topo whírapetamo nópu nuku betalepó. Téró, kale soné i hae kwiamó betó mole so whjkélé, nópu nokole *wain* wéi melale tikimó topo doyóló keyaa fu betalepó,” yalepó.

3 Téró, ę kale Dëi Kepe Wisi tuámó betepa, *ensel*-né so whjkélé bitini hágé kópu kaae fi tikipaae beleyóló sóró felepó. Aimó bituraalu kelalemó, betä so mo sonaai syaae kaae qla tómó beterepó. Ai syaae kaae qlané ama tiki turó, Kótó aqratere doirape aséyó bopéróo, wéikeró toporape daayóo, naase tamo sekérape daayóo, epa kelalepó. **4** Kale soné ama kutita, mo sonaairó sukuṭitamo deróo, ama aure olarapekélé, *kold kapané alealeteiné* hore hore yóo, mo doasi *moniné* sere kasa kasai kaneró du dui meleketamo sóo, erepó. Ama naasené tare *kold kapané aleale* wuti dolomó kelaalokélé mo sonaalei olaraperó ama nópu nokole alané bólutamo deyóló fáfanó beterepó. **5** Ama kinóló mole doi kutirimó aséretei i ape.

DOASI BABILON-TA, NÓPU NUKU BETERE SORAPERÓ I HAEMÓ MOLE KELAALO MO SONAALEI ALARAPETAMONÉ HAMAPÓ.

6 Téró yálo kelalemó, Kótóné ama kae beteró betere so whí atimakótei, mepaae Yesuné yale ala i ape yóló yó melateremó dale so whjné samea naletikimó kale so ą topo doyóló keyaa fu beterepó. Atétere ala kolóló, ę sira yale súpó. **7** Atétepá, kale *ensel*-né epaae duraalu, “Yá noatepa siratu bitute? Ai wéikeró topo daayóo, naase tamо seké daayóo, ere syaae kaae olaró ama sisó tómó betere sotamoné kinóló mole ala bete yálo yapaae häkearóló yó matapa wosae. **8** Naaø kelale syaae kaae qlata, take betaletei, mió bitinipó. Tépatei, take mo apaae derepale wosono dolomó sókó holóló, ą doraai däle muló betere tikipaae faalo ai ape. Mepaae so whí i haemó bitu, atimané doi take keké nale alimótei mo ti betere *buk-mó* munipó. Atére so whjné kale syaae kaae qla kilituraalu,

doasi sira yaalopó. Ti noatepae, take ą betepa koloo, mió bitini alu yoo, nalo momó sókó wóo dereteinépó.

⁹ Naaao ai kelale alata, mo kisipa tiki fosó fosoyóló dotoróę fale whjné betą bete tokóló kolóló tuénérápó. Kale wéikeró toporapeta, ti kale soné ama ero dée daalóló betere wéikeró hae durapepó. ¹⁰ Me beteta, ti kale teteróló kaae tare wéikeró doasi topo whjrapepó. Ai wéikeró whjrapekó, aporó whjrape atimané teteróló kaae tare ala kemeyalepó. Até yóló betą whjné teteróló kaae tare ala betą hale erapó. Atépa, nalo me whj wouraalu, ama teteróló kaae tare ala sawa sukamó maaté kaae tawaalopó. ¹¹ Ai kale syaae kaae ąla take betaletei, mió bitinipó. Ąta kale teteróló kaae tare wéikeró doasi topo whjrapekótei, ąkélé atimatamo touróturaalu bokówalerópó. Ai wéikeró topo whjrapetamo betamó beteretei, ą doraai tukóló muló betere alapaae fu beterapó.

¹² Naaao kelale naase tamо sekérapené beteta, naase tamо teteróló kaae tawaaire doasi topo whjrapepó. Ti mió atimané teteróló kaae tawaaire ala sini, téyópó. Take atima doasi doi muópóló mené sóró beteraalopó. Atéró sóró beteratepa, kale syaae kaae ąlatamo betą bitu, sawa sukamó teteróló kaae tawaalopó. ¹³ Atima fea mo betą kisipatóró muóló, kale syaae kaae ąlapaae naaotóró kaae tawae yóló, fotokóró teteróló kaae tare alatamo melaalopó. ¹⁴ Ai fakerape atima touyóló kale *Sipsip* hupu maletamo bóe daalopó. Téyalotei, kale *Sipsip* hupu malené atimatei dóló teteraalopó. Ti noatepae, ąta i haemó betó mole talerape teteróló kaae tare Tale betoo, mepaae hae kwia teteróló kaae tare topo whjrape teteróló kaae tare topo whj betoo, erapó. Atéru, ą sya fóló ama ala eró tare so whjta, ti ątamo betamó betaalopó. Atimata, ama ape yóló sókó su yóló, kae beteró betere so whjpó,” yalepó.

¹⁵ Téró, kale *ensel*-né ępaae duraalu, “Kale nöpu nokole so betere wéirapené beteta, i ape. Kae kae tiki daae mole so whjkélé, kae kae touró betere fakekélé,

kae kae *Gavman*-né teteróló kaae tare so whjkélé, kae kae be fo bole so whjkélé mo fea tómó, ai so ą beterapó. ¹⁶ Kale syaae kaae ąlaró naase tamо sekérapetamoné kale nöpu nokole so höróló, bóe daalopó. Atéturaalu, ama kuti fea sorokóló taae faróló tiki daapi hale betepa, ama tiki mi fea sorokóló nóló diri hale simó sukulaa dópóló biliraalopó. ¹⁷ Ti noatepae, kale naase tamо sekérape atima fea fo dokóló betą tué mutu, atima teteróló kaae tare fotokó kale syaae kaae ąlapaae melaalopó. Até yaaire alata, Kótóné ama eraalopó yóló muló betere fo dokonótú mo erópóló, atima tuapaae bualaalopó. ¹⁸ Naaao ai kelale sota, i haemó betó mole topo whjrape teteróló kaae tare doasi doi mole be huluapó,” yalepó.

18

Babilon kolokóló derepele fo

¹ Ai ala yóló kemetepa, me *ensel* hepen bemó dorowou betepa kelalepó. Ai sekéné, fea ala ama teteróló kaae tawóló beterópóló, mené ą sóró beteró beterapó. A tuamó ere kokoné sini dë wisinaale i hae kwia feapaae dëralepó. ² Téró, kale sekéné mo doasi fo fakeyóló fotokiné duraalu, “Ai kolokó dorowóló mole ape! Kale doasi doi mole be hulua Babilon kolokóló dorowóló mulapó.

Ti ai sota, dowi keperape betere be alée fóo, mepaae kae kae dowi keperaperó hókolo yóló kelaalo mo sonaalei barapetamo, betere tiki alée fóo erapó.

³ Ti noa betené mei, hae kwia kae kaemó betó mole so whj ai soné ama nöpu nokole ala tokóló yateiné *wain* wéi nóló, keyaa fu dere kaae du betalepó.

I hae kwiamó betó mole so whj teteróló kaae tare topo whjrapekélé, kale sotamo nöpu nukua yalepó.

Ai soné ama doasi nélire alané, i hae kwiamó ąla ąla dotonóló duputu betere so whjné *moni* mo dekéró siré feleteiné néli whj betalepó,” yalepó.

⁴ Téró hepen bemó me i fo depa wosalepó.

“Yalo so whj-ó, ai sotamo betere so whj kua dolomó beteretei taaróló sókó ape.

Ama du betere dowi alarape diąpaae tokó melóturaalu, ama saaire dowi sekéi alarape diąkélé saqsórópa, taaróló ape.

⁵ Ti noatepae, ai soné Kótóné yóló muló betere fo tikale dowi ala muté holóló, hepen bepaae sókó horapó.

Atéremó, melaaire dowi kwia Kótóné keteréni, kisipa hale yó tarapó.

⁶ Kale soné ama melatua yale wéi ąpaae tokó mótu, ama male sú tómó me beleróló ątei nópóló melae.

⁷ Kale so ą doasi doi mulapóló, wisi wisi ąla dekeró nuku betale sýtóró, susupui alaró dekené sukutere alatamo sópóló melae.

Ama tué tiki tuámó bopé fake dere ala bulu, ‘Eta, mo doasi teteróló kaae tare topo so betereteiné ę wulia so betepapakó woletere ala enénipóló,’ kisipa mutu beterapó.

⁸ Atéreteiné, mo betą su kamó ama sópóló dale muló betere sekéi alarape hásokó feni, mo saalo ai ape.

Ai alarapeta, i ape. Sukutere alakélé, dekené sukuturaalu wole yaaire alakélé, wotené sukutere alakélé, tiki siné dóló sukylaa dokole alakélé, ai ala fea mo amatóró saalo ai ape.

Ti noatepae, ai somó dowi kwia melaaire Tale Kótóta, mo doasi fotokó bole bete Talepó,” yalepó.

⁹ Ai sotamo nópu nokole ala yóo, ama wisi wisi ąla sóo, du betere teteróló kaae tare topo whjrapené ai kale so dukuraalu, hotere sukuli kelalepó. Atétepá, atima kale so dekené sukóló woletu betaalopó.

¹⁰ Kale so atéró duku bitu, susupu sóró kaketu betere alamó, atima wituraalu, tika mo umó daae mulu, i fo yaalopó.

“Mo doa wió! Doasi doi mole be hulua-ó, wió yae!

Doasi fotokó bole be hulua Babilon, ya doraalopóló tukóló muló betere alata, betą sukaelemótóró mo ti doróló ai kemeyale ape.”

¹¹ I hae kwia feamó ąla ąla dotonóló duputua yale whjrapené kale so dokole kolóló, dekené sukuturaalu, moló-u yaalopó. Ti noatepae, atimané ąla ąlarape take yale kaae whjrapené momó kae duputimipó. ¹²⁻¹³ Atimané atéró dotonótú betere ąla ąlarape i ape. *Kold kapa, silpa kapa, doasi moni* sere kasa kasai kaner-ape, meleke kaae, du dui ąla, *linen* kuti wisinaale, sukutai kuti, *silk* kuti, sonaai kutikélé, fetera kaae ąla *sitron* nikélé, hupu sekéné aleale kae kae ąlakélé, doasi *moni* sere nikélé, *brons kapa, aiyon kapa*, be teteré kane fake wisinaalekélé, *sinamon* fetera kaae ąlaró mepaae kae kae fetera kaae ąlatamokélé, simó bilitepa felé kēlaa wale ni sekaę kaae ąla mura ni fékélé, *frenkensense* ni fékélé, *wain wéikélé, Olip* ni duné aleale *welkélé, flawa* wisinaaleró *whit-tamokélé, bulmakau* hupuró *sipsip* huputamokélé, *hos* hupuró ama sýjóló só kotere ąlatamokélé, wae sóró kutó diratere so whjró hale mo betere so whjamoné tikiró asotamokélé dupu yaalopó.

¹⁴ Atimané i fo yaalopó. “Naaō senée du betale ni du mo ti aluyalepó. Naaō wisi wisi ąlaró néli butukutu betale ala wisinaaletamo aluyaleteiné momó kae ke-laalomeipó.” ¹⁵ Téró, ai kale dosayaley ąla ąlarape dotonóló néli botokó fu betale whjrapé atima kale so doasi susupu sóró kaketu betere alamó, atima wituraalu, tumó daae mulu, dekené sukóló fakeyóló etei wole fo yaalopó.

¹⁶ “Doasi wió yae! Doi mole doasi be hulua-ó, ya tuámó betó mole so whjné aure ąla ąlarape i ape. *Linen* kuti wisinaalekélé, sukutai kuti, sonaai, *kold kapa, doasi moni* sere kaporó du dui melekerapetamoné au wisinaale yóló néli whj betaletei, mió wió yae.

¹⁷ Doasi *moni* sere wisi wisi ąla fea haleke su kamótóró doyóló ai kemeyale ape.

Doasi wéi nuku só kotere so whjkélé, ai nukumó kotere so whjkélé, nuku tuámó kutó ditere so whjkélé,

moni saaire kutó ditere so whjikélé, mo fea tumó kese anóló daae muaalopó.

¹⁸ Kale so dukuraalu hotere sukuli kolóló, atimané i fo yaalopó. “Atei kaae doi mole doasi be hulua wisinaaleta, me kae mei, mo betatóró tēnapó,” ¹⁹ Atétepa, dekené sukuturaalu, atima hae diyóló, etei wole fakeyóló du betaalopó.

“Wió! Doasi doi mole be hulua-ó, wé! naao teyae.

Ai soné doasi wéi nuku talerape atima *moniné* doasi néli whj beteralepó.

Téyale sotei, haleke sujamó ą mo ti doyalepó.

²⁰ Ó hepen bemó betó mole doasirape-ó, ai sopaae eratere alamó dią hajné sukutu betae.

Kótóné dowi ala kemeróló kae beterale so whjikélé, *aposel whjrapékélé*, Kótóné fo eratere kóló whjrapékélé, hajné sukutu betae.

Ti noatepae, ai soné diąpaae erale sekéi alamó, kwia Kótóné ąpaae tokó melalepóló, dią hajné sukutu betae.”

²¹ Téró, doasi fotokó bole *ensel-né* mo doasi kane fake tao sóró doasi wéi kēla tópaae taae deróló duraalu,

“I doasi kane taae derótú dere kaae, kale doi mole Babilon be hulua kolokó dorowóló, mo ti doratere be, momó kae tēyalomeipó.

²² Ya tuámó *kita* kaae qlané halekélé, wole fokélé, fó wutiné haléró *kapané aleale ukulumó* wutiné haletamo momó kae wosaalomeipó.

Be tētere ala ó nuku wisiratere ala ó kae kae fosó fosótére whjrape mo feata, Babilon ya tuámó mo kolókélé yaalomeipó.

Whiti o du deraketuraalu, kane fakené halekélé, momó kae wosaalomeipó.

²³ Kale *lamp* sáné dérótu beteretei, momó kae déraalomeipó.

Soró whjítamo dokóló qla deturaalu, hékese detere fo momó kaae wosaalomeipó.

Naao qla qla dotonóló duputua dere whjrapeta, i haemó doasi doi mole whjrapepó.

Naaoo isi whjné dere alané kae kae *Gavman-né* tēteróló kaae tare aomó betó mole so whjikélé, fea kópaae ąlisóró fu betalepó.

²⁴ Kale so tuámó, Kótóné fo eratere kóló whjrapékélé, Kótóné ama kaae beteró betere so whjikélé, bóené mepaae i haemó betó mole so whj dale sameakélé ą tuámó mupa ke-lalepó,” yalepó.

19

Talené doi hale sóró horópóló yae!

¹ Ai ala yóló kemetepa wosalemó, ó hepen bemó so whj mo hale qla kaae wó muluraalu fo tiki whaa du betalepó. Atéró duraalu,

“Talené doi hale sóró horae.

Mo ti aluyaqsóró tao sere alakélé, ama ere alané doasi doi mole alakélé, fotokó doasi bole alakélé, bete Tale dānē Aya Kótó ątórótípó.

Ti noatepae, ama taleyóló só deratere ala hóko ini, mo alatóró sya furaalu, dono taletua dapó.

² Atéturaalu, kale doasi doi mole nōpu nokole soné ama du betale alané i haemó betó mole so whj kópaae faróló doralepó. Até yale alamó, Kótóné ama kutó diratere whjrape dóló sókó fale sameamó kwia tokó malepó,” yalepó.

³ Téró atimané momómo fo fakeyóló duraalu,

“Talené doi hale sóró horae.

Kale so duku bituraalu hotere sukuli tukókélé ini, hale holótórótí tarapó,” yalepó.

⁴ Ai fo deremó, kale 24 whj disiraperó kale dojró betere əlarapetamo kale tēteróló kaae tare doasi betere tikimó de-raapisa fóló fió mulu fo fakeyóló duraalu, “Mo kée, Talené doi hale sóró horópóló yae!” yalepó.

⁵ Tétepa, kale tēteróló kaae tare doasi betere tikimó sókó wale foné duraalu,

“Talené kutó diratere so whjrapé-ó, dią ąpaae winé sukóló, doasi doi mole so whjró doi munire so whjítamo

feané dä teteróló kaae tare Kótóné doi hale sóró horótú betae,” yalepó.

⁶ Tétepa yälo wosalemó, so whj mo hale əla kaae wó muluraalu dere fo tiki whaata, mo doasi wéi doç kąatu dere hu kaaeró doasi be sapalaa dere kaaetamo yóló duraalu,

“Talené doi hale sóró horae.

Dä kaae tare doasi fotokö bole Kótóné əla əla fea amatóró teteróló kaae tareteiné ama doi hale sóró horae!

⁷ Dä fea hajné sukóló hékeseturaalu, ama doi doasi muópóló hale sóró horaalopa siépe.

Ti noatepae, kale Sipsip hupu malené so dokaaire be dë sókó wapa, kale sekéné dokaaire soné ama auyaaire əla əla donoróló muló beterapó.

⁸ Kale so ə derópóló, fokó fale dëi *linen* kuti wisinaale melalepó,” yalepó.

Ti ai kale dëi *linen* kuti wisinaaleta, Kótóné ama kae betere so whjrapené du betale mo donoi alapaae dó faróló erapó.

⁹ Tétepa, kale *ensel*-né əpaae duraalu, “I fo asýae. Kale Sipsip hupu malené so dokaairaalu, əla deyaalopa ape,” yóló dape sere so whj mo doa hajné sinópóló yae. Téró ama duraalu, “Ita, Kótóné ama kólómó sókó wale fotóró dapó,” yalepó.

¹⁰ Até deremó, ə ama hó aqmó deraapisa fóló fió mulu, əpaae moma yaai yalepó. Atéyalemó, ama duraalu, “Atékese! Eta, yaró Yesuné yale ala mopóló eró tare so whjrapetamo dä betä kutó diratere seképó. Térpa, Kótó aqmó sukóló bitu, əpaae betä moma yae. Ti noatepae, Yesuné yale ala etérópóló yó matere alané Kótóné kóló whjrapené dere fo fea bete häkearótú beterapó,” yalepó.

Dëi hos hupu tómó betä seké whj betepa kelale fo

¹¹ Téró yälo kelalemó, hepen be tū tukwé fóló, dëi *hos* hupu ə daalepaae anóló daalepó. Ai hupu tómó betere whj mo foné betetóró bitu, Talené ala eró tare Seképó dua dapó. Ai sekénéta, fo tokóló taletere alaró bōe dele alatamo, mo donotóró dua dapó. ¹² Ama keleta, mo si mi kaae buóo, ama topomó kale teteróló

kaae tare doasiné deró betere topo tao-rape deróo, erepó. Ama tikimó aséyóló muló betere doita, mo whj betanékélé tuéni, ama betä tuérapó. ¹³ Ama deró betere kutita, samea belere dolopaae deróló sókó sale kuti deró beterepó. Ai sekéné ama doita, ti Kótóné fopó. ¹⁴ Hepen bemó bōe dele *amirape* atimané deró betere kutita, mo fokó fale tikimó dëi *linen* kuti wisinaale deróló, dëi *hos* hupu-rape tómó betóló, kale sekéné sisómó wó tarepó. ¹⁵ I hae kwia feamó betó mole so whjtamó bōe dóló teteraairaalu, bōe dele fosói sepake ama kólómó sókó wapa kelalepó. “Amata, *aiyon kapané* aleale nópulu taru, haemó betó mole so whj fea ama teteróló kaae tawaalopó,” Ai sekénéta, mo doasi fotokö bole Kótóné dowi fopaae buló, kwia melaaire *wain* képi du wéi döttere tikimó tēiya tēiya du beterapó. ¹⁶ Ama deró betere foloi kutiro fasatamomó etei doi asérepó.

TETERÓLÓ KAAE TARE WHJRAPE KAAE TARE
DOASI BETÓO,
I HAEMÓ DOASI QLA QLA TALERAPE
TETERÓLÓ KAAE TARE TALE BETÓO,
erapó.

¹⁷ Téró yälo kelalemó, betä *ensel* suka ke tómó daalu, kale sikimó sé kotere barapepaae fo fakeyóló duraalu, “Kótóné ama doasi əla deyaalopa, diq fea betapaae tourale ape. ¹⁸ Ti hale mei, Kale teteróló kaae tare doasi whjrapékélé, diki tare whjrapené topo whjrapékélé, mo doasi fotokö buló bōe dele whjrapékélé, *hos* hupuraperó ai hupu tómó betóló kotere whjrapetamokélé, mo hale betere so whjrapetamokélé, mo doasi doi mole whjrapetamokélé, i dosayale so whjrapené tiki mirape diq naasepólópa, tourale ape,” yalepó.

¹⁹ Téró yälo kelalemó, kale *hos* hupu tómó betóló wale whjró ama bōe dele *amirape* atima daae molepaae, kale syaae kaae əlaró hae kwia fea teteróló kaae dilikiyó mole doasi topo whjrapetamokélé, atimané bōe dele whjrapékélé touyóló, bōe daai wou betepa

kelalepó. ²⁰ Téyaletei, kale syaae kaae ɔlaró, Kótóné ama kóló whjpóló kapala fo yó matere whjtamo tawóló dokóló mulalepó.

Ti ai kale kapala fo yó matere kóló whjné kale syaae kaae ɔlané doi doasi muópóló kae kae kelemei alarape erótú betalepó. Ti ama ai kelemei alarape yó melaletikimó, syaae kaae ɔlané siri sóo, ama aso aqmó sukóló bituraalu, dukiratere fo yóo, du betale so whjrape kópaae fópóló dilikitu betale whjpó. Téró, ai kale dokóló mulale seké tamo, betepatei doasi *sulpa* si duku betere wéi kélä belerepaae taae deralepó. ²¹ Téturaalu, atimaamoné bóe dele whjrapeta, kale *hos* hupu tómó betóló wale whjné kólómó sókó wale sepanéné mo fea dóló muó mupa, barapené tiki mi nóló depe watamo fua yalepó.

20

1,000 ba fo tuqmó yaaire ala

¹ Téró yálo kelalemó, ó hepen bemó *ensel* dorowou betalepó. Ai sekéné ama naasenéta, mo apaae derepale osono dolo tý kinaaire kiró mo doasi *sein* képitamo tarepó. ² Ai *ensel*-né kale wuli disó botokó sóró tawalepó. Ai disóta, mo taketi bitiré wale wulipó. Ama doita, Satan ó Kótótamo bóe du betere dowi kepepó. Å dokóló muló betepa 1,000 ba fopi kemeraairaalu dokalepó. ³ Téró, *ensel*-né kale wuli disó tawóló, mo apaae derepale osono dolopaae sóró taae deróló, tý kinóló diriratere ɔlané mo ti diriralepó. Ti aita hágé mei, i hae kwiamó betó mole so whj ama momó kae dilikóló kópaae falaqsóró, 1,000 ba fo tuqmó hágé beteralepó. Ai ba forape kemetepa, kílipaae sawatamo sukmó maaté å sókó daalóló, hágé beterópóló eraalopó.

⁴ Téró yálo kelalemó, teteróló kaae tare doasi betere searapemó fo tokýóló taletere whjrape betó molepó. Aimó, Yesuné yale alarape i ape, yóló yó matere foró Kótóné fotamo yó materemó, depa tikale so whjné keperapekélé, betó mupa kelalepó. Ti ai so whjrapeta, syaae kaae ɔlaró ama asotamo aqmó sukóló

bitu, dukiratere fo ini yóo, ama siri atimané kutirimó ó naasemó dakeratere hó dua yóo, yale so whjrapené keperapepó. Ai sekérape atimata, kepaayóló bituraalu, Yesu Kerisotamo betamó 1,000 ba fo tuqmó teteróló kaae taté fópóló sóró beteralepó. ⁵ Téró, kale hágé sukágé whjrape atima hapale kepaani, 1,000 ba fo kemeyale kílipaae, ti kepaayóló betó muaalopó. Ti aita, folosóró kepaayóló betereteipó. ⁶ Ai kale folosóró kepaayóló betere so whjta, Kótóné ama kae sóró beteró betereteimó, mo hajné sukóló betó mulapó. Tamo dakoróló sukutere alané atimapaae me sekéi ala eranénipó. Téni, atima Kótóró Yesu Kerisotamopaae momaratere so whj bituraalu, átamo betamó teteróló kaae taté fóló 1,000 ba fo kemeyaalopó.

Satan doasi dele tuqmó beteraaire fo

⁷ Téró ai kale 1,000 ba fo kemetepa, Satan å *dipula* beteraletei fópóló sókó daalaalopó. ⁸ Å atéró sókó daalatepa furaalu, i hae detene fale dojuró kwiamó betó mole Kok fake so whjró Makok fake so whjtamokélé dilikóló, dape siré kwéyóló bóe daai, betapaae tourále waalopó. Ti ai so whj, fea touróturaalu, wéi atikå supó. ⁹ Ai tourale *amirape* atima, delaapemó daayóló doasi mulure hae tiki mo suróló wou, Kótóné ama so whj betere tiki boperóló betó molepó. Ai so whj betere tikita, ti Kótóné ama yaala sókó fóló mole be huluapó. Atima atéró be naai boperále wóló betó molemó, ó hepen bemó si sókó dorowóló atima mo fea doló kemeralepó. ¹⁰ Ai kale siné doló kemerale so whj dilikále Kótótamo bóe du betere dowi kepe åta, kale *sulpa* si dó tare wéi kélä belerepaae taae deralepó. Take kale syaae kaae ɔlaró Kótóné ama kóló whjpóló kapala fo yó male whjtamo taae derale kaae åkélé atéró taae deralepó. Atima atéró bituraalu, dikitamokélé, dëtamokélé, doakale dele doasi sóró kaketu betere alata kemekélé ini, hágé yótóróti tawaalopó.

Sukágé so whjtamo fo tokýóló tale yaaire fo

¹¹ Téró, kale teteróló kaae tare doasi betere dēi *sea* koloo, ai *sea* tómó betere seké koloo, yalepó. I haeró sàtamota, ai kale doasi kilitu botokó feletei, kinaaire tiki meipó. ¹² Téró yálo kelalemó, take sisiraae fele doasi doi mole so whj ó doi munire so whj, doasi betere tikipaae anóló daae molepó. Atima atéró daae mole tuámó, *buk*-rape dääe faróló muó molepó. Me dääe faróló mole *buk*-ta, mo titóróti betó tare *buk*-pó. Take kale sisiraae fele so whjrape atimané yale alarape fea kale *buk*-rapemó aşeyóló moletei, kolóló taleyalepó. ¹³ Kale wéi nóló sisiraae fua yale so whjta, doasi wéi kéláné dotonale holoo, mo sukutere so whjrape fóló betere bemó betó mole so whjkélé, ti ai benétei dotonale wóo, sukutere alané tao tare so whjrapeta, ti ai alanétei dotonale wóo yalepó. Atéró wóló betó mupa, atima dokó feané yale ala donotóró taletua yalepó. ¹⁴ Téró, kale sukutere alaró sukäle so whjrapetamo betó mole tiki kale doasi si duku betere wéi kélä belere dolopaae taae deralepó. Ti ai si duku betere wéi kélápaae taae deraleteita, tamoróló sukutere tikipó. ¹⁵ Téró, mo ti betere *buk*-mó doi munire so whj kale si dó tare wéi kélä dolopaae taae deralepó.

21

Kisi Jerusalem be

¹ Téró yálo kelalemó, me i ala erepó. Take mole haeró hepen betamokélé kemeróturaalu doasi wéi kélakélé kemeralepó. Téturaalu, kisi hepen beró haetamo sókó wóló mupa kelalepó. ² Téró yálo kelalemó, dowi ala betákélé munire kisi Jerusalem be hulua wisinaale, Kótó betere hepen be taaróló dorowou betalepó. Ai be huluané ama ere alata, so seimale ą whjtamo dokaaí kolóló kokoné sukj kuti wisinaale derótú dere kaae erepó. ³ Téró yálo wosalemó, kale teteróló kaae tare doasi betere tikimó fo fakelyóló duraalu, “Mió, Kótó ą betere be dorówóló so whjtamo muóo, ąkélé atimatamo betóo, yaalopó. Atéró, atima ama so whjtoró betepa, Kótó atimatamo betámó bitu, atima teteróló tare Tale

betaalopó. ⁴ Atéró, so whj feané wole kaape ai sekéné helekóló kópuraalopó. Tétu, sukutere alakélé, dekéné sukóló wole dere alakélé, moló hu dere alakélé, dele sere alakélé, momó kae yaalomeipó. Ti noatepae, folosóró yale alarape fea mo ti kemeró betereteinépó,” yalepó.

⁵ Téró kale teteróló kaae tare tikimó betere doasiné duraalu, “Fea qla fea yálo kae kisi aletu beterapó! Térópa, yálo i yale fo naao aşyæe. Ti noatepae, i dere fota, mo yaai dere ala dapóló diaaq tué tiki tiranérápó,” yalepó.

⁶ Téró ama ępaae duraalu, “Ai alarapeta, fea ai yóló kemeyale ape. Eta, *Alaparó Omekatamo* bituraalu, kaae sereteiró kemeratereteitamo, mo ętórótipó. Whj me de wéi nokole depa, mo ti betó tare tikimó wó tare wéi me őlané dupuni, hale nöpóló yálo melaalopó. ⁷ Whj me de ą tū wisipaae faai félalemó, sesétepakélé hepée taae faróló wale whjné i qla olarape fea take ama saalopó. Téturaalu, ę ą teteróló kaae tare Kótó betóo, ą yálo naale betóo yaalopó. ⁸ Téretei, atimapaae me sekéi ala eraqsóró witu, ę taaróló fele so whjkélé, whjné sotamo dere ala kaae yóló whj hamomatamotei dowi ala du betere so whjrapekélé, whj dele whjrapekélé, nöpu nokole so whjkélé, kapo nipaae momatere alaró herei whétamoné whj dele so whjkélé, kapala fo dere so whjkélé, mo fea atima betaaire tikita, *sulpa* si duku betere wéi kélä ai ape. Ti aita, atima tamoróló sukäaire alapó,” yalepó.

⁹ Mo kemeróturaalu melaaire wéikeró sekéi alarape belere nuku tare wéikeró *ensel*-rapekó betané ępaae duraalu, “Kale *Sipsip* hupu malené dokaaire so, yálo yapaae yó melaalopa, kelaai ape,” yalepó.

¹⁰ Ai fo deremó, Dēi Kepe Wisiné ę fotokó bulatepa, kale *ensel*-né mo doasi sokore hasi fosópaae beleyóló sóró holalepó. Atéró sóró holóló beteró bituraalu, dowi ala mo betákélé munire be hulua Jerusalem, Kótó betere hepen be taaróló ai dorowou beterapa, kelae yóló yó malepó. ¹¹ Tétepa yálo kelalemó, ai kale be hulata, Kótóné ama ere dē wisinaale dęyó faralepó. Atéró ere dęta, mo doasi *moni* du-

putere kanené kasa kasare dē kaae erepó. Mo hāle kaponé ere dē kaae mei, *jaspa* kanené dē kaaetórótipó. Mo hūkulukélé ini, *klas* kasa kasa kaae yó fi *jaspa* kane wisinaalené ere dē kaaepó. ¹² Ai be huluata, doasi dopóku ópaae horóló deyóló boperó beterepó. Ai dopóku tuämota 12-tü dolorape móo, ai tü kaae diliki yóló 12-*ensel*-rape daa yóo, ai tü serekemó 12-Israel fakené doirape asé yóo, erepó. ¹³ Ai dopókumó suka hoterepaaeróló tü sereke sore muóo, suka doropolepaaeróló tü sore muóo, *saot* dēpaaeróló sore muóo, *norti* dēpaaerólókélé, sore muóo erepó. ¹⁴ Ai kale be hulu boperóló dere dopóku 12-ró kapo fakerapené mukuté mulaté horepó. Ai 12 mukuté mole kane fake tómó, kale *Sipsip* hupu malené sóró beteró betere 12 *aposel* whírapené doi asérepó.

¹⁵ Etamo kale fo yale *ensel*-né kale be huluakélé, dopóku dereteikélé, tü serekerapekélé fea suróló däle saairaalu *kold kapané* aleale dotó tiki tarepó. ¹⁶ Ai be huluata etéró tøyóló muló beterepó. Filipaáró betereteiné däleró doló faló betereteiné däletamota, ti mo betä kaaetórótipó. Kale sekéné ama däle saai tare dotó tикиné be hulu suróló däle saleteita, doló faló betereteikélé, filipaáró betereteikélé, ópaae horeteikélé, mo betä kaaetóró 2,200 kilomitapó. ¹⁷ Téró kale dopóku hapólú eretei ama däle saleteita, 65 mita-pó. Ti ai *ensel*-né ama däle sere alata, me kae mei, mo whjné dere kaaetóró yalepó. ¹⁸ Ai kale be hulu boperóló dere dopókuta, *jaspa* kanené aleyoo, be huluata, ti *kold kapa* wisinaalené aleyoo erepó. Ai kale *kold kapata*, hūkulukélé ini, mo kasa kasa yó fipó. ¹⁹⁻²⁰ Ai be hulu boperóló dere dopóku mukuté mulaté hore kapo fakerape auraairaalu, mo doasi *moniné* duputere kae kae kasa kasai kanerapené auró beterepó. Folosóró kaae suraalu, muló betere mukuté *jaspa* kanené auróo, 2 ti *sapaia* kanené auróo, 3 ti, *kalsitoní* kanené auróo, 4 ti *emerald* kanené auróo, 5 ti *sadoniks* kanené auróo, 6 ti *kanilian* kanené auróo, 7 ti *krisolait* kanené auróo, 8 ti *berl* kanené auróo, 9 ti *topas* kanene auróo, 10 ti *krisopres* kanené auróo, 11 ti

jasint kanené auróo, 12 ti *ametes* kanené auróo, erepó. ²¹ Kale ai dopóku 12 tü serekerapeta, 12- du dui meleke *perl*-né alée molepó. Ai tü sereke dokta, mo betä *perl* doasiné alée mulapó. Be hulua tuämó fale tüta, *kold kapa* wisinaale mo kasa kasai *klas* kaaené aleyóló molepó.

²² Ai be hulu tuämó Kótópaae momatere be betä kilinipó. Ti noatepae, doasi fotokö bole Tale Kótóró kale *Sipsip* hupu male atimaamota, ti ai be hulu tuämó ere momatere betórótipó. ²³ Ai be huluamó Kótóné ama ere alané dëro kale *Sipsip* hupu malené dëtamō eró betereteiné, suka dëro wélié dëtamō mo yayá inipó. ²⁴ Ai be huluamó dëyó fale dëné, i haemó betó mole so whj fea diliki dolomó kutu betaqsóró, ai dëné dëraalopó. I haemó teteróló kaae tare topo whírapé, atima mo kelaalo kokoné sini ala wisinaale sóró wóló ai be tuämó mulaalopó. ²⁵ Ai be hulu tuäpaae faaire türapé kinokélé ini, mo hāle tukwé faróló muló betaalopó. Ti noatepae, aimó diki dere ala muni, dëtoró yó tareteinépó. ²⁶ Kae kae hae kwiamó betó mole so whjné doasi doi mutere alaró, kelaalo kokoi ala wisinaaletamo sóró wóló ai be hulu tuämó mulaalopó. ²⁷ Dowi ala mole whj ai be hulu tuämó sókó faalomeipó. Halei ala dere whírapero, kapala dilikitere so whj betäkélé ai be hulu tuäpaae mo sókó faalomeipó. Kale *Sipsip* hupu malené mo ti betere *buk-mó* doi mole so whj betä ai be huluamó fóló betaalopó.

22

Mo ti betó tawaaire wéi

¹ Téró, kale *ensel*-né épaae mo ti betó tawaaire fu betere kikisi wéi kelaai ape yóló yó melalepó. Ai fole wéita, Kótóró kale *Sipsip* hupu maletamoné teteróló kaae tare doasi betere tikimó sorokó wóló, ai be hulu tuämó fale tü seraafu betepa kelalepó. ² Ai wéi fóku uté dëro, ité dëtamomó mo ti betó tare ni daalepó. Wélié dokq fea ai niné du oletua dapó. Ai niné ama sókuta, i hae kwiamó betó mole so whj tuämó mole kae kae sekéi

alarape fea i ni sóku fotokoné sumó wisiranérápó. ³ Take so whjné yale dowi alamó Kótóné erale sekéi ala ai be huluamó momó kae muaalomeipó. Kótóró *Sipsip* hupu maletamoné teteróló kaae tare tiki ai be huluamó mupa, ama kutó diratere so whjné ama erae dere ala erótú betaalopó. ⁴ Atimané ama kelepaal koloo, ama doi atimané kutirimó asé yó fóo, yaalopó. ⁵ Aimó be dikitere ala momó kae muaalomeipó. Atima suka dē ó sá dékélé, yayatere ala mo enénipó. Ti noatepae, atima dē tuamó beterópóló Tale Kótóné ama ere dēnē dérō betaalopó. Atéró bituraalu, betere dokó fea atimanékél, fea ala fea teteróló kaae taté fu betaalopó.

⁶ Tale ata, ama kóló whírapené keperape teteróló kaae tare Kótó beterapó. Atéru, mo felekemó eraaitere ala ama kutó diratere so whípaae ene fópóló, ama ensel atima beterepaae doteyalepó, yalepó.

Yesu walapóló ere fo

⁷ “Ę mo felekemó waalo ai ape. Kótóné i ala eraalopóló i *buk-mó* asére fo eró tare so whjta, Kótóné atima wisiralepóló, hajné sukutu betaalo ai ape,” yalepó.

⁸ I yale forape wosoo, yale alarape koloo, yale whjta ę Jon-pó. I alarape yó male kílipaae ai yó male ensel daale tikimó ąpaae moma yaai deraapisa fóló fió mualepó. ⁹ Téyalemó, ama ępaae duraalu, “Atékes! Ḗta tale mei, dámó wusuró Talené kutó diratere whípó. Nonaorape Kótóné kóló whírapekél, kale i *buk-mó* mole fo eró tare so whíkél, dą fea betá kutó diratere fakepó. Térapa, Kótó aqomó sukóló bitu, ama doi betá sóró horótú betae,” yalepó.

¹⁰ Téró, kale dere kaae ępaae momó duraalu, “Kótóné i ala eraalopó ere fo häkearóló i *buk-mó* aséyóló muló betere fo kinóló mulaçse. ¹¹ Dowi ala du betere so whjta, atima ai alatóró yó tanópóló yae. Kae kae mo kelaalo sonaalei dowi ala du betere so whjta, ti ai alatóró du beterópóló yae. Mo donoi ala wisi du betere so whjta, ti atimané ai du betere wisi alatóró yó tanópóló yae. Me dowi alatamo hosekéni, Kótóné ama kae beteró betere so whjti

atima ai betere kaaetóró betó tanópóló yae,” yalepó.

¹² “I dere fo wosae, ę mo felekemó waalo ai ape!

So whj dokó feané yale alamó tokó melaai yálo i tare duputa, ę wouraalu melaalo ai ape.

¹³ Ḗta, *Alaparó Omekatamopó*. Folosóró kaae sóró betaleteiró, kemerale foloteitamota etórótipó.

Qla qla fea keké nale betekél, fea ala touróló kemeratere betekél, ti mo etórótipó.

¹⁴ Deróló sókó fatere foloi kutu fokotu betere so whjta, Kótóné wusiró beterapa hajné sukutu betae.

Ti atétere so whj be dopóku tū serekemó doasi be huluapaae sókó fóo, mo ti betere ni du tokó nōo, yaairetei, mo súrapó.

¹⁵ Kale dopóku aqró haqrapa betó mulapó.

Ai haqrapeta i ape. Whéró hereitamoné whj dele alakél, kae kae hosó fo ó isi whjné dere alakél, nōpu nokole alakél, whj dele alakél, kapala kótóraperó keperapetamopaae momatere alakél, kapala fo yóló whj dilikai ekélé du betere alakél, i dosayale alarape du betere so whj atima feata, dopóku aqró betó mulapó.

¹⁶ Ḗta, Yesupó. I kelale alarape Keriso fake so whjné dosayóló tué yópóló, diąpaae yó male fae yóló yálo ensel doteyalepó.

Edta, Depit kaayale beteró ama deté fele naalené naaletamopó.

Atéru, hijka be dęteretamo dęyó tare hęrepó,” yalepó.

¹⁷ Kale Dęi Kepe Wisiró whjné dokai du betere sotamoné duraalu, “Ape,” du beterapó. Mepaae i dere fo wosetere so whjnékél “Ape,” yópóló yae. Mepaae whj de węi nokole depa, ę beterepaae wópóló yae. Mepaae whj dené węi nenée du betepa, mo ti betó tawaaire węi dupuni, hęle sóró nale wópóló yae.

¹⁸ Kótóné i ala eraalopóló, *buk-mó* asére fo wosetu betere so whj feapaae dirii ma fo i dapa wosae. Mepaae so whj denétamo

i buk-mó mole fo tómó me kae beleróló depa, ti Kótóné i buk-mó bopetu betere sek̄ei alarape ai so wh̄ipaae mo turó eraalo ai ape. ¹⁹ Mepaae wh̄i dené Talené i ala eraalopóló buk-mó mole fo mepaae kwia tokóló aluratepa, ti Kótóné atétere wh̄imó melaalopóló i buk-mó bopeyale mo ti betere ni du nóo, kae t̄ene be hulu-amó beteróo, yaai yale alatamo ama fasó saalopó.

²⁰ I kale as̄eyóló muló betere alarape kelale wh̄iné duraalu,
“Mopó. E felekemó walapó,” fo dapó.

Tétepa duraalu,
“Mo kée Téyópóló yae.
Tale Yesu-ó, ya ape,” dapó.

²¹ Tale Yesuné h̄ale tao sere ala wisinaale Kótóné so wh̄ipaae wópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1–2:12
2	Matyu 2:13–3:6
3	Matyu 3:7–4:11
4	Matyu 4:12–25
5	Matyu 5:1–26
6	Matyu 5:27–48
7	Matyu 6:1–24
8	Matyu 6:25–7:14
9	Matyu 7:15–29
10	Matyu 8:1–17
11	Matyu 8:18–34
12	Matyu 9:1–17
13	Matyu 9:18–38
14	Matyu 10:1–23
15	Matyu 10:24–11:6
16	Matyu 11:7–30
17	Matyu 12:1–21
18	Matyu 12:22–45
19	Matyu 12:46–13:23
20	Matyu 13:24–46
21	Matyu 13:47–14:12
22	Matyu 14:13–36
23	Matyu 15:1–28
24	Matyu 15:29–16:12
25	Matyu 16:13–17:9
26	Matyu 17:10–27
27	Matyu 18:1–22
28	Matyu 18:23–19:12
29	Matyu 19:13–30
30	Matyu 20:1–28
31	Matyu 20:29–21:22

date	Scripture
1	Matyu 21:23–46
2	Matyu 22:1–33
3	Matyu 22:34–23:12
4	Matyu 23:13–39
5	Matyu 24:1–28
6	Matyu 24:29–51
7	Matyu 25:1–30
8	Matyu 25:31–26:13
9	Matyu 26:14–46
10	Matyu 26:47–68
11	Matyu 26:69–27:14
12	Matyu 27:15–31
13	Matyu 27:32–66
14	Matyu 28:1–20
15	Mark 1:1–28
16	Mark 1:29–2:12
17	Mark 2:13–3:6
18	Mark 3:7–30
19	Mark 3:31–4:25
20	Mark 4:26–5:20
21	Mark 5:21–43
22	Mark 6:1–29
23	Mark 6:30–56
24	Mark 7:1–23
25	Mark 7:24–8:10
26	Mark 8:11–9:1
27	Mark 9:2–29
28	Mark 9:30–10:12

February

March

date	Scripture
1	Mark 10:13-31
2	Mark 10:32-52
3	Mark 11:1-26
4	Mark 11:27-12:17
5	Mark 12:18-37
6	Mark 12:38-13:13
7	Mark 13:14-37
8	Mark 14:1-21
9	Mark 14:22-52
10	Mark 14:53-72
11	Mark 15:1-47
12	Mark 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

*Abrial**May*

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Aposel 1:1-26
2	Aposel 2:1-47
3	Aposel 3:1-26
4	Aposel 4:1-37
5	Aposel 5:1-42
6	Aposel 6:1-15
7	Aposel 7:1-29
8	Aposel 7:30-50
9	Aposel 7:51-8:13
10	Aposel 8:14-40
11	Aposel 9:1-25
12	Aposel 9:26-43
13	Aposel 10:1-33
14	Aposel 10:34-48
15	Aposel 11:1-30
16	Aposel 12:1-23
17	Aposel 12:24-13:12
18	Aposel 13:13-41
19	Aposel 13:42-14:7
20	Aposel 14:8-28
21	Aposel 15:1-35
22	Aposel 15:36-16:15
23	Aposel 16:16-40
24	Aposel 17:1-34
25	Aposel 18:1-21
26	Aposel 18:22-19:12
27	Aposel 19:13-41
28	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

*August**September*

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Kalesia 1:1-24
15	Kalesia 2:1-16
16	Kalesia 2:17-3:9
17	Kalesia 3:10-22
18	Kalesia 3:23-4:20
19	Kalesia 4:21-5:12
20	Kalesia 5:13-26
21	Kalesia 6:1-18
22	Efesus 1:1-23
23	Efesus 2:1-22
24	Efesus 3:1-21
25	Efesus 4:1-16
26	Efesus 4:17-5:2
27	Efesus 5:3-33
28	Efesus 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19-3:6
2	Filipai 3:7-4:1
3	Filipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonaika 1:1-2:9
10	1 Tesalonaika 2:10-3:13
11	1 Tesalonaika 4:1-5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15-3:15
29	Filimon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14-5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32-12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19-2:17
19	Jems 2:18-3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jud 1:1-25
9	Häkearaletei 1:1-20
10	Häkearaletei 2:1-17
11	Häkearaletei 2:18-3:6
12	Häkearaletei 3:7-22
13	Häkearaletei 4:1-11
14	Häkearaletei 5:1-14
15	Häkearaletei 6:1-17
16	Häkearaletei 7:1-17
17	Häkearaletei 8:1-13
18	Häkearaletei 9:1-21
19	Häkearaletei 10:1-11
20	Häkearaletei 11:1-19
21	Häkearaletei 12:1-18
22	Häkearaletei 13:1-18
23	Häkearaletei 14:1-20
24	Häkearaletei 15:1-8
25	Häkearaletei 16:1-21
26	Häkearaletei 17:1-18
27	Häkearaletei 18:1-24
28	Häkearaletei 19:1-21
29	Häkearaletei 20:1-15
30	Häkearaletei 21:1-27
31	Häkearaletei 22:1-21

December